UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Gratiani co[m]pilatoris Decreti vita variis exscriptoribus excerpta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

Gratiani cõpilatoris Decreti vita variis ex scriptoribus excerpta.

GRatianus patria (vt quidam volũt) Etruscus: aut (vt alij asserunt) Classensis: vtpote de Classia ciuitate Tuscie oriundus: vir vite venerabilis, ab ipso pueritie sue tempore cor gessit senile. Etatem quidẽ moribus transiens, nulli animum voluptati dedit. Sed dum hac in terra adhuc esset, quo tpaliter vti potuisset, desperit quasi iam aridum mũdum cum flore. Hic cum multos ire per abrupta vitioꝝ cerneret, ab eoꝝ vestigijs pedẽ retraxit: ne ipse quoq; postmodum in immane precipitium totus iret. Despectis enim rebus caducis, soli deo placere desiderans, sanctũ conuersationis habitũ quesiuit: plus appetens laboribus fatigari, q̃s vite hui⁹ fauoribꝰ extolli. Perpendens itaq; illud euã gelicum, Qui se humiliat exaltabitur: propriam etiã volũtatem abdicauit, se alterius ditioni subiiciendo, vitãq; monasticã eligendo. In qua. xij. humilitatis gradus, in gradibus scale quã vidit Jacob in vsione figuratos, pfecte amplecti nitens est. Primo siquidem semper dei timorẽ ante oculos habẽs, omnium preceptorũ eius memor fuit. Secũdo propriã nõ amans voluntatẽ, desideria sua nõ est delectatus implere. Tertiõ pro dei amore omni obedientia se subdidit maiori. Quarto eius obediẽtia duris et cõtrarijs rebus vel etiã quibuslibet irrogatis iniurijs, tacita conscientia patientiã amplexa est. Quinto oẽs cogitationes malas cordi suo aduenientes, vel mala a se absconse cõmissa, per humilẽ confessionẽ superiori suo non celauit. Sexto oi vilitate ⁊ extremitate contentus, ad oia que sibi iniungebantur velut operariũ malum se iudicauit et indignum. Septimo oibus inferiorẽ ⁊ viliorẽ nõ solum sua lingua se pronunciauit, sed etiã intimo cordis credidit affectu. Octauo nihil egit nisi qđ cõis monasterij regula vel maiorũ cohortabant exẽpla. Nono linguã ad loquendũ, phibens, ⁊ taciturnitatem habens, vsq; ad interrogationem non est locutus. Decimo in risu non fuit facilis et promptus. Undecimo leuia ⁊ sine risu, humilia ⁊ cum grauitate, pauca ⁊ rationabilia semoto clamore verba dixit. Duodecimo et vltimo nõ solũ corde sed etiã corpore hũilitatẽ videntibus se semp indicans in opere, in orto, in oratorio, in via, in agro: sedens, ambulans, stans: inclinato semp capite, defixis in terrã aspectibus, se oi hora de peccatis suis existimauit rationẽ redditurũ. Hijs gradibus fidelis quilibet ascẽdet in montẽ dñi, et stabit in loco sancto eius. Multa insuper alia credibile est nostrum Gratianũ perfectionis opera fuisse consecutũ: quippe qui eructauit verbũ bonum, ⁊ locutus est de sapientia pfecte inter pfectos. Desiderauit videre chorum psallẽtem gloriã deo in ecclesia offerentiũ: qui in lege dñi meditantur die ac nocte: qui ad exemplũ ⁊ cõmonitionẽ melioris vite ceteris oibus viuũt. In quibus ipse quoq; habit⁹ prefert virtutis insignia. Hirsutũ caput, incomptis ⁊ horrentib⁹ comis, ⁊ quantũ sufficit attonsis. Pedes nudi, et apostolicis silẽs. Indumenti vilitas, arrogantiam seculi superbiaq; cõdẽnans. Incessus ordinatus, oculus non oberrãs. Sermo cũ rõne prolatus, aut silẽtium verbo precios⁹. Lenitas cũ austeritate, libertas cũ verecũdia: ita vt alterũ non impediatur ex altero. Cõmunẽ vitã sine cõmunibus vitijs agẽtes: secretã ꝺo nõ absq; cõmuni ducentes fraternitatis affectu. Et (que maiora oibus ⁊ clariora sunt) in paupertate diuites: nihil habentes, ⁊ omnia possidẽtes. Nihil in mundo habentes, et supra mundũ viuentes. Nuib⁹ labor delicie. Qui in carne positi, extra carnem viuunt: in humilitate gloriosi: in infirmitate fortes.

Lucę xiij. c. Gen. xxviij. c. Hũmilitatis xij. gradus.

Predicatorũ bonorũ conditiones. p. xxiij

Gratianus iste monachus Classensis duos (si pleriq; scriptoribus credit) fratres, viros solennes et studiosos, ecclesieq; dei perutiles habuit: vnũ magistrũ Petrũ Lõbardũ, episcopũ Parisiensem: qui cõpilauit sagaci studio ex dictis sanctorum patrum cõmendabile opus Librum sententiarũ. Et fuit vir in diuinis scripturis studiosissimus, et notabiliter doctus: ingenio subtilis, et clarus eloquio: qui nomen suũ scribendo cum tanta gloria trãsmisit ad posteros, vt vsq; in hodiernum diem suis opusculis theologorũ schola vbiq; exercitata, singulari veneratione Magistrũ eum noiet et habeat. Alterũ Petrũ. presbyterũ ecclesie Trecensis, cognomento Comestorem: qui fuit vir in diuinis studiosus scripturis studiosus ⁊ eruditus: atq; in secularibus literis egregie doctus, carmine exercitatus et prosa. Scripsit vtroq; stylo quedam preclara opuscula: quorum authoritas ab ecclesia longo iam vsu cõprobatur. Comestor autẽ siue Mãducator idcirco dictus est, q̃ scripturarum authoritates in suis sermonibus et opusculis crebrius allegando, quasi in ventrem memorie mãducarit. Scripsit inter cetera ingenij sui volumina insigne opus ad Guillelmum Senonẽsem archiepiscopũ oẽs libros Biblie historiales et breuiter ⁊ vtiliter exponendo: qđ iam ex vsu prenota-

Petri sienſis.

Petri gesta.

tur Hystoria scholastica. Et a quibus dā predicatur in populis, hos tres (Gratianum videlicet, Petrū Lombardum, et Petrū Comestorē fuisse germanos, ex adulterio natos. Quorū mater cū in extremis peccatū suū cōfiteretur: et confessor redargueret crimen ppetrati adulterij, quia valde graue esset: et ideo multū deberet dolere, et penitentiam agere, respondit illa. Pater, scio q adulteriū peccatū magnū est: sed considerans quātum bonū secutū est, cū isti filij mei sint luminaria magna in ecclesia: ego non valeo penitere. Et cōfessor ad eam. Si tui filij sint notabiles viri, z opera vtilia fecerint ecclesie dei: nō ex te, sed ex dono dei est. et te aūt adulterium crimen magnum: z de hoc doleas. Et si nō habes tantū dolorem quātum exigit tā horendū scelus: de hoc tamen doleas q nō potes dolere. Alij tamen fatentur eos nec germanos nec contemporaneos fuisse, etsi tpe vicinos. Claruit enim Gratianus tpibus Henrici quarti, anno dñi millesimo centesimo vigesimo. Petrus Lombardus sub Conrardo imperatore tertio, anno dñi millesimo centesimo quadragesimo. et Petrus Comestor sub Federico imperatore primo, anno dñi millesimo centesimo sexagesimo. ¶ Composuit igitur vir venerabilis Gratianus monachus sancti Felicis Bononiēsis ordinis sancti Benedicti, vir in diuinis scripturis eruditissimus, et mirabili studio flagrans, ingenio promptus, et clarus eloquio, vita quoq z cōuersatione insignis: Decretorum volumen insigne ex veterū statutis, sanctionibus z scriptis: quo iuris canonici professores vsq in presens vtuntur in scholis: ab Eugenio papa tertio approbatū. Quod quidē decretum prius scripserat Iuo Carnotēsis epūs: et eo ante Gratiani tpa vtebant iuri operā nauātes.

Edidit istud teste prepo. i monasterio scti proculi tpe Alexan. iij. summi ecclesie principis.

¶ Si quis teste Antonino archiepo Florentino bene aduertat, anno dñice incarnationis millesimo centesimo vel circiter eccla multum illuminata est in doctrinis. Nam in doctrina suaui spiritus copiose z deuote locuti sunt et libros ediderunt, sanctus Bernardus, Hugo de sancto Victore, Richardus de sancto Victore, z Hugo de follieto, et post eos Helinandus: oēs hi religiosi et famosi in sctitate. In doctrina vero morali et theologica floruerunt hi tres: Gratianus monachus qui cōpilauit Decretū, fundamentū iuris canonici. Petrus Lombardus episcopus Parisiensis, q̄ cōposuit Libū sententiarū, summam theologie. z Petrus Comestor, qui edidit Hystoriā scholasticam. Et hos sequētes versus in laudem virginis eleganter composuit.

¶ Si fieri posset q arene, puluis, et vnde,
Undarum gutte, rosa, gemme, lilia, flamme,
Ethera, celicole, nix, grando, serus vteriz,
Uentoz pinne, volucrū z pecudū genus omne,
Syluarum rami, frondes, auium quoq penne,
Gramina, ros, stelle, pisces, angues, z ariste,
Et lapides, montes, connalles, terra, dracones,
Lingue cūcta foret: minime deprimere possent
Que sis vel quanta virgo regina Maria.
Que tua sit pietas: nec litera nec dabit etas.

¶ Hec paucula de Gratiani gestis et vita varijs et authoribus collecta. cui simile quid in Decretalibus, Sexto, Clementinis, z Extrauagātib⁹ nobis obseruatū est: ne quid vspiam fastidioso lectori minus a nobis satisfiat.

¶ Sequitur decretum aureum domini Gratiani. in quo est discordantium canonum concordantia.

QUonia nouis superuenientibus causis, nouis est remedijs succurrendum: idcirco ego Bartholomeus Vticensis cõfidens de magnificentia creatoris, apparatũ Decretorũ duxi in melius reformandum: non detrahẽdo auctu, nec attribuendo michi gloriã quas non feci: nõ est. sed supplendo defectum solũmodo dum q vbi correctio necessaria videbat, vel lege et ꝑpter subtractionem decretalium, tio cõtinuationẽ earundẽ: vel ꝑpter iniege iuraq superuenientia rũt de nouo. Inter cũ multa ibi credãt supta naturã ad honorẽ oiposten ti q ea tis dei z ecclie Rotã sũt de mane: z ad cõmulege na nem vtilitatẽ eius tur ꝑ le studẽtũ in iure canarie nonico. Bar.

ibi tradũt: de q ꝑ be. tho. in j. ij. q. cxiij. art. iij. z in iij. sen. dis. xxiij. arti. j. z ij. q. lvij. articu. ij. Jus naturale relictũ antiq; est.

HUmanus genus. ¶ Hec distinctio diuidit i duas partes. In prima, ꝑbat per quatuor canones q humanũ genus regitur duobꝫ: scz iuribus z cõsuetudinibus. In secunda parte que incipit ibi: Est z alia, ponit septem differẽtias iurium. Joan. de fan. z Pe.

a ¶ Tanto itte sic ponit. Dicit hic q duo sunt instrumenta ꝑ que genus humanum regitur z gubernatur: scz ius naturale: z consuetudo siue mos.

¶ humanũ genꝰ. Tractatur dño Gratianꝰ de iure canonico, primo incipit a simplicioribꝰ ꝗm naturã: scz a iure naturali, qõ antiquiꝰ z digniꝰ est. Cepit eñ ab ipsa rationali creatura: vt instit. de re. diui. ¶. cõmodi. Assignat ergo multas differẽtias iuris naturalis ad alia iura: vsqꝫ ad. xv. dist. in qua aggreditur principale propositum de iure canonico originẽ eius assignans.

b ¶ Duobus. Signatur contrarium. j. xcvj. dist. duo. sed illis duobus regitur tanqꝫ authoritibus: istis tanqꝫ instrumentis. vj. q. j. ¶. ex his.

Idem aſer. de c ymo. in l. mũs. C. de te sta. mi. Volo. i. velle debeo, ꝓtecepto vi Juj lege vel in euãgelio, nũ ꝑ quãdã cõsequẽtia. Nã vbi est altꝛe vnũ cõtrariorꝫ ꝓceꝑit, per consequẽs aliud ꝓhibet. sicut phi. vbi aliqđ iudicat meũ esse, per cõsequẽs iudicatur tuũ non esse. ff. de ꝓcu. pomponius. ¶. ij.

Judex g ne ꝑdẽ nat, sed iuſtitiet lex. Inferre. Sed nõne iudex vult inferre mortẽ reo: sed tñ nõ vult vt sibi mors inferat? Sed dic q iudex nõ infligit mortẽ, sed lex: vt. xxiij. q. v. homicidas. z ca. cum homo. Vel intelligas hec oia de operibꝰ mle, ad q̃ quilibet tenetur: vt. lxxxvj. dist. non satis. Joan.

h ¶ In euangelio. Matthei. vij.

i ¶ Vultis. id est debetis velle.

k ¶ hec est eñ. i. in his cõsistit. sic ponit ibi: Deũ time. z mandata ei⁹ obserua: hoc est oisho. Eccl⁹. xij. d. de pe. dist. ij. charitas.

l ¶ hinc. Ad ꝓbandã diuisionem ꝓpositam. Mat. vij. b.

¶ Omnes leges.

¶ Cal⁹. Capi. istud diuidit in tres partes. In prima dr q legũ alie sunt diuie, alie humane. diuine natura, humane autem moꝛibꝰ constant. et qt mores hominuꝫ sũt diuersi, ꝓpter quos humane leges statuunt: ideo humane leges discrepant: q̃ alie alijs placẽt: et alie alijs. In scda dicitur q hoc nomine fas ler diuina, hoc nomine ius ler humana cõtinet. In tertia dicit q trãsire per agrũ alienũ, fas est. i. iure diuino ꝓmittit: ius autẽ nõ est. i. nõ ꝓmittit iure hũano. Scda incipit ibi: Fas. Tertia ibi: Trãsire.

m ¶ Oẽs leges. i. oes ler. z ponit ꝓpriam ꝓ singlari. si eñ demõstrares duas. ll. vna diuina z alia hũana: nõ ꝓprie dici, iste leges aut sũt hũane aut diuine. z valz tal' interpretatio i respõsi; q̃ cũ ita scribit: si ista ꝝa sũt. i. si hoꝝ vez est, z si illoꝝ vez est. sic ex de appel. significauit. i fi. z ex ꝑ ꝑden. cũ tã dudũ. z ex de rescrip. ex ꝑte. sic. j. ij. q. j. in primis. z. ff. de ꝑdi. z demõ. falsa. z. ff. de sta. ho. summa.

n ¶ Discrepant. Nõ eñ sunt ꝓtrarie. nã trãsire p agrũ alienũ diuina ler ꝓmittit: humana ꝓhibet: sz ꝓhibitio et ꝓmissio nõ sunt ꝓtraria. nã dño ꝓmittit vroẽ infidelem dimitta, apl's ꝓhibet: vt. xx viij. q. j. iam nunc.

o ¶ Alijs. vt. j. xij. dist. illa. z. j. xxxij. dist. placuit.

p ¶ Alienum. Sz nõne iure natu. oia sunt cõia? vt. j. c. ius naturale. z. j. dist. viij. q̃ iure, non g̃ alioꝝ ager alieni est. ideo et pone alienũ. i. qui est alienus modo.

q ¶ Fas ẽ. i. equũ ẽ. cũ ꝑ subest cã, z innotꝰ ẽ trãsitꝰ: vt xxiij. q. ij. c. vl. Itẽ iure diuio licitũ ẽ cõedere vuas i agro alterꝰ, sz nõ exportare: ꝓterere spicas z cõedere licitũ ẽ. vj. q. iij. c. j. sz nõ mittere falcẽ: vt. j. ꝑ ose. di. v. discipꝰ los. sz sit equũ iure diuino: tñ nõ est ius. i. ius nõ dat ciuili actionẽ. Ubi eñ aliqđ michi, pdest z tibi nõ nocz: equũ est vt michi non ꝓhibeas. sz ius ibi dicitur: vt. ff. de aq̃ plu. arc. i fuma. ¶. itẽ varꝰ. Trãsire tñ p agrũ alienũ sz i casibus. f. si seruiturẽ debeat: vt. c. de ꝓui. p agrũ. Itẽ si thesaurũ suũ qs vult effodere. ff. ad exhi. thesaurꝰ. in fi. Itẽ si glans mea decidit in agrũ tuũ. ff. de glan. legẽ. i. vnica. z dum quero hoicm fugitiuũ. ff. de ser. fu. diuꝰ. z in alio casu. xxiij. q. ij. c. vl. Itẽ dũ via publica destructa est: vt ff. quẽadmodũ ser. amit. ſi loc⁹. ¶. vl. Jo.

¶ Explicit ¶ Cal⁹. Cõcludit Fran⁹ ex suꝑdicto ca. diferẽtiã esse iter legẽ diuinã z legẽ hũanã. cũ oẽ qđ facẽ, nõe diuine vl' naturalis legi; itelligat: nõe vo legi hũane mores ꝓscripti z traditi. In fi. dicit q ius est generale

Ibi: si alij accusatores etc. Vel dic. i. licitũ est, sz ꝓhibent. Prohibito et dñt tollit hanc ꝓmissionẽ. Et dicas licitũ esse et i sua natura z a iure natu. ꝓmissuꝫ: z a lege mosaica nã ius ꝓsitium ex cõstitutiõe licitũ ẽ: nõ semper equũ ẽ fm Z. Transire per agrũ alienum mulꝫ in casibus licet.

nomen multas continens species. et hoc probat per sequentia. c. in quibus casus sunt faciles.

Jus aliquo est nec equum nec iustum.

IUs generale. Quia iustum est: nec iudex dicit ni si iustus sit: vt. xxiij. q. ij. ca. j. Quicq est aliquod iuris qđ nō est equū nec iustū: vt si aliqs vxor adulteratur, q ille non possit promoueri: vt xxxij. di. si cuius, qđ intelligo si ille postea cognouerit eaz. Sine scientia ignorantur.

q sine culpa sua puniri non debet: vt. xvj. q. ij. inuentū. Item equū et iustum est vt nemo cū alterius iactura locupletetur vt extra de penis. fuā. et. ff. de condi. indeb. nam hoc et rō cōtra illā equitatē inducta est vsuca pio siue scriptio. Item iniquū est vt vnus puniat pro alio: qz nō debet vltra progredi pena q̄ reperiatur delictū: vt extra de his que fi. a ma. parte ca. quefiunt. et rō cōtra hanc equitatē multa iura loquuntur: vt. j. q. iij. §. ite peccato ad hoc. et. vj. q. j. §. verū. et ex de spon. non est vobis. Sed dic q in oibus talib⁹ ex causa et pro bono pacis vel publico inducit quādoq; rigor cōtra naturalē equitatē: qnq; et sine ratione inducit rigor cōtra equitatē: et hoc solū p ratione sufficit, q ita scriptū est: vt. ff. qui et a quib. manu. libe. non. ff. l. prospexit.

Rigor qnq; profert eq tati.

b IEx est cōstitutio scripta. Quid sit mos.

IEx est cōstitutum p̄cipiēs, et cōtrariū phibens, xxij. q. iij. si ecclesia. in fi. et dicit lex eo q legitime ligat. ij. dist. omnis. Archidia.

c MOs est lōga. Quā consuetudinem dicis esse longam: vel quot vices dicis inducere ꝛsuetudinē? minquid illō qđ bis factū est: vt. xxv. q. ij. ita nos? Uel illam que ter facta est: vt extra de elec. venerabilem. in fi? Uel illā que sepi⁹ q̄ ter est facta: vt extra de cā pos. et p pue. eccl̄esia fuerina? Uel illā q̄ decies facta est: sicut longa p̄scriptio vt, q̄ est. x. annoꝝ: vt. C. de p̄scrip. lōgi tē. per totū? Uel illam cuius nō extat memoria: vt. iij. q. vj. hec q̄ppe. ff. de aqua quoti. hoc iure. §. ductus aque? Dici consueuit q in criminalibus due vices inducūt cōsuetudinē: sed in aliis tres non sufficiūt. C. de epi. audi. l. iij. in fi. Jo. hoc teneas pro certo q̄ fm ius canonicum nō valet consuetudo nisi p̄scripta sit et rationabilis: vt extra de cōsue. ca. viti. Uidet tn hic q̄ quaternari⁹ actus inducat consuetudinem. C. de ser. l. vl. Bar. Bitri.

Cōsuetudo quot vices inducit.

d C De moib⁹. hec descriptio dupliciter videt incōuenies: q. q. idē ponitur in descriptione qđ in descripto: et quia idem ponitur pro specie et genere. Sed dic q aliter sumitur hic hoc nomen mos: et aliter hoc nomen moribus: et aliter hoc nomen consuetudo. Naz mos sumitur pro iure non scripto. consuetudo sumitur generaliter p iure scripto et non scripto: vt. J. ca., pri. sed hoc nomen moribus sumitur hic p frequētibus actibus hoim. Jo.

Mos et mores differt.

COnsuetudo. Cassius. Capi. diuiditur in tres partes. In prima ponitur definitio consuetudinis: In secunda ibi, Nec differt: dicitur q̄ non refert verum consuetudo sit scripta, an sola ratione, id est, sine scriptura consistet. In tertia ibi, Porro: dicitur quod lex est ratio: q. rationē habet: et consuetudo erit lex, id est seruabitur p lege que rationē habet, dūmodo religioni congruat: de scipline conueniat: saluti p̄sit. et dicitur consuetudo quia in vsu communis est.

e C Justiturū. Uidetur hic manifeste q̄ plures vices non sufficiunt ad hoc vt aliquid dicatur consuetudo, nisi institutum sit q̄ illud pro consuetudine ammodo seruetur. naz potest esse et q̄ ex gratia vel tolerātia hoc sepius cōmissum sit: vt extra de verb. signi. de abbate. et. x. q. ij. quia cognouimus. vnde licet aliqđ sepius factum sit: nō ideo in posterum ita iudicandū est: q. nō exemplis ꝛ legibus est iudicandum: vt. C. de sen. et inter. nemo. ꝛ fm hoc consuetudinem bene iudicatur. vt extra de eo qui mit. in poss. cum venissent. xij. dist. illa. et. xxxij. distin. placuit. Item multa alia requirunt ad hoc vt aliquid dicatur cō suetudo: vt dicemus. j. dist. vij. frustra.

f C Cū deficit lex. hic videt q̄ nunc demā recurrendū ad ꝛsuetudinem, cū lex deficit. Et sic est arg. q nāq; fm cōsuetudinē est iudicādū si ius ꝛtrariū deipiat: et ar. xij. dist. ꝛsuetudinis. et. c. ꝛsequens. et j. distin. vij. si consuetudinē. et. c. ꝛsuetudo. et ex d sen. et reiudi. cum ca. et ex de fo. ꝛpe. qđ clericis. Ridet q nō fm ꝛsuetudinem, sed fm iura est iudicādū: vt. ff. de sepul. vio. l. iij. §. diu⁹. fm hoc m⁹ ita occurrit ꝛtraria: vt. J. di. xxxij. placuit. et ex de eo q mit. in poss. cū venisset. et ex de cog. spi. sup eo. et ex de arb. dilecti. et ex de ꝛsue. c. ij. et ex de testa. c. ad hec. Et istis omnib⁹ habet q cōsuetudini stat ꝛtra ius scriptū. Solutionē autē istⁱ qđ ꝛsuetudo p̄eiudicet iuri, dicemus. J. vij. distin. c. frustra. Jo. hoc tene q consuetudo rōnabilis et p̄scripta iuri scripto p̄eiudicat. ita mihi vt et ex de ꝛsue. c. viti. etiā si alia nō interueniāt de qb⁹ facit mentionē Jo. in illo. c. frustra. B. Sz ad quā cōsuetudinē dicis recurrendū? an ad ꝛsuetudinē terre: an ad romanā cōsuetudinē: an ad ꝛsuetudinē loci vbi ꝛtractum q fuit: an ad ꝛsuetudinē vicinaz, p̄uinciaz? Ut q ad ꝛsuetudinē romanā: vt. J. xj. di. c. viti. insti. de satisd. §. vlt. Leon. contra vt q ad ꝛsuetudinem loci: vt. xij. dis. illa. et. C. de edi. simpetua. an in totū, et iura p̄al. ad hoc inducas. Ad hoc dico q̄ iudex mayie delegat⁹ p̄mo fm canones iudicabit: deficientibus canonibus iudicet fm leges vt ex de no. ope. nū. intellerim⁹. et. J. dist. x. si in aditorium. deficiente ꝛsuetudine romanā. deficiente iure et ꝛsuetudine, recurrendū ad ꝛsuetudinē vicinaz, p̄uinciaz fit recurrēdū: vt ex de cō. sup eo.

g C Ratione. Arg. q deficiēte lege vt canone p̄t alle ri gari rō: vt. xix. dist. si romanoꝝ. et distin. vij. frustra.

h C Qđ religioni conueniat. Multa em̄ sunt contra ra-

tionem: ñ congruāt religioni: vt virginem peperisse.
a ¶ Qđ disciplīne cōgruat. Qđz ꝑlatus de rōne possit coercere subditū delinquentē: ñ disciplinate renet ipm coercere vt ꝓficiat ei ad salutē: vt. xlv. dist. cū beatus.
b ¶ Qđ saluti, ꝓficiat. Licet rō sit q; hō debeat ꝓsequi inimicū: ñ nō, ꝓficit hoc ad salutē.

¶ Cūitaq;. ¶ Casus. Infert ex supradicto ca. cōsuetudo: dicēs. cū non refert an scꝑta sit cōsuetudo, vel nō sit scꝑta: apparet q; qđā ꝓsuetudo ē tradita i scriptis, qđā moꝝb; tm vtētiū est refutata. Que i scriptꝫ redacta est, cōstitutio siue ius vocāt. q; vero in scriptis redacta non est, gñaliter cōsuetudo vcꝫ appellat.
¶ Est et alia diuisio iuris: vt in eo. lib. testaꝫ Ysido. ita dicēs.

¶ Que sint ꝑspecies iuris.

Ius aūt aut naturale ē, aut ciuile, aut gentiū.

¶ Quid sit ius naturale.

Ius naturale c est commune oīm nationū: eo q; vbiq; instinctu nature, non constitutione habetur aliqua:

Cōc. ext. i. §. hui⁹ titi. ꝛ. dicēdū. insti. de iusti. et iure.

¶ Ca sus. Capt. diuidit in tres ꝑtes. In prima diuidit Ysid. ius trifariam: in ius naturale: in ius ciuile: et in ius gentiū. In scda ibi: Ius naturale. ðz q; ius naturale est cōe oīm nationū, eo q; instinctu nature ꝓcedit: ñ non ex cōstitutione aliqua. In tertia ibi: Ut viri. ponit. viij. que ex naturali iure ꝓcedūt: vt viri ꝛ femine cōiunctio ꝛc.

Jus naturale, & multiplex.

¶ Ius naturale. Ad intelligētiam istoꝝ no. q; naturalia multis modis ðz: quēq; ðz natura vis insita rebꝰ sīl ꝑ se sibus ꝓcreās. Scdo modo ðz natura quidā ſtimulus seu instinctꝰ nature ex sensualitate ꝓueniēs ad apꝓetēdū vel ad ꝓcreādū vel ad educandū. xxxij. q. v. hoc rendus. ff. de ven. inſpi. l. j. §. ius naturale. insſtit. de iure natu. gen. ꝛ ci. in pn. Tertio modo ðz instinctꝰ nature ex rōne ꝓueniēs. et ius ex tali natura ꝓueniēs ðz naturalis equitas: ꝛ ſm hoc ius nature dicunt oīa cōia. i. communicanda tpe necessitatis: vt. xlvij. dist. sicut. Quarto modo ðz ius naturale ꝓcepta naturalia, hoc est. Non furtū facies: non mechaberis. xxxij. q. vij. dd adulterio. insſti. de obll. q; ex deli. na. circa pn. ꝛ de ius diuinū ðz naturale ius. ꝛ ſm istud ius sīl oīa dīr cōia. i. cōiter dicta. bene ēſt fuit aliqđ ꝓprium de iure diuino. nā ipſi Ade fuit dictum: In sudore vultus tui vesceris pane tuo. et alibi: Nō cōcupisces rē ꝓximi tui. xlvij. dist. virū. Sīlr ius ciuile ðz variꝭ modis. Qñq; ðz ius ciuile illud ius quod non est naturale, vel ius gentiū. ſm hoc ius canonicū ðz ius ciuile, ſm q; hic sumit. Scdo mō ðz ius ciuile oē illd qđ non est canonicū ius. Tertio mō ius ciuile ðz lex. xij. tabu. ff. de origi. iur. l. ij. §. exactis. Quarto modo dicitur ius ciuile ad differentiam iuris ꝓtorij. Joan.

Sub. de q. cōstitōe est inter lig. & ſm hoc, ꝓueniēs ex sensualitate. Si intelligas de cōiunctione animoꝝ. e est ius naturale ex ratione

d ¶ Cōiunctio. Si intelligas de cōiunctione corꝓoꝝ: ſm

e ¶ Successio. Nō intelligo ð successiōe q̄ fit ꝑ hereditatē, cū illa nō sit naturalis: sed de successiōe ꝑ carnis ꝓpaginē. Uel etiā intelligi pōt de illa qua liberi iure nature succedūt parentibꝰ. ff. vnde lib. j. ꝛ. l. scripto. §. non sic.

f ¶ Educatio. Patres em̄ thesaurizāt filijs, nō filij patribus. vt. xvj. q. j. ꝑdicatoꝛ. sīlr fi. ꝑ patrē egerē cogit alere. xxij. q. iij. in patrem ter. ꝛ. C. de alē. li. j. cogitur j. ꝛ. ij. et in casu mī filiū, ꝛ libertꝰ ꝓnum: vt. ff. de libe. agno. si qs. §. idē i liberis. et. §. solēt.

g ¶ Cōis o; m. i. nihil erat ꝓpriū alicui iure diuino. Uel dic cōis. i. cōcāda tpe necessitatis: vt. xlvij. dist. sicut. nā etiā ſm legē rhod. tpe ꝓcuſi cibaria matime erāt cōia: vt. ff. ad leg. rho. l. ij. §. cū i eadē naue. i fi. ꝛ ij. q. j. dilectissimis.

h ¶ Capiūt. Hec em̄ ꝛ alia q̄ in nullī⁹ bonis sūt, cedūt occupāti: vt isti. de re. diui. §. fere.

i ¶ Itē deposite. Fallit i duob⁹ casib⁹: vt. j. xvij. q. ij. c. ne quis, et ſi dñs ꝛ deponens simul

k ¶ Cōmēdate. Commendare idem est qđ deponere: vt. ff. depo. lucius titius.

l ¶ Per vim. Qđ cuiūber licet. vt. ff. de iusti. et iure. vt vim. in fi. extra de sentē. excō. c. ij. §. si vero. in fi. De illa macerīa habes not. m. xxiij. q. j. in summa. Joan.

¶ Ius ciuile. ¶ Casus. Dicit hic ius ciuile qđ ꝓpꝫ vel

m ¶ Uel ciuitas. Sic aliqua ecclesia ius sibi statuit: vt j. dist. xj. catholica. ꝛ de cōse. dist. iij. pronunciandum.

n ¶ Diuina humanaq;. Id est contemplatione dei. de conse. dist. iij. ca. ij. et hominum: vt. ff. de fer. l. j.

¶ Ius gentiū. ¶ Casus. Hic enumerant. xj. q̄, ꝓcedūt a iure gētium. Et dicitur ius gentium: qꝛ fere oēs gentes indifferenter vtuntur eo.

o ¶ Sedū. ſ. hostiliū: vt. xxiij. q. vij. ſi de rebus. et. q. v. qđ dicat aliquis. insti. de re. diui. §. item que ex hostibus. ff. eꝛ. ſ. cā de acqui. re. do. naturalē. §. fi. Uel dic sedū vacātū, que occupāti cōcedūtur: vt insti. de re. diui. §. fere. Alioquin si, ꝓpria authoritate raperet etiā rē suā, cadit a dñio: vt. j. xvj. q. vj. placuit. ff. qđ met. cā. extat. C. vñ vi. si quis in tantā. nisi forte alio mō nō posset eam cōsequi per ut dicem: vt. xxiij. q. ij. ca. j. et. ij. et. ff. que in fraudē cred. ait in gl. ſz prætor. §. si debitorem. Joan.

p ¶ Seruitutes. Alibi dicit q; seruitus sit inducta per evictatem. xxxv. dist. sexto die. alibi videtur inducta ex ꝓscriptione septennij: vt dicā. j. distin. vij. §. ius aūt. in bello summa. in glo. q̄ incipit, a iudicijs. sup illo verō. iustifica an licite tionib⁹. ſz ðz inducta de iure gentiū: qꝛ ius gētium eam

Filius ꝑtem egerē cogit alere. xxij. q. iij. cogitur. ꝛ. C. de alē. li. j. in casu mī

¶ Tpene cessitatis oia fūt cōcanda.

Cōc. ext. i. i. ex hꝰ iure, cum ibi not. ff. de iust. et iure.

Cōc. ext. i. §. ius aūt ciuile. insti. de iur. na. gē. ꝛ ci.

Uim vi repellere licet.

¶ Ad huiꝰ di cti de claratio nē ꝛ i de

approbat: nō q; eam ꝓmo inuenerit. Si ergo bellū iustū est: q̄ capitur fit seruus capiēntis: vt. xxiij. q. v. dicat. ꝛ ſm hoc peccat taliter captus si recedat a domino suo: vt

rvij.qõ.iiij.si qs seruã.sed si bellũ non est iustũ licitum est eis regere dum põt: vt.ff.de capti.nihil interest. Jo.

a ¶ Postliminia. postliminium est ius quo restituitur alicui res quã per captiuitatẽ amiserat: vt.xvj.q.iij. prima actione.t.xxxiij.qõ.j.cã per bellicam. nisi sint arma

† Cõc. tex. i. §. ius gentiũ. gl. in v. bella iusti. de iur. na. gẽ. t ci.

que nõ restituunt qz illa turpiter amisit: vt.ff.de captiuis.l.ij.

b ¶ Legatoriũ. si qs legatũ vel amicũ vel hostiũ impedit, fm canones excõicat: vt.xxiij. dist. si qs. xxiij. qõ. iij. si qs. fm leges tradit hostib⁹: vt sit seruus illorum. ff. de leg. l. vlt. Jo.

c ¶ Alienigenas. vt.xxviij.q.j.caue. et ca. sequen.

¶ Us militare. ¶ Tasius. hic ostendit Jsi. que spectãt ad ius militare: videlz belli inferẽdi solemnitates: federis faciendi nexus ꝛc.

d ¶ Federꝫ. i. pacis cõponendę.

e ¶ Deseraꝫ. fm canones q̃ fugit in bello publico infamis est: vt. vj. q. j. infames. fm leges capite punitur: vt ff. de re mili. oẽ. §. qui in acie. Joan.

† Pene fugiẽs i bello.

‡ Ter. ẽ fi. i. §. ius q̃ dẽ ciuile. cum gl. in v. iusq̃ritũ. t iv. a q̃rino.

f ¶ Dodꝫ. j. xij. §. ius q̃ qõ. §. vulterane. t j. xvj. q. vlti. ca. j. t ca. contra.

g ¶ Dignitatuꝫ. Quis sit dignior vel superior alio.

h ¶ Cum corona. Jd est maius munus.

i ¶ Uel torques. ‡ Jd est minus munus.

insti. de iur. na. gẽ. t ci.

k ¶ Ac principis portio. Nõ ergo oia q̃ capiunt in bello sunt principis. et sic est ꝫ. xxxiij. q. v. dicat. vbi dr q̃ regis sunt oia. Sed dic q̃ principis sunt oia quo ad tuitionem: sed ipse tenetur ea diuidere fm merita personaꝝ. ‡ Adde q̃ torqꝫ xij. q. ij. vulterane. et ca. concesso.

erat ista gne qõ circa colistos vel alias publicas personas offendit, ius publicuꝫ lũ pone est, et contra publicum facit: cum he persone principaliter ad statum reipublice spectent.

¶ Us publicũ. ¶ Tasius. Jus publicum consistit in sacris sacerdotibus t magistratibus: quia si aliquis

gnũ vitiose.

l ¶ Jus publicum. Unde qui ledit sacerdotes vel res sacras, ab omnibus tanqꝫ pro publico crimine potest accusari: arg. ij. q. j. in primis.

Archi.

¶ Us quiritũ. ¶ Tasius. hoc ca. diuidit in duas partes. Jn prima dr q̃ ius quiritũ est ꝓprie romanorum, quod nulli habent nisi romani, vel eis subiecti. Jn scõa dicit q̃ iure romanoꝝ agitur de legitimis hereditatibus, de curationibus, t tutelis, t de vsucapionib⁹ que omnia tm romanis cõperunt. Scõa ibi: Jn quo.

m ¶ Jus quiritium. a Quirino. i. Romulo.

n ¶ Qõ nulli. Contra. C. de iude. iudei. vbi dr q̃ iudei vtunt romano iure. Sed ibi oes vocant romani subiecti romano ꝑio. ꝑut dr, ꝓpriũ romanoꝝ est hre filios in ꝑtẽ: put etiã gẽtes sunt sub romano imperio.

minia a: federa pacis: iuncte: † legatoꝝ b nõ violandoũ religio: connubia inter alienigenas c prohibita. Jlloc tm ius gẽtium appellatur: q̃ eo iure omnes fere gentes vtuntur.

¶ Quid sit ius militare.

IUs militare est belli ferẽdi solẽnitas: federis d faciẽdi nexꝰ: signo dato egressio ĩ hostẽ, vl̃ pugne cõmissio. Jtẽ signo dato receptio. Jtẽ flagitij militaris disciplina si locus deseratur e. Jtem stipẽdioꝝ modus f: dignitatũ g gradus: ꝑmioꝝ honoꝝ: veluti cuꝝ corona h vel torques i donatur. Jtẽ ꝑde decisio: et ꝓ psonarũ qualitatib⁹ et laboribus iusta diuisio, ac principis k portio.

¶ Quid sit ius publicum.

IUs publicũ l ẽ i sacris t sacerdotib⁹ t mgſtratib⁹.

¶ Quid sit ius quiritum.

IUs q̃ritũ m est ꝓprie romanoꝝ: qõ nulli n tenẽt nisi q̃rites. i. romani. ‡ ¶ Jn q̃ agit̃ de legitimis o hẽditatib⁹: vel curatiõib⁹: vl̃ de cõtractibus: de tutelis: de vsucapionibus q̃ iura apud nullũ alium ꝑplm reperiunt, hz ꝓpria sũt romanoꝝ, t ĩ eos solos ꝓstituta.

¶ Distinctio.ii.

COnstat p aũt ius q̃ritũ ex legib⁹, et plebiscitis, et senatusc̃ultis t cõstitutionibus ꝑncipum, et edictis senatoriũ siue respõsis prudentũ. ¶ Quid sit lex.

LEx est cõstitutio ppli q̃ maiores r natu simul cũ plebibus aliquid sanxerũt.

¶ Quid sit plebiscitum.

PLebiscita s sũt q̃ plebes tm cõstituũt: t vocãtur plebiscita eo q̃ ea plebs sciat vel q̃ scisciat t rogat vt fiãt.

¶ Quid sit senatusconsultũ.

SEnatusconsultũ est qd tm senatores ppli cõsulẽdo decernũt. ‡ ¶ Quid sit constitutio vel edictum.

COnstitutio t vl̃ edictũ est qd tm rex vel imperator constituit vel edidit.

¶ Que sunt risa prudentũ.

dñas seculariũ legũ. Scõa ibi: Que dã. Joan. de san.

¶ Tasius. Jn superiori dist. facta fuit mẽtio de iure quiritũ. ideo hic annectit sequam dist. in qua ostẽdit q̃ ius quiritũ cõstat ex legib⁹ plebiscitis t senatusc̃ultis constitutionib⁹ ꝑncipũ, edictis senatoꝝ, t prudentũ rnsiis. Jnterserit etiã de quibusdã legibus q̃ a nobis ꝛditoꝝ nominantur: vt consulares et tribunitie ꝛc.

q ¶ Cõstat. Jn hac secunda dist. agitur que sint partes siue species romani iuris: agit etiã quare leges consulares vel tribunitie vel alie sic sunt appellate ꝛc.

r Ex est. Populi. olim ppli statuit leges: hz hodie nõ: q; trãstulit hũc ptãtẽ in impatorẽ: † vt iustitie iur. na. §. sed qõ ꝑncipi. Uel dic q̃ ppli hodie põt: et quod dicitur ibi trãstulit, id est concessit.

s ¶ Qua maiores natu. Maiores natu dicunt nobilitate, antiquitate, dignitate, scientia: vt. ij. q. vij. querendum. t ca. criminationes.

t Plebiscita sunt. Plebiscita ꝓmo facta fuerũt ꝓpter discordiam q̃ fuit inter nobiles et plebeios: vt. ff. de orig. iur. l. ij. §. eisdem temporibus.

v Onstitutio vel edictũ est. Proprie dñr cõstitones ꝑncipũ t edicta ꝓtoꝝ. ‡ Dicit et edictũ iudicis

vt est ciratio. xxiij. q. iij. de illicita. ff. de re iu. eōrum in cetia.

BEspōsa. ¶ Casus. Dicit hic q̄ respōsa sunt q̄ iurisc̄ōsulti interrogātib⁹ rādebāt: vt fuerunt responsa Paul. Fuerūt enim q̄dā prudentes electi ex̄tatis arbitri, q̄ responsiones suas ediderūt in scriptis quib⁹ dissidentium lites sopiebant.

a ¶ Respōsa. olim licuit cuilibet torā hereditatē suā relinquere alteri: sed Falcidius statuit q̄ quarta pars hereditat⁹ deberet relinqui legitimis heredibus. Est autē triplex Falcidia. Una est debita iure nature, q̄ cōpetit legitimo heredi. Alia est debita iure institutionis quā potest iure heres instituⁿ petere cū tota hereditas est exhausta. Jo. Et istas duas pōt hodie habere filⁱ instituⁿ. ex̄ de testa. raynald⁹, et ita cessat opi. dñi de riz. C. ad legē fal. q̄ñ. B. Tertia q̄ dicitur quarta trebellianica. et cōpetit heredi instituto d rogatus est hereditatem alteri restituere: vt legitur extra de test. raynutius. Jo.

¶ Sopirēt. nec eis licet iudici ab eor⁹ responsis deuiare: vt insti. d iurena. ℣. respōsa.

Quedā etiaz. ¶ Hec est secūda pars dist. in qua ponit q̄sdā leges denominatas a ꝓditorib⁹. Jo. d fā.

¶ Casus. Hic enumerant septē leges denominate a nominibus conditorū: quorū quatuor Octauianū Cesarē precesserūt: tres aūt fuerunt sub Octauiano Cesare: sc̄z Papius et pompeius qui leges cōdiderunt. premia pro suscipiendis. i. susceptis liberis ꝓmientes. et Falcidius tribunus plebis qui parentib⁹ ꝓmisit facere de sua substantia quicquid vellent, et extraneis relinquere: ꝓter

Et ha quartā quā suis heredib⁹ relinq̄re tenent iure nature.

¶ premia. hec fuerūt premia, q̄ si quis haberet Rom. C. me tres filios, in Italia quatuor, in ꝓuincia quinq̄ nō poterat vocari ad onus tutele. insti. de excu. tu. in pun. Uel aliter cōstiturum est q̄ si quis habet minus q̄ xxv. an. excludit ab honoribus: tamen si esset. xx. an. et habet ret quinq̄ filios, numerus filiorū suppleret numerum annoz. ff. de mu. et ho. ad rem. et. ff. de mino. l. ij.

Libero rus ꝓ dest.

Atyria. De hac satyra nihil habemus: sed tangitur in. C. de iur. lib. l. vnica. in princi. et in proemio Digestorum. ℣. et antea. in fine.

e Hodie. Iniquissima est illa lex: sc̄z q̄ patientib⁹ naufragium inhabitatores oīa auferāt: vt. ff. e modestinus. sed hodie lex illa correcta est. C. de fur. aut. naufragia. et ex̄ de consue. ca. fi. immo tales sunt excōmunicati ipso iure: vt extra de rapt. excōmunication.

¶ Que sint Rhodie leges.

BHodie f leges nauticum commerciorūz sunt ab insula Rhodo cognominate: in qua antiquitus mercatorum vsus fuit.

¶ Distinctio tertia.

OMnes g he species secularū legum partes sunt: sed quia constitutionū alia est ciuilis, alia ecclesiastica. Ciuilis vero forense vel ciuile ius appellatur: quo nomine ecclesiastica constitutio appelletur videamus. Ecclesiastica constitutio canonis nomine censetur. Quid autez sit canon, Jsido. in lib. v. etymolo. declarat dicens.

¶ Quid sit canon.

Anō h greece, latine regula nūncupatur.

¶ Unde dicatur regula.

BEgula dicta est eo q̄ recte ducit: nec aliquez alioꝛsum b trahit. Alij vero dixerunt regulam dictam, vel q̄ regat, vel q̄ normam recte et bene viuendi prebeat: vel quod distortum prauumq̄ ꝓ

f ¶ Omnes. Sz q. ℣. tractauit de speciebus secularium legum, modo vult tractare de ecclesiasticis cōstitutionibus, q̄ varijs nominib⁹ appellantur. q̄ñq̄ illud appellat canon: q̄ñq̄ decretū: q̄ñq̄ decretalis epl̄a. Canon dicit id q̄ statuit in vniuersali cōcilio, ex̄ de big. al tercationis. Decretū d: q̄ papa statuit de cōcilio cardinalū suoz ad nullⁱ ꝓsultationē. Decretalis epistola d: quā statuit papa vel solⁿ vel cū cardinalib⁹ ad ꝓsultationē alicuⁱ. lix. di. hoc ad nos. xix. di. si romanoz. Itē adhuc alias inuenimⁿ appellationes canonice ꝓstitutionis: vt dogma, mādatū, interdictū, sanctio: vt. xxv. q. ij. si q̄s dogmata. Dogma est q̄ ꝓsistit in doctrina fidei christiane. xxij. di. q̄ eps. Mādatū q̄ ꝓsistit i doctria de moribus. xij. di. his igit. Interdictū in q̄ nulla pena adijcit. xxij. di. interdixit. Sāctio vbi pena adijcit. xxxvj. di. c. ij.

g ¶ Anon. Habet autem canon sub se quatuor species: vt. xxv. q. ij. si quis dogmata.

BEgula. ¶ Casus. Regula dicta est eo q̄ recte ducit: nec aliorsum nos trahit q̄ ad rectitudinē. Alij dixerunt regulam esse eo q̄ regat. vel q̄ normam viuēdi prebeat: vel prauum corrigat.

h ¶ Aliorsū. Ergo si regula nūq̄ trahit aliorsum, ois

† Dicit esti hec lex ō latin. lib. cē. q̄ q̄sdā satyrā fuit introducta ſm Hugo.

† Vide hūc lo cū Andre. Jacia. lib. dispūc. ij. c. iij.

† Adde an appel. falcidie vel miat tre belliani ca. not. i. ij. fi. q̄s ali. test. pbt. et j. ff. de iur. codi. et late p Alber. rosa. et q̄ ibidem scripsit.

† Dicit esti hec lex ō latin. lib. cē. q̄ q̄sdā satyrā fuit introducta ſm Hugo.

s. pars

Regule diffinitio.

regula est ius. male ergo dicit lex q̄ ita diffinit regulam.
Regula est q̄ rē breuiter enarrat: nō vt ex ea ius fiat. ff. de regu. iu. l. j. Ad hoc dicas q̄ si illud appellas regulā in quo aliq̄d generaliter statuit nō adiunctis exceptionibus: fm hoc ex regula non sumit ius: & ita loquitur lex sed ii appellas regulam id q̄ includit in se suas exceptiones, fm hoc regula nūq̄ fallit: nec ita sumitur hic.

¶ Porro. ij. Hec est secūda pars dist. in q̄ distinguit inter cōcilia, puncialia et generalia & priuilegia. Jo. de san.

¶ Nota. Facit hic Sta. quandā dist. f. canonū. qui quādoq; fuit auctoritate pape vel priarcharū vel archiepi scopoꝝ: & hi quidē generales regule dicūtur. Sūt autē quedā priuate leges, q̄ priuilegia appellātur. et ad hoc inducit seq. ca. cuius casus planus est.

iij. ps. Legati vtrum possit conciliū facere.

a ¶ Legato. Ad hoc specialiter destinato. licz essent alīq̄s sit gnalis legatus nō tñ pōt facere gnale vel etiā p. uinciale cōciliū: quia ea q̄ specialiter romano pontifici concedūtur: mādata gnali iurisdictione non trāferunt: vt extra de off. le. q̄ translationē. & mandata generali iurisdictione cōciliū nō potest exercere is cui mādatur: vt ff. de offi. eī cui mandat. est. iu. l. ij. Sz numq̄d metropolitani in suis cōciliis possunt condere canones? Non videt: vt j. & viij. dist. nec licuit. & ca. se. Arg. cōtra. j. dist. catholica. & de se. dist. iij. c. j. Dicas q̄ de parvis negocijs, et de his que spectant ad omnes, possunt condere canones. de magnis rebus non possunt: vt. xvij. distinct. multis. & xxiij. q. j. quotiens.

Metropolitani vtrū possint canones condere.

b ¶ Priuilegia. Priuator. Priuari dicuntur ppie q̄ nō sunt cōstituti in aliqua dignitate: vt. xxiij. q. j. hanc. Sed hic priuati dicunt omnes exempti a iurisdictiōne communi: siue sit collegii, siue aliqua specialis persona. tenet. na. viij. q. j. petisti. hic patet ratio quare verba posita in huiusmodi priuilegijs potius ponuntur causaliter q̄ cōditionaliter. Alias i cū dicatur: sicut iuste possides. si illud verbū inuentū in vtile est priuilegio, exponas sicut. p quia: & hac ratione quia cū sit priuilegium sit lex, & lex debet esse certa: vt. j. dist. pri. c. lex iuste. & verba priuilegij debent esse certa. hanc rationē assignat Inno. extra de verbo. signifi. abbate. super verbi. his preteriti temporis motem.

ar. ff. de c legis. j. ff.

¶ In priuato. i. in priuatis.

¶ Officia. ¶ Hec est. iij. pars in qua dicit q̄d sit officium q̄n. Jo. legis. Jo. de san. ¶ Causa. Dicit hic q̄ officiū legis est precipue necessaria, p̄hibere mala: permittere licita: et quando q̄ illicita, ne grauiora fiant.

Omnis autē lex. ¶ Causa. Dicit hic q̄ quadruplex est officium legis. q̄ satis patet in ter.

d ¶ Permittit. Tribus modis dicit aliq̄d permitti. Uno modo q̄ nullo impedit: vel cum impedit nupcias celebrari: vt. xxxv. q. ij. quedā. et est hec vera permissio: & dicit absoluta permissio. Tertio modo dicitur illicitus permitti vt magis illicitum vitet, vt cōmestiones die dñico: vt di. iij. denicz. et permittit adulterium, ne fiat homicidium: vt. xxxij. q. ij. si q̄ uerius. et permittit subdiacono habere vnaz, ne peccet cū pluribus: vt ex qui cle. vel uo. significauit. & hec dicitur q̄ paratiua permissio: sed potius appellat tolerantia q̄s permissio. & fm hāc permissionem dicit canon q̄ ea q̄ permittūt, nō approbant: vt. xxxi. q. j. hac ratione. et fm hāc permissionē

Permissio.

Jndices ecclesiastici de causis sanguinis.

dicit decre. q̄ multa toleramus q̄ si in iudicio deduceremus cassarent: vt ex de prebē. cum iam dudum. Jo.

e ¶ Ut q̄ cedē. Sed numq̄d iudex ecclesiasticus potest taliter dictare sententiā in causa sanguinis: cum nec causa sanguinū possit interesse: vt. xxiij. q. viij. his a quibus? sed dic q̄ iudex ecclesiasticus potest dicere ius interrogatius non potest illud precipere vel cōsulere. sic. v. q. vlt. delatoi. xxij. q. vlt. pessimū. Jo. sed videtur hodie correctū extra de excel. prela. ex literis. B.

f ¶ Fecerit. vt de pe. di. j. si quis cum telo.

g ¶ Eius. s. legis.

h ¶ Premio. i. permissione.

i ¶ Moderatur. passiue.

k ¶ Diuina autē precipit. hoc respicit superiora.

Causa. ¶ Hec distinctio diuidit in quatuor partes. In pma querit quare sunt facte leges. scda ibi: Terea. tertia ibi: ideo autē. quarta ibi: hec & ff. Jo. de san.

¶ Causa. Dicit supra q̄ sit legis officiū. In hac. iij. di. ostēdit ad quid sit lex instituta: & q̄d in ea p̄cipiat: & quādo instituit: & q̄ etiā quedā capitula sunt abrogata.

l ¶ Causa. hic intitulatur. iij. dist. in qua ostēdit qualiter leges sunt inuēte. scdo ostēdit q̄ sint p̄sidēda in statuendis legib⁹. vltimo ostēdit quasdā leges esse abrogatas per contrariam consuetudinem.

Regula est ius. male ergo dicit lex q̄ ita diffinit regulam. Regula est q̄ rē breuiter enarrat: nō vt ex ea ius fiat. ff. de regu. iu. l. j. Ad hoc dicas q̄ si illud appellas regulā in quo aliq̄d generaliter statuit nō adiunctis exceptionibus: fm hoc ex regula non sumit ius: & ita loquitur lex sed ii appellas regulam id q̄ includit in se suas exceptiones, fm hoc regula nūq̄ fallit: nec ita sumitur hic.

ij. ps. ¶ Porro. ij. Hec est secūda pars dist. in q̄ distinguit inter cōcilia, puncialia et generalia & priuilegia. Jo. de san.

¶ Nota. Facit hic Sta. quandā dist. f. canonū. qui quādoq; fuit auctoritate pape vel priarcharū vel archiepiscopoꝝ: & hi quidē generales regule dicūtur. Sūt autē quedā priuate leges, q̄ priuilegia appellātur. et ad hoc inducit seq. ca. cuius casus planus est.

iij. ps. Legati vtrum possit conciliū facere.

a ¶ Legato. Ad hoc specialiter destinato. licz essent alīq̄s sit gnalis legatus nō tñ pōt facere gnale vel etiā p. uinciale cōciliū: quia ea q̄ specialiter romano pontifici concedūtur: mādata gnali iurisdictione non trāferunt: vt extra de off. le. q̄ translationē. & mandata generali iurisdictione cōciliū nō potest exercere is cui mādatur: vt ff. de offi. eī cui mandat. est. iu. l. ij. Sz numq̄d metropolitani in suis cōciliis possunt condere canones? Non videt: vt j. & viij. dist. nec licuit. & ca. se. Arg. cōtra. j. dist. catholica. & de se. dist. iij. c. j. Dicas q̄ de parvis negocijs, et de his que spectant ad omnes, possunt condere canones. de magnis rebus non possunt: vt. xxij. distinct. multis. & xxiij. q. j. quotiens.

Metropolitani vtrū possint canones condere.

b ¶ Priuilegia. Priuator. Priuari dicuntur ppie q̄ nō sunt cōstituti in aliqua dignitate: vt. xxiij. q. j. hanc. Sed hic priuati dicunt omnes exempti a iurisdictiōne communi: siue sit collegii, siue aliqua specialis persona. tenet. na. viij. q. j. petisti. hic patet ratio quare verba posita in huiusmodi priuilegijs potius ponuntur causaliter q̄ cōditionaliter. Alias i cū dicatur: sicut iuste possides. si illud verbū inuentū in vtile est priuilegio, exponas sicut. p quia: & hac ratione quia cū sit priuilegium sit lex, & lex debet esse certa: vt. j. dist. pri. c. lex iuste. & verba priuilegij debent esse certa. hanc rationē assignat Inno. extra de verbo. signifi. abbate. super verbi. his preteriti temporis motem.

ar. ff. de c legis. j. ff.

¶ In priuato. i. in priuatis.

¶ Officia. ¶ Hec est. iij. pars in qua dicit q̄d sit officium q̄n. Jo. legis. Jo. de san. ¶ Causa. Dicit hic q̄ officiū legis est precipue necessaria, p̄hibere mala: permittere licita: et quando q̄ illicita, ne grauiora fiant.

Omnis autē lex. ¶ Causa. Dicit hic q̄ quadruplex est officium legis. q̄ satis patet in ter.

d ¶ Permittit. Tribus modis dicit aliq̄d permitti. Uno modo q̄ nullo impedit: vel cum impedit nupcias celebrari: vt. xxxv. q. ij. quedā. et est hec vera permissio: & dicit absoluta permissio. Tertio modo dicitur illicitus permitti vt magis illicitum vitet, vt cōmestiones die dñico: vt di. iij. denicz. et permittit adulterium, ne fiat homicidium: vt. xxxij. q. ij. si q̄ uerius. et permittit subdiacono habere vnaz, ne peccet cū pluribus: vt ex qui cle. vel uo. significauit. & hec dicitur q̄ paratiua permissio: sed potius appellat tolerantia q̄s permissio. & fm hāc permissionem dicit canon q̄ ea q̄ permittūt, nō approbant: vt. xxxi. q. j. hac ratione. et fm hāc permissionē

Permissio.

Jndices ecclesiastici de causis sanguinis.

dicit decre. q̄ multa toleramus q̄ si in iudicio deduceremus cassarent: vt ex de prebē. cum iam dudum. Jo.

e ¶ Ut q̄ cedē. Sed numq̄d iudex ecclesiasticus potest taliter dictare sententiā in causa sanguinis: cum nec causa sanguinū possit interesse: vt. xxiij. q. viij. his a quibus? sed dic q̄ iudex ecclesiasticus potest dicere ius interrogatius non potest illud precipere vel cōsulere. sic. v. q. vlt. delatoi. xxij. q. vlt. pessimū. Jo. sed videtur hodie correctū extra de excel. prela. ex literis. B.

f ¶ Fecerit. vt de pe. di. j. si quis cum telo.

g ¶ Eius. s. legis.

h ¶ Premio. i. permissione.

i ¶ Moderatur. passiue.

k ¶ Diuina autē precipit. hoc respicit superiora.

Causa. ¶ Hec distinctio diuidit in quatuor partes. In pma querit quare sunt facte leges. scda ibi: Terea. tertia ibi: ideo autē. quarta ibi: hec & ff. Jo. de san.

¶ Causa. Dicit supra q̄ sit legis officiū. In hac. iij. di. ostēdit ad quid sit lex instituta: & q̄d in ea p̄cipiat: & quādo instituit: & q̄ etiā quedā capitula sunt abrogata.

l ¶ Causa. hic intitulatur. iij. dist. in qua ostēdit qualiter leges sunt inuēte. scdo ostēdit q̄ sint p̄sidēda in statuendis legib⁹. vltimo ostēdit quasdā leges esse abrogatas per contrariam consuetudinem.

Distinctio.iiij.

Causa vero constitutionis leguz est humanaz coercere audaciam, & nocendi facultatem refrenare.

Sicut in eodem lib. Jsido. testatur dicens.

¶ Quare leges facte sunt.

¶ Causa. Dicit hic q̄ causa est constitutionis leguz humanaz coercere audaciam, & nocendi facultatem refrenare.

Sicut in eodem lib. Jsido. testatur dicens.

¶ Quare leges facte sunt.

HActe. ¶ Calixt. Quesitū fuit ab Jsi. quare leges sunt facte ꝛ institute. Et rndit q̄ tripliciter de causa facte sunt. Una, vt eārū metu humana audacia coerceatur. Scḋa, vt tuta sit inter improbos innocētia. Tertia, vt pnā ꝙ supplicio alioꝝ facultas nocēdi refrenet.

a ¶ Coerceat. nā p leges nemo cogit̄ bene facere: ꝫ male facere, ꝓhibet̄: vt. xxiij. q. v. ad fidem.

b ¶ Tuta q̄. i. vt boni inter malos quiete viuant: vt xi iij. q. v. non frustra. Jo.

ij.ps. ¶ Decreta. ¶ hec est scḋa pars dist. in qua ponit. viij. q sunt seruāda in legib⁹ ꝓmulgādis. Jo. de fan.

¶ Cal⁹. Dicit Stanan⁹ q̄ sint illa q̄ in lege ꝓstituēda cōsiderant: vt ꝓ ineat ꝛc. ꝛ ad hoc inducit ca. seq.

HRit. ¶ Cal⁹. In hoc ca. enumerat Jsid. r. q̄ lex i se ꝓtinere dz, ita q̄ hec. s. patrie loco tēporive conueniēs ꝓ vno ponāt: scz honesta, iusta, possibilis ꝛc.

c ¶ Honesta. q̄ i iure nō tā desiderat iustitia q̄ honestas. xxxv. q. iij. paruo.

d ¶ Justa. aliter em̄ nō est ius nisi sit iustū: vt. S. dist. j. ius ḡhale.

¶ Addē e ¶ Possibil'. Ut q̄ Aug. si de impossibilitate legis q̄s trāsgrederet, frustra ipsi de tarēt ei ad penā: vt. xv. q. j. nō est. xviij. q. iij. nabuchodonosor. ꝛ. ff. qñ ap. stī. l. j. ff. dies autem istos.

f ¶ Scḋs natur̄. i. naturalē rōnē. S. di. j. ꝙsuetudo. Jo. videt et g ¶ Scḋm cōsuetudinē. quia si est cōtra cōsuetudinem seler si inhabitāti, per ꝓtrariā ꝙsuetudinē abrogat̄: vt. j. eo. S. iustanō leges. ꝛ ca. statuim⁹. Itē quia cōsuetudo interpretatur fuerit. lege: vt ex de verb. sig. abbate. ff. de legi. cum de cōsuetudine. ꝛ. l. si de interpretatione.

h ¶ Loco. q̄s in aliq⁹ locis aliqua statuūtur q̄ alibi nō recip̄erentur: vt. xxxj. dist. ante. ꝛ ca. aliter. Itē in iure cōstituendo considerāda est vicinitas locorū vel remotio: vt. lxiij. dist. cum longe.

i ¶ Tēporiq. Ola em̄ debēt ꝓuenire suis tēporibus: vt. xxiij. q. iij. si ecclesia. ꝛ. ij. q. j. si peccauerit.

k ¶ Necessaria. quia non nisi instāte necessitate ius statuī cō tra debet: vt. xxix. di. regule.

l ¶ Utilis. quia inutilis esset abijcienda. lxviij. dist. corpi. epi. xij. dist. omnia.

m ¶ Manifesta. iiij. q. iij. non in testibus.

n ¶ Caprione. Ne aliq̄s captiose possit eā interpretari: vel etiā ne aliqui laqueus paretur per eam: ꝓ xvij. q. j. de viduis. Jo.

o ¶ Primato. Tunc enim esset priuilegium.

¶ Ideo aut. ¶ hec est iij. ps di. i q̄ ponit q̄ leges p desuetudinē abroga. ri. ꝫ. et tur, ꝛ p cōsuetudinē ꝓfirmant. ꝛ hoc ꝓbat̄ p. iij. author. ff. de legi. ꝫ lex. Jo. Jo. ¶ Cal⁹. Dicit de fan. Sta. q̄ ideo ista i lege cōsiderant̄ sta tuenda: q̄ cui instit̄te fuerit, nō erit liberū de ipsis iudicare: ꝫ postq̄ institute fuerint, minori iudici nō licebit iudicare de ipsis: ꝫ ſm ipsas.

I Nstis. ¶ Cal⁹. Dicit Aug. q̄ q̄n leges instituunt̄, pōt q̄s de ipsis iudicare: sed postq̄ istitute fuerint, minori iudici nō licebit de ipsis iudicare: sed secūdum ipsas.

p ¶ Judicent. cū ergo papa vult cōdere canones, epi pnt ꝫdicere, ꝛ dicere, canō iste nō cōuenit cōsuetudini regionis nre. vt. S. c. pri. Sed nunqd pot⁹ stabit̄ sententie aplice, vel oīn epoꝝ: vidēt q̄ oēs epi oꝝ: q̄ orbis maior ē vrbe: vt. xcij. dist. legim⁹. Arg. q̄ sentēcia pape p̄ualet. xxv. q. ij. vel nā. nā etiam error principis ius facit: vt. ff. de sup. le. l. iij. in fi. Dicas q̄ sen tētie pape stabitur cōtra oēs. ix. q. iij. nemo. ꝛ ca. cuncta, nisi contra fidē diceret. xxv. q. j. sunt quedam.

q ¶ Nō licebit. ar. q̄ semel est approbatum, ammodo nō pōt reprobari: vt. viij. q. ij. dilecti. ſmi. ꝛ ca. ꝫ. xxij. q. v. horrendus. ꝫ Jo. Nisi ex noua causa: extra de offi. deleg. c. insinuante.

¶ Leges. ¶ Calixt. Jste. S. diuidit in duas partes. In pīa parte dī q̄ leges instituunt̄ cū ꝓmulgant̄, ꝛ cōfirmant̄ cū mor⁹ vtentiū approbant̄. In scḋa parte q̄ inci pit ibi, sicut: dī q̄ sicut leges mor⁹ vtentiū ꝓfirmant: ita q̄dā leges sunt p desuetudinē abrogate: sicut ille Teleſphori abrogat̄ q̄ dixit de ꝓposito ieiunādi suscipiendo a clericis a q̄nquagesima. ꝛ ad hoc inducit seq. ca.

r ¶ Abrogate. Abrogare est i totū tollere legē: derogare est, ꝑ ptē detrahere legi: vt. ff. de ẏb. sig. derogat. ꝫ q̄ liter pōt pp̄s abrogare canonē, cū nō possit ꝓdere canonē: marie ex q̄ rota ptās trāslata est in pncipē: ff. de ẏsti. l. j. Sz dic q̄ nō pōt abrogare nisi p expīsū ꝓsensū papē: vt ex de pbē, cū tam dudū. ꝫ q̄dā dixerit q̄ sufficeret Lau,

ꝫ Vide q̄ not. xiij. q. iij. ple. ri. ꝫ. et ff. de legi. ꝫ lex. Jo. Jo. ¶ Cal⁹. Dicit de fan. Sta. q̄ ideo ista i lege cōsiderant̄ sta tuenda: q̄ cui instit̄te fuerit, nō erit liberū de ipsis iudicare: ꝫ postq̄ instituite fuerint, minori iudici nō licebit iudicare de ipsis: ꝫ ſm ipsas.

I Nstis. ¶ Cal⁹. Dicit Aug. q̄ q̄n leges instituunt̄, pōt q̄s de ipsis iudicare: sed postq̄ istituite fuerint, minori iudici nō licebit de ipsis iudicare: sed secūdum ipsas.

p ¶ Judicent. cū ergo papa vult cōdere canones, epi pnt ꝫdicere, ꝛ dicere, canō iste nō cōuenit cōsuetudini regionis nre. vt. S. c. pri. Sed nunqd pot⁹ stabit̄ sententie aplice, vel oīn epoꝝ: vidēt q̄ oēs epi oꝝ: q̄ orbis maior ē vrbe: vt. xcij. dist. legim⁹. Arg. q̄ sentēcia pape p̄ualet. xxv. q. ij. vel nā. nā etiam error

¶ Septem hebdomadibus a carne et delitijs ante paschā clerici abstineant.

¶ Vñ dicas q̄ hec ſra pot⁹ stabit̄ sententie aplice, vel oīn epoꝝ: vidēt q̄ oēs epi oꝝ: q̄ orbis maior ē vrbe: vt. xcij. dist. legim⁹. Arg. q̄ sentēcia pape p̄ualet. xxv. q. ij. vel nā. nā etiam error q̄d. ppo nere q̄re lex il la nō deberet ꝫdi: facili⁹ au diret ꝓ: mo q̄s postea. ad hoc ar. xxxj. di. nicesleſphoꝛ abrogat̄ qō dixit de ꝓposito ieiunādi suscipiendo a clericis a q̄nquagesima. ꝛ ad hoc inducit seq. ca. multa i pedūt ꝓmouē duz ꝛc. xv. q. j. c. fi. Fm

sola sciētia pape. Jo. Sz credo q̄ ꝙsuetudo rōnabilis et ꝓscripta tollit legē: vt ex de ꝙsuē. c. vl. etiā sine sciētia p̄n apis. difficile ei esset cū oēs ꝙsuetudines q̄ nouit scire. S.

Statuim⁹. ¶ Canon. Hoc ca. diuidit in duas par-
tes. In p̄ma ꝓt q̄ clerici debēt incipere ieiunium a quinq̄gesima ⁊c.
In scda ibi, has ergo: dicit q̄ p̄ septē hebdomadas ante pascha clerici ieiu-
nādo, hymnis, vigiliis, ⁊ orationib⁹ insistere debent.

Quinq̄ gesima hodie nō ser-
uatur.

a ¶ Statuim⁹ vt septē. istis duobus ca. ob. j. de cōse. di. iij. a sacerdotibus vbi q̄dragesima p̄cipit seruari. Sed dic q̄ istō ca. nō te-
net: q⁹ hodie q̄nq̄-
gesima nō seruat, cū ipsa celebr⁹ post pascha. Jo.

a ¶ Statuim⁹. i. abrogam⁹: vel ponitur statuimus ꝓ consulimus.

b ¶ Clericorum. Alias viles repu-
tentur. j. q. j. vilissi-
mus.

Quadragesi-
ma. ¶ Hec duo ca. abrogata sunt sicut ⁊ se. c. in pn. c. ⁊ hoc dicit se-
quēs. §. q̄d fit.

Deniq⁹. ¶ Ca-
non. Istō ca. diuiditur i quinq̄ ptes. In p̄ma pte querebat Augu. a Greg. an clerici in-
cipere debeāt ieiu-
nium a q̄nquagesi-
ma. ⁊ rñ. q⁹ sic. In scda pte q̄ incipit ibi, de ipsa vo: q̄re-
batur an laici q̄ in die
bus dñicis consue-
uerūt solēni⁹ epulari, debeāt a tali ꝙsuetudine remoue-
ri. ⁊ rñ. q⁹ nō, ne deteriores fiant. In tertia pte q̄ incipit ibi. ⁊ post pauca: querebat an tp̄e ieiuniorū sit abstinen
dū ab ouis, caseo, ⁊ lacte. ⁊ rñ. Greg. q⁹ sic: q⁹ sicut a carni-
bus, ita ab oib⁹ q̄ trahūt semenīnā originē carnis, est abstinendū. In quarta pte q̄ incipit ibi, ⁊ post pauca ce-
terū: q̄rebatur an piscib⁹ in quadragesima sit vtēdus. ⁊ rñ. q⁹ sic. Quinto loco in fi. c. querebat an vino sit vten-
dum. ⁊ rñ. q⁹ sic, vt tamen ebrietatem vitemus.

Statuim⁹ [a] vt septē hebdomadas plenas ante sanctū pascha oēs clerici. i. in sortem dñi vocati, a carne ieiu-
nēt: q⁹ sicut discreta dz esse vi-
ta clericoꝝ [b] a laicoꝝ conuer-
satione: ita et in ieiunio dz esse discretio. ¶ Has ergo septem hebdomadas omnes clerici a carne ⁊ delitijs ieiunēt: ⁊ hym-
nis ⁊ vigilijs atq⁹ oratiōib⁹ in-
herere die noctuq⁹ studeant.

Ite Ambrosi⁹ i lib. sermonū.

¶ Septuam hebdomadam Teleſphor⁹ quadragesime ad dicit.

Quadragesima. vj. septi-
manas hz: cui addidit Telesphorus pontifex septi-
mā hebdomadā: et vocatū est hoc tempus quinquagesima.

¶ Nō sūt de eo caplo est in-
telligēdū q̄ beat⁹ Gre. Aug. anglor. epo scribit dicēs.

¶ Et q̄nquagesimā ieunādi ꝓ positū sumant quos ecclesiaſtica gradus dignitas exornat.

Deniq⁹ sacerdotes ⁊ dia-
coni et reliq̄ oēs quos dignitas [c] ecclesiastici grad⁹ exor-
nat, a q̄nquagesima ꝓpositum ieunandi suscipiant: q̄ et aliq̄d ad pēsum [d] sancte institutionis adjiciāt: et eoꝝ q̄ in laicali or-
dine cōsistūt obseruātiā sicut [e] loco, ita ⁊ religione p̄ecellāt.

¶ De ipsa vero die dñica [f] he-
sitamus [g] quidnā dicendū sit: cum oēs laici et seculares [h] illa die plus solito ceteris diebus accuratius cibos carnium ap-
petant: et nisi noua quadam auiditate vsq⁹ ad medias no-
ctes se ingurgitēt, non aliter se hui⁹ sacri tēpor⁹ obseruatione ſsuscipere putāt: q̄d vtiq⁹ nō ra-
tioni, sed voluptati, immo cui-
dā mentis cecitati ascribendū est: vñ nec a tali consuetudine [i] auerti possūt: ⁊ ideo cū venia [k] suo ingento relinquendi sunt, ne forte peiores [l] existant si a tali cōsuetudine phibeant. Ut
eñ ait Salomō: q̄ multū emū-
git, elicit sanguinem [m]. ¶ Et post pauca. Par [n] autem est vt nos q̄ his dieb⁹ a carnib⁹ aia-
lū abstinem⁹: ab oib⁹ [o] quoq⁹ que semēnīā [p] trahūt origine carnis ⁊ ciuemus: a lacte vcz, caseo, ⁊ ouis. ¶ Et post pau-
ca: Ceterū piscū [q] esus ita chri-
stiano relinq̄t, vt hoc ei infirmi
tatis solatiū, nō luxurie pariat incēdiū. Deniq⁹ q̄ a carne absti
nēt neḡ⁹ sumptuosiora [r] mari
narū beluarū cōuiua ꝑparēt. Unū quoq⁹ ita bibere permit-
tit, vt ebrietatē oīno fugiam⁹, alioquin [s] restat vt omnia que

a ¶ Statuēdū sit ne scā dalum oriatur. C. de festa. l. oim. j. q. ij. §. pio.

b ¶ Et seculares et p̄to id est.

i ¶ Consuetudi-
ne. Ar. q⁹ cōsuetu-
do excusat in deli-
ctis: vt hic. ⁊. xxxij. q. iij. obijciūtur. et extra de tēp. or. ſa. ple-
ne. ‡ Sed ⁊tra, cō-
suetudo nō minuit de-
ctū, sed auget: mā-
dat. xxiij. q. j. schi-
ma. xxxij. q. vij. ſa
gitta. et de ſi. nō ſa tan-
to. ‡ imo cōsuetu-
do veniale peccatum facit mortale vt. xxv. di. §. crimi-
nis. Sol. cōsuetu-
do excusat a pena ꝑ-
tēpor. ali: ⁊ nō a ge-
hennali.

k ¶ Uenia. Quid est ergo q̄d dr alibi nunq̄ esse venia dată impenitēti: vt xxiij. q. ij. legatur. ideo intelligias de venia pene, non de venia culpe. tole-
rat ergo Greg. cri
men tale, ꝓpter pe
riculuz schismatis vel scādali. vñ non est dicēdū q⁹ igno-
scatur eis: licet nō ꝑ-
puniat eos ꝓpter
multitudinem vel scādalū. sustinen-
da eñ sunt crimi-
na rōne scādali vel schismat⁹: vt. xxij. q. iij. nō pōt. et rō-
ne multitudinis: vt. l. di. vt ꝓstituer⁹, hodie non tolera-
tur, vt extra de vi. ⁊ ho. cle. a crapula.

l ¶ Ne forte peiores. hec est cōparatiua permissio.

m ¶ Sanguinē. Sic qui multum corrigit, offendit; vt xlv. di. cū drūs. ⁊ alibi dr. Noli esse ꝓmū iust⁹: vt de pe-
dist. j. serpens. ij. q. vij. §. de his.

n ¶ Par. i. equum ⁊ iustum.

o ¶ Ab oibus. q. d. ex quo caro ꝓhibetur: ergo ⁊ oia que de carne ‡ procedunt.

p ¶ Sementinam. i. semen.

q ¶ Sūptuosiora. sed paruos pisciculos potest homo comedere: vt. j. lxxxij. dist. ꝑ.

r ¶ Alioquin. Arg. ex quo vnum conceditur: ergo ola ſmilia intelliguntur esse cōcessa: vt. j. dist. ꝓcul. ad cius et. xxvij. distin. quod interrogasti. xxij. q. ij. si quis per te ſtamentum ‡.

¶ Hec est. ¶ hec est .iiij. pars. dis. in qua soluit supradicta. Archid. ¶ Cassus Dicit Ista. q̄ hec tria. c. supradicta sunt abrogata: z ideo q̄ nō seruāt ea, non dñr transgressores: sed si nō essent abrogata, nō obedientes eis, prio puniarent honore: nisi forte quis velit dicere q̄ hec supradicta cap. loquant de cōsilio, z non de precepto.

a ¶ Conscripta. nā q̄ exhortat, mādatoris opa nō fugiūt. de his q̄ not. ifa. ob hec verba.

Hec q̄. ¶ hec dist. dividit i duas ptes. in prima pbat q̄ naturale ius nō mutat scā ibi. Iz cū naturale. ¶ Cassus. Cōtinuat magis dicta ab illo ca. Priulegia hucusq̄ dicēdo: z dicit q̄ illa oia conuenūt tā secularibus q̄s ecclesiasticis legib⁹. Nūc aūt in hac. v. di. reuertit ad ius naturale: assignādo differentiā iuris naturalis ad alia iura. nam istud ius primatū obtinet inter alia iura tpe et dignitate. tpe, qz cepit ab exordio rōnalis creature. dignitate, qz non variatur. reliqua patent in tex.

b ¶ hec que. In hac. v. di. incipit assignare dnas iuris naturalis ad alia iura. Notandū ergo q̄ ius naturale .iiij. differt ab alijs iuribus: in origine, dignitate, amplitudine, z sñie regote. In origie differt: qz cepit ab exordio rōnalis creature: vt ibi. de re. di. ¶ cōmodo. sed alia iura ortū habent ab inuētione hoīm. ¶ j. dist. vj. c. vlt. Dignitate differt: qz hoc ius nullā patit imutationē. insti. de iu. na. ¶ Etex pe. nā si q̄d est ex iuri naturali, illō iniquū est. 8. dist. j. ereni: ius naturale. ūi si. Itē amplitudine: qz iure naturali oia nā nunc sunt cōia: sz hoc nō est alio iure. Itē sñie rigore: qz ius creatu: naturale nulla fit dispēsatio sz aduersus alia iura sepe. re cepe c ¶ Cepit. p intelligētiā, nō per essentiā: immo verius runt eo posset dici q̄ cepit quo ad vsum: ¶ qz ius naturale. i. naturalis edras ab eterno fuit: nisi velis intelligere de iure diuino. illud cñ pri⁹ fuit q̄s esset redactū in scriptis, corporib⁹ libēt, similiter facia mus. Hec etsi legib⁹ constituta sint: tñ qz cōi vsu approbata non sunt: se non obseruātes transgressionis reos nō arguunt: alioquin his nō obedientes, ppio puniarētur honore: cū illi q̄ sacris nesciūt obedire canonibus, penitus officio iubeantur carere suscepto: nisi forte q̄s dicat hec nō decernēdo esse statuta, sed exhortando ꝓscripta⁹. Decretū vero necessitatē facit: exhortatio aūt liberā voluntatem excitat.

¶ Distinctio. v.

Hec q̄ⁿ de priulegijs z ceteris ifra posit⁹ scripta sūt, tā secularib⁹ q̄s ecclīastic⁹ legib⁹ ꝓuenunt. Nūc aūt ad doctrinā naturalis iuris z ceteror⁹ reuertamur. Naturale ius itē oia primatū obtinet tpe et dignitate. Cepit[c] cñ ab exordio rōnalis creature. nā nec variat tpe, sz imutabile[b] sp pmanet. Sed cū naturale[e] ius i lege z in euāgelio supra dicat esse cōprehensum: q̄dā aūt cōtraria his q̄ in lege statuta sunt, nūc inueniant cōcessa: non vt ius naturale imutabile pmanere. In lege nanq̄ precipiebat vt mulier si masculū pareret. xl.[d] si vero feminā. lxxx. diebꝰ a tēpli cessaret ingressu. nunc autem statim post partum ecclesiam ingredi non prohibetur. Itē mulier que menstrua patitur, ex lege immūda esse reputabatur: nūc autem nec intrare ecclesiā, nec sacre communionis mysteria percipere inhibetur: sicut illa que parit, vel illud quod gignit, nec statim post partum baptizari prohibetur. Unde eidē Augu. anglor⁹ episcopo. Grego. scribit dicens. Palea.

Cum enīra fuerit mulier post quot dies intrare ecclesiam debeat, testamenti veteris preceptione didicisti, quia, p masculo. xxxij. pro femina aūt. lxvj. diebus debet abstinere. quod tamen sciēdum quia in mysterio accipitur.

¶ Mulier enim ra gratias actura ecclesiā intrare hora eadē non prohibetur.

Si mulier[s] eadē hora q̄ genuerit, actura gras i trat ecclesiā: nūlo pōdere[h] peccati grauat. voluptas cñ carnis, non dolor in culpa est. In carnis aūt cōmixtione voluptas est: i plis ꝓ o ptu dolor z genitur⁹. Añ z ipsi prime mulieri dr. In doloribus paries filios. Si itaq̄ enīra mulierem ꝓhibem⁹ intrare ecclīam, ipsaz ei⁹ penā[i] ꝓtum⁹ i culpā. Idē ad eūdē. ¶ Mulierē enim am, vel qđ ab ea gignit, eadē hora nūq̄ prohibet baptizari.

d ¶ Sed immutabile. quo ad precepta et prohibitiones. vt dist. vj. ¶ vlti.

e ¶ Sed cū naturale. Hec est scōa ps dist. in qua objicit ꝑ id qđ dicit q̄ ius naturale nō mutat. z pbat p tria seq. c. q̄ mutet. So. ponet. j. di. pri. ¶ his itaq̄. Et est talis obiectio magri. Puerpera z menstruata vsq̄ ad certū tps, prohibebant intrare ecclesiā: sz nō neutra, prohibet et hec prohibitio est ō iure naturali: ergo restat q̄ ius naturale sit variatū.

f ¶ Xl. qz tot die Animabus mortuꝰ ē parmaribꝰ tius ante ifusionez citꝰ iniquitatis: sz fer⁹ feminꝰ fundit lxxx. diebus. ¶ fm q̄s femi hoc vī q̄ tpe quo nascit ꝺz abstinere: sz rōne dubitationis secus est: qz tpe pro nescit quo tpe cōci mas cupit: itē quia nescit lo q̄s p vtrū masculuz vel femina femina pariat. Jo. abstinet vt p hō

¶ Cassꝰ Mulier immūdat infortū pōt ecclesiā ingredi. nam ex hoc deo nō nullo pctō grauatur: quia voluptas carnis in culpa est moyses nō dolor: alioquin xxxij. q. dolorē partus sibi ij. fm verteremus in cul pam. h. d. Archi. pꝰ Jo. de fan.

g ¶ Simulier. q̄dā libri hñt cū ezra: sz illō est palea vsq̄ ad hūc locū.

h ¶ pōdere peti. Sed nōne in brocardo legit in penitentiali Theodori q̄ femina post partū masculi abstinebit. xxxij. diebꝰ ab ingressu ecclesie: sz post partū femine lxvj. et sī añ intrabit: tot diebꝰ penitebit in pane et aq̄ et q̄nt ab ēt diebꝰ añ itrauit ingressu ecclesie abstinere.

¶ De hoc no. j. c. ad ei⁹ i gl. hoc est. Archi.

Baptizari. ¶ Casus. Mulier vel qs ex ipsa natum est, statim in periculo mortis baptizari potest: ne parua mora imminēte inueniri nō possit qō redimatur.
a ¶ Mora. Arg. q mora est vitanda vbi timet periculum: vt. xxvij. dist. de syracusane. de cōse. dist. iij. ne qō abſit. Arg. ℨ. ff. de iudi. si debitori. et ff. de sol. l. qō dicimus. Sol. illud in ℨctiō: istud in periculo aie. Joan.

Adei. ¶ Casus. Tria dicit presens ca. Primo q vir nō debet dormire cuz vxore sua tpe purgationis anīe puer ablactet: nec alij debet tradi ad nutriendū causa incōmodi. Scōo ibi, que ī dixit q mulier tpe purgationis potest ecclesiā ingredi: quia supfluitas non dz culpe asscribi. Tertio ibi, sancte quoq. dicit q mulier tpe partꝰ nō est arcenda a corpore xp̄i si tamen abstinet ex deuotione, laudanda est.
b ¶ Ablactetur. Tps ablactatiōis hic appellatur tēpus post partū qñ mulier nutrit puerū abiudicat lacte: et nisi extraheret p puerū oporteret ipam infirmari. ideo autē phibet illis tpib⁹ cōmisceri cum eis: q: ex tali coitu nascunt morbosi et leprosi. Sed quid si mulier petat debitū a viro tpe menstrui vel tpe purgationis? Dico q non redder debitū ei, nisi timeret fornicatio ei⁹. xiij. dist. duo mala. Item si vir petit debitum tēpore mēstrui a muliere: mulier negabit, et exponet ei causā quare non potest. ff. de sol. l. quod dicimus.
c ¶ Prohibentur. Jd est sub forma prohibitionis dissuadentur. sic exponunt quidam.
d ¶ Inuita. Hoc est regulare, vt qs qs inuit⁹ patit, nō afferat ei piudiciū, vt hic. et l. dist. pōos. et. C. de iſti. et sub. c. vl. C. de ædi. iſer. legatū. Itē ar. q q fiūt ab inuit⁹ et nolentib⁹ eis iputari nō debēt: ¶ vt de ꝑse. dist. v. discipulos.

Baptizari autē vel eniam mulierem, vel hoc qō genuerit, si periculo mortis vrget: vel ipsa eadem hora qua gignit, vel eadē etiaz qua natū est id quod gignit: nullo nō ꝓhibeā: ne du adhuc tps ad pcedū redēptionis myſterii queritꝰ: interueniēte paulū mora⁹ inuenirī non valeat qui redimat. Item Augu.

¶ Anteq̄ puer ablactet, vel mater purificetur, ad eiꝰ concubitum vir non accedat.

Adeiꝰ ℨo cōcubitū vir suꝰ accedere nō dz q̄ uscz q̄ gignit ablactetꝰ. Prauа autē cōsuetudo in cōiugatis moribꝰ irrepsit, vt filios suos quos gignunt, nutrire mulieres contenant: eosq̄ ad nutriēdū alijs mulieribꝰ tradāt: qō videlz ex fola carnis incontinentia videt fuisse inuētum: q: dū se cōmere nolunt, despiciunt lactare quos gignunt. Hoc autē sciāt q̄ filios suos ex prava consuetudine alijs ad nutriendū tradūt: nulli purgationis tps purus transierit viris suis nō dīt admisceri: qpe et sine partꝰ cā cū i mēstruis cōsuetis detinent, viris suis misceri ꝓhibentur‘: ita vt lex sacra morte illū feriat si quis vir ad menstruatā mulierē accedat. q̄ tamen mulier dum ex consuetudine menstrua patitur, ꝓhiberi ecclesiam intrare nō dz: q: ei nature supfluitas in culpā reputari nō dz. et pro hoc qō iniuriaꝰ patit, iniustum est vt ecclesie ingressu puueꝰ. Houimꝰ nāq̄ q̄ mulier q̄ fluxum sanguinis patit, post tergū dñi humiliter veniens, vel timēti eius fimbriā tetigit: atq̄ ab ea statim sua infirmitas recessit. Si ergo in fluxu sanguinis posita laudabiliter potuit vestimentū dñi tangere: cur etiā que mēstrua patit sanguinis, ei nō liceat ecclesiā intrare? Si eīn ea dñi ꝑsūpsit q̄ vestimētū dñi in languore posita tetigit: qō vni⁹ ꝑsone infirmāti ꝓcedit, cur nō concedat cūctis mulieribꝰ q̄ nature sue vitio infirmāt? ¶ Sctē q̄z cōiugis myſteriū i eis dē diebꝰ pcipere nō dz ꝓhiberi. Si autē ex veneratiōe magna pcipere nō ꝑsūpserit, laudāda est: q̄z si fuerit, nō est iudicanda. Bonarum quippe mētium est ibi etiā culpas suas cognoscere[f], vbi culpa non est: qz sepe sine culpa⁹ agitur qō venit ex culpa. vnde etiam cuz esurimus, sine culpa comedimꝰ: quibus ex culpa primi hominis factū est vt esuriamus.

¶ Distinctio. vi.

Via ℨo[h] de nature supfluitate sermo cepit haberi: q̄rit an pꝰ illusiones q̄ per somnū causa ptingit: et qñ sit pctm et qñ nō. postea rndet obiectioni facte in ꝓmissa dist. in illo. ℨ. his itaq̄. Et not. sm quosdā q̄ nocturna pollutio et illusio q̄ ꝓcedit ex infirmitate, nō est pctm etiā veniale, maxime cū sit pena: vt tio na. ℨ. c. pri. ibi: oino hec pollutio vel illusio nō est timenda: etenim qz animus ꝛc. Illa vero q̄ ꝓcedit ex crapula, est veniale actꝰ pctm: vt. ℨ. c. pri. ibi: hz exinde animus aliquē reatū. sīt pctm illa que prouenit ex cogitatione ꝓcedente, pctm est. sed distinguitur: q: si illa cogitatio non processit ad consen-

Menstrui tē pore an cōiuga le debitū debeat reddi.

† Nec talia pñt: vt pūz i eō qō legi. et not. ℨ. xxij. q. ij. ℨ ꝓpo. ſterū.

† Sicut sum, veniale peccatuz est † pollutio ex ipsa proueniens. ex ipsa cogitatione ꝙ operat bonū: et etiā meretur vitā eternā: qz si corp⁹ dor. † Sub. dit. mit, aia vigilat. Usq illud: Cor meū vigilat ad te deus.

Si vero processit, tūc est mortale. † Sm istos opi. accidit ꝙ aliquis nesciens peccat mortaliter et venialiter, † et † Sub. audet a pcto mortali pollutionis. de cōsecra. dis. iiij. nec quē ꝓ. h.

Ide in furioso dicūt si culpa sua de furore incurrit, i venit ad furorem: ff. de arg. xv. q. j. si ꝙs. in ꝓlea. fin. unno nesciens sed pen peccat. xxxij. q. vij. fandū. quēadmodū. Arꝛ hoc gu. extra. ff. de acti. ꝛpetit ꝛ obl. ex maleficio. dictum ꝛ. si ꝙs absēs. vbi auctores dicūt: ꝙ nesciens non peccat. Alij dicunt ꝙ dormientes non peccant. xv. q. j. si cōcupiscentia. ꝛ. c. aliqs. dormiēs em furioso cōparatur ff. de acq. poss. l. j. ꝛ adipiscamur. et ita non peccat. Si ꝙ nocturna pollutione homo non venit ad consensum: nullo mō peccat. si vero venit, peccat mortaliter ꝛm istos nisi forte imaginē cū vroꝛe ꝓpua: qz tūc dirigit affectū in vroꝛē, et nō peccat mortaliter. hanc opi. fouet ꝛ. h. phak. j. ea. di. non est. ibi luxurie ꝛc. Sz hoc non est verū: qz nullo mō peccat. vt. j. c. ꝓpter. xv. q. j. aliquos. Sz cōtra ꝓiotem opi. obijcit. quid si cogitauit turpiter: sz anteqz dormiui surgat penitui: post pollutor in somnio: peccaui, vel non? ꝛ videt ꝙ sic. Rñ. licz cōtritus sim, tñ vestigia remanent ꝛ reliqe: sicut in libro vestigia seruitutis: vñ patronus ei succedit. insti. de suc. li. ꝙ. sed nā. sic matrimonium in furiosis manet ꝓpter reliqas ꝓiotis voluntatis. ff. de his qui sui vel ali. iu. sunt. l. patre furioso. Imputetur ergo mihi saltem si initialiter turpiter cogitauī.

Pollutio nocturna turpes cogitationem sequēs ꝓputat.

Cāp. Cap. dinidit in tres ptes.

Pollutio noctis accidit.

Estamentum. ¶ Cānus.

In ꝓma ꝓ ꝙ si ꝙs pollut⁹ fuerit pollutione nocturna: nisi aqua lot⁹ fuerit, ei vsq ad vesperā intrare ecclesiā nō cōcedit. In. ij. ibi, qō tñ: dicit Greg. ꝙ hoc potest intelligi spiritualr. f. de illo ꝙ in mēte prauis cogitationib⁹ est pollut⁹, ꝙ aqua penitēie lauandus est: ꝛ nisi pu⁹ ignis tēptationis recesserit, se reum vsq ad vesperā cognoscat. In tertia ibi, sed est: ꝓ ꝙ pollutio tripliciter accidit. Aliqñ em accidit ex superfluitate nature vel infirmitate: aliqñ ex crapula: aliqñ ex precedēti turpi cogitatione. Cū ex superfluitate vel infirmitate nāture, pcedit pollutio, nō imputat alicui: qr potⁿ est pena ꝙ pctm. Cū ho. pcedit ex crapula talis pollutio hz aliqué reatū: veritatē si necessitas adest, ꝓpter hoc sacerdos nō ꝓhibet a celebratione missarū: sz si alij sacerdotes adsint, celebrare nō dz: sz a corpore christi nō ꝓhibet: maxime si dormiēti turpi imaginatione non cōsenserit pollutio.

Cū aut ex turpi cogitatiōe pcedēti ꝓcedit, abstinere dz ab vtroqz: quia aio ꝓz reat⁹ su⁹ qz quod cogitauit sciens, ꝓtulit nesciēs. a ¶ Testamētū. in Leuitico legitur dñm dixisse. si fuerit hō pollut⁹ nocturno semine, egredia⁹ extra castra, ꝛ non reuertat⁹ vsq ad vesperā donec lauet: ꝛ post solis occasum reuertat⁹ ad castra. hoc Ste. exponit hic, ꝛ retor quē ad illos ꝙ pollluuntur mente.

b ¶ hūc. Talem morē de ꝙ queris: adhuc romani seruāt: † vt. xxxij. q. iiij. vir cum ꝓpria vroꝛe. † Sub. audet a pcto mortali pollutionis. de cōsecra. dis. iiij. nec quē ꝓ. h.

c ¶ Immūditia. id est immūda cogitatione.

d ¶ Veris imaginib⁹. cū viderē mulierem, et delectat⁹ in ea.

e ¶ Aqua. id est penitentia.

f ¶ Ad vesperā. id est ꝙusqz recessit ignis tēptatiōis.

g ¶ Pertuliſſe. q. d. ꝓt⁹ intelligitur tūc pati ꝙs facere.

h ¶ Reatū. i. veniale petm. ꝛ ideo nō ꝓhibet a sumptiōe eucharistie: sed ꝓhibet vel dissuadet a confectione: nisi sit necessitas.

i ¶ Necessitas. que legem non habet. de consecra. distin. j. sicut.

k ¶ Humiliter. Ergo est cōsiliū. bene em pōt celebrare si vult: nam ꝓ leuib⁹ criminibus non abstinebit sacerdos a celebratione missarum. sed ꝓ talib⁹ abstinebit ꝓ quibus posset excommunicari: vt de cōse. distin. ij. si nō sunt. ꝛ. c. quotidie. tamen ꝓ quolibet mortali peccato quilibet est suspensus quo ad se: vt extra de cohab. cle. et mu. c. viti. nisi peregerit penitentiam: vt extra de tempo. ot. questum. hu.

l ¶ Tamen. i. maxime.

m ¶ Non concusserit. pollutio ipsa.

n ¶ Rea. q. d. nec mens est rea in somno: nec est rea posse somnium, cum est in suo iudicio: sed tunc fuit rea quando se ingurgitauit. vnde satis patet hic ꝙ homo in somno non peccat.

o ¶ Libera. supple, sed ꝓius peccauit.

Crimina leuia nō impediunt celebrationem. ¶ Quis quid sz dicāt ꝙ peccabit venialiter tene opi. gersō.

a ¶ R a dice.i.ma: la cogitatione.

Non est. ¶ Ca. Quesitus fuit ab Jsidoro an peccet homo cum dormiens nocturna illudit pollutioni? Et rndet q̄ nō nisi adsit concupiscentia: sed tūc peccauit cum vigilans luxuriaz puocauit sz tñ quocūq; modo accidit pollutio sue culpe attribuere debet.

b ¶ Nō capiscēdo.i.absq; libidine precētis ardoris.

¶ Ptz itaq; ¶ Ca. tus. Jste. S. diuidit: tur i duas partes. In ꝓma pte soluit Fan⁹ questiones quaz fecit. ī. in illo ca. hec q̄ de priuile: gijs. i. v. dis. de mutabilitate z variatione iuris naturalis, dicēs q̄ ius naturale in lege z in euangelio cōtinet: sz tñ non oia q̄ sūt i lege z i euāgelio: coherēt iuri naturali cītū ad supficiē. Sunt esn in lege quedam precepta moralia: vt nō occides ꝛc. ista non mutāt, nec ius naturale in eis. q̄daz mystica p̄cepta vt de agno sacrificādo, et his similia. ista mutant cītum ad supficiē: z nō cītū ad moralē intelligentiā: et cītū ad hoc ius naturale i: mobile pseuerat et pmanet sicut fuit ab exordio rationalis creature. In secunda parte q̄ incipit ibi, ius ro consuetudinis: dicit q̄ ius consuetudinis cepit post legē naturalē: ex quo homines ceperunt si mul habitare: q̄ credit factū eo tēpore quo Cain legitur edificasse ciuitatē. q̄ ius cum meminit vidisse, tñ in vigilijs corporis meminit se in inguine ventris incidisse. Si vero ex turpi cogitatione vigilantis oritur illusio in mente dormientis, ptz animo reatus suus. videt em a qua radice a inquinatio illa processerit: q̄ quod cogitauit sciens, hoc pertulit nesciēs: z ꝑpter talem pollutionē a sacro mysterio ea die abstinere oportet.

¶ Peccatū nō fit perpetratū cogitatiōe solū: sed delectatione z consensu. Palea.

Sed pēsandū est, q̄n ipa cogitatio vtrū in suggestione, an in delectatiōe, vl q̄d magis est) in peccati consensu ceciderit. Tribus enim modis impletur omne peccatuz, videlicet suggestiōe, delectatione, cōsensu. Suggestio quippe fit per diabolum delectatio p carnē: cōsensus p spm̄: q̄ et primo culpā serpens suggessit. Eua delectata est velut caro. Adaz vero velut spiritus consensit. Et necessaria est magna discretio inter suggestionez z delectationē, et inter delectationē atq; consensū iudicem sui faciat animū presidē. Cuz enim malignus spiritus pctm̄ suggerit in mentem: si nulla peccati delectatio sequatur, peccatum omnino perpetratum non est. Cum vero delectari caro cepit: tunc peccatum incipit nasci. Si autē etiā ad consensum ex deliberatione consentit: tūc pctm̄ cognoscit perfici. In suggestione ergo peccati semē est. In delectatione fit nutrimentum. In cōsensu fit pfectio. Et sepe cōtingit vt hoc q̄d malign⁹ spūs seminat in cogitatione, caro in delectationem trahat: non tñ animꝰ eidē delectationi cōsentiat. z cū caro delectari sine alio nequeat, ipse tamen animus carnis voluptatibus reluctans, in delectatione carnali aliquo modo ligatur inuitus: vt et ex rōne contradicat nec consentiat: z tñ ea delectatione ligat⁹ sit: sz ligatus se vehementer ingemiscat. Ūñ et ille celestis exercit⁹ ꝑcipu⁹ miles gemebat dicens. Videō f aliā legem in membris meis repugnātē legi mētis mee: z captiuū me ducentē in legem pcti q̄ est in mēbris meis. Si autē captiuus erat, minime repugnabat: quapropter et captiuus erat, z repugnabat. Ygit mentis legi eius lex que in mēbris est repugnabat. Si autē repugnabat, captiuꝰ nō erat. Itaq; est homo (vt ita dixerim) captiuus et liber: liber ex iustitia, captiuus ex delectatione quā portat inuitus.

Item Jsidorus in sententiarum libro. j.

¶ Cauendo sit pctm̄ nocturnus imaginibus illudi.

Non est pctm̄ q̄n nolentes imaginibꝰ nocturnis illudimur: sed tunc est peccatuz si anteq̄ illudamur, cogitationis affectibus preuenimur. Luxurie quippe imagines quas in veritate gessimus, sepe dormientibus in animo apparent: sed innocie sunt si non concupiscendo b occurrūt. Itez qui nocturna illusione polluitur: q̄uis extra memoriam cogitationū turpium sese p̄sentiat inquinatum: tamē hoc vt tentaretur, culpe sue tribuat: suāq; immunditiaz statim fleti bus tergat. ¶ His itaq; c respondet: in lege et in euangelio naturale ius cōtinet: nō tamen quecūq; in lege z in euangelio inueniuntur, naturali iuri coherere ꝓbantur. Sūt em in lege quedā moralia p̄cepta: vt non occides ꝛc. quedā mystica vt pote sacrificioū p̄cepta: vt de agno, et alia similia his. Moralia mandata ad naturale ius pertinent: atq; ideo nullam mutabilitatem recepisse monstrantur. Mystica vero cītum ad superficiem a naturali iure ꝓbantur aliena: cītū ad moralem intelligentiam inueniuntur sibi annexa. ac per hoc etsi fm superficiē videantur esse mutata: tamen fm moralē intelligentiā mutabilitatē nescire probant. Naturale ergo ius ab exordio rōnalis creature incipiēs, vt. s. dictū est: ma- tere esse exercituz ꝑpter obumbrā, fuit reparatū a Nēroth siue post⁹ immutatum: q̄ cepit oppūmere homines: et hoc ꝓpriā autoritate Geneſis ibi cepit Nēroth ꝛc.

d ¶ His itaq; hic ponit magr̄ solutio nē obiectiōis quaz fecerat in ꝑcē. di. v. Nos ergo cū ipso plenꝰ distinguamus q̄ eoꝝ q̄ cōtinētur in lege, alia sunt moralia, alia mystica. Moralia sunt q̄ mores informāt. z sic sunt intelligēda vt ipsa verba sonant: vt occides deus non occides. honora ꝑentes, de quibꝰ not. xxxvj. q. viij. dd in oībus. Mystica sunt figuralia, q̄ aliū significant ꝑter id q̄d litera sonat. Potū alia sunt sacramētalia: alia sunt cerimonialia. sacramentalia sunt de q̄bus ratio reddi potest quare ad literam sic fuerit p̄cepta: vt de circumcisione, z obserua-

tione sabbati: de quibus habes extra de bapt. mjores. et extra de cõsti. trãslato. Ceremonialia sunt de q̃bus ratio reddi nõ potest quare ad literã sint mãdata: vt non arabis in boue et asino: vt. xvj. q. vij. in nona. non seres vestẽ de lana ⁊ lino cõtextam. nõ seres agrũ diuerso semine. Lex ergo ꝯ rũ ad moralia non recipit immutationem, sꝫ ꝯtũ ad sacramentalia et ceremonialia mutat ꝯtũ ad superficiem lẽ: sed non ob hoc dicẽ esse mutatus iuus naturale: q; in dis non cõsistebat ius naturale quo ad superficiem litere. secundũ quã dec sunt mutata: sed quo ad mysticã intelligẽtiã, sm quã nõ sunt mutata: sed mystic⁹ eorũ intellect⁹ nõ est mutat⁹. vñ lex non dicit mutata. j. qõe j. marchion.

Gen. iij. c. et vij. d.

Gen. p. b.

Cãsue. a studoa cano. statuto a moyse cepit.

¶ Jus. Nunc ostendit a quo tpe cepit ius cõsuetudinariũ ⁊ cõstitutionis: et dicit q; a tpe Cain cepit ius cõsuetudinariũ: q̃ primo edificauit ciuitatẽ, quã ex nomine filij sui vocauit Enoch. sed ius cõstitutiõis a Moyse, ⁊ Jo.

Exo. xxj. a. ⁊ doctr. hoc ius. hoc dicit. nec hoc ius. nec ciuile ponit ⁊ inquantum Jo. Lau. nec ecclesiastice. Jo.

d ¶ Extinctum. Jus ergo non terminatur. i. non finitur in. vij. sicut nec incipere potest a vij. qz ad minus. x. debẽt facere plebẽ: vt. j. x. q. iij. vnio.

e ¶ Coram deo. Jd est eorũ qui sunt domini, vel permittente dño. Quicquid enim fit, iudicio dei fit: vt. xxvj. q. v. nec mirum.

Jus autẽ. ¶ Hec distinctio diuidit in duas partes. Secunda ibi, Paulatim.

¶ Cãsus. Supra ostẽsum est quo tempore ius naturale ius consuetudinis inceperunt. Nunc autem ostendit in hac. vij. distin. quo tempore incepit ius cõstitutionis. et dicit Gratianus q; primo incepit a moyse, ⁊ postea ab alijs.

d ¶ Jus aũt. In hac. vij. dist. ostẽdit qñ ⁊ a quib⁹ cepe rint cõstitutiones hũane tã ecclẽstice ꝙ sẽculares. Ecclesiastice ceperũt a moyse, ⁊ tpe moysi: seculares a diuersis, ⁊ tempore diuerso ceperunt: vt patet in sequẽti ca.

e ¶ A iustificationib⁹. Jd est a iudicijs. Legit in Exod. q; dñs dixit filijs israel p moysem. Si emeris seruũ hebreũ. s. qui ante seru⁹ nõ fuit, vj. an. seruiat tibi: nisi annus iubileus interuenat. in. vij. anno egrediat liber et gratis cum quali veste intrauit. si habuit prius vxorem cum filijs, cũ vxore et liberis exeat. si dñs dedit ei vxorẽ, mulier cũ filijs erit dñi, sed si elegerit seru⁹ manere cum dño amore dñi vel vxoris et filiorum, offeret eum dño dijs, id est sacerdotibus: et applicabit ad ostium tabernaculi: et perforabit aurem eius cum subula in signum perpetue seruitutis: ⁊ et eius erit seruus vsq; dũ viuet vel vsq; ad annum iubileum. Ab hac cõstitutione cepit moyses iudicia sua: vt dicitur in Exod. Joan.

* et ita h inducit Isidorus ex preceptione sequenti: vt hoc. j. dist. inf. gentiũ.

Jus ergo non terminatur. i. non finitur in. vij. sicut nec incipere potest a vij. qz ad minus. x. debẽt facere plebẽ: vt. j. x. q. iij. vnio.

Hic ergo ostendit a quo tpe cepit ius consuetudinariũ ⁊ constitutionis: et dicit q; a tpe Cain cepit ius consuetudinariũ: q̃ primo edificauit ciuitatẽ, quã ex nomine filij sui vocauit Enoch. sed ius constitutiõis a Moyse, ⁊ Jo.

Extinctum, terminatur. i. non finitur in. vij. sicut nec incipere potest a vij. qz ad minus. x. debẽt facere plebẽ: vt. j. x. q. iij. vnio.

Coram deo. Jd est eorũ qui sunt domini, vel permittente dño. Quicquid enim fit, iudicio dei fit: vt. xxvj. q. v. nec mirum.

Jus autẽ. Hec distinctio diuidit in duas partes. Secunda ibi, Paulatim.

Cãsus. Supra ostẽsum est quo tempore ius naturale ius consuetudinis inceperunt. Nunc autem ostendit in hac. vij. distin. quo tempore incepit ius cõstitutionis. et dicit Gratianus q; primo incepit a moyse, ⁊ postea ab alijs.

Jus aũt. In hac. vij. dist. ostẽdit qñ ⁊ a quib⁹ ceperint cõstitutiones hũane tã ecclẽstice ꝙ sẽculares. Ecclesiastice ceperũt a moyse, ⁊ tpe moysi: seculares a diuersis, ⁊ tempore diuerso ceperunt: vt patet in sequẽti ca.

A iustificationib⁹. Jd est a iudicijs. Legit in Exod. q; dñs dixit filijs israel p moysem. Si emeris seruũ hebreũ. s. qui ante seru⁹ nõ fuit, vj. an. seruiat tibi: nisi annus iubileus interuenat. in. vij. anno egrediat liber et gratis cum quali veste intrauit. si habuit prius vxorem cum filijs, cũ vxore et liberis exeat. si dñs dedit ei vxorẽ, mulier cũ filijs erit dñi, sed si elegerit seru⁹ manere cum dño amore dñi vel vxoris et filiorum, offeret eum dño

Unde Jsid. in lib. v. ety. ait.

¶ De conditoribus legum.

Moyses gentis hebree primus omnium diuinas leges sacris literis explicauit. Phoroneus rex grecis primus leges iudiciaq; constituit. Mercuri⁹ Trimegist⁹ primus leges Egyptijs tradidit. Solon equidẽ primus leges Atheniẽsib⁹ edidit. Lycurgus primus Lacedemonijs iura ex Apollinis authoritate cõfinxit. Numa põpili⁹ qui Romulo successit in regno, primus Romanis leges edidit. Deinde cum populus seditiosos magistratus ferre non posset, decẽ viros legib⁹ scribendis creauit: qui leges ex libus Solonis in latinum sermonem tranſlatas. xij. tabu. exposuerunt.

¶ Nomina eorum qui leges xij. tabularum exposuerunt.

Fuerunt autẽ hi: Appius claudius: Titus genutius: Publius festius: f ¶ Quas. Nam ꝛa diuinis scripturis ornatus omnis sciẽtie sumpsit initiũ: vt. j. xxxvij. distin. §. hic etiam.

Moyses. ¶ Cãsus. In prima parte huius ca. enumerant septẽ persone q̃ primo leges alijs ediderũt. In scda parte que est ibi, Deide: dicit q; populus romanus ordinauit. r. viros qui leges ex libris Solonis. r. tabulis transtulerũt in latinũ sermonẽ: et eas postea exponẽtes duas tabulas addiderunt.

s ¶ Trimegist⁹. Trimegistus. propter tres potentias. s. eloquentiã, scientiã, ⁊ virtutẽ: de quibus habes xxxvij. dist. relatũ. et. xvj. q. j. sic viue. c. de profes. l. magistros.

h ¶ Primus. Immo pri⁹ Romulus tradidit: sed paucas. ff. de orig. iur. l. ij. ⁊ quia paucas ideo vi; q; iste primus edidit. vt. ff. de orig. iur. l. ij. Lau.

i ¶ Decem viros. Cũ em leges propter discordiam plebeiorum cum nobilibus fere per. xxx. annos in desuetudinẽ abijssent, creati sunt. x. viri q̃ de grecis ciuitatibus leges collectas transtulerunt in latinum: et eas in tabulis eburneis scripserunt. postea ijdem. x. viri accepta potestate corigendi et interpretandi leges, videntes multa deesse tabulis. x. postea duas tabulas superaddiderunt: et appellate sunt ille leges duodecim tabularum. qui autem fuerunt illi. x. viri, statim determinat Jsidorus dicens sequenti ca.

Fuerunt. ¶ Cãsus. Hoc cap. diuiditur in tres partes. In prima parte ponuntur nomina decem virorum qui leges primo transtulerunt: ⁊ dicitur etiam q; pompeius primus consul et cesar leges condere voluerunt: sed non potuerunt perficere. In secunda parte dicitur q; leges propter vetustatem ab vsu recesserunt: quarum notitia est necessaria, et si in vsu nõ sint. In tertia parte dicitur q; noue a constantino et eius successoribus ceperunt: sed quia permixte et confuse erant, theodosius minor ad similitudinem Gregoriani ⁊ hermogeniani codicis composuit codicem ex constitutionibus imperatoꝝ, quem theodosianum vocauit. Secunda pars incipit ibi, paulatim. Tertia ibi noue.

k Adde ter. simi. in. l. ij. §. iuris ciuilis. cum. §. seq. ff. ꝺ orig. iur.

l Gemitius. Legis xij. tabularũ origo.

Metus a verbor excusat

¶ Metu. Arg. q̄ metus verborum excusat. arg. xxiij. q. viij. cōuenior. ibi dic aliq̄ ꝺ̄ vbū in deū ꝛ mouere. et ar. ff. de acquir. here. l. vj. in fi. Ar. ℌ eē q̄ dē me. cau. sacris.

b ¶ Necessaria. Sed si nullꝰ est earū vsus: vt q̄ mē branis occupant. xxv. dist. si romanorum: sed ideo notia est necessaria, vt sciat causa ꝛ tollāt: vt. C. de cadu. tol. l. vna. q. et ipse papa argumētatur ex abrogato iure: vt cē de iud. nouit. Uel est necessaria nō vt ꝓbē tur, sꝫ vt reꝓbēt male dicta: vt. xxxvij. dicti. legumꝰ. et ca. qui de mensa.

Argumentatio q̄ ex iure abrogato.

c ¶ Vocauit. hūc tñ imutauit poste a iustinianꝰ: ꝛ fecit vnum codicē ex triboꝰ. C. de no. cod. cōp. ver. puto. Jo. theutonicus.

ij. ꝑs.

Addeantur abrogata sit al legāda no. C. ō lati. lib. tol. l. j. ꝛ C. ō no. co. cōp. l. j.

¶ Differt autē. hec distin. diuidit i duas partes. In quarū prima, ꝓbat q̄ de iure naturali omnia sunt cōia. Secunda ibi: dignitate.

¶ Casus. Supra in. v. dist. assignata fuit ꝺ̄ria iuris naturalis ad alia iura in origine et dignitate: nūc aūt assignat ꝺ̄iam iuris naturalis ad alia iura i amplitudine: quia hoc iure oia sunt cōia: sꝫ nō allo iure. Repetit etiā de dignitate.

j. ꝑs.

d ¶ Differt autē. In hac. viij. dist. ic. ostendit magister q̄liter ius naturale excellat alia iura amplitudine: q̄ fm hoc ius omnia sunt communia.

Actu. iij. f.

e ¶ Inter eos. i. apostolos. xij. q. j. dilectissimis.

f ¶ Nescit. Quisq̄ enim tanto diligit aliū vt se.

Ut de pe. dist. ꝛ. charitas est. iuꝭ fi.

§ finxit eē plato quandam rempublicam in qua oia sunt cōia. xij. q. j. c. ij.

Quo iure. ¶ Casus. Quidā heretici conquerebant se iniuste expoliatos reb⁹ quas noie eccl̄ie possidebāt. cōtra quos inuehit Augu. dicēs eos nō posse cōqueri. nam aut possident iure diuino, aut iure humano. Si iure diuino, oia sunt cōia: ꝛ ita res eccl̄ie possidere nō pāt. Si iure hūano, sꝫ iura hūana sunt leges ipatoꝝ q̄ statuūt vt heretici nil noie eccl̄ie possideāt. si ḡ rennciāt legibꝰ ipatoꝝ: ꝓ ꝑs possessionibꝰ: siue noie eccl̄ie vel ꝓpono ei⁹ possidere: cū apl̄s reges pcepit honorari.

g ¶ Defendis. i. petis vel defendendo retines.

h ¶ Nā iure diuino. Ex hoc videt q̄ fm iure humano aliqua possideant, ꝛ nō diuino. ꝛ sic obiat. j. xxij. q. vj. ca. j. vbi dr q̄ iure fori diuino aliq̄d possidere dr. Sed no est ita: quia oia sunt cōia iure diuino: ꝛ deinde ꝓt esse q̄ iure diuino aliq̄d sit ꝓprium: sꝫ ideo ꝺ̄r hic q̄ iure hūano possident possessiones q̄ iura hūana potissime tractant de possessionibus: sꝫ ius canonicū principaliꝝ de decimis vel primitijs. Uel dic q̄ ibi ius diuinū stricte sumit. p iure canonico: sed hic ius canonicum cōprehēdit sub iure hūano. et hic habes ꝓ q̄ petentur restitutiones. in obstat exceptio hereſis. nam hereneo em̄ nil est illicitū possidere: vt. xxij. q. v. si vos. et ꝛ ij. q. vij. c. j. ꝛ ij. Item in hic est arg. q̄ a petēte restitutionem dr possiū querere quo iure petat: an per interdictū, vel iudicis offō? Item q̄ causam petendi teneē explicare: et q̄ fm iura canonica actio sit ꝓponēda, habes eē dein di. examinata. ꝛ eē de lit. obliga. dilecti. nec obstat extra ℣ iud. dilecti, Jo. Solu. ego credo q̄ eā et modus agendi est ꝓponēdus: vt fm illum modū index ferat sententiā extra de rē. simo. licet hēli. licet non cogatur actio

Ut de pe. dist. ꝛ. hoc q. vi

Lucius veturi⁹: Caius iuli⁹: Aulus manli⁹: Publi⁹ sulpitius: Publi⁹ curiatius: Titi⁹ romuli⁹: Spuri⁹ posthumi⁹. Isti decē viri legū cōscribēdarū cā electi sunt. Leges aūt redigere in libris primus consul Pōpeius īstituere voluit: sed nō pseuerauit obtrectatorum metu⁹. Deinde cepit Cesar id facere: sed ante interfectus est. Aulatim aūt antique leges a Constantino Cesare ceperunt, et reliquis succedentib⁹: erātq̄s pmixte ꝛ inordinate. Postea ꝛo Theodosiꝰ minor augustꝰ ad sīlitudinē gregoriani ꝛ hermogeniani codicē factū ꝑstōnū a ꝑstātini tpib⁹ sub ꝓprio cuiuscūq̄s ipatoris titulo dispositū: quē a suo noīe theodosianū vocauit c.

¶ Distinctio. viij.

Differt aūtē ius naturale a consuetudine ꝛ constitutiōe. Nā iure naturali omnia sunt cōia oib⁹: qō nō solū inter eos c seruatū credit de qb⁹ legit, Multitudīs credētiū erat cor vnū et aīa vna ꝛc. verūetiā ex pcedēti tpe a philosophis traditū inuenit. vñ apud Platonē illa ciuitas iustissime ordinata tradit, in qua q̄sq̄ proprios nescit⁹ affect⁹. Jure ergo consuetudinis, vel constōnis hoc meum est: illud vero alterius.

Unde Augu. ait sup Joan.

¶ Jure diuino oia sunt cōia oib⁹: iure ꝺo ꝓstitutionis hoc meū, illud vero alterius est.

Quo iure defendis g vīllas eccl̄ie? diuio, an humano? Diuinū ius in scripturis diuinis habem⁹: humanū in legib⁹ regū. vnde q̄sq̄ possidet qō possidet: nonne iure hūano? nā iure h diuio dīi est terra ꝛ plenitudo ei⁹. Pauperes et diuites vna terra ꝛ ꝛ supportat. Dīs de vno limo fecit et pauperes et diuites. Jure ergo humano dicitur, hec vīlla est mea: hic seruus est me⁹: hec dom⁹ mea est i. Jura aūt hūana, iura ipatoꝝ sunt: q̄req̄ ipsa iura humana p imperatores et rectores seculi dedisti, abuit humano generi.

Item Tolle iura imperatoꝝ et quis audet dicere, hec vīlla est mea: meus est iste seruus: mea est hec domus? § Si autem vt teneātur vsta ab omnibus, regū iura fecerūt: vultis vt reticeamus leges, vt gaudeatis k. Item relegantur leges l vbi manifeste pceperunt impatores eos qui preter eccl̄ie catholice cōtonem vsurpāt sibi nomen christianū, nec volūt in pace colere pacis auctoritate, nō ꝓponere: quia etiam fm leges sola causa sufficit: vt. C. de edicto diui adria. tollen. l. iij. Bar.

i ¶ Mea est. hec ꝺba meū ꝛ suū, spectāt ad dīs: nō ad bone fidei possessorem: vt. ff. de reꝛ. ꝛ sump. fu. l. ij. §. j.

k ¶ Gaudeatis. Retinendo possessiones: vel eas recuperando.

l ¶ Leges. Constitutiones imperatoꝝ super rebus ecclesiasticis. non valuissent nisi postea confirmate fuissent ab ecclesia: vt. xcvj. dist. bene.

a ¶ possidere.h° canões ꝓcipiũt: vt.xxiij.q.vij.c.j.z.ij.
b ¶ Dicere. Argu. est hic q̃ qui vnũ dicit, dicit et oia q̃ sequũt ex illo: vt.xj.q.iij.estimãt.z ca.seq. et eẽ de do.et cõsuma. cũ dilectus fũus.z.ff.qõ met.cau.l.j. Itẽ argu. q̃ idẽ iuris est in vno connexoꝝ qõ in reliquo: vt.j.q.iij.

thorem: vt nihil noĩe ecclesie audeant possidere[a]. Sed dicitis: Quid nobis et imperatori? Sed (vtiã dixi) de iure humano agitur. apl'us voluit seruiri oĩb⁹ regib⁹: voluit honorari reges, z dixit: Regẽ reueremini. Noli ergo dicere[b]: quid mihi et regi? quid mihi et ergo et possessioni? p̃ iura regũ possidentur possessiones. Dixisti: quid mihi z regi? noli ergo dicere possessiones tuas: q̃ ipsa iura renũciasti hũana, quibus possessiones possidentur.

¶ Dignitate[c] ꝙ ius naturale sil'r prevalet consuetudini z constitutioni. Quecũq; enim vel moribus recepta sunt, vel scripturis cõprehensa: si naturali iuri fuerit aduersa, vana z irrita habenda sunt. ¶ Si Augu. ait in lib. confessionum. ij.

¶ Aduersꝰ naturale ius nulla quicq̃ agere licet.

Que cõtra mores[d] hoĩm sunt flagitia[e]: ꝓ ꝛ̃ moꝝ diuersitate[f] sunt vitanda: vt pactum inter se, gentis aut ciuitatis consuetudine vel lege firmatũ, nulla ciuis aut peregrini[g] libidine violetur. turpis est cẽs ois pars vniuerso suo nõ cõgruẽs. Cũ aũt deus aliquid cõtra moꝛ̃ vel cõtra pactũ quoꝛũlibet iubet fieri: etsi ibi nunq̃ factũ est, tñ faciẽdũ est: z si omissum est, restauranda est: z si statutũ non erat, instituendũ est. Si eẽs regi licet in ciuitate cui regnat iubere aliquid qõ necꝫ ante ipsum

loct per quem transeunt: vt.ff. de iudi. heres. §. ij. Et est argu. q̃ soli perpetuo habitantes obligantur legi ciuitatis: vt.ff. de pigno. debitor.
h ¶ Immo. q.d. non est contra pactũ humane societatis ei obtẽperare: immo ẽm pactũ: q̃ in oi pacto semper intelligit, excepta maioris auctoritate: vt eẽ de iureiur. venientes.
i ¶ Generale. id est generalis lex.
k ¶ Sicut. In hoc facit ad ꝓpositũ q̃ id quod de⁹ ꝑcipit cum sit de iure naturali, preferẽ cõsuetudini vel cõstitutioni.
l ¶ Maior. Ergo magis obedit monachus ep̃o q̃ abbati: ꝙ falsũ est: vt.lviij.distin. ca.j.z.ij. Sz ꝛ̃ hoc dic vt not.xj.q.iij. qui resistit.
m ¶ Mala. ¶ Tale. Quedã prava cõsuetudo monet in archiepatu Remen. quare papa ꝓcipit Ignaro Remen. archiep̃o vt illã consuetudinem tollat.
m ¶ Mala aũt cõsuetudo. Ar. q̃ id qõ als est illicitũ, rõne cõsuetudinis non fit licitũ. Ar. ẽ. distinct. iij. dentꝛ. Arg. ẽ extra de cõsue. ca. vlt. etiã mi tuus rõnabilis consuetudo inducit ius cõtra dẽ in inte. resti. constitut⁹. Itẽ hic est argu. q̃ honesta ꝓsuetudo inducit ꝓ̃ ꝓ̃ legiũ: vt it. q.iij. ꝙquest⁹. et lxxxij. dist. ꝑmnos.
n ¶ Non minus. hec. vij. ca. de mala consuetudine loquuntur.
o ¶ Eritate. Ar. q̃ veritas ꝓ̃iudicat opi. vt h̃: z.lxxx. di. q̃cũq;. z eẽ de biga. pur. vul. ſ significan tib⁹. z eẽ de frigi. et ma. fraternitatis. Arg. ẽ. j.iij.q.vij. §. tria. z eẽ de iure pa. cõsultationib⁹. z. C. de testa. l.j.
p ¶ Manifestata. per doctrinam z revelationem.
q ¶ Dubitet. Quandoq; tamen consuetudo ꝓualet legi. extra de consue. cap. vlt.

Authoritas maioꝝ in oĩb⁹ pactis est excepta. Cõsuetudini ꝑceptũ dei ꝓfertur.

+ Ad hoc facit qõ nota. ij. q. vij. cum pastoral. ẽ extra xvij. q. iij. in fi. Archi. Conc. tert. in aut. habita. cũ glo. ẽ. puersa ꝓsuetudine. C. ne fil. ꝓ pfe. et in casa. massa. de elec.

Veritas ꝓiudicat opinioni.

a ¶ Flagitia. id est quasi flagitia. xxxij. q. vij. flagitia.
f ¶ Diuersitate. Id est aduersitate. Joan.
g ¶ Aut peregrini. Nunquid ergo peregrini z scholares tenẽtur sequi cõsuetudinem illoꝝ inter quos cõmorantur? Arg. videt hic q̃ sic: z. xij. dist. illa. et. xij. dist. ca. j. Argu. contra: q̃ viatores non sortiuntur fotũ illius

SI consuetudinem. ¶ Casus. Quidã epõ habebat quãdam prauã cõsuetudinem, scribit ei Grego. et mandat vt illam aboleat: & q̃ hoc facere debeat, probat auctoritate ipsius, qui dixit: Ego sum veritas. et nõ dixit, Ego sum consuetudo, et sententia Cypriani.

a ¶ Dicit. Ar. q̃ verbis est inhereñdũ. extra de decim. ad audientiam.

Joã. xiiij. a.

b ¶ Vetusta. j. q. iij. si qs prebẽdas. Ar. ff. de legi. de quib⁹. ¶ inueterata. cõtra pdi. l. venditor. ¶. si cõstat. & eẽ de cõsue. cũ dilectus. et eẽ de iure pa. ca. cura pastoralis. in his ꝑpter diuturnitatẽ tpis sustinet id qđ est min⁹ rationabile. Dic q̃ vetustas ẽ seruanda si põt sine scandalo seruari. cõtra distin. iiij. denicq̃.

QUi cõtẽpta. ¶ Casus. Quidã cõtempta veritate consuetudinem sequebant quos dicit Augu. facere contra fratres, et contra deũ qui dixit: Ego sum veritas: et non dixit: ego sum cõsuetudo. et hoc etiam probat exẽplo petri q̃ cessit Paulo veritatẽ pdicãti.

Joã. xiiij.

Gal. ij.

c ¶ Circumcidebat. & cibos discernebat: propter qđ Paulus ei restitit in faciem: vt. ij. q. vij. paulus petrum. xxvij. q. j. sicut enim. ver. ecce.

HRustra. ¶ Casus. Quidã cõtra sacramenta & alia spiritualia cõsuetudinem veritati preponebant: quare quesitũ fuit ab Augu. quid iuris esset? Et respõdet Augu. q̃ frustra obiciãt cõsuetudinẽ veritati. si tñ cõsuetudini veritas suffragãt, nil opꝰ firmi⁹ retineri.

Cõsuetudo in multis preiudicat iuri.

d ¶ Consuetudinem. Et his diuus ca. videt q̃ semper ius preiudicet consuetudini. Videamus ergo quando cõsuetudo preiudicet iuri. Ecce inuenio in electione consuetudinem preiudicare iuri. nam persona que alꝰ est ineligibilis, ratione consuetudinis sit eligibilis: vt. j. tij. dist. nos cõsuetudinem. Item rõne cõsuetudinis cogũtur aliqui eligere de aliena ecclesia: vt extra de consuetudine. dilectus. in fi. Item rõne consuetudinis potest episcopus eligi in prepositũ. extra de concess. preben. cũ nostris. Itẽ ratione cõsuetudinis eligit minor ecclesia cum cathedrali. extra de cau. pos. & ꝓpte. cum ecclesia. extra de cõcess. prebẽ. & ecclesia. non va. cum nostris. et. c. literas. Itẽ ratione cõsuetudinis solus abbas sine cõsensu fratrum confert stipendia: vt extra de his que fiũt a prelato sine consen. ca. ea noscitur. Item in sacramẽto baptismi

SI consuetudinẽ fortasse opponas, aduertendũ est qđ dñs dicit⁹. Ego sum via, veritas, et vita. non dixit: ego sum cõsuetudo, ꝛ ꝓbatur. et certe (vt ꝓbti Cypriani vtamur sententia) ⁊ habet consuetudo quantũlumcũq; rusta⁹ quãtũis vulgata veritati omnino est postponẽda: & vsus qui veritati est cõtrarius, est abolendus. Item Aug. in lib. de baptismo paruulorum.

¶ Veritate reuelata cõsuetudinem sibi cedere oportet.

QUi cõtẽpta veritate pfitꝰ mut cõsuetudinẽ sequit: aut circa fratres iudus est et malignus quib⁹ veritas reuelatur: aut circa deũ ingratus est, inspiratione cui⁹ eccl̃ia ei⁹ instruit. nã dñs in euangelio, Ego sum inquit veritas. non dixit ego sum cõsuetudo. Itaq; veritate manifestata cedat consuetudo veritati. Reuelatiõe igitur facta veritatis, veritati cedat consuetudo: q̃ et Petrus qui circumcidebat, cessit Paulo veritatem pre-

dicanti. Igitur cũ christ⁹ veritas sit, magis veritatẽ q̃ consuetudinẽ sequi debemus: q̃ cõsuetudinem ratio & veritas semper excludit. Idem in lib. iij. de bap. ¶ Consuetudo rationi frustra opponitur.

HRustra inq̃t quidã q̃ rõne cõuincunt, cõsuetudinẽ⁹ nobis obiciunt: quasi cõsuetudo maior sit veritate: aut nõ sit in spũalib⁹ sequendũ quod melius a spũ sancto reuelatũ est. hoc plane verum est: q̃ ratio & veritas cõsuetudini ꝓponenda sunt. sed si consuetudini veritas suffragatur: nihil oportet firmius retineri. Item Cypianus.

¶ Rationem consuetudo impedire non debet.

COnsuetudo e que apꝰ quosdã irrepserat, ipe dire non dz quo min⁹ ꝓualeat ⁊ vincat. nã consuetudo sine veritate, vetustas erroris est: ꝓpter qđ relicto errore sequamur veritatẽ: sciẽtes q̃ apud Esdrã f veritas vincit: vt scriptum est, Veritas valet et

preualet consuetudo: vt. j. de cõsecra. dist. iij. c. de trina. Item in matrimonio respicitur consuetudo. extra de cognat. spi. sun. eo. Item in contumentia clericoꝝ. lxxviij. distin. cum de quorũdã. Item in aliis casibus quos no. ff. j. distin. cõsuetudo. Scias ergo q̃ ad hoc q̃ consuetudo preiudicet iuri, requiritur q̃ sit prescripta: vt extra g cau. pos. cũ eccl̃ia, & extra de consue. ca. viti. Itẽ q̃ obtinuerit in cõtradictorio iudicio populi: vt eẽ de ꝛdo. significa. abbas. ff. de legi. cũ de consuetudine. Item q̃ eo tpe fiat vt credam se ius hr̃e: & in posterũ illud inrẽdũ facere: aliquin talis vsus nõ dicitur vsus: vt. ff. de itin. actuq; prima. l. j. ¶. iulianus recte ait. Item vt res illa sit prescriptibilis: vt ꝛcij. dist. ca. illud. Item q̃ possit dici antiqua et approbata: vt eẽ de postula. prel. bone. ij. circa fi. Item continere debet naturalem equitatem. extra de do. & cõtu. c. j. extra de consue. ex parte. Itẽ q̃ sit de scientia ꝓcipis inducta non tñ de tolerãtia: vt extra de prebẽ. cum iãduz. Itẽ q̃ nõ per errorẽ sit inducta. ff. de legi.

Cõsuetudo que ꝓ maiori parte populi consuenerit illa consuetudine vti: quia sicut minor pars populi non posset inducere legem, sic nec cõsuetudinem. Quidã tamen dicunt q̃ illa consuetudo preiudicat iuri que excedit hoim memoriã. Illud eñ loco constituti habetur: vt. ff. de aqua quoti. et esti. hoc iure. ¶. ductus aque. et. iij. q. vj. hec quippe. Joan. Hoc breuiter teneas q̃ sufficit fm canones q̃ sit rõnabilis et prescripta: vt extra de consue. ca. viti. Bar. dixit.

COnsuetudo. ¶ Casus. hoc capitulũ diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur q̃ consuetudo ꝓua que apud quosdã irrepserat, preiudicare non debet veritati et rationi. & hoc ꝓbatur exemplo Esdre. In secũda parte que incipit ibi: Idem ignosci. dicitur q̃ simpliciter erranti potest et debet ignosci: et hoc probatur exemplo Pauli.

e ¶ Consuetudo. Pone casum vt. j. de consue. distin. iij. cap. ij. et. iij.

f ¶ Esdram. Quando prohibuit iudeis ne alienigenas ducerent vxores: nisi essent de tribu sua: ipsi autem duxerunt alienigenas de filiis chananeorum: vt xxviij. q. j. ¶. j. Uel tangit qualiter bibliotheca et psalte-

rium a Babylonijs destructa, per Esdrã reparata sit. Vel aliter quesitum est que virtus esset maior. Rei ponderet quidam mulieris: alius regis: alius viri: alius veritatis. hanc approbauit Esdras.

a ¶ Quia ignorans. Argu. q ignorantia iuris excusat vt hic: z. xxx. q. j. de his. z. h. q. iij. §. nostadium. & et. xxiij. q. j. si quis dederit. z. xx. viij. dist. presbyterum.

b ¶ Si sol⁹. ¶ Contra Dicit Cyprianꝰ in hoc ca. q̃ nõ omnis consuetudo imitãda est, sz ch̃usti veritas: z illud qõ ipse fecerit qui prior est ante omnes. Et hoc probatur authoritate Esaie reprehẽdentis iudeos qui veritatem non sequebantur.

b ¶ Si solꝰ. i. nullus et contrariꝰ. sic. j. viij. q. j. sciendũ. in fine.

c ¶ Hominũ. Ergo iudei regnantur humanis constitutionibꝰ: z sic est cõtra. xij. dist. ic. ola. vbi dr q̃ iudei tñ diuinis constitutionibus regunt: sed verũ est q̃ olim regebant cõstitutionibꝰ humanis: sz scribarũ et phariseoꝝ: vt h dicit: sz hodie non: vt ibi.

Quod autez. ¶ Hec distinctio diuiditur in duas partes. In pma probat q̃ nõ valet cõsuetudo ꝓtra deũ. In scda ibi: Noli. probat q̃ nouę cap. q̃ cõmẽta sanctorũ nõ iudicãt nouo vel veteri testa. Jo.

¶ Cau. In supiori dist. ostẽsum est q̃ ius naturale ꝓponit cõsuetudini: in hac. ix. dist. ostẽdit q̃ ius naturale ꝓponit cõstitutioni: et hoc probat sequẽtia ca. z intelligẽ hoc de iure naturali qđ consistit in preceptis et prohibitionibus.

inualescit: et viuit in eternũ: et obtinet in secula seculorum.

1 dẽ. Ignosci põt imp̃ir erranti: sicut de scipso Paulus apl̃s dicit: Qui prius fui blasphemꝰ z psecutor z iniuriosus iꝫ miam merui, q̃ ignorãs feci. Post inspirationẽ vo z reuelationem veritatis factam qui in eo qđ errauerat, perseverat prudens z sciens: tam non inuenia ignorãtie peccat. presumptione enim atq; obstinatione quadam nititur, cum ratione superetur. 1 dem.

¶ Da veritatẽ, nõ hoim consuetudinem sequi oportet.

Si solus b xp̃s audiendꝰ est, nõ debemꝰ attendere qđ aliq̃s ante nos faciendũ putauerit: sed qđ prius q̃ ante omnes est xp̃s puoꝝ fecerit. neq; eiñ hois consuetudinem sequi oportet: sed dei veritatem: cum per Esaiã prophetã loquatur deꝰ z dicat: Sine causa colunt me, mandata et doctrinas hominum c docentes. Liquido igit ex premissis apparet q̃ consuetudo naturali iuri postponitur.

¶ Distinctio ix.

Quod aũt cõstitutio naturali iuri cedat multiplici authoritate probatur.

Hit eiñ Augustinus ad Bonifacium.

¶ Leges principum naturali non prevalent iuri. Palea.

Imperatores qui p falsitate cõtra veritatẽ cõstituunt malas leges: phanꝫ bñ credẽtes, z coronant psecuerantes. qui aut̃ pro veritate cõtra falsitatẽ cõstituunt bonas leges: terrenꝫ seruientes, et coniunctꝫ intelligentes. Quicũq; ergoᵉ legibꝰ imperatoꝝ q̃ p dei ꝛitate ferunt, obtẽperare non vult: acq̃rit grande supplicii. Quicũq; vo legibꝰ imperatoꝝ q̃ contra voluntatẽ dei ferunt obtẽperare non vult: acquirit grande premiũ. Nã a tẽpoibꝰ pphetarũ oẽs reges qui in populo dei non prohibuerũt nec euerterunt q̃ cõtra dei pcepta fuerant instituta, culpanꝫ: et q̃ phibuerunt z euerterunt, sup aliorũ merita laudanꝫ. Et rex nabuchodonosoꝝ cum seruus esset idoloꝝ, constituit sacrilegam legẽ, vt simulacrũ adoraret: sed eiꝰ impie cõstitutioni q̃ obedire noluerunt, pie fideliterq; fecerunt. Idẽ tñ rex diuino correctus miraculo, piam z laudabilẽ pro veritate constituit legem: vt quicunq; diceret blasphemiam in deũ Sydrac, misac, z abdenago, cum domo sua penitus interiret. 1 tẽ ex ꝛbis Jsid. ¶ Principes tenentur et ipsi viuere legibus suis.

Justũ est principẽ legibꝰ obtemperare suis. tunc eiñ iura sua ab omnibus custodienda existimet, q̃n z ipse illis reuerẽtiã prebet. Principes legibus teneri suis, nec in se posse damnare iura que in subiectis constituũt: iustũ est. Justa est eiñ vocis authoritas communiq̃ si qđ populis phibent, sibi licere non patiantur. 1 tem Augu. in prolo. li. iij. de trinitate.

¶ Scripturis canonicis tractatorum litere deseruiunt.

Quibꝰ meis ſris quasi canonicis scripturis deseruire: sed in illis et que non credebas cum inueneris, incũctanter crede: in istis d autem

b ¶ Qs aũt. ē. in pri. dist. viij. ostendit qualiter ius naturale prevaleat cõsuetudini. In hac. ix. dist. ostẽdit qualiter ius naturale iudicat z pualet constitutioni hoim: z sumitur p tota hanc dist. ius naturale, p iure diuino: q̃ quod continet in lege z in euangelio. Itẽ p tota hãc dist. vocat canonicã scriptura nouũ z vet⁹ testamentũ.

1 Dpatores. ¶ Latius. Dicitur in hoc ca. q̃ q̃ bonis legibus, z q̃ p ꝛitate late sunt, non obtemperat: puniri debet. qui vero malis legibꝰ, et que contra dei voluntatem late sunt, non obtemperat: remunerari debet.

e ¶ Quicũq;. hic incipit ca. aliud est palea. z habes idẽ xxiij. q. iij. non inuenitur. Dañ. iij. a. Argumẽtũ a contrario: vt. xv. q. iij. de crimine. et. xxiij. q. j. quodcũq; ligueris. et. e. causa q. ij. sane. xxxv. distinc. qualis. et fortissimum est argu. a contrarijs. † ff. De officio eius cui hoc lemanda. est iuris. l. gi. z nos. j. z. xj. q. iij. imperatores. za. viij. q. j. sciẽdũ. iuxta fi.

Oli meis. ¶ Aug. Que rebant quidam ab Augustino vtrum scriptis eius esset fides adhibẽda tãq̃ scripturis canonicis noui et veteris testamenti? et respondet q̃ non. In scripturꝭ enim canonicis qđ inuenitur, inconcusse credẽdum est. In scripturis autem Augu. quod reperitur, non est habẽdum pro firmo, nisi certum appareat.

g ¶ Canonicis. Quia de canonicis scripturꝭ nõ possumus disputare an iuste sint vel non: vt. j. e. ds nesciat.

h ¶ In istis. Zo-

Scpta quitur hic scm illa tempora cum adhuc scripta Aug. et scrozz aliozz sanctozz patrū non erant autentica: sed hodie iu-sunt ad benf ola teneri vsqz ad vltimū tota: vt.j.xv.di.c.vlt. Vel vinguē hoc ideo dicit vt ostēdat q maior sit authoritas veteris obser- testamēti ips sanctozz patrū: vt.xix.di.in canonicis.
uāda.

NEgare. Ca
tus. Vicē. re-
prehēdebat opuscula Aug. dicens ibi esse multa mendacia. Et certe nō est mirū, dicit Augu. si sua opuscula culpanda sunt: cuz maiorum opuscula reprehendant.

a ¶ Negare. iusto iudicio. Unde Augu. multa opera postea retracta

† Ad uit: † vt.xxiij.q.vj. idē. xx- vides.xij.q.j.certe vj.q.iij et. xxvj. quest. iij. ca. vlt. quodam loco.

EGo. ¶ Ca-
quesiuit hie ro. ab Augustī. an credat scriptores ve. z noui testa. errasse in scribendo. Et rndet Aug. q non: sed si aliqd in illis scriptis mendaci inuenitur: dicendū est codicem esse mēdosum: vel interpretē non bene de greco in latinum transtulisse: aut dicā me non intelligere qđ scriptū est. Alijs autem scriptoribus non est credēdum etsi sancti sint: nisi qđ scripserunt, pbauerunt per canonicas authoritates.

§ Ista z̄traria q̄ se-quunf: aut nul-lo mō dicunt, aut vi-lia sunt Zua. Vel dic q̄ i hoc sunt Zria: q̄ vni soli q̄ñq̄ credit vt illa tura, p-bāt p-pter dignitatē psone ſm Jo. de fan. z arcq.

b ¶ Scriptorum. i. scriptoribus.

c ¶ Errasse. Nefas em est dicere q scriptura mentiatur: vt.xxiij.q.v. quid ergo. immo qđ in eis dicitur, defendere debemus vsqz ad sanguinis effusionē: vt.xxv.q.j. sunt quidem.

d ¶ Quātalibet. Arg. q nō est considerandū qđ dicat sed quid dicatur: vt.xix. dist. scm. z est argu. pro dictis quoūdā testiū q nō est credendū magis honorabilioni persone qđ alij: qz veritas a quocūqz prolata semper preferenda est: vt.ij.q.vij. quecritur. z.j.eo. neqz. ff. de sup. le. l. labeo. Eis em magis creditur qui rei aptiora dicūt: vt.iij.q.ij.§. ite in criminali. ver. si testes. Nec sanctitas persone, pdest vt cir credat. l. di. si qs prepostera. z arg. ad idē. j.q.j. teneam. vj.q.j. placuit. z.iij.q.ix.c. vlt. Arg. ptra. † vj.q.j. quicūqz. xcvij. dist. nobilissim. z. viij. q.iij.c.j. z xl. dist. c.j. z xj.q.iij. absit.

e ¶ Probabiles. Arg. q ratio equiualet canoni: vt.ē. dist.j. consuetudo. z.j.ca. sane. Joan.

UT veterum. ¶ Cau. Dicit in hoc ca. q sicut re currendum est ad volumina hebreoz si dubitatio aliqua ouaz de veteri testamento: sic si dubitaz super libris no. testa. recurrendū est ad grecorum scripta.

f ¶ Veterum. i. veteris testamenti.

g ¶ Greci. Iero. in. ij. plogo dicit cōtra ait dicens q quod certū non habebas, nisi certum intelleueris, noli firmū tenere. Idem ad Uincētium Victorem libro. ij.

¶ In tractatorum opusculis multa corrigēda inuenunt.

NEgare[a] nō possum nec dedeco sicut in ipsis maioribus: ita multa esse in tam multis opusculis meis q̄ possunt iusto iudicio et nulla temeritate culpari. Idē ad Hieron. epistola. viij.

¶ In scripturis canonicis mēdacia non admittuntur.

EGo solis eis scriptoz[b] (qui iam canonici appellantur) didici hunc timoꝛe honoꝛemqz deferre, vt nullum eorum scribendo erraſſe[c] audeā credere: aut si aliquid in eis offendero quod videatur contrarium veritati: nihil aliud existimem, qđ mendosum esse codicem: vel non esse assecutum interpretem quod dictum est: vel me minime intellexisse nō ambigam. Alios autem ita legoꝛt quātalibet[d] scritate, qtaqz doctrina polleant: non ideo verū putē q ipsi ita senserunt, sed quia mihi per alios authores vel canonicas vel probabiles[e] rationes qđ a vero nō abhoꝛret, persuadere potuerūt.

Idem. ¶ Libris veteri hebreoꝛ uolumina, nouis greca authoritatē impendunt.

UT veterū[f] librorū[g] fides de hebreis voluminibꝫ examinānda est: ita nouorū fides greci[g] sermonis, nomā desiderat. Idē i epla. ſ. ad Hiero. ¶ Nihil authoritati canonici remanebit scripturis, si ad eas mēdacia fuerint admissa.

SJ ad scripturas sacras admissa fuerint vel officiosa[i] mendacia: quid in eis[k] remanebit authoritatis? Quetandem de scripturis illis sententiā proferetur, cuius pondꝰ ibi, q̄ nō oēs. Et est hic arg. q quātūcūqz authenticū sit aliqđ instrumentū: si tñ de ipso aliqđ in dubiū reuocet, semper exhibēdū sit illud a quo originē ducit: vt.j.xxvj. dist. ca. ieiunium. in prin. z.j.xxv.q.ij. sancimus. z optime extra de sen. z re iudi. cum inter. Et hoc contra dñm Alberi. qui dicit q si vna publica charta originem ducit ab alia publica charta, non est necesse exhibere originale: argu. in auc. vt fratrū fiiij.§.q̄ vero. col. vlti. secꝰ in priuata, auc. vt spon. lar.§. z hoc insup. col. viij. argu. pro ipso. xix. di. si romanorum. Quid iuris sit de hoc, dixi. j.c. dist. contra morem.

h ¶ Sermonis. totū em nouū testamentum scriptū est grece preter euangelium Matthei, et epistolā Pauli ad Rom̄, que est scripta latine. Jo.

i SJ ad. ¶ Cau. Pater in summa.

i ¶ Officiosa. Officia dicunt que continēt pietatē, q̄ nulli obſūt, z alicui, psunt: sicut inofficiosus dicit testamētū qđ est ptra officiū pietatis: vt.ff. de inofficio. testa. l. iij.

k ¶ Quid in eis, Ar. q si instrumēta vel attestationes p parte inueniūtur falsa, q in totū reprobant: vt.j.xvj. dist. canones. z.iij.q.ix. pura. z.j. de cōse. dist. iij. nō licet. z. ff. de edil. edic. eiusdē. Ar. cōtra. xxxvij. dist. qui de mēsa. xij.q.ij.si qs. z de cōse. di. iiij. si nō sanctificat. z. xvij.q. iij. questi sunt, z ex de arbi. cū tempore. z de pecūē. dilectus. z. C. de trāsac. si ex falsis. Sol. si plura ca. sibi connexa sunt, vel vnū est accessoriū alteri: vno cassato cōnexa z accessoria cassant, secus si diuersa z separata sunt.

ff.de mi.etiã.§.fi.t.ff.de neg.gest.eũ actũ. t.j.ij.q.vj.§. definitiua.¶. est autẽ q̃q̃ circa fi. Vel distingue vt distinguit ex de fi.instru.ex lris. ‡ Joã. Ego dico q̃ si aliq̃d falsitatis reperiat in instro, q̃ totũ reddit suspectũ: nec ei creditur: vt.ff. de fi.instr.l.ij. in fi. t hoc notaui in questionibus. Bar.

‡ sine

‡ Scilz sing di- uersis ar- gu. ꝛ fallacijs ea- dem q̃ ca. q̃ libet debet ꝛ ꝓ- ponere. id ē. ꝓ- ponere. id est authoritate.

Quis nesciat sacrã. ¶ Ca- sus. Dicit in hoc ca. q̃ libet debet ꝓponere scripturã ve- teris ꝛ no. test. ꝓ- ponit scripturã ꝓ- pter ꝛ nemo dz dubitare de ea vtrũ sit vel rectuz de test. q̃ in ea ꝓtinetur. ꝛ scripta vero aliog ꝓponit rephendi ff. de fi. p̃hoies peritiores ꝛ diligentiores: et qui sunt maioris authoritatis.

b ¶ Terminis. i. libris.

c ¶ Disceptari. ita vt in dubiũ reuocent q̃ ibi statuta sunt. Sz disputare licet de eis ad maiorẽ intelligentiam nõ reprobando. xcvj. dis. satis.

Oli. ¶ Cal⁹. Vincen. donatista reprehendebat scripta noui et vete. testa. q̃ in scriptis quorundam ꝓtũ quedã reprehẽdẽda inuenebant. Sed euz reprehendit Aug. q̃ illa reprehẽdẽda nõ sunt: hec ꝓ- sic: ꝛ ab authoritate canonũ distinguit. vñ reprehẽdi possunt si cõtra veritatem scripta sunt. Et hoc probatur authoritate pauli.

b ¶ Calumnias. ꝓ da eñ iuris non sunt calũnianda. l. xxxvj. distin. relatum. et.ff. ad exhib. l. penul.

c ¶ Donati. Donatus primo fuit catholicus, sed post ea est in heresim lapsus: cuius heresi adheserunt Cypria nus et Agrippinus.

Ego. ¶ Casus. Augustinus reprehendebat dicta quorũdam peritoꝝ: de quo Fortunatus eũ reprehendebat. Nunc autẽ ei rescribit et dicit q̃ nõ vult adhibere tantã fidem illis scripturis quãtam adhibet canonicis, ꝛ licet eis honor debeatur, tamen vult eas corrigere si quid inuenerit in eis corrigendum. Idem vult fieri de suis scripturis.

f ¶ Disputationes. Id est expositiones. non enim ex ipso leditur fama alicuius per id q̃ reprobatur testimonium suum: vt extra de excep. denigz.

g ¶ In scripturis. Arg. q̃ quilibet iuris in alterum statuit ꝛc. sic. ij. q. vj. q̃ se scit. xxij. q. v. ꝺ founa. ff. qꝺ q̃q̃ iur. l. j. extra de cõsti. cum omnes.

Ama. ¶ Ca- sus Quesitũ fuit ab Aug. vtrũ ratio iuris naturalis sit exemplis anteponenda. Et respondet q̃ sic: sed non illis que cũ ratione concordant.

‡ Philꝰ iij. c.

h ¶ Sana. alias sano.

‡ expositoꝝ

i ¶ Cui rõni.

k ¶ Concordãt. quandoq̃.

l ¶ Sed illa exẽpla. Hoc ideo dicit, q̃ non semper imitãda sunt exẽpla. C. de sentẽ. nemo. sed exemplum pape est sequẽdũ: vt. xvj. qõ. iij. licet. extra de senten. et re iudi. in causis.

m ¶ Excellentiora. Nõ est tale exẽplũ lucretie ‡. xxij. q. v. ꝓposito. ℣. lucretiam.

‡ Sz rõne. q. d. vbi exẽplũ nõ ꝛcor dat rõ- nem: nõ ẽ seq̃ndũ nã illud exẽplum lucretie nõ ꝛcor dat rõ- ni. Ar.

n ¶ Pietate. Argu. ꝓmia a iudice impetranda: vt xlv. disti. licet plerũq̃. xxvj. qõ. vlti. alligant. l. distinct. ponderet. j. q. vij. dispensationes. et c. exigunt. lxxxvj. distinct. non satis. xxxv. qõ. ix. veniã. de peni. distinct. j. quia diuinitatis.

‡ Et exẽ ꝺ forti. c. ij. i pinsta, te decisa,

Ar. cõtra. l. di. abstit. xxij. qõe. iiij. est.

Dn̄s. ¶ Casus. Augustinus reprehendebat dicta quorũdam peritoꝝ: de quo Fortunatus eũ reprehendebat. Nunc autẽ ei rescribit et dicit q̃ nõ vult adhibere tantã fidem illis scripturis quãtam adhibet canonicis, ꝛ licet eis honor debeatur, tamen vult eas corrigere

Literis omniũ episcoporũ sacra preponitur scriptura.

Quis nesciat sacram scripturam canonicã tam veteris q̃ noui testamenti certis terminis ᵇ suis contineri: eãq̃ posterioꝛᵇ oĩbus eporum literis ita preponi, vt de illa oĩno dubitari et disceptariᶜ nõ possit vtrũ vez vel vtrũ rectũ sit quicq̃d in ea scriptũ sit vel cõstiterit esse: epoꝛ autem literas q̃ post cõfirmatũ canonem vel scripte sunt, vel scribuntur: ꝛ per sermonẽ forte sapientiozem in ea re cuiuslibet peritioꝛis, et per aliorum epoꝛ grauioꝛem authoritatem doctioꝛeq̃z puidẽtiam, et per concilia licere reprehendi si q̃d in eis forte a veritate deuiatum est:

Idem in epla ad vincẽ. tiũ.

Et dicta quorũlibet eporum contra diuina mandata calumniose non colligantur.

Quis frater cõtra diuina tam multa, tam preclara, tam indubitata testimonia colligere velle calumniasᵇ ex eporũ scriptis: siue nostrorum, sicut ‡ Hilarij, siue Cypriani, et Agrippini, anteq̃z pars Donatiᶜ separarẽt. primoq̃z hoc genꝰ literarũ ab authoritate canonũ distinguendum est. non enim sic legũtur

tanq̃z ita ex eis testimonium proferaꝛ, vt cõtra sentire non liceat sicubi forte aliter sapuerint q̃z veritas postulat. In eo quippe numero sumus, vt nõ dedignemur etiam nobis dictum ab Apl'o accipere: Et si quid aliter sapitis, hoc quoq̃z vobis deus reuelauit.

Idẽ in epla ad Fortunatũ.

Non debetur par reuerentia canonicis scripturis, et expositionibus ꝓ earum.

Eq̃z quorũlibet disputationes[f] q̃uis catholicoꝛ ꝛ laudatoꝛ hoĩm, veluti scripturas canonicas habere debemꝰ: vt nobis nõ liceat salua honorificentia que illis debetur hoĩbus, aliq̃d in corũ scripturis[g] improbare atq̃z respuere, si forte inuentremꝰ q̃ aliter senserint, q̃z veritas habet diuino adiutorio vel ab aliis intellecta vel a nobis. Talis ego sum in scriptis alioꝝ, quales volo esse intellectores meoꝛ.

Idem ad Casulanũ.

Exemplis ratio sana preferatur.

Ama ᵇ q̃pperatio etiaz exemplis anteponẽda est: cui[i] quidẽ ꝛ exempla concordant[k]: sed illa[l] q̃ tantum dignioꝛa sunt imitatione, quantum excellentioꝛa[m] pietate[n].

Cum ergo[o] in naturali iure nihil aliud ꝓcipiat q̃z qꝺ deus vult fieri: nihilq̃z aliud vetet q̃z quod deus prohibet

loci. contra. xlv. dist. sed illud. exẽ de sortile. ex tenore.

o ¶ Cum ergo. Infert ex supradictis vel cõtinuat ad inferiora hoc modo. cum in iure naturali nihil ꝓcipiatur vel vetetur q̃z qꝺ deus vult fieri vel non fieri: et in canonica scriptura nihil aliud q̃z quod i diuinis legibus inuenitur: diuine vero leges nature consistant: patet q̃ que cõtraria diuine seu canonice legi inueniũtur, iuri naturali cõtraria sunt, ꝛ iuri naturali postponũtur. Et facit hic correlationẽ iuris naturalis ad canonicam

scripturam et diuinas leges.

¶ Constitutiones. ¶ Hec dist. diuidit in duas partes: in quarum prima ꝓbat per quinq capitula q̄ leges principum non ꝓiudicant canonibus. Secūda ibi: Ecce. Joā. de fan. ¶ Casus. Ostensum est supra q̄ ius naturale ꝓfertur cōsuetudini z constitutioni tam ecclesiastice q̄ seculari. In hac ꝟo. x. dist. ostenditur q̄ cōstitutio ecclesiastica ꝓferatur seculari cōstitutioni. et ad hoc inducitur sequentia capla.

Canones preferātur legib⁹.

a ¶ Constitutiones. In hac. x. dist. ostendit magister q̄ secularis constitutio cedit ecclesiastice: quia sacre leges nō dedignantur seq̄ sacros canones: vt. ij. q. iij. §. hinc colligitur. et de iud. clerici. ꝟ

ꝟ Cōcer. l. leges sacratissime. cuiꝫ cōcord. vulgat. C. de legibus.

¶ Lege. ¶ Casus. hoc ca. diuiditur in tres partes. In prima querebat Nicolao an legibus imperator sint in oibus controuersijs ecclesiasticis vtendum. Et rndet q̄ non vbi leges videntur canonibus obuiare. In secunda ibi: Iē ꝛc. querebat an lex imperatoris ꝓsit diuine, vt per eaz iura ecclesiastica dissolu antur. Et respondet q̄ nō: z hoc ꝓbatur duorum authoritate: scilz Innocentij z Grego. Dicit em̄ Innocē. q̄ in vna ꝓuincia non debet esse nisi vnus metropolitanus: cum ecclesia hoc statuat. Tūn si imperator diuidat vnā ꝓuinciam in duas: non propter hoc erūt ibi duo metropolitani. Item statutū est ab ecclesia, vt dicit Grego. vt post carnalem cōmixtionē alter cōiugū non possit ad religionē trāsire sine cōsensu alterius. sed lex secularis statuit cōtrariū. sed statutū ecclesie ꝓualet: q̄ etsi lex hūana cōcessit, lex tn̄ diuina ꝓhibuit. In tertia ibi: Non q̄. circa fi. dicit q̄ bene vti possumus legibus vbi canonibus non contradicunt.

b ¶ Diuisis imperiali iudicio ꝓuincijs. Impator diuidit ꝓuincias: vt. ff. de offi. assess. si eadem. z papa ep̄atus diuidit: z vnit ep̄os eccl̄as: vt ēt de excess. ꝓlā. sicut vnire. Quid autē iuris sit dum vni unitur vel diuidit: no. x. vj. q. j. post fi. z. c. z epis. Licet ergo imperator diuidat vnā ꝓuinciā in duas, non ideo erūt duę metropoles: vt h: et. cj. di. quemt. Et est h arḡu. q̄ si princeps legitimat aliquē in ep̄alib⁹, non ideo est legitimat⁹ in sp̄ualib⁹: eē qui fi. sint legi. p venerabiles, nisi vbi princeps restituit aliquē q̄ fuit infamis ratione paterni criminis: vt vj. q. j. §. verum.

fieri: deniq̄ cum in canonica scriptura nihil aliud q̄ṡ in diuinis scripturis z legib⁹ inueniatur: diuine ꝟo leges naturā cōsistant: ptz q̄ quecūq̄ diuine voluntati seu canonice scripture cōtraria ꝓbātur, eadem etiam naturali iuri inuenīūtur aduersa. Unde quecūq̄ diuine volūtati seu canonice scripture seu diuinis legib⁹ postponenda censentur, eisdē naturale ius ꝓferri oportet. Constitutiones ergo vel ecclesiastice, vel seculares si naturali iuri contrarie ꝓbantur, penitus sunt excludende.

¶ Distinctio.x.

Constitutiones[a] ꝟo principū ecclesiasticis cōstitutionib⁹ nō preeminent, sed obsequūtur.

Unde Nicolaus papa scribit epis in concilio apud conuicinum congregatis.

¶ Lex imperator⁹ ecclesiastica iura dissoluere nō potest.

Lege imperator⁹ nō in oibus ecclesiasticis controuersijs vtendū est: ꝓsertim cū inueniat euangelice ac catholice sanctioni aliquotiēs obuiare. ¶ Item lex impatorum nō est supra legē dei, sed subtus. Imperiali iudicio nō possunt iura ecclesiastica dissolui. Ad quod ostendendum duorum horum seq̄ Innocentij et Gregorij satis sufficiunt testimonia. Sanctus quidem Innocentius in decretali epistola sua ad Alexandrum antiochenū episcopū ait: Quod scisciteris (inquiēs) vtrum diuisis[b] imperiali iudicio ꝓuincijs, vt due metropoles fiant: duo metropolitani debeant nominari: nō visum est nobis ad mutabilitatem necessitatum mūdanarū rerum, dei ecclesiā[c] cōmutari: honoresq̄ aut diuisiones[d] perpeti quas ꝓ suis causis faciendas duxerit imperator. Beatus Grego. scribens ad Theotistam patricium ait inter cetera: Si (inquit) religionis causa coniugia debere dissolui dicātur: sciēdum est q̄ etsi hoc lex humana[e] concessit, lex tamen diuina ꝓhibuit. Ecce quemadmodum imperiali iudicio non possunt ecclesiastica iura dissolu[f]. Ecce qualiter quod lex hūana concessit: diuina lex ꝓhibuit. ¶ Non q̄ imperatorum leges (quibus sepe ecclesia vtitur cōtra hereticos[f]: sepe cōtra tyrannos atq̄ contra prauos quosq̄ defendi tur) dicamus penitus renuendas: sed q̄ eas euangelicis et apostolicis atq̄ canonicis decretis (quibus postponende sunt) non posse inferre preiudicium asseram⁹. Iē Symmachus papa in. vj. synodo.

¶ Nihil qđ euāgelicis regulis obuiat, impator agere licet.

c ¶ Ecclesiā. Ecclesia no astringit mūdanis legibus: xxxij. qōe. ij. interr. nec etiā de reb⁹ ecclesiasticis potest imperator legē condere: vt. xcvj. dist. bene. ꝟ nisi hoc ecclia petat: vt. xvij. dist. §. hinc etiā. et nisi in ecclia ꝓmulgium statuat aliquid: vt. xvj. qō. j. gn̄aliter. et. qō. iij. nemo. Joan.

d ¶ Diuisiones. Arḡ. q̄ eps inuito plebano nō ꝓt diuidere parochiā ep̄i nec pap. inuito epo diuidere ep̄atū: vt xvj. q. j. mlt̄. qđ et ē vnū, diuidi nō ꝓt vt. xxiij. q. j. loqr. et. c. schisma. Joā. Sed credo q̄ papa[h] possit facere ecclām, z etiā epos: vt in eadē decret. sicut vnire. Bar.

e ¶ Lex hūana. vt habes. xxvj. q. ij. sunt qui dicunt. Sed mirū est cum Justinianus fuerit valde catholicus ip̄ator, qualr illud statuerit ꝫ lege dñi: cuiꝫ dīs dixerit q̄ ob solā cām viro: vt. xxxij. q. ij. quos de⁹. Sz dic (vt q̄dā dicūt) q̄ ignoranter fecit: et ideo venīā meruit: vt. ē. viij. di. cōsuetudo. Uel errauit sicut Hiero. vt. xxvj. di. c. j. Uel iō ymisit[g] hoc vt ꝫuia vitarēt sicut vsuras ymisit vt vitarēt rapinas: z cōiugia ymisit dissolui, vt vitarēt vxoricidiū. xxxij. q. ij. §. q̄ veriꝰ.

f ¶ Cōtra hereticos. Et sic vtor. ꝓ me q̄ nō vtor ꝫme. j. xxxvij. dist. si qđ veri. e. ij. q. vij. si hereticis. et sic est ꝫ

pij.dist.ℜ romanoꝝ. In fi.iiij.q.iij.§.item si qs testibus.

a ¶ On licet. Ar.ctra istas leges q̃ ꝓmittit vsuras exigere.argu.xij.q.j.c.quicūq; iic.z.ix.dist. ca.j. ver.quicūq;.c.xcvj.dist.bene.xj.q.iij. qui omnipotentē. xxv.q.j.oē qđ.z.c.nulli.z.c. generali. xxiij.q.viij. conuenior.arg.ℌ di.lxiij. c.adrian⁹.ij.

Sed vide permissione eccle.

¶ Errū. ¶ Cause. Impa. volebat p̃cisse rebus ecclesiasticis: et prelatis ecclesiarū obedire nolebat: quē papa docet ecclesie debere colla submittere, z non velle ei⁹ sacerdotibus dñari: ne si ℌ fiat,eatur in contumeliā creatoris.

b ¶ Certum est, hoc.c.z.c. suscipitis.z.c.quoniā. loquuntur quasi de eadē materia.

c ¶ Et sacrosancta.i.precepta.

d ¶ Cuius. scilicet ecclesie.

e ¶ Submittere Impator eiꝰ filiꝰ est eccie, nō pſul: vt.xcvj.dist.ij. imperator. z inclinabit caput suū epīs vt.lxij.dist.valentinian⁹. et excōicari potest ab epō: vt xxij.di. qñq̃dē.et xcvj.dist.duo.

f ¶ Mensura.i. dum impator excedit mensurā suā.

Casus duoꝝ hoꝝ.c. plan⁹ ē

¶ Onstitutiones. Nunqđ ergo legibus semper derogat p canones? Absit, nisi q̃ ad causas spirituales. z hoc ē qđ dicit de cōse. dist.iij. celebritatem. ibi, alia est rō causarū secularū, alia diuinarū.argū.ℌ.c.c.j, vtrūq; em suo mō rōnabiliter ꝛstitutum est,sed diuerso modo, arg.ℌ.c. certus. Nec papa

Implīū facerdotum ex eodē

pōt leges tollere, nisi quo ad suum forum. Imperiū em̄ et sacerdotium ex eodem principio prodierūt: vt in auc. quō oporteat epōs.in prin.col.j.arg.j.c.dist.qm̃. Sz hoc non credo: vt extra de prescrip.quoniā omne.

Iuramenti ℌ

g ¶ Moses. nec iuramentū obligat contra bonos mores: vt extra de iureiur. quemadmodum.z.ff.de lega.j. si quis inquilinos.§.viti.

D On licet a imperatori vel cuiq̃ pietatem custodienti aliquid contra diuina mandata p̃sumere: nec quicq̃ qđ euangelicis vel propheticis aut apostolicis regulis obuiet,agere. Item Felix papa loquitur principi.

¶ In ecclesiasticis causis regis voluntas sacerdotibus est postponenda.

Certum est⁹ hoc rebus vestris esse salutare,vt cuꝝ de causis dei agitur,iuxta ipsius constitutionē regiam voluntatē sacerdotiū⁹ christi studeatis subdere,non preferre:z sacrosancta c per eoꝝ p̃sules potius discere q̃ docere:ecclesiasticā formam sequi:nō huic humanitus sequēda iura p̃figere:neq; in eius sanctionibus velle dominari cuius⁸ clementie deus voluit tue pie deuotionis colla submittere e:ne dū mēsura f celestis dispēsatio⁹ excreditur,eatur in contumeliam disponentis. Idem.

¶ Bonis moribus z decretis romanoꝝ pontificū,cōstitutiones contrarie non possunt.

Onstitutiones contra canones z decreta p̃sulū Romanoꝝ vel bonos mores g nullius sunt momenti.

Item Nicolaus papa.

¶ Que sacerdotum sunt,regnis vsurpare non licet.

Vperium vestrum suis reipublice quotidianis administrationibus h debet esse cōtentum:non vsurpare que sacerdotibus domini solū conuenunt.

Item Gregorius Nazianzenus imperatoribus Constantinopolitanis.

¶ Tribunalia regum sacerdotali sunt potestati subiecta.

Uscipitis ne libertatē i verbi? libenter accipitis k q̃ lex Christi sacerdotali vos subijcit potestati, atq; istis tribunalibus subdit. Dedit enim et nobis potestatem: dedit et principatum multo perfectiorem l principatibus vestris. Aut nunquid iustum vobis videtur si cedat spiritus m carni n: si a terrenis celestia superentur: z si diuinis preferantur humana?

Ecce q̃ constitutiones principum ecclesiasticis legib⁹ postponende sunt. vbi autem euangelicis atq; canonicis decretis non obtemperauerint,omni reuerentia digne habeantur.

Item de Augustinus ait in dialogo contra Pelitianum.

¶ Reges imperatoꝝ in adiutorio ecclesie licet assumere.

Si in adiutorium o vestrum terrenū imperij leges assumendas putatis:non reprehendimus.

Nam fecit hoc Paulus cum aduersus iniuriosos Romanum ciuem p se esse testatur.

Item Cyprianus Juliano imperatori.

¶ Reges pontificib⁹ p̃ eterna vita,et pontifices regibus pro temporalibus indigent.

Imperium. Administrationibus. Distincta est eīm̄ potestas sua a p̃late pōtificali: vt.j.c.qm̃.et xcvj.dist.cum ad verum. Aliquin si vsurpat eoꝝ officia,lepra percutitur: vt Ozias.ij.q.vij.§.ite dauid. Tamen inuenitur q̃ reges conferunt decanatus: vt extra de consue.cum inter.in parte decisa.Joan.

Distincta est bonos mores nō obligat. Impator leꝝ pta per cutiē si officiuꝫ sacerdotale vsurpat.

Uscipitis. ¶ Cau⁹. Imperatores constantinopolitani volebant suas cōstitutiones preferri ecclesiasticis: contra quos inuehit Gregorio.nazianzenus: et dicit q̃ maiorē pumciparū dedit xp̃us p̃sulib⁹ ecclesiaz z perfectiorē, q̃ ipsis imperatoribus vnde si legē suscipiunt iesu xp̃i, protestari eccīe subijci debent: cuꝝ spūs carni p̃ferat̄ir: z lex diuina prefera tur humane.

i ¶ Libertatē.i. verbum predicationis.

ij.ps.

k ¶ Accipitis. id est accipere debetis.

l ¶ Perfectiorem. vt.xcvj.distin. duo sunt.

m ¶ Spiritus. id est ecclesiastica cōstitutio.

n ¶ Carni. id est scīari cōstitutioni.

¶ Ecce q̃. ¶ Hec est secunda pars distinctiōis, in qua probatur per le⁊ prem capitula q̃ quando leges non contradicunt canonibus, amplectende sunt. Archidiaconus.

Actu. xxij. f.

¶ Cause §. per se patet.

Si in adiutorium. ¶ Cau⁹. Petilian⁹ defendebat se legib⁹ contra Augusti⁊ num et alios catholicos. Augustinus de hoc ipsum non reprehendit: quoniam et Paulus hoc fecit, cum testatur se esse ciuem Romanum.

o ¶ Si in adiutorium. hoc ideo dicit, quia non sunt allegande r leges nisi in defectum canonū: vt extra de no. ope.nun.intellerimus.

p ¶ Ciue. Ciuem romanū appellat se: q̃ pſ ei⁹ socie-

r Id est in causis ecclesiasticis recipiēde,

† Adtarē erat cū romanis: z in signū fuit data ei penula. †

Quoniā. ¶ Cassus. Julianus imperator vendicabat sibi imperiū z pōtificatū: qō locum habuit in veteri testamento. Ideo dicit Cyprianus q̄ postq̄s xp̄s venit sic officia vtriusq̄ p̄tātis discreuit, vt imperator terrenis, pontifex celestibus p̄esideret: ne ppter duplicez p̄tātem homo sup diēs rursum ad inferna demergat: sed cū opus est, altera p̄tās vicissim alterā subleuaret. Idē casus est. xcvj. di. cum ad verum.

a. ¶ Cūm. hoc. c. est ps illi⁹. xcvj. distm. cū ad verū.

b. ¶ Dei z hoīm. i. diuine z humane nature. de ipse. di. ij in xp̄o pater.

c. ¶ Sic actibus. sez ipsoz officioū. Quedam em̄ fecit tāq̄ imperator, cū vendentes z ementes flagellando de tēplo eiecit. j. q. iij. ex multis. z. c. vendentes. Quedā vt sacerdos, cū seipm̄ obtulit hostiā discipulis suis dicens. hoc est corp⁹ meū etc. de cōse. di. ij. sacerdos. Sed ptrariū p̄batur per authoritatē ispā: scilz q̄ de⁹ noluit ea esse distincta: cū per seipm̄ vtriusq̄ potestatis actus exercuit. ‡ Nā. hoc ideo fecit, vt ostēderet q̄ vtraq̄ potestas ab eo p̄cessit, ‡ non q̄ vna persona illa duo officia exerceat, vel gerere debeat. hec enim duo dona imperiū z sacerdotium ab eodem principio sunt: vt in aut. quomodo oporteat epos. in princi. col. j.

ij. ad Tj. ij.

Christ⁹ fuit ipator z sacerdos.

‡ Ad hoc. xxiij. q. iiij qūtū. Papa an habeat vtrūq̄ gladiū. ‡ ij. vbi de hoc in glo. sic p̄z, z dein. di. no. in glo. ij.

d. ¶ Discreuit. Cum ergo p̄tātes iste sint distincte, est hic ar. q̄ imperiū non habet a papa, z q̄ papa nō habet vtrūq̄ gladiū. nā exercēs facit imperatorē: vt. xciij. dist. legimus. z imperiū a solo deo habet: vt. xxiij. q. iij. questū. alioquin si ab ipso haberet, licite appellaret in tēporalib⁹ ad ipm̄: qō p̄hibet Alex. ż. z dicit q̄ illa nō continguntsuā iurisdictionē. ex de ap. si duob⁹. z extra qui filij sint legi. causā. ‡ z ca. latot. Itē ecclesie soluunt tributuz imperatori: vt. xj. q. j. magnū. Sed cōtra, z celestis z terreni imperij iura sunt ei concessa: vt. xxij. di. c. j. Item imperator iurat pape: vt. lxiij. di. tibi dño. z papa deponit imperatorē: vt. xv. q. vj. ali⁹. Itē ipse trāstulit imperium de oriente in occidentē. extra de elec. venerabilem. Ego credo potestates esse distinctas, licet papa q̄nq̄ vtranq̄ potestatem sibi assumat: sez cū legitimat aliquē in spiritu alibus z tēporalib⁹: vt extra qui fi. sint legi. per venerabilem. sed illud fuit ad petitionem regis, q̄ hoc ipm̄ fecisse potuit: vt ibi dicitur. Nec ob. q̄ a seculari iudice appellatur ad papam: q̄ hoc fit ppter defectū iudicis secularis: vt eximit extra de foro cōpe. licet, sed facit ad petitionē regis. Nā etiā vacāte imperio suppletur defectum imperij: vt extra de foro compe. licet.

e ¶ Pro cursu. Arg. q̄ in matrimonio et ceteris causis spūalib⁹ nō sit vtēdū legib⁹ imperialib⁹. Sz ptra. xxv. q. v. ad sedes. Dic ergo q̄ illud tantū modo determinat de illis verbis z temporalibus: sed non illud verbum vtrentur: vt sicut spiritualez causē ad iudicē secularē nō ptinent, sic nec causa sāguinis ad ecclesiasticum: vt. j. xxiij. q. viij. septem principes. et. c. his a q̄bus.

Quoniā idem mediator dei z hominum b homo christus Jesus sic actibus c ppijs, z dignitatibus distinctis officia potestatis vtriusq̄ discreuit d propria, volens medicinali humilitate hominum corda sursum efferri, non humana superbia rursus in inferiora demergi: vt etiaz christiani imperatores pro eterna vita pontificib⁹ indigerēt: z pontifices pro cursu e tēporaliū tm̄ modo rerū imperialib⁹ legib⁹ vterentur: quatenꝰ spūalis actio a carnalib⁹ distaret incursibus: et deo militans minime secularib⁹ negocijs sese implicaret: ac vicissim ne ille rebus diuinis p̄sidere videretur q̄ esset secularibus negotijs implicatus. Item Leo. iiij. Lotharioaugusto.

¶ Leges imperatoriū custodiri oportet.

Epitulis vel preceptis imperialibus vestris, vestroūq̄ etiaz pontificum f predecessoriū irrefragabiliter custodiēdis z cōseruandis: cōfoto valuimus et valemus xp̄o ppitio, et nunc, et in eum nos conseruaturos modis omnibus profitemur: z si forte aliquibet aliter vobis dixerit, vt dicturus fuerit: sciatis eum p certo mendacem g. Item Jo. vij. ludouico imperatori.

¶ Legis auctoritate dissoluitur quod contra eam fit.

Ides fili charissime q̄ quicquid contra leges accipitur: per leges dissolui meretur.

Item Gelasius Rufino et Apuli episcopis.

¶ Leges principum, aut regulas patrum contemni non licet.

Uis autem leges principum, aut regulas patrum, aut admonitiones paternas dicat debere contemni ‡: p̄si qui impunitum sibi tantū.i. existimet transire commissum:

Item Theodorico regi.

¶ Seruent ab olim romanae

Epitulis. ¶ Tal⁹. Lotharius audiuerat q̄ Leo papa nolebat leges seruare imperiales. vñ interrogauit de hoc. papā an esset verū. vñ quare Leo scribit ista. eet ōt q̄ ipse vult leges obseruare ir refragabiliter: et q̄ aliter dicit, mendax est.

f ¶ Pontificum. Imperatores em̄ olim pontifices appellabant: vt. xxj. dist. cleros.

g ¶ Mendacem. Ex magna humilitate hic loquitur, sicut alibi. j. ij. questione. vij. nos si incompetenter.

Ides. Dissolui. j. xx v. q. ij. imperiali. Hec regula suppletur per aliā regulā, q̄ principali destructo destruitur accessoriū, z oīe qō sequitur ex eo: vt extra de fide instru. inter dilectos. in fi. sed hec regula multas recipit instantias. contra legem em̄ fit si contra hit post simplex votū: tamē cōtract⁹ tenet: vt. xx vij. q. j. nupti arū. Itē p̄hibetur ne sententia ferat sub condicione: tamen si lata fuerit, tenet: vt. ij. q. vj. §. biduum. circa prin. Item, p̄hibetur ne epus cōsecret alterius ecclesiā: tñ si consecrauerit, tenet consecratio: vt. vij. q. j. epus in dioc. Sed dic q̄ hec regula intelligitur de talibus vbi est perpetua causa p̄hibitionis, ‡ scilicet ne filius contra hat cum matre. Uel dic q̄ merentur dissolui, nisi vbi per constitutionem aliam tolerarentur. Argu. contra. xiv. di. de iudeis. sed hoc in fauorem fidei. ff. de rei. z sumpt. fu. sunt persone.

Uis autem. Contemni. qui contemnit leges, peccat: non tamen omnis peccat qui non paret legibus, vbi de consilio loquuntur: vt. xiij. q. j. quis. et sic aliud est contemnere: ‡ aliud est non parere. Joan.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

CErtum est. ¶ Casus. Quidā nolebant seruare leges in negocijs clericoꝝ, sed in negocijs laicorum bene seruabant. De hoc scribit papa regi Theodorico q̄ si leges seruantur in negocijs laicoꝝ: multo fortius debent seruari in negocijs clericorum.

a ¶ Quas. id est quia eas.

b ¶ In negocijs. hoc vult dicere, q̄ er quo leges seruātur in negocijs laicoꝝ: multo fortius sunt seruāde in negocijs clericorum, nisi obuient canonicis institutis.

CEstrā. ¶ Casus. Quidaꝫ nolebāt leges seruare, vt possent alios licentius offendere Quare papa scribit Lothario et rogat eū vt faciat leges obseruari si aut sunt hactenus obseruate.

c ¶ Que. p nullius Quin nullius psona omittenduꝫ est q̄ statutis generalibus cōtinet: vt xij. dist. miramur.

d ¶ Reminiscit. passiue.

Quod vero. ¶ Hec dicti. diuiditur in duas partes. In prima ꝓbat Gratianꝰ q̄ cōsuetudo cedit legi. Scda ibi, Cum vero. Joā. de fan.

¶ Casus. Supra in octaua distin. dicū est q̄ cōsuetudo cedit iuri naturali. nunc aūt dicit q̄ consuetudo cedit diuine z humane constitutioni, et intelligūtur ca. vſq; ad. ſ. cū vero. d prava ꝟsuetudine reliqua vſq; ad finem de bona.

e ¶ Quod vero. hic intitulat. vj. dist. in qua dr q̄ ꝟsuetudo prava cedit legi tā ecclīastice q̄ seculari. Sed not. q̄ cōsuetudo quedā est gñalis: q̄dam est ſspecialis. Specialis, vt. j. ea. di. catholica. z. xij. dist. illa. Gñalis est q̄ vniuersaliter ꝟsensu oim est approbata, z omnes astringit: z hec tanq̄ canō vt tāq̄ lex est obseruanda, vt. j. e. ecclesiasticaruꝫ. z. c. q̄o nesciat. Spālis sine particularis est illa que hoies alicuꝰ loci astringit, z in eodē loco hz legis vigorem: vt. j. e. dist. catholica. nisi sit onerosa: vt. xij. dist. ola. lxviij. dist. coepi. vel nisi pariat occasionē malignandi. tūc cessi reijcit. ar. xij. di. nos cōsuetudinem. Olim enī donatiste de facili recipiebant, z de cōsuetudine ad priorum promouebant: q̄ abolitū est: q̄ hereticā prauitas inde minus cauebat. vel nisi sit ſtra constitutionem: vt. j. e. c. ij. z. ij. Et nisi cōsuetudo sit ꝓbita ex illis causis ꝟ vt. j. xxix. di. sciēd i. Dei nisi princeps ꝟsentiat: vel nisi sit sup tali articulo q̄ indifferens est: vt. j. pri. di. illa. Hug. Sed melius distin gue vt dicti. ſ. viij. dist. frustra. Jo.

f ¶ Sus. magius.

g ¶ Auctoritati. scripte.

h ¶ Et ratio vincat. vt. ſ. dicti. viij. veritate. Jo.

COnsequens ¶ Casus. Ignatiꝰ ꝑriarcha cōstantinopolitanus iniuste fuit a suis suffraganeis depositꝰ fauore michaelis imperatoris z auctoritate: sed nicolaus papa cū reprehēdit se. ꝓpter consuetudinē excusan tē, dicens q̄ nulla cōsuetudo pōt ipe dire quin illud q̄ statuit a papa: incōcusse seruetur.

i ¶ Cōsequēs est. t. conueniens.

k ¶ Plena. Pape authoritas plena est: alioꝝ epoꝝ sed plena est: q̄ ipsi sunt in parte solicitudinis vocati nō in plenitudinez potestatis: vt. ij. q. vj. decreto z. c. quia se scit.

l ¶ Cōsuetudis. Nisi talis sit cōsuetudo q̄ possit p̄iudicare iuri: vt no. ſ. viij. dis. frustra. Joan.

OLite. ¶ Casus. Quidaꝫ epi deferentes regulaz ro. ecclē. vanitatis doctrinis z cōsuetudinibꝰ multū erroneis abducebantur: quos iuliusꝰ papa reprehēdit dicēs eos seruare debere regulaz quā sedē bti petri sequēs videāt z docere: vt inde authoritatē habeāt, vbi dñs posuit principatū.

m ¶ Et docere. Patet hic q̄ nō semper consuetudinem Ro. ec. tenemur sequi: nisi ipsa precipiat eā esse seruandam: vt. j. e. c. vj. multa enī seruat ro. ec. que alie non seruant: vt. xxxj. dist. aliter. z de cōsecra. dist. iiij. de trina. et dist. j. de hymnis.

COnsuetudinis. ¶ Casus. Dicitur hac lege q̄ magna est authoritas consuetudinis, z non vilis: veruntamen nō est tante authoritatis vt generaliter vincat rationē, aut legē: sed tm in eo loco in quo obseruatur

Distinctio.xi.

nouum principum leges.

CErtum est magnificentiā vestrā leges romanoꝝ principū quas in negocijs hominū custodiendas esse preceperit, multo magis circa reuerentiā beati Petri apli ꝑpsue felicitatis augmento vel le seruari. Item leo quarto lotharto augusto.

¶ Romana lex nullius temeritate debet corrumpi.

CEstrā flagitamus clementiam, vt sicut hactenus romana lex viguit absq; vniuersis procellis: et que pro nullius persona hominis reminiscitur esse corrupta: ita z nunc suum robur propulsoꝝ vigorem obtineat.

¶ Distinctio xj.

Quod vero le gibus consuetudo cedat, Isidorus testat di. ens in hyronymis libro. ij.

¶ Pranus vsus ratione superatur et lege.

Susꝰ authoritatis cedat: prauum vsum z lex et ratio vincat. Item Nicolaus papa Michaeli imperatori. ¶ Non potest statutis pontificuꝫ consuetudo cuiuscq; retragari.

COnsequens est i vt q̄ ab huius sedis rectoribus plena k authoritate sancitur, nullius cōsuetudinis l pre pediente occasione, ꝑpuas tātummodo sequendo voluntates remoueat: sed firmius atq; inconcusse teneatur.

Item Julius papa.

¶ Ho iz a consuetudine romane ecclesie mēbris dissentire.

Olite errare fratres mei charissimi: doctrinis varijs et extraneis nolite abduci: z instituta apl̄oꝝ z apostolicoꝝ virorū canonesq; habetis: his fruimini: vt freti eis contra cuncta inimicorum tacula persistere valeatis. Satis enim indignum est quemq̄ vel pontificū vel ordinum subsequentium hanc regulam refutare, quam beati Petri sedē z seq̄ vicerit, z docere m. Multum enī conuenit vt totuz corpus ecclesie in hac sibi obseruatione concordet: que inde authoritatē habet vbi dominꝰ tocti ecclesie posuit principatū.

Item Codice lib. viij. tit. que sit longa consuetudo.

¶ Non pōt vitus z cōsuetudo legem z rationem vincere.

COnsuetudinis vsuſq; longeui non vilis authoritas est: verum non vsq; adeo valitura momēto vt aut

Ad hoc cōcor. plācen. dicēs q̄ consuetudine legi ꝟsā nō tollere ius cōe i eo municipio vbi obtinet: nisi de ꝟsensu principis. ar. ff. de sepul. vio. l. iij. ſ. dicitur. Heb. xiij. d

Ptās pape z ep̄oꝝ diuersa est.

Cōsuetudo romana nō semper est ꝑuāda.

vincat. Quidã tamen intelligunt primam partẽ de bona consuetudine, z secundã de mala: qõ non credo.

Cõsuetudo vtrũ vincat legem. ij.pa.

a ¶ Vincat. ẽr. q. ꝑ ꝓsuetudo nunq̃ tollit legẽ: vt. x. j. di stin. ꝓsuetudo. Sed obijcit: hec lex aut loquit de bona consuetudine: aut de mala. Si de bona, illã nulla ratio vincit. Si de mala, de illa non põt dici q̃ non sit vilis ex⁹ auctoritas. Ad hoc dicut q̃dã q̃ principũ loquit de bona: finis autem de mala ꝓsuetudine. sed ille intellectus inept⁹ est, q̃ sepat caudã a capite q̃ non ꝛz. ex de bap. maiores. Alij fere oẽs ita exponũt q̃ hic dr: non vincit legem, supple generalẽ: ꝛz in municipio bene vincit vbi seruat. sed certe de hoc nunq̃ aliquis dubitauit q̃ cõsuetudo particularis nõ debet vincere legẽ in oĩbus alijs locis. ideo exponas de cõsuetudine particulari: q̃ licet bona sit, non tñ vincit legẽ etiã in illo loco: nisi adsint illa que dixi.

Sub. timo ex parake. ꝛ. e. in his.

Jdez sentit Jo. de fan. hic.

b ¶ Cũ vero. Hec est scõa pars in q̃ probat per. vij. ca. q̃ cõsuetudo bona est amplectenda. Jo. de fan.

Exo. rij. b.

Ab hoc loco tractat de bona cõsuetudie vsq̃ ad finẽ.

c ¶ Legib⁹. xxv. q. j. ideo. Archi.

Ecclesiasticarũ. ¶ Falsa. Quidã nolebãt vti consuetudine nisi q̃n scriptis esset redacta a priuis, quos reprehẽdit Aug. in hoc ca. ostẽdẽs tria gña institutionũ esse in ecclesia: quasdã ꝛz in scripturis: quasdã ab apostolis traditas, z per successores in ministerio confirmatas: quasdã vero sola consuetudine roboratas: q̃b⁹ omnib⁹ par ri⁹ z affect⁹ debẽt. Alioquin nisi ꝓsuetudines in ecclesia seruarenẽ chr̃iana religio multũ detrimenti pateretur. In scõa parte ibi, que cũ. ꝓbat q̃ hec supradicta in ecclesia seruari debẽt. z hoc probatur ꝛx exemplis, que ponuntur in textu.

d ¶ Traditione. Sine scriptis. Joan.

e ¶ In ministerio. diuino.

f ¶ Cõsuetudine. Nõ ab apostolis: ꝛz nescit a quo.

g ¶ Unde. i. de quo ritu vel obseruantia.

h ¶ Uel. i. etiam.

i ¶ Hesitauerit. q. d. nemo etiã insciens hoc dubitat.

k ¶ Non per scripturas. sed per consuetudinem.

l ¶ Estimare. i. valere.

rationem vincat[a], aut legem scriptam. ¶ Cum vero[b] nec sacris canonibus nec humanis legibus[c] consuetudo obuiare monstratur: inconcussa consuetudo seruanda est. ¶ Unde Augusti. ait in libro ex dictis Basilij.

¶ Inuiolabilis est consuetudo que nec humanis legibus nec sacris canonibus obuiare monstratur.

Ecclesiasticarũ institutionũ quasdã in script⁹, quasdã vero apostolica traditione[d] per successores in ministerio[e] confirmatas accepimus: quasdã vero consuetudine[f] roboratas approbauit ys⁹: quibus par ritus z idẽ vtriusq̃ pietatis debetur affectus: vnde[g] quis vel[h] aliquantulum sacrarũ expertus scripturarũ hesitauerit[i]? Si cũ attẽderimus cõsuetudines ecclesie nõ per scripturas[k] a patrib⁹ traditas nihil estimare[l]: quãtũ relligio detrimẽti sit latura[m], intẽtue[n] inspicijb⁹ liqdo constabit. ¶ Que cũ (vt inde exordiamur) scriptura[o] salutifere crucis signaculo fideles docuit insigniri: vel que tripharia[p] digesta sup panẽ z calicẽ prolixe orationis vel consecrationis verba cõmendauit: nã non modo quod in euangelio continetur, vel ab apostolo q̃d est infertum secretis dicimus: sed z alia[q] plura adijcim⁹ magnã quasi vim cõmẽdãtia mysterijs. q̃ orientem[r] versus nos literaruz oare forma docuit. Benedicimus fontem baptismatis oleo. vnctionis. Huic accedit q̃ ter oleo[s] iungimus quos baptizam⁹, verbis abrenunciare satane z angelis eius formam⁹. vnde z hec z alia in hunc modum nõ pauca nisi tacita ac mystica traditione a patribus ecclesiastico more, ac reuerentiori diligentia sunt in ministerijs obseruata magis silentio, q̃ publicata scripto.

l dem ad Casulanum presbyterum.

¶ Laudabilis est consuetudo que nihil fidei contrarium vsurpat.

Consuetudinẽ[t] laudamus q̃ cũ cõtra fidẽ[u] catholicã nihil vsurpare dignoscit patrib⁹ vsualr tradit⁹. Uel ideo dicuntur tripharia, q̃si sub triplici silẽtio fiãt. Primũ est vsq̃ ad sanct⁹. Secundã vsq̃ ad dnicã orationẽ. Tertiũ vsq̃ ad agn⁹ dei.

m ¶ Natura. i. passura.

n ¶ Intentiue. i. intente.

o ¶ Scriptura. vete. vel no. testa. nõ cũ scriptura ve. vel no. testa. hoc docuit: ꝛz docet canonica in fronte tm alijs mẽbris signaculũ crucis, debere fieri. de cõse. di. iij. Cuncta.

p ¶ Tripharia. Tripharia dicunt verba, q̃ eadẽ ter repetunt in secretis: scz hostiam sanctã, hostiã puram, hostiã immaculatã. hic ordo nec in veteri testamento nec in nouo est prefix⁹: ꝛz a sanct⁹.

q ¶ Alia plura. Vide habes exẽ de cele. miss. cũ marthe.

r ¶ Que oriẽtẽ ys⁹. s. noui z vete. testa. Sz tñ legit q̃ Daniel in Babylonica captiuitate orabat versus tẽplũ, est ꝛz z iudei similiter. tẽplũ autẽ erat versus orientẽ. Et in salomone legitur: Mane ad solẽ orabis. ꝛz dic q̃ illa faciebant in veneratioñ templi.

s ¶ Oleo. Oleo i scapulis z pectore: vt nõ ꝛse. di. iiij. de. tertio l ꝛtice fit vnctio. ꝛz hoc fit chrismate: vt de ꝛse. di. iiij. postẽ ascẽdit. ꝛz larga acceptiõe hic appellat oleũ chrisma: sicut ecõuerso ꝛz. xv. di. illũ superfluũ. Jo.

t ¶ Consuetudinẽ. Cõsuetudinẽ. j. di. c. nos ꝓsuetudinẽ. z. j. di. pri. ola. 3. ibi cũ dr: q̃ ignis cõsuetudo nõ sit ꝛ fidẽ, cũ est repellẽda. Sol. h de tolerabili, ibi de superstitiosa z intolerabili ꝓsuetudie: z sic oẽs auctoritates intelligẽde sunt q̃ illũ ca. reclamare videnẽ.

u ¶ Cõtra fidẽ. i. cõtra bonos mores. z q̃ ita sit expo-

uendū,habes de cōse.dis.iiij.si nō sanctificak,vbi ex necessitate oportet facere eandem expositionem.

In his. ¶Catus. Querebat catulanus ab Augustinū cōsuetudines essent seruāde vbi nihil statuit diuina scriptura certum. Et respondet q sic.

a ¶Pro lege. Sēper diuturni mores p lege seruantur: vt.j.oisti.,pxi. diuturni. sic.s.ea. dist.9suetudinis.

b ¶Consuetudinum. No.q eque punit trāsgressor cōsuetudinis sicut transgressor legis vt.j.q6.vij.si quis olim.et.s.e.ecclesiast. vñ sicut canonice nō ls obuia relegi sine inia pe: sic nec consuetudini: vt dicit in hoc eo.c.t tñ de cōmuni cōsensu pñt venire 9 9suetudinē etiā iuramento firmatā,si cā subest: vt extra de his q fi.a maio.par.c. cū cūctis. sed cōtrariū est in statutis.xv.q.vj. authoritatem. Jo.

¶Catholica.

c ¶Cas. Tria sunt qb9 ecclesia p orbē diffusa regit et subsistit. s. scriptura.et traditio patrāt vniuersalis ⁊ priecularis istitutio vel cōsuetudo. primis duob9 modis vtr tota regit ecclia: priculari vero institutione vel cōsuetudine nō tota,sed p locoz varietate regit ⁊ gubernatur. pur vnicuiq visum est.

d ¶Particular'. Sz 3.c.di.3 morē. vide q priculares 9suetudo nō excusat: 3 tñ gñalis. Sed hoc verum est in illis q̄ tñ ex priuilegio pñt habere, vbi non valet consuetudo, nisi vniuersalis sit.

e ¶Sed authoritate.scz scripture.

f ¶Tota. Ecclesia.

g ¶Regit. Qt quelibet ꝓincia abundat in suo sensu: vt.xxvi.dist.vtinā. ⁊ extra de sepul.certificari.

Qdam. ¶Catus. Manicheī dicebāt q authoritas ro.eccle.in re dubia nō debebat introduci ad fidē faciendam, Cōtra quos inuehit Augu.dicēs q authoritas ro.ec.ad fidē faciendū valet: vt cū sit ab ipsis apostolis ⁊ eoz successoribus confirmata.

s ¶Pala est. Ju his trib9 ca. loquit de gñali cōsuetudine ro.ec.quā erā in alijs ecclesijs statuit obseruandā.

h ¶Ad fidem. scilicet astruendam.

Utrum scriptura sit certum.

Et respondet q sic.

Scitur.

Idem ad eundem.

¶Ubi authoritas ꝺficit mos populi ⁊ maiorū instituta ꝓlege seruantur.

In his reb9 de quibus nihil certi statuit diuina scriptura, mos populi dei ⁊ instituta maiorū ꝓ lege a tenēda sunt: et sicut ꝓuaricatores diuinarū legū,ita cōtemptores ecclesiasticarū consuetudinū b coercendi sunt.

Idē in lib. de fide chustiana.

¶Authoritate et traditione gñali vel speciali eccla regit.

Catholica ecclesia per orbem terrarum diffusa,tribus modis probatur existere. quicquid em in ea tenetur: aut authoritas est scripturarū,aut traditio vtis,aut certe ꝓpria ⁊ particularis c institutio : sed authoritate d tota e cōstringit: vt traditione maiorū nihilominꝰ tota: ꝓuatis vero constitutionib9 ⁊ ¿ Juxis informationib9 vnaquecq ꝓ locoz varietate ꝓout cuiqz visū est, ⁊ subsistit et regitur f.

Idē in li. cōtra manicheos.

¶Valet ad fidem catholica authoritas ecclesie.

Alā est g q in re dubia ad fidē h et certitudinē valeat authoritas ecclesie catholice i que ab ipsis fundatissimis apl̄orū sedibus vsq ad hodiernū diem succedentium sibimet ⁊ episcoporum serie ⁊ tot k populoz cōsensiōe cōfirmatur. Item Leo papa.

¶Ab apostolicis istitutis nō licet recedere.

Hec vestre indicimus charitati, vt ab apostolicis institutis nullo vlterius recedatis excessu: quia multū post hoc l esse nō poterit si qs aplicas regulas in aliquo crediderit esse negligendas.

Item Jnno.Decentio m epo.

¶Ab oibus obseruari dz qd Romana seruat ecclesia.

Quis nesciat aut nō aduertat,id quod a principe apostoloum ꝑetro romane ecclesie traditum est,ac nunc vsq custoditur, ab oib9 debere seruari: nec superduci aut introduci aliqd quod authoritatē debeat generalē aliunde accipere vel exemplum: ꝑsertim cū sit manifestuz in oēm italiā ⁊ gallia,hispaniā ⁊ aphricā, atq siciliā,insulasq interiacentes nullū instituisse ecclesias nisi eos quos venerabilis apl̄us petrus n aut successores ei9 cōstituerūt sacerdotes? Legāt aūt si in his ꝓuincijs alius o apl̄s inuenīt aut legīt docuisse: qd si nō legunt qz nusq̄ inueniūt : oportet eos hoc sequi qd ecclia Romana custodit: a qua principiuz eos accepisse non dubiū est: ne dū peregrinis sermonib9 studēt, caput institutionū videāt amittere. Sepe dilectionē tuaz ad vbem venisse, ac nobiscum

i ¶Catholice. ſ. romane, ad quam recurrit in dubijs vt.xx.di. ō libellis et sic seruāde sunt leges aplice, sicut leges petri.xix. distin. sic omnes.

k ¶Et tot. Arg. q priuilegiū qd a plurib9 epis dat, ꝓualet illi quod a pauciorib9 datur: vt ar.xix.di.in canonicis.

Hoc vsſe ¶Cas. Quidaz epi volebant recedere ab institutis ⁊ 9suetudine ro.ecclesie. ſz Leo papa p̄cipit ne hoc faciāt.

l ¶Post hoc. Argu. q grauiꝰ punitur delictū iteratū vt.xv.q.viij.hi q.

m ¶Decētio. Iste fuit electꝰ i epm: ⁊ ls sciret 9suetudines ro.ec.tñ petijt a papa vt ei scribat eas ꝓpter maiorē authoritatez. xviij.dist. cōfg.

Quis nesciat. ¶Cas9 Qui dā cui nota erat institutio ⁊ cōsuetudo ro.ec.electꝰ est in epm in ciuitate quadā vbi erāt homines q supinducebāt alias institutiones ⁊ 9suetudines q̄s beatꝰ petrꝰ docuit,et successores ipsi9. qō patefaciens epō pape supplicauit vt sibi institutiōes ro.ec. scriberet, qb9 suū pp̄m eruditre volebat. Cui papa rescribit ea ꝓpter quas ro.ec. ad fidē faciendū valet.

n ¶Petrus apl̄s. Uel alijs ex eius mandato, vt Paulus: nam petrus Paulo dedit licentiam predicandi authoritate dñi, dum dicit. ſegregate mihi Paulū et Barnabam. vt.lxxv.dist. quod die.

o ¶Alius. id est contrarius. ¶ sic ponitur.xj.q.iij.ca.ij.

Ar.ℨ extra ō pe.⁊ re. li. vj.ℨ. indulgētie.

Nō videt hec bōa expositio q: nullꝰ apl̄s fuit petro ꝑ ⁊ tō alij subaudiūt primo ex xij. nullus nisi petrꝰ vl ab eo missus. Archi.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Vorem. Sic cõstruc. satis certũ haberemus dilectionẽ tuã agnouisse quem morem in celebrandis ꝛc.
b ¶ Teneat. Scilz Roma. eccle. vel teneat. id est tenere debeat dilectio tua.
c ¶ Haberemus. Scilicet tuam dilectionem.
d ¶ Duxisset. Dilectio tua.
e ¶ Ignorare. pic indicat eũ scire ꝛ nescire: ꝙ vulgariter loquitur: q. d. satis crederez te scire, nisi a me quesiuisses.
f ¶ Authoritate. Cum iste ẽpus hoc sua authoritate poterat facere, et per confirmatiõ nẽ pape nihil noui iuris datur: vt. j. dist. prox. precedẽtis. qui em confirmat nõ mat, nihil donat: et vt ex de fi. instru. nota. s. inter dilectos. In e. qõ. in quo est ergo maiorẽ summaris authoritatis? ibi vide as. Ar.

Confirmatio papalis est confuse.

Dicũt qdã q̃ solet plus timeri ꝛc. vt xxiij. dist. ãgẽ. imo dico q̃ authoritas pape vel eius confirmatio id quod fuit minus validũ facit validũ: vt ex de transac. c. j. Itẽ q̃ nulli preter authoritate ro. pon. licet illud reuocare: vt ex de cõfir. vti. vel inuti. ca. ij.

j. ps.

¶ De hoc etiã legit et notat xvij. q. iij. frat. et ex de trãsac. venies. ibi videas. et de ẽst. c. pe. et not. per Innoc. ex de dñi. Hanc glo. sol. vt p ar chi. hic reliquẽ do sol. Jo. ō f.

g ¶ Nouitates, j. xxx. dist. hec aũt scripsim. et. ff. de cõst. ñnc. in rebus s. iiij. dicti. erit autem ler.
h ¶ Alterius. scz errarie bonis moribꝰ. sic soluit contra. j. distin. proxi. nouit. ¶ contra. sic insti. de satisdã. ¶. vlti.

Quod absq; quarũ primã probat q̃ bona cõsuetudo seruãda est. Scda ibi: hoc autem. Tertia ibi: De his.

¶ Causa. In superiori dist. ostẽdit q̃ cõsuetudo ro. ec. est seruãda. Hũc vero ostẽdit q̃ a ꝛsuetudine ro. ec. nõ est recedendũ sine eã ꝛ discretione. Et ad hoc pbãdum inducit prima duo ca. a. j. rio sensu. Addit etiam q̃ bona ꝛsuetudo est fuãda: mala vero resecãda: ꝛ q̃ ꝛsuetudo metropo. ecc. est fuãda i. pricia: exceptis monasteriis.

i ¶ Qd. s. vt noua cõsuetudo teneat. In hac. xij. distin. magꝝ. pcedẽtis materiã pcedẽtis dist. s. q̃ ꝛsuetudo sit seruãda q̃ non est ꝛria iuri naturali vel cõstõi. In fi. dicit q̃ oẽs ecclie debẽt seruare ꝛsuetudinẽ metropolitane ecc. vt. j. e. dist. de his. nisi sint monasteria: vt ibi dicitur.

in ecclesia cõuenisse nõ dubiũ est: ꝛ quẽ morẽ a vel in ꝓsecrãdis mysteriꝭ, vel ceteris agẽdis arcanis teneat b, agnouisse: qõ sufficere arbitraremur ad iformationẽ tue ecclie vel reformationem, si predecessores tui minus aliquid aut aliter tenuerint: et satis certum haberemus c nisi de aliquibus nos cõsulẽdos esse duxisset d: quibus idcirco respondemus nõ q̃ te ignorare e credam f: ꝛ vt maiori authoritate g vel tuos instituas: vel si q̃ a Ro. ecc. instituti h errãt, aut cõmoneas aut nobis idicare nõ differas: vt scire valeamus q̃ sint qui aut nouitates i inducunt, aut alterius h ecclesie q̃ Romane existimant consuetudinem esse seruandam.

Distinctio.xij.

Quod absq; discretiõe iustitie nulli agere licet.

Quãcalixtus papa omnibus ẽpis ait.

¶ Nulli agere licet sine discretione iustitie contra disciplinã Romane ecclesie.

Non decet a capite mẽbra a discedere: sed iuxta scripture testimonium oĩa membra caput sequant. Nulli vero dubium est q̃ apostolica ecclesia mater sit omnium ecclesiarũ: a cui regulis nullatenus vos cõuenit deuiare. et sicut dei filius venit facere volũtatẽ patris sui, sic et vos implete voluntatẽ matris vestre, que est ecclesia: cuius caput (vt predictum est) romana consistit ecclesia. Quicq̃d ergo sine discretiõe m iustitie cõtra huiꝰ disciplinã actũ fuerit ratũ hñi nulla ratio pmittit.

Item Gregorius papa.

¶ Apostolicis preceptis nullus superbe resistat.

Receptis aplicis non dura n superbia resistatur: sed per obedientiam que a sancta romana ecclesia ꝛ apostolica authoritate iussa sunt salutifere impleãtur, si eiusdẽ sancte dei ecclesie (que est caput, vestrũ) cõmunionem habere desideratis. Nõ nouum o aliquid presenti iussione precipimus, sed illa que olim videntur indulta, firmam p: cũ nulli dubium sit q̃ nõ solum pontificalis causatio q, ꝛ oĩs sancte spei romane ec. ꝛ religiõis relatio ad sedẽ apostolicaz quasi ad caput omnium ecclesiarum declarant, que Greg. in hoc ca. confirmat: quare decipit eos Grego. ne caput suum omittant: vnde normã assumere debent: ꝛ qui contra hoc fecerit, deponetur.

n ¶ Non dura. cuius graue et intolerabile est, tamen ad implendum est: vt. xix. dist. in memoriã. et. c. dist. con. nostra motem. vel assignetur ratio quare adimpleri nõ possit: vt extra de rescrip. si quando.

o ¶ Non nouũ. Ar. q̃ nõ dr nouũ qõ q̃nq; statutũ fuit vlz modo renouet: vt. xxiij. q. j. achatius. ꝛ. xxxiij. q. j. non satis. vñ si ẽpus iurauit q̃ nõ alienabit nouũ feudũ, ũ. in feudũ de nouo vacans põt licite alienare: vt extra de nouo feu. ex parte. Itẽ habes hic q̃ p cõfirmatiõnẽ pape non datur ius nouũ: vt ex de confir. vti. vel inuti. cũ dilecta. q. Quid iuris sit, dixi de hoc. s. dist. prox. ca. vlti.

p ¶ Causatio. i. accusatio ẽpor. Solus enim papa põt

a vicē condēnare eōm, lz ab alio possit absolui: b vt.iij.q.vj.cō dictā uis. & ca. diuīū. & v.q.iij. duodecim. Itē sol⁹ papa restituit eū: vt.ij.q.vj. ideo. j. Itē sol⁹ agit de eoz renūciatione: vt. vj.q.ij. denicz. & de eoz mutatione: vt. vij.q.j. nuptiationes. & de eoz exceptione: vt. xvj.q.j. frater.

SCit sancta. ¶ Cas. Reuertit modo Stanius ad propositū suū ostendēs q cōsuetudo que nō obuiat iuri naturali vel cōstitutionest seruāda. Dic ergo in hoc ca. q bene possunt diuerse consuetudines p locis & temporibus obseruari: dummodo illis canonica auctoritas non obstaret. nec obest hoc salutiredentium.

a ¶ Consuetudines. vt. xxxj. di. alter. et de cōse. dist. iij. de trina. et de pse. dis. ij. fidie.

ILud. ¶ Cassue. Lucian⁹ inueniebat varias cōsuetudines: vñ dubitabat vtrū altera deberet altera preiudicare: cui Dionys. respondit q consuetudines a sanctis patribus tradite obseruari debent, que fidei non obstant: nec vnius loci cōsuetudo alterius loci consuetudine debet subuerti.

debuit referri: et inde nomam assumere, vnde assumpsit exordiū: ne caput institutionis videatur omitti. Cuius authoritatis sanctionem oēs tenent sacerdotes qui noluerint ab apostolice petre sup quā christ⁹ vniuersalez fundauit ecclesiā) soliditate conuelli. Si qs hec apostolice sedis precepta non obseruauerit: pcepti honoris esse hostis non dubitetur.

I tē Nicolaus Michaeli imperatou.

¶ Non est resistendū consuetudini cui canonica non obstat authoritas.

SCit sctā ro. eccl. q nihil obsunt saluti credētium diuerse p loco & tēpore constitutiones vel cōsuetudines a si illis canonica non obsistat authoritas p qua eis obuiare deberem⁹. vnde nil iudicamus eis debere vel posse resisti.

b ¶ Traditiones. i. cōsuetudines. viij. di. q̄ ꝫ mores.

c ¶ Presertim. i. tantum. Sic ponitur. xj. q. iij. si quis hoc. c. episcopus damnatus. & xvj. q. ij. per singulas. vij. q. j. si quis presbyter. & xxvij. q. ij. multorum. Et dic non officiant, id est que fidei non aduersentur, vel moribus bonis: vt ꝫ. ea. dist. omnia.

d ¶ Contrario more. Arg. est hic contra episcopos qui sic argumētantur cōtra ecclesiam aliquam: ex quo alie ecclesie hoc vel illud faciūt, ergo & ista idē faciet. Respō deatur ergo eis q consuetudo vnius ecclesie non subueritur propter cōtrarias consuetudines aliarū. Arg. Imo. & tamen est pro eis. c. dilun. contra morē. extra de censi. ex parte. ¶ Arg. contra extra de ca. mona. dilectus. circa fi. Jo. Sol. quelibet ecclesia faciat id quod alie faciunt de iure communi. lxj. di. miramur. nisi prescripserit vt ex de decī. q. prescrip. auditis. vel nisi habeat priuilegiū. xvj. q. j. hinc enā. B. Et his duobus ca. videt q̄ iudex delegatus indicabit ꝫ consuetudinē loci: vt. j. e. dist. illa. & ꝫ. dist. viij. que cōtra mores. vbi dicit, nulla ciuis vel peregrinus. et extra de cōsue. cū olim. in fi. & de cog. spiri. sup eo. & optime ex de eo qui mit. in pos. cū venisset. & C. de edi. pu. an contro. in totū. vbi dī q̄ iudex seruabit ea q̄ in oppido fr equē ter seruata sunt. ¶ Et legat⁹ seruabit cōsuetudinem, p̄uincie. nam magnum existunt, puinciales sibi seruari consuetudines suas. ff. de offi. proconsu. obseruare. Itē

Item Hiero. ad Lucianum.

¶ Cōsuetudines que fidei nō officiunt, vt a maioub⁹ tradite sunt, obseruentur.

IAm breuiter te admonēdū puto: traditiones ecclesiasticas, presertim q̄ fidei nō officiant: ita obseruādas vt a maioribus tradite sūt: nec ali quotum consuetudinē, alioruz cōtrario b more subuerti. I tez Nicola⁹ Ignatio c episcopo.

¶ Traditiones a pūbus instituten non sunt infringende.

BIdiculū est d & satis abominabile dedec⁹: vt traditiones quas antiquitus a patribus suscepimus, infringi patiamur.

Item in institutionum li. j. ti. ij.

¶ Futurni mores, p lege sunt habendi.

DIuturni e mores (nisi legi sint aduersi) consensu vtentium approbati, le-

ler precipit q̄ iudex seruet consuetudinē prouincie. ff. de testa. l. ij. in fine. Econtra probatur q̄ iudicabit ꝫm ius romanum: vt. ff. di. pxi. c. viti. & cap. cōsuetudinis. & in fatisdatione dicit ler seruandā consuetudinē vbis romane; vt insti. de satisda. ꝫ. viti. & extra de sentē. & re iudicata. in causis. & ca. cum causa. et. xxv. q. ij. seruatis. in fi. Itez qua delegatus nō sua sed delegantis vice fungitur. f vt xciij. distin. ca. viti. extra ō offi. deleg. sane. ij. ff. de offic. ei⁹ cui māda. est iurisdictio. l. j. et. l. ij. Itē magnū sequeretur inconueniens si ꝫ consuetudine loci iudicaret: q: si illa loca haberet diuersas consuetudines in quib⁹ iudicatur, tam sequeret⁹ q̄ eadem causa regeretur ꝫ consuetudines cōtrarias xij. q. ij. monemus. Item videtur q̄ ꝫ consuetudinem rei sit iudicandū: tum q: actor semp sequitur forū rei: vt. xj. q. j. experientie. tū q: fauorabiliores rei sunt ꝫ actores ff. de re. iur. fauorabiliores. Ad hoc dicunt q̄dē q̄ si alii qui se sponte subiiciant iudicio alicuius, vel spōte petāt iudices delegatos: q̄ semper ꝫm cōsuetudinē delegantis iudicandū sit. Si aut̄ inuitis dar⁹ sit iudex: tūc iudicabitur ꝫm cōsuetudinē litiganniū, & post⁹ ꝫm consuetudinē rei ꝫ actoris: vt in. d. l. fauorabiliores. Vel⁹ potest distingui, aut appellatur ad papā, aut non. si ꝑpter appellationem obtinetur iudex, dico tunc delegatū debere sequi consuetudines illius loci a quo est appellatū: quia iudex appellationis tenetur sequi legem p̄uincie sententie: vt in autenti. colla. viij. vt cum de ap. cog. in pūn. Argu. ad hoc extra de test. raymundus. vbi iudex appellationis sequitur consuetudinem loci a quo fuit appellatum. Sed si sine appellatione impetretur iudex, tūc tenet⁹ seq̄ ꝫsuetudinē delegantis. Arg. ad hoc. ff. de con. & demon. que condicio. in fi. Joā. Ego credo q̄ iudex iudicabit ꝫm consuetudinem rei, cum actor⁹ forū rei sequat: vt ex de foro compe. cū sit generale. nisi ratione contract⁹ vel maleficij fact⁹ sit de foro alter⁹: q: tūc seruabit consuetudo loci vbi contraxit, vel vbi deliqt. vt. viij. dist. que extra mores. & ex de fo. cōpe. ca. vlt. Bar.

d ¶ Cōtrario more. C. de tēp. in inte. re. l. vl. ꝫ. vbi dī q̄ absurdū est ex locoz differentia aliq̄ induci discrimen. Solu. verū est q̄ ꝑpter loca diuersa nō debet induci diuersum ius: nisi alia ratio subsit. xxix. dist. sciēdū.

e BIdiculū est. ff. de interdictis & relegatis. l, relegatorum. ꝫ. vltimo.

f DIuturni. hoc dicitur insti. de iure natu. ꝫ. ex non scripto.

Cōsuetudo rei ꝺz a iudice seruari.

g Idez Bal. in l. aduersus. C. si aduer. rei iudi. et Alex. ꝫ ymo. in l. soler. ff. de iurisdic. om. iu. circa pūn.

h Igna ro.

a b ¶ Onsuetudo. Ubi nō est ꝛraria iuri scripto.
¶ Contra longā. Sed longū est illud qō est.x. vel.xx.annoꝝ: vt.C. de prescri.lon.tēp.per totū. Non ergo requiritur qꝫ ꝓsuetudo excedat hoim memoriam: vt dicit quid.ī: vel etiā qꝫ sit prescripta. Sed illud verū est vbi ꝓsuetudo non est cōtra ius: vt qñ est vetusta ita vt excedat memoriaz hoim. ff. de aq̄ plu. ar. m summa. §. itē varus. quia tunc habetur loco cōstitutionis: vt.l. hoc iure. §. ductꝰ aq̄. ff. de aqua quoti. et esti. vbi autē est iuri contraria, requiruntur ea que not. ē. vij. di. frustra.

† Snd. et tunc pfert: vel qñ est vetusta ita qꝫ excedit memoriaz hoiz. ff. de aq̄ plu. ar. l. i summa. §. casti. Hūc autē loco cōstitutionis habet: vt d.l. hoc iure. §. ductus aque. Lau.

† Os cōsuetudinem. ¶ Cau. In numidia erāt multi donatiste: quos cū ad ecclesiā redibāt, archiepi et primates de cōsuetudine in eos promouebāt cuz hec cōsuetudo esset cōtra ecclesiasticas ꝓstitutiones. Dicit ergo papa i ceteris articlis cōsuetudinē esse seruandā. In promotione vero donatistaruz seruari non dz: licet in dignitatibus er dispensatione toleretur cuz in quibusdam antea consistebant.

c ¶ Immotā. Cōtra extra de cōsue. cuz venerabilis. sz ibi de cōsuetudine circa statuta canonū: vt. xxij. q. j. z iurabunt.

d ¶ De primatibus. Arg. est hicqꝫ ꝓsuetudo attenditur in electione: vt. xxiij. q. j. pudenda. in fin. et extra de elec. cū inter vniuersas. z ca. cū ecclesia. de causa possessio. z. ppuie. Item est hic arg. qꝫ psona q̄ alīs est ineligibilis, rōne cōsuetudinis fit eligibilis. extra de cle. coniu. cū olim. § z. ff. de decu. nō tñ. in fi. Arg. ꝛ extra extra de consuetudinē vt honorē qui nō potest habere maiorem, vt. ff. de interdi. et rele. l. relegatorum. §. viti. z. xv. q. viti. ca. j.

† Pōt dici id qō vt i hac decreto. pl⁹ fieri ꝓpter scā dalū vi tādū qꝫ ꝓsuetudinē in hoc ca. nos ꝓsuetudinē.

gem imitantur.

Idem codice lib. viij. ti. que sit longa consuetudo. l. j.

¶ Quicquid fit contra longā consuetudinem, reuocari oportet.

Onsuetudo[a] ꝓcedens, et ratio que consuetudinem suasit, tenenda est. Et quicquid contra longam[b] consuetudinem fiet: ad solicitudinem suam reuocabit presses ꝓuincie.

Item Gregou⁹ vniuersis epi scopis Numidie.

¶ Immota maneat cōsuetudo q̄ cōtra fidē catholicā nihil vsurpare dignoscitur.

Os consuetudinē que contra fidē catholicam nil vsurpare dignoscit, immotā[c] permanere concedim⁹: siue de primatib⁹[d] cōstituendis, siue de ceteris capitulis: exceptis his qui ex Donatistis ad ep̄atum perueniunt: quos ꝓuehi ad primatus dignitatem (etiam cum[e] ordo[f] clericorum eos deferat ad locum eūdem) modis omnibus ꝓhibemus[g]. Sufficiat aūt illis cōmisse sibi plebis curā gerere: nō autē illos antistites quos catholica fides in eccle sinu docuit ꝛ genuit: ad obtinendū culmē primat⁹ anteire. Item Gregou⁹.

g ¶ Prohibem⁹. xxiij. q. iiij. ipsa pietas. † versi. item si. cōtra. j. q. j. si quis heretice. j. q. vij. c. j. ꝛ c. conuenientiū⁹ cōtra. So. de iure cōtet qꝫ nullius rediens ab hereſi pōt ordinari. j. q. vij. ca. j. sed dispēsat cum eis multipliciter. Dispensatur em cū eis qñq̄ semiplene, qñ ad minores ordines ꝓmouentur: vt. j. q. j. si quis heretice. plena est qñ potest fieri sacerdos, et nō vltra j. q. vij. conueniētiū⁹. plenior: quando pōt fieri epūs sz nō primas vt hic. plenissima qñ ad oēs ordines et dignitates promouetur. xxiij. q. iij. ipsa pietas. Jo.

Uemadmodū. ¶ Sic. similis ꝓparatio est. ij. q. j. sicut sine. Joan.

Quit. ¶ Cau. Hiero. misit augusti. monachum suum ad predicandum Anglicis: q̄uit, z cōuertit eos: et fact⁹ est ibi epūs. Unde q̄ fuit a Hier. an sz cōsuetudinem ro. ecc. quam Aug. bñ nouit, deberet angliam informare? Et respō. Hiero. q⁹ vbicūq̄ inuenerit bonas cōsuetudines, illas assumat quibus in vnum collectis anglicorū mores informet: nec debet propter loci dignitatem consuetudinē approbare: qꝫ non res propter loca, sed loca ꝓpter res et consuetudines sunt amāda.

i ¶ Sine in gallico. z. ē. pri. di. c. vlt. cōtra. Sed ibi de generali consuetudine. Uel ibi de illa que ꝓfitit in ordine. liij. dist. ex antiquis. hic de illa que consistit in obsequijs.

k ¶ Res. i. cōsuetudines. q. dicat, nō ideo est cōprobanda ꝓsuetudo mala, qꝫ bon⁹ loc⁹ est. xl. di. nō loca.

Illa autē. Cau⁹. Hoc. c. diuidit in duas partes. In prima querebat Januarius ab Aug. quare generaliter per totum orbem seruentur passio dñi, resurrectio ꝛ ascensio, ꝛ his similia: cū non inueniatur in auctoritate qꝫ illa seruari precipiat? Et respōdet Aug. qꝫ ideo seruant, qꝫ intelligere debem⁹ ꝛ credere hoc esse traditum ab apostolis, vel a conciliis statutū: vnde debet ab vniuersis seruari. In secunda ibi, Alia vero: dicitur qꝫ particulares consuetudines liberam habent obseruan-

tam: nec ad alios qui ibi non habitāt, pertinēt: sicut est de ieiunio sabbati: et de his similib⁹, et hoc ꝓbat exemplo Ambro. Nam cum mater Augustini ijsset mediolanū, et dubitabat vtrū deberet ieiunare die sabbati, cum ibi ecclesia nō ieiunaret: Augu. consuluit Ambro, super hoc: qui respōdit.

Cum sum rome, sabbatum ieiuno. Cū sum mediolani, non ieiuno. hoc cum Augu. renunciasset matri, libēter amplexata est.

a ¶ Intelligi. Argumē. q̄ ꝑsumendā est consuetudinem esse iustam: et iusta causa ꝓcessisse nisi probetur cōtrarium. ar. ℈. ea. distin. ola. et xviij. distin. coepiscopi. et extra de cē. si. pervenit. vbi habes q̄ hz ordo episcopoz diu seruatus ab omnibus fuerit, nō aboletur q̄ causa institutionis ignoraf.

Cōsuetudo ꝓ similī talla.

† Sz illa cōsuetudo mala fuit, et onerosa: ideo fuit extirpata. hic autē loquit de bona consuetudine, et non onerosa: vt in autent. de referē. ℌ. fi. Item hic argu. q̄ ex hoc ꝓsumit aliq̄d esse debitum: vt xviij. q. ij. seruitū.

† Dō dicī sīm Aug. q̄ sol nō nega: damasus eos in concilio sīs tutos fuisse: ſ cām institu. nūlla di cat se ig rare.

b ¶ Commendata. esse.

c ¶ Retineri. id est vt retineātur.

d ¶ Liberas. hic dicit Aug. q̄ liberum est sabbato ieiunare ēt̄ū ad extraneos: non ēt̄ū ad illos vbi talis consuetudo seruata est. Sed ℣rium dicit Inno. ℈. de cōse. dist. iij. sabbato. Sed ibi loquit de ꝓsilio. Vel specialiter illō ꝓcipitur romanis. lxxvj. distin. vtinam.

e ¶ Societate. Ar. q̄ quilibet tenetur viuere ſm ꝓsuetudinē illoz inter quos versaf: vt. ℌ. viij. dist. q̄ contra. et xij. dist. quisquis. B. vñ ℣sue. Si fueris rome: romano viuito more. Et si sis alibi: viuito sicut vbi.

Ꝑsue tudine.

f ¶ Venerī. Ar. q̄ viatores tenenf̄ seq̄ ꝓsuetudinē loci ad quē veniūt: vt hic, et. ℌ. di. viij. q̄ ℈. Ar. ℈. ff. de iudicijs. peregre absens. Sol. vt in dicto. c. q̄ contra. q: refert an sint moraturi, vel cito recessuri: vel an sit cōsuetudo apparens vel latens.

g ¶ Ample. xa est. Sed forte non libenter ieiunauit.

¶ Hoc aūt. ¶ hoc est sēd pars in qua ꝺt q̄ hz consuetudo nō sit ꝓtra fidē: si tm grauat, removēda est si pōt fieri sine scandalo. Jo.

¶ Casus. hic āssignat Sfan⁹ q̄ supradicta ca. loquūtur de gñali cōsuetudine vel de particulari rōnabili, q̄ oīno seruari dñt et si male vel onerose cōsuetudines sint resecari debēt opportunitate inuenta.

h ¶ Hoc aūt. Qd ℈. dictū est de ꝓsuetudine seruanda.

Omnia. ¶ Casus. Quedā ꝓsuetudines onerose inueniebanf̄, q̄ nec authoritatibus scripturarum nec conciliis eꝑoz nec ꝓsuetudie vt roborate erāt. Vñ Janua. ab Augu. quesiuit an tolerā de essēt? Et rñdet q̄ nō: q: deꝰ voluit religionē ꝛpianam liberā esse in paucissimis sacramentis: nec eam voluit seruilib⁹ oneribus premi: q̄ hodie intantū ecclesiā premunt, vt tolerabilior sit conditio iudeoꝝ q̄z nostra: q̄ licet legē ꝛpi nō susceperint: legalib⁹ tñ sacramētis, non ꝓsumptionib⁹ subjciunt humanis.

i ¶ Oia talia. Loquif de ꝓsuetudie irratiōabili: ne sit contra. ℈. e. illud.

k ¶ Cause. Ar. q̄ nō sufficit dicere ita statutū est: nisi eā statuti assignet vt eī de cē. quenit J. ij. q. v. cōsuluisti J. de conse. dist. j. placuit. J. lxviij. dist. coepi. Argu. contra. ff. de legi. non omnium.

Statuti cā est assignāda.

? De hoc eī de rescrip. sicut. xviij. q̄. iij. nabuchodonosor. in pn.

l ¶ Facultas. i. vbi potest fieri sine scandalo: vt. l. distin. vt constituer: tur.

m ¶ Religionem. Christianam.

n ¶ Quā i pauciss̄imis. Ar. ℈ illos q̄ nimias fūdūt ꝺfones. ff. quod me. cau. l. j. q: gaudent breuitate moderni:

o ¶ Manifestissimis. ℈. di. iij. erit. (vt not. ff. e. tit. l. j.

De his. Hec est tertia pars in qua dicit q̄ consuetudo in celebrandis officijs quam obtinet metropolitana ecclia, debet obseruari in omnibus ecclesijs, exceptis monasterijs in quibus celebrantur officia fm regulam beati Benedicti. hugo.

¶ Caius. Quidā erāt epi q̄ non seruabāt ordinē in diuinis officijs quē seruabat metropolitana ecclia: quare statutū fuit in cōcilio Toleta. vt oēs epi eundē modum in officijs seruēt qui in ecclesia metropolitana seruat. Abbates ?o officia publica, id est vesperas, matutinas, missas celebrent sicut in ecclesia principali celebrant. Alia ?o officia dicāt sicut in eor regla ptinet.

iij.ps. In scḋa parte ibi: quisquis dicit q̄ si quis contra hoc fecerit ser mēsiū ex cōmunicationi sub daf. In tertia ibi: sub ista. dicitur q̄ metropolitani debent epos prouincie cogere ad supradictum modū seruare: et epi sibi subiectos rectores suos pdictā regulam seruare cōpellāt.

† id est rñdēt.

¶ Dicit hu. q̄ hoc nō colligit hic: est sensus fm voluntatē epi: qa epūs hoc etiā a ¶ Uolūtate. ille velle dz fortmā huius rei dare de beat. augustin. j. agapitus. et hec gl. est approbata, fm Jo. ō f.

¶ Uolūtate. illā scilz: Doctrinis non q̄ vanis nolite abduci: vt. ē. distin. proti. nolite.

b ¶ Ciues. ciues ergo cantāt cum clericis, et dicunt amen. xxxviij. dist. xvj. q. j. sedulo.

c ¶ Sui epi. Arg. q̄ regimen oīm monasteriorū spectat ad epm: ? vt. ix. q. iij. per singulas. t. xvj. q. j. qui vere. et. lxj. dist. obitū. Sed nome monasteria monachorū potius sunt fm abbatem regenda, ad quem tota potestas monasterij spectat. xviij. q. ij. ca. nullam. Sed illud verum est de regulis viuendi, non de regulis cantandi. xij. q. j. non dicatis.

d ¶ Publica. (Scz clericoz secularij, quoz officia publica sant: cum ipsi populum habeant. sed monachi non semper habent populum: vnde ipsi non faciunt publica officia: vt. xvj. q. j. inter dicimus.

Metropolitanus ¶ Adstringat. Arg. metropolitanū posse suspendere suffraganeū: vt. j. xviij. distin. plaraga- cuit. et ca. si episcopus. j. c. q. iij. quia cognouimus. xj. q. neos ex (iij. si quis episcopus.

cōcat. f Lacuit. j. de conse. dist. v. cōuenit. istis tñ capitulis derogatur per contrariam consuetudinem.

Item aduersus. ? Hec distinctio diuiditur in duas partes. Secunda ibi: Quod melius.

Caius. Supra in. v. dist. ostendit Stathanus ius naturale preferri alijs in origine et dignitate. et. j. in. viij. dist. ostēdit q̄ prefertur in amplitudine. In hac vero xiij. distin. ostendit q̄ prefert in sentētie rigore: qa nulla dispensatio admittitur cōtra ius naturale in preceptis et phibitionibus: nisi duo forte mala ita vrgeāt vt necesse sit alterum eligi.

g ¶ Item aduersus. Assignauit magister differentiā iuris naturalis ad alia iura in origine et dignitate et amplitudine: nunc assignat differentiam eiusdē iuris ad alia iura in sententie rigore. nam cetera alia iura admittūt dispensatio. xxv. q. j. §. fi.

¶ Duo seruetur in matutinis et vespertinis officijs vno et idem.

Lacuit oīb cōi cōsensu vt vn atq; idē psallēdi ordo in matutinis vel vespertinis officijs teneat: et nō diuerse ac priuate neq; monasteriorum cōsuetudines cum ecclastica regla sint pmixte.

¶ Distinctio. xxv.

Item aduersus natura le ius nulla dispensatio admittit: nisi forte duo mala ita vrgeant, vt alterum eorum necesse sit eligi.

¶ Unus malū de duobus malis est eligendum.

Unde in cōcilio Tol. octauo sic legitur.

? sed contra ius naturale qō pfluit in preceptis et phibitionibus, nunq̄: magister tamen excipit vnū casum de perplexitate: et male. videamus ergo q̄d iuris sit de perplexitate. Dicunt quidā q̄ aliqs potest ee perplexus inter duo mortalia: vt iudei q̄ crucifixerūt xp̄m, nec cauerunt mortaliter. de pen. distin. j. periculose. si non occidissent, similiter peccassent mortaliter: quia fecissent contra cōscientiā, que dictabat eis contrariū: qz dictuz erat eis: Quicūq; fecerit se filium dei, morte moriatur. et omne quod fit contra conscientiā, edificat ad gehēnam. xxviij. q. j. §. j. t. §. et his. et de prescrip. quoniam. Item vt dicunt, potest aliquis esse perplexus inter mortale et veniale: vt cum aliquis querit aliquem inimicum suum quem scio esse in loco aliquo: si dico querenti illum esse in loco illo, pecco mortaliter: ? quia prodo eum. si nego eum esse ibi, pecco saltem venialiter: vel etiam mortaliter si sum perfectus: vt. xxij. q. ij. ne quis. si taceo: ex taciturnitate mea presumit eum esse in loco illo. Item in alio exemplo: si vxor petit debitum a viro, et vir negat, peccat mortaliter. si reddit, videtur peccare venialiter: qz delectatio carnis non potest esse sine veniali peccato vt videtur, xxxij. q. iij. vir cum propria. t sic est perple-

rus. ¶ Similiter videt q aliquis potest esse pplexus inter duo venialia: vt si aliquis simplici verbo promisit se bibere plus q̃ posset: si plus bibat, peccat venialiter. xxv. dist. ℌ. criminis. si cõtra verbũ suum facit, peccat venialiter. vt. xxij. q. ij. primũ. Sed dicẽdum est q nullus pot esse pplexus inter duo mala: qa fm hoc seq̃retur q aliquis ex necessitate teneret facere malũ. sed dicit canon q deus nunq̃ redderet interitũ nisi spontaneum reperiretur nõ habere delictum: vt. xxiij. q. iij. nabuchodonosor. versꝰ. vasis re. Preterea si ex necessitate teneremur aliq̃d mali facere: lex q̃ illũ ꝓhibet, esset impossibilis: cum tñ ois lex debeat esse possibilis: vt. ℌ. dist. iiij. ert. Perplexio ergo quãtum ad rẽ nihil est: sed quantum ad animũ et ad stultam opi. ali cuius pplexio aliqua ẽ. vide de iudi nõ erãt pplexi nisi quantũ ad animũ: et ideo debuissent consulere peritiores, vt aplos vel sacras scripturas. In alio exẽplo dr q ille q̃ interrogatur, debet tacere: nec hoc et nocet si alter ex taciturnitate sua aliq̃d presumat. Absit q ea que ꝛc. vt. xxij. q. v. de occidẽdis. Preterea nõ semp sequit q qui tacet cõsentit: vt. lxxxvj. dist. tanta. Qd aũt obijcit de vxore, nõ credo q talis delectatio sit aliq̃s pctm: ℌ vt. xxxij. q. ij. quicquid. Sitñ vis tenere q sit ibi veniale peccatum dicas cum ℣. q vir debet mulierem petentem debitũ prudenter eludere promittẽdo se posteꝛa facturum, donec ipsa efferueat: et si nec sic illa desisteret, tunc vir det ei copiã copotis sui: vt ꝑcito mulier expleuerit libidinẽ suam, statim vir recedat, nec procedat ad actum.

Duo mala. ¶ Canon. Statutũ fuit in concilio Tole. q quotiẽs duo mala instãt, ita q alterum eligi sit necesse: illud debet eligi qd minꝰ grauat. In scẽa parte ibi: qd aũt. ostẽdit qd grauius et qd leuius. Nã si iurauit hoiem interficere, magis peccꝰ iterficiẽdo q̃s peierãdo: qꝛ occidẽdo tripliciter pecco: peierando tñ dupliciter.

a ¶ Duo mala. Intellige quãtum ad fatuã illius opi. quise credit perplexum: et sic intelligas oia verba hic posita. non enim vtrũq illorum malum est, licet ille opinetur vtrũq esse malum.

b ¶ Necessitas. i. casus. vel referꝛ ad opi. stultam.

c. ¶ Resoluere. Id est facere.

d ¶ Quod minori. fm q ipse opinatur, cum alterum illorum non obligat ipsum.

e ¶ Peierare. fm q talis opinat. nõ ẽm peierat, lz non seruet tale iuramentum: vt. xxij. q. iiij. si aliquid.

f ¶ Illinc. Id est in iuramento.

g ¶ Duplici. Non intelligas q in homicidio tria pctã cõmittant: ꝛ in periurio duo: sed ibi dicit q in homicidio tres offendunt: in piurio duo. Et est hic ar. q̃ q̃ plures offendit, plus iurium peccat. xciij. dist. si duos q̃s aũt legatione. et. xj. q. iij. ꝓcipue. Itẽ est hic ar. q ꝓ sed vnũ illo potiꝰ est iudicandũ ꝓ q̃ plures. hoc dr̃ones faciũt: vt est ad exde ꝓba. licet. in fi. aggerat qui potiora iura ostenderit, obtinebit. xxiij. dist. xxj. di. ℌ. j. ℭ. q. v. rede edi. di. adri. tol. legẽtes l. vlti. Sic et deterior est cã illius ℣ ij. qui plura faciũt: vt. xxviij. di. de syracusane. Itẽ ℣ hic signatur. xxij. q. v. ille qui. vbi dr q piurii sit maꝰ homicidio. ℣ ibi soluitur.

h ¶ Hinc. scilz in homicidio.

Qerui. ¶ Canon. Hoc capitulũ dicit tres ptes In ꝑma ostẽdit q pplexitas ꝓuenit ex suggestione diaboli. In secũda ibi: q̃ melioꝰ. ponũt tria exẽpla pplexitatis. Tñ est de illo q iurat se celare interficere maritum, q adulterij simul et homicidij particepꝰ fiat. et prodere omnia secreta socij sui, quẽ scit velle adulterare sue: sed timet eũ ꝓpter iuramentũ q̃ fecit manifestare. Secundum de eo qui malo prelato obedientiam fecit: timẽs si nõ obediat et etiam in malo, propter obedientiam quam ei fecit. Tertium exemplũ est de eo qui per simoniam prelaturam acquisiuit: qui timet peccare si gregem sibi commissum derelinquat. In tertia parte ibi: Est tamẽ. datur consilium quid in hmõi perplexitatibus sit faciendum: exemplo Pauli, qui concessit minima id est matrimonia et coitum coniugalem causa incontinentie: vt maiora et grauiora vitentur: scilicet fornicationes.

i ¶ Nerui. Id est suggestiones diaboli neruose, id est callide et illaqueantes.

k ¶ Testiculoꝝ. Testiculi dicũtur suggestiones eius. qꝛ sicut testiculi sunt ministri ꝛ instrumẽta humane generationis, et in se continent oẽ incentiuũ libidinis: ita suggestiones diaboli generant in hoibus vitia, ꝛ ad oia illicita accendunt. ℣. dist. vj. sed pensandum.

l ¶ Zeuiathan. Id est diaboli.

m ¶ Perplexi sunt. Id est perplectentes. et sic omnia verba intelligas actiue.

n ¶ Implicatis. Id est implicantibus.

o ¶ Inuentis. Id est inuentionibus.

p ¶ Particeps. Secũdum opinionem eorum stultam semper intelligas.

Ad hoc. xliij. dist. ℌ. j.

¶ A trāſgreſſionis cōtagione. Iſte admonebit illum ne faciat: vt.ij.qō.j.ſi peccauerit. Si nolit ceſſare, faciat qō dicit. xxij.q.v. hoc videtur. ⁊ ſic liberabit ſe: qz ſacramentum nō fuit inuētum vt eſſet vinculum iniquitatis.

Iuramentū non eſt inuētatis vinculum,

xxij.q.iij. inter cetera. vnde ſi quis iurauit alium nō accuſare, tn pōt denūciare crimē ei⁹: vt eē de iureiurā. quē admodū. in fine. cū aūt non pōt probare, debet tacere: vt.ij.qō.vj. plerūqz. ſi aūt pōt probare, faciat qō dicit.ij.qō.j.ſi peccauerit. Uel dicat alij ſic: frater ſcias q⁹ quidam te vult occidere. nō tamē nominādo aliquē. eē de offic.iudi.ordina. ſi ſacerdos. Cōtra tn eſt extra de fur. qui cum fure. ſed nō eſt ꝓra: qz fur non manifeſtauerat furtū iudicanti.

Subdit⁹ an ſp teneaf obedīr plato.

b ¶ Formidat. Quid ſi ſubditus credit q⁹ preceptū prelati ſit ℑ deinz⁹ ſecure nō obediat qz ly ſm̄aliter iurauerit ei obedire in oīb⁹, nō tn eſt intelligendū niſi de licitis ⁊ iuſtis ⁊ honeſtis: ⁊ vt.xj.qō.iij. nō ſemper. et ca. ſi dñs. et ca. iulian⁹. et eē de iureiu. ad noſtrā.ij. et ca. venientes. ff. de pig. obligatiōe. ſm̄ali. Sed ſi dubitet an ſit ℑ deū, obedire debz: vt.xxiij.q.j. quid culpat. in fi. Utrū aūt teneaf recipe ordines ab eo quem ſcit ſimoniacum eſſe, nota. j.q.j.ſi qs a ſimoniacis.

Ad hoc eē li. vj. de iureiu. ꝛcigit.

c ¶ Suſcepti. Iſte ſi vult ſaluari, dimittat locū: et ſit in ꝑpetua penitentia: vt.j.qō.j.ſi quis negz. ⁊.q.vij. requiritis. ⁊ extra de ſimo. matthe⁹. non tamen dimittat ſine auctoritate pape: ⁊ vt.vij.q.j. mutationes. et.c. ſuggeſtum. Sed credo (vt Joan. de fan. dicit) q⁹ bene poteſt dimittere ſine licentia pape: quia rē habet furtiuā. Unde ipſam tenetur reſtituere: aliter non penitet. xxij.q.vj. ſi res aliena. ⁊ fur ſemp eſt in mora: vt. ff. de condi. fur. ſi pro fure. ℑ. vlti. Sed ar. ꝓra extra de renū. c. niſi. ⁊ c. poſt tranſlationem. Sed illa intelliguñ in his qui nō per oſtiū intrauerūt: vt.j.q.j. ordinationes.

¶ Iſta ſt fuit ſnia ℣. quā ſeqf lau. Ad hoc vj.q.iij. demqz Archi.

¶ Eſto. ¶ Hec ē ſecūda pars diſti. in qua conſulit qd in predictis ꝑplexitatibus faciēdū ſit. Archid.

d ¶ Precipitat. Quid ſi precipiet ſe in fugā et moriatur: vtrum peccet mortaliter querit. Et diſtinguēdum eſt⁹ q⁹ ſi non ita eſſet altus murus q⁹ bene preſumebat ſe euadere nō peccat mortaliter: aliter ſic. Arg. ꝓ primo. xxij.q.v. de occidendis. pro ſecō ar. xxiij. q.v. ſi nō iz. ⁊.c. non eſt noſtrū. et maxime ſi ex honeſta cauſa ſe precipitaſſet vt extra de ſepul. ex parte. ij.

e ¶ Conceſſit. i. cōceſſum oſtendit ſicut alibi exponitur dat. i. datū pro nūciat: vt.xxiij.qō. v. ℑ. hinc notādū.

f ¶ Minima. id eſt matrimonia. ℣.

g ¶ Maiora. id eſt fornicationem. Uel minimum appellat imoderatā reſpectu exactionem debiti cōiugalis. et illud nota⁹ pmittit aptus vir ad fornicationem: q.d. vt.xxxij.q.ij. quicquid. et ſm hoc ꝓpie ponit⁹ ceſſit. ſm priorem intellectū ponitur conceſſit. i. conceſſum oſtendit.

h ¶ Et quia. Argu. contra Hugo. qui dicit q⁹ vir nūq̄ poteſt cognoſcere vxorem ſine peccato: vt nota. xxiij. qōne. iij. vir cum propria.

i ¶ Sed pro ſuſcipienda. Et cauſa vt nota. xxij.q.ij. quicquid. reddēdi debitum:

a ¶ Minimis. Quotiēs ēm sine captione nihil fieri potest, id faciendum est quod minus captiosum est: vt.ff. de reg.iur. quotiens.x.l.semper.

b ¶ Sine venia. Simile dr alibi. Ob permittm⁹, nolentes precipimus: vt.xxxj.q.j. hac ratione.

Erū. ¶ Hec dist. diuidit in duas partes: in quarū prima probat q̄ nullus debet peccare minus vt maius siue grauius aliquis non peccet. Scd̄a ibi: Consuetudinis.

¶ Casus. Hic dicit Ista. q̄ illud quod dictum est in superiori dist. de minori malo eligēdo, intelligendum est cū duo mala circa eādem personam cōtingunt. sed si circa diuersas contingant, vtrū minus malū sit eligendum, vt alius viret maius: queritur in hac dist. x p dāt q̄ nō per cap. sequens.

c ¶ Verum. In hac dist.xiij. queritur an aliquis debeat minus malum cōmittere vt alter euitet grauius malum? Et dicendum est q̄ non: vt.j.cap. proxi. et continuāt ille. ¶ ad id q̄d dixerat in superiori dist. scilz q̄ cum duo mala nobis instant, minus est eligendum: sed hoc non est verum circa diuersas personas.

Quod ait sodomitis. ¶ Casus. Legit in Genesi q̄ misit dñs duos angelos in specie iuuenum ad sodomam subuertendā: x cum hospitarent in domo Loth venerunt sodomite ad domum eius volentes eis abuti. Loth autē ne ille violarent, obtulit eis duas suas filias: vt illi sodomite potius cum illis fornicarent, q̄n hospites paterentur sodomiticā pollutionem. Modo queritur Augustin. an talis compensatio sit admittenda? Et respōdet q̄ talis compensatio periculosa est: x hoc est attribuendum perturbationi Loth.

d ¶ Quod ait. Verba sunt Augustini, et incipit ibi: Merito queritur.

e ¶ Periculosissime. Hic dicit Aug. q̄ nemo debet minus malum committere vt alter euitet maius malum: x intelligunt hoc quidā q̄ nemo debet minus mortale cōmittere vt alius euitet maius mortale: sed venialē debz cōmittere vt alter euitet mortale. nam etiaz animā quis debet ponere p̄ primo: x sic mortē tēporalē potest aliqs subire ne alter incurrat penā eternā. de pe. dist.ij. charitere vt tao. x ¶ pri. sed p̄ venialī debet tñ pena tēporalis, pro qua eui- mortali eterna, xi.q.ij. nemo. ergo aliquis pōt peccare tet mo- venialiter, ne alter pecce mortaliter. Item quia apostolo tale. dicit: Optabam esse anathema a pro fratribus meis, q̄ nemo anathematizatur nisi p̄ mortali: vt.xj.q.iij. nemo. Item cū virtus x vitiū sint contraria, nec se cōpatiantur: vt.xxxij.q.j. cum renunciatur. sed venialis simul cum virtutibus inuenitur. hoi. non ergo p̄pter dicuntur vita: vt de pe. dist.iij. ceptics. Alij dicunt q̄ nullum peccatuz debet homo facere, vel p̄ suo bono, vel alterius: vt.xxxij.q.v. cum homo ver. q̄d si aliis. non enim deus vult tale dānum cuz tali lucro cōpensari: vt.xxxiij.q.v.si dicat: non em̄ debet quis crimen suum alienis commodis impendere: vt.xlvj. dist. sicut non suo. Preterea negz p̄ salute alteri⁹ tempotali vel eternali debz quis peccare venia liter: q̄ nullus per teria ducend⁹ est ad salutem. ¶ opitulāte ne clemendacio: vt.xxij. vel mo. q.ij.ca.faciat. et.c. ca.iij. in primum. Joā. Sz quare redarguit q̄ hic Loth ab Augu. cū alibi cōmendetur ab Ambro. vt.xxxij.q.vij. offerebat. ¶ Sed Ambrosius considerauit pietatem quaz habuit ad hospites. Aug. vo delictum filiarū. xxvj. dist.ca.j. x ij.

¶ De hac materia dicendū est ad sa- no. ēt ¶ de ¶ De bap c.j.

Cōpensatio in penitētiali foro non admittitur.

f ¶ Nec cōpensatio. Arg. q̄ nō est admittenda compensatio in malis: vt.xiij.q.v. foute. et.xxxij.q.v.c.j. x xxxij. q.viij. nō solū. x.j.q.j. nō est putāda. admitit tñ cōpensatio in criminibus vel excipiendo vel replicando: vt.xxxij. q.vj. nihil. x.ff. soluto matri. viro. verum est in iudicijs admittitur compensatio, non in foto penitentiali. xxxiij. q.v. quod deo.

¶ Consuetudinis. ¶ Hec est secunda pars huius dist. in qua dicitur quando rigor est relaxandus, et quando non. Johannes de fan.

¶ Casus. Iste ¶ continuatur ad illud quod dictum fuit supra in principio. xiij. distinct. vbi dictum fuit q̄ aduersus ius naturale non admittitur dispensatio: sed hic dicitur q̄ consuetudinis vel constitutionis rigor relaxatur quandoq̄.

Sicut quedam. ¶ Casus. Quesitum fuit a Leone papa vtrum contra consuetudinem x constitutiones possit dispensari: qui respondit dicens q̄ sicut sunt quedam contra que dispēsari non potest, vt ius naturale: sic quedam sunt vt consuetudines x cōstitutiones contra quas ratione tempoz x etatū potest dispensari: hac habita discretione, vt in dubijs nihil contra cuangelium vel decreta fiat patrum.

g ¶ Sicut quedam sunt. Ut precepta decalogi, et forma ¶ baptismi: x forma ¶ ficiendi ¶ corpus xpi. de consecra. dist.iij. p̄oprie. x dist.ij. accipite.

Ēt de pe. dist. ij. c.ij.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Tēporū.vt.j.q.vij.qō pro remedio.t.lxxvj. distin. por.t.xxviij.dist.fraternitatis.

† hoc ca. loq̄t dist.tanta. de iunc ¶ nūi eta. dte: ſz ſe quens uenis. coe. lo quit de ſemili. ad hoc xxvj.q. vij. tpa et cap. fit.

Eratum. Ut.j.xxiij.q.ij.in ad ſeſcētia. † t.lxxxvj.

Conſideratione j.xxix. dist. ſciendum.

¶ Uel dubia. Extra de ſpōſa. iu Uoniam de iure, ¶ hec dif. diuidit in duas partes. In prima queritur t probat ex quo tēpore habuerunt cōcilia oecu. Sed ibi, quintum vero.

¶ Caſus. Supra de naturali iure, conſuetudine t cōſtitutiōe dicit gratianꝰ inter iſta differentiā aſſignando. In hac ho dis. reuertit ad cōſtitutiones eccleſiaſticas: t ex origine t auctoritate dicuntur oſtendit.

e ¶ Quoniam de iure naturali. Hactenꝰ tractauit magiſter ō naturali † Subdiuiſiones et differētias ad cetera iura m'tipli ces aſſignans vt cōpetēt ad tractā dū ō iure cano nico deſcenderet nūc ad tc. hug. iure. hic incipit tractare de iure cano nico. aſſignat itaq; rationem t originē ipſius: t oſtendit que opuſcula recipiātur ab eccleſia, et que non.

Anones. ¶ Cal⁹. Hoc ca. diuidit in tres partes. In prima oſtēditur q̄ a tempore cōſtantini canones ꝓpriuz cōciliorū inceperi. In ſcda ibi, Inter cetera: dicitur q̄ ſub quatuor imperatoribus ſunt quatuor ꝓpria vniuerſalia celebrata. ſcilicet ſub cōſtātino Theodoſio ſeniore: Theodoſio iuniore: et Martiano. et oſtēditur q̄d in eis fuerit reprobatum: t q̄ iſta quatuor concilia t his ſimilia debent inuiolata ſeruari. In tertia ibi, Synodus: ponit etymologias iſtorū nominū, ſcz ſynodus, concilium, t cetera.

† q̄ ōt lia gña liū: innuit ſolutiōe hug. Zan. t Archi.

f ¶ Conſtantinus.j.xvj.dist. Iſidorus, cōtra. ibi dicitur q̄ a tpe Clementis fuerunt celebrata cōcilia. Rñ. q̄ ante fuerunt celebrata, ſed non ita generaliter: † et ita hoc

ceſſitate tempoꝝ, aut ꝑ conſideratione etatū oportet tēperari: illa cōſideratione ſemper ſeruata, vt in his que vel dubia fuerint aut obſcura: id nouerimus ſequēdum q̄ nec ꝑceptis euangelicis contrarium, nec decretis ſanctoꝝ patrum inueniatur aduerſum.

¶ Diſtinctio.xv.

Quoniā de iure naturali, et conſtitutione vel conſuetudine hactenꝰ diſſeruimꝰ differentiaz que ab inuicē diſcernunt aſſignantes: nūc ad eccleſiaſticas cōſtitutiones ſtilum vertamꝰ: earum originē et authoritatē, put ex libris ſctoꝝ patrū colligere poſſumꝰ, breuiter aſſignātes.

¶ Quo tēpore ceperūt canones generaliū conciliorum.

Anones generaliū cōciliorū (vt Iſido. ait in lib.vj.ety.ca.xviij.) a tēporibꝰ Conſtantini ceperūt. In precedentibꝰ nāq; annis perſecutione ferueūte docendarū plebiū minime dabatur facultas. Inde chriſtianitas i diuerſas hereſes ſciſſa eſt: quia nō erat epiſ licētia cōueniēdi in vnum niſi tēpore ſupradicti iperatoris, Ipſe em dedit facultatem chriſtianis libere congregari. ſub hoc etiā ſancti patres in cōcilio Niceno de omni vbe terrarum conuenientes, iuxta fidem euangelicam et apoſtolicam ſecūdum poſt apoſtolos ſymbolum tradiderūt. ¶ Inter cetera autem concilia quatuor ſunt venerabiles ſynodi que totam principaliter fidem complectuntur, quaſi quatuor euāgelia, vel totidem paradiſi flumina. Harū prior nicena ſynodꝰ. ccxviij. tēpore ſub Cōſtātino Augusto iperatore pacta eſt: in qua arriane pfidie cōdēnata eſt blaſphemia: quā de inequalitate ſancte trinitatis idē arriꝰ aſſerebat. cōſubſtātiale em deo pri dei filiuz eadē ſctā ſynodꝰ p ſymbolū diffinit. Secōa ſynodꝰ numero. cl. patrū ſub theodoſio ſeniore in cōſtantinopoli cōgregata eſt: que macedonii ſpiritum ſctm̄ eſſe deū negantē condēnans, conſubſtantialē pri t filio ſpūſctō demonſtrauit, dans ſymboli formā quā totaⁿ grecoꝝ t latinoꝝ confeſſio in eccleſijs pdicat. Tertia ſynodꝰ epheſina prima.cc. epoꝝ ſub iunioꝛe theodoſio augusto edita eſt: q̄ neſtorii duas perſonas aſſerentē in xpo, iuſto anathemate cōdēnauit: oſtēdens manere in chriſto duas naturas, t vnā dñi nostri ieſu chriſti pſonā. Quarta ſynodus calcedon. que ſexcentoꝝ. xxx. ſacerdotum ſub Martiano pncipe habita eſt: in qua eutice Conſtantinopolitanum abbatem verbi dei t carnis vnā naturam pronunciantem, t eiuſdem Dioſcoꝝ defenſoremʳ quondam Alexandrini epm, verbum generaliter ſoluit contrarium.

g ¶ Apoſtolos. Apoſtoli em fecerunt primū ſymbolū ſcz Credo in deū patrē, ſed nicena ſynodus fecit, Credo in vnum deum. † er ōs a ſyn, q̄s eſt con mor ſellus: t bolos quod eſt mor ſellus: q; quilibet apſtorum de ſuo morſello aliquid apposuit.

h ¶ Ccxviij. Alibi dicit de, ccc. epiſcopis: vt.x. dist.j hāc. Sz dic q̄ minor numerus non excludit maiorem ff. de in iur. iurā. cum furti.

i ¶ Quaz d: inequalitate. Dicebat em patrē maiorē filio, et filium maiorē ſpū ſancto xxiij.q.ij. quidaz. ver. arriani. hug. k ¶ In ſtātinopoli.j.cap. ſicut.

l ¶ Macedoniū. Qui dicit ſpiritum ſanctum ſeruū ꝑis et filij: vt.j.q.j. eos q̄. xxiij.q.vi. q̄daz. ver. macedoniani.

m ¶ Quam tota. Hoc non habemꝰ niſi q; non habemꝰ niſi apoſtorum t nicenis et athanaſij. Quicunqꝫ vult.

n ¶ Prima. Hoc dicit ad differentiā ſcde, q̄ fuit reprobata: vt.j.xvj. dis, quoniam ſancte.

o ¶ Perſonas. Uerbi t hominis.

p ¶ Unam. Una eſt perſona: ſz habet duas naturas ſcilicet diuinam et humanā.j.c. ſicut. ver. quantum.

q ¶ Eutice. Qui poſt reſurrectionē chriſtum habere vnam naturam dixit: ſcilicet diuinaz xvj. dis. ſexta. ver. quarta.

r ¶ Defenſorem. Peccabat ergo is de ex quo erat defenſor hereticoꝝ: vt. xxiij.q.j.c. et q.iij. qui alicuius. et extra de hereti. vergentis. † ſicut dicit ler de latrone C. de his qui ia. oc.l.j. Sed contra. xxj. diſtin. intantum. et. xxiij.q.ij. ſane ꝓfertur. verſi. item Romanorum. ibi enim dicitur q̄ Dioſcorus non peccauit in fide: ſed expone non peccauit in fide: id eſt non peccauit in fide tantum: q̄ in hoc peccauit q̄ auſus fuit papam Leonem ꝓ

Syno dꝰ q̄d eſt. Conci liū vñ dicit.

Cilia.

Ler.

Cōue tus.

excõmunicare.xxj. dist.in tantum.

a ¶ Fidei. Articulos.

b ¶ In hoc opere. Isidori : ne sit cõtra.xix.distinc.si romanorum. versi. prefertur.

Sancti sci euãgelij.

¶ Gallus. In prima parte huius ca. dicit Gregorius.q. ita vult seruare quatuor concilia sicut quatuor euãgelij libros:et ostẽdit in vtroq; illoũ quid fuit reprobatum. In secunda parte q̃ incipit ibi: quintum. dicit Gregorius q̃ quintũ concilii vult venerari. in quo tria sunt reprobata. s. epla errouis plena que ibe dicebat. et opinio Theodori, qui psonã xpi mediatoris dei & hoĩm in duab⁹ substantijs separabat. i. personaliter dicens christũ duas habere psonas. & scripta theodori, qui vitã beati cyrilli et fidẽ reprehẽdebat. & qui supradicta concilia nõ obtinuit, se ipsum destruit.

c ¶ Ibe vt. ab inuentore.

d ¶ Mediatoris. id est christi. Jo.

e ¶ Substãtijs. id est personis.

f ¶ Presumit. videt ergo q̃ papa nõ possit destruere statuta concilij qua ordis maior est vide. xcij. dist. legimus. circa medium. vnde requirit papa assensum cõcilij. xix. distinct. anastasius. Arg. cõtra. xvij. distinc. §. hinc etiam. et extra de elect. significasti. vbi dicitur q̃ concilũ non potest pape legez imponere. & xxxv. q. ix. veniam. Sed intellige quod hic dicitur, circa articulos fidei. xxv. q. j. sunt quidam.

Synodus est. Concilij vij dicit.

Cilia. Lets. Lõuẽtus.

et ipsum rursus Nestorium episcopum cum reliquis hereticis vna patrum sententia predamnauit: predicans eadem sancta synodus christũ deum sic natum de virgine, vt in eo substantiam et diuine et humane cõsiteamur nature. ¶ Hec sunt quatuor synodi principales fidei[a] naturam plenissime predicantes. Sed et si qua sunt alia concilia que sancti patres spiritu dei pleni sanxerũt post istorum quatuor authoritates, omni maneãt stabilita vigore: quorum gesta in hoc opere[b] cõdita cõtinentur. ¶ Synodus autem ex greco interpretatur comitatus vel cetus. Concilij vero nomen tractum est ex more Romano. Tempore enim quo agebantur cause, conuenitebant omnes in vnũ, et communi intentione tractabant. Vnde et concilium a communi intentione dictum est quasi consiliũ, d in l literã transeunte. vel concilium dictũ est a communi intẽtione, eo q̃ in vnum dirigant omnes sentẽtis obtutum. ¶ Illia eternũ oculorum sunt. vnde qui sibimet dissentiunt, non agunt concilium: quia non consentiunt in vnum. Cetus vero conuẽtus est vel congregatio: a coeundo: id est a cõueniẽdo in vnũ. Hinc etiã conuentus est nuncupatus, eo q̃ ibi omnes conueniunt in vnũ. Sicut a conuentu cetus dicitur: sic & concilium a societate multorum in vnum appellatur.

De quatuor quoq; conciliis scribit beatus Gregorius ita dicens.

¶ De authoritate quatuor conciliorum.

Sicut sancti euangelij quatuor libros, sic quatuor concilia suscipere et venerari me fateor. Nicenum sci licet in quo peruersum Arrij dogma destruitur. Constantinopolitanum quoq; in quo Eunomij et Macedonij error conuincitur. Ephesinum etiam primum, in quo Nestorij impietas iudicatur. Calcedonense vero, in quo Eutices & Dioscori prauitas est reprobata. Hec tota deuotione amplector, & integerrima approbatione custodio: quia in his velut in quadrato lapide sancte fidei structura consurgit: et cuiuslibet vite cõmunis atq; actionis norma consistit. Quintum vero concilium venero, in quo epistola que Ibe dicitur[c], errouis plena, reprobatur: in quo Theodorus personam mediatoris[d] dei et hominum in duabus substantijs[e] separãs, ad impietatis perfidiam cecidisse conuincitur: et in quo scripta Theodori, per que beati Cyrilli fides reprehenditur, ausu dementie prolata refutantur. Cunctas vero quas prefata veneranda concilia personas respuunt, respuo. que venerantur, amplector: quia dum vniuersali sunt constituta consensu, se et non illa destruit quisquis presumit[f] absoluere quos ligant, aut religare quos absoluunt.

De eisdem etiam scribit Gelasius papa dicens.

¶ Que concilia sancta Romana ecclesia suscipiat.

Sancta Romana ecclesia post illas veteris testamenti et noui scripturas, quas regulariter suscipimus, etiam has suscipi non prohibet. Sanctam synodum Nicenam. ccc. xviij. patrum mediante Constantino maximo augu. in qua Arrius hereticus condemnatus est. Sanctam synodum Constantiñ. mediante Theodosio seniore augusto: in qua Macedonius hereticus debitam damnationem excepit. Sanctã synodum Ephesinam primam, in qua Nestorius damnatus, est cõsensu beati pape Celestini, mediante Cyrillo Alexãdrine sedis antistite, et Arcadio episcopo ab Italia destinato. Sanctã synodũ Calcedonensem mediante Martiano augusto: & Anatolio Constantinopolitano epo: in qua Nestoriana & Euticiana heresis simul cum Dioscoro eiusq; cõplicibus dãnate sunt. Sed et si qua sunt concilia a sanctis patribus hactenus instituta post istorũ quatuor authoritatẽ, etiam

custodienda et recipienda mandamus et decernimus. ¶ Iam nunc subijciendum est de opusculis sanctorum patrum que in ecclesia catholica recipiuntur. ¶ Opuscula beati Cypriani martyris et Carthaginen. epi. ¶ Item opuscula beati Athanasij Alexandrini episcopi. ¶ Itē opuscula beati Gregorij nazianzen. epi. ¶ Item opuscula bti Basilij cappadocen. epi. ¶ Item opuscula bti Joannis cōstāti. epi. ¶ Item opuscula bti Hilarij pictauien. epi. ¶ Item opuscula bti Augustini hipponen. epi. ¶ Item opuscula bti Ambrosij mediolanen. epi. ¶ Item opuscula beati Hieronymi presbi. ¶ Item opuscula beati Prosperi viri religiosissimi. ¶ Item epistolā beati Leonis pape ad Flavianum epm cōstanti. de di. vnam: cuius tertum aut vnum tota si quisq; idiota disputauerit, & nō eam in oibus venerabiliter acceperit, anathema sit. ¶ Item opuscula atq; tractatus omniū patrū orthodoxorū q̄ in nullo a sancte Romane ecclesie consortio deuiauerūt, nec ab eius fideli predicatione seiūcti sunt: sed cōionis ipsius gratia dei vsq; ad vltimū diem vite sue participes fuerunt, legenda decernimus. ¶ Item decretales epistole quas beatissimi pape diuersis tpib⁹ ab vrbe Romana pro diuersorum patrum cōsultatione dederunt, venerabiliter suscipiende sunt. ¶ Item gesta sanctorum martyr̄ qui multiplicib⁹ tormentor̄ cruciatibus & mirabilibus cōfessionū triumphis irradiāt. Quis ita esse catholicorum dubitet, & maiora eos in agonibus fuisse ppessos: nec suis viribꝫ, sed dei gratia & adiutorio vniuersa tolerasse? Sed ideo pm authoritatē antiquam vel consuetudinem singulari cautela in sancta Romana ecclesia nō leguntꝫ: qz eor̄ q̄ scripsere noīa penitus ignorantꝫ: & ab infidelib⁹ aut dictis superflua, aut minꝫ apta oīq; rei ordo fuerit, scripta esse putantur: sicut cuiusdam Quirici et Julite matris eius: sicut Georgij aliorūq; passiones hmōi que ab hereticis probantur conscripte: propter quod (vt dictum est) ne vel leuius subsannādi oriretur occasio, in sancta Romana ecclesia non leguntur. Nos tñ cum predicta ecclesia omnes martyres et eorum gloriosos agones qui deo magis q̄ hoibus noti sunt, omni deuotiōe veneremur. ¶ Item vitas patrum: Antonij, Pauli, Hilarionis, et omniū eremitarū, quas tamen vir beatissimus scripsit Hieronymus, cū omni honore suscipimus. ¶ Item actus beati Syluestri aplice sedis presulis: licet eius q̄ scripsit nomen ignoremus: a multis tñ in vrbe Romana catholicis legi cognouimus: et pro antiquo vsu multe hoc imitantur ecclesie. ¶ Item scripta de inuentione sancte Crucis dñice: et alia scripta de inuētione capitis beati Joannis baptiste: nouelle quidem reuelationes sunt: et nonnulli eas catholici legunt: sed cum hec ad catholicor̄ manus peruenerint, beati Pauli apostoli sentēcia precedat. Omnia probate: quod bonū est tenete. ¶ Item Ruffinus vir religiosus plurimos ecclesiastici operis edidit libros: nonnullas etiam scripturas interpretatus est. Sed quoniā beatus Hieronymus in aliquibus eum de arbitrij libertate notauit: illa sentimus que beatum Hieronymū predictum sentire cognoscimus: & nō solū de Ruffino, sed etiam de vniuersis quos vir sepius memorat⁹ zelo dei et fidei religione reprehendit. ¶ Item Eugenis nonnulla opuscula que vir beatus Hieronymus non repudiat, legēda suscipimus. reliqua autem omnia cum authore suo dicimus esse renuenda. ¶ Itē chronicam Eusebij Cesarien. atq; eiusdem historie ecclesiastice libros, quāus in primo narrationis sue libro tetigerit, & in laudibus atq; excusatione Eugenis schismatici vnum cōscripsit libr̄um: propter rerum tamen singularem notitiam que ad instructionem pertinet, vsquequaq; nō dicimus renuendos. ¶ Item Orosium virum eruditissimum collaudamus: quia valde necessaria aduersus paganorum calumnias ordinauit: miraq; breuitate contexuit. ¶ Item venerabilis viri Sedulij paschale opus quod heroicis descripsit versibus, insigni laude proferimus. ¶ Item Vincētij nihilominus laboriosum opus nō spernimus, sed imitamur. Ceterum que ab hereticis conscripta vel predicta sunt, nullatenus recipit catholica et apostolica ecclesia Romana. Quibus et pauca que ad memoriam venerunt, et catholicis vitanda sunt, decreuimus esse subdēda. In primis Ariminensem synodum a Constantino cesare Constantini filio congregatam mediante Tauro prefecto: extūc & in eternum confitemur esse damnatam. Item itinerariuz nomine Petri apostoli, quod appellaf sancti Clementis lib. viij. apocry. Actus nomine Andree apostoli apocryphus. Actus nomine Philippi apocryphus. Actus nomine Petri apostoli apocryphus. Actus nomine Thome apostoli apocryphus. Euāgelia Thaddei nomine apocrypha. Euangelia nomine Thome apostoli quib⁹ Manichei vtuntur, apocrypha. Euangelia nomine Barnabe apostoli apocrypha. Euangelia nomine Bartholomei apostoli apocrypha. Euangelia nomine Andree apostoli apocrypha. Euāgelia que falsauit Lucianus, apocrypha. Euangelia que falsauit Hyrcius apocrypha. Liber de infātia saluatoris, apocryphus. Liber de natiuitate saluatoris, & de sancta maria, & de obstetrice

saluatoris, apocryphus. Liber qui appellaf pastoris, apocry. Libri oēs quos fecit Leticus discipulus diaboli, apocryphi. Liber qui appellatur fundamentum, apocryphus. Liber qui appellatur thesaurus apocryphꝰ. Liber q̄ appellatur de filiabus Ade vel Geneſis, apocryphus. Liber qui appellaf pentametrū de xp̄o Hergilius compaginatum versibꝰ, apocryphus. Liber qui appellaf actus Tecle ⁊ Pauli, apocryphus. Liber qui appellaf lepotius, apocryphꝰ. Liber proverbiorum ab hereticis transcriptus, ⁊ sancti Sixti nomine signatus, apocryphus. Revelatio que appellatur Pauli, apocrypha. Revelatio q̄ appellatur Thome, apocrypha. Revelatio que appellatur Stephani apocrypha. Liber qui appellatur transitus sancte Marie, apocryphus. Liber qui appellatur penitentia Ade, apocryphus. Liber qui appellatur Diogenes nomine gigantis qui post diluuium cum diacone ab hereticis pugnasse perhibetur, apocryphus. Liber qui appellatur testamentum Job (alias est Jacob) apocryphus. Liber qui appellatur de penitentia Origenis, apocryphus. Liber de penitentia Cypriani, apocryphus. Liber qui appellatur Jamne et Mambre, apocryphus. Liber qui appellatur sors Apostolorum, apocryphus. Liber Lusane, apocryphus. Liber canonum apostolorum, apocryphus. Liber physologus ab hereticis conscriptus, sed beati Ambrosij nomine prefignatus, apocryphus. Hystoria Eusebij Pamphili apocrypha. Opuscula Tertulliani siue Aphricani, apocrypha. Opuscula Jouiniani ⁊ Galli, apocrypha. Opuscula Montani et Prisille et Maximille, apocrypha. Omnia opuscula Fausti Manichei, apocrypha. Opuscula alterius Clementis Alexandrini, apocrypha. Opuscula Cassiani presbyteri Galliarum, apocrypha. Opuscula Victorini. Victorius, apocrypha. Opuscula Faustini Regiñ. Galliarum, apocrypha. Opuscula Frumentij, apocrypha. Epistola Jesu ad Abagarum, apocrypha. Passio Gregorij, apocrypha. Passio Quirici (alis cyrici) ⁊ Julite, apocrypha. Scriptura que appellatur Salomonis contradictio, apocrypha. Phylacteria omnia que non ab angelo, vt illi confingunt, sed magis a demone cōscripta sunt apocrypha.

¶ Hec et his similia que Simon magus, Nicolaus, Teruidus, Marcion, Basilides, Ebion, Paulus etiam Samosatenus, ⁊ Bonosꝰ, qui simili errore defecerunt. Montanus quoq; cum suis obscenissimis sequacibus. Apollinaris, Valentinus siue Manicheus, Faustus, Sabellius, Arrius, Macedonius, Eunomius, Hozuatus, Sebacius, Calixtus, Donatus, et Eutachius, Jubianus, Pelagius, Juuianus, ⁊ Larien. Celestinus, et Maximianus, Priscillianus ab Hispania, Lapcdius, Dioscorus, Eutices. Petrus et alius Petrus, ex quibus vnus Alexandriam, alius Antiochiam maculauit. Achatius constantino. cum consortibus suis, necnon et omnes hereses quas ipsi eorumq; discipuli siue schismatici docuerunt vel conscripserunt, quorum nomina minime retinemus: non solum repudiata, verumetiam ab omni Romana ecclesia eliminata, atq; cum suis authoribus authorumq; sequacibus sub anathemate in dissolubili vinculo in eternum confitemur esse damnata.

¶ Ceterum qui libri in ecclesiasticis officijs per anni circulum a nonnullis legantur (q̄ ritum illum apostolica non reprobat, sed sequitur ecclesia) pio fidelium edificatione annotandum censuimus. Quidam q̄ in septuagesima ponunt Pentatheucum vsq; in vndecimum diem ante pascha. Et decimoquinto die ante pascha ponunt Hieremiam vsq; in cenam domini. In cena domini legunt tres lectiones de lamentationibus Hieremie. Quomodo sedet sola ciuitas plena populo ⁊c. et tres lectiones de tractatu Augustini in Psalmo quinquagesimo quarto. Exaudi deus orationem meam: et ne despexeris. et tres de Apostolo, vbi ait in epistola ad Corinthios. Conuenientibus vobis in vnum. Secunda lectio sic incipit: Similiter post-q̄ cenauit. Tertia de spiritualibus: Nolo vos ignorare fratres. In parasceue tres lectiones de lamentationibus Hieremie: tres de tractatu sancti Augustini in Psalmo: Exaudi deus deprecationem meam. et tres de apostolo vbi ait in epistola ad Hebreos. Festinemus ingredi ⁊c. Secunda lectio. Omnis namq; pontifex. Tertia lectio. De quo nobis est grandis sermo. In sabbato sancto tres lectiones de lamentationibus Hieremie prophete: et tres de tractatu sancti Augustini in sexagesimo tertio Psalmo: Exaudi deus orationem meam cum tribulor. et tres de Apostolo: vt ait in epistola ad Hebreos, vbi ait: Christus assistens pontifex futurorum bonorum. Secunda lectio: Ubi enim testamentum. Tertia lectio. Umbraz enim habet lex futurorum bonorum. In Pascha domini Homiliam ad ipsum diem pertinentem. Infra hebdomadam, homilias. In octauis pasche ponunt Apocalypsim, et actus Apostolorum, et epistolas Canonicas vsq; in Ebra-

Thre no. j.a. j.cor. xj.d. Luce xxij. b. j.cor. x.a.

Hebr. iiij.c.

Hebr. ix.c.

c iiij

Adde q̄ oia q̄ hodie spurcissim: luteriste tenēt apocrypha pura macha beos. epi. pauli ad hebre. sūt a nr̄e orthodoxa eccl̄ia approbata.

¶ Additio. Apocryphum dicitur occultum ⁊ secretum: ab apo, quod est de: ⁊ cryptis, quod est secretum. inde liber dicitur apocryphus: id est occultus ⁊ secretus: scilz cuius author ignoratur: non tamen ab ecclesia recipitur sed reprobatur. q. d, non in ecclesia, sed remote et secrete ab ecclesia est legēdus sm̄ hugo. Unde dic apocrypha grece latine secreta. Et q̄ in cameris solent virgines abscondi, et secrete morari scōm Jo. de fan. inde est q̄ virgo in hebreo alma, in greco apocrypha, latine dicitur secreta.

A Postolorum, hec dist. dividit in duas partes. Secunda ibi, Soluta est.

¶ Cano. In hac xvj. distin. ostendit Gratianus canones apostolorū esse recipiendos. primo tñ ponit quandam contrarietatem de canonibus apostolorum: primo de non recipiēdis: ⁊ postea de recipiendis: et eam. soluit.

Esaie ix. a.

a ¶ Apostolorū, hic intitulat. xvj. distin. in qua probat q̄ canones apostolorū sunt recipiendi: postea ostendit quo tempore ⁊ quo residente in papatu vel imperio quodlibz concilū est celebratū. Et nota q̄ Gratianus ponit quandā contrarietatem de canonibus apostolorum, et eam non soluit. probat enim authoritate Isidori q̄ canones apostolorum non sunt recipiēdi: q̄ sunt apocryphi. postea probat authoritate zepherini et Leonis q̄ sunt recipiendi, ⁊ nō sunt apocryphi. Solu. breuis est, quia illi canones sunt recipiendi qui a veris apostolis sunt editi: sed illi non qui a pseudo apostolis sunt editi. supra proxi. distin. versi. item gesta.

Esaie lv. a.

Esaie lx. a.

Canones q̄ū apostolorū sūt recipiēdi.

¶ Canones. ¶ Cano. Querebatur ab Isidoro an canones qui dicuntur apostolorum, sunt approbandi: et respondet, quoniam ab hereticis sub nomine apostolorum sunt compositi, nec roma. eccle. nec sancti patres eos approbauerunt: ḡ in eis multa vitia inueniantur: tamen apocrypha reputantur.

b ¶ Canones. sic construe: ḡ in eis canonibus qui canones dicuntur apostolorum.

c ¶ Utilia. Arg. q̄ vtile vitiatur p inutile: ⁊ vt not. ḡ. di. ix. si ad scripturas.

d ¶ Atq̄ inter apocrypha. id est sine certo authore, vt sapientia salomonis: liber Jesu filij sirach, qui dicitur ecclesiasticus: ⁊ liber iudicum, et thobie: et liber machabeorū: hi apocrypphi dicuntur, ⁊ tamen leguntur: sed forte non generaliter.

e ¶ Lemētis, id est qui sub nomine clemētis compositus est ab hereticis.

f ¶ Itinerarius. Qui act̄ petri continet quos per orbē itinerando pertransegit.

g ¶ Excepti. Impropria videt hec exceptio: quia aut excipitur a veris canonibus, aut a falsis. Non de falsis quia nullus ex illis obseruatur. Item non de veris: quia nullus eorum est apocryphus. Uel dic q̄ hoc nomen canones sumitur large tam pro veris ḡ pro falsis canonibus: vt ponitur. j. xxxij. distin. ¶. verum.

h ¶ Orthodoxe. id est recte. orthodoxa. i. catholica recta. s. in qua recte glorianur. Jo. de fan.

¶ Distinctio.xvj.

Apostolorum[a] canones qui p Clementē pōtifi. Roma. sicut quidam asserunt dicuntur esse translati, sunt ḡnq̄ginta. Hos nō recipiendos, sed inter apocrypha deputatos. Isidor[y] scribit dicens.

¶ Apostolorū canones, apostolica reiecunt authoritate.

Canones[b] qui dicuntur ap̄lor̄: seu quia eos dez nec sedes ap̄lica recipit, nec sancti patres illis assensum prebuerunt, pro eo q̄ ab hereticis sub nomine apostolor̄ cōpositi dinoscunt: quāuis in eis vtilia[c] inueniant, tamē ab authorita. ca. atq̄ ap. eorū gesta constat esse remota, atq̄ inter apocrypha[d] deputata. zepherin[y] aut[e] cōtra scribit epis p Sictliam constitutis.

¶ Apostolorū canones sunt recipiendi.

Eragita sentētias apostoli prescripserūt cum aliis ēpluribus epis: quas seruandas esse censuerunt.

Item Leo papa. ix. contra epistolam Niceti abbatis.

¶ Excepti quinquaginta capitulis canones ap̄lor̄ inter apocrypha deputantur.

Clemētis[e] libri. i. petri apostoli itinerarii[f], et apostolor̄ canones numerant patres inter apocrypha: exceptis[g] capitulis. l. que decreuerūt orthodoxe[h] fidei tractatores adiungenda.

Item. vj. synodus ca. ij.

a Quacuit. Ex his tribus ca. surgit contrarietas, quam Gratianus non soluit nec ponit. sexta synodus dicit. lxxxv. capitula canonum apostolorum esse seruanda: zepherinus. lx. z Leo. l. quidam † ita soluunt

† Ut goffredus. q sexta synodus fuit ante zepherinum, z zepherin⁹ anteleonē z obseruabantur. lxxxv. canones prout dicit sexta synodus. Sz postea in desuetudinē abierūt. xxv. z remanserunt. lx. vt dicit zepherin⁹ precedente vero rē pote. x. ex illis perierūt, z sic remanserunt tantuz. l. vt dicit Leo. Sz hec solutio stare nō potest. nam zepherinus pcessit. vj. synodū. nā. vj. synodus fuit celebrata tempore agathonis: vt. j. e. di. c. sexta. qui longo tempore fuit post zepherinū: vt ex chronicis apparet. Omissis aliis soluti-

Vera soluno. nibus, dic q nō cō-

† Ad dicebat synodus. ldē. ff. 6 lxxv. fuisse capitu pac. l. la: Leo dicebat. l. maiore. fuisse capitula: ze- Archi. pherinus non dicit

† Tu de capitulis, sed dic q in de sententijs: z po ca. sexta test esse q in vno synodū capitulo sint sentē facimē tie plures.

tione de ¶ Isidorus. ¶ Ca sexta sy⁹. Probat Isido. nodo cō canones apostolo- grega- rum esse recipien- ta: q dz doc, tribus ratio- septua nib⁹. Primo quia dici: sz plures eos recepe ppter runt. Secundo q eos pa- sancti patres eorū tres q i sententias confir- ptrag mauerūt: z eas in- fuerūt: ter canonicas con- nō nu- stitutiones posue- tat no- runt. Tertio quia

Uera soluno. nibus, dic q nō cō-

† Ad dicebat synodus. ldē. ff. 6 lxxv. fuisse capitu pac. l. la: Leo dicebat. l. maiore. fuisse capitula: ze- Archi. pherinus non dicit

† Tu de capitulis, sed dic q in de sententijs: z po ca. sexta test esse q in vno synodū capitulo sint sentē facimē tie plures.

tione de ¶ Isidorus. ¶ Ca sexta sy⁹. Probat Isido. nodo cō canones apostolo- grega- rum esse recipien- ta: q dz doc, tribus ratio- septua nib⁹. Primo quia dici: sz plures eos recepe ppter runt. Secundo q eos pa- sancti patres eorū tres q i sententias confir- ptrag mauerūt: z eas in- fuerūt: ter canonicas con- nō nu- stitutiones posue- tat no- runt. Tertio quia

hoc ptz rum conciliorum posita sunt: quod factum fuit a clemē- q illa te vsq ad syluestrum.

lla se- b ¶ Preponimus. Arg. q illi qui sunt maioris auctho ptime. tatis, debēt habere priorem vocem in electione. xix. dist. zc. ē fal in canonicis, † vnde licet anchirit ana synod⁹ fuerit prior sa: illa nicena, tamen propter maiorem authoritatē nicena pre- sexte, ē ponitur: vt. j. e. di. c. sexta. ibi: prima annotatio zc. arg. ex- ja fm tra de rescrip. ab excommunicato.

Jo de c ¶ Sexte synodi. ffalsa est litera: z debet ibi esse septi fā. Arc. me † synodi. qualiter enim dubitaret sexta synodus de eo quod ipsa fecerat?

Habeo. ¶ Cassio. Dicitur in hoc ca. q sexta synodus canones fecit, que cōgregata fuit sub constātino imperatore, reprobans perfidiam hereticoruz quorundam dicentium xpm fuisse tantum operatum scōm opera humanitatis: vt comedere et ambulare: alia vero virtutis opera vt resuscitare mortuos, et ambulare super aquas: fantastica fuerunt et non vera. et hoc in prima parte. In secunda ibi: soluta, dicitur q hec sexta synod⁹ fuit post ea congregata sub iustiniano filio constantini: in qua ijdez plures patres eidē canones condiderunt qui primo fuerant conditi in eadē sexta synodo In tertia ibi, eadem sancta, repetit fere ea que dicta erant in secūda parte.

d ¶ Voluntatez. Quid ā dicebāt tātum vnā fuisse voluntatē in christo, Sed dicenduz est q due fuerunt voluntates in eo q homo fuit. vna sensualitatis, secūduz quaz ipse dixit: pater si fieri potest transeat zc. alia rationis secundum quam ipse dixit: verumtamen non sicut ego sed sicut tu vis.

Voluntates due fuerunt in christo.

e ¶ Constantini. nō illi⁹ magni constantini qui fuit tēpore syluestri. sub eo em fuit nicenuz concilium tempore syluestri.

ij. ps. Justiniano pfuit. nec ē iustinianus q cōpilauit. C. sz huiⁿ⁹ nomīis secūd⁹ fm Jo. de tur re crēmata.

f ¶ Sub Justiniano. Sed certe nec sit cessat contrarietas: quia tam Leo q̄ synodus loquitur de ea. Tu distingue tempora, et colorabis scripturas. ij. questione. j. multi.

Unde scribit Adrianus papa tharasio patriarche.

¶ Sexta synodus authoritate Adriani corroboratur.

Sexta synodum sanctaz cum omnib⁹ canonibus suis recipio. ¶ Sed dubitatur de ea an canones conscripserit. quod ex quarta actione sexte synodi facile absolutur.

Ait enim episcopus Petrus episcopo Licomedie.

¶ Sexta synod⁹ canones cōscripsit.

Habeo librum continentem canones sancte synodi sexte: patriarcha dixit.

Quidam scandalizantur per ignorantiam pro canonibus illis, dicentes: nunquid sexta synodus canones fecit? Sciant ergo quoniam synodus sancta sexta sub Constantino congregata est contra eos qui dicebant vnam operationem et vnam voluntatem d essein Christo: in qua sancti patres illos vtpote hereticos anathematizauerunt: et orthodoxam fidem explanauerunt.

Soluta est hec synodus constantini e. xiij. anno. post quatuor vero aut quinqz annos ydem sancti patres congregati sunt sub f Justiniano filio Constantini: z predictos canones promulgauerunt: de qui-

Contra insti. de do. §. est z aliud insti. te. §. secus. vbi iustinianus vocat patrem suum iustinum. Sed loquitur hic de alio iustiniano sub quo sexta synodus celebrata fuit tempore agathonis pape: vt infra eo. sexta. Sub iustiniano autem cuius leges leguntur celebrata est quinta synodus: vt infra eo. ca. sexta.

qui. nō est per. fa.

a Eadem. Nota q eadez dicitur synod⁹, quia ijdez patres illuc conuenerunt. simile. vij. q.j. deniq. c. ff. de iudi. proponebat. Et est hic ar. q ea-
† Idez Spe. et Jo. an. in tit. de iura. ca. lij. §. sequit v. qđ ō cā et plene p cy. et Sali. in l. inuit⁹. C. de p cuſ. c p Alexā. ō ymo. in l. ita demū. col. iij. eo. ti.
dem sit causa † appellationis cum cā principali. ij. q. vj. si qs in quacunq;.

Q Uōtā sctē. C Cas⁹ Dicitur in hoc ca. q quinta et sexta synodus non ita plene canones fecerūt sicut cetere synodi. et ideo sancti patres eiusdez sexte synodi conuenerunt apud Constātinopolim vt canones conderēt in eadem sexta synodo sub Justiniano congregata: super quo iam primo fuerant congregati: t dicitur quinta primo cōgregata sub Justiniano ꝓpter maiorē authoritatē: qz in ea ꝓfirmati fuerūt canones facti sub Cōstātio, q etiā sexta fuit.

† Sez huius nois p̄mo q.C cōpilauit sub quo tēpore iulij pape celebrata est quinta synod⁹.

b Sancta. viij. hec cōcilia dñr octo. qz octies fūt celebrata: vt h dicit. t ītuor. qz in quatuor locis celebrata: vt. x. dist. p. ti. sicut.

c Sexta synodus tc.

bus nullus dubitet. qui eñ sub Cōstātino impatore in synodo fuerūt, ijdē ipsi epi sub Justiniano vltis canonibus subscripserunt. Oportebat eñ vt synodus vniuersalis canones ecclesiasticos promulgaret.

I tē sancta synodus vniuersalis sexta post ꝓmulgatā ab eo definitionē cōtra monothelitas: Constātino imperatore q eā congregauerat nō mlto post defuncto Justiniano filio eiꝰ regnāte ꝓ eo. C Eadem⁹ sancta synodus diuinitus inspirata, itez Cōstātinopoli. iij. aut v. anno cōgregata est: t canones numero. ccij. ad correctionem ecclesie ꝓmulgauit. Q r his ergo colligitur q sexta synodus bis congregata est. primo sub Cōstantino imperatore: t nullos canones cōstituit. secdo sub Justiniano filio eius: et prefatos canones ꝓmulgauit. U nde sancti patres in ea dē synodo congregati dixerūt.

C Cōstitutiones ipoduerte.

Q Uoniam sancte vniuersales synodi. v. sub Justiniano augusto. vj. sub Cōstātino patre suo augusto de mysterio fidei plenissime disputātes canones nō fecerunt sicut cetere quatuor vles synodi: ꝓpterea nos conuenientes in hac imperiali vrbem sacros canones ꝓscripsim⁹. I tē placuit huic sctē synodo vt ammodo ꝓfirmata et rata sint canonū apl̄oz. lxxv. capitula. I tē cōfirmam⁹ t ceteros sctōū canones t synodos, primā nicenam t anchiritanā: neocesarien. gāgrensem: antiochenā: laodicen. cōstātinopolitanā: ephesinā primā: calcedonēsem: sardicēsem: carthaginēsē: t opuscula theophili alexandrini epi: t gregorij trimegisti neocesarien. epi: t dionysij alexandrini epi et martyris: athanasij episcopi alexādrini: basilij cesaree Cappadocie epi: Gregorij nyseni episcopi: gregorij theologi: amphilogij iconien. epi: timothei alexandrini epi: germani constantinopoli. epi: cyrilli alexādrini epi: cypriani carthagi. episcopi, t synodum suaz. I tem ex diurno li. professio. romani pontificis.

C Autho: tate romani pōtificis sancta. vij. confirmatur.

Sancta. vij.ᵇ vniuersalia concilia primū nicenū: scdm cōstātinopolitanū: tertiū ephesinū: calcedon. iij. t. v. Itē constantinopolitanū. vj. Itē nicenū. vij. viij. quoq; constātino. vsq; ad vnū apicē immutilata seruare, t pari honore t veneratione digna habere: t q predicauerūt t statuerūt, modis oībus seq; t predicare: t quecunq; condēnauerunt, oze t corde cōdēnare profiteor. Quo tpe sexta synodus, t. i. ij. iij. t. v. congregate sunt, Beda in li. de tēporibus scripsit dicēs.

C De tēporibus concilioꝝ.

Sexta synodus⁶ vbis constantinopoli congregata est, t greco sermone cōscripta tēporibꝰ pape agathonis, exequēte pijssimo principe constantino intra palatiū suū, simulq; legatis apostolice sedis t epis. cl. residentibus. Quinta synodus vniuersalis in nicena cōgregata est contra arriū. cccxviij. patrum: tēporibus Julij pape sub cōstantino principe. Secunda in constantiñ. cl. patrū contra macedoniū t eudorium tēporibus damasi pape: t gratiani principis: quando nectarius eiusdē vbis episcopus est ordinatus. Tertia in ephesina. c. patrum contra nestoriū auguste vbis epz sub theodosio magno principe, t papa celestino. Quarta in calced. vj. cxx. patrū sub leone papa tēporibus marciani principis contra eutice nephandissimoū monachorum presulē. Quinta in constantinopolitana ciuitate tēporibus Julij pape sub Justiniano principe cōtra theodoniū t omnes hereticos.

Prima autem synodus in nicena. cccxviij. patrū ꝓtra arriū Alexādrinū ꝓsbyterū qui tres inequales gradus in trinitate asserebat patrem. s. maiorē: filium minorē: spiritumsanctū creaturā vel seruum: tēporibus cōstantini principis t syluestri pape romani: macharij hierosolymitani: alexandri alexandrini: qui condemnata eadē hereſi statuerunt canones. xx. quorum author maxime prefatus alexander episcopꝰ fuit.

Secunda synodus in constantin. cl. patrum cōtra macedoniū cōstantiū. epm: qui negabat spiritūsanctum deum esse: tēporibus gratiani t theodosij principū: damasi pape romani: cyrilli hierosolymitani: nectarij alexandrini: qui condemnata prefata hereſi statuerunt canones tres, quoū author maxime beatus nectarius Constantino. epꝰ fuit. Tertia in epheso. ccc. patrū contra nestorium constantiñ. epm qui dicebat beatam virginem mariam non deī sed hominis tantummodo genitricem: vt aliam personam carnis, aliam faceret deitatis, tēporibus theodosij principis iuniorꝭ: celestini pape romani: iuuenalis

constanti.epi:Cyrilliepi alexandrini:qui.xv.capitula contra Nestorij blasphemias totidem canones authore eodem sancto cyrillo anathematizando conscripserunt. Quarta in calced.vj. cxxx.patrū contra eutice constantiñ.abbatē qui asserebat christū post humanā assumptionē non ex duabus naturis existere:sed solam in eo diuinam naturam permanere: temporibus marciani principis:leonis pape romani: iuuenalis hierosolymitani:anatholij cōstanti.qui condēnata prescripta hereſi statuerūt canones.xxviij.quorum author maxime idem sanctus anatholius constan.eps fuit. Quinta in cōstan.cōtra theodorum mesochenū et oēs hereticos:qui theodorus dicebat aliud esse dei verbū,et aliud christū: et sanctā mariam virginem negabat dei genitricem fuisse:temporibus iustiniani principis:iulij pape romani: dñi antiocheni euthicij constant. q̄.xxvij.capitula anathematizando descripserūt contra theodori et sociorum eius blasphemias. Sexta in cōstan.cl. patrum cōtra macharij antiochenū epm et socios eius qui vnam voluntatem et operationem in christo falsa suspicione asserebant,temporibus cōstantini principis: agathonis pape romani:gregorij cōstantiñ. qui condemnata hereſi prefata anathematizando scripserunt.ix.capitula interius annexa.

a Quinta annotatio. Maiorem. Argu. q̄ nō qui prior est tpe, potior est iure:ſ melior p̄ferēdus est: † quia nō grad⁹ elegātior, ſz vite melioris actio cōprobat:vt.xxiij. q.iij.sicut.c.xl.dist. nō loca.c.c.mlt.in fi.in auten.de monachis.§.ordinatiōe. honestioribus ei honores debent:ar.ſ.xxv.dist. cj.in fi.c.ff.ō inuho.honores. Archi. ſ.c.ō of.magi.officiorū.nēo agēnū. c.xij.di.miramur. c ar.ſ.lxv.di.c.penul.c vl.vbi ō hō ſi.c no.ō hoc.lxvij dist.eps.Archi.

Quinta annotatio anchiritane synodi dr q̄ antenicenā ferē fuisse:sed ppter auctorem maiorē postponēdā in qua patres.xviij.statuerūt canones.xxiiij. quorum author maxie vitalis antiochen⁹ eps extitit. Secūda neocesarien. q̄ post anchiritanā et antiochenā legit fuisse: in qua patres xvij.statuerūt canones.xxiiij. quorum author maxime vitalis eps salonitanus extitit.

Tertia gāgrēsis:que post nicenā legitur fuisse:in qua patres.xvj. statuerunt canones xx. ppter quasdā necessitates ecclesiasticas maxime contra eustachiū q̄ dicebat q̄ nullus in coniugali gradu posit⁹,nec vll⁹ fidelis q̄ nō olb⁹ renūciaret que possideret,spē vllā ad deū haberet:t multa alia venenosa q̄ enūerare longū est. Quarta sardicen. in qua p̄es.lx.statuerunt canones.xxij. quorum author maxie osi⁹ cordubēsis eps:t vincēti⁹ capuan⁹ eps:t ianuari⁹ beneuētan⁹:t calepodius neapolitanēsis sedē romane ecclie legati extiterūt. Quinta antiochena:i qua p̄es.xxx.statuerūt canones.xxv. quor author maxie eusebius palestiñ. eps extitit. Sexta laodicēsis:in qua patres xxxij.statuerūt canones.lxiij. quor author maxime theodosius eps extitit. Septima carthaginēsis:in q̄ p̄es.ccxxviij.statuerūt canones.xxiij. quor author maxie aurelian⁹ carthagi.eps extitit:et sctūs Aug.hippo.eps: in eadem synodo legit fuisse,tpib⁹ honorij augusti. Octaua aphricana sub theodosio minore augusto:i qua p̄es ccxxix.recitauerunt t firmauerūt canones.cv.q̄ p diuersa cōcilia aphricane p̄uincie tpib⁹ aurelij carthaginiē. epi legūtur esse cōscripti. Nona arelatēn. in qua patres.cc.statuerunt canones.iiij. quorum authores maxime syluester vbis rome eps t sanctus maurinus arelatēn.eps extiterūt tēporib⁹ cōstātini augusti,sicut quidā asserunt. Decima iterū arelatēn.in qua patres.xviij.statuerūt canones:quorū author maxime cesarius arelatēn.eps tēporibus augusti constātini extitit. Undecima iterum arela.in qua patres.xviij. statuerunt canones. Duodecima iterum arela. in vico hortensio:in qua patres.xj.statuerūt canones:quoruz author maxime sanctus cesarius ep̄us extitit. Tertiadecima iterū arelatē.in qua patres.xviij.statuerunt canones : quorum author maxime sarpidius arelat.episcopus extitit. Quartadecima auraticen.in qua patres.xxvj. statuerunt canones : quor author maxime hilarius episcopus extitit. Quintadecima empañ.i qua patres.xxvj.statuerūt canones.ix.quorum author maxime cesarius extitit eps. Sextadecima agateñ.in qua patres.xxxix.statuerūt canones:quorū author maxime arelatēn. eps extitit. Septimadecima aurelianñ.in qua p̄es.lxxij.statuerūt canones:quorū author maxime aurelianus arelatēn.eps extitit. Octauadecima iterum aurelianen.in qua p̄es.xxx.statuerūt canones: quorū author maxime melian⁹ eps Rhedonensis extitit. Nonadecima iteruz aurelianñ.in qua patres.xxx.statuerūt canones : quorum author maxime sctūs albinus andegauen.epus extitit. Vigesima aluern.in qua p̄es.xv.statuerunt canones:quorū author maxie honor at⁹ brelitensis eps extitit. Vigesimaprima maticen.in q̄ p̄es xxj.statuerūt canones:quorū author maxie pascus lugdu.eps extitit. Vgesimasecūda iterū maticen.in q̄ p̄es.lxxxvj.statuerūt canones:quorū author maxie idē pasc⁹ lugd.eps extitit. Vgesimatertia lugdu.in qua p̄es.xviij.statuerūt canones:q̄z author maxie philippus viēnen.eps extitit. Vgesimaq̄rta iteꝝ lugd.i q̄ p̄es.xx.statuerūt canōes:q̄z author maxie idē pasc⁹ lugdu.

a Septuaginta. Sed cōtra. xvi. dist. in nouo. lxviii. dist. concepi. ibi cū dicit q discipuli fuerunt. lxx. fm hu. Dic q minor numerus nō excludit maiorē. Arg.

b Unx. q. j. hanc. sic no. s. xv. dist. ca. j. ver. harum. Jginti. A Sardicensi.

Quod dicitis.

¶ Cleri. Clerici constātinopolitani dicebant se non habere statuta cōcilij Sardicēsis vel sanctoꝝ patruꝫ, nec recipere. Sꝫ papa redarguit eos dicens non esse facile credendū eos nō habere statuta illa, cū publice penes eos facta fuerunt: et cum tota ecclesia ea recipiat, constantinopolitana ea recipere debet.

c ¶ Regionibus. Hic est duplex arguū tale: ea q̄ oēs alij hoc faciunt: ergo et tu. obfuabis hoc: vt no. s. xvi. distin. illud. et. c. quē admodū. Itē arg. q̄ nulli licet ignorare ea q̄ publice facta sunt. xvi. q. ij. q̄ z hūanis. viii. q. j. lz. xi. qō. iij. cure. xx. dist. si decreta. lxxxvij. dist. ca. viti. xxxij. q. j. paratꝰ. ff. de instito. ac. sed et si. ff. pscribere. C. de ūbe. cau. si filiū. eē de post. prela. ad hoc. Facta publica dñt ab oībus sciri.

? Jbi ꝺ hoc. z eē de pfti. cognoscētes. i glo. vl. Arcti.

? Ar. Jxvij. dist. ꝓposuit. z. j. q. j. si q̄ a simoniacis. et. xxiij. qō. j. si qs decerit. primus regulare, scōm casuale, ꝑpt casum ignorantis, et qui ma. ac. pos. cum in tua.

Generalia. ¶ Hec distic. diuidit in tres partes: in quarum pma magr intendit ꝓbare q̄ nullū robur habet concilij generale sine licentia pape celebratū Secunda ibi: quapꝓpt. Tertia ibi: si vero.

¶ Callus. Supra epōs exstitit. ¶ Sꝫ q̄ nicena synodus. xx. canones supra statuisse dr: ꝓtrariū videt ei qō in epla Athanasius. ¶ scribit eīm Athanasius alexādrinus epūs Marco papa scribens.

¶ Epla Athanasij pontificis capitula Nicēni concilij.

Septuagita nicēni cōcilij capla q̄ de prefata synodo iubēte dño meo Alexandro decreta oīm epoꝝ attuli: q̄ sunt igne cōbusta: optamus vt a sede sācte ecclie vra authoritate ꝓpere p pfites legatos mereamur. Itē presentib⁹ nobis. lxx. i meo ciuitate synodo capla tractata fuit. xxx. a grecis greca edita lingua: z xxx. a latinis fuit edita latina lingua: ꝫ visuꝫ est. ccc. et. xviij. epis spū sctō repletis: z maxime iā dicto alexandro z apose. apocrysarijs: vt decē capla adunarent alijs: atq̄ alijs cōgruis locis insererentur, et ad formā. lxx. discipuloꝝ vel totiꝰ orbis terre linguaꝝ. lxx. tāti z tā excellētis cōcilij fierent capla q̄ omnē xp̄ianoꝝ informarēt orbem. Quo ergo. xx. tm capla i nicena synodo statuta dicūtur: cū. lxx. capla (vt athanasiꝰ scribit) in ea statuta monstrent? Dis ita respondetur: capla nicene synodi q̄das in desuetudinem abierūt. xx. tm in romana eccl'a habētur.

Unde Stepha. pa. scribit di. Luthobio epo Magunti.

¶ Niceni concilij viginti tantum capitula habentur.

Jginti b tm capla Nicene synodi in sancta romana eccl'a habent: ꝫ quo neglectu alia defecerūt, ambigūm est. plurimi arbitrant antiochenocōcilio esse ea ablata.

Sardicēse q̄ꝫ ꝓciliū authoritate nicolai pa. recipit. Unde idem scribit clero constantin.

¶ Authoritate a plica sardicense concilium recipitur.

Quod dicitis neq̄ sardicēse ꝓciliū neq̄ decreta alia vos hre sctoꝝ patruꝫ vel recipe. nō facile vob⁹ facultas credēdi tribuit: maxie cū sardicēse ꝓci. q̄ penes vos i vrīs regiōib⁹ actū est, z ois ecclia recipit: q̄ rone ꝓueniat vt hec sctā cōstātinopolitana ecclia abijceret: z (vt dictū est) nō reciperet.

¶ Distinctio. xvij.

Generalia q̄ꝫ ꝓcilia vel q̄ꝫ rpe celebrata sūt: vl q̄ꝫ authoritas ceteris ꝓmineat, sanctorum authoritatib⁹ supra monstratū est. Authoritas ꝑo aggregandoꝝ conciliorū penes apōlicam sedem est.

Ūñ marcell⁹ pa. scribit Marentio epo. ¶ Ubiq̄ romani pōtifices authoritate synodū aliq̄bus cōgregare nō licet.

Synodū epoꝝ absq̄ huius sedis romāe authoritate cōgregare q̄sdā epos possitis ꝓgregare nō potest regulariter facere. ¶ Neq̄ vllū epm q̄ hāc appellauit aplicā sedē: dānare ātea hinc sūia definitiua procedat. Nā si sc'lares in publicis iudicijs libellis vtuntur appellatoriis: cōto magis sacerdotib⁹ hec eadē agere licet: q̄ sup illos sunt: de quib⁹ dictū est: Ego dixi dijestis.

Itē Julius pa. orientalib⁹ epīs.

¶ Non est ratum concilium q̄ authoritate Romane ecclie fulcitum non sit.

Facta publica dñt ab oībus sciri.

Sardicense. Ratentius epūs volebat generalem synodum ad cōdēdum canones cōgregare. sed marcellus dicit q̄ nō pōt sine lnia pa. cuius possit particulare synodū condere.

e ¶ Synodū. Sꝫ generalem.

f ¶ Cōgregaf. cū

conueninunt epi ad examinandā causam criminalē alicui⁹ clerici in sacris: ⁊ fm hoc est argu. q talis congregatio epoz non dicitur synodus generalis.

Regula. ¶Cal⁹. Orientales epi facti heretici multas fecerunt facto cōcilio cōstitutiones: cui concilio nec papa nec eius legatus interfuit. Et ideo iuli⁹ papa dicit illud nullas vires habere, ⁊ hoc pōt authoritate canonū dicentium concilia sine authoritate se. apo. fieri non debere.

a ¶ Legat⁹. Ad hoc specialiter destinatus: alias non posset legatus facere cōcilii: vt no. d.di.ij.§.porro. et extra de offic. leg. qō trāslationem.

b ¶ Ratū est. Argu. q id quod nullum est, non potest ratum haberi: vt not.ix.q.ij.c. nullo alterius. extra de elec. auditis.

c Hic soli se dicōcessa. dicit expresse habetur q illud qō soli pape cōperit, non transfertur generaliter mandato: nisi specialiter mandetur: vt extra de of. le. qō trāslationez. que autez illa sint, dis.xij.dist. precedentis. et alia habes

* Vel est de offic.lega. qō dic q p translationem.

Ec licuit. ¶Cal⁹. Celebrato ꝓcilio quin illos ꝙ to apud cōstātinopolim, epi venetie facili, hystrie et ligurie scysere volentes recipere nos ꝺ statuta illi⁹ cōcilij, b⁹ nullo ꝺ statuta essent bona vel mala. contra quos inuehit Gregoriꝫ go. dicens q si aliqua dubitatio emerserit de statutis in cōcilijz in eodē cōcilio, mittere debebant ad sedem apostolicam. celebra Si vero fuerint cōtumaces, ab eccl'ia sunt coercēdi: ⁊ si re. fm p eccl'ia nō possunt, p seculares debēt oppīmi potestatē. Lau. d ¶ particulare. Ad aliqd generale statuendū, ⁊ vel Statu ad reuocandū illud quod in vniuersalibus conciliis est ta vni statutū: vt isti epi qui volebant retractare statuta con uersal stātinopolitane synodi. Videt hic q ad solū papam spe cōcilij p ctat interpretari statuta vniuersalis concilij: vt extra de quē pos cōcef. prebē. ⁊ ec. nō vacan. dilect⁹. Arg. Ꝫ q ab omnib⁹ sunt in epis vel a saniori parte eorū qui interfuerunt, potest fieri interpretatio: quia ab eo iudice prodire debet interpretatio qui ius statuit, ex de sen. excom. inter. de iudi.

Regla vestra nullas habet vires, nec hꝫe potuerit: qm nec ab orthodoxis episcopis hoc concilium actū est: nec Romane ecclie legat⁹ interfuit: canonibus precipientibus sine eius authoritate cōcilia fieri nō debere: nec vllū ratum est⁵, aut erit vnqz concilij qō ei⁹ nō fuerit fulcitū authoritate. ¶ tē Damasus papa.

¶Null⁹ vsurpet cōcilia Romane ecclesie.

Hic soli sedi concessa c null⁹ vsurpare sine eius cōsultu pīsumat: q non vult honore ecclesiastico indign⁹ aut contēptor iudicari. ¶ tē Gregoꝛ papa. ¶Sibiqz apostolice sedis authoritate synoduz aliquā⁹ cōgregare non licet.

Dec licuit alicui aliquādo, nec licebit particulare⁹ synodū cōgregare: hꝫ quotiens aliqua de vniuersali synodo aliq̄bus dubitatio⁹ nascit ad recipiendā⁴ de eo qō nō intelligūt rationē aut sponte hi q salutē aīe sue desiderant, ad aplicam sedē, p recipienda ratione conueniāt: aut si forte sicut de talib⁹ scriptum est: Nec cator cū peruenerit in pfundū malo⁹ cōtemnit: ita qui obstinati ⁊ cōtumaces extiterit, vt cum venissent.

e ¶ Ad recipiendā. Loi pso q quis errat, nō ꝺz hereticus si paratus est corrigi: vt xxiij.q.j. hec est fides. sed si dubitat de fide, hereticus ꝺr: vt ex de here. c.j.

f ¶ per seculares. possunt ergo laici coercere clericos etiā nō depositos in castigos: vt not.xxij.q.v. principes. alias aūt eiaz depositum nō pōt laicus punire nisi incorrigibilis sit: vt ex de iudi. cum nō ab homine. nunqz em clericus ꝑtrunc cumqz sit criminos⁹ tradend⁹ est curie seculari: quomodo possit corrigi p ecclesiasticā potestatem: vt.lxxxj.di.dictum. ex de iud. at si clerici. nisi in crimine falsi literarū apostolicarū: vt extra de cri. fal. ad falsarioū. Itē habes hic q vbicūqz deficit ecclesiastica prās, semp recurritur ad brachiū seculare. xj.q.j. petim⁹. et.xxij.q.v. de liguribus. Ad idē e.q. administratores.

Laici verum possunt aliqñ clericos punire.

f hic videas qō legitur et no. xxij q.iij.ō pbꝫo. Archi.

Multis denuo apostolicis ⁊ canonicis atqz ecclesiasticis instruimur regulis nō debere absqz sententia romani pontificis cōcilia celebrari.

¶ Quapropter vt iam dictū est, recte nō cōciliū sed conuenticulū vestrum vel conciliabulum cassatur: ⁊ quicquid in, eo actum est, irritū habeat ⁊ vacuum: vos quoqz deinceps videte vt nullius hortatu⁸ talia pīsumatis, si apostolice sedis cōmunione carere non vultis.

¶ Si ꝺo in qualibet puincia orte fuerint questiones: inter ipsos pīouncie epos discrepare ceperit ratio, atqz iter ipsos dissidentes non conueniat: ad maiorē⁹ tunc sedē referātur: et si illic quidē facile et iuste non discernunt⁵: vbi fuerit synod⁹ regulariter cōgregata, canoni

Multis. ¶Cal⁹. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima dicit q cōstantinopolitani epi celebrauerūt concilium ad vocationē Jo. q̄ tunc erat patriarcha: quod factum fuit absqz sedis apostolice licentia. quare papa concilium illō euacuat et cassat, ⁊ ꝓhibet ne deceterō talia fiāt.

In sc̄a ibi: si vero. dicitur q si episcopi ceperunt super aliquo discrepare negocio: referatur questio ad sedem archiepi⁹ vel patriarche: ⁊ si ibi nō potest terminari, referatur ad synodū epoz. difficiliores ꝺo questiones ad sedem apostolicam referuentur.

g ¶ hortatu. Arg. q authoritas superioris non excusat: vt.xij.q.ij. quicunqz militum. Arg. contra.xij.q.ij. de rebus. lxij. dist. saluntane.

Ubi ō hoc. et lxxxvj. di. an putaꝫ. Archi. Appellatur ō epis ꝓ uincie ad metropolitanū.

* Tu dic q in ieubus excusat: alias non.

h ¶ Ad maiorē. Id est ad metropolitanum: ⁊ ita cū appellatur ab omnibus epis prouincie ad metropolitanū, vt q metropolitanus sol⁹ maior sit omnib⁹ epis pīuncie quia de pari ad parē non licet appellare. ij.q.vj.c. anteriorū. ver. illo videlicet. Item hic appellatur a metropolitano ad cōcilium metropolitanum. j.q.q.vj. ois, ⁊ sic con-

† Et hoc dicto vſq; cōciliū posset cognoscere de causis delictorū metropolitani. de hoc dicā.xj.q.j.si deri cus. ibi videas Archi.

ciliū est maius ipso metropolitano. ⁊ sic appellatur ab aliquo ad seipsum cū alijs. ⁊ est simile. ff. qñ appel. sit. l. j.§. ioiet. Sed qd est qđ hic dicit q̄ si dissentiūt epi, recurrāt ad superiorē quare non stat hic sententie plurium. lxv. di. sane. Intelligunt quidā q̄ hoc dicit in causa criminali: ſi vbi opz oēs epos cōsentire vt. vj. q. iiij. c. j. ⁊. ij. Sed potest intelligi in eo casu qñ in prouincia dubitat de negocio aliquo inter epos: tunc recurritur ad sedem superiorē. Uel intelligas in eo casu ēnā qñ dissentiunt epi in ista, non q̄ ſnias aliquā profe rant: sed videtur quibusdā vno modo sententia: alijs alio modo.

a ¶ Maiores. vt de fide: vt. xiij. q. j. quotiens.

¶ Concilia. ¶ Cal⁹. Qui dā episcopi singulis annis sine sede aplica concilia faciebāt. quare ſymmachus papa ea cassat cū non inueniatur aliquid constitutū sine authoritate sedis aplice imo sēp ei maiora negocia reseruāt.

ij. ps.

b ¶ Sacerdotuz. .i. episcopoum.

c ¶ perdiderūt. Not. q̄ aliquis ōt perdere qđ nunq̄ habuit. sic. v. q. vj. quia iuxta. xxiij. q. iiij. guilisarius.

‡ Ubi de hoc. Archi. xxiij. di. quotūdā. sic. xxxij. q. ij. q̄ vero. ⁊. c. moyses.

¶ Hinc etiam. Hec est. ij. pars dist. in qua ponit qđ iuris sit de synodis.

¶ Cattus. Hic. §. diuidit duas partes. In prima dicit q̄ ſymmachus papa erat de quibusdam criminib⁹ diffamat⁹. Unde Theodoric⁹ rex venit̄ romā concilū cōgregauit vt examinarentur ea que obijciebant pape. Tunc surgentes epi ligurie ⁊ emilie ⁊ venetie dixerunt imperatori q̄ ad papam spectabat conuocare concilium. imperator ad hoc benigne respondit omnia esse in potestate synodi: committēs negociū authoritati pontificiz, dūmodo pax in ciuitate romana seruetur. In secda ibi, Episcopi vero: dicitur q̄ epi ibi congregan authoritate eiusdē ſymmachi intercedente absoluēbāt ipsum ad humano iudicio, a solo deo iudicandū: ⁊ restituendos clericos qui receſſerāt a ſymmacho papa, in suis officijs decreuerunt: dūmodo primo ſymmacho satisfaciant. Cui statuto primo sub scripsit Laurent⁹ epūs ecclesie Mediolanentis: secundo Rauennas: et postea. lxxv. epi.

b ¶ Precepisset, isti epi venerūt ad citationē regis nō q̄ venire tenerentur: sed vt reuocarent eum ab errore suo. Simile ad hoc extra de exceptionibus. olim.

e ¶ Jussione dñi, habet ergo romana ecclesia authoritatez a concilijs, ſz imperator a populo. vt. xciij. dist. legimus. in ſi. Contrariū huic signatur. xxj. dis. ſtatus. ⁊ xxij. dis. omnes. vbi dicitur q̄ romana ecclesia habet primatū a dño, et non a cōcilijs. Sed dic principaliter habuit a dño: secundario a concilijs.

f ¶ Reuerentiā. Debet imperator reuerentiam ecclesie: sed de rebꝰ ecclesie nihil pōt disponere: vt. xcvj. di. bene. vnde nec dignitates nec prebē dande dare pōt: ‡ vt dam. xvj. q. vij. ſi quidem. ceps. Arg. contra. ex de ſtuctu. cū inter. in parte decisa, ⁊ vbi dicitur rex cōpetere decanatū: ſz hoc forte ex cōsuetudine, ⁊ ex priuilegio. xxj. questio. hinc etiam.

g ¶ Immunis. j. ij. q. vij. §. item cuz balaam. in ſi. Contra. ibi dicitur q̄ ſimoniacus post restitutionem tenetur respōdere accusatoribus. Sed dic q̄ primo fuit accusatus de hereſi: ſz cum appareret calumnia accusantis, postea fuit absolutus: vt hic dicitur.

h ¶ Ante tempus. Quod fieri nō debuit: vt. viij. q. iij. nonne. §. illud.

i ¶ Synodo. vt. xcvj. dist. bene.

Ordo per bis.

¶ Piscopos. ¶ Tēp⁹. Sciale est q̄ qui prius dignitatē receperūt, preferendi sunt alijs: ¶ vt.lxxiij. dist.eporū.et.lxxv.dist.c.vlti.et extra de maio.et obe.ca.j.quoniā ille gradu ceteros antecedit quem labor prioris et stipendia longiora fecerunt anteire: vt.C.de of. ma. offic. l. nemo.

Contra. xvi di. fe. ra sy no dus.8. prima annota no. vbi de hoc Arcid.

nisi aliquis recēperit dignitatez a principe. ille enim ꝑponitur alijs: vt extra de maio. et obe.per tuas.¶.ff. de albo scri.l.ij.et nisi sint loco metropolitani, vel alicuius maioris dignitatis: qui licet sint posterius ordinati, tamen ꝑponūtur alijs: vt hic i palea.placuit. di stin.prori.

¶ Episcoporum ¶ hec di. diuidit in tres partes. In prima probat q̄ concilia episcoporū debent fieri bis in anno: et hoc probat per sex canones: qō tamē correctum est. Secūda ibi, quoniam quidē. Tertia ibi, et si. ¶ Lulus. Dicti est supra ¶ ostēsum q̄ epi nō possunt celebrare concilia sine licētia romane sedis in quibus aliquid generaliter definiāt vl statuant: ad correctionē tamen cōcilia celebrare, et indicere que iam statuta sunt generaliter vl specialiter possunt.

b ¶ Episcoporū. hic intitulat. xviij. di. In proxima dist. magister ostēdit ¶ q̄ prouincialia cōcilia nihil generaliter possūt cōstituere ideo cōsequenter ostendit ad quid sint vtilia. addit etiā quotiens et q̄ tempore anni, ¶ cuius auctoritate sint celebranda: ¶ et q̄ metropolitanus nihil debet exigere ab episcopis conuentibus ad concilia. addit de pena episcopi qui vocatus ad synodum non venit. In fine dicit q̄ infra sex menses debet episcopus indicare suis subditis ea que in concilio acta sunt. Lau.

¶ Constituendum. Illud non est verum: quia episcopi bene possunt condere canones episcopales, et archiepiscopus prouinciales: quia quilibet populus et

¶ Tēpus ordinationis nō ad ecclesias, sed ad ꝑsonas refertur: sicut ex cōsuetudine cardinaliū sctē romane ecclesie et epōrū vniuscuiusq; prouincie euidenter apparet.

¶ Distinctio.xviii.

Episcoporū[b] igitur cōcilia (vt ex premissis apparet) sunt inuētada ad definiēdū, ¶ ad cōstituendū [c]: non autem ad corrigēdum. Sūt enim necessaria episcoporum cōcilia ad correctionē, ¶ ad exhortationem: q̄ etsi non habent vim constituendi, habent tamen authoritatem imponendi ¶ indicendi quod alias statutum est: ¶ qō generaliter seu specialiter obseruari ꝓceptum est.

¶ ℞ Babilonēsi cōcilio. ca. vj.

Palea.

Placuit vt conseruato metropolitani primatu ceteri epi ſm sue ordinationis tps alius alij deferat locū. Unde Leo papa Anastasio Thessalonicensi episcopo.

¶ Bis conuenus p singulos annos ab epis celebrentur.

De concilijs aūt episcopalibus nō aliud iudicimus, q̄s qō sācti patres saluberrime ordinauerūt: vt.s.bis[d] conuentus p annos singulos habeant in quibus de oībus [e] querelis q̄ iter diuersos ecclesie ordines[f] nasci assolēt, iudicetur: ac si forte iter ipsos qui ꝓsunt, de maioꝝ[g] peccatis nascāt (quod absit) causa que prouinciali examine nequeat definiri: fraternitatē tuam de totius negocij qualitate metropolitan⁹[g] curabit instruere[h]: vt si coā positis partibus nec tuo fuerit res sopita iudicio, ad nostrā cognitionē q̄quid illud est transferatur. ¶ Item ex Niceno concilio.

¶ Quo tēpore concilia epoꝝ sunt celebranda.

Habeatur semel cōciliū ante dies quadragesimē[i]: vt oib⁹ (si que sunt simultatibus[k] amputatis, mūdum ieiunium et solenne deo possit offerri. Secūdū vero agatur circa tempus[l] autumni. ¶ Item ex Antiocheno concilio.

sciendū. nō tamen tanēs testis: vt.ij.q.vj. statuendum.

i ¶ Habeatur. ¶ Dies quadragesime. Jn seq. capi. dicitur q̄ post tertiam hebdomadam pasche: ſz iste canon ꝓtendicat illi: quia iste canon est niceni concilij: vel loquitur secundum diuersas consuetudines. xxvj. distinctio. capi. vj. versi. j. argu. lxxvj. distinctio. vtinam. Archidia.

k ¶ Simultatibus. Simultas est odium primatum. lxv. dist. ca. iij.

l ¶ Circa tempus. Jdibus octobris: vt ¶. ca. seq.

De concilijs. ¶ Cetus. Jn hoc ca. statuit Leo vt concilia episcoporum fiant bis in anno: et ibi clericorum questiones diriment: et si ibi dirimi nō possunt, referantur ad primatem: et si nec ibi poterunt terminari, ad sedem apostolicam referant.

d ¶ Bis. Hoc corrigitur ¶. eo. quoniā. et extra de accu. sicut olim.

e ¶ De oib⁹. Ad eos spectantibus.

f ¶ Ordines. id est laicos vel clericos loquit primati vel patriarche.

g ¶ Metropolitanus. Nota q̄ in magnis negocijs semper consulet archiepiscopus suū primatem: vt hic, et lxv. distin. de persona. et. vj. q. iiij. sint episcopos. Jtē habes hic q̄ ꝑmas non debet interesse concilio metropoli. et. xcij. distin. ca. penult. et. xj. q. j. si clericus aduersus.

h ¶ Instruere. Ergo iudex a quo appellatur potest instruere iudicem ad quem appellatur: et eius causaz quare non recipit eius appellationē et exemplum sibi reddere debet: vt ff. de appel. recip.

Prias ī concilio archiepi non dz iteresse.

¶ Et hō p appellationē vel consultatio nem vltrō primam.

¶ Sub. qō iter alia primatum obtinet xv. dist. c.j. ¶.ij.

a ¶ Propter. ¶ Admoneant.i.cōuocent.vel ꝓpie:ꝛ sic est argu.q mora pōt purgari:ꝫ ecrtus dies

Ad est adiecto dei nō facit aliquē eē i mora. Lau.

sit appositus: ꝛ als quare admonerētur:sic.ī.e. distinctiōnē.ꝛ.ff.de peri.ꝛ cōmo.rei ven.l.j.§.licet aūt. Arg.ꝛ extra de elec.cum in cūctis. Arg.contra.vij.q.j. ꝓsens.ꝛ.xx.q.ij.puellas.ꝛ.C.de ꝛahē. stipu.magna.ꝛ ex de do.et contuma. cum dilecti. Solu. vbi dies ꝓfigit a canone, mora pōt purgari.sec⁹ si ab hoīe ꝓfigitur dies arg.ff.de arb.si cū dies.§.vlti.ꝛ.l.cel sus. Jo.Sz hoc nō est verūz:vt ex de sup.neg.ꝓpe.ꝫ ibi dicī videt q mora purgari non possit sed certe noua decre.dicit q in solutione pēcionis mora itra breue tempus possit purgari: vt ex de loca.c. vlti. sed illa loquitur in alio casu.ꝫ

§ Vlde l hūc locū Joā. bapti. annotatiuz positerior. c.lxv.

decreta.licet. Vel dic q illa corrigit decre.licet.Bar.

b ¶ Idibus. Hoc falsum videt:quia idus semper est in xiij.die.vel.xv.finis q none precedūt. si eēm mēsis habet ſtruor nonas,sunt idus.in.xiij.die.si vero sex nonas, sunt in.xv.die. Et ita idus nūq̄ sunt in.x.die.verum est apud nos:ſz apud grecos bene est in x.die.Dicunt quidam,ꝫ idus quā do ꝛdicitur large: vt hic:scilz totū illud tēpus ex quo post nonas statim incipiunt cōputari: vt cū dicitur.viij. idus.vij.idus.ꝛ sic deinceps. nam in principio mensis dicitur calende.deinde.iiij. vel.vj.nonas.deinde terminatis nonis dicitur.viij. idus.vij.idus.quare ergo dicitur q sit decimus?Sed dicas q hic vocat hoc nomine idus quēlibet diem qui est inter illos dies qui dicuntur idus: non vltimum diem illoꝝ, qui ꝓprie et absolute dicitur idus. Alia expositio que fit hic,non valet.

Calende,none,et idus.

ꝫ vt Laurenti⁹.

c ¶ Hyperberetei mensis.id est octobris.

d ¶ Et omnes.et pro id est.al⁹ si omnes debent cōuenire de ꝓuincia:quare eos reseraret eis oia ea que fierent ‡ in synodo: vt j.ca. decernimus.

‡ de hoc j.eo.c. pe.lau.

e ¶ Concilia, prouincialia: q quilibet eps irrequisito metropolitano potest facere concilia episcopalia: vt xxxviij.distin.quando.

f ¶ Causis.que ad statum prouincie spectant.

g ¶ Quod ꝓpz. ¶ Doceri.Iz enim non debeant indigere doctrina:vt.j.q.vij.conuenientibus. ‡ ñ discere debent.vxiij.q.ij. si quis.Lau.

h ¶ Accusare.id est debent ecclīa rī: vt.ij.q.vj.q̄sq̄ probatus.

Ad morā correctionē,et cōtrouersiaꝝ dissolutionem bis in anno ep̄ale concilium fiat.

¶ Propter ecclesiasticas causas et q̄ existūt controuersias dissoluēdas:iuſticere nobis visum est bis in anno p singulas ꝓuincias epoꝝ cōciliū fieri.Semel quidem post tertiā hebdomadaz paschalis solēnitatis:ita vt i quarta hebdomada que sequitur,ꝛ in medio temporis inter paſcha et pentecostē concilīū compleatur. Admoneant[e] aūt comprouinciales episcopos hi qui in amplioribus ciuitatibus, id est metropolitanis degunt.

¶ Secundū vero concilīū idibus[b] octobris habeaī: q̄ dies apud grecos hyperberetei mensis[c] decimus inuenit. In ipsis aūt ꝑcipiis ꝛ ꝓsbyteros ꝛ diacones ꝓsentes esse oportet: et oēs[d] quotquot se lesos existimāt, synodicaz expectare siñam: nec liceat aliquibus apud semetipsos cōcilia[e] sine metropolitanorum ꝛ epōrum conscientia et cōsensu facere: quib⁹ et de oīb⁹ causis[f] cōstat esse ꝓmissum iudicīū. ‡ tē ex cōcilio Laodicēn. ¶ Semetipsos acculant q vocati ad synodum venire contemnunt.

¶ Non oportet vocatos epos ad synodū cōtēhi qui. § Item si quis propter tempestatem vel fluminis vel q̄ vocatus est ad testimoniū vel ad dignitatem:vel cū si incipit abesse causa reipubli. vel si domestico funere impeditur:vel si maius negocium ipsum trahit,excusatur:vt.ff.si quis cau.l.iij.§.j.et.ij.et.l.iiij.et.ff.ex quibus cau.maiores.item hi. vel si ad maius tribunal vocatus est:vt.ff.de re iudi.contra pupillum.§.his qui. Item timor hostium.extra de appel.ex parte.

¶ Nouiter quidē. ¶ Hec est secūda pars huius distin. in qua probat q̄ sufficit q̄ semel in anno fiat prouinciale concilium. Jo.de fan.ꝛ q̄ singulis annis concilīū ꝓuinciale debeat celebrari,ponit sub ꝓcepto.Archi.

¶ Causis. Hoc ca.diuidit in duas partes. In ꝓma ostendit

Contumacis nullo modo ferat penis metropolitanus qui saltē semel in anno celebrare concilium negligit.

Quoniam quidem regula est que dicit bis in anno per singulas ꝓuincias

i ¶ Multe. Arg. q̄ p sequēta inteligūt ꝛ ꝓsumūt: dūtur ꝓcedētia.nā si quis ab hereticis q violentū tractus fuerit,et per mēsem steterit ciēs, ꝓsumit non tractus: vt.j.q̄.j. cōstat. Item arg. cōtra ꝓlatos et virtijs subditos:et contra magros et virtijs discipulos: vt.xxviij.dist.pulsēs. et.xxj.q̄.ij. q̄ aūt aīt.liij.dist. legē.xij.q.ij. quatuor.xxiij.di.multis.xxxiij.q.j.cum per bellicam.ꝛ.C. de adul.si qui.

k ¶ Necessitatibus. Que necessitas excuset,habes de cōse. distin.iij. Cū

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

antiqua regula precipiebat synodum bis in anno celebrari. Sed q; hoc difficile erat, ideo sexta synodus statuit semel in anno fieri. Princeps ꝯo q̄ hoc prohibuerit, excōicet: & metropolitan⁹ qui cōciliū neglexerit celebrare, canonice puniet. In sexta ibi, Dū aūt. Vt q; donec synodus agitur, episcopi debēt esse in terris diuinis mandatis: & q; metropolitan⁹ nō habeat licentiā petendi aliquid ab epīs venientibus ad synodum. & si cōuictus fuerit aliquid exegisse, in ꝯdruplū restituet.

¶ Offi quidem regula. Aliud not. q; cū hec synod⁹ † veneranda fm ius corrigere antiquā constitutionē Jo.8 f. Tcostli. Facit mētionem de ipsa: & sic est hic aruno segu. q; vna cōstitucunda, tio nō reuocet per an reuo alia nisi faciat mēcet puotiones illius. sic est rē de ilter nō videt papa la mentione nō facta. ex certa scientia contrariū constituere.

Sed hoc non dicoverū: et lz in rescriptis et priuilegijs ē de requiratur q; fiat fer.ve mentio priorū: ad hec, et hoc vt priora reuocentur; non tñ est ita in cōstitutionib⁹: et hoc ideo quia cū odi- constitutio precedit ex libero motu dñi pape: et q; ola iunē. Ar. ra habet in scrinio sui pectoris: vt. C. de testa. olim. Item Testū et est arg. ad hoc ē de cog. spi. c. j. sīr in testamētis non ſeciāū requiritur q; fiat mentio priorū: q; testamentū pro lege an reuo seruat. xiij. q. ij. c. vlti. nisi in duob⁹ casibus: vt si sit testacer pu- mentū factū inter liberos: ‡ vt. C. de testa. l. hac consultum, tissima. ℈. ex imp̄fecto. & aut. hoc inter liberos. & nisi ipse ‡ Jdē & testator legem sibi testandi dixerit: cum dixerit: si fecero si ꝑmus aliud testamentū, nō valet: q; tunc faciendo secundum deroga ops q; faciat mentionē de primo: vt. ff. de leg. iij. si quis, totiē in prin. in conciliis aūt antiquius obtinet si est potior⁹ scio. ff. authoritatis: vt. l. dist. dño scrō. in fi. Jo. Verū est q̄ in ſ leg. j. rescriptis continet: sed olim factor⁹ habere memoriā, po simili- tius est diuinitatis ꝯs humanitatis. C. de vete. iur. enu. et ibi. l. j. ℈. hīs. nec presumit papa ex certa scientia indulge- ℈. vin. re per secundū rescriptū post primū sup eodē: sed presu Argu. mitur q; hoc faciat ut memor⁹ priorū. ē de offic. delega. ex parte. j. Ipsum enim fallit oblitio. xxiij. dist. preterea, sed vt tangit ꝑ in glo. Jo. ipse habet vel presumit habere ola iura in scrinio pectoris sui. In legibus et cōstitutionibus cōmenī iura: & posteriot tollit priotem: lz non faciat mentionem de ipsa. ff. de legi. nō est nouū. In testamentis aūt alia est ratio, ne libertas suprem iudicij infringatur: q̄ esse nō debet. ff. pro socio. cū duob⁹. ℈. idē respōdit. q; nihil est q̄ magis hoibus debeat ꝯs q̄ suprema volūtatis liber sit stylus: & liberum q̄ iterū non redit arbitrium. C. de sacrosan. eccle. l. j. in fi. sed in duobus casibus supta not. in glos. Joan. est speciale. Berū. et. xxiij. q. ij. hoc ipsum. in fine. Archid.

a ¶ Excusatione. frivola: nam rōnabiles exceptiones semper admittunt ur: † vt ē de offi. deleg. ex parte.

b ¶ Cōmunione. Not. principes posse excōicari: q̄ verum est etiam a sacerdotibus: vt. j. dist. xcvj. duo sunt. xj. q. iij. si autē vobis. et. C. vbi de crimine agi oportet. auc. qua i pucia.

c ¶ Vel vi. Vide quis per vim detur ergo q; si alineatur ab aliquo et aliquid interim, fiat contra ipm, q; retractari possit ꝯ illud. Jdē est si per dolum alteri⁹ non veniat: vt ē de integ. resti. ex literis. Sed Jriū legitur. ff. si quis cautel. l. ij. ℈. vlti. et. ff. de eo per quē factus erit. l. vlt. vbi dicit q; si p dolū aut p vim alicui⁹ aliq̄s nō venerit ad iudiciū, non reuocat id q̄ factū est: sed datur actio contra ipm impedientem. Sed dic q; non reuocat ipso iure: sz p in integrū restitutionē: ‡ vel in eo casu reuocat quādo detētor: non est soluendo. extra de restitu. spo. olim.

† ℈. c. c. Jrii. j. e. si epūs. Archi. Reuocāt fertā ℈ violēter detentū.

‡ ff. de eo per quē factū est. l. vlt. ℈. j. Arc. Clerici pñt pecuniari ter puniri.

d ¶ Quadrupli. Argu. q; clerici possunt pecuniariter puniri et punire: vt. xxiij. dist. q̄ꝯ. in fi. & xvij. q. iiij. definiuit. et. c. si quis deinceps. et. xxiij. qō. v. de ligaribus. Arg. contra extra de pē. licet. ‡ Sed dic q; vbi pena spiritualis est in iure statuta, non debet infligi pecuniaria, alis secus. extra vt lite non contesta. quoniam. in fi. ideo autem punitur in quadruplum: quia crimen concussionis ꝑ commisit: quod punitur pena quadrupli. j. q. j. quidam. et. qō. vij. sancimus. in fi. et tam laicus ℈ clericus punitur pena concussionis: vt. xxiij. q. j. militare. huic signatur cōtrarium. xij. q. ij. fraternitas. vbi dicitur q; ecclesia non debet suum cum augmento recipere. Sed dic q; hic non recipit nomine ecclesie: sed ꝑsonis nomine. xvj. q. vj. si episcopum.

‡ Vide ff. de eo per quē factus est. l. vlt. ℈. j. Arc. Dic vt no. j. xxiij. q. v. si vos Archi. ‡ Aget iste a q̄ accepit ℈ eū superiorē ꝯ xj. qō. j. si clericus. Archi. Eulogie. Magri debent gratis docere.

e ¶ Eulogijs. ¶ Casus. Querebat quidā epūs a papa virum presbyteri tpe synodi deberent afferre eulogias. i. munuscula epīs? Et respōdit papa nil se inuenisse a maioribus definitum: sed in arbitrio cuiuslibet presbyteri qui voluerit exhibere. Nam si definitū esset aliquid tempore synodi a presbyteris dandum, minus libenter venirent ad synodum.

f ¶ Eulogijs. Eulogie dicuntur munera que deferūt subditi suis prelatis.

g ¶ Minus. Argu. q; magistri non petant collectam a scholaribus: vt libentius veniāt ad scholas. sic. j. q. j. baptizandis. & c. placuit vt vnusquisq; j. q. ij. vendentes.

¶ Respuende. Arg. q; quedam licite possumus recipere, que tamen petere prohibemur: vt. j. qō. ij. placuit.

ea.q.ꝫ pio.viij.q.ij.questa.

Citato a ipediri an mittere teneat.

¶ Episcopus. ¶ Casus patet in summa.

¶ Legati. Argu. q ꝫ citatus ad iudiciū venire non possit: nihilominꝰ tenet mittere, pcur atorē. v.qō. iij. si egrotans. et eē de ap. constitutis. Argu. contra et de pcu. querelā. De hac materia ḡas v.qōne.iij. si egrotans. sed illud ca. querelā. loquitur in ardua causa.

Sine graui necessitate episcopꝰ ad synodū treno tardet.

¶ Episcopus ad synoduz tre non tardet si non satis graui necessitate inhibeatur: sic tamē vt in persona sua legatū ' nuttat: susceptur' (salua fidei veritate) quicquid synodus statuerit.

Item ex concilio Cartha. v.

¶ Excusationes literas dirigant qui grauati ad synoduz tre non possunt.

Placuit vt quotiēscūq congregandū est concilium: epi qui neq ætate, neq egritudine[b] neq alia grauiori necessitate impediūtur, cōpetenter occurrāt. q si non poterunt occurrere, excusationes suas literatoue[c] conscribant. nisi autē rōnem[b] impedimēti sui apud primatem suum reddiderint, ecclesie sue cōmunione[c] debent esse contenti.

Item ex concilio Turon. c.ij.

¶ Palea.

¶ Episcopꝰ non debet abbatem[f] cogere ad synodum ire, nisi aliqua rationabilis causa existat.

Item ex cōcilio Arelatensi.

¶ A cōmunione sit alienus q synodo adesse cōtempserit.

Si ꝙs aūt synodo adesse neglexerit, vel cetuz fratrū anteqꝫ[g] conciliū dissoluatur crediderit esse desere-

dum, alienū se a fratrū cōmunione agnoscat: nec euz recipi liceat, nisi in sequenti[h] synodo fuerit absolutus.

Item ex cōcilio agathensi. ij.

¶ Cleric ad primā synodum a cōmunione abstineat qui a metropolitano vocatꝰ absq grauj necessitate synodo adesse neglexerit.

Si ꝙs metropolitanus ad cōprouinciales epos epkas direxerit in quibus eos aut ad ordinationē sūmi pontificis ' aut ad synodum inuitet: postpositis oibus (exceptis grauj infirmitate corporis, ac p̄ceptione[k] regia[l]) ad constitutam diem adesse non differant. q si defuerint: sicut prisca canonum authoritas precepit, vsq ad proximam synodum a charitate fratrū, et ecclesie priuentur cōmunione.

Item ex concilio tarraconē.

¶ A cōmunione priuet epus qui a metropolitano vocatus ad synodum venire contempserit.

Si quis episcopoz commonitus a metropolitano ad synodum nulla grauj necessitate intercedente corporali venire contempserit: sicut statuta patrum sanxerūt, vsq ad futurū cōcilium cunctorum episcoporū charitatis cōmunione priuet. Item ex concilio Martini pape.

¶ Abbatem. † Hoc intelligi potest de abbatibus Cistercien. ordinis: vt extra de statu mona. cap. j. nisi pro crimine enorm. xj. qō. iij. principes. Argum. extra de priuileg. tuorum. sed alij abbates debent venire ad concilium: vt supra xviij. quest. ij. abbates. et j.e. decer. nimus. et hanc partem habes. xviij. q. ij. ℣. vltimo.

§ ¶ Ante. sic j. de consecrat. distinc. j. omnis. xj. q. iij. certum.

h ¶ Nisi in se. quēti synodo. Sic ergo quādoq differtur absolutio: vt maior rubor sit ei absolui coram multitudine. Similiter in sacrilego differt: vt diutius confundatur. xvij. qō. iij. si quis suadente. Sic differtur absolutio illius qui multum deliquit: vt xj. qō. iij. qui iubente. vnde licet ante voluerit absolui, non auditur: alias regulariter non debet differri: vt extra de appellatio. qua fronte.

§ ¶ Summi pontificis. i. epi. vt ij. q. vij. ca. accusatio. vel audire de eis q ordinauerit summus pontifex.

k ¶ Preceptione regia. ꝫ epus suo metropolitano tāq̄m maiori teneatur obedire: vt. x. dist. viij. q ꝫtra mores. tñ hic defert regie dignitati: vt xi. q. ij. de rebus. Item

l ¶ Regia. xvij. q. vlt. si vobis. ꝛ. c. si ꝙs epꝰ. cōtra. sed hic loquitur de his qui habēt feudū, ibi nō: immo et qui libet deberet venire si vocaretur propter negocium regni. vel illud intelligitur cum episcopus relicto ecclesiastico iudicio pergit ad imperatorem petens ibi iustitiam: quod nullus clericus debet facere. xj. questione. j.

§ ¶ Si quis episcoporum. Nihil notatur.

Ubiꝫ hꝰ et eꝰ testi. venies. j. ibi videas. Excōicatus vtrumꝫ possit eē in vna ecclesia ꝛ non in alia.

e ¶ Communione. Uidetur q aliquis potest esse excommunicatus in vna ecclesia et non in altera: vt hic: et j. viij. distinct. si quis de alterius. et sic est contra. iij. qō v. quisquis. Sed dic q iste non est excommunicatus: sed cum alijs episcopis non communicabit: quia non venit ad negocia ipsorum: vel ad consecrandum episcopum. distinct. salonitane. Item in hac synodali citatione vnica ratio sufficit, vt hic: ꝛ simile. j. iij. q. v. quisquis. sed in iudiciali trina requirit: vt. xviij. q. ij. de illicita.

Propter ecclesiasticas causas.¶ Casus. Dicitur in hoc capi. q̄ metropolitani. bis in anno debet concilium congregare e omnes epos prouincie conuocando: ad quod etiam conuenire debent sacerdotes vel diaconi, vel omnes qui se lesos existimant: q̄ qui in aliquo delicto inuenti fuerint, fm rationem exeommunicetur. Necesse pōt concilium celebrare, nūi fuerit metropolitanus.

Martinus di. canonū renouator.

a ¶ Propter ecclesiasticas causas. Martin⁹ qui fuit solicitus pro republica, renouauit canones: vnde dicitur renouator canonum.

b ¶ Vel hi. Quasi dicat: vel oēs veniant, vel saltem hi q̄ sunt lesi. † vt.ē. eo.c.p. pē. vbi de hoc.

† non enim oēs tenentur venire: vt.j.ea.ca. proximo.

c ¶ Cōmuni consensu, epoꝝ. Jo.

d ¶ Sententiaz, absolutionis,

e ¶ Cōcilia. prouincialia sulz cum aliis epis. sed episcopale potest: ‡ vt xxxviij.distin.c. qñ xj.q.j.c.placuit.

‡ vt dic vt.ē.e. i suma. in fi.

¶ Sicqui vero. Hec est tertia pa distin. in qua dt. q̄ singuli epi eccl̄ijs suis notificare debeant que in concilijs statuuntur.

lij. ps.

Decernimus vt dū.¶ Casus. In hoc ca. dt q̄ epūs postq̄ redierit a cōcilio archiepi, intra sex mēses debet omnes suos subditos conuocare, et eis indicare que sunt in synodo acta: qđ si non fecerit, duobus mensibus excommunicetur.

f ¶ Ut dum. Id est postq̄.

g ¶ Abbates. Immo abbates non vocabit ad synodū: vt.ē.e. in illa palea episcopus.

h ¶ Excommunicationis. Id est suspensionis ab officio duorum mensium. sic.lxxxvj.distinc. tanta. et.x.q.iij. ynio. in fine.

Decretales canonib⁹ equipollet.

De epistolis. ¶ Hec dist. diuiditur in duas partes In prima dicitur qđ dictum est: sulz q̄ decretales vim habent canonum. p. Secunda ibi. Sic ergo.

¶ Supra. Supra tractauit Gratianus de authoritate canonū, et constitutionibus sanctorū in dist. xviij. In hac vero. xix. distinc. tractat de epistolis que emanant a papa: et ostendit q̄ decretales epistole eādem vim habēt et authoritatem quam canones.

i ¶ De epistolis. ē. in proxima dist. tractauit magister de authoritate canonum. † Hic agitur de authoritate decretalium: et ostendit hic q̄ eiusdem sint authoritatis decretales et canones. Sciēdum itaq̄ q̄ quedam decretalis epistola ē generalis: quedaz specialis. Generalis ‡ est que ad omnes dirigitur: vt ij. q. v. omnibus. Specialis est que specialiter ad aliquos mittitur: vt xxxv.q.iij. qđ scripsi. vij.q.j. petisti. siue sit generalis siue specialis: dummodo aliquid definiatur per eam, pro iure generali habenda est: vt. xvj.q.iij. licet. extra de sentēn. et re iudi. in causis. nisi sit tradita ex tempore, ex loco, ex causa: vt.xxix. distin. sciendum. Si si dubium est an sit decretalis, recurrendum est ad registrum: vt.ē. distin.ix. vt veteres. Presumitur tamē q̄ sit decretalis si reperitur inter alias decretales: ad instar illius que reperitur inter alias mentales, que presumitur ex hoc nomialis: arg.xx. q.j. quem progenitores. Vel si plures eam tenent, tenenda est: vt.xvj. distinc. Isidorus. Distingue prout dicitur extra de fide instrumen. pastoralis.

† Sub. positōnibus sctōz. et xv. dist. Decretales sūt duplices. ‡ Hanc fnitaz h scđm d. et Zan.

Decretales epistolarum authoritatis habent.

Sicut romanoz pontificū decreto, ceterorū opuscula.¶ Casus. Hoc cap. diuiditur in tres partes. In prima parte Nico. reprehendit quosdam qui nolebant recipere decretales epistolas, quia in corpore canonum quod Isidorus fecit, non habentur inserte. et facit hoc Nicolaus tribus rationibus. Prima ratio est: quia cum papa presteat authoritatem opusculis aliorum: multo fortius suis. Secunda ratio est: quia ipsi recipiunt eas cum pro se faciunt: ergo et cum contra eos faciunt, recipere debent. Tertia ratio est: si ideo non admittant eas, quia in corpore canonum non habentur: ergo eadem ratione non debent admitti scripture beati Gregorij et aliorum multorum qui ante ipsum et post ipsum fuerunt: et

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

nouū et vetus testamentū in corpore canonū nō inuenimur. ℑn secunda parte ibi, ſz reſpōſuri ſūt. ℑnuet reſpōſio illoū, dicentium q̄ etſi nouum et vet⁹ testamētum in corpore canonum nō inuenmantur: tamen ea admittimus, quia vnū. c. Innocentij vtrūq; testamentū approbat, r dicit eſſe recipiendū: eſſi nullum eorū in corpore canonū ſit inſertū. quibus ℑnicolaus reſpondet dicēs q̄ eadem ratione debēt recipere decretales epiſtolas: quia vnum ca. leonis pape ꝓcipit oēs decretales epl'as cuſtodiri: vt ſi quis in illas commiſerit, puniatur. r ad hoc inducit. c. gelaſij. ℑn tertia p te ibi, his itaq; cōcludit ex ſupradicto decreto tales epl'as ſicut canoēſ eſſe recipiendas.

a ¶ Reꝓbātur. Arg. q̄ illud q̄ papa approbat vl̄ reprobat, et nos approbare vel reprobare debemus: vt xxiij. q. j. hec eſt fides. et. xxxv. q. ij. veniam.

b ¶ Quāto. Sanctis eſt̄ abſurdū eſt aliquē aliq; opinulari, et non ſibi: vt. C. de naturali. liberis l. nuper. in fi.

c ¶ Suffragari. Arg. q̄ illud q̄, p ſe quis induxit, et cōtra ipſum inductum nō dz reprobare: vt inſtrumēta, et ſi qua ſimilia ſunt: argu. diſ. ix. neq; quorūlibet. et xiij. q. ij. ℑ. ℑtem in criminali. ℑ. ſi quis teſtiū. et. xj. q. viij. cuius in agendo. extra de cen. cum olim. Arg. extra. q. j. ſi hereticꝰ. cōtra diſtinc. xxxvij. ſi quid veri. r. ℑ. diſtin. x. lege. Primū regulare. ſecundū ſpeciale in odiū hereticorum et fauore fidei r religiōis: argu. ad hoc extra de fo. compe. cū ſit generale.

Reprobare nō poſſumus pro meinductum.

Papaz imitari debemus.

Concor. l. ab hoſtib⁹. ℑ. ſed q̄ ſimpliciter. ff. ex q. cauſis. a. et ff. de offi. pſi. l. iij.

d ¶ Mēbranas licet leges abrogatas nō teneamur, tamen notitia earum eſt neceſſaria. ℑ. diſtinc. vij. fuerunt. r eſt hic arg. q̄ nullum verbum poſitum in aliqua ſcriptura debz vacare: vt ſuperflue poni: vt. xxviij. q. j. ſic enim. r extra de maio. r ob. ſolite. ff. z. ff. de vſuris. l. iij. Arg. contra. C. de fide inſtrumentis. nō recte.

e ¶ Reſtat. Quasi diceret: quod ob detinet in vno, debet obtinere in omnibus ſimilibus: vt iij. diſtin. denig. in fin. et. xxvj. diſtinc. deinde.

f ¶ Capitulum. Illud. c. eſt. xxvj. q. j. omnia. vbi tamen attribuit dāmaſo pape: et poteſt eſſe q̄ vterq; fecerit illud. et eſt ſimile. j. queſtio. j. decetero. et de conſecra. diſtin. j. conſulto.

g ¶ Dicēdo. Arg. q̄ verbo generali omnia debent cōprehēdi: vt hic. r. j. q. j. ſunt nōnulli. et. xiij. q. ij. putant. et. xij. q. j. diuerſimis. et. xij. q. ij. non eſtimemus. Cōtra de cōſe. di. ij. revera. r. ℑ. xxv. diſtin. q̄ die.

Jura licet leges abrogata non tenemus, tamen notitia earum eſt neceſſaria.

Ut vide

Arg. contra. C. de fide inſtrumentis. nō recte

papal' a firmatio vi res.

† Cum ista gi. cōcord. no. per bal. ange. 2io. ymo. in l. fciē dū. i ōn cl. de ꝛ. obl. eꝛ no. per Bal. in aut. si ds i ali d. in fi. col'. de cōē. ꝛ p an ge. i. ꝛ hoc in sup. in iij. col. i aut. vt spō. lar gi. l. p Alex. 6 ymo. in l. admo nēdi. ff. de iure iuran.

¶ Desunt. Est hic arg. q̄ si papa in aliquo priuilegio vel rescripto cōfirmat alicui ecclie priuilegia exēptionis vel alterius rei quam habet in priuilegiis suis: q eo ipso robur habeāt illa priuilegia: licet nō possint exhiberi. ℞ et ens hic q̄ decretales sint recipiende: cum capitm Leonis q̄ est in corpore canonum, de hoc dicat: q̄uis ille non sint in corpore canonuꝫ. De hoc dixi. 8. dist. ix. vt veterum.

b ¶ Diuersis. No. q̄ verbum indefinite prolatum generaliter est intelligendum: vt. j. q. iij. saluatorem. ꝛ xv. q. j. nec his. xxvij. q. j. idololatria xxvj. qō. j. q̄ si dormierit. arg. cōtra. ꝛ p an. j. q. j. sunt nōnulli.

c ¶ Omnes. ¶ Petri. Nā papa sanctitatem recipit a cathedra: vt. xl. dist. non nos. Joan.

In memoriā. ¶ Cap. hoc cap. diuidit in duas partes. In prima pre dī q̄ Ro. eccle. ob reuerētiā dī petri in tantum debet honorari, vt si etiā vir ferendū peccāt, nō tolerari debz. In secūda ibi: Si ꝛo. dī q̄ si quis presbyter vel diacon⁹ arguatur ab aplica sede falsam epl̄am detulisse: licentia sit epō tenere eū in carcere vel alia custodia donec consulat papaz per literas vel legatos qđ de hoc voluerit definire: vt is corrigatur, ꝛ cert⁹ modus imponatur.

d ¶ Jugum. vt c. dist. contra morem. xj. q. iij. quid ergo. idem est in alijs prelatis: vt. ij. q. vij. sacerdotes.

e ¶ Falsam. Dicitur charta falsa ex dicto vel tacito: et in tali falso distinguit: vt extra de rescrip. super literis. et talis dicitur bene falsarius: vt. ff. de falsa. si quis obijcerit. Item dicitur falsa scriptura vt cuz scribitur omnes vel maiorem partem fratrum fuisse presentem, que non fuit vere p̄sens: vt extra de his que fiunt a prela. sine consen. capi. quanto. et talis falsarius suspenditur ab officio et beneficio: vt extra de testi. tam literis. in fine. Item ipso facto dicitur falsarius: vt si charta desunt⁹: et vigorem suum assignāt: presertim cū synodalia gesta inter q̄ ipsi canones statuti sunt in codice canonū nō habeanꝫ: sed a nobis oī cultu debito venerenꝫ. ¶ Cōsonat autē huic btissimo Leoni pape etiā facūdissimus scūs in decretis suis papa Gelasius ita inquiēs. Decretales epl̄as quas btissimi pape diuersis tpibus ab vrbe Romana, p diuersoꝫ patrū psultatione dederūt, venerabiliter suscipiendas decernim⁹. ¶ Jn quo no tandū est q̄ nō dixit decretales epl̄as q̄ inter canones habenꝫ: vel quas moderni pontifices ediderūt, sed quas btissimi pape diuersis tpib⁹ ab vrbe ro. dederūt. Dicens aūt diuersis tpibus, etiā illa tpa vir sanctus cōprehēdit q̄ crebrescentib⁹ paganoꝫ psecutionibus ad se. apo. deferri causas eōꝫ difficillime pmittebāt.

¶ His itaq; diuina fauente gra prelibatis, ostendim⁹ nulla esse differētiā iter illa decreta q̄ in corpore canonū habentur se. apo. presulū: et ea q̄ pre multitudine vix p singula coꝫ poū volumina reperiunꝫ: cū oīa et oīm predecessoꝫ suoꝫ decretalia constituta atq; decretales epl̄as quas btissimi pape diuersis tpibus ab vrbe ro. dederunt, foꝫ venerabilit⁹ ter suscipiendas et custodiendas eximios presules Leonē scilicet et Gelasium mandasse probauimus.

Item Agatho papa omnibus episcopis.

¶ Oēs sanctiōes apo. se. irrefragabiliter obseruāde sunt.

Oēs sanctiones apostolice sedis accipiende sunt, tanq̄ ipsius diuina voce Petri[c] firmate.

Item ex concilio Caroli imperatoris.

¶ Tolerandū est iugū quod a sancta sede imponitur, licet intolerabile videatur.

In memoriā bti Petri ap̄li honorem⁹ sanctā ro. eccl. ꝛ apo. se. vt q̄ nobis sacerdotalis mater est dignitatis, eccl̄iastice esse debeat magistra rōnis. quare seruanda est cū mansuetudine hūilitas. Et ls vir ferēdū ab illa sancta sede imponaꝫ iugū[b]: tamen feramus, et pia deuotione toleremus. ¶ Si vero (qđ nō decet) q̄libet siue sit p̄sbyter, siue diaconus aliquā perturbationem machinādo, et nostro ministerio insidiando redarguatur falsam[e] ab apo. se. detulisse epistolam, vel aliud qđ inde non venerit: salua fide, ꝛ integra apud apostolicum humilitate, penes eum sit potestas vtrum eum in carcerem[f] apparet rasa vel immutata: † et talis falsarius deponitur: vt extra de crimi. fal. ad audientiam. Qui autem falsam chartam fabricat de nouo, non solum deponitur, sed et curie traditur: ‡ vt extra de falsa. ad falsarium. Pena falsitatis secūdum leges est depositio, ꝛ omnium bonoꝫ confiscatio in libero: in seruo mors. ff. de falsis. l. j. Dicitur etiā falsa charta que non habet testes inscriptos: vt extra de probatio. ra. capi. j. Item dicitur falsa que habet subscriptiones variis manib⁹ notatas: et que non est perfecta eadez manu: vt extra de priuilegijs. cum olim. in fine. ni si ex hoc sit ibi diuersitas, q̄ sit ibi calami vel atramenti mutatio: vt in autentic. de fide instrumentoꝫ. ꝛ cāu. in principio. colla. vj. Item dicitur falsa si est a lieno sigillo sigillata: dummodo ille habuit ꝓpium vel nisi diserit q̄ tunc non habuit ꝓpriū: vt extra de appella. significauit. Item dicitur falsa si est contraria alteri ex eadem parte prolate: vt extra de fide instrumentoꝫ. imputari. et. C. de fide instrumentoꝫ. scriptura. Item dicuntur falsē littere pape propter falsam grammaticam. extra de rescriptis. ad audiētiam. Item dicuntur false si sint suspecte: ꝛ eis nō imponitur fides: vt C. de probationibus. iubemus. Item dicitur falsa charta si sigillum est fractum: vel si non est annus indictionis appositus: vt extra de fide instrumentoꝫ. inter. Item si filium est ruptum: vt extra de crimi. fal. licet. Item si sunt impetrate litere pendente appellatione: vt extra de testibus. causam. Item si litere sunt impetrate sine mandato dñi: vt extra de rescriptis. nonnulli.

f ¶ In carcerem. Si certū est euz esse falsatorem, deponitur. ‡ l. distin. si eps. ꝛ ex de crimi. fal. ad falsariꝫ. sed vbi est dubium, sit quod hic dicitur.

† ex de fi. istr. c. ij. Ē ꝺ fal. c. fi. ex de priuileg. cū olim. Archi. ‡ Sed qd si ille qui fit falso instrumēto vult se purgare q̄ ignauit ne audiēdꝰ? Rñ. sic et si se purget et deceat ꝓtorem exhibere at C. ad leg. cor. de falsi. l. ma ioriē. ff. e. tit. l. diuus. Sed Ē ex ꝺ crimi. fal. ad falsariꝫ. Sz ibi cū ignōrātia ē supina: vl cū non exhibet decē ꝓtorem fm law.

‡ Fozfā spāle est in falsario rū dñi pape. Archi.

a ¶ Numero. ¶ Casus istius capituli planus est. ¶ In speculū. Speculū p doctrinā: exemplū p bonam operationē. xvi. q. j. predicator. et. c. nulli. vij. q. j. suggestū. viij. q. j. si ergo. xxv. q. ij. institutionis. t. j. qō. j. nulli. et. c. omnia. Zan. xij. dist. scit sancta. Archid.

Nulli. ¶ Casus. Quidaz erāt ept erigentes calcaneū cōtra ro. eccle. et nolētes sedis aplice precepta obseruare. sed Gregō. eos reprehēdit, et hortatur eosdē ne ab ec. ro. recedāt: alioquin deponētur: et eorum inuiles erūt: qz quanto maiora eis committūtur: tanto magis puniri debent.

b ¶ Prostratus. hic videt q̄ ois q̄ nō obedit statutis romane sedis, sit hereticꝰ: et varios modos hereſis notauit. xxiij. q. iij. §. qz vo. t ca. quidā. Sed intellige as qō hic dr q̄ qui dicit ro. eccl. non esse ea put, nec posse cōdere canones: ille est hereticus: vt xxiij. distinc. ca. j. et xxv. qō. j. violatores. et. q. ij. si quis dogmata. Sed si quis al's transgreditur eiꝰ mādata. nō ꝓpterea est hereticus: Iz peccet. extra de rescrip. si quando. Jo. ¶

c ¶ Judico. Sz. Jxxiij. qōe. j. subdiaconus. Sed ibi nō admittit dānatū ab hereticis. Sz si vult penitere admittit eum: Sz hoc nō est ideo qz hereticus eū dānauit: Sz qz al's malꝰ est.

d ¶ Maioris. Argu. q̄ quanto aliquis delinquens est maior, tanto magis est puniendus: vt. xl. distinct. homo christianus. xj. q. iij. precipue. xxv. q. j. nulli fas.

e ¶ Sed etiā alijs. Ar. q̄ quilibet tenetur aliquē defendere cōtra alios: multo fortius contra se: vt. xvj. q. j. in canonibus. et. ff. si seruꝰ vendi. altius. ¶

In canonicis. ¶ Casus. hoc capi. diuiditur in duas partes. In prima dicitur q̄ bonus indagator diuinarum scripturarum debet sequi authoritatem catholicarum ecclesiarū in scripturis recipiendis et preponendis: inter quas scripturas preponende erunt scripture aut in ali ā detrudat custodiā vsqz quo per epl'am aut p idoneos sue partis legatos aplicā interpellet sublimitatē: vt potissimum sua sancta legatione dignet discernere: t q̄d de talibus sctā romana lex statuit definire: vt t is corrigat, t ceteris modus imponatur.

Item Stephanus papa.

¶ Quicquid romana ecclia statuit vel ordinat, ab oībus obseruandum est.

Numero qz in speculiª et exemplū sctā romana ecclia, cui nos xps presse voluit, ppositi est: ab oībus quicqd statuit, quicquid ordinat, ppetuo quidē t irrefragabiliter obseruandū est.

Item Gregorius.

¶ Apontificalibꝰ sit alienus officijs q̄ apostolica non vult obedire preceptis.

Nulli fas est vel velle vl posse trāsgredi aplice sedis precepta, nec nre dispositionis ministeriū: qō vestrā sequi oportet charitatem.

Sit ergo ruine sue dolore ꝓstratus ᵇ quisquis aplicis voluerit contraire decretis: nec locū deinceps inter sacerdotes habeat: sed exoris a sancto fiat ministerio: nec de eiꝰ iudicio quisq̄ postea curam habeat: qm tā damnatꝰ a sancta et apo. eccle. sua inobedientia sedis aplice. In seda ibi: Tenebit igit. dicitur q̄ ille scripture que recipiuntur ab oībus, sunt preponende illis quas nō recipiūt quidā. inter illas vero q̄ nō recipiūtur ab oībus, preponēdas eas quas plures t grauiores recipiūt, eis quas pauciores et minoris authoritatis recipiunt. Sed si alie a grauioribꝰ, alie a pluribꝰ recipiantur: equalis erunt authoritatis.

f ¶ Inter quas. canonice scripture sunt epistole.

g ¶ Habere. meruit ab alia eccliā.

h ¶ Preponat. Arg. q̄ semp ꝑsumitur ꝑ multitudine: vt. lxj. distinc. nullus fuitis. Jtem arg. quod a pluribꝰ recipit, maioris est authoritat. q̄s qd a paucioribꝰ. ¶ vt. ē. xvj. distī. Isidorus. t. ij. q. vij. puto. lxiij. dist. c. vlt. Sz qualiter stare pōt qō hic dicitur? Nōne oēs canonice scripture equaliter sunt recipiendē? arg. xv. distin. sctā romana. Quomodo ergo vna ꝑponit alijs? Rñd. potest esse q̄ oīs recipiant: nō tñ q̄ oēs in eadem veneratione habeantur. Vel intelligas istud de localibus canonibus: vt ille preponatur alijs qui a pluribus tenetur: et sic potest intelligi. l. dist. domino sancto. in fi. vbi de hoc in glo. nonne.

i ¶ Plures. not. q̄ hic dignitas ꝓsonaruz cōpensāt cum numero. similiter in testibus: vt. Dic extra de testibus, ratione testium. ff. de pactis. maioꝑ licet maior, sit dignitas ex parte altera: et manus meritum persone: vt extra de electionibus. duduum. j. licet sit ¶ argumen. contra. lxiij. distin. capi. viri. et. lxxvj. distinct. non autem. ¶ Non est contra. ibi enim erant equales in numero, non in meritis.

k ¶ Inuenirī. Argu. q̄ iura aptantur ad ea que raro ꝙ accidunt. de consē. dist. iij. sanctum est. et. ff. si pars hereditatis petatur. Argu. contra. xxviij. dist. de syracusane. xxv. q. v. denicq. ff. de leg. nam ad ea,

Pape statuta nō obediens an sit hereticus.

¶ Intelligē cuz determinatione eius qō legit nō. eē de resc. siqñ. et dr hu. q̄ canō iste pōt intelligi eē date snie. et ꝓ hoc fa. unt illa verba ꝓstrat. et ibi ī dānat. Archi.

ar. eē de nat. et lib. vē. c. j. l. alti. in gl. al le. ff. de vsu. indē. ff. affe. ff. ō pac. cuz in ea.

ITa dñs. ¶ Casus. Quidam epi ecclie ro. obedire nolentes, volebant sequi doctrinam quam a veteribus receperunt: contra quos inuehit Leo ptobās q ab ecclesia Ro. non debent recedere: que ita est confirmata a dño et corroborata in Petri soliditate, q nec temeritas hoim nec porte inferi aduersus eam prevalebunt. ostendit etiam q a principio sic voluit dñs euangelicam predicationem ab aplis z aliis predicatoribus per vniuersum orbem diffundi: vt Petr⁹ cuius vice papa fungitur, esset quasi quoddam caput illius predicationis: et quicūq a Petri soliditate recesserit voluerit, deponi debet, z a dño separari.

Psal. xviij. ? sc̄s p̄ dicīdi. qs ē pe a tro ecc̄ sum. xj. di. c. vl. Sed id ideo dr sacramentū, qr oia fiebāt figura. xiij. distinc. sit rector. Archi.

¶ Sacramētū. Id est hoc sanctus munus. ?

¶ hunc. id est petrum.

¶ Indiuidue. s. ecclesie.

¶ Erat. Id est ab eo qs ipse dñs erat. s. petra, voluit eū vocari dñs petrū. de cōse. dist. ij. re vera.

¶ Et sup hanc petrā. per hāc dictionem nō credo dñm aliud demonstrasse q̄s hec ꝑba que Petrus rndit dño, cui dixit: Tu es Christ⁹ filius dei viui: q̄ sup illo articulo fidei fundata ē ecclia: et q̄ sup seipso fundauit deus ecclesiam. ?

Mat. xvj. Articu. l⁹ sup q̄ ecclīa ē fūdata. Vñ q̄ sup hāc petrā &c. f. ſ. qđ cōfessus, ldē me. petra erat h ips. de i. ſ. ſ. ſ

iste damnatus, quia communicauit fotino heretico: t qr volunt reuocare achatium herecium post mortem: et ideo iste Anastasius fuit damnatus. vt.j.ca. anastatius. Alij dicunt qr hoc ca. cum aut̃ hoc reprobatum est, quia voluit dicere qr ordinatꝰ ab heretico, sine omni pe-nitentione de iure posset sua officia exercere. Dicit enim ꝟ. qr heretici habent veritatem sacramentorum, sed non habent executionē eorum: vt de cōsecra. distin.iij. sicut in sacramēt̃s. et ca. non in vobis. vt not.j.q.j. q̃ pfectionē. t.c. ꝺ̃ns.

a ¶ Baptizauit. In forma ecclesie.

b ¶ Dum. i. baptisma.

c ¶ Qr vox. hic est qui baptizat. de cone. dist. iij. baptizamus. in fi.

Mat. iij. ꝺ.

Joā. j. c.

o ¶ Per colūbā. i. per spiritum sanctum in specie colūbe. hug.

e ¶ Et igne. id est charitate.

f ¶ Nā si vilibus j.q.j. si fuerit.

g ¶ Continet. i. perfici.

h ¶ Implente diuinitatis effectu. i. deo cooperante.

i ¶ Plātauit. predicando.

k ¶ Apollo. Discipulus pauli.

l ¶ Rigauit. baptizando.

m ¶ Incrementū. id est gram et remissionē pcōrū.

n ¶ Uel qualis. hoc intellige de tolleratis, aliās bene querit: vt. xlij. distin. quiescamus. nam nemo potest predicare nisi mittatur. vt. xvj.q.j. adijcim⁹. et extra de here. cum ex iniuncto. Uel loquit̃ sm antiqua tēpora, quando oēs poterant predicare.

o ¶ Predicet. Sz que predicet.

p ¶ Ut inuidos. id est pseudo apostolos.

q ¶ Confirmet. Et hoc in epistola ad philippenses cuz dicit, siue per veritatem siue alio modo xp̃us predicetur, in hoc gaudeo t gaudebo.

r ¶ Hoc. i. inuidiam.

s ¶ Et hic. s. ac. zanas.

t ¶ Alijs. ignorantibus.

pectus agnoscat qr nullum de his quos baptizauit · achatꝰ vel quos sacerdotes vel leuitas secūdum canones ordinauit: aliquia ex nomine Achatij ponto leonis attingat, quo forsitan per iniquum tradita sacramenti gratia minus firma videatur. Hā et baptisma (quod procul sit ab ecclesia) siue ab adultero, siue a fure datum fuerit, ad percipiētē munus ᵃ peruenit illibatum: quia vox ᶜ illa que sonuit p colūbā ᵈ Hic est filius meus ꝛc. omnem maculaz humane pollutionis excluit. ¶ Nō declaratur cum dicitur, Hic est qui baptizat in spiritu sancto et igne ᵉ. Nam si vilibus ᶠ solis sanctus radij cum per loca fetidissima trāseunt, nulla contactus iniquinatione maculant̃: multo magis ipsꝰ qui istum vilibilem fecit virtus nulla ministri indignitate constringitur. Hā t Judas cū fuerit sacrilegꝰ atq; fur: quicquid egit inter apostolos, p dignitate cōmissa sibi, beneficia p indignum data nulla ex hoc detrimēta senserūt: declarante hoc ipsum dño manifestissima voce: Scribe (inquit) et pharisei super cathedram Moysi sederunt. Quecunq; dicūt, facite: q̃ aut̃ faciūt, nolite facere. dicunt em̃, t non faciunt. Quicquid ergo ad hominū pfectū q̃libet in ecclia ministri, p officio suo videnᵗ operari, hoc totū cōtineriˢ ipleteᵇ diuinitatis effectu, ita ille p quē loqt̃ Christꝰ Paulꝰ affirmat, Ego plātauiⁱ apolloᵇ rigauitˡ, sed deꝰ incrementū ᵐ dedit. Itaq; neq; q̃ plantat, est aliq̃d: neq; q̃ rigat, sed qui incrementū dat deus. Adeo aut̃ nō req̃rit quis vel qualis ⁿ pdicet ᵒ, sed quid p̃ dicet: vt ᵖ inuidos etia Christus bene cōfirmetᵍ pdicare: q̃ malo ipse diabolus deiectus est: t hoc ʳ ipse predicare nō desinit. Ideo ergo t hic ˢ, cui⁹ nomen dicitur retinendū esse: male bona ministrādo, sibi tm̃ nocuit. nam inuiolabile sacramentum qd̃ p illū datum est, in alijs ᵗ pfectione sue virtutis ᵘ obtinuit. qd̃ quidē generaliter ᵛ verum est: nisi aliquoū in tantū se extenderet curiosa suspicio, vt imaginetur ʷ plato a felice papa iudicio, postea inefficaciter in sacramentis quecunq; achati ˣ usurpauit, ipsum egisse. ac proinde oportet eos metuere ʸ qui vel in consecrationibus vel in baptismate ministerio tradita susceperunt, ne irrita diuina ᶻ beneficia videantur.

Q. uia ergo illicite t non canonice, sed contra decreta predecessoū t successoū suoū hec rescripta dedit, vt probat Felix t Gelasiꝰ qui achatū ante Anastasium excommunicauerūt: t omnes da, qui ab ipso anastasio tertius eundē achatium postea damnauit: ideo ab ecclesia Romana repudiatur: et a deo percussus legitur fuisse hoc modo.

¶ Anastasiꝰ a deo reprobatꝰ nutu diuino percussus est.

Anastasiꝰ. ij. natiōe Romanꝰ fuit tpibꝰ theodorici regᵗ. Hꝰ ode tēpore multi clerici se a cōmunione ipsius abegerūtᵃ, eo qr cōmunicasset sine cōcilio · eorum vel presbyterorum et clericorum cum-

v ¶ Suebutis. Quo ad veritatez sacramenti.

x ¶ Generaliter id est in oīi sacramento.

y ¶ Ut imaginentur. Sz achatius.

z ¶ Metuere. sez sm suam opinionē falsam. Hā in veritate suis ceperunt ordinem, sed non executionem. j. q. j. ordinationes. j. q. vij. daibertum.

¶ Qui ergo. ¶ Cassio. Cōcludit Gelasius ex supr. adictis et dicit qr quia anastasius ita decreuit, ideo Felix et Gelasius t Ormisda eum excommunicauerūt: sz achatium priuo.

Anastasius. ¶ Cassio. Fotinꝰ diaconus thessalonicen. cōmunicauit achatio in hēresi. Post mortem Achatij Anastasiꝰ papa cōmunicauit fotino sine concilio clericoruz: t occulte voluit reuocare Achatium de functū in hēresi: vt orationes p eo in ecclesia fierent. et ideo multi clerici recesserūt ab obedientia eiꝰ: t lepta percussus est.

a ¶ Abegerūt. i. remouerunt. xxxij. di. ¶. verū. Sed cōtra. vij.q.iij. nonne. vbi dicit qr ante tempus sententie non possunt clerici recedere ab episcopo. Sed hic non recesserunt ante sētiam: quia inciderat in hēresim iam damnatam: vt dicit xxxij. quest.j. ca.j. q̃ij.et.iij.

8 ¶ Concilio. Uidetur ergo qr papa teneturᵇ requirere concilium episcoporum: quod verum est vbi de fide dou-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

agitur: & tunc synodus maior est papa: vt xv. dist. sicut. in fine. Arg. ad hoc. xciij. dist. legimus.

a ¶ Qui cōmunicauerat. cōtra. xj. q. iij. quoniā. vbi dicitur q̄ excōmunicatio non transit in tertiam personam, sed hic cōmunicauit ei in maleficio, vnde potuit transire ad tertiam personā: vt extra. d sen. excō. nuper.

b ¶ Occulte. magis inde presumit cōtra ipsum: vt extra vt ecclē. beneficī. vt nostrum. extra de offi. deleg. consuluit. ff. ō ritu nuptia. palam. ff. de admini. tut. nō existimo. & au.

c ¶ Diuino. quia dū assellaret, emisit intestina. ignominiose lapsus.

d Propter.

¶ Obtineāt. q̄ preter formam ecclesie contulit. j. q. j. extra ecclesiam.

e ¶ Que circa eū. Arg. q̄ q̄cquid fit ab intrusis vel vitiose electis, totū cassatur: vt xij. q. ij. alienationes. xxv. q. j. omne. Arg. ij. q. vij. ℣ verūm. in princip. et. C. de sacrosanctis eccle.

Cassan da sunt facta ab irrusis.

f Dicyt l. decernim⁹. ℣ Sz nor. de hic fauor tutorum elect. ni eccle, q̄ aut sunt pl. l. gl. in vtilitatem eccle. pl. et de sic, & tūc valēt: als schli- ma. c. j. scopum.

et de cō se. dis. j. hic ¶. et pta ostēdit Staria ideae. ciū. In hac ℣o. xx.

Decretales. ¶ Cal⁹. Su f. q. j. si nus decretales epi q̄ apsen stolas parem vin hfe eū canonib⁹ cō di. ℣rit an exposi- tiōes sctōr. patrū

Distinctio.xx.

SEcretales ℣ itaq̄ epistole canonib⁹ cōciliorū pariture exequātur. Nūc aūt querīt de expositionib⁹ sacre scripture an exequentur aut subijciantur eis: quo enim quisq̄ magis ratione nititur, eo maioris authoritatis eius verba esse videntur. Plurimi autē tractatoū sicut plenioi gratia sancti spiritus, ita ampliou scientie ecclesie catholice, diacono thessalonicensi nose fotino, q̄ cōmunicauerat[a] achatio, et q̄ voluit occulte[b] reuocare achatiū, & nō potuit: nutu diuino[c] percussus est. ℣ Hinc etiam de Maximo epō in Cōstantinopolitana synodo statutū est.

¶ Que circa indisciplinatos prelatos vel ab eis gerunt, irritum reuocentur.

PRopter totiꝰ indisciplinationis eiꝰ doctrinam q̄ Constantinopoli exorta est, statutum est ne maximꝰ fuisse aut esse iam putetur episcopꝰ, neq̄ hi q̄ ab eo sunt ordinati: qualēcunq̄ gradum clericatꝰ obtineāt[e]: omnibus. s. que circa eum[c] vel ab eo gesta sunt, in irritum reuocatis.

¶ Distinctio.xx.

SEcretales ℣ itaq̄ epistole canonib⁹ cōciliorū pariture exequātur. Nūc aūt querīt de expositionib⁹ sacre scripture an exequentur aut subijciantur eis: quo enim quisq̄ magis ratione nititur, eo maioris authoritatis eius verba esse videntur. Plurimi autē tractatoū sicut plenioi gratia sancti spiritus, ita ampliou scientia alijs precellentes, rationi magis adhesisse probantur. Unde nonnulloꝝ pontificum cōstituta: Augustini, Hiero. atq̄ alioū tractatoꝝ dicta videntur esse preferenda. ℣ Sed aliud est causis terminum imponere: aliud scripturas sacras diligenter exponere. In negocijs definiendis non solum est necessaria sciētia[g], sed etiā potestas. vnde Christus dicturꝰ Petro. Quodcunq̄ ligaueris super terrā, erit ligatū et in celis &c. primo[h] dedit[i] sibi claues regni celoꝝ. In altera dedit ei scientiā discernendi inter lepram[k] & lepram: in altera dans sibi potestatē ejiciēdi aliquos ab ecclesia vel recipiēdi. Cum ergo quelibet negocia finem accipiant, vel in absolutione innocentium, vel in condemnatione delinquentium: absolutio vero vel condemnatio non scientiam tantum, sed etiam potestatē presidentium desideret: apparet q̄ diuinarum tractatoꝝ res scripturarum etsi scientia pontificib⁹ preemineant, tamen quia dignitatis eorum apicem non sunt adepti, in sacrarum quidem scripturaruꝝ expositionibus eis preponūtur: in causis vero definiendis fm post eos locum merentur.

Authoritas sācto rum papali pfertur authoritati. Impius nō pōt esse iudex ecclesiasticus. ps. ℣ Ista cō cor. & prima sequēs parum aut nihil facit ad hoc. nec eas ponunt hug. et ℣ au. q̄ rū fuit istud dictū. ar.

expositionibus sacre scripture an sint paris authoritatis cū canonibus & decretalibus. & infra soluit q̄ ℣tum ad sacram scripturam exponendam prenaler sanctoruꝝ authoritas: ℣tum autē ad causas definiendas preualet authoritas romanorum pontificum.

g ¶ Sciētia. Arg. q̄ nullꝰ pōt esse iudex, maxime ecclesiasticus, nisi sit peritus: vt extra de cōsang. & affi. ex literis. in fi. & j. q. j. vt euidēter. xj. q. iij. et si ad tempus. ℣ xxiij. q. iij. si quis non. de pe. di. v. considerēt. et dist. vj. qui vult. et quia leges scire tenetur. in auc. ō iudi. coll⁹. vj. ℣. q̄ vero. Item quia sententia ferenda est in scriptis: vt. ij. q. j. in primis. in fin. Item quia iudices per se debēt scribere sententias, & recitare: vt. C. de assess. presides. Sed contra. C. de iudi. certi. vbi dicitur q̄ milites possunt esse iudices: quia p quotidianuꝝ vsum possunt habere peritiam iudicandi. Mediocris tamen sciētia sicut in prelato, ita et in iudice sufficit: vt extra de elec. cum nobis olim.

h ¶ Primo. Arg. ex ordine facti aliquid presumendū vt. xxiij. q. iij. displicet. & j. q. j. vt euidēter. Similiter ex ordine verboruꝝ: vt. xlij. distin. sit rector. et extra de rescript. cum dilecta. ff. de sol. nec ordo contra.

i ¶ Dedit. ℣. hic videtur velle q̄ alia sit clauis ligandi et soluendi: alia scientie: et ita q̄ sint due claues. Sed dico tantum vnā esse: sed dicuntur due esse, ꝓpter duos effectus. Sed qualiter scientia dicitur esse clauis, cuꝝ alius possit habere scientiam qui non habet clauē: & econtra? Sed dic q̄ licet scientia primo nō fuisset clauis anteqū haberet ordinem: tamen post ordinem incipit esse clauis. Si tamen quaras quid ꝓprie sit clauis sacerdotalis: dico ipsam potestatem sacerdotalem per quam ligat et soluit.

Clauis sacerdo talis an plures.

k ¶ Inter lepram & lepram. i. inter causam & causam. alludit ei qđ fiebat in lege. cū enim dubitabat de aliquo an

Inter lepram et lepram vide dicatur.

esset infectus lepra, ducebatur ad sacerdotes: & sm eoz arbitrium vel recipiebatur vel dejiciebatur: vt. xj. q. iij. quomodo. de pe. di. j. §. ex his. & moysi.

De libellis. ¶ Cap⁹. Episcopi tirannice iudicabant causas tantum sm expositiones Aug. et hieron⁹. et aliox, post ponetes canones conciliorum, et decreta pontificum: quos leo redarguit, ondes q⁹ in causis definendis primo recurrendum est ad canones cōciliox, & ad decreta vl̄ decretales pōtificz. Scdo ad ictox exp̄sitiones, scz hiero. & Aug. & aliox sanctorz, in quib⁹ si veritas nō reperiatur, tūc recurrēdum est ad sedem apostolicaz: cuius statuta qui nō recipit, hereticus esse conuincitur.

s ¶ De libellis. id est sm libellos & cōmentarios.

b ¶ Aliox. id est hiero. & Aug. per quox scripta non est iudicādū omissis canonibus. l. di. si ille.

c ¶ Iunioris. Ecce hic approbātur dicta gregorij iunioris: alibi videntur reprobari. xxx. ij. q. vij. c. quod p̄ posuisti. & in se. §. vbi dicit S. q⁹ sunt cōtraria euāgelio sed illud. c. intelligitur de arcta: et sic bene tenet. Jo.

d ¶ Illorum. Hic videt q⁹ potius iudicandus sit sm illum qui innitit authoritati canonis ḡs sm illum qui innitur authoritati hiero. vel Augu. quod verū est: nisi Aug. iuuetur authoritate no. vl̄ vete. testa.

e ¶ Conuincitur. Sed nonne orientalis ecclesia recipit canones? Videtur q⁹ non: vt. xxxj. di. aliter. nunquid ergo ipsa est hereticа? Sz dic q⁹ licet ipsa nō recipiat istos canones: nō tamen cōtemnit eos. Vel dic q⁹ papa approbat consuetudinē ipsoꝝ. s. di. p̄t. si romanoꝝ.

f ¶ Sz decreta. ¶ Casus, huius ca. planus est. ¶ Non habetis. per scientiam.

g ¶ De neglectu. Nulli enim est licitum ignorare canones: vt. j. xxxvij dist. nulli. & ca. omnes. s. dist. primi. si romanorum.

h ¶ Corripiendi, arg. simile. xxj. dis, quod dictis.

De quibus. ¶ Cap⁹. Quidam querebat in dubio ad ḡs scripturas esset recurrendum. cui innoc. resp. q⁹ primo recurritur ad vetus et ad nouum testamentum, & ad scripturas apostolorum. Et si in illis nō appareat quid sit faciendum, ad grecorum scripturas recurrendum est: postea ad gesta conciliorum et pontificuz: deinde ad sanctorum exp̄ositiones: vltimo ad seniores.

i ¶ Apostoloꝝ, id est apostolicorum.

k ¶ Exēpla. Arg. q⁹ exēpla posse iudicari: ? vt. xxxvij. distinctio. qui de mensa. et. xxiij. queſt. iij. si habes. Arg. contra. C. de sen. nemo. Sed illud intelligitur cū ius habetur, nunc enim per exemplia non est iudicādū. Vel dic q⁹ exēplia primatorum nō est vtendum, sed exemplis publice p̄sone siue authentice, vt exemplis principis primi si-

Unde Leo papa quart⁹ scribit epis Britannie.

¶ Quox scripture, Romanorum pontificū decretj non sunt preponende.

De libellis[a] & cōmentarijs aliorū[b] non conuenit aliquos iudicare, & sanctorum conciliorū canones relinquere: vel decretaliū regulas q̄ habētur apud nos, simul cū canonibus quibus in oībus ecclesiasticis vtimur iudicijs: id est aplox, niceni, anchiritanorum, neocesariensiū, gangrensiū, sardicensiū, aphricanensiū, carthaginensiū: & cum illis regule p̄sulū romanorū Syluestri, Cyrici, Innocentij, Zozimi, Celestini, Leonis, Hilarij, Gelasij, Osmisde, et Gregorij iuniorus[c]. Isti omnino sunt et per quos iudicant epi: & per quos epi simul et clerici iudicant. nā si tale emerserit vel cōtigerit inusitatū ? negocium quod minime possit p̄ istos definiri: tūc illorū[d] quorum memoriis dicta Hiero. Aug. Isidori vel ceterorum similiter sanctorū doctorū et similiū si reperta fuerit magnanimiter sunt retinenda, ac p̄mulganda: vel ad apostolicaz sedē referatur de talib⁹. Quā ob causam luculentius et magna voce pronunciare non timeo q̄ qui illa que prediximus sanctorū patrū statuta q̄ apud nos canonū nomine p̄tenduntur: siue sit episcopus, siue clericus, siue laic⁹, non indifferenter recipere conuincitur[e]: nec catholicā et apostolicā fidem, nec sancta quatuor euangelia vtiliter & efficaciter ad effectū suū retinere vel credere. pbat.

Item Nico. pa. clero constantinopolitano.

¶ Corrigendi sunt qui decreta Romanorum pontificum non habent, vel non obseruant.

Si decreta Romanorū pontificum non habetis[f]: de neglectu[g] atq; incuria estis redarguēdi. Si vero habetis et non obseruatis: de temeritate estis coripiendi[h] et increpandi.

Item Innocentius papa.

¶ Ad quos sit recurrendum cum sacre scripture auctoritas non occurrit.

De quibus causis nulla soluendi ligandiq; authoritas in libris vete. & noui testa. et quatuor euangeliorum cum totis scriptis apostolorum[i] appareat: ad diuina recurrite scripta greca. Si nec in illis, ad catholice ecclesie historias catholicas a doctorib⁹ catholicis scriptas manum mittite. Si nec in illis: sanctorū exēpla[k] perspicaciter recordamini. Q̄ si oibus his inspectis huius questionis qualitas non lucide inuestigatur seniores[l] prouincie congregate, et eos interrogate. facilius nanq; inuenitur quod a pluribus[m] senioribus queritur.

? Ucq; lagotur? sm to. ōtur. nō sit inodatū

‡ Idez bal. in auth. ad hec. i. ij. col. C. de vsu. et Alex. de imo. i. l. bñ ad cognitiō. col. viij. ff. si cert. pet. z. vbi dicit istā glo. singu.

ne apostolicorum: vt. xvj. q. iij. licet. extra de senten. & re iudic. in causis. Vel dic q⁹ exemplis paucorū non est vtendum, sed plurium bene.

l ¶ Seniores. id est sapientes: vt. lxxxiij. di. porro

m ¶ Pluribus. Sic extra de offic. delega. prudentiam. in fi. j. respon. nam per ampliores homines manifestaritas reuelatur: vt. C. de fideicom. l. penulti. et. C. de inge. manu. l. iij. Hic patet q⁹ primo ad consuetudinem lo-

ei recurritur cum lex deficit, ꝯs ad consuetudinem ro. eccle. sic. xij. distinc. illa. et. ff. de leg. ꝛ senatusco. de quibus. Alij dicunt q̄ primo ad consuetudinem ro. eccle. recurrendum est: vt arg. §. xj. dist. c. vlti. Jo. Quid autem de hoc seruetur, nota. iii. §. xij. dist. illud melius. j. distinc. consuetudo.

Mat. xviij. c. ✝ Joi. notat charita. ✝ Ecclie. ✝ Ecclie. ✝ Ecclie

Subdiaconatus tēpore apl̄oꝝ nō erat sacer.

a ¶ Ordinatos.vt.xciij.dist.dñis noster.ꝛ.c.diaconi.

b ¶ Subdiaconos.non videtur verum dicere, qꝛ tpe apostolorꝝ aliqui fuerunt subdiaconi: vt.xxxv.dist.eps. qꝛ ille est canon apostolorū. Sed dic qꝛ subdiaconatus tunc fuit: sed nō fuit sacer ordo adhuc. eē de eta. et qualitate multis.

Luce xxij. c.

¶ Cleros. ꝛc.

¶ Tal⁹. hoc capit. diuiditur in tres pres. In prima ostendit Isid. quo nole generaliter ministri ecclesie vocentur. In secūda ibi: Ordo vero. facit quadrimembrem huius nois episcopi et ponit etymologiam eoꝝ qꝛ sub diuisione illa cōtinētur. In tertia ibi: Pontifex. ponit officia singlorꝝ ordinum, interserendo interpretationes eorum.

c ¶ Cleros. Primo ostendit Isid. quo nole vocentur ministri ecclesie: et quare sic vocētur ministri ecclesie.

Scōo ponit quadrimembrem diuisionē eoꝝ. Tertio ponit interpretationes oim ordinum ecclesiasticoruꝝ, et eoꝝ officia.

Scā pars incipit ibi: Ordo vero episcoporum. Tertia ibi: Pontifex.

d ¶ Mathias. Cum quo fuit electus Joseph. xxvj. q.ij.ca.j.

Sors i electiōi bꝰ ē reprobata.

e ¶ Primum. in clericū fcz: alius. s. Jacobus fuit primo epūs factus: vt j.ij.vj.dist. porro. Et est hic argu. p forte facienda: vt ff. de iudic. sed cuz ambo. et qꝛ in electionibus tpe necessitatis possumus fm sortem procedere: vt. xxvj. q.ij. nō exemplo. contra. eē de elec. ecclesia vestra. et ita ista glo. nō valet. eē de elec. qꝛ. ppter. Uel dic tunc esse vtendum sorte, cum est vtrobiqꝫ paritas in oibus, et subest causa necessitatis: vt cum est contentio de electione. xvj q.ij. non exemplo.

¶ Sub quāuis dñi sit terra ꝛ plenitudo eius vt i psalmo. dicit. q̄ inre.

f ¶ Partem. i. decimas et primitias: que dicunt dei: vt. xxij. q.ij. c. quisquis. Jo. ꝛ ca. qui abstulerit.

Archi.

g ¶ Psalmista. hic pōt qꝛ psalmista et ostiarius et lector sunt clerici. xxv. dist. plectis. ꝛ. xxxij. dist. seruatum. et lxxij. dist. clericū. et xj. q.j. de persona. et deponi possunt sicut alij clerici: vt. xxvij. q.j. si quis epōs. et qui iniecit manus in istos, excōmunicatus est: vt. xvij. q.iij. si quis. et extra de sen. excō. non dubium. ꝛ ca. parochianos. Et per primam tonsurā fit aliquis psalmista vel clericus: ut et illa tonsura est ordo sacramētale signū vt. xij. q.j. duo. Si hoc dicatur: tunc erunt. iv. ordines. Uerūtamen videtur qꝛ nō sit ordo: quia vbi tractatur qꝛ clericus alij obediētiam prestabit, nihil agitur ꝑ istis ordinib⁹: vt. xxij. distin. a subdiacono. similiter alibi: vt. lxxvij. distin. illud. Sed dic qꝛ tātum septem sunt ordines qui conferuntur cum solennitate: sed tamen nouem sunt. Jos. Sed certe omnes conferuntur cum solennitate hodie preter psalmistatum qui a solo sacerdote cōfertur: vt. xxiij. dist. psalmista. Bar.

h ¶ Episcopus. Arg. qꝛ episcopatus est ordo: vt xciij. di. diacones.

i ¶ In patriarchis. Quo nomine cōprehendit principales patriarchas: vt romanum, constantinopolitanum, alexādrinum, hierosolymitanum, antiochenum.

k ¶ Archiepiscopis. Id est primatibus: quo nomine cōprehendit alios patriarchas siue primates: vt aquilegiensem, cantuariensem, bituricensem.

l ¶ A mēsura. Quia decem vel vndecim debet sub se habere: vt. vj. q.iij. sacrote. Ut dicitur a metros quod est mater: ꝛ polis, quod est ciuitas: quia est mater aliarum ciuitatum. xij. dist. de his.

m ¶ Licet episcopis. De his que spectant ad totam ꝓuinciam: sed de his que ad suam diocesim spectant, sine eorum licentia possunt disponere. ix. questio. iij. capitulo. j. et. ij.

a ¶ Disponit Ergo episcopus conferr dignitates ecclesiasticas: vt.lxx. iij. distinc. episcopos. 2 Argu. contra. xcij. distin. legimus. vbi dicit q̄ tātum ad episcopuz spectat confirmatio: sed hoc refertur ad diuersas cōsuetudines: vt extra de electio. cum in cunctis. et capitulo. cuz ecclesia vulterana. Joan. Ego credo q̄ de iure cōmuni tantum electio dignitatuz spectaret ad capitulum cū episcopo: vt extra de his que fiunt a prela. sine cōsensu ca. ea noscitur. z.c. ḡsto.

2 Ir. di. cij. Ar.

Dignitatu electio ad q̄s spectat

b ¶ Er greco. scz dos, q̄s est datio.

c ¶ Virga. qua arcebāt aues a carnibus sacrificioꝝ.

d ¶ Nudis. Argu. q̄ non incedit nud⁹ qui filū fert in capite.

e ¶ Dignitatez. vt. lxxviij. distinc. porro.

f ¶ Et nō etatis. Tantū supple: q̄ alibi dicitur q̄ est nomen etatis: vt xcij. di. legimus.

g ¶ Nathinnei. Isti dic̄ ministri ministroꝝ, z interpretantur in humilitate deo seruientes, vel deo donati. et sunt dicti ab eo tēpore quo Josue gabaonitas donauit ad ministeriuz tēpli. s. vt ligna ibi cederent in ipsa, et aquam portarent ad opus sacrificij: de quibus dicitur. xxj. q. iij. innocēs. h. Et nota q̄ isti nathinnei lauabant hostias in probatica piscina. Probaton grece, dicitur ouis latine. sic ergo dicta erat, quia in ea natum: ονοθων enim grece latine intendere dicitur. Episcopi enim grece, latine speculatores interpretantur. nam speculator est prepositus in ecclesia: ideo dictus, eo q̄ speculetur et prospiciat populoū infra se positoꝝ mores et vitam. ¶ Pōtifex, punceps sacerdotum est: vel dicitur esse quasi via sequentium. Ipse et summus sacerdos, ipse et pontifex maximus nuncupatur. ipse enim efficit sacerdotes atq̄ leuitas: ipse omnes ordines ecclesiasticos disponit ᵃ: ipse quod vnusquisq̄ facere debet ostendit. Antea autem pontifices et reges erant. Nam maiorum hec consuetudo fuit, vt rex esset sacerdos et pontifex. vnde z pontifices Romani imperatores appellabantur.

Addition.

¶ Vates a vi mentis appellatus est: cuius significatio multiplex est. nam modo sacerdotem, modo prophetam significat modo poetam. ¶ Antistes sacerdos dictus est ab eo, quia antestat. pumus est enim in ordine ecclesie, vt supra se nullum habeat. ¶ Sacerdos autem nomen habet compositum ex greco ᵒ et latino: quasi sacrum dans: sicut enim rex a regendo, ita sacerdos a sacrificando vocatus est. consecrat enim et sacrificat. Sacerdotes autem gentilium flamines dicebātur. hi in capite habebāt pileum, in quo erat brevis virga ᵖ deiuper habens lanc aliquid: quod cum propter estum ferre non possent, filum tantum in capite religare ceperunt. nam nudis ᵍ eos pentus capitib⁹ incedere nephas erat. Unde et a filo quo vtebant, flamines dicti sunt quasi filamines. verū in festis diebus filo deposito pileum imponebant pro sacerdotij eminentia. ¶ Presbyter grece, latine senior interpretatur. non modo pro etate vel decrepita senectute: sed propter honorem et dignitatem ʳ quam acceperunt, presbyteri nominantur. Ideo autem presbyteri sacerdotes vocantur, quia sacra dant: sicut et episcopi: q̄ licet sint sacerdotes, tamē ponticatus apicem non habent: quia nec chrismate frontem signant: nec paracletum spiritum dant: quod solum deberi episcopis, lectio Actuum apostoloruz demonstrat. Unde et apud veteres isdem episcopi z presbyteri fuerūt: quia illud nomen dignitatis: et non etatis ˢ est. Leuite ex nomine authoris sunt vocati. De Leui enim Leuite exorti sunt: a quibus in templo dei mystici sacramenti ministeria explebantur. Hi grece diacones, latine ministri dicuntur: quia sicut in sacerdote consecratio, ita in diacono ministerij dispensatio habetur. Hypodiacones grece, subdiacones latine dicimus: qui ideo sic appellantur, quia subiacent precepti z officijs Leuitarum. Oblationes enim in templo domini a fidelibus ipsis suscipiunt, z leuitis superponēdas altaribꝰ deferunt: hi apud Hebreos nathinnei ᵗ vocantur. Lectores a legendo: Psalmiste a Psalmis canendis vocati sunt. illi enim predicant ʰ populis voluntatem dei, et quid sequantur: isti canunt, vt excitent ad compunctionem animos audiētium: licet et quidam lectores ita miserabiliter ⁱ pronuncient, vt quosdam, ad luctum lamentationesq̄ compellant. Ijdem etiam pronunciatores vocātur: quia populo annūciant. Tanta enim z tam clara erit eorum vox, vt quāuis longe positoꝝ aures adimpleat. Cantor autem vocatus est, quia vocem modulatur in cantu. huius duo genera dicuntur in arte musica: sicut ea doctissimi hoies latine dicere potuerūt, precētor, z succētor. Precentor scz qui vocē premittit in cantu. Succētor autem qui voce subsequēter canēdo respondet. Concentor autē dicit, q̄ psonat z pcinit. qui autē non consonat nec cōcinit, nec concentor erit. Acolythi grece, latine ceroferarij dicunt: a deportādis cereis q̄n legendū est euangeliū, aut sacrificiū offerendum, tūc eīs accēdunt luminaria ab eis, z deportantur: non ad effugādas tenebras, dum sol eodē tēpore rutilat: sed ad signū letitie demonstrādū: vt sub typo luminis corporalis illa lux ostēdatur: thinnei ꝛc. Sicut prediti vt legitur in historijs euangeliū. c. post hoc erat ꝛc. Archidiaconus.

h ¶ predicant. i. leguntꝛ recitando, non autem prediccando: quia illud est officium sacerdotum. xxj. q̄sti. j. adijcimus.

i ¶ Miserabiliter. Non per planam vel raucā vocez, sed potius per altam vocem z sonoraz: z iste intellect⁹ patet ex litera sequenti vbi dicit: tanta enim ꝛc.

Actu. viij. c.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sed ab ingressu eccl'ie cor. pall. ter arcē do. hu. ‡ Arg. 5.j.q.j. qui stu. det. i fi. vbi videas q̄ not. ibi sic etiaz not. xxiij. dist. ostiarij Archi.

a ¶ Et respuunt, infideles. i. excommunicatos. Et ita ostiarius removet, † excommunicatos ab ecclesia, ‡ vt hic, & xxv. dist. perlectis.

In nouo testamento. Hec est secūda pars huius distinctionis: in qua probatur q̄ romana ecclesia fuit caput, ab ipso domino specialiter instituta, secundario a cēteris. Jo. de fan. ¶ Gallus. In hoc contendit Anacletus q̄ primi sacerdos post xp̄m fuit Petrus: cui data est potestas ligandi & soluendi: ceteri vero apostoli q̄ cum eo parē honorem assecuti sunt, ipsum in principē elegerūt: loco quorum hodie sūt epi. Videntes aūt apostoli predicatores paucos, elegerūt. lxxij. discipulos: loco quorū sunt presbyteri in ecclesia: & q̄ hos recipit, christum recipit: & qui hos spernit, christum spernit, et ab eo spernetur.

b ¶ Tu es petr⁹ videtur ergo q̄ p hec ꝟba, tu es petrus. &c. dat⁹ fuit petro pontificat⁹: & ita ante passionē q̄ ante fuit ei dictum. & ita videtur contradicere. l. dist. considerandū. &c. fidelior. nā ibi dicitur q̄ post passionē fuit dat⁹ ecclesie pastor: & nō ante. Sol. primo fuit aptus ante passionem, sed post passionem fuit pastor creat⁹ per illa verba. Si diligis me. &c. vt extra de elec. significasti. quod etiam hic innuitur cuz dicit, tibi dabo claues &c. ‡ hoc enim est promittere, et non dare.

ij. ps. Mat. xvj. c. Petrus post passionē fuit pastor creatus ‡ Idez tenet alexan. & ymo. in Liuri gentium. colum. iij. ff. de pac.

c ¶ Pari. Arg. q̄ omnis epūs sit par apostolico ōrum ad ordinem et rationem consecrationis. xxiij. questi. j. loquitur. in principio. Petrus tamen maior fuit aliis in administratione: vt. ij. q. vij. puto. potest enim aliquis esse maior alio in ordine, sed tamen minor in administratione: vt archipresbyter maior est archidiacono: vt. xxv. distinc. perlectis. De apostolis quando fuerunt consecrati, non legimus. Dicunt tamen quidam q̄ in cena, quādo dictum est eis. Hoc facite in meam commemoratione. de consecra. distinc. ij. In christo. in fine. Alij dicunt q̄ cum dictum est eis. Ite baptizate omnes. de consecra. distin. iij. propte. De paulo et barnaba habemus. lxxv. distinc. q̄ die. Et de Jacobo. lxvj. dist. porro.

d ¶ Preparato, in parte. c. quē hic non est.

e ¶ Operarios. Arg. hic signauerunt doctores q̄ licet sit status certus numer⁹ canonicorum, si tamen excrescant ecclesie facultates, q̄ prebende debēt augeri: vt extra de vita & hone. cleri. quoniam. hoc expediti est extra de consti. cū. W. fer. et ex. tra de censi. ostro.

f ¶ Rogauerūt. Arg. q̄ non nisi volentib⁹ dabitur prelatus etiam a papa: vt. j. distinctione proxima. sacrosancta. si. vij. questione. j. sciendum. ‡ et capitu. lo audacter? Dic, q̄ a principio non dātur inuitis, sed ex post facto sic si sint negligētes. lxj. distinctio. nullus inuitis.

Quamuis, ‡ Gallus. Ecclesia romana caput est aliarum ecclesiarum, et preferē alijs. Et hoc probatur duabus rationibus. Prima est quia christus dedit ei primatum et authoritatem dicens Tu es petrus &c. Secunda est quia petrus & paulus vna die gloriosa morte in vrbe romana sub cesare nerone coronati, ecclesiam romanam consecrauerunt, & eam alijs sui presentia preferre tulerunt. Et ostenditur hic quis minister presit alijs.

g ¶ Constitutis. scz tantum.

h ¶ Eademq̄ die. hic videtur q̄ eodem die petrus et paulus fuerunt crucifixi. ij. questio. vij. beati. dicunt tamen quidam q̄ reuoluto anni spatio paulus fuit decollatus, sed eodem die post annum. Historia ‡ tamen dicit decimoquarto anno imperij neronis eos fuisse occisos.

Statua Petri et Pauli

Statua Petri et Pauli

Statua Petri et Pauli

a Consecrarunt. sic ergo ecclesia cõsecratur sanguine alicuius, sicut aliquis baptizatur in sanguine suo: vt de consec. dist. iij. baptismi vicem.

b Prima dignitate, nam ecclesia antiochena precessit illam: vt. xxiij. q. j. rogamus.

c Nec aliquid. Argu. q̃ vbicũq; fuit bonus, ibi est ecclesia.

Cambia. Hec tertia pars distin. in qua ponit ser. c. de materia de penis Ignatij cõstãtinopoli. priarche qui fuit depositꝰ a suis subditis & excommunicatus, et postea per romanam ecclesiã restitutus. xxiij. distinc. Adrianꝰ. Jo. de. f.

Cas. Dicit gratianus q̃ quanto gradus est celsior tãto maior est authoritas in maioribus, & regẽdi potestas: in minoribus obsequẽdi necessitas. Unde Nicolaus papa scribit constantinopolitano epo dicens.

Inferior facta, superiorũ sententijs obnoxia sunt.

Inferior[c] sedes potiorẽ absoluere non potest. Sola eñ potior inferiorẽ conuenienter absoluit. Hinc[f] liquido prouidetur q̃ quẽ non potest absoluere, nec potest iudicio inferior potiorez ligare. Unde ꝓpheta[g] ait. Numquid gloriabitur securis contra eũ qui secat i ea: aut exaltabitur serra ꝓtra eũ qui trahit eam? His itaq; ex diuina scriptura cõmemoratis sole clarius exhibuimus[h] non posse quẽq; q̃ minoris authoritatis est, eum qui maioris potestatis est, iudicijs suis addicere, aut prouijs definitionibus subiugare. Idem. Hec eodem.

Olite nos existimare facta cuiuscũq; priorũ nostrorũ ea que sunt digna reprehẽsione velle defendere: sed q̃ ita velimus filios circa spũalem patrẽ, & discipulos erga magistrum deuotos esse ac sobrios, vt nulla penitꝰ temeritate ad eoꝝ vitam non tantũ dicamꝰ diiudicandã, ꝛ nec saltẽ tenuiter reprehẽdendam ꝓfitiant.

Idem Nicolaus papa.

Inferiores maioribus nec iudicare nec maledicere pñt.

Enigz si in epistola ad hebreos[k] legimꝰ q̃ minor a maiore benedicitur: restat profecto vt exigente ratione etiam maledicatur[l]. Si quidem prenoscentes hec periculosa ꝓpa illi q̃ ante nos fuerunt dicẽs se nolle eũ i malo defendere: ꝛ vult q̃ filij sint deuoti patri spũali, & discipuli magistro: ita vt eos nullo modo iudicent: sed nec etiam reprehendant.

i Reprehẽdẽdã. Sz. J. ij. q. vij. omes. & z. c. secuti. & ix. q. iij. si aũt. vbi dr q̃ subditi poli sunt reprehẽdere prelatos. Sol. triplex est reprehẽsio: iperiosa, q̃ fit imperio potestatis. hec tñ maioribus cõcedit. lxxxj. di. sit rector. vt hic. Alia socialis: hec minoribꝰ cõcedit. lxxxj. di. in omnibus. Tertia temeraria est, que infamãdi causa fit: & hec nulli conceditur: vt. v. q. vlt. delator.

Iudicare minores & iudicare: ꝛ no ecõtra. Et hoc probat exẽplo melchisedech: qui sicut legitur in epistola ad hebreos, benedixit minori scilicet Abrahe. Similiter hoc probatur cõsuetudine ecclesie: q̃ nunq̃ maior legens lectionem benedicitur a minori.

k Ad hebreos. Ubi legit q̃ melchisedech benedixit abrahe, & p hoc ꝓbat apls melchisedech fuisse maiorẽ.

l Etiã maledicat. Contrarioꝝ eñ eadẽ est ratio: vt. s. ea. inferiori. ff. de verb. oblig. inter stipulantem.

Ubi de hoc ex 6 ma. et 10. quosdã. Jn oibus de. cũ iuris ca. vsq; in finẽ loquit de eadẽ materia. s. 6 facto i. dic vt ibi. Arg. J. xxvij. q. j. si hõ. Sed ibi papa precipit non absolui ei⁹ authoritate: ꝛ o

Minor quescat ꝑsente maiore

a ¶ Maiore. Arg. q̄ minor iudex non p̄t exercere iurisdictionem suam ꝑsente maiore iudice: vt. xcv. distī. presbyter. ff. de offi. procon. l. vlti. Argu. contra. xj. q̄. j. peruenit. et. C. de dona. in hac. xcv. distinc. ecce. Dic q̄ minor habet iurisdictionem a maiore, nihil agit quod sit ad derogationem illi⁹. eē de offi. leg. volentes.

b ¶ Benedicere. Sed vt ego q̄ postulat hāc benedictionē, Ora ꝓ nobis pater fācte. in quibusdam locis

† innuente. ipse inferior dicit ego, Iube dñe benedicere, t episcopus benedictione facta legit.

c ¶ Peccatū. ar. q̄ aliquid ꝓhibetur nō q̄ ipm malum sit, sed q̄ inde malum p̄t sequi: vt. xxxj. q̄. j. in nouo. et. xj. q. iij. nolite. et. lxiij. distinct. cum adrianus. ℣. verum.

Gala. v. d.

Nunc autem.

¶ Calus. Probat Nicol. in hoc cap. q̄ subditi nō possunt iudicare ꝓlatos. Et hoc facit duob⁹ exemplis, scilz Marcellini pape, qui licet cōfessus fuisset in synodo episcopoz se a paganis compulsuz grana thuris diabolo immolare: nullus tñ episcopoz ausus fuit eum iudicare, sed oēs dixerunt: Ex ore tuo iudica teipsum: quia prima sedes nō iudicabit a quoq̄. Et exemplo Sixti pape: cui cum in concilio vbi Valentinianus imperator interfuit, multa obijcerent: tribuit ei iperator potestatē iudicandi seipsum: cum ipse non sit subiectus iudicio minorum.

d ¶ Diocletiani. Nota simul duos fuisse imperatores

Imperatores duo eō tpe fuerūt.

Dic q̄ erant due persone, sed tamen erant loco vnius. Sed contra. vij. q. j. in apibus. Sed forte vnus habuit dignitatem: alter administrationem.

e ¶ Marcellinus. Sed de isto legitur q̄ concilio congregato confessus est quod fecerat, et in se tulit sententiam depositionis: et veniens coram Diocletiano confessus est se christianum esse: et excommunicauit quicunq̄ eum post mortem sepeliret. Sed videtur q̄ hec sententia qua precepit non sepeliri corpus suum, contineat errorem: vnde nulla deberet esse: vt extra de sententia. excommu. per tuas. si quis enim precipiat q̄ corpus suum non sepeliatur, hoc preceptum non est adimplendum: vt. ff. de condi. instit. quidam. Preterea qualiter potuerat iste seipsū excommunicare? vel deponere, cuius par in parem non habeat imperium: vt extra de elec. in notuit? Ad hoc potest dici q̄ non fuit sententia quā tulit sed quedā interpretatio, t infuit ei tacita cōditio: scz nisi deus aliter reuelauerit. et dominus reuelauit aliter: quia sepultus fuit post triduū de mortuis. Item querit quare iste epi nō deposuerūt papā, cū esset confessus ō hereti: vt xl. di. si papa? Dicit ysu. q̄ paratus erat corrigi. Iz enī papa vel alius sit hereticus: si tñ parat⁹ est corrigi: non deponitur: vt dic. xxj. q. xxiiij. q̄e. iij. dicit ysa. vij. sapīs. Vel ideo nō ꝓpe. Ar. debebant ipm deponere, quia coactus fecit. l. distin. presbyteros.

f ¶ Compulsus. Conditionali non absoluta coactione. si enim fuisset absoluta, non deliquisset: vt. l. distin. presbyteros.

g ¶ Ex ore. Arg. q̄ aliquis p̄t esse iudex in ꝓpa causa. ff. de adop. l. iij. C. de fideicō. l. vlti. sed iudex ibi ꝓpter impotentiā dr. l. ar. fur. bitratoz. in iuris. ali.

Ubmittit. ¶ Calus. hic ꝓbat Nicolaus q̄ Ignatius non potuit deponi a subditis: quia canones t exempla sanctorum patrum precipiunt semper esse recurrendum ad maiorem sedem in causis episcoporum: quod non solum a catholicis, sed etiam ab ipsis hereticis obseruatur. et quia etiam clericus a solo episcopo iudicari non potest: et nisi papa interesse vbi episcopus iudicatur, acephalum erit tale concilium.

Item Michaeli impatori.

¶ De eodem.

Nunc aūt diuina ispiratione nō nos pigebit, nec nobis impossibile erit vobis ostendere, si tamē audire velitis: nō posse quēq̄ rite abhis q̄ inferiorib⁹ dignitatis vel ordinis sunt, iudicialibus submitti definitionibus. siquidez tpe diocletiani ᵇ et maximiani augustoruz marcellinus ᶜ eps vbis Rome, qui postea insignis martyr t effect⁹ est: adeo compulsus ᵈ est a paganis, vt templum eoū ingressus grana thuris super prunas imponeret: cuius rei gratia collecto vniuersoū concilio episcoporum, et inquisitiōe facta hoc idem pōtifex se egisse confessus est: nullus tamē eorum proferre sententiā in eum ausus est, dum ei sepissime omnes dicerent: Tuo ore iudica causam tuam, nō nro iudicio. Et iterū. Noli audire i nostro iudicio: sed collige in sinu tuo causam tuam. Et rursum, qm̄ ex te inquiunt iustificaberis: aut ex ore ᵉ tuo cōdēnaberis. Et iterum dicunt. Prima sedes non iudicabitur a quoq̄.

Item in eodem. Sed cum quodam tempore quidā contra Sixtū papam tentassent quedā mala rumoris obijcere et in concilio cui Valentinianus augustus itererat, dictū fuisset nō licere aduersus pontificem sententiam dare: surrexit protinus idem imperator: et in arbitrio prefati pontificis tribuit iudicare iudicium suum. Etenim nullus pontificū minoū vel inferioū vbiū subactus iudicijs inuenitur.

Item Nicolaus papa.

¶ Maiores a minoribus iudicari non possunt.

Ubmittit Ignatiꝰ minoū inferioū t subiectoū deliberationib⁹ et contra sacris canonib⁹ precipiētibus et exemplis sanctoū patrum semper vbi est maior authoritas, eundū esse: t in oibus cōtentione contentiosa non potest, sed in voluntaria sic.

a ¶ hereticis. Argu. q ab exemplis gentilium est argumentandum: vt.xj.q.j. sacerdotibus. xiij.q.ij. questa. et.c. non estimemus.

b ¶ Inferiorus. j.xv.q.vij. si autē. in fi. contr a. vbi dicit q solus ep̄s illoz causas potest audire. Sed non excludūtur ibi clerici, sz alii epi. xv. qō. vij. ep̄s nulliꝰ.

Tantum.

¶ Cai⁹. Dioscorus in trib⁹ deliquit: qi scilz p regem fuit intronizatus in ecclesia constantinopolitana: vnde multi clerici recesserunt ab eo. Itē quia fact⁹ fuit hereticꝰ. Post hec duo delicta ausus fuit excōicare papam Leonem: vnde scri p̄fes apud Calcedonem congregati ipsum dānauerunt non tm de hereſi: sed etiā q ausus fuit suuz maiorem excōmunicare.

c ¶ p̄esumptionem. scz depositionem ignatij.

d ¶ Ut dioscoꝝ. Qui intronizatus fuit per reges: ꝛ q postea excōmunicauit papam.

e ¶ Cm̄ secūdis. Videt hic q̄ inde in snia teneꝫ expi mere cm̄ q ipsum mouit. C. de iudic. ꝓpter dū. S. illo. et ff. de his q̄ no. ifa. l. qō ait. S. pe. Ar. cōtra eū de sen. et re iudic. sicut. Ad hoc dico q̄ semper tenetur expiimere cm̄. si tm̄ nō expſſerit, tenet sententia. ij.q.vj. vidtū.

f ¶ Fidē. Tm̄: ne sit contra. S. xv. dist. canones. circa mediū. ver. quarta synodus.

Quia ergo.

¶ hec dist. dividit i duas partes. Secunda ibi: Prima ergo.

¶ Cains Dictum est. S. q̄ maior a minori iudicari non p̄t. In hac vero. xxij. dist. videndū est q̄ dicaꝫ prima secunde: que secūda: et q̄ tertia. ꝛ quidem primū locum obtinet Ro. eccle. Alexandrina scōm. Antiochena tertium. trouersiis ad potiorꝰ sedis iudicia actio dirigatur: quod nō solū a catholicis, verūetiaz ab ipsis cōstat obseruatū esse hereticis⁸. Alioquin acep halū li quet esse concilū vbi de tanta persona agitur, et maioꝝ nō expectaꝫ snia: cū nec in causa clericoꝝ inferiorꝰ gradus solius episcopi sui iudiciū tantum modo postulandum sit.

Item Michaeli imperatori.

¶ Minoꝝ sententie maiores damnare non valent.

Tantum hāc p̄esumptionē scri p̄fes apud Calcedonē detestati sunt: vt Dioscoꝝ alexandrinū antistitem inter cetera idcirco potissimum sine vlla restitutione dānauerint, quia ponēs in celum os suū, lingua eius transeunte super terrā: excōmunicationem in sanctuz Leonem papam dictauit: ita vt sententia contra ipsum prolata hoc videātur memoꝛare p̄cipue dicentes. Nm̄ secūdis excessibus p̄cipue p̄iorem iniquitatem valde transcendit: p̄esumpsit em̄ excōicationem dictare etiam aduersus sanctissimum et beatissimū archiep̄m magne Rome Leonem. ꝛc. Nūquid ibi legit inquisitionē factā fuisse vtrum iste Dioscorus ipsam excōicationē iuste dictasset in papam? Non plane: sed absqꝫ omni ꝓtroversia hoc in eo vlti sunt: qa cū esset inferioꝛ, potiorem quibuslibet conatus est lacessere iniuriis teste Anastasio Constantino politano p̄esule: qui dicit.

Propter fidem f nō est dānatus Dioscorus: sed qa excōicationem fecit in dm̄ archiepiscopum Leonem.

¶ Distinctio. xxij.

Quia ergo g maioꝛ a minoꝛi iudicari non debet, videndum est que inter ceteras ecclesias primū locum, que secundum vel tertiū obtineat. Romana ecclesia (sicut supra dictum est) primum locum inter ceteras obtinet. Alexandrina scōm: Antiochena eccl̄ia tertium ab ea locum accepit.

Unde Nicolaus papa scribit Mediolanensibus.

¶ Romana ecclesia ceterarū primatum tenet.

Omnes h siue patriarche cuiuslibet apicem, siue metropoleon primatus: aut episcopatuum cathedras, vel ecclesiarū siue cuiuscūqꝫ ordinis dignitatez in stituit roma. eccl. Illā vero solus ipse fundauit, et supra petram fidei mor⁹ nascentis⁸ erexit, q̄ beato Petro eterne vite claugero terreni simul ꝛ celestis⁹ imperij iura commisit. Nō ergo quelibet terrena sentētia, sed illud verbū quo cōstructū est celū ꝛ terra: per qō deniqꝫ oia condita sunt elementa: romanam fundauit ecclesiam. Illius certe priuilegio fungitur, cuius authoritate fulcitur. Unde nō dubium est qa quisquis cuilibet ecclesie ius suum

g ¶ Quia ergo. In hac distin. ostendit ordinem maiorum ecclesiarum. Et primo ostendit quem ordinem habuerunt fm antiqua tpa. Scōo ostendit quem ordinem habuerunt postea fm moderna tpa. fm antiqua tpa ta lis fuit ordo. prima fuit Romana ecclesia: alexandrina secunda: antiochena tercia: quarta hierosolymitana: vt. j. e. §. j. et. c. §. fz constantinopolitana nullū locum habuit: vt. j. e. q̄ traditione. sed postꝫ imperū fuit translatum constantinopolim, constantinopolitana eccl̄ia obtinuit secūdum locum post ro. alexādrina tertium: antiochena quartuz: hierosolymitana quintum. et hoc dicitur. j. e. renouantes. extra de priuile. antiqua.

Ecclīarū matorum ordo.

Omnes. § Quia. Mediolanenses nolebant romanam eccle. se qui: nec ei reuerentiam exhibere. sed Nicol⁹. papa ꝓbat q̄ Romana eccle. oibus est ꝓlata: ꝛ oēs alias instituit: et hoc ꝓbat duobus modis, ꝓtio qa illud ꝓbū q̄ qō celū ꝛ terra ꝛ cēa elemēta sunt creata, dedit petro ptātez celestis et terreni imperij. Unde q̄ priuilegijs ro. eccle. detrahit, hereticus est: q̄ ꝛo alijs, iniustitiā facit. Secūdo ꝓbat exēplo Ambrosij, qui cōfessus est in oibus se velle seq̄ romanā ecclesiā.

h ¶ Oēs. Sic cōstrue. Ro. ec. instituit oēs scz ꝓlatos siue apicē cuiuslibet priarche. i. patriarchatus. ꝛ per hoc ptz q⁹ sol⁹ papa nouas facit dignitates.

Ordo litere.

Papa habēs vtrūqꝫ gladiū trāstulit imperium.

i ¶ Mor. Id est ab initio.

k ¶ Nascentis. Quantū ad nouum testamentum.

l ¶ Celestis. Argu. q̄ papa habet vtrūqꝫ gladiū: scilz spūalem ꝛ tpalem. lxiij. distin. tibi dño. et. xv. q. vj. alius.

et ca. nos sctōz. et ca. iuratos. et. j. q. iij. q. pfulat⁹. et
† c. si patot. in pncī. vbi de hoc. et ij. q. vj. §. item ciz dō. Archi.
xcvj. distinc. duo. † trāstulit ei de grē cia imperiū: vt et de elect. venerabilem. Arg. j. xcvj. distin. duo. t. j. ij. distinc. legimus. et xxj. dist. §. j.
a ¶ Iniustitiam. Nec papa dz vni ecclesie detrahe=
‡ In cuius cōis ei iniuriā bificiū tribuere nr̄i motis nō est: dicit im patot. C. de emanc. nec au⁹ arg. ad hⁿ. xiij. q. v. de nūcz. Archi. Actu. ir.
rē‡ et dare alteri: vt. xcix. distic. ecce. et. c. nullus. t. xxv. q. ij. de ecclesiasticis. nisi subsit causa: vt. ix. q. iij. conquestus. et. c. nunc vero. et. c. per principalem.
b ¶ Conat. Solus ergo conatus h̄ punit: vt. vj. q. j. §. verū. et. j. q. i. q̄ studet. de peni. distin. j. si quis.
c ¶ Profitef. arg. q̄ confessio ptelari nocet ecclesie sue. arg. j. eo. de cōstāt nopolitana. in fi.

Sacrosancta. ¶ Cal⁹. Capitulū hoc diuiditur in tres partes. In prima ꝓbatur ro. eccl. primā esse sue ptoē, et alijs p̄ferri: t hoc ostenditur trib⁹ modis. Primo authoritate christi dicentis: Tu es petrus tc. Secundo in gloriosa morte petri et pauli, qui Romanā ecclesiā consecrauerūt: et eam alijs sui presentia p̄tulerunt. Tertio speciali oratione facta ꝓ Romanis. In secunda parte ibi: Prima ergo. dicitur q̄ prima sedes est romana: secūda alexādrina: tertia antiochena. In tertia parte ibi: t post pauca. discretio fuit inter petrum et alios apostolos que hodie est in=
Ro. j. ij. ps.

detrahit: iustitiā[a] facit. ¶ Qui autem romane ecclesie priuilegium ab ipso summo omnium ecclesiarum capite traditū auferre conatur[b], hic proculdubio in heresim labitur et cum ille vocetur iniustus, hic est dicendus hereticus. Fidē quippe violat qui aduersus illam agit que est mater fidei: et illi contumax inuenitur qui eam cunctis ecclesijs p̄tulisse cognoscitur. et. j. Unde ipse sanctus Ambro. se in oībus sequi magistrā sanctam Romanaz ecclesiam p̄fiteturᶜ.

Item Anacletus seru⁹ christi Jesu.

¶ Non ab apostolis, sed ab ipso domino Romana ecclesia primatum accepit.

Sacrosancta romana t aplica ecclesia non ab aplis, sed ab ipso dño t saluatore nr̄o primatū obtinuit: sicut bō Petro apostolo dixit, Tu es petrus: t sup hanc petram edifi. eccl. me. vsqz, soluta et in celo. Adhibita est etiā societas in eadē Romana vbe beatissimi apli pauli vasis electionis: qui vno die eodēq; tpe Rome cum Petro gloriosissima morte coronatus est: t ambo sanctam ecclesiam Romanam consecrauerunt: atqz omnibus alijs vbib⁹ in mundo vniuerso tam sua presentia q̄ venerando triumpho p̄tulerunt. Et licet pro oībus assidua apud deū omniū sanctoz effundatur oratio: his tamen verbis beatissimus Paulus Romanis ꝓpio chirographo pollicetur dicens. Testis est mihi deus cui seruio in spū meo i euāgelio filij ei⁹, q̄ sine[k] intermissione memoriā vestri facio semp in oīonibus meis. Prima ergo sedes est in celesti beneficio Roma. eccle. quā (vt memoratuz est) beatissimi Petrus t Paulus suo martyrio consecrauerunt. Secunda autē sedes apud Alexandriā, que bti Petri nomine a Marco[c] eius discipulo atqz euāgelista consecrata est. Tertia vero sedes apud Antiochiā eiusdem beati Petri apostoli habetur nōie honorabilis: quam illic priusq̄ romā veniret, habuit: et Ignatium ep̄m constituit: t illic primū [f] nomen christianoru[g] exortū est. ¶ Et post pauca: Inter bōs apostolos quedā fuit discretio potestatis: et licet oēs essent apostoli, Petro tamen a dño concessum est (t ipsi inter se voluerunt idipsum) vt reliquis oīb⁹ p̄esset apostolis: t cephas. i. caput t principiū teneret apostolatus: qui etiam eandē formam suis successoribus et reliquis cp̄is tenendam tradiderunt. Et non solū hoc in nouo testamento est constitutū, sed etiam in veteri fuit. vnde scriptum est. Moyses[b] et Aaron in sacerdotibus eius: id est primi inter eos fuerunt. et post pauca: Hec vero apostolica sedes caput t cardo (vt p̄fatū est) a dño et non ab alijs constituta est: et sicut cardie ostiū regit, sic huius apostolice sancte sedis authoritate omnes ecclesie (domino disponente) reguntur. Hac authoritate Alexandrina ecclesia scōm a puma locum habere cēsetur: sest postea in Constantinopolitana synodo eccl'ia Constantinopolis scōm a sede apostolica locum accepit.

Unde in eadem synodo constitutum est ita.

¶ Secūdum a romano pontifice Constantinopolitanus obtinet locum.

Constantinopolitane ciuitatis episcopū habere oportet primatus honorem post Romanū episcopuz ꝓpter quod fit Roma [i] noua.

ter papam t alios episcopos. hoc etiam fuit in veteri testa. Unde moyses et aaron ceteris p̄fuerunt sacerdotibus.

¶ Cāue autez se quen. §. et cap. per se patet.

d ¶ Sine intermissione. Non tamē in quolibet instanti: sed hoiēs cō stituit. † sic. j. xxv. distinc. si laicus. et xxvij. dist. de quibusdam.

e ¶ A marco. vt dixiij. q. j. cum beatissimus.

f ¶ Primum. vt vij. q. j. mutationes.

g ¶ Christianorum. Primo enim oēs fideles fuerūt dicti discipuli. ō cō se. dist. ij. prima. vt fratres. xj. q. iij. ca. ad mēsam. §z post ꝯ apli fecerūt con ciliuz antiocheni, dicti sunt christiani. xxiij. q. j. rogam⁹.

h ¶ Moyses. Licet moyses t aarō primi et summi dicti sint sacerdotes tamē moyses fuit maior ip̄s aaron in administratione, nō quo ad cōsecrationem sacerdotalē. In hoc eīs ambo pares fuerunt: moyses tamen hostias nō offerebat §z vota offerebat p populo: vt. xxxvj. dist. si quis vult. t lxxxviij. dis. decreuit. Item et in hoc erat maior Moyses ip̄s aaron: quia istruebat et regebat eum tanq̄ minorem: † vt de peni. dist. iij. inter hec hz locum.

i ¶ Constantino. de politane. nota

¶ Roma noua q. dicta est constantinopolis. q. cōstantinus illuc cū alijs Romanis iuit, et eam cōstituit. vn=

de ꝛ Constantinopolis et roma noua est dicta. xcvj. dist. constantinus.

DE constantinopolitana. ¶ Casus. Dicit Grego. in hoc capi. q̄ nullus debet dubitare constantinopolitanam ecclesiam esse Rome subiectā: ꝛ tamen si quid boni habet ipsa vel alia ecclesia libenter sumere ab ea parat[a] est: qz stultus ꝛc. Nam cum Cōstātinopo. eps confiteatur eā esse subiectam Romane ecclie, nulli[b] de hoc dubitare dz.

a ¶ De Constantinopolitana. Immo ipse imperator eam fatetur subiectā Ro. eccle. vt in auē. de ecclē. titu. in prin. col. ix.

b ¶ Stult[a]. stultus stulta stultum dicit quasi exult[a], ab extollo lis. quia se extollit. vel dicitur stultus, quasi statim vltus: ab vltisco eris. qz stultus statim vltionē expetit: nec deliberat. Vel dic q̄ propie stultus est qui per stuporem non mouet iniuria sciens eā perfert, nec vlc[a] est, nec vltionē ignominie mouet dolore: qz stult[a] est habetior corde, vnde quidam ait. Ego me esse stultū existimo: fatuū esse nō opinor, id est obtusis quidem sensibus: non tamen nullis. ſm pap. et hug.

Stult[a] vñ di.

c ¶ Discere. Arg. est hic cōtra seniores qui erubescunt discere a iuuenibus. xxxviij. di. nullus. sic. xxiij. q. iij. si habes. et. lxxxiij. dist. peruenit. Item habes hic q̄ maiores tenentur sequi exempla minorū si bona sunt. ꝛ. q. j. si fuerit. et. c. nec̄ in homine. et. xxx. dist. secundum.

Seniores nō dñt erubescere a iuuenibus discere.

d ¶ Bizancenus. i. constantinopolitanus. primo eīs cōstantinopolis dicta fuit Bizantium.

e ¶ Subjci. Ita demum si qua culpa ꝛc.

f ¶ Nescio. q. d. ex quo cōstantinopo. epūs fatet se esse subiectū ro. eccle. multo magis ꝛ alij tenentur fateri. Sic videtur q̄ confessio prelati nocet ecclesie: vt ex de ca. mo. dilectus. et de sen. et re iud. subdita. et de postu. prela. ad hec. Joan. ¶ quod credo verum esse si de consensu sui capituli facta est in iudicio: vt extra de iudi. causam. ꝛ de procura. ca. j. Ber.

Prelatus confessio an nocet ecclesie.

g ¶ Humilitatis. hoc vult dicere q̄ omnes essent equales si omnes vellēt esse bom. sed qz aliqui peccare volūt, vt legit necesse est q̄ aliqui sint maiores, qui puniant petā eoū. ꝛ no. ex culpa eīs causa subiectionis est. nā nō peccātes legi non li. vj. de subijciunt: vt in auē. de incest. nup. ℣. si. ℣o. col. ij. xix. q. ij. due sunt. Et aliter non posset consistere genus humanū nisi quidam essent maiores, ꝛ alij minores: sicut est in angelis: vt. lxxxix. dist. ad hoc.

Deus est in bonis hominibus.

h ¶ Deus in bonis hominibus.

Item Grego. Joanni episcopo Syracusano.

¶ Apīce sedi Cōstātinopolitanā cōstare esse subiectam.

DE constantinopolitana ecclia quod dicūt, quis eā dubitet sedi apostolice esse subiectā: tñ si quid boni vel ipsa vel altera ecclia habet, ego etiam minores meos quos ab illicitis phibeo, in bono imitari paratus sum. Stultus enim est q̄ se in eo putat existimat vt bona que viderit, discere contemnat.

Item eidē. Nam q̄ primas Bizancenus sedi apostolice dicit se subijci si qua culpa in episcopis suis inuenitur: nescio quis ei subiectus non sit. Cum vero culpa non exigit: omnes ſm rationem humilitatis equales sumus.

Item Gelasius papa.

¶ Constantinopolitan[us] episcopus authoritate Romani pontificis ordinatur.

QUa traditione maiorū apostolicam sedem iudicium vocant: an secunde sedis antistites et tertie, ceteriq̄s bene conscij sibi sacerdotes depelli debuerunt: et qui extiterit religionis inimicus depelli non debuit: videant ergo si alios habent canones q̄ibus suas ineptias exequātur. Ceterum isti qui sacri, qui ecclesiastici, qui legitimi celebrātur: sedem apostolicam ad iudicium vocare non possunt. Constantinopolitane ꝛo ciuitatis eps, qui vtiq̄ per canones inter sedes nullū nomen accepit, in communionem recidēs perfidorum non debuit submoueri.

Item ex sexta synodo.

¶ Constantinopolitana ecclesia secundū a Roma. ecclesia obtinet locum.

BEnouātes sancti Constātinopolitani decreta cilij, petim[us] vt Cōstātinopolitana sedes filia puuilegia q̄ inferior Roma habz, accipiat: non tñ in ecclesiasticis rebus magnificetur vt illa: sed hec secunda post illam existens: pulsō alexandrina sedes nudaz canonū, quos fallaciter induce bant. Sed Gela. ℣ eos dicit q̄ iustissime sunt damnati cum illi iniuste condēnauerūt Alexādrinū ꝛ Antiochenum patriarchas: nec authoritates quas allegant eos defēdere possūt.

h ¶ Vocant. Ad concilium faciendum.

i ¶ Depelli. Ab achatio constantinopo. patriarcha.

k ¶ Inimicus. Achatius.

l ¶ Qui sacri. Ironice dicit.

m ¶ Nullum nomen. Qz tpe Gelasij constantinopolitana eccla non habuit secundum locum adhuc: vel nullus vocat propter heresim ibi statutam.

n BEnouantes. ¶ Simulia. Simile priuilegium habet in quibusdam: quia ad ipsuz appellatur medijs pretermissis: vt. ij. q. j. si clericus. Et qua deposuit episcopum, vt videtur: vt. iij. q. v. quia suspecti. Et imperator dicit q̄ idem iuris habet in suis subditis, quod papa in suis: vt in auten. de ecclē. titu. ℣. i. coll. ix. Similiter Alexandrina ecclesia forte in predictis simile habet priuilegium Romane: vt. lxv. distinc. quoniam. et capi. mos antiquus.

o ¶ Priusq̄. Sic ergo aliqua ecclesia priuatur iure suo sine culpa sua: et hoc fit quandoq̄ propter fauorem, quandoq̄ propter odium. Propter fauorem, multipliciter. Uno modo vt hic. Alio modo fauore sacerdotij: vt. liij. distinctione frequens. Et alio modo propter vim consecrationis: vt. xxiij. questione. vj. comperit. Hanc autem rest. ℣ sentiā. q̄ ℣ Innoc. iij. ꝛ no. de elec. duū. ij. Archi.

de hac materia loquit. xxiij. q. iij. cum quid[a]. Sez propter dūnationē alicui[us] q̄si pa non possit sine cōcilio aliquē dānare: q̄ falsum est hugo.

Appellatio ꝑt ad papam omisso medio interpo nitur.

Jure suo mīs tis modis dis q̄ punit.

perimus. Quandoq; propter fauorem religionis: vt extra de ec.edi.ad audientiã.ij. Quandoq; propter scandalum: vt extra de cle.egro.tua. Quandoq; propter defectum sacramenti: vt.xxxiij.di.si cuius. Iõe propter odiũ alterius: vt.lxx.distinc.neminem.xvj.q.vij.decernimus. Propter pauperta-

tẽ.x.q.iij.c.vnio. Item ppter ordines vt.liij.di.c. frequẽs. Alias regulare est q; nemo sine culpa sua punã d⁹ est iure suo: vt xvj.q.vij.inuentus t.lvj.dis.satis perstruum. ¶ Hic potest habere locum distinctio q; quandoq; perditur priuilegium propter fauorẽ vt hic.quãdoq; ppter enormẽ dannũ: vt extra de dec. suggestũ. quandoq; propter abusum.xj.q.iij.priuilegiũ.quãdoq; propter delictum. xxv.q.ij. itanos.quãdoq; ppẽ negligentiã.ff. denũdinis.l.j. quandoq; ppter cõtrariũ factum. extra de priuil. si de terra.et.c. accedentibus. Et no. q; licet quis sine culpa p̃dat priuilegiũ, nũq; tamen sine causa.extra vt lite non contesta.quoniam frequenter. ¶ Potro vnde ꝓ⁹. Pauperras, odium, vitium, fauor, t scelus, odo, ꝑsonas spoliant et locꝰ iure suo. Efinimus.

¶ De hoc cãnot.ex de priui. anfiq. Arcpi.

¶ Scz d̃ pfiarchalib⁹ sedibus ꝑsidẽt: vt pisanus: bituricẽsis: grãdeñ.nã plures debent esse d̃ in capite cuiusq; puincie ꝛc.ecir. dis.c.j. secũdũ hug.

¶ Ac hierosolymitanoum. Sunt t alij ¶ patriarche: vt bituricẽ.aquilegien. vt.ix.q.iij.coquestus. et.c.nunc vero.j.xxxij.distin.erubescant.

Reuiter. ¶ Hec di. diuiditur in ser partes: in quaruz prima ponit quid iuris sit de electione romani pontificis. Scõa ibi, Epi vero. Tertia ibi, his igitur. Quarta ibi, Dalmaticis. Quinta ibi, Queritur. Sexta ibi, Subdiaconus.

¶ Patius. Supra ostensum est que differentia sit inter ecclesiastica officia et ministros ecclesie in illo cap. cleros. In hac vero.xxiij.dist. ostenditur qualiter quisq; debet ordinari a summo vsq; ad vltimum gradum.

¶ Reuiter. In hac dist.xxiij. ostenditur qualiter singuli ordines sunt conferendi. Et primo ostendit qualiter debet papa eligi t ordinari. Secundo qualiter ordinandus in episcopũ debeat examinari. Tertio qualiter episcopus t alij inferiores sint ordinandi. Quarto annexit de habitu clericorum, et q; monachales non debent contingere sacra vasa.

¶ ¶ Casus hoc.c. diuiditur in tres ptes. In prima ponuntur verba notarij. In secunda ibi, nouit beatitudo, dicit nicolaus q; mortuo stephano papa ecclesia mal-

meretur: deinde antiochena: et post eam hierosolymitana. Hinc datur intelligi q; alexãdrina ecclesia de secunda facta sit tertia, et antiochena de tertia sit quarta: nisi forte quis duas contendat esse secũdas: vt Cõstãtinopolitanã t Alexandrinam parem sue dignitatis velit locum obtinere.

Vndeiij. viij. synodo legit.

¶ Que patriarchalium sedũ primum vel deinceps teneat locum.

Efinim⁹ neminẽ priorꝰ mundi potentum quẽq; eorum qui patriarchalibus ꝓsunt sedibus, inhonorare, aut mouere a ꝓprio throno tentare: precipue quidem sanctissimum papam seniorꝭ Rome: deinceps Constantinopoleos patriarchaꝫ: deinde ꝯo Alexãdrie, ac Antiochie, ac Hierosolymitanoum[a].

¶ Distinctio.xxiij.

Reuiter[b] que inter ecclesiastica officia sit differẽtia mõstrauim⁹. Nũc a sumo põtifice incipientes, t vsq; ad vltimũ gradũ descẽdẽtes: qualiter quisq; eoꝝ debeat ordinari, sanctoũ authoritatib⁹ ostendamus.

Iñ ẽr. vj. synodo. Vnde Nicolaus papa.

¶ Decretuꝫ Nicolai pape de electione Romani pontificis

In nomine[c] domini nostri Jesu Christi et saluatoris ab incarnatione eius anno M.lix. mense Aprili indictione[d] xij. ꝓpositis sacrosanctis cuãgelijs: presidẽte quoq; reuerendissimo ac beatissimo papa Nicolao in basilica lateranensis patriarchu[e], que cognominatur Constantiniana: considentibus etiam reuerendissimis episcopis, abbatibus, presbyteris, diaconibus: idem venerabilis pontifex authoritate aplica decernens de electione summi pontificis inquit. ¶ Nouit beatitudo vestra dilectissimi fratres et coepi: inferiora quoq; mẽbra nõ latuit, defuncto bone memorie dño Stephano predecessore nro hec aplica sedes accu authore deo seruio, quot aduersa ꝑtulerit: ãt deniq; p simoniace hereseꝭ trapezitas[f] repertiꝰ malleis crebusq; tunsionibus subiacuit: adeo[g] quidẽ vt colũ-

bus. Et not. q; ab illo verbo nouit beatitudo vsq; in finẽ sunt verba Nicolai.

c ¶ In nomine. Hec sunt verba notarij vsq; ibi: Nouit beatitudo

d ¶ Indictione. Indictio dicitur ꝓ spatium trium lustroum.

e ¶ Patriarchij. in quo papa residet.

f ¶ Trapezitas. t. campsores.

g ¶ Adeo. Dic tangitur latenter quod legitur in chronicis, q; benedictus. t. qui successit stephano, electus est de pontificatu, et factus est papa Joannes sabinen. episcopus pro pecunia: t cui impositum est nomen syluester. et iste etiam electus est: et deinde reparatus t restitutus est benedictus: et iterum electus est benedictus et datus pro patre Joanni archipresbytero ante portaz latinam: cui impositum est nomen Gregorius: et hic ab hẽrico imperatore est depositus, t vltra montes trãs-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

nus est. hoc totum vno anno factū est: ⁊ propter hoc datum fuit primilegium henrico de quo hic fit mentio.

a ¶ Futuris casibus. Nota ad cautelā futuroꝝ aliqd statui: vt.lxiij.dist. cū adrianus. et.j.q. vij. cōueniētibus. ff. loca. si quis domū. §. ij. Arg. contra qd non imputatur ecclīa: vt ex vt ecclē. benefi. vt nō strum. ⁊. ff. ad leg. aqll. si putator.

b ¶ Tractantes. videtur qd electio nem semper debet precedere tractatus. alioquin electio nulla est: sicut alienationem debet precedere tractatus: vt.xij.q.ij. sine. Jo. qō hodie expressus est ex de elec. in genesi. et. c, qz propter. B.

c ¶ Religiosissimi viri. i. epi cardinales.

d ¶ Preduces. J. pu. de. dist. lxxxix. c.j. conferēt in tra. Sed hic dicit aliqd preduces non respectu cardinaliū et post: sed aliorū clericoea aliqn rum. Vel religiosos appellat h epi religio- sos cardiales. vel laie. e ¶ Legitimi. i. electi secundū canonicos. clare. f ¶ Nulla J. dist. Zan. lxij. ca. j.

g ¶ Funguntur. Conse- Non tamen ideo crās est sunt maiores pa- riores pa qua cōsecrant cōsecra cum: quia suffra- to. ganei consecrant metropolitanū nō tamē ideo sunt maiores: vt.lxvj. dist. cā j.

h ¶ Itemio. Papa Ergo aliquis in Ro- an pos- mana ecclesia po- sit esse test esse non ideo- dis non neus ad papatuz, idonē. et sic est cōtra. xxj. dist. ītius. in fine. vbi dicit qd ibi non est macula nec ruga: iz bene potest esse qd omnes sunt sancti: non tamen Eligen omnes sunt idonei dus an ad papatuz: vel qd deat esse sunt corpore vitia- te vel aliud habent impedimentum. Item habes hic qd gemo semper de clericis ipsius ecclesie eligendus est prelate ecclie. tus: si ibi est idoneus: vt.lxj. distin. nullus. ⁊ ca. obitum.

na dei viuētis iā pene videretur nutare, ⁊ sagena summi piscatoris pcellis irumpi scētur cogeret in naufragij pfunda submergi. vñ si placet fraternitati vestre, debem auxiliante deo futuri casib pruidēter occurrere: ⁊ ecclīastico statui ne reciduā (qō absit) mala pueniāt pcauere. quapropt instructi pdecessoꝝ nroꝝ aliorūqꝫ scrōꝝ patrū authoritate decernim atqꝫ statuim vt obeunte hui romane ecclie vniuersalis pōtifice, i primis cardinales epi diligentissime simul de electione tractantes mox chri clericos cardinales adhibeant: siqꝫ reliquus clerus ⁊ populus ad consensum noue electionis accedāt: nimirum precauentes ne venalitatis morbus aliqua occasione surrepat. Et ideo religiosissimi viri preduces sint in promouenda pontificis electione reliqui aūt sequaces. Certus vero atqꝫ legitimus hinc electionis ordo ppēditur, si perspectis diuersoꝝ patrū regulis siue gestis, etiam illa beati Leonis pape pdecessoris nostri sententia recolatur. Nulla (inquit) ratio sinit vt interepos habeantur qui nec a clericis sut electi, nec a plebibus expetiti: nec a comprouincialibus epis cum metropolitani iudicio cōsecrati: sed qa sedes apostolica cunctis in orbe terraruz pferfertur ecclesijs, atqꝫ ideo super se metropolitanuz habere non potest: cardinales episcopi proculdubio metropolitani vice funguntur: qui

et. lxiij. dist. metropolitano. idem in cōfit. ⁊ er tunc sufficit qd sit bonus. cleria eligatur, requiritur qd sit optimus: vt dicunt quidam. et est arguin. ad hoc. ff. de tutori. ⁊ curatori. diuus. De hac materia plene inuenies. vij. qō. j. licet. Jo. et tamen tali iuri potest renunciari. vñ de si maior pars capituli eligat de alia ecclesia, valebit electio. extra de elec. cum nobis olim. et ca. cum inter canonicos. ⁊. c. in causis. Iz Joan. diceret cōtra: ⁊ sufficit etiam tunc qd sit bon. vt in prēdi. decret. cum nobis. B.

i ¶ Personaliter. Et his verbis apparet pōnale priuilegiuz hoc fuisse et ideo ad alios nō protogari. ff. de cē si. etatē. et. vij. q. j. petisti. et. xvj. qō. j. hinc etiam.

k ¶ Fieri in vrbe. Sēper em ibi facienda est ordinatio et examinatio clericoꝝ: vt extra de elec. venerabilem. nisi subsit causa: vt hic dicit: et. lxiij. distin. quāto. et extra de elec. bone memorie.

l ¶ Laicis licet. hoc tm̄ ad laicos refertur.

m ¶ Et disponendi. In alijs prelatis secus est. nam illi ante confirmationem non habent ius administrādi: vt extra de elec. nosti. nisi sint archiepiscopi trāsmontani: vt extra de electio. q sicut. Vel nisi sint exempti: q si transmontani sunt, statum possunt administrare: vt extra de elect. nihil. sed certe videtur qd in omnibus idem iuris est: vt si electus non possit intrare possessionem rei ad quam est electus, nihilominus pro possessore est ha-

abbate: vt. ⁊ viij. q. ij. sed si de altera ec-

e iij

† Et. e. abbatē ij. Arc. ‡ ad hoc est ō et. cū nobis olim. imo sufficit ne mātus existat: vt xvj. qō. ij. mōasteriū.

Electio q fit in loco nō determinato nulla.

‡ Subaudiūt ādā et istā allationē. Alij dicunt solā cōfirmationē suffi cere: et hoc verū est. De hoc no. Inno. est ō cā pos. cū sup. in glo. j. ubi videas.

vendus: vt.xcij. distin. si quis episcopus. & extra de resti. spol. sepe. sed illa capitula loquuntur quando impeditur per aduersarium: secus posset dici quando impedimentum est in seipso: puta quia nondum est consecratus. extra de dolo et contu. contingit.

Audiē-tia est multis denegā-da.

a ¶ Audientia. Hic habes casum vbi alicui denegatur audientia, scz in causa intrusionis: & .ij. q. j. §. pater. Item et in casu scismatis: vt .xxiij. q. v. non vos. Item cū quis recipit ecclesiā de manu laici: vt. .xvj. qō. vij. si qs deinceps. Item cum quis excōmunicat suū maiorem: vt. .xxj. disti. intantum. vnde videtur q̄ spoliatus pro aliquo istorum casuum non possit petere restitutionem, ex quo ei denegatur audientia. Arg. cōtra extra de resti. spo. inliteris. Joā. Solu. quilibet spoliatus restitui debet, nisi spoliatus sit a iudice iusta de causa: vt extra de rescrip. dilectus.

Ad idē. vij. q. j. presentiū. xxiij. di. Ad. Ar.

¶ et nisi in casib⁹ exceptis: vt extra ō restit. spol. literas. et cap. ex transmissa. ij. qō. j. in summa, nec excōmunicat⁹ directe poterit restitutionem petere.

Idez no. In no. ex ō cel. p. cū nris. in glos. pe. iuē fi. et facit qō no. ij. q. vij. §. verū. in gl. ecce. in fine. Arcti.

¶ vt extra de ex cept. cum inter. ij. q. j. in summa. vbi de hoc. Ber.

b ¶ Furorem. i. vindictam.

c ¶ Elementa. id est siue sit i terra, siue in aqua, puniatur.

d ¶ Confundāt. id est a confusione non liberentur.

e ¶ Ostendant. Nec peccauit iste maledicēdo: quia maledictorum duo sunt genera. xxiij. q. iij. cum sancti.

¶ Episcopi vero. ¶ Hec est secunda pars distinctionis, in qua ponit que sunt querenda in episcopo tēpore consecrationis. Jo. de San.

Q Ui episcopus. ¶ Casus. In hoc capit. ostenditur quot et que ab electo in episcopū et confirmando crorum apostolorum Petri & Pauli perpetuo anathemate cum suis authoribus & fautoribus et sequacibus a liminibus sancte dei ecclesie separatus abiciatur sicut antichristus, & inuasor & destructor totius christianitat⁹: nec aliqua super hoc ei audientia a reseruetur: sed ab omni ecclesiastico gradu in quocunq; fuerat priuus, sine retractatiōe deponatur: cui quisquis adheserit, vel qualēcūq; tanq̄ pontifici reuerētiam exhibuerit, aut in aliquo eū defendere presumpserit: pari sentētie sit mancipatus. Q si quis huius nostre sancte decretalis sententie temerator exterit, et Romanā ecclesiam sua presumptione cōfundere et perturbare cōtra hoc statutum tētauerit, ppetuo anathemate atq; excōmunicatione damnetur: et cum impijs qui nō resurgent in iudicio reputetur: oipotentis iram cōtra se sentiat: & sanctorum apostolorum Petri et Pauli, quor ecclesiam presumit confundere in hac vita et in futura furorez b sentiat: fiat habitatio eius deserta: & in tabernaculis suis non sit qui inhabitet: fiant filij eius orphani: et vxor eius vidua. Commotus commoueatur ipse: et filij eius mendicent, et ejciantur de habitationibus suis. Scrutetur etiam fenerator omnem substantiam eius: et diripiant alieni labores eius. Orbis terrarum pugnet contra eum, et cuncta elementa c sint ei cōtraria: & omnium sanctorum quiescentium merita illum confundant d: et in hac vita super eum apertam vindictam eor ostendant e. Obseruatores autem huius nostri decreti, omnipotentis gratia, pregat: & authoritas beatorum apostolorum Petri et Pauli ab omnib⁹ peccatorum vinculis absoluat.

Et piscopi vero et ceteri ordines infra constituti qualiter ordinari debeant, ex authoritate Carthaginē. cōcilij quarti cui interfuit Augustinus tēpore Bonorij Augusti, ostendamus ab eor examinatione incipientes.

¶ Quomō sit examinandus qui in episcopum eligitur.

Q Ui episcopus ordinandus f est, antea examinetur g si natura sit pudens: si docibilis h: si mozib⁹ temperatus i: si vita k castus: si sobrius l: si peruigil: si semper suis negocijs cauens m: si humilis: si affabilis: si misericors: si literatus: si in lege domini instructus: si in scripturarum sensibus cautus vel acutus: si in dogmatib⁹ ecclesiasticis exercitatus: et ante omnia si fidei documenta n verbis simplicibus o asserat p: id est patrem et filium et spiritū sanctū vnum deum esse confirmans: totāq; trinitatis vnitatem: deitatem: coessentialem et consubstantialem: in quibus si inueniatur instructus, ab omnibus epis consecretur presente archiepiscopo vel authoritatem prestante.

f ¶ Ordinandus. Id est consecrandus: quia tunc est scrutinium faciendum.

g ¶ Examinetur Ista examinatio non est facieda nisi circa ignotos. & .xlvij. distin. de petro. & .xciij. distinc. valde. et hoc verū est de scrutinio electionis: nisi forte summatim etiam circa notum quereretur de modo eligendi, et de his q̄ habes extra de elect. cum in cunctis. Scrutinium aūt qō fit in consecrando, illud nūq̄ est omittēdum etiā cōtra norum: vt hic, et. .lxv. dist. c. j. ij. et. iij. et. .lxxv. dist. ca. j. immo repellitur & si in vno deficiat. .xxxviij. distin. que ipsis.

h ¶ Si docibilis. Melio⁹ diceret docilis: q̄a pono est docilis et doctrinalis: liber docibilis q̄nq̄ tamen ponitur vnum p alio: vt hic: et Joan. in epla. Et erūt omes docibiles dei. debet aut̄ rōnē reddere omni poscēti. .xxxvj. dist. §. ecce.

i ¶ Tēperatus. J. xj. q. iij. illa prepositorum.

k ¶ Uita. J. distin. iiij. legem.

l ¶ Cautes. nam propter simplicitatem repellitur de: vt. .xxxix. distin. petrus. sed ēt pro tuo nō deponitur ꝫ ei coadiutor datur. vij. q. j. q̄a frater noster.

m ¶ Fidei documenta. i. fidem.

n ¶ Simplicib⁹. id est aptis nō inuisitatis. § J. di. .xxxvj. iiiiteratos. melius. .xxxvij. distin. relatum. ar. ad testes repellēdos. arg. iiij. q. iij. si testes. §. item in testibus. arg. contra instrumenta.

o ¶ Asserat. Profiteri debet q̄ obseruabit patrum regulas. in autē. quomodo oporteat episcopos. §. ad hoc

ergo. circa punctualem ꝛ coeternam ꝛ coomnipotentem predicans: si singulas quasq; in trinitate personas plenū deum: et totas tres personas vnum deum: si incarnationem diuinam non in patre neq; in spiritu sancto factā, sed in filio tantum credat: vt qui erat in diuinitate dei patris filius, deus verus ex patre esset, ꝛ verus homo ex matre: carnem ex matris visceribus habens: et animā humanam rationabilem: simulq; in eo vtriusq; nature, id est deus et homo, vna persona, vnus filius, vnꝰ Christꝰ, vnus deus creator omnium que sunt, et author, et rector: et deus cum patre ꝛ spiritu sancto omnium creaturarum: qui passus sit p salute nostra vera carnis passione: ꝛ mortuus vera corporis sui morte: resurrexit vera sue carnis receptione, et vera animę resumptione: in qua venturus sit iudicare vivos et mortuos. ¶Querendū est etiā ab eo si veteris et noui testamenti, id est legis et prophetarum et apostolorum vnum eūdemq; credat authorem: et demū vivos ac mortuos iudicaturū: et si diabolus non per conditionem [a] sed per arbitrium factus sit malus. ¶Querendum est etiaz ab eo si credat huiusmodi quā gestamus carnis et non alterius resurrectionem: si credat iudicium futurum et recepturos singulos pro his que in carne hac gesserint vel penas vel premia: si nuptias non prohibeat: si secunda matrimonia non damnet: si carnium perceptionem non culpet: si penitentibus reconciliatis cōmunicet: si in baptismate oia peccata (id est tam originale peccatū contractum, qs illa q voluntarie admissa sunt) dimittātur [b]: si extra ecclesiā catholicā nullus saluet. ¶Cum in his oībus examinatus, fuerit inuentus plene instructus: tunc cum omni consensu cleri[c]orum ꝛ laicoꝝ [b] ꝛ cōuentu totius ꝓuincie episcopoū, marime metropolitani vel authoritate vel presentia ordinetur episcopus suscepto in nomine domini nostri Jesu christi episcopatu: non sue delectationi, non suis moribus, sed his patrum definitionibus acquiescat.

Item Isid. de vita clericorum.

¶Qualis debeat esse clericorum conuersatio.

His igitur lege patrum cauetur vt a vulgaribus vita secluſi, a mundi voluptatibus se abstineant, non spectaculis [c], non pompis intersint: conuiuia publica fugiant: priuata nō tantum pudica [d] sed et sobria colant: vsuris nequaq; incūbant: neq; turpium occupationibus lucroū: non fraudibus cuiuscūq; studū appetant: amorem pecunie [e] quasi materiam cunctorū criminum fugiant: et secularia negocia officiaque abnuant: honoris gradum per ambitionem non suscipiant: ꝓ beneficijs [b] medicine dei munera non accipiant: dolos et coniurationes caueant: odium, emulationes, obtrectationes, atq; inuidiam fugiant: non vagi oculis: non effreni lingua: aut petulanti fluidoq; gestu incedant: sed pudorem ꝛ verecundiam mentis simplici habitu incessuq; ostendant: obscenitatem etiaz membroꝝ ꝛ verborum sicut et operum penitus exercentur: viduarū ꝛ virginū frequentationes [f] penitus fugiant: contubernia extranearū feminarum nullatenus appetant: castimoniam quoq; non violati corporis perpetuo obseruare studeant: aut certe vnius matrimonij vinculo federentur:

re pōt: vt. viij. q. ij. dilectissimi. Sz dicas hic loq de examinatione q fit ꝛ pōse ꝛ sectionis: nec aliō vult dicere nisi q cōsecrari dz si ita est q oēs cōsenserint in euz. Jtē paret hic q laici possunt ꝛradice re electionē: vt dicā j. c. ullā ꝛc. Electio ni pñt laici ꝛ dicere.

His igitur.

¶ Hec est tertia pars distic. in q ostēdit Isid. quter clerici debeāt viuere, ꝛ q vitare ꝛ que obseruare debent: vt doctrine gratā possint populo ministrare. iij. ps.

c ¶ Jō spectaculis. Ubi turpes ludi exercent: vt j. de pse. dist. v. nō opz. ꝛ. xxiij. dis. pbri.

f ¶ Pudica. i. cōtinētia quo ad sermones lasciuos: ꝛ vt inho. Sez et quotidie esurire vt nō debēt ꝛ esse cū vacant ibi euo ventre: vt j. de cōsecra. distin. v. ipudica sint tibi.

g ¶ Pecunie. Di nesta. uites tamē nō sunt ꝛ iij. di. abiiciēdi cū bonis ꝓpria. opib⁹. xxx. dist. hec fz hu. autē scripsim⁹.

h ¶ Pro beneficijs. Et pro sacramentis ecclesiasticis q dicunt medicina: qz sanāt vulnera pctoꝝ. xiij. q. ij. aie. Jo. f. dixit in sacro cōoibus sacramētis mittit. Simonia i oī. communi simoniaz nisi i matrimonio: ꝑ hanc sentētiā ideo forte quia ibi non confertur gra tia ꝑ spiritusſan. probo: qz in sect: vt. xxxij. q. ij. pultu cōnubia. fz in alijs sacramentis cōfer tur: vt. j. q. j. quicquid inuisibilis. ra gra tur, ztñ ibi simonia cōmittitur simonia, mittit. j. cū sit malus inter sacramenta: vt dicā est. ti. xxxij. q. ij. honorantur. q. j. di. xij. q. ij. i eccliastico. fz Frequentationes. No. solā fre: hug.

quentationē prohiberi. ex eo enim quod frequenter fit, presumitur q̄ male fiat: vt.lxxxj. dist. clericus, & si q̄spiā. et volumus. & .xxxij. dist. hospitiolum.

a ¶ Senioribus. i. prelatis.

b ¶ Exercitio. j. de cōse. dist. v. munēr.

¶ Males. ¶ Cassio. Quidaz episcopi promouebant indignos: q̄s papa reprehendit dicens q̄ melio est habere paucos et bonos q̄s multos & inutiles qui graue onus ordinatoū aferant.

Multitudo ē reprobata.

c ¶ Multos. multitudo est aliquos facit magis viles: vt.xciij. di. legim⁹. & multitudo est canonib⁹ inimica: vt ex de preben. quia intantū. & multitudo onerosa nihil habet honesti: vt in auten. de rebus collat. in fi. col. ij. Item est hic argu. contra illos qui allegāt multa. de cōse. di. v. nō mediocriter. xxiij. q. j. odi et pieci. nam vtil⁹ est pauca effundere &c. C. de vete. iu. enucleā. tanta. §. si quid autem.

d ¶ Graue. Qui ex certa sciētia indignum ordinat: aut deponitur, aut duaꝝ potestatē ordinādi: vt.l. dist. ex penitētib⁹. & .lj. dist. aliquātos.

† De hac materia legitur. & no. xxxvj. dist. q̄ ecclesiasticis. & ibi dicā. Archi.

† Sub. & sic renet. sic ipse exponit eligere .i. cōsecrare. vij. q. j. remoto & eligere. i. cōsecrare vij. q. j. ex̄po. † fi. fm hu. † Jo. de fan.

Illud ¶ Cassio. Quidā epi pueniunt ad episcopū consecrandū in scrutinio. cōtradicūt quidā ne consecret: & crimina obiciētes deficiūt in pbatione: cogit cleri cus ad purgationē pter infamiā. quereb̄ā per quot vel vbi debeat fieri purgatio? Et rñ. q̄ nō tantū cum tribus, sed cum quinq̄ vel ſex debet se purgare: & debet fieri purgatio coram plebe cui ipse est preferēdus: & facta purgatione ordinari debet.

e ¶ Illud. Si electo conſecrādo obijcitur crimen, non est consecrādus ante cause examinationē: & si primus venerāt quatuor epi ad consecrationē, adhuc veniāt duo: et si ante venerāt tres, veniāt adhuc alij tres ad audiēdam causam criminis obiecti. & pm hoc exponas eligendum. i. consecrandū. † & expone purgandū. i. examinandū. et ita intellige q̄ hic objiciebat crimen in modū accusationis. nā si esset obiectū in modū exceptionis, non viderentur necessarij tot epi, cū causa illa posset expediri per p̄uratorē: vt ex de accu. super his. & sic patet q̄ metropolitan⁹ possit audire causam criminalē epi, licet nō possit eum deponere: tamē req̄rit̄ presentia plurīū episcoporum. Alij intelligūt tantū de eo q̄ tenet se purgare. Dic vt. iij. q. vj. c. quis. & ca. accusatus.

f ¶ Ad eligendum. i. consecrandum.

seniorubus [a] quoq; debitā prebeant obediētiam: neq; vllius iactātie studio semetipsos attollant: postremo doctrine lectionibus, psalmis, hymnis, canticis, exercitio [b] iugiter incumbant. tales enim debent esse qui diuinis cultibus sese mancipandos student: scilicet vt dum sciēcie operā dant, doctrine gratiam populis administrent.

Item Clemens.

¶ Qui digne sacramēta tractare non possunt: ad ministerium non eligant diuinum.

Males ad ministeriū eligantur clerici, qui digne possint dīna sacramenta tractare. melius est eīm dīni sacerdotium paucos habere ministros qui possint digne op⁹ dei exercere: q̄s multos [c] inutiles, qui onus graue [d] ordinatoū adducant.

Item ex cōci. Carthagi. iij.

¶ Si electo in epm aliū obijciunt. v. vel. vj. epi ad ei⁹ purgationem conuenient.

Illud [e] statuendū est, vt quando ad eligendum [f] epm conuenerimus: si qua contradictio fuerit subort̄a [g]: (quia sepe talia sunt facta apō nos) non p̄sumāt ad purgandū [h] eū qui ordinādus est, tres [i] tātū [k] accedere: sed postulent ad numerū supradictū. ij. vel. iij. & in eadem [l] plebe [m] cui ordinādus est, discutiant primo persone cōtradicentiū: postremo etiā illa q̄ⁿ objiciunt, p̄tractentur: & cū purgatus [o] fuerit sub aspectu publico, ita demū ordinet. Si hoc cum vestre sanctitatis animo cōcordat, corroborēt vestre dignitatis respōsione. Ab vniuersis epis dictum est, Satis placet.

Item ex concilio Tole. xj.

¶ Vota siue p̄missionis sponsa: et quos ecclesiastica p̄mouet disciplina.

Quanq̄ omnes qui sacris [p] mancipātur ordinibus, canonicis regulis tergation em conuenient.

g ¶ Subort̄a. i. quod objicitur crimen ei.

h ¶ Ad purgandum. i. examinandum.

i ¶ Tres. q̄ soli possent p̄secrare eū: ij ipsi nō possunt audire causam criminalem.

k ¶ Tantū. s. accedere. alīs est in textu accedere.

l ¶ Et in eadem. ibi enim melio⁹ potest inquiri de crimine vbi alīqs conuersat⁹ ē: vt. xxiij. q. j. pudēda. ēt de elec. posti.

m ¶ Plebe. Not. q̄ laici admittuntur ad accusandum electum: vt. ſ. e. qui episcop⁹. in fine. lxj. distinc. studuj. lxiij. dist. vo. ita. nam ēps debet habere bonū testimoniū ab his qui extra sunt: vt. viij. q. j. licet. et de cons. dist. j. iubemus. Item quia interest ipsoz: vt ex ō testica. decretero. et ēps arg. ad hoc. ex de test. ex parte ade. et in aut. de sanc. epi. §. si quis aute. coll. ix. & est argu. ad hoc. lxxxj. dist. maximianus. Item contra. xxvij. dist. cōsulendū. vbi etiā ad denunciationes non admittunt laici si malo zelo ducantur. Item si ideo dicis admittendos laicos: quia ipsoꝝ interest: ergo siue sint bone fame siue male, admittuntur: quia nullus remouetur ab accusatione qui suā iniuriam prosequitur: vt. iij. q. vj. omnibus. male ergo dicit decretum q̄ laici infames non admittuntur ad accusationē clericoz: † vt. ij. q. vij. accusatio. Potest hic dici q̄ hic loquitur cum cuiuter agitur: et in eo casu quilibet admittitur, etiam femina: vt extra de testi. tam literis. Si queris, quare ergo tot episcopi conuocātur cū ciuiliter agitur? Respō. quia agitur de crimine, licet non criminaliter. Unde oportet eīā inscribi ad pēnā extraordinariam: vt extra de accu. super his. Et est argu. ad hoc. iij. q. vj. hec quippe. vbi. xij. epi requiruntur, & tamen ibi ciuiliter agitur. vt videtur.

n ¶ Illa que objiciunt. si sint grauiora, vel non.

o ¶ Et cū purgat⁹ fuerit. i. iudicatus innocens.

Quanq̄. ¶ Cassio. Quesitū fuit in cōcilio Toleta. q̄ dam clerici qui promouentur ad ordines et prelaturas, p̄mittere debeant suis maioribus viuere iuxta fidem cathol̄icā, & eis reuerentiam et obedientiam p̄stare. et fāl respondet q̄ quāuis ad hoc teneant generaliter: tamen ab eis hoc exigitur exp̄esse. Solet enim plus timere. et qui contra hoc p̄missum venerit iuxta consuetudinem penam persoluat.

p ¶ Sacris. i. ecclesiasticis.

a ¶ Expedibile.id est iustum.
b ¶ Cautione.scilicet iuratoria.
c ¶ Pius. Sic ergo aliquis iure cōmuni se potest tue-
ri, ꝛ priuilegio.lxxvij.dis.qsquis.ꝛ ex de rescrip.ca.j.
Argu.contra de fi.instru.inter. vbi dicitur ꝙ idem non
potest dari et con-
firmari. Item ar-
gu.extra.C.de the-
sau.l.vnica.de hoc
plura ar. iuenies.
Sed ita dicat con-
silio meo si quera-
tur ab eo: hoc ha-
beo de iure comu-
ni: ꝛ si hoc nō esset
habeo ex priuile-
gio: vt extra de pre
scrip. veniēs. Itez
no.ꝙ pl' valet spe
cialis cautio ꝙ ge-
neralis: vt hic.ꝛ.ff.
si quis cau.l.sed ꝛ
si.§.questum. Itē
pl' specialis cō-
firmatio ꝙ gene-
ralis.ex de con.fir.
bone. Item et spe-
cialis appellatio ꝙ
generalis: vt ex de ap
pella. super eo. et
specialis delega-
tio ꝙ generalis: vt ex
de de rescrip. ad
hoc.ꝛ specialis sub
scriptio ꝙ genera-
lis.ff. ad.l. Cor. de
fal. diu'.j. respon.
et speciale manda-
tum: vt extra de
rescrip.ca.j.et me-
lius.c. patrotalis.
alias tamē plus va-
let generalis cor-
rectio ꝙ specialis
quando multitu-
do est in causa.xxiij. quest. iiij. non
potest.ꝛ generalis
petitio: vt.xiij.q.ij.
non estimemus.et
generalis questio.
ff. de quest. l.j.§.
qui questionem.
d ¶ Placiti.id est pacti.
e ¶ Annotatione.id est scriptura.
f ¶ Vtfidē. No.ꝙ quilibet clericꝰ suo prelato presta-
bit obedientiā: vt.j. de cōse.dist.v.in oibus.ꝛ no.ꝙ pre-
stat electus suo maiori iuramentū de fide et canonibus
seruandis: vt hic. de indēnitate rerū ecclesie seruanda:
vt.xxviij.di. de syracusane. de immoderata exactione
non facienda.ꝛ.q.vlt.c.j. in fi. Item de fidelitate.extra de
iureiurand.ego N. Itē de pensionibus debitis soluen-
dis.arg.extra de no.ope.nūcia.cum ex iniūcto. extra de
elec.qualiter. Item de pensionibus nō augendis.ar.ex-
tra de iureiuran. tua. Itē suspectꝰ de inobedientia, iu-
ramentū prestat de obedientia seruāda, extra de maio-
ri.ꝛ obe.cum in ecclesijs.in fi. Ne obstat contrarium ex-
tra de maiori.ꝛ obe.legebatur.quia ibi loquitur de iam
promoto,ꝛ non suspecto.
g ¶ Transgressores. Hic habes ꝙ clericus se potest
obligare sub pena spirituali et pecuniaria.ad spiritua-
lem penā se potest
obligare.s.ad pe-
nam depositionis
vel anathematis:
vt.j.q.vij. ¶tiens.
de sec. dial.ij. ego
berengarius. extra
de elect. cum dile-
ctus.in fi.similiter
ad pecuniariā pe-
nam se potest obli-
gare.xxj.q.v.si ds
cuiuslibet.extra de
arbi.cum dilecti.

Cleric⁹ sub pe-
na se pōt obli
gare.

Sed nunquid pe-
na soluta potest a-
gi ad obedientiam
vel ad id qō ꝓmis-
sum est sub pena:
vel an sufficit tan-
tum pena esse con
tenta? De hoc dic
vt not. xxv.q.ij. ¶cunqꝫ.

De hoc etiā
ij.q.j. si ds pr̄s-
byter. Archi.

¶ Deinc. ¶ Supra ostensum est de
electione ꝛ ordinatiōe pape ꝛ de exa
mination eōꝝ et
quales esse debeāt
episcopi ꝛ alij cleri
ci. Nūc vero osten
dit qualr debeat
fieri ordinatio pri-
mo episcopi,ꝛ post
ea ceterorum.

¶ Episcopus.

¶ Cui⁹ Qñ
ordinat epūs, duo
epi debent tenere
librum euangelio-
rum sup caput or-
dinandi: terti⁹ su-
per eū fundat be-
nedictionem: reliq
caput ei⁹ tāgāt.
h ¶ Codicē. Con
sicuit queri an ali
quis de subditis ꝓpositus libri sit
de substātia cōsecrationis? ꝛ pōt dici ꝙ null⁹ sol⁹ eū ordi
nat, sed quilibet eōꝝ ꝓsecrat eū: qr ꝓsecrare est cū alio sa-
crare: vt.xxiij.q.j. pudēda. sicut plures ferūt trabē, ita
ꝙ null⁹ per se.ff. ad.l.aqi. ita vulnerat⁹.§.j. nō autē cre-
do ꝙ liber sit de substantia consecrationis.

Epūs so
lus ꝓsecrare
nē pōt. Conse-
crare
qd est.

¶ Ecclesiastica. ¶ Cuius Quidā sacerdotes cū can
tabant missam, non habebant otarium: id est sto-
lam. Quesitum fuit in concilio Brachareñ. quid iuris
esset? Et respondet ꝙ sicut in die sue ordinationis ha-
buerunt otarium: sic cum missam cantant, otarium re-
neant: quod vtrīq humero attribuatur,ꝛ qui aliter fe-
cerit, debet excommunicari.
i ¶ Otario.i.stola.

Cōse-
crationis
eucha-
ristie.ꝙ.

a ¶ Corporis. No. q̄ si in egritudine sumit sacerdos eucharistiā, circūdabit stola vtrunq; humerum.

b ¶ Cerueē. Si sacerdos legit euangelium: nunquid vtetur stola sm q̄ diaconus? Arg. q̄ sic: vt. xciij. distinc. precipimus: t. xciij. distin. c. j. t. ij. Potius credo sequendam cōsuetudinē: vt. xij. dist. scit. maxime de his q̄ breuiter sunt edicta. ff. de ventre inspicien. l. j. §. vlt.

† Lau. t hug. dicunt hoc non esse iure determinatū, t iō stat cōsuetudinē: alias vez esse q̄ō §. pru. dicto f. l. ita hre vt diaconus. Scīsit Lau. de subdiacono. sto. perit: c iure.

¶ Dalmaticis.

¶ Hec est quarta pars vbi queritur ād iur̄ de dalmaticis. Jo. de fā. t p. Omnimodi⁹ illius. ¶ Cal⁹. Episcopi et archidiaconi olim dalmaticis nō vtebāt̄ nisi papa eis concederet speciale. quare Aregius episc⁹ supplicāuit pape vt concederet sibi et archidiacono suo vsum dalmaticarū. sed nunc temporis papa non cōcessit: quia nuncius episcopi cito recessit propter infirmitatem suorum. nunc la quaz vero concedit eis portat i priuilegium vtendi dalmaticis: et nostra eas per Cyriacum ?suetudinabbatem sibi trāsmittit.

c ¶ Cōmunis finius. ille diacon⁹.

d ¶ Suorum infirmitate. Nota q̄ propter infirmitatem suorum⁹ potest aliquis se excusare, sicut propter timorem suorum⁹: vt extra de appella. ex parte. Item nota q̄ propter interiem loci alicui⁹ excusatur: vt hic, t. lxxiij. distinctio. quorundam. Arg. cōtra extra de dolo et contuma. cum dilecti. in fine. Jo.

Loci interies excusat.

e ¶ Nouum. Nota q̄ ea que de nouo petuntur, non sine magna deliberatione concedūtur: vt hic, et. xvj. quest. j. in parochia. maxime a Romana ecclesia, que omnia cum magna maturitate solet tractare: vt. xxv. quest. ix. apostolice, quia in rebus de modis omnibus conuenit vt quod quisq; percepit in consecratione honoris, hoc retineat etiā in oblatione vel perceptione sue salutis: sczt cū sacerdos ad solēnia missaruz accēdit, aut per se deo sacrificiuz oblaturus, aut sacramētū corporis a et sanguinis dñi nostri Jesu Christi sumpturus: nō aliter accedat, q̄s orario vtroq; humero circūsept⁹: sicut tēpore ordinationis sue dinoscitur ?secrat⁹: ita vt de vno codēq; orario ceruicē⁹ pariter t vtrūq; humerū premēs signum in suo appareat pectore crucis. Si quis autē aliter egerit, excōmunicationi debite subiacebit. Dalmaticis autē nec episcopis, nec diaconib⁹ absq; apostolica licētia vti permittitur. Unde Diego. Aregio episcopo Francoum.

¶ Absq; apostolica licentia dalmaticis nec epīs nec diaconibus vti licet.

Communis filius⁶ diaconus Petrus nobis innotuit q̄ fraternitas vestra tempore quo hic fuit popposcit vt sibi et archidiacono suo vtendi dalmaticis licentiam preberemus. Sed quia hominum suorum⁹ infirmitate cōpulsus festinanter abscessit, vt nec ipse meor⁹ incumbens diutius (vt dignum erat: t res desiderata poscebat) fineret permanere: et nos in multis implicatos (vt ecclesiastice rationis est consideratio) nouū⁶ hoc inconsulte t subito indulgere non permitteret: idcirco

f Dyaconus dum ordinatur, solus episcopus. Sacerdoti autem imponunt manū⁹ omnes p̄sbyteri astantes: vt. §. eo. presbyter.

¶ Querit. ¶ Hec est quinta pars di. stinc. vbi queritur vtrum sacerdotes vngantur oleo vel chrismate: t respondetur q̄ oleo tantū. Jo. de fan.

Q Reterea.

¶ Cathg. Bituricen. archiepiscopus quesiuit a papa an manū⁹ p̄sbyteris tātum debēt vngi chrismate: an etiam presbyteris t diaconibus quando ordinantur? t respon. papa q̄ neutr⁹ debet hoc fieri: sed transmittit eis ad decreta Jnno. vbi in prima pagina ad Decēsium episcopum missa inuenīet que sunt in cōsecrationibus observanda.

g ¶ Chrismatis. manus sacerdotis inunguntur oleo: similiter inungitur et brachiū siue humerus principis: sed t manus et caput episcopi inungit chrismate: vt di. lxxj. ex de sacra. vnc. cū quidā venisset. in fi. vbi tamē hic signat. xvj. q. j. §. ecce sufficienter. vbi dr q̄ manus sacerdot⁹ sicut manus epi cōsecrant: nec sed verū est q̄ cons secrātur oleo, sed nō chrismate, vt nō dixi. si autem aliquis est vnct⁹ oleo dep̄to chrismate, vel nō econuerso: nihilominus ordinatus

h ¶ Fallat. Non ergo papa habet ola iura in pectore sno. vnde etiā vbiq; dicit q̄ non reperit p̄hibitum

nouis constituendis euidens debet esse vtilitas: vt. ff. de const. principum. rebus. Hodie vero diaconi indistincte vtuntur dalmatica: vt. xj. q. iij. episcop⁹ aut presbyter.

† Lxxvj. dist de ieiunio.

est: sed suppleri debet id quod omissum est: vt extra de iur. sacra. non ite. pastoralis.

quin vir z vxor simul possint suscipere puerum: vt.xxx. q.iij. quod autem. et tamen antecessor huius Leo illud prohibuerat. de cõse. dist.iij. non plures. et hoc concedo. Quod autẽ dicitur q papa habet omnia iura in pectore suo, vt. C. de testa. omnium. verum est per interpretationem: quia omnia interpretari potest. nã z quãdoq impedit minoꝛi intelligentia: vt extra de cẽsi. cũ instantia.

Ad hoc facit ler. pe. C. 8 his do. vt dicit. quãq papa vel ignorant in iure: vt l.ij. C. si. et ibi gl. ff. de sup. le. Adde Bal. in l. scripturę. C. si vel vti. publi.

C Quãdam. ¶ Cui. Vn' in presbyteꝛ, duo mleuitas, pmoueri voleb̃at. epc̃s aũt cũ patereꝛtur infirmitatem oculoꝛum manũ super caput ordinãdoꝛũ imposuit: z presbyter quidam oꝛationem dixit, quereb̃atur ꝙd debereꝛ fieri de epo, et de ordinatis: eꝛ respondet q epc̃s pus qui defũctus est relinquatur diuino examini: ordinati vero careant ordine quẽ peruerse acquisiuerunt.

a ¶ Imposuisse. Hic habes q duo impfecta sacramẽta nõ ꝓstituũt vnũ perfectum: z hoc ideo, qꝛ sacramenta sũt vnitatis. de cõse. dist.ij. qꝛ passus. et vnitas diuisiones non recipit. xxiij. q.j. loquũt. Idem dico i sacramento baptismi et eucharistie: z in oibus illis vbi certa forma desideꝛatꝛ quo iperfecta non faciunt vnum perfectum. Idem est in excusatione tutoꝛum, q due imperfecte excusationes nõ faciũt vnã perfectã. vt. C. qui numero tutela. l. j. Idem est in stipulatione, quia illa non diuiditur. ff. de verborum obligatio. l.j. z l. continuus. Sed sacramentum solennitatis (vt est missa) bene diuiditur: et ibi duo imperfecta faciunt vnum perfectũ: vt. vij. quest. j. nihil.

Ar. ff. eꝛj. qo. iij. ꝑ. scriptio ni. ssl. q. si ad eo. vbi de hoc gl. arg. aliũ. ꝛc. Adde gl. huic. vna in c. nihil. in fi. vbi pbꝛ. o. vij. q. j. et ocꝛ. eas vt ibi.

da, principia pagine ad Decẽtium Eugubinum episcopum emisse te affatim edocebunt.

Palea.

EX epistola Simplicij pape Seuero et Florentino episcopis directa.

Ad cognitionem nostri examinis, gabieneñ. diacoꝛi relatu peruenit de quibusdam ecclesie ipsius clericis, quoꝛum cum vnus ad presbyteꝛij, duo ad leuitaꝛum ministeria consecrarentur, episcopus eoꝛum oculoꝛum dolore detẽtus fertur manum suã super eos tantum posuisse et presbyteꝛum quendam illis contra ecclesiasticum oꝛdinem benedictionem dedisse: qui ꝓpter tantam presumptiõis audaciam poterat accusaꝛi iudicio presenti damnari, si adhuc in coꝛpoꝛe positus non fuisset mortis vocatione preuẽtus. Sed quia ille examini diuino relictus est, humano iudicio accusari nõ potest: et hi q̃ supersunt, z ab eo non consecrationis titulum sed ignominie potius elogium acceperunt: ne sibi licentiam talis vsurpatio faciat: decernimus vt gradus sacerdotalis et leuitici oꝛdinis quẽ peruerse adepti sunt depositi eꝛ iudicio amittant. Tales enim merito iudicati sunt remouẽdi, quia praue inuenti sunt constituti.

Item queritur an eoꝛum oꝛdinatio sit rata habenda quibus episcopus oculoꝛum languoꝛe impeditus manus imponit, et presbyteꝛ super eos oꝛationem dicit?

b ¶ Non potest. Quia crimina morte extinguuntur: et nullus post mortem potest accusari: vt. xxiij. quest. ij. ca. j. ff. de bonis eoꝛum qui ante sententiam mortem sibi consci. l. vltima. et. xxiij. questione. ij. admonere. Nisi in crimine hereseos: vt. xxiij. questione. ij. sane. ij. vel si alicui quis hereticos instituit heredes: vt extra de heretic. si quis episcopus. vel si in notorio crimine decessit: vt. lxxviij. distinct. neq. ꝓout cõsueuit notari. xxiij. questio. ij. in summa.

Defunctus de q̃ busdam crimibus ꝓtinus accusari.

c ¶ Amittant. Et tamen nunq̃s eum receperunt: et ita aliquis dicitur amittere quod nunq̃ habuit: vt. v. questio. vj. quia. xxiij. questio. iij. Guillarius.

Amittitur qs qõ nũq̃ habuit.

SUbdiaconus. ¶ Hec est sexta pars distinc. in qua ꝓbat p. xvij capit. qualiter minoꝛes oꝛdinantur. Joannes de sant. z petrus. Ab hoc loco vsq̃ ad finem distinctionis pone casum, quia litera plana est.

d ¶ Quia manus, scilicet consecratoꝛiam, q̃ oꝛdinatoꝛiam accipit.

vj. qs.

e ¶ Impositionem. Ueruꝝ est q nõ imponitur manus super caput diaconi qõ legi vel sacerdotis: sed super ipsum secũdum q̃ impositio manus idẽ est quod oꝛdinatio: et sic nõ obstat contrarium lxix. distinct. quoniam. vbi dicitur q̃ etiaꝝ lectoꝛi manus imponitur.

? Hic vide as

AColythus cum oꝛdinatur: ab episcopo quidem docceatur qualiter in officio suo agere debeat: sed ab archidiacono accipiat cereoꝛarium cum cereo: vt sciat se ad accendendas ecclesie luminaria manũpari: accipiat et vrceolum vacuũ ad suggerẽdum vinũ in eucharistiã sanguinis christi.

f ¶ Cereoferarium. id est candelabrum.

¶ Qualiꝛ acolythus oꝛdinet.

g ¶ Ad accẽdenda. Non in lampadibus. sed cum legitur euangelium: vt. xxj. distin. cleros.

h ¶ Urceolum. ad vinum.

i ¶ Eucharistiam. id est calicem.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Energumini a

Exorcista. ¶ Super energuminum. Energumini dicitur lunatici ꝛ obsessi a demonibus: ab en qđ est in: ꝛ ergo qđ est labor: et mene qđ est defectus: quod est quasi in opere deficiens. Archid.

b Lector. ¶ Spectante.lxvij.dis. reliqui. cõtra. vbi dicit q̃ ẽps minores ordines potest cõferre sub testimonio trium. Sed hic loquitur de ignotis.

Et reos ex infidelibus: ꝛ cipiat si vt.xxj.distinc.ca.j. cleo. in fine. Archi.

Ostiarius. ¶ Claues. vt efficiat exorcizatos. Salmista. b ¶ Sola. de

Scilz abbatib⁹ ꝛ non dubidicꝫ bitatur et corepiatis non scopis quin minoest vez res ordines confeq̃ mino rant: vt.j.lx.vij. dires ẽpe stinc. cẽsus. et.lxix. rant: vt distinc. quoniã. si dicaz in milter episcopus hoc ca. q̃renunciauit epigrã. hic scopatui. eẽ de eo allega. qui renun. epi. re- Archi. quisiuit. Sed q̃liter sacerdotes conferũt ordinem pumã, cum ordinari nemo possit sine titulo: vt.lxx. distin. ca.j. et solus ẽpus titulum cõfert: vt xvj.qõ. vij. ca. nullus. et eẽ de offic. archid. cum satis. Sed hoc verus est de maioribus ordinibus. Uel dic q̃ possunt assignare titulum: sed nõ cu ram animarũ. Signatur contrariũ. xxv. distinc. perlectis. vbi dicitur q̃ collatio illorum ordinum spectat ad episcopum: sed illud verũ est de solemni ordine.

Cotõa e ¶ Debet. Panorum dz rum. nam magni esse ma tudo corone est signa. signum confessionis: vt extra õ succ. Apls cessio. ab intesta. tñ dicit cũ dilectus. in par illud ge te decisa. xij. qõe. j. neralit duo. nõ õ cleric⁹ tñ f

Rohibete. ¶ Juxta a postolum in epistola ad Corinthios dicitur. Uir si coxorem habet infidelem, et hec consentit habitare cum illo, non dimittat eam. Et mulier si habet virum infidelem, et iste consentit habitare cum illa, non dimittat eum. Sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem, et sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem. Alioquin filii vestri immundi essent, nunc autem sancti sunt. Si autem infidelis discedit, discedat. Non enim est seruituti subiectus frater aut soror in huiusmodi. In pace autem vocauit nos deus. Unde Gelasius papa.

Exorcista cũ ordinatur accipiat de manu epi libellũ in quo scripti sunt exorcismi: dicente sibi epo. Accipe ꝛ cõmẽda memoue: ꝛ habeto potestatẽ imponendi manus sup energuminũ a siue baptizatum siue catechumenum.

¶ Qualiter lector ordinet.

Lector cum ordinat, faciat de illo verbũ epus ad plebẽ: indicans eiusdem fidem ac vitã atq̃ ingenũ: post hoc spectãte b plebe tradat ei codicem in quo lecturus est, dicens. Accipe et esto relator verbi dei: habiturus si fideliter et vtiliter impleueris officium tuũ, partem cum eis qui verbum dei ministrauerunt.

¶ Qualr ostiarius ordinet.

Ostiarius cum ordinat postq̃ ab archidiacono istruct⁹ fuerit qualr in domo dei debeat conuersari: ad suggestionẽ archidiaconi tradat ei epus claues c ecclesie de altario dicens ei. Sic age, sic viue, quasi reddatur⁹ deo rationem pro his rebus que his claubus recluduntur.

¶ Qualr psalmista ordinet.

Psalmista. i. cantor pot absq̃ licentia epi sola⁹ iussione presbyteri officium suscipere cãtandi: dicente sibi presbytero. Uide vt quod ore cantas, corde credas: et quod corde crediderit, operibus compleas. Uterici comã nutrire prohibentur: quorum caput desuper in modũ sphere rasum esse debet e.

Unde Anicius papa.

¶ Clerica comã nutrire prohibentur.

Rohibete ffres per vniuersas regionũ vrarũ ecclias, vt clerici iurta f aplm comã nõ nutriãt: sz desup caput in modũ sphere⁸ radant.

Item ex cõcilio Agatheñ.

¶ De eodem.

Clerici h q̃ comã nutriunt ab archidiacono etiã si nolierit iuiti detõdeantur: vestimẽta etiã vel calceamẽta eis nisi q̃ religionẽ i deceãt, vti aut habere nõ liceat.

Item Gregorius.

¶ De eodem.

Si q̃s ex clericis relaxa uerit comã k: sit anathema l. ¶ Quib⁹ vestib⁹ monachus sit induendus cum cõsecrat.

Anctimonialis Ego cũ ad consecrationem suo epo offertur: in talib⁹ vestibus appliceꝫ, qualib⁹ semper m vsura est, professioni et sanctimonie aptis.

Uasa quoq̃ sacrata et vestimenta altaris mulieres deo dedicate contingere, ꝛ incensum circa altaria deferre, phibentur. Unde Sother papa oĩbus epis̃copis Italie.

¶ Ne vestimenta altaris et vasa sacrata mulieres tangere prohibentur.

Sacratas deo feminas vel monachas n sacra vasa vel sacratas o pallas penes vos cõtingere, et incẽsum circa altaria deferre platũ est ad aplicã sedẽ: q̃ oi reprehensione plena esse ꝛ vituperatione nulli recte sapiẽtum dubũ est. Quapropter huj⁹ sctẽ sedis authoritate hec oĩa vobis resecare fundit⁹ q̃cirj⁹ poteritis censem⁹. Et ne pestis⁹ hec

Ex re

Ex

Ex

Ex

NOn oportet subdiaconos a ¶ Secretariū. id est altare: ne sit contra.j.ea.non liceat.

b ¶ Diaconium. Diaconium appellatur altare: qz ibi diacon⁹ ministrat sacerdoti.

c ¶ Ministrum. id est subdiaconum.

d ¶ Derelinquere. Sz sumere debet eas cum aliis ministr⁹: vt de ꝑse. dist.ij.tribus.

e ¶ Uiier. Docere nō ꝓsumat. hoc enī est sacerdotale officium: vt. xxj. q.j. adijcimus. idē pleniꝰ habes.xxxiij. q.v.mulierem.

f ¶ Laicus. Ar. contra tēplarios z hospitalarios. Sz illi non dicunt latinj non sūt laici. Tēplarij z hospitalarij, cum sint deo deuoti: vt. xij. ǧst.j. duo. vel ipsi habēt hoc ex speciali priuilegio.

g ¶ ꝓsentib⁹. Maxime: nam nec absentib⁹. quorum nō esse ꝓdicabit quis nisi mittat z extra de here. ad abolendā.3. z ca. cū ex iniuncto.

h NOn opz insacratos. i. non sacros.

i NOn liceat. portare. i. ꝓcessione. z vocat hec vasa sacra vbi cōtinent reliquie.

k NOn liceat. In secretario, hic secretarium, nūl dicitur loc⁹ in quo sacra vasa pōnūtur. z sic non est cōtra. 3.e. dist. non oportet. vbi dicit subdiaconi secretarium ingredi nō debent.

l SPonsus. Uel a paranymphis .i. paraninphis .i. paranymphis .i. paranymphis .i. paranym

monū populi equualet examinationi. Unde ſufficit q̄ clericus ordinandus habeat famā p̄ ſe:z per hoc etiā ignoti, patet q̄ noti non ſunt examinādi: ſed tantum ignoti: vt ſit examinandi,z nō mandata. ¶ Reſbyteri.

¶ Cath. Uacante Stomeñ. eccleſia defecit ſacerdos in eccleſia beatitudinis: z cum illa eccleſia eṗo indigeret, nec erat epiſcopus q̄ eā ordinare: clerici Stomēſis ciuitat; ſupplicauerunt pape vt preciperet Celeſtino eṗo quatenus nomine viſitatoris tā tum, z nō tanq̄ p̄prio eṗm ordinaret in p̄fata eccleſia Iulianū p̄ſbyterū diaconē in locum deficientis p̄ſbyteri electū. Precipit ergo papa eṗo Celeſtino vt Iulianū diaconē p̄moueat in p̄ſbyterū in p̄dicta eccleſia tantū nomine viſitatoris: z feliciſſimum in locū Iuliani ſubſtituat diaconem: vt eccleſia illa nec ſacerdote indigeat, nec miniſtro.

Iſte decre. nō p̄ob̄: intuēti id q̄ ad cō ,p̄bādū iāncūb. Dic et q̄ p cōfirmationem nulla fit alienatio: nec p̄iudicāt futuro eṗo: et ſic loq̄t de ma. et obe. his q̄ ū. z ca. cū olim. Jo. de fan.

a ¶ Ciuitatis. carentis eṗo. Sz nōne vacāte ſede epiſcopali capitulum potuit dare inſtituram: vt ex de hēre. ad abolēdā. ¶ Rñ. q̄ inueſtitura tantū ad eṗos ſpectat. xvj. q. vij. nullus. Jo. et eſt hodie expreſſum ex ne ſe. vz. illa. vbi dicit q̄ capitulum non ſupplet defectū epi in collationibus p̄bendarum. B. Uel dic q̄ capitulū iſtum diaconū non potuit alienare ſe. vacā. quia eccleſiaſtice res alienari non poſſunt ſede vacante: vt. xij. q. ij. ſiqua de rebus. z. lxxj. diſt. fraternitatem. z maior eſt alienatio ¶ perſone q̄s alterius rei: vt. xij. q. j. precipimus. Sed quare non petebāt hoc ab archiepiſcopo? Forte quia eccleſia erat exempta. Ité quare non petebant hoc a vicinis epiſcopis: vt lxv. diſt. ſi forte? Rñ. forte nolebant. poterāt enim ire ad papam omnibus omiſſis mediis, ſicut ad eum appellatur omiſſis mediis. ij. q. vj. ad Roman. z ca. omnes. Uel ū. z ca. capitulū ipſum elegit: z petit a papa cōfirmationē. nam idem non poteſt eligere z confirmare.

b ¶ Sciturus. Semper hoc ergo eſt exprimēdum, ne p̄to iure poſſit hoc in poſterum ſibi vendicare: vt. vij. q. j. pontifices. extra de iure pat. et literis.

c ¶ Creaſſe. i. ordinaſſe illum.

d ¶ Nec miniſtro. Extra quelibet eccleſia habebit ſacerdotem z diaconum: alibi dicitur q̄ habebit duos ſacerdotes. vij. q. j. illud. z ex de ſil. preſby. propoſuit.

Preſbyteri, diacones, et vniuerſi clerici Stomeſi. ciuitatis [a] petitorio nobis ſuggeſſere p̄rrecto, in eccleſia beati martyr̄ Eleutherij eṗi que in ſupradicta ciuitatis parochia probatur eſſe conſtructa: p̄ſbyterū qui cōſtitutus fuerat, defeciſſe: atq; in ei⁹locū Julianū diaconem ipſius eccleſie p̄o celebritate ipſius loci q̄totius debere ordinari. Et ideo frater chariſſime ſi de eius vita vel moribus nihil eſt q̄d contra canonū veniat ſtatuta, ſupraſcriptū p̄ſbyterij honore decoratis: ſciturus[b] viſitatoris te noſſe, non cardinalis creaſſe[c] pontificis. Pariter etiam et feliciſſimum diaconē in eccleſie miniſterii (ſi cōuerſatio eius fuerit probabilis) ſubrogabis: vt locus proceſſionis celeberrimus ad miniſterioum cōſecrationem nec ſacerdote indigeat, nec miniſtro[d].

Item ex concilio Laodicen.

¶ Metropolitanorū z epiſcoporū examine promoueantur ceteri epiſcopi.

Epiſcopi iudicio metropolitanorū et eorū epiſcoporum qui circūcirca ſunt promoueantur ad eccleſiaſticam dignitatē: ij videlicet qui plurimo[e] tēpore probant̄ tam verbo fidei q̄ recte conuerſationis exemplo. Cum itaq; ſine examinatione nullus ſit ordinandus: quemadmodum et quo tempore ſacerdotum et ceterorum infraſcriptorū examinatio debeat fieri, conſiderandum eſt. De his in concilio Nauatenſi ita legitur.

¶ Qui ordinādi ſunt, feria 4ª ad examinationē ꝓueniāt.

Quando epiſcopus ordinationem facere diſponit, omnes qui ad ſacrum miniſterium accedere voluerint feria quarta ante ipſam ordinationem vocandi ſunt ad ciuitatem vna cum p̄ſbyteris qui eos repreſentare debent: et tunc eṗs a latere ſuo eligere debet ſacerdotes [f] et alios prudentes viros gnaros diuine legis, exercitatos in eccleſiaſticis ſanctionib⁹ qui ordinādoum vitam, genus, patriā[g], etatem, inſtitutionē[h], locum vbi educati ſunt, ſi ſint bene literati, ſi inſtructi in lege dei, ante omnia diligenter inueſtigēt[i]: ſi fidem catholicam firmiter teneant, z verbis ſimplicibus ſuam fidem exponant. Et ſi ſint ydonei, ſi ſint ſobrii, ſi ſint caſti, ſi ſint hoſpitales, ſi ſint ſine crimine, ſi ſint ſine querela, ſi ſint ſine ira, ſi ſint ſine ambitione, ſi ſint ſine auaritia, ſi ſint ſine cupiditate, ſi ſint ſine ſuperbia, ſi ſint ſine inuidia, ſi ſint ſine malitia, ſi ſint ſine dolo, ſi ſint ſine fraude, ſi ſint ſine falſitate, ſi ſint ſine mendacio, ſi ſint ſine periurio, ſi ſint ſine blaſphemia, ſi ſint ſine ebrietate, ſi ſint ſine luxuria, ſi ſint ſine libidine, ſi ſint ſine adulterio, ſi ſint ſine fornicatione, ſi ſint ſine ſtupro, ſi ſint ſine inceſtu, ſi ſint ſine ſacrilegio, ſi ſint ſine homicidio, ſi ſint ſine parricidio, ſi ſint ſine matricidio, ſi ſint ſine fratricidio, ſi ſint ſine ſororicidio, ſi ſint ſine infanticidio, ſi ſint ſine abortu, ſi ſint ſine veneficio, ſi ſint ſine magia, ſi ſint ſine ſortilegio, ſi ſint ſine diuinatione, ſi ſint ſine auguratione, ſi ſint ſine auſpicio, ſi ſint ſine obſeruatione, ſi ſint ſine ſuperſtitione, ſi ſint ſine idolatria, ſi ſint ſine ſacrificio, ſi ſint ſine libatione, ſi ſint ſine incenſo, ſi ſint ſine thure, ſi ſint ſine myrra, ſi ſint ſine aloe, ſi ſint ſine caſſia, ſi ſint ſine balſamo, ſi ſint ſine oleo, ſi ſint ſine vnguento, ſi ſint ſine pigmento, ſi ſint ſine aromate, ſi ſint ſine odore, ſi ſint ſine ſuauitate, ſi ſint ſine dulcedine, ſi ſint ſine melle, ſi ſint ſine lacte, ſi ſint ſine butyro, ſi ſint ſine caſeo, ſi ſint ſine carne, ſi ſint ſine ſanguine, ſi ſint ſine medulla, ſi ſint ſine oſſibus, ſi ſint ſine neruis, ſi ſint ſine venis, ſi ſint ſine arteriis, ſi ſint ſine cute, ſi ſint ſine pilis, ſi ſint ſine vngue, ſi ſint ſine dente, ſi ſint ſine lingua, ſi ſint ſine labiis, ſi ſint ſine naribus, ſi ſint ſine auribus, ſi ſint ſine oculis, ſi ſint ſine fronte, ſi ſint ſine capite, ſi ſint ſine collo, ſi ſint ſine humeris, ſi ſint ſine brachiis, ſi ſint ſine manibus, ſi ſint ſine digitis, ſi ſint ſine pectore, ſi ſint ſine ventre, ſi ſint ſine dorſo, ſi ſint ſine lumbis, ſi ſint ſine femoribus, ſi ſint ſine genibus, ſi ſint ſine tibiis, ſi ſint ſine pedibus, ſi ſint ſine talis, ſi ſint ſine plantis, ſi ſint ſine digitis pedum, ſi ſint ſine vngue pedum, ſi ſint ſine pilis pedum, ſi ſint ſine cute pedum, ſi ſint ſine venis pedum, ſi ſint ſine arteriis pedum, ſi ſint ſine neruis pedum, ſi ſint ſine oſſibus pedum, ſi ſint ſine medulla pedum, ſi ſint ſine ſanguine pedum, ſi ſint ſine carne pedum, ſi ſint ſine caſeo pedum, ſi ſint ſine butyro pedum, ſi ſint ſine lacte pedum, ſi ſint ſine melle pedum, ſi ſint ſine dulcedine pedum, ſi ſint ſine ſuauitate pedum, ſi ſint ſine odore pedum, ſi ſint ſine aromate pedum, ſi ſint ſine pigmento pedum, ſi ſint ſine vnguento pedum, ſi ſint ſine oleo pedum, ſi ſint ſine balſamo pedum, ſi ſint ſine caſſia pedum, ſi ſint ſine aloe pedum, ſi ſint ſine myrra pedum, ſi ſint ſine thure pedum, ſi ſint ſine incenſo pedum, ſi ſint ſine libatione pedum, ſi ſint ſine ſacrificio pedum, ſi ſint ſine idolatria pedum, ſi ſint ſine ſuperſtitione pedum, ſi ſint ſine obſeruatione pedum, ſi ſint ſine auſpicio pedum, ſi ſint ſine auguratione pedum, ſi ſint ſine diuinatione pedum, ſi ſint ſine ſortilegio pedum, ſi ſint ſine magia pedum, ſi ſint ſine veneficio pedum, ſi ſint ſine abortu pedum, ſi ſint ſine infanticidio pedum, ſi ſint ſine ſororicidio pedum, ſi ſint ſine fratricidio pedum, ſi ſint ſine matricidio pedum, ſi ſint ſine parricidio pedum, ſi ſint ſine homicidio pedum, ſi ſint ſine ſacrilegio pedum, ſi ſint ſine inceſtu pedum, ſi ſint ſine ſtupro pedum, ſi ſint ſine fornicatione pedum, ſi ſint ſine adulterio pedum, ſi ſint ſine libidine pedum, ſi ſint ſine luxuria pedum, ſi ſint ſine ebrietate pedum, ſi ſint ſine blaſphemia pedum, ſi ſint ſine periurio pedum, ſi ſint ſine mendacio pedum, ſi ſint ſine falſitate pedum, ſi ſint ſine fraude pedum, ſi ſint ſine dolo pedum, ſi ſint ſine malitia pedum, ſi ſint ſine inuidia pedum, ſi ſint ſine ira pedum, ſi ſint ſine ambitione pedum, ſi ſint ſine auaritia pedum, ſi ſint ſine cupiditate pedum, ſi ſint ſine ſuperbia pedum, ſi ſint ſine querela pedum, ſi ſint ſine crimine pedum, ſi ſint ſine ſobrietate pedum, ſi ſint ſine caſtitate pedum, ſi ſint ſine hoſpitalitate pedum, ſi ſint ſine benignitate pedum, ſi ſint ſine mansuetudine pedum, ſi ſint ſine humilitate pedum, ſi ſint ſine patientia pedum, ſi ſint ſine longanimitate pedum, ſi ſint ſine mititate pedum, ſi ſint ſine clementia pedum, ſi ſint ſine miſericordia pedum, ſi ſint ſine pietate pedum, ſi ſint ſine charitate pedum, ſi ſint ſine dilectione pedum, ſi ſint ſine amore pedum, ſi ſint ſine gaudio pedum, ſi ſint ſine pace pedum, ſi ſint ſine concordia pedum, ſi ſint ſine vnitate pedum, ſi ſint ſine ſocietate pedum, ſi ſint ſine communione pedum, ſi ſint ſine participatione pedum, ſi ſint ſine conſortio pedum, ſi ſint ſine conſortio pedum, ſi ſint ſine conſortio

nobis olim. Hec autem tria potissime requirenda sunt, ¶ vel mona eas legitima, liter atura sufficiens, ¶ morum honestas: ut ex de elec. cū ecclesiis, z si non fuerit in his trib⁹ examinatus, deponendus est: ut ex de elec. nihil est.

¶ vel monas eph̄o nō est necessaria: ut legitur et no. J. xvj. q. j. lege.

a ¶ Jā condēnati. Sūt ergo tales ipso iure suspensi. j. q. j. reperiuntur.

¶ Cāus. ¶ Dictū est. ā. q. clerici collaterales epi debent pbare z examinare ordinandos: et ordinandi debent esse probati populi testimonio. Hunc vero dicitur q si neutruz ist⁹ interueniat: eps non debet p̄sumere facere ordinationem.

b ¶ Als. i. si non sunt examinati a collateralib⁹ epi ¶ vel probati per testimoniuz pp̄li. ad hoc. ā. eo. nullus.

¶ vt. ā. ca. primo.

¶ Episcopus. ¶ Clericoz. Sz extra. xv. q. vij. cap. vlti. ibi dicitur q solus eps honorē dare potest: solus auferre nō potest. Sz ibi hec dicto solus non excludit clericos suos: sed alios eps, adhuc signatur aliud p̄rariū. lxvij. dist. reliqui. Sed illud loquitur de honestis clericis. Requritur ergo consensus canonicoz in ordinibus cōferendis: vt hic. Jtez in causarū definitionibus: vt. xv. q. vij. eps. Item in conferendis beneficijs. ex de his que fi. a p̄la. sine consensu ca. ea noscitur. xcij. dist. legimus. Item in priuilegijs p̄ferēdis, z alijs negocijs: vt ex de his q̄ fi. a p̄la. c̄pto.

¶ Epō dz hre ca pituli consensu in multis.

¶ scin dispensatione rez ecclesie.

¶ Quer̄at quid fieri. ¶ Hec est tertia pars distinc. in qua dicitur q si aliqui sine examinatione ordinantur: si sint criminosi, deponantur. Jo. de fan.

¶ Jquis. ¶ Cāus. Tres casus in hoc cap. continentur. Primus est q si quis p̄sbyter vel diaconus sine examinatione fuerit ordinatus, debet deponi. Secundus est q si examinatur, z confitetur crimina sua in examinatione: debet repelli, et non promoueri. Tertius si examinatur, et non cōfitetur crimina sua: si postea inde conuincatur, debet deponi. Jdem dicendum est de ceteris clericis inferioribus.

¶ Confessi. Si metu probationum aliquis cōfitetur crimen, talis habetur pro convicto. sed si sponte aliquis confitetur crimen nulla examinatione precedente, sed natur quod legitur. xv. q. vij. qui admiserit. et. c. si quis p̄sbyter. et ponit hoc verbum abiciantur impropie. vno modo exponitur quātum ad ordinandos: alio modo quātum ad ordinatos. Et quod dicit ordinatum deij cumbit ciendum si prius fuerit criminosus, intelligas de maioi crimine: quia si quis in minori crimine existens ordinari se permiserit, non deponitur: sed imponitur ei pe nitentia: vt. lxvij. distinct. cap. j. lxxij. distin. p̄sbyter. de extra de renūn. ni scrip. ac si. ¶. propter crimi nis conscientiam. Archi. Qui ergo tempore ordinatiōis sue tacet crimē suum, deponitur: vt. l. di stinc. er penitentibus. vel si quis sine examinatiōe ¶ motus fuerit: vt lxxiij. distin. quis quis. et. lxxxj. dist. si qui sine examinatione. Sed pone q̄ in oīnibus sit idoneus qui ordinatus est sine examinatiōe, nūquid propter hoc solum deponendus est? ¶ Hec ō q̄ non est examinatus: ita videtur fieri dz hic dici: et hoc non ab est propter suum eo q̄ eū vitium, sed ꝓpter ordinatum ordinātis: uit: cuz vt. lxx. dist. ca. j. et ipse decernimus. Jtez q̄ poni: fz non intrauit per ostium: vnde meritō debet: vt Rhemus. ff. de re. di. l. Jdem vit. Alij contrariū sentit dicunt: arg. contra extra de prebē. cū secundum Jo. ¶ Quod irrepehēsibile. Ergo minores ordines cuz Nam et deponitur quis a minoribus ordinibus: vt. lxvij. questione. j. si qui episcopus.

¶ positio dis. qñ. sumptonoses ordines argu. a fio sē su. fz ita huic et ibi subau. maxime. Archi.

¶ et hoc vsqz ad ¶. nūc autem.

Distinctio.xxv.

QUod nullus sine examinatione ordinādus sit, breuiter ꝓbatū est. Quid autē ad ēpm, quid ad vnūquēqz inferiorē pertineat, Jlsido. hispalen. epus in epistola ad Ludifredum scribit ita dicens.

¶ Quod epi z ceteroz sit officium in ecclesia.

Q Ueritur qd fieri debeat de his q̄ sine examinatione prozeptos clericoz suoz cōsilio eps clericos non ordinet.

EPiscop⁹ sine cōsilio clericoz suoz clericos nō ordinet: ita vt ciuiū ꝓuidentiam et testimonium querat.

Q Uod nullus. ¶ Hec distinc. diuidit in tres partes. In prima ponuntur officia minorum clericorum et episcoporum et aliarum dignitatum. scilicet archidiaco. archipresby. primicerij, sacriste, thesaurarij. pe. Secunda ibi, ex hac. Tertia ibi, nunc autem. Joan. de fan.

¶ Cāus. Supra ostensum est de examinatione clericorum. Jn hac vero. xxv. distinc. ostenditur quid ad episcopum, z quid ad alios inferiores pertinet: et hoc probat per sequentia ca. Et postea intersert qualiter oportet episcopum esse sine crimine ꝛc. deinde ponit significationes huius nominis crimen.

f ¶ Quid autem. Jn hac distinct. ostendit quid pertineat ad vnumquemqz ordinem. ¶ Secundo ponit regulam apostoli. Oportet episcopum esse sine crimine. et inde nacta occasione ponit varias significationes huius nominis crimen: et ostendit quod sit mortale, quod veniale.

Nota grere licet.

PErlectis. ¶ Caius. Hoc capi. diuidit in duas partes. In prima ostendit Isidorus q̃ ue officia pertineant ad singulos ordines. In secunda ibi: Hi sunt ordines. ostendit q̃ quatuor dignitates debent esse sub episcopo in ecclesia maiori: scilicet archidiaconus, archipresbyter, primicerius, et thesaurarius. et que ad ipsos pertineant: et quib⁹ preponant.

a ¶ Cognita. nota q̃ querere possum⁹ ea q̃ sunt nobis nota: vt. xj. distinc. quis nesciat. xviij. q. j. pudẽda. versus fi.

b ¶ Infideles. Contra. j. de cõsec. dist. j. epius nulli. sed illud nõ tenet: q̃ cõtraria consuetudine abrogata sunt. distinc. iiij. ℣. leges.

c ¶ Benedictiones. i. bñdicam⁹.

d ¶ Laudes. id est alleluia. vel illud: xp̃s vincit ꝛc.

e ¶ Sacrificium. id est offertorium.

f ¶ Lectiones. Legendas in matutinis.

g ¶ Predicare. i. legere: ne sit cõtra xvj. q. j. adijcim⁹.

h ¶ Apostolũ. i. epistolã: cuz deest subdiaconus.

i ¶ Precũ. Dicẽdo litanias.

k ¶ Et recitatio. Ordinãdoz, z baptizandoz, z mortuoz, z excõmunicatoz. ij. q. j. legũ.

l ¶ Premonet. cũ dicit, humiliate vos ꝛc.

m ¶ Clamare. kyrie eleison. in rogationibus. idẽ gof.

n ¶ Pacẽ. Cũ dicit: Dñs vobiscũ: vel pax vobiscum: sm cõsuetudinem alterius loci. Vel cum dicit: Agnus dei ꝛc. Lau.

o ¶ Annunciat. festiuitates.

p ¶ Chrismatis. Alia pña spectant ad epm: vt. lxviij. dist. cunctis.

PErlectis ſactitatis tue literis gauisus sum, q̃ optatã salutẽ tuã earũ relatu cognoui. De his autez que in cõsequentibus insinuare eloquij tui sermo studuit gratias ago deo: q̃ solicitudinem officij pastoralis impendis. qualiter et quõ ecclesiastica officia ordinentur, perquiris: et Iz omnia prudẽtie tue sint cognita[a], tñ q̃ affectu fraterno me cõsulis, ex parte qua valeo expediam: et de omnib⁹ ecclesie gradibus quid ad vnũquẽq̃ pertineat eloquar. ℍ Ostiarium nãq̃ pertinẽt claues ecclesie, vt claudat z aperiat tẽplum dei: et omnia que sunt intus extraq̃ custodiat: fideles recipiat: excõmunicatos z infideles[b] excipiat. ℍ Exorcistam pertinet exorcismos memouter retinere, manusq̃ super energumenos et catechumenos in exorcizando imponere. ℍ Acolythus pertinet preparatio luminariorũ in sacrario ipse cereum portat. ipse suggestã[c] pro eucharistia subdiaconib⁹ preparat. ℍ Psalmistam pertinet officium canendi: scilz dicere benedictiones[d], laudes[e], sacrificium[f], responsoria, et quicquid pertinet ad canendi peritiam.

ℍ Lectorem pertinet lectiones[g] pnunciare: z ea que prophete vaticinarunt populis predicare[h]. ℍ Subdiaconũ pertinet calicem et patenam ad altare christi deferre, et leuitis tradere: eisq̃ ministrare: vicecolum quoq̃ et aquamanile z manutergium tenere: episcopo presbyteris et leuitis pro lauandis ante altare manibus aquam prebere.

ℍ Ad diaconum pertinet assistere sacerdotibus z ministrare in oibus que aguntur in sacramentis christi: in baptismo siue in chrismate, et patena et calice: oblationes quoq̃ inferre et disponere in altari: componere etiã mensam dñi, atq̃ vestire: crucem ferre: et predicare euangeliũ z apostolum[k] ad populum. nam sicut lectoribus vetus testamentum, ita diaconibus nouum predicare pceptũ est. ad ipsum quoq̃ pertinet officium precum[l] et recitatio[k] nominum. ipse premonet[l] aures habere ad deuz ipse hortatur clamare[m]: ipse donat pacem[n]: et ipse annunciat[o]. ℍ Presbyterum pertinet sacrificiũ corporis et sanguinis dñi in altario dei confi cere: orationes dicere: et bñdi cere dona dei. ℍ Ad epm pertinet basilicarũ cõsecratio, vnctio altaris: z cõsecratio chrismatis[p]. ipse predicta officia et ordines ecclesiasticos distribuit: ipse sacras ỹgines bñdicit. et dũ preceserit vnusq̃sq̃ in singulis ordinib⁹, iste tñ est preordinator in cũctis. ¶ Hi sunt ordines z ministerta cleri coz: q̃ tñ authoritate pontificali, in archidiaconi cura, primicerij et thesaurarij solicitudine diuidũtur. ℍ Archidiaconus em̃ iperat subdiaconibus et leuitis, ad quẽ ista pertinẽt ministeria: ordinatio vestiẽdi altaris a leuitis: cura incẽsi: et sacrificij[q] necessaria solicitudo: ds leuitarũ ad pplm euangelium legat: ds preces dicat, seu responsoria in dñicis diebus aut solẽnitatib⁹ decãtet. Solicitudo quoq̃ parochiarũ et ordinatio et liturgia[r] ad eiusdẽ

q ¶ Et sacrificij. portandi ad altare.

r ¶ Et liturgia. hic videt q̃ archidiaconi habeant ordinariam iurisdictionẽ: et q̃ possint militare clericos: et suspendere vel excõmunicare: vt. lxvij. distinc. si in pleb⁹. z extra de pen. licet. z ex de excess. prela. ad hoc. z de offi. delega. sup eo. z de preben. referẽte. et ex de institut. cum venisset. Arg. cõtra. xvj. q. vij. nullus. z ex de offi. archi. ca. ij. et v. Itẽ vicarius est epi: vt. j. cap j. z ex de offic. archi. ca. j. ergo habz delegatam iurisdictionẽ nõ ordinariã. Ad hoc dico q̃ archidia. haber ordinariã iurisdictionẽ: et quod legitur ex tra de offi. archi. c. iiij. intelligo cum archidiaconus extendebat man⁹ ad ea q̃ sibi non co petebant et officio nisi consuetudo sit pprescripta vel generalis aliarum ecclesiarũ illius dioce. Nec ob. q̃ dicitur esse vicarius epi: q̃ nihiloman⁹ est ordinarius inder. nõ z vicarius alicuj⁹ ecclie perpetuus dicit et ordinarius: vt ex de preben. de monachis. Sic vides q̃ vicari⁹ iudicis ordinariã hz pñtẽ: qs ex eo ptz, quia interponit decretum de nõ alienandis rebus minoz. C. de offi. eius qui vic. alic. gerit. l. ij. sed hoc non posset facere si haberet delegatam iurisdictionem: vt. ff. de offic. eius cui mã. est iurisdic. l. ij. videtur tñ ex hoc q̃ habeat delegatã iurisdictionem: qa appellatur ab ipo ad archiepm: vt extra de preb. referente. sed si haberet ordinariam iurisdictionem, gradati fieret appellatio: vt. ij. qõe. vj.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

anterioum. Item alia ratione videtur hoc, quia tñ de humilioribus negocijs cognoscit: vt hic dicitur, ergo est pedaneus iudex: vt. C. de peda. iudi. l. vlti. sed pedanei iudices delegati sunt: vt. C. de peda. iudi. l. penul. Item quia episcopus hoc officium delegat alijs: vt. x. quest. j.

episcopum. Sed illud intelligas de illo iure vtitandi quod episcopo cõpetit. Q. dicat ipsum habere ordinariã: sed tamen eam nõ potest exercere sine authoritate episcopi: sicut metropolitanus ius habet pscrãdi epm: illud tamen ius nõ potest exercere sine alijs epis. lxiij. distinc. c. j. Jo. Andr. videtur q̃ solus episcopus in ciuitate sua debeat eẽ iudex ordinarius: vt. vij. q. j. i apib⁹. nisi secus sit de cõsuetudine iam prescripta: vt extra de pscrip. de quarta. et ca. audiuis. et melius de offi. archi. c. vlti. quod est notãdũ. B.

a ¶ Pro reparãdis. Ibi dicitur q̃ hoc ad prepositum spectet: vt. lxx. dis. sanctorum. sed ibi nomen prepositi large sumitur: vt extra de verbo. signifi. ẽpus.

b ¶ Sacerdoti. i. episcopo.

c ¶ Cũ iussione. generali: quãdo recipit archidiaconatum ab episcopo.

d ¶ Basilicarum. ruralium: ga ea que sunt in vrbe, custodit primicerius.

e ¶ De cõmunione. id est de oblationibus.

f ¶ Diaconus. Cum ergo possit vices suas delegare, ergo est ordinarius: vt. C. de iudi. a iudice.

g ¶ Archipresbyter. In quibus dam ecclesijs vocat⁹ ille decanus. l. distinct. in capite, sed ille est archipresbyter ruralis.

pertinent curam: p reparandis[a] diocesanis basilicis ipse suggerit sacerdoti[b]: ipse inquirit parochias cũ iussione[c] epi et ornamẽta et res basilicarũ[d], et parochiarũ gesta et libertatum ecclesiasticarũ epo idem refert: collectam pecuniaz de communione[e] ipse accipit, et episcopo defert, et clericis pro pñas partes ipse distribuit.

Ab archidiacono nũcientur epo excessus diaconorum. ipe denunciat sacerdoti in sacrario ieiuniorum dies atq̃ solennitatum: et ab ipso publice in ecclesia predicãtur. quãdo nõ archidiaconus absens est, vicem eius diaconus[f] sequens adimplet. Archipresbyter[g] vero se esse sub archidiacono, eiusq̃ preceptis sicut epi sui sciat se obedire: et (qđ specialiter ad eius ministeriuz ptinet) super oẽs presbyteros in ordine positos curam agere, et assidue in ecclesia stare: et quando epi suu absentia contigerit, ipse vice eius missarũ solennia celebret, et collectas[h] dicat: vel cui ipse iniunxerit. Ad primicerium pertinent acolythi, exorciste, psalmiste atq̃ lectores: signũ[i] quoq̃ dãdum pro officio clericorum: pro vite honestate: et officium cantandi, et peragendi solicite: lectiones, psalmos, laudes, responsoria officioz quis clericorum dicere debeat. Ordo quoq̃ et modus[k] canendi in choro p solẽnitate et tpe. Ordinatio quoq̃ pro luminarib⁹ deportandis. Si quid etiam necessariũ fuerit pro reparatione basilicarum que sunt in vrbe[l], ipse denunciat sacerdoti. epistolas episcopi pro diebus ieiuniorum parochianis p ostiarios ipse dirigat. Clericos[m] quos delinquere cognoscit, ipse distringat: quos vero emendare non valet: eorum excessus ad agnitionem epi deferat. basilicanos[n] ipse constituat: et matriculam[o] ipse disponat. Mñ autez primicerius absens est: ea que dicta sunt, ipse exquirat qui ei aut lege[p] est proximus aut eruditione. Ad thesaurariũ ptinet ostiarij basilicarum ordinatio[q]: incensi preparatio: cura chrismatis conficiendi: cura baptisterij ordinandi: preparatio luminariorum in sacrario et sacrificijs. Ex hac epistola liquet quid cuiusq̃ officij sit.

Est etiam alia distinctio episcoporũ, presbyterorum, diaconorum, quam fecit Clemẽs in epistola sua ita dicens.

¶ Quid ab episcopis, quid a presbyteris, quid a diaconis audire oporteat.

Audire episcopum attentius oportet[r] et ab ipso suscipere doctrinam fidei: monita[s] autem vite a presbyteris inquirere: a diaconibus vero ordinem discipline[t]. Sacerdos quoq̃ vtrumq̃ humerum orario ambit. Diaconus vero sinistrum tantum, vt ad ministerium expeditius discurrat. Vnde in concilio Toletano cap. ij.

¶ Quare leuita vnum tantũ humerum orario ambit.

Vnum orarium[†] oportet leuitam gestare in sinistro humero[u]: pro-

h ¶ Collectas. Scilicet orationes.

i ¶ Signum. Id est pulsatio campanarum.

k ¶ Modus. Id est cum organo, vel sine eo.

l ¶ In vrbe. Sicut archidiaconus extra vrbem: vt supra dictum est.

m ¶ Clericos. Ciuitatenses.

n ¶ Basilicanos. Id ẽ custodes basilicarum.

o ¶ Et matriculam. Id est tabulam. nam in matricula faciat scribi quod quilibet canonicus legere debeat.

p ¶ Aut lege. id est ordie. et est ar. literaturã cẽpolle re dignitati.

q ¶ Ordinatio. Id est vt ordinet ea que sunt necessaria ad basilicaz: scilz claues et candelas.

¶ Ex hac epla.

¶ Hec est secunda pars huius distin. in qua ponit de ordinatione presbyterorum et diaconorum.

r ¶ Audire. Oportet. subditos.

s ¶ Monita. Id est cõuersatione.

t ¶ Discipline. id est regulã viuẽdi: vt. xj. q. j. sicut.

u ¶ Num. In sinistro humero. Et hoc ideo vt ostendat q̃ dz transire de leua ad dexterã. i. de tpalib⁹ ad spũalia: et hoc ostenditur cum circũfertur postea versas dexteram.

¶ Nunc autem.

¶ Hec est tertia ps huius disti. in qua ponitur. xiij. capi. apostolice regule et sub hac occasione ponit quatuor acceptiones criminis. Jo. de fan.

¶ Casus. Ostẽso quali⁹ in quolibet ordine sint examinandi clerici et ordinandi: nunc Gratianus vsq̃ ad. xij. causam tractat ex quibus ordinibus quis valeat pmo-

† Alit accipit. l. di. consuetudines. ar.

† Fatura equipollet dignitati.

† Id est stolam.

ueri: z qui post lapsum valeāt reparari: z quibus culpis deiici mereant: z quo accusante z quib⁹ testificantibus possint conuinci clerici: et sub quo iudice sint absoluendi vel damnandi. Et incipiendo ab eo, p̄sequitur. xiij. ca. aplice regule. Primum ca. est, oportet eum esse irreprehensibilem vel sine crimine. Et dicit primo crimē quod libet peccatū mortale vel veniale ex deliberatione procedens vel sine: de q dicit. Res p̄ne cōtra naturā est. ꝛc. sed talis eligatur cuius comparatione ceteri grex dicātur. Secundo dicitur crimen accusatione z cōdēnatione dignum: vel infamia criminalis. Qz autē dicit, opz eos ee sine crimie, intelligit post baptismū, z nō ante.

xiij.ps.

? Quā tractat vsq; ad l. dist. p ordinē. repetit eādē et ordinate a di. lxxxj. vsq; ad distinc. xci. si q̄ alia interponit in distinctioib⁹ vel in causis, incidentia fūt: vt .l. seq̄tur in glo. fm hug.

¶ Propter qō. i. q̄a: sic le ponit. xxij. dis. de ꝓstātinopolitane. ꝓsi. nanq;.

b ¶ Nūc aūt. Ab hoc loco vsq; ad xlix. distī. assignat. xiij. cap. aplice regule, ꝑ que i locis suis distinguem⁹. et pertingit hic tractatus vsq; ad. xij. causam assignando quales i quolibet ordine z er q̄ z in quē debeāt promoueri: q lapsi valeant reparari, z q non: et sub quo iudice quilibet accusetur: z sub quo iudice sint ligandi vel absoluendi. si qua autem alia interponit, incidētia sunt. vt in. vj. vij. viij. ix. et. x. causis. Continua. hactenus ostendit quales sint promouēdi, et qualiter sint examinandi. nunc autē ostendit qualem in quolibet ordine debeant ordinari. Jo. de fan.

c ¶ Breuiter. Id est vsq; ad. xij. causam.

d ¶ Regulam. Hec sunt. xiij. capitula que, p̄sequitur. Oportet episcopum esse sine crimine. Unius vxoris virum. Non vinolentum. Prudētem. Ornatum. Hospitalem. Pudicum. Doctorem. Non percussorem. Non litigiosum. Non cupidum. Domui sue bene prepositum. Non neophytum.

Regula aplica hz. xiij. capl̄a.

e ¶ Ad timotheum. scribit.

f ¶ Nomine autē. Gratianus volēs exponere authoritatem apli. oportet eum esse sine crimine: assignat hic plures significationes huius nominis crimen: et licet hic quidam quinq; significationes assignent: ego non ponā nisi quatuor. Dicitur enim quandoq; crimen omne delictum siue mortale siue veniale: siue ex deliberatione procedat siue ex ignorantia: scōm quod dicitur, Nemo

Crimē ḡaue ꝓfr̄ dr.

pter[a] qō dr̄at, id est predicat. deterā autem parte op̄z habere liberaz: vt expeditius ad ministeriū sacerdotale recurrat. Nunc aūt[b] per singulos gradus ordine recurrentes: qui ex quib⁹ ordinib⁹ in quem gradum conscendere possint: qui post lapsum valeant reparari, vel qui nō: quib⁹ culpis a proprio gradu mereant deiici: quo accusante quib⁹ testificantibus possint conuinci: cuius sententia sint absoluendi vel damnandi: breuiter[c] consideremus. Ac primū a pontificali gradu incipientes: qualem oporteat eum esse qui in episcopum est ordinandus, diligēter inuestigemus, apostoli regulam[d] secuti quam in huiusmodi re Timotheo z Tito scribit dicens, Oportet episcopum irreprehensibilem esse id est non obnoxium reprehensioni. Hoc ad Timotheū[e] ter tio. Ad titum autem primo. Oportet episcopū sine crimine esse. quod, vt Hieronymus scribit ad Oceanū idem est.

Nomine[f] autem criminis[g] quodlibet peccatum intelligitur. vnde in eadem epla[h] Hiero. dicit: res contra naturam pene[i] est vt sine peccato aliqs sit: sed talis eligatur cuius cōparatione ceteri grex[k] dicantur. In epistola vero ad Titū crimen vocatur criminale peccatum vel[l] criminalis infamia. vnde ibi legit: crimen est querela, id est peccatū accusatione z damnatione dignuz. Qz autē sine crimine iubetur esse qui in eum eligitur: non ante baptisma, sed post baptismuz intelligendū est: vt a previdelicet baptismatis nulli⁹ criminis cōscientia mētem eius remordeat. Unde Hiero. scribit in eadem epistola ad Titum. Criminis appellatio alias late[m] patet cōplectēs omne peccatū qō ex deliberatione pcedit. Unde Beda sup epistolā Jacobi. Peccata que ex ignorantia[n] vel infirmitate humana committuntur, dicit z precipit alterutrum cōfiteri: quia facile[o] dimittūtur. Quecunqs vero fiūt ex deliberatione: non nisi per penitētiam. Hinc

¶ Criminis appellatio. ¶ Casus. Ponitur tertia acceptio huius nominis crimen. Dicitur enim crimen quodlibet mortale peccatum vel veniale quod ex deliberatione procedit: z non deletur nisi per penitentiam. Que vero procedunt ex infirmitate vel ignorantia, precipit Jaco. alterutrum confiteri: q̄ facile dimittuntur.

m ¶ Late. Sed latius supra ibi: nomine autem. hoc enim solum mortale et veniale quod ex deliberatione procedit.

n ¶ Et ignorantia. Scilz venialia peccata.

o ¶ Quia facile. Quia etiam laico possumus ea confiteri, q̄uis habeatur copia sacerdotis: sed mortalia non confitebimur nisi sacerdoti, quinmodo possit haberi eius copia: alias laico possumus ea confiteri: vt de penitē. distinct. j. quem penitet. et distinct. vj. qui vult. Uel ideo facile: quia per oratione dominicam: vel per elemosynam: vel per modicum ieiunium: vel per aspersionem aque benedicte dimittuntur: vt de peniten. distinc. iij. de quotidianis. et distinc. vj. qui vult. et de consecrat. distin. iij. aquam.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Hinc etiam. Respicit ad id quod dixit: si ex deliberatione. Joan.

b ¶ Criminale. id est cuius assiduitas et contemptus

Qs vitandi venialem nō fiat mortale. † nō enim videtur q̄ id dic̄ vr le quod est veniale possit fieri mortale: quia ſm opinionem gitur. t ipōrū nihil potest pe. di.j. nisi velis dicere q̄ tres. p- venialē et mortale pc fiāt. nō sint species peccati, ſz accidentia. Unde sicut mortale fit veniale recepta penitētia. ō pe n. dist.j. serpēs. sic ecōuerſo fit venialē mortale. Alij dicunt q̄ tm ipse cōtemptus venialiū est mortale peccatum. ſm hoc exponē fit mortale. i. tribi per cōtemptum

j. coīt. fit mortale: sicut Arezo. ipi exponitur, accede verbum ad elementum, et fit sacramentum. j. q.j. detrahe.

j. coīt. ij. c.

¶ Alia ea demū.

¶ Die ponit quarta acceptio huius nominis crimē: scz q̄ semel cōmissa sufficit ad damnationem et depositionem: non tamē infamat. et ostēditur in hoc. ℣. q̄ peccata sint mortalia et que venialia: et quedā ex his enumerantur mortalia que per penitētiam purgātur vt venialia in purgatorio post mortem. Et dicit q̄ p lignū magna venialia designant: per fenū minora: per stipulam minima intelliguntur.

c ¶ Super hoc. Idest sup fides. i. postēa fidem quis susceperit. i. licz q̄s post fidē sumpta venialiter peccauerit, nihilomin⁹ saluus erit.

Venia- d ¶ Ligna. Per lia tri- hoc innuit tria genera venialiū. ligna vocat grauiora vepluca nialia: fenū minora: stipulā minima. ligna em diuti⁹ sunt sunt in igne q̄m fenū: z fenū diutius q̄m stipula.

e ¶ Non capitalia. Hac authoritate dicunt quidam q̄ nullus pro mortali peccato punitur igne purgatorio etiam a Auguſt. ait. Nullū peccatum est adeo veniale qđ non fiat criminale b dum placet.

Alias ea demū significat que semel commissa ad damnationem sufficiūt. Multa enim ex deliberatione procedunt que nisi sepius reiterata, et in consuetudinem fuerint deducta quāuis grauent post mortem: non tamē eternaliter perdūt: quia et si quadam ratione crimina appellentur: tamen mortifera z capitalia non sunt. vnde Auguſtinus in homilia de igne purgatorio exponēs verba Apoſtoli ait. Si quis super hoc c fundamentum edificauerit ligna d, fenum z stipulaz. tē. Multi sunt qui lectionem iſtam male intelligentes, falsa securitate decipiūtur: dum credunt q̄ si super fundamētum Christi capitalia crimina edificāt, peccata ipsa per ignē trāsitorium possint purgari: z ipsi postea ad vitam perpetuam peruenire. Intellectus iste fratres charissimi corrigend⁹ est, quia ipsi se seducūt qui sibi sic blādiuntur: illo enim transitorio igne de quo dicit Apoſtolus. Ipse saluus erit: sic tamen quasi per ignē. non capitalia e, sed minuta peccata purgant: de quib⁹ etsi non omnia f, vel g aliqua commemoranda sunt: ne aliquis inaniter excusare se conetur: et dicat se nescire que sūt minuta peccata, z que criminalia. Et quāuis apoſtolus plura capitalia commemorauerit: nos tamen (ne desperationem facere videamur) breuiter dicam⁹ que illa sunt: sacrilegiū, homicidiū, adulterium, fornicatio, falsum testimonium, rapina, furtum, superbia, inuidia, auaritia, et si longo tempore teneatur tracūdia, z ebrietas h si assidua sit, in eorum numerum computatur. Quicunq̄ enim aliq̄d de istis peccatis in se dominari cognouerit: z non seipsum digne emendauerit: z si habuerit spatium, longo tēpore penitentiā non egerit: z largas eleemosynas non erogauerit: z a peccatis ipsis non abstinuerit: illo transitorio igne de quo apoſtolus ait, purgari non poterit: sz eterna illū flamma sine vllo remedio cruciabit. Que autem sunt minuta, licet omnibus nota sint: tamē quia longū est vt omnia replicenť, opus est vt ex eis vel aliq̄s nominem⁹. Quotiens aliquis in cibo aut in potu plus accipit i q̄s necesse est, ad minuta peccata nouerit pti nere: quotiens plus loquit q̄s oportet: pl⁹ tacet k q̄s expedit: quotiens pauperes importune petētes erasperat: quotiēs cum sit sanus corpore, alijs ieiunātibus l prandere voluerit: aut somno deditus tardius m ad ecclesiam surgit: quotiens excepto n filiorum desi⁹ certo o vxorē suam cognouerit: quotiens in carcere positos tardius requisiuerit: et infirmos tardius visitauerit. Si discordes ad concordiam reuocare neglexerit p. Si plus sed tm̄ pro venialī. Alij dicunt q̄ si aliquis ceperit penitere pro mortali, z non perficit hic penitentiam, perficiet eam in purgatorio. sed si hic non est contritus de mortali, non purgabit p illo in purgatorio. sic videt Aug. hic velle. z de peni. dist. j. si peccatum. z ea. sicut prius. et de penitēn. distin. vlt. ca. vlti.

f ¶ Non ola. scz que sunt mortalia: que venialia.

g ¶ Uel. p saltē.

h ¶ Ebrietas. q̄ q̄nq̄ est mēſ obliuio: z hec est pena et nō est aliq̄d peccatū: vt. xv. q. j. sane. q̄nq̄ ō studiū ad inebriādum sc: et hoc est mortale petm̄: vt. xxxv. dist. ante ola. et de vi. et ho. cle. a crapula. q̄nq̄ dicitur frequēs act⁹ bibēdi: z illō est veniale: vt in ver. seq.

i ¶ Plus accipit. Casū, nō ex cōtemptu: z nō ad ingurgitationem: alias esset mortale peccatum: vt. xlij. dist. denicz.

k ¶ Plus tacet. In prelatis est taciturnitas mortale peccatū: vt. xliij. distin. sit rector. xl. dist. si papa. in alijs est veniale.

l ¶ Jeunātib⁹. Sed nonne comedere ante horā comedēdi est mortale peccatū: ? vt de conse. dist. j. solent. et di. v. quinq̄ modis? Sed nō intelligas de ieiunijs statutis: sed de illis que quilibet p sua voluntate seruat. lxxvj. distinct. vtinam.

m ¶ Tardius. sic peccatuz est aliq̄d tardius dare. xiij. q̄st. ij. qui oblationes. xvj. qōe. j. decime.

n ¶ Excepto. ar. cōtra ℣. qui dixit q̄ vir non potest cognoscere vxorē quin venialiter peccet: vt dicit. ℟. dist. xiij. nerui.

o ¶ Desiderio. Supple z causa reddendi debiti.

p ¶ Neglexerit, hoc est in prelato mortale: vt. xc. dist. precipimus.

punire aliquis in purgatorio p mortali pctō.

Ebrietas q̄nq̄ est mortalis.

Taciturnitas i p̄lat⁹ est pēn mortale.

†Queritur, non asserit: nā hoc dicere esset dnū. Ar.

a ¶ Seruum. In hoc casu seruus audit agens contra dñm suum: z dns talis cogitur eam vendere: vt.ff. de his qui sui vel alieni iuris sunt. l.ij.§. dominorum. Similiter

Maritus uxorē castigare

maritus proxem tenetur moderate castigare: vt. viij. q.j. sicut. in fine. nisi sit clericus, qui eam diuitus potest castigare: vt. xxxij. q.ij. placuit.

b ¶ Adulari. xxij q.ij. primum. Contra. xj. q. iij. nemo peritorum. et. xlvj. disti. clericas qui.

Adulatio triplex sit.

Sol. Tribus modis adulatur q̄s: vel attribuēdo alicui homini bonum quod non habet: vel nimiū extollendo bonū quod habet. vtrūq; istorum est veniale. vel approbando malum q̄ habet: et istud est mortale. xj. q. iij. ve qui dicitis.

c ¶ Vel sumptuosa. xlj. dist. non cogantur.

d ¶ Juram⁹. Intelligē cū quis iocando iurat. nā ,p temerario iuramēto bene peccat aliquis mortaliter: liceet non tāta penitentia imponatur ei sicut si foleniter z discretione iurasset: vt. xxij. qōe iij. q̄ sacramento. Idem dico in iuramēto per metū extorto: vt ex de iure iurā. verū. Cōtra ij. q. iij. nos sanctorū. Sol. ibi de solenni, hic de nō solenni.

Juramentum semper sit mortale peccatum.

j. coz. vj. b.

Mat. xij. c.

e ¶ Temeritate. sed si ex odio, esset mortale. vnde sequitur, quoniam.

Q Ualis hic.

¶ Cau⁹ Querebatur qualis representabitur homo ante deum in die iudicij. Et respondetur q̄ si bon⁹ decedit, bonus representabitur: z si malus decedit, malus representabitur. Sed tamen sunt quedam peccata in iusto que purgantur post mortem: scz venialia: z hoc probatur auctho

† Dehoritate euangelij dicentis. Si quis dixerit blasphemiam cōtra no. in spiritu⁹ sanctum, ꝛc. Unde a cōtrario sensu apparet ex de ce q̄ peccata quedā in futuro remittent. nā q̄ de vno nequ. mis. gantur, de alijs conceditur.

cū mar f ¶ Qualis hinc. hoc verū est de sūme bonis vel sumthe. i fi, me malis. nā q̄dā sunt summe boni: q̄dā summe mali. ?

aut proximum, aut proxem, aut filiū, aut seruum[a] exasperauerit q̄s oportet. Si amplius blandius fuerit q̄s oportet. Si vinciuq̄s maiou psone aut ex voluntate, aut ex necessitate adulari[b] voluerit. Si pauperibus esurientibus nimium deliciosa vel sumptuosa[c] conuiuia preparauerit. Si se aut in ecclesia aut extra ecclesiam fabulis ociosis (de quibus in die iudicij ratio reddenda est) occupauerit. Si dum incaute iuramus[d], et cum hoc per aliquā necessitatē implere nō poterimus: vtiq̄s periuram⁹: z cum omni facilitate vel temeritate[e] maledicimus: qm̄ scriptū est. Neq̄s maledici regnū dei possidebunt.

I tem Gregorius.

¶ Que sunt venialia peccata que post hāc vitā purgant.

Q Ualis hinc[f] quisq̄s egreditur, talis in iudicio[g] apparebit vel representabit: sed tamē de quibusdā culpis[h] esse ante iudicium purgationis ignis credendus est[i] pro eo q̄ veritas dicit. Q si quis in spiritum sanctum blasphemias[k] dixerit, neq̄s in hoc seculo remittetur ei, neq̄s in futuro. in qua sentētia datur intelligi quasdam culpas in hoc seculo, quasdam in futuro posse relaxari. quod autē de vno negatur[l], consequens intelligitur hic q̄ si quis non egit penitentiā in hac vita de aliquo venialium futuro seculo purgabitur igne purgatorij, qui superat omnem penam quam aliquis potest pati in hoc mundo.

g ¶ In iudicio. vt. xiij. q.ij. tempus. Joan.

h ¶ Culpis. scz venialibus.

i ¶ Credēdus est. hic vult dicere q̄ quedā culpe tolluntur per ignē purgatorij ante diē iudicij.

k ¶ Blasphemias. Qui peccat per impotentiā, dicitur peccare in patrem q̄ patri attribuitur potentia. xxxij. dist. qui episcop⁹. Qui peccat p filio rantiam, dicit peccare in filium: quia filio attribuit scientia. xxxviij. dist. si iuxta. Sed qui ex cōtēptu peccat, dicit peccare in spiritum sanctum: vt ille qui est obstinatus in peccato: et illud dicitur irremissibile, ? id est non ita de facile remittitur sicut precedentia. de pe. di. j. §. potest. z distin. ij. sciendum.

l ¶ Negat. Arg. quod de vno negatur, de alio cōceditur: vt. xv. q. iij. de crimine. ff. de iudi. l. cuz pretor. sic q̄ de vno cōceditur, de alio negat: vt xlv. distin. disciplina. j. q. j. p Esaiam. xxxij. q. v. qui fitit. ? Arg. cōtra. C. de natu. libe. auten. itē si quis. vbi licet vnū nominet, tamen extenditur ad alios. sic. lxj. distin. miramur. argu. ff. de custo. reo. si quis.

m ¶ Sine culpa. Similiter militia, mercatio, pcuratio, siue administratio aliqua vt sine peccato fiat. vt de peni. dist. v. falsas, z ca. ḡtias.

Ui in aliud.

¶ Cau⁹ Dicitur hic q̄ si quis non egit penitentiā in hac vita de aliquo venialium futuro seculo purgabitur igne purgatorij, qui superat omnem penam quam aliquis potest pati in hoc mundo.

¶ Alias. ¶ Hic, p̄sequit Gratian⁹ fm H. q̄ntā acceptionem hui⁹ nominis crimē dicēs q̄ crimē dicit q̄dāq; irrogat perpetuam infamiam.

Primum. ¶ Casus. Dicitur hic q̄ qui eligitur in episcopum, debet esse sine crimine, et sine criminali infamia post baptismā: nec sufficit si eo tempo-

m ¶ Sine culpa. Similiter militia, mercatio, pcuratio, siue administratio aliqua vt sine peccato fiat. vt de peni. dist. v. falsas, z ca. ḡtias.

Ui in aliud.

¶ Cau⁹ Dicitur hic q̄ si quis non egit penitentiā in hac vita de aliquo venialium futuro seculo purgabitur igne purgatorij, qui superat omnem penam quam aliquis potest pati in hoc mundo.

¶ Alias. ¶ Hic, p̄sequit Gratian⁹ fm H. q̄ntā acceptionem hui⁹ nominis crimē dicēs q̄ crimē dicit q̄dāq; irrogat perpetuam infamiam.

Primum. ¶ Casus. Dicitur hic q̄ qui eligitur in episcopum, debet esse sine crimine, et sine criminali infamia post baptismā: nec sufficit si eo tempo-

re sit sine crimine quo est ordinandus: cum forte per penitẽtiam dilut peccata sua. Quomodo ergo poterit alios corrigere qui in simile corruit delictum?

¶ Primũ. Et hoc ca. tres ostenduntur opiniones. dicit ꝟ. q̃ qui semel peccauit non potest aliquo modo promoueri: vel aliquos actus legitimos exercere: vt hic: et. xl viij. di. quomõ. et. j. q. vij. si quis oẽm. t. l. distin. illud. t. vj. q. j. q̃ crunt. t. viij. q. j. in scripturis. in fi. et ex de temp. or. ex tenore. Et arg. pro eis. ff. de edili. edic. quis sit fugitiuus. j. respõ. fur ergo non purgat vitium furti: licet rẽ restituat. ff. de furto. qui ea mente. nec raptor vitium rapine. ff. vi bo. rapto. l. penulti. Alij dicunt q̃ post q̃libet mortale acta penitẽtia pot quis promoueri: nisi sit crimen enorme: vt xxvj. distinc. apl'o. Et est arg. ad hoc. l. distic. ferrũ. ff. de edil. edic. qõ ita sanatã est. ¶ qr stat' nõ tempore tc. vt xxxiij. dist. fraternitatis. et dicũt q̃ ille canon corrigit alios qui de rigore loquuntur. Tertij dicunt q̃ quantũcũq; sit graue delictum, dummodo sit occultum post penitentiam nõ impedit promouendum: vt. i. distinct. de his. Ego credo q̃ siue sit occultum siue manifestum, dummodo sit enorme, impedit promouendum: licet egerit penitentiam. l. dist. miror. Jo. Sed certe hoc non est verum: q̃ Joã. hoc dicat. nam pro occulto crimine nemo repellit post penitentiam: nisi in homicidio: vt dicit nouꝫ decreta. cẽ de temp. ordi. ca. vlt. qꝫ declarat hoc totum. B.

a ¶ Preses. Id est episcopus.

b ¶ Coripere. No. q̃ potest quis accusari de peccato de quo penituit. xxxiij. q. ij. admonere.

c ¶ Respondeat. Sic. j. dist. pri. vna tñ. et. xlij. dist. ¶. j. et. lxj. dist. in sacerdotibus. ¶. j.

¶ Equitur. Hec distinc. diuiditur in duas partes. Secunda ibi: Sicut duobus. Jo. de san.

¶ Cutius. Supra tractatum est primum ca. apostolice regule: scilꝫ oportet episcopum esse sine crimine tc. In hac vero. xxvj. distinc. prosequitur secundum capi. apostolice regule: scꝫ oportet episcopum esse monogamum id est vnius vxoris virum: id est non plurium. et hoc intelligitur post baptismum: quod probatur per seq. cap. quod abrogatum est.

d ¶ Sequitur. In hac. xxvj. distinct. exequitur secundum preceptum apostolice regule: oportet episcopum esse vnius vxoris virum: quod negatiue exponitur: id est non plurium. tamen in casu necessitatis bigamus promouetur vsq; ad subdiaconatum: vt. xxxiij. distinct. Unde Hieronymus scribit ad Oceanum.

¶ Post baptismum debet esse monogamus qui in episcopum est ordinandus.

Q Uius[e] vxoꝫ virum. i. monogamũ[f] post baptismũ[g]. si eñ ꝫ ante ꝗugẽ habuerit que obierit, non imputetur ei: cui prosius nouo[h] homini nec stupra nec alia q̃ ante fuerunt, iam obsunt,

Augu. Jo contra testaꝫ scribens in epistola ad Titum.

¶ Qui ante baptismũ habuerit vnã, ꝫ post baptismũ aliam ordinandus non est.

A Cutius intelligit qui nec cũ q̃ catechumen[i] vel paganus habuerit vnam ante baptismũ, et post baptismum habuerit alteram: ordinandũ censuerũt: qr de sacramento[j] agitur, non de peccato propter sanctitatem sacramos mulier vel nuptie. inde monogamus: scꝫ qui vnam tantum habuit vxorem. h.

e ¶ Unius. i. non plurũ. sic extra de testib. licet. Et sic verba affirmatiua exponuntur negatiue: vt. j. gõe. j. iudices. xxiij. qõ. iiij. si ea.

f ¶ Monogamũ. Monos vnum: gamos mulier vel nuptie. inde monogamus: scꝫ qui vnam tantum habuit vxorem. h.

g ¶ Post baptismum. Non dicit verum: quia matrimonium non soluitur in baptismo: vt. j. e. capit. deinde. et male sentit hic Hieronymus. vnde Augustinus eum corrigit in proximo ca.

h ¶ Nouo homini. Sub eo modo loquendi seruus post manumissionem dicitur nouus homo: vt. ff. de admen. lega. si seruus legatus. et alia lex dicit q̃ post manumissionem alius intelligitur: vt. ff. de solu. qui res. ¶. areã.

A Cutius. ¶ Casus. Capitulum hoc diuiditur in duas partes. In prima parte probat Augustꝫ ille qui habuit vnam coniugem ante baptismã, et aliam post: promoueri non potest, cum sit bigamus: et hoc sit non propter peccatũ contractum: sed propter sacramenti defectum, quod in eo deficit: cum hic non de peccato, sed de ordinatione agatur. Et si catechumena fuerit ante baptismũ corrupta: licet postea baptizetur: tamen non poterit inter virgines consecrari. In secunda parte que incipit ibi: sicut. dicitur q̃ sicut vnitas vni viro id est christo debet esse subdita, et non diuersis: id est deo et diabolo: ita a deo recedere in superstitionem diabuli non licet.

i ¶ De sacramento. Sensus est: bigamus non repelꝫ quia peccauit: sed propter sacramẽti defectum qui est in eo. extra de biga. a nobis. t ca. nuper. Et nota q̃ in matrimonio triplex designatur sacramentum: ¶ con-

Biga=mꝰ ppt̃ tres rões non ueri nõ potest, vna transiuit ad aliam: vt. lxxxij. distinct. proposuisti. Item ex eo q̃ non habet frontẽ horrandi vidualitatem: vt. j. e. vna. in fi.

Q Uius. ¶ Casus. Quesitum fuit a Hiero. vtrum ca. apostolice regule, oportet episcopum esse monogamum: intelligatur ante baptismum vel post. Et rñdet q̃ post baptismũ, ꝫ nõ ante. Si eñ ante coniugem habuit, nõ imputatur ei sicut nec stuprum.

e ¶ Unius. i. non plurũ. sic extra de testib. licet. Et sic verba affirmatiua exponuntur negatiue: vt. j. gõe. j. iudices. xxiij. qõ. iiij. si ea.

f ¶ Monogamũ. Monos vnum: gamos mulier vel nuptie. inde monogamus: scꝫ qui vnam tantum habuit vxorem. h.

g ¶ Post baptismum. Non dicit verum: quia matrimonium non soluitur in baptismo: vt. j. e. capit. deinde. et male sentit hic Hieronymus. vnde Augustinus eum corrigit in proximo ca.

h ¶ Nouo homini. Sub eo modo loquendi seruus post manumissionem dicitur nouus homo: vt. ff. de admen. lega. si seruus legatus. et alia lex dicit q̃ post manumissionem alius intelligitur: vt. ff. de solu. qui res. ¶. areã.

A Cutius. ¶ Casus. Capitulum hoc diuiditur in duas partes. In prima parte probat Augustꝫ ille qui habuit vnam coniugem ante baptismã, et aliam post: promoueri non potest, cum sit bigamus: et hoc sit non propter peccatũ contractum: sed propter sacramenti defectum, quod in eo deficit: cum hic non de peccato, sed de ordinatione agatur. Et si catechumena fuerit ante baptismũ corrupta: licet postea baptizetur: tamen non poterit inter virgines consecrari. In secunda parte que incipit ibi: sicut. dicitur q̃ sicut vnitas vni viro id est christo debet esse subdita, et non diuersis: id est deo et diabolo: ita a deo recedere in superstitionem diabuli non licet.

i ¶ De sacramento. Sensus est: bigamus non repelꝫ quia peccauit: sed propter sacramẽti defectum qui est in eo. extra de biga. a nobis. t ca. nuper. Et nota q̃ in matrimonio triplex designatur sacramentum: ¶ con-

unctio animoꝝ per verba de presenti designat coniunctionem fidelis anime ad christum: sed commixtio carnis designat coniunctionem christi & ecclesie: vt extra de bigā. debitum. Item designatur ibi vnio deitatis cum humanitate: vt de cōsecra. distinc. ij. in christo. et illam designat ꝑiunctio corporum.

Corrupta iter virgines.

a ¶ Consecrari. Queri consueuit: cum ꝓfectio episcopi maior sit & dignior ꝙ virginum quare posset conferari in episcopum qui nō solum vxorem habet: sed etiam post mortuam vxorē habuit concubinam: vt. xxxiij. distinc. habuisse. & xxxiij. distinc. cap. fraternitatis. si qua fuerit corrupta vel añ baptismū vel postea: nō posset inter sacras virgines consecrari: vt. xx. q. j. iuuenculas? Respondetur, sacra virgo significat ecclesiam triumphātem: vbi nō est macula neq; ruga. xxj. distin. quāuis. sed episcopus ecclesiā militantē: vbi sunt boni & mali. xxxj. dist. quoniam. xj. q. iij. audi.

† Cōc. text. i. l. natura lit. quē vide. C. de epis. et cle.

b ¶ Significat. Et ita ipse episcopus est sacramentū, sicut aqua ipsa j. q. j. de raḥe verbuz ab aqua: quid erit nisi aqua?

c ¶ Uni viro. id est deo, et non diabolo: & sic bñ aptatur sequēs litera.

ſ. tuñ. iij. a.

d ¶ Subditam. id est non ab eo diuisam, et bene sequitur.

Ende. ¶ Casus. hoc capitulum diuiditur in duas partes. In prima dicit ꝙ Rufinus et Eusebius et ceteri episcopi Macedonie tres prauas opiniones habebant, prima erat ꝙ ille non debet bigamus, reputari qui ante baptismum ℓ. habuit vnam, & postea aliam: & eam quam post baptismū aliquis habuit, videri quasi non homini copulatam. Sed hanc opinionem reprobat Inno. per duo inconuenientia. primum est ꝙ fm illorum opinionem si aliquis ante baptismum tres habuerit vxores: et post baptismum quartam: que quarta est, erit prima fm eos. Secundum inconueniens est ꝙ hec talis que quarto ducta est, debet loco virginis

menti. Sicut si femina catechumena vitiata est, non potest post baptisma iter dei virgines consecrari [a]: ita non absurde visum est bigamum non peccasse, sed nomā sacramēti amisisse: non ad vite meritū sed ad ordinationis signaculum. Unius vxous vir ēps significat[b] ex oibus gentib[9] vnitatem vni viro[c] christo subditam[d]. ¶ Sicut duobus dominis seruire, sic ab vno dño apostatare, atq; in alterius superstitionē tre nō licet. † Item Innocen. Ruffo & Eusebio & ceteris epīs Macedonibus.

¶ In baptismate cūcta dimittuntur, nō lex cōiugij aboletur.

Ende opponit nō dici oportere bigamum eum qui catechumen[9] habuerit et amiserit vxorem, si post baptismū fuerit aliam sortus? eamq; primā videri que nouo homini copulata sit: qa illud cōiugium per baptismū sacramentum cum ceteris[e] criminibus sit ablatū. ¶ Quod cum de vna ꝑticz dicitur: certe si tres habuerit in veteri posit? homine vxores: erit ei q̄ post baptismū quarta est, sic interpretantibus prima: & virginis eque[f] nomen accipiet q̄ quarto loco ducta est. Quis (o10) istud non videat cōtra apostoli esse preceptuz, qui ait vnius vxoris virum oportere fieri sacerdotem? Sed obijcitur[g] ꝙ in baptismo totum quicquid in veteri homine gestum est, sit solutum. Dicite mihi, (vt cum pace vestra loquar) an crimina tantum dimittuntur in baptismo, an et illa que secundum dei precepta ac dei instituta complentur? Uxorem ducere, crimē est, an non est crimen? Si crimen est, ergo (vt cum prefata venia dixerim) erit author i culpa: qui vt crimina committerentur, in paradiso precepit, cum ipse eos benedixerit. Si vero non est crimē: quia quod deus instituit nephas est crimen appellari: et Salomon addidit: Etenim a deo preparatur viro vxor: quomodo creditur inter crimina esse dimissū, quod deo author legitur consummatum? Quid de talium[h] filijs percēsetur? nunquid non erunt admittendi in hereditatis consortium qui ex ea susceperunt que ante baptismum fuerat vxor: eruntq; appellandi vel naturales[i] vel spurij: qz non est legitimum matrimonium nisi illud (vt vobis videtur) quod post baptismum assumitur? Ipse deus cum interrogaretur a iudeis si liceret vxorem dimittere: atq; exponeret fieri nō debere: addit

reputari. Secunda opinio erat ꝙ totum quicquid agit homo ante baptismum, in baptismo deletur: quod Innocen. reprobat, cum in baptismo tantum peccata deleantur et non matrimonia, cum deo author sint constituta. Tertia opinio erat ꝙ matrimonium ante baptismū nō erat legitimū: et hoc improbat tali ratione: quia si hoc verum est, filij inde nati non erunt legitimi nec hereditatem habebunt: sed erūt spurij vel naturales. Hoc et improbatur author itate dñna interrogatus a iudeis si liceret homini dimittere vxorē suā respondit. Quos deus coniunxit, homo non separet. et de his tantum loq̄batʳ scilicet iudeis qui ante baptismū contraxerant. In secunda parte ibi quero, & solicitus, reuertitur Innocen. ad secundam opi. et eam improbat duabus rationibus ꝙz in fine. xxx. Prīa est ꝙ fm hoc filij nati ante baptismū et post, nō erunt fratres: nec iter eos erit famil. hercisc. iudicū. qđ est absurdum. Secūda est qz fm hoc bona q̄ facit aliqs catechumenus nō prosunt, cīsi qđ ante baptismū gessit in baptismo deleā. qđ nō fuit verū in Cornelio gentili: nec in preceptis legalibus diligenter impletis. Et sic cōcludit ꝙ ꝙ baptismū nō abolet minimū: sed pcīa.

e ¶ Cum ceteris. Improprie ponit hec dictio ceteris: cū vbi et cū eo alij duo latrones. sic. lvj. dist. cenomanen. alij sem. † xxxiij. si quis viduam. viij. q. iij. arrabdus. vnde quāuis licet sic inueniatur scriptum in aliquo instrumento, hec tamen ecclesia cum ceteris capellis: per hoc non probatur ecclesiam istam esse capellam.

f ¶ Eque. Id est simili ratione.

g ¶ Sed obijcit. Nūc obijcit ℨ secundā opinionem.

h ¶ Quid de talium. Hic obijcit cōtra tertiā opinionem.

i ¶ Vel naturales. Qui dicuntur legitimi, qui natura les: habes. xxxij. qōne. iij. liberi. qui spurij. ff. de stā. homi. l. vulgo.

a ¶ Sortiuntur. Vrotes ꝛ viros.
b ¶ Responsum. No. interpretandas esse locutiones fm personas que loquunt, quid vel quibus loquuntur: vt hic: ꝛ.j.q.vij. didici. ꝛ ex de maiori. et obe. solite. et q persona loquens comprehenditur in generali sermone. argumen. ff. de pignori. paulus. §. viri. Sed contra argu. C. de solut. inquisitio. et argumen. contra. ff. locati. qui insulam. §. viri. vbi nec domus nec familia excipitur in generali sermone.
c ¶ Authoritate. Quod enim ratione probari non potest, extirpandū est: vt. lxviij. distin. corepiscopi.
d ¶ Lex precipit. xiij.q.ij. qui peccat, nō peccat legis authoritate ꝛc.
e ¶ Destinatos. Quid de hoc iuris sit, habes. xxiij.q.v. reos.
f ¶ Concessum. Quasi dicat: eadē causa non operat contrarios effectus, sic. lvij. dist. si ḡs in egritudie. sicut eadem solutio nō parit liberationem et repetitionem: vt ff. de solutioni. qui hominem. §. viri. extra de bap. maiores.
g ¶ Inter peccata. Videt ergo q infamia contracta ante baptismū non tollit q baptismū: et ita qui ante baptismum fuit infamis, postea nō potest promoueri: vt xlviij. dist. quoniā. et j.q.vij. si quis omnem. hoc non credo: sed dico infamiam ꝛ irregularitatem ex proprio delicto proueniente tolli in baptismo: ? quia dona baptismi sunt sine omni penitentia et satisfactione: vt de consecra. distinct. iij. sine. Si enim peccatum non deleretur quantum ad infamiam, adhuc post baptismum obesset, quod negat Ambro. ī. vna. vnde si aliquis occidit mille homines ante baptismum, omnis infamia et irregularitas tollitur: vt. lj. distinct. si quis post acceptum. hoc etiam patet in Paulo: qui ante baptismum fuit homicida: et tamen postea factus est apostolus: vt. l. distinc. §. econtra. Si obijcis q fm hoc illa que corrupta est ante baptismum, post baptismum non sit irregularis: et ideo debet consecrari, bene concedo q non est irregularis: sed tamen impeditur a consecratione propter defectum sacramenti. Sed quare repellitur mulier pretextu fornicationis quam ante baptismum commisit: vt extra de diuor. gaudemus. in fine. sic videtur in promouendo. Sed hoc ideo est: quia illud delictum non tantum vitium, sed etiam virum macular: vt xxxij. queſt. j. in cōiugio. Sic videtur q per libertatem tollitur delictū vel infamia quāz quis in seipso committit: sed illud delictum quod in alio committit, non tollitur: vt. ff. de his qui notan. infa. l. penulti. et. l. athletas. §. pomponius. Preterea per baptismū tollitur crimen precedēs: nō tamen tollitur exceptio competens ex crimine: ? sicut ? Idem per penitentiā tollitur. Intollitur crimen, non noc. ex tamen exceptio cō: de dipetens ex crimine vor. ca. vt supra distinct. gaudeproxi. capitu. vlti. mo. ibi et. xxxij. q. ij. ad videas monere. Joānes. et idem Quod autem hic no. j. xxdicitur, nō est peccatum, sed seque: si quis la peccati: scilicet Archi. infamia ex peccato contracta. secus autem est in illa q non puenit ex peccato, sed ex constitutione ecclesie: vt in illa que inuita est corrupta: vt supra. e. capi. ij. et in iudice et executore: vt. l. distinct. si quis viduam. ꝛ. l. j. distinct. aliquantos. et tamen non peccant tales. si. xxiiij. queſt. v. miles. Sed fm hu. videtur sequi inconueniens: scilicet q melioris conditionis sunt delinquentes cū illi qui non deliquerunt. xxxiij. distinc. fraternitatis. xix. q. iij. mandamus. in glo. non q. sed hoc contingit virtute sacramenti.

a ¶ Bigamus reputat qui ante baptismū habuerit vxorem, ꝛ post baptismum aliam.

Vna tātuz nec repetita nobis copula permittitur: et in ipso coniugio lex est non iterare coniugium, nec secunde coniugis sortiri conuinctionem. Q̄ pleriscz mirum videt: cū etiā ante baptisma iterata coniugia electioni

Vna tantum. ¶ Casus. In hoc capitulo dicitur q si quis iterauerit coniugium, id est secundam habuerit vxorem, non potest postea promoueri fm legem promotionis. quod quibusdam mirum videtur: scilicet vt matrimonia ante baptismum contracta obsint: peccata vero non obsint volentibus promoueri. quod non debet videri mirum: cum peccata in baptismo deleantur: bigamia vero non.
¶ Casus sequentis. §. patet.

a ¶ Ordinationis. Simile J.xxxij.dist.seriatim.
b ¶ Non soleant. Ergo infamia ex delicto proueniens non nocet quātum ad legē promotionis: scilicet per baptismum deleta.
c ¶ Portator. Sic.xxv.dist.ca.vlti.ꝛ.xlvij.dist.ca.sicut hi.§.necesse.
d ¶ Bigamꝰ. Bigamus cōponitur a bis ꝛ gamos,qđ est mulier vel vxor. et sic dicitur bigamus qui duas habet vel habuit vxores.Archi.
e ¶ Sacerdotis. Idem de quolibet sacro ordīe.xlij.di. quiescamus.

Qui sine crimine. ¶ Casus. Dicitur in hoc ca.q̄ ille q̄ habuit tantum vnam vxorem,ꝛ est sine crimine ꝓmoueri potest. qui vero bis cōtraxit: licet non peccauerit: tamen ꝓrogatiua sacerdotij est erutꝰ,nec poterit ꝓmoueri.

Luce iiij.d. Mat. iij.a.

Quod autez. ¶ Hec dist. diuiditur in duas partes. In prima inredit Gratianus superficialiter allegando ꝓbare q̄ si diaconus fuerit ꝓtestatꝰq̄ non poterit cōtinere:si cōtrahit, tenet matrimoniuz.sed hoc est falsuz. Secūda ibi: Quidam. Joā. de san.

¶ Casus. Supra ostēsuz est q̄ oportet episcopum esse vnius vxoris virum. In hac.xxvij.distinc.queritur an tempore administrationis possit eius copula fungi quam vnicam ꝛ virginem habuit? Et resolutum est q̄ sic. Quia ergo ꝓmotio ad sacerdotium non tollit matrimonium, nec ꝓmotio ad diaconatum tollit matrimonium, nec ꝓmotio ad subdiaconatum tollit matrimonium, ergo nec ꝓmotio ad sacerdotium tollit matrimonium. Et hoc est quod dicit Gregorius in hac.xxxvij.distinc. quia cum.xxxij. dist. ꝓposuisti. exponens ergo qđ dicit matrimonium desiderauerit ꝛ.i. desideravit vti iam cōtracto. Secūdū autem quod loquitur de fato trahendo, de diacono fuit tantum ꝛquestiū, ꝛ de eo tuz respōsum. Idē tamen est ꝛ de subdiacono.J.xxxij.distin. si quis eoū.et fm hoc plana est littera. Qđ tamen dicit q̄ M. precesserit Greg. h. dicit per chronicā suā falsū esse: ꝛ dicit q̄ Greg. precessit Mar. lxvj.annis.

Non peccat bigamꝰ, sed prerogatiua sacerdotij exuitur.

Qui sine crimine vnius vxoris est vir, tenetur ad legem sacerdotij suscipiendi. Qui autem iteraverit cōtinguim: culpā quidem nō habet coinquinati, sed prerogatiua exuitur sacerdotis.

¶ Distinctio.xxvij.

Quod autemᵏ vniꝰ vxoris vir eps iubetur eligi: q̄ritur an de tēpore ordinatiōis hoc sit accipiēdū, vt tempore sue administrationis eius possit copula fungi quā vnicā ꝛ virgine sibi desponsauit. Hoc Martinus papa prohibet dicens.

¶ Nō ordinetur diaconꝰ nisi castitatem fuerit professus.

Diaconus[l] qui eligit: si contestatus[h] fuerit pro accipiendo matrimonio, ꝛ direrit se in castitate nō posse manere, hic non ordinet. Qđ si in ordinatione tacuerit[i], ꝛ ordinatꝰ fuerit, et postea matrimoniū desiderauerit: sit alienta presente aduersario, nisi ꝓdicat aduersarius[?] vel iudex si facta fuerit re adhuc integra existēte: vt in hoc ca. ꝛ eē de iu integ. resti. cum venissent. nisi in casibꝰ quibus expressum est q̄ ꝓtestatio nō valeat: vt ibi extra de conditi. cum M. ꝛ de ap. solicitudinem.

i ¶ Tacuerit. Nota. Taciturnitatem haberi pro cōsensu: vt hic, ꝛ.liij. dist. si seruus. ꝛ.lxv. dist. si forte. ꝛ.xx.q.ij. Tapuella.ff.so.ma.l.ij. Argu. contra extra de prescrip. nihil. Sol. taciturnitas semper habetur pro consensu, nisi in tribus casibus no.ij.q.vij. plerūq. Item ꝛ in casibus illis vbi requiritur expressus consensus: vt in seruitute imponenda non sufficit consensus tacitus, sed expressus: vt.ff.de ser. vrb. prę. inuitum. Item in procuratore constituendo.ff.de procu. filius.§.inuitum. Item in furto: vt.ff.de fur. qui vas.§.vetare. Item in soluendo matrimonio: vt.ff.de ritu nup. in eo iure.§.iij. Uel distingue an tale sit factum quod possit fieri me prohibente: in eo casu non obest taciturnitas vt rem meā quis possit vendere me inuito: ꝛ ideo ibi non nocet taciturnitas:

Nō peccat bigamꝰ, sed prerogatiua sacerdotij exuitur.

Qui sine crimine vnius vxoris est vir, tenetur ad legem sacerdotij suscipiendi. Qui autem iteraverit cōtinguim: culpā quidem nō habet coinquinati, sed prerogatiua exuitur sacerdotis.

¶ Distinctio.xxvij.

Quod autemᵏ vniꝰ vxoris vir eps iubetur eligi: q̄ritur an de tēpore ordinatiōis hoc sit accipiēdū, vt tempore sue administrationis eius possit copula fungi quā vnicā ꝛ virgine sibi desponsauit. Hoc Martinus papa prohibet dicens.

¶ Nō ordinetur diaconꝰ nisi castitatem fuerit professus.

Diaconus[l] qui eligit: si contestatus[h] fuerit pro accipiendo matrimonio, ꝛ direrit se in castitate nō posse manere, hic non ordinet. Qđ si in ordinatione tacuerit[i], ꝛ ordinatꝰ fuerit, et postea matrimoniū desiderauerit: sit alienta presente aduersario, nisi ꝓdicat aduersarius[?] vel iudex si facta fuerit re adhuc integra existēte: vt in hoc ca. ꝛ eē de iu integ. resti. cum venissent. nisi in casibꝰ quibus expressum est q̄ ꝓtestatio nō valeat: vt ibi extra de conditi. cum M. ꝛ de ap. solicitudinem.

i ¶ Tacuerit. Nota. Taciturnitatem haberi pro cōsensu: vt hic, ꝛ.liij. dist. si seruus. ꝛ.lxv. dist. si forte. ꝛ.xx.q.ij. Tapuella.ff.so.ma.l.ij. Argu. contra extra de prescrip. nihil. Sol. taciturnitas semper habetur pro consensu, nisi in tribus casibus no.ij.q.vij. plerūq. Item ꝛ in casibus illis vbi requiritur expressus consensus: vt in seruitute imponenda non sufficit consensus tacitus, sed expressus: vt.ff.de ser. vrb. prę. inuitum. Item in procuratore constituendo.ff.de procu. filius.§.inuitum. Item in furto: vt.ff.de fur. qui vas.§.vetare. Item in soluendo matrimonio: vt.ff.de ritu nup. in eo iure.§.iij. Uel distingue an tale sit factum quod possit fieri me prohibente: in eo casu non obest taciturnitas vt rem meā quis possit vendere me inuito: ꝛ ideo ibi non nocet taciturnitas:

a ¶ Ordinationis. Simile J.xxxij.dist.seriatim.
b ¶ Non soleant. Ergo infamia ex delicto proueniens non nocet quātum ad legē promotionis: scilicet per baptismum deleta.
c ¶ Portator. Sic.xxv.dist.ca.vlti.ꝛ.xlvij.dist.ca.sicut hi.§.necesse.
d ¶ Bigamꝰ. Bigamus cōponitur a bis ꝛ gamos,qđ est mulier vel vxor. et sic dicitur bigamus qui duas habet vel habuit vxores.Archi.
e ¶ Sacerdotis. Idem de quolibet sacro ordīe.xlij.di. quiescamus.

Qui sine crimine. ¶ Casus. Dicitur in hoc ca.q̄ ille q̄ habuit tantum vnam vxorem,ꝛ est sine crimine ꝓmoueri potest. qui vero bis cōtraxit: licet non peccauerit: tamen ꝓrogatiua sacerdotij est erutꝰ,nec poterit ꝓmoueri.

Luce iiij.d. Mat. iij.a.

Quod autez. ¶ Hec dist. diuiditur in duas partes. In prima inredit Gratianus superficialiter allegando ꝓbare q̄ si diaconus fuerit ꝓtestatꝰq̄ non poterit cōtinere:si cōtrahit, tenet matrimoniuz.sed hoc est falsuz. Secūda ibi: Quidam. Joā. de san.

¶ Casus. Supra ostēsuz est q̄ oportet episcopum esse vnius vxoris virum. In hac.xxvij.distinc.queritur an tempore administrationis possit eius copula fungi quam vnicam ꝛ virginem habuit? Et resolutum est q̄ sic. Quia ergo ꝓmotio ad sacerdotium non tollit matrimonium, nec ꝓmotio ad diaconatum tollit matrimonium, nec ꝓmotio ad subdiaconatum tollit matrimonium, ergo nec ꝓmotio ad sacerdotium tollit matrimonium. Et hoc est quod dicit Gregorius in hac.xxxvij.distinc. quia cum.xxxij. dist. ꝓposuisti. exponens ergo qđ dicit matrimonium desiderauerit ꝛ.i. desideravit vti iam cōtracto. Secūdū autem quod loquitur de fato trahendo, de diacono fuit tantum ꝛquestiū, ꝛ de eo tuz respōsum. Idē tamen est ꝛ de subdiacono.J.xxxij.distin. si quis eoū.et fm hoc plana est littera. Qđ tamen dicit q̄ M. precesserit Greg. h. dicit per chronicā suā falsū esse: ꝛ dicit q̄ Greg. precessit Mar. lxvj.annis.

h ¶ Si cōtestatꝰ. Nota q̄ ꝓtestatio valet: vt extra de no.ope.nū.cum ex iniuncto. ꝛ.J.distinct. ꝓi.diacon. extra qđ metcau. perlatum. et.xxxj. q.ij. lotharij. et.ff. de neg. gest. nesenius.ff.d.mo. pig. vel hy.sol.si debitor.§.Arg.cōtra extra de cōsti.cum M.ferrariensis.et de ap. solicitudinē Jo. hoc credo tenendū q̄ ꝓtestatio semper valet ꝛ

? Nam spon.q̄ non.
? vitra.p f ¶ Quod autē. In hac.xxvij.dist.primo ponit incidēposituz tem? questionē,scz an episcopus possit vti matrimonio princi- contracto. Secundo ponit contrarietates capitulorum pale h i quorūdam que loquūtur de vouentibꝰ;ꝛ eas soluit diterserit stinguēdo inter vouētes soleniter ꝛ vouētes simpliciter. de con- Et incipit hic tractare de continētia clericoꝝ.ꝛ ꝓtēdit tinētia iste tractatus vsqꝫ ad.xxxvj.dist.
clericoꝝ Jaconus. ¶ Casus. Aliquis volebat in diaconū rū vsqꝫ promoueri:sed castitatem seruare nolebat.quesiad.xxx- tum fuit an deberet ordinari? Et respondet M.papa q̄ v.di. vt non.sed si cum ordinaretur tacuit,ꝛ post ordinationem dixi.ē. contraxit,deponi debet.

i rubri. g ¶ Diaconus.fm q̄ patet per.§.sequentem,hoc cahuius potest intelligi de matrimonio iam contracto,et de conlib.Ar. trahendo,et fm hoc diuersis modis exponitur litera.

vt.ff.de contrahen.emp.rem alienam. Si autem tale factum est quod non potest fieri me prohibente, ibi tacitur pena habetur p.o cōsensu: vt extra de his que fiunt a prela.c.ij.sic distinguit lex.ff.de re iudi.sepe.sic.xj.q.iij. quando.z ex de sen.z re iudi.cūis. Jo.

De hoc ens no.ex p̄sumpt. nome. ibi vi. deas. Archi.

¶ Hec authoritas. ¶ Casus. Concidit Gratian⁹ ex supradicto cap. q illi qui habēt vxores vel habere volunt: nec diaconi, nec sacerdotes fieri possunt, nisi continentiam p̄fiteantur.

¶ Si vero diaconus a ministerio cessare voluerit, contracto matrimonio iaz cōtracto viri potest: quia etsi etiam in sui ordinatione castitatē promittat: tamen tanta est vis matrimonij, vt ipsius matrimonium non dissoluatur. Quod tamen dicitur ad illo ver. Si vero. falsum est nisi hoc intelligas in orientali ecclesia.

¶ Casus autē plani sunt vsq ad cā. qō interrogasti.

a ¶ Licite. allegādo dicit.

Quidā. ¶ Hec est secunda pars distin. in qua corrigit et dicit q vouentes simpliciter licet nō debeāt contrahere: tamen tenet matrimoniū. Jo. de fan.

b ¶ Post votum. Quidā dicunt illud votum esse simplex quod fit per verba de futuro: vt ego vouco q post mortem vrouis contrahebo. hoc votū impedit (vt dicunt) sed nō dirimit matrimonium. Votū solenne est quod fit per verba de presenti: vt ego vouco continentiā. istud impedit z dirimit. ex d de. vel vo. meminim⁹. z ca. consuluit. Ego credo trib⁹ modis votum solennizari: vel per ordinem: vel per habitum: vel ex eo q cōiā aliquibus testibus deuouit se alicui religioni. z dic vt no. xxvij.q.j.ca.j. Jo. Qō Joā. dicit de habitu, intelligas si recipiendo habitum fecit professionem expressam vel tacitam: vt ex de reg. statuimus. z ca. precedē. quia solus habitus non solennizat votum: vt eo.tit. postrectum. Bar.

Votus solēnizat rūpit.

c ¶ Si vir simplex votum. i. propositum perpetue cōtinentie habende.

Nubēs d postrotū pelos adulte.

d ¶ Sed tribus annis. Alibi dicitur q isti sunt peiores adulteri: vt. xxvij.q.j. nuptiarum. Quare ergo istis tantum triennij penitētia indicit, cum adulteri septēnis indicatur. xxxij.q.ij. hoc ipsum? Item cum isti in deum peccent, grauiue essent puniendi cp̄s illi qui in hominem peccant: vt. xvij. quest. iiij. sicut qui. xxj. quest. j. mouet. Sed istud est propter bonum matrimonij adiunctum, et sic habes q minuitur pena delicti, ppter adiunctum bonum: vt. xxxij. q. ij. quicquid. z.q. iij. dixit. z cap. ouigo. z. xxij.q.ij. si quelibet.

e ¶ Quentibus. ¶ Etiam velle. Sic ergo videt q sola voluntas etiam quo ad ecclesiam punitur: vt. xix. distinc. anastasius. sic ergo licet nubere p se sit bonum, tamē malum est istis: sicut corp⁹ Christi maluz fuit iude: vt de consec. dist. ij. sicut iudas. et arbor paradisi mala fuit ade: vt. xj.q.iij. dā ergo.

¶ Damnabile est vouētibus velle nubere.

Quentib⁹ virginitatē, non solum nubere, sed etiam velle[e], damnabile est.

Idem contra Jouinianum.

¶ Dānatione habebit si nupserit que virginitatē vouit.

f ¶ Si nupserit virgo[f] non peccat: non illa virgo q semet cultui diuino dedicauit. Harum enim siqua nupserit, habebit damnationē: quia primam fidem irritam fecit.

Idē Nico. papa ad Albinum Ciēn. eccle. archiepiscopum.

¶ Que sanctimonialē se esse fuxerat: nubere non valet.

Quod interrogasti de femina que post obitum mariti sui sacrū velamē super caput suum imposuit, z finxit⁹ se sub eodem velamine sanctimonialem esse, postea vero ad nuptias rediit bonum mihi videtur, quia per hypocrisim ecclesiasticam regulā conturbare voluit, et non legitime in voto suo permansit. vt penitētiā agat de illusione nephā-

e ¶ Et finxit. qui dam simulatio sit ex honesta causa, quedam ex inhonesta. Ex honesta, vt. xxij.q.ij. vtilem. z xxiij.q.ij. domin⁹. Similiter si aliquis simulat se religionem intrare propter timorem: talis simulatio non nocet, dum modo protestatio precedat: vt extra quod metus cau. perlatuz. Simulatio autem ex inhonesta causa semper facit monachum: nec admitteretur si vellet probare contrariuz: vt. xxvij.q.j. vidua. z extra de reg. vidua. z. C. de lati. liber. tol. l. vnica. ℌ. sed z qui domini funus pileati. Et no. q Joan. fauentinus distinxit: est fictio intentionis, et fictio operis. Fictio intentionis est cum quis ficte ad baptismum accedit: et licet ficte accedat: tamen verum baptismum recipit: vt. j.q.j. sicut ficti. ‡ similiter si quis ficte fit monachus ad hoc vt posset fieri abbas, nihilominus est monachus, licet ficta et non syncera sit eius intentio. † Fictio operis dicitur vbi factum fingitur esse quod non fit: vt. ff. de ritu nup. simulate. vel cum simulat se vendere, et donat: secundum quod dicitur. C. plus valere quod agitur, cp̄s quod simulate concipitur. Similiter dico q si aliquis eo proposito copulatur alicui mulieri q nolit stare legitime cum ea: z hoc paratus sit probare: q non est audiendus. nam in sponsalibus

† Ad hoc facit gō. i. q. j. ḡbus dā. Insno. Tlexarg. zc.

† et hoc iō q: sp̄ ps̄umit durare voluntas nisi pberetur muta. ff. de pba. l. cū. q. et ff. de lege. ga. ij. Luci⁹. l. si. legis Archi.

‡ Qō le. z no. ea. q. ℌ. cece qñ in si.

† Ad hoc. xvj q. vij. p laicos. Jo. ō. f.

recurritur ad cōmunē intelligentiā verboꝝ, licet cōtrahens aliūm intellectū habuerit: vt ē de spon. ex liter. j. vbi enim verba non sunt ambigua, non est locus interpretationi: vt. ff. de leg. iij. ille autē ille.

Idem not. etiā a Joā. et Ber. et de reg. vt cleri. vbi not. de maiorit. gl.

¶ Reuertatur. Hoc intellige quando post habitum assumptum stent inter moniales: vt xxvij. q. j. vidua. alīs solus habitus non diuineret feminū: vt extra de regul. ex rectum. et ē de conuersione coniugatorum. ex parte. in fine.

Actu. viij.

b ¶ Presbyteris diaconib⁹: vt ē qui cle. vel ro. c. j. extra. Sz ibi fuit dispēsatio comparatiua.

c ¶ Distīgi. Nō em debet dissimulatiōe culpabili nephanda sententia corroborari. C. de incest. nup. l. vlti. in fine.

Qđ nō est non solui.

c ¶ Distīgi. quo ad carnis copulā: quia quod nō est, non potest dissolui neqz accusari: extra de despō. impu. ad dissoluendum. sed dicit lex q⁹ matrimoniū nō dicitur dissolui qđ ab initio nullum fuit: vt in auē. de nup. §. si vero ab initio.

Actu. v.

d ¶ Jrgines. ¶ Jncestē. sacrilege etiam sunt. xxvij. q. j. virginib⁹. qz vasa domini. i. seipsas contamināt.

Sub. i.

¶ J. dis. p videō ideō decernimus.

oēm ecclesiam delinq= reuideatur, vt: vi. q. ij. et illō. dist. iv. in ca. Iz go. in ca. Illud. in fi. Ar.

¶ Cce. ¶ hec dis. diuiditur in. iij. partes: in ꝙrum prima probatur q⁹ nullō debet esse subdiacon⁹ nisi sz promissa castitate: et hoc per ca. Stephanus. Iz go. z ca. Innocen. Jo. de fan. que autē fuit causa institutionis, habetur xxxj. dist. §. cā. Secūda ibi: quando. Tertia ibi: Jtaqz. Quarta ibi: de his. Quinta ibi: assumi. Sexta ibi: pbyteris. Septima ibi: quia sunt. Octaua ibi: de syracusane. Nona ibi: si quis docuerit. Decima ibi: presbyterii. Undecima ibi: consulendum. Jo. de fan.

¶ Casus. Ostensum est supra in illo cap. diaconus. et ca. presbyteris. q⁹ diaconi, presbyteri, et subdiaconi debent continentiam pmittere. Adhuc in hac. xxvij. dist. de eodem tractat: et annexit de his qui ab infantia ecclesiasticis officijs mancipant: z q⁹ licet diaconoꝝ et sacerdotū non contrahant: z q⁹ sacerdotes. pp̄tas vores a sua cura non abijciant.

e ¶ Ecce ostēsum est. In hac. xxvij. dist. agit de continentia clericoū in tribus ordinibus, ostēdit etiam qualiter sint ordinandi qui ab infantia ecclesiasticis officijs adiunguntur. Item ostēdit q⁹ licet presbyteroū z diaconoꝝ non possunt alijs nubere: et q⁹ sacerdotes a sua cura non debent abijcere mulieres. vltimo dicit q⁹ ad laicos non spectat iudicare de sacerdotibus, licet mali sint.

f ¶ Ullum. ¶ promiserit. expresse vt ita cite. Expresse, vt xxiij. dis. cōz. z. xxvij. q. j. vt ler. Tacite: vt. J. e. diaconi. Si queris quomodo ecclesia impōnit alicui necessitatē continēdi, cū cōtinentia sit res voti, non precepti: vt xxxij. q⁹. j. integritas? Dico q⁹ ecclesia neminē cogit cōtinere: sz in ordine quē dat potest imponere legē quam vult: sicut quilibet alius in traditione rei sue: vt. ff. ō pac. in traditionib⁹.

g ¶ Decrimꝰ. ¶ Cateris locuti sunt. alij sunt quibus post votū benedictio accedit consecrationis, vel propositum religionis: de quibus Hieronymꝰ z Nico. z Calixtꝰ scripserunt. Unde idem contra eundem Jouinianum Hieronymus scribens ait.

¶ Jnceste sunt virgines que post consecrationē nubunt.

Jrgines que post consecrationē nupserint: nō tam adultere sunt qꝫ incestē.

¶ Distinctio. xxxviij.

Ecce ostēsum est e breuiter q⁹ nolētes vouere continētiam, nec ad subdiaconatū, nec ad superiores grad⁹ cōscēdere possunt. Unde ad subdiaconatū accedētes nō sine voto castitatis iubētur admitti, auctoritate beati Gregorij, qui scribens Petro subdiacono ait.

¶ Nō fiat subdiaconus qui se caste victurū nō promittit.

Nullum facere subdiaconum presumāt epi, nisi qꝫ se caste victurū promiserit: quia nullus ad ministeriū altaris accedere debet, nisi cui castitas ante susceptum ministerium fuerit approbata.

Item Jnnocētius secundus.

¶ Subdiaconoꝝ z supra cōstituti incōtinētes, vxorē aut cōcubinam ducētes, ecclesiastico beneficio z officio careant.

Decernimus vt hi qui in ordine subdiaconatus et supra vxores duxerint, aut concubinas habuerint: officio atqꝫ ecclesiastico beneficio careant g. Cum enim ipsi reant, mitius agit cum eis decretalis, que iubet eos

amoueri post admonitionem: vt ex de cohab.cle.sicut.

Quando. Hec est secunda pars, in qua probat q̄ prelati ecclesiarū parochialium debēt facere professionem episcopo q̄ honeste viuent.

a Et diacones. Hodie etiā acolythis cōferuntur ecclesie ex dispensatione: vt extra de qualita. presbyt. ordi. cleri. et rea.

b Professionē. Quid promittere debeat, dic. xxiij. dist. ꝑpe.

Iulius. Hec est tertia pars in qua probatur q̄ habēs filiam parvulam non debet esse episcopus.

Cauue. Vacante ecclesia neapolitana quidam fuit ibi in episcopū electus a minori parte capituli aliis cōtradicentibus quia filiā habebat parvulam, supplicabatur pape vt ipsum confirmaret: sed Grego. noluit eum confirmare, dicens q̄ nec ipsi debuerūt eum eligere, nec ipse debuit electioni consentire, cū filia teste cōuincatur sui corporis cōtinētiā non habere.

c Ab altera parte. I. medietate: qa nomine partis medietas designatur vt. ff. de verbor. significa. nomē. §. portionis. l. ff. de vsufru. l. etiam.

d Parvulam. Paruitas filie fuit argumentum q̄ non diu fuerat continens. vnde aliud esset si habuisset magnam filiam, vt sic non obstet: vt. j. eod. de syracusane. vnde ibi fuit dispensatum. Sed hodie iure communi nullus talis promouendus est in episcopum: vt. xxj. dist. catinen.

e Filiam. No. q̄ per factū ipsum probatur aliquid: vt xxxij. distin. proposuisti. xij. q. ij. quatuor. et. xviij. distinct. peruenit. Et hoc ca. videtur q̄ iudex ex suo officio possit aliquid supplere de facto quod sibi non constat tanq̄ iudici. Et licet non obijciat aliquid a partibus contra personam electi: ipse tamen superior potest obijcere. Sed hoc ideo supplet de facto, quia illud spectat ad substantiam electionis: sicut supplet de tali facto q̄s spectat ad substantiam iudicij: vt dict. ij. q̄e. vij. alieni. Joan. Alis iudex non supplet de facto nisi quod constat iudici tanq̄ iudici: vt. C. de temp. appel. l. j. §. vlt. et. C. de ap. ampliorem. circa principium. et. ff. de testi. l. iij. §. tu magis scire. Sed licet possit supplere, tamen ei solū non creditur: vt extra de proba. quoniam cōtra falsam. Sed de iure supplet. C. vt que desunt advocatis partium. l. vna. Bar.

templū et vasa dñi, et sacrariū spiritussancti debeāt esse ⁊ dici: indignum est eos cubilibus et immunditijs deseruire.

Item ex concilio tole. v.

C Caste se victuros promittant in diaconos vel presbyteros ordinandi.

Quādo phri ⁊ diacones[a] per parochias ꝑstituūtur, oportet eos ꝓfessionem[b] episcopo suo facere vt caste et pure viuant sub timore dei: vt dum eos talis professio obligat, vite sancte disciplinam retineant.

Item Gregorius nobilibus ciuibus Neapolita.

C Aut longa corporis sui cōtinentiam non habet: in epm eligi non debet.

Quisq̄ ad nos scriptura vestra discurrisset, Joannē diaconū qui ab altera[c] parte electꝰ est: parulā[d] habere filiam[e] quorundā relatione cognouim⁹. Unde si rationem voluissent attendere: nec illi eum eligere, nec ipse debuerat cōsentire. Nā qua presumptione audet ad episcopatum accedere qui adhuc longam corporis sui continentiam filia teste cōuincitur non habere?

Item ex concil. Tole. ij.

C Ad subdiaconatū accessuri continentiā profiteantur.

De his quos voluntas parētū a primis infantie[f] annis clericatꝰ officio mācipauerit, id statuimus obseruandū, vt mox detonsi, vel ministerio lectoriū[g] traditi, in domo ecclesie sub episcopali presentia a prepposito sibi debeant eruditi. At vbi octauum decimum[h] etatis sue cōpleuerint annū, coā totius cleri plebisq̄ cōspectu voluntas eoꝝ de expetēdo cōtugio ab epo perscrutetur: quibꝰ si gra castitatis deo inspirante placuerit, ⁊ promissionem castimonie sue absq̄ coniugali necessitate esse sponderint seruaturos: hi tanē appetitores arctissime vie, leuissimo domini iugo subdantur: ac primum subdiaconi ministerium habita probationeⁱ professionis sue a vicesimo anno suscipiant. ⁊ Si inculpabiliter ac inoffense xx. ⁊. v. annum peregerint: ad huius distinctionis debet perscrutari scientia iuuenum vtrum velint contrahere vel castitatem tenere.

C Caste. Hoc capitulum loquitur de illis filijs q̄ traditur a parentibus in ecclesijs secularibus eruditiendi. Dicitur enim q̄ illi receptis minoribꝰ ordinibꝰ in pueritia, cum ad decimumoctauum annum peruenerint, interrogari debēt an velint cōtinentiam profiteri, vel non. Et si dixerint se velle continere, post. xx. annū debent ad subdiaconatum promoueri: et si postea caste viverint, post. xxv. annum diacon fiāt: ita tamen decetero ad nuptias vel furtiuos cōcubitus nō accedant: quod si fecerint, deponantur. Si vero direrint se nolle continere, ducant vxores: ita q̄ si postea renunciauerint pari consensu copule nuptiali, ad sacros ordines poterūt promoueri.

f Infante. id est pueritie: quia infantia non durat nisi vsq̄ ad septenium: vt. C. de iure deliberā. si infanti. Sic ergo videtur q̄ pueri bene possūt habere beneficia ecclesiastica. nam et promoueri possunt: vt. lxxvij. distinctione. in singulis. Sed contra. j. questione. j. pueri. Sed die q̄ beneficia possunt habere, sed non prelaturas: vt extra de eta. et qualitate. indecorum.

g Lectorum. Nomine lectoris hic cōprehendit omnes minores ordines. §. xxv. dis. ca. primo.

h Octauumdecimum. In clerico seculari requiritur votum in. xviij. anno, vt hic, et. lxxvij. distinctione. in singulis. ⁊ sed in monacho in. xv. vt. xx. questione. j. illud. quod ideo fit, ne monachalis habitus propter nupcias deseratur: nisi vbi dura est conuersatio: vt in insulis, vbi datur maius spatium: vt extra de regu. quia in insulis.

i Probatione. Debet enim longa precedere continentia: vt supra eadem, proxi. capit. et. lxxvij. distinctio. quicunq̄.

iij. ps.

ij. ps.

iiij. ps.

Addeq̄ hec dictio a h̄ ponit exclusiue. ter. est si. in l. rō. §. ff. de ac. cū. Pueri bñficia sz nō ꝑlaturas habere possūt.

Hoc capj. nil facit ad hoc q̄ dict re quirit. ꝛc. Ar.

a ¶ Ad terrenas. qz terrã replent: virginitas vero paradisum. xxxij.q.j.nuptie.

b ¶ Auferre. quod ergo de iure cõmuni competit, negandum non est. in auten. de nup. circa finem. §. sed hoc quia. ff. de re iu. l. iiij. §. si quis condemnatus.

ASsumi &c. ¶ Hec est. v. pars distin. in qua probat q̃ null⁹ debet esse sacerdos diaconus vel subdiaconus, nisi promissa castitate. Joan. de fan.

¶ Cal⁹. Ab hoc loco vsq; ad. §. ecce. omnia. c. inducuntur ad probandum q̃ subdiaconi nõ tenent̃ continere, cõtra priora. Et idem ꝓbat de sacerdote ⁊ diacono. Inducuntur duo prima a Frio sensu: et inducunt omnia sophistice. Uel verũ est qõ dicit si de illorũ tempore itelligat quo continẽtia cepit introduci.

v.ps. DJaconi. ¶ Cal⁹. Statutum fuit i synodo anchiritana q̃ si aliqui in diaconos ordinent̃: ⁊ dicãt se nolle vel nõ posse continere: et epũs nihilominus ordiat eos: si postea cõtraxerint, ab vroze separabuntur: sed in ministerio remanebũt: dã videtur q̃ eps eis licentiam dederit. si vero in ordinatione sua tacuerit videntur continentiam profiteri: et ideo si postea contraxerint, officio et beneficio priuabuntur.

c ¶ Diaconi. Ad intelligentiam horum capitulorum notabis q̃ in orientali ecclesia et in occidentali licite contrahitur in minoribus ordinibus: vt. xxxj. distin. si quis eorum. et cap. lectores. et ca. placuit. sed constituti in superiori ordine nec apud nos nec apud grecos possunt contrahere: nec poterant tempore apostolorum: set si contrahant, non est matrimonium: et hoc patet et ex sexta synodo que in oriente fuit celebrata: et regulam statuit eis: vt. xxxij. distinct. si quis eorum. xxxj. distinct. nicena. lxxxiij. distinc. cum in preterito. In hoc autem est differentia inter eos et nos. ipsi enim siue sint coniugati siue diaconi officium (si adimplere id posse ab episcopo probant) promoueri debent. ¶ Tamendũ est tamen his nequando sue sposionis immemores, aut ad terrenas nuptias, aut ad furtiuos concubitus vltro concurrãt: quod si forte fecerint, vt sacrilegij rei ab ecclesia habeantur extranei. ¶ Quibus autem voluntas propria interrogationis tempore desiderium nubendi psuaserit, concessam ab apostolo licentiam auferre non possumus: ita vt cum prouecte etatis in cõiugio positi renunciaturos se pari consensu operibus carnis spoponderint, ad sacros ordines aspirent.

Item ex cõcilio Arelatẽsi. iij. ¶ In coniugio cõstitutus ad sacerdotiũ assumi non debet.

ASsumi aliquem ad sacerdotiũ in ꝓiugij vinculo cõstitutũ nõ oportet: nisi fuerit promissa conuersio.

Item ex eodem. iiij. ¶ Non ordinent̃ diaconi qui castitatem non profitentur.

PEterea placuit vt detinceps non ordinentur diacones coniugati, nisi qui prius conuersionis proposito confessi fuerint castitatem.

¶ Verũ illa priori authoritate diaconibus videtur permitti cõiugium, cũ ad sacerdotium non promoueantur ad sacros ordines non promissa continentia: vt. xxxj. distinc. quoniam. sed occidẽtales nunqz promouentur nisi continentia promissa: vt supra ea. nullum. et cap. assumi. ¶ Tempore autem Syricij et Innocentij non licuit occidẽtalibus ad diaconatum vel supra promoueri nisi promissa continentia: vt. lxxxj. distin. posuisti. et. c. pluribus. sed subdiaconibus vsq; ad tempus Gregõ. licuit: vt. xxxj. distin. ante triennii. Orientales & licite vtuntur mrimonio contracto ante sacros ordines: postea in sacris ordinib⁹ cõtrahere non licet: vt. xxxj. distin. quoniam. et ca. aliter. ⁊ extra de cleri. cõiuga. cuz olim. sed post receptum sacrum ordinem non possunt contrahere: vt ibi dicitur.

d ¶ Protestati. supra distinc. priori. diaconus. et ẽ de in integ. restit. ca. j. in fine.

e ¶ Postea. sicẽ de cleric. coniuga. diuersis. ⁊ extra cõcess. preben. et ẽ cle. non vacan. cum super. in fine. de filijs presbyterorũ. veniens.

f ¶ In ministerio. quia videretur venire contra promissionẽ ꝓpriam: vt ẽ de condi. appo. per tuas.

g ¶ Ab ordine. i. ab officio. et non bñficio. ⁊ fm hoc magis punit̃ sacerdos qui fornicat̃, q̃ qui legitime cõtrahit et hoc ideo, qz facit cõtra sacrũ ordinem et etiam contra legem: et ideo minus peccat ducendo vroxem: qz credit hoc sibi licere: sicut illa minus punitur que publice delinquit, q̃ que priuate delinquerer: quia credit hoc sibi licere: vt. ff. de rit. nup. l. vlti.

h ¶ Ad penitentiã. l. distin. confirmandũ. contra. Sed recta illud intelligitur de solenni penitẽtia, quam clericus fa-

Quẽtales ab occidentalibus sint.

DJaconi quicũq; cum ordinantur, si in ipsa ordinatione protestati sunt dicentes se velle habere vxores, nec posse se continere: hi si postea ad nuptias peruenerint, maneãt in ministerio: propterea q̃ his episcopus licentiam dederit. ¶ Quicũq; sane tacuerint, ⁊ susceperint manus impositionẽ professi continentiã: si postea ad nuptias peruenerint, a ministerio cessare debebunt.

Item tẽ ex cõcilio Neocesarien. ¶ Presbyter duces vxorem ab ordine deponatur.

PResbyter si vxorẽ duxerit, ab ordine illum deponi debere: q̃ si fornicatus fuerit, vel adulteriũ commiserit: extra ecclesiã abijci et ad penitentiam inter laicos redigi oportet.

Item Gregorius.

PResbyter. ¶ Hec est. vj. pars in qua ponit pena sacerdotibus fornicarijs. J.8.f.

¶ Cal⁹. Dicit in hoc ca. q̃ si ꝓbt̃ duxerit vroẽ, dz deponi. Si vero adul

De eo qui relictā cuiusdam diaconi duxit vxorem.

QUia sunt[a] culpe in quibus culpa est relaxare vindictā: querenda est semper veritas, vt inquiri debeat vtrū accusatū nora condemnet, an a pena innocentia patefacta subducat. Itaq; peruenit ad nos faustinū defensorez vltionem exercere in petrū latorē presentium voluisse, pro eo q (quantū dicitur) relictā cuiusdam diaconi tēpore quo cōdux vxor[b] fuit, marito tradiderit sed quoniā iste coniugem diaconi asserit non fuisse, dicens[c] nec eam[s] virginē ad eū peruenisse, deniq; nec religiosam[e] mutasse vestes postq̄ ille in ordine sacro promotus est: adijciens etiam, priusq̄ ad diaconem peruenisset, z postea prava illam mulierem opinione vixisse. Jdeo fraternitatem tuam his hortamur affatibus vt cum dei (sicut decet) timore causam hanc subtili omnino inuestigatione perquiras, z si in coniugio diaconi mulierem de qua agitur, fuisse[f] consiterit: supradictq̄ latorē memorato defensori z rectori patrimonij ad vindictam modis omnibus tradatur: z cum cōperti emēdatione hi qui male sociati sunt, diuungātur. Si vero in eius coniugio non fuerit, memoratum Faustinuz ex nostro mandato commonere te volumus vt ei facere nil presumat, nec falsa illum accusatio in aliquo pregrauet.

Item ex concilio Aurelianensi.

De vxore presbyteri vel diaconi si alij se cōiunxerit.

SI se cuiq̄ mulier duplici[g] iugio presbyteri vel diaconi relicta cōiunxerit: aut castitate fruant: aut separent[h]: aut certe si in-criminis intētione persteterint, pari excōmunicatione plectantur.

[a] Hoc cere non debet: istud de publica. vt. xxx. q. i. si quis sacerdos. z. xxx. dist. si quis presbyter. Iz si de poste fuerit, bene potest fōliter penitere: vt de pe. di. vj. sacerdos. ca. cl. z Adhuc si gnat cōtra. lxxvij. dist. presbyter. vbi dicitur q sacerdos non debet publice penitere inter laicos. Sed illud verū est quando crimē est occultum. sed hic loquitur quando crimē est publicuz apud laicos. ij. q. j. si peccauerit.

Quia sunt culpe. hec est vltima pars dist. in q̄ probat q vxor subdiaconi, diaconi, vel pbri post mortem mariti contrahere nō potest: z probatur q tres auctoritates. Jo. de fan.

Casus. Clericus quidā in cōsortio suo quādā habuit mulierem. postea factus est diaconus. eo mortuo petrus qui erat bonorum eius procurator, vel q̄ antea fuerat procurator patrimonij beati petri, tradidit eam nuptui propter quod faustinus qui nunc erat procurator z defensor patrimonij beati petri, volebat ipsius petrū punire. Cui ille petrus de hoc conquestus est pape. z tribus rationibus se excusauit: quibus probat q illa mulier non fuit vxor diaconi. primo, q corrupta venit ad illū diaconū cum adhuc clericus erat. Secō: quia cum ille recepit ordinē sacrū, illa non mutauit vestē, nec continentiā promisit. Tertio, quia anteq̄s ille perueniret ad diaconatum, z postea mulier illa virū incontinenter. Quare Greg. precipit cuidā vt inquirat vtrū illa fuerit vxor diaconi: z tradat eū puniendū Faustino defensori. si non fuerit, nullo modo puniatur.

[a] Quia sunt. Nota hec allegatio valeat, pbat. xxxiij. dist. si quis viduam.

[b] Conductor. i. defensor.

[c] Dicēs. z ita nō potuit vxor eius cēseri: quia maritus corrupte non potest promoueri.

[d] Nec eam virginem. Hic per duo extrema colligit medium. ex eo enim q̄ ab initio non erat virgo, z postea iste promotus fuit in diaconum, colligitur eam non fuisse vxorem: arg. ff. de here. instit. sed z si. §. solemus. z. iij. dist. ca. legem. quandoq; medium trahit extrema. ff. de ser. ru. prę. qui fella. §. vlt. z. l. tria prędia. quādoq; principium trahitur ad finem. j. xxxv. distin. ab exordio. ff. de leg. ij. si quis in princi. quandoq; finis trahit ad se principium: vt. viij. quest. ij. ca. vltima voluntas. ff. de adimen. Contingat q̄ c

[e] Nec religiosam. id est religiosum habitum quem solent sumere viduę vel alie deuote, licet non conuertantur ad aliquam ecclesiam. Nec enim credo q vxor illius qui promouetur ad sacrum ordinem, teneatur intrare religionem: sed sufficit q̄ voueat perpetuam continentiam: vt. lxxvij. dist. episcopus. Nec ob. extra de conuer. cō. sanc. quia illud speciale est in vxore episcopi. Sz adhuc ob. ex de cleri. coniug. quod a te. Sed illud intellige cum ordinatus vult trāsire ad religionem. Sed nec hic papa aliquid dicit de veste: sed petrus illud allegauit.

[f] Fuisse. Sup ple et eum ordinatum ipsa sciente. nam si ea inuita ordinaret vel ignorante, non fieret ei preiudicium. sed si sciuit z tacuit, fit ei preiudicium: vt post mortem illius non possit nubere: vt xxvij. distinc. seriatim. Unde non requiritur q̄ mulier voueat: sed sufficit si scit virum suum ordinari.

Si se cuiq̄.

Casus. Relicta presbyteri vel diaconi si nupserit secundo, separari debet: z si castigati. i. moniti nolue-

[g] Duplici. quantum ad primum.

[h] Separentur. Dubitatur de vxoribus ordinandorum qualiter vouere debeant, z dare licentiam. videtur q̄ solo verbo: vt. §. e. di. de his. in fi. z ca. quia sunt culpe. z. xxvij. dist. seriatim. Sed contra extra de conuer. cōiu. ḡdā q̄ sane. z. xxxiij. dist. fraternitatis. vbi dicitur q vxor promouendi intrabit monasterium. Item alia ratione, qr riū sibi cetus clericorū preeminet cetui monachorū: quia vir bonus assignatus monachus facit bonū clericum. xvj. q. j. legi. et facit bi per a. d hoc extra de conuer. cōiu. coniugatus: sed nullus supponitur in monachum nisi conuertatur vxor. xxvij. q. ij. ipsi? aut agathosa. Dic non esse necesse q̄ conuertatur, sed q̄ vouerit castitatem tantum, nisi de ea habeatur suspicio. extra de conuer. coniug. cum sis predictus. Et speciale est separata de conuer. sane. in vxore episcopi. Sed obijcitur. hec ratio: sine mulier non vouit solenniter: ergo si contraxerit, tenet matrimonium. quod hic negatur. Sol. fm quosdam vocentia. tum istud est solenne ex propria professione: vt extra j. xxvij. qui cle. vel vo, consuluit. alias non videtur q̄ sola scientia mulieris solenniset votum, nisi ipsa expresse vouerit. Joan. Sed videtur q̄ sola constitutio ecclesie hoc videatur. matrimoniū dirimat, non scientia vel votum: quod ex eo patet, q̄ grecus non permittit continentiā dum recipit sacerdotium.

princi-pium me-dium fi-nis an-imum trahat aliud.

Uxores ordinā-dor. q̄d

[i] dicūt

[k] cōfes-sione.

cros ordines: vt.xxxj.dist. quoniã. tamẽ si p̃traxerit post sacros ordines, nõ tenet matrimoniũ. hoc ergo non facit vorum, sed sola constitutio ecclesie.

a ¶ Si qua. ¶ Aut diacon. ideo nõ facit mẽtionẽ de subdiaconibus, quia tẽpore Gregorij promouebatur quis ad subdiaconatũ nõ promissã continentiã, nec fiebat vouis aliquod p̃iudicium: vt.xxvij.q.j. multorum.

De syracusane. hec c. viij pars distin. in qua probat q̃ nulli debet fieri episcopus habẽs filios et vxorem, nisi ex necessitate: et remota causa impedimẽti: sed q̃ per tales eccle non ledantur. Jo. de fan. viij.ps

¶ Caius. Quidã minus idoneus in eccl. syracu. est electus, habẽs filios et vxorẽ: p̃ quo cethegus patricius supplicauit pape vt eius electionẽ cõfirmaret. Sed quia persona illius electi erat minus idonea non exaudiuit Cethegũ, immo distulit eũ cõfirmare fere per annũ, vt syracusana electio in melius p̃ueniret. Sed quia irreuocabiliter in suo p̃posito perstiterũt, et in illa eccl̃ia non erat alius idoneus: ne amplius insanirent (sicut p̃tor

† hoc ẽ magnifice pape fassũ: sed significauit) ideo papa eius electionẽ confirmauit: prius tamẽ ab eo cautione recepta, in qua

† Ver. continebat quãta esset suarum rerũ substãtia: et q̃ nihil eũ aũt. de reb⁹ ecclesie vsurpabit: et q̃ quelibet tẽpore episcopat⁹ sed mẽsũ ecclesie reseruabit.

a longe b ¶ Solet. No. caueri debere ex eo q̃ solet aliquid fieri sumi ri: vt.xcviij. dist. aphros. et.lxij. dist. nosse.

tur hoc c ¶ Perstiterunt. No. argu. q̃ ambulatoria est voluntas elegentium vsq̃ ad confirmationem: vt.lxj. dist. studij. et.lxij. dist. inc. quanto. et extra de elect. cum terra. et

dic q̃ nil aut p̃ rũ fa q̃ nullum ius acquiritur electo ante confirmationem: † vt extra de accusa. super hijs. et.xxvij. quest. ij. non est dubium. et extra de elec. cum in cunctis: ‡ et ca. nosti. Arg. vi leaf. contra extra de elect. cum inter. in fi. et per illam decre. Archi. dico q̃ non potest variari. Joan. Sed hodie publicato

Item ex ꝯcilio Martini pape.

¶ De eodem.

Si quavidua episcopi vel p̃sbyteri aut diaconi a maritũ acceperit: nullius clericus, nulla religiosa persona cũ ea cõiuniũ p̃sumat: nunc̃ cõmunicet: mouenti tamen ei sacramenta subueniant.

Item Pelagius cethego patricio.

¶ Cuiusdam episcopi ordinatio differtur, quia vxorem habet et filios.

b De syracusane vrbis antistite optaueramus in ipso initio gloriose vestre deside rijs obedire, nisi nos multiplex ratio ipsius non paucis temporibus ordinationem differre sacerdotij coegisset. ob hoc autẽ q̃ vel persone qualitas (sicut et vos melius nostis) vel superstes vxor aut filij (per quos ecclesiastica solet⁹ periclitari substantia) nostros animos diutius ab eius ordinatione suspẽderet: quantum ad cautelam humanã pertinet, integro pene anno distulimus, opinãtes q̃ in melius syracusanorum p̃uenire posset electio. Sed quia in voluntatis sue p̃posito irreuocabiliter perstiterunt c, et nullus est alius in eadem repertus ecclesia nisi longioribus adhuc temporum differretur spatijs: ne paulo amplius insanirent (sicut filij vestri magnifici p̃toris testificatione didicimus) inter huiusmodi ambiguitates illud consultius iudicauimus faciendum, vt congrua prouidentia causam propter quam pũcipalis d constitutio habentem filios et vxorem, ad episcopatus ordinem promoueri prohibet, salua dispositione concilij muniremus. Nũa de re summo studio ab eodem syracusane vrbis episcopo p̃uisũ a nobis in episcopum contingeret ordinari, huiusmodi exegimus cautionẽ, per quam et suã fateretur quantula esset p̃sentis temporis habita rerum descriptione substãtiam: et nihil vnq̃ per se aut per filios et vxorem siue quamlibet propinquã aut domesticã vel extraneam forte personam de rebus audeat vsurpare ecclesie: et vniuersa sui episcopatus quesita e tempore, ecclesie sue dominio sociaret: nihil vltra id quod modo descriptum est, filijs suis vel heredibus relicturus. ¶ Ece hac authoritate electus in episcopũ nõ prohibetur habere vxorem et filios. ‡ Eligi autẽ ad episcopatũ non debet nisi aut sacerdos aut diacon⁹: subdiaconus ve-

rian⁹ ex supradictis ab illo cap. assumi. vsq̃ huc q̃ sine sit subdiacon⁹, sine diacon⁹, sine p̃sbyter: licite potest vti matrimonio contracto. Et ad hoc allegat breuiter su pradicta recapitulando. In secunda parte que incipit dilibi. sed quod de electione. soluit predictas obiectiones: quia quod dicitur in illo capi. de syracusane, non ob. quia in minoribus ordinibus constitutus, vel in laica li habitu potuit electus ille habere vxorem et filios: et de ne potuit promoueri. Illud autem ca. quia sunt culpe. intelligitur de diacono cuius ecclesia nondum suscepe rat votum continentie: vel de eo diacono qui suscepit eam in minoribus ordinibus: sicut dictum est de epi-

† Ad idem vsq. c. Iam. de Fuit ista glo. ar.

† et c. testa. ca. j. dum tamen longa continentia p̃cesserit. sic vt. ff. eo. punct. et nota lxxvij. dis. dcãg.

e ¶ Quesita. de rebus ecclesie, vel intuitu ecclesie: vt vij. q.j. manifesta. et ca. sequẽ. et q.v. ca. pe.

¶ Ece hac. ¶ Ille ff. diuidit in duas † Ille partes. In prima parte excludit ea quã

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

scopo fyracusano. Alia autem ca. exponē vel loco intelligūtur. Et tē pōt: quia nōdum erat indicta continētia ministris altaris. Et loco: quia orientalis ecclesia nondum suscepe-rat votū continentie: hoc tamen seruat: quia si mouetur vxor que ducta est in minoribꝰ ordinibꝰ cum qua est aliquis factus sacerdos si postea cōtrahit: deponet.

a ¶ Nisi necessitate cogente. Hodie iure communi eligit: vt ex de eta. et quali. a multis.

b ¶ Grego. 8. ea. quia sunt.

c ¶ Susceperat. hec sol. nō valet, quia a tempore apostolorum non licuit in ordine illo contrahere: nec in subdiaconatu: vt xxxiij. distin. cum in preterito.

d ¶ Neocesarien sio. 8. ea. pbr si.

e ¶ Anchiritane. 8. eo. diaconi.

f ¶ Ex tempore. illud stare non potest: quia dicitur i fi. illius ca. diaconi pfessi cōtinentiā.

g ¶ Ex loco. H. ita credebat q in oriētali eccīa diaconi posset Ihere sz hoc nō est verū.

¶ Item opponit.

¶ Adhuc opponitur per sequentia ca. quorum prima duo sunt plana. et postea in dist. xxx. ponit solutionem.

SI quis. hec e. ix. pars. distinct. in qua dicit presbyterum religiōis causa nō debere contēnere, pp̄riam vxorem.

h ¶ Contemnere. ytum ad exhibitionem necessariotū: vt. xxxj. dist.

ro non nisi necessitate cogente. Sine ergo pp̄ter siue diacon⁹ siue subdiaconus fuerit: apparet q in p̄fatis ordinibus constituti licite matrimonio vti possunt. Quia ergo authoritate grego. qui relictam diaconi vxorem marito tradidit puniēdus est. Item in neocesari. conci. Presbyter ducēs vxorem, non diaconus iubetur deponi. Item in Anchiritana synodo. Diaconi qui in ordinatione sua dicunt se velle habere vxores: si postea ad nuptias venerint, nō p̄hibentur a ministerio. Patet q nec diaconi nec subdiaconi sunt prohibēdi a p̄iugio. Sed qꝫ de electione obijcit, verum quidē est in ep̄atū non eligendus esse nisi in sacris ordinibꝰ cōstitutū: sed ipsum vxorē habere et filios nō repugnat premissis authoritatibꝰ de continētia clericoū. In laicali eñ habitu vel in minoribus ordinibus cōstituto potuit habere vxorē et filios: sed si postea ex consensu vxoris continentiam professus, subdiaconatū vel diaconatum vel presbyterij gradū adeptus fuerat: attamen vxori et filijs ipsum necessaria ministrare oportebat.

¶ Illud autē gregorij duobus modis soluitur: vel quia ecclesia illa cui diacon⁹ ille militauerat, nondum continentie votum susceperat in diaconibus et reliquis ministris. Vel quia (sicut de electo in episcopum supra scriptum est) ante subdiaconatū memoratus diaconus eam in vxorem duxerat. ¶ Illud autem neocesariensis concilij, et anchiritane synodi: vel ex tempore vel ex loco intelligitur. Ex tempore, quia nondum erat introducta continētia ministrorum altaris. Ex loco, qꝝ vtraqꝫ synodus orientalis est: et orientalis ecclesia non suscipit generale votuz castitatis: hoc tamen diligenti obseruatiōe custodit vt post adeptum sacerdotium defuncta priori vxore cū qua sacerdos factus fuerat: si alteram duxerit, deponatur.

Item opponit illud quod legitur in canone apostolorum.

¶ Presbyter causa religiōis non cōtēnat p̄priā vxorem.

SI quis docuerit sacerdote sub obtētu religionis p̄propriā vxorē contemnere: anathema sit.

Item ex concilio Gangrensi.

¶ Anathema sit q̄ presbyterū cōiugatū discernit a cōmunione nuptiarū occasione.

SI quis discernit presbyterū coniugatū tanqꝫ occasione nuptiarum: qꝫ offerre non debeat, et ab eius oblatione ideo abstinet: anathema sit.

Item ex sexta synodo.

¶ Ab officio abstineat p̄sbyter non legalibus nuptijs detentus.

PResbyterum non legalibus nuptijs detentum cathedram quidem habere, sed ab officio abstinere precipimus. sufficit eñ huiusmodi indulgētia ei: quia bene dicere alijs eum qui vulnera sua debet curare, consequens non est. benedictio enim, sanctificationis traditio est. qui vero hanc non habet propter delictū ignorantie: quomodo alijs tradet? Non ergo publice neqꝫ priuate benedicat, nec corpus domini dispenset alijs: nec alio modo ministret: sed sufficiat ei qꝫ p̄sidet: et imploret a deo vt dimittatur ei iniquitas ignorantie sue. Manifestum est autem qꝫ et huiusmodi non legitime nuptie soluātur: et nullatenus vir accessum habeat ad eam ꝓpter

oino. et. S. potest.

i ¶ Si quis discernit. et i fra ꝛc.

PResbyterū. hec est. x. pars huius dist. in qua dicit pbr̄m nō legalibus nuptijs detētum ab officio abstinere debere.

¶ Casus. Quidā pbr̄ oriētalis mortua sua vxore duxit scōam cū putaret sibi licere. questi est in sexta synodo q̄d de eo fieri debeat. Et rñdetur q̄ debet puniri ol sacro ministerio: ita q̄ neqꝫ publice neqꝫ p̄uatim benedicat: quia benedictionē non habet ꝓpter delictuz suuz: sed imploret veniā a dño ō suo delicto. honorē tamen siue cathedre per dispensatiōnē tenebit.

k ¶ Nō legalibꝰ. pōt intelligi de eo qui Ihit scōas nuptias per ignorantiam iuris. ꝛ

l ¶ Habere. f. dignitatē. difficili et rerinebit: et locū in choro et cātabit cū alijs, et itererit electionibꝰ: sz hoc sōlū deest ei, q̄ nō dz ministrare vt sacerdos: vt. xv. q. vlt. q̄ admiserit. et. c. si q̄s pbr̄. Et nota q̄ de vtro ꝫ iure eēt puniēdus: vt. lxxxiij. di. q̄s q̄s. sz hoc bñficiū ꝫcedit subl. sato officio: vt. l. di. pbr̄os. et. c. studeat. et eē de cle. pugnāt. et eē de cle. egro. tua.

m ¶ Propter delictū. l. q̄s factū ꝫmiserit p̄ ignorātiā.

n ¶ Ignorantie. ar. q̄ sz aliqs ignoret se debere ꝫtinere q̄ ordinat: tñ ex eo q̄ recipit ordinē tenetur continere. xxiij. dist. ꝓpter.

ir. ps.

r. ps.

* Sic intelligit Fan⁹ xxxj. di. S. vlt.

ꝛ Nō ē ne ad secularia negocia redeat i oppꝛbriū ordinis clericalis. xciij. di. diaconi Archi. Ordinsuscepio obligat ad continēdum.

pbr er a cōicat⁹ tenetur ad horas dicēdas.

¶ Priuatus est. Videtur hic q̄ si sacerdos est excommunicatus vel suspensus, q̄ non debet priuatum dicere horas suas. quod non est verū: immo ad hoc tenetur: dum tamen non faciat hoc officiando suam ecclesiam: vt colligitur. xj. q. ij. si quis episcopus.

Bulgari q̄ sūt. xj. pe.

Mat. v. g.

† hunc intellectū approbat h Zau. qō dicit ibi dicā. Ar.

Consulendū. Hec est. xj. pars distin. in qua dicit pbros non a laicis esse iudicandos, licz aliqñ sint reprehensibiles.

¶ Casus. Bulgari ut populi interyngariā et greciā cōstituti. apō istos pbros quid habebant vrores: quare quesierūt a papa an deberent illos ejicere? Et respōdet q̄ nō: licz illi sacerdotes sint reprehensibiles. Et hoc patur exemplo dñi, qui iudam proditorem nō eiecit: et q̄ laici clericos iudicare nō debēt: sed si quid mali fecerint, episcoporum iudicio reseruandum.

b ¶ Reprehensibiles. si. xv. q. vlti. ca. vlti. Sed cōtra xxxij. distī. nullus. Sed illud intelligitur † cum notoriū est crimen eius.

Sed notandū. ¶ Hic intitulatur. xxix. distī. in qua soluit predictas oppositiones Gratianus et exponit. Et dicit q̄ quedam ca. intelliguntur ex tpe, et loco, et causa, et psona.

c ¶ Sed notandū est. Quia dixerat. s. pri. distī. ecce. in fi. quedam ca. esse temporalia vel localia: ideo ad soluendum multa contraria ostendit in ista. xxix. dist. quedam capitula tradita esse ex causa, quedam ex tpe, quedam ex loco, quedam ex persona.

Sciendum. ¶ Casus. Dicitur in hoc capi. q̄ quedam capitula ex causa et persona et tempore dest gnantur: et quia hoc multi non respiciunt, cadunt in labyrinthum et laqueum errotis: nec recte iudicant, cum non intelligant ad plenum.

¶ Casus sequentis capituli patet.

d ¶ Ex causa. Ex causa fuit statutum ne neophyti promouentur ad episcopatus: vt. xlviij. distinc. capi. j. scilicet ne in superbia extollerētur. sed hec causa cessauit in

quam sacro ministerio priuatus e est. Item Nicolaus ad consulta Bulgarorum.

¶ De presbyteris non est laicis iudicandum.

Consulendum decernitis vtrū presbyterū habentem vrorē debeatis sustentare et honorare: an a vobis p ejcere. In quo respondemus quoniam lz ipsi valde sint reprehensibiles f: vos tñ deum conuenit imitari, qui solem suum ouri facit super bonos et malos. Deiecere enim a vobis ideo nō debetis: quoniam nec iudam dominus (cum esset falsus discipulus) a numero discipulorum eiecit. Verum et de presbyteris vobis qui laici estis nec iudicandum est, nec de vita eorum quicq̄ inuestigandum: sed episcopoum iudicio quicquid id sit est reseruandum.

¶ Distinctio. xxix.

Sed notādū est g q̄ ipsi dorū pleraq̄ capitula ex causa, ex loco, ex tempore, ex persona consideranda sunt.

Ait Isidorus.

¶ Ex tempore, et loco, et psona, et causa, regule canonum intelliguntur.

Ambrosio, qui catechumenus est electus in episcopū: vt. lxj. dist. §. his omnibus.

e ¶ Ex psona. Ut in Zaqa. qui factus est coepiscopus alio viuente: vt. vij. q. j. non autem. et. c. peristi.

f ¶ Ex loco. Quia propter propinquitatem vel remotionez loci aliquid statuitur: vt. lxiij. distin. cum longe. xxiij. q. j. pudēda. t. §. distin. iiij. erit. aūt. † Uel ideo dicit quia quedam sunt localia, quedam non.

g ¶ Ex tempore. Sicut anglicis datum fuit propter nouitatem vt contingātur in quarto gradu: vt. xxxv. q. iij. quedam.

h ¶ Intelligant. quod esse non debet. xj. q. iij. eoūs.

i ¶ Perquirant. Qō inciuile est: vt ff. de legi. inciuile.

Regule.

k ¶ Negocio, id est propter qualitatem negocij alicuius quid statuit quod est cōtra ius: sicut in causa matrimonij cōsanguinei admittuntur in testimonium: vt. xxxv. qō. vj. consanguineos. et propter causas ecclesie statuit aliq̄ domestici admittuntur in testimonijs: vt. xiij. q. ij. super prudentia. †

l ¶ Necessitate. q̄ tñ nō debet institui nisi propter necessitatem: vt. ij. dist. iiij. erit.

Necesse. ¶ Casus. Quidam scripturas varias etiam vno modo intelligebant: quos docet hiero. intelligere scripturas sm diuersitatem temporū locorum et causarum. Et hoc probat exemplo Joan. euangeliste q̄ scribens. vij. ecclesijs, in vnaquaq̄ specialia vitia vario modo corrigebat: nec imitatur medicos imperitos qui vno collyrio oculos oim infirmorum volunt curare.

m ¶ Causas. xxiij. q. viij. occidit.

n ¶ Vulneribus. Nō. q̄ varietas delictorum requirit varietatē penarū: vt. xlv. dist. lz. l. distin. vt cōstituerel. xliij. dist. comessationes. xij. dist. non cogantur.

o ¶ Collyrio. Arg. contra illos qui tales in oibus contrarijs ponunt solutiones. aliud sm leges: aliud sm canones. vel hoc nouum: illud vetus.

Illud. ¶ Hec distic. diuiditur in trea partes. Scda ibi: hec autē. Tertia ibi: Si quis pfr byter. In pma ponunt̄ quedam capitula contra Manicheos.

¶ Causa. Hic ponit.xxx. distin. in qua adhuc soluit oppositionem quā fecerat.xxviij. disti. in quatuor ca. et dicit q tria pma ca. intelligunt̄ ex causa e tpe. causa fuit hereſis manicheorum, qui coniugia detestabant: sicut multa statuit ecclesia i detestationem aliorum hereticorum.

a ¶ Illud autez. Dictus fuit supra xxviij. disti. c. si dis docuerit. z ca. seq. q sacerdotes non debent a se abjicere vxores suas pretextu religionis. hic dicit q ex causa fuit hoc statutū solū, ppter quos dā hereticos d coniugia detestabātur.

b ¶ Quorūdā. s. hereticorum.

Si qui filij.

¶ Cau. Quidam filij occasione illius verbi euangelij: Qui non reliquerit patrē et matrē propter me ꝛc. debitū honorē patrib⁹ denegabāt: et alimēta eis subtrahebant: putantes hoc religiosi cōuenire. Dicit hic q tales debēt anathematizari.

c ¶ Fideles. Filiis delibus z infidelibus parētibus tenemur subuenire: magis tamen fidelibus.lxxxvj. disti. nō satis. Si pone q habes patrē hereticū: nunqd̄ preferes ipsum extra nō bono? p. magistrum dicit hāc ōnem esse nebulam, z tenebrosam aquā in nubibus aeris. Sed dicas q patrem qualiscunq; sit debem⁹ preponere extraneo etiam sancto in his que spectant ad opus misericordie in prouidendo ei in necessarijs: nisi aliter magis indigeat: quia tunc potius tenemur extraneo subuenire: vt.lxxxvj. distinct. pasce. Ambrosius tamen videtur contradicere huic opinioni in canticis in illo loco: Ordinauit in me charitatem, ait enim, Multorum est charitas inordinata. quidam enim id quod est primum, ponunt tertium vel quartum. sed primo diligendus est deus: † secundo parentes: deinde filij: postea domestici: qui si boni sunt, malis filijs sunt preponendi. de penten. distinct. ij. charitas. sed illa authoritas intelligenda est de affectu interiori, nō de beneficiorum exhibitione. nam magis debemus diligere extraneos bonos q̄s propinquos malos: licet illis potius debeam⁹ subuenire. xiij. q. ij. nō estimemus.

† Dicit b. Ber. i li. d diligendo deum. ca. diligendi deū de' est: modo sine ordine. ob duplicē cāz deū ppter se diligendū diuerūt siue qualitus siue qnil diligi fructuosi' pt. Ar.

d ¶ Dei cultus. Quod quidam hereticī fecerunt ratione illius authoritatis: Qui reliquerit patrē z matrē propter me centuplū accipiet. xxviij. q. j. in prin.

e ¶ Uecūq; j. d cōsecra. distinctio. v. fucare. xxxij. gōne, v. mulier. Joan.

‡ Sz in multis locis modernales tōdent vt ritus gij et mutie: et ap̄ud tāt sibi comas forte et malefaciūt. ar. xx. q. iij. c. ij. vbi et dicā. Archi.

Si qua mas. ¶ Mulier. ¶ Discedere. Sine eius consensu.

Si qua mulier. ¶ Suo pposito. quia magis est habilis et magis parata in scissa veste, q̄s in clausa ad meretricandum.

f Si quis. ¶ Contemptum. Quia si non facit in cōtemptu illius dici: etiā omni die bonum est ei si ieunat: vt.lxxvj dist. vtinam.

Si quis eoū. ¶ Cau. Quidam dum permaneret in proposito abstinentie: id est continentie: ppter necessitatez corporalem: id est abstinētiam, per quam multa necessaria corpori subtrahūtur. superbiebat, omnia ieunia parui pendens, cum plus alijs ieiunaret: perfectam constitutionem ecclesie iudicans in sua conscientia, dicitur q talis anathema sit.

i ¶ Necessitatem. Id est continentiam.

k Si quis. ¶ Basilicas. nisi cum fiunt per inanes reuelationes: vt de cōse. dist. j. placuit.

¶ Distinctio.xxx.

Illud autē qō i canone apl̄oz z i gārēsi cilio z i. vj. synodo legit, ex causa ꝓsiderāt z ex tpe. ¶ Causa fuit hereſis manicheoz, qui cōiugiū detestabant: sicut etiā quoūdā supstitio multa in catholicoū detestationem introduxisse inuenitur: cōtra quos in gangrēsi concilio statutum legitur.

¶ De multimoda supstitione hereticorum, quos gangrense concilium anathematizauit.

Si qui filij parētes matrime fideles deseruerunt occasiōe dei cultus, hoc iustū esse iudicantes, z nō potius debitū honorem parentibus reddiderint, vt hoc ipm in eis venerenk q̄ fideles sūt, anathema sint.

¶ Eeodem.

Uecūq; mulier religioni iudicans conuenire comā sibi amputauerit, quam deus ad velamen eius, et ad memouiā subiectionis illi dedit: tanq̄ resoluens ius subiectionis, anathema sit.

Item. ¶ Eeodem.

Si q̄ mulier derelicto viro discedere voluerit soluto viculo ꝓiugali nuptias contēnendo, anathema sit.

Item. ¶ Eeodem.

Si q̄s ppter deū virginitatē ꝓfessus, in cōiugio positos p arrogātiā vituperauerit, anathema sit.

Item. ¶ Eeodem.

Si q̄s vel virginitatē vel continentiā ꝓfessus, in coniugio tanq̄ abominabiles nuptias iudicat: z non ppter hoc solum q̄ cōtinentie z virginitatis bonū sanctū ꝓpositum sit, anathema sit.

Item. ¶ Eeodem.

Si qua mulier suo proposito vtile iudicans vt virili veste vtatur, propter hoc virilem habitum imitetur anathema sit.

Item. ¶ Eeodem.

Si q̄s tanq̄ hoc cōtinētie ꝓuenire iudicās die dñica ieiunauerit in eiusdem diei cōtēptū, anathema sit.

Item. ¶ Eeodem.

Si q̄s eoz qui in ꝓposito sunt cōtinētie: ppter necessitatē corporalē superbiat, et ieiunia cōia putauerit contemnenda, totius ecclesie perfectā in sua cōscientia iudicans rationē, anathema sit.

Item. ¶ Eeodem.

Si quis p supbiā tanq̄ perfectū se existimans conuētus qui per loca et basilicas sanctoz martyrū fiunt, vel accusauerit, vel etiā oblationes que ibidem celebrātur spernēdas esse crediderit, memoriasq; sanctorum contemnendas, anathema sit.

Item. ¶ Eeodem.

Si quis docet domum dei cōtemptibilē debe-

a ¶ Jꝺs eē. Et domꝰ in qua hec fiūt, publicāda est: vt i auc. de eccl. ti. §. si q̄ in sua domo. col. ir. Jo.

b ¶ Jquis. ¶ Ex fide. id est ex bona conscientia. eē de p̄scrip. quoniam omne.

c ¶ Immolatam. Idolothytis non debemus vesci: vt hic: et. i. dis. p̄ter dy teros. et. xxxij. qōe iij. sicut sati⁹. Sed contrariū videtur illud ap̄li ad Corinth. Si quis infi delium vocat vos ad cenā: omne qđ vobis apponit mā ducate, nihil inter rogantes. † sed il lud loquit fm sua tēpora cum adhuc pauci erant fide les. Quod autē di cit de sanguine et de carne suffoca ta, hodie nō tenet: qz tantū in figura fuit istud, phibitū.

† vt. xj. qōe. iij. ad mēn sam. et j. q. iij. §. notandū. Archi.

d ¶ Jdꝺs. ¶ Fi lios. naz ex iuramēto non pos sumus astringi ad illud: vt. xxij. q. iiij. inter. de hoc ha buisti. ā. disti. j. ius naturale.

¶ Jquis viro rum. ¶ Catus. Quidā i quadaz preciosa veste iustitiam ponebat quasi ꝓpositū con tinentie cōueniret reprehendēs eos qui alia veste vtebantur. dicēs qz talis anathema sit.

e ¶ Veste. Sufficit ergo qz quis ve ste vtatur fm consuetudinem regionis. z sic trāsmontani non coguntur vti affibulatis vestib⁹ vt italici, non obstante nouo constitutione ex de vi. et hone. cle. vt clerici. ḋa lex ꝺz cōuenire cōsuetudini: vt. ā. dist. iiij. erit.

Dsuetudinez i vsu vestiū debemus observare.

¶ Ec autē scripsim⁹. ¶ hec est scā ꝑ dis. in q̄ ꝑcilio iterꝓetatur predicta. Archi.

ij. ꝑs.

¶ Catus. Dicit in hoc. c. qz ea q̄ statuta sunt in superioribus. c. nō sunt statuta nisi Jꝺs eos q̄ religionis habitū et ꝓpositū cōtinētie assumētes in superbiā efferunt Jꝺs eos q̄ simplr viuunt, facientes noua statuta Jꝺ diuinas scripturas et ecclesiasticos canones. illi vero cōmēdant q̄ continentiā seruāt, z ꝓpꝛijs abrenūciant cū humilitate: z qui diuitias possident cū iustitia et bonis operibus.

f ¶ Et noua. ff. de consti. ꝓin. in rebus.

g ¶ Diuites. Hoc verū est de talib⁹ q̄ faciūt miam nō habentib⁹: vt. xxx. iij. q. v. scōm. nā et ꝺns habuit pecuniā: vt. xij. q. j. exēplum. alꝰ abijcien da est pecunia exēplo Cratis: vt. xij. qō. ij. gloria epi. §. crates. nam aliena rapere cōuincit q̄ vltra necessaria si bi retinet: vt. xlj. dist. §. j. Jo.

s ¶ Diuites. nō est Jꝺ illud, facilius est camelū p foā men acus trāsire: qz illō de talib⁹ in telligit qui in diuitijs spem ponētes gratiā ꝑituent aurū ẽt solē: de q̄bus ꝺns xlvij. di. sicut ꝺs.

¶ Jquis pbr. ¶ Hoc capz. diuidit in tres ꝑtes. In ꝓma ꝺs. qꝺ si quis pbr acce pta publica pnia die dñica seiuna: uerit ea intentione qua manichei ieiu nabāt, anathema sit. In secunda ibi Sil⁹. dicit q̄ in die bus dñicis et inter pascha et penteco sten non debemus flectere genua. In tertia ibi: Si quis etiā. ḋ. si quis non cōedit carnes vel olera in quib⁹ car nes coquunt, ꝓpter execrationem escarum: cōpelli ḋz degustare: z si no luerit, tanq̄ hereticus deponatur.

¶ Diuites. ¶ Ec autē scripsim⁹ nō ab scidētes eos q̄ in eccle sia dei fm scripturas ꝓpositū sctm cōtinētie eligūt: sed eos q̄ suscipiūt habitū ei⁹, et in superbiā efferunt aduersus eos qui simplicius viuunt. Et etiā eos cōdēnamus q̄ se extollūt aduersus scripturas et eccle siasticos canones: z noua[k] introducūt ꝓcepta. Hos autē etiā virginitate cuz humilitate admiramur, z continētiam cū castitate: z religionem deo acceptissimā esse dicim⁹: z renunciationes secularīū negocioꝝ atq̄ actuū cū humilitate approbando laudamus: et nuptiarū vinculū qđ fm casti tatem ꝑdurat, honoramus: et diuites[g] cum iustitia et operibus bonis non abijcimus.

Item ex concil. Martini pa.

¶ Anathematizaf qui mant cheoy. superstitiones sequitur.

¶ Jquis pbr vel diaconus, ꝓpter publicā[h] penitētiam a sacerdote acceptā absq̄ aliqua necessitate die dominica vel quadā religione ieiunauerit sicut manichei: anathema sit. ¶ Similiter et qđ ab apl̄is tradit⁹ canon tenet antiquus: placuit vt ꝓ oēs dies dñicos et ꝓ omnes dies pasche vsq̄ ad pētecosten nō ꝓsternant[i] se in oronē causa humilitatis: sed recto vultu ad dñm oronis fungātur officio: ḋa in his diebꝰ gaudiū resurrectionis dñi celebramus. ¶ Si q̄s etiā nō ꝓ o abstinētia, sed ꝓ execratione escarum a carne abstinet: placuit sancto cōcilio vt pregustet[k]: z si sic vult abstinere, abstineat. Si autē sper

k ¶ Pregustet. Ecce q̄ suspectus cogit comedere siue gustare. Sed nūquid idem est si aliq̄s est suspect⁹ eo q̄ non cōicat in anno: ‡ nūquid cogēdus est cōicare? Nonne qz illa nō recipit sine pctō si recipiēs est pctō: sed ad hoc

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

pōt cogi vt faciat se dignū.l. vt peniteat. de cōse. dist. ij. si quis intrat. e. dist. hi q. Fm hug. cui⁹ fuit ista glo.

Empus. ¶ Hec dist. diuidit in ser partes. In prima corrigit sententia pelagij per Greg. vt in ca. se. Secūda ibi: Causa ꝙ. Tertia ibi: Potest ꝛ aliter. Quarta ibi: Sed obijcitur. Quinta ibi: Qui. Sexta ibi: Silr. Jo. de fan.

¶ Catus. In hac xxj. dist. dicit Gratianus ꝙ illa ca. ꝙ fuerant posita in dist. xxvij. intelligunt ex tēpore: qr nondum erat indicta continentia sacerdotibus. et hoc pbat ꝙ sequentia. Dicit etiā que est causa: scz ꝙ ꝓpter mundiciā fuit continentia indicta: et ꝙ sacerdotes vxores non abjciāt a sua cura ꝙn eis necessaria ministrēt.

a ¶ Tēp⁹. In hac xxj. dist. ostēdit ꝙ a tēpore Greg. statutū fuit vt subdiaconi nō ordinarentur nisi ꝓmissa cōtinēta. ‡ Secūdo agit de causa continente pōtū et diaconū. ‡ Tertio dicit ꝙ lz ordinarin sacris ordinibus vxorib⁹ non debeant cōmiscere: tn necessaria ꝓuidebūt eis. ‡ Ultio assignat differētiā inter orientales et occidentales.

Ante triēniū. ¶ Cat⁹ isti⁹ ca. et quadā cōstitutione pelagij pēdet. vñ scire debes ꝙ vna ꝑstitutio facta fuit ab aplis de cōtinētia clericoꝝ: vt. lxxxiiij. dist. cū in pteritū. Item fuit postea a Siricio repetita in. lxxxij. dist. plurimos. Tertia fuit facta authoritate pelagij, q habetur. xxvij. q. ij. multoꝝ. de qua fit hic mentio. Est er go casus hui⁹ ca. Pelagius fecit quandā constitutionem per quēdam diaconē nomine seruū dei: vt oēs subdiaconi Sicilie a suis vxoribus abstinerent, quas in minoribus ordinibus duxerant: aut ab officio cessarent. quam constitutionē quia dura fuit ꝛ iniqua vt subdiaconi cōpellerent ad continentiam. Grego. primus qui successit pelagio, retractauit: et statuit vt nullus deceter o fiat diaconus nisi continentiam ꝓmittat: ita tamen vt mala pteterita. i. continentia que solet esse iuuenibus mala ꝛ nō exigatur. Jn ista parte ibi: Qui vero. cōmendat illos ꝙ cōstitutionē illā que facta fuit ante triēnium seruauerūt: et hortatur eos vt debeāt in suo ꝓposito permanere. illi vero ꝙ noluerint a suis vxoribus abstinere, promoueri nō debet: qr null⁹ debet ꝓmoueri, nisi ei⁹ castitas fuerit approbata.

b ¶ Durū. Statutuꝫ pelagij fuit cōtra euangelium in quo excipitur sola fornicatio: ‡ vt xxxij. qst. ij. quos deus. ꝛ ideo repto j. dixit. batū fuit. Sz quare reprobatur illa cōstitutio pelagij in qua statuit vt aut beneficia aut vxores dimittant: cuꝫ idem statuerit Alexander ex de cleri. cōiu. c. j. Sed dic, cum aliquis in minoribus ordinibus existens postea cōtrahit: pōt priuari beneficio prius habito. et de illis loquit Alexāder. Cum ꝙ aliqs prius ordinat, et postea ecclesiis scienter ei cōfert beneficium: ‡ postea non potest ꝛ illud ei auferre: et de illis loquit pelagius. ꝛ ideo constitutio ei⁹ fuit indurata. sic ex de cle. coniug. diuersis. ‡ Nō inuenit. i. non suscepit. d ¶ promiserit. hoc intelligo si habeat licētiā vxoris. ‡ Mala. id est continētia: que inuenibus est mala. ‡ Cauſa vero. ¶ Hec est secunda pars dist. in qua ostendit ꝙ causa huius ꝓstitutionis fuit mūditia sacerdotalis: ꝛ hoc ꝓbat per sex ca. Jo. de fan.

¶ Cauſa. Dicit Gratian⁹ ꝙ ꝓpter mundiciā sacerdotalem indicta fuit continētia in ecclesia: qr cum sacerdotes semper debeant orare, semper debēt ab vxoribus abstinere. Et hoc ꝓbatur authoritate apostoli.

f Acerdotiū. idē est de aliis clericis. Lau.

g ¶ Semper. i. horis debitis. Sic. j. e. si laic⁹. xxij. distin. sacrosancta. ꝛ. j. xxxvij. dist. de quibusdam. xxxvj. dist. ca. vlti. Archi.

h ¶ Piscopos. hoc capitulum habetur. lxxxiiij. dist. cum in pteritō.

Distinctio.xxxi.

Empꝰ ꝙ: qr nōdū erat institutum vt sacerdotes cōtinentiam seruarent.

Unde Greg. scribit Petro subd. Sicilie.

¶ Qui castitatem non promisit, ab vxore sua separari nō cogatur.

Ante triennium oīm ecclesiarum subdiaconi sicilie prohibiti fuerāt vt more Romane ecclesie suis vxoribꝰ nullatenꝰ misceantur: qō mihi durū atq; incompetēs videt: vt quiꝫsum continētie non inuenit, neq; castitatem ꝓmisit, compellatur a sua vxore separari: atq; per hoc (qō absit) in deterius cadat. Unde videtur mihi vt ꝑsenti die epis oībus dicatur vt nullum facere subdiaconum presumant, nisi qui se victurum caste promiserit: quatenꝰ ꝛ preterita mala que ꝓposito mentis appetita non sunt, violenter non exigant: et futura mala caute caueantur.

¶ Qui ꝙ post eādem, phibitionem que ante triennium fa

cta est, continēter cū suis vxoribus vixerint, laudandi atq; remunerandi sunt: et vt in bono permaneant exhortandi. Eos autē qui post prohibitionem factam a suis se vxoribus cōtinere noluerint, ad sacrum ordinem nolumus ꝓmoueri: qr nullus debet ad altaris ministerii accedere, nisi cuius castitas ante susceptum ministerium fuerit approbata.

Causa ꝙ huiꝰ institutionis mundicia fuit sacerdotalis: vt libere cunctis diebus vite sue orationi possint vacare. Sic em (vt Paulus ait) ab vxoribus est cessandū, vt expeditiꝰ orationi vacemus: ministris vtiq; altaris quibus quotidiana necessitas orandi incumbit, nūq; coniugali officio vacare permittitur.

Unde Beda sup Lucā ait.

¶ Sacerdotiū semper castitas obseruanda precipitur.

Sacerdotibus d (vt semper e valeant altari assistere) semper ab vxoribus est abstinendum: semperq; castitas obseruanda precipitur.

Item in concilio Carthaginensi secundo.

¶ Qui diuinis sacramentis inseruiunt, continentes esse oportet.

Episcopos h, ꝓsbyteros, et diaconos (ita vt pla

¶ Cauſa. Dicit Gratian⁹ ꝙ ꝓpter mundiciā sacerdotalem indicta fuit continētia in ecclesia: qr cum sacerdotes semper debeant orare, semper debēt ab vxoribꝰ abstinere. Et hoc ꝓbatur authoritate apostoli.

f Acerdotiū. idē est de aliis clericis. Lau.

g ¶ Semper. i. horis debitis. Sic. j. e. si laic⁹. xxij. distin. sacrosancta. ꝛ. j. xxxvij. dist. de quibusdam. xxxvj. dist. ca. vlti. Archi.

h ¶ Piscopos. hoc capitulum habetur. lxxxiiij. dist. cum in pteritō.

Ut xxxij. q. j. pellant Jo. & f.

a ¶ Uel qui.i.subdiaconi.nam z subdiaconi sacramentis inseruiunt.lxxxiij.distin.cum in preterito. Et exponistud vel p et, sm hug. z ita per hoc z per illud.l.xxxij. distin.placuit.suppletur illud.lxxxiij.disti.cum de quorundam.quia hec tria.c.sunt Carthaginensis concilij,z faciunt,p opi.hu. sm Z.au.

Enere dz.

b ¶ Sap. Victorino Rotho.episco.habebat quosdam pbros z leuitas in sua diocesi qui nolebāt a suis vroribus abstinere. Ideo quesiuit a papa an presbyteri et leuite deberent viuere continenter? Et respondet q sic et hoc pbat authoritate ppbete dicētis. Sācti estote &c.i.mundi: z exēplo sacerdotū veteris testamēt: q in sua hebdomada a suis vroribus abstinebant: sc finita sua hebdomada suis vroribus committebantur propter sobolē procreandam: quia nullus potest ad fieri sacerdos nisi de tribu aaron. Hodie vo cuz sacerdotes quotidie debeant orare, nec requiratur de qua tribu, p

Leui. xi. g.

Luce i. a.

a Ad hoc dz qđ psalmista: Custodiam meam qm sanctus sum. Et Augustinus in ergo et nos possimus nos commendare: z Aug. se cōmendat, equiparando se prophetis: vt. xxiij. q. iij. ecce. et proconsul potest premittere libellum commendationis sue: vt. ff. de of. procōsul observare. Similiter ille qui impetrat veniam etatis, se commendat. ‡ C. de hoc, qz annus dz z qđ est circa: qz circumuoluit: sic z qđ libet tempus. Zau.

moueantur: semper debent ab vroribus abstinere.

b ¶ Qm ego sanctus sum. Ex quo dñs se cōmēdauit, z Christi actio nra qm sancta est instructa lectio. et sum lxxxi. dist. legitur. &c. et in ergo et nos possimus nos commendare: z Aug. se cōmendat, equiparando se prophetis: vt. xxiij. q. iij. ecce. et proconsul potest premittere libellum commendationis sue: vt. ff. de of. procōsul observare. Similiter ille qui impetrat veniam etatis, se commendat. ‡ C. de hoc qui ve. eta. impe. l. ij.

c ¶ Anno. i. septimana. sic alibi ponitur dies pro anno: vt. xxxij. q. ij. hoc ipsum, z tempus pro anno: vt de cōse. dist. iij. omni tempore. ‡

cuit, et decet sacrosanctos antistites. aut sacerdotes, aut leuitas, vel qui [a] sacramētis diuinis inseruiunt) continentes esse decet in omnibus.

Item Jnno. Victorino rotho. episcopo.

¶ Sacerdotes et leuite cum vroribus suis miscere nō debēt.

Enere debet ecclia vt omnimodo sacerdotes z leuite cum vroribus suis nō misceant: quia ministerij diuini quotidianis necessitatibus occupant. Scriptuz est enim: Sancti estote, qm ego sanctus sum[b] dñs deus vester. Nā piscis tempoub[a] anno ‘ vicis sue de templo non discedebant: sicut de zacharia legimus: nec domū suā omnino tangebant: quibus vtiz propter sobolis successionem vroris vsus fuerat relaxatus: quia ex alia tribu preterō ex semine Aaron ad sacerdotium nullis accedere permittebaf. quanto magis hi sacerdotes et leuite pudicitiam ex die ordinationis sue seruare debent: quibus vel sacerdotium vel ministerium sine successione est: nec preterit[b] dies qua vel a sacrificijs diuinis, vel a baptismatis[c] officio vacent.

¶ Palea.

Dm sicut Paulus scribit ad Corinthios dicēs: Abstinete vos ad tēpus, vt expediti[a] vacetis orationi: z hocvtiz precepit laicis: multo magis sacerdotibus, quibus orandi et sacrificandi iuge sacrificium est: semper debebunt ab huiusmodi consortio abstinere.

Item ē exuperio tholosano epō.

¶ Qui ab vroribus suis abstinēr: ad sacrificia admittant.

Os ad sacrificia fas est admitti, qui vel [f] cum vroze non exerceant carnale officium[g]:

Item Hieron. contra Jouinianū. ¶ Sacerdon cui est semper orandum, matrimonio semper est carendum.

Jlaicus et quisquis fidelis non potest orare[h] nisi careat officio coniugali: sacerdoti ergo cui semper oferenda sunt sacrificia, semper orandum est: ergo semper matrimonio[i] carendum. Quod[k] autem manicheorum causa de coniugio sacerdotum illud supra dictum sit, ex Sangrensi cōcilio apparet, in quo sic statutum legitur.

¶ Anathema sit qui nuptias vituperat.

Jquis vituperat nuptias, z dormientem cū viro suo fidelem ac religiosam detestatur, aut culpabile estimat, velut q regnū dei introire non possit: anathema sit.

Item. ¶ De eodem.

Uicunqz virginitatē custodiens, aut continentie studēs, velut horrescēs nuptias, nec propter hoc q bonuz z sanctū est, nomen virginitatis assumit: anathema sit.

Potest et aliter illud intelligi qđ in canone [l] apl̄oz legit: vt

d ¶ Nec preterit. Excepto sabbato sancto, et die veneris precedente: vt de cōse. dist. iij. sabbato. qui duo dies nullū reputantur propter paucitatem. sic.j. de cōse. dist. ij. re vera.

e ¶ Uel a baptismatis. Dum est necessitas: arg. v. dist. baptizari.

f ¶ Os. Uel cuz vroze. nedū cum alia.

g ¶ Officiū. post votum factum.

h ¶ Jlaicus.

¶ Otare. Quid de hac materia iur. sit, habes xxviij. quest. iij. ca. j. et. ij.

i ¶ Matrimonio. Ar. q si aliqua sibi coherent, vel si aliqđ sequitur ex alio: vno pbato et reliquū est probatū: z vt. xxxiij. dist. si quis vidua. xxvi. di. deinde. ij. q. vi. hec quippe. Arg. cōtra de pe. di. j. licet primi. in fi.

¶ Os aut. ¶ Dicitur hoc. q. illud q dictū fuit in gāgrēsi con. ca. xxviij. di. in ca. si quis docuerit. et ca. si qs discernit. et causa fuit statutū: sc, ppter manicheos, q nuptias cōdemnabant exēplo sacerdotū.

k ¶ Os autē. Respicit tria pe. c. xxviij. di. dicēs q illi statuū fuit ppter heresim manicheorum, q nuptias cōtemnunt.

Uicunqz.

¶ Pōt alr. hec est. iij. pars di. in q dē q illi qs supra dictū est. si qs docuerit. dist. xxviij. et cā vel ex tpe intelligit. Nic autē aliter exponit dicēs q illi ca. pt intelligi de sacerdotib[us] nr̄i tēpor, vel si qs docuerit sacerdoē cōtenere vxo-

[l] In canone. Ā. xxviij. dist. si quis docuerit. Jo.

Ex. ¶ Casus. Rusticus Narbonen. epūs quesiuit a Leone vtrum diaconi vel subdiaconi possint vel debeant cognoscere vxores suas? Qui respondit q̄ non sed debent cōtinere sicut epi & presbyteri. Nam cū erāt laici vel lectores, hoc eis licebat: sed postq̄ promoti sunt ad sacros ordines cepit eis nō licere quod ante licebat: eas tamē a sua cura abjicere non debēt quin eis necessaria ministrent.

a ¶ Eis non licere. No. q̄ propter cōmutationem status incipit aliquid nō licere q̄ prius licuit. † xij. q. j. nolo. et xxij. q̄. ij. ne quis arbitretur.

Omino. ¶ Casus. Abbas Siceta dicebat licere epō, presbytero, et diacono amplecti vxorē sua & cognoscere. et hoc probat auctoritate apostoli dicentis se habere potestatem circumducēdi mulierem sicut frater dominī, et cephas. Leo autem dicit nō esse verum vt possint cū ea dormire more solito: tñ debēt ei largiri victum et vestitum: et hoc probat exemplo apostolorum, reprehendēs eum ex eo q̄ male intelligebat illud verbum circumducendi.

b ¶ Et vestitum. Et quo dicit victū et vestitum, videtur q̄ nomine victus non comprehendatur vestit⁹: vt. ff. de transactionib⁹. cum hi. §. qui transigit. † quod non est verum. ff. de verb. signi. verbo victus.

c ¶ Largiatur. Sequestrato tamen habitaculo: vt. lxxvij. distinc. episcopus. et hoc cum persona est suspecta.

d ¶ Paulo apō dicēte. Ducebant enim vxores secum vt seruirent eis in cibis parandis, et ab eis pascerentur (cum essent pauperes) de mercede predicationis.

e ¶ Sororem. Id est quasi sororem.

f ¶ Circunducendi. Nobiscum.

Ex continētie eadem est altaris ministris, q̄ epis aut presbyteris: qui cum essent laici siue lectores, licite quidem & vxores ducere, & filios procreare potuerūt: sed cuz ad predictos puenerunt gradus, cepit eis nō licere a q̄ licuit. vñ vt iam de carnali fiat spirituale coniugium, oportet eos nec dimittere vxores: licet qui habent, sic habere videantur quasi non habeant: quo et salua sit castitas cōnubioz: et cessent opera nuptiarum.

Item Leo nonus cōtra epistolam Nicete abbatis.

¶ Epus vel pbr vxorem ppriam a sua cura non abjiat.

Omino ꝓfitemur non licere epō, pbro, diacono propriā vxorem causa religionis abjicere a cura sua: sed vt ei victū & vestitū b largiat c: sed nō vt cū illa carnaliter ex more iaceat: sicut & sanctos apostolos legimus egisse: beato Paulo apō d dicente: Nunquid nō habem⁹ ptātem mulierem sororem e circunducendi f, sicut & frat' dñi, & cephas? Vide insipiēs q̄ nō dixit, nunquid nō habemus ptātem sororem mulierem amplectendi, sed circunducendi: scilz vt mercede⁸ p̄dicationis sustentaretur ab eis: nec tamē deinceps vlteriꝰ foret carnale inter eos cōiugium. ¶ Hinc et illud h Gregorij in dialogo libro. iiij. Presbyter q̄dā require infra dist. seq. ca. presbyter.

Vt igitur ex his auctoritatibus apparet, sacerdotes vxoribus quas in laicali habitu vel in minoribus ordinib⁹ constituti sibi legitime copulauerunt, necessaria ministrare, et debita reddere non valent.

Sed objcitur illud tripertite hystorie.

¶ Dissuasu Pannucij nicena synod⁹ nō cōstituit q̄ pbri cū suis vxoribus nō dormirent.

Nicena synodus volēs corrigere hoim vitā in ecclesijs cōmorātium: posuit leges quas canones vocam⁹. In quoz tractatu videbatur aliquibus introducere i legem vt epi, pbri, diaconi, subdiaconi cum coniugibus quas ante consecrationem duxerūt, non dormirēt. Surgēs aūt Pannocasio fonicandi, surrexit Pannucius confessor inexpertus nuptiarum, et synodo contradixit ne talem poneret legem, cum castitas sit cognoscere vxorem propriam. Synodus autem sententiam eius laudauit et approbauit.

i ¶ Introducere legem. De consensu vxoris, aliter esset iniqua.

g ¶ Ut mercede. Arg. q̄ si ḋs habet vxorē et filios, de bonis ecclesie ipsos pōt pascere si non habet propria: vt lxxvij. dist. nō sanc. j. dist. proxi. si quis vero. & l. dist. istu deat. in fi. & xxvij. distic. legāt. q̄: nemo carnē suā vnq̄ odio habuit: vt. xxij. q. ij. non estimemus. & hec vera sunt si indigent: † alias secus: vt. xxviij. distinc. de syracusane. vnde et si viro relict⁹ est vsus alicuius rei, mulier eadē re pōt vti: vt ff. de vsu et habi. l. ceterū. ¶. mulier. Bñficia tuis suis consanguineis subuenire pōt. † ad hoc xij. q. j. hēbat. in pnc.

h ¶ Hinc & illud. j. in illo. c. pbr quidam. qō est. j. dist. proxi. Joan. ſ. Cor. ix. a.

¶ Vtigitur. ¶ Casus Tocludit gratianus ex supradictis q̄ sacerdotes debent suis vxoribus cum quib⁹ in minoribus ordinibus vel in laicali habitu contraxerūt, necessaria ministrare: sed debitum reddere non valent. Sed contra hoc duo sequētia capi. inducuntur: scz q̄ sacerdotes debent reddere debitum vxoribus suis.

¶ Sed objcitur. ¶ hec est quarta pars distin. in qua ponit duos canones orientales, in quibus cōceditur clericꝰ habere vxores. Jo. de fan. iiij. ps.

Nicena synodus. ¶ Casus Nicena synodus volebat legē imponere & necessitatem epis, presbyteris, diaconibus & subdiaconibus vt seruarēt castitatē cum vxoribus cuz quibus in minoribus ordinibus matrimoniuz cōtraxerunt. Sed quia hec lex erat occasio fornicandi, surrexit Pannucius confessor inexpertus nuptiarum, et synodo contradixit ne talem poneret legem, cum castitas sit cognoscere vxorem propriam. Synodus autem sententiam eius laudauit et approbauit.

a ¶ Castitatem. Sic qui bene comedit, abstinens est. xliij. dist. conuiuia, in fine.

b ¶ Sententiam. Unus ergo pōt contradicere toti uniuersitati si habet rōnabilem causam: vt ex his que sunt a ma. par. ca. c. j. nam sententia vnius potest alios trahere ad partē suam: vt ex de eo qui mit. in pos. ca. cū sicut. ff. de arb. item si vnus. ff. vt. c. de rete. iii. enu. l. j. ff. sed is ꝛc.

Cōtradicere pōt vn⁹ multi⁹. * Et est vn⁹ canonic⁹ q̄ potest opponere p defēsione ecclesie sue. ad idez ex. ff. de pbēd. et pte. vbi vt Jo. ō. hoc fiteri: qō male fereē versū habāt: quod serta etiaz si synod⁹ cognouit: caplm illi⁹ ec. nollet defēdi. t h⁹ facere ec rem. ar. ff. de li. cau. l. j. et. iij.

Q Uoniam. ¶ Cal⁹. hoc dixidit in duas partes. In prima dicitur quod in canone romano statuū erat q̄ diaconi ꝛ pbri orientalis ecclesie debērent cōtinentiā p̄fiteri: qō male fereē versū habāt: quod serta etiaz si synod⁹ cognouit: ideo statuit iurta antiquum canonē apostolor⁹ vt nullus quisq̄ cleric⁹ suaz posset habere vroꝛem: nec propter motione: si dignus fuerit: nec tpe sue ordinatiōis cogatur cōtinentiā p̄fiteri: eo tamen tpe quo ministrat altario, debet abstinere. In secunda ibi: Si quis. dicit q̄ si quis presbyteros vel diacones a contactu legitime vroꝛis priuauerit, deponi dꝛ: et quicunque cleric⁹ causa religiōis suā vroꝛem abiecerit, deponi debet si in contumacia perseueret.

c ¶ Quoniam. l. quamuis.

d ¶ Romani. hic assignatur differentia inter orientales ꝛ occidentales.

e ¶ Qui ordinati sunt. i. ordinantur.

f ¶ Apostolice. Quia apostolus precepit vt vir reddat debitum vroꝛi. xxxiij. q. v. ca. j.

Vir debitā vroꝛi nō sp nec vbiq; reddere tenet.

g ¶ Opportuno. Istud est contra Sandulphum et alios qui dicunt quod vir quolibet loco etiam in ecclesia ꝛ quolibet tempore tenetur reddere debitum vroꝛi petenti. Sed hoc nō est verum: quia sicut debitor non debet semper venire cum sacco paratus: vt. ff. de solutio. quod dicimus, sic nec vir semper debet esse paratus, nuncius cōfessor cōtradixit, honorabiles cōfessus nuptias et castitatē a dicēs esse cū ppria cōiuge cōcubitū. Suasit itaq; cōcilio ne talē poneret legem grauem esse asserēs cām, que aut ipsis aut eoꝛ coniugalib⁹ occasio fornicationis existeret. et hoc quidem Pānucius (licet nuptiaruz esset inexpertus) exposuit: synodusq; laudauit sententiam b eius: et nihil ex hac parte sanciuit: sed hoc in vniuscuiusq; uolūtate non necessitate permisit.

Item synodus sexta.

¶ Nō in perpetuum, sed tpe oblationis a cōplexu suarum vroꝛum sacerdotes abstineant.

Q Uoniā c in romani d oꝛdine canonis esse cognouim⁹ traditū, eos q̄ ordinati sunt e diaconi vel pbri, cōfiteri q̄ nō suis tā copulentur vroꝛib⁹: antiquū sequētes canonem aplice f diligētie, ꝛ constitutiones sacroꝝ vroꝝ, legales nuptias āmodo valere volumus: nullo mō cū vroꝛibus suis eoꝛ connubia dissoluentes, aut puiantes eos familiaritate adinuicē in tēpoꝛe opportuno g. Quicunq; ergo diligens h inuentus fuerit in subdiaconali ordinatione aut diaconali aut sacerdotali: hi nullo mō, phibeātur ad talem ascendere gradū p̄ vroꝛis sue cohabitatione: nec cetiā tēpoꝛe ordinationis sue, pfiteri castitatem cogantur, q̄ abstinere debeāt a legalis vroꝛis familiaritate. Item opꝛ eos qui altari ministrāt, in tpe oblationis sanctoꝝ continentes i esse in oībus, vt a deo possint consequi que, suppliciter postulāt.

¶ Si quis igitur presumpserit contra apostolicos canones aliquos presbyteroꝝ ꝛ diaconoꝝ priuare a contactu et a cōmuniōe legalis vroꝛis sue: deponatur. Similiter et presbyter aut diaconus qui religionis causa vroꝛem suaz expellit, excōicetur: si vero in hoc permāserit, deponatur.

Hoc autē ex loco intelligendum est. orientalis enim ecclesia (cui serta synodus regulam viuēdi prescripsit) votum castitatis in ministris altaris non suscepit.

Unde Stephanus papa ait.

¶ Occidentalis non orientalis ecclesia castitatis votum obtulit.

Aliter se orientalium traditio habet ecclesiarum: aliter hui⁹ sancte Romane ecclesie. nam earum sacerdotes, diaconi aut subdiaconi matrimonio copulātur. k istius aūt ecclesie vel occidentalium nullus sacerdotum a subdiacono vsq; ad episcopū licētiam habet coniugium soꝛtiendi. Similiter et capitulū

h ¶ Diligens. Jd est dignus.

i ¶ Continentes. Sed nunquid in orientali ecclesia vir potest promoueri sine licentia vroꝛis? Dicit h. quod sic: q̄ nec fit ei preiudicium aliquod. Sed certe preiudicium fit ei: quia post mortem vir non potest contrahere? Item et in alio fit ei preiudicium: q̄ a tpe vicis sue nō debet ei cōmiscri: cū etiā ad tempus vir inuita vroꝛe non possit orare: vt. xxxiij. q. iiij. apostolus. sed ibi exponē orare id est pegrinari. Jo nes.

¶ Hoc autē ¶ Cal⁹. Modo Gratianus soluit supradictā obiectionem: et dicit q̄ hec duo ca. intelliguntur de clericis ordinatis ecclesie que nō susceperūt votum castitatis: ei serta synodus pefuit: ls occidentalis sic: et hoc pbatur p sequens ca.

Aliter. ¶ Cal⁹ Dicitur in hoc cap. q̄ alia est traditio orientalis ecclesie: et alia occidentalis. Nam in orientali ecclia oēs clerici indistincte possunt vti matrimonio ꝓtracto. In occidentali hoc sp ecclia alr seruaf.

k ¶ Copulant. i. copulato vtunt.

Multi ex hac lite: mira dixerūt q̄ orientales possint contrahere in sacris ordinibus. sed eis obstat. j. dist. pri. si quis eoꝝ. sed ipsi dicunt q̄ ibi

¶ Similiter. ¶ Cal⁹. In hoc. ff. ostendit Gratianus qualiter intelligantur tria capi. in. xxviii. dist. scilicet consulendum. ꝛ presbyterum. ꝛ si quis discernit. et vnum q. cap. in. xxxiij. dist. si subdiaconus. Dicit enim quod illud capi. consulendum, locale fuit: quia Bulgari nondum susceperant votum continentie. In cap. presbyterum, non legitime nuptie intelliguntur: secunde scilicet. si quis discernit, locale fuit: vel intelligitur de vroꝛe que ducta fuit in minoribus ordinibus. Similiter cap. illud

Nicolai[a] ex loco consideratur: q̄ gens Bulgarorum nouiter ad fidem conuersa, ꝓpositū sacre religionis ex integro assumere nondum didicerat.

¶ Q̄ autē in cap. vj. synodi [b] ꝓsbyter non legitimis nuptijs detent[9] punit: non legales nuptie, sed secunde intelligende sunt: a q̄bus authoritate canonica sacerdos quilibet debet esse immunis. Illud autē Gangrensis cōcilij: Si quis [c] discernit presbyterū cōiugatū ꝛc. similiter intelligēdum est vel localiter traditū, vel coniugatū ab ea esse appellatū quā ante tempus ordinationis sue duxerat. Illud quoq̄ Martini [†] pape, Si subdiacon[9] [d] secundam duxerit vxorem, non dissimiliter intelligēdum est. primā enī vxorem ante subdiaconatū habere permittit: qua defuncta vl castitatē pfessa, ꝓmouetur iste ad subdiaconatum. ꝓmotus autē si secundas desiderauerit nuptias, sententie Martini pape subiacebit.

¶ Distinctio.xxxij.

Eruāda est [e] ergo continētia ab oīb[9] in sacris ordinib[9] ꝓstituēda. Unde Leo papa ait.

¶ Non erūt cohabitū subdiaconibus concedituꝛ.

OMniū sacerdotū tā excellēs est electio: vt hec que in alijs [f] mēbuis ecclesie vacant a culpa, in illis tñ habeantur illicita. cū enī extra clericoꝝ [g] ordinē cōstitutis, nuptiarum societati ꝛ procreationi filioum studere sit liberum: ad exhibendam tamen perfecte continētie puritatem, nec subdiaconibus carnale connubium quidem conceditur: vt etiam qui habent, sint tanq̄ non habentes: et qui non habent, permaneāt singulares [h] et innupti. Quod si in hoc [i] ordine qui quartus extat a capite [k], dignum est custodiri: quanto magis in primo vel in secundo tertioue seruandum est: ne aut leuitico, aut presbyterali honore, aut episcopali excellentia quisq̄ idoneus existimetur qui se a voluptate luxurie necdum refrenasse detegitur.

Item [l] Gregoꝛi[9] Leoni episcopo Catinensi.

¶ Dalea.

MUltorum relatione cōperimus hanc apud vos consuetudinem olim tenuisse, vt subdiaconi suis licite misceant[ꝛ] vxoribus. quod ne denuo quisq̄ presumeret, a seruo dei sedis nostre diacono ex authoritate nostri predecessoꝛis est isto modo ꝓhibitum, vt eodem tempoꝛe hi qui iam vxoribus fuerant copulati, vnum de duobus eligerent: id est aut a suis vxoribus abstinerēt, aut certe ministrare nullo modo presumerent. et quantum dicitur speciosius, tunc subdiaconus pro hac re ab administrationis se suspendit officio: ꝛ vsq̄ in obitum sui tempoꝛis notarij quidem gessit officium: ꝛ a ministerio, q̄ō subdiaconum oporuerit exhibere, cessauit. Et post aliqua. Decetero vero fraternitas tua sit omnino solicita vt quos ad hoc officium contigerit promoueri, hoc ēmaxime diligenter inspiciat, ne si vxores habent, miscēdi se cum eis licentia potiantur: sed ad simulitudinem apostolice sedis eos cuncta obseruare sua nihilomin[9] districtione ꝓstituat.

Item Greg. Augu. anglorū episcopo.

¶ Extra sacros ordines ꝓstitui ducant vxores: ꝛ ab ecclesia stipendia accipiant.

certe videt[ꝛ] q̄ sic. naꝛ dicit in lib. iij. sentētiarū, xxij. distin. c. j. in princi. q̄ ordo est sacruꝛ signaculum in quo traditꝛ spūalis potest[as] ordinato, et officiū: et in quolibet ordine conferꝛ gratia si digne sumatur: vt ibi dicitur. Solu. re vera quilibet ordo [†] sacer est: sꝛ quatuoꝛ precipue dicuntur sacri a sanctuoꝛ. nia. i. castitate ꝛ cōꝛ ctinentia quam inducūt. ē. xxviij. di. tuꝛ. Dicimus, ꝛ ca. decet nullum. ꝛ ca. decet ꝓ vnuꝛ.

† hic q̄ro an ordo sit cramentum. ē. xxviij. di. tuꝛ. Dicimus q̄ vnuꝛ

OMniū. ¶ Cassiꝛus Quesitū fectiōs fuit a Leone an vni[9] sꝛ subdiaconi possint nias: q̄ habere vxoꝛes? Et ꝓstituit respondet q̄ clericis in minoꝛib[9] ordinib[9] ꝓstituti si contrahant, immunes sꝛ sint a culpa: sꝛ hoc oēs ordinib[9] ꝓstituendis subdiaconis non li dimanet. Unde qui habent, sint tanq̄ nō actū cōhabentes: et qui secratio nō habent, permaneāt singulares. cui etiā Et si hoc custodit domus in subdiacono: multo fortius in diacono, presbytero, et episcopo custodiri oportet.

Archi.

[a] Nicolai. xxviij. dist. ꝓsulēdū.
[b] Synodi. xxviij. dist. ꝓbm.
[c] Si q̄s. ē. xxviij. dist. si q̄s.
[d] Si subdiaconus. xxxij. dist. si subdiaconus.
[e] Eruanda. Hec dist. diuiditur in. vj. partes. In prima parte ꝓbat q̄ in sacris nullus potest habere vxoꝛem: in minoꝛibus autem pōt et etiā habere beneficiū. hec ꝓbat ꝓ tres auctoꝛ. Secūda ibi: Nullꝰ. Tertia ibi: veruꝛ. Quarta ibi: Prohibentur. Quinta ibi: Interdicit. Sexta ibi: presbyteꝛū. Jo. de fan.
[f] Cāsus. hic intitulatur. xxxij. dist. in qua dicitur q̄ in occidentali eccleꝛsia clerici in sacris ordinibus constituti debent continentiā seruare: vt ꝓbatur per sequēs ca. Sed in minoꝛibus ordinibus nō coguntur.
[g] Seruanda est. In hac. xxxij. dist. adhuc ꝓsequitur de cōtinentia clericoꝛum. Dicit ergo q̄ constituti in quatuoꝛ sacris ordinibus tenentur cōtinere: et qui nō fuerint continentes, priuāt̄ur officio et beneficio. etsi habent publicas concubinas, nullus missam eorum audiat: et vt facilius possint seruare continentiam, ꝓcipitur eis vt extraneaꝛum feminaꝛū familiaritatem vitent: Joan. Sed nunquā quilibet ea se, ordo est sacer? Et

Clerici q̄uoꝛ sacris ordinibꝰ ꝓstituti nō debent cōtinere.

Jtē in hac dist. ꝛ in. vj. dist. Ar. ꝛ vl c. rum audiat: ꝛ et nulꝰ. ꝛ vt facilius possint ea. ꝓcr. tiam, ꝓcipitur

Jtē in dist. xxxij. dist. allegat. hic

Jtē in dist. xxxij. dist. allegat. hic

SI qui vero. ¶ Tasius. Quesiuit Augu. anglorum epps a Grego. quid deberet fieri de clericis in minoribꝰ ordinibꝰ constitutis qui continere non possunt, & respondet Grego. q̃ ipsi debẽt vxores accipere, & stipẽdia sua recipere exteriꝰ. Et hoc ꝓbat exemplo pãtrum, qui diuidebant singulis ꝓut quibusq̃ opꝰ erat. Et debẽt viuere sub regula sua ecclesiastica: et tigua & corde a malo abstinere.

a ¶ Exteriꝰ. Signatur contrariũ, xij. q. j. necessaria. et de cõse. dist. v. in omnibus. vbi dicit q̃ omnes clerici simul dormirẽt. Sz dic vt not. xij. q. j. quia tua.

b ¶ Innuigilẽt. Licet em sint vxorati, tamen abstinebũt a negociationez armis: vt lxxxviij. distin. fornicatri. xx. q. iij. eos. sic ex de ele. transmissam. & lxxxj. distin. dictum.

DIlo. ¶ Siue. Quidã episcopꝰ permisit alicui subdiacono ducere vxorem: de quo papa eum reprehendit: cũ tantum clericis infra subdiaconatum liceat ꝺ habere matrimonium.

c ¶ Damꝰ. Sed nunquid papa dare potest subdiacono licentiã contrahẽdi? Videt q̃ sic. xxxv. q. j. Nã dispẽsat ecclesia cum consanguineis, & dispensat in aliꝭ votis: vt extra de vo. & vo. redemp. ex multa. & in iuramentis: vt. xv. q. vj. authoritatem. vbi dicitur, dissolue obligationes impietatis. Econtra videtur: vt ex de sta. mo. cum ad monasterium. in fi. Sol. si votum ipsum obliget ordinatum, papa nõ potest dispensare. sed si constitutio obliget, & non votum: tunc xxv. q. j. potest papa dispensare: quia contra constitutiones ecclesie bene dispensat. xxv. q. j. sunt quidam. Jo. Ego credo dã. Jo. q̃ papa possit dispensare: cum hoc non sit contra articulos fidei: & ipse habeat plenitudinem potestatis: vt. ij. q. vj. decreto. & ca. sequen. B.

Vllꝰ. ¶ Hec est ꝺba pars dist. in qua dicitur qõ in duobus ca. se. continetur. Jo. de san.

¶ Tasius. Precipit papa in hoc capi. vt nullus audiat missam sacerdotis quem scit indubitanter habere concubinam, aut subintroductam mulierem. Synodꝰ etiam hoc sub excommunicatione precipit. Quod sequitur, est .S. Statiani.

b ¶ Audiat. Contrarium legitur. xxviij. distinc. consulendum. xv. queſt. viti. ca. viti. Sed hic loquitur de illo cuius crimen notorium est, vel per

SI qui vo sunt clerici extra sacros ordines ꝟsti tuti qui se cõtinere nõ possunt sortiri vxores debẽt: & stipendia sua exteriꝰ a accipere: q̃ et de eisdẽ a patribꝰ nouiꝰ scriptum q̃ diuidebant singulis ꝓut cuiq̃ opꝰ erat. de eoꝝ ergo stipẽdijs cogitãdũ atq̃ pui dendũ est: & sub ecclesiastica regula sunt tenẽdi: vt bonis moribꝰ viuãt, & canendis psalmis inuigilẽtꝰ: & ab omnibꝰ illicitis, & cor, & linguam, & corpus deo authore conseruent.

Item Nicolaus papa Odoni Vienensi archiepiscopo.

¶ Subdiacono vxorem ducere non licet.

DE illo clerico Allueri co noie quem per ordines ecclesiasticos vsq̃ ad subdiaconatũ castum vixisse dicitis: cur vestra authoritate vxorẽ duxerit, miramur: eo q̃ nulli vnq̃ (exceptis illis quibꝰ ecclesiastica regula habere permittit) vxorem habendi licentiam damꝰ. Item Nicolaus papa omnibꝰ episcopis.

¶ Hõ audiat missa ꝓsbyteri cõcubinam habentis.

VLlus missam audiatꝰ ꝓsbyteri quẽ scit cõcubinam indubitanter habere aut subintroductam mulierem. Unde etiam ipsa sancta synodus hoc capitulũ sub excõmunicatione statuit, dicẽs: Quicũq̃ sacerdotũ, diaconorũ vẽ. sicut in subsequẽti capitulo Alexãdri secũdi cõtinet.

Item Alexander. ij.

¶ Hõ est audiẽda missa a ꝓsbytero qui cõcubinã habet.

PEter hoc autem precipiẽdo mãdamꝰ vt nullꝰ missam audiat ꝓsbyteri quẽ scit concubinã habere indubitanter, vel subintroductã mulierẽ. vnde etiã sancta synodꝰ hoc capitulum sub excõmunicatione statuit, dicens: Quicunq̃ sacerdotũ, diaconoꝝ, subdiaconoꝝ, post constitutũ beate memorie predecessoris nostri sancti Leonis pape et Nicolai de castitate clericorum cõcubinam palam duxerit, vel ductã non reliquerit: ex parte omnipotentis dei, & authoritate principum apostolorum Petri & Pauli precipimus et omnino cõtradicimus vt missas non cãtet, nec etiam euangelium legat, neq̃ epistolam ad missam, neq̃ in presbyterio cum his ad diuina officia qui prefate constitutioni obedientes fuerint, maneat, donec ex multa penitentia dignos fructus conuersionis ostendat. Et si post hanc sententiam, vel per ꝓpriã confessionẽ: vt extra de coha. cleri. et mu. vestra. unno si adhuc post sentẽtiã corrigi voluerit, nõ dicam eum suspensum ipso iure: vt lxxxj. distinct. si qui sunt ꝓsbyteri. ex tra de cohabi. cleri. & muli. ca. sicut. B. tamẽ dicit hunc canonẽ fuisse quãdoq̃ late sentẽtie, sed hodie non esse. Et hoc quod dicit, de speciale est in hoc crimine fornicatio: cõmunis, vt notoriꝰ fornicator sit suspensus ipso iure, secũ simoniacus: vt .j. .S. verum. sed in aliꝭ criminibꝰ non est expressum. et ideo licet notoria sint nõ est ꝓpter illa abstinẽdum ab officijs ipsoꝝ. vel dic q̃ licz notorius fornicator ipso actu sit suspensus: tamen ꝓpter contrarium actũ ipso iure restituitur ei officium. lxxxj. distinct. si qui sunt, vnde ẽ ciuo penetet, licite celebrat. Joan. Sed certe quicquid dicat Joan. hoc tene ꝓ certo, siue sit notorium per sententiam, siue per confessionem, vel per

evidentiam de fornicatione ipsius q̃ vitari debet: vt extra de coha. cle. ca. viti. B.

e ¶ Quẽ scit. scientia iuris, non facti. Jo.

PEter. ¶ Tasius. Capitulũ hoc diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur q̃ nullus debet audire missam ꝓsbyteri quem scit concubinam indubitanter habere, vel subintroductam mulierem. Hoc idem statuit synodus sub excommunicatione seruanda precipiens vt talis sacerdos missam non cantet, nisi forsauerit: nec alia diuina celebret cum his qui obediunt huic constitutioni: nec aliquid ab ecclesia percipiat. In secunda parte que incipit ibi: precipientes etiam statuimus: dicitur q̃ illi qui seruant castitatem, simul manducẽt & doumant; & decimas primitias & oblationes populi non recipiant a laicis: quas qui non dederit, excommunicetur. Pro

Clerico a ecclesia: nō subtrahendi beneficium: ‡ quia relegato ad tempus bona non adimuntur, nisi hoc in sententia exprimatur. C. de pe. de portatorū. quia dū aliis rationib⁹ q̄o constringi potest, non sunt ei subtrahenda. C. de execu. rei iudi. stipendia. Joā. Immo dico q̄ nec hec adimerentur, nisi in sententia exprimeretur, quid de hoc iuris sit, no taui in questionibus. B.

‡ cōtinent. j. q. iij. salvator.

a ¶ Ab ecclesia. Hoc concedo in suspenso a canone. idē est in excommunicato. extra de ap. pastoralis. non ita dico in suspenso ab homine, q̄ ibi statim debeat amittere beneficium: ‡ quia relegato ad tempus bona non adimuntur, nisi hoc in sententia exprimatur. C. de pe. de portatorū. quia dū aliis rationib⁹ q̄o constringi potest, non sunt ei subtrahenda. C. de execu. rei iudi. stipendia. Joā. Immo dico q̄ nec hec adimerentur, nisi in sententia exprimeretur, quid de hoc iuris sit, no taui in questionibus. B.

b ¶ In dispositione. Argu. p cōmuni vita clericor: ‡ vt j. q. ij. facer dos. Sed contra: varie sunt ꝓsuetudines. ‡ i. e. placuit. extra de const. cum oēs. ‡ de ele. cum ecclesia vulterana.

c ¶ Separētur. Arg. q̄ laici excōmunicandi sunt q̄ decimas vel oblationes soluere nolunt. xvj. q. j. statuimus. ‡ ca. reuertimini. xiij. q. ij. qui oblationes. xij. q. j. duo sunt genera.

¶ Verū. ¶ Hec est tertia pars dist. in qua ponit ca. Urbani in quo dicit que differentia sit inter sacramenta celebrata a malis catholicis, vt in necessitate possint sumi: ‡ celebrata ab heretic⁹, que nullo modo possint sumi, preter baptisma. Joan. de fan.

¶ Callus. Dicit⁹ est. S. in. c. null⁹. ‡ c. preter hoc. q̄ nullus debet audire missam sacerdotis quem scit cōcubinā indubitanter habere, sed hoc videt cōtradicere Hieron. ‡ Aug. ‡ multis aliis qui dicit sacramenta non esse sperienda in bono vel malo prelato: vt. j. q. j. in multis. c. Sed hec contrarietas soluitur in epistola Urbani, que epistola infra sequitur statim.

d ¶ Verum. Hic. S. dividit in tres partes.

e ¶ Hieronymo. j. q. j. sicut Christus.

f ¶ Augustino. j. q. j. si fuerit. ‡ ca. neq̄ in hole.

g ¶ In epistola. j. q. iij. saluator.

h ¶ Preposito sancti Uincentij. epistola destinata fuit ab heretico, in qua multa ‡ obiciebantur ei. f. vtrū vera essent sacramēta vel sacrificia hereticor: cui cum nō responderet posset, misit eam pape Urbano vt responderet ipse vero respondit ad singula.

¶ Ad hoc vero. ¶ Callus. Dividitur ergo hoc ca. vel hec epistola in duas partes. In prima parte ponuntur due questiones: quarum prima est vtrum sacramenta sint recipienda a criminosis? Respondet Urbanus q̄ vera sunt sacramenta in sui essentia a quocunq̄ fiant: dummodo fiant in forma ecclesie, ‡ ab his qui potestatem habent conficiendi: ‡ recipienda sunt ab eis nisi sint heretici vel schismatici. ‡ hoc probat auctoritate Augustini. Nico. tamen ‡ Greg. preceperunt ab officijs simoniacorū et incentiū in fornicatione manifesta abstinendū esse. Scōa questio fit complectitur: aut non sunt vera sacramēta que conficiūtur ab istis: nec habēt virtutis effectū: aut sunt vera. Si non sunt vera: ergo neq̄ agentib⁹ neq̄ suscipientibus obsunt. Si sunt ꝙa: ergo sperni non debent. Et respōdet Urban⁹ q̄ ꝙa sunt. Uerūtamen contra statuta Grego. ‡ Nicolai nō sunt recipienda de manib⁹ eorum. In necessitate tamen ab istis scilicz simoniaco et notorio fornicatore possunt baptisma suscipi ‡ etiam eucharistia. In secunda parte que incipit ibi, hec de malis: dicit q̄ sacramenta schismaticorū et hereticorum vera sunt, vt dicūt doctores ecclesie: sed non habent effectum donec fuerint reconciliati ecclesie vel ipsi vel ordinati ab ipsis, per manus impositionem: sed non sunt recipienda ab ipsis. in mortis tamen articulo tantum baptisma ab eis recipi potest. Cypr. tamen ‡ lxxx. episcopi cum eo diterūt baptisma hereticor esse lauacrū diaboli. Sz reprehensi sunt ab Augustino, Stephano, Cornelio, et aliis pontificib⁹ Romanis: cum melius sit a talibus baptismum recipere, ꝙ in eternum perire. Et hanc sententiam sequitur tota ecclesia.

i ¶ Ad hoc. Hic incipit ca. vrbani.

k ¶ Et veneranda. Et etiam suscipienda: et per hoc respondet duabus questionibus. Scz q̄ ipsa sacramenta vera sunt, ‡ preterea q̄ suscipiēda sunt: ‡ ita facias vim in verbo illo veneranda.

l ¶ Malus. Non sufficienter probat hoc, cum aliud dici possit in baptismo, aliud in ceteris. nam et a paganis conferri potest. de consecratione distinctione. iij. a quodam. sed melius probat per sequens: non abhorreat ꝛc. Baptizare possunt pagani.

m ¶ Columba. i. bonus christianus.

n ¶ Attamen. Hucusq̄ intelligitur de malis occultis et de illis qui tolerantur.

o ¶ Constiterit. Per sententiā: vel per confessionē: vel per rei euidentiā: vt. S. dixi in ca. nullus.

Laicus quiq; potest suspēdere clericos, et excōmunicare: quia excommunicatio est iurisdictionis potius q̄ ordinis. Argu. contra de elec. transmissam. nam electioni possunt interesse laici. xxiij. distinc. adrianus. et ca. in synodo. et argu. xcvj. dist. bene quidē. et ca. nos ad fidem. et cauſis matrimonialib⁹. xxxv. q. v. ad sedē. circa me. ij. q. v. mennā. Jo.

Bartholdo. Hoc tamē videtur alienū a laico, cum de rebus spiritualibus se non intromittat: vt extra de iudi. decernimus. immo vt ibi dicit, phiberur prelatis vt talia laicis non committant: tamē dūs papa qui habet plenitudinem potestatis, eis posset cōmittere vt excōmunicarēt. ij. q. v. mennā. Bar.

Officium. Vtstud intelligit de notorio simoniaco sicut de notorio fornicatore. meli⁹ credo q̄ etiam occultus simoniacus suspensus sit si est simoniacus in ordine: vt. j. q. j. reperiunt. suspēsus est enim quo ad se, et quo ad alios. hoc ideo dicit, quia q̄libet peccator suspēsus est quo ad se,

Simoniac⁹ an sit suspēsus.

De licz nō q̄ ad alios ho etiaz preter notoriū fornicatorē, et occultū simoniacum. vide Jo. i gl. vlti. ibi videas.

ab occulto simoniaco in ordine, quē scis esse simoniacū, non debes recipere sacramenta: vt dicti. j. q. j. si q̄s a simoniac⁹. et pbat ex de simo. per tuas. sed a quolibet alio qui ad hue toler at, potes recipere: quia licet quilibet peccator sit quo ad se suspensus: vt. j. q. j. sacerdotes. nō tamen quo ad alios: vt hic patet, et. xv. q. vl. ca. vl. sic quando aliquis est suspēsus quo ad alios, et non quo ad se: vt extra de de. peregri. tue.

Scilz hereticus et schisma ticus.

Et nō e corpus

Et q̄ sit nō. Prima est q̄ simoniac⁹ et fornicator rēpote necessitat; cōf. e. q. lād. ar. crū sacramenti: illi trū sacrm. Tertia: qr ordinati ab istis

Dicib⁹. Arg. hic q̄ laicus de mandato superioris potest clericos, et excōmunicare: quia excommunicatio est iurisdictionis potius q̄ ordinis. Argu. contra de elec. transmissam. nam electioni possunt interesse laici. xxiij. distinc. adrianus. et ca. in synodo. et argu. xcvj. dist. bene quidē. et ca. nos ad fidem. et cauſis matrimonialib⁹. xxxv. q. v. ad sedē. circa me. ij. q. v. mennā. Jo. Hoc tamē videtur alienū a laico, cum de rebus spiritualibus se non intromittat: vt extra de iudi. decernimus. immo vt ibi dicit, phiberur prelatis vt talia laicis non committant: tamē dūs papa qui habet plenitudinem potestatis, eis posset cōmittere vt excōmunicarēt. ij. q. v. mennā. Bar. Officium. Vtstud intelligit de notorio simoniaco sicut de notorio fornicatore. meli⁹ credo q̄ etiam occultus simoniacus suspensus sit si est simoniacus in ordine: vt. j. q. j. reperiunt. suspēsus est enim quo ad se, et quo ad alios. hoc ideo dicit, quia q̄libet peccator sit suspēsus quo ad se, De licz nō q̄ ad alios ho etiaz preter notoriū fornicatorē, et occultū simoniacum. vide Jo. i gl. vlti. ibi videas. Scilz hereticus et schisma ticus. Et nō e corpus Et q̄ sit nō. Prima est q̄ simoniac⁹ et fornicator rēpote necessitat; cōf. e. q. lād. ar. crū sacramenti: illi trū sacrm. Tertia: qr ordinati ab istis iusmodi ad digne penitentie lamenta reuocarent. Scribit essi predecessor noster Grego. Rodulpho et bertulpho duc⁹ inter cetera. Officiū simoniacor. et in fornicatione ia cētū sciēter nullo modo recipiat; et quātū potestis, tales a sanct; ministerijs vbi oportuerit, prohibeat; tē. Quo ad hec que tibi sylogistice i cadē epistola obijciunt: et si corp⁹ et sanguis Christi nō sunt, et alia que predixim⁹, siue ex rutis effectū non habeāt: q̄d hoc agentibus obsunt: q̄ si habent, cur spernunt si ab indignis presumunt: Ad hec inquā ita respōdem⁹: ppias quidē habēt virtutes et dignitates, vt prefatus Augu. ait super Jo. cōtra donatistas: ſz agentib⁹ vel suscipiētib⁹ hec eadē sacramēta cōtra prefator⁹ pontificū instituta (nisi forte sola morte interueniente, vtpote ne sine baptismate vel cōmunione q̄libet humanis reb⁹ excedat) eis inq̄ agētib⁹ vel suscipiētibus intantū obsunt, vt vere idolatre sint: cum talib⁹ et ordinationum et sacramentorū cōfectio, et aliter q̄ permissum est sciēter susceptio, vehementer a sanctis canonibus prohibeantur. ait enim Samuel, pheta. Quasi peccatum ariolandi est repugnare, et quasi scel⁹ idololatrie nolle acquiescere. Hec de malis catholicis qui intra ecclesiam sunt. Ceterū schismaticorum et hereticorum sacramenta quoniā extra ecclesiam sunt, iuxta sanctorum patrum traditiones, scilicet Pelagij, Gregorij, Cypriani, Augustini, et Hieronymi, fortuam⁹ quidem sacramentor⁹ habent: non autē virtutē, effectū habere pfitemur, nisi cum ipsi vel eor⁹ sacramētis initiati q̄ per man⁹ impositionē ad catholicam redierint vnitatē. Sciēdum vero q̄ canones apostolor⁹ (quorum authoritate ouētalis et ex parte Romana vtiq; ecclesia) etiā insignis Cyprian⁹ martyr et lxx. epi cum eodem baptisma hereticorum, lauacrum diabo li appellant. Stephanus vero et Cornelius martyres et

Porro. hec sunt verba Urbani.

Si. exponitur. i. ēt⁹.

Presumunt. i. presumptiue conficiuntur.

Sed agētibus. Ab illo loco vsq; ad illū locum cete rūz, agit de simoniaco, et de fornicatore. et ab illo loco vsq; xxiij. q. ibi sciendum. loquit de hereti co et schismatico: et tres inj. c. vlti. nuuntur differētie inter hos duos: scz simoniacum et fornicatorē: et inter illos duos scz hereticū et schismaticum. Prima est q̄ simoniac⁹ et fornicator rēpote necessitat; cōferūt duo sacramēta. s. baptismū et corp⁹ Christi: ſz illi baptisma trū. Scda est q̄ isti ferūt sacramētū et effectū sacramenti: illi trū sacrm. Tertia: qr ordinati ab istis recipiuntur sine manus impositione: sed ab illis nō. j. q. j. manus. et ca. quod quidam.

Cōtra prefator⁹. Nicolai et Gregorij. Et sic pz q̄ hic tantū loquit de simoniacis et fornicatorib⁹.

Institutum, scilicet obiunt.

Uel cōmunione. sic ergo ab istis recipitur eucharistia: ſz nō ab hereticis: vt. xxiij. q. j. si quis dederit.

Talibus. sacerdotibus.

Et ordinationum. i. ordinū.

Et sacramētorum. aliorum.

Cōfectio. impropie dicunt ordines confici.

De malis. hec litera bene intuit q̄ ab illo loco, porro ad hec et. vsq; huc, trā de malis catholicis intelligitur, nō de precisis: nec ē tradita illud contra donatistas: qr vban⁹ induxit authoritatē Aug. a minori. Naz hoc dicit de sacramentis donatistarū, et q̄ habēt propias virtutes et.

Fortuā. i. virtutē habēt: qr vera et integra sunt. j. q. j. q̄s quidā. et de pse. dist. iij. ostēdit. et ca. sicut in sacramentis.

Initiati. i. cōsecrati. si. de consecra. dist. ij. qr corp⁹ et. q. ij. aurum. xxvij.

Per man⁹. j. q. j. hi. qui. Sed q̄d dices de penitēta nunq̄d est ab istis precisis accipiēda? Rñ. in casu necessitatis eis possum⁹ confiteri. nā et cuilibet. de pe. dist. j. quē poniter. ſz licz eis cōfiteamur, tamē nō debem⁹ recipere ab illis penitentiā: qr nec in eo casu imponēda est penitēta sed imotescēda. xxvj. q. vij. ab infirmis. Uel dic q̄ nō debemus eis confiteri. xxiij. q. j. ſ. sed istud. in fi. de pe. dist. vj. c. qui vult. et illud ne inducam⁹ nos in desperationē sicut iudei iudā cum et penitenti dixerunt, q̄d ad nos? videris. de pe. dist. j. ijs potestatis.

Apostolor. i. q̄ sub nole apostolor⁹ facti sūt: ſz sunt apocryphi. xv. di. sancta Romana. xvj. di. canones.

Quorum. Simplex est hec relatio.

Ex parte. xxxj. dist. aliter.

Diaboli. Si quo ad effectū dixissent in detestationem criminis hereticos, bene dixissent; ſz hoc dixerūt qr nō credebāt esse sacramētor⁹ veritatē apud hereticos: et ideo reprehensi fuerūt ab Augu. ij.

Appellant. j. de conse. dist. iij. quomodo.

a ¶ In baptismo. Uideturq; nec baptismus in necessitate ab heretico sit accipiendus. nam cordis contritio sufficit. vt de cõse. dist. iij. baptismi vicem. sic nec corpus christi. xxiij. q. j. ca. pe. & vlti. quia q̃ credit, manducat. de cõse. di. ij. vt quid paras? Rñ. hec est ratio, quia baptismꝰ necessarius est. nam in eo delẽtur omia peccata, adeoq; etiam ignis purgatorij pena nõ sẽtiatur. de cõse. di. iij. fine. nõ autem ita est in cordis cõtritione vel penitẽtia. Nã per ea non potest purgatorium euitari, tq̃ excedit oẽm penã quã pie quis possit sumere, ẽm q̃ hec colligunt de peni. dist. vlti. ca. vlti. et xv. di. q̃ in aliud.

b ¶ Necessarius. Imo est ianua omniũ sacramentorũ. j. qõ. j. si quis confugerit. de cõse. distin. iij. di vero. et de presb. non bapti. veniens.

¶ Prohibentur.

c Hec est. iij. ps dist. in qua probatur qualiter debeant puniri oês qui in sacris recipiunt vxores, vel retinẽt concubinas: et dicit q̃ debent a clero submoueri, et vxores mancipari seruitũ. & hoc p̃bat p. viij. auctoritates sanctorũ patrum. Jo. de san.

¶ Casus. Concilium Gratianus ex supradictis q̃ sacramenta de manibus hereticorũ simoniacorum et in fornicatione iacentium non sunt recipienda, non quin sint vera sacramenta, sed ideo fit vt tales sacerdotes propter verecũdiam facilius ad penitentiã prouocentur, si viderint se cõtẽni.

e Si quis eorũ. ¶ Ibid. c. euidenter est cõtra illos qui dicunt q̃ greci possunt contrahere in sacris ordinibus, cum hoc. c. sit texte synodi: et sexta synodus fecerit eis regulam viuendi: vt. xxxj. distinct. nicena. et ca. quoniã. ¶. hoc autem. patet etiã q̃ apud eos in sacris ordinibus non cõtrahitur matrimonium: nec etiam tempore apostolorum licitum fuit contrahere in subdiaconatu: vt. lxxxiij. dist. cum in preterito.

f Lectores. ¶ Casus. Clerici quidam in pubertate. xviij. ann. positi volebant ad subdiaconatum non promissa continentia promoueri, quibꝰ resp. cõci. carthag. q̃ aut ducant vxores, aut cogantur continentiam profiteri si volunt subdiacon fieri.

d ¶ Pubertatis. plene, que est. xviij. annorum in secularibꝰ clericis: sed. xv. in monachis. xx. q. j. illud. xx viij. distinctio. de his. hec enim dicitur plena pubertas: vt insti. de adop. ¶. si minor. Sed quantũ ad matrimonium contrahendũ dicit plena pubertas, xiij. anni in viro, vel. xij. anni in muliere: vt ff. de despõ. impu. puberes. e ¶ Cogantur. j. e. placuit, contra. Sed illud quãdo ecclesia penuriam non patitur. ar. lv. dist. ca. j.

Subdiaconi=bus. ¶ Casus. Quesiuit Bonifaciꝰ an subdiaconi sui episcopatus possint vxores ducere: & respõdet Grego. q̃ non: sed hoc statuit de illis q̃s decreuit ꝺ aliis nec quod decretũ fuit, alicuiꝰ temeritate vult violari.

f ¶ Cõtumacia. Quia nõ est fauore alicuius persone omittẽdũ quod statutis generalibus cõtinetur. lxj. dist. miramur.

Eos ꝺ. ¶ Casus. Quidaꝫ diaconi contrahebant de facto, vel vxores quas duxerãt ante sacros ordines, cognoscebant. Unde respõ. Urbanus q̃ tales ab officio et beneficio suspendãtur et si incorrigibiles fuerint, ꝺat licentia principibus vt eorũ feminas mancipent seruituti: et si episcopi huic prauitati cõsenserint, suspendãtur.

g ¶ Eos qui. Quod hic dicitur, intelligo quando quasi matrimonialiter† dicunt vxores: et in eo casu filij redigũtur in ecclesie seruitutẽ: vt. xv. q. vlti. cum multe. primo tamen ipse eos rediget in seruitutẽ eas si potest: vt. lxxxj. distin. quidã clerici. Sed si ipse non sufficit. tunc fit ad brachium seculare: vt hic dicitur. Sed obijcitur: nonne principes habent iurisdictionem super istas, cum sint laice? quare ergo eis indulgetur istud cum ipsi eas per se possint punire? Si legitima esset vxor ista, tunc planum esset: quia legitima vxor sortitur forum ex persona viri: vt. ff. de iurisdictione omniũ iudi. cum quedam. Sed illa que non est legitima, nõ: vt. ff. ad munici.

† Hanc sniam sequit Inno. et Inno. et ꝺ cõha. cle. ca. j. in fi. etiaꝫ vbi de hoc. Archi.

Uxor de iure .S. vlti. Ad hoc pōt dici q̄ cum sit de familia sa-
clerici ē cerdotis, est de foro ecclesie: sicut et alij qui sunt de fa-
de foro milia eius: vt.lxxxv. dist. indicatū. z. xij.q.ij. ecclesiarum
ecclie. seruos. vel ideo censetur de foro ecclesie, q̄ deliquit in
persona ecclesie: q̄ ratione delicti dicit in me priceps ha
bere iurisdictionē z ratione delicti fit
quis de foro alte-
rius: vt. vj. qō. iij.
placuit.

a ¶ Cōsenserint. hodie deponitur: vt ex de vita et ho
ne.cle. vt clericoꝝ mores. z. lxxxiij. di
stin. si quis epō. et
† .i. qō ex de simo nemo.
dr in il- Sed illud † verū
lis. c. p̄- quando prece vel
dicris. precio cōsensit: vt
grāde- ibi dr in illa consti-
si patri tutione vt clerico-
archē. rum. Si aūt epus
iste sub negligēs esset: sus-
noie ar pēdat p̄ duos mē-
chiepi ses: vt. j. q. j. q̄cūq.
p̄tinet:
vt patz
xxj. di. j. si
c. j. ver-
si. ordo.
Archi.

Rubescāt impij z apte intelligāt iudicio sancti spiritus eos q̄ modo in sacris tribus gradib⁹. s. presbyterato, diaconatu, subdiaconatu positi mulierculas nō abiecerint z caste nō vixerint: excludendos ab eoūdem graduū dignitate. de manifestis quidem loquimur: secretoꝝ b autē z cognitoꝝ deꝰ z iudex est.

I dem in Weldensi synodo presidens ait.

C Ad sacros ordines non accedat nisi virgo aut probate castitatis.

Nemo ad sacrū ordinē permittat accedere nisi aut virgo c, aut probate castitatis, et qui vsq̄ ad subdiaconatum vnicam et virginem vxorem habuerit.

I tem in cōcilio Carthagiñ.

C In trib⁹ gradib⁹ constitutis etiā ab vxoribus abstineant.

Placuit epos, pbros, diaconos, subdiacon os secūdū priora cōstituta etiam abstinere d ab vxorib⁹: qō nisi tuti. Si vero epi cōsenserint a eoꝝ p̄uaritatibus: ipsius officij interdictione mulctentur.

I tem Grandensi Patriarche Dominico.

C Excludendi sunt a suorum graduum dignitate subdiaconi et deinceps si continentes esse nolunt.

Rubescāt impij z apte intelligāt iudicio sancti spiritus eos q̄ modo in sacris tribus gradib⁹. s. presbyterato, diaconatu, subdiaconatu positi mulierculas nō abiecerint z caste nō vixerint: excludendos ab eoūdem graduū dignitate. de manifestis quidem loquimur: secretoꝝ b autē z cognitoꝝ deꝰ z iudex est.

I dem in Weldensi synodo presidens ait.

C Ad sacros ordines non accedat nisi virgo aut probate castitatis.

Nemo ad sacrū ordinē permittat accedere nisi aut virgo c, aut probate castitatis, et qui vsq̄ ad subdiaconatum vnicam et virginem vxorem habuerit.

I tem in cōcilio Carthagiñ.

C In trib⁹ gradib⁹ constitutis etiā ab vxoribus abstineant.

Placuit epos, pbros, diaconos, subdiacon os secūdū priora cōstituta etiam abstinere d ab vxorib⁹: qō nisi

d ¶ Etiam abstinere. i. non contrahere.
e ¶ Sed sm vniuscuiusq̄. No. consuetudinē ferendam in matrimonio: vt hic, z. j. e. quoniā. z ex de cog. spi. c. ij. Sed cōtra ex de spon. duoꝝ. tua. z ex hoc videt q̄ epus in sua diocesi possit statuere ne acolythi ducant.

Sed credo hāc cō
suetudinē referen
dam ad beneficia
vt si cōsuetudo sit
vt acolythi vxorati
habeant beneficia, ipsa seruetur,
sed hodie corrigit
p̄ decre. ex de de.
coniu. iohānes. z ca.
cum decorem.

Seriatim.

¶ Tasy. Abbas Niceta dicebat clericos in sacris ordinibus posse cognoscere vxores suas. Leo aūt papa reprehēdens eius epistolam dicit q̄ clerici in minoribus ordinibus si sunt extra votū vel habitū monachalē, possunt vxores sortiri virgines nō viduas vel repudiatas f: alioqn nec ipsi nec bigami poterunt. pmo ueri postea. Si autem postea voluerint, pmoueri, debet hoc etiam fieri de consensu vxoris: que postea nec maritis nec alijs debz carnaliter copulāri viuente marito vel post mortem.

f ¶ Votum z habitum. Bene dicit habitum et votum quia solus habit non solennizat votū: vt extra de regu. p̄rectum.

g ¶ Post mortem. De ista vxore postea

Seriatim.

¶ Tasy. Abbas Niceta dicebat clericos in sacris ordinibus posse cognoscere vxores suas. Leo aūt papa reprehēdens eius epistolam dicit q̄ clerici in minoribus ordinibus si sunt extra votū vel habitū monachalē, possunt vxores sortiri virgines nō viduas vel repudiatas f: alioqn nec ipsi nec bigami poterunt. pmo ueri postea. Si autem postea voluerint, pmoueri, debet hoc etiam fieri de consensu vxoris: que postea nec maritis nec alijs debz carnaliter copulāri viuente marito vel post mortem.

f ¶ Votum z habitum. Bene dicit habitum et votum quia solus habit non solennizat votū: vt extra de regu. p̄rectum.

g ¶ Post mortem. De ista vxore postea

Bigam⁹ ē cū corrupta ēt ignorā-

Ecclia nō iudi cat ō oc cultis.

c Nemo. ¶ Virgo. Quid si credit se cōtrahere cum virgine, z est corrupta? Dico eum non p̄moueē dum, cum sit maritus corrupte: vt. lj. distinc. qui in aliquo. quia ibi nec error nec violēcia excusat: vt. xxxij. q. v. ille autem. sicut nec casus excusat: vt. xv. q. j. ca. vltimo. Quid si primo corrupi virginem, z postea eam desponsaui? Argu. q̄ p̄moueri non possum si volo eam duc cere: vt. xxx. qōne. v. qualis. z. j. distinct. proxima. maritū. hoc notaui in questione. B.

moti dic q̄ eo ipso quod dat licentiam, intelligitur vouere: similiter etiam ea cuius maritus suscepit habitum religionis. vnde neuter debet contrahere. si tamen contraxerit, tenet secundum quosdam. nam votum non fuit solennizatum. † Distingue tamen vtrum huius vxor sciat ius vel dicatur sibi: quia tunc vouere intelligitur, non tamen solennizatur votum. Si vero ignorat, nec dicitur: non intelligitur vouere. in vxore tamen p̄moti secus posset dici non propter votum, sed propter constitutionem ecclesie: scilicet vt non sit matrimonium si contrahat. et videtur expressum supra. xxviij. distinc. quia sunt. h. dicit quod in vtraque vxore p̄moti tu-

gressi votū de presenti dirimit, licet non solēnizet actum. Io. faber dicit aliud esse in vrore ingressi, aliud in vrore promoti: quia illa post mortem contrahit, sed vror promoti non: quia est ratio diuersitatis: quia dignior est dignitas ꝙ monachatus, nam etiam bigamus potest esse monachus. xvj. q.i. legi. Sed mirum est ꝙ tantus vir hoc dixerit, cuz manifeste obuiet. xxvij.q.j. agatho. fa. t ca. si quis conjugatus. et. xxxij. q.v. qui vrorē. post fer autē dici ꝙ votum vrotis solēnizatur ex voto viri promoti: et ita vir vroti communicat voti: vt. xxviij. dist. quia sunt. De hoc no. in dicto ca. qui vrorem.

a ¶ Urores ducere. i. retinere.

b ¶ Secte. j. xxviij. q.j. caue. t ca. non oportet.

Item dixit.

¶ hec est ꝺn̄a pars huius dist. in qua vt clerici facilius contineant, supponit Statianus authoritatem hoū capi. ꝙ clerici debent vitare familiaritatem t cohabitationē feminarum extraneārum. Io. de fan.

c ¶ Aut sororem. in quibus nil seui criminis existimari fedus naturale permittit: vt ex de coha. cle. c. pe.

d ¶ Idoneas. vt vrotes seruoz suoz riam: vt. lxxxj. dist. volumus. t ca. cuz omnibus.

e ¶ Suspiciones. q: suspectas mulieres habebāt: vt extra de coha. cleri. ca. j. t. ij.

f Ospitiolū mū. ¶ Da cōtraria est. No. argu. a cōtrarijs. si vnum est bonū, reliquū est malū. fallit in pdigalitate et auaritia duobus capitu. magister accipit concubinam pro vrore ‖ quam quis duxit sine solemnitate: vt. j. xxxiij gof. pdist. ℣. concubinam. sed hu. intelligit de vera concubina: quam si quis habuit post baptismum, promoueri j. ca. j.

Item ex concilio Calcedoñ. ¶ Non liceat clericis alterius secte vrorem accipere.

Quoniam in quibusdam prouincijs concessum est lectoribus et psalmistis vrores ducere[a]: constituit sancta synodus cuiꝰ ex his non licere accipere secte [b] alterius vrorem. Item in Niceno concilio. cap. iij.

¶ Nō habitēt cū clericis mulieres, nisi que naturali federe omnē suspicionē excludūt.

Interdixit per oīa sancta synodus non episcopo, nō presbytero, non diacono, non subdiacono, non alicui omnino qui in clero est, licere subintroductam habere mulierē: nisi forte aut matrez, aut sororem[c], aut amitam, aut etiam eas idoneas[d] personas que fugiant suspiciones[e].

Item Hieron. Palea. Hospitiolum tuum, aut raro, aut nunq̄ mulierum pedes terant: quia nō potest toto corde cum deo habitare qui feminarum accessib⁹ copulatur. Femina conscientiam secum pariter habitantis exurit. Nunq̄ de mulierum formis disputes. Femine nomen tuum nesciant. Feminam quam bene videris conuersantem: mente dilige, non corporali frequentia. Si bonum est mulierem non tāgere, malum est[f] ergo tangere.

Item Greg. in dialogo. lib. iiij. ¶ Pbr vrorē tuā quasi sororē dilige: t quasi hostem fugias.

Presbyter. ¶ Casus. Quidā de ꝓsensu vrotis sue sacrus fuit presbyter: quem Grego. valde comendat: quia etsi eam post sacerdotium diligeret vt sororem, tamen quo ad carnis officium vitabat vt hostem nec appropinquabat ad eam.

Presbyter quidā sibi cōmissam regebat ecclesiam cum magno timore dñi: qui ex tēpore accepti ordinis presbyterā suam vt sororē diligens, sed quasi hostē cauens ad se propius accedere non sinebat: eāq̄ sibi appropinquare nulla occasione permittebat: ab ea sibi communionem funditus familiaritatis abscidit. Presbyteram[g] vero quā debeamus accipere, Laodicē se concilium ostendit dicens.

¶ Vidue vel seniores presbytere appellantur.

Mulieres que apud grecos presbytere appellantur, apud nos autem vidue aut seniores vniuire et matricurie[h] appellantur, in ecclesia tanq̄ ordinatas constituī non debere decernimus.

¶ Distinctio. xxxiij.

Cce ꝙ in sacris ordinib⁹ cōstitutivrores hꝺe non pñt: vel si bigami aliq̄ fuerint inuēti ad sacros ordines ascēdere nō valent. ¶ Sed queritur[i] si quis preter vrorē suam concubinā habuerit, vtrū in sacerdotē ꝓmoueri valeat? Tales a sacris ordinib⁹ authoritate canonuz apostolorꝫ prohibētur, in quibus sic statutum legitur.

¶ Secūdis nuptijs post baptisma copulatus, aut cōcubinam habēs, ad sacrum ordinē conscendere non valet.

g ¶ Presbyterā. cum quia in minoribus ordinib⁹ contraxerat.

h ¶ Ulieres, ¶ Et matricurie. i. habentes curam de reb⁹ ecclesie.

Ece. ¶ Hec dist. diuidit i ḡtuoꝫ partes. In pma ponunt. r. impedimēta q̄ impediūt ꝓmouendos. Secūda ibi: cōmuniter. Tertia ibi: laici. Quarta ibi: ceterū. Jo. de fan. vſ. ps.

¶ Casus. Concludit Statianus ex supradictis q̄ i sacris ordinibus constituti vrotes non possūt habere: nec bigami possunt ad sacros ordines ꝓmoueri. In hac vero. xxxiij. dist. queritur an ille q̄ preter vrotē concubinam habuit, possit promoueri? Et respondet q̄ non. Et accipit hic concubina que habet loco vrotis. Additur etiā in hac distinctione de arreptitijs, demoniacis, et caducis mane,

i ¶ Sed querit. hic titulat. xxxiij. dist. in qua magister ostendit q̄ bigami, corpore vitiati, vsurarij, publice penitētes, lusores, in scena ludentes, furiosi, arreptitij, accipientes meretrices in idē. xxx. vrores, habentes iij. dist. cōcubinas, nō possunt ꝓmoueri: q̄nquam tamen dispensa Archi. Usurarij alij mīti nō pñt ꝓmoueri frater nitatis, ‖ Ad ‖ Idez tenet ut not.

Cōtra: ‖ Idez

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

non debet: vt.xxv.dist.ca.vlti. Jo.

SJquis. ¶ Caius. Quidam post baptisma duas habuit vxores, vel vnam vxorem, et aliam concubinam. quæritur fuit ab apostolis vtrum talis posset promoueri. ⁊ respon. q⁹ non.

a ¶ Post acceptū. maxime. Idez erit si ante ⁊ baptisma habuit vnam et post aliam vxorem vel cōcubinā: vel determinat verbum infra positū.

† xxxvi. di. actus.

b ¶ Aut concubinam. post primam vxorē: talis tamen ex dispēsatiōe quā dogz ꝓmouet. i. e. habuisse. ⁊. xxxiij. distinct. fraternitatis.

¶ Deseruientes. ¶ Exponit modo Gratianus qui dicantur sacro ministerio deseruire: et dicit q⁹ subdiaconi ⁊ acolythi: ⁊ q̄liter deseruiant, dicit. Exponitur etiā q⁹ concubina intelligitur illa que ante vxorē ducta fuit vel post mortē vxoris.

M Aritū. ¶ Cassas. In hoc capi. r. enumerantur impedimenta pro quib⁹ aliquis repellitur a ꝓmotione: vt si marit⁹ fuit duarū matronarum: vel ꝓter vxorē concubinam vel meretricem in matrimonium assumpserit ⁊c.

c ¶ Cōcubinam.

SJ quis post acceptum a sacrum baptisma secundis fuerit nuptijs copulatus aut cōcubinam b habuerit, non potest fieri episcopus, nec sacerdos, nec diacon⁹, aut prorsus ex numero eorū qui in ministerio sacro deseruiunt.

D eseruientes sacro ministerio intelliguntꝫ subdiaconi, qui calicē diacono offerunt: ⁊ acolythi qui cum cereis diaconos precedūt: vnde ceroferarij dicūtur: q̄ etiā vinū ⁊ aquā ꝓparādo calici subministrāt. Concubina intelligenda est ꝓter vxorē: vt iste sit sensus capituli. Si quis post acceptū sacruz baptisma secundis fuerit nuptijs copulatus, aut concubinam habuerit: distinguēdum est, anteq̄ vxorē duxerit, siue post mortē vxoris. Vnde beatus Grego. ait. ¶ Duarū matronarum maritus post baptisma, clericus non ordinetur.

M Aritum duarum matronarum post baptisma, clericum non ordinandum censem⁹: nec eū quidem qui vnā concubinā c vel meretricē in matrimonium assumpserit. Nec illuz q̄ semel ipsum

† Dic Arg. q⁹ si quis habuit virginē concubinā, licet postea sit melius mat eā in vxorē, q⁹ nō potest ꝓmoueri: vt. xxxiij. dist. cuz illō non randum. ⁊ ca. precipimus. ⁊. xxx. q. v. qualis. Zdicit: d ¶ Vel meretricē. xxxij. q. i. c. nō est culpādus. arg. cōnā q̄tū tra. Sol. illud in fi cura. ⁊ ita ex vno eodēq⁹ facto punit ad legē quis ⁊ meret: vt. ff. qui. vt indig. l. j. †

promotionis re⁹ est vt hic: fz q̄tū ad gratiā vnio cēs. arrv. q. j. c fi. xxxij. nici ⁊ epileptici ⁊ furiosi nō debēt ꝓmoueri. Jo. de fan. q. v. c. i le. Ar.

e ¶ Vel intuito. i. ex indignatione vel ex nimia cōmotione. secus si propter necessitatem faceret: vt. lv. distinct. si quis a medicis.

f ¶ Illos. talis etiam deponitur. xlvij. distin. de petro. et ca. quoniam.

g ¶ Penitētia. vt. lj. dis. q̄ in aliquo. ⁊. l. dist. de his.

h ¶ In furiā. tñ ꝓmot⁹ nō deponit: vt. vij. q. j. q̄uis.

¶ Omniter. ¶ Hec est secūda pars huj⁹ dist. in qua ꝓbat p tres authoritates sanctoꝝ patrū q⁹ demoniacus, epileptici ⁊ furiosi nō debēt ꝓmoueri. Jo. de fan.

¶ Caius. Statuitur in hoc ca. q⁹ illi qui a demonibus arrepti eliduntur, non debent sacris altaribus ministrare: nisi suspensi per annū inueniātur ab incursu demonum liberati. Illi vero qui morbo epileptico vel caduco laborant, non ministrent nisi prius inquirat qualiter illi laborēt: qui si in terram cadūt, non ministrēt. Aliqs vero egritudinibus laborantes non ꝓhibentur. Et no. q⁹ hoc ca. loquitur de iam promotis.

i ¶ De his. q̄ ita verantur, distin- guēdum est. nam frequenter cadūt. nō debēt ministrare: vt. j. vij. q. ij. c. j. si vo raro, ⁊ emittūt voces cōfusas, similiter nō debēt ministrare: vt. j. vij q. ij. c. ij. si aut raro, nec emittūt voces confusas, possunt. ⁊z habere debent coadiutores: vt. vij. q. j. illud. ꝓmoueri aūt nō possunt tales ex quo passi sunt semel: vt. ij. ē. ca. mariti. Et hec est opinio d, nec in hoc ꝛz contradictionē. In demoniacis similiter nil la est ꝺdicio inter d. et alios quo ad ꝓmotionē: q⁹ oēs dicūt q⁹ null⁹ talis d ꝺz ꝓmoueri: vt ca. mariti. ⁊. ca. clerici. Jn ꝓmotis aūt distinguit inter d. ⁊ alios. Nā dicunt alij q⁹ sicut nō debet ꝓmoueri q̄ semel est arreptus a demone, ita nec ofi- ficiū potest exercere etiam si iam ꝓmot⁹ sit: ⁊ qui hoc sic dicunt, illaz literā, ut dicit q̄ tamē, aliter intelligunt ꝫ d. nam dicūt q⁹ hoc relatiuum qui, referrtur ad ꝓme positum: ꝫz epilepticos: ꝫ est sensus litere: exceptis illis qui sine passionibus. i. qui sine vocis cōfusa emissione ⁊ spume iactatione: qui tamen ⁊ ipsi. i. isti q̄ hoc non faciunt, sed tantū cadunt, debent esse tādiu suspēsi, donec appareat eos per annū liberatos. i. nō occupatos incursu demonū. i. appareat q⁹ illa passio non est demoniaca, sed epileptica. d. vero dicit in demoniacis ꝓmot⁹ q⁹ si per annum steterunt ⁊ non fuerunt passi supradicta, possunt exercere diuina officia. vnde dicit q⁹ illō rela tiuum qui, referrtur propriē pro demoniacz, ⁊ improprie fm eum ponitur in fi. liberati.

k ¶ Vel indiscusse. i. temere.

l ¶ Exceptis illis. epilepticis qui raro cadunt.

m ¶ passionibus. i. sine spuma ⁊c.

n ¶ Qui tamen. ꝫz demoniaci. d.

o ¶ Spatio. vij. queſt. ij. ca. vltimo contra. Sed ibi fuit Arg.

dubium: hic certum.

a ¶ Clerici. ¶ Sacri regiminis. Ex hoc q̄ dicit sacri regiminis, videtur q̄ ad minores ordines bene (possunt promoueri. Lau.

¶ Sozadeo. ¶ Casus. Quidā epi permittebāt demoniacos presbyteros caducos et furiosos ministrare diuina: quos Gelasius reprehendit: z̄ quia q̄ hoc fieri non debet, ne per hoc generet̄ scandalum christianis quia lex mosaica nō permittebat egros corpore tāgere sacra: multo ergo minus in nouo testamento demoniacis, caducis, et furiosis debet hoc permitti.

b ¶ Opere. i. diuino obsequio.

c ¶ Necessitatis. id est infirmitatis.

d ¶ Ne quibuslibet. prima ratio.

e ¶ Sauciatum. id est debilitatum: vt. xlix. dist. ca. j.

f ¶ Diuina. id est mosaica.

g ¶ Quanto magis. q. d. ex quo vitiati corpore remouentur, multo magis vitiati mente: argu. xxviij. dist. sedulo.

Clerici qui in adolescentia a demonib⁹ cognoscuntur obsessi, ad superiorem sacri regiminis[a] gradū ascendere non possunt.

Item Gelasi⁹ pa. ¶ De eodē.

Sozadeo sane compertum rimus illicita quęq; prurumpere, vt a demonibus similibusq; passionib⁹ irretitis ministeria sacrosancta tractare tribuatur: quibus si in hoc opere[b] positis aliquid propter necessitatis[c] occurrat: q̄s de sua fidelium q̄ salute confidit vbi ministros ipsos curationis humane tanta perspexerit calamitate vexari: atq; ideo necessario remouēdi sunt, ne quibuslibet[d] p quib⁹ xp̄s mor-tu⁹ est, scādalū generet̄ infirmis. Postremo si corpe sauciatus[e] fortassis aut debilez nequaq; sancta contingere lex diuina[f] permisit: quāto[g] magis doni celestis dispēsatores esse non conuenit (quod est deterius) mēte pcussos? Item Innoc. pa. Felici epō Capua.

¶ Qui tēpore baptismi vxores habent: si postea religiose vixerint, clerici fieri non prohibentur.

Alici qui habētes vxores baptizati sūt, ac sic seinstituerūt[h], vt in nullo eorum opinio vacilleat: aut clericis iuncti sunt, aut monasterijs[i] ex quo baptizati sūt adheserunt: si non concubinam, si non pellicem[k] nouerint, si in bonis operibus vigilauerint: non prohibentur huiusmodi ad clericatus sortem assumi.

Ceterū ante susceptū sacruz ordinē quosdam legimus concubinam habuisse, quos tamē sacri canones non reijciunt si post sacrū ordinē ab eius commixtiōe sese immaculatos custodiunt. Unde Grego. andree tar. episcopo.

¶ De quodam episcopo qui ante fuit episcopatus apicē cōcubinam habuit.

Habuisse te cōcubinam manifesta veritate cōperim⁹: z̄ te illi⁹ criminis participationem habere: de qua etiā cōtraria est quibusdā innata suspicio. Sed quia in ambiguis[l] rebus absolutū nō debet esse iudiciū: hoc tue cōsciētie cōmittendū[m] eligimus. quapropter si in sacro ordine cōstitutus eius te recolis pmixtione maculatuz, sacerdotij honore depositō[m] ad ministrādū nullo modo presumas[n] accedere: sciturus in aie tue periculo te ministrare: et deo nostro te sine dubio reddere rationē si huius sceleris cōscius in eo quo es ordine celans veritatē permanere volueris.

¶ Distinctio. xxxiiij.

Omesticarū[o] q̄z psonarū imoderatā familiaritatē eōz vitare oportet. Ñ Nicolaus pa. ad aluinū archiepm.

[a] Arg. hoc sedulo.

[b] Casus. Felix episcop⁹ scribit ab initio. an laici q̄ tēpore maxime baptismi vxores habuerunt, possint promoueri. Et rñ. q̄ sic, nisi preter vxorem concubinā vel meretricē vxoris affectu cognouerint.

[c] Instituerūt. i. info. mauerunt.

[d] Si non pellicem, pellicē vocat quā quis ad tempus habz causa fruēdē libidinis.

[e] Ceter. ¶ Casus. Supra dictū est q̄ ille q̄ preter vxorē habuit concubinā, promoueri nō pōt. Hūc vero dicit q̄ multi inueniunt scabinas habuisse quos canones non reijciūt si post sacrū ordinē se immaculatos custodiunt.

[f] Habuisse. ¶ Casus. Andreas tarentanus epūs habuit cōcubinā antequā esset epūs. z̄ hoc Greg. bñ nouerat. Sed quidam dicebāt post epatum eum habuisse

[g] ¶ In ābiguis. ꝫ. xiiij. dis. sicut. ꝫ. Sz dic q̄ triplex ē ābiguitas. ābiguitas iuris: ambiguitas facti: ambiguitas psone. vbi ābiguitas iur̄ est, ibi de sil'ib⁹ ad similia pceditur: vt. xx. distinc. de libellis. et de tali ambiguitate loquit illud ca. xiiij. dist. sicut. sed vbi factū ambiguum est, tūc nūq̄ fere dā est snia in alicui⁹ preiudiciū: vt ij. q. iij. graue. hoc ideo dico q̄ si nulli fit preiudiciū, vt in baptismo, consecratione, vel ordinatione: bene fertur in dubio certa sentētia: sz vt baptizet: vel ecclesia ꝑsecret̄: vel denuo ordinet̄: vt de ꝑse. di. iij. paruuloz. z̄ di. j. solēnitates. et lxviij. dist. pbr̄i. tñ q̄nq; dubitat de facto, et ferē snia in preiudiciū alteri⁹: vt eē de spō. inuenis. sed illud est ꝓpter periculū aie. Ubi aūt est ābiguitas psone, ꝫ factū est certū: bene fertur certa sentētia: vt. v. q. j. quidam.

[h] Ambiguitas est triplex. ij. ps.

[i] ¶ Cōmittēdū. ꝫ quare nō idicit ei hec purgatio? Sed q̄ erilis fuit infamia: z̄ sic q̄nq; alicui⁹ ꝓpie cōscien hoc q̄ tie ꝑmittit: vt. ē. legit et distin. iij. ca. denique. ij. q. q̄. et. xv. q. viij. ca. v. quanto. Arvir cum propria.

[k] Adim Depositō. i. dē. xxxv. si duo.

[l] Presumas. Arg. q̄ occultum delictum reddit homine irregularē. Arg. cōtra dist. p̄ri. erubescāt. Dic vt ibi, hoc forte in eo casu q̄n non penituit sup crimine.

[m] Omesticaz. ¶ hec di. diuidit in. ix. ptes. In quarū opinia repḥendit Franus quēdā epm q̄ erat venatus hoc.

[n] Postulasz tunc hz locum. ē ō vomitū. legit et to. posteaz

tor: t cū filia nimiā familiaritatē habebat. Sexta ibi: Cōcubina. Tertia ibi: Cerex. Quarta ibi: Qs ergo. Quinta ibi: Sūr. Sexta ibi: Que aūt. Septima ibi: Sz postea. Octaua ibi: Quib⁹ aūt. Nona ibi: Uidua. Jo. de fan.

¶ Casus. In hac. xxxiij. dist. ostendit S. tianus abstinendum esse a nimia familiaritate domesticaruz mulierz. Addit etiam qualiter in superioribus cap. accipiatur cōcubina.

¶ Domesticaruz. In hac. xxxiij. distin. ostēdit q̄ clerici etiam domesticis psonis nō exhibēt nimiā familiaritatē: t q̄ clerici nō interēūt venationib⁹ aut aucupationibus. Secundo ostēdit qualiter accipiatur cōcubina in superioribus capi. si quis post. ca. marituz. c. habuisse. que cap. sunt. 5. distin. pri. Tertio adūgit de multis non promouendis. et q̄ bigami quādoq̄ promouentur ad subdiaconatū: vt. j. eo. lector. Quarto ostendit q̄ clerici nō debent interesse conuiuijs nuptiaruz. In fine ostēdit propter cui⁹ vidue copulam q̄s impedit a promotione.

Q Uorūdam. ¶ Casus. Alfredus epūs in duobus peccabat: scilz in venatione more germanorum t gallor: t in immoderata filie sue familiaritate: propter q̄ mala fama erat orta de ipso: t ideo sepe correptus ab aluino t ei⁹ suffraganeis fuit: nulla tenus tñ emēdat⁹ fuit. quare Nicol. precepit vt cōcilio epor̄ vocato moneant illū vt a supradictis se abstineat: quod si non fecerit, excōmunicetur: tandem si contumax fuerit, deponatur.

¶ Etiam consanguinearum immoderatas familiaritates episcopum vitare oportet.

Q Uorūdā relatione fideliū nr̄is auribus intimatum est q̄ Alfredus epūs, q̄ et iuuenis dr̄, venationi sit deditus: quod vitiū plurimos etiā de clericali catalogo gr̄e dūtaxat germanos[a] t gallos irreuerentes implicat. verū iste (si ita est vt audiuim⁹) merito iuuenis dicitur: quia iuuenilibus desideriis occupat⁹, nulla grauitate constringit. nam (vt beatus dicit Hiero.) Venatorem[b] nūq̄ legimus sanctū. Nihilominus aūt de hoc epō relatuz est, apostolatui nostro q̄ cum quadā filia sua immoderatā teneat familiaritatē: t ob id mala fama[c] ei orta sit, p qua re a sctitate tua ceteris q̄ coepiscopis suis admonitus atq̄ correptus est, sed nullatenus emēdatus: que res in hoc maxime displicet, et magis ac magis deteriorē de se reddit opinionē, in quo btitudini tue et ceteror̄ coepor̄ suor̄ rōnibus nō obedit: et p inobedientiam in culpā protoplasti relabitur. Opz ergo fraternitatē tuā synodale cum epīs⁹ t suffraganeis tuis cōuocare conciliū: t hūc salutaribus eloquijs epūm conuenire: atq̄ illi pastorali authoritate precipere q̄tenus ab oīm bestiarū[d] vel volucrū venatione penit⁹ alienus existat: atq̄ ab immoderata filie sue familiaritate semet oīno coerceat. Oz si parere ptēpserit: t tā, p venationis delectatione ēp̄s, p īmoderata filie sue, p uersatione vitāda vobis admonētibus obedire distulerit: a vr̄o collegio excōicatus[e] abscedat. Oz si in hoc contumax adhuc apparuerit: a ministerio cessare debebit.

Ex cōci. Aurel. iiij. Palea. Piscopum, pbr̄m, aut diaconum canes ad venandum, aut accipitres, aut hmōi res hr̄e non licet. Oz si q̄s taliū p̄sonarū in hac voluptate sepius detētus fuerit: si epūs est, tribus mēsibus a cōione suspendat: diacon⁹ vero ab omni officio et cōione suspendatur. Item. Palea.

Omnib⁹ seruis dñi venationes t syluaticas vagationes cū canibus: t vt accipitres aut falcones habeant, interdicimus. Cōcubina[g] autē hic intelligitur que cessantib⁹ legalibus instrumentis vnita est: t pūgali affectu ascisci[h] b. hāc cōiugē facit affectus: concubinam vero ler⁹ nominat. De hac dr̄ in cōci. Toletano.

¶ Qui nō hz vxorē, loco ei⁹ concubinam licet habere.

Si qui[k] nō hz vxorē, et pro vxore cōcubinā hz: a cōione non repellatur: tñ vt vni⁹ mulieris, aut vxoris, aut cōcubine sit cōiunctione[l] contentus. Item Isidorus de distantia noui et vete. testa.

Q Uistiano non dicam plurimas, hz nec duas simul habere licitum est: nisi vnam tñ aut vxorem aut certe loco vxoris (si coniunx deest) concubinam[m].

germāi. a ¶ Hermanos. id est teutonicos, qui sunt verū germāi dr̄. men, vel vere nobiles. Arg. extra de elec. venerabilem.

b ¶ Venatorem. existentem venatorem: ne obiciatur de eustachio. lxxxvj. distin. esau.

c ¶ Fama. Non q̄ aliq̄ id ibi sentiat criminis existimatur, propter fedus naturale: t sed quia coram oibus caninis osculabatur et ponebat manū gremiū ei⁹: t ideo fuit ei indicta purgatio. sic et ē de pur. c. cū in iuuentute.

d ¶ Epis. Arguit q̄ solus merito propositi. sū⁹ nō pōt aucupare cām: t epi etiam ciuilē: vt. xj. q̄. j. ad clericos. et. vj. q̄. j. iij. si inter.

e ¶ Bestiarum. lxxxvj. dist. qui venatoribus.

f ¶ Excōicatus. vt nō intersit cum reis negocijs cōmunibus.

¶ Concubina. ¶ Casus. Dicitur hic q̄ in precedenti dist. accipit concubina que cognoscitur vxoris affectu, sed nō fuit ducta cū solennitate: et talem ler⁹ concubinam vocat.

g ¶ Cōcubina. Respicit id q̄d. 5. proxi. dist. ca. j.

h ¶ Ascisci tur. i. amplectitur.

i ¶ Ler. canonicat. vt. j. c. pri. vt. et iā ler ciuilis: da concubinatus a lege nomen accepit. vt. ff. de cōcu. in cubinatu.

k ¶ Si qui. xxx. q. v. aliter. contra, Sed ibi loquit q̄n nō ē stat⁹ mutuo cōsensu.

l ¶ Cōiunctione. sm leges ita est q̄ si iparēs sunt plene ztētiū, nō pōt fieri mētio, nisi dotalia inter ueniāt. C. de nup. ipialis. §. mo. t illē. ff. de do. donationes. sec⁹ si iparēs. ff. de ri. nu. i.

m ¶ Christiano. ¶ Cōcubinā. i. mulierē nō solenniter

Ex dictis Augustini.

¶ Palea.

HAuete charissimi membra christi, & matris catholice ecclesie filij. Q̃ dico competentibus, audiant fideles: qđ dico fidelibus, audiãt cõpetentes: qđ dico fidelibus et cõpetentib⁹ et penitẽtibus, audiant et catechumeni: audiant omnes & timeant, et nemo cõtemnat: sic sit mihi in cõsolatione vester audit⁹, ne vobis sit in testimoniũ doloꝛ meus. Competentibus dico, fornicari vobis non licet: sufficiãt vobis vxores. audiat deus si vos surdi estis: audiant angeli si vos contemnitis. Concubinas habere non licet vobis. et si nõ habetis vxores, tamen non licet vobis habere concubinas: quas postea dimittatis et ducatis vxores. tanto magis damnatio erit vobis si volueritis habere vxores & concubinas. Ceterum si nõ talis concubina fuerit: & etas illius de quo agitur, future incontinentie suspicionem auferre dinoscitur: apostolica concessione ad ordinẽ diaconatus prouehi potest.

Unde Pelagius papa scribit Florentino episcopo.

¶ Cui post mortem vxoꝛis habuerit de ancilla filios, diaconus fieri permittatur.

HAternitatis tue relatione suscepta ei⁹ latorem secũdas quidem nuptias expertũ non fuisse didicimus: castitatem tamen cum puoꝛi non seruasse cõugio desig̃nasti: et quãuis multa sint que in huiusmodi casibus obseruari canonice iubeat sublimitatis authoꝛitas, tamẽ q̃ defectus nostri tpis quibus nõ solũ merita sed coꝛpoꝛa ipsa hoim defecerũt, districtionis illius nõ patik⁹ manere censurã: & etas illius de quo agitur, future incontinẽtie suspicionem auferre dinoscitur: vt ad diaconat⁹ ordinẽ possit prouehi, concessisse nos noueris. Micenam vero ancillã ei⁹, de qua se post vxoꝛis trãsitum filios habere confessus est: iubemus vt tua dispositione cuiq̃ monasterio cõtinentiã pfessura⁹ tradak.

Hoc ex dispensatione misericordie. Ceterum ex rigoꝛe discipline intelligitur illud Aurelianen. concilij.

¶ Nõ admittak ad clerũ qui preter vxoꝛẽ aliã cognouerit.

SI quis de laicis post vxoꝛẽ suã aliã cuiuscũq̃ cõditionis cognouerit mulierẽ, in clerũ nullatenus⁶ admittatur. Quod ergo de pelice et meretrice apud Grego. et Inno. scribit, ꝓpter spem future incõtinẽtie cõstitutum esse credik: q̃ difficile cõtinentiã seruat q̃ semel licito concubitu maculare nõ metuit. vel ꝓhibek ordinari qui pellicẽ vel meretricẽ cognouerit marita li affectu: vl̃ q̃ coꝛrupta floꝛẽ ꝛginitatis amiserit: vel q̃ meretricari⁹ nõ desinit, lz in vxoꝛẽ ducak. vtrũq; eĩm ipedimentũ cuilibet pstat quominus ad sacros ordines ptigere valeat.

Unde Hila. pa. scribit dicẽs.

¶ Qui ꝛginẽ nõ duxit vxoꝛẽ ad sacros ordines nõ accedat.

QUarendum ergo in primis est ne ad sacros ordines (sicut gestis puoꝛib⁹ ante scriptũ est) quisq̃ q̃ vxoꝛem non duxit virginem⁶, aspiret.

Item Grego. vbis Romane presul silitano episcopo.

¶ Bigam⁹, vel penitens, coꝛpoꝛe vitiatus, lras ignoranc, curie vel cõditioni obnoxius, clericus non fiat.

QRecipim⁹ ne vnq̃ illicitas ordinationes facias, nec bigamũ aut q̃ ꝛginẽ nõ est sortit⁹ vxoꝛẽ, aut ignorantẽ⁶ lras, vel qualibet parte

† r.xxv. q.iij. de fornicari. pa.

† Ceterus. ¶ Dec. est tertia ꝓs di. i q̃ di. q; cũ viro ꝛcubinario ex cã pt dispensari. Jo. de. f.

† Cui⁹. Dictũ est ꝛ.q; si q̃s ꝓter vxoꝛem habuit vxoꝛis affectu concubinã ꝓmoueri non põt: ꝛ si fornicaria habuit, nec habetur suspect⁹ de incõtinentia in futuro, poterit ꝓmoueri.

HRaternitatis. ¶ Cui⁹. Clericus quidã mortua vxoꝛe in subdiaconũ est ꝓmotus: q̃ secũdas nuptias non ꝛxit: veritũ cũ micena ancilla sua fornicationem ꝛmisit: modo volebat i diaconũ ordinari: vñ q̃situr floꝛentinus epus an possit: Et rñ. pelagius pa. q; fic duab⁹ rõnib⁹. Una est q̃a defect⁹ nri tpis nõ patiť rigoꝛẽ antiquoꝛ canonũ valere: & q̃ etas ist⁹ subdiaconi suspicionẽ incõtinẽtie a se remouere videt micena ꝛo ancilla de q̃ ꝛfessus est filios habuisse, monasterio tradak.

a ¶ Nõ patitur. ecce casus vbi plꝰ iuris hz luxuria q̃ castitas: q; castus repelleret si ꝛxit cũ scõa: lz fornicator nõ. Ad idem facit ex de biga. q̃a circa. Jtez p istud ca. q̃d dicit derogatuz esse illi. xxv. di. c. vi. q̃a cũ istud sit eqtas & illõ rigoꝛ, merito eqtas preponik rigoꝛi: vt xiv. di. lz. l. dist. pos. deret. ex de fur. c. vl. c. ō m. placuit.

b ¶ Professura. alibi ōt q̃ dz vendi vt. lxxxj. dist. q̃dã. alibi ōt q̃ redigik i futurũ: vt. xxxij. di. eos. Sed dic q̃ diuersitas penarũ episcopo dat optionẽ: ? vt ex de offic. dele. ō causis. Uel distinguas an sint publice ducte q̃si vxoꝛes, vel nõ. xv. q. vl. cũ multe. Sz qualr precipik illi intrare religionẽ: cum hec res nõ sit ꝓcepti: vt. xxxij. q. j. integritas. ¶ Dic q̃ rõne delicti cogit̃ intrare mõ. ꝛsteriũ q̃nq; aliq̃s ad agendã pniam: vt l. dist. si ille. & lxxxj. di. si q̃s cleric⁹ vel expone iubem⁹. id est consulimus.

† de hoꝛ not. xxj. q. ij. in ꝛsuma.

Religionẽ q̃nq; cogitur quis intrare.

iiij. ꝓs.

SZ quis. Nullatenus. H ō stricto iure loquik: vt illõ xxv. dist. puniã.

† Sub. et illud j. q. vij. si quis omnẽ.

¶ Ub ergo. ¶ Hec est. iiij. ꝓs hui⁹ dist. in q̃. ꝓbat p ser. authoritates sactoꝛũ patrũ q̃ null⁹ ep̃s dz ordinare bigamũ, vel vidue maritũ, illiterat̃, penitẽtẽ, obnoxiũ curie: nec illũ q̃ coꝛrupte vxoꝛe suã post q̃s sciuit illam adulterã. Jo. de fan.

¶ Cui⁹. Dictũ est ꝛ. l. c. fraternitat̃, q̃ ille q̃ fornicat⁹ ẽ põt ꝓmoueri. lz q; videbak Jrium ei qđ dictum est. ꝛ. in xxxij. dist. l. c. maritũ. & c. laici. nõ ꝛstituũ est q; tales cũ difficultate cõtinẽtiã fuãt: vel q; coꝛrupte erãt cũ q̃d⁹ ꝛfert: vel meretricari non cessant, lz in vxoꝛes ducank.

b ¶ Meretricari. hec rõ nõ valet: q; nũq̃ marit⁹ coꝛrupte ꝓmouetur.

c ¶ Urãdum.

e ¶ Uirginẽ. xxx. q. v. qualis.

f QRecipim⁹. ¶ Igr̃ãte li

† 2.j.q.ter.as. scz prohibus: vt.xxxvj. dist. illiteratos. †

j. ℣. ecce a si clerici b cus. ℣. hic sol. ēt li. vj. de tēp. ordi. nul. ℣. pena imponat tale ordināti.

¶ Vitiatum. enumuter.

¶ Sed si qs. iā ordinatos supple. alr idē repeteret.

¶ Idem. ¶ Casus. Aliquis accepit virginē i vxorē. Ipsa postea adulteriū cōmisit, quereba[t] vtrum ta lis deberet promoueri, vel remanere in ordine iā suscepto. Et rndet q si laic⁹ est, non pōt postea ad eccliasticum ordinē promoueri. si clericus est dimittat eam: aliquin sit a ministerio alienus.

¶ Admitti. sed nonne hic videtur numis rigor q aliqs sine culpa sua punitur? Propter hoc intelligūt quidā quod hic dicit, quādo maritus patron⁹ est turpitudinis, z leno: scz certe tūc repelleretur ppter, ppriū delictū: vt.xxxj.q.j.c. j.er.q. Dic ergo q ideo, phibet, quia est maritus corrupte: tñ si nō cognouit eā post adulteriū ppetratū, promouet: vt.j.e.c. vlti. Sed pone q vir tuus sine metu bi famie ani vxori debitū reddek post pēdēte accusatione adulterij.

¶ Non fiat. sacerdos cuius vxorem euidēter cōstat adulterium admisisse.

¶ Idem. ¶ Si cuius vxorē adulteriū cōmisisse cū esset laicus euidēter fuerit ꝓbatū: hic ad ministeriū eccliasticū admitti non pōt. Qz si in clericatu eo iam cōstituto adulterauit, dato repudio dimittere eam debet. Si vo retinere eius cōsortium velit, non potest suscepto ministerio perfrui.

Item ex cōcilio Martini pa.

¶ De eodem.

¶ Si laici vxoi i adulterio fuerit dēphensa, hic talis ad ministeriū eccliasticum nullo modo adducat. Si autē post ordinationē alicuius clerici vxor adulterata fuerit, dimittat eā. Si autē cū ipsa voluerit ꝑmanere, a ministerio existat alienus. Uemissis au thoritatib⁹ bigami et q̄ ꝛgies nō sunt sortiti vxores, a sacris ordinib⁹ phibent.

¶ Non fiat. qui ān baptisma seu post baptisma viduā duxerit vxorem, nō admittat ad clerum.

¶ Idem. ¶ Si quis viduam scz laicus duxerit vxorē seu ante baptismū seu post baptismū, non admittat ad clerū: q eodē vitio videt exclusus. in baptismate em crimina dimittunt, nō accepte vxoris cōsortium relaxat. q si nō putatur vxor esse cōputāda q̄ ante baptismū ducta est: ergo nec filij q ante baptismū geniti sūt, pro filijs habeant. Prohibentur etiā bigami a quolibet ordine clericat⁹: iuxta illud Ambrosij ad Uercellenses.

¶ Qui secunda coniugia sortiuntur, clericus non fiat.

¶ Idem. ¶ Si quis⁹ viduam scz laicus duxerit vxorē seu ante baptismū seu post baptismū ducta est: ergo nec filij q ante baptismū geniti sūt, pro filijs habeant. Prohibentur etiā bigami a quolibet ordine clericat⁹: iuxta illud Ambrosij ad Uercellenses.

¶ Qui secunda coniugia sortiuntur, clericus non fiat.

¶ Idem. ¶ Si quis⁹ viduam scz laicus duxerit vxorē seu ante baptismū seu post baptismū, non admittat ad clerū: q eodē vitio videt exclusus. in baptismate em crimina dimittunt, nō accepte vxoris cōsortium relaxat. q si nō putatur vxor esse cōputāda q̄ ante

Ancilla a cū dño ḋcēs li in vxorem, ipsa libera efficiat

SI quis. ¶ Ancillam. Sed quare hic prohibetur cum tamē eoipso q̄ aliquis ducit ancillā suam liberā efficiatur: vt.C.de lat. liber. tol. aut.ad hoc.t.C.De ope.libe.liberte.similiter tenet matrimonium cum aliena ancilla: vt.xxix.q.ij.ca.j.t.ij. Rñ. propter prerogatiuam sacerdotij. Vel ideo q̄ non videtur ibi esse plenum matrimoniū: vt.xxxj.q.ij. sicut non omnis. t ideo nō videtur ibi esse plenum sacramentū. ¶ Vel hoc ideo contingit, q̄ vilis persona presumit q̄ contrahit cum ancilla.

a Tale matrimoniū non videt plene desiere b ppt ce cie familie: cramē: tus. fm Z.au. et Hug.

VIdua est. vt hoc me intelligas dic q̄ vidua ot q̄ a vidua.i. diuisa vt separata est. Nam iduo, as, dicit separare vel diuidere. et dicit sic ab idus q̄ est diuisio vel separatio fm Pol. t dic vidua scilz ex cuius copula quis impeditur. Hug, Io. de san.

b ¶ Maritus. qui in eam gessit maritus nomen, eam carnaliter cognoscendo. Z.au.

vij.ps d ¶ Meretrix. aliquādo ot meretrice cuius turpitudo publice venalis est: vt.xxxj.q.iij. meretrices.

c Adde gio. de spōsal. int opa gi. t cy. i.l.mer. cale. C. de ād. eb tur. caual. z, bal. l.l. nccp na tales. C.de p= ba.

¶ Que multorum. que admisserit plures q̄. xxiij. milia hoim: vt.xiv. dist. disciplina, vel que admisit.lx. vt et de clerico excōca.l.: tores.

¶ Sed postea. Hec est septima pars huius distinctionis in qua ponit quomodo olim in bigamis dispensatum fuit vt subdiaconi essent. Joan. de san.

ancillarū vel meretricū clerici fieri nō possunt. Unde in canonib⁹ apostolor̄ legitur.

¶ Spectaculis publicis manc̄patam, vel rescissam, vel ancillam ducens vxorem, diaconus non fiat.

SI quis viduam et ejectam acceperit, aut meretricem, aut ancillam [a], vel aliquam de his que publicis mancipantur spectaculis: non potest esse episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut ex numero eorum qui ministerio sacro deseruiunt. Que autem sit vidua, q̄ ejecta vel meretrix, Hiero. ad Fabiolā de veste sacerdotali ostendit dicens.

¶ Que sit vidua, vel ejecta, vel meretrix.

VIdua est [b] cuius maritus [c] mortuus est. Ejecta est que a marito viuente ejicitur. Meretrix [d] que multorum [e] libidini patet.

Sed postea temporum defectu cōdescēdens papa Martinus in minoribus ordinibus constitui eos permisit, non regulam prefigendo, dicens.

¶ Inter lectores vt ostiarios deputetur subdiaconus secundam ducens vxorem.

SI subdiaconus [f] secundam vxorem duxerit, inter lectores [g] vel ostiarios habeat: ita vt apostolū nō legat. Necessitate tamen exigente bigamus vsq̄ ad subdiaconatum potest promoueri. Unde Martinus papa ait.

SI subdiaconus. ¶ Casus. Quidam promotus ad subdiaconatum secundam duxit vxorem. quereba tur quam penam pati deberet? Et respondet Martin⁹ papa q̄ deber redigi inter minores ordines: epistolam vero postea legere non debet.

f ¶ Si subdiaconus. Collige casum ex eo quod habetur. ℈. xxxj. dist. ℌ. similiter. in fine.

g ¶ Inter lectores. Hoc ex dispensatione: sed de iure commium perdit priuilegium clericale: vt.lxxxiij. distin. quisquis. ideo fit hoc ex dispensatione, q̄ remanet in sacris minoribus ordinibus.

¶ Uiduā ducēs vxorem, subdiaconus fieri non potest.

LEctor si viduam alterius vxorem acceperit, in lectoratu permanebat: aut si necessitas fuerit, subdiaconus fiat [h]: nihil autem supra. similiter si bigamus fuerit.

Quibus autem propria coniugia prohibentur, interdicitur etiam nuptialibus conuiuijs interesse.

Unde in Agathensi concilio legitur.

¶ Nuptiarū cōuiuijs presbyteri interesse non debent.

PResbyteri, diacones, subdiacones, vel deinceps quibus ducendi vxores licentia modo non est, etiam aliarum [i] nuptiarum euitent cōuiuia: nec his cetib⁹ misceātur vbi amatoria cantantur et turpia, aut obsceni motus corporum choreis et saltationib⁹ efferuntur: ne auditus z obtutus sacris ministerijs deputati, turpiū spectaculor̄ atq̄ verbor̄ cōtagione polluant.

Uidua vero est intelligenda si post solemne fedus nuptiarū, morte interueniente a viro suo diuisa fuerit. Ceterum si anteq̄ cōueniant, fatali necessitate ab alterutro diuisi fuerint: lz ex sponsalibus vxor sit appellata: non tamē post mortem sponsi, etiā si in propria sit ducta et etiam cum eo velata, vidua appellatur: nec ex eius copula a sacris ordinibus aliquis prohibetur.

LEctor si viduam. ¶ Casus. Dicitur i hoc capitulo q̄ si aliquis in minoribus ordinibus constitutus viduam duxit in vxorē, vel bigamus fuerit: ex dispensatione poterit ad subdiaconatum promoueri: alʒ non.

h ¶ Subdiacon⁹ fiat. Sic ergo papa dispensat [7] contra apostolum: vt hic: et. lxxxij. distin. presbyter. Innocētius tamen dicit q̄ non licet dispensare cum bigamo: vt extra de biga. nuper. et hoc idem dicit Martinus. l. distinctio. si quis viduam. Lucius tamen dispensauit cum panormitano archiepiscopo, qui fuit bigamus. Item habes hic q̄ licet sit dispensatum in vno ordine, non ideo intelligitur dispensatum in ceteris: vt. xij. distinct. nos consuetudinem. et l. distinc. quicunq̄ penitens. sic dispēsatur in primo matrimonio, z non in secundo: vt. xxxvj. q. ij. si autem.

vlij.ps Dispensatio vtrum possit cū bigamo fieri.

7 Scilz vsq̄ ad pbratū nostris fuit facta hec dispēsatio: sed forte ibi fuit plus facta q̄z in ceteris. fm Hug.

PResbyteri. ¶ Casus. Dicitur in hoc capitulo q̄ illi quibus non est licitum contrahere matrimonia conuiuijs nuptiarum interesse non debent: ne p̄pter motus obscenos et turpia cantica, visus, z auditus eorum contaminentur.

lx.ps. l. distinc. quicunq̄ penitens. sic dispēsatur in primo matrimonio, z non in secundo: vt. xxxvj. q. ij. si autem.

i ¶ Etiam aliarum nuptiarum. Et si clerici fuerint in aliquo conuiuio, et aduenient ioculatores: surgant, et recedant de mensa: vt de consecratione distinctio. v. non oportet.

¶ Uidua. ¶ Casus. Dictum est supra q̄ qui viduam

habuit vxorem, repellitur a promotione. Nunc vero dicit q̄ vidua est cuius vir post copulā carnalē est defunctus. Ueruntamē si anteq̄ cognoscatur a viro suo, mortuus fuerit vir eius, non debet propter hoc vidua appellari: licet traducta fuerit & velata. Et si quis cum tali contraxerit, non repellitur a promotione.

¶ Valentino.

¶ Cas⁹. Valentin⁹ duxit quādam in vxorē que antea fuit alteri desponsata, & cū illo velata, sed nō fuit ab eo cognita: q̄ fuit preuentus: et sic virgo permansit. Dicitur hic q̄ propter hoc Valentino nullū impedimētum generatur quin valeat promoueri post mortem vxoris, vel ea viuente de consensu ipsius.

a ¶ Valentino. hūc casum habes extra de biga. debitum.

Quibus.

¶ Cas⁹. Dictū est supra a quibus ordinib⁹ bigami prohibeātur. In hac vero. xxxv. dis. prosequitur Gratianus tertium .c. apostolice regule: scz oportet ordinādum nō esse vinolentū, sed sobriū, quia in vete. testa. ministris tēpli prohibebatur vinum et sicerā bibere: ne propter ebrietatē corda eorū grauarentur: et q̄ vēter mero estuans despumat in libidinē. & hoc probatur exemplo Noe, & exēplo Loth. Et dicit q̄ vinolentus est q̄ frequenter vino repletur.

f. Ti. iij.

Leui. x.b.

b ¶ A quib⁹. Hic agitur de tertio ca. apostolice regule, opottet ordinandū nō esse vinolentū scz sobriū. & introducit multa in cōmendatione abstinentie, & in reprobatione ebrietatis. interserit etiā de pena illoz qui frequēter indulgent ebrietati: & dicit q̄ minores corporaliter puniūtur: maiores post admonitionē. xxx. diebus cōmunione priuantur: vt. j. eo. ca. vlti.

Et q̄ nec sic resipuerint deponent vt. j. ca. epis. h.

c ¶ Quia venter, pinguis vēter grossum generat sensum. xliij. dist. ℌ. si ergo.

Ludo perditū an repetipossit.

d ¶ Episcopus. ¶ Alee. clerici non debent ludere, vel ludis interesse: vt extra de vi. & ho. cleri. clerici. nec participes erunt ludentibus, nec inspectores ludi: vt in autē. de san. episco. ℌ. inter dicum⁹. col. ix. Sz nūquid potest repeti id q̄d in alea perditur? Dicunt quidam q̄ non: sed pauperibus est erogāda pecunia illa. arg. xliij. q. v. non sane. cum enim turpitudo vertitur ex parte vtriusq̄, melior est conditio possidentis. ff. de condi. ob. tur. cau. l. si ob turpē. melius credo q̄ possit repeti: vt. ff. de aleatoribus. l. vlti. in fi. etiam vsq̄ ad. l. anteriorem: vt dicit greca

Unde Pelagi⁹ papa scribit.

¶ Qui cū alio velata, non tñ illi nupta, vxorē duxerit sacerdos fieri non prohibetur.

Valentino * clerico cui mulier cū alio ante velata, nō tamē illi nupta, sz virgo permanēs, post mortē eius cū q̄ velata fuerat spōsa, cōiugali est copula sociata: q̄ iterū velamen accepit, nullum in promouendo generet obstaculū, q̄ nihil est quantū ad hunc articulū pertinet) qō ei de canonicis obuiet institutis.

¶ Distinctio. xxxv.

Quib⁹ ordinibus bigami prohibeant, et vtrū reputentur bigami q̄ āte baptismū habuerūt vnā et post baptismū habuerūt alterā: et an liceat sortiri vxores in sacris ordinib⁹ ꝓstitus, multorum authoritat⁹ breuiter monstratū est. Sequit autē in descriptione illa applica vt sit sobri⁹ q̄ ordinādus est, non violētus: qō et authoritate veteris testamēti introductū est. Ministri em̄ tēpli prohibentur vinū et sicerā bibere: ne ebrietate grauent corda eorum: vt sens⁹ eoz vigeat semper, et tenuis sit: vel quia venter mero estuās facile despumat in libidinē. Unde Noe ebrietate nudauit femora. Loth autē quē sodoma nō vicit, vina vicerūt.

Q. ō autē vinolētus esse prohibeat: nō semel sz frequēter vino repletus intelligi. Hinc etiā in canonib⁹ apostolor⁹ legit.

¶ Diacon⁹, presbyter, et ep̄s ebrietati & alee deseruientes nisi desierint, cōione priuentur.

Episcopus, aut pbr̄, aut diacon⁹ alee⁹ ar q̄s ebrietati deseruiens ᵉ, aut desinat, ᶠ aut certe damnetur. subdiaconus autem aut lector, aut cantor similia faciēs: aut desinat, aut cōmunione priuetur⁸: similiter & laicus. L. tē ll̄iero.

¶ Esus carnium, & vini post post diluuiū ꝓcessus legit post Christū aduentū inhibitus.

Ab exordio cōditionis humane nec carnib⁹ ʰ vescebamur: nec habemus repudiū: nec preputia nobis eripiebantur in signū ⁱ: & hoc cursu vsq̄ ad diluuiū peruenim⁹. Post diluuium autē cum datione legis date per Moysen quam implere ᵏ nullus potuit,

e ¶ Deseruiēs. i. valde seruiens: vt illa prepositio de augmenter. ff. de posi. l. j. in fin. quādoq̄ priuat: vt ibi: Sepe precor mortem: mortez quoq̄ deprecor idem.

f ¶ Aut desinat. non ergo pro quolibet delicto statim ep̄i debent fulminare vt vel excōicēt vel deponāt. ℌ ad idez facit. xxvj. dist. i. episcopus. et xcij. dist. capi. vlti. Si quotiēs peccāt homines, sua fulmina mitt at ꝓpter: exiguo tēpore nullus erit.

g ¶ Priuet. aut verberet: vt. j. eo. ca. vlti.

Ab exordio.

¶ Catus. In hoc ca. triplex status humani generis denotat. Nā a principio mūdi carnes non comedebamus, nec dabam⁹ libellū repudij, nec circuncidebamur. Post diluuiū ℣ data lege vinū cū carnib⁹ est assumptū, & repudij duritia est ꝓcessa: & cultell⁹ circūcisionis est datus. Postq̄ ℣ Christ⁹ venit, o reuolauit ad a. i. finis ad principiū: q̄ hodie nō circūcidimur: nec dam⁹ repudij libellū: nec carnes omni die comedim⁹: dicēte apl̄o. Bonū est vinū nō bibere, & carnes nō comedere.

h ¶ Nec carnib⁹. tñ Lamech fuit venator: sz illō fuit ꝓpter pelles, nō ꝓpter carnes. xxxj. q. j. quomodo.

i ¶ In signum. vt per eam fideles discernerentur ab aliis. vel fuit signum interioris circuncisionis. vel fuit signum futuri baptismi: quia tunc per circuncisionem tollebantur peccata, sicut nunc per baptismū: vt. j. de cō. se. dist. xiij. q̄ autem apud nos.

k ¶ Implere. ℨ. distinct. iij. erit contra. Sed dic q̄ facile non potest impleri. Uel dic q̄ tunc nullⁱ potuit eam

Circumcisio erat baptismi. Vel dic. Ferunt. ¶ Ut supra. Sen. xvij.

implere quo ad hoc vt adipisceret vitam eternā: qz per circuncisionem nō aperiebat ianua celi, iz ianua interni esset p̄clusa. secus hodie per baptismū. extra de bapt. ptil. maiores. Vel ideo istud dicit, quia contrarietas fuit in lege. cum enim p̄ceptum fuit q̄ sabbati die nō fieret aliqd opus: ¶ item preceptum fuit q̄ viij. die circuncideretur puer: ¶ potuit contingere q̄ sabbatū esset dies viij. ab ortu pueri sed tamen in hoc nō peccabāt: quia excusabant ppter impossibilitatem. ideo autē fuerunt eis data dura p̄cepta, qz ex superbia eoz dixerunt: non deest qui impleat, iz deest qui iubeat. ¶

carnes ingeste sunt ad vescendum: z repudij concessa duritia[a]: z cultellus circuncisionis appositꝰ: quasi dei munꝰ plus in nobis creauerit q̄ necesse est. Postq̄ aūt xp̄s venit in fine tēpoꝝ: et oꝺ reuoluit ‡ ad aꝯ. i. extremitatez retraxit ad principiū: nec repudiuz nobis dare p̄mittitur: nec circūcidimur: nec comedimꝰ[b] carnes: dicēte apō. Bonū est vinum nō bibere, z carnes nō comedere. vinū enī cū carnibꝰ post diluuium dedicatum[c] est.

Item ex epīis eiusdem.

¶ Alienū est a sapientie potationibꝰ z ebrietatibꝰ vacare.

Uxuriosa res est vinū et contumeliosa ebrietas. omnis qui cum eis miscetur, non erit sapiens.

Idem in Micheam.

¶ Ignominiosum est sacerdoti affluere delicijs, epulis, atq; lasciuijs.

Ecclesie principes[e] qui delicij s affluūt, et inter epulas atq; lasciuias pudicitiā seruare se credūt: prophetie[g] sermo describit q̄ eijciendi sunt de spatiosis domibus, lautisq; conuiuijs, z multo labore epulis conquisitis[i]. Et si vis scire quo eijciēdi sunt propter malas cogitatiōes z opera sua: euangelium lege. in tenebrias scilicet exteriores[k]: vbi erit fletꝰ et stridoꝝ dentū. Annō cōfusio et ignominia est ieiunia seruāda, fartis corporibꝰ z rubentibꝰ buccis p̄dicabāt. z tra quos inuehit Hiero. z auctoritate Michee prophete, p̄bat eos deijciēdos a prelatis suis in tenebras exteriores: quas vitare possunt si imitētur apl̄os nō solū sermone, iz etiā vite z uersatiōe.

a ¶ Duritia. tamē peccatum erat vt extra de diuor. gaudeamus.

b ¶ Et o. que est vltima litera grecorum.

c ¶ Ada. Que ē prima latinorum. z est argu. q̄ restituta re ad pristinū statū, prīa iura restituūt: vt. xxvj. q. vj. si quis de cor. poꝛe. ff. de furti. rusti. pred. hi qui. als et antiticinus. Item argu. q̄ non fit iniuria rei si restituatur ad pristinum statum. ff. de pac. si vñ. §. qō et in spē dotis.

d ¶ Nec comedimus. i. suademus nō comedere. consilium est.

e ¶ Dedicatum est. id est in vsum assumptum.

f ¶ Principes. i. prelatos: vt de cōse. dist. j. corpora.

g ¶ Propheticus. Scz Michee.

h ¶ Lautisq;. Id est delicatis.

i ¶ Epulis conquisitis. i. terrenis delicijs que multo labore queruntur. de conse. dist. v. ne tales.

k ¶ Exteriores. i. ex toto ē luce. arg. xl. dist. quelibet.

l ¶ Buccas. plenus venter facile de ieunijs disputat. xvj. qō. ij. gloria episcopi. Argu, q̄ archidiacono cum visitat parochias, non est exilis prestāda procuratio: vt. x. qōe. iij. illud. Hoc verū est ante visitationē facta, extra de censi. exigit. Greg. x.

Sexto die.

¶ Cas. Secundū h. ca. istud diuiditur in tres partes. In prima Ambr. detestatur vitiū gule, et commendat abstinentiam in cibo: et hoc probat p̄ Adā qui dum voluit abstinere a cibo vetito, pseuerauit in bonis: sed postq̄ non abstinuit, spoliatus est omni bono gratuito, et vulneratus est in naturalibꝰ. In secūda ibi. Et infra. detestatur ebrietatem et hoc p̄ noe, q̄ propter ebrietatē nudatus est: et qua ebrietate fuitꝰ est secuta. et p̄ Loth, qui ppter ebrietatem cōmisit incestum cum duabus filiabus suis. In tertia ibi: At non abrahā. cōmendat sobrietatem in vino: z hoc p̄ Abraham qui angelis hospitibꝰ suis non vinū sed lac apposuit. Et p̄ Joannē baptistā, q̄ nec vinum bibit, nec panem comedit.

Leui. x.b. Num. vj.a.

Eph. v.d.

m ¶ Sexto. illud idueit ad detestandaz ebrietatē, siue gulā. Primo da p̄ eam degenerauit humana conditio. Secō exemplo Noe. Tertio qz seruitus est inducta propter eam. Quarto exemplo Loth. Deinde commendat sobrietatem exemplo Abrahe, qui cibum ministrauit an gelis sine vino. et exemplo Joan. baptiste.

Ebrietatis mala.

Die dominico incepit

n ¶ Sexto die. Id est die veneris. nam dominico die dñs cepit facere mundū: vt. lxxv. dist. q̄ die. Alij dicunt dum fa q̄ oia simul creauit. vnde Salomon. Qui viuit in eternū cere.

num, ois simul creauit. sed licet ois simul facta fuerint, non simul dici omnia poterāt: z ideo scriptura vtitur tali distinctione. extra de sum. trī. ca. j.

s ¶ Bestie. id est animalia in terra. nā quinta die fuerunt creata volatilia et pisces. Genes. j.

b ¶ Cepit. mundus.

c ¶ Feriari. Id est cessare.

d ¶ Defuit. Tūc fuit homo spoliatus gratuitis, et vulneratus in naturalibus. de pen. dist. j. adam.

e ¶ Jeiunū. Id est abstinentia.

f ¶ Preuaricatio. Scilz fuit.

g ¶ Latebra. ꝙ abscondit se adam a facie dñi. de pe. dist. j. et venit.

h ¶ Reuocauit. Arg. ꝙ primi parētes saluati sunt: vt de peni. distic. j. sicut pīm. z de cons. dist. j. hi duo.

i ¶ Jumētum. i. carnem suā: quam pascit homo quasi iumentum. Uel dicitur corpus iumētum, quasi iuuamentum. Corp⁹ est iumentū.

k ¶ Non esset. 3. distinc. j. ius gētiū, contra. sed ibi solutur.

l ¶ Prelationis inuidia. quia Cain interfecit fratrem suum.

m ¶ Pietas. Paterna.

n ¶ Ebrietas. i. ebrius.

o ¶ Tentant. id est inebriant.

p ¶ Parr⁹. id est effect⁹. Istud vult dicere ꝙ vinum ex se duos produxit effect⁹: primo ebrietatem: deinde incestum. z ebrietas fuit deterior effect⁹ vini. Uel aliter. Et ebrietate processit seruitus. Item ex ea processit incestus, quia deterior est. Ut illud vult dicere ꝙ filia est deterior ꝗ mater: quia moabite et amonite qui ab illis processerunt, fuerunt deteriores ꝗ matres. Effect⁹ vini est duplex

† et fm hoc expōe retrahatricis. i. vini qō ḡnauit ebrietatē et incestū. Archi.

q ¶ Materia peccati. Scilz vinum.

r ¶ Remissio. Id est deus remittens peccata.

Ante omnia. ¶ Iulius. Dicta fuit in concilio Agathensi vt prius a clericis vitetur ebrietas ꝗ alia q̄cūq; nutrix est vitioꝝ. et si ꝗs clericꝰ fuerit inebriatus: si est i sacro ordine, xxx. diebꝰ a cōmunione remouetur. si est i minoribꝰ ordinibꝰ, ꝑ veneriꝰ subijciatur.

s ¶ Aut corpoream. vt recipiat quadraginta ictus. z episcopus nō verberabit clericū per laicuz: vt extra de sentēn. excom. vniuersitatis. nisi sit incorrigibilis: vt extra de sentē. excō. vt fame.

Oportet. ¶ Ca⁹ Iulius. Hic inuitulak. xxxvj. dist. in qua, ꝓsequit quarū ca. z oportet episcopū esse prudentem: quod verum est non solum in literatura: sed etiam in secularibus negocijs. Et hoc dictum est propter eos ꝙ sub nomine simplicitatis multitiam facerdotum execrant. De literatura tractatur in his trib⁹ distin. continuis. De peritia ho secularū negociorū tractat in. xxxix. dist.

t ¶ Ops. Ab hoc loco vsq; ad. xl. distin. ostēdit quam peritiā debent hre clerici: z hac ostēdit ꝙ habebūt peritiā ifaz sacrarū, in ꝑi. dist. ostēdit ꝙ etiam habebunt peritiā secularium scientiarum. et inde sumpta occasione ostēdit in. xxxvij. di. ꝙ ignorātia est periculosa clericis in. xxxix. distī. dicit ꝙ habebunt peritiā secularū negociorum. Et agit hic de quarto ca. apostolice regule.

Beatus Gregorius

Beatus Gregorius

Beatus Gregorius

Epōet a luder corpor. r alar.

¶ Secul arū. Cum eñ eps sit iudex r corpor: vt.xj. q.j. de persona. r.xij.q.j. precipim⁹. r alarū.x.q.j. quecūq; oportet ipsum tam spiritualis qʒ secularis sciēcia ornatū. xxxix. dist. circa prin.

¶ Casus patet in summa.

Scīa medioris suf.

b ¶ Illiteratos. sc̄illicet penit⁹. Sufficit ñ in mediocris scientia: vt eē de elect. cum nobis olim. nō enim req̄rit in clerico summa perfectio. sic ff. de edili. edic. sciendum. ℣ illud. r.l. si quis venditor. licz sit arg. cōtra. eē dicatur. ca. cōstitutus. Sed quid si penitus laicus ordinaretur, nūquid reciperet character? Sic: arg. xj. q.j. penitū. ibi: sed dicitur. De hoc no. xl. distin. sicut. r eē de deri. per sal. primo. ca. vno.

Deus⁹ enā no. xl. dist. cut. et lij. dist. c. j. eē d ele. per sal. prio. mo. c. j.

c ¶ Imminutos. enormiter.

d ¶ Seipsos. ex indignatione. Jo.

Illiteratos. Illiteratos⁹, aut aliqua parte corpor̄ vitiatos, vt imminutos⁹ null⁹ p̄esumat ad clericatus ordinē ꝓmouere: qz liter̄ carēs, sacris nō potest esse aptus officijs: r vitiosum nihil deo prosus offerri legalia p̄cepta sanxerūt: simil⁹ qui seipsos⁸ abscindunt.

Item zozimus papa.

Ad summū sacerdotū nō aspiret q̄ diuinis stipēdijs vel disciplinis nō est eruditus⁹.

Qui ecclīasticis disciplinis p ordinē non est imbutus: et tēpoz approbatione diuinis stipēdijs h non est eruditus: nequaqʒ ad summū ecclesie sacerdotū aspirare p̄sumat: et non solū in eo ambitio inefficax habeat, verūetiā ordinatores eius careant eo ordine i quē contra p̄cepta patrū crediderūt p̄esumēdum.

Ecce q̄ sacrarū literarū oportet episcopū habere peritiam. vnde in vete. testa. inter cetera ornamēta pontifex rationale ferebat in pectore, in quo scribebāt manifestatio r veritas: qz in pectore pontificis manifesta dz esse cognitio veritatis.

Exod xxviij. a,

Exod xxv.

e ¶ Stipendijs, id est officijs.

f ¶ Ordine. hic habes q̄ qui iniuste cōfert aliquem ordinē, primaf. potestate cōferēdi illum. j. q. j. si q̄ epi.

Ordīa alibi suspēdūtur a tis ima ste pu nitio.

celebratione misse per annum: vt. lv. distinc. nullus, alibi deponitur: vt. lj. distinc. ca. j. r. lxij. distinct. ca. vlti. r. lxxxj. dist. tantis. cum in hoc sit penarum varietas, forte minor amplectitur. l. distinct. eos. vel dic vt no. xxj. q. ij. in summa. in fine. Consuenit distingui q̄ si ex negligentia ordinat quis indignum, tunc suspēditur: si ex certa scientia, tunc deponit. Uel aliter. aut ordinat illum cum quo de facili dispensare potest: vel cū quo dispensare non potest: vt sm hoc magis vel minus puniat: hodie tamen mitius agitur cum talib⁹: vt eē de pte ben. graue.

¶ Ecce. ¶ Casus. ij. reg. In hoc. ℣. probat Statian⁹. xiij. rationib⁹ vel authoritatib⁹ q̄ eps debet esse peritus in literis. Prima est in pūn. Scōa ibi: hinc etiam vectes. Tertia: hinc etiā dñs. Sexta: hinc etiam Malachias Septima: hic etiā idē saluator. Octaua: hinc etiam Salomon. Nona: hic idē dñs. Decima: hinc etiam p̄ius. Undecima: hinc petr⁹. Duodecia: hinc etiā paulus. Decimatertia: vñ sacerdotes. Decimaq̄rta: hinc etiā in canticis.

ij. reg. ij. a. iij. reg. ra. j. b. Para- hiere. j. b. mala. ij. b. Luce ij. ℣. Epūs alioz doctria non dz egere.

g ¶ Querāt. nec eñ epūs dz egere doctrina alioz: q̄m alios debet instruere: vt. j. q. vij. cōuenientibus. sic. xvi. q. j. sic viue. Joā. in auc. de san. epi. cir. Apoc. ca p̄inci. xxij. d.

h ¶ Constituit. Not. ex ordine loquēdi, pbari ordinem factorum, sic xliij. dist. sit rector. et. xx. dist. ℣. j. Joā. Argu. j. q. j. vt euidenter. mat. x.

i ¶ Custodiunt. q̄ videre debet q̄ bus p̄dicet, r q̄bus non: vt. xliij. dist. in mādatis. r. xxij. q. vlt. ca. penul. Mat. vlti. Mat. xiij. b.

k ¶ Qui audit. discendo.

l ¶ Veni, Docendo.

m ¶ Serpentes. ne eoz dolis supplantemini.

n ¶ Et simplices. Ne alijs dolos machinemini. Joan. vt. xxj. q. j. si cupis.

Prelati ad oēs q̄stiōes rndere tenent.

a ¶ Satisfactionē.scz respondēdo eis satisfaciatis. Et est arg. q̄ prelati tenētur respōdere ad oēs questiones: nam tantū debēt differre prelatis a subditis quantū gra num a palea: vt.xxv.dist.§.nomine autē criminis.j.q.j. vilissimus.z.viij.q.j.licet. Joan.

b ¶ De ea fide.i. de articulis quos creditis et tenetis. Joan.

c ¶ Spe.i. de his que speratis.

d ¶ Oculi.scilicet sponse.

Prelatꝰ colūbā imitetur.

e ¶ Plenissima. sic semp prelati debent iuxta fluēta euangeliorum z sacre scripture: et sicut columba sedet ex natura iuxta aquā vt videat in ipsa aq̄ vmbram superuenientis accipitris,z sic sibi precauere consuenit: sic prelatꝰ sibi per scripturā precauebit contra hereticos.x.dist.i.in fi.xj. dist.nolite.

j. Ti. iiij. d.

Exo. xxxviij

Cantꝰ.

Sꝯ quis vult. ¶ Carꝰ Tria sunt opa q̄ Moyses z Aaron faciebāt,scz legere,docere populū,z orare. hec tria opera debet eps facere si vult imitari Moysen et Aaron.et si orauerit eps, vincet populus eiꝰ demones: sicut populus Israel vicit amalechitas orante Moyse.

f ¶ Non vadit. Nūquid ergo epi non intererūt bellis? immo, † quia etiā possunt alios hortari ad bellum: vt. xxiij.q. viij. igitur.z cap. hortatu. Joan.

† No. i ca. hic allega. xxiij.q. viij.igit in fine. Archi.

g ¶ Indefinēter. omnino, vel hoīs statutis. sic.xxj.q. iij.hi qui.de consc. dist.v. nunqꝫ.xxxj. dist.si laicus.ff.de condi.et demon. sꝯ q̄s ita.xxij.distinc. sacrosancta.

Sēd queritur.

Hec distin. diuiditur in quinq̄ partes. Secunda ibi: cur ergo. Tertia ibi: relatum. Quarta ibi: ideo. Quinta ibi: pulis dedit:z per eos demum turbis apposuit:q̄ sacramenta legis z pphetarū priꝰ differendo exposuit: z postea coūscientiā disciplulis dedit:z per eos tandē illā fidelibus dispēsauit. ¶ Hinc Petrꝰ etiā cum rectoribus ecclesie scriberet, ait. Parati esse debetis reddere rationem omni poscēti vos satisfactionem[a] de ea fide[b] et spe[c] que in vobis est. ¶ Hinc etiā Paulus scribēs ad Timotheū ait: Attēde lectioni z exhortationi z doctrine. Ex quibus oībꝰ liquido colligitur q̄ nō sufficit prelatis bona cōuersatio et morum honestas, nisi addat sciētia doctrine. ¶ Unde sacerdotes ingressuri templū tabernaculi p̄ius lauabāntur in labio eneo quod fecerat Moyses ex speculis mulierū. ¶ Hinc etiā Hiero. in Leuitico. ¶ Sacerdotis est legis scientiam habere:non bellis sꝫ orationibus vacare.

Sꝯ quis vult pontifex esse non tam vocabulo q̄m merito:imitetur Moysen,imitetur Aaron.quid enī dicit de eis:q̄ non discedunt de tabernaculo dñi.erat ergo Moyses indefinēter in tabernaculo domini.Quid autē ei opus erat: Ut aut a deo aliquid disceret, aut ipse populū doceret. Hec duo sunt pontificis opera, vt aut a deo discat legendo scripturas diuinas,et sepius meditādo:aut populum doceat. sed illa doceat que a deo ipse didicerit, non ex ppio corde vel humano sensu,sꝫ q̄ spiritꝰ sanctꝰ docet. Est z aliud opus qđ fecit Moyses.ad bella non vadit[f]:non pugnat contra inimicos:sed quid facit:orat, et donec orat,vincit populꝰ eiꝰ.si relaxauerit z dimiserit manꝰ, populꝰ eiꝰ vincitur z fugatur. Uiet ergo sacerdos ecclie indesinenter[g]:vt vincat populꝰ q̄ sub ipso est,hostes inuisibiles amalechitas,q̄ sunt demones impugnātes eos q̄ volunt pie viuere in Christo.

¶ Distinctio.xxxvij.

Ed q̄rit[h] an secularibꝰ literꝫ oporteat eos esse eruditos:

De his ita scribit in cōcilio Carthaginēsi q̄rto. ¶ Libros gētiliū nō legat episcopꝰ.

Episcopus gentilium[i] libros nō legat:hereticorū autē perlegat p necessitate aut tēpore. I tē Hiero. ad damasum papā de filio ꝓdigo.

¶ Reprehenduntur sacerdotes qui omissis euangelijs comedias legunt.

Sacerdotes dei omissis euangelijs z prophetis videmꝰ comedias legere,amatoria bucolicoꝝ versuum verba cantare,tenere Uergilii in manibꝰ,z id qđ in puerꝫ adest causa necessitatis[k],crimē in se facere voluptatis. Idem.

¶ In vanitate et obscuritate sensus ambulant q̄ secularibꝰ disciplinis occupantur.

Nonne vobis videtur in vanitate sensus et obduntur.s.dialectici qui quotidie in arte dialectica torquentur:z pḥysici,qui oculos trans celum,leuant:z per vt itaq̄. Joan. de fan.

¶ Cāsus. Ponitur hic.xxxvij.distinctio,in qua queritur an oporteat clericos esse eruditos literis secularibꝰ, scilicet libris gētilium. Et primo probat eos non esse legendos,vsq̄ ad.§.sed econtra. deinde probat contrariū.postea dat solutionē infra eadē.§.cur ergo.

h ¶ Sed queri. in hac.xxxvij. dist. querit † S. an ordinandus debeat habere peritiā secularium scientiarū, &c. primo autē ostendit q̄ clerici nō debent respicere libros gentilium. † Secō ponit argu. in contrariū.z tale dat solutionem q̄ quidam legunt libros gentilium causa delectationis et voluptatis: et hoc est ꝓhibitū.quidā legunt ad eruditionem:z illud licitum est vt per eos sciāt recte loq̄,et discernere verum a falso. Jo. vt.j.e.§.cur ergo.z no.q̄ in omnibus cap. vsq̄ ad.§.sed econtra. vide§ sola voluptas ꝓhiberi.

i Episcopus gentilium. ergo nec leges audire debent, nam quo ꝓbitū est eis discere velint esse periti disciplinarum fori.§.c. de testa. consulta diuina. Sꝫ ista leges sunt per oia principū diuinitꝰ ꝓmulgate: vt. xvj.q.iij. nemo. ‡ Dic q̄ ad hoc licet audire leges, vt per eas melius intelligantur canones. Arg. ff. di.§. sꝫ seculares. Joan.

k Acerdotes. ¶ Necessitatis.vt sciant recte loqui.

Nonne. ¶ Cāsus. Quatuor genera hominū in hoc ca. reprehendit

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ficatores: ꝛ cupidi, qui diuitias p phas ꝛ nephas acquirunt: quas in momento cui sint relicturi, ignorant.

Jno. ¶ Casius. In hoc exponit quinq; uiero. Dicit enim q; illi inebriantur uino q̄ sacras scripturas male intelligūt atq; peruertūt. Scō inebriantur siccra q̄ secularī sapiēcia aburunt. Tertio exponit q̄ dicantur pseudoprophetę. Quarto q̄ sūt diuini. Quinto q; ille comedit uuam acerbaz qui aliter exponit scripturam q̄z ueritas habet: et sī non contra fidem.

a ¶ Intelligunt. Talibus qui male intelligunt dicta magistri, essent auditores prescindende: ut. xxiij. q. j. si petrus.

b ¶ Scōm tropologiam. i. fm moralem intellectum. a tropos, q̄d est conuersio, ? q̄si uerba nostra conuertim⁹ ad mores infouna dos. xliij. distin. sit rectori.

Aures male intelligēti sūt cuellende. Tropologia. ? Etlogos sermo. ide tropologia. i. cō uersio fermonis. ꝛ. de hoc. lxx. vj. di. ie iuuiū. i fine.

Egāt. ¶ Casius. In hoc capitulo reprehendunt sacerdotes a hieronymo qui filios suos ꝛ nepotes faciebant legere comedias et poetica carmina: ꝛ quia ad hoc pecuniā ecclesiasticā et ad alios turpes usus conuertebāt. unde dicit eos psbyteros puniendos ad instar heli, qui cecidit de sella supin⁹ et mortu⁹ est: quia suos filios nō correxit.

c ¶ Ecclesiasticis. Arg. cōtra. ē. xxxj. dist, omnino.

Strena d. ¶ Strenā, strenna est primum donum quod datur in principio calendarum. ꝛ datur p augurio. xxvj. q. vlti. non obseruetis. et dicē strena quasi sine tristitia. i. sine lamentatione.

e ¶ Sportulam. Que datur pro fabulis saturni, uel pro festis saturni celebrandis, uel p ludis saturni bone fortune. Sportula.

f ¶ Sed quia filios. Talis repellitur a testimonio: vt. vj. q. j. qui crimen. Item nec potest esse ep̄s: vt. xlvij. dist. ij. necesse. immo potius ꝺt canis q̄ ep̄s: vt. lj. q. vij. q. nec. Joan. Sicut em̄ filiq onerāt ventrez ꝛ inflāt sed non satiant. sic ꝛ ille a spūali fame

g ¶ Egimus. Libros, quia legit eos causa delectatiōis, nō causa eruditionis: vt de ꝑse. dist. v. nō mediocriter. libē nō liberāt, nec cecitatē expellūt: sed onere pctoꝝ ꝛ gehēne reatu grauāt

h ¶ De siliquis. id est secularibus scientijs: q̄ inflāt: nō satiant. ? q̄cūq; ḡ

¶ Sz cōtra. ¶ Casius. Amodo ꝓbat Stratianus q̄ clerici secularib⁹ scientijs debēt esse eruditi. Et hoc ꝓbatur sex rationib⁹. Prima est in principio. Sc̄a ibi: legitur etiā. Tertia ibi: i leuitico. Quarta ibi: magi. Quinta ibi: deniq;. Sexta ibi: hinc etiam Ambrosius. ad reꝓmouendā ecciatē ig̃ratie illas artes et scientias discere appetit q̄si filiq̄s ventrē suū replere cupit. ? Jhu, Dañ. j Exo. ij. ꝛ xj

i ¶ Ut expoliarēt. xliij. q. v. dixit.

k ¶ Tres partes. Scz moralē, naturalē, rationalem.

Distinctio.xxxvij.

scuritate mētis ingredi, q̄ diebus ac noctibus in dialectica arte torquet: qui physic⁹ perscrutator oculos trans celos leuat, ꝛ ultra ꝓfundū terrarū et abyssi in quoddā inane demergit: q̄ iambū feruet, q̄ tantā metroꝝ sꝛluā in suo studio suis corde distinguit et congerit: ꝛ (vt ad alterā partē transeam) qui diuitias per phas et nephas querit, qui adulat regib⁹, hereditates captat alienas, ꝛ opes cōgregat quas in momēto cui sit relictur⁹ ignorat: ¶ dem in Esaiam.

¶ Qui scripturas sacras male intelligit, uel seculari sapiētia abutit, uino inebriat ꝛ sicera.

Jno inebriant qui scripturas sacras male intelligūt⁸ atq; peruertunt: sicera, q̄ abutunt seculari sapientia ꝛ dialecticoꝝ tēdiculis: q̄ non tā tendicula sunt appellanda, q̄ phātasmata, id est umbre q̄dā ꝛ imagines q̄ cito pereūt ꝛ resoluunt. ¶ dē. fm tropologiā⁵ pseudoꝓphetas eos debemus accipere q̄ aliter scripturarū verba accipiunt, q̄ spūs sanct⁹ sonat: et diuinos, eos q̄ cōiectura mētis sue incerta futuroꝝ quasi ꝛa ꝓnūciāt absq; diuinoꝝ authoritate verboꝝ. ¶ dē. Mucūq; scripturas nō ita intelligūt vt rei ꝛitas habet, vnā acerbā comedunt.

¶ dē in epistola ad Ephesios.

¶ Reprehenduntur episcopi qui filios suos secularibus eruiunt literis.

Egant epi atq; pbri q̄ filios suos secularibus eruiūt literis, ꝛ faciunt illos comedias legere, et mimorum turpia scripta cantare, de ecclesiasticis ᵉ sumptibus fouēdo eruditos. Et qd̄ in coroborā pro peccato virgo vel vidua, vel substātiam suam totā effundēs quilibet pauper obtulerat, hoc in calendarū strenā ᵈ, et saturnaliū sportulā ᵉ, et minerualem mun⁹ grāmatic⁹ et orator: aut in sumpt⁹ domesticos, aut in tēpli stipes, aut sorti dū cōuertit in lucrum. Heli sacerdos ipse sanct⁹ fuit: sed q̄ filios ᶠ suos nō erudituit in oīm disciplina et correctione, supinus cecidit, ꝛ mortu⁹ est. ¶ ex respōsalib⁹ vbani pape ad Carolū ca. xlviij.

¶ Palea.

Omnē vim inuētorū suoꝝ in dialectica disputantes ponunt heretici: q̄ philosophorum sententia definit non astruendi vim habere, sed studiū destruēdi: sed non in dialectica placuit deo patri, filio, et spū sctō. regnū em̄ dei in simplicitate fidei est: non in contētione sermonis. ¶ tē Raban⁹ de pssur, ecclīastic. ¶

¶ Beat⁹ Hieronym⁹ ab angelo ꝛberat q̄ Ciceronis libros legebat.

Egim⁹ de beato Hiero. q̄ cum libros ᵍ legeret ciceronis, ab angelo est corrept⁹: eo q̄ vir chr̄istian⁹ paganoꝝ figmentis intenderet.

Hinc etiam filius ille prodig⁹ in euangelio reprehenditur, q̄ de siliquis ʰ quas porci manducabant, ventrē suū replere cupiebat. Hinc etiam Origenes ciniphes et ranas quibus egꝛptij sunt ꝓcussi, vanā dialecticoꝝ garrulitatē, ꝛ sophistica argumenta intelligit. Et q̄ bus oībus colligitur q̄ non est ab ecclesiasticis secularīū literarum querēda peritia. Sed ecōtra legit q̄ Moyses ꝛ Daniel omni sciētia Egyptioꝝ ꝛ Chaldeoꝝ eruditi fuerunt.

¶ Legit etiā q̄ ꝓcepit dñs filijs israel vt expoliarent ⁱ Egyptios auro ꝛ argento: moraliter instrues vt sine aurū sapiētie, sine argētū eloquētie ap̄s poetas inuenirem⁹: in vsum salutifere eruditiōis ꝛtam⁹. ¶ Jn Leuitico etiā ꝓmittas mellis. i. dulcedinē hūane eloquētie dño iubemur offerre. Magi q̄q; tria munera obtulerūt: in quibus nonnulli tres partes ᵏ philosophie vo-

a ¶ Despecta, respectu aliarum scientiarum. Jo.

Urbat. ¶ Casus. Quidam prohibebant christianos ne legerent libros gentiliū. quos Beda reprehendit, dicens q̄ bene possunt legi sine peccato: vt vtilia inde sumantur, ad instar Moysi ⁊ Danielis, ⁊ etiam Pauli qui suis epistolis inseruit versus poetarum, scz cretenses ⁊c.

b ¶ Siqua. Ar. q̄ vtile non vitiat per inutile: vt. xxvij. q.iij. questi. ꝫ. dis. ix. si ad scripturas contra. Jo.

c ¶ Magister. nā legitur q̄ cū Paulus venisset Athenas, vidit ārā ignoti dei: in qua erat scriptū. Hec est ara ignoti dei: ¶ in quo viam⁹, moueamur et sum⁹. a qua scriptura apostol⁹ incepit p̄dicationem suā: ⁊ aperuit illis Atheniēsibus sensum illius scripture, prosequens de deo nro, ⁊ dicens: Quem vos dicitis ignotū, ego predico ⁊ colo. tūc Dionysius areopagita videns quēdam nē pauecum transeuntē ⁊ fuit cō dixit illi. Si illuminaueris istū cecū, credā tibi. Qui statim invocato nomine Christi, illuminatus est: ⁊ ille credidit.

¶ Alias ignoto deo. datitui casus.

Dionysius.

Aptus vł est sententijs poeticis.

d ¶ Indidisset. In epistola Pauli ad Titū illud epimenid; poete, Cretenses semper mēdaces, malebestie, vētres pigri. j. q. j. dños declaranit. Interseruit etiam in prima epistola ad Corinth. illud Menandri: Sepe bonos mores corrūpūt colloquia prava. xxviij. qōe. j. sepe. Itē vsus est illo versu. Odero si potero: si non, inuitus amabo. sed Hieron⁹. de consecra. distinct. v. nonnunq̄. vsus est versibus Vergilij. et August. illo Lucam, meos hausti nulla ⁊c. xxvj. qst. v. nec mirum, ⁊ iurisperitus auctoritate Vergilij. ff. de reb. creditis. si certum petatur. l. ij. §. si quis a Virgilio.

lunt intelligi. denicz in expositione psalterij Cassiodor⁹ retatur: omnis splendor rhetorice eloquentie: oīs modus poetice locutionis: quelibet varietas decore pnunciationis a diuinis scripturis sumpsit exordium. ¶ Hinc etiā Ambros⁹ ait super epistolā Colossēsiū. Dis ratio superne scientie vel terrene creature, in eo est q̄ est caput earū ⁊ author: vt q̄ hūc nouit, nihil vltra querat: q̄ hic est perfecta virt⁹ et sapientia. quicqd alibi querit, hic perfecte inuenitur. In Daniele ⁊ in Salomone ostendit infidelib⁹ se esse authorē toti⁹ eloquētie ⁊ sapiētie: qō infideles non putāt: q̄ nō legūt in euāgelijs et pphetijs astrologiā ⁊ alia huiusmodi: que despecta sunt: q̄ nil valent ad salutem, sed mittūt in erroꝛē: ⁊ dū his studēt, curā anime non habēt. q̄ vero Christū nouit, thesaurū sapiētie ⁊ sciētie inuenit: quia id nouit quod vtile est.

Hinc etiā ait Beda i li. Reg.

¶ Hō prohibeātur clerici seculares literas legere.

Urbat acumē legentiū et deficere cogit, q̄ eos a legendis secularib⁹ libris oīb⁹ modis existimat phibendos: in quibus siqua b inuenta sunt vtilia, quasi sua sumere licet: alioqn Moyses ⁊ Daniel sapientia ⁊ literis Egyptioꝝ Chaldeoꝝq̄nō paterent eruditi: quoꝝ tamē superstitiones simul et delitias horrebāt: nec etiā ipse magister c gentiū aliquot versus poetarū suis vel scripturis vel dictis indidisset d. Qr ergo legi phibent que tam rationabiliter legenda probant? Sed seculares literas quidā legunt ad voluptatem, poetarū figmētis, verborūq̄ ornatu delectati: quidam vero ad eruditionē eas addiscūt, vt errores gentiliū legēdo detestētur: ⁊ vtilia q̄ in eis inueniunt, ad vsum sacre eruditionis deuoti vertant. tales laudabiliter seculares literas addiscūt. Unde beat⁹ Gregori⁹ quēdā episcopū nō reprehēdit q̄ eas didicerat: sz q̄ cōtra episcopale officium, p̄ lectione euangelica grāmaticā populo exponebat. Hinc etiam Ambrosius scribit super Lucā.

¶ Seculares litere legende sunt ne ignorentur.

Legimus aliqua ne negligamus e: legim⁹ ne ignoremus f: legimus non vt teneam⁹: sed vt repudiem⁹ g.

Item Hieron⁹. super epistolam ad Titum.

¶ Grāmatica legēda est vt q̄ ea sacre scripture intelligant.

Si quis artem nouerit grāmaticā vel dialecticam vt recte loquendi rationē habeat, et inter falsa et vera dijudicet: non improbamus.

¶ Geometria h ⁊ arithmetica et musica habent in sua sciētia veritatē: sed non est scientia illa scientia pietatis. Scientia pietatis est nosse legem: intelligere prophetas: euangelio credere: apostolos non ignorare. grammaticoꝝ autē doctrina etiā pōt pficere ad vitam duz fuerit in melioꝛes vs assumpta. Idem.

Egimus aliqua. ¶ Car⁹. Totū hoc cap. legi poterit de secularibus scitijs sm q̄, et ostenditur ratio tripler ꝺre leganꝫ, s. ne negligāt: ne ignorentur ⁊ vt repudientur.

e ¶ Sed seculares. Unde beatus Gregorius. j. xxvj. dis. cū multa.

f ¶ Ne negligamus. vt ver⁹ testamentum.

g ¶ Ne ignoremus. Nā quāuis nullus sit vsus, tamen sciētia necessaria est: vt. ꝫ. distin. viij. ca. vlti.

h ¶ Repudiem⁹. Ut libros hereticorum: vt. xxiij. q. iij. cap. vlti.

Si quis. ¶ Casus. Ca. iste diuiditur in duas partes. In prima dicitur q̄ non est reprobādum si q̄s addiscit grammaticā vel dialecticaz vt inter verū ⁊ falsum discernat. In secūda virgeometria, &c q̄ Astronomia. &c. q̄ Astronomia non facit mētionē: q̄ hec abijt in desuetudinē: vt. xxvj. q. ij. §. his ita.

i ¶ Geometria. De astronomia non facit mētionē: q̄ hec abijt in desuetudinē: vt. xxvj. q. ij. §. his ita.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

QUi de mēsa. ¶ Casus. Due questiones facte fuerunt hieronymo. Prima fuit an sit peccatū discere doctrinam ꝛ scientiā paganorum? Et respondet hieronymus. q̄ non: et hoc probat exemplo. iiij. puerorum: scilz Danielis, Ananie, Azarie, ꝛ Misaelis: ꝛ exēplo Moysi, qui si sciuissent esse peccatum, nūq̄ discipulos didicissent. Discebant etiā vt conuincerent incredulos: aliter risui paterent si de dogmatibus eorum cuz eis disputarent, cū indemnis esset. Secunda questio fuit an sit peccatum recordari secularium legum in predicatione vel disputatione? Et respō. q̄ nō: quia hoc fit ex necessitate, vt probemus ea que sancti dixerunt, in libris gentiliū cōtineri.

Dañ, i

Daniel a et socii sui.

¶ Qui de mensa. Daniel, ananias, misael, azarias. ? nā turpe est alicui decertanti in quo versāt ignorare: vt ff. de Baltha origine iuris. l. ij. §. seruius.

¶ Exemplo Danielis probatur non esse peccatū seculares literas erudiri.

QUi de mēsa[a] ꝛ vino regis nolunt comedere, ne polluantur: vtiq̄ si sapientiam atq̄ doctrinam babyloniorz scirent[b] esse peccatū, nūq̄ acquiescerent discere quod non licebat. Discunt autē non vt sequant, sed vt iudicēt atq̄ conuincant: quomodo si quispiaz aduersus mathematicos velit scribere imperitus matheseos, risui pateat: ꝛ aduersus philosophos disputans, si ignoret dogmata philosophorum. discant ergo ea mēte doctrinam chaldaicam, qua ꝛ Moyses omnem sapientiam egyptioū didicerat. ¶ Item. Siquando cogimur literarū secularium recordari, et aliqua ex his discere que olim omisimus: non nostre est voluntatis: sed (vt ita dicam) grauissime necessitatis: vt probemus ea que a sanctis prophetis ante secula multa p̄dicta[c] sunt, tam grecorum q̄z latinorum et aliorum gentilium literis contineri[b]. ¶ Item ex synodo Eugenij pape.

¶ Magistros ꝛ doctores ex congruis locis constituant.

DE quibusdam locis ad nos refertur neq̄z magistros[e] neq̄z curam inuentri p studio literarū. Idcirco ab vniuersis episcopis subiect[d] plebib[g] ꝛ alijs locis in quibus necessitas occurrerit: omnino cura ꝛ diligentia habeatur vt magistri[q] et doctores constituantur, qui studia literarum liberaliūq̄z artium dogmata assidue[h] doceant: quia in his maxime diuina manifestātur atq̄ declarantur mandata.

¶ Item Auguſt. in lib. contra manicheos.

¶ Auctoritatibus gentium eorum vanitas refundit atq̄ conuincitur.

SI quid veri[i] de deo sibylla vel orpheus alij qui a clericis ipsius ecclesie et a pauperibus nil perent, vt ibi dicitur. Sed nūquid magister iure licito potest facere collectam? Videtur q̄ non: quia scientia donum dei est: vnde vendi nō potest: vt. j. q. iij. non solum. quia professores iuris etsi honeste accipiunt, tamen inhoneste petūt: vt ff. de va. ꝛ extraor. co. l. j. §. est quidē. Item q̄ potius debēt proicere pecuniā exemplo cratis. xij. qōe ij. gloria. §. crates. Item quia ꝓpter honorē adipiscendum legunt: non propter vtilitatem aliorū: quare tanq̄ suoruz negociorum gestores nihil ab auditoribus petere debent: vt ff. de nego. gest. si pupilli. §. ij. Sed contra: qui pro tempore p̄stat obsequiū, debet consequi beneficium: vt. xij. qō ne. ij. charitatem. Item quare non posset magister vēdere doctrinam suam, sicut iurisperitus consilium: vt xiiij. qōe. v. nō sanē. Item nonne testis gratis restat: et tamen recipit p̄ curationem, id est pecuniam procurationis nomine: vt. iiij. qōe. iij. ca. venturis. et episcopus gratis conse-

Wagſ p doce do an posſit collectā facere.

Anel liga ali quē ēt i scholis aliqñ diuer- tat cau ſa cūdi ad cu- rū ro- manaz vel ali- di. ſta- tim re- uerſu- rus. ſ

¶ Predicta. scz de incarnatione: vt illud vergilij. Iā nouā progenies celo demittitur alto.

¶ Cōtineri. vt illud Ouidij. Odero si potero: si non, inuitus amabo ꝛc.

¶ Quibusdam. ¶ Casus ponitur in summario.

¶ Negz magistros. Arg. q̄ scholares ? in scholis de ecclesijs suis debent habere prebēdas. ?. di. xxxij. nec nec si qui. ff. et qui. cau. ma. in integ. necnon. ff. de nego. gest. j. extra de cle. nō re. inter quatuor. ſ. q. ij. sacerdos. Sz ſſe vt contra. ſ. q. ij. placuit. ?. de conſe. di. j. nemo. ?. xij. q. ij. cōſ pe. di ceſſa. xvj. q. j. generaliter.

¶ Subiectis. i. baptiſmalibus eccleſijs.

¶ Ut magiſtri. Quid iuris ſit de magiſtris, habes Archi. extra de magiſ. quia nonnulli. et extra de magiſ. cap. j.

quentibus nil perit, ſed fructificat. Et ideo ſi quis ſcientiam habet, ſi ſit ſacerdos, ſi ſit archidiaconus, ſi ſit archipresbyter, ſi ſit epiſcopus, ſi ſit archiepiſcopus, ſi ſit patriarcha, ſi ſit papa, ſi ſit imperator, ſi ſit rex, ſi ſit dux, ſi ſit comes, ſi ſit miles, ſi ſit ſubdiaconus, ſi ſit acolitus, ſi ſit exorciſta, ſi ſit lector, ſi ſit ianitor, ſi ſit monachus, ſi ſit abbas, ſi ſit clericus, ſi ſit laicus, ſi ſit mulier, ſi ſit puella, ſi ſit puer, ſi ſit infans, ſi ſit ſenex, ſi ſit adolescens, ſi ſit iuuenis, ſi ſit vir, ſi ſit femina, ſi ſit homo, ſi ſit creatura, ſi ſit deus, ſi ſit ſpiritus, ſi ſit angelus, ſi ſit archangelus, ſi ſit cherubin, ſi ſit ſeraphin, ſi ſit throni, ſi ſit dominationes, ſi ſit principatus, ſi ſit potestates, ſi ſit virtutes, ſi ſit ſanctus, ſi ſit ſanctus ſanctorum, ſi ſit ſanctus ſanctorum ſanctorum, ſi ſit ſanctus ſanctorum ſanctorum ſanctorum, ſi ſit ſanctus ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum, ſi ſit ſanctus ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum, ſi ſit ſanctus ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum, ſi ſit ſanctus ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum, ſi ſit ſanctus ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum, ſi ſit ſanctus ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum, ſi ſit ſanctus ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum, ſi ſit ſanctus ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum, ſi ſit ſanctus ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum, ſi ſit ſanctus ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum, ſi ſit ſanctus ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum, ſi ſit ſanctus ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum, ſi ſit ſanctus ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum, ſi ſit ſanctus ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum, ſi ſit ſanctus ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum, ſi ſit ſanctus ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum, ſi ſit ſanctus ſanctorum, ſi ſit ſanctus ſanctorum, ſi ſit ſanctus ſanctorum, ſi ſit ſanctus ſanctorum, ſi ſit ſanctus ſanctorum, ſi ſit ſanctus ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum ſanctorum

stinus dicens q̄ si quid veri ibi reperitur, valet ad conuincendum eos: sed nō vt habeatur in authoritate sicut verba prophetarum. Et hoc probat similitudine demonum ⁊ angelorū: qui demones licet vera dixerint de christo, non tamen sunt tante authoritatis quāte verba angelorum.

¶ Si quid veri. Arg. q̄ testes vel instrumēta possunt pro parte rata haberi, p̄ parte non: vt dicit. ē. dist. xx. si ad sacras. ſz illud verū est qñ reprobātur ratione psone: secus si reprobentur propter dicta. Item argu. q̄ si aliquid induxero pro me, q̄ nō teneor recipere contra me. ē. dist. xix. si romanorū. cōtra. Jo. Sol. si vtor aliquo cōtra me, ⁊ p me vti debeo: nisi in casibus specialibus. ij. qōne. vij. si pereticus. Dic vt ibi. ē.

Instfant pñt pro parte approbari, et p parte reprobari.

iij. ps.

a ¶ Valet quidē. Arg. esse argumētādum ad exēplis paganorū: ⁊ in dubijs ad ea recurrēdum. j. xiij. questione. ij. quelta. ē. distinctione. xxj. submittitur.

b ¶ Demonum. Tam dixerūt filiū dei. Ad quid venisti ante tēpus torquere nos? aplus tamen in epla ad Corin. videtur cōtrariū dicere, cum dicit. Si cognouissent eū, nunq̄ dominū gloue crucifixissent. Dic q̄ si perfecte eum non nouerunt, tamen credebant eum filium dei cum viderunt eum ambulantem super aquas. cum viderūt eum esurire, non credebant.

Diabo li vtruz cogue rūt xp̄m esse filiū dei.

Elatum. ¶ Hec est tertia pars huius distin. in qua dicit q̄ a sapientibus debemus audire que leguntur in sacra scriptura. Jo. de san.

¶ Casus. Quidam erant qui cum veritatis doctorem non haberent, diuinam scripturam exponebant pro sue voluntatis arbitrio: et non ſm traditionem sanctorū patrum: ex suo ingenio quasdam similitudines capientes. quod Clemens reprehendit, ostendens q̄ diuina scriptura non debet intelligi ſm arbitrium alicuius: nec extraneus sensus debet queri, vel a litera alienus: licet multa sint in diuinis scripturis que possunt trahi ad varios et diuersos intellectus. Et ideo docet scientiam ve gētilium vates aut philosophi predixisse perhibentur: valet quidē ad reuincendam paganorū vanitatē: nō tamen ad istorū authoritatē complectendā. Quantū ēn dist de christi aduentu inter p̄dicationem angelorū, et cōfessionem demonum[b]: tantum inter authoritatem prophetarū, ⁊ curiositatem sacrilegorum.

Item Clemens papa.

¶ Ad intelligentiā sacrarum scripturarum, secularium peritia necessaria ostenditur.

Elatū nobis est q̄ quidā in vestris partibus cōmorantes aduersant sacris doctrinis: et put eis videtur, nō ſm traditionem[c] patrum, sed iuxta suum sensum docere videntur. multas ēn quidam (vt audiuimus) vestrarū partiū ingentiosi homines ex his que legūt, versimilitudines[d] capiūt: ⁊ ideo diligēter obseruādum est vt lex dei cū legit, non ſm propriā ingenij virtutem vel intelligētiam legatur vel docetur. Sunt enim multa verba in scripturis diuinis que possunt trahi ad eum sensum quē sibi vnusquisq̄ sponte p̄sumpserit: sed non oportet. non enim sensum extrinsece discendam ab eo qui veritatem a suis maioribus percepit. vt possit postea veritatem predicare, ⁊ alios recte docere ⁊ ad assertionem veri dogmatis aptibus liberalibus poterit vti, vt falsa et simulata declinet.

c ¶ Traditionem. Tales dicuntur transferre terminos patruz: vt. xx. iiij. qōe. iij. transferunt.

d ¶ Versimilitudines. Id est statim volunt per similitudines procedere in alijs. et licet per similia liceat argumentari: vt. xx. dist. de libellis. non tamen semper: vt. xx. dist. vij. q. j. nuptiarum. ⁊. xxvij. qōne. j. sic enim.

e ¶ Alienum. nisi illud reperiatur in authoritate: vt cum inuenim[a] annum poni pro die vel ecōtra: vt. xxj. dist. tenere. xxxij. q. ij. hoc ipsum.

f ¶ Discere. puer enim debet discere ⁊ docere: vt xxj. qō. j. si clericatus. et capi. sic vtre. et. xxxvj. distin. ¶. ecce.

g ¶ In puericia. Argumen. q̄ ali: quia potest testificari de eo quod vidit in puericia: vt hic: ⁊ de consecraf. distinct. iij. cum itaq̄. et capi. placuit. et. xxxj. distinc. deinde. nam et liber factus potest testificari de eo quod vidit cum esset seruus: vt. ff. de verborū signifi. notionem. ¶. vlt.

Argumen. contra, quia hec etas nescit quid agat: vt. C. de fal. mo. l. j. et impubes nihil intelligitur scire: vt. ff. de actiur. et fac. ignoran. l. vltima. Dic q̄ si fuerit capax doli, scit bene potest de eo quod tunc vidit, testari de puro facto: sed de circunstantijs, scilicet qualiter quid factum sit, scit non: quia in hoc facile potuit falli memoria. Joan. quod cum satis credo, argu. instituta. de inuti. stip. ¶. pupillus. ff. de rebus regu. iur. l. in negocijs. Bar.

Ideo prohibetur. ¶ Hec est quarta pars huius distin. in qua dicit causam quare fuit phibitum studere phibitis gentilium. Jo. de san.

Cur itaq̄. ¶ Casus. Concludit Statia. ex supradictis

q̄ sacerdotes debent ignorantiam omnino vitare: quod probatur authoritate p̄a. Et licet quis velit se excusare aut̄ authoritate eu angelij dicentis: Seruus nesciens voluntatem domini ⁊c. non tamen prodest. et hoc probat authoritate apostoli, qui ignorat ⁊c. quod debet intelligi de eo qui inuenit. a quo potuit discere: ut supinitur: qō probatur authoritate August. non omnis ⁊c.

a ¶ Oculi eor̄. i. blati, ‡ qui regūt alios.

b ¶ Dorsum .i. subditos q̄ sustentari debēt a prelatis quasi in dorso: vel quia sequunt dorsum ipsor̄. vj. q. iij. precipue.

c ¶ Qui ignorat. i. q negligit scire, vel cōtēnit scire.

d ¶ Qui noluit, videtur ergo q̄ illi sint excusati ad quos predicatio apostolor̄ non peruenit: vt. lxxxij. di. posuisti. sed non est ita: quia in omnē terrā exiuit sonus eor̄. xix. dist. ita dīs. nec excusatur quis per ignorantiā q̄ potest habere copiam peritor̄. ff. de iu. et fa. igno. regula. vel si sua prudētia facile potuit illud scire. C. de inge. ma. l. iij. ff. qō ordo in bono. poss. ser. l. ij. §. in bonorum.

e ¶ A pena .i. a pctō p quo debetur pena. vel a pena eterna. aliter non congrue diceret, nec etiā verū, cū in quolibet ignorāte sit pena eo ipso q̄ ignorat. §m Hug.

¶ Um itaq; ¶ hec dist. diuiditur in tres partes. In prīa intēdit ꝓbare q̄ omnes sacerdotes ⁊ alij mastores debēt esse instructi in lege diuina, ⁊ precipue in canonica. ⁊ ꝓbat hoc per .x. authoritates. Scōa ibi: Quis. Tertia ibi: Sed licet. Jo. de fan.

¶ Casus. Facta mentione supra de ignorantia in §. vt itaq; ⁊ in ca. nō ois. supponit hīc. xxxviij. dist. in q̄ ostēdit q̄ ignorātia periculosa est maxime sacerdotib⁹.

f ¶ Cū itaq; Superiorū dis. facta fuit mentio de ignorantia. ideo mag̃ister annectit istam. xxxviij. dist. in qua ostendit q̄ ignorantia periculosa est maxime sacerdotibus. Notādum est ergo q̄ ignorātia iuris: alia est iuris naturalis: alia ciuilis vel canonici. Ignorantia iuris naturalis neminem excusat si est adultus vel discretus: quia in his parum interest decipere vel decipi posse: vt. xv. q. j. si cupis. de hac dicitur, ignorans ignorabitur. Ignorantia iuris ciuilis vel canonici neminem excusat: vt. j. e. si in laicis. ⁊ ca. que ipsis. aliquos tamen excusat, vt milites, mulieres, ‡ rusticos, minores. Jo. In damno tamen vitando hoc le. ⁊ nulli nocet: vt. ff. ō et nota. iu. ⁊ fac. ignotā. ex. xxij. q. vlt. in fi. nisi in his iij. §. ilq̄ introducta sunt licitum. ad rigorē iuris cō- femias seruandū: vt in cō- tūs nō in stitutione, si quis oīb⁹ ex- in tātā. C. vnde vi. cusat et in prescriptioni- ignorā- bus. Barto. Ignoratia: ſz in rantia facti alia, p- quibus- babilis, et hec ex- daz: vt cusat: quia etiam not. ff. peritissimos fallit: de iu. et vt. j. q. j. si quis a fac. ig. simoniac. ⁊ ix. q. j. l. regu- ordinationes. alia la. i pn. est crassa et supina ⁊ C. eo. vt cum quis igno- tit. l. fi. rat id quod publi- §. Ti. ce factum est in ci- iij. d. uitate. hec nemi- nē excusat: vt. xxj. dist. qō dicitis. xij. qō. ij. qui et humanis. hoc pleni⁹ inuenies. j. q. iij. §. vlti. in fine.

¶ Ignorantia.

¶ Casus. Docet hic concilij toletan. q̄ ignorantiā sacerdotes dei debent vitare, que mater est cunctorum errorū. Unde sacras scripturas legere debent quibus populos sibi commissos valeāt erudire tā in scientia fidei, q̄ in moribus: et hoc ꝓbatur authoritate apostoli dicētis. Attende lectioni. ⁊c. ¶ Ad Timotheum. Argu. quod vni dicitur, ad omnes extenditur: vt. xxiij. questio. j. quodcunq̄. et. xxj. questione. j. predicator. lxj. distinct. miramur. de penitē. distinct. j. §. his authoritatibus. ‡ C. de diuer. rescript. ‡ verst. l. j. ff. de pac. iurisgentium. §. pactorum. Arg. cōtra. xxv. q. j. nūc aūt distinct. qualis. at's est

Quando. ¶ Casus. Docet cōcilij Toletan. q̄ quā ca. ad do episcopi ordinant presbyteros in capellis, de- idē ō cō dent eos docere qualiter officia debeant celebrare, ne se. disti. per ignorantiam in diuinis sacramentis offendant. et iij. procum ad litanias venerint vel ad concilium, debent epi- pue. scopo suo reddere rationem qualiter baptizauerint, vel officia celebrauerint.

h ¶ Officialem. in quo continetur officiū ecclesiasticū.

i ¶ A sacerdote. i. episcopo.

Processiones rogationum.

a ¶ Ad litanias.i.in rogationib⁹. Et sic patet q⁹ omnes sacerdotes vement ad cathedrale ecclesiam in festo Rogationum.sic.j.de consecra.distinct.iij. cap.iij.de consecra.dist.j.z hoc.

b ¶ Vel ad concilium. Sic patet q⁹ conuentus quem habet episcopus cum clericis suis, dicit cōcilium: vt.xviij. qō.ij. abbates. xij. q.ij. placuit. xviij. dist.propter. z ca. placuit.

Laici iurisdictiā debēt habere,

c ¶ Videtur ergo q⁹ laici habebunt peritiā iuris maxime si sint iudices: cū teneāt̄ur ferre sententiaz in scriptis: vt dicit.xx. di.¶.j. Sed potest intelligi de iure cōsuetudinario, vel de iure naturāli,in quo periculosa est ignorātia: vt. xvj. q.j.si cupis.

† Vt dic q⁹ hoc cz. pōt itelligi de illis laicis q̄ in dignitate sunt cōstituti: de q⁹ hr̄ exēplū. lit. distin.si officia. Archi.

† Ulli sacerdotū. ¶ Casus. Multi populi notam canonū z decretoū non seruabant: z epi cum canones ignorarent, eos nō corrigebāt. Precepit ergo Celestin⁹ vt nulli episcopoz̄ liceat canones ignorare: q̄ten⁹ cum fuerit necesse,corrigant delinquentes.

d ¶ Canones.penitētiales, si intelligis de sacerdotibus: vt.xxvj.q.vij. tempora. si intelligis de epō,planuz est: vt.xxxiij.di.qui episcopus.

† Ad idē.lxj. dist. statuim⁹, z ex de cōsan. z affi.c.j.i fine.z.j.e.oēs. Mat. xv.

ps.xcviij.

† Ue ipsis.

Q ¶ Cas⁹ Octo exponit in hoc capitulo Augustin⁹ que sunt sacerdotib⁹ necessaria ad hoc vt ignotantiā vitent: scz libri sacramentoū z.de quib⁹ octo si ynum defuerit, vir sacerdotis nomen habebit.

e ¶ Ad discēdū, supple hec sunt.

f ¶ Sacramentorum.id est missale.

g ¶ Computus.quo ad dies z mēses.

h ¶ Si vnū. Argu. q⁹ vbi plura requiruntur ex necessitate:si vnū ex his deest,nihil agitur: vt de cōse dist.iij. in synodo.xxij.q.ij.animaduertendū. sic qui offendit in vno,factus est reus omnium: vt de pe. dist.v. ¶ Videret.z est simile. ¶ C.de testa.si ynus.ex.ff.de transactionib⁹.cuz hi.¶.si presbr. Ar. cōtra. xxx.q.v. alter.ff.de ven.inspicien.l.j.in fi.

i ¶ Ut. Qz vbi res deest, nec nomen habebitur: vt lx viij. dist. coepi. vij. q.j. factus. C. fer.a nullo.xxv. q.vij.quid est.

Omnes psalli tes. ¶ Cap⁹. In hoc capto statuit synod⁹ vt ois qui ad episcopatū promouēdus est, psalterium sciat vt ex eo omnis clerus qui sub eo fuerit, instruatur.et tempore sue ordinatiōnis debet metropolitanus ordinandum episcopū interrogare si sciat legere canones sacros: z omnem diuinam scripturaz: et si inuenit ignorans, repellatur. Et hoc ꝓbatur ab horatate prophete dicētis. Tu scientiam repulisti, et ego repellam te ne sacerdotio fungaris mihi.

l tē ex conci. Carthagi. iiij.

¶ De eōdem.

Q Lacuit ‡ vt ordinandis episcopis vel clericis prius ab ordinatorib⁹ suis decreta conciliorum auribus eorum inculcentur °:ne se aliquid contra statuta concilij fecisse peniteant.

l tem zepherinus papa.

¶ Sacre scripture inhereteo nō obscurāt iniquitatem mūdanā.

k ¶ Repromittim⁹.id est videmur nos obligare cū dicimus illa ꝛba. In tuis iustificatiōib⁹ tuis meditabor.

l ¶ Psalterium. lxxv. di. archidiacōnū. z xxij. dist. ¶ episcopus.

m ¶ Substātia i. de substātia sacerdotij vr esse q⁹ ordinādā habeat scaz. n ¶ Si discepta uerit.i. fuerit.

o ¶ Lacuit. ¶ Inculcentur. similiter cum nouum celebratur concilium: vt rena

xxvij.distin.decernimus.vj.q.iij.cure.

a ¶ Sicut stellas. ¶ Firmamento.id est meditationi er lectioni. hug.

b ¶ Mundana. Unde dicitur, ama sciētiam scripturarum, z carnis vitia non amabis. de consec. dist. v. nunq. hug. et Lauren.

c ¶ Iuxta.

d ¶ Sapientiā. sic argumentatur: xps est sciētia ergo q̄ ignorat sciēniam, ignorat xpm.

Adde tum. et intellige tenēt de tali ignorantia que contēnit discere. ē. pro. i. dist. capi. fi. Joan.

Q Ui ea.

e ¶ Sapium bant. i. approbant.

f ¶ Ignorat. Intelligit de eo q̄ conuenit scire, vel de eo q̄ de facili scire posset si habuisset tractatū cum peritis: vt. c. de inge. ma. li. ē. di. pri.

Q Uanuis.

Hec est secūda pars huius distincti. in qua dicit q̄ illi errant qui falsum p̄ vero approbant, vel econtrario. Jo. de san. Celso.

Quidā contra Augu. ita argumētabat. nō potest quis errare nisi ignorantia rerum. sed omnis ignorantia est nescientia. ergo quicūq; nescit, errat. Dicit Aug. q̄ ignoratia est vitanda in maioribus z in minoribus. non tamen sequit q̄ quicunq; nescit, errat. Sicut dicitur errare q̄ putat se scire qđ nescit. z qui falsum p̄ vero asserit. Ue rūtamen multum refert in quibus rebus quis erret. Nam si in re honesta z ad salutem animē proficiat quis erret, sciens p̄ponit nescīēti: z nō errans erranti. In rebus autē diuersis si ista sint vtilia, illa inutilia z noxia: in noxijs nesciens p̄ponitur scienti: quia talia melius est nescire q̄ scire.

f ¶ Errare. Errare enim est aliud pro alio putare: vt xxij.q.ij.in quibus.

g ¶ Eadēq;. In his q̄ spectāt ad salutē aie, nihil interest decipi vel decipere: vt. xvj. q. j. si cupis.

h ¶ Quā scire. Hic videt̄ q̄ bonū sit ignorare mala: vt xxvij. distī. hospitiolū. Sed ꝛ. ois scientia a deo est: vt xxvij. di. ꝛ. hinc. z bonū est scire mala, vt ea vitemus: vt xxvj. q. ꝛ. dist. pri. q̄ de mēsa. z. c. si qđ veri. Dic q̄ ois sciēna bona est: si sna est: sed bona aliqua scientia mala, q̄ mala est illi cui dat occasionē peccandi: sicut Ade fuit malū pomū paradisi: v. epi. i. vt. xj. qō. iij. qđ erpunc. go. z Jude buccelas: vt. j. q. j. ꝛ. oppo aliquam. ꝛ. nec mirū. de bti mase. di. iij. z sancta.

Ar. ꝛ Ar. ꝛ Sciētia. Sciētia. la.

¶ Sed licet. ¶ Supra dictū est q̄ p̄sbyteri debēt ignorantiā euitare: sed licet q̄ntū p̄ ignorātiā peccēt in grāmatica: nō tamen ꝓpter hoc sunt a grāmaticis id est scholasticis despiciēdi: qm̄ vitia sūt magis precauēda q̄ verba. iij. ps.

Edulo. ¶ Cassio. Quidaz prelati p̄ ignorantiam grāmatice lectiōis, deū cum solocismo z barbarismo invocabant: z ꝓpter hoc a peritis scholasticis despiciebātur. quare quesitum fuit ab Aug. an hoc deberent facere? Et rīdet q̄ nō: z hoc p̄batur tribus rationib⁹. Prima est q̄a diserta lingua scholasticoꝝ casto cordi nō debet p̄ponī. Secūda est, q̄a sciētia p̄ponitur verbis, sicut animus corpori: et sicut prudens amicus formoso p̄ponit. Tertia est, quia deus magis inspicit affectuz q̄ vocem. ignorantia tamen talis est reprehendenda: sed ab his toleranda qui didicerunt: q̄ sicut sonus in foro ita votum in ecclesia benedicitur.

Ignorātia scripturarū est ignorantia Christi.

Sicut stellas celi nō extinguit nox: sic mentes fidelium et inherentes firmamēto a sancte scripture nō obscurat mundana b iniquitas.

Item Hiero. in Esaiam.

¶ Ignorātia scripturarū est ignorantia Christi.

Sicut iuxta apostolū paulū xps dei virtus est, et dei sapientia: et qui nescit scripturas, nescit dei ꝛ virtutē, eiusq; sapiētiā c: scripturarū ignorantia, christi est ignorantia.

Item Greg. in moralibus.

¶ A dño sciunt vel ignorantur qui ea que dei sunt sapiūt vel ignorant.

Q Ui ea que dei sunt sapiunt, a dño sapiūtur d: et qui ea que dei sunt nesciūt, a dño nesciuntur: Paulo attestāte, q̄ ait. Si quis ignorat e, ignorabitur. Idem: quicunq; stult⁹ est in culpa, erit sapiens in pena. Item Augustī.

¶ Non qui aliquid nescit, sed qui putat se scire quod nescit errare probatur.

Q Uāuis errare f quanta possumus cura cauendum sit nō solū in maioribus, verūetiam in minoribus rebus, nec nisi rerū ignorantia possit errari: nō est tamen cōsequēs vt cōtinuo erret quisquis aliquid nescit: ꝛ si q̄s existimet se scire qđ nescit. p̄ vero quippe approbat falsuz: quod erroris propriū. verūtamen in quare quisq; erret, interest plurimū. nā in vna eaḋēq; re z nescīēti sciēs, et erranti nō errās recta ratione p̄ponitur. in diuersis autem rebus. i. cum iste scit alia, ille alia: et iste vtilioꝛa et ille minus vtilia vel etiā noxia: quis non in eis q̄ ille scit, ei preferat nescīētem? sunt enim quedaz que nescire melius est q̄ scire g. Sed licet p̄ ignorantiā grāmatice artis aliq̄d vitiosum, p̄ferāt epi vel p̄sbyteri, non tamen ideo a scholasticis sunt despiciēdi: q̄ morū vitia magis q̄ verborum sunt p̄cauēda. Unde Aug. in lib. de catechizandis rudibus.

¶ Nō cōtemnant scholastici ecclesiasticā simplicitatem.

Sedulo monendi sunt scholastici vt hūilitate induti x̄piana, discāt non contēnere quos cognouerint morū vitia magis q̄ x̄honū deuitare: ꝛ cordi casto liguā exercitatā nec ꝓferre audeāt, quā etiā p̄ferre ꝓsueuerit. Illis maxime vtile est nosse ita esse preponēdas x̄his sententias h, vt preponī animꝰ corpi: ex quo fit vt vita malle debeant veriores q̄ disertiores audire sermones, sicut malle debēt prudentiores q̄ formosiores i habere amicos. nouerint eīm nō esse voces ad aures dei, nisi animi affectū. Ita eīm nō irrito ita votum in ecclesia benedicitur.

i ¶ Sententias. No. q̄ magis cōsiderāda est sentētia q̄ verba: vt. j. q. j. marchion. xxij. q. v. humane. de consec. dist. iij. retulerūt. z si nō sanctificatur. et potius mēs est considerāda q̄ verba: vt. xxiij. q. j. paratus. Argu. contra extra de ꝓsona. ex literis. Solu. non est a verbis recedēdum: nisi ex verbis prauus generetur intellectus: et tunc verba sunt interpretanda. Sniz potꝰ q̄ attēdi debet.

k ¶ q̄ formosiores. Unde Seneca. Infirmus nō querit medicum eloquentem: sed curare scientem.

Impe-ritia nō facit quē pu-niri.

† Ad idē.lxx-iij.dist. epoz. i ffi.xxv. qō.ij. in gallia-rū.i fi.

‡ Dicit ꝙ hoc ꝺđē ve-rus est: ꝛ hō nō colligit ꝙ. nō el dicit ꝙ ppl'us sic rīdeat of ficiādo ꝛc. vt se quit. de hō.ē. in gl. p̄ce. Archi. ‡ dic ter. ūti-die alle gat ad hō ꝙ sa cri cano nea non arcētur grāma ticis re-gulis.

Incita-tio opti ma ad discen-dum.

a ¶ Intelligere. Arg. ꝙ non est deponēdus aliqs pro-pter unperitiam: † vt. x. q. j. placuit.

b ¶ Dicat. Arg. contra extra de fil. ꝓesby. proposuit. vij. q. j. illud. sed nec hic populus respōdet āmē offician-do ecclesiam vel missam. Et ita videtur ꝙ nec sine mi-nistro potest ꝓesby-ter missam dicere ꝛ ꝙ dixerit ꝙ be-ne posset cum po-pulo tantum eccle siam officiare.

c ¶ Amen. Vide tur ergo sufficere si populus respon deat sacerdoti in missa. ‡ et sic est cō tra. vij. qō. j. illud. Sed dic ꝙ non re-spondet ppl's offi-ciando missam.

d ¶ Ut sono. hoc est dicere, sicut in cōcione laici cōpo-sitos sermones et politos cōsiderāt: sic viri ecclesiarū vorū et intētionem cōsiderare debent sacerdotis.

e ¶ Itaq. id est quantus.

f ¶ Illa. concio.

g ¶ Bona dictio. noletur. nō tamen potest dici benedi-ctio. xx-viij. distinc. ꝓel ꝓterum.

h ¶ Opprobriū. Et dicit Augusti. Ego senex a puer-o nondū amicu-lo parat⁹ sum edo-ceri: vt. xxiiij. q. iij. si habes. ꝛ stultus est q̄ bona que vi-det discere cōtemnit: vt. xxij. dist. de constantinopolitana. ꝛ si vnū pedem haberem in sepul-chro, alium extra: adhuc vellem di-scere: vt. ff. de fidei cō. libert. apud iu-lianum. vnde Seneca. Nulla etas sera est ad discen-dum.

i ¶ Ecce. ꝙ hec distic. breuis est: et ideo non di-uiditur.

¶ Ecce. In tri-bus supradictis, di-debunt, si aliquos antistites ꝛ ministros ecclesie forte aīaduerterint vel cū barbarismis vel solocismis deū inuocare vel eadē verba que pronūciāt nō intelligere⁴ ꝓturbateq; di-stinguere: non q̄sta minime corrigēda sunt, vt ppls ad id quod plane intelligit, dicat amen⁵: sed quia pie toleranda sunt ab eis qui didicerunt vt sono⁶ in foro, sic voto in eccle-sia benedici. itaq; ⁷ forensis il-la⁸, nonnunq; forte bona dicti-o⁹: nunc̄ tamē benedictio dici potest.

I dē ad Alexandrinū epm.

INdignum vehemēter existimo vt verba celes-tis oraculi restringam sub re-gulis donati. ‡ I dem de ve-ra religione. Palea.

DOctrina diuinarū scri-pturarum sm cuiusq; lingue ꝓpietatem accipiēda est, habet em̄ ois lingua que-dam ꝓpria locutionū gene-ra: que cū in aliam trans ferun-tur, videntur absurda.

Item Hiero. ad pāmachiū.

ECclesiastica interpreta-tio etiam si habeat elo-quentie venustatē: dissimula-re eam debes, non fugere: vt non ociosis philosophorum scholis, pauciscz disciplinis, et vniuersa loquantur hoim genera.

¶ Propter opprobriū senectutis a parvulis ꝛ a minimis non erubescat discere eos.

DIlius eos ꝓpter op-ꝓbrium ⁶ senectutis vel nobilitatē generis, a par-vulis vel minimis eruditis, si quid forte est vtilitatis aut sa-lutis inquirere negligat. Qui enim rebelliter vivit, ꝛ discere atq; agere bona recusat: ma-gis diaboli q̄m chr̄i mēbrū esse ostenditur: ꝛ potius infidelis q̄m fidelis esse monstratur.

¶ Distinctio. xxxix.

SEcᵉ plena-rie monstra-rum est ꝙ sa-cerdotes o-portet litera-rum tam sa-crarū q̄m secu-larium esse peritos. Nunc au-tem queritur an̄ secularū ne-gociorū oporteat eos habere peritiam ᵏ. Hanc prelatis ec-clesie esse necessariam multis rationibꝰ probat. debent pre-lati subditis non solum spiri-tualia, sed etiā carnalia subsi-dia ministrare, exemplo chri-sti: qui turbas sequentes non solū verbo docebat, sed etiam virtute sanabat, et corporali-bus alimentis reficiebat. Ut autem prelati hec omnia ple-ne perficere possint, secularū negociorum oportet eos ha-bere solertiamˡ: vt eorum cau-tela et ecclesie seruentur indē-nes, ꝛ cuiq; necessaria ꝓ suo modoᵐ ministrent. vnde quī-dam in episcopum electus a beato Gregorio ꝓ sua sim-plicitate repellitur, ne eius occasione res ecclesie dilapi-darentur.

Unde Grego. scribit nobili-bus cuibus Neapolitanis.

¶ Secularium negociorum imperiti non sunt in episco-pos ordinandi.

PEtrus diaconus quez a vobis electum asseri-tis: omino (vt dicitur) simplex estⁿ: et nostis quia hoc tempo-re talis in regiminis arce de-bet constitui, qui non solum

stinc. demonstratū est episcopum debere esse prudētem in literis tam diuinis q̄m secularibus. Nunc vero in hac xxxix. dist. ostendit ꝙ oportet episcopū esse prudētem in negociis secularibus, vt sua cautela redd antur ecclesie indennes: ꝛ cuiq; necessaria ꝓ suo modulo ministren-tur. ꝛ hoc exemplo dñi, qui turbas se-quentes nō solum verbis spiritua-libus, sed etiaz cor-poralibus alimen-tis reficiebat. quā peritiā quia per-diaconus non ha-buit, est a dignita-te repulꝰ ad quā fuerat electus, vt probat sequēs ca-pitulum per se patet.

k ¶ Habere perti-az. Et ita hoc est adhuc de illo capi-tu. de quo tractat. xxxvj. distinc. scis oportet episcopū esse prudētem. fm Hug. et Zan.

l ¶ Solertiam. Id est industriam solicitudinem. So-lers em̄ antiquis dicebatur qui erat omni bona arte in-structus. Et dicitur soleꝛs q̄ sit solici-tus in arte ꝛ vellis fm papiam.

m ¶ ꝓ suo mo-do. Ut plus quan doq; cōferendum est vni q̄m alteri: vt j. q. ij. clerici. xj. q. ij. vulterane. extra de ꝓben. de mul ta. in fi.

n ¶ Et. ¶ Si-pler est. Quedā est simpli-citas q̄ est ꝓpria † dolo: † illa est do-na: vt. xvj. qōe. j. si quis cupis. sed hic vo-cat simplicitatem, ne-gligentiam siue stultitiā: vt. xxxvj. distinct. in princip. illa enim impedit promouēdum: vt hic, et argu. lxviij. distinc. episcopog. sed promotum nō a deūcit: sed datur ei coadiutor: vt. vij. q. j. questio. j. quia fra ter. ꝛ xij. qōe. ij. vo dis. bis. tamen iste pe-ter non tantum q.

propter simplicitatem fuit remotus, sed etiã quia solidos dedit ad vsuram: vt. xlvij. dist. de petro.

a ¶ Extrinseca. Debet enim cautus circa sua negocia esse vt. xxij. distin. qui episcopus. & est simile. lxxxvj. distinc. fratrem. Joannes.

Oportet quoq; ¶ Hec distinctio diuiditur in ser partes: in quarum prima, probat primo et principaliter q̃ ornatus debet esse sacerdos, & sic omnes alij clerici vt honorem faciãt suis cathedris & dignitatibus: & hoc probat q̃tuor auctoritates. Secunda ibi: Homo christianꝰ. Tertia ibi: Si papa. Quarta ibi: Ante omnia. Quinta ibi: Illud. Sexta ibi: Multi. Jo. de san.

¶ Caius. Hic inualatur. xl. distin. in qua prosequitur quintum cap. apostolice regule scilicet oportet episcopum esse ornatum: sed per ornamenta virtutes intelliguntur: et hoc probatur auctoritate psal. et exemplo sacerdotum veteris testamenti, qui variis vestibꝰ vtebãtur, que designant vestes ite riores, scilicet virtutes & bonos mores quibus sue ea thedre conferant decorem: quem alia non accipiunt: nec intelligant sibi licentiam peccandi concessam ex dignitate sibi data, sed necessitatem bene viuendi: quod probat sequens capitulum.

b ¶ Oportet. Hic prosequitur quintum capitulum apostolice regule, oportet episcopum esse ornatum. Est autem duplex ornatus: exteriot, et interiot. Exteriot ornatus consistit in grauitate, et in incessu, et in habitu, et in temperantia cibi et potus. De isto ornatu agitur in proxima sequenti distinctione. Interiot ornatus est virtus: et de hoc agitur hic: et ostendit q̃ locus non dat virtutem nec dignitas: sed vite meritum. Joannes.

Non nos. ¶ Caius. Quidam dicebant q̃ beatus Petrus et successores eius licentiam peccandi a domino receperunt cum priuilegio dignitatis. Symmachus autem papa dicit non esse verum: quia beatus Petrus transmisit ad posteros apostolicam dignitatem cum hereditate innocentie quam per bona opera acquisiuit. Ueruntamen nullus debet dubitare sanctum esse quem aper tante dignitatis attollit: in quo si bona propria desint, sufficiunt merita beati Petri vt bone opinionis habeatur. Quod sequuntur vsq; ad capitulũ Si papa. plana sunt.

c ¶ Perennẽ dotem. Id est apostolicam, dignitatem q̃ bona merita acquisitam. †

d ¶ Cum hereditate. Id est ad hoc trãsmisit vt essent heredes bonitatis sue.

e ¶ Per actuum lucem. Id est per bonos actus.

f ¶ Quos. Id est quia eos.

g ¶ Quis enim. Quasi dicat, et si quandoq; forte apostolici nõ essent boni: tamen semper presumuntur esse boni. quis enim &c. Sed nonne contrarium est xlv. distinct. anastasius. xxj. distin. nunc autem? Sed non dicitur hic q̃ sancti sunt: sed q̃ sancti presumuntur, donec contrarium constet: quia hereditatem innocentie recipiunt: vt hic dicitur. Sz quid si constet de ipso q̃ adulterius commisit vel homicidium? Dicit ad hoc ipse Hug. q̃ licet non possit accusari, inde tamẽ peccat: & quod hic dicitur bene facere, intelligitur de his que possunt eque retorqueri ad bonum vel ad malum: quia semper in dubio pro ipsius facto presumitur. Sed hoc certe idem est in quolibet sacerdote: vt. xj. questione. iij. absit. et. xlj. distinctione. capi. j. et. xvj. questione. j. si clericatus. Respond. hoc verum est: sed tamen magis presumitur pro papa: vt. xciij. distinctio. capitu. j. vnde sacri legi istar esset disputare de facto ‡ suo: vt. xvij. questio. iiij. §. qui autem. Uel dic q̃ facta pape excusantur: vt homicidia Sampsonis, et furta Hebreorum, et adulterium Jacob: vt extra de diuortijs. capitu. gaudemus. Joannes.

† Arg. xviij. q. j. pudenda.

Papa siue apostolicus sẽp presumit bonus.

Papa ꝺ homicidio vt adulterio accusari nequit.

Dubitatio notabilis.

‡ Ista fuit sententia Zaur. dicẽtis q̃ ꝺ de alijs ꝑsumit vel dubitat: peccat liter. q̃ papa mortaliter. ar. hui⁹. §. alle. q̃ ante.

h ¶ Illustrat. Id est dat eis occasionem bene viuẽdi: vt. lxxx j. dist. valet.

i Non est. ¶ Stare. Digne, sicut exigit eminentia dignitatis. Hug.

k ¶ Opera eorum. xxxv. dist. ca. ecclesie.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a DOs. ¶ Non ex locorum tantum: ne sit contra. lxxxj. distin. valet.
b ¶ Motum. C. de episc. & cleri. si quem℞.
c ¶ Nobilitate. Sic. j. q. j. vilissimus.
d DOn loca vel ordines. Tantum: quia per ordines confertur gratia: vt. j. q. j. quicquid. et est simile. xxij. qō. iiij. sicut. ij.

HOmo. ¶ hec est secunda pars huius distic. in q̄a probat q̄ vnus in eodem genere peccati magis punitur ℞ alius: et hoc probat per istud capi. Jo. de san.

Circunstantie peccata aggrauātes. e ¶ Cadit. id est cadere videtur ab ecclesia. Et hoc capitulo plurimi dicunt q̄ circunstantie loci et temporis et dignitatis et scientie aggrauāt peccatū: f vt magis peccet clericus ℞ laicus in eodem genere delicti, et magis literatus ℞ non literatus. et magis peccatur in loco sacro vel tempore ℞ extra. arg. xix. distī. nulli. & l. distic. q. tria. et vj. qō. iij. ℏcipue. et vv. q. j. milli. de pen. dis. v. cōsideret. et. xxxij. q. v. qui viderit. et augetur peccatum dignitate peccantis: g vt. ff. de re milita. omne. ¶. augetur. Alij dicunt q̄ circunstantie cum sint bone et a deo, non debent esse alicui occasio mali. vnde dicunt q̄ circunstantie non aggrauant peccatum, sed solus contemptus. Siergo laicus ex maiori contemptu peccat, magis peccat ℞ clericus. Sed quia non constat ecclesie qualiter quis peccet, an ex contemptu vel alio modo. xxiij. q. ij. deus. ideo non potest iudicare de peccato secundum contemptum. Et ideo iudicat per circunstantias, quasi q̄ quasdam presumptiones: et magis punitur clericus ℞ laicus: quia magis presumitur contra ipsum. et licet hic due cause tantum enumerentur que videntur aggrauare peccatum: tamen plures sunt. de peniten. distinct. v. considerat.

f Adde ad hoc tex. gl. & doct. l. & fcta. ff. & pēis. & ō hoc fas no. Sof. in sum. de pe. & re miss. ¶. cōsitēdus &c.
g Ad hō. v. q. vj. pbri. C. ō epi sc. & cle. pbri.

SJ papa. ¶ hec est tertia pars huius distinctionis, in qua probat q̄ papa magis punitur ℞ alij si male regit ecclesiam dei. et hoc probat per hoc capitulum, Joan. de san.

Casus. Bonifacius martyr consultus fuit an papa ab aliquo possit iudicari si inueniatur negligens et remissus in operibus suis, cum noceat sibi et omnib⁹ subditis suis: et similiter multos secum trahit. Et respondet q̄ non, cum debeat omnes alios iudicare: nisi hereticus deprehendatur: pro cuius salute, cum ipse sit caput ecclesie post deum, vniuersitas fidelium instātius orat: sed licet iudicari non possit, nihilominus punietur cum ipso diabolo in eternum.
f ¶ Taciturnus. Taciturnitas mortalis est in prelato: vt. xliij. distinctione. capitu. j.
g ¶ Mancipio. Id est diabolo qui dem̄ācipatus est gehenne. de pen. distin. j. mancipiū.
h ¶ A nemine. Papa a nemine potest iudicari: vt ix. questione. iij. nemo. quod intelligi nisi ipse se subiciat alij. ij. qō. vij. nos si incompetenter. Sed contra. xxiij. qōne. ij. sane. pfertur. versicu. item romanorum, vbi dicitur q̄ dioscorus papa roman⁹ fuit excommunicatus, quamuis in fide nō peccauerat. Sed ibi appellat papas patriarchas constātinopolitanum. Ītē adhuc obstat xij. questione. ij. nō liceat. vbi vnus papa iudicat de suo successore. Sed ibi non iudicat de ipso, sed dicit q̄ non liceat ei alienare res ecclesie.
i ¶ A fide deus. Quod intelligit hugo cum papa vult corrigi. si enim paratus esset corrigi, non posset accusari: vt. xxiij. qōne. j. aperte. et capi. ait. et ca. hec est fides. et. ij. qōne. iij. dicit apostolus. Sed quare non potest accusari de alio crimine? Ponamus q̄ notorium sit crimen eius vel per confessionem, vel per facti euidentiam quare non accusatur: vel de crimine simonie vel adulterij: etiam cum admonetur incorrigibilis est. & scandalizatur ecclesia per factum eius? Certe credo q̄ si notorium est crimen eius quodcunq; et inde scandalizatur ecclesia, et incorrigibilis sit: q̄ inde possit accusari. Nam contumacia dicitur heresis. vt. lxxvj. distinct. si qui presbyteri. et contumax dicitur infidelis: vt. xxxviij. distinct. nullus. Hic tamen specialiter fit mentio de heresi: ideo quia et si occulta esset heresis, de illa posset accusari: sed de alio occulto crimine non posset.
Item nunquid potest denunciari crimen pape secundum regulam istam: Si peccauerit in te frater tuus. cum nomine fratris quilibet christianus dicatur. vt. ij. qōne. iij. ad mensam? Sed dico q̄ non potest denunciari crimen de ipso, nisi inde posset accusari. nam inutilis esset denunciatio. Item nunquid papa posset statuere q̄ non posset accusari de heresi? Respond. q̄ non quia ex hoc periclitaretur tota ecclesia: quod non licet. j. xxv. questione. j. sunt quidam. quia hoc fit in eo casu quo desinit esse caput ecclesie: et ita non tenet consti-

DOs qui presumus, nō ex locorum[a] vel generis dignitate, sed morum[b] nobilitate[c] innotescere debem⁹: nec vibium claritate, sed fidei puritate.

Idem Anastasio pbro.

¶ Non loca vel ordines, sed merita deo coniungunt.

DOn loca vel ordines[d] creatou nostro nos p̄rimos faciunt: ſz nos aut merita bona ei coniungunt, aut mala diſiungunt.

Item Joan. Chrysost.

¶ Magnitudo pcti vel dignitatis quē℞ fortiter deiicit.

HOmo christianus fortiter cadit[e] in peccatum ꝓpter duas causas: aut ꝓpter magnitudinem peccati: aut ꝓpter altitudinem dignitatis.

Ite ex dictis Bonifacij martyris.

¶ Damnat apostolicus qui sue et fraterne salutis est negligens.

SJ papa sue et fraterne salutis negligens deprehenditur, inutilis & remissus in suis operibus, et insuper a bono taciturnus[f] quod magis officit sibi, et omnibus nihilominus: innumerabiles populos cateruatim secum ducit primo mancipio[g] gehenne, cum ipso plagis multis in eternum vapulaturus. Huius culpas istic redarguere presumit mortalium nullus: quia cunctos ipse iudicaturus, a nemine[h] est iudicandus: nisi deprehendatur a fide[i] deuius: pro cuius perpetuo statu vniuersitas fideliu tanto instantius orat, quanto suam salutem post deum ex illius incolumitate animad uertit propensius pendere.

Item Augustinus ad Valerium.

¶ Non ordines, sed vite merita nos deo commendant.

Impu: tatio. Sed pro quo peccato potest imperator deponi? p quolibet, si est incorrigibilis. vnde deponitur si est minus vtilis: vt.xv.q.vj. aliud.

Ante omnia. ¶ Hec est quarta pars huius distinctionis, in qua dicit q̄ difficile est bene regere sacros ordines & ecclesiasticas dignitates: sed facile est male regere, & periculosum: et hoc probat per hoc capitulum, & ca. seq. Jo. de fan.

¶ Casus. Augustinus factus fuit episcopus Hyponensis ecclesie: vnde Valerius referebat gratias creatori. Augustinus dicit q̄ si quis vtatur officio episcopi, presbyteri, diaconi transitorie et semiplene, nihil est leuius et facilius: sed nihil est ei dānabilius apud deum. sed si quis militet eo modo quo Christus iubet, nihil est difficilius: sed nihil beatius apud deū. Et ostēdit q̄ ad tātam dignitatem eligi non debuit: cum minora officia non didicerit gubernare. Et hoc probat nauigantis exemplo cui cura nauis cōmittēdo debet qui remum tenere non nouit.

s ¶ Si perfunctorie. Id est negligenter.

d ¶ periculosi⁹. Quia qui episcopatum desiderat in terra: inueniet confusionem in celo. viij. quest. j. qui episcopatum. et j. ca. multi.

c ¶ Coniu. Et si talis potest cogi vt fiat episcopus. qd̄ verū est si ab initio cogitur: vt fiat de nolente volens: vt xxij. q. iij. displiceat. sed si perseueraret in voluntate, non esset cogendus: vt. lxxiij. dist. vbi ista.

d ¶ Ut secundus locus. Quia primus locꝰ est papatꝰ: secūdꝰ locꝰ est epatꝰ. Uel ideo hoc dixit: q̄ factꝰ est coepiscopus alteri: vt. vij. q. j. non autem.

Sicut viri. ¶ Casus. In hoc capitulo notatur similitudo inter matrimonium carnale et spirituale. quia sicut legitima coniunctio scilicet animorum vnum facit matrimonium: et sicut duorum commixtio vnum facit corpus: ita clericatus et sacerdotium vnum faciūt presbyterum: & electio et consecratio faciunt vnum, episcopum. Et hec omnia supradicta vnum corpus efficiunt: id est ecclesiam: quod cito rumpitur, nisi legaliter seruetur.

e ¶ Clericatus. Id est minor ordo. Hic videtur q̄ si laicus promoueretur in sacerdotem, nullum reciperet characterem. sed si haberet aliquem minorem ordinem, et per saltum reciperet superiorem, bene reciperet characterem: vt. liij. dist. sollicitudo. Alij dicūt q̄ laicus verum ordinem reciperet, dum tamen baptizatus fuerit: arg. j. q. j. ventum. Joānes. quod verū credo. B.

f ¶ Electio. Consuetum fuit inducī q̄ ex sola electione non cōsequitur aliquis ius: vt de hoc dixi. lxiij. dist. vi. quanto.

Ante omnia peto vt cogitet religiosa prudentia tua, nihil esse in hac vita, et maxime hoc tempore facilius et leuius, et hominibus acceptabilius, episcopi, aut presbyteri, aut diaconi officio, si perfunctorie[s] atq; adulatorie res agatur: sed nihil apud deum miserabilius & tristius & damnabilius.

Idem. Nihil est in hac vita, et maxime in hoc tempore difficilius, et laboriosius, et periculosius[d] episcopi et presbyteri, aut diaconi officio: sed apud deum nihil beatius. si eo modo militetur quo noster imperator precipit. Quis autem sit modus, nec a puertia, nec ab adolescentia mea didici: et eo tempore quo discere ceperam, vis mihi[e] facta est merito peccatorū meorum. Nam quid aliud existimem nescio, vt secundus locus[d] gubernaculorū mihi traderetur, qui remum tenere nō noueram.

Item Ilidorus.

¶ Corrumpitur et ad terram sacerdotium trahitur, nisi legaliter & iuste seruetur.

Sicut viri et mulieris digna cōiunctio vnum facit matrimonium: † et sicut duorum copulatio vnum perficit corpus: ita clericatus[e] et sacerdotiū vnum faciunt presbyterum: et electio [f] et consecratio vnum facit episcopum: que omnia vnum faciunt corpus: quod citius corrumpitur et ad terram trahitur, nisi legaliter conseruetur, nisi iuste viuendo laudetur.

Idem Ambrosius.

¶ De eodem.

Illud autem animaduerte, q̄ extra paradisum[g] vir factus est: intra paradisum mulier: vt aduertas q̄ non loci[h], non generis nobilitate, sed virtute vnusquisq; gratiam comparat sibi. denique extra paradisum (hoc est in inferiori loco) vir factus melior inuenitur: et illa que in meliori loco (hoc est in paradiso) facta est, inferior inuenitur.

Item Gregorius.

¶ Gratia, non locus saluat animam.

Quelibet occulta[i] loca sine gratia animam saluare non possunt: q̄ aliq̄n in ipsis quoq; conspicimus erratis[k] electorum. Nam Loth in ipsa peruersa ciuitate[l] fuit iust⁹:

† Ter. est sic⁹ inst. de pa. po. i pn. & de tur. na. gē. et ci. in pnci. ꝑ. hinc descendit.

† Idez notat. xxxvj. di. ca. j. in glo.

Illud. ¶ Hec est q̄nta pars huius distinctionis in qua probatur q̄ non est ita magnus qui cadere nō posset si gratiam non haberet. et hoc ꝓbatur per hoc capitulum, et duo cap. seq. Joā. de fan.

¶ Casus. Quidā nimis gloriabantur de loci nobilitate: sed Ambrosius probat non esse gloriandū: quia in loco nobili potest esse malus: et in vili loco bonus inueniri: et hoc ꝓbat exemplo Ade et Eue.

Beñ. xix. g.

g ¶ Extra paradisum. In agro damasceno.

h ¶ Nō loci. Ar. q̄ rone loci vel dignitatꝫ vel nobilitatꝫ ꝓ aliquo non ꝓesumit: vt. xij. q. ij. gīa. Arg. xtra. xxiiij. di. q̄n. Et certe ꝓ nobilibꝰ semp̄ ꝑsumi in his q̄ spectāt ad nobilitatē. arg. ff. de fi. instrū. l. fi. Jo.

Nobilitatꝫ rōne ꝓ aliquo ꝓ̄ sumit.

Quelibet. ¶ Casus. Quidā dicebāt q̄ aliqs nō potest saluari nisi in locis solitariis: sed Gregorius dicit hoc nō esse verū. & hoc ꝓbat exēplo trium. Nā Loth in ipsa ciuitate fuit iust⁹, & in monte peccauit. Adā in paradiso deliciarum peccauit, quo nihil est mundius. Et angelus de celo per peccatum descendit.

i ¶ Occulta. Arg. contra eremitas.

k ¶ Erratis. i. peccatis & delictis.

l ¶ Peruersa ciuitate. Arg. q̄ non nocet bono malorum conuersatio vel cohabitatio.

a ¶ In monte.xv.q.j.inebriauerunt.
b ¶ Cecidit. Nam ex varietate locorum nullum discrimen inducitur. C. de tem. in integ. re. l. vlt. Argu. contra xxxij.q.v. qui viderit.
c ¶ Cecidit. Et hec est causa quare nos persequit: quia nos illuc debemus ascendere vnde ipse descēdit xvj.q.ij.ca.j.

Et s xxxv. dis sexto die. Demō quare nos ysequitur. De casu ei⁹ habef de pe. di.ij.ĝn dpium. Lau.

Adam.
c ¶ Erect⁹ est. Sen. iij. de pe. di.j. adā puat⁹. vt de pe. di.j.c. serpēs ꝛ ca. sicut ⁊im.

Vlti. ¶ hec est. vj. pars huius disti. in qua dicit q̄ nomen sacerdotis debet consistere in re, et non tātum in nomine: vt per hoc ca. probatur. Jo. de fan.

vj. ps. ¶ Casus. Reprehenditur hic quidā qui erant presbyteri vel sacerdotes nomine tantū: et non re vel vita: qui propter cathedram se sanctificatos putabant, sed male: quia locꝰ nō sanctificat hoiem, ſz homo locū.
d ¶ Sz homo locum. Sed res accedere debet homini bus, ꝛ nō homo rebus. ff. de edil. edi. iustissime.
¶ Idē. Quicūq. ¶ Casus. Quidā desiderabāt dignitatem vt presessent tantum, et non vt prodessent. sed dicit Joan. Chrysos. q̄ tales inuenient confusionem in celo: nec inter seruos Christi computabūtur. Non enim debet aliquis festinare qualiter appareat maior alijs. nā q̄ iustior est, maior est: ꝛ non q̄ maior est dignitate, est iustior.
e ¶ Desiderauerit. Ad hoc vt presit, non vt prosit: ne obsistet. viij.q.j. qui episcopatum.
f ¶ Tractauerit. Nota q̄ eo solo q̄ aliquis loquitur de episcopatu, punitur: sic eo ipso q̄ quis loquitur ambitiose de minimis, peccat. xvj. questione. j. si cupio. et qui loquitur de mulieribus: vt. xxxij. distinctio. hospitiolum.
g ¶ In honore. Quia non gradus elegantior, sed vite melioris actio comprobatur. xxiij. queſti. iij. sicut. ij, ꝛ xvj. questio. j. sunt nonnulli. Et est hic argu. q̄ illa

Peccat q̄ de minimis ābitiose loq̄r.

in monte[a] peccauit. Sed ista cur dicimus, cum maiora nouerimus? Quid enim paradiso iucundius? q̄d celo securi⁹? ꝛ tñ homo ex paradiso, ꝛ angelus de celo peccādo cecidit[b].

Idem. ¶ Eodem.

Adā primꝰ homo, p̄ peccato de paradiso ciect⁹ est: hoc est, q̄ dei nobilitatē a se delecit, nobilitate loci priuatus est. Ite Jo. Chrysosto.

¶ Nō est verus sacerdos ois qui nominatur sacerdos.

Multi sacerdotes, ꝛ pauci sacerdotes. multi in nomine, et pauci in opere. Videte ergo fratres quomodo sedetis super cathedram: quia nō cathedra facit sacerdotem sed sacerdos cathedram. non locꝰ sanctificat hominem, sed homo locum[a] sanctificat. Non ois sacerdos sanctus, sed omnis sanctus est sacerdos. Qui bene sederit super cathedram, honorem accipit cathedre. qui male sederit, iniuriam facit cathedre. Ideoq̄ malus sacerdos de sacerdotio suo crimen acquirit, nō dignitatē. in iudicio eñ tuo sedes. si quidem bene vixeris, ꝛ bene docueris, populum instruis. si bene docueris, ꝛ male vixeris: tui soli⁹ condēnator eris. Nā bene viuēdo, ꝛ bene docēdo, populū instruis quomodo viuere debeat. bene autē docēdo, ꝛ male viuendo, deū instruis qūo te debeat cōdēnare. Idem. Q. uicūq̄ desiderauerit[e] primatū in terra inueniet confusionē in celo: nec inter seruos Christi cōputabitur qui de primatu tractauerit[f]: nec vnusquisq̄ eoū festinet quomodo alijs maior appareat, sed quomodo oīb⁹ inferior videat: quoniā non q̄ maior fuerit in honore[g] inter homines, ille est iustior: sed q̄ fuerit iustior, ille est maior.

¶ Distinctio.xlj.

Tce q̄bus oporteat sacerdotē esse ornatū moribꝰ. Sz preterea oportet illum esse ornatum in exterioribꝰ, habitu videlicet ꝛ incessu[b]. Habitu, vt nec fulgidis nec sordidis se vestib⁹ ornet. vt enim ait Hiero. nec affectate sordes, nec exquisite delitie laudes pariunt. quod tam de vestibus q̄ de cibis intelligendum est. Vnde Aug. ait in lib. de doctrina christiana.

¶ Quo moribus cōuiuꝰ cum quib⁹ viuim⁹, etiam vti debemus alimentis.

Quisquis rebus preteruntib⁹ restrictius vtitur q̄ sese habent mores eorum cum quibus viuit[i]: aut inrum preciosorum non esse repudiandum si tranquille e sine turpitudine vel voracitate assumantur. Et hoc probatur exemplo Christi, qui cibum delicatum. s. piscem vnā comedit. ꝛ reprehenditur vsus vilū ciboꝝ si nimis ardēter ꝛ cum voracitate assumantur: qō probatur exemplo Esau ꝛ iumentorum.
i ¶ Viuit. Nota q̄ quilibet se conformabit socijs suis in cibo[k] et in moribus: vt distinctio. viij. que contra. xxj. ꝛ Ladistinctio. illa. Et est argu. q̄ ratione societatis tolerat excommunicatus: quia excommunicatus ratione contractus ad communionem adiuuatur, extra de sen. excomm. si vere.

Et ꝛ xxv. dis sexto die. Demō quare nos ysequitur. De casu ei⁹ habef de pe. di.ij.ĝn dpium. Lau.

vj. ps.

Peccat q̄ de minimis ābitiose loq̄r.

Lucē vlti. Sen. xxv.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Aut intemperans. ſ. nolens conformare se aliis.
b ¶ Superstitiosus. Id est inanis glorie cupidus, vel hypocrita.
c ¶ Significat. Forte habet ventrem insatiabile: vel causa infirmitatis hoc fecit.
d ¶ Aut flagitiosus est. prodigus vel hypocrita.
e ¶ Sed ibido. q.d. potius cōsiderabim⁹ causam facti ex ip̄m factum. sic. xxij.q.viij.occidit. ⁊.xxix.distic. sciēdum. Arg. j.j. xxij.q.iij.otigo.
f ¶ Flagitia. i. non statim dicam⁹ aliquid esse vitiosum. nam dubia in meliorem partem sunt interpretanda. extra de regul. iur. estote.
g ¶ Pisce vesci. hanc hystoriam habes de peni. dist. iij. ℟. opponitur.
h ¶ Sed ex causa. vt j. xxj. q6e. iiij. ois iactantia.
Delicie. ¶ Cassius. Dicit in hoc capi. q⁹ si quis vtitur cibo delicatosine immēso desiderio, nō peccat: vt helias qui carnes comedit. Si quis autē vilem cibum nimis ardenter appetit, reprehēditur: vt david qui aquam de cisterna Bethleem concupiuit nimis ardenter.
Non cogant. ¶ Cas⁹. Quesitum fuit ab Augusti. quid debeat fieri de diuitib⁹ qui tempore penitētie non possunt vti cibis vilibus et aridis vt alii penitentes? Rñdet Aug. q⁹ non debent ad hoc cogi, ⁊ vtātur sciosis, et dēt pauperibus vilia: q⁹ si cōsuetudinē mutāt, egrotant: dolere tamen debent q⁹ non possunt sicut alij abstinere.
i ¶ Non cogank. Arg. q⁹ mitius agendum est cum diuitibus ⁊ nobilibus ꝯ cum pauperibus: vt. lxxxvj. di. tum pe non satis. ⁊. lxxxiij. distinc. peruenit. l. distinct. contumacēs. xxvj. q. vij. tpa. Arg. cōtra. xxij. q. v. qui compulsus. Dic q⁹ ignobiles magis puniūtur corporali pena ꝯ nobiles: sed pecuniariter magis puniūtur nobilis ꝯ ignobilis: vt. xxiij. q. j. qui cōtra. et. ff. de penis. si quis aliquid. et. l. quidam.
k ¶ Diuites. Cum sunt in penitentia.
l ¶ Si consuetudinē. Arg. q⁹ cōmutationes penarum possunt fieri in spiritualibus. lxxxij. dist. presbyter.
m ¶ Supfluis. id est preciosis.
n ¶ Pauperibus vilia. Arg. cōtra. j. xlix. dis. c. vlt. in fi.
Quod dicit. ¶ Cas⁹. Aug. exponit hic illū locum euāgelij super Matt. Venit Ioannes nō mādūcans neq; bibens: ⁊ dicunt, demoniū habet. Venit filius hois manducans et bibens: ⁊ dicunt iudei: Ecce hic homo vorator est et potator vini. Sed iustificata est sapiēcia a filijs suis: id est xp̄us iustus ostensus est a suis ap̄lis. Est ergo causa. Quesitum fuit ab Aug. vtrum sit virtus in abstinendo vel manducando? Et respondet q⁹ non: sed iustitia est in equanimitate tolerādi inopiā et temperādi se in abūdantia ciborū: ⁊ non se corrūpendi, atq; opportune sumēdi vel nō sumēdi ea quorū nō vsus ſz cōcupiscētia reprehēdēda est. Nō em̄ interest oīno q̄d alimētoz sumas vt succurras necessitati corpis, dūmō cōgruat i gñib⁹ alimētoz his cū quib⁹ tibi viuendū est: neq; quantum sumas interest multū, cū videam⁹ aliorū stomachū citius saturari cibis: et eos em̄ illi⁹ ipsi paruo quo saciātur, ardēter et intolerabiliter et omnino turpiter inhiare: alios autē paulo plus poculo quidem saturari, sed tolerabiliter inopiam perpeti: vel ante horam positas q epulas

Pene l spūalib⁹ pñt cōmutari.

Mat. xj. et Luce vij.

† .i. xp̄s iust⁹ est ostēt⁹ a suis discip̄lis siue apostol' fm B. bux. q ip̄m ois iuste facere intellexerunt.

¶ Cōtra sue infirmitatis cōsuetudinē aliquibus cibis deuites vti non cogantur.

Non cogātur diuites pauperum cibis vesci. vtanť cōsuetudine infirmitatis sue: sed doleāt aliter se non posse sustentari. Si cōsuetudinem mutāt, egrotant. Utanť superfluis: dent inopib⁹ necessaria. Utantur preciosis, dent pauperibus vilia.
Idem in lib. qōnū euangelij.
¶ Equanimitas tolerādi, nō visus vel abstinentia cibi iustitiam facit.
Quod dicit dñs i euāgelio, iustificata est sapiēcia ab omnib⁹ filijs suis: ostendit filios sapientie intelligere, nec in abstinēdo nec in mādūcando esse iustitiā, sed in equanimitate tolerādi inopiā ⁊ temperātiā: p abūdātiā nō se corrumpendi, atq; opportune sumēdi vel nō sumēdi ea quorū nō vsus ſz cōcupiscētia reprehēdēda est. Nō em̄ interest oīno q̄d alimētoz sumas vt succurras necessitati corpis, dūmō cōgruat i gñib⁹ alimētoz his cū quib⁹ tibi viuendū est: neq; quantum sumas interest multū, cū videam⁹ aliorū stomachū citius saturari cibis: et eos em̄ illi⁹ ipsi paruo quo saciātur, ardēter et intolerabiliter et omnino turpiter inhiare: alios autē paulo plus poculo quidem saturari, sed tolerabiliter inopiam perpeti: vel ante horam positas q epulas

o ¶ In euāgelio. Tangit hic q⁹ xp̄s in euangel'. Matt. xj. dicit de iudeis: Venit Ioannes non mādūcāns carnes neq; bibens vinum: ⁊ dicitis. demonium habet. venit ihesus manducans ⁊ bibēs, ⁊ dicitis: ecce vorator ⁊ potator vini. sed ⁊ alij male opinarentur de ipso: tamen iustificatus est ab apostolis suis. †
p ¶ Illi. Datiui casus.
q ¶ Positas. Coram alijs,

a ¶ Si id in tpe. Id est pro tpe: scz cum cōā aliquibus tempore necessitatis citius proponitur cibus.
b ¶ Neqz. i. nō ideo dz quis statim comedere qz videt aūos necessitate exigente comedere et proponi cibus.
c ¶ Cum. Id est quando.
d ¶ Pis. i. eis.
e ¶ Scio. Sic facient epi cū veniēt ad pauperes ecclias: ne breuis hora consumat victū lōgi tpis. ex de cen si. cum apostolus.

Parsimonia. ¶ Casy. Octo enumerātur in ea. quoz sex cōmedant z duo reprobantur. z scire debes qz parsimonia est vsus rerū tempalium cum moderatione.

Phil. iij. c. Parsimonia.

f ¶ Parsimoniam. Id est temperatum vsum.
g ¶ Diligētiā. id est voluptatem.
h ¶ Infucatū. id est fictiosum. vl infucatū. i. nō precio fucatum.
i ¶ In priuatis. Arg. ptra illos qui dicunt melius esse orandū in priuato loco z nō cōā hoiēs cū in ecclesia, ex illa authoritate tu aūt cum oraueris, intra in cubiculum tuum: et clauso ostio ora patrē. sed illud de cubiculo mentis intelligitur.

Orare publice cū clamuli ē.

k ¶ Que supra. Nam quicqd supererogaueris, reddaz tibi. sic. lxxxvj. dist. non satis.

Sepe. ¶ Casy. Spz in sum.

Ysus.

l ¶ Sepe se vitia. Stulti dum vitant vitia in cōtraria currunt.

Episcopus.

m ¶ Supellectilem. Hoc hodie nō tenet: quia modo habēt amplas possessiōes: vt xij. qō. j. expedit. et sic nō est ptra de se. dist. j. vasa. z ex de cēsi. cum apls, vbi sid[a] in tpe aut opus sit, aut necesse sit, cū tranquillitate aspicere, neqz[b] tāgere. Magis ergo interest non qd vel quantum alimētoz̄ pro cōgruētia hoīm atqz psone sue, z pro sue valetudinis necessitate quis accipiat: sed quanta facilitate et seueritate animi careat cū[c] his[d] vel opz vel necesse est carere: vt illud in animo xp̄iani cōpleat qđ apls dicit: Scio[e] z minus hr̄e: scio z abundare: vbiqz et in oībus imbut[9] sum: z satiari z esurire: z abundare et penuriā pati: oīa possum in eo qui me confortat.

Item ex cōcilio Sangren.

¶ Temperātia cibor̄ et vestiū non dissolutio eor̄ laudatur.

Parsimoniam[k] cū veste humili nō reprobam[9]: sicut etiam ornatū pter corporis diligētiā[g] ifucatū[h] laudamus: dissolutos aut̄ z fractos vestib[9] z incessu non recipimus: pietatē vero in priuatis[i] domibus nō includētes, oēm locū in nomine dei edificatum honoram[9]: z cōgregationem in ecclesia dei factam ad vtilitatem cōem recipim[9]: et bona opa que supra[k] vires in fratres pauperes exercenē fm ecclesiasticas traditiones, btificam[9]: z oīa q̄ueniūt traditionib[9] apl̄icis, z sc̄ar̄ scripturarū pceptis in eccl̄ia fieri exoptamus. Item Greg.

¶ Sub specie virtutum sepe se vitia ingerunt.

Sepe se vitia[l] ingerūt, z se esse virtutes mentū tur: vt tenacia, parsimonia: effusio, largitas: crudelitas, zelus iustitie: remissio, pietas velit videri.

Item ex cōcilio Cartha. iiij. dicitur qz archiepiscopi quinquaginta equitaturas habebunt in visitatiōibus.

¶ Sicut ergo. ¶ Cōcludit Gratianus ex supradictis qz sicut mores eor̄ cū quibus viuimus, seruandi sunt in cibis: sic etiā in indumentis z in incessu etiā debet esse sacerdos ornat[9], vt gravitate itineris mētis ostēdat maturitatem. Si em incomposite z non decēter incedit, vt dicit Augustinus, mentis inequalitas indicat. et hoc probat exēplo Catilinę: q̄ ppt variū incessum fuit a Sallustio notatus.

n ¶ Unde historiographus. Sallustius.

o ¶ Mutabilitatem. Catilinę.

¶ Veritis fidei et vite, nō diuinis episcopalis authoritas queritur.

Episcopus vilē supellectilem[m] et mensam ac victum pauperem habeat: et dignitatis sue authoritatem fidei z vite meritis querat: hospitium quoqz nō longe ab ecclesia habeat.

Item ex eodē. Decodem.

Clericus professionem suā et habitu et incessu probet. et ideo nec vestib[9] nec calceamētis decorem querat. Sicut ergo in cibis mores eorum cū quib[9] viuimus, obseruare monemur: sic z de indumentis intelligendū est. vt em alibi dr: quisquis cōtēptis his cū quib[9] viuit, lautiora sibi vel austeriora pre ceteris idumēta vel alimēta querit: aut intēperās sui, aut superstitiosus est.

¶ In incessu aūt debet esse sacerdos ornatus: vt gravitate itineris, mentis maturitatem ostēdat. In compositio enim corporis (vt Aug. ait) inequalitatem indicat mentis. Unde historiographus[n] ille cum eius mutabilitatem[o] describeret, cuius conscientia excitata curis mentem vastabat: inter cetera hoc etiā notabile indicauit dicēs, Incessus ei[9] modo citus, modo tardus.

¶ Distinctio.xlij.

Hospitalem[p] vo sacerdotem esse opz ne sit de numero eorum quibus in iudicio dicetur Hospes fui, et non suscepistis me. ¶ Qui em aplm secutus fuerit, alios ad hospitalitatē

¶ Hospitalem. Hec distic. dividit in quatuor partes: in quarū prima dicitur q̄ sacerdotes debēt esse hospitales z recipe pauperes chri. et hoc pbatur per id qđ sequit vsq; ad capit. quiescamus. Secūda ibi: Quiescam[9]. Tertia ibi: Sed licet. Quarta ibi: Non opz. Jo. de fan.

¶ Casy. In hac xlij. dis'. psequitur Gra. sertū ea. apostolice regule: salz opz sacerdotē esse hospitalem. quod pbat octo rationibus. prīa est i principio. Secūda incipit ibi: Qui enim apostolus. Tertia ibi: Si em sacerdos. Quarta z ctā incipiunt ibi: Quidam. Quinta ibi: Sexta ibi: Quomō etiā fm ysum. Septima ibi: Unde apl̄us. Octaua ibi: Si em vidua.

p ¶ Hospitalem. In hac distinctione ostendit Gratianus q̄ hospitalis erit ordinandus: quia non daberet frōtem immittendi alios ad ho-

Gratianus ostendit hospitalis esse ordinandus.

spitalitatem si domū suam hospitibus claudere: ꝛ quia hec pietas remuneratur eternaliter ꝛ tēporaliter. Item exemplo Abrahe ꝛ Loth: qui quoniam hospitales erāt angelos hospitio recipere meruerunt. † Addit etiam q̄ in hospitalitate non erit electio vel defectus personarum, † Adiungit etiam de conuiuijs in ecclesia non faciendis. ‡ In fine breuiter tāgit septimū cap. aplice regule: scs opz epm esse pudicū. ‖

debet inuitare. ¶ Quomodo hospitalitat̄ exhortat̄ poterit esse, qui domū ꝓpriā hospitibus claudit? Si eñ sacerdos primū a seipso [a] et a domestica sua ecclesia dz erigere qđ post ea populus imperet: si primum imitādo Christū ipse dz facere que postea populū doceat: necesse est vt pauperes hospitio recipiat, quo ad hospitalitatem facilius suo exēplo subditos attrahat. ¶ Vidinādus itaq̄ sacerdos ad memoriā reuocet quomodo Abraham et Loth per hospitalitat̄ opera deo placere, ꝛ angelos hospitio meruerūt recipere: ꝛ quomodo angeli sodomis hospitalē domū ingressi, Loth cū familia sua liberauerūt: quomodo clausas domos cū hospitibus ignis ingressus perdiderit. ¶ Quomodo etiā ſm Hiero. aliena [b] rapere cōuincit qui vltra necessaria sibi retinere ꝓbat̄: ac sic per opera oia pietat̄ se instituat: vt ꝛ presentis vite subsidia, ꝛ eterne claritat̄ premia a deo percipiat. vtrunq̄ enim pietati promittitur.

Debet esse differentia cum petitur pro nutrimento. Si autem peteretur causa predicationis, tunc esset discernendum. Hoc autem intelligo de eleemosynis quotidianis, non autem de premeditatis. als cōtradicer et Hieron. xvj.q.j.ca.fi. vbi dicit q̄ in paupere magis est attendenda religio q̄ paupertas. Jo. de fan.

¶ Unde quidam hospitalitatis opera despiciētes, in Hāgrēsi concilio excōmunicant̄. sic eñ in eo statutum est.

¶ Non sunt despiciendi q̄ cōuiuia pauperib⁹ exhibent.

¶ Unde apls scribēs ad Timotheum ait: Exerce teipsum ad pietatem. Nam corporalis [c] quidē exercitatio ad modicū vtilis est: pietas autē est vtilis ad oia [a], habens promissionem vite que nūc est et future. Ab hac [c] quisquis alienus [f] fuerit in sacerdotē ordinari non poterit. ¶ Si enim vidua [g] ab ecclesia recipi prohibetur, que pauperes non recipit hospitio; que pedes sanctor̄ non lauit; que omne opus bonū non est executa: multo magis sunt ꝓhibendi a sacerdotio, qui ab opere pietatis probant̄ alieni.

¶ Si quis despicit eos qui fideliter agapes id est conuiuia pauperum exhibent et propter honorem dñi conuocant fratres: ꝛ noluerit cōmunicare huiusce modi conuocationibus, paruipendens qđ geritur: anathema sit.

Hinc etiam Joannes euangelista in epistola sua quēdam diotrephē [h] excommunicauit qui nec pauperes recipiebat, et recipientes de ecclesia dejiciebat. ¶ In hospitalitate autem non est habendus delectus personarum: sed indifferenter quibuscunq̄ sufficimus, hospitales nos exhibere debemus.

Unde Joannes Chrysо. in epistola ad Hebreos.

¶ In recipiendis hospitibus nulla d⁹ esse distinctio.

Quescamus ab hac absurda curiositate [i] et diabolica et peremptoria. Si enim in clero se electum esse dicat, si sacerdotem se nominet, scrutare: non enim sine periculo in talib⁹ indiscussa communicatio est. Circa maiora maius periculum [k] vertitur. non enim das, sed accipis. Si vero pro nutrimento postulat [l], ne in his examines: quomodo Abraham hospitalem se circa omnes ostendebat. si scrutator esset circa refugientes ad se, nunq̄ angelos hospitio recepisset. Fortassis enim non putasset eos angelos, sed cum reliquis repelle-

† h. ōt

i ¶ Curiositate. q̄ hoc No enim semper dixit in erim⁹ curiosi: nam euan. iz mīra sunt dissimu. nescio landa. ff. de noua. vbi sed l. doli. in fi. pōt sus-

k ¶ Periculum. mi ec- Si enim in minoꝛi: chasti. bus adhibēda est xij. vel discretio, fortⁱ⁹ in hⁿ dixit maioꝛib⁹. sic vij. q. ſm inf- ij. ca. vlt. ff. ad car- ꝓratio- bo. l. ſ. ſ. ij. nē. lxx.

l ¶ Postulat. er- interſ- go indistincte oib⁹ tum. ōt est danda eleemo- Rhoō. syna: vt. j. e. c. pro- q̄ infra xi. et. ō. ſ. proxi. et authori lxxxvj. dist. pasce. tas, de- c. j. quest. ij. ōs pro. sudet et. xj. q. iij. quoniā ꝛc. sumultos. et. xvj. qst. mīs ex j. ſi capis. et. xxij. ca. pce. q. iij. duo. alibi di- vbi ōr citur: omni peten- sic: si de ti te tribue. Sed nefecontra a domin⁹ di- ris, scicit. ‡ Desudet elee to cui mosyna in manu benefetua, donec inue- cerſ: et nias iustum cui erit grā deo. Et in Cant. in octis cis vbi dicit. Ordituis mīnauit in me charita. Arc.

i iij

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tatem. Et dicit Ambro. Ordinata est charitas vt primo deus: secundo parentes: deinde filij: postea domestici: vltimo extranei diligant. Et alibi dicit Ambro. q̄ delect⁹ personaz debet esse in misericordia impēdēda: vt.lxxvj. dist. nō satis. ⁊ Hiero. dicit q̄ in pauperib⁹ non tam pauptas q̄m religio est attēdenda: vt.xvj. q.j. q̄n quicquid. ⁊ Auguſt. dicit. Utilius esurienti panis tollitur, q̄m de cibo securus ꝛc. vt v.q.v. non omnis.

lij.ps. xxiij.q.iij. nimiuz. Distingue ergo. corū qui petunt eleemosynaz, alij sunt cogniti, alij non. Itē alij petūt quasi ex debito, vt predicatores et prelati: alij pro sustētatione corporis. Si ergo quis petat ex debito ratione officij, quia dicit se ad hoc missum vt ibi predicet: ⁊ tale officium, constat ei cōmissum esse: recipiendus est. si est incognitus: est examinandus an ita sit: vt in hoc capitulo. Si autem quis petit pro nutrimēto, tunc indistincte omnibus est danda: vt hic, et.j.q.ij. q̄ pio. et. xj. q. iij. quoniam. nisi quis per securitatē cibi negligat iustitiaz, quia tunc subtrahenda est ei: vt.v. q.v. non omnis. nisi iam fame moriatur: vt.lxxxvj. dist. pasce. si autem non possumus omnibus sufficere, tunc danda est potius bono q̄m malo, et consanguineo q̄m extraneo. et sic loquitur illud: desūdet eleemosyna ꝛc. et illud. Ordinauit in me charitatem. vt.lxxxvj. distinct. non satis.

† Vide qđ not. Andr. Alcias. li. Prermissoū j. in dictione agapes et sic expone agapē .i. cōuiuia pauperū pie parata.

a ¶ Sed quoniam omnes. Arg. q̄ ratione dubitationis melius est ex abundanti aliquid facere, q̄m aliqđ dimittere: vt.xj.q.iij. nolite. iij. quest.ij. non estimemus. xxiij. questio.iij. coripiantur. Et est argu. ad questionem cum dubitatur quis ex duob⁹ occiderit hominem, q̄ potius ambo admittantur ad ordines, q̄m ambo repelantur. ‡ Argu. contra. xxiij.q.vlti. si quatuor. Quid interest de hoc, notatur in questionib⁹, ⁊ est expressum de homi. si significasti.

Dubitatio nobilis.

‡ Arg. ad hoc. xxiij.q. iij. q̄m magnū Zan.

b ¶ Non oportet. ¶ Partes. ⁊ domum mittere. ⁊ est contra episcopos qui nolunt prouincias visitare: et tamen petunt redimi procurationes: vt.x. quest.j. relata.

c ¶ Propter iniuriam. .i. infamiam.

d ¶ Ulli. ¶ Transeuntes. sic in tabernis possunt clerici comedere causa necessitatis: vt.xliij. dist. clerici. de vi. ⁊ ho. cleri. clerici.

e ¶ Oratoriū. ab orando quippe dicitur: vt in eo nihil aliud q̄m oretur ⁊ psallatur. j. eo. in oratorio.

f ¶ Quicq̄m aliꝰ, tamen ecclesiastice cause ⁊ possunt ⁊ debēt tractari in ecclesia: vt.j.q.ij. preceptum.

¶ Hec dis. diuiditur in quatuor partes: in quarum prima dicit q̄ rector ecclesie debet esse discretus in silentio, ⁊ utilis in verbo: ne aut tacenda dicat, aut dicenda subticeat. et ad hoc probandum inducit cap. seq. Secūda ibi: in mandatis. Tertia ibi: simus autez. Quarta ibi: pariter quoq. Jo. de San.

¶ Cassus. Hic prosequitur Statian⁹ viij.c. apostolice regule: scilz oportet episcopum esse pudicum. quod verū est non solū factis, sed etiam verbis: vt probatur per ca. tica canticoz.

g ¶ Pudic⁹. Hic breuiter tāgit. vij. cap. apostolice regule, oportet epm esse pudicum.

h ¶ Gene. sicut enim per genas cubi, ⁊ sic per predicationes ecclesie fi

i ¶ Debet. ꝛc. Hic prosequitur. viij. cap. apostolice regule: oportet ordinādum esse doctorem. id est talem qui sciat docere ⁊ predicare. considerabit autem prius quibus ⁊ que predicet: ‡ quia non omnia omnibus sunt predicanda: hereticis enim secreta fidei non sunt pandenda: ⁊ si subditi non obediunt predicanti, non ideo cessabit a doctrina et correctione eorum. ‡

k ¶ Silentio. Expone negatiue. sic.ij.q.vij. sancta.

l ¶ Nam latratu. .i. predicatione.

d Ulli. ¶ Transeuntes. sic in tabernis possunt Cl clerici comedere causa necessitatis: vt.xliij. dist. clerici. de vi. ⁊ ho. cleri. clerici.

e ¶ Oratoriū. ab orando quippe dicitur: vt in eo nihil aliud q̄m oretur ⁊ psallatur. j. eo. in oratorio.

f ¶ Quicq̄m aliꝰ, tamen ecclesiastice cause ⁊ possunt ⁊ debēt tractari in ecclesia: vt.j.q.ij. preceptum.

¶ Hec dis. diuiditur in quatuor partes: in quarum prima dicit q̄ rector ecclesie debet esse discretus in silentio, ⁊ utilis in verbo: ne aut tacenda dicat, aut dicenda subticeat. et ad hoc probandum inducit cap. seq. Secūda ibi: in mandatis. Tertia ibi: simus autez. Quarta ibi: pariter quoq. Jo. de San.

¶ Cassus. Hic prosequitur Statian⁹ viij.c. apostolice regule: scilz oportet episcopum esse pudicum. quod verū est non solū factis, sed etiam verbis: vt probatur per ca. tica canticoz.

g ¶ Pudic⁹. Hic breuiter tāgit. vij. cap. apostolice regule, oportet epm esse pudicum.

h ¶ Gene. sicut enim per genas cubi, ⁊ sic per predicationes ecclesie fi

i ¶ Debet. ꝛc. Hic prosequitur. viij. cap. apostolice regule: oportet ordinādum esse doctorem. id est talem qui sciat docere ⁊ predicare. considerabit autem prius quibus ⁊ que predicet: ‡ quia non omnia omnibus sunt predicanda: hereticis enim secreta fidei non sunt pandenda: ⁊ si subditi non obediunt predicanti, non ideo cessabit a doctrina et correctione eorum. ‡

k ¶ Silentio. Expone negatiue. sic.ij.q.vij. sancta.

l ¶ Nam latratu. .i. predicatione.

Distinctio.xliij.

Nullus clericorum in tabernis comedat, nisi forte transeuntes hospitio necessitate illic reficiant. populi etiam ab huiusmodi conuiuijs (quātū potest fieri) phibeant.

Item ex dictis beati Benedicti abbatis.

De eodem. Palea.

Oratoriū hoc sit qđ dicit: nec ibi quicq̄m aliud geratur ‡ vel cōdatur ‡ q̄m qđ diuinis ministerijs ‡ conueniat.

Item Augustinus.

In oratorio preter orādi ⁊ psallendi cultū penitus nihil agatur: vt nomini huic ⁊ opa iugiter impēsa ꝛcordēt.

Distinctio.xliij.

Iudicus s q̄q̄s esse sacerdos: vt ⁊ moribus ⁊ verbis pudorē indesinēter exhibeat. Cāñ i cāticis canticoū gene b sponse, id est predicatores, turturi cōparantur, debet i etiam gratiam docendi habere: quia vt Hiero. ait, innocētis absq̄ sermone conuersatio quantum exemplo prodest, tantum silentio k nocet. nam latratu l cadeles incorporantur. vt de consecratione distinctio.ij. quia passus.

¶ Deo. ꝛ. ¶ In hoc. ℣. prosequitur Statian⁹. viij. ca. apostolice regule, ita oportet episcopum esse doctorē. i. talē qui sciat docere. Nam quantum pdest bonis per exempla bone vite, tantū nocet malis si sileat. Nam predicatione prelatoꝝ mali sunt arcēdi ⁊ coripiendi: sed in sua predicatione debet prelat⁹ esse discret⁹: ne vel tacenda proferat, vel dicenda taceat.

a ¶ Canū.j.ij. q. vij. qui nec.
b ¶ Et baculo. cōminationis.

¶ Jt rector.

¶ Hoc ca. diuidit in tres partes. In prima parte dicitur q̄ rector debet esse discret⁹ vt sileat vel loquatur cum viderit expedire. Nam sicut incauta locutio ponit hominem in errorem: sic indiscretum silentiū in errore relinquit. et hoc probatur. ix. authoritatib⁹. In secunda parte que incipit ibi: Sz cum rector. dicit q̄ predicator debet esse vtilis in verbo. i. q̄ talia proferat per que corda audientium non ledātur. et hoc p̄batur tribus authoritatib⁹. In tertia que incipit ibi: prouidendum quoq; est. dicitur q̄ eaz vtilia non debet nimis effundere: quia locuacitas nimia lesus apud homines reputatur. et hoc p̄batur trib⁹ authoritatibus.

¶ Catus. Primo dicit q̄ predicator vel rector nec silēda proferet, nec p̄ferenda silebit. et hoc probat. ix. authoritatibus. Secundo dicit q̄ talia p̄ponat que nō deducāt homines in errorem. et hoc probat trib⁹ authoritatib⁹. tertio ostēdit q̄ etiam vtilia non debet nimis effundere. et hoc probat tribus authoritatibus.

c ¶ Teniente. iuxta illud.
Thre. ij. Ver⁹. Nā siluisse nocet: multosq; silētia dānant.
d ¶ Latrare. p̄ pter pigritiam.
e ¶ Hinc rursus.

num[a], z baculo[b] pastorū lupi sunt arcendi. Jn ipsa autē doctrina discretū oportet esse rectorē: ne aut tacēda proferat, aut dicenda taceat.

Unde Gregor⁹ in. iij. cap. sui pastoralis parte. ij. ait.

¶ De discretione predicationis z silentij.

Sit rector discret⁹ in silētio, vtilis et cautus in verbo: ne aut tacenda, p̄ferat, aut p̄ferenda reticescat. Nam sicut incauta locutio in errorē p̄trahit: ita indiscretum silentium eos qui eruditi poterāt, in errore derelinq̄t. Sepe nāq; rectores improuide humanā amittere gratiā formidantes loq̄ libere recta primescūt: et iuxta veritatē, vocē nequaq̄ gregis custodie pastorum studio, sed mercenariorum vice deseruiunt: quia veniente[c] lupo fugiūt dum se sub silentio absc̄ondunt. Hinc nāq; eos per prophetam dom⁹ increpat, dicens in Esaia: Canes muti, non valentes latrare[d]. Hinc rursus[e] queritur dicens in Ezechiele. Non ascendistis ex aduerso: neq; opposuistis vos murum p̄ domo Israel vt staretis in prelio in die dñi. Ex aduerso quippe ascendere, est p̄ defensione gregis voce libera huius mundi potestatibus cōtraire. Et in die dñi in prelio stare, est prauis decertantib⁹ ex iustitie amore resistere. Pastorem enim recta timuisse dicere[f], quid est aliud q̄z tacendo[g] terga prebuisse: q̄ nimirū si pro grege se obiecit: murum p̄ domo Israel hostibus opponit. Hinc rursus delinquenti p̄plo dicit in Hieremia. Prophete tui viderunt tibi falsa et stulta: nec aperiebāt tibi iniquitatē tuā vt te ad penitentiā p̄uocarent. Prophete quippe in sacro eloquio nonnunq̄z doctores vocant: qui dum fugitiua[h] esse presentia indicant, que futura sunt manifestant. quos[i] diuinus sermo falsa videre redarguit: quia dum culpas corripere metuunt, incassum delinquētibus p̄missa securitate[k] blādiuntur. qui iniq̄tatem peccātū nequaq̄ aperiūt: quia ab increpationis voce conticescunt. Claues quippe apertionis, est sermo[l] correctionis: que increpando culpam detegit quā sepe nescit[m] ipse etiā qui perpetrauit. Hinc etiā Paul⁹ ait ad Titum. Ut potēs sis in doctrina sana exhortari: et eos qui cōtradicūt, redarguere. Hinc per Malachiam dicit. Labia sacerdotis custodiunt[n] scientiam z legem requirunt ex ore ei⁹: quia[o] angelus dñi exercituū est. Hinc per Esaiam dñs monet dicēs. Clama, ne cesses: quasi tuba exalta vocē tuam. Preconis[p] quippe officium suscipit quisquis ad sacerdotium accedit: vt ante aduentum iudicis qui terribiliter sequitur, ipse scilicet declamando gradiat. Sacerdos ergo si predicationis est nescius: quam tibi clamoris vocem daturus est preco mutus? Hinc est eñ quod in actib⁹ apostol⁹ legit. Super pastores[q] primos in linguarū specie spiritussanctus insedit: quia nimirum quos repleuerit, de se protinus loquentes facit. Hinc Moysi precipit in Exodo vt tabernaculū sacerdos ingrediens tintinabulis[r] ambiat: vt vox p̄dicatoris voces habeat, ne supni inspectoris iudicium ex silentio offendat. Scriptū q̄ppe est. Ut audiat sonitus quando ingreditur et egreditur sanctuariū in conspectu dñi, z non moriat[s]. Sacerdos nāq; ingrediēs vel egrediens mouit si de eo sonitus non audit: q̄ trā contra se occulti iudicis exigit, si sine pre-

Primo conqueritur: et primo ponit verba p̄phete: deinde ea exponit: et sic procedit per totum cap.

f ¶ Dicere. id est dicitur.

g ¶ Tacēdo. Nota q̄ tacens et timens fugere dicitur. vnde etiam tacens p̄o contumace habetur: vt. lxv. distinct. si forte. et ff. de interrog. ac. de etate. §. qui tacuit.

h ¶ Quidum fugitiua. i. transitoria. ad Tit. j. b.

i ¶ Quos. simplex relatio. nō refert ad immediatē dictum. mala. j. b.

k ¶ Securitate. Eolpso q̄ tacetur promittitur securitas delinquentibus: vt. lxxxiij. distin. error. Esaie lviij. a.

l ¶ Sermo. doctoris.

m ¶ Nescit. i. esse peccatū ille cui predicat: vel cū ei⁹ penitētia audit, querit ab eo locus z tēpus z persona cuz qua deliquit: que forte peccator p̄pter verecundiam vult occultare: vt ō pe. di. vj. c. j. ii fi.

n ¶ Tū in questionib⁹ vbi fit preiudiciuz alij, nō fiēt speciales interrogatiōes: vt. ff. de questi. l. j. §. q̄ questione. Actu. vj. b.

o ¶ Custodiūt. i. custodire debēt.

p ¶ Q: angel⁹. i. nuncius dñi. Et de pe. dist. v. ca. j. i prin.

q ¶ Preconis. j. de cōse. distin. iiij. baptismus.

r ¶ Pastores. i. apostolos. Exod xxviij.

s ¶ Tintinabulis. octoginta tintinabula et totidem mala punica in inferiori margine tunice sacerdotalis pendebant.

t ¶ Nō moriat.

Anima scz peccando: vel vt fama eius non sit mortua.

Verba in hēdo infimonio an sint ō necessitate.

a ¶ Opera. Argu. q; si aliqua permiserit se desponsari vel arrari, licet expresse non consentiat: videt q; sponsalia sint contracta. Argu. xxx. q. v. femine. xxvij. q. ij. si quis desponsauerit. xxxij. ẜt. ij. hoc notatur. ff. de spō. sed ea. † Nam opera probāt: vt. xlvj. dis. ca. i. vj. q. iij. exīrētes ẜ stimant. xxij. q. v. hant cū cauete. et extra de filiis, sufficit eoz tacitū: vt iuribꝫ p̄ dictꝫ. et ē ō despō. impu. accessit. et ca. de illis. Ar.

† dicas q; si patrētes ẜ stimant cū filiis, sufficit eoz tacitū: vt iuribꝫ p̄ dictꝫ. et ē ō despō. impu. accessit. et ca. de illis. Ar.

Joan. Ego dico q; si cōtrahētes possunt loqui, expirimere debent consensum suum: aliquin nō iudicaretur pro matrimonio: cum necessaria sint verba quantū ad ecclesiam: vt ex de spon. tue fraternitat. quia etiā mutus si cōtrahit signis debet exprimere consensum: vt extra de spō. cū apud Bar.

b ¶ Sed sapere. Ad hec que hic dicuntur, bene facit extra de here. cum ex iniuncto.

War. ix. g.

Rom. xij. g.

c ¶ Ad sobrietatē. i. sine p̄sumptiōe.

d ¶ Nimie. id est in multiloquio.

e ¶ Leuigatur. i. leuis et inanis ab auditoribus iudicatur.

Exod xxviij.

f ¶ Erit. scz vsqz ad vesperā: vt. g. dis. vj. testamētū.

g ¶ Seminiuerbius. A presbyter, atheniēsium dictū est de apostolo: qd sibi vult ibi seminator verborum? et sm hoc erit hic seminiuerbius. sed si habes seminuerbius: tūc dic q; obscurius erat: vel qz (vt dicitur) vitium lingue habebat.

Seminiuerbiꝰ ḡs dicat.

‡ Alias dic q; de ordine scriptu renō ē curandū. ff. ō sol. nec em. ar.

h ¶ Premiss. argu. q; ab ordine verboū est argumentandum. xx. distinct. ẜ. j. ẜ. xxiij. quest. iiij. dispicet. ẜ j. q. j. vt euidenter. ẜ iij. questio. vij. in grauibus. extra de rescript. cum dilecta. Et si precedens verbum est dubium, ẜ sequens manifestū: sequens clausula est sequēda. ff. de peti. here, verum aut̄. quandoqz etiam sm precedentem exponitur sequens. ff. de les. j. si seruus plurium. in fi.

‡ dicas ẜ canibꝰ sacra non sunt comittenda.

i ¶ Importunitas. Not. q; ꝓpter tria consueuit induci cap. scz q; tacens et timens videtur fugere. Item q; eque aliquid ꝓbatur factis vt dictis. Item ordinez verboū attendendum: vt per no. ẜ. posita patet.

Dic qz ibi lo quif de hereticis dānatis: hic de occult. Uel dic q; cum ea pot sum lo q; ferāt ad ea q; pīt eos reducere ad fi dem: vt ẜ. ar. t. c. ꝓ. ar.

Luca. vij.

Matth. vij.

Augu.

Augu.

Augu

fidelis est et bonus, paratus corrigi, referare sibi debemus: vt quod in eo deficit, p nos suppleatur: vt si qua in eo macula fuerit, emendetur. Si autem perfidus est & incorrigibilis, nulla secreta fidei ei sunt reuelanda: sed monendus est vt respiscat. Si vero nos prouocet dicere quod non decet ipsum audire, debemus eū pruden ter eludere: ne si nil respōdeamus, putent auditores inopia responsionis nos declinare certamen.

Mat. vij.a. ¶ In mandatis. scilicet euāgelicis. Matthei. x. capi. & Marc. vij. vbi dns precepit discipulis huis. In quancūq; ciuitatem intraueritis, interrogate quis in ea dignus sit: et sibi manete. Ex verbis illis arguitur hic a minori. Lau.

Addition. a ¶ Non potest. Nam timor in dubijs deteriora cauit. Et Lucanus. Pessimus in dubijs augur timor.

Lucanus. b ¶ Qui. i. quia bona sunt.

c ¶ Virtutum. ergo videtur q; qui non habet fidem, possit habere virtutem: quod non est verū: vt. xxiij. q. j. vbi.

d ¶ Que palam. id est indubitater sunt mala.

e ¶ Permanet. se pius admonitus.

f ¶ De secretioribus. sed ea que spectant ad admonitionem: non autem secreta fidei: quia si illa scirent, facilē nos inde impugnarent: vt. vj. q. iij. nolite.

g ¶ Prudenter. transferendo nos callide ad alienam materiam: cum nec ipsi debeant alieni regni scrutari arcana. C. de commer. mercatores. & extra de elec. q; sicut. immo subtili ingenio debemus a barbaris extorquere aurum: vt. C. de commercijs. l. ij. et. xiiij. q. iij. ab illo. et q. v. ca. dixit.

h ¶ Eludere. Nota dolū esse bonum cōtra hostem. sic xxij. q. ij. vtilem. et. ff. de do. l. j.

i ¶ Penuria. Arg. contra. j. xxiij. questione. iij. cum quibus.

Mat. vij.a. ¶ Cimus. Hec est tertia pars huius distin. in qua dicitur q; si prelati non corrigant suos subditos, sanguis subditorum de prelatorum manibus requiret. Si autē faciamus q̄ in nobis est: nō imputat nobis ma litia subditor. & hoc. pbat per ista tria ca. Jo. de fan.

¶ Cauſa. Quidam prelati cessabant a correctione, et a recta via, quia infestabant a suis subditis. sed dicit anacletus q; propter hoc a predicatione cessare non debent, et a recta emulatione, id est dilectione: quia beati q; persecutionem patiuntur propter iustitiam.

k ¶ Perdant. id est confundant.

l ¶ Emulatione. Id est dilectione. Unde not. versum qui valet ad multas expositiones. Emulor inflatur, amat, inuidet, ac limitatur. Bar. Emulor varia significata hȝ.

m ¶ Recedere. nota q; propter submissionē vel p secutionē non cessabit doctor a docendo, vel prelatus deserat a predicando: vt hic, & xj. q. iij. nolite. quia essi illi non proficiant, tamen ipse faciat qđ suum. Prelatus propter persecutionem. Predicationē.

Ps. iij. est: vt. xlvij. distin. quod apud nos. et xxiij. qō. iij. sicut non est. nec obstat .j. capi. pri. vbi dicit q; prudēter debemus eludere talea. nec etiaz illud ob. xxiij. qō. iij. dixit apostolus. vbi dicit, hereticū hominē post primā & secundā correctionem deuita. quia vtriuq; illoz obtinet in secretioribus fidei, que non debemus pandere illis. sed ab illis que faciunt ad correctionem, nunq; cessandum est: vt j. q. vij. conuenientibus. Joan. Hoc die autem si heretici non corrigantur, statim tradendi sunt curie seculari ad puniendum. si autem corrigātur, et iurent stare mandato ecclesie: in perpetuo carcere debent detrudi ad agendam penitentiam: vt extra de hereti. ca. pe. Bar.

Mat. v. Actu. xx. f.

n ¶ Paulus. in actibus apostolorum. xx. ca.

o ¶ A sanguine. id est a peccato.

p ¶ Annunciare. Arg. q; si p te nō stat aliqđ q̄ minus fiat non est tibi imputandum: vt. xxxiij. q. ij. admonere. tādum. et. xlvij. distin. cap. vlti. et. ¶. necesse. et. C. de instit. et substi. l. j. Argu. contra. extra de eo qui mit. in pos. causa rei et per. ca. j. Joan. Sed certe ibi stetit non per petentem pos sessionem. ff. de regu. iur. l. culpa. Bar.

Imputat non est quē nō stat.

a ¶ Mundus. Argu. a destructione antecedentis: vt xxiij.q.ij.sane.

b ¶ Tacendo.j.lxxxiij.dist.error.

Dispensatio. ¶ Casus. In hoc cap. Nicolaus papa reprehendit prelatos qui nolunt corrigere subditos, et predicare: quia ve erit eis si verba celestis seminis non predicauerint, z non sparserit in subiectos. et hoc probat authoritate Pauli. Preterea sicut magnum est periculum prelatis silere: sic periculosum est subdit̄, nō obe-
iiij.ps. dire.

c ¶ Ue. aīs vehemz eterna mors. xj.q.iij. ve qui.

d ¶ Et clamet. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius? ß. vj. dist̄i. sed pensandum. Uel dic clamet predicando: vel se timere eternā damnationem. sm h.

e ¶ Quanto magis. Arg. a maiori vt. xxxij. qōne. v. si paulus. viij. qōe. j. si ergo tantus.

f ¶ Vis. Id est subditis.

g ¶ Parere. Id est obedire.

¶ Pariter. ¶ Dictum est supra in c. i mādatis. q secreta fidei nō sunt hereticis reuelanda. Nūc vero dicit Sanus q idē est de catholicis indignis et non intelligentibus. si aūt secus fiat, non fit ad eoz vtilitatem: sed potius ad ostentationem, vel adulationem, vel scientie iactationem, vel ꝓpter loquacitatem incautam. Et hoc probat per expositionem Beati immaculati. Ex quibus omnibus patet q si prelatus in predicādo discretionem non seruat, tanq torto naso. i. discretione carens sacerdotis officio videtur indignus.

h ¶ Irreuocabile. Horatius. Nam semel emissum manet irreuocabile verbum. et de verb. signi. Fotus. z Ouidius. Nescit vox missa reuerti. Juxta illud. Vox emissa semel: irreditura volat. †

i ¶ Torto. j. dist. xlix. ca. j. Hinc etenim nasum cōparat discretioni: quia per eum perpenditur odor et fetor.

Ut autem. ¶ Hec distinctio diuiditur in tres partes: in quarum prima probat de temperantia gule. et hoc probat per quatuor authoritates sanctorū patrū. Secūda ibi: Multis. Tertia ibi, Nō opz. Jo. de san.

Mūdus [a] ergo a sanguine eoz nō esset, si eis dei cōsiliū annūciare noluisset: q. cū increpare delinquentes noluerit, eos proculdubio tacendo [b] pastor occidit. I tem Nicolaus pa.

¶ Eterne damnationis penas incurrit predicator qui semen verbi dei non spargit.

Dispēsatio est nobis celestis seminis inūcta: ve [c] si nō sparserimus: ve si tacuerim⁹. qō cū electionis vas formidet et clamet [d]: q̄to magis [e] cuilibet exiguo metuē dū est: pinde sicut nō leue discrimen incūbit pōtificib⁹ siluisse qō congruit, ita his [f] (qō ablit) nō mediocre piculū est q cum debeant parere [g] despiciunt.

Pariter q̄q obseruare dz sacerdos ne indignis z nō intelligentib⁹ secreta mysteria sua predicatiōe reserare incipiat. Qui em̄ ea docet que ab audi toribus nō valēt intelligi: non ad eoum vtilitatem, sed sui ostētationē facit. Unde in expositione Beati immaculati, dicitur. Vitium animi est indignis secreta vulgare. quod fit vel loquacitate incauta, dum sine iudicio volat irreuocabile [h] verbum: vel adulatione, vt ei placeat † cui secreta reuelat: vel iactatione scientie, vt plura scire videat. In quibus omnibus profecto datur intelligi quāta debet esse discretio in pdicatiōe sacerdotis: qua si forte caruerit, tanq torto [i] naso sacerdotalis officij iudicatur indignus.

¶ Distinctio.xliiij.

Um autem vinolentus esse prohibetur, gule intēperantiā nequaq̄ habere permittitur. neq enim ebrietas prohibetur, et voracitas permittitur. vtrumq [k] enim inter opera tenebrarum apostolus cōmemorat scribens Romanis: Non in comessationibus et ebrietatibus. ventris nanq ingluuies ad luxuriā ꝓuocat facile, et oē op⁹ bonū dissoluit vñ ille ro. Aenter z genitalia sibimetipsis vicina sunt: vt ex vicinitate mēbroz, cōfederatio intelligat vitioz. Hinc nabuzardā ꝓceps coquoz muros hierl̄m destruxisse legit: q venter cui multitudo coquoz deseruit, edificia virtutum ad solum redigit. Sacerdos itaq̄ de altari viuere [l], non luxu-

¶ Casus. Supra in. xxxv. distinct. dictum est q sacerdos non debet esse vinolentus: sed quia comestio z voracitas ebriatati sunt coherentia, ideo prohibetur in hac xliiij. dist. voracitas z gule intemperantia. Et probatur tribus rationib⁹. Prima est, quia comessatio et ebrietas ab apostolo enumerant inter opera tenebrarum, dicente. Non in comessationibus &c. Secunda est: quia ventris ingluuies facile prouocat ad luxuriam: et omne opus bonū dissoluit. Tertio probat exemplo nabuzardam, qui destruxit muros hierl̄m q: ei multitudo coquoū deseruit. Sunt aūt comessationes nocte non solū sacerdotibus sed etiā laicis: qui dies festiuos se celebrare nō putāt, nisi comessationibus deseruiant.

¶ Cum aūt. Dicit spectat ad tertium ca. apostolice regule, que tractata est. xxxv. dist. oportet ordinari. Dicit dum esse non vinolentum, ſz sobrium. sed non tractauit ibi nisi de sobrietate potus: ideo resumit eam hic, et tractat de tēperantia et sobrietate circa cibi. Annectit q laici et clerici qui faciunt magna conuiuia causa lasciuie, delinquunt. Item addit q clerici nō debēt comedere vel bibere in tabernis. nisi necessitas cogat. Deinde dicit q cibum clericorum semper precedet z sequetur oratio. Item q in sacerdotali cōuiuio semper debet legi lectio sacre scripture.

k ¶ Utrumq enim. Argu. q vno prohibito vel permisso, idem erit in conexo sibi: vt supra distinct. iij. denicz. et. j. qōne. j. sicut christus. Et est hic argumen. q si papa vel episcopus scienter aliquem ordinat, videtur restituere ipsum fame, † cum fama et sacerdotium sibi sunt annexa. Joannes. Quod falsum est: vt extra de schisma. ca. ij. vbi dicitur q probare debet secum fuisse dispensatum. Barthy.

l ¶ De altari viuere. Sufficere debet ergo clerico q viuat, id est sola necessaria habeat: et arceatur illa necessitas tantum ad victum et vestitum: † vt. xij. qōne. j. episcopus. Qualiter tamen hoc intelligendum est, dic xxj. q. j. cap. j.

† Ad idē. v. qō. v. q ibulat. ff. de capti. et postli. reuer. i bello. ¶ Scē. i aūt. ō eō. do. ¶ Hinc i ſr. i fi. Archi.

COmessationes. ¶ Casus. Quesiuit Aurelius ab Augustin. verum laici qui in diebus festiuis deseruiunt comessationibus et ebrietatibus, propter hoc debeant suspendi vel excommunicari. Et respondet q̄ nō: quia multitudo est in causa, in quam seueritas disciplinariari querat. Unde ait Hiero. Tibi o sacerdos de altari viuere, non luxuriari permittitur. Sunt autē comessationes nō solū sacerdotib⁹ sed etiam laicis norie: q̄ festiuos ⁊ solennes dies non aliter se digne celebrare putāt, nisi comessationib⁹ deseruiāt. Unde Augu. scribit ad Aurelium epm.

¶ Non est vacandū comessationibus ⁊ ebrietatibus.

COmessationes ⁊ ebrietates ita cōcesse ⁊ licite putant[a], vt in honorē beatissimor̄ martyrū nō solū per solennes dies (q̄b⁹ vnusquisq; lugendū[b] videat q̄ hec nō carneis[c] oculis inspicit) sz etiā q̄tidie celebrent. Et post pauca. Nō ergo aspere (quātū existimo) non duriter, non modo imperiose ista tollunt: sz mag⁹ docēdo q̄s iubēdo: magis monēdo q̄s minādo. sic eñ agēdū est cū multitudine[d] peccātium. Seueritas autē exercenda est in pctā paucor̄: ⁊ si q̄d minamur, cum dolore fiat, de scripturis q̄minādo vindictā futurā: ne nosipsi in nr̄a ptāte, sed de⁹ in nr̄o sermone timeat. Itaq; pius monebunt spūales, aut spūalib⁹ prius: q̄r̄ authoritate ⁊ lenissimis quidē ⁊ instātissimis admonitionib⁹ cetera multitudo frāgat. ¶ Item ex Icilio Laodi.

¶ Nulli clericor̄ aut continentib⁹ licet tabernas intrare.

DOn opz clericos seruientes a pbris vsq; ad diacones, ⁊ deinceps ordinis ecclesiastici omnes vsq; ad ministros, aut lectores, aut exorcistas, aut ostiarios, aut psalmistas, aut etiā eos q̄ in ppositor̄ ordinētie sunt: tabernas (nisi causa necessitatis) intrare.

¶ Item ex. vj. synodo.

¶ Deponat clericus q̄ tabernā aut ergasterū hre voluerit.

DUlli clerico licet tabernam aut ergasterium[e] habere. si enim huiusmodi tabernam ingredi prohibetur: quāto magis[b] alijs ministrare in ea? Si quis vero tale quid fecerit: aut cesset[i], aut deponatur. ¶ Item ex cōcilio Carthaginensi. iiij.

¶ Nisi necessitate cōpulsi clerici tabernas nō ingrediant.

CClerici edēdi vel bibendi causa tabernas non ingrediantur, nisi peregrinationis[k] necessitate compulsi.

¶ Item Greg. natali epo.

¶ Scripturus est eps qui conuiuijs occupatur.

MUltis ab vbe tua venientibus frater charissime dixi pastorali cura derelicta, solis te conuiuijs occupatum: que audita non crederem, nisi hec actionū[l] tuarum experimentis probarem. Nam quia nequaq̄ lectioni studeas, nequaq̄ exhortationi inuigiles[m], sed ipsum quoq; vsum ecclesiastici ordinis ignores: hoc est in testimonium[n] q̄ his sub q̄b⁹ es positus, seruare

a ¶ Vsq; impropie ponitur hic vsq;, cum nulli sint in medio.

f ¶ Quin in proposito. vt deo deuoti cōuersi. xij. quest. j. duo ꝛc.

g DUlli clerico licet. ¶ Ergasterium i. stationem.

h ¶ Quanto magis cui nō licet minus, non licebit et maiꝰ: vt hic. et. xxxiij. q. j. miramur. ⁊ lxxiij. distic. gesta. xiiij. q. v. penale.

i ¶ Aut cesset. sic xxxv. dist. c. j.

k ¶ Nisi peregrinationis. Jo ta q̄ permittitur viatori q̄b⁹ alij non permittitur. Arg. simile. j. xj. q. iij. quin multos.

l Actionū. ¶ Hec est scā pars huiꝰ dist. in qua reprehenditur quidam Natalis epūs qui semper erat in comessationibus: ita q̄ officiū suum neglegebat: et ita alijs detrahebat. et hoc probatur per hoc ca. et per capi. seq. Jo. de fan.

¶ Casus. In hoc capi. reprehenditur q̄ accipi epūm qui tantū cōtinuijs deseruiebat actu. sin quibus vita abmile insentium reprehen debatur, et inanes fratrū fabule cantabantur: quod ex eo apparebat, quia neq; lectioni neq; exhortationi insistebat: neq; suis maioribus reuerentiā exhibebat.

m Ubi ó ¶ Actionū. Ar hoc: et gu. presumi cōtra eū de aliquem, quādoq; sumpt, ppter crimen prescribā.

teritū. xvij. dis. puenit. ‡ xxxiij. q. j. cū per bellicā. Quā et. C. de doq; ex psenti circa presens: vt hic. q̄nq; circa futurū. i. adu!. si dist. si q̄s diaconus. Quandoq; ex preterito circa preteritū. xxxj. tum. xxij. q. j. nō est. quandoq; ex preterito circa futurū. q. j. sicꝫ xxij. q. v. si apud. ⁊ lxxxij. dist. plurimos.

m ¶ Inuigiles. q̄ duo, sc̄z lectioni studere, ⁊ exhortatio ex de mi inuigilare, sunt opa pōtificis. xxxvj. dist. cap. vlt.

n ¶ In testimonium. hic vnum factum probat aliud. cij. Ar.

Ad idē. xxx. q. iij. pyrus et min⁹. xvj. q. tractiū. ij. visus. ff. de inter. ⁊ re le. l. relegatos. ℣. vlti. Archi.

Seuerit. vt extra de clericati. et ō. latores. Alian. ppe quando. xxij. milmulta sunt pauci: vt tudinez xlv. distin. disciplivt pau na. Et habes hic tatem q̄ propter multidetra tudinem detrahihaur. tur seueritati: vt ‡ Tōc. l. distinc. vt constitet in. l. tuer. et. j. q. vij. decurio quotiens. et. xxiij. nū. xlvij q. iiij. ipsa pietas. gla. et capi. non potest. doc. c. Quandoq; et cum de pe. paucitate mitius ‡ Ubi ó agendum est, cum debeat timetur scādalum. et ó nē. xxiij. qōe. iij. cum or. sane quisq;. ‡ Ubi ergo ubi vialiquid male fit, et dicas. quasi ex authorita ‡ Sz te defenditur: tūc taceq̄ non debet dominus ppē do vero non defenscanda. dicur, tūc distinmūlāq;. p. lari potest propter perma scandalum: vt de tuis ma. peni. distinc. vj. c. j. lium ōs in ſi. et. lxxxij. distipotest plurimos. ⁊ l. dist. eccle. p domino sancto. sed propter scandalum nunq̄ debet deuare seri veritas ipsa: vt extra de regu. iur. qui scandalizaue vt cum nr. ‡ sed seueritas penarum potest deseri: vt hic. Joan. res ali. Item vbi non habet locum dispensationis remedium: dēdatur vt in matrimonio: propter multitudinem non est recipiendum a seueritate canonica: vt extra de translat. ex parte. Bar. ‡ Ar. On oportet. ¶ Casus patet in summa.

vt.j.q.j.constat ꝛc.

Conuiuia.

¶ Casꝰ. Idē Natalis episcopꝰ excusabat se quia reprehensus fuit propter conuiuia q̄ faciebat: dicens q̄ bona intentione ꝛ causa impendendē charitatis hoc faciebat. Sz Hegesippus dicit q̄ tūc fiunt ex charitate cum vita absentiū non reprehenditꝝ, nec inanes fabule recitātur, sed verba sacre lectionis: ꝛ cū infirmitas sola reficitur. ꝛ q̄ hec in suis cōuiuijs facit, magister est ab

†Abstinentie.

stinentie.

a ¶ Mordet. vñ ꝓsꝰ. Quiēs amet dictis absentū rodere vitā. Hāc mēsam veritam nouerit esse sibi.

b ¶ Abstinentiū. No. q̄ abstinēs dr q̄ bene comedit: et cōtinēs dr q̄ nō cognoscit vroꝛē suā: vt.xxxj.dis.nicena.

Non oportet. Hec est tertia pars dis. in q̄ dr q̄ nullus dz facere conuiuia de ꝓferꝛ. i. de symbolis: qđ in vulgari dr escot. et ad hoc ꝓbādū ista tria ca. inducūtur. Jo. de fan.

c ¶ Non opz. hic hñt qdā ca. nulliꝰ. qđ est .j. de ꝓse. dis. v. nullus.

d ¶ Et symbolis. symbolū est q̄ plures ꝓferūt ad cōuiuia facienda. idem est conferrum.

e ¶ Celebrare. nā vt ait Juuena. miserū est aliena viuere quadra.

Ro reuerē-

f tia. j. ō ꝓse. dist. v. in oibus.

On liceat.

g ¶ hymno j. de consecra. dist. iij. p antis ꝛ calix, et ca. didicimus, reuerentiam nescis.

I dē ad eundē. ¶ De eodē.

Omnia ꝓuinia que ex intētione impēdende charitatꝭ fiunt, recte vestra fraternitas in suis epłis laudat: sed tamē sciēdū est q̄ tūc ex charitate veraciter ꝓdeunt cum in eis nulla absentium vita mordet*: nullus ex irrisione reprehenditꝝ: nec in eis inanes secularū negotioꝝ fabule, sed verba sacre lectionis audiuntur, cum nō plus q̄ necesse sit seruitur corꝓori, sed sola eius infirmitas reficitur, vt ad vsus exercēde virtutis habeaē. hec itaq̄ si vos in vestris cōuiuijs agitis, abstinentiū b † (fateor) magistri estis. I tem ex cōci. Hanetensi. ¶ Palea.

Vllꝰ presbyterorꝫ quādo ad annuersariū diē xxx aut. vij. vel. iij. alicuius defuncti, aut quacūq̄ vocatione ad collectam cōuenerit, se inebriare vllatenus ꝓsumat: nec precatꝰ amore sanctorum vel ipsius anime bibere, aut alios ad bibendū cogere, vel se aliena precatiōe ingurgitare, nec plausus et risus inconditos et fabulas inanes ibi referre aut cantare ꝓsumat: aut turpia ioca vel vso vel romatricibus ante se fieri patiatur: nec laruas demonū ante se ferri consentiat: quia hoc diabolicū est, ꝛ sacris canonibus ꝓhibitū.

I tem ex eodem.

¶ De eodem. Palea.

Quando autem conueniunt pbri ad aliq̄ conuiuiū, aliquis prior illoꝝ versum ante mēsam incipiat, ꝛ cibū benedicat: ꝛ tūc ꝑm ordinē sedeāt, alter alteri honorē ꝓbēte: ꝛ per vices cibum ꝛ potū benedicāt: ꝛ aliquis de illorū clericis aliq̄d de sancta scriptura legat. Post refectionem similiter hymnū dicant ad exēplum domini, sicut in cena fecisse legitur: ꝛ se cōtineāt oēs ꝓsbyteri maxime in talibꝰ locis: vt nō vituperet munusculorū eorꝫ.

I tem ex eodem. ¶ De eodē. Palea.

Quado pbri p̄ calēdas simul cōuenīt post peractū diuinū ministeriū ad necessariam collectionē: nō quasi ad plenā refectionē, sz quasi ad prandium ibi ad tabulas resideat: ne per talia inhoneſta ꝓuinia se inuicē grauēt: q̄ indecēs est ꝛ onerosum: sepe etiā tarde ad ecclesiā redeuntes manus damnū de reprehēsione cōsequunt. q̄ de grauedine mutua cōtrahūt) q̄ lucrū ibi faciant. nā de huiusmodi cōuētu Paulꝰ Corinthios reprehēdit: q̄ incōueniēter cenā dñicā māducare ꝓsumebāt. Sic ꝛ q̄ ad cenā dñicā. i. ad collationē verbi sub occasione cōueniunt, ꝛ ex ingiuietate vēstris causa conuungunt: reprehensibiles coram deo ꝛ hoībꝰ habent. ꝛ ideo peractis oībꝰ q̄ volūt panē cum charitate in domo fratris sui simul cū fratribꝰ frangat: ꝛ singuli singulū bibere faciāt: ꝛ maxime vltra tertiā vicē poculū non cōtingāt: et sic ad ecclesias redeant.

I tem ex concilio Laodi.

¶ Christiani ex symbolis cōuiuia nō celebrent.

On oportet* ministros altarꝭ vel q̄slibet clericos aut etiā laicos christianos ex symbolis* (quevulgꝰ comessalia appellat) ꝓuinia celebrare*. I tem ex conci. Tol. iij.

¶ Sacrarum scripturarum lectio sacerdotalib⁹ semper conuiuijs misceatur.

Ro reuerētia* dei ꝛ sacerdotū id vniuersa cōstituit synodꝰ, vt (q̄ solēt crebro mēsis ociose fabule interponi) in oi sacerdotali cōuiuio lectio diuinarū scripturarū immisceat. p hoc eīm ꝛ aie edificant ad bonū, ꝛ fabule nō necessarie ꝓhibent. I tē ex cōci. Martini pape.

¶ De cōfertis nec cōuiuia facere, nec ante horā diei tertiam clericis comedere licet.

On liceat sacerdotes vel clericos, sed nec religiosos laicos ꝓuinia facere de confertis. Nec oportet clericos vel laicos religiosos ante sacram horā diei tertiā inire conuiuia: nec aliquando clericos non hymno* dicto comedere panē: ꝛ post cibos gratiam authori deo referre. Si ergo laicis comessationes damnabiles sunt: multo magis sacerdotibus imputantur ad gehennā. vēter eīm pinguis (vt Hiero ait.) crassum sensum generat: cum sacerdotalis sensus ecōtra vigil esse debeat: ꝛ tenuis: atq̄ ideo edacitatis vitio obnoxij in sacerdotes vngi non debēt. Hēm (vt ait Greg. in moralib⁹) qui adhuc vitioꝝ bello subiacent, nequaq̄ per predicationis vsum ꝓesse magisterio ceteroꝝ debent.

¶ Distinctio.xlv.

Sequitur. ¶ hec dist. diuiditur in quatuor partes. In quarū prima probatur per septē authoritates q̄ prelati non debent esse accensi ad iram vel perturbationem. secunda ibi: Salomon. tertia ibi: Et his. quarta ibi: percussor. Joan. de san.

¶ Casus. In hac .v. dis. psequitur .ix. ca. aplice regule. oportet eōm nō esse percussores: q̄ non debet esse iracundus et perturbabilis et pturbati sensus: sed patiens exēplo christi: qui dorsum posuit ad flagella. Et primo probat q̄ prelati non debent alicui q̄ percutere vel cedere. ad .9. salomon. postea allegat i cōtrarium vsq; ad .9. et his. Nota ergo q̄ est percussio spiritualis: et est percussio corporalis. Spūalis est cū q̄s indiscreto sermōe corrigit aliq̄s. ista prohibetur: vt .j.e. ca. vlt. Corporalis est illa que manu fit. et ista vbi fit ex ira vel odio, vt ad hoc vt magis timeatur, peccatū est: vt .j.e.c.i. sed si fit cū correctionis, licita est ei qui habet potestatē in eū: vt .j.e. cum beatus. et xxxv. dis. ante oia. hoc tamen scias q̄ eps suis manibus neminem verbera dit: vt .lxxxvj. disti. non liceat. sed per alium potest: vt .v. q. v. illi. nō tamen per laicum, sed per clericū, si clericus fuerit verberād⁹: vt extra de sen. excom. vniuersitat⁹. nisi penitus sit incorrigibilis. tunc enā per laicum potest: vt extra .ō sen. ten. excō. vt fame. Item distinguēdum est circa qualitatem ip⁹arum personarum que corrigende sunt, et etiam circa q̄alitatem criminum: nam qui sunt in minoribus ordinibus constituti, licite verberantur etiam pro minoribus crimīnibus: vt .j.e.9. salomon. et .xxxv. distin. ante. sed maiores non sunt verberandi nisi p maioribus vel enormibus criminibus: vt .j.e.9. cum beatus. et .xxxv. distin. ante. Sunt tamen alij casus in quibus licite percutitur clericus. vt not. .xvij.q.iiij. si quis suadente.

Arg. q̄ sufficat allegatio signalis nō exp̄sso iur. ō q̄ glo. ō .9. cō tinebat. cō tinebatur. de des.p̄.ī pub.

Percussio est duplex.

De hoc mē bro dicit vt legit. et nō ēt de sen. excom. cum vo lūtate. .9. qs et de his.

Corrigēs debet multa attēdere.

Clerici an possint verberari.

Equit. Non pcussorē. nō em̄ opz ep̄m ita esse irascibilē et pertur bati sēsus, vt percutiat qui debet esse patiens: sed sequatur eum qui dorsum posuit ad flagella. Unde Grego. scribit Joanni epō constantinopo.

¶ Verboū correctione, non verberib⁹ timeri debet epūs.

Quid aūt de epīs q̄ verberibus timeri volunt, canones dicāt: bene fraternitas vra nouit. pastores em̄ facti sumus, non percussores. egregius predicator dicit, Argue, obsecra, increpa in oi patientia et doctrina. Noua vero atq; inaudita est ista predicatio que verberibus exigit fidem. Item in quodam concilio.

¶ De eodem.

Eminē quisq; peccantē clericum cede attingat: nō presbyter diaconē: nō epūs clericū vel seruitorē ecclesie ad cedē pducat. quod si ita causa exigit. i. si incorrigibilis extiterit clericus triduo pniuet honore, vt penitēs redeat ad matrē ecclesiā. Item Grego. Paschasio epō neapoli.

¶ Nō aspis q̄ blādis ad fidē verbis sunt aliqui puocandi.

Qui syncera intentione extraneos a xpiana religione ad fidē cupiūt rectam

Quid autem. ¶ Casus. Quidam prelati erant q̄ vt magis timerentur, suos clericos verberabāt. Et preterea hoies ad fidem verberibus et nō predicatione cogebant. sed dicit Greg. in hoc ca. q̄ hoc facere non debent. et hoc pbat authoritate pauli dicētis. Argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina. Et authoritate concilij in quo statuitur vt null⁹ clericus percutiatur: qui cōtra fecerit, triduo suspendatur.

a ¶ Canōes. lxxxvj. dist. non liceat.

b ¶ Fidem. ad fidem em̄ nemo cōgēdus est: vt .xxiij. nēo cō. q. v. ad fidē. et .j.e. de iudeis. sed fidē receptam cogitur quis retinere. et sic non obstat. xxiij. q̄. stio. iiij. q̄s nos. et q. vj. iam vero.

Fidem suscipe gitur.

c ¶ Eminem. ¶ peccantem. dum tamē nō nimis enormiter excedat. vel intelligē q̄ clericus in sacris ordinib⁹ cōstitut⁹ non est graviter et immoderate verberādus. et sic nō obstat extra de sentē. excō. vniuersitatis. Jo.

Et sic non obstat extra de sen. excō. vt fame. Jo. ō f.

d ¶ Triduo. silis suspēsio est. v. q. iij in loco ꝛc.

Qui syncera inten. ¶ Casus. Neapolitani verberabant iudeos vt ad fidem cōuerterent: nec permittebant eos suas festiuitates celebrare. De hoc cōquesti fuerunt iudei pape. Precipit ergo papa Neapolitano archiepiscopo ne hoc fieri permittat: quoniā nō asperitatibus sed rationibus et authoritatibus vete. testamen. sunt commonend⁹: et admonitionibus ad fidem sunt conuertendi alis eorum conuersio erit inutilis. si autem conuerti noluerint, in ferijs et festiuitatibus suis quas ipsi et parentes eoz hactenus coluerunt, inquietari non sinat.

e ¶ Blādimētis. vel etiā muneribus: vt. xxiij. q. iiij. ca. vlt. licet argu. sit .9.j.q.ij. sp̄ pio. xxij.q.ij. ptimum.

f ¶ Ceremonias. ceremonie dicunt sacrificia iudeoz: quia cereis exercebantur. ō. dist. vj. §. his ita.

Ceremonie q̄d dñr.

Eccl'ia g̃re permittit iudeos mortalit̃ peccare. ? Nam celebrata dist. de ritu ercere qō. j. paratus. Ad illa cere mōnia = lia est pec= catū mortale. vñ vero, Cultꝰ legꝭ ab aduen= tu chr̃i non dif= fert ab idolola tria. Archi.

a ¶ Licentiā. Sed nonne iudei mortaliter peccant ista faciendo? r quomō ergo datur eis licētia peccandi mortaliter? Item si peccant mortaliter, quare non puniunt cum ipsi in alijs delictis puniantur: vt. xvij. q. iij. consti: tuit. et de vitur. post miserabile? ℨ dic q̄ nō dat eis hic licētiam peccandi: sed liberationem a pena. r est sile. iij. dist. deniq;. r. xxj. qō. ij. placuit. xxij. q. j. paratus. Ad illa cere mōnialia est peccatū mortale. vñ vero, Cultꝰ legꝭ ab aduen= tu chr̃i non dif= fert ab idolola tria. Archi.

Jceт plerūq; accidant

¶ Cassius. Epi in europa statim cuz perpendebāt cleri cos suos delinque re, eos iudicabant et ejiciebant de ecclesia sua: de qua papa eos reprehē dit, r docet q̄ si ālīq̄ clerici delin= quant, non statim fulminēt illos: sed supportent: cū nec ipsi sint sine repe hensione et petō. r hoc probat exēplo Pi: qui si Petrum post trinam negatiōē statim iudi= casset, nō tātū fru= ctum ex eo recepis set. Et authorita= te euangelij dicen tis. Quod tibi non vis fieri. ⁊c.

Shia sit ꝓiūcta mie

b ¶ Benevolen= tia. Nam shia que miam vetat, fugiē da c. i. di. pōderet.

c ¶ Sine petō: vt lxxxj. distinc. apl'a, et. xxv. dis. ℌ. nunc autem.

d ¶ Expectandi. Ar. q̄ semp iudex potꝰ sequet miam ℨ iudiciū: vel equi tatē ℨ rigorem: vt lxxxvj. dist. non sa= tis. i. distin. ponderet. xxvj. q. vij. alligant. et. xxxv. qō. ix. veniam. Ad idem. ix. dis. sana.

Judex sit amator equi= tatis et mie.

e ¶ Judicandi. Jd est damnandi.

f ¶ Scandaloꝝ. Nam scandalum est clericum statim

tes feriasq; suas (sicut hactenus tā ipsi q̄ parentes eoꝝ p lōga colētes retro tpa tenuerūt, liberā habeāt obſuādi celebrādiq; licētiam[a]. Itē vniuersis epis p gallia r europā et germaniam constitutis.

¶ Nō seuerit̃ate sed benevolētia subditos plāti corripiāt.

Jceт plerūq; accidant sacerdotib⁹ q̄ sunt reprehendenda, plus tñ erga corrigēdos agat benevolentia[b] q̄ seueritas: plus cohortatio q̄ cōminatio: pl⁹ charitas q̄ potestas: cū nemo nisi ne reprehensione aut sine pctō[c] viuat. Hā si dñs stati post trinā negatiōē petrū aplm̄ ꝑcelesia sua: de qua papa eos reprehē dit, r docet q̄ si ālīq̄ clerici delin= quant, non statim fulminēt illos: sed supportent: cū nec ipsi sint sine repe hensione et petō. r hoc probat exēplo Pi: qui si Petrum post trinam negatiōē statim iudi= casset, nō tātū fru= ctum ex eo recepis set. Et authorita= te euangelij dicen tis. Quod tibi non vis fieri. ⁊c.

Shia sit ꝓiūcta mie

b ¶ Benevolen= tia. Nam shia que miam vetat, fugiē da c. i. di. pōderet.

c ¶ Sine petō: vt lxxxj. distinc. apl'a, et. xxv. dis. ℌ. nunc autem.

d ¶ Expectandi. Ar. q̄ semp iudex potꝰ sequet miam ℨ iudiciū: vel equi tatē ℨ rigorem: vt lxxxvj. dist. non sa= tis. i. distin. ponderet. xxvj. q. vij. alligant. et. xxxv. qō. ix. veniam. Ad idem. ix. dis. sana.

Judex sit amator equi= tatis et mie.

e ¶ Judicandi. Jd est damnandi.

f ¶ Scandaloꝝ. Nam scandalum est clericum statim

Jceт plerūq; accidant sacerdotib⁹ q̄ sunt reprehendenda, plus tñ erga corrigēdos agat benevolentia[b] q̄ seueritas: plus cohortatio q̄ cōminatio: pl⁹ charitas q̄ potestas: cū nemo nisi ne reprehensione aut sine pctō[c] viuat. Hā si dñs stati post trinā negatiōē petrū aplm̄ ꝑcelesia sua: de qua papa eos reprehē dit, r docet q̄ si ālīq̄ clerici delin= quant, non statim fulminēt illos: sed supportent: cū nec ipsi sint sine repe hensione et petō. r hoc probat exēplo Pi: qui si Petrum post trinam negatiōē statim iudi= casset, nō tātū fru= ctum ex eo recepis set. Et authorita= te euangelij dicen tis. Quod tibi non vis fieri. ⁊c.

b ¶ Benevolen= tia. Nam shia que miam vetat, fugiē da c. i. di. pōderet.

c ¶ Sine petō: vt lxxxj. distinc. apl'a, et. xxv. dis. ℌ. nunc autem.

d ¶ Expectandi. Ar. q̄ semp iudex potꝰ sequet miam ℨ iudiciū: vel equi tatē ℨ rigorem: vt lxxxvj. dist. non sa= tis. i. distin. ponderet. xxvj. q. vij. alligant. et. xxxv. qō. ix. veniam. Ad idem. ix. dis. sana.

e ¶ Judicandi. Jd est damnandi.

f ¶ Scandaloꝝ. Nam scandalum est clericum statim

tes feriasq; suas (sicut hactenus tā ipsi q̄ parentes eoꝝ p lōga colētes retro tpa tenuerūt, liberā habeāt obſuādi celebrādiq; licētiam[a]. Itē vniuersis epis p gallia r europā et germaniam constitutis.

¶ Nō seuerit̃ate sed benevolētia subditos plāti corripiāt.

Jceт plerūq; accidant sacerdotib⁹ q̄ sunt reprehendenda, plus tñ erga corrigēdos agat benevolentia[b] q̄ seueritas: plus cohortatio q̄ cōminatio: pl⁹ charitas q̄ potestas: cū nemo nisi ne reprehensione aut sine pctō[c] viuat. Hā si dñs stati post trinā negatiōē petrū aplm̄ ꝑcelesia sua: de qua papa eos reprehē dit, r docet q̄ si ālīq̄ clerici delin= quant, non statim fulminēt illos: sed supportent: cū nec ipsi sint sine repe hensione et petō. r hoc probat exēplo Pi: qui si Petrum post trinam negatiōē statim iudi= casset, nō tātū fru= ctum ex eo recepis set. Et authorita= te euangelij dicen tis. Quod tibi non vis fieri. ⁊c.

b ¶ Benevolen= tia. Nam shia que miam vetat, fugiē da c. i. di. pōderet.

c ¶ Sine petō: vt lxxxj. distinc. apl'a, et. xxv. dis. ℌ. nunc autem.

d ¶ Expectandi. Ar. q̄ semp iudex potꝰ sequet miam ℨ iudiciū: vel equi tatē ℨ rigorem: vt lxxxvj. dist. non sa= tis. i. distin. ponderet. xxvj. q. vij. alligant. et. xxxv. qō. ix. veniam. Ad idem. ix. dis. sana.

e ¶ Judicandi. Jd est damnandi.

f ¶ Scandaloꝝ. Nam scandalum est clericum statim

Sicut non sunt iudei ad fidem cogēdi: ita nec cōuersi ab ea recedere ꝑmittunt.

Et iudeis aūt precepit

sctā synodꝰ nemini deinceps ad credēdū vim inferri. cui eñ vult deus misereꝭ, r quē vult idurat. nō eñ tales iuiti saluā di sūt[h], ſz volētes: vt integra sit fides iustitie. sicut eñ hō, ppria arbitrij volūtate serpenti obediens perijt: sic vocāte se gr̃a dei, ppria mēte, ꝑuersiōe q̄sq; credēdo saluaꝭ. ergo nō vi, ſz libera arbitrij sui voluntate r facultate vt ꝑuertāt, suadēdi sūt, nō potꝰ ipellēdi. Qui aūt iāpridem ad xp̃ianitatē coacti sunt[i], sicut factū est tpib⁹ religiosissimi pricipis zizebuti: qui tā cōstat eos sacris diuinis associatos r baptismi gr̃am suscepisse, r chrismate vnctos eē r corpis dñi extitisse pricipes opz vt fidē quā etiā vi vel necessitate suscepерūt, tenere cogāt: ne nomē dñi blasphemetur: r fides quā suscepерūt, vilis[k] ac contēptibilis habeaꝭ.

Item Leo papa episcopis.

¶ Benevolētia plusq̄ seueritas erga corrigendos agat.

Jceт nonnūq̄ accidāt q̄ in sacerdotū sūt reprehendēda ꝓsonis: plus tñ erga corrigēdos agat dñuolētia q̄ seueritas: plus exhortatio q̄ cōminatio: pl⁹ charitas q̄ potestas: ſz ab his qui q̄ sua sunt q̄runt, nō q̄ iesu chr̃i, facile ab hac lege discedēt: et dū dñari magis q̄ consulere subditis placet, honor inflat in superbiam: r qō̄ puisum[l] est ad cordiam[m], tendit ad noxam.

Item ex canone apostolo.

¶ Deiciat̃ ab officio pbyter r diaconus r episcop⁹ ꝑ

cui ꝑ pietate cōcedit nō dz redūdare in alteri⁹ iniurā: vt ex de eccl. edi. ca. ij. r ex de ap. reprehensibilis.

g ¶ Non vult. sic. ij. q. vj. qui se scit.

h ¶ Et iudeis. ¶ Cassius. Quidā cogebāt iudeos ad fidem: r ideo statutum fuit in concilio Toletano ne decetero ad fidem per vim adducant. Admonēdi sunt ergo et nō cogēdi. Uerūtamen si iam coacti sunt ad fidē sicut factū fuit ꝓuinciis principis zizebuti: quia iam sacramenta diuina receperunt: co= gendi sunt ea ser= uare: ne nomē do= mini blasphema= tur in eis: et fides quam suscepерūt contemptibilis ꝓ beatur.

Saluādi sūt.

Quia nullus inu= tus fit bonus: vt xxij. quesū. vj. vi= des.

i ¶ Coacti sunt. Coactio condi= tionalis de qua hic lo quitur, non impe= dit sacramentum baptismi: nec enim sacramēta ordi= nis: vt. lxxij. di= stinct. vbi impedit tamen sacramen= tum matrimonij: vt extra de spon. cum locū. ſz si fue= rit absoluta coa= ctio, nulius cha= racter impunitur vt eē de bapt. ma= iores. sed in do= miētibus r amen= tib⁹ distinguitur: q̄ si prius habeāt ꝓ= positū baptizandi recipiūt characte= rem, aliter non: vt ibidem dē in fi. eo q̄ dormiēs possessionem non acquiri= rit: vt. ff. de acquiren. pos. l. j. ℌ. j.

k ¶ Vilis. Nota propter vilitatem virtūtū aliq̄d fieri. c. distinc. puisa, et cap. seq.

l ¶ Jceт. Et q̄ puisum est. Simile est q̄ dicit decre. q̄ al=

m ¶ Concordiā. f. vt vnus ꝓesset alijs, ne fieret schi= ma: vt. xxij. dist. legimus. et. lxxxix. dist. ad hoc.

Episcopum. ¶ Casus. Statutū fuit in canone apostolorum vt nullus epūs, pbr̄, vel diaconus percutiat fideles delinquentes vel infideles volens ab eis timeri, qđ si fecerit, deponatur: q; dns̄ hoc non docuit: imo cū percuteretur, nō repercutiebat: sed patiebatur.

a ¶ Docuit. Sed nonne dns̄ flagellis pcussit: vt j. qō. iij. saluator? Sol. Sic: sed non fecit hoc vt timeret, sed cā correctionis: vt ā. eo. in summa.

Cum beatus. ¶ Casv. Qui dam epi odio inflā mati abbates, pr̄byteros, z diacones siverberabant cū delinquebant, sicut consueuerūt seruari latrones. qđ repiehēdit conciliū Bracharen se: et ostendit hoc non esse faciēdum nisi pro grauioribus et mortalibus culpis. Et hoc probat authoritate apostoli qui precipit arguere z obsecrare in patientia. et vna ratiōe: q; si quis incaute honorabiliora membra ptrit, sibi debitā subtrahit reuerēnam: iuxta illud sapiēis. Z. euiter castigat⁹ reuerentiā exhibet castigān: z qui secus fecerit, iuxta ꝓberū modū penā excōicationis et exilij sustinebit.

b ¶ Grauioribꝫ. pcipz q; maiores clerici nō sunt ꝓbendi nisi. p maioribus culpis: sed minores etiā ꝓberantur. p minoribꝫ: vt xxv. dist. ah. et. xxj. dist. c. deniq; . v. q. v. illi q. sunt et alie pſone q habent coercionē ꝓberū, sed temperatā: vt pr̄, dns̄, mat, pater familias, magr̄, marinus: ¶ vt. xxiij. qō. iij. dno ista. et q. v. ca. j. et. vj. q. j. sicut. vñ si pr̄ ꝓberat filiū clericuz in

Clerici nō sunt equal⁹ verberandi.

Addas. l. iuris. bi. ff. de iurisdi. om. iu. z l. aut denuo. ff. ho ca. iij.

Ne pcutiat fideles delinquētes vel infideles volens ab eis timeri.

Episcopū aut pr̄sbyterum aut diaconum pcutientem fideles delinquētes, aut infideles inique agentes et per hmōi volentem timeri, dejci ab officio suo precipimus: quia nunq̄ nos docuit[a] hoc dns̄, sed ecōtrario ipse cū percuteret, nō repercutiebat: cū malediceretur, non maledicebat: cū pateretur, non cōminabat. I tē ex cōcī. Bracha.

¶ Non verberibus, sed verbis subditos epi coripiant.

Cum btūs Paul⁹ apl's arguere et obsecrare vel increpare in omni bonitate et patientia precipiat: extra hāc doctrinā nouimus quosdam ex fratribus tantis cedibus inhonoratos efferuescere, quantas poterant latrocinātium promereri pſone: et ideo qui gradus iam ecclesiasticos meruerunt. i. pr̄sbyteri, abbates, siue leuite: qui exceptis grauioribꝫ[b] z mortalibus culpis, nullis debent verberibus subiacere: non est dignum vt passim vnusquisq; prelatus honorabiliora membra sua, put voluerit et ei placuerit, verberibus subijciat et dolori: ne dum incaute subdita percutiat mēbra, ipse quoq; debitā sibi subditoꝝ reuerentiam subtrahat[c]: iuxta illō qō quidā sapiens dicit: Z euiter[b] castigatus reuerētiā exhibet castiganti: asperitatis aūt nimie increpatio nec increpationem recipit nec salutem. Et ideo si quis aliter q̄ dictū est pdictos honorabiles subditos licentia percepte ptātis elat⁹ malitia animi tm̄ crediderit ꝓberandos: iuxta modū minoribus ordinib⁹ constitutū, non est excōicatus. idem est de alijs ꝓpinquis, vel de his q̄ familiā habent: vt ex de sen. excōi. ca. j. hoc etiā notatur in qōnib⁹. B. ¶

c ¶ Subtrahat. Arg. q; ex quo prelatus nō seruat reuerentiā subdito, nec subdit⁹ tenet ei seruare: vt. xcv. dist. esto. xxij. q. v. de fouma. xxij. q. vj. iniquum.

d ¶ Leuiter. ff. ad legē aquil. preceptoris.

e ¶ Exilij. Nota clericum posse relegari in exilium: vt ij. q. j. in primis. et notatur. iij. qō. iij. hi qui.

¶ Salomō. ¶ Hec est scā pars hui⁹ distic. in qua. pbat q; subditi sunt castigādi: z tunc eos prelati diligunt cū eos castigāt. z hec. pbāt p vsū. S. et p v. authoi. scōō.

Joā. ij. c.

Cleric⁹ pōt relegari. j. Lxv.

Jo. de san.

¶ Casv. Hacten⁹ pbauit q; epūs pcutere nō dz. Nō pbat Sta. Jrū in h⁹ .S. vij. authoritatibus z exemplis.

f ¶ Flagellauit. vt. j. q. iij. saluator.

g ¶ Fornicatoꝝ. j. ij. q. j. ō mānifesta.

h ¶ Et magus. j. xxiij. q. viij. legit.

i ¶ In canonib⁹. ih⁹ li. nō inuenio illos canōes: iz ꝓba correctiōis inuenīt. xxviij. distī. de his. z. xij. q. j. c. j.

Luce v. c.

k ¶ Ergastulis. j. xxvij. q. j. impudicas. et ca. puenit.

Disciplina. ¶ Casv. hic probat Gratianus (al's Greg. q; prelatus circa correctionem subditorum debet i se ꝓbare misericordiā

Questio vel iteria⁹ lus est: z incipit querī vtrum pat̄ ꝛc. ij. ps. puer. xxiij. b

k

et disciplinam. Et hoc probat quinq; rationibus vel exemplis, scilicet Samaritani, qui vulneribus semiui apposuit vinum et oleum. ⁊ arce, in qua virga erat ⁊ manna. ⁊ Dauid, qui virga ⁊ baculo sanat⁹ est. ⁊ Moysi, qui circa populum exercuit misericordiam et seueritatem. et exemplo Job qui cum sederet quasi rex exercitus circunstante, erat tamen merentium consolator.

¶ Disciplina. i. rigor siue pena.

Iudex medio- cr. ff. de ser. le. l. ge- nerali ñ si le- gaui ti- di fuit, nec er- presti ō quo: de fi. Joan. Solu. in medio- crinitel ligēdū est. l.

a ¶ Misceda est. Not. q; iudices sē per sequēt diocritatem: vt ar- gu. eē de cēsi. ex parte. ff. de pigno. act. si seruus. ff. de iur. ⁊ fac. igno. nec sup. ff. de offic. verb. obli. cōtinu⁹, ⁊ C. de iu- dicijs. placuit. vbi ab equitate dissētire: vt in restitutiōe mi norum: nisi ex causa magis sequeretur rigorez, vt sez multi⁹ grassantib⁹ opus est exemplo: vt. ff. de pe. aut facta in fine. vbi aūt ius scriptū non est iudex semp sequatur equitatem: vt extra de transact. ea. vlt. Bar.

Exo. xxiij. b.

b ¶ Me⁹ non est. Arg. quod de vno conceditur, de alio negatur. sic. j. q. j. per esaiam. xxxiij. q. v. qui sitit. ⁊. xxxiij. qō. iij. forte. sic xxv. distin. qualis. similiter cum iudicatur rem meā esse: per consequens iudicatur tuā non esse: vt. ff. de procu. pomponius. ℌ. ij.

Sub. sicut ēt pe- rijt. xx- xij. qō iij. dd crude- le. iuñ fi. Ar.

c ¶ Dele. Sz q̄re hoc petijt Moyses, ⁊ cum nemo deleri possit nisi p̄ter peccatum p̄- prium: quia spiritus sanctus nulli ingerit immeritam penam: vt. xj. qō. iij. illud? Dicunt quidam q; impetu mentis hoc dixit. Alij dicunt q; ex magna confidentia hoc dixit: quasi dicens, impossibile est q; me deleas. August. tamen dixit q; hec dictio aut, ponitur hic conditionaliter: id est si non dimittis eis hanc noxam: dele me cum eis, postea destrue cōsequens: sed nō deles me: ergo dimittes eis hanc noxam. et Greg. aliter hic conditionaliter exponit. Alij intelliguntur hoc de mora temporali, prout videtur sonare litera sequens.

d ¶ Obtinuit. Ll. dist. si quis prepostera. cōtra, id dicitur q; veniam petijt, sed non obtinuit? Respondeo. Obtinuit ad tempus, vel ne puniretur eternaliter: sed non vt nunq; punirentur. puniti enim sunt pro illo peccato in Roma na et in Babylonica captiuitate: vt. lxxvj. dist. ieiunium. vel obtinuit veniam quo ad vitam eternam, non quo ad temporalem: sicut et Dauid remissum fuit peccatum quo ad vitam eternam: sz tamē punitus fuit temporaliter: vt ō penitē. distinct. j. sicut primi.

e ¶ Paucoz. nota. xxiij. millia dixit pauca: ? ḡ pauci fuerunt respectu alioz. si. ff. de ver. signi. maiorem.

f ¶ Allegauit. Argu. q; idem potest esse aduocat⁹ vtriusq; partis: et nunc inducere ira pro vna parte, et nunc pro altera. ? quod est falsum. ? sic tutor duorum litiganciū pro vno agit, et pro altero respōdet: vt. ff. de auctoritate tuto. Sed accipiēs. Et hoc loco sumitur equi-

tanto amore eius ppli cōstringitur: cōtra eos culpas pensemus quanto zelo rectitudinis accēdatur. Mox eñ vt culpe veniā ne delerētur obtinuit⁹, zelo rectitudinis succēsus inquit: Ponat vir gladiū super femur suū: ite ⁊ redite de porta vsq; ad portā per mediū castroꝝ: ⁊ occidat vnusquisq; fratrē, vxorē, et amicū, ⁊ primū suū. cecideruntq; in illo die quasi. xxij. millia hoīm. Ecce qui vitā hoīm etiā cū sua mora petijt: paucoꝝ⁹ vitam gladio extinxit. Intus arsit igne amoris: foris accēsus est zelo seueritatis. Tāta fuit pietas vt se p̄o illis coram dño morti offerret non dubitaret: tāta seueritas, vt eos quos diuinit⁹ feriri timuerat, ipse iudicij gladio feriret. Sic amauit eos q̄bus p̄fuit, vt p̄o eis nec sibi parceret: et tñ delinquētes sic persecut⁹ est quos amauit, vt eos etiā dño parcēte, pōsterneret. Utrobiq; legat⁹ fort; vtrobiq; admirabilis mediator: causam ppli apud deum precibus, cām dei apud ppl'm gladijs allegauit⁹. Int⁹ amās diuine ire supplicando obstitit: foris seuiēs culpam feriendo cōsumpsit. In regimine ergo vtrūq; moyses miscuit vt nec discipline deesset mia: nec misericordie disciplina. Unde in Job iurta vtrāq; virtutez dr. Cuiq; sederē quasi rex circunstante exercitu, erā tñ merentium cōsolator. Sedere quippe circūstante exercitu, vigor est discipline regiminis: merētium vero corda consolari, est ministeriū pietatis. Idem.

¶ Juste iudicans misericordiam cum iustitia seruat.

Epoys ſa
cra ſtatur et
qis de pon
mitra ẽ
baculũ
nõ ſine
cauſa.

quare epiſcopus accedens ad altare deponit mitram et baculum: ſed cum conuertit ſe ad populum, reſumit comminationis ſue inſignia: vt de conſecra. diſtin. j. nullus epiſcopus.

Omnis. ¶ Caſus. Omnis qui recte iudicat, debet

OMnis qui iuſte iudicat, ſtaterã in manu geſtat. In vtroq; penſo iuſtitiam et miſericordiã portat: ſz per iuſtitiã reddit peccati ſententiã: p miſericordiã peccati temperat penã: vt iuſto libramine q̃dam per eq̃tatẽ corrigat: quedã vo per miſerationem indulgeat. Qui dei iuſtitiã oculis ſuis ꝓponit: ſemper timẽs ⁊ tremẽs in omni negocio formidat, ne de iuſtitie tramite deuians cadat: vnde non iuſtificat, inde potius condemnetur.

Item Aug. in Enchiridio.

¶ Qui remittit ⁊ qui corripit vterq; miſeretur.

ET qui emẽdat verbere in quẽ poteſtas daf, vel coercet aliqua diſciplina: ⁊ tamen peccatũ ei⁹ quo ab illo leſus aut offenſus eſt, dimittit ex corde, vel orat vt dimittat: non ſolum in eo q̃ dimittit ex corde atq; orat: verũetiam in eo q̃ corripit, ⁊ aliqua emendatoria pena plectit: eleemoſynã facit, quia miſericordiam preſtat. Multa enim bona preſtant inuiti, quãdo eoꝝ cõſuli tur vtilitati, nõ volũtati: quia ipſi inueniuntur ſibi inimici.

Sũt eñ multa gña eleemoſynarũ, de qb⁹ Allbin⁹ ait.

¶ De multiplici genere eleemoſynarum.

TRia ſunt gña eleemoſynaꝝ. vna corporalis, egenti dare q̃quid poteris: altera ſpiritualis, dimittere a q̃ leſus fueris. tertia delinquentes corrigere, et errãtes in viã reducere veritatis.

Item Auguſtinus.

¶ Eleemoſyna pecunie preferatur eleemoſyna cordis.

QUe ſunt eleemoſyne: vna cordis, alia pecunie. Eleemoſyna cordis eſt dimittere ei a quo leſus es. nam dare alicui indigenti aliquãdo queris, ⁊ non habes. indulgere peccanti quantum volueris

d ¶ Corripit. Hic videtur q̃ aliquis poteſt verberare vel excommunicare aliquem pro propria iniuria. ſic xxiij. q. iiij. ſi illic. ⁊. ij. q. vij. ſi quis. Sed contra j. diſtinct. ꝓtori. ſeditionarios. † vbi dicitur q̃ clerici non debent eſſe vltores proprie iniurie. Similiter eſt contra. xxiij. q. iiij. inter. vbi dicitur q̃ nullus debet alium excommunicare pro propria iniuria. Similiter eſt contra. xxiij. q̃ne. v. de occidendis. vbi dicitur q̃ iudex p ſua iniuria non debet reũ occidere. Sed ſolue vt dixi. ij. q. vij. ſi quis epiſcopus. Joãnes. Solu. pro propria iniuria poteſt prelatus aliquem punire, dum modo non faciat hoc animo vlciſcendi: vt j. diſtinct. ꝓtori. ſeditionarios. vel vt magis timeatur: vt. ẽ. ea. diſtinc. ca. j. ſed ſi animo corrigendi hoc facit, et non ex indignatione: bene licet: vt in hoc cap. dicitur. Bar.

† Ad idẽ ad de cẽ ẽ homi. ſi gnifica ſti. ij. in fi. ẽ hoc no. cẽ ẽ cle. ma cle. c. j. ibi videas Archi.

e ¶ Inuitis. Argu. q̃ inuito conferatur beneficium: vt. xxiij. q̃ne. iij. diſplicet. et q̃. v. non vos. lxxiiij. diſtinc. placuit. ⁊ ca. conſuluit. ff. de nego. geſtis. ſoluendo. ff. de liber. cauſa. l. j. ⁊. ij. et. ff. de appella. non tantum. Argu. contra xx. q̃ne. iij. preſens. et. xxiij. q̃ne. v. ad fidem. ff. de regu. iur. inuito. Solu. Ad bonum ſemel receptum bene cogitur aliquis illud retinere: aſas non. † Contraria vero iura in caſibus ſpecialibus loquuntur: in quibus quis cogitur.

Bñficiũ inuito ꝓferf.

¶ Sunt enim multa. ¶ Dictum eſt ſupra in cap. ꝓtrimo q̃ quicorripit ⁊ punit, dat eleemoſynam: ideo ponit quot ſunt genera eleemoſynarum: ⁊ ad hoc allegat duo cap. ſeq. Jo. de fan. ⁊ hug.

f RIa ſunt genera. ¶ Quicquid poteſt, hec eſt magna eleemoſyna qui dat vltra id q̃ poteſt: xlj. diſt. parſimoniã. Dñs eñ nõ vult opes fundi ſed diſpenſari. lxxxvj. diſt. non ſatis. Archi.

† ſ. e. ꝺ ſtucleis.

Eleemoſyna magna.

g ¶ Dimittere. Quantũ ad rancorem ad min⁹: vt. xx. diſt. ſi quis contriſtatus.

QUe ſunt eleemoſyne. ¶ Caſus. Dicit Auguſtinus in hoc capitulo q̃ due ſunt eleemoſyne: vna cordis, ſcilicet dimittere et parcere inimicis. alia corporis ſcilicet pecunie: ſed eleemoſyna cordis maior eſt q̃ eleemoſyna corporis. quandoq; enim volo facere, ſed non poſſum: cum non habeam cui dem: vel pauperes non inueniam. eleemoſynam vero cordis ſemper facere poſſum, que ſine terrena ſubſtantia ſufficit.

Ideo ſi quis iudex ſemper habebit miſericordiam etiam occidendo hominem: ⁊ ſi non per mitigationẽ pene, ſaltem per compaſſionem: vt. j. e. vera. Jtẽ ex hoc fatur miſericordiam, cum facit vt ille coerceatur inter flagella, ⁊ ne fiat deterior. Unde eoipſo q̃ iudex punit aliquẽ, miſericordiam facit: vt. j. e. c. ꝓtori. ⁊ iſte intellectus patere poteſt ex illis cap. xxiij. q. iiij. duo iſta. ⁊ ca. ea vindicta. qui enim facit finem peccato, miſericors eſt: vt de peni. diſt. vlti. ca. vlti. in fi.

Ranco. rem dimittere ẽ tenemur.

h ¶ Dimittit. Quilibet poteſt ⁊ tenetur dimittere rancorem, ſed non tenetur dimittere ſatiſfactionem: vt. xx. diſt. ſi quis contriſtatus. ⁊. xxiij. q. iiij. ſi illic.

Elee-mosy-ne da-tor pōt venial'r peccare

¶Sic ēt peccat⁹ dan do elee mosy-nas ad vanam gloriā. arg.ii.j. q.j. vi-de ḡrū

a ¶ Redundat.i.abundat.

b ¶ Benigno corde. Quia qui dat pauperi eleemosynam non ex caritate, sed ideo vt remoueat a se importunam petitionem: rem perdit et meritum, ꝛ venialiter peccat: ¶vt.xxv. dist. ¶.crūinis.

¶Ex his omnib⁹.

¶ Hec est tertia pars huius⁹ dist. in qua probatur ꝙ in correctionib⁹ debet semper iudex declinare in partē mitiorē, et tamē punire: et hoc ꝓbat per quatuor auctoritates. Io. de san.

¶ Casus. Concludit Statianus ex supradictis ꝙ seueritas cum mansuetudine, ꝛ econuerso semp est habēda. Et soluit supradictam contrarietatem, dicens ꝙ in capitulis supradictis vsq; ad ¶. Salomon. illi percussores ab episcopali officio repelluntur qui verberant non vt vitia corrigant, sed vt magis timeantur: et qui pretermissa mansuetudine semper sunt ad verbera parati: de quib⁹ dicit Petr⁹. Ne sitis dominantes ꝛc.

§. Pe. v.a.

¶ Casus. Quidam prelati intantum erant misericordes, ꝙ omnino vigorē iustitie negligebāt. Alij erāt intantum rigidi, ꝙ nullam misericordiam vel mansuetudinem habebant: quos Grego. in hoc ca. reprehendit dicens ꝙ circa delinquentes iustitiā et misericordiam seruare debēt: ita ꝙ vigor nō sit rigid⁹, neq; mā suetudo sit dissoluta.

redundat a tibi. Eleemosyna cordis multo maior est, q̄s eleemosyna corporis. Charitatis eleemosyna sine substātia terrena sufficit. Illa vero que corporaliter dat: si sine benigno corde⁵ tribuitur, oīno non sufficit. ¶ Ex his omnibus apparet ꝙ nec leuitas mansuetudinis sine rectitudine seueritatis, nec zelus rectitudinis sine mansuetudine in prelatis debet inuentri. Percussores ergo qui premissis authoritatibus ab episcopali officio remouentur: non quilibet corporaliter flagellantes, sed pretermissa mānsuetudine ad verbera semper parati intelligendi sunt: q̄ per flagella non vitia corrigere, sed timeri appetunt: quib⁹ Petrus scripsit: Ne sitis dominantes in clero: sed forma facti gregis ex animo.

Hinc etiā Gre. scribit in moralib⁹ lib. xix. parte. iij. c. xxiij.

¶ Mānsuetudo et discretio ab inuicem non separētur.

Sunt nāq; nōnulli ita districti, vt etiā omnē mānsuetudinē benignitatis amittant: ꝛ sunt nōnulli ita mānsueti, vt perdāt districti iura regiminis. Unde cunctis rectoribus vtraq; summopere sunt tenēda: vt nec in discipline vigore benignitatem mansuetudinis, nec rursus in mansuetudine districtionem deserāt discipline: quatenus nec a compassione pietatis obdurescāt cum cōtumacē corrigunt, nec discipline vigorem molliant cum

Era iustitia. ¶ Casus. Hic assignatur differentia inter veros iustos, ꝛ falsos hypocritas: quoniam verī iusti compassionem habēt: ꝛ indignantur aduersus delinquētes, eos corrigendo. Falsi vero iusti despiciunt peccatores, ꝛ dedignantur eos: ꝛ nulla misericordia vel compassione delinquētibus condescendunt: et inquantū se extollunt, intantū deteriores fiunt.

c ¶ Falsa vero. Unde falsa iustitia non est iustitia: et iudex si iustitia in eo nō est, non est iudex: sicut nec una sta misericordia, est misericordia: vt. xxiij. q.iij. est iniu-sta. sicut falsus de-narius ¶ nō est de-narius: et falsus tu-tor nō est tutor: vt ff. de verbo. signifi. Paulus. Et not. ꝙ facit hic differen-tiam inter indigna-ri et dedignari: vt indignatio spectat ad malos ꝛ dedignatio ad bonos: et illud odium est bonum quo quis odit peccata, non homines: vt. xxx. vj. distinct. odio. et iustus irascet peccatis populorum: vt. vij. q̄. j. ¶. cum vero.

infirmorum animos consolantur. Regat ergo vigor disciplinē mansuetudinē, ꝛ mānsuetudo ornet sermone vigorē: et sic alterū cōmēdetur ex altero, vt nec vigor sit rigid⁹, nec mānsuetudo dissoluta. Idem.

¶ Sere iust⁹ miseris cōpatit, delinquentib⁹ indignat.

Era iustitia cōpassionem habet: falsa vero c dedignationem: quāuis ꝛ iusti soleant recte peccatoribus indignari. Sed aliud est qđ agitur typo superbie: aliud quod zelo disciplīne. Indignantur etenim, sed non dedignantes sunt. At contra hi qui de falsa iustitia superbire solent, ceteros quosq; despiciūt: nulla infirmantibus misericordia condescendunt: ꝛ quo se peccatores esse non credunt, eo deteriꝰ peccatores fiunt.

Ite ¶ Hieronym. in ¶ Hieremiā.

¶ Peccantes, mansuetudine prouocentur, non austeritate abiciantur.

Recedite⁴ (inquiunt) polluti, recedite, abite, nolite nos tangere, nobiscū nolite cōmunicare. Talis loquela non illuminat cecum, nō sanat egrotum, nō curat infirmū: ſz magis occidit, atq; in desperationem periclitātem mittit. Boni etem rectores ex sua infirmitate e aliorū infirmitates pēsantes, magis per humilitatis ꝛ mansuetudinis leuamentum f studēt peccātes ab erroris laqueo eruere, q̄s per austeritatem in foueam perditionis

Recedite. hic ponit ¶ Hiero. verba hypocritarum scripta in ¶ Hieremia quib⁹ vtuntur hypocrite ēsciendo peccatores a sua cōmunione, dicēdo. Recedite ꝛc. Sed rādē dicit ꝙ talis loquela non sanat, immo peccantes in desperationem inducit. Bonus autem pastor cōpatitur delinquenti: et per humilitatē conatur eum ab errore reuocare: sicut ¶ Paulus faciebat qui dicit: Factus sum infirmus infirmis.

d ¶ Recedite. hec sunt verba illorum qui habent falsam iustitiam. sed hec verba non de corporali sed de spirituali recessu intelligēda sunt: vt. xxij. questione. iij. recedite.

e ¶ Infirmitate. ideo enim dominꝰ permisit Petrū cadere, vt ex sua infirmitate sciret qualiter deberet aliorum infirmitatibus compati: vt. l. dist. ¶ consideranda.

f ¶ Ceum. ntā. Debet enim prelat⁹ singulos iuuare pro posse: vt. viij. q.j. clemens.

Sed illud. ¶ Casus. Quidam sacerdotes volebant videri benevoli inter suos subditos: et quia timebant ne homines male loquerent de ipsis, negligebāt corrigere delinquentes: quos Hieron. redarguit. Ostendit etiam quantum malum ex negligentia prelatorum sequatur: scilz vno peccante vniuersa plebs polluitur.

Quod probat duobus exemplis, scilicet achor, et ouis morbide.

a ¶ Uno. Scilicet Achor qui furatus fuerat regulā auream de thesauro anathemate: vt j. q̄. iij. ¶. Item peccato ciuium.

b ¶ Ut ceteri. nota q̄ cū quis delinquit publice, publice est arguendus, et non occulte. ¶ Ponere: ¶ vt sic ceteris q̄ alios facilius peccare nolint. Item etiam scādalum auferat: vt. ij. q. v. Plebice et si mala. et q̄e. vij. Satisfactiones propter. x. xxxvij. q. iij. ita plane. in oct. et. xviij. q̄. ij. Puer. nam et. xj. q. iij. cap. Sufficit. et multis prosunt graffantibus. ex hoc nanq̄ emplo opus est: vt canon: ff. de pe. aut facta. vbi magistri. ¶ Item. c ¶ Duobus. ex hoc ca. videt q̄ illa authoritas, Si j. q. j. si peccauerit, intelligatur etiā de manifesto delicto. dd iuris sit, dixi. ij. q. ij. si peccauerit.

d ¶ Morbida. J. j. q. j. ferrum. xxiij. q. iij. resecande.

e ¶ Hinc etiā alibi. Argu. q̄ possumus vti iure alio quo cui non habemus authorem: vt ff. e. neminem, et ex defri. et male. ca. j. de cōsecra. distinc. iij. sanctū. Argu. contra. ff. de fall. vlt. vbi dicitur q̄ fallarius est qui allegat leges quārum non habemur author. Joan. Hoc ideo contingit in legibus, quia nulla sine authore certo inuenitur. Bar.

¶ Percussor. ¶ Hec est quarta pars distinc. in qua prosequitur de percussione spirituali: quia supra dixit de corporali. Archidiaconus.

¶ Casus. Hactenus exposuit de percussore corporali. Nunc intendit tractare de spirituali, de illo scilicet qui inutili sermone infirmorum animos vulnerat. Hoc probat per sequens capitulum cuius casus facilis est, et per te videbis.

Sequitur. ¶ Hec distinctio dividitur in tres partes: in quarum prima reprehēdit quosdos doctores. Secunda ibi: Ecce quare. Tertia ibi: Non licet. Jo. de fan. xlvij. ps.

f ¶ Sequitur. In hac. xlvj. disti. exequitur decimū capitulū apostolice regule: scilicet, oportet episcopū esse nō litigiosum. Litigiosus autem dupliciter dicitur. Uno modo de causa propria: et tales debent ordinari. Una ne ordinetur cum talis sit ordinari nō debet, quia nescit humiliter docere. vn de subditi vilipendunt eius doctrinam. ¶ Item alia ratione, q̄ consuerūt tales disperati esse in moribus. solēt enim esse adulatores, proditores, detractores, maledici, inuidi, scurriles, ad vltiscendas iniurias suas promptique ¶ vt j. e. ca. j. ¶ Tertia: ḋa hic exequitur.

Hoc habet. ¶ Casus. In cū ipse hoc capitu. dicitur sit litigiosus duo genera sūt giosi et prelatorum. Nam quidā alij sunt arrogantes. quoddam autem sunt humiles. Arrogantes ad discendum qui humiliter corda nesciunt proferre nō possunt quod docent: qui sedent quasi in quadam concussa sublimitate resident. dicā redentes, quos docere cent tanq̄m in imo q̄si tū positos despiciūt: tenent et vix dominando ex officiis loqui dignanter facetur. Et hoc probat re. xciij. ff. j. ¶ Ter: tia: ḋa

Distinctio. xlvi.

Sequitur in epla ad Timotheū, Nō litigiosū. Nihil est enī tā pudētius arrogantia rusticorū, q̄ garrulitate authoritatē putant: et parati ad lites, in subiectos tumide intonāt: quod ex arrogantia superbie prouenire manifestum est.

Unde Greg. scribit in moralibus lib. xxv. parte. v. ca. xij.

¶ Arrogantes nesciūt inferre humiliter que docent.

Hoc habz ppriū doctrina arrogantium, vt humiliter nesciāt inferre que docent: et recta que sapiūt, etiam recte ministrare non possunt.

Uos autem. ¶ Hic ostendit quomodo debeant corripere. Et primo ponit modum corripiendi. Secundo ostendit quomodo corripiendo debeant se habere. ibi: Et seruum. Circa primum duo facit.

a ¶ In verbis. Ex verbis enim perpendimus alicuius stultitiam: vt.xciij.distinc.legimus.et extra de succeſſio.ab inteſta.cum dilectus. et ex verbis perpenditur qnta ſides adhibeatur teſtibus: vt.ff.de queſtio.de mino.quando ex eis an per ſigna perpendatur. qz impudicus oculus ꝛc. vt.xxxij.q.v.nec ſolo. ꝛ de peniten. diſtinc.j. in actione.

Stultitia per verba ac ſigna p̄pendit.

b ¶ Magiſtrū.i. diabolum.

c ¶ Inſectatur. Id eſt ꝓſequitur.

Ezec. xxiij.

¶ Secunda. Hec eſt ſecunda pars huius diſtinctionis, in qua reprehendit auaros, adulteros, maledicos, murmuratores, ſeditionarios, et iniuriarum vitores. et hoc probat per ſeptem auctoritates. Joan. de San.

¶ Cauſa. Dictum eſt ſupra qꝫ litigioſi non debēt in epiſcopos ordinari: quia neſciunt humilitē docere. Domine Stratian⁹ alias cauſas: qꝫ tales cōſueuerūt eſſe adulatores et detractores, ꝛ inter fratres diſcordias ſeminātes: que omnia ſunt damnabilia in prelatis. Et ad hoc inducūtur ſequentia capi.

ij. ps.

Sunt nonnulli. ¶ Cauſa. Quidā p̄elati cū deberēt redarguere peccatores laudabant illos in peccatis: quos Gregorius in hoc cap. tert. i. l. reprehendit. Primo authoritate p̄tis. ibi dicentis: Deff. de ꝓba qui conſtituunt ꝛc. re. inſt. quam authoritatem Gregorius dicit. et ibi. diligenter exponit. Cy. C. ſi quis ali. teſta. p. ibi.

Addegorius in hoc cap.

Secūdo quadam ſimilitudine, que incipit ibi: Hinc rurſus. Tertio exemplo Job, quod incipit ibi: Sed ſanctus vir.

d ¶ Augent. Non enim oportet laudando augere malitiam ſerui: vt.ff.de ſer. corru. l. j. §. penul. ꝛ re. in fi.

e ¶ Sed ſanct⁹, ſcilicet Job: cuius verba Gregorius hic exponit.

f ¶ Nō eſtimat. Quia dubia in meliorem partem interpretāt̄: vt eſt de reg. iur. eſtote.

g ¶ Vericus q̄ adulationibus. Triplex eſt adulatio: vt dicit xxv. diſt. §. aliae.

h ¶ Proditionibus. Proditor dicitur qui proprie timorem nō deſert debitum veritati: et qui tacet eam: vt.xj.q. iij. nolite.

i ¶ Item qui crimē alterius ſibi ſoli notum manifeſtat: vt.q.q. ne.j. ſi peccauerit. Item qui malitioſe circuenit alium et callide ſeducit vt in periculum ſalutis trahat. vij. q.j. ſi cupis. Item qui rem ſibi cōmiſſam exponit hoſtibus. xxij. qōe. v. de forma. Item qui iuſſa veritatis contemnit. xj. q. iij. ab. ij. Item qui ſecretum ſibi cōmiſſum reuelat. xiij. diſtinctio. nerui.

k ¶ Nō ad deū. Optimū eſt hic argu. p̄to h. qui dicit qꝫ ſemel fuit excōicatus, amodo nō admittatur ad act⁹ legitimos: vt dicam. iiij. qō. j. in principio.

l ¶ Clericus. Toga. p excōmunicationem: vt. vj. qō. j. ſi. li qui. ꝛ xxij. qōe. j. predicandum.

m ¶ Renouetur. Arg. qꝫ epiſcopus poſſit depoſitū reſtituere. de hoc di. xj. j. q. qōe. vj. ideo.

Vericus q̄ adulationibus[g] ꝛ proditionibus[h] vacare deprehenditur, degradetur ab officio. Item.

¶ Excommunicentur ab epiſcopo qui fratribus non probanda obiiciunt.

Accuſatores[i] fratrum epūs excōmunicet qui non probanda fratribus obiiciunt: et ſi emēdauerint vitiū, recipiat eos ad cōmunionem, non ad clerum[k]. Item.

¶ Remoueatur ab officio clericus maledicus aut ſcurra: et fratrum profectibus inuidēs non promoueatur.

Vericus maledic⁹ (maxime in ſacerdotib⁹) cogatur[l] ad poſtulādā veniam: ſi noluerit, degradet: necnō abſq; ſatiſfactione ad officiū reuocetur[m].

i Accuſatores. Id eſt detractores.

k ¶ Nō ad deū. Optimū eſt hic argu. p̄to h. qui dicit qꝫ ſemel fuit excōicatus, amodo nō admittatur ad act⁹ legitimos: vt dicam. iiij. qō. j. in principio.

l ¶ Clericus. Toga. p excōmunicationem: vt. vj. qō. j. ſi. li qui. ꝛ xxij. qōe. j. predicandum.

m ¶ Renouetur. Arg. qꝫ epiſcopus poſſit depoſitū reſtituere. de hoc di. xj. j. q. qōe. vj. ideo.

vel dic degradetur.l.suspendat ꝛ reuocetur p papā.

a ¶ Editionarios. ¶ Ordinādos. Et ordinatos desi-
ciendos.

b ¶ Usurarios. Quia tales propter auaritiam pro mi-
nimo litigant.

c ¶ Vel iniuria-
rū. De hoc dixi su-
pra dist.prori. et q̄
emendat.

¶ On licet ꝛc.
¶ Hec ter-
tia pars huius di-
stinctionis in qua
respondet ꝛ prohi-
bet vsuras preci-
pue clericis: prohi-
ber dico per duas
authoritates. Joa-
an.de fan.

d ¶ Sescupla.
Sescu-
plum, plo nitur sescu-
plum pro sesquial-
tero: quod cōtinet
torum,et eius me-
dietatem. Sescu-
plum fm q̄ per s.
scribitur, dicitur a
sesqui, quod est to
tum: et plica. vnde
lij.po. sescupla vsura di-
citur cū datur sum
ma aliqua, et reci-
pitur summa illa
cuꝫ sua plica id est

e Vsu- meditate. ¶ Ser-
narius cuplum scriptum
ad fter per.r. dicitur que-
narum libz res sexies mul
f sesca- tiplicata.
plex. ¶ Jcut non.
ti q̄ da ¶ Cui
rei mu- dam quesiuerunt
tuo.iij. a dño papa vtrum
set.et liceret alicui cleri-
postea co tutorio vel cura
p vsu- torio nomine vsu-
ra susci ras exercere ꝛ Et
pet ser: respondet q̄ sicut
illa vsu- nō suo,ita nec alie-
ra ē ser no nomine dz quis
culpa, facere vsuras. In-
ifisi ē q̄ congruuꝫ enim est
plica. a pro aliorum commodis perpetrare delicta. Sed illā so-
sesq; q̄ lam vsuram facere debemus: vt q̄ō in hoc seculo miseri-
est toti cociter operamur: a domino in futuro seculo multipli-
et plica cantum recipere valeamus.

Ifi ali- e ¶ Non suo. Arg.q̄ quis nō pōt facere suo nomine,
q̄ totū nec alieno: vt.xxiij.q.viij.his a quib⁹.ꝛ.ff.de admi.re. ad
ea⁹ple a.per.l.ij.in prin. Arg.cōtra.lxxxviij.di.eps.er.ij.q.vi.fi
ca.me eps. v.q.iij.ca. vlti.ff.que res pig.obli.post. aristo. Et est
dictus. hic arg.q̄ si aliquis quasi ꝓcurator vel tutor q̄cq̄ reci-
scribit pit vsuras q̄ nō possit petere vt sibi reddant vsure. Jo.
p.Inon Vn si aliq̄s tutor a me recepit vsuras noie pupilli: finito
p.k.fm officio possum petere vsuras a tutore: qr p alio peccare
pag. non debui: vr dr hic, secus in aliis scīptis: q̄ finito offō
non conuenitur tutor: vel curator: vt.C.de admi.tu.si nō
subscripsisti.ꝛ.C.q̄ñ tu. vt cu.eē desi.l.j.iz sec⁹ fit in ꝓcu-

ratore: vt.ff.de ꝓc. ꝓcurator q̄ ꝓ euictione. qr tutor si ex necessitate: ꝓcurator voluntate.ff.de ꝓcu.l.j.ꝛ.

f ¶ Cōmodis. Qr periculosa est talis cōpensatio.xxiij. distin.quod aut.

¶ Quod autem. Hec distinctio diuiditur in quatuor partes. in quarum l.si q̄s prima ꝓcipaliter vniuersi, prohibet vsuras: ꝛ ℣.si ꝓ hoc facit per quin- curator q̄ authoritates. ff.qō q̄s Secunda ibi: Ut- q̄ iur, rū. Tertia ibi: Ne- gl.fñ.in cesse est. Quarta l.si scie- bi: Quod tunc. Jo te.ff. de an.de fan. parri.

¶ Casus. Dictuꝫ vī tene est supra in illo ca- re ℣ius: pi.seditionarios. quā sec̄ q̄ vsurarij prohi- tur ibi bentur ordinari. Bar. et Jn hac vero disti. Ang. p xlvij. dicit q̄ ideo l.ordiñe hoc cōtingit.qr ta- ℣. in les cupiditati de- Fraudē, seruiūt. cupidi au- ff.ad tem ab Apostolo muniti, ordinari prohiben Jdē ēt tur: quia cito ꝛ fa- ℣z Bar, cile a iustitia deui- in.l.j.℣. ant.et prosequitur incidit.l vndecimū capitu. fi.ff. ad apostolice regule turpili, scilicz opottet epi- ꝛ Fran. scopum nō esse cu- tigri. in pidum. di.℣.in

g ¶ Quod au tē. Fraudē. hic prosequit. xj. facit cap. apostolice re- tex. i.l.j gule, non cupidū. C.vt ne et continuat illi ca. mo ad seditionarios. et suū pa. ideo prohibet cu- lib.xj.et pid⁹ quia facile a ibi ang. vero deuiat.

h ¶ Prohibent. Jsta fentētia scz in epla ad Ti- et prece motheum. dēs fuit

i ¶ Exigēs. Sof. et ℣u.fm sed nō suscipiens. ista ex- tunc enim depone- positio- retur: vt.j.e.si q̄s. nē dic

t ¶ Exigēs. exigēs cuꝫ effectu. ꝛ vel illud pro tempore datum est: et non habet locum ho- i. era- die: sed habuit locum tempore apostolorum propter no cū reci- uitatem ecclesie. Et habes hic q̄ non quodlibet mortale pie- peccatum deiicit iam promotum: vt.xxxv. distin. ca.j.et ℣. questione.iuj.in loco. petiti morta-

¶ Quoniam multi. ¶ Casus. Quidam clerici obliti di le nō sp nune scripture dicentis. Qui pecuniam suam non dedit ad vsuram. vsuras centesimas faciebant, que in tā ꝓmo fine anni sorti equiparantur. Jdeoq̄ synodus statuit rum. vt si quis inuentus fuerit vsuras vel hemiolia decetero Usura exercere, vel aliquam machinationem circa hoc facere, centesi- deponatur. ma.

k ¶ Centesimas. Centesima dicitur vsura que sorti equiparatur in anno.

¶ Distinctio.xlvij.

Quod autē in fine huius capituli vsurarij ordinari ꝓ hibētur, inde est q̄ vsuras exercētes cupiditati deseruire ꝓbantur. cupidi autē ab apostolo ordinari prohibent: quia tales facile a iusto deuiarent.

Unde in canonibus apostolorum legitur.

¶ Diaconus, presbyter, ꝛ epi- scop⁹ exigēs vsuras (nisi desie- rit) deponatur.

Episcopus aut pbr, aut diaconus vsuras a debitorib⁹ exigens: aut desinat, aut certe deponatur.

Jtē ex cōcī. Niceno ca.xviij.

¶ Vsuras exigens, siue cleri- cus, siue subiectus regule, desi- ciatur.

Quoniā multi sub regula constituti auaritiā et turpia lucra sectantur, oblitiq̄ diuine scripture dicentis. Qui pecuniam suam non dedit ad vsuram, mutuum dantes, centesimas k vsuras exigunt: iuste censuit magna et sancta synodus: vt si quis in-

Adde Pau. 6 castro ꝛ Alex. 5

s ¶ Transigens. l. quodcunq; nouum pactum vel contractum inueniēs in fraudem vsurarū: vt si sumat rem in pignore, z non computet fructus in sortem. ca. j. z. ij. extra de vsuris.

b ¶ Excogitans. Argu. q̄ sola cogitatio punitur: vt vj. q. j. §. si q̄s cum. quod verū est quo ad deū, z si non p̄cedit ad actum: vt xxvij. q. j. nec aliq̄.

Omnes. § ¶ Si uo. Cap. diuidit in tres partes. In prima parte inuehit Gregor⁹ contra cupidos q̄ in terrenis sunt fortes, z in celestibus debiles: quoniam circa terrena sunt ardētius insudantes: sed p̄ vita eterna vix per momentum laborant. In 2ᵃ parte que incipit ibi: Hi itaq; dicitur q̄ cupidi et mundanorum amatores assimilantur arboribus quibusdam que deorsuz vaste sunt, z sursum tenues. Nam hi tales circa terrena sunt fortes: z in superioribus deficiunt. Boni vo palme comparantur: que deorsuz est tenuis, z superi⁹ ampla. Nam hi tales in celestibus magni sunt: in terrenis debiles. In tertia parte que incipit ibi: Nam cum quibusdam. hortatur nos Grego. q̄ saltē ita simus fortes circa bonum, sicut fuim⁹ circa vitia corpi seruiēdo.

c ¶ Palmarum. sm illo. Justus vt palma florebit.

d ¶ Ampli⁹. tantum faciatis boni quātū fecistis mali: nō intelligas q̄ tādiu debeat penitere, q̄diu fuit malus: quia tāta posset esse cōtritio, q̄ momentanea penitentia sufficeret. de conse. dist. iiij. baptismi.

e ¶ Tales. Videtur hic q̄ aliqs possit tantum crescere in malitia quātū in bonitate. qd̄ nō est verū: quia charitas potest i infinitū extēdi: iura illō. Bonū mihi lex oris tui super milia ꝛc. sz malitia nō: quia aliqs nō potest esse summe mal⁹: vt de pen. dist. ij. §. ecōtrario.

f ¶ Aeris. i. celestis conuersationis.

De Petro. ¶ Cassio. Petro quē neapolitani elegerūt in archiepiscopū, de quo sup. mādo supplicauerūt pape: duo ponebātur: scilz q̄ fortes dederat ad vsuras: et nimis erat simplex. De vsura scribit Gre. neapoli, vt de hoc veritas inquirat: quo inuento recedant ab eius electione, z alium eligant. Si autē hoc falsuz fuerit: quia persona ei⁹ sibi nota nō erat, z vtrū sit ita simplex vt dicitur: precipit vt de cetero romam veniat: vbi si apparuerit inuentus fuerit, ita vt ante dño confessus crabitur.

g ¶ De petro. de eodē petro habes xxxix. dist. petrus z. lxj. dis. studij. De hac materia nota. ij. §. xxviij. distinc. quinq̄.

h ¶ Peruenisse. Iste repulsus erat, propter duo. sz propter vitiū vsurarū et propter simplicitatē: z tamen neutrū fuit ei forte opposit⁹. Erit ergo ars. q̄ inde erit officio suo potest aliq̄d obijcere. extra de elec. cū nobis.

i ¶ Subtilitate. Nota q̄ aliqui cōmittitur inquisitio de proprio facto: sic nec inquisitio erit summaria, nō plena: als nō committeretur.

k ¶ Ignota. per hoc patz q̄ qui est notus, non examinat⁹: vt. xxij. dist. nō valde. xxv. q. ij. multi. vnde et nota. ad apostolicā. sed dum cōfecrat, bene examinatur: vt. xxij. dist. qui episcopus.

l ¶ Cum decreto, omniū subscriptionibus roborato

Adde an z qñ sola cogitatio punit. not. in ca. j. in gl. in ỹ. nos in studiosam. de eo qui mitti in possess.

malarum.

Petō an tandiu debeat penitere, quādiu fuit malus.

Sij quis clericorum. ¶ Degradari.J.xiij.quest. iij. quoniam.

¶ Et abstinere. a sacramēt' quousq; penitet.

¶ Irum catholicū. Hec est scā pars huius dist. in qua probat per tres authoritates q' al's etiā non debem' esse cupidi. Jo.de san.

¶ Casus. Leo papa hortatur clericos, z precipue sacerdotes, ne alligentur vitio cupiditatis. Nā mens potētie auida nec abstinere nouit a vetitis, nec vti concessis, nec pietatē habet.

c ¶ Mens. Alligata vitio cupiditatis cito deuiat a vero: vt.xcvj.dist. bene.in pn.z.lxxxiij.dist.nihil.

d ¶ Potētie.i. humane dignitatis.

Sicut. ¶ Casus. hoc ca. diuiditur in tres partes. In prima parte inuehit Ambro. cōtra auarum et eum comparat insano: quia sicut insanus non videt rei veritatem, sed sue passionis phātasias: sic auarus non videt qđ debet, semper vsure z cupiditati deseruiēs: et gratius aurū q̄m solē contēplat. In scā parte ibi: Sed ait. Respondet Amb. obiectioni auari dicētis. Nō pecco si ppriū seruo dilligētius, cū nō inuadā aliena. Sed dicit Ambro. eū non habere ppria: sed cōmunia sunt indigētib' q̄cūq; possidet vltra ppriū vsū. In tertia parte ibi: Nunqđ iniquus. Rādet alij obiectioni quā auarus faciebat. Dicebat em̄, si nō sunt mea que possideo, z pecco retinēdo: ergo deus est iniquus q̄ tm̄ mihi dedit, z multis alijs egētib' nihil vel parū. Sz rñdet Ambro. Jdeo voluit deus diuitias diuiti dare, vt p vsum diuitiarū diuitē, z p virtutē patiētie coronaret egētē: qt q̄cđ vltra necessitatē detinet alijs, totū pauperib' rapit: q; nō mun' peccat q̄ aufert, q̄m q̄ indigētib' subtrahit necessaria.

e ¶ Satietas. Quia tot' mundus auaro: vt.xiij.q.iij. quid dicā. vnde illud. Semper auarus eget. et illud. Eris seruus eris: si te species trahat eris. vnde in Thobia. Desit auaritie fer: cui sua deesse stupescit. copia nuda, sitis ebria, plena fames. Dites habere cupit quanto pl' oia sumit.

f ¶ Aliena. quasi dicat, circa rē proprijā nō pōt q̄s peccare: sz certe expedit reipublicene q̄s re sua male vtatur: vt instit. de his q̄ sunt sui vel alieni iuris. §. sed hoc tempore. dicā. in g ¶ Cōmune. id est cōmunicādū tē dist. §. pone necessitat': vt §. quo. xij.q.j. duo. z.q.ij. Archi. aurū. lxxxvj.di. nō satis. et lex dicit q̄ cibaria tēpore necessitatis sunt oīb' cōmunicāda: vt.ff. ad.l.rhod.de iac.l. ij.§.cum in eadez. in fi.

h ¶ Etiā violenter. Dicit hic q̄ violētiā q̄ auferre qui vltra necessaria sibi retinet: z Aā xij.q.j.nolo. z.q.ij. hoc.xlij di.§. aurū. qđ verū est si fiat tēpore necessitat', nā al's potest q̄s sibi vltra necessaria retinere: vt xij. q. j. expedit. et ca.habebat. z.q.ij. aurum.

i ¶ Dim'. Alibi inuenit q̄ magis delinq̄t q̄ aufert q̄m qui non dat: vt.xij. q.ij. z si illi.

k ¶ Esuriētium. Ecclia Nunqđ ergo pau- q̄ñq; coperes ipsum pos- git ad sunt petere? Nō directo iudicio: sed denunciare possunt eccleo ecclesie illū qui nō dat. z sic ecclesia potest eum cogere vt synam dandā. det. arg. extra de simo. ad apostolicam.

Auar' est insatiabilis.

Hoc ē falsum nam oē q̄s. xiij.q. iij. qđ

¶ Necesse ¶ Hec est tertia pars huius dist. in qua dicitur & probatur q̄ prelatus debet bene esse prepositꝰ domui sue. Jo. de fan.

¶ Cassus. Hic prosequitur .xij. c. apo. regule: scz oportet eum esse domui sue bene prepositū: scilz vt vxorem et filios si quos in laicali habitu habuerit, verbo et exemplo, puocet ad virtutes: vt puꝰ a domesticis exigat q̄ cito postea populis preceptuꝝ. Et q̄ debeat esse bene prepositus domui sue: probat Stratianus duab⁹ auctoritatibus Pauli, et vno exēplo. s. Job, qui pro filijs suis quotidiana sacrificia offerebat.

ij. Ti. iij. a. Si vero non sit bene prepositus, & filios suos negligit corrigere: ordinari prohibetur.

a ¶ Necesse est. Hic prosequit. xij. c. apostolice regule oportet ordinandū esse domui sue bene prepositū. Tūc dicitur quis bene prepositus domui sue, quando familiam suā bene gubernat verbo et exemplo: qui negligēter suos gubernauit: presumitur cōtra eum q̄ circa extraneos sit magis negligēs & nec haberet frontē redarguendi alios q̄ suos noluit corripere: tamen si per euz nō staret quin familia eis emēdaretur, non imputaret ei. s. ea. cap. penulti. & viti.

Job. s. b. Ad domestic⁹. vxor vero dicitur domestica: vt. xxxij. q. vj. cap. viti. C. de re mili. quicunq; .li. xij. ff. ad syl. l. j. §. verum.

domui sue bñ ꝓpositꝰ ꝙs dicatur,

s. Re. ij. f. & Et crimen negligentie adeo magnū est q̄ inducit depositionem. lxxxj. di. dictū Ray.

b ¶ Unꝰ. Ammō.

c ¶ Sororē. s. hamar.

d ¶ Sibi. Sic. viij. q. j. quid autem.

e ¶ Debet. i. consueuit. Hoc ideo dico: q̄ nemo dz preferre res suas reb⁹ sibi cōmodatis: vt. viij. q. j. quod autem. & ff. commoda. si vt certo §. commodatum.

f ¶ Non essꝫ. sic. ij. q. vij. qui nec reginam.

g ¶ Sed libertas. Corrigēdi & alios cū corripit suos.

h ¶ Principi. i. prelato &c. Jo.

¶ Quos tunc. ¶ Hec est quarta pars huius dist. in qua ꝓbatur q̄ non imputatur patri peccatu filiorū: nec prelato peccatum subditorum si per cuz non stetit. & Joseph. Probat duab⁹ auctoritatibus. Joan. de wil. cantu.

¶ Cassus Dictum est. s. in §. necesse. dicit q̄ ordinandus sue domui debz esse bene prepositus: qñ tunc fiet si non sit quod possit ei imputari. Nam si corripiat eos & non fuerit filios: & nō corrigantur: quia non sunt in eis vie domini: nec gressꝰ eorum a dño dirigūtur: non est ei imputādum: quia pulsare potest, nō aperire, nec eoz animū mutare.

k ¶ Quod tunc. Scilicet q̄ domui sue sit bene prepositus.

Quantumlibet. ¶ Cassius. Augustinus corrigebat Vincentium donatistam: vbi dz obijciebat ei Vincentius: tu non debes me corrigere, cū monachos tuos corrigere non possis. Et respondet Augustinꝰ dicēs, non inueni meliores eos q̄ in monasterijs profecerunt: nec deteriores eos q̄ in monasterijs defecerūt: quos licet corrigere non valeam meis verbis, mihi tamē imputari nō debet. Et hoc probat tribus exemplis: scilicet arce Noe, ydoꝰ Abraham, et domꝰ Isaac, vbi inter bonos inuenti sunt valde mali.

Quantumlibet vigilet disciplina domꝰ mee, homo sum: & inter homines vivo: nec mihi arrogare audeo vt domus mea melior sit, q̄ arca Noe, vbi tantum inter octo homines vnus reprobꝰ inuentus est.

l ¶ Et inter. viij. ipse pater, et tres filij, & quatuor ipsorum vxores.

m ¶ Unus. s. cham.

ephe. v. c.

Quorundam quorum disciplina mores immutare non valet.

Quantūlibet vigilet disciplina domꝰ mee, homo sum: & inter[l] homines vivo: nec mihi arrogare audeo vt domus mea melior sit, q̄ arca Noe, vbi tantum inter octo homines vnus[m] reprobꝰ inuentus est. Absalon vero postq̄ venia a pre obtinuit, de regno illum expulit: & ad cōcubinas eiꝰ ingressꝰ est: demū per inuia deserti patrē persequēs, quercui inhesit, atq; ita suspensus interijt. Hinc etiā Paulꝰ ad Timotheū scribit dicēs. Qui suorū & maxime domesticoz curā non hz: fidē negauit: & est infideli deterior. Jure ergo q̄ domui sue nescit preesse, in eīm ordinari phibet: q: q̄ in re minima de q̄ sibi[e] familiarior debet[f] cura inesse, fidelis nō est: quomodo in ecclia dei, vbi tot sunt alieni, solicitā diligētiā exhibebit? vñ Hieron⁹ Nō[g] eīm iustꝰ polluit ex vitijs filioz, sed libertas[h] ab apl̄o ecclie puncti[i] reseruat: vt talis fiat q̄ non timeat ꝓpter vitia liberoz extraneos reprehendere.

Quod[k] tūc fiet, si non erit qs sibi imputetur. cum eīm gressꝰ hoīs a dño dirigātur, nec sint in hoīe ei⁹ vie: corripere quidē pōt: corrigere autem nō valet. pulsare pōt: nō aperire. man⁹ cōpumere, non animum mutare. Unde Augustinꝰ ad Vincentium donatistam.

Quorundam quorum disciplina mores immutare non valet.

Quantūlibet vigilet disciplina domꝰ mee, homo sum: & inter[l] homines vivo: nec mihi arrogare audeo vt domus mea melior sit, q̄ arca Noe, vbi tantum inter octo homines vnus[m] reprobꝰ inuentus est. Absalon vero postq̄ venia a pre obtinuit, de regno illum expulit: & ad cōcubinas eiꝰ ingressꝰ est: demū per inuia deserti patrē persequēs, quercui inhesit, atq; ita suspensus interijt. Hinc etiā Paulꝰ ad Timotheū scribit dicēs. Qui suorū & maxime domesticoz curā non hz: fidē negauit: & est infideli deterior. Jure ergo q̄ domui sue nescit preesse, in eīm ordinari phibet: q: q̄ in re minima de q̄ sibi[e] familiarior debet[f] cura inesse, fidelis nō est: quomodo in ecclia dei, vbi tot sunt alieni, solicitā diligētiā exhibebit? vñ Hieron⁹ Nō[g] eīm iustꝰ polluit ex vitijs filioz, sed libertas[h] ab apl̄o ecclie puncti[i] reseruat: vt talis fiat q̄ non timeat ꝓpter vitia liberoz extraneos reprehendere.

Quod[k] tūc fiet, si non erit qs sibi imputetur. cum eīm gressꝰ hoīs a dño dirigātur, nec sint in hoīe ei⁹ vie: corripere quidē pōt: corrigere autem nō valet. pulsare pōt: nō aperire. manꝰ cōpumere, non animum mutare. Unde Augustinꝰ ad Vincentium donatistam.

† Fuit a est hic b pia? ḡ c mere ḡ compo? e lxvj. di. nasc. in fi. pa. Bell. xxj. d.

¶ Dileri. id est diligendum p̄uidi. †
b ¶ Odio. q. f. p̄uidi q̄ esset futurus malus.
c ¶ Difficile. i. vix. quandoq; ponitur p̄o nō: vt. f. q. j. p̄incip. ar. is. sic. ij. q. vij. §. biduum.
d ¶ Difficile. Nota q̄ difficile aliqui inueniuntur meliores ḡ monachi. vnde hic euidenter colligitur ratio quare ille q̄ ex natalib? in crimē est irregularis, p̄ monachatum fiat regularis: vt. lxj. di. cap. j. quia cum sit perfectus in virtutib? nō requiritur ḡtum ad alia tanta perfecto in ipso. xxj. q6. j. legi. in fi. et adde id quod est. xix. q6. vlt. non licebat. in auten. de mōachis, circa p̄n. colla. j. vbi dicit q̄ monachat? malinam omnē tollit. ⁊ sicut p̄esumitur hic p̄o illis qui in monasterio profecerūt, ita p̄esumitur cōtra illos qui in monasterio defecerunt. vnde pater q̄ ratione loci non p̄esumitur p aliquo: vt. xl. disti. non loca. ⁊ xij. q. ij. gloria. in fi. et hoc verum est vbi persona est nota: sed vbi est ignota, semper p̄esumitur p ipsa rōne loci. xxiij. dist. quando.

Wala. Apo. xxj. d.

Quod ad.

¶ Scit Odēdit papa q̄ p̄elatus debet esse solicitus in correctione subditorum: et indicat si non corrigantur ḡ eos ad eius monitionem, nihil imputatur eis. imputabitur sibi in die iudicij: ipsi autem in penis perpetuis remanebunt. nec propter perditorum conuicia a recta via debet p̄elatus recedere.

a Infe. rios ḡ iudicat ḡ eos ḡ est la. eis. in. b eos ḡ ipo rema. c eccl. l. erpost rē. ff. de fac. simile. xxij. q. ij. c. d. l. in ea. ff. fuma.

d ¶ Inculpatos. quia illud non est ex vitio nostro, sed aliorum: sicut alibi vitium in serie non imputatur artifici. Vel al's inculpatos. Arg. bonum si per aliquem nō fiat quo minus aliquid fiat, id non est ei imputandum. simile. xxij. q. ij. c. j. faciat homo. ⁊ xxiij. q. ij. vj. de. v. de. l. d in academis. xlij. distinct. ep̄ esse. sufficit enim vtiliter inchoari, licet non habeat effectum. ff. de negoc. gest. sed vltro. §. j.

e ¶ Quo minus. ff. §. dist. xliij. scimus.

f ¶ Non recedamus. No. hoc minus, ⁊ nō, faciūt vnā affirmationem: † vt. ff. de verb. sig. duobus.

Prohibentur. ¶ Hic intitulatur. xlviij. disti. in qua prosequitur Stratianus. xiij. ca. apostolice regule, scilicet nō neophytum. Neophytus em̄. i. nouiter ad fidem conuersus ordinari prohiberur: ne crederet q̄ christiana religio plurimum eo indigeret. Mometaneus enim sacerdos humilitatem nescit, ⁊ personarum modos: ⁊ sepe in arrogantiam incidunt facti magistri qui discipuli esse nō noluerunt.

g ¶ Prohibētur. hic intitulat. xlviij. distinc. in qua prosequitur. xiij. ⁊ vlti. capit. apostolice regule. scz oportet ordinandum non esse neophytum. Dicitur autē neophytus nouellus in fide † vel in religione. ‡ prohibentur autem tales ordinari, duplici de causa: scilicet ne incidant in superbiam, putantes q̄ fides christiana infirmum eis † indigeat: vel quia nondum est expertus statum ecclesie. vnde nescit se aliis cō formare. Utrum autem t aliquo casu talis valeat ordinari, dicet. §. distinctione. lxj. §. his omnibus.

Scōz hoc exponē gin?. i. non ma gis. q̄ p vt. al's sine nō ꝛ hu.

Neophyt?.

† vt. §. ca. j.
‡ vt. §. ca. ij.

† vt in hoc. §. ij. cā.

h ¶ Neophyti. Non facile est tyroni committenda custodia. nam culpa prodita is culpe reus est qui ei commisit. ff. de cu. reo. non est facile.

i ¶ In theatro. hec sunt ꝛba hieronymi super epistolam ad Titum.

Joan.

k ¶ Momentaneus. Longo enim tempore debet esse p̄fectus aliquis probatus: vt. xxiij. distinctio. episcopi. in auten. quomodo oportet episcopos. §. sancimus. collatione. i. et grauē est inexpertos. ⁊ cet̄a. xix. questione. iij. monasterijs.

perfe. ctus nō q̄ ꝛ fit.

† vt cē d elec. officij. ⁊ ca. cū

l ¶ Miserum est. Miserum enim est eum fieri magistrum qui nondum formam discipuli assumpsit. §. lxj. distinc. miserum. ‡

Quoniam multa. ¶ Casus. Duo in hoc cap. per ni in magnon ordinētur, licet quondam ex quadā necessitate con-

Arcti,

tra regulam fuerint ordinati: quoniam opus est mora temporis: et multa probatione indigent antequam tales debeant promoueri: ne elati in superbiam incidant in laqueum diaboli. Scom est q si quis post baptisma conuictus fuerit duobus vel tribus testib⁹ moraliter peccasse, a promotione repellit: et qui contra predicta fecerit, ipse etiam deponetur.

a ¶ Necessitate. Si propter necessitatem aliquid fit, videtur q illud licite fit: qz qđ nō est licitum in lege, necessitas facit licitum. ex de reg. iu. Necessitas quāq ex causat: quāq ñ.

b ¶ Uenissent. J. de cōsecra. disti. v. neophyti.

c ¶ Et tpe. l. dist. pōderet. z tpe, per interstitia temporum: vt. lxxvij. dis, in singulis.

d ¶ Tpe. i. ante ordinationem, et post baptismum. sic itelligitur J. j. q. vij. si quis omnes, hoc ideo dico, quia pro crimine cōmisso ante baptismuz non deponitur: vt xxvj. dist. vna. et. c, deinde opponit.

e ¶ Cessabit. Id est non ordinabitur. Uel secundum alios etiā ordinatus degradabitur: et sic videtur q crimen ciuiliter probatum inducit depositionem. sic. xxiij. distin. ca. viti.

f ¶ Fecerit. Promouendo tales ꝛc.

Sicut neophytus. ¶ Tatus. Hoc capitu. diuiditur in duas partes. In prima dicitur q neophyt⁹ est qui de nouo ad fidem est conuersus, vel qui de nouo intrauit religionē. In seōa que incipit ibi: Ordinate ergo, dicitur q neophytus ordinari non debet anteq̄ in fide solidetur. aliter enim casum appetit cum per abrupta, id est precipitanter querit ascensum. Et pbatur similitudine parietum: qui nisi prius solidentur, et a nouitatis sue humore siccentur, ignotum pondera non accipiūt: z si apponatur, fabrica tota diruitur.

g ¶ Repente. id est nouiter in monachali habitu. talis enim non est eligendus in prelatū: vt extra de electio. cum causam, et extra de electio, officiū. que autem debeant esse interstitia: h habes. lxxvij. distinctio. in singulis. z capitu. nouachus. eo.

h ¶ Qui ad sum. dōnū. J. j. q. j. pueri. et nō. c. si dō eps p pecuniam. er. lxj. distin. eo. statuimus.

i ¶ Gradibus. i. interstitijs. nec obstat. lij. dis. solicitudo.

Ecce. ¶ Cur. Patent⁹ ostēdit Stāt. per. xiij. ca. aplice regule a quib⁹ ordinandus debeat esse immunis. Nūc autē supponit. xlix. distic. in qua gnaliter ostendit q nō dz esse criminosus: qz cuius ad intercedendū mittitur qui displicet: cuz intercedit, irati animū ad deteriora puocat. et fit subditis author ruine: quare cauere debet ne regiminis locum assumat aliquis vt pro culpis aliorum oret, si in se dānabile vitiū recognoscit.

k ¶ Ecce. A. xxv. di. hucusq tractatum est de. xiij. ca. aplice regule. hic

l ¶ Intercessores. Uidetur hic q orationes facte a sacerdotibus malis, noceant subditis: quod intelligo cum ipsi ex certa scientia eligunt, malū et consonē suis moribus: alis aūt eque operantur remissionem per malum vt per bonū sacerdotem: vt. J. j. q. j. si fuerit. ad hoc arg. vj. q. j. ex merito. arg. viij. q. j. audacter.

m ¶ Displicet. iij. q. vij. in grauibus.

n ¶ Si adhuc. Arguiñ. q quis non potest accusari de

Necessitate q necessitatē a siue ex quacūq causa cōtra regulam gesta, ita vt hoies ex vita gentiliū nup adhuc catechizati vel instructi, statim ad spūale baptisma venissent b: z continuo cū baptizati sunt, etiā ad ephatum vel ꝓsbyteriū puecti fūt: recte igitur visum est decetero nihil tale fieri. nā et tpe c opus est vt sit catechumen⁹: et post baptisma multa pbatione indiget. euidēs nanq est aplicū preceptū dicens: Nō neophytum: ne forte elatus in superbiam in iudiciū incidat, z in laqueū diaboli. Sic̄o precedente tpe d aliqs peccatū admiserit: z cōuictus duob⁹ vel trib⁹ testib⁹ fuerit: cessabit e a clero qui hmōi est. Si quis ꝛo preter hoc fecerit f, tanq̄ contraria statutis sancti concilij gerens, etiaz ipse precipitabitur de statu sui cleri.

Neophyti vero hodie appellantur propositum sacre religionis nouiter assumentes.

Unde beat⁹ Gregorius scribit Syagrio episcopo.

¶ Quis dicatur neophytus et vnde sit.

Sicut neophyt⁹ dicebatur q in initio scē fidei erat eruditione plantatus: sic modo neophyt⁹ habēdus est qui repente g in religionis habitu plātatus, ad ambiendos sacros ordines irrepserit.

¶ Ordinate ergo ad ordines ascendendū est. nā casum appetit qui ad summū h loci vestigia postpositis gradibus i per abrupta querit ascēsum. Scimus aūt q edificati parietes non prius tignoz pondus accipiūt, nisi a nouitatis sue humore siccentur: ne si ante pondera q̄s solidentur accipiant, cunctam simul ad terram fabricam deponant.

¶ Distinctio. xlix.

Ecce a quib⁹ vitijs debeāt esse imunes q̄ in episcopum sunt ordinandi, apparet. q̄ enim intercessores j p populo ad deum parant, necesse est vt ei⁹ gratiam benevinēdo mereantur. vnde Gregorius ait in pastorali.

Solicite formidādū est ne q placare posse irā dei credit, hanc ipse ex ꝓpio reatu mereatur. cūcti em liquido nouimus quia cū is qui displicet m ad intercedēdum mittit: irati animus ad deteriora puocat. Qui ergo desiderijs terrenis astrigitur, caueat ne districti irā iudicis grauius accendēs, dū loco delectat glie, fiat subditis author ruine. Solerter ergo se quisq metiatur, nec locum regiminis assumere audeat si adhuc n in se vitiū damnabiliter regnat: ne is quem crimen depzauat ꝓpium, in magister in his duob⁹ ca. sub cōpēdio tractat de eisdē.

o ¶ Si adhuc. Arguiñ. q quis non potest accusari de

crimine de quo petitur: ℞ q nō impetrat a promotione. xxvj. q. v. quicūq. §. xlvj. dis. de cōsec. nic. iij. et. viij. q. j. in scripturis. Arg. contra. xxxij. questione. ij. admonere. Solu. accusari potest si cōmissum est post baptisma: vt. xxv. distinc. primam. §.

Hinc etenim. ¶ Cas⁹ probat Rzego. in hoc ca. q̄ illi qui vitijs subiacēt, panes domino non valēt offerre: nec ad ministerium eius accedere, cum aliena peccata nō possint diluere: quia in veteri testamēto corpore vitiati erant maculati repellebantur a ministerio. et hoc probatur. viij. exemplis vitioꝝ: quē vitia figur aliter intellecta in nouo testamento repelluntur. Vnde exponit Rzego. quid per vniquodq; vitium designetur, et quare repellant a promotione.

a ¶ Hinc. probat Rzego. in hoc ca. q̄ vitiosi non possunt offerre panes dño, nec alios peccata diluere: quia in veteri testa. corpore vitiati repelleb antur. et hoc probat. viij. exemplis: que vitia figur aliter intellecta in nouo testamento repelluntur.

b ¶ Vel ponderosus. id est criminosus.

c ¶ Seruabit. ne labat in heresim.

d ¶ In tenebris. peccatorum.

e ¶ Et nimia. nimia subtilitas in iure reprobatur. extra de im. dilect. et si fit aliquid in iure cōtra rationem.

Leui. xxi.

Hebr. vij.

ter cessor fieri appetat pro culpis aliorum.

Idem in eodem pastorali.

¶ Sacrificiū deo non offerat qui vitijs est maculatus.

Hinc⁹ eterñ superna voce ad Moysen dicit in Leuitico: Loquere ad Aarō. Homo de semine tuo per familias qui habuerit maculam, nō offerat panos de suo: nec accedat ad ministeriū eius. vbi repēte subiungit. Si cec⁹ fuerit: si claudus: si vel paruo vel grādi vel torto naso: si fracto pede: si mācus: si lippus: si gibbosus: si albuginē habens in oculo: si iugē scabiē: si impetiginē in corpore, vel ponderosus b.

¶ Cec⁹ quippe est q̄ superne lucem ꝓtēplationis ignorat: qui ꝓsentis vite tenebris ꝓssus dū lucē ventura nequaq̄ diligēdo ꝑspicit, quo gressus operis ꝓrigat nescit. Hinc eteñ per ꝓphetā annā dicit: Pedes sanctoꝝ suoꝝ seruabit c et impij in tenebris d conticescēt.

¶ Claud⁹ ꝓ est q̄ q̄dē quo pergere debeat aspicit: sed ꝓ infirmitatē mētis, vitevia perfecte non valet tenere quā videt: qz vcz dū q̄s ad virtutꝫ statū flura ꝓsuetudine non erigit: quo desiderū ei⁹ nitit, illuc gressus opis efficacter non sequūtur. Hinc eteñ Paul⁹ dicit. Remissas manus et dissoluta genua erigite: et gressus rectos facite pedib⁹ vestrꝫ: vt nō claudicās q̄s erret: magis autē sanetur.

Paruo autē naso est q̄ ad tenēdā mēsurā discretionis idoneꝰ nō est. Naso q̄ppe odores fetoresq̄ discernim⁹. recte ergo p nasuꝫ discretio exprimit: p quā ꝛrutes eligim⁹, delicta reprobam⁹. Vñ et in laudibus sponse dr: Nasus tuꝰ sicut turrꝫ q̄ est i libano. qz nimirū sancta ecclia q̄ ex caulis singulis tēta mēta, pdeāt, p discretionē ꝑspicit: et ꝛvetura vitioꝝ bella ex alto deprehendit. Sed sunt nonnulli qui dum se existimari hebetes nolunt, sepe se in quibusdam inquisitionib⁹ pluſq̄ necesse est exercentes, ex nimia e subtilitate fallūtur. vnde hoc quoq; subditur, vel grandi vel torto naso. Nasus quippe grādis et tortꝰ est discretionis subtilitas immoderata: que dum pluſq̄ decet excreuerit, actionis sue rectitudinē ipsa confundit. Hracto autē pede vel manu est q̄ viā dñi pergere omnino nō valet: atq; a bonis actibus fundit⁹ exors vacat: quatenꝰ hec non vt claudus saltē cum infirmitate teneat: sed ab his omnibus alienus omnino existat. Gibbosus vero est quē terrene solicitudinis pond⁹ deprimit, ne vnq̄ ad superna respiciat: sed solis his que in infimis calcātur intēdit. q̄ et siquando aliquid ex bono patrie celestis audierit, ad hoc nimirū perverse cōsuetudinis pondere pregrauatus cordis faciē non attollit: quia cognitionis statū erigere non valet, quē terrene solicitudinis vsus curuum tenet. Ex eoꝝ quippe specie Psal. dicit. Incuruatus et humiliat⁹ sum vsq̄quaq̄, quoꝝ culpā per semetipsam veritas reprobās ait. Semen autem qđ in spinis cecidit, hi sunt q̄ audierūt verbū, et a solicitudinibus et diuitijs et voluptatibus hui⁹ vite euntes suffocantur, et non referunt fructum.

Hippus vero est cuius quidem ingenium ad cognitionem veritatis emicat: sed tamē hoc carnalia opera obscurant. In lippis quippe oculis pupille sane sunt: sed humore defluente infirmātes palpebre grosescunt: que quia infusione crebra atteruntur, etiam acies pupille vitiatur. et sunt nonnulli quorum sensum carnalis vite operatio fauciat, qui videre recta subtiliter per ingenium poterāt, sed vsu prauorum actuum caligāt. Hippus itaq; est cuius sensum natura exacuit, sed cō uersationis prauitas confundit: cui bene per angelū dicitur. Collyrio tinunge oculos tuos, vt videas. Collyrio quippe oculos vt videamus inungimus, cū ad cognoscendā veri luminis claritatem intellectus nostri acie medicamine operationis bone adiuuamus. Albuginē vero habet in oculo, qui veritatis lucē videre nō sinitur: qui arrogantia sapientie seu iustitie excecatur. Pupilla nanq; oculi nigra videt: albuginem tolerans nihil videt: quia videlicet sensus humane cogitationis si stultum se peccatorem q; intelligit, cognitionem intime claritatis apprehendit. Si autem sibi cando rem iustitie seu patientie tribuit, a luce se superne cognitionis excludit: et

gratia disputandi. ff. ad legē aquil. ita vulneratus. in fi. et magis valet simplicitas ꝗ difficultas. iusti. de fideic. heredi. §. ij q. iij. stipulationes.

f ¶ Faciem. i. rationem, que est facies cordis.

Psal. cxviij.

Luce viij.

Apo. iij.

a ¶ Et eo.id est ideo.
b ¶ Quo.Id est quia.
Ad roma.j. c ¶ Aliarū.ipo: prie ponitur.sic.ā. xxvj.dist. deinde. ibi, cū ceteris criminibus.
d ¶ Põderosus. per immundā cogitationem.
e ¶ Ad opus.Ex hoc videtur q occultū peccatū ipe- hodie determinat eē tē. ordinationū. ca.v. j.ad Cor.x dit ꝓmouēdum: et ex eo sequit ibi, grauat in abditis. Sed contra.l.dist. sacerdotes.qz latē tia peccata non habent vindictā quo ad ecclesiam militantē:vt.xxxij.q.v. christiana. ⁊.xxxij. dist.erubescant.

co[a] claritatē veri luminis nequaq̄ penetrat,quo[b] se apud se per arrogantiam exaltat:sicut de quibusdam dicitur. Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt. ¶ ugem vero scabiem habet:cui carnis petulantia sine cessatione dñatur. In scabie etem feruor viscerū ad cutē trahitur:per quam recte luxuria designatur: quia si cordis tentatio vsq̄ ad operationē pfilit,nimirū feruor intimus vsq̄ ad cutis scabiem prumpit:⁊ foris iam corpus sauciat: quia dum in cogitatione voluptas non repumitur,etiā in actione dominat.Quasi eñ cutis purriginem Paulus curabat abstergere cum dicebat. Tētatio vos non apprehēdat nisi humana.ac si aperte diceret,Humanū quidē est in corde tētationem perpeti: demoniacū vero est tētationis certamine ⁊ operatione superari. ¶ mpetiginem quoq̄ habet in corpore quisquis auaritia vastatur in mente: que si in paruis non compescitur, nimirū sine mensura dilatatur. Impetigo quippe sine dolore corpus occupat:et absq̄ occupati tedio excrescens,membrorū decorem fedat:quia et auaritia captiuā animam dum quasi delectat,exulcerat: dum adipiscēda queq̄ cogitationi objcit,ad inimicitias accēdit,⁊ dolorem in vulnere nō facit: quia estuāti animo ex culpa abūdantiā ꝓmittit. Sed decor membrorum perditur,quia aliarum[c] quoq̄ virtutū per hāc pulchritudo depranatur. j.ad Ti.vj. et quasi totū corp⁹ exasperat: quia per vniuersa vitia animū supplātat. Pau.attestāte q̄ ait: Radix oīm malorū est cupiditas. Ponderosus[d] vero est q̄ turpitudinē opere nō exercet:ſz tamē ab hac cogitatione continua sine moderamine grauatur in mēte:q̄ nequaq̄ qdē vsq̄ ad op⁹ [e]nepharū rapit, ſz ei⁹ anim⁹ voluptate luxurie sine vllo repugnationis obstaculo delectat. Vtrum quippe est ponderis cū humor viscerū ad virilia labit: que ꝑfecto cū molestia dedecoris intumescūt. Ponderosus ergo est qui totis cogitationibus ad lasciuiā defluēs,pōd⁹ turpitudinis gestat in corde:et ꝗuis prauā

Sacerdotes. ¶ Quia. Hoc ca. diuidit in duas partes. In prima reprehenditur sacerdotes,quia nomen dñi despicūt et quantū in se est, panē pollutū offerūt:qđ fit cū quis indigne ad altare accedit, vel sacerdotium simoniace acquisiuit: cum

doctrinam populo male dispensit: despicit paupē, honorat potentē. In scda parte que incipit ibi: Si offeratis. reprehēdūtur q̄ indignos ministrant:et hoc facit aut hoitate vetē. testā. in qua reprehenduntur sacerdotes vete. testa. qui dño offerebāt animalia cecā, claudā, et languidā,et etiā pigra.q̄ vitia hodie figuraliter intellecta repellunt in nouo testamento. ¶ Ad se. Nota q̄ aliquid dicitur malum quo ad se. ut sic.j.q.j.quod quidam.⁊.q.iij.saluator.sic matrimonii dicit solui quo ad socerum qui repudium misit:nō quo ad coniuges. ff. de bo. dona.inter virū et vxo. cum hic stat. ut .ff.st socer.et facit si quis aliquid quātū in seipso est.xj. q.iij. inter verba, sic.xxij. q.ij.ſ.viti. in fine.j. de cōse.dist.iiij.querie. s ¶ Potēē.in eo q̄ potens est. h ¶ Pauperē j. xj.q.iij.pauper. i ¶ Locat. in dignitate. k ¶ Usq̄ quo.Id decem fuit ab bella regis fugiente irā regine Jezabelis vniuerso populo colēm Baal. iij. reg. xviij. nam deficit ambobus qui vult ferui pluribus duobus. ⁊. xxvj. dist. acutius. l ¶ Illū. i. alium. m ¶ Indignū est. i. non conuenit. ſz. ff. dis. non co- quam. sed ibi de re- bus, hic de ꝑsonis. pa- x premisse. ſca- diuidit in vij. partes: in quarū prima dicit q̄ lapsi non possunt repa-

Ostunc.l. ¶ pmissis authoritatib⁹ li- do monstratum est q̄ vanis crimini-

rari.z hoc probat per.vij. authoritates. Scđa ibi, Econtra exemplis. Tertia ibi, Quomodo igitur. Quarta ibi, De lapsis. Quinta ibi, Quod vero. Sexta ibi, Itē obijcitur. Septima ibi, Apostate. Jo. de fan.

¶ Casus. Supra monstratum est q̄ criminosi ordinarii non possunt. hic queritur an tales post penitentiam possint i suis ordinibus remanere, et ad superiores ordines ascendere. z probat multis auctoritatibus q̄ ipsi prohibētur, nec possunt ascēdere: z hoc facit vsq; ad §. contra. Demū probat cōtrarium vsq; ad §. quomō.

¶ Et primo. tractauit hucusq; magister de qualitate ordinandorum. In hac distin. l. tractat primo de iam promotis, an ipsi post lapsi fūt valeant reparari? Et primo allegat q̄ nō possunt reparari: postea allegat pro parte contraria. et hoc bene soluit J.

bus irretiti, in sacerdotes ordinari nō possunt. Nunc autē de eisdem queritur vtrū post peractā penitentiā vel in propriis ordinib⁹ remanere, aut ad maiores gradus ascēdere valeāt. Multorū authoritatibus varijs criminib⁹ irretiti a pprijs ordinib⁹ dejiciuntur, z ab accessu maior̄ prohibentur. Unde Gregor⁹ ait Cōstātino Mediolanensi episcopo.

¶ Lapsi in suum ordinem reparari non possunt.

SI lapsis[a] ad suuz ordinē reuertēdi licētia conceditur, vigor canonice pculdubio frangit discipline: dum p reuersiōis spē prauc actionis desideria q̄s ꝯcipē nō formidat. z post pauca. Illō aūt

m a peccata etiam occulta repellūt: et de hoc plene dicti. 8. xxv. dist. ca. vlt. De adulterijs autē z similibus potest epūs simplex dispensare. extra de iudi. at si clerici. J. e. cōtumaces. de maioribus non. J. e. miror. z in simonia. j. q. j. ergo. z fm quosdā in omnibus criminibus dispēsat vbi nō prohibet. extra de senten. excō. nuper. z de peni. dist. vj. §. j. i fi. et. lxxij. dist. pbr. z in pluribus casibus inuenio epūm posse dispensare: vt nota. xi. j. q. vij. §. nisi rigor. Petrus hispanus cōtrarium dicit. nō cum in quibusdam certis casibus ei permittitur dispēsare ergo in alijs phibetur: arg. xxv. dist. qualis. et. C. de procu. marit⁹. Quis au tem cum deposito possit dispensare, dicti. tj. qō. vj. ideo. Cum suspenso au q̄ q̄ detem vel penitente etiam in hereſi bene dispensat epūs J. ea. presbyteros. Joan. Iste opiniones hodie terminant per decre. Grego. in extrauag. de tēp. ord. questum. vbi reprobatur opi. Joan. z credo q̄ epūs semp possit dispensare, nisi et prohibeat expresse a iure: vt. xxvij. q. ij. lex diuine. in fi. z extra de sen. excō. nuper. B.

Epūs in quibus criminibus dispēsat.

† Extra de trāslatione epi. ca. ij. ꝟ. Epūs an possit tēp dispensare.

SI lapsis. ¶ Casus. Constantinus Mediola. epūs quesiuit a Gregorio an cuilibet lapso debeat licentia dari ad suū ordinē reuertendi? Et respondet q̄ non, triplici ratione: quia si hoc fieret, vigor ecclesiastice disciplīe frangeretur: et quilibet propter spem reuersionis prauā desideria concipere non formidaret: et preterea vindictam sibi inflictam putaret esse temporalem, et non perpetuam.

a ¶ Si lapsis. hoc ca. loquit de deposito: vt patet p fi.
b ¶ Spe. q̄ facilitas venie ꝛc. vt. xxiij. qō. iij. est iniusta. et ex de vi. z hone. cleri. vt clericorum.
c ¶ Supplicatio. carnalis, sed spūalis bñ. J. ea. clerico.
d ¶ Reuocare. J. xxiij. q. iij. est iniusta.
e ¶ Non statuta perpetuo. Qui enim deponitur, perpetuo deponitur: vt hic, z. t. xxxj. distin. si quis clericus. et. C. de pe. seruus. Argu. contra. xxxiij. questio. iij. non oportet. ij. Ibi simpliciter ponitur separentur: et tamen separantur ad tempus, non perpetuo: vt extra de consti. et literis. in fi. Sed certe illa non sunt contraria: quia ibi nulla fuit depositio: z est hoc ideo statutum, ne leges ludibuio fiāt: vt. C. de bo. quelib. l. vlt. §. fi. et est si. quod lex dicit q̄ damnatus de crimine, ad militiam non recipitur: vt. ff. de re mili. qui cum vno. §. adulteri.
f ¶ Si semel. Adipisci. hoc ca. intelligitur de rigore xxv. dist. primū. J. ea. miror. vel in maioribus vel de manifestis criminib⁹. ex de tēp. ord. ca. fi. sic non obst. lxxxij. dist. presbyter. et. xv. q. vlti. hi qui.

Depositio est perpetua. † Nam verbum statue re rē pecta si gnat. 6 pe. di. j. §. hoc aūt. fm Zan. ff.

Presbyterum. ¶ Casus. Sacerdos quidā fuit laps⁹ in crimē, de quo postea in iudicio fuit ꝓnte

qō q̄s q̄s iur. l. j.

confessus. quare quesiuit Fabianus an possit in sacro ordine remanere, vel reuocari deberet? Et respon. Sic go. q̄ non. Sed q̄ sponte confessus est, mitius est agendum cum ipso: scilicet vt nomen sacerdotis retineat, vel in minoribus ordinibus remaneat.

a ¶ Aut pmanere. sic'e. ē. xxiij. dist. c. vlt. j. xv. q. vl. si quis pbr. cōtra. Solu. in inferioi ministrauit: vt ibi. sed non in superiori: vt hic.

b ¶ Mitius. Arg̃ mitius agit cuz cōfesso ēz cū conuicto: † vt. j. e. de his vero. 7. xv. q. vlt. si ij. et ibi quis pbr. si. lvj. glosa. 7 doc. C. q̄ ap. nō reci. stim. q̄ simpliciter, j. q. v. presentium. Arg. contra. xxiij. dist. cap. vlti. Sed ibi tm̄ de probationum est confessus, hic sponte.

c ¶ Facili. i. sponte: vt extra de homici. lator.

Mirot. ¶ Casus. Quidaz episvolebat cum quodam sacerdote homicida dispēsare: et psuadebat domino pape vt ei post ppetratū homicidiū cōcederet ministrare. Sz pa

‡ Sez i pa eū reprehendit, dicens hoc fieri nō posse post quancordine: tancūq̄ penitentiā: sed diiudicat tam immane flagitium la ſz in dñi chrymis, vt possit inuenire suffragium salutis.

ficio sic: d ¶ Miror. Nic habes q̄ epūs non pōt dispēsare ‡ cum eē ō cle homicida: item nec cum simoniaco: vt. j. qōe. j. erga. nisi ri. pug. quandoq̄: vt. j. q. v. c. j. et vlti. Joā. De simoniaco est exi du. hē presūm eē de elec. c. penul. vbi dicit q̄ si aliquo ignoran ric? ſ. e. te sit cōmissa simonia, epūs cum eo potest dispēsare si in pbros. simplici beneficio sit cōmissa simonia: secus si in prelatu 7. c. stura. si autem eo sciente sit facta, epūs non potest dispensadeat. re cum eo. extra de simo. nobis. B. Item nec cum deposito sm̄ quosdam: vt. ij. q. vj. ideo. Item nec cum eo qui ex Dici pōt q̄ cōmunicatus celebrat: vt. xj. q. iij. si quis epūs. 7. vij. qō. j. hoc ca. si quis presbyter. lz sit arg. contra. ij. q. v. quanto. Sed nor. illud de mandato pape. Item nec cum eo qui accedit ad loquiū i iudicium seculare: vt. xxj. q. v. si quis episcopus. Item nec homici- cū bigamo: vt extra de biga. ca. de bigamis. et. xxxiij. dā noto stin. lector. Jo. Nec dispensat hodie cum filijs presbyterio siue rorum: vt eē de fil. presby. ca. pe. vbi scilz ministrauit pa manifeter immediate. B. Dispensat aūt in plerisq̄ criminibus sto 7 vo vt notaui. j. q. vij. §. nisi rigor. 7 generaliter vbi nō prohibetur. lit ario. betur epūs dispēsare, semper dispensare potest: vt extra de hoc de senten. excom. nuper. lz quidam dicant q̄ in illis solis le. 7 no. casibus dispensabit vbi a iure ei permittitur: quia cum J. e. de in quibusdam criminibus ei conceditur dispensatio: vt his fo. extra de iudi. at si cleri. ergo in alijs eis prohiberur: ar- Arepi gu. xxv. distinct. qualis. et. C. de procu. maritus. Et licet dispensatio sit ius quod peti non potest: tamen quan-

Debet ergo sacerdotio priuatus, lachrymarum fonte flagitiū tā imane diluere, vt talib⁹ saltem remedijs curatus, salutis possit inuenire suffragiū.

Item Nicolaus papa.

¶ Ad maiorem gradum clericus peruenire nō potest qui paganum occidit.

Clericū q̄ paganum occiderit[g] nō opz ad gradum maiorem puehi: qui carere etiā debet acquisito. homicida enim est. Nam cum discreti sint milites seculi a militibus ecclesie: non cōuenit militibus ecclesie militare[h] seculo, per quod[i] ad effusionē sanguinis necesse sit peruenire.

Item Osbaldo coepiscopo quadrātino. ¶ Qui defendēdo se paganū occiderit, sacerdotali careat officio.

De his[k] clericis p quibus cōsuluistis: scilicet qui notantur infamia. ob hec verba. §. vlti.

i ¶ Per qō. Arguo. q̄ ratione vnius delicti imputātur omnia delicta que sequūtur ex illo: vt. xv. q. j. si quis infamēs. xxij. q. iij. inter. ff. quod metus cau. si mulier. Arguo. contra extra de spon. veniens.

De his. ¶ Casus. Quidam clerici defendēdo se, paganum occiderunt. quare quesiuit quadrātinus episcopus an peracta penitentia possint ad pristinum gradum redire, vel ascendere ad altiores? Et respond. q̄ non: q̄ papa nō dat eis licentiam aliquem hominem occidendi: et ideo melius est illis in gradu inferioi ire prehensibiliter famulari, ēz alta indebite appetendo in profundum inferni demergi.

k ¶ De his. Circa illos qui cōmittunt homicidium, distingue sic: quia aut committitur homicidium ex necessitate, aut ex casu, aut ex voluntate. Si ex necessitate: aut illa necessitas est euitabilis: aut ineuitabilis. Si est euitabilis, ad superiores ordines non potest ascendere: sed in iam susceptis toleratur: ‡ vt. j. e. de his clericis. Si est ineuitabilis necessitas, sine omni dispensatione potest ministrare in ordine iam habito: sed ad superiores habendos petet dispensationem: vt extra de homicid. fuscepimus. et cap. ij. Nec obst. extra eo. latos. vbi dicitur q̄ ad superiores talis licite promouetur: quia hoc intelligo ex dispensatione. Joannes. Sed ter- dote quicquid dicat Joan. de necessitate ineuitabili, capi. cat. tulum videtur expresse dicere q̄ talis necessitas in nul- plo obsit: vt. j. ead. quis te quasi obnoxium. De hoc no-

Pro omnia delicta

Dom

tani in questionibus. Barth. Si vero casu committitur homicidium: aut dedit operam rei licite, aut non. Si dedit operam rei licite, ei non imputatur: sed potest ministrare in suscepto: et ascendere ad superiorem: vt extra eo. cap. vlti. et j. e. sepe. ¶ et extra eo. Joannes. Sed si illicite rei operaz, dedit, tunc nec in suscepto potest ministrare, nec ad superiorem ascendere: vt j. ea. clerico, et ea. si quis voluntate. Si vero voluntate occidit, nūq̄ dispensandum est ei, ſm q̄ loquitur cap. miror. Tamen cum suo rigore dixit q̄ in nullo casu potest homicida promoueri: quia potius debet quilibet permittere se occidi, q̄ alium occidere: vt. xxxij. qō. v. itane, et dicit q̄ hoc verbum consulendi ponitur pro vendo preciendi: vt xxviij. qō. j. sic em. Item ſm D. etiaz si crimen homicidij sit occultum, tamen post penitentiam nō potest exequi suum officium, cuius est ſm eum in quolibet crimine alio, vt j. ea. de hijs. nisi i simonia. Joan. Et hoc expresse dicitur extra de temp. ordi. capi. vlti. z ita duo crimina tātum excipit: scilz simoniā et homicidiū. Arg. ē de accu. inquisitionis. Bart.

Alij autem plerīq̄ dicunt q̄ siue sit homicidium, siue aliud crimen, dummodo sit occultum: post penitentiam bene exequitur officium suum sine omni dispensatione, licet non possit promoueri. Sed in simonia post nullam penitentiam potest exequi officium suum. j. qōne. j. ergo dicie autem obtinet opinio D. circa crimen occultum: vt extra de accusa. inquisitionis. B.

a ¶ Defendendo. Incaute sine moderamine. cuilibet enim licitum est se defendere cum moderamine: vt. ff. de iust. j. iūs naturale. et extra de appella. capi. significauit. C. vnde vi. l. j.

S I episcopus. ¶ Casus. Quesitum fuit in concilio Agathensi quam penam debet pati episcop⁹ presbyter, vel diaconus qui capitale crimen commiserit: vel chartam falsauerit: vel falsum testimonium dixerit? Et respōdet q̄ deponi debet et detrudi in monasterium ad agendam penitentiam: vbi donec viuit, non nisi laicam tantummodo communionem accipiat.

b ¶ Aut chartam. Dic vt. ff. xix. dist. in memoriam.

c ¶ Testimonium. j. v. q. vj. presbyteri. ij.

S I quis viduam. ¶ Casus. Statutum fuit in concilio Martini pape q̄ si quis duxerit in vxorem viduam vel relictaz, aut homicidiū cōmiserit facto, precepto, consilio, vel defensiōe: post baptisma promoueri nō pōt: et si irrepserit, deponat et efficiatur: et in fine sue vite cōmunionem accipiat.

d ¶ Si dō. iudex, executor, z assessor in causis criminalibus, non possunt promoueri. hoc nō est rōne pcti: qz nō peccāt ista faciendo: ¶ vt. xxiij. qō. ne. iij. questiuz. et q. v. miles. sed pro pter irregularitatem quā ex tali facto cōtraxerunt.

e ¶ Aut facto. vt miles.

f ¶ Aut precepto. vt iudex.

g ¶ Aut cōsilio. vt assessor. z ita ex consilio punit aliquis, contra illud ff. man. l. ij. in fi. et l. deniq̄. Sed nunquid addi debz de volūtate? argu. q̄ sic. j. qō. iij. q̄ presulatus. in fine. qō non concedo: iz an teō fiat veller illud factuz esse: vel post factū gratum habeat.

h ¶ Defensione. euitabili. B.

i ¶ post baptismum. Ergo si ante baptismum, potest. Bazianus dixit: si ante baptismum occidit non peccando, vt iudex: non potest promoueri: quia non tollitur irregularitas. sed si occidit peccando, tollitur totum. Jo. Et sic melioris conditionis est peccans cū non peccans. De hoc quid iuris sit notauj in questionibus. et. xxvj. di stin. in glo. videtur. B. ¶

P Eruenit. ¶ Casus. Episcopus Caralitanus restituebat clericos lapsos in crimen fornicationis ante penitentiam vel post. Prohibet Grego. dicens q̄ tales carere debent sacris ordinibus: et ad altaris ministerium nunq̄ accedere.

k ¶ Fuerit. De quo fuerit conuictus vel confessus: et hoc ¶ verum est nisi eps cum eo dispēsasset: vt extra de iudi. at si clerici. Sed nonne canon iste prohibet epō dispensare in hoc casu? non. sed redarguitur indiscreta dispensatio: vt dixi extra de preben. de multa.

l

P Eruenit ad nos quosdam de sacris ordinibus lapsos vel post penitentiam vel ante ad ministerij sui officium reuocari: quod omnino prohibem⁹. Et in hac re sacratissimi quoq̄ canones cōtradicunt. Qui igitur post acceptum sacrum ordinem lapsus in peccatum carnis fuerit: sacro ordine careat, et ad altaris ministerium non accedat. Idem Venātio Lunensi episcopo.

¶ De eodem.

¶ Qui homicidij facto, aut precepto, aut consilio post baptismum consciis fuerit, clericus non ordinetur.

S I quis viduā, aut ab alio relictam duxerit: non admittatur ad clerum. q̄ si irrepserit, deijciat. Similiter si homicidij aut facto, aut precepto, aut cōsilio aut defensione post baptismū conscius fuerit, z per aliquam surreptionem ad clericatum venerit, deijciatur: et in fine vite sue laicam communionem tātummodo accipiat.

Item Gregorius Januario episcopo Caralitano.

¶ De sacris ordinibus lapsi reparari non possunt.

P Eruenit ad nos quosdam de sacris ordinibus lapsos vel post penitentiam vel ante ad ministerij sui officium reuocari: quod omnino prohibem⁹. Et in hac re sacratissimi quoq̄ canones cōtradicunt. Qui igitur post acceptum sacrum ordinem lapsus in peccatum carnis fuerit: sacro ordine careat, et ad altaris ministerium non accedat. Idem Venātio Lunensi episcopo.

¶ De eodem.

¶ Jdeo dicebat Ber. q̄ istō ca. intelligebat de illis qui nen peccauerūt.

¶ Constitiū facit vt quis puniat

¶ Questio vertitur est: ō q̄ habuisti. xxj. di. i pncl. ibi ō hoc. et li. dist. in sūma. z xxvj. d. deide. Archi, ¶ sz q̄ canones ōdicūt in hac re ꝛc.

Accedens. ¶ Casus. Presbyter Saturninus propter suum debitū depositus fuit: et ñ post depositionem missas celebrauit. Diacon⁹ vero abbas z subdiaconi in ordinaliter peccauerūt, crimen fornicationis cōmittendo. Unde Zuneñ. eps quesiuit quam penam isti pati deberent? Et respondet Gregorius q Saturninus pbr careat cōmunione corpis et sanguinis xpi donec vixerit. in fine tamē viaticum accipiat: nisi antea eps visus fuerit ei esse miserēdum, et in scriptis caueat vt decetero missaz nō canet: et gerat curā monasterior⁹ um in insula gorgonia et captaria sine preiudicio alicuius. Diaconus vero abbas semp ab ordine sacro depos⁹ erit: qui tamen poterit inter alios mōachos pi oꝛem locum obtinere, si eius cōuersatio meruerit: sed ordinem non obtinebit: in cuius loco debebit alius ordinari. Subdiaconus vero irreuocabiliter deponetur: laicam tamen cōmunionem accipiat.

a ¶ Presbytero. Ergo clericus degradatus non retinet ordinem. arg. liiij. distin. ex antiquis. et xj. qō. iij. eps. z. xv. q. vlti. si quis presbyter. et ¶ Adde xxiij. q. vlti. clerici. q̄ no. in et idem videt per addi. c. hoc qō dicitur j. in tj. ō pe. rer laicos cōmunib. vj. z onem. Sed tamen c. dns. i dico q̄ characterē glo. i iv. semp retinet, per sacrile- id qō habes. j. q. j. gium. j. quod quidā. et. xxxij. q. vij. licite. arg. lxxxj. dist. dictum. xciij. di. Unde qui percutit ipsum, incidit in canonem: saltem in ¶ hec memoriam pristine dignitatis: vt. ff. de decurio. l. vlti. et fuit o- ff. de questio. l. vnius. ¶. seruus. z de consecra. distin. iiij. pi. ray. ostenditur. Joan. quod non credo: cum careat omni pti- quā re- uilegio clericali: ¶ nec credo q̄ conficiat: ¶ quia omnem ci. Sof. potestatem amisit. Bar. z B. ex de cle. ex. mi. ca. ij.

b ¶ In tue. Ergo eps potest remittere penitētiam inunctam a papa. sic. xxxij. q. ij. latoꝛem.

c ¶ Abbatem. Ergo abbas potest esse diaconus: quia abbas potius est nomen officij q̄s dignitatis. xvij. qōe. ij.

Accedēs ad gorgoniā insulā fraternitas vestra discutiat id qō ad nos de saturnino pbro relatū est. peruenit nanq̄z ad nos q̄ postq̄z de sacris ordinib⁹ lapsus, a sui sacerdotij ordine est dejectus: ad explendū ministeriū pbyterij presumpserit accedere, et oipotēti deo hostias imolare. q̄ si ita factū esse vra fraternitas repereꝛit, eū sacri corpis z sanguis dñi pticipatiōe priuatū in pniam redigat, ita vt vsq̄z ad diē vltimū in eadē excōicatiōe pmaneat: et viaticū tantūmō eiꝛ⁹ sui tpe pcipiat. Si aūt eum talē pniam agere frāternitas vra cognouerit, vt ei iuste ad recipiendā inter laicos cōionē etiā ante exitū vite debeat misereri: hoc in tuę frāternitatis ponim⁹ ptāte. z. ī.

Preterea ad fraternitatē tuę cōsulta rīdētes, statuim⁹ diaconē abbatē[c] quē de portu veneris[b] in crimen indicas cecidisse, ad sacrū ordinē non debere vel posse aliō mō reuocari. quē quidē sacro ordine priuatū, in pniam deputare te cōuenit. cui⁹ si postea act⁹ cōuersatioq̄z meruerit, priorē[f] inter alios monachos vbi decreueris stādi locū non ordinē obtineat[g]. Subdiaconi q̄z quos similis culpa cōstringit, ab officio suo irreuocabiliter deposuit inter laicos cōionem accipiant. In portu autem veneris loco lapsi diaconi aliū qui hoc officium implere debeat ordinabis. Saturninum vero pbrm vt nunq̄z ad sacri ordinis ministeriū presumat accedere, scriptis cauere decreuimus: sz eū in insula gorgonia atq̄z captaria solicitudinem[h] monasterij gerere: z ī quo statu est, sine cuiusq̄z aduersitate manere pmittimus. Idem.

¶ Loco lapsi alius ordinandus est.

Postq̄z quēq̄z crimia[r] cadētē i locū q̄ lapsus est, nulla rō pmittit reuocari: z vltra tres mēses[e] eccliam vacare pōtifice statuta sctoꝛ⁹ canonum nō pmittūt, ne cadēte pastore dñicū gregem hostis (qō absit) antiquus insidiā dolianet: fraternitas vra depōcationi eoꝛ cōsentire, et in lapsi loco debet epm ordinare.

Item Martinus papa.

¶ Qui post ordinationē suā in lapsum ceciderit: sacra mysteria non debet tractare.

Si post ordinationem suā qspiā in lapsum ceciderit, et prevaricatiōis pcō fuerit deprehēsus obnoxius: oīmodo phibēdus est cū manibus luturlentis atq̄z pollutis mysteria nře salutis tractare.

¶ cōtra exēplis z authoritatibus.

f ¶ Priorem. Id est vt sit monachus vt prius fuit: tamen erit abbas.

g ¶ Obtineat. Non ordinem vt dignitatem.

h ¶ Solicitudinem. vt sit procurator loci: Is sit infamis: quinfames non excludūtur a ciuilibus muneribus sz honoriꝰ. Arg. C. de his qui non imple. sti. sacra. lib. sunt. l. j. ff. z extra de ea. et qualita. tuam. et sic procurator monasterij potest esse infamis: sed nō procurator episcopi. v. qō. iij. qi episcopus, quia non requirit summa in eis perfectio integritatis: vt. xvj. q. j. legi.

Postq̄z. ¶ Casus. Episcopus quidam depositus fuit: canonici volebāt alium eligere. Archiepiscopus vt primas disturbabat, eum restituere volens, quod dicit Gregorius de iure fieri non posse: et cum ecclesia vitra tres mēses vacare non debeat, precipit Gregorius archiepiscopo vt deprecationi canonicorum consentiat, et loco depositi alius ordinet.

i ¶ Tres mēses. Tres menses dantur ad electionem a die mortis: et alij tres menses ad consecrationem petendam. ¶. de. stin. quoniam. et. lxij. distin. obeuntibus. et extra de electio. ne pro defectu. nisi per necessitatem protogetur: ¶ vt. xxvij. distin. de syracusane.

¶ Contra. ¶ Hec est secūda pars huius distin. in qua magister probat contrarium eius quod supra probatum est: scilicet q̄ post lapsum possunt reparari: probat inquam per exēpla z per nouem authoritates. Jo. de fan.

¶ Casus. Supra probatum est q̄ lapsi post penitentiam non sunt restituendi. Modo Gratianus probat contra, scilicet q̄ possint restitui z ad altiora consendere.

re: et probat octo exemplis, scilicet Marie et Aaron, Dauid, Achab, Petri et Pauli, augustini, et aliorum quorum nomina in sequenti palea ponuntur: qui omnes post peccatū sunt restituti.

Num. xij.c.

Exod xxxij.

¶ Contra. Maria &c. de hoc dicitur.ij.q.vij.§.item obijcitur.

ij.reg.xi.et xij. xij.reg.xxi.in fine.

a ¶ Aaron. Hec historia habet.xly. di.disciplina.

b ¶ Dauid. Hec historia dicit.ij. q. vij.§. item cum baiam.

Luce xxij. Mat. xxvi. Actu. vij.

c ¶ Lapidauit. id est lapidantib⁹ cōsensit, custodiendo vestes: vt.l.ea, considerandū. vnde non fuit puniꝰ immunis: vt extra de homicid.c. sicut.§.illi quoq; tamē hoc exemplum nō cōpetit: quia istud fuit ante baptismum.

d ¶ Augustin⁹. q̄ fuit manicheus: ꝛ ꝛ§ ante baptismū: ideo nō competit exemplum &c.

Deut. xxij.q. vj.vt. deos.vbi de hoc.

Onderet.

¶ Cal. In hoc ca. ostēdit papa q̄ clerici post lapsū peracta penitēcia possunt in pristinū statū restitui, et hoc probat authoritatibus et exemplis.xj.

e ¶ ponderet. Sanus erit quilibet in verbis: vt iij.q.iij.§.item in criminalibus. ver. in restio⁹. et q̄ citofatur, ad penitentiam ꝓperat: vt dicit Seneca. et pōt quis in ꝓpꝛio facto petere inducias ad respondendum: vt.ff. de interro. act. qui interrogatur an heres sit. nā testis repentiꝰ &c. v.q.v.

tibꝰ ꝓbak post actā penitentiā ꝓpꝛios gradus licite posse administrare, ꝛ ad maiores posse conscendere. Maria eñ sororAaron postq̄ lepra percussa est, q̄ in Moysen murmurauerat: acta penitentia a peccato mundata est, ꝛ pristinā gratiā ꝓphetizandi recepit. Aaron[a] autē post conflatū vitulū etiā in summū sacerdotē consecratus est. Dauid[b] post adulteriū ꝛ homicidiū spiritū ꝓphetie recepit, et in ꝓpꝛio gradu permansit. Achab quoq; post mortem Naburhevirī sanctissimi per penitēciam humiliatus, in regia sede remansit. Et vt pretereamus multa exēpla veteris testamēti, Petrꝰ negauit Christū, ꝛ postea pꝛinceps apostolorum factus est. Paulus Stephanū lapidauit[c], ꝛ tamen a deo in apostolum electꝰ est. Multi quoq; ab hereſi ad vnitatem ecclesie reuertētes, in suis ordinibus sunt recepti: alij ꝛo ad episcopalē etiā gradum sunt ꝓmoti: vtpote Augustinꝰ[d] ꝛ alij ēplures.

Item ex epistola Cyrilli ad Joannem antiochenum.

¶ De eodem. Palea.

Iohannes Chrysostomꝰ duabus synodis orthodoxoꝝ epoꝝ fuit dijudicatus: sed iterū fuit restitutus. Marcellus epūs ancire galatie depositus fuit: sed postmodum ꝓpꝛium recepit episcopatum. Asclepius dijudicatus a synodo, ecclesiam suam postea recepit. Martianus epūs andronopolites damnatus a papa Julio, recepit ecclesiā sui epatus. Cyrillus epūs Hierosolymitanus depositus fuit: postea reconciliatus est ecclie sue. Simili modo Polocromium eiusdē ecclesie Hierosolymitane pontificem, Sixtus papa damnauit: et iterum ipse eum reconciliauit. Innocētius papa Fortunatuz epm dānauit: sed ipse postea eum in ꝓpꝛium locū restituit ecclesie sue. Nicenum epm a Felice papa damnatū Celasius papa successor illius reconciliauit: et ecclesie sue restituit. Leontius dum esset pbr depositꝰ fuit: sed postea in antiochia patriarcha extitit. Grego. vero quartus papa Theodosium quem Eugenius eiꝰ anteceſſor pbrij honore priuauerat, sctē ecclie seguine consecrauit epm. Abbas nanq; epūs dijudicatꝰ fuit: ſz sancta synodus canonice suā illi restituit ecclesiā. Rotharduz vero epm sancte Suessionensis ecclesie a synodo, cui Karolꝰ interfuit rex, condemnatum: et Stophidinū Placentinū episcopum merito reꝓbatum, Nicolaus papa ambos reconciliauit.

Ꝙ reterea Calixtus papa de hmōi scribit ita.

¶ Clerici post lapsum in suis ordinibus reparari possunt.

Ꝙ Onderet[e] vnusquisq; sermones suos: et quod sibi loqui non vult, alteri non loquatur. Unde bene sacra scriptura ait: Quō tibi[f] non vis fieri, alteri ne facias. Nos eñ tpe[s] indigemꝰ vt aliquid maturius agamꝰ. nō precipitemꝰ cōsilia ꝛ opera nostra: neq; eoꝝ ordinē corrūpamus.

¶ Sed si aliq̄s lapsꝰ quoquo modo fuerit: ꝛ portemꝰ eū, et fraterno coripiamus affectu: sicut ait btūs apūs[h]. Si ꝓoccupatꝰ fuerit homo in aliquo delicto: vos q̄ spirituales estis, instruite huiuscemodi in spiritu lenitatis, alter alterius onera portantes: et sic adimplebitis legem Christi.

¶ Porro sanctus Dauid[i] de mortiferis criminibus penitentiā egit: ꝛ tamen in honore pmansit.

¶ Btūs q̄q; Petrꝰ amarissimas lachrymas fudit q̄ dñm se negasse penituit: ſz tñ apls permansit. ꝛ dñs p' ꝓphetā pollicetur dicēs. Peccatoꝛ in quacūq; hora conuersus fuerit ꝛ ingemuerit, oīz iniq̄tatū eiꝰ nō recordabor ampliꝰ. Errant itaq; qui putant sacerdotes post lapsum si condignam egerint pniam, dño non posse ministrare[k]: ꝛ suis honoribus frui, si bonā deinceps vitā duxerint: ꝛ suum sacerdotiuz digne custodierint. Et ipsi qui hoc putāt non solum errāt, ſz etiā traditas ecclie claues despicere videnť: de qbꝰ ꝛ: Quēcūq; solueritis in terra, erit solutum et in celo. alioquin hec sententia aut domini nō est, aut vera est. Nos

a Num. xij.c.

b Dauid. Hec historia habet.xly. di.disciplina.

c Lapidauit. id est lapidantib⁹ cōsensit, custodiendo vestes: vt.l.ea, considerandū. vnde non fuit puniꝰ immunis: vt extra de homicid.c. sicut.§.illi quoq; tamē hoc exemplum nō cōpetit: quia istud fuit ante baptismum.

d Augustinꝰ. q̄ fuit manicheus: ꝛ ꝛ§ ante baptismū: ideo nō competit exemplum &c.

e ponderet. Sanus erit quilibet in verbis: vt iij.q.iij.§.item in criminalibus. ver. in restio⁹. et q̄ citofatur, ad penitentiam ꝓperat: vt dicit Seneca. et pōt quis in ꝓpꝛio facto petere inducias ad respondendum: vt.ff. de interro. act. qui interrogatur an heres sit. nā testis repentiꝰ &c. v.q.v.

f Quod tibi. in Thobia.

g Tpe. Nā ratio tpis mutat constitutionē: vt.xxxiij. distinc. fraternitatis.

h Apostolus. Ad galatas.

i Dauid. hoc exemplū nō cōpetit. naz nihilominꝰ fuit dictū ei: nō edificabis mihi domum, q̄z vir sanguinū es.j. de cōsecrat. dist.j. cap.j.et.j.q. vij.si quis omnē. Dauid ꝓhibitus est edificare.

k Ministrare. Dispēsative si crimē est manifestuz: vel ipso iure si crimen est occultum. extra de temp. ordi.capi.vlti.

l ij

a ¶ Qui dormit.in peccato.
b ¶ Non adijciet.i.nō conabitur bene operando.
c ¶ Ut resurgat.per penitentiam.

Docere d se velle ꝓmittēs deo obligat

d ¶ Docuit.i.docturuꝫ se promisit: ⁊ sic eoipso q̄ quis promittit se velle docere, deo obligatur.sic,xxj. distin.in nouo. vbi silr arguit anacletus ex ulla authoritate.

Dabo tibi claues .i.do in corpe mortali.et sic futurum ponitur.ꝑ presentī vt de cōse. dis.ij.in chusto.ff.de ꝛbo.sig nifi. verum erit.

Psal. xl.

B.simile.xxiij.q.v. ¶.hinc notandū. ibi: da ⁊c.

psal.l.

e ¶ Misericordiam. Sienim in aliquo redarguendi sumus meritus est mie reddere rationem ꝗ crudelitatis. xxxv.q.ix. veniam.et.l.xxvj.q̄ne. vij.aligant. et xj.q̄ne.iij.nemo.l. lxxxvj. di.non satis .l.j.q. viij. exigunt. ⁊ distinct. ix. sana quippe.

Excedē dū ē poti⁹ circa miam ꝗ circa crudelitatem.

psal.l.

Ibidē

Et purgabit filios. ¶ Caſſuo. ꝓbat hiero. post peractam penitētiā sacerdotes posse deo placere, ⁊ sacrificare sibi sicut ante peccatum faciebant. Et hoc ꝓbat authoritate Malac. dicentis sacerdotes vete. testa. purgandos esse ⁊ colādos vt puri remaneāt sicut aurū ⁊ argentum., vt deo digne offerant. Ita ⁊ alij vt dicit Hiego. cuꝫ emendati fuerint poterūt offerre: et placebit deo sacrificium eorū sicut dies seculi ⁊ anni antiqui dño placuerūt.i. sicut añ peccatum dño placuerunt, ita ⁊ post peccatū emēdati placent, ⁊ placere debent.

Joan. viij. Ad roma. vj.

f ¶ Et purgabit. Verba malachie sunt. Ecce veniet dñs exercituum: ⁊ q̄s pōt cogitare diē aductus ei⁹: ⁊ quis stabit ad videndū eū? Ipse em̄ quasi ignis conflans, ⁊ quasi herba fullonū: ⁊ sedebit cōflās ⁊ emundans quasi aurū ⁊ argentū: ⁊ purgabit filios leui: ⁊ colabit eos quasi aurū ⁊ argentū: ⁊ erunt offerentes dño iusta sacrificia: ⁊ placebit dño sacrificium iuda ⁊ hierusalem sicut dies seculi ⁊ anni antiqui.

vero indubitāter tā dñi sacerdotes q̄ reliq̄s fideles post satisfactionem dignam posse redire ad honorem credim⁹: testante dño per prophetā. Numquid qui dormit⁸, nō adijciet vt resurgat ⁊ ? Et prophetā Dauid penitentiam agens dixit. Redde mihi letitiam salutaris tui, et spiritu principali confirma me. Ipse nāq̄ post penitētiam ⁊ alios docuit ⁹, et sacrificiū deo obtulit: dās exēplum doctoribus sancte ecclesie, si lapsi fuerint, ⁊ condignā penitentiā deo gesserint vtrūq̄ facere posse, docere, et sanctificari. Docuit enim quando dixit: Docebo iniquos vias tuas, ⁊ impij ad te conuertentur. Sacrificium deo obtulit ꝓ se dum dicebat: Sacrificiū deo spiritus cōtribulatus: cor contritum ⁊c. Videns autem prophetā sua scelera mundata per penitētiā, nō dubitauit predicādo ⁊ dño libādo curare ectiā aliena. Mūdetur ergo homo a peccato, et gratia dei resurgit a lapsu: et in pristino manet officio iuxta p̄dictas authoritates. videat ne amplius cadat: ſz euāgelica sentēcia in eo maneat, q̄ait. Vade, et amplius noli peccare. vnde Apostol⁹ ait. Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore, vt non obedialis concupiscentijs ei⁹. ¶ Sententiā quevetat misericordiā[e] nō solū tenere fratres, ſz etiā audire, fugite: q̄ portor est misericordia oib⁹ holocaustomatib⁹ ⁊ sacrificijs. I tē Hieronymus.

¶ In partium gradum post penitentiam reuocari possunt

penitentes.

Et purgabit[f] filios leui. tēpus[g] em̄ est vt iudiciū a domo[h] dei incipiat. et alibi[i] scribitur. A sanctis meis incipite. In filijs autem Leui omnē[k] sacerdotalē intelligit dignitatem. Si autem sacerdotes purgandi sunt et colandi, vt purū aurū remaneat et argentū: q̄d de ceteris est dicendū: q̄ cū emēdati fuerint ⁊ colati, tunc offerent deo iusta sacrificia: et placebit dño sacrificium eorū quod offertur pro Juda ⁊ Hierusalē: hoc est pro his qui dñm confitentur: ⁊ pacem ei⁹ mēte conspiciunt: sicut dies seculi, ⁊ sicut anni antiq̄[l]: hoc est vt quomodo in puncipio[m] placuerunt deo, sic post peccatū[n] ⁊ penitentiā placere incipiant, cum omniū fuerint peccatorū sordē purgati.

Item Hiego. Secundino.

¶ Lapsi reparari possunt.

Quia sanctitas tua req̄siuit vt tibi de sacerdotali officio post lapsum resurgendi authoritates scribere⁹, dū dicis de hoc canonū diuersoum te legisse diuersas sentētias: alis resurgendi, alis nequaq̄ posse: ideo nos generales ſy nodos a Nicena ſynodo incipiētes, hāc cū reliq̄s q̄tuor[o] veneramur: q̄ ipsam sequētes ceteres in cunctis canonicis sentētijs vnanimiter cōcordāt: nos vero precedentes pfes sequmur: q̄ authore deo a sacra doctrina illoū non discordam⁹. A capite[p] ⁊ a q̄ incipientes, vsq̄ in quartū[q] altaris ministrum hanc formā seruādā cognouim⁹, vt sicut mi-

est episcopo.

q ¶ Usq̄ in quartum, i. subdiaconatum.

g ¶ Tēpus enim est.ꝛc. Verba beati petri in epistola canonica.

h ¶ A domo.i. ſy cerdotib⁹. Omnia os est mala a sacerdotibus proceſſerūt, ꝛ xxiij. q.ij. tranſſe: runt.

i ¶ Et alibi. In ezechiele.ca.ix.

k ¶ Omnē. Arg. quod de vno dicitur, de omnib⁹ intelligitur: vt.lxj. distinc. miramur. et xxiij. questione.j. quodcunq̄.

l ¶ Antiqui. i. patres sancti.

m ¶ In puncipio, id est ante peccatum. Argumentꝫ. proxi.ca.

n ¶ Sic post peccatuꝫ. immo pl⁹ꝫ. ca. fidelios.

Quia sanctitas tua. ¶ Caſſuo. Secundinus intendebat cōtrarias authoritates de reparatiōe lapsorum quare supplicauit Hiegoio vt solueret ei has contrarietates: et scriberet sibi ⁊ diceret lapsis vtrum possint post penitentiam reparari. Hiego. vero ei satisfaciens ostendit lapsos peracta penitētia posse in statum pristinum reduci, sequens concilia et antiq̄s patres. et hoc probat exemplis et rationibus ser.

o ¶ Quatuor. scilicet Constantinopolitana, Epheſina, Calcedonēſis, ⁊ Anchiritana: de qua habes.j.e.domino.

p ¶ A capite. id

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Ita etiam crimine. J. xxiij. q. j. non auferamus.
b ¶ Triticum. Id est penitentiam.
c ¶ Et fructum. Id est restitutionem.
d ¶ Gaudeo. Ideo dicit gaudeo, quia post penitentiã fortior resurgit homo: vt. J. ea. fidelior.
e ¶ Xcix. Hunc numerũ designatur. xcix. ordines angelorũ: de quibus habes J. de pe. dis. ij. principium.
f ¶ In deserto. id est in celo: quod diabolus p casum deseruit.
g ¶ Et prima. arguit q restituti possunt accusare et testificari. arg. J. ea. ferum. et ca. dño sancto.
h ¶ Pauci. Difficile em est contenere: vt. xxviij. dis. de his. c. xxxiij. q. v. qui sitit. nec tamen ideo minꝰ delictum est: vt. ij. q. j. multi. ij. c. xxxij. qõne. vij. flagitia. et licet istud sit naturale, non tamen excusat: vt. ff. ad. l. aquil. si seruus. §. si fornicatus.

Quid est ꝛc. ¶ Cas. Prout Greg. in hoc cap. q prelati post lapsum pacta penitentia, et officio suo predicare possunt. et hoc probat exemplo Ezechielis prophete: qui cum staret ꝛ videret similitudinem quatuor animaliũ et quatuor rotarũ, cecidit i facie sua: et dñs dixit ei. Fili hominis sta supra pedes tuos, et loquar tecum. Jacenti ergo in peccato prophete dicitur vt resurgat per pniam: et post penitentiã ad predicãdum mittitur. Prelati sic in peccato iacentes predicare non debẽt: sed eis per penitentiã resurgentibus predicabunt: sicut fecit propheta. Nam cum stant in peccatis supbie prelati: dignũ est vt ad bona opera cõsurgant per penitẽtiã. Et nota q in predicta authoritate stare duplicater sumitur. Nam primo accipitur in mala significatione: postea in bona.

Apo. ij. a.

Mat. xxvj.

l ¶ Prophete. Ezechieli. Ezechie. ij.
k ¶ Stans. Hic stans accipitur in mala significatione, et prius in bona: et ita est hic argum. q admonitus variis modis potest iura exponere: sicut hec authoritas: Verbum caro factum est. vel illud: Veritas de terra orta est. quãdoq exponit. i. chs de virgine natus est: vt. xxxv. q. v. c. j. quandoq exponitur. i. cõfessio de penitente. de peni. dist. j. quicũq. Argu. cõtra. xxiij. qõne. vij. quod autẽ. Sed hec diuersa respectu.

Iura variomõ ptit exponi.

Ezec. ij. a.

l ¶ Timore. seruili scz cũ quo charitas dedignatur habitare. inducit tamẽ iste timor filialẽ, sicut seta filũ: vt. J. de pe. dist. ij. si quis tantũ.

Timor est duplex.

Errũ. ¶ Gaius. Legit ꝛ Job: habet argentum venarũ suarũ principia: et locus est auro in quo cõflatur: ferrum de terra tollitur: et lapis calore solutus in es conuertitur. per hanc authoritatem vult Greg. probare q postq̃ prelatꝰ separatus est per penitẽtiam a peccatis, debet lucidus reputari: nec dz cõspici i eo id qõd fuit, sed qõ modo est: ad istar ferri, qõ donec est sub terra, obscurũ est: sz postq̃ separat a terra, fit lucidũ et vtile ad secandũ. Sic prelatus ad predicandum, ꝛ ad ꝟba diuina declarandũ. ¶ Ferrum. In Job cõtinetur ita: Hz argẽtũ venarũ suarũ principia: ꝛ auro locus est in quo cõflat: ferrũ de terra tollit: ꝛ lapis calore solutus in es conuertitur.

Gaius.

* ad hoc s. e. data tua. vel, sicut i. vbi de hoc. et xxiij. q. vj. vides. intra finẽ vbi ẽt de hoc.

n ¶ Incipit. Argu. q post penitentiã reuertitur quia ad priores actus. ij. xxxij. q. j. cum renunciatur. ꝛ q. v.

preceptum.in fi.et.vj.qō.j.illi qui.z.ē.ca.qz sanctitas tua.in fine.ff.de ediil.edic.quod ita. Arg.contra.lxj.distin.in sacerdotibus. Rñ.qz nunqz per penitentiā reuertitur res ad priorem statum. vt.xxvij.q.ij.admonere.z lxxxj.dist.romanus.z ca.si quis clericus.sed per dispensationem: vt.ij.qō. iij.§.notādum.in fi. Jo.nisi in occultis criminibus: vt ex de tempo.ordi. ca.viti. Bar.

¶ Cōc. ter. i fi. in.l.j.§. i fūma. ff.ō aq̄ plu. ar. z.i.l.p. uincia. lex.ff. ē ꝑb. sig.

a ¶ Qō non fuit, id est qualis non fuit: z sic nō est hic aliqua fictio iuris. Uel dic qz ius fingit eum esse nouū hoiem sicut baptizatū. xxvj.dist.c.j. de peni. distī.ij.§. romanos. z.c. quomodo. ℔ sicu. expoliantes. alteratus tamē est.ij.qō.vij. §.ḡa ergo. sic fingit nō esse homicidam qui est homicida. xxiij.qō.v. si homicidium. sīliter fingit aliquem nō transisse qui transiuit: vt.vij.q.j.mutationes. et nō esse eꝑm qui est eꝑus: vt.j.q.vij.nō oēs. z ca. qui nec. z esse virginem q̄ nō est ꝑgo: vt.xxxj.q.v. ꝓposito. z nō esse matrimoniū qō est: vt.xxx.q.v. aliter. Sed nūquid per tales fictiones preiudicabitur iuris veritati: ita vt non admittatur probatio in cōtrarium? videtur qz sic: vt ex de regularibus, vidua. Uidetur contra: vt ex de renun. sup. ea. z.ff.qō metus ca. non est verisimile. z vna presumptio per aliam presumptionē tollitur. ff. de in integ. resti. l. diuus. Ego dico breuiter qz contra oēm presumptionem admittitur probatio: nisi vbi ius de iure aliquis nō tantum presumit, sed etiam certū quid statuit: nec multum apprecior illam distinctionem quorundam qz est quedam presumptio iuris: quedam hois: quedam nature: de quib⁹ habes extra de sponsa. ia qui. qz lex dicit qz per fictionem iuris veritas non confunditur nec deletur: vt.C. de iure do. in rebus. in princ.

Jus multa fingit.

℔.l.

Probatio vtrū ℥ ꝑsū ptionez admittatur.

² Alias fec⁹.ff. de reb. du. qui duos. ¶.iij.et iij.fm Zan. q̄ hāc sentētiā tenet h cū Joan.

QUm eraudiero. ¶ Casus. Probat August. in hoc cap. qz prelatus si dilexat peccata sua per penitentiam docere potest sicut prius. Et hoc probat auctoritate Esaie, que est in principio cap. z exemplo Dauid.

b ¶ Cum eraudiero. Elalas propheta. xxvj. cap.

IEsus. ¶ Casus. Judei venientes de Egypto per desertum, cum viderent vrores suas valde saginatas ex labore itineris, abiecerunt eas: et superinduxerunt alienigenas: quod fecit Jesus filius Josedech sacerdos magnus: a quibus alienigenis compellebantur idolatrare: quas postea ad monitionem Esdre dimiserunt. De isto Iesu zacharias propheta vidit visionem quandam, quam recitat sic. Ostendit mihi dominus sacerdotem magnum Jesum coram angelo dei: non fuit. ³ ¶ Item August.

¶ Post cōdignā penitentiam pristina recipiuntur officia.

QUm eraudiero ᵇ eos dabo eis virtutē spūs mei: et ipsi plebo eos iudicio meo et fortitudine. Aliaduertite in presenti loco posse docere aliquē post pctm, si tñ vitia pristina pnia digna diluerit. Ait Dauid post adulteriū et homicidiū loquit in psal. Asperges me hyssopo, et mūdabor: lauabis me, z super niuē dealbabor. nec sua tñ puritate contētus est, sed infert: Redde mihi letitiā salu. tui: z spū principali cōfirma me. Cūqz hoc fecerī: docebo (ait) iniquos vias tuas. ¶ Item Hieronymus.

¶ De eodem.

IEsus filius Iosedech sacerdos magn⁹ q̄ ℥ in typo ᶜ aduentū precesserit saluatoris, q̄ nra pctā portauit, et Satan, id est vror idolatra stabat a dextris eius: et Jesus erat indutus sordidis vestibus. Dixitqz angelus ad eos qui coram se stabant. Auferte ei sordida vestimenta, et date ei candida vestimenta. Et posuerunt super caput eius cydarim, induerunt qz eum candidis vestibus.

³ Item ex cōcilio Agathensi.

¶ Post penitētiā clerici correcti gradum suum et dignitatem recipiant.

QUntumaces clerici, p ut dignitat⁹ ordo⁸ perm̄iserit ab epo corrigātur: et si qui prioris⁹ gradus elati superbia cōtonem ⁱ fortasse contempserint, aut ecclesiā frequētare, vel officiū suū implere neglexerint⁵, peregrina ⁱ eis cōmunio tribuat: ita vt cum eos penitētia correxerit, rescripti in matricula ᵐ gradum suum dignitatemqz recipiant.

Item ex cōcilio Martini pape. ¶ De eodem.

et alienigenā sibi ex gentibus copulauit ecclesiam: tamē sm literam post sacerdotium fordidatus⁹ inducitur: astat diabolus⁴ a dextris eius: et candida⁶ illi deinceps vestimenta redduntur.

b ¶ Sordidas, Qz dimisit vror.

c ¶ Diabolus. Id est vror q̄ idola coluit.

d ¶ Candida. qō ad cōsilium Esdre reli quit illam. xxviij. questio. j. §. j. et. ij.

e ¶ Jn typo. Caduit alienigenis: sicut ꝑs ecclesiā.

f ¶ Candida. qō ad cōsilium Esdre reli quit illam. xxviij. questio. j. §. j. et. ij.

g ¶ Prout dignitatis ordo. Alio esm modo sunt puniendi clerici minorū ordinū, z alio maior: vt.xxxv. dist. ante omnia. z.xj.q.j. si qui clericoꝝ. z.xij.q.ij. fraternitas.

h ¶ Prioris. Id est altioris.

i ¶ Communionem. i. nolunt esse inter alios.

k ¶ Neglexerint. Auferetur eis officiū et beneficium. Joan. per suspensionem. fm Hug.

l ¶ Peregrina. que als dicit laica. ex de elec. ca. ij.

m ¶ In matricula. Sic. ij. q. j. nomen.

n ¶ Dignitatemqz. Si esm a vigiliis deest, auferendum est ei stipēdium: vt.xxj. dist. clericus. victum. sed si pctus p tres hebdomadas deest, per triēnium suspenditur: vel etiā si dieb⁹ solēnibus deest: vt.vij.q.j. si quis in clero. si p duos menses, priuat ecclia: vt.vij.q.j. presentaniſi vēlis dicere hodie correctū: vt ex de cleri. non resid. er tue. ⁴ Sed an possit repetere fructus postea cum reuertitur? nō videtur: vt.C. de re mili. l.j. lib.xij. aliquā spe restitutionis facilius delinqueret. vt.ē.ca. dist. ca.j. Item qz pene non solent repeti. ff. de cōdi. indeb. pene. ⁵ ¶ penā quam quis ex suo delicto prestitit, nō repetit. ⁶ ¶ de pcu. qui ꝑpio. §. penā. Item hic z in seq. capi. videqz eps possit dispensare cū deposito. Nam z senatus restituit. ff. de postul. l.j. §. de qua aurē. et senatus equiparatur principi. ff. de aqua pluuia. arcend. qō principis. z ecclesia habet suum senatum: vt.xvj.q.j. ecclesia. arg. ad

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

hoc.xj.q.iij.episcopus.z.C.de epis.z cle.placet. Arg.cōtra eſt de cleri.non reſi.ex rue.in fi. z dixi de hoc.ij.q.vj. ideo.Jo.So. cū depoſito ſolēniter ſolus papa diſpēſat:

Papa ſol⁹ cuz ſolēni depoſito diſpē ſat.

SIquis. ¶ Cauſa. Queſtum fuit in cōci. Martini pape quam penaz deberet pati preſbyter vel diacon⁹ qui in caſu illicito calicem vel libtum eccleſie alienat: et reſpondet q̄ non debet haberi in ordine clericoruz vel debet ab adminiſtratione cauſe remoueri. in iudicio enim epi dimittit ſi cum ꝯvolverit diſpenſare.

Epo in hereſi diſpenſat.

a ¶ Judicio tamen epi. hic ergo ꝓmittitur epo diſpenſare in ſacrilegio:et ſic in hereſi. vt.j.ea.pbr̄os qui. et in occultis etiam magnis.j.e. de his ſo. et hoc verū eſt niſi ſit enorme ſacrilegium: vt.xij.q.ij.de viro.

¶ Quoniō. ¶ Hec eſt tertia pars huius diſtinctionis, in qua concordat iura: et dicit q̄ qui vere penitent, poſſunt reparari: et qui ficte penitent non ſunt reparandi: ꝛhoc pbat detem auth̄oritatib⁹, Jo.de ſan.

po.xl.

¶ Cōſue. Probauit ſupra Statianus q̄ lapſi reparari non poſſunt: poſtea pbauit contrarium. Nunc vero ponit ſolutiones dicens q̄ illi qui agunt ficte penitentiam non odio criminis, ſed timore vilitatis, vel affectione honoris: nō debent reſtitui. ſed qui vere penitentiam agunt, reſtitui poſſunt. Et hāc ſolutionem probat per ſequentia capitula vſq; ad .§. quicunq.

lij. pa.

Ut cōſtituere. ¶ Cauſa.

SJ quis phr̄, aut diaconus, aut ſubdiacon⁹ inuentus fuerit aliquid de miniſterijs eccl̄ie venūdaſſe: q̄ ſacrilegiū cōmiſit, placuit cū in ordinatione eccl̄aſtica nō haberi. In iudicio tñ epi⁹ dimittendus eſt, ſi in ſuo debeat recipi gradu: q̄ multotiens hoc ipſum q̄ de ſacroſancto altario cōtaminatū eſt, in epiſcopi poteſtate dimiſſum eſt.

Item Auguſtinus ad Bonifacium. Palea.

BEne valet ſacerdos reſtitui ad honorem ſuuz poſt peractā penitentiā: licz in hoc diuerſi diuerſa ſentiāt, dicētes non poſſe reſtitui ad honorem: ſed ſic dictū eſt, ꝓpter ſimulatas penitentias quoūdā, z propter affectatas honorum dignitates.

Item Auguſtinus. Palea.

SAcerdos q̄dez ſi cadit, valet z hz reſtitutionis locum poſt dignam peractam penitētiā in honorē ſui: pphēta atteſtāte q̄ ait. Nūquid qui caditnon adiiciet vt reſurgat: Et beatus Gregorius hoc dicit ad Secūdū epm incluſum amicum ſuum. Etiā ab ipſo ꝓphēta in hoc argumentū habem⁹: q̄ cū poſt peractū adulterium, z homicidiū perpetrauit: tamen poſtea pacta digna penitētia p dei gratiā ad puſti num officium reſtituitur.

Quomodo igitur huiuſmodi auth̄oritatū diſſonātia ad concordiā reuocari valeat, breuiter inſpiciam⁹. Sunt tñ q̄dam quos nō odiū criminis, ſed timor vilitatis z amiſſio propij gradus, z ambitio celſioris ad penitētiā cogit. hos ſacri canones irrecuperabiliꝫ deiciūt: q̄ q̄ ſimulatione penitētie vel affectione honoris a deo nō ꝓſequūt veniā, nec ab eccl̄ia reparationē mereā. Unde Auguſtin⁹ ſcribit ad Bonifaciū.

¶ Quare conſtituti eſt in eccl̄ia ne poſt penitētiam quis ad clericatum redeat.

UT cōſtitueret in eccl̄ia ne quiſq̄ poſt alicuius criminis penitētiā clericatū accipiat, vel ad clericatū redeat, vel in clericatu permaneat, nō deſperatiōe[b] indulgētie, ſed rigore[c] factū eſt diſcipline: alioquin contra claues eccleſie data diſputabit[ur]: de quib⁹ dictū eſt. Quecūq; ſolueritis ſuper terrā, ſoluta erūt z in celo. Sz ne forte etiā de ceteris[d] criminib⁹ ſpe honoris eccleſiaſtici animus intumeſcens ſuperbe ageret penitentiā, ſeueriſſime placuit vt poſt actā penitentiā de damnabili crimine nemo ſit cleric⁹: vt deſperatione tēporalis altitudinis medicina maior z verior eſſet humilitaſ. Hā z ſanct⁹ Dauid de criminib⁹ mortifer⁹ egit penitētiā, z tñ in honore ſuo pſtitit. Et beatū Petrum q̄n amariſſimas lachrymas fudit, vtiq; deum negaſſe penituit, z tñ apl̄s pmāſit. Sz non ideo[e] optnanda eſt ſuperuacua poſteriorum doctorum diligentia: quia vbi ſaluti nihil detrahebatur[f], humilitati aliquid[g] addiderunt[h], quo ſalus tutius inueniretur. Expert⁹ credo aliquorum fictas penitentias per[i] affectatas honorum potentias[k], cogunt enim multas inuenire medicinas multorum experimenta[l] morborum: verum in huiuſmodi cauſis vbi per graues diſſenſionum ſciſſuras nō hu-

Queſtuit Bonifa. ab Aug. Ire in eccl̄ia ſit ſtatutum vt clerici poſt pniam de criminib⁹ non ꝓmoueanť, vel deijciantur, vel non reuocentur. Et rñ. Augu. q̄ hoc non eſt conſtitutum propter deſperationem indulgentie: id eſt q̄ eccleſia diſpenſare non poſſit: ſed propter ficte penitentes eſt conſtitutum: vt depoſita ſpe temporalis altitudinis, non ſuperbe ſed humiliter agerent penitētiam. et licet poſſint reparari poſt lapſum, vt Dauid et Petrus: non tamen canones qui prohibent reparationem, inutiliter ſunt cōſtituti, quoniam facti ſunt ꝓpter ficte penitentes: vt hz varia genera morboū varias medicinas inueniret: rigor quorum canonum non eſt ſeruandus vbi multitudo eſt in cauſa.

b ¶ Non deſperatione. id eſt ob hoc q̄ eccleſia deſperet ſe poſſe reſtituere tales. Mat. xvj.c.

c ¶ Sed rigore. hic manifeſte colligitur q̄ canones qui dicunt lapſos non eſſe reparandos vel reſtituendos: de rigore loquuntur.

d ¶ Etiam de ceteris.i.de omnib⁹. noie enim ceterorū oēs intelligūtur.ff. de verbo.ſigni. ceterorum. lj. Reteſtū.xj. Mat. xxvj.g

e ¶ Sz nō ideo. quaſi dicat hz poſſint reſtitui aliqui ſm rigorem.

f ¶ Nihil detrahebatur.i. vbi non timet periculum.

g ¶ Aliqd.i. rigorem vt nō reſtitueret, vt ſic fierent magis humiles.

h ¶ Addiderūt. ſcilz vt non poſſint reſtitui.

i ¶ Per. Id eſt ꝓpter.

k ¶ Potentias.i. dignitates.

l ¶ Expimenta.

ste.xxix.distinc.sciendum. vel aliter vt quandoq; fiat restitutio, quandoq; non.

a ¶ Strages. ℨ.xliij.dist.confessationes.

Dispensatio q̃q; ẽ debita.

b ¶ Detrahendū est. Nichabes q̃ dispẽsatio q̃q; est debita. ſ. vbi strages multorū iacet: ⁊ alibi. vt.xlv.distin. licet. et.j.q.vij. dispensationes. ⁊.xj.q.iij.plerūq; xxiij.q.j.nolli.in fine.⁊.j.ea. considerandū, cum eñ dispensatio sit quasi quedam misericordia: et est certū q̃ quilibet tenet esse misericors: vt.lxxxvj. dist.nō satis.et licz debita sit: tamē pe ti non potest. sicut episcopatus debetur bono, et tamen nō potest cum petere: vt.viij.q.j. ꝙ episcopatū. quandoq; autē prohibetur dispensatio: vt j.qō.j. erga. ⁊.ℨ.e. miror. q̃q; etiam permittitur dispẽsatio: vt.j.ea.dño. et.ℨ.ea.si qs pbyter. Et nota q̃ aliō est rigor: aliud est ius, aliud dispensatio. Rigor est q̃dam excessus iuris, et quedam austeritas facta ad terrorem. ſm quod dicit canon q̃ penitentia imponit cōtrahenti secundas nuptias: vt. xxxj. q.j.ca.hac ratione. et ca. precedenti. et q̃ cōmunio non est danda etiam in fine vite his qui defecerunt in accusatione clericorū, hoc est episcoporum: vt.ij.q.iij. si quis episcopum. ⁊ rigor nō

Rigor, dispensatio, et austeritas differūt.

† Et dic q̃ iuris rigor ex tilitas iuris: vt extra de restī. spo. in literis. et extra de cā mutationis. ope. nun. intelleximus. Dispensatio est idem quod iuris relaxatio: ⁊ ea non est vtendum, nisi sit necessitas vel vtilitas: vt.j.q.vij.tali. Jus autem mediastrata incedit inter rigorē et dispensationē. ff. de iur. om. iud. qui iurisdictioni. et.xxxiij.q.ij.legatur.

est ſeruādus † nisi vbi timetur exemplum mali: vt.xlv. distin. sed illud. quādoq; tamē rigor est idem quod subtilitas iuris: vt extra de restī. spo. in literis. et extra de cā mutationis. ope. nun. intelleximus. Dispensatio est idem quod iuris relaxatio: ⁊ ea non est vtendum, nisi sit necessitas vel vtilitas: vt.j.q.vij.tali. Jus autem media strata incedit inter rigorē et dispensationē. ff. de iur. om. iud. qui iurisdictioni. et.xxxiij.q.ij.legatur.

excom. pueris. Archi.

c ¶ Maioribus. Sic dist.iij. denique.

d ¶ Cleri romani. vel cornelij pape.

e ¶ Cypriano. In chronicis non inuenit q̃ aliquis papa dictus fuerit cypr̃anus: tamē q̃ fuit papa, habes.j. ea. de eo tm̃. sed forte hic ⁊ ibi est mendosa litera.

ABsit. ¶ Casus. Cypr̃anus suasit Cornelio pape vt novatianos ⁊ schismaticos facile reciperet. sed respondet Cornelius. Absit vt eos recipiamus tam pphana facilitate, cum adhuc iaceant in peccatis, ⁊ quotidie cadant de pctō in pctm̃: quia per hoc daretur eis et

ius aut illius hominis periculum, sed populoū plurimorū strages[a] iacet. detrahendum[b] est aliquid scueritati, vt maioribus[c] sanandis malis charitas syncera subueniat.

Ite epistola cleri romani[d] missa pape Cypriano[e].

¶ Reparationis beneficiū nō nisi post penitētiā pōt accedi.

ABsit a Romana ecclia vigorē suū tā prophana facilitate dimittere, et nerues seueritatis euersa fidei[g] maiestate dissoluere, vt cum adhuc non tantū iaceāt in peccatis, sed etiā cadant[h] euersorum fratrū ruine[i], properata[k] nimis remedia communicationū vtiq; non pfutura prestentur. vbi eñ poterit penitentie medicina procedere, si etiam ipse medic⁹ intercepta[l] penitētia indulget periculū? Hoc est nō curare: sed (si verū dicere volumus) occidere est.

Ite Cypr̃anus de lapsis.

¶ Impenitētibus venia concedi non potest.

SJ qs ꝓpostera festinatione temerarius remissionē[m] peccatoꝝ cunctis putat se dare posse, aut audet dīi pcepta rescindere: non tm̃ nihil prodest, sed obest lapsis, quocasse eñ irā dei est, nō seruasse sententiā[n]: nec misericordiā pissimi dīi deprecari, ſz contēpto dño de sua facilitate presumere. ⁊.j. Mandant eñ aliq̃ martyres[o] fieri: ſz si iusta, si licita, si non contra ipsum dominum ac dei sacerdotes sunt, faciēda sunt. ¶ Si obtēperāt, facilis ⁊ pia cōfessio, si penitētis fuerit religiosa moderatio: mandāt martyres aliqua fieri: sed si scripta non sunt in lege dīi que mandant, ante est vt sciamus[p] illos a deo ipetrasse que postulāt: ⁊ tunc facere qō mādāt. Neq; eñ statim videri q̃ potest diuina maiestate cōcessum qō fuerat humana pollicitatione pmissum. Nā Moyses pro peccatis populi petijt: nec tamen peccantib⁹ veniam a deo cum petijsset accepit.

Item Jsidorus ad Massanū episcopum.

¶ Qui sunt reparādi post lapsum, vel qui non.

SJ quis. ¶ Casus. Cypr̃ianus reprehēdit pquosdā prefectos romanos qui ad manda tum aliquorū martyrum id est eremitarum ⁊ religiosorum virorum ea impetrationi nō mittebant penam peccatorum. et dicit q̃ si qs hoc facit, pronocat deum ad iracundiā contra delinquentes. Item ostendit q̃ si martyres precipiant ea que scripta nō sunt cuncta, faciendā sunt: quia non sunt contra deum sed vt dispensetur cum eo qui vere petit, et non fict. Si vero precipiant ea que scripta non sunt, expectandum est donec probentur ea deo placere: quoniam non statim concedit deus quod postulat martyr: sicut moyses non statum impetrauit veniam peccatorum populorum.

f ¶ Vigorem. i. rigorem.

g ¶ Fidei. i. discipline.

h ¶ Sed etiam cadant. vlteriꝰ.

i ¶ Ruine. i. euersi ⁊ ruētes fratres.

k ¶ Properata. Quia que communiter in deum, remitti nō possunt sine penitentia: ⁊ q̃ facilitas venie, incentiuum tribuit delinquendi: vt.j. xxiij. quesitone. iij. si is qui. et cap. est inuita.

l ¶ Intercepta, id est dimissa.

m ¶ Remissionem. Que enim in nos delinquūtur, possumus remittere sine penitentia: sed non que in deum. vt.xxiij.q.iij. si is qui.

n ¶ Sententiam. Qui ergo non seruat sententiam iudicis, offendit iudicem: ⁊ iniuriam facit iudici qui frustratorie appellat ab ipso. C. quando prouo. non est necessi. l. viti. in fine. et hec potest esse causa quare iudex debeat esse suspectus ei qui appellauit ab ipso: vt extra de appell. ad hec.

o ¶ Martyres. i. christi sacerdotes.

p ¶ Vt sciamus. per signa exteriora considerata in penitentibus.

q ¶ Videri. Argu, q̃ non statim teneatur quis credere etiam bono viro: vt.ix. distinc. ego solus. ſi. ff. quod cum fal. tu. l. ij. imo imputatur alicui q̃ nimis est credulus. ℨ.j.q.iij. non solum. lxxxvj. distinct. ſi quid, vero. ff. de eo

per quem fac.l.j.§.j. Non obstat.xviij.q.j. quid culpat. vel in dubio obeditur: quia tbiloquitur dum prelat⁹ precipi quod est dubium: hic de martyribus qui non erant prelati.xxvj.q.v. nec mirum.

Domino sancto. ¶ Carus. Massanus epus inuenerat in concilio anchiritano⁹ lapsi in fornicationez post penitentiam poterant restitui. Alibi inuenerat eos non esse restituendos: et ideo rogauit Isidoruz vt hanc contrarietatē ei solueret. Et respondet q illi qui vere penitent, ad gradum pristinū restituuntur z honorē. q̄ vero sicte penitēt, nō restituuntur. ffz an thoritates Ezechielis et Joan. Euangeliste. In fin. dicit q vbicunq; inuenitur discors concilio rum sententia, illa suscipiatur que est antiquior et potior pietate. id est misericordior.

a ¶ In epistolis. Massanus rogat Isidor. vt solutionem canonum contrariorū circa restitutionem lapsoruz ei rescriberet.

b ¶ Vendicare. i. defendere. sic etiaz econtra ponitur.

c ¶ Superstitiosa. ß.viij. dist. q̄ iure.

d ¶ Necesse. Ex hoc verbo necesse z ex illo verbo precipiūt, quod supra ponit, patet dispēsationem q̄nq; esse debitam: † vt.ß.e. vt cōstitueretur. et sic patet q episcopus peccat si non dispensat vbi patet ratio dispensandi: vt.xxxiij. distin. fraternitatis. arg. q.q.v. ēpto. tamen cum superiore agi potest officio iudicis. arg. vt fiat dispensatio: vt extra de iudeorum. Ad hoc.l. xviij. q. dispensat. vbi patet ratio dispensandi: vt.xxxiij. distin. fraternitatis. arg. q.q.v. ēpto. tamen cum superiore agi potest officio iudicis. arg. vt fiat dispensatio: vt extra de iudeorum. Ad hoc.l. xviij. q. dispensat. vbi patet ratio dispensandi: vt.xxxiij. distin. fraternitatis. arg. q.q.v. ēpto. tamen cum superiore agi potest officio iudicis. arg. vt fiat dispensatio: vt extra de iudeorum. Ad hoc.l. xviij. q. dispensat. vbi patet ratio dispensandi: vt.xxxiij. distin. fraternitatis. arg. q.q.v. ēpto. tamen cum superiore agi potest officio iudicis. arg. vt fiat dispensatio: vt extra de iudeorum.

Epus q̄nq; peccat si non dispensat. Ad hoc.l. xviij. q. dispensat. vbi patet ratio dispensandi: vt.xxxiij. distin. fraternitatis. arg. q.q.v. ēpto. tamen cum superiore agi potest officio iudicis. arg. vt fiat dispensatio: vt extra de iudeorum.

† Ad hoc.l. xviij. q. dispensat. vbi patet ratio dispensandi: vt.xxxiij. distin. fraternitatis. arg. q.q.v. ēpto. tamen cum superiore agi potest officio iudicis. arg. vt fiat dispensatio: vt extra de iudeorum.

Omino sancto, meritisq; beato, fratri massano epo Isidorus epus salutē. ¶ In epistolis[a] venerabilis fraternitas tua innotuit, vcz q̄ in canone Anchiritano cxix. legitur post lapsum corporalem restaurandum honoris gradū post penitentiā: alibi legitur post huiusmodi delictū nequaq; reparandū antiq ordinis meritum: hec diuersitas hoc modo soluitur. Illos em̄ ad pristinos gradus redire canones precipiūt, quos penitentie precessit satisfactio, vel digna peccatoruz confessio. At contra hi q̄ neq; a vitio corruptionis emendant: atq; hoc ipsum carnale delictū q̄ admittunt, vēdicare[b] quadam superstitiosa[c] temeritate nituntur: nec gradum vtiq; honoris, nec gratiā recipiūt communionis. Ergo ita est determinānda sententia: vt necesse[d] sit illos restaurari in locū honoris q̄ per penitētiā recōciliationē recepisse meruntur diuine pietatis. ¶ Si em̄ non immerito sequuntur adepte dignitatis statū, qui per emendationem penitentie recepisse noscunt remediū vite. Jd autē ne forte magis sit ambiguū, diuine authoritatis sententia cōfirmet. Ezechiel quidē propheta sub typo preuaricatricis ¶ Jerusalē ostēdit post penitētie satisfactionem pristinū restaurari posse honorē. Cōfundere (inquit) o iuda, z ponta ignominiā tuā. et post paululū. Et tu (inquit) z filie tue reuertimini ad antiquitatē tuā. Q̄ vbi vt cō

f ¶ Atq; ignominiā. Ex hoc verbo, z ex illo verbo, depositionē, est ars. q̄ epus potest deponere et infamem restituere: † quia ignominia idem est quod infamia: vt ff. de his q̄ no. infa. l.ij.§. ignominie. z sic patet q̄ potest tollere infamiam: quod concedo ‡ vbicunq; potest dispensare: vt dicti. ij. q. iij. §. hinc colligitur.

g ¶ Depositionē id est suspensionē. ‡ sic.xlvj. dist. ncc. clericus.

h ¶ Discors. Nō ne illa sententia est potius sequēda q̄ maiorem continet pietatē? vt.lx. dis. sana. licet enim canon apostolorum ponat sit, quia antiquior sit aliis canonibus: tamē preiudicat ‡ ei per posteriores: vt.lxxij. dis. presbyter. idez ptz in canone hieron⁹. vt.xxvj. dis. deinde. et ca. acutius. Item quādoq; p̄iudicat ille canon qui non est potior: vt.xxv.q.j. cōtra statuta. quod ergo dicit hic, intelige cum ambe cōstitutiones sunt p̄ticulares et locales: et de illis loquitur ca.xix. dis. in canonicis. ¶ si ambe sunt generales, sēper posterior preiudicat: vt extra de cogn. spi. ca. j. ff. de legi. non est nouū. Sed qualiter p̄fertur vnus canon alteri: cum omnes sint promulgati in stinctu spiritus sancti. xxj. q. iij. nemo? † Rñ. q̄ duo canones possunt esse cōtrarij: z tamē vterq; est iuste institutus. quod cū vn⁹ statuit z iuste, alter contrarium potest statuere, z iuste. lxij. distinct. § verum. et extra de consang. et affi. nō debet.

Jnfamiā pt tollere.

† De hoc le. z not. ß. e. contumacos.

‡ Idez Jo. de fan. qui appro bat istā totam glo. Canon canoni an p̄iudicet.

‡ Videas q̄ß le. z no. lxvij. di. q̄m quidē. Apo. ij. b.

† et me ij⁹. xxv. q.j. violatores. j.c. p̄ti. i p̄n. et j.e. si ille. ar.

i ¶ Cuius antiquior. Si ambo sunt equalis pietatis. xix. dist. in canonicis.

¶ Quicunq;. ¶ Casus. Concludit ꝛta. ex supradictis breuiter epilogando solutionez que est supra in §. quo-

e ¶ Antiquitatem. i. mores antiquos.

modo. Sed huic solutioni obiicit cap. sequens & alia vsq; ad .§. sed illud.

§ Iquis. ¶ Casus. Diuiditur in duas partes. In prima parte probat homisidaq; si aliquis clericus fuerit in adulterio deprehensus, vel conuictus, vel confessus: non potest ad suum honorem redire. Et hoc probat per verba nicen. concilij. ccc. et xviij. episcoporū: & reprehendendo deridet eos qui dicebant rigorem non esse seruandum circa delinquētes. In secunda ibi, Q; si eos. dicit q; si clerici delinquētes vere penitent, restitui possunt exemplo dauid. Si vero non resipiscunt nō est eis indulgendum, cui deus nō indulgeat: et si eis falso indulgeam[a], in die iudicij dicturi sunt contra nos q; nos non debuissemus eis indulsisse, nec permisisse eos in delictis p̄ pter blanditias p̄ manere vel minas eorum. Et nota q; prima pars facit contra solutionem Gra. sed secunda pro eo.

† Cōc. cū hoc ter. i. i. si adul. teriuz, cui ibi nota. p Bar. ff. d adul.

a ¶ Si quis diacon[s]. Prima pars ca. facit contra solutionem Gratiani: idem facit pro ea in secunda parte que incipit ibi: q; si eos.

b ¶ Ecce. vsq; ad hūc locū sunt verba nicen concilij.

c ¶ Ccc xviij. ergo videtur q; hoc sit statutum nicen concilij cui tot interfuerunt: vt. xv. distin. canones. licet damasus papa de. ccc. tantum loquatur. r. quest. j. hanc consuetudinem. sed minor numerus non excludit maiorem.

d ¶ Deprehensi. Aliquo sequentium modorum. Videtur ergo q; sola deprehensio sufficit: vt hic & lxxxj. distin. presbyter. & habes .j. ea. de his. sed non est ita, nisi obtulerint: authoritate Gregorij, & Augustini, & Hieronymi, & Isidori, gradum pristine dignitatis recipere possunt. Qui autē nō odio criminis, sz timore vilitatis, vel ambitione dignitatis vel honoris falsa deo penitentias offerunt, in pristini honoris gradum reparari minime poterunt.

Ad obiectum illud Homisidę pape, qui scribit oib[s] epis per vniuersas prouincias.

¶ Diacon[s] aut presbyter in adulterio deprehensi reparari non possunt.

§ Iquis diaconus[e] aut presbyter post acceptā benedictionem leuiticam cum vxore sua incōtinens inuenitur, ab officio suo abiiciatur. † Ecce[b] manifeste ostat, q; sm titulos antiquox patrū sancto spiritu suggerente cōscriptos, et sm sentētias. cccxviij. [c] epōrum ꝯs gallicani canones continere videnf, clericiin adulterio deprehēsi[s], aut ipsi confessi, aut ab alijs cōuicti, ad honorem redire nō possunt[c]. sed q; forte non desunt quibus p̄ nimia pietate [f] supascripta sanctoū patrū seueritas minime placeat, sciāt se. cccxviij. epōx. q; & reliquos statuerunt canones, sententias reprehendere vel dānare. sed q; forte maior est in illis pietas ꝯs in supascript. cccxviij. epis: maior est in illis misericordia ꝯs in sancto[s] Joāne papa: maior charitas ꝯs in reliqs sanct; sacerdotib[s] q; hoc exēplo remedia[h] ecclesiarum suis definitionibus deliberauerunt. & ideo aut p̄ sint conuicti vel confessi: vt sequitur .j. ij. q. j. nos in quib. .c. xij. q. j. non dicatis. Vel intellige deprehensi ita q; fictum sit notorium ex facti euidentia: † vt extra de cohab. clerici. & mul. tua. tales enim qui in maleficio publice deprehenduntur, sine iudicio damnantur: vt. C. de defen. ciui. l. defensores. & lex. vij. est.

e ¶ Nō possunt. De iure.

f ¶ Pietate. iro. dicit nice loquitur.

g ¶ In sancto. .j. ea. miror.

h ¶ Remedia. id. est penas contra illos qui non seruāt statuta.

i ¶ Aut omnib[s]. Arg. q; qui vnū statuto contradicit, omnibus contradicit. sic. .j. iiij. distin. de penitentia. & extra de regu. iur. desseat. de consecra. distinc. ij. comperimus.

k ¶ Et inimicos. Nota q; eo ipso q; aliquis non obedit prelato, ei[s] est inimicus: vt. xxiij. q. j. quoniā vetus. & si dō preposteram. l ¶ palpare. id est adulari.

m ¶ Deberem[s]. Not. dispensationem esse debitam vt supra eadem vi constituerentur. & xj. questiōe. iij. placuit.

n ¶ Digna. Q; nulli facit. xxiij. q. ij. ligatur.

o ¶ Dimiserit. Non enim tam cito dimittit deus sicut sacerdos absolut. de penit. dis. j. quem penitet.

p ¶ Dicturi. Nā quid voce loqnentur, cum apostol[s] dicat q; tūc lingue cessabunt: licet propheta contrarium dicat. Exultabōt dei in gutture eorum. Sed quic quid sit, tunc nullus accusabit alium, sed sola conscientia accusabit quemlibet. & questione .iij. aliorum.

q ¶ Indulgemus. i. indulsimus.

a ¶ Permittimus.id est permittimus.

b ¶ Quia vno. scz achor. viij.q.j.audacter.J.j. q.iiij.S. item peccato achor. Jo.

c Uicūq; ¶ Diuini.i.ecclesiastici.

d ¶ Difficile. Tale difficile habes.xlvij.dist. quārūlibet. alias ponitur pro nō.ij.q.vj. S.biduum. versi. si aduersus. et.xlvij.dist.c.fi.

Qui sub gradu. ¶ Cas' Aliqtis exilibēs in gradu sacerdotali mortaliter peccando cecidit. dicitur q iste talis debet esse contentus baptizare: communionē infirmis dare: celebrare: sed ad superiores ordines non ascendat: vel diuina officia celebrabit tanq̄ clericus, sed non sacrificabit. Alia litera habet. Qui cecidit a gradu.

e ¶ Sub gradu. id est in gradu.

f ¶ Baptizare. scz nonne istud laico cōceditur: vt.j.q.j. quod quidā? Sed dic q iste potest solenniter baptizare? quod laic' nō potest: vt.lxxxj.di. si diaconus. Item obijcitur q si iste potest baptizare, ergo z sacrificare: vt dicit hieronym. j.q.j. sicut christ'. Sed ibi loquitur ꝺ adhuc tolerato.

g ¶ Ministrare. Sed non celebrare. Uel dic q pōt remanere in officio sacerdotali: sed non potest esse episcopus.

Presbyteros. ¶ Cas' Diuiditur i tres partes. In prima loquitur de quibusdam presbyteris z diaconibus qui coacti coactione conditionali demonibus immolauerunt de quibus questium est quomodo debeant puniri. et respondet: presbyteri z diaconi qui coacti fuerunt coactione conditionali, si vere penituerunt eos fecisse, et postea fideliter et non ficte paganos impugnauerunt: honorem suum retineant: sed in suis officijs nullo modo ministrent: nisi episcopus la bonis eorum postea consciis cum eis duxerit dispensandum. In secunda parte que incipit ibi, qui autem fugientes: dicitur q illi qui fugientes comprehensi sunt, et coacti coactione violenta demonibus immolare: nec peccauerunt: et nullo modo sunt puniendi: nec laici, ppter hoc debēt a promotione repelli. In tertia parte que incipit ibi, De his autem: dicitur q illi qui sponte hoc fecerunt, sicut factū fuit sub tyranno licinio, admitti debent ad penitentiam z communionem ecclesie.

h ¶ Qui immolauerūt. Coacti conditionaliter.

i ¶ Inierunt. scz superbie causa.

k ¶ Et non ex cō pacto. id est figmento.

l ¶ Honorem. scz beneficium.

m ¶ Offerre. id est officium nō retinēt.

n ¶ Fungi. hic dispensatur in beneficio: sed non in officio: vt extra de cleri. pugnā. i. dehenrico. z J.ea. dist. studeat.

o ¶ Nec calicem. Ante cōfectionem quia post cōfectionem non est eis licitum offerre. z sic non est cōtra. xciij. dist. peruenit.

p ¶ Penes. hic patet q episcopus dispensat in heresi, et cum schismatico: vt.J.ea. vt cōstitueretur. non tamen cum excōmunicato ministrante. xj. questio. iij. si quis episcopus.

q ¶ Per necessitatem. famis. immo potius debent mori fame, q̄ vesci idolothytis. xxxvj. questione. iiij. sicut satius. et.J.xxxij. questio. v. ita ne. Uel vocat hic necessitatem coactionem.

r ¶ Propter cautelam. Quādoq; enim ad cautelā imponitur alicui penitentia: vt.xxxiiij.q.ij. in lectum.

---

a ¶ Permittimus. id est permittimus.

b ¶ Quia vno. scz achor. viij.q.j. audacter J.j. q.iiij. S. item peccato achor. Jo.

c Uicūq; ¶ Diuini. i. ecclesiastici.

d ¶ Difficile. Tale difficile habes. xlvij. dist. quārūlibet. alias ponitur pro nō. ij.q.vj. S. biduum. versi. si aduersus. et. xlvij. dist. c. fi.

Qui sub gradu. ¶ Cas' Aliqtis exilibēs in gradu sacerdotali mortaliter peccando cecidit. dicitur q iste talis debet esse contentus baptizare: communionē infirmis dare: celebrare: sed ad superiores ordines non ascendat: vel diuina officia celebrabit tanq̄ clericus, sed non sacrificabit. Alia litera habet. Qui cecidit a gradu.

e ¶ Sub gradu. id est in gradu.

f ¶ Baptizare. scz nonne istud laico cōceditur: vt. j.q.j. quod quidā? Sed dic q iste potest solenniter baptizare: quod laic' nō potest: vt. lxxxj. di. si diaconus. Item obijcitur q si iste potest baptizare, ergo z sacrificare: vt dicit hieronym. j.q.j. sicut christ'. Sed ibi loquitur ꝺ adhuc tolerato.

g ¶ Ministrare. Sed non celebrare. Uel dic q pōt remanere in officio sacerdotali: sed non potest esse episcopus.

Presbyteros. ¶ Cas' Diuiditur i tres partes. In prima loquitur de quibusdam presbyteris z diaconibus qui coacti coactione conditionali demonibus immolauerunt de quibus questium est quomodo debeant puniri. et respondet: presbyteri z diaconi qui coacti fuerunt coactione conditionali, si vere penituerunt eos fecisse, et postea fideliter et non ficte paganos impugnauerunt: honorem suum retineant: sed in suis officijs nullo modo ministrent: nisi episcopus la bonis eorum postea consciis cum eis duxerit dispensandum. In secunda parte que incipit ibi, qui autem fugientes: dicitur q illi qui fugientes comprehensi sunt, et coacti coactione violenta demonibus immolare: nec peccauerunt: et nullo modo sunt puniendi: nec laici, ppter hoc debēt a promotione repelli. In tertia parte que incipit ibi, De his autem: dicitur q illi qui sponte hoc fecerunt, sicut factū fuit sub tyranno licinio, admitti debent ad penitentiam z communionem ecclesie.

h ¶ Qui immolauerūt. Coacti conditionaliter.

i ¶ Inierunt. scz superbie causa.

k ¶ Et non ex cō pacto. id est figmento.

l ¶ Honorem. scz beneficium.

m ¶ Offerre. id est officium nō retinēt.

n ¶ Fungi. hic dispensatur in beneficio: sed non in officio: vt extra de cleri. pugnā. i. dehenrico. z J.ea. dist. studeat.

o ¶ Nec calicem. Ante cōfectionem quia post cōfectionem non est eis licitum offerre. z sic non est cōtra. xciij. dist. peruenit.

p ¶ Penes. hic patet q episcopus dispensat in heresi, et cum schismatico: vt. J.ea. vt cōstitueretur. non tamen cum excōmunicato ministrante. xj. questio. iij. si quis episcopus.

q ¶ Per necessitatem. famis. immo potius debent mori fame, q̄ vesci idolothytis. xxxvj. questione. iiij. sicut satius. et. J.xxxij. questio. v. ita ne. Uel vocat hic necessitatem coactionem.

r ¶ Propter cautelam. Quādoq; enim ad cautelā imponitur alicui penitentia: vt. xxxiiij. q.ij. in lectum.

Dicplan' offerre .i. alta ri confi cere. q. d. bñfi- cū reti- nebit: sz non offi cium sic deat. in fine. xxviij. dis. pbñ. extra ō cle. pu. i du. henric'. sic eō retinet qō officiuz sed non bñficiū. j.q.v. c. j. Joan- de fan-

† Scilz a si digne non ad officium vel beneficium: tamen dabit sustētatio penite = eis. xvj. q. vj. de lapsis. Joan. de San.

¶ Commodari. Quia restituunt ad cōmunionem: † pentes ant.

¶ Sed illud. ¶ Casus. Modo respondet Gratianus tribus ca. supradictis scz illis ca. si quis diaconus: et duobus sequentibus: dans generalē solutionē ad oēs supradictas ꝛ trarietates, dicēs q̄ ea, que prohibēt restitutionem lapsoꝝ, intelligenda sunt cum crimina sunt manifesta ante ordinationē vl̄ post. que vero pmittūt de occultis intelligunt, quib⁹ per occultaz pniam purgatis in suis ordinib⁹ remanere possunt.

b ¶ Sed illō hoīe. ſ. e. si quis diaconus.

c ¶ Hieronymi. ſ. ea, quicūq;.

d ¶ Basilius. ſ. e. c. qui sub gradu.

Sacerdotes. ¶ Calv. Carolus archiepiscopus q̄siuit a papa vtrum sacerdotes quoruz fornicatio est manifesta rei evidentia vel per testes, possunt habere honorē sacerdotij. Et respōdet no. bar. q̄ non fm canonicam institutionē.

† Adde ad hūc text. qd no. bar. l. i. si adulterium. ff. ō adul.

e ¶ Manifest⁹, p evidentiam facti.

f ¶ Nō possunt, sine dispētatione ‡ ad hoc xxxj. di stin. ministri. extra ō big. qa te. ꝛ fot te cū hoc pōt dispēsare eōs fm id qd no. Innoc. Et ō cle. pere. in. c. j. i gl. j. in, pba tione.

‡ sed si est occultuz, possunt sine dispensatione post penitentiam.

Hec vero. ¶ Calv. Qui dam in sacris ordinibus constituti fecerunt periurium, furtum vel fornicationem, vel huiusmodi. quare quesiuit heribaldus ab archiepiscopo Rabano an tales deberent cadere a primo gradu. Et respondet q̄ sic, si publica sunt eorum delicta: quia scandalum est tales preesse: et laici inde retrahuntur a sacrificio dei: sicut factum fuit per filios heli. Si autem peccata eorum sint occulta, et per occultam penitentiam deleantur: ad consilium sacerdotis in suis gradibus remanentes indulgentiam a domino consequuntur.

g ¶ Qui deprehensi. Et conuicti: vt. xv. q. vlti. ca. vlt. ꝛ extra de iudi. cum non ab hoie. et aduocabit testes per quos probabit ipsum in crimine deprehensum: et detinet eum per viginti horas. ff. de adul. capite.

beneuolentiam commodari[a]. Sed illō hominē de[b] pape desidiosos ꝛ negligētes, non vere penitētes reparari, phibet.

¶ Illud aūt ll Hieronymi[c] fatetur hoc esse difficile, nō impossibile. ¶ Basilius[d] aūt circa delinquentes rigorem iustitie seruādum ostendit: quem circa penitentes alij relaxandum misericorditer affirmāt.

¶ Possunt et aliter distingui premisse authoritates fm iustitie rigorem quoꝝ crimina manifesta sunt, ante vel post ordinationem a sacris ordinibus deijciendi sunt. quoꝝ autem pctā occulta sunt, ꝛ satisfactione secreta fm sacerdotis edictū purgant: in pprijs ordinib⁹ remanere possunt.

Unde Nicolaus papa Carolo archiepiscopo et eius suffraganeis. ¶ Non potest restitui in sacerdotiū cuius crimen fuerit manifestum.

Sacerdotes si i fornicatiōis ceciderit laqueū, et criminis manifestus[e] siue ostēsus sit act⁹: sacerdotij honorē habere nō possunt[f] ‡ fm canonice institutiōis authoritatē. Item Rabanus archiepūs scribit ad ll Heribaldum.

¶ Qu valeāt reparari post lapsum vel non.

Hoc ſo visum est nobis scribendū esse q̄ sacros ordines habētes, et ante vel post ordinationē contaminatos se esse in capitalib⁹ criminib⁹ cōfitent. In qb⁹ (vt mihi videt) hec distantia esse debet, vt hi q̄ deprehēsi[g] vel capti fuerint publice in piurio, furto, atq; fornicatiōe, ꝛ ceteris hmōi criminib⁹, fm canonum sacroꝝ instituta a propio gradu decidāt: qz scandalum est pplo dei tales personas supra se positas habere, quas vltra modū vitiosas esse constat. nempe inde retrahuntur hoies a sacrificio dei: sicut quondā ll Heli filijs peccantibus fecisse legūtur; ꝛ rebelles huic atq; contrarij existentes eorū prauis exemplis quotidie peiores fiunt. Qui autem de predictis peccatis absconse a se admissis peccata per occultam confessionem coram angelis dei presente etiā sacerdote qui eis indicturus est penitētiam, confitentur, et semetipsos grauiter deliquisse querūtur: si se per ieiunia et eleemosynas vigiliasq; et sacras orationes purgare certauerint, his etiā gradu seruato[h], spes venie de misericordia dei promittenda est.

h ¶ Seruato. Secundum quosdam iure communi et promoueretur et manet in ordine susceptō occultus peccator: post peractam penitentiam: † vt etiam sentit Gratianus. ſ. e. ſ. sed illud. nisi in simonia, vbi quis ordines emit: qui quātū ad se ꝛ ad alios est † suspensus: vt. xxxj. distin. ſ. verum. et extra de simo. tanta. licet sit arg. contra extra de simo. ex rue. sed ibi nō dicitur q̄ dispēsabatur cum eo: sed dicitur q̄ prohibendo non potest, cum sit occultū. Sed obiicitur illis qd dicit in fi. de spe venie. Sz ipsi intelligūt de spe venie quantum ad peccatum ipng. ſo dicit q̄ in occulto peccato nō potest dispensari: qz de illo nō potest quis accusari vel puniri: quia occulta peccata non habent vindictā: vt. xxxij. questio. v. ch̄istiana. ‡ Ad hoc ergo q̄ occultus peccator possit pmoueri, confitebitur episcopo crimen sui: et nō ei soli, sed coram aliquib⁹ personis: et sic potest dispensare secum. Sed vt dixi. ſ. xxv. distin. ca. vlti. peccatum sine fit occultum, sine manifestum: dum tamē sit enorme, semper impedit ne possit sine dispensatione promoueri: si post sit exeq̄ suscepti ordinē cum est occultum peccatum. ꝛ q̄ occultum peccatū impediat pmouēdum, habes

extra de tempo. ordina. ex tenore. Joānes. Sed he opiniones hodie sublate sunt per decre. extra de tempo. ordina. capitu. vltimo. Bartholo. Sed nunquid sacerdos tempore penitentie potest exequi officium suum? Videtur q̄ non: vt. ſ. distinctio. vj. testamentum. et de consecratio. distinctio. ij. si nō sunt. et capitu. quotidie. et. ſ. ea. quid est hoc. cum quilibet sit suspensus quantum ad se propter mortale peccatum: vt. j. q. j. sacerdotes. et facit ad hoc extra de celebratione missarum. de homine. Dico q̄ melius est si abstineat si credit se indignum. si autem conteritur, dico q̄ potest ‡ celebrare: non obst. ſ. pra distinctio. xxxij. habuisse. quod est cōtra. Sed illud intelligitur de eo quem non penituit adhuc. de penitē. ꝛ distin. iij. inter hec hircum.

¶ De lapsis. ¶ Hic incipit.iiij. pars huius dist. in qua loquitur de hereticis qui olim sine concilijs non reconciliabantur. Joan. de san.

Deo autez. ¶ Casus. Quosdā hereticos debebat Cypr̄ianus ecclesie reconciliare: sed differebat. quesiuit ergo an tonius quare differret. Et respondet: ideo, vt cōgregato concilio episcopōrum de communi cōsilio reconciliarentur. ante vero reconciliationē nullus eis cōmunicare debet.

a ¶ Cōmunicato. Olim enim episcopus solus non poterat sine concilio reconciliare hereticis: vt.j.q.vij. si quis episcopus. Sed hodie secus. † extra de hereti. ad abolendam. §. presenti.

¶ Qō vero. ¶ Hec est quinta pars huius dist. in qua ponitur quid iuris sit de homicidijs voluntarijs, vel casualibus, vt necessarijs Joan. de san.

¶ Casus. Iste §. reſpicit.c. illa, miroe. clericum. et de his. in quibus dicitur q̄ clerici homicidio carere debent officio preposito. qō gratianus dicit esse verum de illis q̄ poterant homicidium euitare. Ceterū si necessitate obsidionis angustati fecerūt homicidium: penitentia purgati remanebāt in officio.

b ¶ Quod vero. §.ea.ca.clericus. et cap. de his clericis, et cap. miroe.

De his clericis. ¶ Casus. Quidā sacerdotes, leuite, z subdiaconi in obsidione positi hostes interfecerunt. vnde quesitum fuit de his an possint in suis ordinibus remanere? Respon. concilium q̄ quilibet clericus vitare debet sanguinis effusionem: sed si in hoc de necessitate incauerint, officio et communione corporis christi duobus annis priuentur, in quibus penitentiam agant: qua peracta, officio suo reddantur: ita tamen q̄ ad altiora non promoueantur. Si autem in predicto tempore negligenter peniteant: in potestate episcopi erit prolongare tempus penitentie.

c ¶ In hoc. ex necessitate.

d ¶ Priuentur. ad cautelā. fm h. cessitate licitum est occidere: immo potius debet permittere se occidi. sed nos intelligim⁹ istud de necessitate euitabili: qz poterat bene exiuisse castrum ante aduentum paganorum. † Sic ē si enim esset ineuitabilis necessitas, non imponeretur eis penitentia. vnde dicas q̄ si est ne cessitas ineuitabilis, sine omni dispōne possit celebrare in ordine habito: sed non debet promoueri sine dispensatione: vt extra de ho. ca. contingebatur. Sed obstat extra eo. latoꝛ. vbi dicitur q̄ licite potest promoueri ad suppetias ordines, Joā. Sed illud est dispensatio. de hoc dixi. §. ea. c. de his. Sed melius dicas q̄ ibi fuit casus fortuitus. B.

e ¶ Sacerdotis. Vide quō circa canones penitentiales habz ipse sacerdos plenā pātē: † circa casum. xxvj.q.vij. tpa. fm leges dupl̄icat̄ penas eis ipōs penitentie. ‡ Ad id q̄ nō seruāt penā z dempniam iniunctā. vt pe. dif. ff. de pe. aut dampnum. §. inter eos. ff de pe.

De lapsis etiā in heresim hoc obseruādū est, vt ante sententiā cōcilij nullus eis cōmunicet.

Unde Cypr̄ianus papa Antonio ait inter cetera.

¶ A cōione abstineāt q̄ lapsi ante restitutionē cōmunicāt.

De eo autē quod statuēdum esset circa causam lapsoꝝ, distuli: vt cum quies et tranquillitas data esset, et episcopos in vnum conuenire indulgētia diuina pmitteret: tunc communicato a et libr̄ato de oīm collatione consilio, statuerē q̄d fieri oporteret. Si q̄s vero ante cōcilium nostrum z ante sententiam de omni concilio statutā cōmunicare voluisset temere lapsis: ipse a cōmunione abstineat.

Q Vod supra de homicidijs statutum legit, intelligitur q̄n facultas effugiēdi daf, nec necessitate claudunt obsidionis. Ceterū cum necessitate angustati effugere nō possunt: si tūc homicidium admiserint, purgati per penitentiā z communioni z officio reddant.

Unde in hylerdē. pci. legit.

¶ Post duoꝝ annoꝝ penitentiam officio et cōmunioni restituātur clerici qui in obsidionis positi necessitate sanguinem fuderunt.

De his clericis q̄ in obsidionis necessitate positi fuerint: id statutū est, vt q̄ altario ministrāt, z Christi corpus z sanguinem tradunt, vel vasa sacra officio deputata cōtrectant, ab omni humano sanguine etiā hostili se abstineāt, q̄ si in hoc c ceciderint, tā officio q̄ cōmunione corporis dñi duobus annis priuentur d: ita vt in duobus annis, vigilijs, et ieiunijs, z orationibus, et elemosynis pro viribꝰ quas dñs donauerit, expientur: z ita demū officio vel cōmunioni reddantur: ea tamen ratione, ne vlterius ad officia potiora p̄moueantur. Q̄ si in definito tēpore negligētiores circa salutē suam exiterint: protelande ipsius penitētie tempus in potestate maneat sacerdotis e.

Casu quoq; si clericus homicidium fecerit, in propio gradu et dispensatione remanere permittetur.

Unde Urbanꝰ.ij. scribit guernerio Narbonensi episcopo.

¶ Qui casu homicidiū facit, et dispensatione in ordine suo permaneat.

Clerico f iaciente lapidem puer dicitur interemptꝰ. nos pro amore g dei et tuo in suo ordine eum permanere permittimꝰ: vt tamen semper in penitentia h et timore permaneat. Item Stephanus. v. sichiberto cosice epo.

¶ De eodem.

Quia te quasi obnoxium iudicas i eo q̄ a sarracenis captus hoies interfecisti. ¶ Judicas. cum non sis. (condemnabitur. Occidere vrr. clerico licitum. ‡ Sacerdos. Sacerdos pōt celebrare in ordine habito. Arch. ‡ circa casum. Ad id nō seruāt penā. fm leges dupl̄icat̄ penas eis ipōs penitentie. ‡ Ad id q̄ nō seruāt penā z dempniam iniunctā. vt pe. dif. ff. de pe. aut dampnum. §. inter eos. ram. ibi de hoc.

f ¶ Clerico. Si iste dedit operā reilicite expellendo porcos de agro suo tūc intellige q̄ minꝰ diligēter fecerit. alꝰ in nullo puniret: vt diri. §. e. de his.

g ¶ Pro amore. spūali. talis enim amor nō inducit simoniā: vt.j.q.j. filium. z ca. latoꝛem. z. xxxv. q. ix. veniam.

h ¶ In penitētia. Interiori: qz sacerdos non facit publicā penitentiā nisi p enormi crimine: vt de peni. dis. vj. sacerdos. z. xxxviij. dist. presbyter.

Quia te. ¶ Casus. Sichiberto epo Cosice inter angu stias z tacula sarracenoꝝ posito, vt plurimū euitabat q̄ sciā interfecit ei illis. cui papa rīdet q̄ dñ facit qz se penitentem obnoxiū putat: sed qz nō spōte hoc fecit, fm canones nō tam sacerdotio

a ¶. Inde canonice.i.non fm rigorē canonum: quia tūc nullo modo: vt.3.e.miror.nunc autē misericorditer to-
† hanc leratur. Uel intellige quando incurabili † necessitate sentētiā hoc fecerit.

teneas ¶Si vero. ¶Casus. Dictū est supra q̄ illi qui necessi-
qz de ea tate obsidionis vel
intelli- casu aliquos occi-
git hoc derint, possunt in
cap. vt cap. suis ordinibus re-
not.eē manere. Nuncve-
de hō- ro dicit q̄ si quis
mi.i ca. ira commotus ali-
sicut. in quē occiderit: licet
gl.not. non habeat animū
h etiā occidendi, perpe-
in fi. et tuo tamen deposi-
3.e.de tus erit.
hīs.j.

Tudeat. ¶Cas⁷. Qui-
dam pbr̄ percussit quendā diaconum equitantem: diaco-
nus vo de equo ce-
cidit, et fracta cer-
uice interijt. vnde
papa precipit hos-
baldo coepo quā-
drantino vt suā-
deat epo suo asso-
ciare sibi sex vici-
nos epos: qui insi-
mul cuz hosbaldo
cognoscāt. z si inue
nerint q̄ diacon⁹ a
sacerdote non est
percussus ad mor-
tē: nec ex percussio
ne ipsius, sed ex
ceruicis fractione
mortu⁹ est: iniun-
cta sacerdoti cōpe-
tēti penitentia sus-
pēdat ad tps a ce-
lebratiōe missaz. z
postea ad sacerdo
tale redeat officiū.

‡ Adde an ex-
cōicar⁹
absolu-
tus pci-
piat fru
ct⁹ me-
dij tēpo
ris: ar.
q̄n im.l.
j.z.l.ff
vt alle-
gas. C.
de test.
mul. z i
auc. vt
cum de
ap.co.
.§.si ve
ro.col.
viij.

Si vero ex quali-
cūq; presbyteri p-
cussione diaconus
mortuus est: licet
non habuit animū
occidendi, tamen
deponetur: ita vt si
obediens apparue
rit, assignetur ei be
neficiuz de ecclesia
sua, de quo ipse z
sui possint habere
solatium sustenta-
tionis.

b ¶ Studeat. Bar. intellexit hoc ca. prout litera sonat
q̄ licet ex percussione ceciderit et confregerit ceruicem:
non ideo est sacerdos deponendus: arg.ff.e. quantū. naz
si seruum tuum vulnerauī, z ille postea ex ictu alterius
perijt, non teneor de occiso.ff.ad le.aquil. huic scripture
.§.si seruus.z.l.ita vulneratus. Et hanc regulam, qui
occasionē damni dat, damnum dedisse videtur. intelligit
de occasione proxima z sufficienti. Sed expresse est con-
tra extra.e.presbyterū.z.ff.ad.l.cor. de fi. nihil interest,
vnde intellige q̄ si nō cecidit ex percussione, sed alio mo-
do cecidit: tunc non tenetur de morte eius, sed de eo q̄
puius ipsum incaute percussit.

Perpetuo careat officio pbr̄ qui ira commotus, lice-
cet extra animum aliquem interfecerit.

Tudeat[b] sanctitas tua
psuadere epō tuo
sibi canonicum consociare nu-
merum collegarum, id est sex[c]
ex vicinis prouincijs fratres z
coepiscopos suos: quibus te-
cum conuunctis z decernenti-
bus diligenter inuestigare, et
omni nisu perscrutari procura-
te quatenus inuenire valeatis vtrū p̄ percussione iam no
minati presbyteri, an ceruicis
fractione idē diaconus (vt fer
tur) extinct⁹ est: qui siquidem
a p̄fato presbytero nō ad mor
tem percussus est, sed ex equo
cadens[b] ceruice fracta inter-
ijt[c] fm arbitrium vestrum pro
percussione incaute agēti pres
bytero penitentiam cōpeten-
tem indicite: z aliquanto tem-
pore a missarū solēnijs suspen
datur: denuo post hoc ad sa-
cerdotale reuiturus officiū. ‡
Si veraciter qualicūq; per-
cussione[c] presbyteri ille mor-
tuus est diaconus, hunc nul-
la ratione ministrare sacerdo-
tis more decernimus: quoniā
etsi voluntate[a] occidendi non
habuerit, furor tamen et indi-
gnatio, ex qb⁹ motio illa mor-
tifera prodijt[b], in omnibus, et
precipue in dei ministris mul-
tipliciter inhibetur atq; dam-
natur. Uerū si presbyter adeo
vestro studio obnoxius forte
claruerit: precipimus vt tale
beneficiū[i] sibi ecclesie sue con-
cedatur, quo z ipse z sui[k] suffi-
cienter possint habere sue su-
stentationis solatium.

I tē ex concilio Maticen.ca.
sexto. Palea.

Quivero odij meditatio
ne, vel ꝓpter cupiditatē
iudeum vel paganū occide-
rit: quia imaginē dei, z spē fu-
ture cōuersionis exterminat:
quadraginta dies in pane et
aqua peniteat. Palea.

Si quis homicidium fe-
cerit: si episcopus est,
x v. annis peniteat, et deponat-
tur: cunctos quoq; dies vite
sue peregrinādo finiat. Presbyter. xij. annis peniteat: tres
ex his in pane z aq̄, z deponat
suplorius sententia. Diacon⁹. x.
annis peniteat: tres ex his i pa
ne z aq̄. Uteric⁹ z laic⁹. vij. an-
nis peniteat: tres in pane z aq̄,
z ad gradū cuiuslibet sacerdo-
tij accedere nō presumat.

I tē ex cōcilio neocesarien si.

Quinquennio a cōmunio-
ne abstineant qui casu homici-
dium faciunt.

c ¶ Ser. Qz tot
non erant in pro-
uincia illa?
d ¶ Cadēs. post:
ea.
e ¶ Interijt. non
ex causa percussiōis
nis: sed ex alio ca-
su, qz cecidit.
f ¶ Percussiōe. si
ue directa siue oc-
casionali.
g ¶ Et si voluntas
tem, directam.
h ¶ Prodijt. Et
sic propter vnum
delictum impuni-
tur oia que sequū-
tur ex illo. ea. scr-
pe. z.3.e. clericū.
i ¶ Ut tale bene-
ficiū. Dic dispensa-
tur in beneficio, non
in officio: vt.xx.vij.
distin. pbr̄m. debet
autē de iure care-
re: vt.q.q. qui
interdicitur vnus,
interdicitur et reli-
quis: cum sint co-
nexa: vt.lxxxj. dist.
si quis. nam male
meriti cōmua ege
stare laborare de-
bent: vt.ff. depos.
bōa fides. Sz ideo
dispensatur, ne p-
pter necessitatem
victus ad turpia
lucra cōuertatur:
vt.lxxxj. distinc. ad
reatum.
k ¶ Et sui. Sui
enim filij z ipse ea-
dem persona intel
liguntur: vt.xxxv.
quest.iij.§. hac au
thoritate. in princ-
pio. z vbi dicitur
ps viri. xxxij. que-
stio.ij. admonere.
vnde videtur q̄ li-
cet clericus sit su-
spensus ab homi-
ne vel canone, q̄ tamē ei relinqui debeat vnde se z suos
possit sustentare. et est si. arg.ff. de preca.l. penulti.ff.
de vsu z ya.l.ij. maxime cum etiam vxor et filij de bonis
ecclesie pasci possint: vt.xxxj. distinc. omnino. nec eorum
exoriquendum est a debitore quod habet: sed habenda bona
est ratio ne egeat. ff. de re iudi. inter eos in fine. Ille autem
qui excommunicatur, nihil percipiet nomine ecclesie. ex-
tra de appel. pastoralis.

Eos vero. ¶ Casus Quesitum fuit in concilio neocesariensi quanta penitentia deberet iniungi eis qui casu fecerunt homicidium. Et respondet q secundum antiquam regulam septem annorum penitentia iniungetur, post quam redderetur communioni. Hec vero est nova regula, que humanioꝛe iponit penitentiã quinq; annoꝝ tantum.

a ¶ Si casu. Dũ tamen culpa presumitur. ? Alias esset casus: ? fas ei nõ sit etiam clericus postulat. set promoueri. extra. xv. tra eo. ex parte. et q̃. ſ. ſi cap. significasti. et ibi ista cap. dilectus. in fi. nies. et inmo talis minimo. ſ. e. ſter dei dicitur: vt clerico. xv. q. j. nec is.

Eos vero qui nõ voluntate sed casu[a] homicidiũ fecerint: prior quidẽ regula post. vij. tantũ annorũ penitentiã cõmunioni sociauit ꝑm gradus constitutos. hec vero humana[b] definitio quinquennij tempus tribuit.

Item ex concilio Elibertano.

¶ Quibus temporuꝫ spatijs a cõmunioẽ abstineat que voluntate vel casu ancillã suam interfecerit.

Si qua femina zeli furore accẽsa, flagellis verberauerit ancillã[c] suam, ita vt intra certum diem aĩam cum cruciatu emittat: eo q̃ incertũ sit volũtate an casu occiderit: si volũtate, post septẽ annos: si casu, post. v. annorũ tempora (acta legitima penitẽtia) ad communionem placuit admitti. Si intra constituta tẽpora fuerit ifirmata: accipiat cõmunionem.

Item ex concilio Martini pape.

¶ De his qui volũtate vel casu homicidium faciunt.

Si quis volũtate homicidiũ fecerit, ad ianuã ecclesie catholice semper[b] iaceat: et communionem in exitu[c] vite sue recipiat. Si autez non voluntate sed casu aliqꝺ homicidium fecerit: prior canon. vij. ãnis agere penitẽtiã iussit: secundus canon quinq; mandauit.

Item ff. titu. de furtis.

Qui saccum habentem pecuniã surripuit: furti etiam sacci nomine tenetur quãuis nõ sit ei animus[e] sacci surripiendi. Contra[a], animum non est opus puniri: vt lib. ix. Codi. titu. ad. l cornel. de sicarijs, exemplis sacrarum literarum diocletiani et maximiani colligitur.

¶ De eodem.

Cum qui asseuerat homicidiũ se nõ volũtate sed casu fortuito fecisse: cum calcis[b] ictu mortis occasio prebita videat: si hoc ita est, neq; super hoc ambigi poterit: omni metu ac suspicioe quam ex admisseret discrimine sustinet secũdum id quod annotatione[a] nostra comprehensum est volumus liberari.

Item ẽ ipator Antoninꝰ. C. ad l. cornel. de sica. l. ſ.

¶ Palea.

Dhis si nitur dominus occidens seruum suum sicut alienum: vt. ff. de his qui sunt sui vel alieni iur. l. j. in fine. modica tamen castigatio permittitur domino. ff. de his qui sunt sui vel alieni iur. l. ij. vnde secũdum iura nostra seruus potest conqueri de domino si seuiat in ipsum: vt. xxiij. q. iij. si ecclesia. x. c. qui peccat. in fi. Et dicit not. super illo ca. si ecclesia. ij. q. vij. queritur.

d ¶ Si quis. ¶ Semper. i. hoꝰ statutis. sic. xxij. distinc. sacrosancta. et. xxxvj. distinc. si quis vult. et de conse. dist. v. nunc ꝫ.

e ¶ In exitu. Supple si moritur ante finitum tempus penitentie. quia post tẽpus penitentie licite cõmunicat: vt. xxvj. q. vj. si quis de corpore.

furtũ ꝑ zuntꝫ ne furti nomine sacci. Et respondet q̃ sic.

Qui saccũ. ¶ Dicas. Quidam furatus fuit saccum cũ pecunia. Quesitũ fuit an possit cõueniri actione furti vine ac f ¶ Animus. Sed contra, furtum sine affectu furandi non committitur. xxiij. q. vlti. ca. vlt. et insti. de ysulca. ·ſ. item si is. Sed dic q̃ ratione accessionis committitur furtum: et que cõmodatis vel depositis rebus accedũt, deposita vel comunodata intelliguntur. ff. commo. l. si vt ·ſ. vsq; adeo. Vel dic animus, scilicet principaliter: sed secundario et indirecte per quandam consequentiam fuit ei animus sacc cum furandi: et sic non est contrariũ. ff. de furtꝭ. ſi quid fur·ſ. j. ſic. ff. quod me. causa. l. si mulier·ſ. penultimo. xv. queſtiõe. j. merito. xxiij. queſtione. iiij. displicet.

¶ Contra. ¶ Catus. Dictũ est supra in capi. studeat. q̃ si quis faciat homicidiũ sine voluntate, tamen punitur. Modo probat cõtrarium: scilicet q̃ volũtas punitur, nõ opus. Et hoc probatur q̃ ad ·ſ. premiſſis.

g ¶ Contra. hue usq; ostẽdit opus sine animo puniri: nunc ostendit contrarium.

Cum qui. ¶ Casꝰ Quidam ludendo iacu calcis suum socium percussit, adeo q̃ mortuꝰ est, iudex loci propter hoc delictum eum voluit punire. consultus est imperator an ille debꝫ puniri. Et respondet q̃ nõ debꝫ puniri: immo debet liberari ab omni suspicione et pena legis cornelie: et hoc si pbauerit se casu non voluntarie hoc crimen commisisse.

h ¶ Cum calcis. Quoniam fecit ludi causa.

i ¶ Si hoc. Scilicet q̃ in ludo occidit. et istud obtinet cum ludus licitus est. ff. ad legem aquil. nam ludus. sed si est illicitus ludus, non excusat: ? vt extra de presumptio. capitu. j. ex quo autem non constat q̃ in ludo mortuus est, non est necesse probare q̃ casu occiderit: vt. ff. ad legem aquiliam. l. in lege. extra de sententia excommunicationis. super eo. aꝛas qui casum allegat, ipsum probare tenetur: vt. C. de pigno. actione. que fortuitis. exc. c. j. et. C. de iniur. si non conuicij. Ergo si aduersarius dixit q̃ ipsum dolo occiderit, hoc probabit: quia qui dolũ obtulit, ipsum probabit. ff. de proba. quotiens. et intellige q̃ ludus fuit licitus: et secundum hoc intellige q̃ non punitur talis lege cornelia, ex quo nihil fecit dolo: punitur tamen. l. aquil. in qua venit leuissima culpa. ff. ad. l. aquil. in lege.

k ¶ Annotatione. id est lege.

? Si ludus non ruus. i. nocẽs ẽ iputaf. ff. ad. l. aql. nã ludꝰ nã oẽ maleficiuz ꝓtauebſumit actu. hec tñ ſumptio ex varijs circumſtãtijs colligit xxij. q. vj. c. qõ ait. x. c. ne go. x õ cõ. diſti. iiij. ſolet. ff. de act. x obli. l. iij·ſ. ſi boꝛ. ff. de iniur. illõ·ſ. p°. xv. q. j. illõ. ex c. j. et. c. j. goſ. qui ita not. ex de presump. cap. j. Archi.

QUantum.§ Casus. Cum placidus traheret caballos de itabulo, vnus sua inter caballos fortuito casu collisa est: et fecit abortum confracta: et ideo iudex eum punire volebat tanqs homicidam. Consultus papa super hoc respondet q super hoc puniri non debet fz leges, postqz voluntas eius pernitiosa nō fuit: fz de furto pōt puniri si alienos caballos furat⁹ est.

a ¶ Quantū. Id est sicut.

b ¶ Alienos. Si vis dicere q iste furabatur caballos, et ducēdo eos collisit mulierem: tūc quod dicit in fine nō puniri per leges, verū est. l. cornelia de sica. i qua venit dolus, nō lata culpa. ff. de sic. in lege. tamen de culpa bene punit: vt. ff. e. c. studeat.

Culpa lata i. l. cornelia non venit.

c ¶ Culpabilis. Et sic ptz q ꝛ aliquis de furto teneatur, nō tamen tenetur de his q̄ sequuntur ex furto. sic. xv. q. j. sane. ff. v. diſti. ad eius. ff. de fur. verū. extra de sponsa. veniēs. Argu. cōtra. ff. ea. clericum.

d ¶ Non agnoscitur. quando eam premonuit. ꝛ.

HJ qui.§ Casus. Quidā arbores icidebāt: eis cadentib⁹ quidam homines sunt oppressi ab eis. Querebat an essent homicide qui arbores icidebāt. Et respōdet: si nō est factū eoꝝ voluntate, ꝛ debitā cautelā adhibuerunt, inculpabiles sunt. Si vero eorū culpa vel negligētia mortui sunt, deponendi sunt: et non suscipiendi decetero. Idez est casus sequentis capi.

e ¶ Inculpabiles. Si fecit in priuato loco. tunc eñ non potuit diuinare: vt. ff. ad legem aquil. si putator. et extra vt eccle. beneficia. vt nostrum. Si in publico, debuit clamare, cauere: vt. j. ea. si duo.

f SEpe contingit. ¶ Uel negligentia. Argu. q qui occasionē damni dat ꝛc. ꝛ sic. lxxxvj. diſti. pasce. xxvj. q. j. decime. et est de homi. pōn. xxvij. qō. ij. ri. et xxxj. q. ij. neptis. et j. qōe. j. placuit. ij. B. Ar. contra. xv. q. j. inebriauerunt. et. ff. de ser. corru. neratius. ℌ. si ser. uo. ff. de fur. verū. de eo qui fregit o. stium meretricis. sed non ideo punitur amplius: q̄ satis est punitus p̄ter ignominiam.

g ¶ Inſperatus. Fortuiti eñ casus nullo hoīm cōsilio prouideri possunt. ff. de admini. rerū ad ci. perti. l. q. c. nō de pigno. actio. l. q̄ fortuitus.

h SJ duo. ff. ād leg. aq. si putator.

¶ premissis ꝛc.

¶ Casus. Supra in illo capi. de his clericis qui in obsidionibus. et in ca. illo. clerico. dicitur est q̄ clericꝰ lapsis permittitur i suis ordinib⁹ ministrare: ad maiores vero ascendere non possunt. Idem dicitur i hoc. ℌ. et hoc probat per sequēs capit. Sed postea exemplo beati petri probat q̄ lapsi post penitentiam ad maiora possunt promoueri.

i ¶ Premissis. ꝛ. ea. de his clericis.

k ¶ Permittitur Allegando dicit p̄ter sequens capitu. Joan.

HJ qui.§ Casus. Quidaꝝ clerici in sacris ordinibus constituti fornicati sunt. quesitū fuit virum ad sua officia redire possint, et ad maiora promoue-

HRater vester rectiꝰ fecerit si se presidi, puincie obtulerit. Uz si pbauerit non occidendi aio hoiem a se pcussum esse: remissa homicidij pena fm militarē disciplinam sentētiā, pferri. Crimen eñ cōtrahitur si ꝛ voluntas nocendi intercedat. Ceterum ea que ex improuiso casu potius qz fraude accidūt, fato plerūqz nō noxe imputanda sunt.

Hinc et Gelasius papa.

¶ Decodem.

QUantū[a] dicit iste placidus, anno preterito dictū est de vroꝛe illiꝰ, q̄ subito inter caballos inuēta est: ꝛ dū traheret[b] caballi, collisa est illa et abortū fecit. ¶ Nō si ita est, forte si caballos alienos[b] furatos tulerit: ide est culpabilis[c]. Nam de muliere que casu inter caballos cōfracta est: vbi voluntas illius nō agnoscitur[d] pniciosa fuisse, nō potest addici et occidi per leges.

Item Nicolaus papa.

¶ Decodem.

HJ qui arboꝛem incidere uidentur: si contigerit vt cadens arboꝛ occiderit hominem: inculpabiles[e] sunt atqz innoxij: qz nec voluntate eoꝝ, nec desiderio homicidium perpetratū est. Si vero aliqua culpa eoꝝ vel neglectu, mouentis hoīs interitus cognoscit aduenisse, abijciendi sunt a gradu, et in sacro ordine nullatenus suscipiendi.

Item ex cōci. Suarmaciēsi.

¶ Decodem.

SEpe contingit dū quis operi necessario insistens arboꝛem inciderit, vt aliquis subtus ipsam veniens depūmatur: ꝛ idcirco si voluntate vel negligentia[f] incidentis arboꝛem factum est: vt homicida penitentie debet omnino submitti. Uz si nō ex voto, sed incuria illius mortuus est: non hec eum sentētia contingit. Si enim dum ille operi necessario fortassis incumberet, et iste iſperatus[g] occurrerit sub arboꝛe, ꝛ sub ipsa oppressus est: incisoꝛ arboris non tenetur pro homicida.

Item ex cōci. Triburiensi.

¶ Decodem.

SJ duo[h] fratres i sylua arbores succiderint: et appropinquāte casura ipsius arboris frater dixerit fratri, caue: et ille fugiēs in pressurā arboris ceciderit ꝛ mortuꝰ fuerit, viuens frater innocēs de sanguine germani diiudicat.

Premissis[i] authoritatib⁹ lapsis pmittitur[k] vt post pniam in suis ordinibus reparari valeant: ad maioꝛem aūt cōscendere post lapsum nulla eis authoritate permittit: immo penitus prohiberur.

Unde in Hilerdensi concilio legitur.

¶ Lapsi in suis ordinibus reparari possunt, sed nō ad maiora conscendere.

HJ q̄ altario sancto deseruiūt, si subito in flenda carnis fragilitate corruerint: ꝛ dño respiciēte digne penituerit: ita vt mortificato coꝝpoꝛe, cordis contriti sacrificiū deo offerant: maneat in potestate pontificis vel veraciter afflictos nō diu suspēdere: vel desidiosos prolixioꝛi tempoꝛe ab ecclesie coꝝpoꝛe segregare: ita tñ vt sic officioꝝ suoꝝ loca recipiāt, ne possint ad altiora officia vlterius promoueri.

ri. Et respondet concilium: si digne penituerint, in potestate epi sit vel veraciter afflictos non diu suspendere: vel desidiosos prolixiori tempore ab ecclesie corpore segregare: ita tamē vt sua loca retineant, et ad altiora nō promoueantur. qui si iterum ipsi lapsi fuerint, omni dignitate carebunt, nec habebunt nisi in fine communionem.

¶ Hi qui. Hoc ca. habes. xv. qō. vltī. hi qui.

¶ Sed exemplo. ¶ Casus. Dictum est supra q̄ lapsi post pniaz nō possunt ad altiora cōscēdere. Modo dicit Gratianus contrarium: qō ꝓbat exēplo beati Petri qui post trinam negationē nō solū pmansit apl'us, sed etiā factus est pastor totiꝰ ecclesie.

Mat. xxvj.

Considerandū. ¶ Casus Querit hic quare ipse gmisit petruz peccare negando seipm ad vocē ancille, quem facere disposuerat pastorem ecclesie? Et respōdet Gregorius. hoc esse permissum ex magne pietatis dispensatione: scilz vt petrus suā fragilitatē cognosceret: et in sua culpa disceret quales alioꝝ delictis parcere deberet: et alijs misereri posset.

a ¶ permisit. id est nō prohibuit.

b ¶ debuisset. Arg. dispensationem esse debitam.

c ¶ prepositit. Hoc verbo, Pasce oues meas: factꝰ est pincepꝫ. ¶ Et de electione, significasti. nō illo, Tu es petrus ꝛc. q: illud fuit ei dictum ante passionem. xxij. distinctio. sacrosancta.

petrꝰ p̄ ē verbā fuit facꝰ pa pa.

¶ dehꝰ plenꝰ xxj. dis. in nouo testō. Archi.

Idelio. ¶ Casus. Dicit Ambrosius in hoc capit. q̄ Petrus post negationem fortior resurrexit, et fidelior factus est: et maiorem gratiam recepit q̄s perdiderat. Factus est enim pastor ecclesie: vt qui infirmus fuerat in fide, ceteros in fidei stabilitate firmaret. Et pro solida deuotione quam habuit circa ecclesiam et circa homines conuertendos, dictus est petra: quod probat authoritate euangelij.

d ¶ Gratiam. Arg. q̄ potius est eligendus qui peccauit et penituit, q̄s qui semper fuit bonus: quia magis scit cōpati peccatoribus: vt. ē. capi. proxi. nam infirmus fortior resurgit. de peniten. distin. j. potest. et ibidem distinctio. iij. ille rex. Arg. contra. xij. distin. nos consuetudinem. ꝛ. xvj. qō. j. legi.

Eligendus potius est q̄ peccauit ꝛ penituit, q̄s q̄ nūquam peccauit.

e ¶ In nationibus. i. gentilibus.

¶ Item obijcitur. ¶ Hec est sexta ps huius distinctionis: in qua loquitur de penitentibus cum solennitate, et de bigamis: ꝛ mixti ponit. xiij. authoritates. Jo. de fan.

¶ Casus. Adhuc obijcit Gratianus q̄ lapsi nō possunt ascendere ad maiora: nam penitentes promoueri nō debēt: ergo nec ad maiora ascendere possunt. quod probat per sequentiꝰ capi. que loquuntur de solēniter penitentibus.

Mat. xvj.

Ex penitentibus. ¶ Casus Quidā episcopus ordinauit quendā solemniter penitentez. querebat quā pena deberet pati episcopus vel ordinatus. Et respōdet q̄ si epus ordinauit talem ignoranter, tm ordinatus deponitur: qa tempore ordinationis sue suū impedimētū nō manifestauit epo.. Si vero episcopus ordinauit eum sciens, etiam ipse ꝓbat testate ordinandi hoc: qa priuabitur. Sādē rectꝰ dicit pena patiatur epi cit penitentes: scopus qui sciēter nō dicit hic nō ꝓbat hoc ꝓ nec debet.

vj. ps.

Ex penitentibus quamuis sit bonus, tñ clericꝰ non ordinetur. si per ignorātiam f epi factum fuerit, a clero deponatur: q: se ordinatiōis tpe nō prodidit fuisse penitentē.

Ordinetur ciericus ex penitentibus: ꝛ si ordinatus, deponatur.

f ¶ Si per ignorantiā. Bene em potest ignorare cum crimionon ipse, sed alij examinent. xxiij. distinc. quando. extra de offi. archidi. vt nostrum.

g ¶ Non prodidit. Ex hoc capitu. videtur q̄ quilibet ordinandus teneatur prodere crimen suum: vt. xxiij. hic idu distin. ca. quando. ꝛ ca. vlti. ꝛ. lxxxj. distin. tantis. et capi. cta. Ar quicūq;. et. vij. q. ij. artaldus. in fine. Sic videtur q̄ in ch̄idia.

hoc ꝓ bant. c.

iure teneatur quilibet confiteri delictum suū si interrogatus fuerit: vt. xj. qō. iij. quisquis. ⁊ xxxv. qō. vj. si duo. et. xv. q. vlt. ca. j. ⁊ penul. Qō ꝯ. concedit, ⁊ dicit q̄ quilibet in examinatione ⁊ in iudicio tenetur confiteri crimen suum: sed in examinatione sufficit vt dicat q̄ in genere cōfiteatur se criminosum: ⁊ sic petat dispensationē. Sed si specialiter pro aliquo crimine fuerit interrogatus: tūc respondebit ⁊ dicet se fecisse inde penitentiā. nec ob. j. de pen. dist. j. §. his authoritatibus. vbi dicitur, non tibi dico vt te prodas: q̄ illud loquitur de penitente, q̄ se non debet i publico p̄dere. nisi em occultus peccator: prodat crimen suum, coram pluribꝰ debet dicere ⁊ prodere se: da. p̄dere est in publico dicere: vt. ij. qō. j. si peccauerit. sicut em episcopus nō pōt audire causam criminalem nisi cum clericis suis: vt. xv. qō. vij. episcopus. sic nec solus potest dispensare. qualiter enim probaret aliquis secū dispensatum esse, nisi coram pluribus factuꝫ esset: vt extra de schism. ati. fraternitatis. Alij dicunt q̄ nec in iudicio nec in examinatione tenet aliquis prodere se: quia deus occultat peccatum de quo aliquis penituit: vt. xxxij. qō. j. apud: et sic licitum est alicui redimere sanguinem suum quocunq̄ modo potest. ij. q. iij. §. notandū. ⁊. ff. de bonis eoꝝ qui ante sentē. l. j. sic et pōnotē suum. Sed nūquid clerico promouendo p̄eiudicat confessio sua, vt inde debeat puniri? videt q̄ sic: vt extra de elec. per inquisitionem. immo idem etiam videtur si extra iudicium fieret confessio: vt extra de excess. pla. cū sit graue. Dico q̄ non, nisi in solo hoc q̄ nō admittitur ad ordines: vt. xxxij. distin. quando. in fine. sic extra de excep. denicq̄. et est ea ratio quia licet confessus fuerit, tamen non punit: quia ad hoc non agebatur: vt dixi. ij. qō. vj. hoc quippe. idem dico si testis confiteatur crimen suum: vt probatur extra de accusa. inquisitionis. Joan.

a ¶ Putauerunt. hic signantur contraria que soluta sunt xxxvj. dist. qui ecclesiasticis.

Quicūq̄. ¶ Casus. Quidam penitentes ⁊ bigami ⁊ viduarum mariti ordinati fuerant in minoribus ordinibus: vel forte vsq̄ ad subdiaconatum. quesitum fuit a Siricio papa vtrum possint promoueri ad superiores ordines? Et respondet q̄ non: immo pro maximo beneficio debent reputare si tolerentur in ordinibus in quibus inueniuntur, oī spe p̄motionis eis adempta.

b ¶ Inuenitur. Sic ergo facilius dispensatur in ordine sumpto q̄ in suscipiendo: vt extra de renun. nisi cum pridem. quia turpius ⁊c. vt extra de iureiuran. quemadmodum. Uel vocat hic sacram militiam minores ordines ad quos possunt promoueri: vt. j. ea. placuit. et. vj. questio. j. capi. infames.

Si autē sciens eos ordinauerit talem: etiam ipse ab episcopatu suo ordinandi diuinitus p̄rāre priuetur[1]. Sūt sententie subiacebit eos si sciēs ordinauerit clericū qui viduā aut repudiatam vxorem habuerit, aut secūdam. ¶ Item Siricius papa Imerio episcopo.

¶ Bigamus, penitēs, vidue maritus, sacre militie se ingerens, sine spe promotionis in suo ordine permaneat.

Quicunq̄ penitens, qui cūq̄ bigamꝰ, quicunq̄ vidue maritus ad sacram militiam indebite et incōperēter irrepserit: hac sibi conditione venia a nobis intelligat relaxata, vt in magno debeat computare beneficio si adempta sibi omni spe promotionis, in hoc quo inuenitꝰ ordine ppetua stabilitate permaneat.

¶ Item ex cōcilio Gerūdensi.

¶ Nō phyleak a clero q̄ prestū languore per cōtionē penitentie benedictionē accepit.

Si verō[c] qui in egritudinis lāguore depressus penitētie[e] bñdictionē[e] (quam viaticū dicimꝰ) p cōtionē acceperit, postmodum reconualescens caput penitētie in ecclesia publice non subdiderit: si prohibitis vtijs nō detinetur obnoxius, admittat ad clerū.

¶ Item Hormisda papa omnibus episcopis per vniuersas prouincias constitutis.

¶ Qui ad penitētiā agēdam in monasterio reclusit: presbyter non ordinetur.

Si ille qui vltro petit penitentiā: cuius ea perfecte agat, non pōt eos aut pbr ordinari: ita vt etiā si per ignorantiā ordinatꝰ fuerit, ⁊ post ea conuincit pniam accepisse, deijciat: ille ergo qui inuitus

Scilz criminale cū agit ad depositionem: secus si esset ea vbi ageret ad p̄uationē bñficij ſm illud q̄ dicit. ⁊ no. xv. q. vlti. inscētiā. Ar.

prodere est in publico dicere.

paruo crimine solennem penitentiam facere promisit.

c ¶ Si vero. Quidam ita ponunt casum. Aliquis tempore egritudinis tale recepit mādatum a sacerdote, vt postq̄ conualesceret, solennem faceret pniam. talis non prohibetur a promotione, dum tū non steterit inter penitentes. Sed iste casus non placet: q̄ postq̄ sanatꝰ est talis, tenet stare in ordine penitentiū: vt. xxvj. qō. vj. qui recedunt. ¶ Item cum pnia talis non iniungat nisi pro graui peccato mortali: ergo post mortale peccatum non debet promoueri: vt. xxvj. qō. vj. ca. vlti. Alij sic ponunt casum. Quidam cōionem nō accepit quousq̄ fuit in periculo mortis. dubitabat de tali vtrum posset promoueri post sanitatem: q̄ non videbatur tunc vere penitens, qui timore mortis penituit. Et respōdet q̄ potest: hec fuit causa dubitationis, q̄ sicut non pōt promoueri qui in egritudine baptizatur: quia potius presumit et timore ex voluntate libera baptizatus: vt. lvij. dist. si quis in egritudine. idem videbatur de penitente tali: sed non est simile: quia multi omittunt ex deuotione q̄ non communicāt: vt de conse. dist. ij. quotidie. sed quicūq̄ differt baptizari in mora est et etiam in culpa.

d ¶ Penitentie. Penitentia infirmis non est imponenda, sed innotescenda. xxvj. q. vij. ab infirmis. Joan. Tu autem videas casum quem notaui. ē. ibi: alibi. B.

e. ¶ Benedictionem. Id est communionem.

Si ille. ¶ Casus. Due questiones facte fuerunt pape. Prima. An ille qui perfecte egit solennem penitentiam possit eos vel presbyter fieri? Et respondet q̄

Si Jho. ¶ Casus. Quidam in extremis laborans, pniaꝫ postulauit. cui sacerdos solennem penitentiam iniunxit puerō sibi commissione confirmationē. postea vero conualuit, penitentiā solennē sibi iniunctā non egit. queritur an valeat promoueri? Et rādet q̄ ex quo caput solenni penitētie nō suppositū, bñ potest promoueri, si aſs est dignꝰ. Intellige etiam hanc casum de illo qui non accipit corpus xp̄i vsq̄ ad articulum mortis: vnde non videbatur vere penitens. Qui tamen si non egit penitētiam solennem nec modo est criminosus: primo ueri pōt. Uel forte de illo intellige qui pro occulto et

non,et si fuerit ordinatus z de hoc convincat, debet deponi. Secunda, an ille qui inutilis detrusus est in monasterium ad agendā penitentiā, possit ad sacerdotium p̄mouer. Et respondet q̄ nō: q: nihil aliud dicendū est q̄ solenniter penitens ſm decreta sedis apostolice z canones.cc.z.xviij. episcoporum. Si autē contra factum fuerit: non solū temerarium, sed etiam periculosū esse nō dubito.

a ¶ In monasterium. Ergo pro alio quo delicto. alias esi non cogeret ibi manere. xx.q.j. ficut. et dic vt ibi notaui: et xvi. q̄ō. vj. de lapsis.

b ¶ Dicend⁹ est. propter similitudinem in ieiunijs z vigilijs. alias enim differt publica penitentia ab ingressu monasterij: vt j.xxiij. q̄st.ij. admonere.ij.q̄e.j. in primis. Cōtra. ibi epi missi in monasteriū ad agendas penitentiam, post sex mēses restituūtur ordini suo: sed ibi rēpo. aliter fuerunt missi, hic perpetuo. Ut dic q̄ ad superiorē non p̄t promoueri, vt hic: sed ad eundem potest redire: vt ibi dicitur.

NOn cōfidat. ¶ Casus In hocca. nouem impedimenta ponuntur que repellunt a promotione.

c ¶ Vel sine literis. ff. xxxvj. distin. illiteratos.

d ¶ Congruentia j.lxxvij. dist. in singulis ꝛc.

e ¶ Penitē tes. f. solenniter.

f ¶ Ab infimis. Sic.xxiij. distin. capi. vlti.

g ¶ Excludunt. Nisi in necessitate: vt j.c.placuit.

h ¶ Solenniter. Quia in hoc. q̄ predicta capit. loquuntur de penitentib⁹ non ad penitētiā agendā mittit in monasterium (qui vtiq; nihil aliud q̄ penitens dicendus est) qua conscientia ad sacerdotiū peruenire permittitur? Nemo mihi talia queliber contra auctoritatē ſc. apo. vel contra. cccxviij. epoz. et reliquoz canonum constituta obiciat: q: quicquid contra illoz definitionem (in quib⁹ spiritū sanctum credimus locutum) dictum fuerit, recipere non solū temerarium, sed etiam periculosum esse non dubito.

Item Gelasius vibis Rome episcop⁹ oib⁹ episcopis.

¶ Bigamus vel quilibet post penitentiam sacris non applicetur ministerijs.

NOn cōfidat quisq̄ pontificum fas esse bigamos, aut coniugia sortientes ab alijs relicta, siue quoslibet post penitentiam, vel sine literis, vel corpore vitiatos, vel conditionarios, aut curie publicarūq; rerū nexib⁹ implicatos, aut passim nulla temporis congruentis expectatione discussos, diuinis seruituros applicare ministerijs.

Item Innocentius.

¶ Penitentes, nec etiam clerici fieri possunt.

CAnones apud Nicenā constituūt, penitentes etiā ab infimis officijs clericorum excludunt.

Hoc non de quibuslibet penitentib⁹ intelligit: ꝫ de illis tm̄ qui post actā penitētiā secularis militie cingulum accipiūt.

De quib⁹ Innocentius episcopus scribit Victori Rothomagensi episcopo.

¶ Non debet fieri clericus qui post remissionem peccatorum militie cingulum habuit.

SI q̄s post remissionez peccatoz cingulū militie secularis habuerit: ad clericatū omnino admitti non debet.

Note z aliter intelligi: est q̄dā penitētia q̄ solēnis appellatur: q̄ solū semel tm̄ in ecclia cōcedit: de qua Ambrosius ait. Sicut vnum est baptisma, ita vnica est penitētia. Item non est secundus locus penitentie. Item Hieronymus. Reperiuntur q̄ plurimi qui sepius agendam penitentiam putāt, qui luxuriant in Christo. Nā si vere penitētiā ageret, nunq̄ iterandam putarent.

Item Augustinus ad Macedoniū.

¶ De eodem.

QUanuis caute z subtiliter z salubiter ꝓuisum sit vt locus humillime penitentie semel tm̄ in ecclesia concedatur, ne medicina nimis vtilis vilis habeat. tamen quotidie peccantibus nunq̄ per penitentiam venia negatur.

Hec autem penitentia quomodo imponenda sit, in Agathensi concilio legitur, in quo sic statutum est.

¶ Quomodo penitentes ad penitentiam accedant.

h SI quis post remissionem. Quia semel egit penitē tiam solennem, non p̄t fieri clericus. nec etiam solēnis miles: vt.xxxiij. q.ij. admonere. nec laicalem habitum potest deferre: vt.j.c.ca. vlti. tm̄ ſm regulā ecclesiasticā vi: uet: vt de peni. dist. v. contrariū. z ca. falsao. z est tantus tum. conueniendus sub iudice ecclesiastico vt.xj.qōne.j. aliud. Joan.

h ¶ Remissionē. peccatorum. i. baptisma: ꝓvt.lj. distinct. si quis post acceptū. z intelligede officiali qui sua executus est p̄cepta: vt.lj. distinc. capi.j.

¶ Potest z aliter.

¶ Casꝰ. Ponit hic aliam solutionem Gratianus: scilz q̄ est quedā penitentia solēnis, que reiterari non potest sicut nec baptism⁹.

QUanuis. ¶ Casꝰ. Macedonius inuenies q̄ pnie non est secundus locus, z q̄ vnica est penitentia sicut baptisma: dubitauit an quotidie peccantibus deberet pnia denegari. et ideo questuit ab Aug. quid iuris esset? qui respondit q̄ licet solennis pnia semel tm̄ concedatur, ne vilis reputetur: tamen priuata penitentia non dz quotidie peccantibus denegari. Seq. ff. patet: z q̄ō in eo dicitur, probat duobus capi. sequentibus.

i ¶ Ne medicina. Hec est vna rō quare nō iterat. f. ne vilis habeatur solennis penitētia, que est medicina: vt hic. Sed a q̄ est sacramētū: z signi ficat eiectionē ade de paradiso ff. e. in capite. z nō est facienda iniuria sacramēto: vt de pe. dist. iiij. ostēdit. z. j. q. j. sacra. Sta. tm̄ dixit q̄ ſm cōsuetudinē quarūdā ecclesiarum iteratur: vt de peni. dist. iij. ff. et persona.

k ¶ Vilis. Nota q̄ propter fugiendam vilitatem multa statuuntur: vt hic. z. xlv. dist. de iudeis. lxxx. dist. epi scopi. xxvij. q.ij. institutum.

l ¶ Penitentiam. priuatam.

ꝓ Inh⁹ d eiuit tio. f. xxvij. dist. in q̄ iter uallum dyesse e dimen. z

ꝓ Et ſz hoc non facit ad ꝓpositū gra ni. h.

ꝓ Pnia solēnis non iteratur.

ꝓ Sub. q̄ semel tm̄ fcta est. Vilitas est fugiēda.

Penitentes. ¶ Casus. Dicitur in hoc ca. q̄ sacerdotes debent imponere super capita penitentium manum exclusoriam vel benedictoriam et cilicium. et tunc ipsi penitentes debent deponere comas, et mutare vestes. quod si non fecerint, abijciantur. Juuenibus autem solennis penitentia non facile imponatur propter fragilitatem etatis. viaticuz autē omnibus in morte datur.

a ¶ Impositione Ab epō, ad quem solum spectat imponere solennē penitentiam: vt.j.ca. prox. et reconciliatio ad solum eum spectat nisi in necessitate: vt. xxvj. q.vj.c.j. z vlti.

b ¶ Comas. Sed nunquid deponet mulier comā, cum eiā ei solennis penitētia imponitur: vt. xxxiij. q.ij. ō his Respō. non: q; habet eam in signum subiectionis. xxx. dis. ca.ij. ideo autē comā deponet vir, quia aliquodo habitu vinet clericali †.j. de conse distin. v. dictum. et. lxxxj. di. dictum. z. xxxiij. q.ij. admonere. z.j. e. ca. vlti.

Mulierī āre p mitat. coma.

† Qđ ō tōsura z nō de vestib⁹ intelligitur. Zau.

c ¶ Juuenib⁹. Et si fuerit imposita, non ideo prohibentur cōtrahere. xxxiij. q.ij. in adolescētia. Alij autem nō possunt contrahere. xxxiij. qst.ij. de his. Idem dico de decrepitis: q; etatis ratio habenda est in penitentia. xxvj. q.vj. vj. tempora. z ca. hoc sit. sic presumitur magis, p sene q̄ p̄ iuuene: vt. xxxiij. distin. Fraternitatis.

Etatis rō in penitētijs est habenda.

d ¶ Omnibus. ij. quest. iij. si quis episcopum. contra. Illud terrotis est: vel hoc de penitentibus digne: ibi ficte. xxiij. q.ij. ligatur.

In capite. ¶ Casus. Dicitur hic q̄ volentes solenniter penitere debent in capite quadragesime se cū archipresbyteris z presbyteris suis episcopo ciuitatis ante fores ecclesie representare in tristi habitu, nudis pedibus: et eis in ecclesia introductis episcopus septem psalmos penitentiales decanter: deinde manum eis imponat: cineres et cilicium super capita eorum ponat: eos aqua aspergendo benedicta demum expellantur de ecclesia, sicut adam fuit de paradiso electus: et totus clerus eos cum responsorio psequat: z in cena dñica suis

Penitentes tempore quo penitentiam petunt impositionem[a] manuum, et cilicium super capita sua a sacerdote (sicut vbiq; statutum est) consequantur. Si autem comas[b] non deposuerint, aut vestimenta non mutauerint, abijciantur: et nisi digne penituerint, non recipiantur. Juuenibus[c] etiam penitentia non facile committēda est, propter etatis fragilitatem: viaticū tamē omnib⁹ [b] in morte positis non est negandum.

Item ex eodem.

¶ Que sint seruanda in solēni penitentia.

In capite quadragesime omnes penitentes qui publicam suscipiunt aut susceperunt[e] penitentiam, ante fores ecclesie se representēt episcopo ciuitatis sacco[f] induti, nudis pedibus, vultibus in terram demissis: reos se esse ipso habitu et vultu protestantes. Ibi adesse debent decani, id est archipresbyteri, [g] presbyteri parochiarum, z presbyter penitētium: qui eorum penitentiam et conuersationem diligenter inspicere debent: et secundum modum culpe penitentiam per prefatos [b] gradus iniungere[i]. post hec eos in ecclesiam introducant: et cum omni clero septem penitentiales psalmos in terra prostratus episcopus cum lachrymis pro eorum absolutione decantet: tunc resurgens ab oratione (iuxta quod canones iubent) manus eis imponat: benedictam[k] aquam super eos spargat: cinerem prius mittat: deinde cilicio capita eorum operiat: et cum gemitu crebius suspirijs denunciet eis quoniam sicut Adam proiectus est de paradiso, ita ipsi pro peccatis ab ecclesia abijciuntur. postea iubeat ministris[l] vt eos extra tanuas ecclesie expellant: derus vero prosequatur eos cum responsorio, scilicet: In iudore vultus tui vesceris pane tuo. vt videntes sanctam ecclesiam pro facinoribus suis tremefactam atq; cōmotam, non parupendant penitentiam. In sacra autē domini cena [m] rursus ab eorum decanis et eorum presbyteris ecclesie limīnibus represententur[n].

Hanc penitentiam nulli vnq̄ clericorum agere conceditur: atq; ideo huiuscemodi penitentes ad clerū admitti pro-

e ¶ Susceperunt. Ergo alio tpe potest penitentia imponi a sacerdote: z postea hec solennitas fit ab epo.

f ¶ Sacco. sicut fecit achab. de pe. di. iij. §. ecce.

g ¶ Archipresbyteri. Videtur ergo q̄ alius sit decan⁹ alius archipresbyter. et sic est contra lx. dist. ca.j. sed ibi ponitur hec dictio aut, subdisiūctiue Uel loquēr hic de rurali decano.

h ¶ Per pfatos. in parte capi. que hic non est. ad hoc facit. xxxiij. qst.ij. latorem.

i ¶ Iniūgere. Arg. q̄ episcop⁹ non potest iudicare de subditis suorū prelatorum: vt extra vnde de offi. ord. cuz ab ecclesiarum. Joan. dicit quod non est vera: cum sit iudex ordinarius omnū clericorum sue diocesis. sed dicitur ibi q̄ nō debet episcopus reuocare sententias excommunicationis iuste latas ab eorum prelatis sine eorū consensu. B.

† Sit pnitus quasi per fraudē. Et pnitus ipperscanda lum q̄ subditi imineret. ar. ff. de his qui. lex. subditi in facer dotib⁹. Jo. ff.

k ¶ Benedictam. Ut per eam tollantur venialia peccata: vt de cōse. dist. iij. aquam. z di. iij. nec quemq̄.

l ¶ Ministris. l. ostiarijs, ad quorū hoc spectat officium: vt. xxj. distinctione cleros. z. xxv. distinctiōe. perlectis.

m ¶ Cena. J. de cō secra. distinctio. ij. in cena.

n ¶ Representent. ita fit quolibet anno, q̄ vt tali die immittantur in ecclesiā. z ly stent in eccīa, non tñ cōmunicabunt cū aliis in eucharistia vel osculo: z sic erunt vsq; ad octauā pasche: z tunc iterū exibunt de eccīa, z erunt extra ecclesiā vsq; ad talē diē sequentis anni: z hoc fiet vsq; ad finē pnie. z ēt si bñ penitet, scdo vel tertio anno pōt ei reddi ingressus eccīe: vt. xj. q.j. de viro. z. xxxiij. q.ij. latorē. Qñq; ēt vsq; i finē vite manebit extra ecclesiā: vt. xxxiij. q.ij. admonere. z hec ita omissio fit a. ppio sacerdote, nisi solēniter debeat reconciliari eccīe, scz finito tpe penitentie: vel ētā ante si epō visum fuerit expedire. hanc ēm solus epūs potest facere: vt. xxvj. q.vj. capi.j. Zte solennis penitētia nō est imponenda nisi p̄ crimine manifesto z enormi qō rotā vbē cōmouit. xxvj. q.vj. ca. vlti.

¶ Hanc. ¶ Casus. Dicit Statianus in hoc. §. q̄ nulli

clericorum permittitur agere solennem penitentiam: et ideo hmõi penitentes non admittuntur ad clerum.

¶ Confirmandum. ¶ Casus. Dicitur q̃ si presbyter vel diaconus aliquid cõmiserit propter quod debeat a ministerio ecclesie remoueri: non tamen propter hoc eis solẽnis penitentia iniungatur, sicut laicis cõsueuit imponi. In fine dicitur q̃ rebaptizati ordinari non permittuntur.

s ¶ penitentib⁹. Nisi sit depositus tunc potest solennem penitentiam facere. et sic intelliguntur cõtraria de peni. dist. vj. sacerdos. † tamẽ publicam penitentiã potest facere sacerdos: vt. xxviij. dist. si presbyter. xxx. dist. si quis presbyter. 7. lxxxj. dist. si quis eps. et hoc p̃ publico crimie, nõ p̃ occulto.

† Ethᵃ pingit propter scanda lum qđ fubdit imineret. ar. ſ. e. de his fo. lxj. dist. b ¶ Rebaptizati. Scienter: vt. ſ. de cõſe. diſtin. iiij. qui vis. tamen in habitu clericali vel regulari semꝫ erũt: vt de consecra. di. v. dictum.

Illud. ¶ Casus. Questũ fuit an laici qui solennem penitẽtiã egerunt, mundati a contagione peccatoꝝ omnium valeant promoueri. Et responder Stiricius papa q̃ sicut clericus nõ p̃mittitur agere solennem pniam: sic nulli laicoꝝ post solennem penitentiam potest p̃moueri, cum dudum fuerit vas vitioꝝ.

c ¶ Par. l. equũ,

d ¶ Instrumenta. Id est ordines, vel vtensilia.

e ¶ Qui dudum. ſ. ſ. lxj. diſt. in ſacerdotibus. Arg. cõtra. ſ. ea. ferrum. et. xxxiij. q. ij. admonere.

Hienum. ¶ Casus. Quidam quesiuit a Leone papa an presbytero vel diacono solennis penitentia sit imponenda? Et responder q̃ non: quia sic est traditum ab apostolis vel apostolicis. Sed huiusmodi lapsis secretus locus est requirendus: scilz monasterium vbi si digne peniteant, valeant ad statum pristinum reduci. Quod dicitur in sequenti. ſ. patet.

Ne clericis nõ imponatur maius tanꝫ penitentibus.

Confirmandum est vt si quãdo presbyteri vl diaconi in aliqua grauiori culpa conuicti fuerint, qua eos a ministerio necesse sit remoueri ad tempus: non eis manus tanꝫ penitentibus[a] vel tanꝫ fidelibus laicis imponatur: neq; vnq̃ permittendum est vt rebaptizati[b] ad clericatus gradum promoueantur.

Item de Siricius papa.

Nec clerico penitentiã agere, nec penitẽti ad clericatum accedere permittitur.

Illud quoq; nob⁹ par[c] fuit prouidere, vt sicut penitentiam agere nulli vnq̃ conceditur clericoꝝ, ita post penitudinem ac reconciliationem cuiꝫ laicoꝝ non licet honorem clericatus adipisci: quoniã quanuis sint omnium peccatoꝝ contagione mundati, nulla tamen gerẽdoꝝ sacramẽtoꝝ debent instrumenta[a] accipere, qui[c] dudum fuerunt vasa vitioꝝ.

Item Leo papa.

Presbyteris t diaconibus tanꝫ penitẽtibus non debẽt manus imponi.

Alienum est[f] a consuetudine ecclesiastica vt qui in ꝓsbyteralꝫ honore, aut diaconij gradu fuerint conse-

f ¶ Alienũ est. hec oia ca. loquunt de solenni pnia.

g ¶ Successio. Nec tamen credendum est statim q̃ causa penitentie sit in monasterio. nam quandoq; boni viri ingrediuntur monasterium: quia meritum augere desiderant. xxvij. qõne. ij. sunt qui dicunt.

crati, hi p̃ crimine aliquo per man⁹ ipositionẽ remediũ accipiant penitendi: qõ sine dubio ex aplica traditiõe descendit, sm qõ scriptum est. Sacerdos si peccauerit, quis orabit pro eo? Unde hmõi lapsis ad promerendã miam dei priuata est expetenda successio[g]: vt illis si satisfactio fuerit digna, sit etiã fructuosa. Probatur etiã authoritate Toletani cõcilij huiuscemodi penitentes ad clerum non admittendi.

In quo sic statutum est.

Causa necessitatis ad clerum penitẽtes admittantur.

Placuit vt penitentes nõ admittant ad clerũ nisi tm si necessitas aut vsus[h] exegerit: tunc deputent inter ostiarios vel iter lectores, ita vt epistola[i] vel euãgelium nõ legant. ¶ Si qui autẽ ordinati sunt in diacones, inter subdiacones ita habeant, vt manus non imponant[k], nec sacra cõtingãt. Eum vero penitentem dicimus qui post baptisma aut pro homicidio aut pro diuersis criminibus grauissimisq; peccatis publicam penitentiam gerens sub cilicio, diuino fuit reconciliatus altario. Apostate[l] quoq; ad clericatus officium admitti non debent. Ut in concilio Arelatensi secundo.

Ad clericatus officiũ non admittantur apostate.

Arg. q̃ difficilius dispensatur cum penitente cꝫ cum bigamo: † vt. xxxiij. distin. lector.

k ¶ Non imponant. i. non ministrent in officio subdiaconatus, sed tm nomen habeãt: et habeant locum subdiaconoꝝ in choro et in cibo. Et est ſ. xv. q. viij. q̃ admiserit. et cap. ſi quis presbyter.

¶ Apostate. ¶ hec est septima pars huius distinctio. in qua tractat de apostatis. Jo. de fan.

l ¶ Apostate. Apostate dicunt retro abeũtes a fide,

Lxvij. a.

vij. ps. † Dicit l. h° ſi est verꝫ ſz ē ar. q̃ magis est dispẽſã dũ. Sz dictum hoc est verꝫ in quo cõsentit. Jo. ō f. Apostate q̃ dicunt.

religione vel clericatu, xxvj. qõne vlti. non obseruetis. Joannes.

HIqui. ¶ Casus. Quidam clerici relicto clericali habitu ad seculum redierunt: quare questũ fuit in concilio Arelatensi an debeant admitti ad cõmunionem corporis christi: et respõdet q nõ, nisi resipiscãt, nec etiam ad clericatus officium admittãtur. Post penitentiam vero habitum secularẽ nõ assumant. quod si fecerint, excommunicentur.

† Sub, dimittat. qõ itelligę vt dixi ſ. ſ. p. pri. Ar.

a ¶ Ad secularẽ. Quod fieri non licet: quia qui semel habuit tonsurã clericalem, semp vtetur ea: vt. xxxij. distinct. si qui clerici. xx. q. iij. eos. Joan. hoc tene pro certo q in minoribus ordinibus cõstitutus potest ꝓtrahere, et ad seculũ remittere dicit: nec tunc debet ferre tonsurã: nec apostata iudicatur: vt et de clericis. conius. Joannes. Si autem retinendo ecclesiã dimittens habitum, vel religiosus religionem † suam apostata iudicatur: vt et de apostatis. ca. j. et vlti.

† Adde to q in minoribus ordinibus cõstitutus potest ꝓtrahere, et ad seculũ remittere dicit: nec tunc debet ferre tonsurã: nec apostata iudicatur: vt et de clericis. conius. Joannes. Si autem retinendo ecclesiã dimittens habitum, vel religiosus religionem † suam apostata iudicatur: vt et de apostatis. ca. j. et vlti.

b ¶ Secularem. Quicquid interim acquisierint, cedet † Sub. monasterio. xxiij. qõ. ij. abbates. et. C. de episco. et cleri. l. fine q̃d vlti. ſ. hoc etiam.

c ¶ Ab ecclesia. vt. ſ. e. dist. si quis post remissionem.

Hi qui post sanctã religionis ꝓfessionẽ apostatant: et ad secularẽ redeũt conuersationẽ: et postmodum penitentiã remedia nõ requirunt: sine pnia cõtritionem penitus nõ accipiant: quos etiã iubemus ad clericatus officium non admitti: et quicũq ille sit, post pniam habitũ secularẽ accipere nõ presumat: quod si presumpserit, ab eccl'ia alienus habeat. ¶ Distinctio.lj.

Hce q criminosi, vel non vere penitentes vel publicam penitentiam agẽtes a sacris prohibentur ordinibus. Adiecit quoq; sancta mater ecclesia vt curiales, aut post baptisma militantes, aut in foro decertantes, a sacris prohibeantur ordinibus.

Hnde ait Innocentius papa. ¶ Post baptismum militantes, vel in foro decertantes, a sacris prohibentur ordinibus.

Aliquantos ex his qui post acceptam baptismi gratiam in forensi exercitatione f versati sunt, et obtinendi pertinaciam susceperunt: accitos ad sacerdotium g esse comperimus: de quorum numero aliqui prohibentur ad sacerdotium assumi. aliquantos. ¶ Qui tuor genera hominum notantur in hoc capitulo: scz aduocati, milites, curiales id est officiales, et histriões: q̃ postq̃ exercuerũt officia sua, fiũt in sacerdotes ordinati ab episcopis hispane. Quidam etiã ex eis qui histriones fuerant, facti sunt episcopi. Scribit ergo Innocẽtius papa cuidam archiepiscopo: et dicit q tales non debuerũt promoueri. sed propter scandalũ quod inde fieret in prouincijs hispanorum, patienter toleratur eos. Uruntamen prohibet ne decetero tale fiat: et si contra factum fuerit, ordinati cum suis ordinatoribus deponentur.

Hce. ¶ Item. Supra ostensum est q criminosi et solenniter penitentes promoueri non possunt. Innocentius vero. ij. dist. ostendit etiã q curiales et armata militantes et aduocati promoueri non possunt.

d ¶ Adiecit quoq;. Tripler assignatur ratio quare officiati siue curiales non promouẽtur. Una est ratio, quia frequenter contrahunt irregularitatem ex officio suo: vt. ſ. c. j. et. ij. Secunda quia multum molestatur ecclesia curialer cum tales repetuntur: vt. ſ. ca. ij. et. iij. Tertia ratio, quia q̃ honesta curie officiũ ꝓsumitur contra eos q non causa religionis ordinentur, sed vt fugiant ratiocinia. iiij. dist. legem. † Quidam addunt duas alias rationes: scz q ecclesia tristatur de eis, pcu eis cum repetuntur, de quibus gaudere deberet. Item rant vt propter voluptates quas forte habuerunt in suis officijs vt inhonestũ. Qñq; ꝓ strictę dãr

supra distin. proxi. clericum.
a ¶ Ex militia. Id est militibus.
b ¶ Et curialibus. Id est officiatis.
c ¶ Voluptates. Id est ludicria, quibus voluptatib⁹ exercitabantur homines.
d ¶ Et editiones. que narrabantur voluptatis causa seu q̃ edita erant ab hominibus: scz turpes fabulas vt cantus.
e ¶ Discutiẽda. i. corrigenda.
f ¶ Remittẽda. Arg. ratione scandali aliquid tolerari. sic supra dist. iiij. denicz. xxviij. distri. de syracusane. et notaui. xliij. distin. confessationes.
Item argu. q̃ aliquid phibetur fieri: factum tamẽ tolleratur. vij. q. j. si oleum. ẽps in diocesi. ff. de do. sponsio. proxi. quicunq; Joan.
Ecclesiastica.
¶ Casus. Querebat vtrum aliqui qui seua exercuerunt iudicibus obtẽperando, possint promoueri? Et respõdet Inno. Si hoc fecerũt postq̃s fideles sunt facti, promoueri non possunt. Idez dicit de curialibus: quoscũq; quidaz etsi de iure promoueri possint, in ecclesie tribulationem sustinent cum a curia repetũtur, promoueri non debent.
g ¶ Fidelis. id est post baptismum.
h ¶ Administrauerit. curie in seuis actibus.
i ¶ Qui debeant. ex merito vite. Et est arg. hic q̃ si aliquid est pro me, z aliud contra me, magis iocer mihi q̃ est contra me, ẽps prosit id q̃ est, p me. sic. lvj. dist. si mael. et. ff. qui. ad li. pcla. nõ iz. l. vltı. z ex de offi. delega. sup questionum. ¶. si vero. in fi. Arg. contra. ff. de iure fisci. non intelligitur. ¶. j. z extra de sente. z re iudica. causaz. in fi. Solu. primum regulare propter promptitudinem ad malum. xxj. questio j. omnes. alia casualia propter restrictionem dolimali. extra de do. z contra finem. z quia non est delegatus a principe.
k ¶ Sepe. Arg. aliquid statui propter cautelam futurorum. vt. xxviij. distinc. de syracusane. liij. dist. generaliter. xxiij. distin. in nomine.
Reterea. ¶ Casus. Quidam volebãt promoueri curiales. consulimus fiat papa sup hoc a quodã archiepiscopo, scilicet an possent promoueri? Et respon. q̃ nõ propter tres rationes. Prima est: quia maiorem tristitiam habet ecclesia de eis reuocandis, ẽps habuit gaudium de aduentu eorum. Nam imperator presens quãdoq; instituit supradicto archiepiscopo presente vt tales in minoribus non solum ordinibus ordinati, sed etiam ad sacerdotium promoti reducerentur. Secũda ratio est, quia tales in suis officijs voluptates turpes exercuerit. Tertia ratio est, qt prefuerunt vel interfuerunt apparatibus z ludis inmorum.
l ¶ Functionib⁹ id est officijs. et intelligit de his qui alicui officio obligati sunt: vt tutores et curatores vt procuratores, qui finito officio suo licite promouentur: vt extra de obliga. ad ratiocinia. capitu. vnico. Nam qui ex administratione aliqua est obligat⁹ reipublice, non pot̃ prohibere ad honores: vt. ff. de tus ad mune. et hono. relicto. ¶. debito. facientes. secus si obligatus ad scribendum aliquid, forte iuramento: num quid talis pot̃ conuerti in monasterium? Dicit hug. q̃ sic: nec fit iniuria illi cui seruire tenetur: quia instinctu spiritus sancti fit, sic. xxij. questione. v. bros dicit. argu. pro eo ex de voto. scripture. z extra de cõuer. scripsit conuersatorum. ex publico. et capit. vlti. z. xxxiij. questio. q̃ sine. ij. cap. admonere. xix. questione. ij. due. sicut soluitur. intelligo ingratitudo religionis ingressu: vt. xix. q. iij. ca. j. Sz econ de dutra videtur q̃ etiam mortuus debitor non potest sepeliri ctis exinuito creditore nisi satisfaciat ei: vt extra de appel. qua pensis fronte. Satis videtur q̃ possit intrare: et q̃ monasterium non in amplius tenetur, ẽps ad ipsum pertinuerit: xvj. q̃. vj. de laniat per successionem aliquam: vt. xix. questione. vlti. si pfis. ff. qua. Vel dic q̃ in monasterio existens potest exequi ta de cessario officium, dum tamen non negligat diuinum obsequiũ: bo. is q̃ vt. xcj. distin. clericus.
m ¶ Muneribus. i. officijs munerum minorum.

a ¶ Instabat.tamen facti sacerdotes non restituunt. luij.dist.ex antiquis.

SIquis post. ¶ Casus. Aliquis ex preceptovel authoritate maioris post baptisma cingulum militare accepit ad verandum fideles,et necauit. Quesitum fuit in concilio Toletano an possit.promoueri. Et respondet q de iure promoueri nō potest: et si nō peccauerit et dispensatiue ad maiores ordines fuerit promot⁹:diacon⁹ tamen fieri non potest.

b ¶ Si quis. pone casum.j.de peni.distinct.j.si quis eum telo. Alij ponunt casum de officiali.

c ¶ Militauerit. milites (vt videf) nō possunt promoueri sine licentia pape.xix.queſt.iij. monasterijs.Sz intelligo illud de his q irregularitatem contraxerūt. † vnde non concedo q hoc solū impediat promotionem, q si dō.vt no.j.xx. q.ij. p̄sens. in gl. arg. q. ꝛc.

Milites an promoueri possint.

† Et in hoc casu loqr hoc ca. si dō.vt no.j.xx. q.ij. p̄sens. in gl. arg. q. ꝛc.

cum positus cognouisti: quib⁹ non solum inferiores clerici et curialibus,verūetiam in sacerdotio constituti,ingens molestia vt redderent̄ vnitabat[a].

Item ex conci. Toleta.iij.

¶ Non promouendus ad diaconatum qui post baptismum ad fidelem necādum accinct⁹ fuerit.

SIq̄s[b] post acceptū baptismū militauerit[c], et cingulum[d] ad necandū fideles:etiā si grauia nō admiserit:si ad clerum[e] admissus fuerit[f], diaconi non accipiat dignitatem.

Item ex conci. Toleta.iij.

¶ A quibus debet esse unus quis in episcopū ordinat̄.

QUi in aliq̄[g] crimine deprehenti sunt:qui infamie[h] nota aspersi sunt: qui scelera aliqua per publicam penitentiā se admisisse cōfessi sunt:qui in hereſim lapsi sunt, vel qui in hereſi baptizati sunt,aut rebaptizati esse noscūtur:qui semetipsos abscideruntaut qui naturali defectu mēbroū minus habere noscunt:q secūde vxoris p̄iunctione sortiti sunt, aut numerosa cōiugia frequētauerunt:qui vidua vel a marito relictam duxerūt,aut corruptarū mariti fuerūt:qui cōcubinas[i] aut fornicarias habuerunt:qui seruili conditioni obnoxij sunt:qui ignoti sunt:qui neophyti vel laici[k]:q̄ seculari militie dediti sunt:q̄ curie neg⁹[l] obligati sunt:q̄ inscij literarū: qui nōdū ad.xxx. annos peruenerunt: qui per gradus ecclesiasticos non ascenderūt: qui ambitu honorem querūt: qui honorem muneribus obtinere moliunt:qui a decessoribus[m] in sacerdotium eligūtur.

¶ Sz necille deinceps sacerdos erit quem nec clerus nec populus propriae ciuitatis elegit:vel authoritas metropolitani,vel cōprouincialiū sacerdotum assensus nō exquisiuit. ¶ Quicunq; igitur deinceps ad ordinem sacerdotij postulat⁹, et in his que predicta sunt exquisit⁹,in nullo horum deprehensus fuerit, et examinatus p̄babili vita z doctrina extiterit: tunc p̄m synodalia vel decretalia cōstituta,cum omniū clericorum vel ciuium voluntate abvniuersis cōprouincialibus episcopis,aut certe a trib⁹ in sacerdotem die dñico[m] consecrabitur, conuenientibus ceteris q̄ absentes sunt suis literis, et magis authoritate vel presentia eius quivere metropolitanus episcopus est consecrandus ibi vbi fuit metropolitano postea cuerit. Metropolitanus autem est consecrandus in ciuitate metropolitana suis suffraganeis.

a ¶ Militauerit. milites (vt videf) nō possunt promoueri sine licentia pape.xix.queſt.iij. monasterijs.Sz intelligo illud de his q irregularitatem contraxerūt. † vnde non concedo q hoc solū impediat promotionem, q si dō.vt no.j.xx. q.ij. p̄sens. in gl. arg. q. ꝛc.

b ¶ Si quis. pone casum.j.de peni.distinct.j.si quis eum telo. Alij ponunt casum de officiali.

c ¶ Militauerit. milites (vt videf) nō possunt promoueri sine licentia pape.xix.queſt.iij. monasterijs.Sz intelligo illud de his q irregularitatem contraxerūt. † vnde non concedo q hoc solū impediat promotionem, q si dō.vt no.j.xx. q.ij. p̄sens. in gl. arg. q. ꝛc.

d ¶ Ac cingulū, id est characterem militarem: vt.j. q. j.quod quidam.in fine.

e ¶ Si ad clerum.i.subdiaconatum.

f ¶ Admissus fuerit.ex dispensatione.

QUi in aliquo. ¶ Casus. Hoc capitu.diuiditur in duas partes. In prima parte assignantur.xxvj. impedimenta que repellunt ab episcopatu, vel archiepiscopatu, vel etiā ab alia dignitate. In secūda parte que incipit ibi. Sed nec ille: dicitur q̄ episcopus debet eligi a clero z a populo ciuitat⁹ authoritate metropolitani: qui postea legitime examinatus ab omnibus episcopis de p̄uincia, vel a tribus de consensu aliorum,die dominica consecretur authoritate metropolitani, z vbi ipse elegerit. Metropolitanus vero in ciuitate metropolitana ab episcopis sue p̄uincie consecrabitur. Et si ordinati vel ordinatores cōtra hoc egerint, honoris sui periculo subiacebunt.

g ¶ Qui in aliquo. Primo ponit viginti⁹ impedimenta que impediunt promouendum episcopum. Secundo dicit q̄ episcopus ad minus a tribus episcopis est cōsecrandus ibi vbi fuit metropolitano postea cuerit. Metropolitanus autem est consecrandus in ciuitate metropolitana suis suffraganeis.

h ¶ Infamie. etiam de facto: vt dicitur.ij.q.j.ſtio.vij.capli Cum apostoli.

i ¶ Qui concubinas. Ex hoc videtur q̄ episcopus vbi ipso facto non dispenset. Si enim ipso facto dispensaret, quare hic patur promouēdus hoc concubinarium,cū tamē cum ipso possit dispensare ipso facto vt extra de iudi. at si clericus. et ma facit ad hoc. lxxij. vbi distinctione.si qui. et extra de schisma. fraternitatis. et extra de preben. refe rente. Item secundum hoc episcop⁹ semper diceret se dispensasse, vt sic non puniretur. Quum autem ipso facto dispenset, proba tur extra de fil. p̄s by. veniens. et.xx. viij. distinctio. dicitur coni. et extra q̄ ma. ac.non pos. per tu. as. liij. distinctio. ne. si seruus. et extra de restitu. spo. literas. Opinioni. vbi habes q̄ eccle sia mandando vel dissimulando dispensat. Et hoc credo q̄ circa notum solo facto dispensat, sed non circa ignotum: quia noti examinatione non egent. vt.xlvij. distinctio. de petro. Consulo tamen q̄ eestes vel literas habeant super dispensatione facta sibi. Vel dic q̄ hic redarguuntur illi qui ex contempta ordinant aliquos non examinando eos: vt.lxxij. distinctione dictum, et ca. quicunq;. et tantum indiscreta dispensatio redarguitur hic et in omnibus similibus. extra de preben. de multa.

k ¶ Laici. Non enim repente de laico fiet episcopus. lxj. distin. ca.j.z.ij.

l ¶ Quia decessoribus. nisi in hoc papa dispensauerit: vt. vij. q.j. peristi.

m ¶ Dñico.hora tertia. lxxv. dist. q̄ die.

Metropolitanus in propria ciuitate consecrandus est

¶ Metropoli. metropolitanus: vt hic, ⁊.lxiij. dist. metropolitano.

b ¶ Conuenientibus. hic habes q̄ metropolitanus cō secrandus est a suffraganeis: vt.lxvj. distin. cap. j. extra de temp. ordi. si archiepiscopus. et in auc. de eccle. ti. §. j. col. ir. Argu. contra. xxiij. qō. j. pudenda. vbi dicitur Archi: q̄ a papa sit consecrāndus ⁊ q̄ grand⁹. sed primū dus est de iure: papa est de iure: tamē iam prescripsit cōtra ius illō.

Ut vero.

¶ Cal⁹. Supra in proximo capitulo dicit q̄ qui per gradus ecclesiasticos non ascenderunt, non debent esse episcopi. cuius verbi occasione supponit hic iij. distinct. in qua ostenditur q̄ si q̄s pretermisso ordine minori ascenderit ad maiores non superbia, sed negligentia: abstinere debet a maioribus donec pretermissum ordinē suscipiat.

Solicitudo.

¶ Cal⁹. Quidam clericus ordine subdiaconatus pretermisso negligēa potius q̄ cōtempta, factus est diacon⁹ et presbyter. quare quesiuit Constantien. episcop⁹ an posset in officio diaconi vel psbyteri ministrare. Et respondet Alexand. Tandiu cesset ab officio sacerdotali, donec in proximo quatuor tempoum ieunio recipiat subdiaconatum. Sacerdos q̄ non effugiat c ¶ Subdiaconatus. Videtur ergo alijs ordinib⁹. q̄ aliquis promoueatur in sacerdotem Vbi ⁊ qui nullum habuit ordinem: vt laicus qui fit sacerdos secundum hug. sed huic ob. xl. distinct. sicut. et extra de pres. non bapti. veniens. Sed contra ⁊ hu. extra de cle. per sal. promo. ca. vnico. episcopus autē non Idem potest esse nisi fuisset sacerdos: ⁊ vt extra de excess. prela. ex literis. in fin. de hoc dixi. xl. distinct. sicut. Si vero dus, et non baptizatus promoueretur vel chrismaretur, nullum reciperet sacramentum: quia baptismus est tamen sacramentorum: vt. xxxij. distinctio. §. verum. nisi enim postrum sit fundamentum, nihil potest superedificari: vt. j. queſt. j. cum paulus. Et est argu. q̄ preposterato facti non vitiat factum. Argu. contra. vij. queſt. j. nihil. xxiij. dist. quotundam. de consec. dist. iij. omnis. Jo. Sol. dicas q̄ laicus recipit ordinem sacerdotij, et etiam episcopatus: † quia character imprimitur si cōferatur in forma ecclesie ab eo qui potestatem habet: vt extra de cleri. per sal. ꝓmo. c. j. et hoc dum modo sit baptizatus: nec decre. illa ex literis, in aliquo contradicit. B.

† Si intelligas q̄ primo recipiat sacerdotiū ⁊ p⁹ epatuz verū dicit. alꝫ falsū ē: q̄ nec i epatu i primi character fm quosdā Sz alij ꝛ. ar. ex de renun. p⁹ trāslationem. §. vlti. vbi de hoc ex ordi. ab epo q̄ renū. epi. c. j. Archi.

Curiales aūt

¶ Tasuo. Assignatis. §. quatuor rationibus in ij. dist. in ca. designata. ⁊ in cap. preterea. et in. c. j. quare curiales a promotione repelluntur, subiungit. iiij. dis. in qua assignat q̄n tam rationem: q̄ scilicet nō voto religionis fiunt ecclesiastici, sed vt officiozum suoz ratiocinia fugiāt, ad ecclesiā se trāsferūt.

Unde Grego. pa. scribit lib. viij. registri oibus epis de lege Mauricij augusti.

¶ Quare esse constitutū ne curiales ordinentur.

Legē quā e pijssim⁹ imperator dedit (ne forte alsch q̄ militie vel ratiōib⁹ sunt publicis obligati, duz causarū suarū periculū fugiūt, ad ecclesiasticū habitum veniāt, vel in monasterijs cōuertant) vestre studui fraternitati transmittere, ob hāc maxime causam, q̄ hi q̄ secli actiōib⁹ iplicati sunt, in clero ecclie prepostere suscipiēdi nō sunt: ⁊ q̄ dū in ecclīastico habitu non dissimiliter q̄z prius vixerāt, viuūt, nequaq̄z studēt seculū fugere, sz mutare. q̄ si etiā tales q̄ z monasterium petunt, suscipiendi nullo modo sunt, nisi prius a ratiocinijs suis voluerint causa religionis intrare monasteriū, non recipiantur nisi prius a publicis ratiocinijs fuerint absoluti. In secunda parte que incipit ibi, Si qui vero: dicitur q̄ militres non sunt propue in monasterijs suscipiendi, nisi vita eozum subtiliter inuestigetur: ⁊ per triennium in habitu laicali fuerint probati.

d ¶ Curiales. hic assignat terniā causam quare curiales non promouentur. Jo.

Legem. ¶ Cap. hoc capi. diuiditur in duas partes. In prima parte ostendit Grego. q̄ qui militie vel qui rationibus sunt publicis obligati: nec in clero, nec in monasterio suscipi debent quia vitā seculi nolūt fugere, sed mutare. cum eodem modo viuant in ecclesia sicut in seculo: et hoc probatur per legem mauricij imperatoris. sz

† Addeq̄ no. §. di. lj. in fū. i. gl. vnica.

e ¶ Legem quam pijssimus. Nota qualiter ex sequenti facto et precedenti probatur medium: vt. xx viij. distin. quia. Nam ex bona vita precedente et sequente presu-

nik mediū.s.q̄ bono zelo petierit habitū monachalē.

a ¶ Ex militaribus. Milites non impedit religio sacramenti: quia z clerici sacramento tenentur episcopis: vt xvij. dist. cp̄s. et tamē eis inuitis possunt intrare religionem. xix. questio. ij. due.

Religionis asperitas in q̄ habitu p̄bāda ē.

b ¶ In suo. No. q̄ in suo habitu q̄ ꝯ probandus est, vt hic, et. liiij. dist. multos. z extra de regul. super eo. et xvij. q.j. si quis incognitus. Dicunt tamen quidā q̄ potius in monachali habitu probādus sit: quia non solum alij ipsum probabunt, sed etiā ipse probabit asperitatem ordinis z habitus ipsoꝝ: qđ non potest facere i sua veste. Joan. Sed certe liēz iura quedam dicant q̄ in p̄prio habitu sit probandus quis, ꝑsuadet tudo tamē sē in cōmu. z trariū habet, z decr̄e. etiam contradicit. extra de reg. statuimus.

† Ubi de hoc videas. ‡ Nota. qđ dr hu. q̄ si vtra z cōditio nota p̄bat per biēnium. z sic loq̄t p̄ce. ca. gonsalvus. Sic ꝯ dicitio nota est, sed vita ignotatūc q̄ si vtraq; s. cōditio et vita sit ignota, vel saltē cōditio: tūc nō est promouendus, et ita est. et sic loq̄t p̄ce. c. si ea. quicūq; z in ca. nullus. Si vero sunt ecclesiarum, qs ignotus. et ad. c. nūtiere seruos suos pleno iure, nisi det p̄lat⁹ suos legē. et eiusdem meriti. xij. quest. ij. episcopus qui. nec tunc plen. iure manumittit, vt ibidem colligitur. De hoc distingue vt extra de ser. non ordi. eo libentius. z de reb. ec. nō eos.

c ¶ Per triēniū. Incognitus p̄batur per triennū vt hic, z. vij. qō. ij. si quis incognit⁹. sed laicus cognit⁹ per biēnium. xix. q. iij. monasterijs. z clericus notus per annum. xvij. quest. ij. gonsalv⁹. z vel forte notus statim potest recipi. extra de regu. ad apostolicam. Sed hodie non debet, per decre. Allexā. iuj. extra eo. non solum. In cruce signatis statuitur dimidius annus. extra de regu. c. j.‡

Ad hec dicit. Argu. q̄ si aliqua sunt publice facta, ne: primo postea auditur contradictor. vij. questione. j. licet et ex xvj. distinctio. quod dicitis. z. xij. questio. ij. qui z huma. nonis. si. extra quinta. accu. post. capi. vlt. Argu. contra. xv. dicere. q. vj. ca. j. in fi.

Seruus ad clericatus officium non promouendus.

Nullus ep̄oz seruum alterius ad clericat⁹ officiū p̄mouere p̄sumat, nisi forte eorum[e] petitio aut volūtas[f] nūs publicis fuerint absoluti.

¶ Si q̄ vero ex militarib⁹[a] viris annumerari i monasterijs festināt, non sunt temere suscipiēdi, nisi vita eoz subtili⁹ inq̄sita fuerit: z iuxta normā regulārē in suo[b] habitu per triēniū[c] ꝓbati, tūc monasticū habitum deo authore suscipiāt.

¶ Distinctio. liiij.

Seruī autē ordinari prohibentur, nisi a p̄prijs dominis libertatē legitimā consequantur.

Unde Leo ep̄s scribit omnibus episcopis.

¶ Seruus ad clericatus officium non promouendus.

Nullus ep̄oz seruum alterius ad clericat⁹ officiū p̄mouere p̄sumat, nisi forte eorum[e] petitio aut volūtas[f] accesserit qui aliq̄d[g] sibi in eo vēdicāt potestat⁹. debet esse immunis ab alijs, qui diuine militie est aggregandus: vt a castris dñicis quibus ascribit⁹, nomen et⁹ nullius necessitatis vinculis abstrahatur.

Item ex ꝯcilio Triburiensi.

¶ De seruili cōditione nullus ad sacros ordines deueniat.

Nulli de seruili conditione ad sacros ordines promoueantur, nisi prius a p̄prijs dominis legitimā libertatem consequantur: cuius libertatis charta ante ordinationem in ambone publice[d] legat: et si nullus contradixerit, rite cōsecrabuntur. Porro seruus non canonice consecrat⁹ post ꝯ de gradu ceciderit[i] eis ordinationis sit cuius fuerat ante gradum.

Item ex concilio Magūtinēsi capitulo. vij. Palea.

Nulli. ¶ Quesitum fuit in concilio Triburiensi vtrū seruus sit promouendus? Et respondet q̄ non nisi prius a domino plenam libertatem consequatur: charta cuius libertatis prius in publico legatur: z si null⁹ cōtradixerit, ordinetur. Si vero aliquis seruus per ordinationem fuerit ordinatus, deponatur: z eiusdem sit conditionis cuius ipse ante fuit.

h ¶ publice. Argu. q̄ si aliqua sunt publice facta, ne: primo postea auditur contradictor. vij. questione. j. licet et ex xvj. distinctio. quod dicitis. z. xij. questio. ij. qui z huma. nonis. si. extra quinta. accu. post. capi. vlt. Argu. contra. xv. dicere. q. vj. ca. j. in fi.

i ¶ Ceciderit. ita sit seruus sicut prius, nisi sit presbyter vel diaconus: vt. j. ea. ex antiquis. Sed nunquid gau non debet talis priuilegio clericali quantum ad canonem nonne si quis suadente. xvij. questio. iij.? Argumen. q̄ non, extra de fo. compe. ca. ij. et. xvij. questio. iij. quis deinceps. Argu. contra. ff. de decu. l. vj. Ad hoc dico q̄ iste in quantum omnibus caret priuilegio clericali, preterq̄m in eo solo q̄ a principe non potest verberari sine sacrilegio: quia illud priuilegium datum est clericis non tantum fauore ipsoꝝ, sed etiam odio laicoꝝ. vnde in odium laicoꝝ virtūte eoꝝ, vt extra de senten. excommu. contingit. et ca. vniuersi. in gratis. sed alias accusari potest a bigamis, et iudicari a laico: † licet secus sit in clerico depositio. xxxj. distinctio. alegat dictum. et hoc ideo est, quia iste fecit furtū corpore suo: dato vt. C. de ser. fu. l. j. Item nunquid potest contrahere matrimonium? Non: quia noluit: quod facere potuit. extra si de conuer. coniug. quidam. Jo. Non credo ex communi. nec catum qui depositum percutit: cum sit primatus omni bo re-

e ¶ Eorum. id est istius vel illius. distributiue. sufficit enim vnius voluntas si plures sunt dñi: vt insti. de donā. §. erat olim. C. de cōmuni ser. manu. l. j. §. si autē.

f ¶ Aut volūtas. Etiam si tacita: vt j. ea. si seruus.

g ¶ Qui aliquid. Argu. q̄ omnium cōsensus est requirendus quoniā ius in aliquo detrahit: vt hic, z. lxxv. distin. archidiaconum. et extra de offi. deleg. super eo. C. de auc. presen. l. vlti. z. ff. de aqua plu. ar. l. in concedendo. lxvj. distin. archiepūs. vij. q. stio. j. licet.

Nullus. ¶ Quesitum fuit in concilio Triburiensi vtrū seruus sit promouendus? Et respondet q̄ non nisi

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

nuncia-re pōt e dolo fecit idignū arg.C. de pac. l.si qs. Jo.6 f.

dignitate et priuilegio quod habebat: argu.ad hoc. lxxxiij.distic.quisquis.B.

Qui ex. ¶Casus. hoc ca. loquitur de seruis ecclesiarū, qui ordinari non debent nisi prius libertatē ab episcopis cōsequantur, z si ipsi ne in clericatu vixerint, poterunt ad maiores ordines promoueri. si vero ingrati extiterint: in seruitutem redigantur.

a ¶Religet. hoc obtinet i seruis ecclesie tātū, vt propter ingratitudinem reuocentur in seruitutē. vij.questione.ij.octaua.

Serui ordinati sūt etiam si presbyteri sit.vij.quest.ij. diaconi. sed in laicis secus. nam illi omne ius quod habēt in seruo, tenentur remittere. vñ non possūt reuocare in seruitutem: necetiam si presbyter sit.vij.quest.ij. diaconi. sed in laicis secus. nam illi omne ius quod habēt in seruo, tenentur remittere. vñ non possūt reuocare in seruitutem: necesse ler.C. de epi-sco.z cleri. seruus, vbi habes q domino reddit seruꝰ si deserit monasterium, per id qō habes extra de conditionis religet⁹ in catenam.

Qui autē ordinandi a dominis suis libertatem cōsequuntur, ab eorum patrocinio penitus debēt esse alieni: vt in nullo eorum obsequijs inueniantur obnoxij.

Unde in cōci. Tole. iiij. legit.

¶Ad clericalem gradū suscipiūtur qui nullo obsequio retento a dominis suis libertatē percipiunt.

Quicunq; libertatem a dñis suis ita recipiunt, vt sibi in eis nullū obsequiū patronꝰ retentet: si illi sine crimine sunt, ad clericatus ordinē liberi suscipiantur: quia directa manumissione absoluti noscunt. Qui vero retēto obsequio manumissi sūt: p eo q adhuc patroni seruitute tenētur obnoxij, nullatenꝰ sunt ad clericatus ordinē promouendi: ne quādo voluerint eorum dñi, fiant ex clericis serui.

Ex concilio Tole. lxxxij. ca.

¶Palea.

De seruorū ordinatione q passim ad gradꝰ ecclesiasticos pmouētur, placuit omnibꝰ cum sacris canonibus cōcordare: et statutum est vt nullus episcoporū de inceps eos ad sacros ordines promouere presumat, nisi prius a propijs dñis libertatem cōsecuti fuerint: z si quilibet seruꝰ dominū fugiens, aut per literas, aut adhibitis testibꝰ munere conductis vel corruptis aut q̄libet calliditate vel fraude ad gradus ecclesiasticos peruenerit: decretū est vt deponatur, et dominꝰ eius eum recipiat. ¶Si vero auus aut pater ab alia patria in aliam migrans in eadem prouincia filiū genuerit: et ipse filius ibidem educatꝰ est, z ad gradus ecclesiasticos promotus fuerit, et vtrum seruus sit ignotum sit, z postea veniens dominus illius legibus eum acquisierit: sanctū est vt si dominus eius illi libertatem dare voluerit, in gradu suo permaneat. Si vero eum catena seruitutis a castris dominicis abstrahere voluerit, gradū amittat, quia iura sacros canones vilis persona manens sacerdotij dignitate fungi non potest.

Item ex concilio Martini pape.

¶Sine patroni cōsensu non ordinet qui patrocinio cuiuslibet est obligatus.

Si quis obligatꝰ fuerit tributo seruili, vel aliqua cōditione: vel patrocinio cuiuslib dom⁹: nō est ordinādus clericꝰ, nisi pbate vite fuerit, z pfoni consensus accesserit.

rati: ita q nullum in eis obsequiū domini sui retineant, et illi sine crimine appareant. si vero in obsequium retineant ordinari nō debēt ne possint ex voluntatem domi norum in seruitutem reuocari.

b ¶Nullū obsequiū. Dicunt q dā q obsequiū qō cōsistit in nō faciēdo sez de nō vocādo i ius: vel qō in reuerētia cōsistit, vt de allurgēdo: nō pōt patronꝰ remittere: qa illud naturaliter debetur: vt. C. de bonis libert. l. vltima. C. de in ius vocā. l. ij. Sed hoc non est verū: quia sup eo potest liber tus transigere. ff. de cōdi. indebi. l. si nō sortem. ¶. libertus. z bene cōcedo q generali remissione non tollitur (vt ibi dicitur) sed speciali pōt. Nec tenet qō est extra de ser. nō ordi. ca. nullus. Non enim i eo retineri potest aliquid iuris, licet sit arg. contra. ff.e. frequēs. in fi. Joā. Vel melius dic q honesta conditio fuit ibi apposita: quam quia nō seruabat, degradari iubet in illa decre. nullus. Bar.

Patronꝰ q iusta pōt libertis remittere.

vt. ff. de cōdi. z demō. nō in fi.

c ¶Ex clericis. quod tamen facere non possunt, nisi probata causa in gratitudis: vt. xv. questione. vij. episcopus sacerdotibus.

Si quis. ¶Casus. Dicitur hic q neq; seruus neq; ascriptitius neq; originariꝰ neq; libertus ordinari debet, nisi probate vite fuerit, et consensus patroni accesserit.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De rebus. ¶ Ceterum. ¶Casus. Dicitur hic q̄ si serui sine libertate ad ecclesiasticos honores irrepserint, presbyter amissione peculij mulctetur: diaconus det vicarium vel in seruitutem reuocetur. Ceteri vero ab istis in seruitutem reuocentur. quod probatur sequen. ca. Et iste est secūdus articulus huius distinctionis.

a ¶ Ceterum si. Hic agitur q̄d uris sit si seruus ordinatur non adepta libertate. Unde nota q̄ si sciente et contradicente dño ordinatur, reuocatur in seruitutem etiam si sacerdos factus sit fm quosdaz: licet hugo hoc neget. ✝ vt J.ea. quis aut. Si sciente et non contradicente dño in clerum fuerit ordinatus, ex hoc ipse liber fit et ingenuus: vt J.ead. si seruus. ij. Si autem dño nesciente, distinguitur: aut episcopo sciente, aut ignorāte. Si sciente epo, vel eo qui psentat ipsum ordinetur: duplū restituet dño episcopus vel psentans. J.ea. si seruus absente. Si vero episcopo et presentatore ignorāte: tunc locū habet hoc capitu. ptori. J.

Serui sine libertate ordinati an sint in seruitutē reuocandi.

✝ J.ca. pri. de hō ex ē ser. non oc. c. ij.

‡ Addeanon illo dñi seruitio possit religionē ingredi. no. i auf. de mon. §. cū aūt. colla. j. in gl. in ffi. nec fu⁹. in sūma. xxix. q. ij.

Ex concilio Toletano. cap. ij. ¶ Palea.

De rebus vero illoz vel peculio qui a propijs dñis libertate donātur: vt ad gradus ecclīasticos promoueri debeāt, statutū est vt in potestate dominoz ꝓsistat quicquid ante libertatē habuerūt, vtrum illis concedere, an sibi retinere voluerint. ¶ eterū[a] si a dñis suis libertatem consecuti nō fuerint: et ad ecclīasticos ordines aliquo modo irrepserit: presbyter peculij amissione mulctet: diaconus vero factus aut vicariū pro se prestabit: aut in seruitutem reuocabitur. Ceteri vero gradus non possunt quēq̄ a nexu seruitutis absoluere.

Unde Gelasius scribit Martino et Justo episcopis.

¶ Seru⁹ si lateter irrepserit ad sacerdotium peculij amissione mulctetur.

Ex antiqs regulis z nouella synodali explanatione comprehensum est psonas obnorias seruituti, cingulo celestis militie non pcingi: sed nescio vtrū ignorantia aut voluntate rapiamini: ita vt ex hac causa nullus pene epoū videatur extoris. ita cm nos frequēs et plurimoz querela circunstrepit, vt ex hac parte nihil penitus putetur cōstitutum. Actores siquidē illustris viri filij nostri Amādi grauiter cōquerūtur hoies suo iuri debitos alios iam in clericos, alios iam in diacones ordinatos: cum non solū post moderna concilia (qō tantoz collectione pontificū sub oim saluberrime pulsionis assensu cōstat esse pfectū) huiuscemodi persone suscipi nō deberēt: veruetiā si q̄ forte in diuine cultu militie ante fuerint[b] ignorantia faciente suscepti, eliminati prorsus, et exuti religiosoc priuilegio, ad dñoū suoū possessiones iusta debuerunt admonitione cōpelli. Et ideo fratres charissimi eos quos supradicti viri actores in clericatus officio monstrauerint detineri: discussos et obnoxios approbatos custodito legū tramite sine intermissione restituite: ita vt si qs tā ex his presbyter reperiē, in eodē gradu peculij[d] sui amissione mulctatus maneat. Diacon⁹ vero aut vicariū[e] prester: aut si non habuerit, ipse reddatur. Reliqua vero officia sciant neminem posse ab hac noxietate (si conuincitur) vendicari: quatenus hoc ordine custodito, nec dominoz iura, nec priuilegia ulla ratione turbentur.

Idem Herculentio Stephano et Justo episcopis.

¶ Seruus clericus fact⁹ seruituti obnorius maneat.

Hequēs equidē z assidua nos grela circunstrepit de his pōtificibus qui nec antiquas regulas, nec decreta nra nouiter directa cogitātes, obnorias possessionibus obligatasq̄ personas venientes ad clericale cingulum

a ¶ Ceterum si. Hic agitur q̄d uris sit si seruus ordinatur non adepta libertate. Unde nota q̄ si sciente z contradicente dño ordinatur, reuocatur in seruitutem etiam si sacerdos factus sit fm quosdaz: licet hugo hoc neget. ✝ vt J.ea. quis aut. Si sciente et non contradicente dño in clerum fuerit ordinatus, ex hoc ipse liber fit et ingenuus: vt J.ead. si seruus. ij. Si autem dño nesciente, distinguitur: aut episcopo sciente, aut ignorāte. Si sciente epo, vel eo qui psentat ipsum ordinetur: duplū restituet dño episcopus vel psentans. J.ea. si seruus absente. Si vero episcopo et presentatore ignorāte: tunc locū habet hoc capitu. ptori. J.

b ¶ Ante fuerit. Argu. constitutionem extēdi ad posterita. ✝ ij. q̄. iij. omnes. et. J. q̄e. j. sic quidam. Argumen. contra extra de constitu. cognoscentes.

c ¶ Religioso priuilegio. Ergo videtur q̄ auferatur eis priuilegium clericale. De hoc argu. lxxxiij. distī. quisquis. ✝

d ¶ Peculij sui. Sed nonne peculium domini est ✝ xij. q̄ne. ij. illud. q̄ ergo est hec pena? Dic peculij id est rerū quas pot sacerdotium est lucratus, vel forte habuit vsum peculij, et ille auferetur ei.

e ¶ Aut vicarium. Sed vnde dabit, cum nihil habeat? Sed dic q̄ suum videtur esse quod inuenitur apud ipsum, et lucratur cōmunibus oculis domini. ff. de ma. lij. Dominus enim recipiendo rem a seruo ipsius videtur approbare dationem: vt. C. de condictio. ob turpem causam. l. viti. similiter seruus rei publice cū manumittitur, dabit vicarium pro se: vt C. de ser. reipubli. ma. l. j.

e ¶ Vicarium. Argu. q̄ quis dando vicarium liberat se. sic. xxxvj. q̄stione. j. de raptoribus. Sed quid ea dando precium liberat se? Satis credo q̄ sic: arg. C. de patri. qui fi. distra. l. ij.

Hrequens equidem. ¶Casus. Sabinus Marcellensis episcopus ordinauit duos seruos placide.

Cōquesta est placida pape per suos procuratores. Papa vero reprehendendo eos qui talia faciunt, committit causam tribus episcopis: scilz Herculentio Stephano ⁊ Justo: sub hac forma, vt Leontium omnino domine sue reddant si iuste non poterat refragari. Antiochus vero qui iam gaudet sacerdotij prerogatiua: si domina vult eum in sua ecclesia collocare, habeat illuz nō velut seruum sed pro ministeriorum celebratione susceptum.

non refutant. ¶ Nuper etenī rectores illustris femine placi de petitorij oblatione conquesti sunt Sabinū marcellianensis siue clusionatus vrbis antistitem antiochum seruum iuris patrone sue (absentis dñe occasione captata) ad presbyterij honorem vsqz perduxisse, ejusqz fratrē leontium clericalis officij priuilegio decorasse. Et ideo fratres charissimi, inter supradictos actores[b], reos q extreme cōditionis repetuntur obiectu, cognitionē vobis nostra authoritate deputam⁹ vt oī veritate discussa, si re vera obiectā sibi maculam iuste refragationis nō poterit ratione diluere[b]: leontium clericum quem gradus prefinitus legitimus nō defendit, ad sequendā cōditionis sue necessitatē modis oib⁹ reddi[c] ‡ iubeatis. Antiochū vero, q̄ per sacerdotū recōciliari‡ nō potest: si in sua ecclesia in hoc in quo est honore collocare eū desiderat dña: nō velut redditum sibi habeat, sed pro ministeriorum celebratione susceptum.

I dem Raphino ⁊ Aprili episcopis. ¶ De eodem.

Quis aut leges principū, aut patrū regulas, aut admonitiones modernas di-

Quis. ¶ Casus. Maxima illustris femina conquesta est dño pape per procuratores suos q Lucerinus epūs duos seruos originarios, Syluestrū scz ⁊ Candidum contra canones, ⁊ ea cōtradicēte in diacones ordinauit. de quo papa eum reprehendit: ⁊ precipit Ruffino ⁊ Aprili episcopis vt si vera sint, a sacris officijs repellantur, cum nō sint legitime ordinati.

d ¶ Repellātur. id est restituantur ei. Et sic habes hic q plus valet contradictio ēp absentia, contra regulaz extra de elect. q sicut. ‡ Item habes hic q id qō post. p. babilem contradictionem factuz est, cassatur: nunquid eodem modo eo ip so q aliquid post p̄babilem appellationem factuz est, cassandum est statim: quod videtur vt. ij. q. vj. quoties. sed in fin. Dico q non, nisi probetur causa appellationis: vt extra de testi. ex parte. extra de testi. spo. audita. cuz dist. extra de app. interposita. vel dic sic vt ibi: vel hoc est in optione petētis qō infirmaluerit. ij. q. j. in primis. Sed nonne est contrarium. j. ea. si seruus. ibi eēm ēp̄s sciens condemnatur in duplum? Sed potest esse q episcop⁹ condemnetur, et seruꝰ restituatur.

Hec ad religiose vite propositum, nec ad clericatus officium seruitio sine dñorum cōsensu admittantur.

Generalis querele etiam vitanda presumptio est qua propemodum causantur vniuersi passim seruos et originarios[c] dñorum iura possessionemqz fugitēres sub religionis conuersationis obtentu, vel ad monasteria sese cōferre, vel ad ecclesiasticum famulatum conniuentibus quoqz prelatis indifferenter admitti. que modis omnibus est amouenda pernicies: ne per christiani

Generalis gre. ¶ Casus. Multi cōquesti sūt quod clerici seruos suos originarios in monasterijs suis recipiant, et eos indifferenter ad clericatum admittebant, quos ⁊ reddere contradicebāt. ꝓpter que clericalis dignitas obfuscatur: et ideo precipit papa epīs vt tales decetero non ordinent: ⁊ abbatibus ne eos in monasterijs suis recipiāt, nisi de voluntate dominorum suorum. ⁊ si quos habent ordinatos vel in monasterijs receptos, restituant, vel legitime cum dominis transigant. Nam nihil ecclesie deperit, si ea que sunt aliena reddantur. Si vero contra fecerint, penam depositionis et excommunicationis subibunt.

e ¶ Et originarios. Originarij sunt qui ex assc̄riptitijs rij qui nati sunt in ipso solo: vt. C. de agri. et censi. l. colonus. sunt.

Originarij

a ¶ Actores. i. procuratores. et sic in causa liberali intervenit procurator, contra id. ij. q. vj. si quando. Sed ibi loquitur de eo qui impetitur, hic de eo qui impetit. hic habes q ciuiliter agitur, et tamen ad depositionem. sic. xj. vj. dis. quoniam. cōtra regulam illam. ff. de mune. et hono. rescripto. et extra de accu. qualiter. Sz hoc ideo est, quia aliter nō posset restitui dño nisi deponeretur.

b ¶ Diluere. hic habes q incumbit onus ꝓbationis reo ℥ id. vj. qō. vlt. ca. vj. Preterea et qui est in possessione libertatis, probationi incūbit. Sed dic q non hz ideo commoda possessoris: quia vitiose fuit in possessione vt. C. de ꝓba. l. vis. Vel dic q ideo probat, quia seruꝰ nō potest interuertere possessionem suam, licet sit fugitiuus. ff. de acquirem. possessio. rem que nobis. Sed quare non conuenit hoc coram seculari iudice: cum seruus fugitiuus et gerens se pro libero remittendus sit ad forū dñi licet alibi inueniatur? vt. C. vbi et apud quem causa sta. l. j. Sed hoc facit priuilegium ordinis.

c ¶ Reddi. Queri consuevit quare seruus alienus cōsecratus domino reddatur, et non res aliena consecrata: vt. xiij. questio. vlti. comperimus? Respondeo: quia in rebus inanimatis nullus perpenditur dolus sic. vij. questione. j. episcopus. Item quia ibi est consecratio in superficie: sed in homine est in anima: et ler dicit q alia est ratio in homine ēp in alia re. ff. de lega. j. si domus. cuz alicui. in fi.

Et ca. bone me. ij. Dicunt quidaz illā re. gulā loci hꝰe i hijs q̄ū ꝓsentia vel ꝓdicio nō pōt to. tū qō a. interposita. sic? sic vt ibi: vel hoc est mare vt infirma maluerit. ij. q. j. in re seu i. re. ad fringe. las sec⁹: vt ℥. Arc.

lib.vj.& tales sine gleba non possunt vēdi: vt.C.de agri. quēadmodum.nec videtur esse differentia inter eos et seruos: vt.C.eo.ne diutius. Ascriptitij autem sunt qui per.xxx.annos fuerunt in solo.C.eo.cum satis. Ascriptitij enim duobus modis fiunt, aut prescriptione, aut duplici confessione p scripturam bis factaz: vt.C.de agri. & censi.cum scim⁹. Bar.

Ascriptitij dupl'r fiunt.

a ¶ Institutum. id est ne fauore ecclesie aliquid iniuste statuatur: † qz pretextu pietatis nō est facienda impietas: vt. xiij. q. v. forte.c.j.q.j. non est putanda.

† Facit ad hoc ter.i.l. ij. C. de indi. vidui. i.l. meminerint. C. vnde vi.

b ¶ Jurgari. i. litigari.

c ¶ Seruituti. i. clericatui.

d ¶ Transactione. Et nonne hoc est simonia vt quis se emat vt promoueaf, immo vt p motus maneat in ordine: vt.ē.ea.ex antiquis. Sed dic q hic non fit transactio super ordine sed super libertate: vel sup ipso seruo: super seruitio potest fieri transactio. xxxvj.q.j. de rap. nec est magis simonia cū si quis emeret terram vt ibi edificaret ecclesiam: sed tamen ipse seruus non potest transigere cū dño: vt.C.de transac.inter positas.

Simonia vtrū cōmittaf si quis emat se ipsuz vt vt.pmo ueatur.

e ¶ Aliena.j.xij.q.ij.fraternitas.j.xiiij.q.vj.si res aliena propter quam.

f ¶ Reddant. Postēā scit ecclesia ea esse alterius. Sz pone q prelatus sciat rem non esse ecclesie: nunqd statim tenetur restituere? videtur hic q sic, et extra de simo. per tuas. in fin. et extra de postula. bone. ij. quia bonam fidem debet agnoscere: vt.ff. manda. quintus. Dico q si diffidit de iure ecclesie, denunciabit illi quem credit dñm, vt rem petat: nec in hoc facit fraudem: vt.ff. de nego. gest. at qui natura.ff. cum me absente. & de hoc inueries xxiiij.q.ij.si vero.

Prelatus qd dz facere de re quā scit nō esse ecclesie sue.

¶ Hoc tunc. ¶ Tatus. Hic est tertius articulus huius distinc. Dictum est supra q serui non debēt ordinari inuitis vel ignorātibus dominis. & si ordinati fuerint, sunt eis restituendi: quod verum est cum dñs et seruus sunt christiani. Sed si iudeus mancipium christianum emerit: iudicis vel episcopi auctoritate debet eo inuito ad libertatem perduci.

Serui iudeoz si volūt baptizari an ēri statim in libertatem.

g ¶ Judeus. Distingue. aut seruus iudei est vernaculus: id est ex propria ancilla natus: aut emptitius. Si est emptitius: aut emit eum antecēs fuit christianus, aut post. Item si emit eum ante: aut emit eum causa seruiendi: aut causa mercimonij. Vernaculus si vult fieri christianus, statim eripitur in libertatem nullo precio dato: vt.C.de epis.co. & cle. deo nobis. ℌ. vit. Si enim emptus ad seruiendum, sine precio liberatur si vult fieri christianus. multo magis qui natus est ex ancilla propria sine precio liberatur si vult fieri christianus. Dicit enim Gregorius pro illo solo dandū precium qui causa mercimonij est emptus: vt.j.e. fraternitatem. Si autem est emptus postq fuerit christianus, liber efficitur nullo precio dato: quia commercium christiani penitus est ei interdictum: vt j.ea. mancipia. Si autem esset emptus dum esset paganus: si causa seruitij est empt⁹, et vult fieri christianus, liber efficitur sine precio: vt.j.ead. fraternitatem. Si autem alia causa mercimonij in est emptus: si eum ouenalem non expedit intra tres men: postea sine om ni precio liberat: qz presumit q ad ser uiendum euz emerit: vt eo. cap. fra- ternitatem. Si autem intra tres mē- ses eum exponit ne nalem, et forte euz ven vendere non po- test: si vult fieri christian⁹, liberatur relicto precio duo- decim solidorum. extra de iude. capi. j. Idem per omnia in seruis paganorum: licet hug. dicat q si vernacu- lus pagani fiat christianus, tenetur seruire domino suo: † secundum illud Apostoli. Quicunqz serui sunt de sub iugo infidelium, dominos suos omni honore dignos arbitrentur. Et alibi. Serui subditi estote dominis. &c. Et secundum hoc potest paganus esse dominus christiani: sed non fieri.

Mancipia christiana. ¶ Tatus. Quidā iudei quos- dam seruos christianos emerunt. Quesiuit ibern⁹ mus episcopus quid inde esse faciendum: et mandat ei papa Gregorius vt eos ad libertatem perducat, ne christiana religio subiecta iudeis polluatur.

h ¶ Mancipia christiana. ante emptionem.

i ¶ Ad libertatem. j. xvij. qōe. iij. iudas qui. contra. Sed hic de eo agitur quem constat esse christianum. ibi de eo qui mentitur se esse christianum vt evadat iugum seruitutis.

k ¶ Perducite. id est perductos ostendite: quia statim liber est. extra de iudeis, capit. ij. tamen coloni possunt esse iudeorum, vt ibi dicitur. Sed nunquid christianus potest emere iudeum mancipium? Sic, tamen vt non cum illo non moretur: vt. xxviij. questione. j. sepe. et ca. nul. pi. nullus. Jo.

NUlla officia. ¶ Casus. Hic duo dicuntur. Primum est q̄ publica officia non sunt committēda iudeis occasione quorum possint offendere christianos. Secundum est q̄ serui christiani ab eis circuncisi vel iudaico ritu maculati, precio nullo reddito ad libertatem perducantur.

a ¶ Nulla officia J.vnj.q̄.iij. constituat.

b ¶ Occasio. Arguq̄ nemo cogit fidei eligere exosi: vt.xxij.distinc. ca. colli vlt. Jo.argui.iiij. distin.ca.j.

c ¶ Nō reddito, sm legem decapitatur. C.ne iude⁹ cyui.mā.l.vnica.

¶ De hac autem.

¶ Supra ostēsum est quid fieri debeat de seruis christianis quos iudei emerūt. Nūc ostēdit quid iuris sit de seruis infidelibus, et emptis ab eis. Et de hoc scribit Gregorius Fortunato Neapolitano episcopo.

NAternitatē vestraz primo oportet esse solicitam si de iudeoꝝ seruitio non solū iudeus, sed criā quisq̄ paganorum fieri voluerit christian⁹: postq̄ voluntas ei⁹ fuerit patefacta: ne hunc sub quolibet ingenio vel argumēto cuipiam iudeorū venūdandi facultas sit: sed is q̄ ad christianā cōuerti fidē desiderat, defensione vestra in libertatē modis oīb⁹ vēdicetur. ¶ Hi vero (quos hmōi oportet seruos amittere) ne fortasse vtilitates suas irrōnabiliter existiment impediri, solicita vos hoc cōuenit cōsideratione seruare vt si paganos quos mercimonij causa de extraneis finibus emerint, intra tres mēses dū emptor cui vēditi⁹ fuerint nō inuenit, fugere ad ecclīam forte cōtingit, et velle se diuerint fieri christianos, vel extra ecclesiā hanc talē voluntatē prodiderint: precium eoꝝ ibi a xpiano emptore percipiant. si autē post prefinitos tres mēses quisq̄ huiusmodi seruorū iudeorū velle suū diuerit, et fieri voluerit christianus, nec aliquis eum postmodū emerit: nec dominus qualibet occasionis specie hunc audeat venundare: sed ad libertatis proculdubio premia perducat: quia hunc nō ad vendendū sed ad sibi seruiēdum dicitur⁸ cōparasse. I dem Januario carolita. episcopo. Palea.

SIquibet iudeorū seru⁹ ad venerabilioꝛa loca fidei causa cōfugerit: nullatenus eū patiamini iudiciū sustinere: ſz siue olim xpian⁹, siue nūc fuerit baptizatus: sine vllo xpianorū pauperū dāno religioso ecclesiastice pietatis patrocinio modis omnib⁹ defendatur. I tem ex concilio Toletano. Palea.

ESi iudeorum serui in ecclesijs quersi ad christi gratiam conuolauerint, libertati donētur. ¶ Ex concilio Maticeñ.xvj. Palea.

PResenti cōcilio deo authore sancim⁹ vt nullū christianum mācipium iudeo deinceps seruiat: sed datis q̄libet bono mancipio duodecim solidis, ipm mācipiū quiq̄ presumitur q̄ tantum ad seruiendū sibi emerunt, t non ad vendendum. probabiliter tamen potest dici q̄ punctum ca. vsq̄ ad locum illum, di vero, intelligitur de iudeis vel paganis seruis qui causa mercimonij nō habebantur: qui indistincte perueniunt ad libertatem si volunt fieri christiani. Reliq̄ vo ps loquitur de illis qui causa mercimonij emuntur. Tu tamen prudens lector deliberab⁹ casum in melius cōmutando, sicut tibi videbitur.

d ¶ Vendidit fuerint. id est debent vendi et tunc cum emptor non inuenitur, non perdit serui precium: arguvj.questio.iij. placuit. vel forte vēditi fuerāt: sed emptor abstrauit se aliq̄ de causa.

e ¶ Percipiāt. datis.xij.sol. pro metitori mancipio: vt extra de iudeis. capi.j. Sz quid si nemo ipsum vult redimere? quaerat pecuma ostiarium: vt ff. de manu. l. iij. aut seruiat. v. anms. C. de cap. l. vlti. t. xxxvj. qō. j. de raptoribus.

e ¶ Percipiāt. sic ergo aliquis cogitur vendere rem suaz: vt. viij. q. vj. comperimus.

f ¶ Emerit. id est emet. sic quando q̄ ponitur futurū p preterito: vt. xij. distinctio. nosse, vbi ponit fore pro uentuum p peruenisse. sic. ff. de verbo. signi. verbum erit. t. ff. de leg. iij. etiam. et. §. distin. l. ponderet.

g ¶ Dicit. id est presumitur. et hec est presumptio iuris. et dicunt quidam q̄ contra hanc presumptionem non admittitur probatio, sed cum hic non tantum presumat, sed etiam statuat ius: vt extra de regu. vidua. extra de condi. app. per tuas. Et istud concedo q̄ vbicūq̄ non tantum presumit ius, sed etiam aliquid certi statuit: q̄ non admittatur probatio in contrarium: licet ꝺ contrarium dicat: vt. xxvij. questione. j. nec aliqua. et. xxxv. questione. iij. extraordinaria. J. xvij. q. iij. in venditionibus. Jo. Ego credo q̄ semp admittit

Vēdere q̄q̄ cogit rē suam.

Futurū p preterito pōit.

h Adde an t q̄ ꝺ ps̄um ptionez iuris et de iure admittat, pbatio vt nota. in aut. sed iam necesse. C. ꝺ do. aū nup. gl. in l. in regētiū. §. q̄ō fere. ff. de pac.

probatio in fruū, nisi ius statuat q̄ nō admittatur: vt j. rvij. q. iij. in vēdītionib⁹. De hoc habes. l. di. ferrū. B.

S Iz seruꝰ. ¶ Casus. Quesitū fuit in concilio aurelianēsi quam penam deberet pati epūs qui ordinauit quendam seruū dño absente siue ignorante. Et respondetur, si epūs ordinauit eū scienter in presbyterū vel diaconū, ipso in ordine pmanēte duos domio reddat. Si autem ignoranter ordinauit: illi qui eūz reprehensauerunt epo, simili pena teneantur.

a ¶ Absente. Videtur esse epūs tūc cū eo dispensasse. si. rxviij. distī. diacon. Et est argu. ad hoc q̄ episcopꝰ dispensat ipso facto circa notuz: vt dixi. ij. distinct. qui in aliquo.

b ¶ Officio. De dispensatione, fauore libertatis. deberet eīm deponi: quia furtū cōmisit cozporis sui: vt. C. de ser. fugi. l. j. Sz quid si isti non habent vnde soluāt? tunc dico istū reddēdum dño: vt. ꝯ. ea. ex antiquis. argu. ff. de eo q̄ sibi factum est. l. viti.

c ¶ Recompenset. si habet. pprūū: alioquin non: quia delictuz ꝑsone ꝛc. vt. rvj. q. vj. si episcopū. ēt ō appellet reprehensibilis.

d ¶ Supplicauerint. Et sic patz q̄ non semp deponit ordinatus q̄ occultat crimē suum: q̄ est cōtra ꝟ. vt dixi. l. distī. ex penitentibus.

e ¶ Teneant obnoxii. Item patet hic q̄ episcopus nō tenetur prouidere ordinato cum alter eum examinat: vt ꝯ. rxiij. distin. quando.

S Iz seruus. ¶ Casus de sanctiss. epūs. ꝯ. si seruus. et dividitur in quatuor partes. In prima parte dicitur q̄ si dominus sciat seruum ordinari, z non contradicat, statim eripitur ei libertatem. Si vero ignorat, intra annū recuperabit illuz si probauerit seruilem fortunam. In secunda dicitur q̄ si per triennū probatus monachus efficitur: euadit iugum seruituris. In tertia dicitur q̄ ordo epūalis liberat a patria potestate, et a seruili fortuna vel assciptitia, sz cunq̄z christianoꝝ ad ingenuitatem seu ad seruitium licentiam habeat redimēdi. Et si christianus fieri desiderat z non permittitur, similiter faciat: q̄ nephas est quē christꝰ dño sanguinis sui effusione redemit, blasphemum christiane religionis vinculis tenere. Qz si acquiescere statutis nostris quicūq̄z iudeus noluerit: ēdiu ad pecuniā cōstitutam venire distulerit, liceat mancipium ipm cū christianis (vbicunq̄z voluerit) habitare.

Item ex cōci. Aurelianensi.

¶ Decodem.

S I seruus absente[a] dño aut nesciente, episcopo tamen sciēte q̄ seruus sit, aut presbyter aut diaconus ordinatꝰ fuerit: ipso in clericatus officio[b] permanente, episcopꝰ eum domino suo cum duplici satisfactione recompēset[c]. Si vero episcopus euz seruū nescierit: qui testimonium perhibent, aut supplicauerint[d] eum ordinari: simili redhibitiōe teneantur[e] obnoxij.

Item Leo imperator oībus epīs. ¶ Cōstantino nouā.

¶ Se. eodem.

S I seruus sciēte[f] et non contradicente dño suo in clero fuerit ordinatus, ex hocipso liber et ingenuus erit. Sed si ignorante dño, licet ei non a curiali. In quarta dicit q̄ assciptitij possunt fieri inuitis dñis, ita vt agricultura adimpleant.

f ¶ Sciente. Argumētum de taciturnitate? extra de his que fiunt a prela. capi. j. et dixi. rxviij. distinc. diaconus. et. rxviij. distin. diaconi.

g ¶ Vnius. Sed qualiter hoc stare potest in presbytero vel diacono? nisi epūs debet seruare interstitia tēporuz que sunt. j. lxxvij. distī. in singulis. Sz si obseruatur, constat q̄ plus stent ꝟ per annum. Respon. Dicunt quidam q̄ iste fuit ordinatus sine examinatione, et non obseruatis interstitijs. Vel dic q̄ erat grandeuus: vnde ꝑsz ad annuz potuit promoueri in diaconem: vt. lxxvij. dist. monachus. Vel dic q̄ annus iste incipiat nō a tēpore ordinationis, sed a tēpore scientie. argu. rxvij. qōe. ij. si quis incognitus.

h ¶ Seruū. ꝑ enim valet ordo ꝑ scientia et milita: vt. ff. de lib. can. q̄ de libertate. in fi.

i ¶ Seruū suuz. cum distinctiōe. ꝯ. ea. ex antiquis.

k ¶ Per triēnū. ad monachatū datur triennium: ad clericatuz annue: quia clerici sunt in publico, et monachi latent.

l ¶ Episcopalis. Et ētiā sacerdotalis: vt. ꝯ. ea. ex antiquis.

m ¶ Sed nō a curiali. Quidam dicunt ista verba non esse in ipsa lege: z verum est q̄ in illa non ponuntur, sed alibi: vt in auten. de san. epūs. Sed hoc quidem. colla. ix. sed ꝟm hec iura canonica hoc non tenet: quia cum ordo liberet a seruili fortuna, multo fortius a curiali soluit epalis dignitas. que autem dignitas liberat a potestate patria, habes in auteni. constituta. que de dig. col. vj. et. C. de decu. l. viti. lib. x. z in auten. vt ordinarie prefec. colla. v.

n ¶ Adimpleant. Hoc non tenet: vt. ꝯ. ea. quicūq̄?

Admittunt. ¶ Casus. Serui z alijs obligationibus astricti nō debent ordinari sine voluntate eoꝝ qui in eos quid potestatis habent.

a originarijs. Tales enim liberi sunt: vt. C. de agricul. l. definimus. lib. xj. t. l. ne diuitius. et extra de iudeis. ca. j. Joannes.

De seruis. Casus. Hic mouet Gratianus quãdam questionem, an serui monasterij possint ordinari: t proponat sophistice q̃ non: quia serui ecclesiarum promoueri nõ possunt nisi ab episcopis suis libertatem cõsequantur, sed serui monasterij libertatẽ cõsequi non possunt ergo ad clericatũ promoueri non pñt. t q̃ nõ possũt cõsequi libertatẽ, pbat seq. cap.

Abbati &c. b Liberũ, qui si manumittit seruus ecclie, duo dabũtur loco illi: vt. xij. q. ij. epo. sed abbas nihil habet proprij: vt. xij. q. j. non dicatis. vnde nõ pot facere hãc recompensationem.

c Proprijs. Nemo potest plus iuris in alijs &c. vt ff. de donat. inter virũ et vxo. nup. t ff. de regu. iur. nemo. j. q. vj. dalberũ. sed fallit extra de elect. suffraganeis. ff. de acq̃r. re. do. nõ est nouũ.

d Alienari. xj. q. iij. si quis a propijs. nisi in casib⁹: vt. ff. de pig. act. si quis crediderit. et instit. quib. alie. non li. §. j. et. ff. de vsufruc. quod nostrum.

e Proprio. Simile de iure pa. quod autem.

Dicatur. Casus. Dicit Gratianus in hoc. §. in hoc casu intelligitur predictũ ca. Et vt sit sui monasterio nõ prohibent fieri liberi, t ordines recipere, dummodo non recedãt ab obsequio monasterium: sed prohibentur libertatem nancisci si ab eorum seruitio recedere velint: quia turpe est vt monachi laborent, et serui sui ocio torpeant: sicut habetur in quadam constitutione, xvij. q. iij. in venditionibus, t q̃ etiam ab alijs originarijs[a], vel qui alicui conditioni obligati sunt, volumus temperari: nisi forte eorum petitio aut voluntas accesserit qui aliquid sibi in eos vendicant potestatis.

De seruis monasterij queritur an ecclesiasticis officijs possint aggregari, an nõ. Sed famuli ecclesiarũ non sunt ordinandi, sicut supra dictum est, nisi a propijs episcopis libertatẽ consequantur. Porro seruus monasterij libertatẽ consequi nõ valet. nõ ergo ad clericatũ sibi accedere licet. Q. ũ autem liber fieri non possit, probatur authoritate. viij. synodi, i qua sic statuitur legitur.

Monasterij seruum abbati vel monacho non licet liberum facere.

Abbati vl̃ mõacho monasterij seruũ non licebit facere liberum[b]. Qui enim nihil proprium[c] habet, libertatem rei aliene dare nõ potest. Nã et sicut seculi leges sanxerunt, non põt possessio aliena[d] nisi a propio[e] domino.

Hac aũt authoritate, phibentur serui adipisci libertatẽ recedendi ab obsequio monasterij: sed non prohibenẽ nanciscí libertatem promouendi ad sacros ordines. Potest enim in sacris ordinib⁹ cõstitutus monasterij obsequio ppetuo deseruire: ac sic seruꝰ monasterij et libertatem adipisci, t sacris officijs associari valet. Vñ in alio[f] ca. prefate cõstitutionis hec causa redditꝰ. Intustũ eñ est vt monachis rurale opus serui monasteriorum possint promoueri.

f In alio capi. j. xvij. q. iij. in venditionibus.

Multos. Casus. Quesitum fuit ab Augustino an serui ecclesiarum vel secularũ virorum si velint fieri monachi, sint indifferenter admittendi: Et respondet q̃ non: quia si indifferenter eos admittimus, damus eis occasionem fugiendi dominos suos se ad ecclesiã transferẽdo. Si aũt indifferenter repellãtur, deo negam⁹ quedaz. i. eos qui hoc petunt, ppter deũ qui dedit omnia: et ideo prius in laicali habitu diligẽter cõgruo tẽpore probati, si eorum vita luenatur honesta monachi fiant: t si postea irreprehensibiliter vixerint, poterũt ad sacros ordines promoueri per temporũ interualla: dũmodo non sint illis criminib⁹ maculati que lege veteri morte puniebantur.

g Negare. Ex hoc videtur q̃ serui ecclesiarum sm̃ prescriptũ modũ probati, impediri nõ possũt si velint promoueri: cũ opus sit pietatis manumittere suos. xij. q̃. ij. cũ redẽptor. Sed dic q̃ Gregorius nõ dat prãceptum hic seruis conuertẽdi: t se subtrahendi: sed prelatos instruit vt non aliꝰ manumittant q̃ probatione adhibita. Vel dic q̃ loquitur de iam manumissis: vt eis tales indistincte nõ sint recipiendi nisi probentur p trienniũ in laicali habitu.

h Ofa. Et ita non debem⁹ omnes refutare: nec etiã omnes admittere: et sic media via tenenda est: vt. xlv. distin. disciplina. ff. de offi. procon. l. solent.

i Milicie. Non obst. xix. q̃ne. iij. monasterijs. t dicit. xvij. distin. legem.

seruos manumittere est opꝰ mie.

Aliꝰ transferos instruit vt non rendi.

Ita intelligit Lau.

Media via est tenẽda.

a ¶ Morte. Non tamen omnia nec sola que tūc puniebantur morte, hodie repelluntur a promotione: quia furtum & simplex fornicatio non puniebant morte: vt. xxxvj.q.vj.denūc. et in alijs multis: vt. xxij.q.ij.si quis per furtū. & xxxiij.dist. hec tamen hic repellūt a promotione. xlix. distinc. hinc etenim.

¶ De furto, & bap de ois. dist. xxxiij. dist. scipsos et ex de furt. ds. homicida

¶ Rohibēdū est. ¶ Fures, si rint. id est vixerit: vel etiā cor. dee: vt. C. de liber. ppe fu et eorū libe. liberti mendo ne. filius tamen liberti potest: vt. ff. de obsequijs liber, & heres. C. de operis libertorū. quod ex sti. ca. j. liberta, secus tamen est in libertis ecclesiarū: vt. ē. e. qui ex famulis. qa eorū domina scilz ecclesia nunq̄ moritur: vr. xij. q. vij. liberti.

Ecclia nunq̄ morit.

Quoniam hec distinctio duplex est. Et principaliter in hac dist. tractat q̄ corpore vitiati scilz impotentes vl magnis mēbris et apparentibus vnde deformarentur, vel minoribus per culpā sūam, promoueri non sunt. Si autem a barbaris vel a dominis, vel ab inimicis facti fuissent, vel a medicis, vel casu: possent promoueri. & hoc probat in prima parte p. xij. auctoritates sanctorū. Secunda ibi. Hoc autem. Joannes de sant.

¶ Cāus. ¶ Hic intitulatur. lv. distin. in qua ostenditur q̄ corpore vitiati promoueri nō possunt: et que pena ordinatoribus talium sit imponenda.

Corpe vitiati sūt a promōe repellēdi.

c ¶ Corpore vero vitiati. Hic agit de corpore vitiatis: et que pena debeatur ordinatoribus talium. Notandum q̄ sponte vitiati in quocunq̄ membro, repelluntur a promotione, et dejiciuntur iam promoti: vt. j. ea. penitentes. sant em sui homicide. j. ea. si quis. et ca. qui partem. si autem casu vitiati sunt corpore scilz ab hostibus inuiti, vel propter egritudinem voluntarij: siue a se, siue a medicis: non obest eis. j. e. si quis a medicis. Si autem alias sunt vitiati: aut ipsi insistebant operi licito, aut operi illicito. Si illicito, repelluntur: si licito, et sunt vitiati in minimis membris siue occultis non repelluntur a promotione: vt. j. ea. qui partem. et cap. eunuchus. Sed si in magnis et manifestis, non promouentur: vt. j. ea. si euangelica. Si ergo aliquis in principalibus membris non fuerit criminibus maculatus que in veteri testamēto morte[a] multantur.

Ecce quādo serui ad clericatum assumi valeant: vel quando non admittantur. Liberti quoq̄ non sunt promouendi ad clerū nisi ab obsequijs sui patroni fuerint absoluti.

Unde in cōcilio Elibertano.

¶ Absq̄ pfoni assensu liberti nō promoueant ad clerum.

¶ Rohibendum est vt liberti quorū patroni in seculo fuerint[b]: ad clerum non promoueantur.

¶ Distinctio.lv.

Oportet vero vitiati[c] similiter a sacris officijs p hibentur.

Unde Celasi[s] papa scribit dicens.

¶ Qui de monasterialib[9] disciplinis ad clericale mun[9] accedit, & de laicis, antecacta ei[9] vita examinetur.

¶ Riscis igitur p sua reuerentia manentibus institutis (que quidem vbi nulla rerum vel temporum vrget angustia, regulariter conuenit custodiri) quia catenus ecclesie vel cūctis vel sufficientibus[e] priuate sunt ministris, vt plebibus ad se pertinentibus diuina munera suppleri non valeant: cōcedimus vt si qs monasterialibus[e] disciplinis eruditus, ad clericale munus accedit etiā de laicis: antecacta eius vita requiratur.

¶ Ne sit aliquo facinore infectus, vel illiterat[9], vl bigam[9], vel ab adolescentia sordidiat[9], vel corpe vitiat[9], vel suus vl originarie conditionis, vel curie, vel publicar[9] rerū nexibus implicatus, vel publica pnia notatus, vel nulla cōgruentis tpis expectatione discussus.

Item ex cōci. Arelatensi. iij.

¶ Annue suspensioni subiaceat qui preter canonum formam aliquem ordinat.

Nullus penitentē, null[9] bigamū, null[9] viduarū maritū i pdictis honorib[9] audeat ordinare: & licet hoc tam oim prope canonum institutia contineant, tamen ne cuiq̄ sacerdotum supplicantium (sicut tam supra diximus) importunitas vel suggestio iniqua subrepat: necesse fuit vt nunc

[a] item ser. xlvij. questione. ij. capi. ij.

[e] ¶ Monasterialibus. Hic videtur q̄ monachi nō possunt esse prelati eccl. siarum secularium, nisi ex dispensatione. extra de capel. monach. ca. in ecclesijs. extra de statu monacho. ca. ij. Hug. dicit q̄ de iure possunt, dum tamen habeant & abbatis et episcopi cōsensum. xvj. q. j. in pena. Sed hodie de consuetudine non possunt: vt extra de sta. mona. c. quod dei. Joan. dicit. Credo q̄ de iure communi possunt, promoueri si possunt ei p secum habere socium sui ordinis: vt extra eo. tit. mona: ingressi. ¶ B. De hoc ad plenum. xvj. q. j. in summa.

Nullus. ¶ Cāus. Antiquitus facta fuit constitutio vt nullus epūs ordinaret penitentem, vel bigamum, vel vidue maritū, vel corpore vitiatū: quam cū pessime seruabāt, et ideo Arelatēn. concilio nūc statuit re: hanc regulam seueriorem: vt quicunq̄ amodo tales ordinaret: cum anno integro cessaret a celebratione missarum: et si celebraverit, post excommunicationem deponetur.

Ver

a ¶ Seueriorem. Et nonne seuerior fuit illa cōstitutio que primat tales prāte ordinandi: vt. xxxvj. dist. qui eccle siasticis: ꝛ hic adijcitur alia pena.

b ¶ Anno. Nor. hic annū computari a tēpore scientie: vt. xxxj. q. ij. si quis incognitus. ij. q. vj. §. vidimus. Quid si annus sit diffe rētijs in quo aliqs suspensus est, num quid sufficit abstinere. ecce v. dies? non videtur: qr illi duo dies habentur pro uno: vt extra de verb. significa. quefuit. sed nō est ita: vt. ff. de statu libl. cum heres. §. stichus. q. hoc ca. loquitur de vitiat. in anima: ꝛ quan tum ad hoc facit ad propositum ma gistri.

Penitētes. ¶ Dissol uet. Arg. aliquem venire ꝓtra factuꝫ propriū. ff. xxxv. q. ij. qđ quis. xxj. q. j. certe. ‡ ex de elec. nolti. Arg. contra de hoc. de cleri. coniug. di uersis fallacijs. ex de deb. cuꝫ de concess. preben. cuꝫ super questione. ex de fil. presb. veniens. Vel dic q ipse dicitur dissolui ere, quia ob ignominiam sui dissolutur. sic. lxx. dist. neminē. ꝛ. xxj. q. ij. ca. j. cuꝫ enim ipse ob hoc sit dignus depositione, ipse met non dissoluet. Joan. Solu. de in communi nō potest aliquis venire contra factum suum nisi in casibus expressis in iure. § ¶ Corpore. ¶ Ca tus. Dicit Gratianus hic q illi corpore vitiati ordinari p hibentur qui non casu sed voluntate propria se abscide runt. quod probat sequentibus capi.

Si quis. ¶ Casus. In hoc ca. dicitur q si quis laicꝰ sibi virilia abscinderit, ad clericatum ꝓmoueri nō po test: cuꝫ sit suapsiue homicida. Si vero clericus sibi ab sciderit, debet deponi: qr sui est homicida.

¶ Abscinderit. Ex indignatione, vt etiā cā abstinētie.

¶ Clericꝰ. Sed qđ dices de Origene, qui se eunuchuꝫ fecit vt liberius in occulto posset predicare tēpore perse cutionis ecclesie mulieribꝰ, tñ postea apud Cesaream fa ctus est sacerdos. Item Marcus prescidit sibi pollicē vt fieret indignꝰ sacerdotio: ꝛ tamen postea factꝰ est sacer dos: vt legit in hist. eccle. Sz hec non sunt trahenda ad consequentiā. iiij. q. j. ca. vlti. vij. q. j. petisti.

f ¶ Homicida. Non qr homicida tunc sit factus: sed ꝓpter homicidij periculū qđ sequi poterat sectionem, dicitur homicida: sicut qui infantē exponit homicida di cit. lxxxvij. dist. capi. vlt. Et est arg. qr non est cōsiderā dus quid euenat, sed qđ euenire pos sit: vt. xxij. q. j. i nouo. xxj. distin. denique. xxij. q. v. relegētes. ff. de his q ciecerūt vel effude. l. si vero. §. penul. et C. de vsuf ruc. ambiguitatem. Arg. cōtra. xxiij. q. v. de occidendis.

s. ¶ Ij q. ¶ Uitio. s. xxxiij. dist. maritū ꝛc.

Qui partem. § Casus. Duo fuerunt homines qui semetipsos abscederunt: vnus sponte, alius casu cuꝫ rusticano opericūrā impenderet. qđ fuit? Ma cerianꝰ eps an valeāt ꝓmoueri? Et respōdet Felix papa q ille q se abscidit qđ fa cere nō tenetur, non potest. Ille vero qui ca sū se abscidit, pōt ꝓmoueri: ꝛ si deri cꝰ est, nō deponet: qr casus venia meruit.

Similiter vero intelligēdum est de his qui per languorem a medicis secantur: aut a barbaris abscinduntur, aut a dominis castrantur.

Unde in Niceno cōci. legit.

¶ Qui per languorem a medicis desecatur, ad clerum valet admitti.

Qui semetipsum abscide rit, non ordinetur.

Si quis abscinderit semetipsum. i. si qs amputauerit sibi virilia, non fiat clericus: qr sui est homicida. et dos: vt legit in hist. eccle. Sz hec non sunt trahenda ad consequentiā. iiij. q. j. ca. vlti. vij. q. j. petisti.

f ¶ Homicida. Non qr homicida tunc sit factus: sed ꝓpter homicidij periculū qđ sequi poterat sectionem, dicitur homicida: sicut qui infantē exponit homicida di cit. lxxxvij. dist. capi. vlt. Et est arg. qr non est cōsiderā dus quid euenat, sed qđ euenire pos sit: vt. xxij. q. j. i nouo. xxj. distin. denique. xxij. q. v. relegētes. ff. de his q ciecerūt vel effude. l. si vero. §. penul. et C. de vsuf ruc. ambiguitatem. Arg. cōtra. xxiij. q. v. de occidendis.

s. ¶ Ij q. ¶ Uitio. s. xxxiij. dist. maritū ꝛc.

Qui partem. § Casus. Duo fuerunt homines qui semetipsos abscederunt: vnus sponte, alius casu cuꝫ rusticano opericūrā impenderet. qđ fuit? Ma cerianꝰ eps an valeāt ꝓmoueri? Et respōdet Felix papa q ille q se abscidit qđ fa cere nō tenetur, non potest. Ille vero qui ca sū se abscidit, pōt ꝓmoueri: ꝛ si deri cꝰ est, nō deponet: qr casus venia meruit.

Similiter vero intelligēdum est de his qui per languorem a medicis secantur: aut a barbaris abscinduntur, aut a dominis castrantur.

Unde in Niceno cōci. legit.

¶ Qui per languorem a medicis desecatur, ad clerum valet admitti.

Idem Cōc. Arelatense. ij.

¶ Non producant ad clerum qui seipsos abscindunt.

Hij qui se carnali vitio repugnare nescientes abscindunt, ad clerum peruenire non possunt.

Item Innocentius scribit Felici Macerianoepiscopo.

¶ Non est ordinandꝰ qui partē digiti volens sibi abscidit.

Qui partē cuiuslibet digitiꝰ sibiipsi volens abscidit: hūc ad clerum canones non admittūt. Cuiꝰ casu aliquo contigerit, dum operi rustico curā impendit, aut aliqđ faciens se non sponte percutit: hos canones precipiūt ꝛ et clericos fieri: et si in clero reperti fuerint, nō abijci. ‡ ¶ In illis enī voluntas est vindicanda, q̄ sibi causa fuit ferrū injicere: in istis autē

SI quis a medicis. ¶ Casus. Dicitur hic q̄ si quis per languorem a medicis sectus fuerit, vel calu a barbaris abscissus, vel a domino castratus: poterit promoueri si alʒ est dignus: ꝛ si est clericus, non repelletur. Si quis vero cum sanus esset seipsum sponte abscidit, non ꝓmouebitur: et si promotus est, debet repelli.

a ¶ A medicis. Medicus licite ꝓmouetur si eu⁹ nō remordet conscientia. extra de eta. et qualī. ad aureo. ei enim non imputatur euentus mortalitatis. ff. de offi. presi. illicitas. ℣. si cuti. et tamen imperitia eius culpe annumeratur. ff. ad. l. aquil. idem in uris. circa. me.

Medicus pōt promoueri.

b ¶ Defect⁹ est. vt tamē nō pariat nimiam deformitatem: vt ex de cleri. egro. ptm.

c ¶ Audētʒ. qui em sibi audet manum inferre, multo potius alīs auderet: vt. ff. ō edil. edic. cuz autem. ℣. excipitur. xxiij. q. v. si non licet.

d ¶ Aut domini. Qui autem seruū castrat, capite punitur: ꝛ seru⁹ ꝛ medicus. ff. de sica. l. iiij. ℣. viti. et locus in quo hoc factum est, confiscatur. C. de eunu. l. j.

e ¶ Unuch⁹. ¶ Talis em̄ vitiosus est: vt ff. de edil. edi. cū autem. Et quandoq; preciosior. ff. ad. l. aquil. si seruus. ℣. et ii puerum.

f ¶ Sin persecutione. Non est ergo necesse seruare carnem illam vel pulueres, vt dicūt vulgares.

g ¶ Nat⁹. vt fridicus.

SI ꝙs pro egritudine. ¶ Casus. Dicitur hic q̄ si quis propter infirmitatem a medicis sectus fuerit vel a barbaris vel a dño suo castratus fuerit: si alʒ dignus est, poterit promoueri. Si quis vero cum sanus esset, sponte sibi virilia amputauit vt a carnali concupiscentia abstineret: propter hoc, et non propter abstinentiam non potest promoueri: et si promotus est, debet deponi.

h ¶ Non per disciplinā. vt videatur coram hominibus eius continentia. et forte hoc facit propter hypocrisim. sic. xxxv. distinct. ecclesie principe.

SI quis.

i ¶ Claudus. non tamen vt opoꝛteat ipsum ire cum baculo ad altare: vt de consē. di. j. nullius episcopus. tamen iccirdum legem veteri claudus non prohibebat. xiij. di. j. et vlti.

Mediocriter ꝓsentiū. ¶ Talus. Flauius clericus captus a normannis amisit digitum sinistre manus: et propter hoc rogauit eius episcopus sibi mitti eum ad papaz cū literis suis: ꝛ quesiuit si posset promoueri. Ꝛ respondet papa sciendum est qd acciderat. Unde cōmēdat em̄ de sua sollicitudine dicit q̄ sit barbaris sect⁹ fuerit, ꝛ alʒ dign⁹ est poterit promoueri: cum canones in similibus casibus idem dicant.

k ¶ A normānis. Ex hoc habes. ℣. vij. q. i. scisitaris.

l ¶ Sinistre. ¶ Ad si dextre, dū tamē non sit deformitas magna. extra eo. ca. j. et ex de cleri. egro. prediyterum. maxime si non amisit aliquem de illis per quos fit signū crucis.

Mediocriter ꝓsentiū. ¶ Ca. Presbyter stephano inter

I tē ex concilio hyerdensi.

¶ Non prohibebitur a sacris ordinibus qui a medicorū incisione claudus efficitur.

SI ꝙs in infirmitate positus clericus medicorū incisione claudus i efficitur: promoueri ad sacros ordines eum non denegamus.

I tē stephanus Roberto marensi episcopo.

¶ Non prohibebitur a clero qui digitum sibi casu abscidit.

LAtor presentium flauius scilʒ clericus ad sedem apostolicam veniens detulit a te directam nobis epistolam, qua indagare studuisti eum a normānis k nuperrime captuz sinistre l manus digituz habere abscissum: scisciteris si ob hoc ad ecclesiasticuz ordinem valeat promoueri, an non.

¶ Quod etiam nos reperientes verū esse, quia solertia tua magis super hoc solicita a sede apostolica doceri flagitat, nouam iustitie semp sequi desiderans studiū tue sanctitatis merito collaudamus, reuerētiam tuaz scire volentes quoniam si ita est q̄ a normannis digitum ipse habeat abscissum: ad promouendū (si alʒ dignus fuerit) nil ei nocebit: eo q̄ quid de his qui a medicis vel dominis siue paganis non sponte tale quid patiuntur, sacri censeant canones: dilectionem tuam latere non credimus.

I tem Gelasius papa Palladio episcopo.

¶ Depositi cerotarii dignitas accepta, sequenti debilitate non amittitur.

PRecepta canonica quib⁹ ecclesiastica regitur disciplina, sicut non patiuntur

gestas sudes amisit bursam testiculorum dum presidio fuge niteretur euadere imminentes gladios barbarorum qui tuscia pre ceteris pruincijs deuastabant: z propter hoc palladius epus priuauit eum officio z beneficio. Stephanus vero conquestus est pape de facto epi. precepit ergo Celasi⁹ palladio epi scopo vt sibi restituat vniuersa: da sicut canones non patiuntur debilitatos per culpam suã in magnis mẽbris pmoueri: ita pmoti per casum fortuitum debilitati in membris, non debent repelli.

a ¶ Debiles. scz volũtate, nõ casu.

b ¶ Inferiores. Videbatur q̃ iste non posset esse sacerdos: da nec miles esse posset nisi haberet ad minus vnum testiculum: ff. de re milita. qui cum vno.

c ¶ Postmoduz. Arg. q̃ iz ds pervenit ad statum a quo nõ pot incipere: tamen tolerat. xxi. q. q. perlatuz. xxi. q. j. ad limina. xxxij. q. vij. hi q. et ca. nerg. Arg. contra eũ de eta. z q̃lita. ca. j. Sol. hic nõ fuit i culpa: vbi sic. vv. q. j. ca. fi.

¶ Hoc aũ. ¶ Hec est secũda pars dist. iqua dicitur q6. j. q. j. c. i. fi. i. gl. prori. zinek. Joã. de san. et sic cõtinuatur. Dictũ est ẽ. in pluribus ca. q̃ non repellitur a pmotione qui casu de egritudine, vel pcussione pdit membrũ. Nicho dicit Statian⁹ q̃ hoc non intelligitur de quolibet membro. Naz qui oculum qualiter cũq̃ amisit, pmoueri non debet ad sacerdotium.

S Euangelica, ca. ¶ Caue. Quidaz sacerdos eruit oculũ diacono. Ideo Rufinus

venire ad sacerdotium debiles[a] corpore: ita si quis in eo fuerit cõstitutus: ac si tũc fuerit sauciatus, amittere nõ potest quod tempore sue synceritatis accepit. ¶ Stephan⁹ si quidem presbyter peritorio nobis defluit oblato, q̃ haberet in subditis olim sibi z ante annos plurimos collatam presbyterij dignitatem: quam re vera immaculati corporis iudicio suscepisset: sed nuper propter prouincie vastitatem tuscie (quam pre ceteris prouincijs barbarorum † feritas diuersa sectantium, et ambiguitas inuexit animoũ) dum imminentes gladios euadere fuge presidio niteretur, acutz sudibus occurrentia sibi septa transiliens, inferiores[b] partes corporis inseruisse suggesit: que vix adhibita curatione biennio potuissent abstergi: z ideo frater charissime supradicto locum suum dignitatemq̃ restitue: quatenus sacrosancta mysteria (sicut consueuit) exerceat. nec enim conuenit ob hoc auferri ante susceptum ordinem, in quo postmodum[c] in inualitudine corporis casu probatur faciente prolapsus.

Hoc autem non de omnibus membris intelligendũ est. qui enim oculum casu amiserit, licet desit volũtas: tamen sacerdotium adipisci non potest.

Unde Gelasius scribit Rufino episcopo.

¶ Nõ sunt prestanda iura sacerdotij cui oculus eruz⁹ est.

SIeuangelica admonitio iracũdiam nec vsq̃ ad verbum furẽtem prosilire pmittit: vt si racha fratri suo quis dixerit, reus sit gehenne ignis: quali putamus pena plectendum esse, qui nõ solum pugno impie percussit in leuitici ordinis hominem ministerio seruientem: sed quasi non sufficeret ad cedem manus, ita (instigante se diabolo) raptus est ad iracundiam, vt fuste non solum percuteret, sed etiam erueret oculum fratris? Et quanuis huiusmodi excessus grauior esset pena plectendus, bene tamen fraternitas tua fecit ab officio eũ presbyterij remouerit. hoc tamen solicitudinis tue sit, vt locum ei penitentie constituas et in aliquo eum monasterio retrudas, laica tantũ sibi communione concessa. in loco autem illius alium te necesse est ordinare presbyterum. Nam illi cui erutus est oculus, non possunt secũdum canones sacerdotij iura concedi. neq̃ eẽ aliquid ei prodest qui oculum inuitus[d] amisit: cum nec volens quisq̃ oculum amisisse credendus est: nec sacratissimos canones aliquem casum in amissione oculi ei qui sacerdotium adipiscẽdum non impediret, suis excepisse[e] regulis inuenimus: sed hoc tantũmodo ad prohibitionem fecisse videmus, vt qui caret oculo sacerdotij officium adipisci non possit. Sed nec illi vllatenus quasi in compensationẽ iniurie[f] sacratus ordo concedi poterit, qui ad tantam sacerdotem ppium potuit iracundiam prouocare[g]: vt z ille officium in quo erat, amitteret, et iste prouectus sui perderet facultatem.

¶ Distinctio.lvj.

episcopus priuauit eum officio presbyterij. Post hoc factum postulabat diaconus in sacerdotem promoueri, duabus rationibus. Tum quia inuitus oculum amiserat. Tum quia in recompensationem sue iniurie. quod totum Rufin⁹ episcop⁹ pape significauit. Precipit ergo Gelasius papa vt presbyterũ detrudat i monasteriuz et loco eius alium ordiner: nec diaconum in sacerdotẽ promoueat: da sacri canones nulluz casum in monoculo excipiunt vt promoueri possit: nec ei prodest q̃ oculũ inuitus amisit: maxime cum ad tantam iracundiã sacerdotem ꝓuocauerit, vt ille officiũ et iste promouendi facultatẽ amitteret.

d ¶ Inuit⁹. Ar. est ad questionem q̃ si sponsa est ꝑpetua a spõso, non posset † intrare religionem: quia nõ prodest ei q̃ inuita est passa. Quid de hoc sit, in questionibus dixi. B. Dic q̃ ingredi poterit, non obstante corruptela: qz non debet esse melioris conditionis malus q̃ bonus. nam nemo ex suo delicto ꝛc. vt. ff. de regu. iur. non fraudantur. tamen qui oculum amiserit, remanet tutor: vt C. de excusa. tuto. frater tuus.

† Ar. 3 v. dist. ad ei⁹ fm h.

e ¶ Excepisse. arg. q̃ vbi canon nõ excipit, nec nos excipere debemus. ij questione. v. consuluisti.

f ¶ Iniurie. Qz pena vnius nõ debet cõuerti in premiũ alterius. ff. ad lylle. l. si sequens. ff. quod me. cau. si cut in exceptione. ℣. pedius.

Pena vni⁹ nõ dz esse premiũ alteri⁹.

g ¶ Prouocare. Rabanus deliquit qui me ad iracundiã ꝓuocat q̃ ego

c.ad.l.iul.de vi pub.a.qñ.et.xxiij.q.v.cum homo.

Presbyterorũ. ¶ Hec dist.diuiditur in tres partes. In prima probat q̃ nullus illegitime natus promoueꝛ nisi in cenobijs vel canonia regulari:et hoc probat per ca.vrbani. quod solum ca.continet ius commune. Secunda ibi: Sed hoc. Tertia ibi: Contra. Joan. de fan.

Filij pbꝛoꝝ duplices sũt.

a ¶ Presbyterorũ. De legitimis filijs nõ est dubiũ quin licite promoueantur.j.e.§. cuꝛ ergo.sed illegitimi nõ:si tamen sint in monasterijs vel canonijs regularib⁹ licite promouent: vt.j.ea.ca.j. et extra.e.ca.j. et.c. ad abolendam. quia igressus monasteꝛiũ apo. c.ij. vbi ritatem: vt.xvj. q.j.legi.xix.q.viti. ca.viti.z in aut.de monachis.in princ.colꝛ.j. Licet quidam cõtrarium dicant:z dicũt q̃ religio circa eos non plus operatur, nisi q̃ facilius cum eis dispẽsatur.argu.pto eis.lv.dist. cap.piscis. z.l.distin.cap.si ille. Et dico episcopũ posse dispensare circa tales: vt eẽ eo. veniens.et capitu.ex trã̃missa. sed solus papa dispensat cum eis in episcopatu: vt extra de elec.innotuit. Dicunt tamen quidam q̃ circa pateꝛnas ecclesias immediate habendas sol⁹ papa possit dispensare.arg.extra eo.ex tua. quod non credo,per illã decre.veniens. Joan. Sed certe solus papa dispẽsat in hoc casu: vt extra eo.capi. dilectus filius.z extra eo.cap. viti.vbi de hoc tractatur.B.

Presbyteroꝝ. ¶ Catus. Questum fuit an filij presbyteroꝝ sint promouendi. Et rñ.q̃ nõ:nisi in monasterio vel regulari canonia fuerint conuersati.

b ¶ Presbyterorum. Idem de diaconis z subdiaconis quia non est alia causa prohibitionis nisi quia timentur in eis exempla paterni criminis: vt.vj.q.j.si quis cum.et etiam propter odium paternum: vt.xv.q.viti.cum multe.et.xxiij.dist.quando.

c ¶ Filios. Sed nunquid hoc ad nepotes extenditur? Filiorũ et videtur q̃ sic: quia nomine filiorum nepotes continen appellatur.ff.de verbo.signifi.liberorum.et argu.ff.ad maced. tione ne filium. Sed non est ita: quia odia sunt restringenda: vt potes- de peniten.distinc.j.pene.ff.de liberis et posthu. cũ quicõtinẽt. dam.tollitur enim vitium per successionem: vt.j.ea.dominus,et licet senator non possit ducere illam cuius pater vel mater artem ludicram fecit, tamen potest illam ducere cuius auus vel auia artem ludicram fecit: vt.ff. de ritu nup.l.lege iulia.§.j.

d ¶ Cenobijs. Sed hoc ad facilitatem dispensationis referas vt quidam dicunt. Idem est vbicũq̃ conuersentur religiosi: quia locus non sanctificat hoiem: vt.xl.di stin,non loca. nam conuersati in monasterijs sepe deteriores sunt alijs vt.xlvij.dist.quantumlibet.

¶ Sed hoc.¶ Dicit est secunda pars huius dist.in qua probare vult q̃ si boni fuerint, non nocent illis natales parentũ.et hoc vult probare per viij. authoritates. Jo,de fan.

¶ Catus. Dicit Gratianus q̃ supradicta intelligũtur de filijs sacerdotum qui paternam incontinẽtam imitant.sed si sunt bone vite, nõ filij sacerdotes,sz ẽtiã pape fieri possũt. Ob probat exemplo Bonifacij, felicis, z Aga pitij: et multoꝝ aliorũ qui fuerunt filij sacerdotum:et tamẽ ad summum sacerdotiũ sunt promoti.

e ¶ Sed hoc intelligendum est. Istud spectat ad principiũ capituli.

Sius.al's Orosius. Ola ista exempla intellige de his qui in laicali statu vel minoribus ordinibus orationib⁹ parentũ fuscepti sunt: q̃n suis parentibus licebat vti vxoribus suis.j.ea.cum ergo. Archi.

Ndecũq̃. ¶ Catus. Ad hoc loco vsq̃ ad §. cõtra. probat Sza. peccata parentũ filijs non imputari. Due questiones facte fuerũt Augu. Prima fuit an peccata parentũ filijs imputent. Et respondet q̃ non,sipa terna vitia nõ sequantur. Secũda fuit, an mali filij coniugatoꝝ nuptias vituperent. Et respondet q̃ non: sicut nec boni filij adulteroꝝ eos ab adulterio excusant.

f ¶ Nulla est. Similis locutio. Uestes quas gerit sordida lana fuit.

g ¶ Sic mali. Nota q̃ bonum precedens non excusat malum sequens: nec bonum sequens purgat malũ precedens: vt.xxiij.q.v. relegentes.et.xiij.q.v.forte.z capi. neq̃. Sed verum est q̃ non nocet delictum patris filio pro quantum ad vitam eternam: nocet tamen quo ad ordinem: item quo ad successionẽ: vt.vj.q̃.j.si quis eũ.item ad nocquo ad alias penas: vt.j.q̃.iij.§. item peccato. Mitius at filio tamen loquitur lex de illis qui spurij sunt, q̃ non odit-

Filij presbyteroũ a sacris propibentur officijs.

Presbyteroum b filios c a sacris ministerijs remouemus: nisi aut in cenobijs d aut in canonijs religiose pbati fuerint conuersati.

Sed hoc intelligendum est e de illis qui paterne incõtinentie imitatores fuerint. verum si moꝝ honestas eos cõmendabiles fecerit:exemplis z authoritatibus non solum sacerdotes,sed etiam summi sacerdotes fieri possunt.

Unde Damasus papa scribit Hieronymo presbytero.

¶ Palea.

Sius papa fuit filius Stephani subdiaconi. Bonifacij papa fuit filij Jucundi presbyteri. Felix papa filius Felicis presbyteri de titulo fasciole. Agapitus papa filius Gordiani presbyteri. Theodorus papa filij Theodori epi de ciuitate Hierosolyma. Sylverij papa filius Sylverij episcopi Rome. Deusdedit papa filius Jucundi presbyteri. Felix etiã tertij natione Romanus ex patre Felice pbro fuit. Item Gelasius natione Apher ex patre epo Valerio natus est. Item Agapitus natione Romanus ex patre Gordiano pbro originem duxit. Complures etiam alij inueniuntur qui de sacerdotibus nati,apostolice sedi pfuerunt. Hinc Augustinus ait.

¶ Uita parentum filijs non imputentur.

Udecũq̃ homines nascant:si parẽtum vitia non sectantur,honesti et salui erũt. Semen em̃ hois ex qualicũq̃ hoie,dei creatura est:et eo male vtẽtib⁹,male erit: non ipsum aliqñ malũ erit. Sicut autẽ boni filij adulteroꝝ nulla f est defẽsio adulterij:sic mali g filij coniugatoꝝ nullum est crimen nuptiarum.

Itẽ Joannes chrysostomus

eis hoc quin possint eligi ad decurionatum: quia non est impediendā dignitas eius qui nihil admisit : † vt.ff. de decu.l.ij. generaliter .§. spurios. et Boetius. Quid genus aut proauos ꝛc. Et Iuuenalis Tolle tuum Hannibalem: malo pater tibi sit Terentius: dū

† Nam mala parētū filijs nō iputāt ff. ō de cu.l.ij. §.ij. et vit. e fi lijfugitiuu fugitiuus non est. ff. de fugitiu.l.j. fm 2.

super Mattheū homilia.xiij.

Dunc̄ de vitijs erubescamus parentū: sed illudvnū queram⁹ ꝛ semper amplectamur, virtutem videlicet. huiusmodi etiā si alienigenam quis habeat matrē, etiā si fornicationē pollutā, vel quolibet huiusmodi dedecore sordidatam: nihil tamē de ei⁹ aut vilitate fuscabit, aut crimine polluetur. Nā si fornicatorem ipsum ad meliora cōuersum nequaq̄ prior vita commaculat: multo magis ex meretrice natus et adultera, si ꝓpria virtute decoretur, parentum suorū non dedecorabitur opprobrijs.

¶ Itē nō est oīno nec de virtute, nec de vitio parētū, aut laudādus alic̄s, aut culpād⁹: nemo vere inde aut obscur⁹, aut clarus est: immo etiā (vt considerātius alic̄d dicam⁹ aut expressius) nescio ª quomodo ille magis resplendet q̄ nat⁹ est ex parētibus ᵇ a virtutibus priꝰ sus alienis, q̄s ipse q̄ fuerit dei virtute mirabilis.

Item Hieronymus in epistola contra Rufinum.

¶ Non parētum, sed propria culpa quēq̄s condēnat.

Dicit de adulterio non est ei⁹ culpa qui nascit, sed illius qui generat. Quomodo in seminib⁹ non peccat terra que confouet: non semen q̄ in sulcis iacitur: nō humor vel calor quib⁹ temperata frumenta in germen pullulant: sed (verbi gratia) fur et latro q̄ fraude et vi eripuit semina: sic gen⁹ humanū recipit terra. i. vulua q̄ suū est ᶜ: ꝛ receptum cōfouet, ꝛ cōfotum corporat: corporatum in membra distinguit, et inter illas sacri ventris angustias dei manus semper operat: idemq̄ corporis creator et anime est. Noli despicere bonitatem figuli (id est dei) qui te plasmauit et fecit vt voluit. Ipse est dei virtus ꝛ dei sapientia, qui in vtero virginis Marie edificauit sibi domum. Iepte inter viros sctōs ᵈ apostoli voce numeratus, meretricis est filius. Esau de Rebecca ꝛ Isaac hispidus tam mente q̄ corpore, quasi bonū triticum ᵉ inter lolū auenasq̄ degenerat: quia non in seminib⁹ sed in voluntate nascentis causa vitiorum est atq̄ virtutū.

Item Augustinus.

¶ Iniquitates parentum filijs obesse non possunt.

Sponsus ᶠ ille qui vocaturus erat ad nuptias bonos et malos, congruens inuitatis nasci etiam voluit de bonis ꝛ malis: quo exemplo discant parentum suorum filij iniquitates sibi obesse non posse.

Item Gregorius.

¶ Non aliena culpa, sed propria aliquem ab eo quo fungitur deijcit gradu.

Satis peruersum ᵍ ꝛ contra ecclesiasticā probatur esse cēsurā, vt frustra quorūdam parentū voluptatib⁹, pudor est femine ꝺ ꝓ nuptiaruꝫ premia ducūt. nō habere: vt.xxx. q.ij. pudor. ¶ Et est matrimonium inctos. Tamē in hoc mulieri nō fuit sanctus, q⁹ bus ꝓci temerarium iura mentum voluit ser uare: vt.xxij. questio. iij. vnusquisq̄. Ibi inuenies .§.j. hanc historiam ſm Hug. e ¶ Bonum trium cū.xxiij. q̄.j. quomam vetus.

† Maz gis cēn admira bilis est ꝺ exemplar nō habuit ꝺon⁹ est. Fō ꝺ habuit et bon⁹ est. arg xcy. ꝺ. 4 inscriptionis. Archi.

a ¶ Nescio. Hoc dicit: q⁹ ille qui natus est ex parentibus prorsus alienis a virtutibus, dum tamen ipse fit bonus, melior est q̄ ille qui nat⁹ est de bonis parētib⁹, licet ipse etiam fit bonus.

b ¶ Parentib⁹. i. ratione parentū.

c ¶ Casus. Rufin⁹ natus fuit ex adulterio: ꝛ ideo despiciebat creatorem q̄ sic eum formauerat: et culpabilem et peccatorem se ꝓpter hoc reputabat. Sed Joannes Chrysostomus scribit contra eum, ꝛ docet q⁹ propter hoc non debet despicere dominum: nec se peccatorem reputare: quia non ipse, sed qui eum de adulterio generauit, peccauit, semine abutendo: sicut nec peccat semen quod in sulcis nascitur: sed peccat fur qui rapit. et consolatur eum duobus exemplis: scilicet Jepte, qui licet fuerit filius meretricis, tamen sanctus fuit. Et exemplo Esau, qui licet natus fuerit de legitimo coniugio, tamen malus fuit et pessimus.

d ¶ Quod suum est. Mulieres enim ad hoc natura Mulier genuit, vt partus ederent : † vt.C. de indi. vidu. l.ij. et res ad

† Et est ij.q.ij. pudor. ¶ Tyros sanctos. Tamē in hoc mulieri nō fuit sanctus, q⁹ bus ꝓcitemerarium iuramentum voluit ser uare: vt.xxij. questio. iij. vnusquisq̄. Ibi inuenies .§.j. hanc historiam ſm Hug.

e ¶ Bonum trium cū.xxiij. q̄.j. quomam vetus.

f ¶ Sponsus. Ecclesia vocat sponsa Christi: quia ad huc per delictuꝫ se parari potest ab ipso, sicut sponsa a sponso ante consummatum matrimonium: sed in futuro seculo dicetur vxor, q̄ modo sponsa dicitur. vij.q.j. sicut vir.

g ¶ Satis peruersum. ¶ Casus. Quidam episcop⁹ volebat priuare q̄dam clericos officio et beneficio ꝓpter peccata parētuꝫ. Sed dicit Gregorius satis esse peruersum vt deijciatur ab officijs vel gradu quem ꝓpcium facinus vel culpa non deijcit.

¶ Satis peruersum. Istud capitu. intelligitur de iam ꝓmoto: talis enim propter delictum alterius non priuatur iure suo, non enim puniendus est quis iure suo nisi ꝓ grauissimo delicto: vt.xxj.q.vij. Inuentum. et.lxxiij. distinctio. gesta. excipiunt quidam casum in eo qui ignoranter a deprius est beneficium pecunia patris:

vt.j.q.v.c.j. Sed illud ideo perdit, q; furtivum est. Sed quid si pater commisit crimen lese maiestatis: nonne filius punitus est veneficio: cum sit infamis factus? vt etiã gra vj.q.i.si quis cũ. ꝛ infames promoti etiã deijciuntur: vt vj.q.j. infames? Non. q; cũ clericus sit, est a iurisdictione principis exemptus: vt. xcvj. dist. duo. j.q.iij. ℊ. contra. in fin. Iſẽ fallit illud extra de eccl. edi. ad audientiaz. ij. et extra de cleri. egro. c.ij. vbi quis sine culpa priuat iure suo hoc tamẽ sciaq; malitiosus quis punitur sine culpa: sed non sine causa: vt extra vt lit. non contest. qm̃ 3. xxxiij. dist. si cui? vxorem.

Patris delictũ etiã gratissimũ nõ tollit filio beneficiũ

Dominus nr. ℂ Cal? Dionysius fuit interrogatus an ille q; nascit de adulterio, repellatur a sacerdotio. Et respõdet q; non, si est bone vite: et hoc probat exemplo christi, q; nasci voluit de adulterinis cõmixtionibus et alienigenis, dans nobis fiduciã vt vndecunq; nascamur, si boni erimus, q; non repellimur a sacerdotio: et q; ipse natus fuerit de adulterinis cõmixtionibus, probat per genealogiaz incipiẽs a iuda p̃triarcha: q; cum thamar nuru sua incestũ et adulteriũ cõmisit: et ex illa gẽratione plures nati sunt post quos dauid: et ex ipsis christus originem duxit.

Gen. xxxviij. b. Ruth iiij. d.

? Scz vxores nõ vt cubiles ꝛ ita ẽt intelligitur. lxxxj. di. q.ad fin. Ut. Hos. et Ioan. q.ita nos. ex de coha. cle. ca. ij. De hono. xxx. ij. dist. eos.

? ℂ A sacerdotio Non intelligas q; ipso iure possit promoueri: ſz hoc ideo dicit, q; eos tenet in hoc casu dispensare: q; dispensatio q̃nq; est debita: vt dixi. i. dist. vt constitueretur.

b ℂ Repellitur. Sed nonne filij sacerdotum seruiunt ecclesie: vt. xv. q. viti. cum multe qualiter ergo promouetur non adepta libertate? Sed dic q; illud loquit de his q; quasi legitime ꝛ soleniter ducũt: ? vel derogatũ est ei cõtraria consuetudine, iiij. di. ℊ. leges.

Archi.

Ismael. ℂ Causa. Abraham authoritate ꝛ licentia sue vxoris scilicet Sare cognouit agar ancille suis quis priuet officijs, quem sua culpa, vel facin? ab officij quo fungit gradu nõ deijcit.

Item Hieronymus.

ℂ Et adulterio nat?, a sacerdotio non prohibetur.

Dominꝰ noster Jesus Christꝰ voluit nõ solũ de alienigenis p̃mixtionib?, ſz etiã de adulterinis nasci: nob; magnam fiduciam p̃stãs vt qualicũq; modo nascamur (dũ tamẽ vestigia ei? imitemur) ab ipsi? corpore non separemur, cui? p fidẽ mẽbra effecti sum?. Et sicut ille ver? est pontifex, ex adulterinis nat? cõiunctionib?: ita qualicunq; ordine natus sit aliq̃s: tñ vt pfectã fidẽ habeat: ꝛ qõ fide tenet, operibus impleat: sitq; literatus, et vir vnius vxoris, nequaq̃ a sacerdotio ? repellitur b. Judas enim patriarcha concubuit cũ Thamar nuru sua: et ex illo concubitu nati sunt Phares ꝛ zaran: inde postea Salmon, qui fuit dux in deserto. Inde Obeth. Inde quoq; Booz. Inde postea Jsai, q; fuit pater Dauid. Ex illa ergo progenie origo ducit Christi, qui verus sacerdos est: ideoq; si filij eius sumus: que ipse fecit, nos imitari debemus.

Ite Aug. de vnico baptis. li. j.

ℂ A populo dei non separat aliquem materna cõditio, sed propria culpa.

Ismael vt separaret a populo dei, non obfuit mater ancilla Agar: ſz obfuit fraterna c discordia: nec p̃fuit potestas d vxoris: cuius magis filius erat: q; per ipsi? iura cõiugalia et in ancilla seminatus erat, et ex ancilla susceptus est.

ℂ Contra, Bonifacius martyr scribens regi Anglorum.

ℂ Vitia parentum etiã ad posteros transferuntur.

Sic gẽs Anglor? (sicut p ipsas prouincias diuulgatũ est, ꝛ nobis in Frãcia ꝛ in Italia ip̃properat, ꝛ ab ipsis paganis ip̃properũ nobis objcitur) spretis legalib? connubijs adulterãdo ꝛ luxuriãdo ad instar sodomitice gentis fedã vitã duxerit: de tali cõmixtione meretricũ estimandũ est degeneres e pplos ꝛ ignobiles ꝛ furentes libidine foꝛe, p̃ceãdos, et ad extremũ vniuersam plebem ad deteriora et ignobiliora vergẽtem, et nouissime nec bello seculari fortem, nec in fide stabilem, et nec honorabilẽ hominib?, nec deo amabilẽ esse vẽturam: sicut alijs gẽtibus Hispanie ꝛ p̃uincie ꝛ Burgũdionũ populis contingit. q; sic a deo recedẽtes fornicate sunt donec vinder taliũ criminum vltrices penas per ignorãtes legem dei. i. per sarracenos venire ꝛ seruire permisit f.

Unde idẽ Urb. in fine superioris ca. presbyteroꝝ, distinguendo subiunxit.

cum ex tali cõmixtione vilis gens oriat, ꝛ libidinosa nec deo amabilis: ꝛ hoc p̃bat exẽplo hispanorũ ꝛ prouinciarum ꝛ burgundionũ qui tandiu fornicati sunt donec per sarracenos puniri ꝛ deuicti fuerunt.

e ℂ Degeneres. Quo ad fortitudinẽ ꝛ nobilitat?: vt notat xxxv. q6. iij. quedã. dicit.

f ℂ Permisit. Not. q; p̃pter delictũ p̃mittit de? inferri penas: vt. v. q. v. nõ ois. xxj. q. j. nil ꝛ tẽporis, ꝛ ca. reuertimini. ꝛ. vij. q. j. scisciatis.

ℂ Unde. ¶ Istud vndecima continuatur: peccata paren-

tum nocent filijs: vnde non possunt promoueri nisi in ceno-bijs: vel nisi dispensetur cum eis.

¶ Unde. Istud vnde continuatur ei quod dixi. J. in illo

H. sed hoc. in princi.

¶ Postolica. ¶ Latius. In quadã ecclesia epalidno fuerũt clerici, vñ fuit electus ab ecclesia, et canonice, quoniam erat: alter o electo ab ecclesia: et digniori obijcebatur q erat filius sacerdotis. Super hoc fuit consultus papa: qui mandat electum canonice consecrandũ: non obstante eo q dicitur filius sacerdotis: si alis dignus inueniatur.

a ¶ Ab ecclesia. Not. q dicitur ab ecclesia electus qui a maiori parte capituli est electus: vt extra de elec. cũ nobis. ff. ad muni. quod maior. extra de elec. cum inter. in princi.

b ¶ Cetere. ipropte ponitur. sic. xxvj. dis. deinde. ¶ vel nomine cetero rum oẽs comprehenduntur: vt. ff. de verbo. signi. cetero rum.

¶ Hoc autẽ. ¶ Dicit Statianus q predicta ca. in quibus dictum est q filij presbyterorũ possunt promoueri, ex dispẽsatione loquuntur, nec faciunt regulam generalem.

¶ Enomanensem. ¶ Latius. In ecclesiã cenomanen. electus fuit in episcopum quidam filius sacerdotis. quare q̃siuit Barto. turonen. archiepiscopus an propter hoc eum deberent repellere. Et respõdet papa q non, si alias bonus est: non tamen volumus vt in posterum hec regula recipiatur, sed vt ad tempus necessitati ecclesie consulatur.

c ¶ Electum. hodie non sunt tales eligendi, sed postulandi a solo papa: quia metropolitanus cum electo in episcopum non potest dispensare: vt extra de elect. innotuit.

d ¶ Sed ad tempus. J. j. q. vij. tali. Jo.

¶ Si religiosi inuenti fuerint filij sacerdotũ, ordinentur.

DIlsi aut in cenobijs aut in canonijs religiose probati fuerint conuersari filij sacerdotum, non admittãtur ad clerum.

Item Alex. ij. ¶ De eodem.

Apostolica authoritate precipimus vobis vt si eum q̃ ab ecclesia[a] electus est altero digniorẽ esse canonicã eius electionẽ probaueritis: fulti nostra authoritate consecretis. nã pro eo q filius sacerdotis dicit: si cetere[b] virtutes in eum cõueniãt, non reijcimus sed suffragantib⁹ meritis coniuẽdo eũ recipimus. Hoc autẽ qõ de filijs sacerdotũ dicit: ex dispensatione eccl'ie introduci videt: zqõ ex dispẽsatiõe introducit, ad sequẽtia regle gẽralis trahi nõ põt. Unde Urb. scribit Bar. turonẽ. archiepo.

¶ Filij sacerdotũ non prohibẽ. n. ab episcopatu si cetere virtutes in eis inueniantur.

QEnomanensem electũ[c] p eo q filius sacerdotis dicit, si cetere virtutes in eum conueniũt, nõ reijcimus, sz suffragãtib⁹ meritis eũ patienter suscipimus: nõ tñ vt hoc p regula in posterũ assumat: sz ad tẽpus ecclie periculo psulit. Cum ergo[e] ex sacerdotib⁹ nati, in summos pontifices supra legantur esse promoti: non sunt intelligendi de fornicatione[f], sed de legitimis cõiugijs nati: que sacerdotibus ante prohibitionem vbiq; licita erat, z in oriẽtali ecclesia vsq; hodie eis licere probãtur. Quod autem vitium originis semini imputari negatur[g], videtur esse cõtrarium illi sententie. Adulterorum filij, abominatio sunt domino. Sed sicut supra dictum est de presbyterorum filijs, ita et hoc de filijs adulterorum intelligẽdum videtur: vt illi dicantur esse abominatio domino: ad quos paterna flagitia hereditaria successione descendunt. Similiter z illud vbiant intelligendum est quod ipse scribit Petronio legioneñ. epo.

¶ De eodem.

QUia simpliciter ad sedem apostolicam veniens humiliter peccatũ confessus es quod põtificij tui vidibatur officium impedire, videlicet q ex matre non legitima procreatus sis: quã viuente propria vroꝛe pater tuus cognouisse dinoscit[h]: nos apostolice mansuetudinis gratia admonente, a ceteris que sacerdotium impediunt criminibus, tam tui professione, q̃ fratrum testimonio qui tecum sunt, immunem te cognoscentes: et vitam[i] tuam religiosam audientes: ab huius te peccati vinculo absolutum, in suscepto sacerdotali officio confirmamus[k].

¶ Cum ergo. ¶ Iste. ℌ. respicit illum ℌ. supra, sed hoc intelligendum. Et dicit Statianus q illi qui dicũtur ipi esse promoti in summos pontifices, intelligunt esse nati non de fornicatione, sed de coniugio legitimo: quod olim fuit licitum omnibus sacerdotibus: nunc autem licet tantum orientalibus.

e ¶ Cũ ergo. Respicit primũ ℌ. huius dist.

f ¶ De fornicatione. Non dicit bene: quia si essent legitimi, sine dispensatione promoueremur.

¶ Os autẽ. ¶ Latius. Objicit Statianus sibi in hoc ℌ. et postea soluit dicens q illud qõ dictum est. J. in. c, vndecũq; q vitiũ originis non imputatur semini: videtur contrarium ei quod dicitur in ecclesiastico q adulterorum filij abominatio sunt domino. Sed dicit illud sic esse intelligendum sicut intelligitur quod supra dictum est de filijs presbyterorum vt illi tantuz dicantur abominatio esse domino, qui paterna vitia vt flagitia eorum sequuntur.

g ¶ Negatur. J. e. vndecunq.

QUia. ¶ Latius. hocca. intelligitur ex dispensatione, sicut illud ca. cenomañ. Petronius qui de adulterio natus est, fuit in eẽm legioneñ. electus qui post electionem ad apostolicum veniens humiliter est confessus: papa vero audiens ipsum esse bone fame et bone vite ab his qui secum erant, ipsum confirmauit in dignitate ex dispensatione.

h ¶ Dinoscitur. Argu. contra. ff. de acqui. here. sed et hoc. sz si aliqd

i ¶ Et vitam. Et quo plura fecerunt pro ipso, et tanquam vnum faciebat contra ipsum, non debuit impedire. ec. ri eius promotio. xxviij. distin. de syracusane. et. xij. distinc. duo mala.

k ¶ Confirmamus. Et hoc fit ex dispensatione. Jo.

Elect⁹ a maio ri parte capti bi. electus ab eccl'ia.

Ubi ℌ

Allegitimi sunt postulandi.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Baptizat⁹ in egritudine. ¶ In hac di. traditur q̄ qui baptizatur in egritudine, non est promouendus: ꝛ est intelligendum de tali qui cum sanus esset dicit nō stulit baptizari: sed timore mortis petijt baptismum. est procausa autem huius constitutionis est, quia presumitur non vere penitens qui mortis causa est penitens: et sic presumūtur peccata non esse ei dimissa: si tamen statim moueretur, presumeret ecclesia peccata ei dimissa esse: vt de pe. di. vij. nullus. et sic ecclesia circa idē factus habet contrarias presumptiones: ſz diuerso respectu. de consc. distin. iij. pe⁹ latum.

¶ Distinctio.lvij.

Tēq̄in egritudine⁸ constitut⁹ baptizatur, ps̄byter ordinari non debet.

Unde in neocesarien. si quis. ¶ Casus. Quesitū fuit in cōcilio neocesarie. an ille q̄ est in egritudine baptizat⁹, debeat ordinari ps̄byter. Et rñ. q̄ nō: q̄ fides illius non presumit volūtaria: sed metu mort⁹ facta: si tamen postea bonevite apparuerit, aut raritas hominum exegerit poterit p̄ moueri.

concil. legitur.

¶ Non ordinetur presbyter qui in egritudine constitutus baptizatur.

Si quis [b] in egritudine constitut⁹ fuerit baptizat⁹: presbyter ordinari nō debet. nō em̄ fides illius voluntaria, sed ex necessitate [c] est: nisi forte postea⁹ ipsius studium et fides probabilis fuerit, aut hominum raritas exegerit.

¶ Distinctio.lvij.

Item ex monachali [d] habitu nullus assumatur ad ecclesiasticum officium, nisi fuerit oblatus propriꝫ voluntate abbatis.

Unde Grego. scribit.

¶ Monachus nō ordinet⁹ clericꝰ, nisi voluntate abbatis episcopo fuerit oblatus.

Null⁹ ad ecclesiasticum officium ex monasterio ꝓducatur monachus, nisi quem abbas [g] loci admonitus propria voluntate obtulerit episcopo.

Item ex cōci. Carthagi. v.

¶ De eodem.

Si quis de alterius monasterij conuētu repertum vel ad clericatum promouere voluerit: vel in suo monasterio maiorem [h] personā monasterij constituere: sine licentia abbatis et monachoꝝ episcopus qui hoc fecerit, a ceteroꝝ communione seiunct⁹ sue [i] tantummodo plebis communione cōtentus sit: ꝛ ille neq̄ clericꝰ, neq̄ canonicꝰ, neq̄ prepositus perseueret.

Scilz ne. iij. placuit.

q̄ petā c ¶ Sed ex necessitate est. i. presumit. et sic canon prenō sunt sumit hoc in deteriorē partē: ꝛ simile. xxx. q. v. aliter. Si ei dimiss⁹ cum hec irregularitas ꝓueniat a peccato, ꝛ baptismus sa: et tollat peccatū: quare non tollit irregularitatē ipsi? ꝛ Rñ. hec pre q̄ baptismus inducit hanc irregularitatem: vnde nō posuptio test eam tollere: q̄ eadem res non potest habere contranon pōt rios effectus: arg. extra de bap. maiores. vltra medius, tolli per ibi: sed hec tanq̄ impossibilia. sic. ꝫ. xxvj. di. deinde, sic ea baptis⁹ dem causa non potest parere obligationem ꝛ liberationē: cuz nem: vt. ff. de solu. qui hominem. ꝫ. vlti.

fim L. d ¶ Postea. Et ita per sequēs facēū eliditur precedens et Joā. presumptio. sic de consc. dist. iij. ꝛūc valere. xxxiij. q̄e. j. eā indu cū per bellicam. sic q̄nq̄ presumptio sequēs elidit precedat: sed dentem: vt. ff. de in integ. resti. diuus.

tollit p̄e ¶ Raritas. Arg. q̄ ꝓpter raritatē hoim aliqua cōcessā ꝓ dantur: vt. lv. dist. ca. priscis. ꝫ. q. vij. tali.

sumpti- Item ex monachali. ¶ Casus. Supra in. liij. dist. di one. ꝫ. p ctum fuit q̄ serui ordinari non debent, nisi volun sequēte⁹ tas dñor accesserit. Sed quia in quibusdam locis monabonam chi seruis comparantur, cum non habeant propriuz, nec uersa- sint sue voluntatis: vt. xij. q. ij. non dicatis. ideo Statia. tionem: hic ostendit monachum ad ecclesiasticum officium non vt i ca. promoueri nisi de voluntate propriꝫ abbatis, et etiaz de ꝓmer. consensu conuentus.

Archi, f ¶ Item ex monachali. Supra. lv. distin. ca. priscis. di xerat q̄ monachi possunt prefici parochialib⁹ ecclesijs: sed ne crederet aliquis q̄ hoc posset fieri sine licentia abbatis: ideo ponit hanc distin. ꝛc.

Nullus. ¶ Casus. Quesitū fuit a Greg. an episcopus possit monachū promouere ad officium clericatus vel ad dignitatem. Et respondet q̄ non, nisi euz abbas obtulerit ꝓpria voluntate sibi. Quod sequitur planum est, vbi dicitur: quod fit ex dispensatione, ad cōsequentiam trahi non debet.

g ¶ Abbas. No. q̄ nullus monach⁹ potest promoueri ad ecclesiasticos honores nisi cum licentia abbatis: vt xvj. q. j. si quis monachus. et ca. cū p vtilitate. idē intelige de quolibet clerico: vt sine licentia prelati sui non possit ab episcopo trāsferri [k] ad alios [l] locis: cum nec clerici⁹ epi ab archiepi⁹ epo scopo: quia omnia cōsensus est requirendus quoti⁹ ledit: vt. liij. di. nullus. ix. q. iij. per singulas. Et nō so lum voluntas abbatis est requiren⁹ mus. Nam hec est quedam alienatio, vnde non potest fieri sine consensu omnium: vt. xij. questio. ij. Jo. et extra de excel. prela. sicut.

Si quis. ¶ Casus. Dicitur in hoc cap. q̄ episcopus non potest alienum monachum promouere ad dignitatem, vel facere abbatem in suo monasterio, nisi de voluntate propria abbatis: quod si fecerit, communione sue plebis sit contentus: et promotus remouebitur ab eo quod accepit.

h ¶ Maiorem. Ex hoc loco videtur q̄ monachus possit esse prelatus in ecclesia seculari. q̄ episcopus possit esse, non est dubium: vt. xviij. questio. j. statuum. Item q̄ plebanus possit esse, habes. xvj. questio. j. monachos. et er. c. in parochia. Item q̄ canonicus secularis possit esse, videtur. lxxiij. distin. quorūdam. Item q̄ vice dominus episcopi possit esse, videtur: quia episcopus debet habere testimonium a monachis: vt. ij. q. vij. cuz pastoris. sed oeconomum debet habere episcopus vt sit eis testis: vt xvj. q. vij. quoniam in quibusdam. ergo potest esse oeconomus vel vicedominus epi. et istud ꝝ admittit, arg. contra. xvj. q. j. de presentium. De hac materia notaui. xvi. tellige q. vij. in nona. potest tamē intelligi [m] q̄ hic dicitur, de ecclesia monachali que ēpalis etiam fuit.

i ¶ Suc. Si. ꝫ. di. xviij. placuit. Sed contra. j. iij. q. v. ca. j. Dic vt in, d. c. placuit.

ITem qui. ¶ Casus. Supra distin.l.in aliquo fecit mentionē de illiteratis et promotis sine interstitijs temporū hic dicit tales nō esse p̄mouēdos. Casus istius ca.habetur.ē.xxxvj.dist.qui ecclesiasticis.

a ¶ Item. Dictū fuit.ē.dist.l.non confidat.ꝛ.lv.distin. puisse.q̄ nullꝰ ordinandus est nisi seruatis interstitijs temporū: ideo ostendit hic q̄ ad instar secularium dignitatuꝫ nullus per saltum est ordinandus. ‡ Vel alr.ē.ij dist.q in aliq̄ fe- cit men tionē de mo dis qui in minꝰ- sine in- terstī- tijs tē- pore: in moti. Et respōdet de sum vrbanus q̄ nō: sed pa oc- casione nem assuescēdum, specialē vt p̄mo assuescat i ponit. Fanꝰ tracta- tum de moueri: ne dux essēt dos. Fꝫ D.

S ¶ Officia. Casꝰ. Que situm fuit an episcopi debeant promouere aliquos inilliteratos de byteros qui in minoribus ordinibus non sunt examinati, vel sine temporū interstitijs promoti. Et respōdet vrbanus q̄ nō: sed docet esse per ordinem ascendendum, vt primo assuescat in minoribus ordinibus qui ad maiora res voluerit promoueri: ne dux essēt ro primus nō fuerit. Et hoc probat ad instar curie secularis, vbi gradatim aliquis promouetur. Et reprehendit quosdam episcopos qui querētes pompā in multitudine presbyterorum, ordinabāt eos in locis solitarijs, vt eis ordines conferrēt quibus aliud cōferre non possunt.

b ¶ Si officia secularia. id est seculares non deferūt principalem locuꝫ ingressus ꝛc.

c ¶ Quis. Notandum argumentādi: ex quo ita est apud seculares iudicandum, eodem modo erit apud ecclesiam, sic.xxxj.distin. tenere.ꝛ cap.si laicus. iij.questio.v. quia.vir.quæst.iij.monasteriꝫ.sic.xij.questio.ij.cum de- cessam uorissim am. Et est argu. ad questionem illam q̄ si aliqs est legitimatus a principe, q̄ apud ecclesiam est legitimatus, quod non credo: arg. ad hoc ē qui fi. sunt leg. p ve

¶ Distinctio.lix.

TEmꝰ q̄ ecclesiasticis disciplinis imbuti nō sunt, et tēpoꝛ approbatione discussi nō sūt ad sūmū sacerdotiū, puehi nō aspirēt.

Vnde ait papa zosimus.

¶ Nō aspiret ad sūmū sacerdotium qui ecclesiasticis disciplinis non est imbutus.

QUi ecclesiasticis disciplinis per ordinem nō est imbutus, nec temporū approbatione diuinis stipendijs eruditus nequaꝫ ad sumnū sacerdotium ecclesie aspirare vel presumere debet: ꝛ non solū in eo ambitio inefficax habeatur, veꝝ ordinatores eius careāt eo ordine quē ꝓtra precepta crediderāt p̄sumendū.

Item Urbanus papa.

¶ Ad sacerdotale officiū nullus nisi per singulos gradus approbatus accedat.

SI officia secularia[b] p̄cipalē locū non vestibuli actionis ingressis, sed p singulos gradus examinatis deferunt: quis[c] tā arrogās, tam impudēs inuenitur, qui in celesti militia que propēsius pōderanda est, ꝛ sicut aurū repetitis ignibus exploranda, statim dux esse desideret cū ꝛpriante nō fuerit: ꝛ pri[a] velit docere, q̄ discere? Assuescat in dñi castris in lectoꝛ primitus gradu diuini rudimēta seruitij: nec illi vilescat exorcistam, acolythū, subdiaconū ꝛ diaconum per ordinē fieri: nec hoc saltu[b], sed statutis maiorū ordinatione tēporibus. Jam vero ad presbyterij fastigium talis accedat vt ꝛ nomē etas impleat, et meritū probitatis stipēdia[c] anteacta testētur. inde summi pontificis iure locum sperare debebit. Facit hoc nimia remissio cōsacerdotū nostrorū q̄ pompā multitudinis querūt: et putāt ex hac turba aliquid sibi dignitatis acquiri. Vnde passim numerosa pluralitas etiā in his locis vbi solitudo est, talium reperitur, duꝫ per parochias extrēdi cupiūt: aut quibus aliud prestare nō p̄sit diuinos ordines largiuntur: q̄ oportet districti semp esse iudicij. Rarū[f] est em̄ omne q̄ magnū est. Item Greg.

¶ Cuiuslibet meriti laicꝰ ad sumnū nō aspiret sacerdotiū.

HOc ad nos peruenisse noscas, q̄ non dissimili dignū est detestatione complecti, q̄ q̄dā honoris desiderio inflāmati defūctis epīs tō surant[g], ꝛ fiūt repēte ex laicis sacerdotes: atq̄ inuerecunde et repēte religiosi, ꝓpositi ducatū arripiūt, q̄ necesse adhuc milites didicerūt. q̄d putam[a] q̄ isti subiectis prestaturi sunt qui anteq̄ disciplinat[a] limen attingant, tenere locū regiminis nō formidāt? qua de re necesse est vt q̄uis iculpati[h] q̄s q̄ sit meriti: ante tamē per distincta ecclesiastici ordinis se exerceat officia.

Item Celestinꝰ epīs galliarū.

a ¶ Stipēdia. notandum q̄ magis presumitur pro illo qui plura stipēdia hꝫ in ecclia: q̄ is qui adu ceteros antecedit, quē labor pro- lixior ꝛ stipēdia lōgiora fecerūt ante ire: vt.C. de offic. mag. of. nēo. ꝛ.lxj. dist. miramur. Presumit pꝰ p illo q̄ plꝰa hꝫ stipendia.

f ¶ Rarū. Sicꝫ xcij.di. legimus. ‡ ‡ Et.ij. q.vij. in hoc. Quidam ex laicis honoris desiderio inflammati repente fiebant sacerdotes. et epi- scopi: qui licet non dum didicissent in ecclesiastica mili- tia famulari, tamē duces eē voluēbāt, ꝛ locum regiminis obtinere. q̄ Gregorius. p̄hibet ne fiat.

g ¶ Tonsurant. Ar. q̄ nullꝰ dꝫ tonsurari ad hoc vt dignitatē p̄sequat: ‡ ‡ Ad hoc eē Quid iuris sit de elec. hoc, ibi notatur: licꝫ cum ad sit arg. ē.lxj.di. benē. Joā. h. dicit q̄ ipsa spes nō indu- cit simoniā, duꝫ tñ nō intercedat pa ctio: qa sola animi monia. destinatio nō indu ‡ In cit simoniam: vt eē hoc fa- vt eccla. bene. vt cit i ar. nostrū. Aliꝫ Fruꝫ q̄ etiaꝫ dicunt: vt ar. viij. in p̄ō q.iij.artaldꝰ. Joā. p̄bata excerte decretalis ꝛ exerci vī dicere q̄ sola tata nō spes inducat sūno est perni- tā: eē de simo.ca. mitten- vit. ꝛ talis simonia dū qō i p̄ solā pniaꝫ abole statutꝫ tur, vt ibi dicit hoc gnalibꝰ tñ credo q̄ spes p cōtinet: honesto fuitio nō vt ibi, dr induxit simonia. Item

h ¶ Inculpati. Nota q̄ semper presumit q̄ in fraudē lxxx. di receperit ordinem qui subito recepit, licet bene meritus stin. c.j. sit: als sic presumit q̄ libertas in fraudē data sit quādo fꝫ hu. licet seruus sit bene meritꝰ: vt.ff. qui ꝛ a quibus ma. l.j. in fi. ar. ad hoc.lxj. dist, miramur. ‡

ORdinatos. ¶ Casus. Quidam archiepiscopi ex laicis & parum literatis in episcopos ordinabãt: ideo prohibet vt ad tantam dignitatem non promoueantur qui per singula non creuerint officia, et qui non fuerint eruditi. Nam prius debet esse discipulus antecẽ sit magister: vt possit docere qõ didicit.

a ¶ Ordinatos. Confessio vni⁹ qñq; no cet alij. Nota q̃ confessio vnius nocet alij: † qõ est contra id. ff. q. v. interrogatus, sed hoc est ꝓpter † Seqũtur litã gl. cy. alexan. de ymo. et moderni i. l. ff. duo. ff. ꝺ iureiuran. causse connexionẽ: vt. lxxxj. distin. tantis. vt nor. iij. q. vj. hec quippe. Vel dic q̃ non nocet nisi q̃ ad p̃sumptionem: sicut dictus vnius nocet quo ad p̃sũptionẽ: vt. lxxxvj. dis. tanta.

b ¶ Ratione. vt prius sit discipulus.

c ¶ Confirmat. Id est confirmare debet.

d ¶ Difficili⁹. ꝛ. xl. dist. ante ola.

Ecce. ¶ Casus. Supra ostensum est qui possint ad sacros ordines promoueri et qui nõ: in hac vero. lx. distin. ostẽdit ex quibus ordinibus sit aliqs eligendus in archipresbyterum, vel prepositũ, vel episcopum, vel archiepiscopum.

e ¶ Ecce. hic ostendit ex quibus ordinibus aliquis eligẽdus sit in prepositum, vel decanum, vel archipresbyterũ, vel episcopum. & dicit q̃ nullus eligendus est in prepositũ nisi sit diaconus vel presbyter. nullus in archidiaconum nisi sit diaconus. nullus in decanum vel archipresbyterum nisi presbyter. nullus in episcopum nisi ad minus sit subdiaconus.

Eligendus i. q̃ ordinẽ ꝺz esse. † Sic in toria. et i hoc facit q̃ ibi ꝺ sacro ordine nisi a hr mẽto: iz tñ ꝺ etate, moꝛib⁹ et scia: vt ibi p̃misit.

Nullus. ¶ Casus. Prohibet in isto capi. vt epꝰ non faciat aliquem archidiaconum nisi, sit diaconus: nec aliquem faciat archipresbyterum vel decanum nisi sit presbyter.

f ¶ Nullus. hec duo cap. dicit ꝺ. abrogata per id qꝺ est. j. ca. penul. et vlti. eẽ de elec. cum in cunctis. † vbi dicitur q̃ qui est in sacris ordinibus, potest eligi in prepositum vel archidiaconum. Sed subdiaconatus est hodie sacer ordo. extra de eta. et qualita. a multis. ¶. verum. & hoc satis sustineri põt: cum acolythus etiam possit eligi ad prelaturam: vt extra de eta. & qualita. preterea. vbi dicitur q̃ dispensatiue potest eligi. Vel dic q̃ exponitur hec dictio sit. id est fiat. sufficit enim si talis sit q̃ in breui possit promoueri ad istos ordines: vt extra de etate & qualit. preterea. Non enim refert an iam sit, an ato fiat: vt extra de verb. signi. ca. ij. et de cõsecra. dist. iij. quando. Sed quare statuitur istud de istis dignitatibus, cum in episcopum possit eligi subdiaconus: vt. j. ea. ca. vlti. Sed huic rationẽ assignat Gratianus. j. ea. distin. ¶. horum. et de episcopo. j. e. ¶. alterum. scilicet ꝓpter ordinis dignitatẽ. In quo autem ordine debeat eẽ cautor vt primicerius consuetudini relinquo. xxxj. distinct. placuit. Licet ergo possit quis in minoribus ordinibus eligi ad has dignitates: dũtamen habeat etatẽ.

† Sed his obstat extra de electio. duꝺum. j. in fine. Si vis sustinere dictum ibi ꝑ expone quod dicit illud capi. preterea, de ꝺispẽsatiue: scilicet ex dispẽsatione canonis. Non obstat. ca. duꝺũ. in fine: quia potest intelligi de defectu tali qui impediat promouendum ad talem dignitatẽ de quo ibi fit mentio. vnde dicitur q̃ acolythus possit eligi ad illaz dignitatem: vt videtur dicere litera. sic scilicet intelligenda.

g ¶ Episcopus. Ergo collatio archidiaconatus spectat ad episcopum. lxxiij. distinctione. episcoporum. et. xxv. distinctione. capitu. j. et. xxj. distinctione. capitu. j. et. lxxxix. distinctione. volumus. Sed contra. xciij. distinctione. legimus. et extra de electio. cum in cunctis. vbi dicitur q̃ ad canonicos spectat. Dic q̃ ad episcopum tantum spectat confirmatio: ad canonicos electio de iure. In talibus tamen consideranda est consuetudo: vt extra de elec. cum ecclesia. †

h ¶ Nisi presbyteri. j. xxiij. qõe. iiij. sicut excellentiam. contra. vbi dicitur q̃ non gradus elegãtios, sed vite melioris &c. Sed dic q̃ non tantum ordo considerat⁹, sed ordo et meritum.

Nullus. ¶ Casus. Dicit Calixtus q̃ nullus in prepositum vel archiepiscopum vel archidiaconum eligatur nisi sit diaconus: nec aliquis in decanum vel archipresbyterum eligatur nisi sit presbyter.

¶ Non aspiret ad summũ sacerdotiũ qui ecclesiasticis disciplinis non est imbutus.

ORdinatos [a] Jo quosdã fratres charissimi eꝑos q̃ nullis ecclesiasticis ordinibus ad tãte dignitatis fastigiũ cõstituti fuerint, ꝓtra patrũ decreta huius vsurpatione q̃ se hoc recognoscat fecisse, didicimus: cum ad eãdem his gradib⁹ quib⁹ frequẽtissime cautum est, debeãt puenire: vt in minoribus initiati officijs, ad maiora firmenk. ꝺz eñ ante esse discipulus quisquis doctor esse desiderat: vt possit docere qõ didicit. Dis eñ vite institutio ad id q̃ tendit se rõne [b] confirmat [c]. Qui minime lr̃is operã dederit, p̃ceptor esse nõ põt lr̃az. Qui nõ p̃ singula stipendia creuerit, ad meritũ stipẽdij ordinẽ nõ põt puenire. solũ sacerdotiũ inter ista rogo vilius est: cur facilius tribuit, cum difficilius [d] impleatur?

¶ Distin. lx.

Ecce ostensũ est ex parte q̃ possunt ad sacerdotij ordinem promoueri, & q̃ non. Nunc aũt cõsiderandũ est ex quibus ordinib⁹ in archipresbyterũ vel prepositũ vel eꝑm vel archiepm sint eligendi.

De his ita statutũ est in concilio Urbani pape celebrato Aluernie.

¶ Archipresbyter vl decan⁹ aut archidiacon⁹ non nisi diaconus aut pbr ordinetur.

Nullus [e] episcopus [g] in ecclesia sua nisi diaconus sit, archidiaconum instituere: nec archipresbyterum aut decanum nisi presbyteri [h] sint, ordinare presumat: quod vt districti⁹ teneatur, apostolica authoritate prohibemus et interdicimus.

Item Calixtus papa.

¶ Nullus in prepositum vel archiepiscopum, vel archipresbyterum, vel archidiaconum, nisi presbyter vel diaconus ordinetur.

Nullus in prepositum, nullus in archiepiscopum, nullus in archipresbyterum, nullus in decanum, nisi presbyter vel diaconus, nullus in archidiaconum nisi diaconus ordinetur.

Item Innocẽtius secũdus.

¶ De eodem.

INouamus. ¶ Casus. Quidam erant electi in archidiaconos qui non erant diaconi: quidã in archipresbyteros vel decanos qui non erant presbyteri. Innocen. igitur scõs confirmans antiqua decreta prohibet ne hoc decetero fiat: et si qui infra prenominatos ordines existentes presumpserint ordinari, suscepto priuentur honore. Itẽ prohibet ne adolescentibus e in minoribꝰ ordinibus constitutis e indignis prędicti conferantur honores.

a ¶ Vel presbyter. redde singula singulis.

Ordinẽ b ¶ Ordinari. recipe: recogit go. gitur ergo aliquio recipere ordinem? sic est contra hoc. lxviij. distin. gesta. sed illꝰ ratione ad tunci ordinis. lxxij. dist. ca. ſi.

c ¶ Ne adolescẽ tibus. j. xxv. an. Nec erm ferẽ vt ex de elect. cum duz est in cunctis. ℌ. infe. ſi legi: riora.

tiam tutelaz, c. de le. gi. tu. l. vlt. Jo. de ſan. ¶ Quorum ¶ Casus Dicit Hatia. nus q illud quod dictum est de clericis non promouendis in archipresbyros vel decanos nisi sint ꝓsbyteri e archidiaconos nisi sint diaconi: statutum fuit ex causa, scilicet propter illos qui promoueri contendebant ad ꝓdictas dignitatibus. Nam etiam in episcopos diaconi promouentur.

Atas ẽm, NUllus in episcopatum eligatur, nisi in sacris, ordinibꝰ religiose vsuens fuerit inuentus. Sacros autem ordines dicimus diaconatum e presbyteratũ. hos siquidem solos primitiua legit habuisse ‘ ecclesia. subdiaconos vero (quia et ipsi altaribus ministrant) opportunitate exigente concedimus, si tamen spectate sint vite, religionis e scientie: quod ipsum nõ sine Romani pontificis ‘ vel cum metropolitani ꝰ scientia fieri firmiter permittimus. Alterũ vero, vt in episcopum vel archiepiscopum nisi in sacris ordinibus constitutus non eligatur, propter dignitatem ordinis statutum est.

¶ Distinctio.lxj.

ITẽ laici ꝰ nõ sunt in epos eligẽdi: sed ꝓ singulos ordines prius sunt ꝓbandi. Unde Brezorius Vuinichilde regine Francorum.

¶ Sacerdotes ex laicis non sunt ordinandi.

SAcerdotale officiũ vestris in partibus in tantã (sicut didicim⁹) est ambitionem perductũ, vt sacerdotes subito ꝰ (qõ nimis graue est) ex laicis ordinentur.

Item Damisda papa omnibus episcopis. ¶ De eodem.

IN sacerdotibus eligendis vel ordinãdis curã oportet esse pspicuã. Irreprehensibiles esse conuenit, quos ostendit q laici non sunt eligendi in episcopos: sed possunt postulari. Item ostendit q tantum de propria ecclesia facienda est electio. Deinde ostendit de visitatore q nihil debet presumere de rebus illius ecclesie cui datꝰ est visitator. Et not. q vocat hic laicos illos qui nõ sunt ordinati, e illos qui repente sunt ordinati, e nec isti nec illi sunt eligendi. Jo.

Laicꝰ i epm po tuit ordinari potest. ¶ Casus. Statuit hic vbanus vt nullus eligatur in episcopum nisi fuerit in sacris ordinibus constitutꝰ. Sacros autem ordines dicimus diaconatum et presbyteratum: quos solum legitur primitiua ecclesia habuisse. Subdiaconi vero necessitate exigente de licentia romani pontificis vel archiepiscopi si bone vite fuerint, possũt in episcopos eligi.

d ¶ In sacris. postulari tamen potest in epm laicꝰ. lxj. dist. solus. e. lxiij. dist. valentinianus.

Metro politanꝰ e ¶ Habuisse. supple sacros. nam etiam subdiaconatꝰ fuit tẽpore apostolorꝫ: vt. xxxv. dist. episcopus.

¶ Romani pontificis. hodie licite eligitur: vt extra de eta. e quali. a multis.

f ¶ Metropolitani. Sicut ergo olim metropolitanus potest dispensare circa ordinẽ, sic videtur q adhuc possit, cui non auferatur ei hec dispensatio siue iurisdictio:

Alterũ vero. ¶ Casus. Respicit hoc illũ. ℌ. horũ vnũ. vbi dictum est aliquem non esse eligendum in archidiaconum nisi sit diaconus: vel in archipresbyterum nisi sit presbyter. hoc fuit statutũ propter cõtumaciam illorum qui promoueri nolebant. Hunc autẽ dicit q alterum est statutũ propter ordinis dignitatem: sez vt non eligatur in episcopum, nisi sit in sacris ordinibus.

ITem laici. ¶ Hec dis. diuiditur in quatuor partes: in quarum prima probat per sepẽ authoritates sanctorum q ex laicis (licet sint boni) nõ debet creari episcopus. Secunda ibi: econtra. Tertia ibi: sed aliud. Quarta ibitẽ clerici. Jo. de ſan.

¶ Casus. Dic ponitur. lxj. distinc. in qua dicitur q laici non sunt in epos eligendi, nisi prius per singulos ordines fuerint probati. et hoc probatur vsqz ad. ℌ. his omnibus, postea probatur contrarium in eodem. ℌ. et ibi dat solutionem. Et additur etiã q clerici alterius ecclesie non sunt preferẽdi clericis de ꝓpria ecclesia bene meritis in electione. Tractat etiam in vlt. ca. de visitatione ecclesiarũ.

h ¶ Itẽ laici. Dic ostendit q laici non sunt eligendi in episcopos: sed possunt postulari. Item ostendit q tantum de propria ecclesia faciendã est electio. Deinde ostendit de visitatore q nihil debet presumere de rebus illius ecclesie cui datꝰ est visitator. Et not. q vocat hic laicos illos qui nõ sunt ordinati, e illos qui repente sunt ordinati, e nec isti nec illi sunt eligendi. Jo.

i ¶ Subito. e ita inique e male. Iniquitas ẽm ola precipitat: vt. j. de pe. dist. iij. inter hec hircũ. si tamẽ necessitas est, in anno e dimidio potest laicus recipere omnes ordines: vt. lxxvij. dist. monachus. e ca. seq.

IN sacerdotibus. ¶ Casus. Duo prohibet Otmisda in hoc ca. Primum est laicos in episcopos non esse eligendos, etiam si fuerint probate vite, e bone conuersationis. ꝓbatus enim debet esse quis anteqz eli-

Et nõ dicũt q dam q authoritate mẽtis istiꝰ iurꝫ adhuc hodie possit ispẽ sare cũ acolythotho eadẽ rõne et hanc sententiã videt seq tã. Ul. gof. et B. eẽ de eta. et ẽlli. a multis.

vt. j. e. ℌ. his oibus. ℌ. sed aliud.

Iniquitas ola precipitat.

gatur: z discere anteꝫ doceat. Nã irreprehensibilis et emendatus esse debet qui preferetur z orat pro populo. Secundũ est q̃ penitentes ad gradum episcopalẽ aspirare non possunt. nam perferens memorandi criminis labem non habet lucidã sacerdotij dignitatem.

g ¶ Corrigẽdis. sic.iij.qõ.vij. iudicet.z cap.seq.

b ¶ Longa.iic.ꝫ. xxviij.di.primuſq̃.

Pontifex dz esse humilis.

Omꝰ ¶ Deſtare. vnde non petere exemplũz, sed dare dignus erat. ad idem.xvj.qõe.j. predicator.

c ¶ Emendatorem. sic. viij. q̃st.j. qualis.j.qõe.j. ca. vltimus.

e ¶ Humilitatis. quia nihil ita splendet in pontifice sicut humilitas: vt c.di.cõtra morẽ.

f ¶ Teſte.qz publica delicta publico egent remedio: vt de pe.distin.j.Ꝭ. hoc ꝫ.z.c.Huius.

Nam peccantem publice, ꝛc xlv. di. Ꝭ illud. et xxxij.q̃. stio. iij. nemo.

g ¶ Memorãdi: et hoc propter memoriã preteriti delicti.si.xxv. dist.ca. vlti.z.xlviij.di.Ꝭ.j. z.iij. q.iiij.c.ij.z.ff. de decu.l.vlti.

Iserũ est, h q̃.3.lix.disti. ordinatos.

Ad idez. xlviij.di. Ꝭ.j.

Ꝭz videt sufficere si p duos menses sit apud magꝝm ff.de lega.iij. seruis Ꝭ.ornatricib⁹. Jo.de fan.

Iramur. ¶ Teſte. Quidam archiepiscopi quosdam laicos in episcopos promouebant occasione guerre sedande, z popularis tumultus remouende: q̃re Leo papa eos et hoc reprehẽdit dicens q̃ pro nullius persona faciẽdum est contra decreta sanctorũ patrum. Et q̃ archiepiscopi hoc facere non debeant, probat quatuor rationibus. Prima est: quia qui tales sublimat: non consulit populo, sed nocet. Secunda est: quia quod habet malum initium, vix est vt bono peragatur exitu. Tertia est: quia si minores ordines non dantur sine discussione, multo minus ordo episcopalis est sine discussione dandus. Quarta est: quia si laicus labotis inexpertus notari solet ambitus si dignitatem appetat secularem: multo magis et notari ambitus solet qui ambit administrationem diuinorum.

1
2
3

preesse necesse est corrigẽdis[a]. longa[b] debet vitam suam probatione monstrare, cui gubernacula committuntur ecclesie. Idem.

On negam⁹ esse in laicis deo placitos mores: sed milites suos probatos sibi querunt instituta fideliuz. discere prius quisq̃ debet anteꝫ doceat: et exemplum religiose conuersationis de se potius aliys prestare[c] q̃ sumere. Emendatiorem[d] esse cõuenit populo quem necesse est orare pro populo. longa obseruatione religiosus cultus tradatur, vt luceat, z clericalib⁹ obsequijs eruciendus inseruiat: vt ad venerandi gradus perductus summam, quis sit fructus humilitatis[e] ostẽdat. Nec tantum cõsecrare de laicis inhibemus: sed nec de penitentibus quidem quisq̃ ad huiusmodi gradum prophanus temerator aspiret: satis illi sit postulanti veniaz concedi. Qua conscientia absoluat reum qui se peccata sua scit populo teste[f] cõfessum? Quis eñ quem pauloante tacentem viderat, veneretur antistitem? Perferens memorãdi[g] criminis labem, non habet lucidam sacerdotij dignitatem.

Ité innocẽ.pa. ¶ De eodem.

Iserũ est euz fieri magistruz qui nunq̃[h] fuit discipulus; cuiq̃ summũ sacerdotem fieri, qui in nullo gradu vnq̃ obsecut⁹ fuerit sacerdoti.

Ité Leo epꝰ. ¶ De eodem.

Iramur tñ apud vos per occasionez tẽporis impacati, aut ambientium presumptionem, aut tumultũ[i] valuisse popularem: vt indignis quibuslibet z longe extra sacer dotale meritum constitutis pastorale fastigiuz z gubernatio ecclesie crederet. Nõ enim est hoc consulere populo, sz nocere: nec prestare regimẽ, sed augere discrimẽ[k]. Integritas eñ presidentium[l], salus est subditorum. Et vbi est incolumitas obedientie: ibi sana est forma doctrine. ¶ Principat⁹[m] aũt quem aut seditio extorsit, aut ambitus occupauit: etiã si moribus atq̃ actib⁹ non offendit, ipsi⁹ tamen initij sui est pernicios⁹ exẽplo: z vir bono peraguntur exitu, q̃ malo sunt inchoata principio. ¶ Ꝭ si in q̃buslibet ecclesie gradib⁹ prouidenter scienterq̃ curandum est vt in domo dñi nihil inordinatũ[n] sit, nihilq̃ prepostero rum: q̃to[o] magis elaborandũ est vt in electione eius qui supra oẽs gradus constituꝰ, nõ erretur: naz totius familie dñi stat⁹ et ordo nutabit, si q̃ rector in corpore, non inuenitur in capite. Vbi est illa bti Pauli apostoli per spiritum dei emissa preceptio, qua in persona timothei oim⁹ sacerdotum xpi numerus eruditur, z inde vniuersitatis nostruz dicitur: Manus nemini cito imposueris: neq̃ cõsortes peccatis alienis? Quid est cito[q] manꝰ imponere, nisi ante maturitatẽ etatis, ante tempus communi propter tumultum popularem: nec propter sed andam discordiaz: vt.xvj. distin. docẽd⁹. xviij. questio. ij. Ꝭ quis abbas. viij. questio.j. licet. sic. C. de paganis.l. decuriones. et argu. extra de appellationibus. constitutus. Argu. cõtra. ff. ad legem cor. de sic.l. pe. et xxviij. distin. de sacrificijs. Sacrificare. et. xj. q̃. iij. antecessor. et.l. distin. vt constituere tur. extra de regulis iur. qui sanctã alizauerit.

[a] ¶ Discrimen.i. periculum.

[b] ¶ Presidentiũ. .i. sacris officijs de putatorum.

[c] ¶ Principat⁹.j. q.j. principatus.

[d] ¶ Inordinatũ. sez vt potius eligatur ille qui diu meditauerit in ecclesia: vt.j.e. quid prosit. vel etiam ille qui est in maiori ordine cõstitutus: vt.lxxv. distinctio cap. vlti.

[e] ¶ Quãto. Nota ẽtores est maioz, tanto maior est inquisitio facẽda: vt. lix. dist. ordinatos. xlviij. di. quantũlibet. xlij. distin. quiescamus. z. vij. q. ij. capi. vlti. et est hoc cõtra illos qui dicunt q̃ in casibus mẽ monialibus nõ est ita districta examinatio facẽda circa testes.

[f] ¶ Omniũ. Argu. quod vni dicitur, ad alios extenditur: vt dixi. xxxviij. distinctione ignorantia. Et argu. xxxij. questio. vij. apostolus. et. xxxj. questio. j. q̃ si. z. C. de naturali. liber. aut. item si quis.

[g] ¶ Quid est cito. Vt. lxxviij. dist. ca. quid est manus. et lxxxvj. distin. tanta.

Jus cõ mune propter pfonaz nõ ẽ rec- lunque- dum. ¶ .i. pro pter a- mouẽ p fone no precedit d est ꝫ bz rece di. sic notaꝫ. j. qõ. vij. ¶ p- p- fona. Electio facit quẽ pre fumi melio- rem.

Ꝭ et est bonum fatis ad hoc qꝫ sic dicit .j.q. vij. ¶ sicut⁹. j. tit. C. de re mi. li. Ꝭ publicis ad fi. Jo. de f.

Jus cō mune ꝓpter ꝓsonaz nē relinquē dum.

a ¶ Persona. Nota q̄ propter personam non recedit a iure communi: vt hic, et. l. distinc. ex penitentibus. et. lxxxix. di. singula. lix. distinc. hoc ad nos. ramen quandoq; recedit ur a iure propter personam: vt fuit in Augustino: vt. vij. q. j. nō autem. Item propter scandalum quod timet in persona: vt. lxxij. q. iij non potest. Similiter ꝓ miseratione ne ꝓsone: vt. lxxxvj. distinct. tanta. Sed dic q̄ ibi persone fauore non recedit a iure: sed propter utilitatem ꝓuenientē ex persona.

¶ Et ꝑ ꝓsona. Electio facit quē ꝓsumi meliorem.

b ¶ Pro laborib⁹. Nota q̄ eo ipso q̄ electus est, ꝓsumitur esse melior alijs: vt. ē. disti. xciij. ca. j. ꝛ dist. lix. ca. j. ꝛ xl. disti. ca. j. Argu. contra. vij. q. j. illud.

c ¶ Documenta. Pic mala vita ꝓdat aliquem ambitiose ꝓuenisse ad dignitatē: sic econtrario merita alicuius exeusant ipsum de ambitione: vt. j. questione. j. quidam.

¶ Et eā bonum fuit ad hoc eē ꝓbat⁹ a. vij. q. j. ꝑsum⁹. j. nō. C. de mi ill. ℨ publicis ad fi. Jo. 6 f.

¶ Episcopum.

¶ Cal⁹ Dicitur hoc ca. q̄ epi scopus consecrari nō debet sine consensu metropolitani ꝛ suorum suffraganeorum, ꝛ q̄ nō debet eligi nisi ꝓbate vite, ꝛ q̄ ante lōgo tē pore ꝓbat⁹ fuerit in sermone fidei et conuersatione.

d ¶ Cōstituī. i. cōsecrari. Solus ēm nō debet consecrare ꝑsonā, licet solus ipsum possit confirmare: vt. lxiij. distinc. c. j. ꝛ. lj. distin. ca. vlt. dum tamen assit cōsensus capituli sui: vt ex ē his que fiunt a prelatis, notat.

e ¶ Multo. sic, ℨ, distinct. lix. ca. vlti. et. ℨ. cad. in sacerdotibus.

Quid ꝓderit, ¶ Cal⁹. Celesti. redarguit oēs qui laicos eligūt vel ordinant in eos: q̄ si hoc fieret, nihil ꝓdesset clericis diu in castris dñicis militasse: quare ꝓhibet ne hoc decetero fiat: si contra fiat, penam depositionis minatur ꝓmouentibus et promotis.

f ¶ Proderit. Nor. q̄ licitū est alicui seruire in ecclesia spe stipendiorū: vt. ē. lix. di. si officia. et. lxxiij. dist. coniuuit. Ar. ꝓtra. vij. q. j. sunt in ecclesia ꝛ xij. q. j. habebat.

Ecclie seruire spe stipendiorū licet.

¶ Sed dic q̄ ꝑ ea re potest, dū tamē non principalit ad hoc fiat: vt. lxxvij. dist. in singulis. ꝛ. vij. q. j. q̄ epi scopatum.

¶ Item ar. ℨ eē de elec. cum ad nostrā. ibi ℨ hō. et adde q̄ nō not. lix. dist. hoc ad nos. ar.

g ¶ Alienū. id est alijs debitum. sic ē. xiij. dist. ℨ j. ff. de adop. l. fi.

¶ Catus. Datuim⁹ ne in aliquo aplica ꝛ canonica ꝺcreta violēt: et ne his regēda dñi ecclesia credat q̄ legitimarum ist itutionū nesci, ꝛ toti⁹ humilitatis ignari, non ab infimis⁹ sumere incrementū, ſz a sūmis volūt hre principiū: cū valde iniquū sit absurdūq; vt imperiti magistris, nouꝰ antiquis ꝓferant, rudes emeritis.

¶ Statuim⁹. Supra probatur est laicos nō eē eligēdos. Hūc aūt ꝓbat Fri⁹ tribꝰ exemplis, scilz Nicolai: Seueri: ꝛ Ambrosij. ſz hāc Fri⁹ tatē solūt Gratia. dicēs ideo esse ꝓhibitū laicos ꝓmoueri, qm̄ laici in scij esse ꝓmouerūt ꝛ ipitu: ſz si ꝓti sūt ꝛ clericos i bonitate transcēdūt, eligi ꝑt ꝛ ꝓmoueri: exēplo Nicolai, Severi, ꝛ Ambrosij. Et hanc solutionē ꝓbat sequēs cap.

¶ His omnibus, hec solutio non valet: quia laicis

¶ His obꝰ

‡ De hoc no. lxxxv. di. Arc.

‡ Cōc. tert. in auc. de defē. ci. ui. cum bona glo. in ℟. martiꝰ. in ℨ. q̄ igitur. col. ij.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

cus quantūcunq; sit pfectus, non est eligendus, sed tm postulandus: vt.j.ea.obitum.et.ē.ea.in sacerdotibus.r ē.dist.lix. hoc ad nos. quod autem dicitur de his tribus non obstat: quia diuina inspiratione fuit factum. iij.qō. iij.§.vlti. ¶ Uel dic q̄ isti postulati fuerunt.

¶ Sub. cui nemo dignē resistere pot. xix. q. j. c. ij

¶ Contra. ¶ Hec est secūda pars in q̄ probat p̄mā supra dicta. Jo. de fan.

¶ Sophytas. ¶ Dicat. Uerū cellēses vituperāt electionē Ambrosij: q̄ neophytus erat: et neophytos apls̄ phibuit ordinari. Sz respōdet Ambro. hoc ideo esse p̄hibitum ab ap̄lo, q̄a neophyti cōsueuerunt propter honores superbire: sed si humiles inueniūtur, possunt ordinari: quia cessante causa, cessare debet effectus. vnde occidētales episcopi electionē suā legitimā esse iudicauerūt: et orientales eam exēplo approbauerūt: qui multos tales elegerūt.

a ¶ Superbiā. ē. xlviij. dis. quoniā.

b ¶ Causa. Uidetur ergo q̄ vbi p̄hibetur electio ex causa, q̄ cessante illa causa possit fieri electio: vt hic, et xxviij. dist. de fyra cusane. j. q. j. qō p necessitate. Argu. cōtra. xxxij. q. j. dixit. et. xix. q. ij. due sūt. Uno modo sic pōt esse exponi, cessante causa cessat et constitutio. id est quando causa cessat actus et exemplo: id est vt non possit trahi in perniciem exempli. ‡ lxiij. distin. §. verum. Uel dic q̄ cessat circa personam illam ad hoc tm vt dispensari possit secum. Uel dic q̄ tunc cessat quando hoc in iure reprimitur q̄ cessare debeat. Uel dic quando ois causa cessat et impulsiua et finalis: efficiens r occasionalis: tūc cessat constitutio. ff. de postula. l. j. §. rerum.

Constitutiōis cessāte, an cesset ipsa cōstitutio.

‡ Ar. ff. ō penis l. si ds aliquid. §. abortiōis. j. q. j. p̄incipat⁹.

c ¶ Judicio. Id est per sententiam.

d ¶ Exemplo. similes ordinando: sed dispensatiue: et sic planum est.

Sius. ¶ Talus. Dicitur in hoc capitu. q̄ si dives vel literatus laicus vel quis curialis fuerit in episcopum postulatus, non debet consecrari nisi per singulos ordines fuerit legitime approbatus: deinde poterit ad episcopatum ascendere.

e ¶ Aut dives. Qui de suis facultatibus aliquid dat ecclesie, non tamen est recipiendus ideo: nisi alias dignus sit: vt. j. q. j. ex multis. nec em diuites sunt reqrendi: vt. xxx. dist. Hec scripsimus.

f ¶ Scholasticus. Id est literatus.

g ¶ De foro. Sz causarum ecclesiasticarum.

h ¶ De administratione. ciuili vel curiali.

laici prohibent in epātū eligi. ¶ contra beatus Nicolaus ex laico electo est in epm: beatus Seuerus ex lanificio assumptus est in archiepm. beatum Ambro. cum nondū esset baptizatus, in archiepiscopū est electus. ¶ Sed sciendum est q̄ ecclastice phibitiones proprias habent causas: quibus cessantib⁹ cessant r ipse. ‡ Ut em̄ laicus in epm nō eligeret, hec causa fuit: q̄ vita laicalis ecclasticis disciplinis p ordinē nō erudita nescit exempla religionis de se prestare aliis, que in seipsa experimēto non didicit. ¶ Cū ergo quilibet laicus merito sue perfectiōis clericalem vitam transcendit exemplo beati Nicolai, r Seuerī, et Ambrosij eius electio potest rata haberi.

¶ Unde idem Ambro. in epla ad vercellenses. ait de seipso.

Sophytus, phibet ordinari: ne extollatur in superbiā: sed si non deest humilitas competens sacerdotio: vbi causa⁹ nō adheret: vitium non imputatur. Itaq̄ ordinationem meam occidētales episcopi iudicio[c], orientales etiam ex emplo[d] probarunt.

‡ Item obijcitur illud Sardicensis concilij.

¶ Scholasticus ex foro aut ex administratione postulari potest episcopus.

Sius ep̄us dixit (et hoc necessarium arbitror vt diligentissime tractet) si forte aut dives, laicus[e], aut scholasticus[f] de foro[g] aut de administratione[h] ep̄s fuerit postulatus: vt nō prius ordinet, nisi ante lectoris[i] munere, et officio diaconi aut pbi[k] fuerit perfunctus: et ita p singulos gradus (si dign⁹ fuerit) ascendat ad culmen episcopatus.

Sed aliud est [l] postulari: aliud eligi. Postulat neritibus curie astrict⁹ ab imperatore: clericus alteri⁹ ciuitatis a suo ep̄o: sed nō eligit aliqs nisi in sacris ordinib⁹ ꝓstitut⁹. Fit em̄ electio cū solēnitate decreti oim subscriptionib⁹ roborati: postulatio vero simplici petitione.

Quam distinctionē beatus Gregorius innuit in registro scribens cuidam episcopo.

¶ Electio episcopi debet fieri cum solēnitate decreti oim subscriptione roborati.

i ¶ Ante lectoris. j. lxxvij. dis. qcūq; r. xxviij. q. ij. §. fit.

k ¶ Presbyteri. Hoc totum nō pōt fieri itra tres menses: et ita differt potest consecrari episcoporum quādoq; vltra annū. vt. vij. q. j. constitutum. r. xxviij. dist. de syracusane.

¶ Sz aund ¶ Hec est tertia pars dē. in qua distinguit r bene. Jo. de fan.

¶ Callus. Nūc assignat Gratianus differentiam inter postulare et eligere. Nam postulatur qui est alteri subdit⁹, laicus vel clericus: et fit hoc simplici petitione. Ille vero eligitur qui est in sacris ordinibus constitutus. et hec electio fit cum solemnitate decreti.

l ¶ Sz aliud est. Postulatio fit his verbis. petim⁹ vt facias vt ꝓmoueri: ‡ q̄ volum⁹ te eligere: et tunc dicit postulari a seipso. Ab alio autē fit postulatio vt si clericus vel laicus sit de episcopatu alterius: tunc postulatur ab episcopo loci: vt. lxxj. dist. primatus. r etiam a seipso: quia vnius consensus non sufficeret. Si autem laicus diceret, nolo tonsurari nisi certus sim de electione: vel clericus diceret, nolo ordinari nisi certus sim de episcopatu: de hoc nullum pactum est interponendum: vt. lix. distin. hoc ad nos. et. xvj. q. xvij. per laicos. nec peccat qui hac spe recipit ordinem: dū tamen principaliter eo proposito non ordinetur: sed ad hoc vt possit prodesse. viij. qōne. j. sunt in ecclesia. Si ergo clericus est de eodem episcoparu, ille non postulatur: et est monendus et etiam cogendus suscipere sacros ordines: vt. j. ea. bene. Sed laicus de eodem episcopatu a seipso postulatur: vt. ē. ea. olim. Ille autem a quo postulatur, non cogitur dare postulatum nisi velit: vt. lxij. dist. literas. lxxxv. distinc. archidiaconum. lxxvj. distinc. dilectionis. in auten. de sanc. episco. §. nullum. collat. ix. potest tamen per superiorem cogi vt ipsum det quando non subest iusta causa omittendi. arguñ. extra de ire

patro.nullus. Sed quero ad quem titulum ordinetur iste, cum adhuc non sit electus, nec aliquod habet beneficium? dico ad titulum ecclesie ad quē est postulatus. Pone ergo q alium postea eligant: hoc enim facere possunt: quia per postulationē non est ius quesitum postulato: vt extra ō postula. bone. et cap. postulationem, et ita tenebit electio alterius. Dico q si nil iuris sit quesitū postulato, tamen pōt eos cōuenire vt prouideāt ei in stipendio conuenienti: vt extra de iure pa. pastoralis. nō enim debuerunt mutare consilium in alterius iniuriā: vt. xxj. q. ij. primū. ff. de regu. iur. nemo. si autez nondum elegerūt alium, pōt eos conuenire vt eligant ipsum ad illum episcopatū: et hoc modo potest dici q possunt variare si aliquis a seipso postulatur. Si vo postulat a superiore, et postulatio presentata? est ei, z ille cōsentit: satis potest dici q non possunt variare postulationē: vt eē de postu. bone. ij. Item clericus alterius eccle bene pōt eligi: sed post electionē est postulandus: vt. lxxvj. dist. dilectionis. lxij. dist. Ifas. lxxv. dist. florentinum. Sed laicus primo est postulandus: deinde eligendus. extra de elec. in causis.

a ¶ Episcopus. ¶ Casus. Quidā canonici volebant decretum alterius ciuitatis postulare in episcopum, precepit ergo Grego. visitatori illius ecclesie vt prius postuletur, et postea eligatur: deinde Romam cum solennitate decreti et cum epistola visitatoris consecrandus occurrat.

a ¶ Episcopus. Id est dum aliquis postulatur vt fiat episcopus: vt. lxij. distin. literas.

b ¶ Subscriptionibus. In quibus contineatur de vita electi: vt. j. c. catinensis. et. vij. q. j. qualiter. Sed nūquid adeo requiritur hoc decretum vt electio sine decreto facta sit nulla? Videtur q sic: vt hic: et. xlvij. distinc. de petro. et. ij. q. j. legum. et. vij. q. j. qualiter. et. vij. q. iij. talia. et. vij. q. ij. sine exceptione. z. lxij. distin. quanto. Sed dico q licet in electione requiratur decretum cum subscriptionibus canonicorum: tamen electio facta sine ipso tenet. Duabus enim de causis fit subscriptio: vna causa vt si ea vellet variare vota sua, incipieret ei obviare propria confessio: vt. j. q. vij. saluberrimū. alia rōne, vt p subscriptionem sciatur an omnes canonici fuerint presentes in electione: arg. extra de his que fiunt a prela. quanto. in fine. licet ergo scriptura requiratur in electione, tamē si fiat sine ipsa: tenet. et est simile. Nam in matrimonio multa requiruntur interuenire: et tamen si non interueniant, tenet matrimonium. xxx. q. v. nostrates. Joan. contra extra de elec. innotuit. B.

¶ Sic beatus. ¶ Casus. Dicitur hic q supradicto modo fuit Ambrosius postulatus ab imperatore, z nō electus. Et contradicit isti. ff. illi. ff. supra. his verbis. Item probat sta. q clerici alterius ecclesie nō sunt preferendi in electione his qui in propria ecclesia bene militauerunt.

¶ Item clerici. ¶ Hec est quarta pars distin. in qua probat quandam incidentiam, et dicitur q nullus alterius ecclesie debet eligi nisi primo omnes clerici illius ecclesie fuerint reprobati. Ad secundum inducit septem authoritates: supple hic, nisi maior pars eligat aliunde: quia licitum est eis renunciare iuri suo: extra de elec. cum inter. Joannes de fan.

¶ Extranei emeritis in suis ecclesijs non preponantur.

Hec emeritis[c] i suis ecclesijs peregrini et extranei, et qui ante ignoti sunt, ad exclusionem eoz qui bene ciuium suorum merentur testimonium, preponantur.

Idem. ¶ De eodem.

Nullus inuitis[d] det̄ episcopus. tunc autem alter de altera eligatur ecclesia si de ciuitatis[e] ipsius clero cuius est episcopus ordinādus, sit? Et respond. q non, ne alter surripiat honorem alterius. Clerici eñ debent habere liberā electionē, et tunc de aliena ecclesia eligantur, quando in propria nullus inuenitur idoneus: et si clerici se viderint in hoc pregrauari, sit eis facultas appellandi et contradicendi.

d ¶ Nullus inuitis. a principio. sed si per negligentiam neminem elegissent, bene daretur eis inuitis: vt lxxxv. distin. volumus. similiter vbi minor pars contradicit, nec habet iustam causam cōtradictionis: bene datur eis episcopus inuitis. Idē potest dici de laicis q eis inuitis non est dandus episcopus si habent iustam causam contradictionis: vt. lxij. distin. si forte. De hoc not. xxij. distin. cap. illud.

e ¶ Ciuitatis. Nunquid per hoc intelliges primo clericos totius ciuitatis vel diocesis esse reprobandos? Videtur q sic: vt. j. lxij. distin. sacrorum. et ca. plebs. z ca. nosse. et eē de ysa pal. cum super. illi eñ vident esse de aliena ecclesia, cum totū non sit aliud a parte: vt eē de electum nobis olim. et qui in continentibus edificijs demorantur, Rome morari videntur: vt. ff. de verbo. signi. l. qui in continentibus. et. l. edificia. z. l. pupillus. §. incola. sicut in tutela reprobandi sunt omnes de ciuitate antecēdentur ad vicinas ciuitates: vt. ff. de tutori. et cura. l. diuus. et preses debet esse de diocesi: vt. C. de inco. l. verū. lib. x. z hoc concedit ȳ. Sed credo sufficere q reprobati sunt oēs de maiori capitulo. arg. eē de verb. sig. cum clerici. et de rescript. cum rodulphus. Sed quid si maior pars eligit extraneum, et minor eligit de gremio suo? Videtur q hic preualebit electio paucorum: vt. vij. qē. j. c. ecclia dentz. nam in postulatione omnes erant concordes: vt ij. vbi ō lxij. dist. literas. Joan. Sol. hoc falsum est: sufficit enim hoc plerq duc partes consentiant in postulatione. de elect. scripturā. B. Item minor pars iustam habet causam contradicendi. Unde licet sint pauciores, auditur eorū contradictio: vt extra de his que fiunt a ma. par. capi. cū in ecclesia. xxj. distin. nicena. Arg. cōtra extra de elec. cum fin. Debemus olim, z ca. cum inter. Dico tenere electionem maioris partis cum eligunt sm formam canonum de suo gre. xxiij. dimio. Unde si diuersi sunt clerici, prius examinatur ille c. j. i. gl. qui est de propria, sz qui est de aliena ecclesia: vt distin. ĝ aliqa lxxv. florentinum archidiaconum. Nec obstant premissa ibi vise decre. ideo enim tenuit ibi electio maioris partis: quia deas.

Dē emeritis. ¶ Casus. Dicitur in hoc cap. q ignoti et extranei non debent preponi bene in sua ecclesia militantib⁹ qui habent bonum testimonium ciuium eorum.

c ¶ Emeritis. id est bene meritas in vita z scientia. j. q. j. vilissimus.

Nullus. ¶ Casus. Quesitum fuit a Celestino an clericis inuitis ep̄s dari debeat de aliena ecclesia? Ep̄s an inuitis possit dari.

Electio an possit fieri de eo q non est de gremio.

ad hoc extra ō electio. c. ecclia

hoc ple ne per

guis. 5 t

o

nullus fuit ibi et aduerso electus. Sed adhuc ob. eē eo. tar. in causis. vbi preualet postulatio trium de aliena ecclesia electorum duorum de propria. Sed hoc fuit propter formam mandati, quia ita cōuenerāt, vt in quem maior pars conueniret, ille esset potior. et de hoc no. ex de elec. cum inter canonicos. Sed quid si oēs eligāt de aliena ecclesia preter vnum qui eligit de propria? hic dico non valere electionem vnius: qui nihilum de propria potest eligere, cū qui libet eoz consentit in alium: vnde in seipsum nō potest cōsentire. Item qd si data est aliquibus potestas vt eligant, t ipsi postulant extraneum? Tenet postulatio vt extra de renun. post translationē. extra de electio. in causis. de postul. bone. licet autez aperte sint egressi fines mandati, tamen fecerāt id qđ est vicinum mandato: vt. ff. iud. sol. iam tamen. §. vlti. Joā. Quicquid dicat Joan. eius opinio non seruatur de electione † minoris partis de eadem ecclesia. vnde cum totum capitulum facere videatur quod fit a maiori parte capituli: vt eē de his q fiūt a ma. pte cap. cum in cunctis. tenebit electio extranei, vt dicit T. per decre. superi? allegatas: quia multa fieri non debēt: q tamē facta tenēt nā melior eligi debet: vt. viij. qōne. j. licet. tamen sufficit si bonus eligatur: vt extra de elec. cum nobis. et capi. cum dilecti. et. C. de statu. et ma. l. vlti. Bar.

† Idem sentit Hos. eē de elec. in causis.

a ¶ Nō credim⁹. No. benignā psumptionē q semp psumimē q aliquis sit dignus in eccīa: vt. j. e. obitum.

b ¶ Fructum. sic. ff. de adop. nec ei. §. preterea.

c ¶ Premium. scz obtinet: vt aliquis de ipsis eligatur. Per hoc videtur q licet aliqui perdiderint ius eligendi, q possunt excipere contra illum qui datur eis. videtur tamen q excipere non possint, sed tantum agere: vt extra de appel. constitutus. in fine.

d ¶ Vel liberum. Uel id est saltem.

Studij. ¶ Casus. Neapolitani elegerunt Petrum in ejm: sed q; dicebāt simpliciter et vsurarium, mandāt Grego. vt alium eligant cum illo de eadem ciuitate: vt si ille fuerit reprobatus, secundus confirmet. sic dixit H. in summa. Pōt tn dici q antecē inuētus esset mn⁹ idoneus, mandauit eis vt aliū inuenirent in eadē ciuitate. et hoc videtur melius literē consonare.

Item Greg. ciuib⁹ Neapo.

¶ De eodem.

Studij vīi sit etiā aliuz qui aptus sit, puidere: vt si forte Petr⁹ quē a vobis electum asseritis, huic ordini nō videat idoneus: sit in quē declinare[e] vra electio possit, nā graue cleri illi⁹ erit opprobriū vt si hic fortasse, pbatus nō fuerit, aliū se dicant qui eligi debeat, non habere.

e ¶ Declinare. Ar. q ecclesia pōt in duos consentire: vi si vnus non obtineat, † alter saltez obtineatur † gu. lxxxv. distinc. archidiaconum. et viij. q. j. in scriptis. maxie vbi diffidunt de iure suo vt eē de postu. bone. Sed nonne pi uari debent esse in re suo: vt eē de elec. cū in cunctis? Sed hec et similia aut loquūtur in eo ca su qñ eligentes lacrebebat vnius electi. sic. xx viij. distin. de to syracusane. secūs g alios secūdus pōt eligi sub cōditione nā vt si prim⁹ nō obtineat, secūdus maneat: vt. lxxxv. dist. archidiaconus florentinus. sic extra de elect. cū terra. sic vij. q. j. Quis. et ca. pastoralis. Hodie exacuaē totus per capi. Inno. iiij. qō incipit, in electionib⁹. de elec. li. vj.

Item Greg. in registro.

¶ De eodem.

Virtū victoris Panormitane ciuitatis antistitis directa relatio patefecit. quapropter visitationis destitute ecclesie fraternitati tue operā solēniter[f] delegamus. Et ideo fraternitas tua ad pdictā ecclesiā ire, pperet, et assiduis exhortationib⁹ clerum plebēq; eiusdē ecclesie admonere festinet, vt remoto studio[g], vno eodēq; cōsensu talē preficiendū sibi experāt sacerdotē, qui tanto ministerio valeat dign⁹ reperiri: t a venerabilis canonibus nullatenus respuaē. Cōmonemus etiā fraternitatē tuam vt nullum de alia eligi pmittas ecclesia: nisi forte inter clericos ipsius ciuitatis in qua visitationis impē dis officiū, nullus ad epatum dignus qđ euenire non credimus, poterit inueniri: prouisurus ante oīa ne ad cuiuslibet cōuersatiōis meritū laice psonatorem cui quatuor commisit: vt admoneat clerum et plebez dignam personam in eom eligere: et vt de alia ecclesia nullum ibi eligi patiatur, nisi in ea nō inueniretur idoneus. Nec aliquis laicus ad hoc officiū aspirare presumat: et vt omnia monasteria eius dispositione regantur quousq; illis propinis eps fuerit ordinatus.

Bitū. ¶ Casus. Mortuo episcopo Panormitano, Greg. ibi posuit quendam visitatorem

f ¶ Soleniter. i. ita plene quasi eps omnia disponet: vt. xij. q. j. quoniam velim.

g ¶ Studio. i. dissensione vel invidia.

visita- bor an bui ha- beat in clenie

a ¶ Et tu periculum. Et ita videtur q̄ si vitiosa sit electio, imputatur visitatori. Et per hoc ca. dicit hyg. visitatorem habere ius in electione: vt j.ca. proxi. et lxiij. di. plebs. alias non videtur quare pateret pena. Sed dico q̄ non plus habet iuris q̄ per canonem exprimatur. ar. xxij.q.vj. hoc tātū. vnde non dico ipsū posse eligere: vt lxiij. distinctio .H. exhis. ea autem facit visitator, que per sacerdotes nō possunt expediri: vt vij.q.j. pontifices. Item nisi infra annum caueret q̄ fit ibi episcopus, ipse remouetur. vij.q.j constitutum. et vide de rebus eccle sie.xij.q.ij. charitatem. et ecclesiasticis. Item visitator dare potest prebēdas et ecclesias vacantes: vt hic innuitur in fi.ca.x.xij.q.q.j. non liceat.

b ¶ Parochia. in tota diocesi habebit iste pronūciatiō: vt.vij.q.j. quoniaz velina. vt patet in fine capituli.

Catinensis ecclesie.

¶ Callus. Defuncto episcopo Catinensi, pelagius cōmisit Messanensi episcopo illius ecclesie visitationem et negotia gubernanda donec ibi q̄ ipsum pastor diguꝰ eligatur. Precipit ergo ei vt illuc pergat, et de eodem dero talem eligi faciat qui nec vxorez habeat nec filios, et qui non sit crimi nosus: et sui. l. eo electo, romam v. ff. de veniat consecrandus. et dns.

ad hꝰ cā. ect. et

efta. ci c ¶ Impossibile, fam. ff. Id est non commode aliter fieri potuit: quia iste erat vicinus, ꝛ sic sumitur. ff. de verbo. ti significa. nepos procuratoris. Item dicitur impossibile quod non est honestum. ff. de condi. instit. filius. Item quod non iuste fit. xxiij.q.ij. Ad. sane. xxij.q.ij. faciat homo.

Filius d ¶ Nec filios. tamen alias quantum ad seculares honores sanctorum prosunt filij, vbi filius pro anno computatur. ff. de minori. l.ij. Sed numquid istud est contra precedentem apostoli, qui dixit. Unus vxoris virum? Solutio. hic loquitur quando presumptio est q̄ propter filios ne aspirare presumant: ne ꝛ ille persone voluntaꝛ affectū nō inueniāt: et tu periculū ordinis tui (q̄d absit) incurras. monasteria autē si qua sunt i ipsi constituta parochia, sub tua cura dispositioneq̄ (quousq̄ illic propius fuerit ordinatus epūs) concedimus.

I tē Pelagius papa Eucharpo messanensi episcopo.

¶ De eodem.

Catinensis ecclie visitationē tibi iniungim⁹: cuius epm de hac luce transisse suscepta cleri relatione didicimus. Impossibile enim est vt nos in pūncia illa duntaxat in syracusanis partib⁹ alij cuilibet causas q̄ ad deū pertinent cōmittamus, nisi forte talem per te deus nunc in Catinēsi ecclesia eligere voluerit, de cuius conscientia possim⁹ esse securi, vt a telabores istos paululum remouere possim⁹. Mor ergo dilectio tua ad supradictam Catinensem ecclesiaz pergat, ꝛ hominē de clero qui nec vxorem habeat, nec filios, nec crimen aliq̄ canonibus inimicū, eligi cum auxilio dei cōpellat, atq̄ suadeat: et statim eum ad vbē Romā cum decreto et testificatione relationis tue transmitte.

I tem Grego. Passino epo.

¶ Qui in episcopum eligitur, non sit reus criminum que sacra lex morte punit.

Bene nouit fraternitas tua q̄s lōgo tēpore apud ciuitas pastorali sit solicitudine destitutaꝛ: vbi diu quesiuimus quis ordinari debuisset, et nequaq̄ potuimus inuenire. Sed quia Opportunius mihi in moribus suis, in Psalmodie studio, in amore orationis valde laudatus, religiosam vitaz omnino dicitur agere: hunc volumus vt fraternitas vestra ad se faciat venire: et de anima sua admonea tur, quatenus in bonis studijs crescat: et si nulla ei crimina que per legis sacre regulam morte mulctranda sunt, obuient: tunc hortandus est vt vel monachus e, vel a vobis subdiaconus fiat: et deinuz episcopus cōsecretur.

f ¶ Ubi diu. Arg. q̄ differri potest electio ‡ cum non inuenitur idoneus. et licet aliq̄ intra tempus statutum iusto impedimēto detenti nō eligant, non presumuntur electione: h vide vt extra de ele. ne qō le. et pro defectu. nam non currit prescriptio contra illū qui non poterat eligere: vt extra de concess. preben. ꝛ eccle. vacan. quia, dum ad nouersitatem. ꝛ arg. C. de anna. excep. l.j. in fi. C. de inoffi. testa. contra. ff. ex quibus cau. ma. l. quod quidam. ‡

g ¶ Vel monach⁹. Sed quare monach⁹? forte q̄ erat monasterium cui deerat prelatus. Uel ideo q̄ si est monachus, citius potest promoueri ad sacros ordines: vt iusto. lxxvij. dist. monach⁹. Sed nonne hic dicimus expectabit q̄ per tres menses: quod esse non debet: vt. l. dilh. post q̄ fic. ff. ea. ostium. ꝛ. vij.q.j. constitutum.

Quidam festiuus. ¶ Callus. Capuanus archiepūs rogatus me defuncto est: ꝛ ideo papa precepit cuidam epō vt illuc visitator accedat: ꝛ nihil de rebus ecclesie munus

Epatū sanctę pōt qs cogi.

† Hoc nō hꝫ hꝫ pōt clerici sunt cōpellēdi ad faciē dā electionē sm̄ hu. ꝛ sic nō bene arguit. Archi.

Electio ex cā pt differri

‡ Etiaz cuiuscūq̄ dimēto detenti nō q̄s diffi- cy. Z. et uantur electione: h vide no. lxxx. v. dt. c ij

‡ Et p̄ dict⁹ pz q̄ rēp⁹ no cōtinuuz: nam nō currit pedimēto detē tis nec etiā ig- rāt⁹. Archi.

patiatur, sed er clerum et plebem illius loci moneat vt in vigilijs mortuorum, et in obsequio diuino sedule seruiat et deuote.

Visitator potest ꝙs constituere

a ¶ Visitator. Hic habes ꝙ papa visitationis committit officium. Sed an metropolitanus possit visitatorem constituere, sicut presses curatorem: vt institu. de cura. §. vlt. Non credo. Joan. Ego dico ꝙ sic, cū non inueniā prohibitum. argu. extra de senten. ex com. nuper. B.

b ¶ Reditu. A quo custoduri debent bona vacantis ecclesie, nota. j. xij. q. ij. charitatem et. c. illud.

Reuiter.

¶ Casus, ex textu clarescit.

c ¶ Reuiter. nūc hic ostendit ꝙ cleri corum sit eligere, et populi consentire. Ostendit etiam ꝙ si aliquis fuerit cōsecratus sine authoritate metropolitani, deponit. hic distinctio. qui in alio, versi. si.

Ulla ratio.

¶ Casus. Quidam episcopi non fuerunt electi a clericis, nec a populo expetiti: nec metropolitani iudicio consecrati. Querit de istis talibus episcopis de ordinatis ab eis an debeant inter episcopos et ordinatos reputari. Et respon. Leo papa ꝙ non: potest tamen dispensari cum clericis ab eis ordinatis vt. j. j. q. j. si quis a pseudo-episcopis.

Consensus plebis est in electione requirendus.

d ¶ Nec a plebibus. Cōsensus plebis requirit in electione: et eo ipso consentiunt, ꝙ perhibent ei testimonium: qz testimonii plebis equiualet electioni: vt. xxiij. dist. c. j. et. lxvij. di. reliqui. Sed quid si aliquis est consecratus qui non habuit consensum plebis: nunquid cassabitur consecratio? Videtur ꝙ sic, in odiū consecrantium et eligentiū cum contemptus est: licet ex gratia populus sit requirendus vel vocandus: vt. xvj. q. vij. decernim⁹. xxj. q. ij. c. j. et. lxx. dist. ca. j. Nā semper consensus plebis est requirendus: vt. viij. q. j. licet. Item quia laicus potest excipere contra electum: et dicere ꝙ ei inuito non est ecclesie visitator accedas: sic tamen, vt nihil de prouentionibus clericorum, reditu b, ornatu, ministeriisq, vel q̄cquid prefati loci esse poterit, a quoq̄ presumi patiaris: sed omnē vigilantiam atq; cautelam circa clericos plebemq; eiusdem ecclesie exhibere te conueniat: vt in vigilijs obsequioq; ecclesiastico sedule ac deuote debeant deseruire.

¶ Distinctio.lxij.

Reuiter c mōstratur est ex quib⁹ ordinibus i q̄s grad⁹ sunt eligēdi. Nūc videduz est a qb⁹ sunt eligēdi et cōsecrādi. ¶ lectio clericoz est, ꝓsēt⁹ principis, petitio plebis. Vñ Leo pa.

¶ Non sunt habēdi inter episcopos q̄ nec a clericis eliguntur, nec a plebib⁹ expetunt.

Ulla ratio sinit vt inter eos habeātur q̄ nec a clericis sunt electi: nec a plebibus d sunt expetiti, nec a cōprouincialibus epīs cū metropolitani iudicio cōsecrati. Vñ cum sepe questio de male accepto honore nascat: q̄s ambigat nequaq̄ ab istis esse tribuendū e quod nec docetur f fuisse collatum? Si qui g autem clerici ab istis pseudo episcopis in eorū ecclesijs ordinati sunt. et. vt infra in causa simoniacorum.

Item ¶ Celestinus papa.

¶ Populus nō debet preire, sed subsequi.

Decēd⁹ est populus, non sequendus. nos quoq; si nesciunt, eos q̄d liceat, q̄d ve non liceat, cōmonere, non his consensum prebere debemus. Quisquis conat⁹ fuerit tentare, phibita: sentiet cēsuram sedis apostolice minime defuturam. que enim sola admonitionis authoritate nō corrigim⁹: necesse est vt per seueritatē h cōgruentē regulis vindicemus. Per totas ergo q̄ ppriis rectoribus carēt ecclesias, volum⁹ vt hoc inotescat, vt null⁹ sibi aliq̄ spe fositā blāditijs illudat.

Si autē canonice electus fuerit, cōsecrari non debet.

Unde ¶ Calixtus papa.

¶ Non consecretur in episcopum, nisi canonice electus.

Ull⁹ in episcopū nisi canonice electū cōsecret: q̄d si presumptū fuerit, et cōsecrās et cōsecrat⁹ absq; recuperationis spe deponatur i.

¶ Distinctio.lxiij.

Laici nullo modo se debent inserere electioni.

Unde adrianus papa.

¶ Laici electioni pontificū nō se ingerāt.

Nullus, ¶ Deponatur. j. q. j. si quis ep̄us. et ca. si qui episcopi. s. distin. l. ex penitentibus. s. xxxvj. distin. qui ecclesiasticis.

Laici. Hec di. diuidit in quatuor partes. In prima probat. p. viij. authoritates sanctoz ꝙ laici nō debent eligere: nec electioni interesse nisi vocati. Secunda ibi, Contra. Tertia ibi, Principib⁹. Quarta ibi, Verum quia. Joan. de fan.

¶ Casus. Supra dictum est ꝙ electio est clericoū. Sed qz laici volebāt interesse electionib⁹ clericoū, ideo sup-

e Tribuendū. Isti tamen dant ordinē, et habent eū: sed non iuste: vt. j. de cōsecra. dist. iij. nullus autem.

f ¶ Nec docetur si. extra de iure pa. quod autem.

g ¶ Si qui. j. q. j. sacerdotes. et cap. si quis a pseudoepiscopis.

Docendus.

¶ Casus. Quidam populus nolebat ēpm eligere nec permittebat eligere clericos. que sirum fuit a Celestino quid in hoc sit faciendū. Et respondet populū esse docendum, vt p̄hibita non attēret: qui si non corrigatur, punietur ecclesiastica seueritate, scilicet excommunicatione.

h ¶ Per seueritatem. sc. excōmunicationes. ferro esse resecanda sunt vulnera. et. vt. xvj. q. j. in canonibus.

¶ Nisi ¶ Casus. in hoc §. et. q. c. dicitur ꝙ epī consecrari non debet nisi fuerit canonice electus: et casus patet videbis.

i ¶ Deponatur. j. q. j. si quis epūs. et ca. si qui episcopi. s. distin. l. ex penitentibus. s. xxxvj. distin. qui ecclesiasticis.

ponit hanc.lxiij.dist. in qua primo ostēdit q̄ laici non debent intereſſe electionib⁹, vſq; ad .§. his oibus. Deinde probat cōtrariū. Deide in .§. electiones, ponit ſolutionē.

¶ Laici. In precedenti diſti. oſtenſum eſt q̄ laici nō debent conſentire electioni, plenius hic proſequitur q̄ nullo modo debent intereſſe: et hoc facit uſq; ad illud .§. his oibus. deinde probat cōtrarium uſq; ad illū .§. electiones. et ibi ſoluit. deinde oſtendit que priuilegia fuerunt imperatoribus data circa electiones, que poſtmodū fuerunt eis et cauſa ablata. Ultimo dicit q̄ religioſi viri nō ſunt excludendi ab electionibus. Eſt ergo hec veritas, q̄ nullus laicus debet intereſſe electioni, etiam in cōuentuali eccleſia: niſi hoc habeat ex conſuetudine preſcripta: vt extra de iure patr. nobis.

Idem nō.ſ.e. di. reati na.

¶ Item dicit q̄ ibi poteſt bene patronus intereſſe: vt xvij.q.ij.abbatez, et hoc ca. dicit intelligi de nō patronis: equaliter aūt eſt patronus q̄ minus dat ſicut qui plus: q̄a vnus pōt ſupplere p operaz quod ei deeſt in patrimonio. ff. pro ſo. l.v. et plenius nor. xvj.q.vij. pie.

Electio nō ſit cōis, ſi ſolus laicus etiam in matrimonio poſitus dignitate ſe inſerat electioni patriarche vel archiepi: quicūq; laicus canonicā electionē voluerit diſturbare, debet anathematizari donec obediat.

Ulius. ¶ Calus. papa p̄hibet vt nullus laicus etiam in matrimonio poſitus dignitate ſe inſerat electioni patriarche vel archiepi: quicūq; laicus canonicā electionē voluerit diſturbare, debet anathematizari donec obediat.

a ¶ Cōm. Cū ergo hec tria requiruntur .ſ. cōmunis, conſonās, et canonica: ſi vnum iſtorum deeſt, vitioſa eſt electio: vt arg. xxx vij. dist. q̄ ipſis. non eſt ſufficit electio nem eſſe cōem niſi ſit canonica: vt hic. ca. lxxix. diſtin. c.j. et cantepe. Item eſt hic arg. q̄ ſi aliqui ſeparatim ſſentiunt in aliquem, q̄ talis cōſenſus nō valet: q̄ notatio nes citra cōciliū publicū facte non valēt: vt .ij.q.vj. nonnullos. et primata cōuēticula in electionibus prohibent: vt. lxxx. dist. ca.j. et ca. nullus. ℔. Arg. contra. lx.ij. dist. quāto. extra de elec. q̄ ſicut. et extra de poſtu. bone. ij. in fi. et ſeruitus ſeparatus conceditur. ff. de ſeruit. ruſtico.

QUllus laicoz̄ p̄ncipū vel potēt̄um ſemet inſerat electioni aut promotioni pſtarche, metropolite, aut cuiuſlibet epi: ne videlicet inordinata et incongrua fiat electio vel confuſio vel cōtentio: preſertim cum nullā in talib⁹ p̄rē quēq; poteſtatiuoz̄ vel ceteroz̄ laicoz̄ habere cōueniat. et infra. Quiſquis ſecularium p̄ncipū, vel potētum vel alterius dignitatis laicus aduerſus cōmuné[a], conſonantem atq; canonicā electionem eccleſiaſtici ordinis agere tentauerit, anathema ſit donec obediat et conſentiat quicquid eccleſia[b] de electiōe et ordinatione propriū preſulis ſe velle monſtrauerit. Item ex. viij. ſynodo. ¶ De eodem.

HAdianus papa ſecundus (qō Nicolaus predeceſſor ei⁹ diſpoſuerat[c] miſſos ſuos, Donatū ſcz holtienſem epm, et Stephanū Neophitū epm, et Marinū diacone ſancte romane eccl'ie ad Baſilū imperatorē, et ad filios eius Conſtantinū et Leonem auguſtos[d], conſtantinopolim direxit: cū quib⁹ et Anaſtaſi⁹ bibliothecarius[e] Romane ſedis vtriuſq; lingue grece et latine peritus perrexit: et ſynodo congregata (quā octauam pred. per fundā. Dico nullā talem eſſe electionem cum ſit clandeſtina: vt ex de elec. q̄ propter. ad finem. Joan. Hoc hodie determinatum eſt extra de elec. in geneſi. vbi dicitur q̄ ſingulares electiones non valent. B.

b ¶ Eccleſia. Eccleſiam hic vocat viros eccleſiaſticos, quandoq; vocatur congregatio fidelium: vt .ſ. de cōſec. diſtinct. j. eccleſia. De hoc dixi. vij. q. j. ſcire.

ADrian⁹ papa. ¶ Calus Ignatius patriarcha Cōſtātinopo. iniuſte fuit depoſitus: et Fotinus loco ei⁹ ſubſtitutus, quam preſumptionem Nicolaus volui remouere: ſed morte p̄uentus nō potuit: ſed Adrianus ſucceſſor eius miſit nuncios tres Cōſtantinopolim ad Baſilium imperatorem, et ad filios eius: cū quib⁹ fuit cancellarius Romane ſedis: et ibi octaua ſynod⁹ congregata duo fecit. Primo Fotinū depoſuit: et Ignatiū reſtituit. Secūdo cōſtituit vt clericoz̄ ſit electio tm̄: et q̄ nullus laicus inſeratſe electioni patriarche metropolitani vel epi: ſz ſilere debet et attendere quid der⁹ faciat: niſi a clericis inuitaretur ad remouēdos et impugnādos malos.

c ¶ Diſpoſuerat Argu. ſucceſſorez debere conſummare quod anteceſſor ceperat. Et. x. viij. dicebat. vt hic: et. xij. q̄ne. ij. hec ſolutio nē eius qō hr̄ dicitur auguſtus, qi illius ꝓpoſiti debet eſſe q̄ augeat: xxi. diſt. ſic et filius pōt dici auguſtus: quia et hoc propoſitum debet habere cum habebit imperium.

d ¶ Auguſtos. Nor. q̄ filij imperatoz̄ dicuntur etiam auguſti: quia ſperabatur q̄ eſſent futuri imperatores: et quaſi per augurii hoc ſperabat. Vel ſicut imperator qō hr̄ dicitur auguſtus, qi illius ꝓpoſiti debet eſſe q̄ augeat: xxi. diſt. ſic et filius pōt dici auguſtus: quia et hoc propoſitum debet habere cum habebit imperium.

e ¶ Bibliothecari⁹. i. cācellari⁹. Ē. xxj. diſt. ſub mittit.

f ¶ Conſecrationes. hec ſunt verba concilij.

g ¶ Laicorum. j. xcvj. diſt. bene quidem.

h ¶ Ad contractandum. i. ſimul tractandum.

i ¶ Inuitatur. Hic inuitantur laici ad electionem: alibi ad ſermonem faciendum: vt. xxiij. diſt. mulier. quan. inuitāt.

dotz ad causas matrimoniales: vt. xxxv. q. v. ad sedem. causis autem fidei interer ũt etiam non vocati: vt. xcvj. dist. vbinam. Sed nunquid subscribent laici? arg. q. sic. vij. q. j. episcopus de loco. ¶

¶ Ad ldē qō le. ꝛ no. ſ. e. q̄s. to. i gl. ex hⁿ loco. i fi.

¶ Valentinianus. ¶ Cæsus. Cum ecclesia Mediolanen. vacaret pastore, mortuo Auxentio hereti-co q̄ Mediolanen. ecclesiam vt lupꝰ dilaniarat: venit ab oriente Valentinianus imperator, et suasit epis congregatis vt talem in archiepm eligerent cui eniꝫ ipse imperator se ſyncere submittere posſit. epi ño cũ rogarent imperatorem vt eligeret, ipse noluit assentire. Demũ Ambrosium elegerũt nondum baptizatũ. vnde imperator gratias referẽs q̄ electus esset ad salutẽ animas, cui curam corporꝫ cõmiserat, confortauit eum, vt non timeret dicens: deus te adiuuabit: et ego te semp defendaz: et p te pugnabo.

a ¶ Episcopos. Ergo electioni metropolitani intererũt omes episcopi cõprouinciales vt. ſ. ea. metropolitano. ꝛ. lxvj. distin. cap. j. Joã. Sed in his non attendo ‡ nisi consuetudinẽ: vt eẽ de elect. cum ecclesia. ꝛ eẽ de postu. bone. Joã. De iure cõi omnis electio spectat ad capitulũ: vt extra de cau. posſes. et proprie. cum ecclesia. B.

Electio ad quẽ spectat de iure cõi.

‡ vt est ecclesia rauennas.

b ¶ Solo. Sic magistri moribus et facundia alios debent precedere: vt. C. de pfes. ꝛ me. magistros. lib. x.

c ¶ Testẽq̄. No. q̄ conuersatio prebet alicui testimonium: vt. ij. q. vij. cum pastoris.

Impator pōt ab epo excōicari.

d ¶ Submittam⁹. Arg. q̄ impator est minor quolibet epo: et excōicari pōt ab epo: vt hic inuit: et. xvij. distin. qm quidẽ. xcvj. di. duo. tñ impator est maior in spalitꝫ illis qui ab eo recipiunt spalia: sed minor est in spũalibus. ‡ vt. lxv dist. ĝ. j ꝑderit ꝛ. c. obtinuit, eẽ de ma. ꝛ obe. solite. ij. q. vij. ℣. item cum dauid.

e ¶ Super vos. i. ad vos spectat. sic respondit Theodocius. xvij. dist. ℣. hinc. Vel ideo hic dicit sup vos: quia electio est periculo eligentiũ. ‡ si quis enim malum nominat, tenetur de omni damno et dispendio q̄s per eum

Imperator interesse non debet.

Valẽtinianus impator veniens ab oriente ad hesperias partes (vt refert hi storia ecclastica) mortuo auxentio arriane pfidie magro, qui mediolanẽsem ecclesiã vt lupus dilaniauerat: cuz vellet imperator catholicũ deo ordinare ibi consecrari epm, euocans epos⁹ hec eis locutꝰ est. Nostis aperte eruditi diuinis eloquijs qualem oporteat esse pontificem: ꝛ q̄ nõ decet eum verbo solo⁹ sed etiã conuersatione gubernare subiectos, et totius semetipsum imitatorez virtutis ostẽdere: testẽq̄ᶜ doctrine cõuersationẽ hr̃e bonã. talẽ itaq̄ in pontificali cõstituite sede, cui et nos q̄ gubernamus imperiũ, syncere nr̃a capita submittamus⁹, et eiꝰ monita dũ tanq̄ hoies delinquimus, necessaria veluti curantis medicamina suscipiamus. Hec autẽ cũ dixisset impator, petijt synodus vt magis ipse decerneret, sapiẽs et pius existens: atq̄s ille ait. Supervosᵉ est talis electio. Vos enim gratia diuina potiti, et illo splendore fulgentes, melius poteritis eligere. Tunc sacerdotes egressi de epali sede tractabant. Cum autem ordinatione diuina Ambrosius nõdum baptizatꝰ electus⁹ fuisset, exultans impator ait. Gras ago tibi dñe omnipotens et saluator noster: qm̃ huic viro ego quidẽ cõmiseraz corpora⁹, tu aũt aias: ꝛ meã sniam ostẽdisti iustitie tue cõuenire. Cũq̄ sctus Ambro. contristaretᶠ de hoc q̄ acciderat (vt idem ipse in suis epl̃is scribit) confortauit eum impator, et ait. Noli timere: q̄ deus q̄ te elegit semper te adiuuabit: et ego adiutor tuus (vt meũ ordinemᵍ decet) semper existã. Item Nico. papa Lothario regi.

Authoritate apica non regio fauore eps est eligendus.

Quoniã scias quia relatũ est nobis q̄ quicũq̄ ad epatũ in regno tuo puehẽdꝰ est: non nisi fauentẽʰ tibi pmittas eligi⁴. Idcirco apostolica authoritate sub diuini iudicij obtestatione iniungimꝰ tibi vt in Treuerensi vbe ꝛ in agrippina Colonia nullum eligi patiaris anteq̄ relatũ super hoc nostro apostolatui fiat.

Item ex concilio Parisiensi.

Nõ recipiatur a cõprouincialibus qui regia ordinatiõe episcopale culmẽ est adeptꝰ.

Si p ordinationẽ regiã honoris isti⁹ culmẽ p-

re q̄ fuit electꝰ in Arel postulandus? vt ‡ si eẽ de renunc. post ꝛ. translationẽ. Joã. c. si et dicit. q̄ dens in sacris ordinibꝰ cõstituꝰ eligi a. i. pōt. Ita nor. nulla lia. decre. post translationẽ. nisi sit epus: sicut videtur dicere. decret. eẽ de elect. cum inter canonicos, ꝛ postea debet ‡ postulari. B.

rauen.

g ¶ Corpota. Et adhuc fuit curialis: ‡ canonicus absolutus fuerat: facere nec ex officio ꝑ-rat irregularitatẽ. Joã. alioquin non pro-moueretur. ij. dist. si quis post.

h ¶ Ordinem. er Imp hoc verbo diterũt to quidaz q̄ impator aliq debet habere ordinem subdiacona: hr̃ lem: sed non est ve dicendus: ‡ quia habet militarẽ character: bal. rem: vt. j. qõe. j. qs ne quidã. gerit tñ officium subdiaconi nisi cũ ministrat epo. tenet

Otto. ¶ Cæsus. Otho. Lotha: gius rius rex non pmittebat aliquem ad epatum eligi in re. vnisono suo nisi fauentem sibi, id est nisi eẽ de esset amicꝰ suus: etiam vel nisi sibi iura-ret. ideo precipit ei n. de Nicolaus vt in ec-clesia Treuerensi nec pum, nisi prius sedi apostolice referatur.

i ¶ Fauentem. In crimine adulterij cum gualdrada. xxxij. vel forte fecit eos iurare ei fidelitatem: quod clerici non debent facere laico. xvij. q. vlti. capi. vlti. nisi habeant ab ipso regalia. xvij. q. v. de founa.

k ¶ Eligi. Videtur ergo q̄ in illis duabus ecclesijs nõ possit fieri electio nisi volũtas papę requiratur: sicut est in ecclesia Rauennate. Vel istud pro tẽpore fuit statutũ. Vel die eligi. i. consecrari ‡ vel instituti.

‡ sicli

‡ Parisien. vt nullus p regiã ptẽ ad honores ascẽ dat prelaturã: ꝛ si ẽs presumpserit, ab aliꝫ epis nõ recipiat: ꝛ q̄ eis receperit, ab aliꝫ epoꝫ cõione segregetur, siue.

ecclz a recipi. ¶ Recipi. Tamē ille qui recipit ecclesiam a laico, non est excōmunicatus, sed est excōicandus: vt extra de iure pa. ens a laico, ē niam. ꝛ cap. si quis deinceps. si tamen post donationem excōicā laici accesserit cōsensus episcopi, confirmatur donatio: ¶ Scdz tro. cura pastoralē ab lis. J. Hodie etiam ipsi laī. tales seligibilis fit: cor do vt extra de elec. ꝙr notario quo. Bar.

uadere aliqs nimia temeritate presumpserit: a comprouincialibus episcopis recipi nullatenꝰ mereatur. Quem vero indebite ordinatū agnoscunt, si qs de cōprouincialibus recipere eū contra interdicta presumpserit, sit a fratribꝰ oibus segregatus, et ab ipsoū omni charitate semotus.

Item ex cōcilio Laodicensi.

¶ De eodem.

Non est permittendum turbis electionem eorum facere qui sunt ad sacerdotium promouendi.

Item ex secunda actione. vſ. synodi. ccc. l. episcopoꝝ.

¶ Irrita sit electio epi vel pbyteri a principibus facta.

Omnis electio episcopiꝰ pbyteri vel diaconi a principibꝰ facta, irrita maneat ſm regulamꝰ que dicit. Si qs episcopus secularibus potestatibus vsus, ecclesias per ipsos obtinuerit, deponatur: ꝛ segregentur ab ecclesia omnes qui illi communicant.

Item ex concil. Martī pape.

¶ Non eligant a populo qui sunt promouendi ad clerum.

Non licz populo electionem facere eoꝝ q̄ ad sacerdotium promouenꝺ: sed in iudicio epoꝝ sit: vt episcopi eū p bent ſi in sermone et fide et spirituali vita edoctus sit.

Dis oibus authoritatibꝰ laici excludūtur ab electione sacerdotum: atq; iniungitur eis necessitas obediendi, nō libertas imperandi.

Contraᵉ vero scribit beatus Gregorius Joanni episcopo pumeᵇ Justiniane illyrice.

¶ Voluras principis in ordinatione pontificis desideraꝝ.

Quia igitur suscepta fratrum atq; coepiscoporꝝ relatio ad locum vos sacerdotij totius concilijᵉ vnito cōsensu ꝛ serenissimi principis voluntate declarat accersiri: gratias saluatori nr̄o magna cum exultatione retulimus; nos quoq; in persona fraternitatis tue per oia cōsentimusᶠ: atq; omnipotentē deū deprecamur vt charitatem vestrā (sicut gratia sua elegit) ita in omnibꝰ sua protectione custodiat.

Itē Gre. Joāni subdiacono.

¶ Clerus ꝛ populus pontificis electioni intererunt.

Quāto apica sedes sua authoritate cūctis pręlata constat ecclesijs, tanto inter multiplices curas et illa nos valde solicitat, vbi ad consecrādum antistitem nostrum expectaꝝ arbitrium. Defuncto igit antistite Laurentio ecclie Mediolanensis archiepiscopo, sua nobis relatione clerus innotuit, in electione se filij nostri Constātij diaconi sui vnanimiter ꝓsensisse. sed quoniam eadem non fuit subscripta relatioᵃ: ne aliquid quod ad canonicos, in fine. Joannes. nec possunt post electionem fir. Et variare: sed ante publicationem scrutinij possunt: go. r.

Quāto. ¶ Casus. Laurentio Mediolanen. archiepo mortuo. Constantinus diaconus electus est in eius locū vnanimi cōsensu a clericis: q̄ supplicauerunt pape vt ipsius cōfirmaret: Sz qz in petitiōe eoꝝ nō continebant clericoꝝ subscriptiones ideo Grego. precipit Joā. subdiaco. vt genus pficisceretur: ꝛ volūtates Mediolanen. qui illic coacti barbarica seueritate detinebantur, inuestigaret. ꝛ si olim volūtates in electione illiꝰ pdurare cognosceret, authoritate apostolica faceret ipsius a suffraganeis consecrari.

g ¶ Relatio. Ex hoc loco q̄dā dixerunt q̄ electio posset variari vsq; ad subscriptionem: ſz post non: ar. j. q. vij saluberrimum. et xxvij. q. j. oēs femine. et arg. p eis ex de cē. olim. Alij dicūt vsq; ad cōfirmationē esse ambulatoriā voluntatē electi: vt ex de preben. cū nō ignores. et ex eo q̄ dicit hic pdurare. j. ea. salonitane. xxviij. dis. nō sz acusane. lxxj. di. studij. vnde ꝛ prio Electora stipēdia retinet ante ius electꝰ vsq; ad cōfirmationē: vt ex de p ꝓfectū elec. cū in cunctis. Eligen tium. non deijcit ab obtēto, ſz ab obtinendo: vt ex de accu. sup hiis. Itē qr ante confirmationē nō renunciat electꝰ episco ligē ſm patui; cum adhuc nihil iuris sit consecutus: vt extra de id qō transla. inter. Sed tu dicas q̄ per consensum eligentiuz hz ex li. ius est acquisitum electo; dum tamen ipse consentiat ¶ vj. ō ele vel consentire velit: vt extra de electione. cum inter ca. cio. ꝛ

Electꝰ qđ ius habet.

vt extra de elec. publicato. ℟. Si queras quale ius acquiritur electo per electionem, dico q̄ ius prelature, et ius administrandi: sed non exercitium prelature vel administrationis, per confirmationem enim nihil iuris noui acquiritur, sed tantum exercitium: extra de prefrip. pastor. alis. in fine.

Nota tribuat aliqđ ius nominato

¶ Vj. queſt. j. ℣. ecce. electio em facit imperatorem: vt xcij. dist. legimus. ℣ Sz queritur vtrū per nominationem aliquid iuris acquirat nominato? videtur q̄ sic: vt. xvj. q. vij. cōtra sanctorum. et. ij. q. vj. nominationes. ℣ lxxij. dist. placuit. ℣ extra de electio. audi tis. Arg. cōtra extra de elec. q̄ sicut et ca. innotuit. Dico q̄ ¶ si nominatio est tractatus precedēs electionem, per nominationem nihil iuris acquiritur. nam per talem nominationem exprimitur consensus de futuro: et est sensus, nomino talem id est, nomino eum eligendū: sicut etiā aliqđ eligitur in postulandum: vt extra de renun. post translationē. ℣. ea. valentiniano. sicut nō cōtrahitur matrimonium carnale per hec verba, nomino te in mulierem. sed si per denominationem exprimitur consensus de presenti, tunc denominato ius est acquisitum: quia non refert quibus verbis quis exprimat consensum: vt. xxij. q. v. humane. maxime si consuetudo est alicuius ecclesie q̄ per talia verba celebretur electio: tunc in talibus ad communem intelligentiam verborum est recurrendū: vt extra de ſpon. ex literis. j. Quid de postulatione iuris sit, dixi. ℣. lxj. di. ℣. sed aliud. Sed quare reprobat hic electio propter defectum subscriptionis? sed intellige q̄ hic non erant due partes presentes, ¶ que ad minus debent esse in electione: ¶ ideo in fraudem nolebant subscribere, ne eorum paucitas reprehenderetur. vnde cum ab initio non fuerit consensus eorum legitimus, bene dicit papa si perdurat. ſic. ℣. xxviij. dist. de ſyracuſane. et. xxxix. dist. petrus. Sed videtur q̄ non esset denuo requirendus eorum consensus: vt. ff. de ſer. ru. pre. per fundum. sed illud non est simile: quia seruitus concedi potest separatim: sed electio debet esse communis: vt hic dicitur, et. ℣. e. c. j. sed cum gratianus intelligat hoc ca. q̄ consensus laicorum hic requirebatur: quare ergo dicit subscripta relatione, cum laici non subscribant? Videtur tamē q̄ subscribant: vt. vij. q. j. eps de loco. ℣. j. q. vj. si quis autem episcopatū. Itē subscriptio non est de electione, sed de solennitate: vt. lxj. dist. eps.

a ¶ Sennam. Nota. q̄ vocantur absentes a mediolano vsq̄ ad sennam: sed non vsq̄ ad. xij. dieras: vt extra eos de elec. cum inter. Quid de hoc iuris sit, dixi. vij. q. j. factus. extra de elec. in genesi.

Absentes

b ¶ Barbarica. Propter hoc verbum inducit magister ca. vt etiam consensus laicorum requiratur.

ad rem

c ¶ perdurare, Arg. q̄ non est consensus nisi duret: vt de pe. dist. j. diuortium. extra de verbo. signi. nam et ego. ff. de in rem verso. si. ℣ patre. ℣ versum.

d ¶ Assensu. pic habes q̄ papa confirmat electionem metropolitani: vt dixi. ℣. ca., primo.

¶ Leos. ¶ Cassus. Uacate ecclesia diotresi electus est ibi quidaz a paucis et tenuibus, ceteris discordantibus: cuius electionem Philippus et Hermilus visitatores illi ecclesie reprobauerūt. quod cum audisset Celasius, precepit visitatoribus vt omni turba clericorum et laicorum conuocata moneat eos talem personā eligere in prelatum: que non posset patuit diu sine rectoris proprii gubernatione dispergi: ac (sicut asserit) is q̄ a vobis iam probatꝰ dicit, a paucis et tenuibꝰ electꝰ: cum ad vos pertineat vniuersos assidua admonitione cōpellere vt oēs in vnū quē dignū sacerdotio viderit, et sine aliqua reprehēsione consentiāt. Et ideo fratres charissimi diuersos ex oibꝰ sepedicti loci parochijs, et phros, et diaconos, et vniuersaz turbā vos oportet sepiꝰ conuocare: quatenus nō put cuilibet libuerit, sz concordātibꝰ animis talem vobis admonenibꝰ sibi qrāt sola diuinitatis attētione personā, quā nulla pterarietas a cōstitutꝰ possit reuocare rescriptis.

Item Stephanꝰ epūs seruꝰ seruorum dei Romano archiepō Rauennati.

¶ Decodem.

Osse tuaz fraternitatē volumꝰ ad nras aures fore puētū, imolēsem i epm abti repulsam.

e ¶ Et tenuibꝰ. i. modice authoritatis. et sic non tñ numerus, sed eiā authoritas eligentiū consideratur: arg. xxxix. di. in canonicis. Argu. ℣ eē de elec. dudum.

f ¶ Ex omnibus. ergo in electione episcopi totus clerus ciuitatis interest: vt hic, et ℣. e. obeuntibus. et. viij. q6. licet. sed verum est q̄ intererunt ad consentiendum, nō ad eligendum. vel intersunt si est consuetudo longa. ex. contra de cau. poſ. et ppue. cum ecclesia.

g ¶ Turbam. hoc ca. et omnia que dicunt laicos vocari ad electionem, intelligit ℣. de patronis. Dicit. ℣. in pn cip. huius distinc.

h ¶ Admonentibus. Ergo patet hic q̄ visitator nō eligit: vt dixi. lxj. dist. obitum.

¶ Osse. ¶ Cassus. De functo imolensi episcopo vocata populi se diuiserunt in partes in electione sue cessoris. Unde precipit Stephanus archiepiscopo ravennati vt clero et populo conuocato monente eo talis in episcopum eligatur, cui non possint canones obviare. Dicit etiam q̄ clericorum est eligere: populi vero consentire.

i ¶ Imolēsem. tamē tēpore stephani nō erat imola sed cadas, ecclesia dicebatur: sed iuxta castro sancti Cassiani. ¶ Et sic constat est argu. q̄ non vitiatur rescriptum licet quis nomine loci, non nomine cathedre, sed hoc ideo fecit qui,

quia locus ille celebrior erat.

a ¶ Sepe.j.ea.ca.vlti.t.j. viij.q.j.nec nouum.

b ¶ Clero t populo. Et nota verbū semel hic positum, (equiuoce pon. sic. xx viij. dist. pres byterum.

c ¶ Episcopos per emiliam. ¶ Emilia dicit a rauenna vsq; ad placentiam.

Jteras. ¶ Co
mo. Julianꝰ ebus grumentinꝰ significauit pelagio ꝑ clerus et populus marcellianꝰ. eccle postulabat in ꝑm latinū diaconum suum. Papa vero rescribit ꝙ gaudet si vult ipsum concedere. et deinde si potest ele eius occurrat ante ꝓscha, vt t tūc in sabbato immediate post ꝓschā ordinetur.

d ¶ Omnes. hic colligitur ꝙ omnes consentire debent in postulatione et tranei: vt dicit. j. dist. nullus. et ideo dicit decreta. ꝙ postulatio non admittitur in discordia: vt extra de postul. pre. bone. quod tamen verū est ꝑm distinctionē eius quod legitur extra de elect. scriptum est.

e ¶ Et vis. hic habes ꝙ clericꝰ alienus epūs est postulandus: vt. lxj. dist. ¶. sed aliud. t ca. Electio vel postulatio alterius legitimus: vt extra de elec. innotuit. Jtem hic habes ꝙ epūs nō cogitur dare postulatū: vt. lxxv. dist. ¶. tenentiū. Nemo enim cogitur emancipare filium suum: vt institu. qui. mo. iure pa. sol. ¶. vlti. Sed pone ꝙ eligatur talis clericus, t epūs eius postea nō cōsentiat: nūquid isti sunt puniti electione, qt elegerunt eū quem non poterant habere: vel nunquid consensus illius a quo erat postulandꝰ, cōfirmat electionē? ar. ꝙ nō cōfirmat, est. e. audiuis. Ar. ꝙ sic, est. e. ꝙ sicut. t extra de iure pat. cura pastoralis. Ad hoc dico ꝙ si eligit in postulandū, † bene tenet talis electio: vt extra de renun. post translationem. Vel dic ꝙ si elegerunt eo proposito vt statim debeat tenere electionem, non ratificat per sequentem cōsensum illius a quo esset postulandus. Si vero sciebant electionē per se invalidā esse, sed sperabant ꝙ dñs papa eam ratam haberet: tūc ratificatione dñi pape confirmatur. sic. ix. q. ij. lugdunen sis. Similem distinctionem facit lex. ff. de solu. si quis offerenti. Vel dic ꝙ non est inconueniens si clericus alienus eligatur: quia talis primo debet eligi, t postea postulari: vt dicit. lxj. dist. ¶. sed aliud. Jtem obijcitur: cum clericus cōradicēte episcopo possit fieri monachus: vt. xix. q. ij. c. j. ergo multo fortius potest promoueri ad episcopale regimen, cum ille transeat pro priuata vtilitate: iste pro communi, que preiudicat priuate: vt. viij. q. j. scias. t. viij. q. j. in scripturis. extra de postu. bone. j. Rñ. monachꝰ tractat ad locum de electionis vbi nulla presumitur ambitio: hic vero presumitur ambitio ex eo ꝙ nolēte epō vltro se ingerit, qui potꝰ trahi deberet: vt. viij. q. j. sciendum. † male tamen facit epūs si eum absq; iustitia negat: vt. vij. q. j. ois qui. t per superiorem cogi potest: arg. extra de iure pat. nullus.

Principali. ¶ Cap. vi
lites centū cellenses impetrauerunt rescriptū a principe: in quo dabat eis licentiam vt in ecclesia centūcellēsi ordinaret vnꝰ presbyter t vnus diaconꝰ t subdiaconus: qō cum pape significasset: precepit laurentio episcopo vt si personas illas inculpabiles inueniret, et bone vite, et laudabilis testimonij: adueniente mediana hebdomada vnumquēq; ꝑ prefata officia promoueret. Et dicit ꝺ. ꝙ ista iiij. c. intelliguntur de ecclesijs in quibus imperator habebat ius patronatus: vel isti erant curiales qui postulati fuerunt ab imperatore. ¶ Nota ꝙ ista tria sequentia ca. scilz reatina. nobis. t lectis. de vno t eodem clerico loquuntur. scz colono: t illud ca. lectis. precedit alia duo cap. t primo debet eligi scōm naturam rei gestę.

f ¶ Principali. Et. c. isto t seq. dicit ꝺ. patronum debere eligere cum aliis in ecclesia conuentuali. Alij dicunt scilz ꝺ. ꝙ ecclesia episcopalis non habet patronum.

g ¶ Principis. Sed quare petebatur istud ab imperatore? quia forte isti curiales erant, vel forte patronus erat imperator. Et ita est arg. ꝙ patronus non tantum prelatū sed mr. vbi etiam subdiaconum t diaconum potest instituere: arg. dicit. xviij. q. ij. eleutherius. xvj. q. ij. si quis epoū. in authen. Nō credo de san. epi. ¶. si quis oratorij domū. coll. ix. t extra de filij. do ꝙ ꝓsens. ex trāsmissa. dum tamen hoc fiat cum consensu prelati: vt extra. e. tit. proposuit. Sed verius credo hoc spectare ad ipsum † prelatū vt ipse possit ministros ꝓsentare quos velit: vt extra de iure patro. postulasti. Quid prelatus iuris habeat in electione patronꝰ, dicit decret. extra de iu vel in re pat. nobis. B.

h ¶ Mediana septimana. scilicet cum cantatur sitientes. Joan.

i ¶ Si viximus. si habes viximus, plānum est. si habes viximus, est ar. ꝙ mādatū t ꝓceptū morte mādati. Arcti-

Et ca. epatus. j. q. vj. sicut. C de epi. et cle. si quēq;. ꝑm Jo. de fan. q. seqt hec ola supradicta.

Jtē ꝑm Jo. de fan. ꝙ seqt hec ola supradicta.

tereſſe electionis nisi prelati.

† De tis re integra † soluit. ex de offi. delega. gratū. Joā. hoc.j. viij. q.j. c. vi. dic vt ibi.

B Eatina. ¶ Latius Leo papa premisso salutationis alloquio rogauit imperatorē lotharium et ludouicum vt ecclesiā reatinā diuū destitutā pastore cōcederet gubernādā colono diacono: quod si nollet facere, concederet ei tusculanam ecclesiam que diu vacauit: vt consecratus deo et sibi gratias agere posset.

a ¶ Reatina. hoc ca. z duo sequentia loquuntur in eadē materia.

Princi- pis con sensu est elec- tiōe ce- lebrata rep̄ren- dus.

b ¶ Licentia. con sensū principis est requirēd⁹ electione celebrata: vt extra de elec. q; sicut. nisi aliud suad. at scan daluz: extra eo. q. duo. vel prescripta con- suetudo † vt ē de notatū iure pat. nobis. est. ℨ. c. ¶ Accepta. xvj. i summa. q. vij. decernim⁹. dic q⁹ d ¶ States. spūa- les, non carnales: ius elē- gēdi in collegia f. q. j. filiū. hoc enim esset simonia: vt. f. ta eccle- sia non q̄. ij. sicut. Immo q. j. sunt nonnulli. z cadit in videtur q; non sit laicū, se simonia, dūmodo ex postfacto mere paro- chia. sine aliqua ambitio- ne peretis. j. que- xvj. q. j. stio. ij. sicut epm. in paro- chia, et decerni- mus. Archi.

D Obis. ¶ Ca- sus patet in q. vij. summario.

D Ns imperator. ex humilitate hoc fecit: cum ipse sit filius ecclesie: vt xcvj. distinct. si im- perator.

L Ectis. f ¶ Diu. i. vltra tres menses: vt. l. distinc. postq̄, nisi causa necessitatis ‡ vt. lxxv. dist. quoniam. z. vij. q. j lxj. dist. cōstitutum. Et ita ost⁹. ca. restringitur quan- bene, et dog⁹ vaga sīgnifi- ibi de cato alicuius ver- hoc. ex bi: vt. lxv. distin. de de elec. persona. ne. p̄ de

M Etropolita- no defuncto, officia que p̄decirim⁹, non differas promouere.

Item Leo. iij. Lotharto et ludouico augustis.

¶ Papa rogat augustum vt reatinā ecclesiā cuidam electo dignetur concedere.

B Eatina[a] ecclesia que p̄ tot tēpor̄ spatia pastorali[b] curis destituta constitit: dignū est vt brachio amplitudinis vestre subleuetur, ac gubernationis regimine protegatur. Unde salutatiōis alloquio premisso vestrā mansuetudinē deprecamur quatenus colono humili diacono eandem ecclesiam ad regendū cōcedere dignemini: vt vestra licētia[b] accepta[c] ibidē deo adiuuāte eū consecrare valeam⁹ episcopū. Sinautē in pdicta ecclesia noluerit⁹ vt preficiaē epūs, tusculanam ecclesiā que viduata exstit, illi v̄a serenitas dignetur cōcedere: vt consecratus a nostro p̄sulatu, deo omnipotenti vestroq̄ imperio grates[d] peragere valeat.

Item Rite comitisse.

¶ Regio precepto ab apostolico Colonus reatine ecclesie ordinatur episcopus.

D Obis dominus[e] imperator⁹ et imperatrix per suas epistolas direxerunt vt Colonū in Reatina ecclesia q̄ pastoris officio per longa iam tēpora destituta videbatur, episcopum facere deberemus: sicut et fecimus.

Item stepha. Guidoni comiti.

¶ Imperatoris epistola in electionis confirmatione desideratur.

L Ectis sagacitatis vestre apicibus, q̄ defuncto ecclesie reatine antistite cleruz et plebem eiusdem elegisse sibi futurum antistitem, et a nobis

¶ Cui⁹. Defūcto metropolitano oēs suffraganei debēt ad sēdē archiepiscopalē conuenire, vt oim cuiuscūq; clericorum voluntate discussa, ex p̄sbyteris vel diaconibus eiusdē eccle optimus ordinetur.

s ¶ Ad ciuitatē metropolim. ibi ei conferendus est metropolitan⁹: vt ij. di. qui in aliquo. Et est ar. hic q; pro uinciales epi intererunt electioni metropolitani: vt. ℨ. ca. valētinianus. ad

h ¶ Ex presbyte- ris. presbyterū pre ca- mittit. q; eīs p̄uior est in ordine, erit p̄uior in electione. ‡ vt. lxxv. distin. c. vlt. z p̄ lxj. dist. statuim⁹, quā vnde hec dicto ve, non dat illos opinionem sic vel sic eligē di: sed ordo verbo- rum ostendit quo ordine debeant eligere. sic. j. de consē. dist. ij. in christo. q. et optime hoc dicit ff. ad treb. l. heredes. in fi.

i ¶ Vel diaconibus, hodie ex subdiaconibus pōt eligi, extra de ea, et quali. a multis.

k ¶ Optimus. ff. in authē. de monachis. ℨ. ordinationem. col. j. Sed q̄s dicetur optimus? qui et principalem locum tenet. quod eīm per superabundantiā dicitur, vnde soli comenti: vt. ff. de verbo. obli. vbi autē non apparet. j. fīs. ff. 6 edi. edic. si quis venditor. ℨ. vlti. Qualiter istud intelligatur, nunc. vij. q. j. ij.

S Ji in plebib⁹. ¶ Caius. Jsidorus docet hic q; ad officium archidiaconi pertinet vt defuncto vel depposito archipresbytero alicuius loci archidiaconus illuc vadat, et a clero et populo faciat electionē fieri: z ipsaz

plebem regat donec archipresbyter ibi ordinetur.

a ¶ Proficiscatur. Speciali autoritate epūs alias non liceret: ꝛ vt ee de offi. archidia. cum satis. nisi hoc habeat de cōsuetudine prescripta. et sic intelligo extra de excess. prela. ad hoc. ꝛ extra de appel. bone. ꝛ extra de istit. cum dilecta. ¶ Ista glo. ſe quūtur Cyrus Bart. ꝛ Bal. sa li. et ias. in l. C. de ſū. tri.

¶ Catho. Consuetudo erat ꝙ electo pape subscripta representaretur imperatori cōstantinopoli. ꝛ tunc ēpus electꝰ habebat quādā summā pecunie imperatori, ad quam summaꝫ relevandam misit agatho Joannem epm potuen. constantinopolim: qui in octaua paſche i ecclesia sancte Sophie latine missam coram patriarcha ꝛ principe celebrauit: ad suam postulationem accepit imperiale rescriptuꝫ per quod solita fitias est ei relaxata: ita tamē vt electio pontificis impatoꝛi semper representaretur vt cum imperatoris conscientia et iussione pontificis ordinatio deberet ꝑpere fieri: sicut factum fuit de Vitaliano cuius electio fuit presentata ipſis principibꝰ sicut consuetudo erat.

b ¶ Que solita. Quilibet em epūs dare consuevit alli quid imperatoꝛi in electione sua: vt. j. ea. quia. dummodo redirus episcopales excederent duas libras auri: vt in auten. de san. epis. §. iiij. ꝛ forte tunc cum mos erat imperator committit simoniam relaxando illud ius sub hac conditione vt consensus eius requiratur in electione? Sed dic ꝙ nō, qꝛ prius vtrūꝫ ius habuit: vnde modo alterum potuit remittere. ideo autem petijt a papa hanc consuetudinem tolli, quia continebat speciē mali. vt. j. q. j. emendari.

¶ Ad hoc facit quod not. Jo. And. ꝛ Cyn. de ſū. tri. ¶ Adde an regio fraudi sit subiici superiori. glo. i. c. ſ. in pn. de pac. iur. fir. tenet ꝙ sic. Cōtra tñ re net contrariū p venerabile. ē ꝙ ſi. sint le. Spe. in ti. de appell. §. nisi tra ctem⁹. in prin. Bar. i. l. hostes. ff. de capt. ꝛ Bal. i. d. c. j. de pac. in. fir. reprobata ibi glo. ꝛ ēt ibi pōt and. de vſer. Itē pro hoc adde concor. in aposti. ad Jaſo. i. l. j. C. de ſū. tri.

¶ Ad hoc facit quod not. Jo. And. ꝛ Cyn. de ſū. tri. ¶ Ista glo. ſequitur Cyrus Bart. ꝛ Bal. sa li. et ias. in l. C. de ſū. tri.

¶ Catho. Desiderius rex molebatur Papie: qui totam italiam stimulauit: propter quē repellendum Adrianus papa fecit Carolum venire: qui papie dimisso exercitu, Romam iuit: ibiq; honorifice receptus, papiam redijt: et tandiu eam obsedit donec desiderius regem cepit. Deinde Romam reuersus, synodum congregauit: vbi adrianus cum centumquinquaginta tribus episcopis dedit Carolo potestatem eligēdi papam, et ordinandi sedem apostolicam, et confirmādi omes episcopos ꝛ archiepiscopos per pronuncias. ꝛ quicūq; contra hoc priuilegiū veniret, anathema esset: ꝛ nisi resipisceret, bona eius publicari ꝑcepit.

c ¶ Defendēdas ad hoc tenent oēs ꝑ principes: vt. xxij. q. v. principes. ꝛ si nollent eam defendere, possunt excō municari. xxij. q. stio. v. administratores. Jo.

d ¶ Patriciatus, vt puniret crimina. et secundū hoc potest intelligi. vj. omnis questio. vj. Et ita iudex ecclesiasticꝰ alij potest cōmittere causam sanguinis. Uel itelligo ꝙ est aduocatus rome: vt extra de electione. capi. venerabilem.

e ¶ Per singulas. Ergo in francia et in hispania. vnus est em imperator: vt. vij. q. j. i apibꝰ. quod concedo nisi ptobēt se exēptos ab imperatore: vt xxiij. questiō. viij. §. ecce. vnde adhuc de capite suo debuit tributum imperatori oīes, cum non ptobent se exemptos ab imperatore: vt. ff. de censi. l. vlti. si enim dicunt se non subesse romano imperio, per consequens dicunt se non habere aliquid proprij: vt supra distinctione. j. ius quiritū. fateamur ergo imperatorem esse dominum mundi: vt. ff. ad legē rho. de ꝓiactu. Obstat ꝙ reges hispanie cum non subessent imperio, regnum ab hostium faucibus eruerunt.

f ¶ Publicari. hic ecclesia publicat bona laicorum: et quandoq; deponit laicos a dignitatibus. xxxij. questione. v. preceptum. in fine. Uel dic ꝙ hic docet ecclesia quid fieri debeat. sic. xxiij. questio. iij. de illicita. ꝛ. v. questio. viij. delatoꝛi.

Ita Gregorius papa. vij.

Ita Gregorius papa. vij. Ecclesia sancte Marie semper virginis, que dicitur ad martyres, ab antiquis temporibus fundata, et a fidelibus multis ditata, et ornata, ad nostram deuenit potestatem. Quam nos, ut ecclesiam sancti Petri, et ecclesiam sancti Johannis Baptiste, et ecclesiam sancti Laurentii, et ecclesiam sancti Clementis, et ecclesiam sancti Sebastiani, et ecclesiam sancti Nicolai, et ecclesiam sancti Georgii, et ecclesiam sancti Andree, et ecclesiam sancti Bartholomei, et ecclesiam sancti Thome, et ecclesiam sancti Jacobi, et ecclesiam sancti Philippi, et ecclesiam sancti Matthei, et ecclesiam sancti Simonis, et ecclesiam sancti Judae, et ecclesiam sancti Matthiae, et ecclesiam sancti Barnabae, et ecclesiam sancti Lucae, et ecclesiam sancti Marci, et ecclesiam sancti Stephani, et ecclesiam sancti Vincentii, et ecclesiam sancti Cosmae, et ecclesiam sancti Damiani, et ecclesiam sancti Pantaleonis, et ecclesiam sancti Panthaleonis

IN synodo. ¶ Tactus, hic dicitur q̄ sicut Adrianus concessit priuilegium Carolo, ita Leo papa in synodo Rome congregata cōcessit idem priuilegium Ottoni primo regi Theutonicorū et eius successoribus, vt ipse eligat sibi successorem, et ordinet Romanum pontificem, et episcopos et archiepiscopos vt ab eo inuestituram accipiant: nisi aliquorum inuestituram concesserit romanis pontificibus vel archiepiscopis: et q̄ contra venerit, decrenit excommunicationi subiacere: et nisi resipisceret, irrenocabiliter exulare: vel si laicus est, vltimo supplicio affici.

a ¶ Cōfirmam. Argu. q̄ idem potest dare et confirmare. xxiij. dist. in nomine. et extra de elect. cum inter. Arg. contra extra de fide instru. cap. iter dilectos. b dic q̄ non potest eodē respectu, sz diuersis: vt in dicto cap. cum inter. et. ff. de iurisdi. om. iudi. et q. quādoq̄ etiam dicitur dare, id est nam nō datum obtendere: vt. xxij. q. v. §. hic notādum. ff. de donatū sta. heredes. §. si quid. c ¶ primo. Nonne. i. ff. dicas primo regi, inst. de sed primo Ottoni, doñ. cir id est ante quē nulus aliꝰ fuit. sic ex hoc idē tra de verboꝝ sidare et gnifi. ioseph. et. ff. firma. de verboꝝ signifi. re sit et proximus. d ¶ Successorē, hoc speciale fuit contra id. viij. q. j. moyses. sic. vij. q. j. petisti. hic patet q̄ maximam habet potestatem papa circa imperium. Sed dic q̄ tantū in Italia permittit ei facere successorem. e ¶ Aper hoc. quasi dicat: ex quo in romana ecclesia hoc permittitur, ergo et in minoribus. Et est argu. q̄ idem iuris est in membris, qđ in capite: vt. xvj. q. ij. c. j. xij. q. ij. cognouimus. et. q. j. precipimus. et. j. qō. iij. si quis episcopus. xxiij. q. j. rogamus. f ¶ Sit patricius. Et sic papa dat hic gladij potestatem, cuius tamen exercitium ipse non habet. Joā. extra de elec. suffraganeis. B.

Item Leo papa.

¶ Electio romani pontificis ad ius pertinet imperatoris.

IN synodo congregata rome in ecclia scti Saluatoris ad exemplū bti adriani apostolice sedis antistitis, q̄ domino Carolo victoriosissimo regi Francoꝝ ac Longobardoꝝ patriciatus dignitatē ac ordinationem aplice sedis, et inuestiturā episcopoꝝ concessit: Ego quoq̄ Leo seruus seruoꝝ dei epūs cū toto clero ac romano ppło cōstituimus et cōfirmamus [a] et corroboramus, et per nostrā apostolicā authoritatē concedimus atq̄ largimur dño Ottoni pmo regi theutonicorū eiusq̄ successoribus huius regni Italie in perpetuum facultatem eligendi successorem [e] atq̄ summe sedis aplice pontificē ordinādi: ac p hoc [d] archiepos seu epos, vt ipsi ab eo inuestituram accipiant et cōsecratione vñ debent: exceptis his quos impator pontificibus et archiepis cōcessit [e]: et vt nemo deinceps cuiuscūq̄ dignitatis vel religionis, eligendi vel patricium vel pōtificem summe sedis aplice, aut quēcunq̄ epm ordinandi habeat facultatem absq̄ consensu ipsius imperatoris. qō tamen fiat absq̄ omni pecunia: et vt ipse sit patricius [f] et rex. Si a clero et populo quis eligatur episcopus: nisi a supradicto rege laudetur et inuestiatur, non consecretur. Si quis contra hanc apostolicam [g] authoritatem aliquid molierur, hunc excommunicationi subiacere decernimus: et nisi resipuerit, irreuocabili exilio [h] puniri, vel vltimis supplicijs affici [i].

Item Gregorius.

¶ Precepto principū maximo remittitur quod absq̄ authoritate apostolica ordinat.

SAlonitane ciuitatis epūs me nescient ac respōsali meo ordinatus est: et facta est res que sub nullis anterioribus pōtificibus euenit. Mō ego audiēs, ad eūdem prenaricatorem qui inordinate ordinatus est, ptinus misi, vt oīno missarum solemnia celebrare nullo mō presumeret, nisi pꝰ a serenissimis dominis cognoscerem si hoc fieri ipsi iussissent [k]: qō et sub excōmunicationis [l] interpositione mādaui: q̄ contempto me atq̄ despecto, in audacia quorūdam secularium hoīm (quibus denudata sua ecclesia, premia multa prebere dicit) nūc vsq̄ missas facere pōsumit, atq̄ ad me venire ēm iussionem dominoꝝ quibus multa premia sua ecclesia spoliata dare diceba: neq̄ tur. Quarto q̄ fouicationis vitio laborabat. Sed ad nras preces principum Constantinopolitane ciuitatis, ra- ad ōtam habuit eius ordinationez. Alia vero mala illius in- vt nō discussa relinquere noluit: ideoq̄ precepit sibi vt romam ire non differat: et si non venerit, districtione canonū sibi ca ferietur.

a ¶ Aplicam. Sed nunquid papa posset ei potestatem dare vt deponeret ipsum? sic, in heresi: et de consensu cardinalium: nunq̄ in omnibus se posset subijcere ei: vt. ij. q. vij. nos si.

h ¶ Exilio. Not. ecclesiam posse aliquem mittere in exilium: vt. iij. qō. iij. hi qui.

i ¶ Affici. Cum hec priuilegia fue- rint oibus succes- soribus data, qua re non vtūr eis- Rñ. q̄ imperato- res eis renuncia- uerunt: vt. i. ea. ti- bi. Item quia per abusum ea perdi- derunt: vt. i. ea. §. veruz. Item q̄ ex causa fuerunt eis concessa, vnde ces- sante cā ipsa cessa- uerunt: vt. j. q. vij. quod. p remedio. Nec ob. quod hic dicitur de succes- soribus: quia hoc intelligendum est de illis successoribus qui hoc imperare possint: vt xxiij. di. in noie.

k ¶ Iussissent. Argu. q̄ authoritas maioris excusat: vt. xiij. q. v. dixit. xxviij. dist. diaconi. xxiij. q. v. miles. Ar Obiegu. xtra. xj. q. ij. quicunq̄. et. xvj. q. j. in canonibus. Joā. dū no Solu. in malo nulli est obediendum: nec aliquis excusa- est si- tur: vt. xj. q. iij. si dominus. B.

l ¶ Sub excōmunicationis, Ex hoc videt q̄ per talia io.

verba fiat excommunicatio cum sic dicitur, precipio tibi hoc sub pena excõmunicationis. Et est arg. ad idem extra de eo qui ot. fur. rece. c. j. Argus. contra extra de iure patr. relatus. in fi. z de sagittariis. ca. vno. vbi de hoc h. dicit q̃ si talis prohibitio fiat a canone, non fit excommunicatio per illa verba: vt. xxx. dis. per totum. secus si ab homine: quia non mittuo agit cõ: vt. xxvj. q. vij. Quia alligat. et. ff. de arrog. cel. bi. celsus. Alij dicunt q̃ refert an dicat. z finiendo illa verba proferãtur: vt tũc per ea fiat excommunicatio. an contra. et de eo qui ot. fur. re. ca. fin. Zan. q̃ ba. Sed hec verba non habent vim sententie, sed tantum communicationis: vt. C. comitta. epistolas. per totũ. Hoc autem sciasq̃ sub conditioñe potest quis excõmunicari et taliter hic intelligo latã sententiam. vnde existente conditione ligat excommunicatio, z non prius: et tamẽ a tali excommunicatione potest appellari: licet v. contrarium scripserit: vt extra de pa. preterea. ij. et hoc ideo quia excommunicatio tunc non trahit secum suam executionem: quia non cedit nec venit dies ante existentem conditionem: vt. ff. de verbo. sig. cedere. Sed quid si excommunicans moritur priusq̃ existat conditio? tunc dicit. excõmunicatus a mortuo. Utrum autẽ conditione existente intelligatur retro fuisse excommunicatus, per id quod legitur. ff. qui po. in pigno. hy. l. potiores. ff. de matrimo. resta. neratius. Uel tantum a tẽpore conditionis extantis, per id quod est. ff. de edili. edic. bouem. §. si sub conditione. diſputationi relinquo. Joan. Ego credo q̃ a tẽpore existentis conditionis, per decre. illam, preterea extra de ap. Z.

Obediens. hoc dicit ex humilitate, quia ei precipere non poterant. H.

Relatam. No. eũm remittere posse que ad ipsum spectant, nõ que ad deum: arg. xxiij. q. iij. si is qui prima. Sed nonne que fiunt in personã epi vel alterius prelati, fiũt in contẽptum ecclesie, z ideo in deum? vtique: sed principaliter in prelatum. Z. dist. xiv. z qui emendat. et xxiij. q. iij. inter.

Ac si me. Arg. q̃ ratihabitio sequens facit aliquid legitimum qõd ab inito factum fuit illegitime. ex de iure patro. cura. xxiij. q. ij. de monachis. ix. q. ij. lugduñ.

noluit. Ego autẽ preceptioni pietatis † eor̃ obediẽs *, eidẽ Maximo q̃ me nesciente ordinat⁹ est: hoc q̃ in ordinatione sua me, vel sponsalẽ meũ ptermittere pſumpsit: ita ex corde relaturꝰ, acſi me' authore fuerit ordinatus: alia vero illius peruersa, scilicꝫ mala corporalia que cognouiꝰ, vel quia cum pecunia est electꝰ, vel q̃ excõmunicatus missas facere presumpsit: ꝓpter deum irreqsita preterire nõ possum: z si ad me venire diu distulerit, exercere in eo districtionem canonicam nullo modo cessabo.

Item ex concilio Toletano.

¶ In electione epor̃, principis desideratur assensus.

Cum longe lateq̃ diffuso tractu terrarũ ꝓmeãtiũ impedit celeritas nunciorꝫ quo aut nequeat regibus audientibus decedentis prelatis trãsitus notificari, aut de successore mouẽtis episcopi libera principis electio expectari: nascitur sepe aut nostro ordini de relatione talium difficultas aut regie potestatiᵉ dum cõsultũ vestrũ subrogãdis põtificibus sustinet, numerosa necessitas. Unde placuit oibꝰ pontificibꝰ Hispanie atq̃ Galliciᶠ, vt saluo priuilegio ᵍ vniuscuiusq̃ prouincie, licitum maneat ʰ deinceps Toletano pontifici quoscũq̃ regalis potestas elegerit, et iam dicti Toletani epi iudiciũ dignos esse probauerit, in quibuslibet prouincijs, et in precedentiũ sedibus preficere presules, et decedẽtibus episcopis ⁱ eligere successores, ita tamen vt quisquis ille fuerit ordinatus, post ordinationis sue tempus infra ʲ trium mensium spatium metropolitani proprij presentiam visurꝰ accedat. Electiones quoq̃ summorum pontificum atq̃ aliorum infra presulum quondam imperatoribus repꝛesentabantur: sicut de electione beati Ambrosij et beati Gregorij per auditũ: vt. ij. q. v. cõsto. xxij. qõ. v. hoc videtur. non tanꝫ iudex. ij. q. j. §. quando.

Um longe. ¶ Callixtus. Cõsuetudo erat in hispania q̃ quotiens mortuꝰ esset episcopus, omnes episcopi comprouinciales congregabantur, vt regi de obitu presulis significarent. Sed q: quãdoq̃ nuncius impediebatur celeritas ita q̃ sine magno incommodo electio principis nõ valebat expectari: et si recederent, oportebat eos iterũ conuenire ad consecrationem electi et sic eis difficultas maxima incumbebat: similiter z regi imminebat difficultas, cũ aliꝫ negotijs impeditus non posset tam cito consulto episcoporum respondere: quod consultũ numꝛosa necessitas expectabat: tõ placuit omnibus epishispanie, vt archiepõ toletanus haberet potestatẽ cõfirmãdi z ordinandi in quibuslibet ꝓuincijs epos: quos regalis ptãs eligat saluo priuilegio cuiuslibet prouincie: ita tamen vt quicũq̃ fuerit ordinatꝰ, post suam ordinationẽ infra spatiũ trium mensium propꝛio archiepõ se presentet.

Potestati. Nihil tamen hic regi subrahitur: quia sicut prius eligebat, ita et modo post priuilegiũ toletano episcopo concessum. B.

Atq̃ gallicie. connumerat hic gallicias hispanie, cũ tñ sit pars eiꝰ: z ita pars ꝓnumeraᵗ suo toti. sic. j. e. ego et C. de excu. tuto. exactores. vbi dꝰ, oneribꝰ z tutelis.

Priuilegio. i. iure. sic. ix. q. iij. saluo. ff. ꝺ. mo. pi. vt sentit a hyp. fol. si debitor. §. j. potꝰ ergo onꝰ cẽsius prius ante cõcessum fuit huic toletano epo. cũ eñ rex eligeret olim de cõsilio oim eporum, hoc cõsiliũ conceditur ei hic.

Manear. Arg. ꝓpter loci z tẽporis difficultatẽ electionẽ fieri a quo non debeat: sic extra de iu. pat. si vero. j. et. xxiij. q. j. pudenda. xciij. dist. iurta.

Episcopis eligere, id est a rege electos consecrare et confirmare.

Infra. j. dist. xciij. iurta. ex de iure pa. si vero. j. xv. dist. quis contra. sed non est contra.

¶ Electiones ¶ Callixtus. Iste. §. resp̃icit. primũ ca. cuz longe. Non solum in hispania eligebant epi per reges, sed etiã electiones summorũ pontificũ et eporꝫ quondaꝫ imperatoribus repꝛesentabantur: sicut factũ est de Ambro. et Greg. Unde apparet laicos ab electione non esse excludendos. Hãc vero contrarietatẽ soluit gratianus, ſm Jo

† Et sic no. q̃ cõ
lig̃s sal
uo.

§ Sub
limo po
tiꝰ? coꝛ
hic ꝺ: i
fra triũ
mensiũ
tc. i. du
obꝰ mẽ
sis ꝺ iple
ides est

dicens q laici non debent vocari ad electionē faciend3 ni sed ad prebendū electioni consensum. ¶Nā clericoū est eligere, et populū consentire: sicut supra in capitulo nosse. in fi. Et q laici vocentur ad electionem non vt eligant, sed vt consentiant electioni, probat per duo sequentia capitula.

a ¶ Et beati Grego. non in hoc volumine, nisi arg. ff. ea. agatho.

b ¶ Stephani. ff. ea. dist. nosse.

c ¶ Ota. i. eon nuentiaz consensus: vt. ff. di stin. xxiij. epo.

d ¶ Ciuium. non rusticorum ex ciuitatem cōsistentiū.

e ¶ honoratoriū, sez malorum de populo z clero. ff. ea. adrianus. in fi.

f ¶ Arbitriuz. ff. di. xxiij. c. j. xxiij. di. cap. nullus.

g ¶ In ordinationib9. i. electionib9.

h ¶ Ordinis conuentus. q dicitur ordo cerdonū: pelliparioū: vel alterius corporis.

i ¶ Et plebis. nomine plebis cēsentur illi qui nō sunt collecti ad aliquod corp9 faciendū: de quo corpore habes. ff. quod cuiusq; vniuer. l. j. et est ad hoc bonum simile. C. de epis. au. Liuenius.

Plebis noie q cēsent.

¶ Principibus.

* De hoc le. z no. cē 6 exces. pla. dilecta. et p inno. ex 6 of. ordi. cū ab eccle siarum Archi.

¶ hec est. iij. pars huj distinc. in qua reddit rationē quare vocabātur principes ad electiones. Archi.

iij. pe. ¶ Cāsus. hic duplex ratio redditur quare quondā regibus z imperatoribus electiones representabātur: scilicet vt nullus hereticorum et schismaticorum electioni contrancniret, p quibus sepe ecclesia perturbabatur: et vt ipsi principes tanq̄z filij deuotissimi consentirent in electum quem sibi viderent in patre eligi: sicut de Ambro. fecit valentinianus. Et q̄ principes interessent propter hereticos z schismaticos, probat per sequens capitulum.

go. a legitur. Quib9 exēplis et premissis authoritatibus liquido colligitur laicos non excludēdos ab electione, neq; principes esse reijciēdos ab ordinatione ecclesiaruz. Sz q̄ populus aut princeps iubet electioni interesse, nō precipit aduocari ad electionem faciēdā: sed ad cōsensum electioni adhibēdū. Sacerdotuz em̄ (vt in fine superioris capli Stephani9 pape legitur) est electio, z fidelis populi est humiliter cōsentire. Desideriuz ergo plebis requirit vt clericoz electioni cōcordet.

Tūc em̄ in ecclesia dei rite ꝓficiet antistes, cū populus pariter in eū acclamauerit quē clerus cōmuni voto elegerit.

Vnde Celestinus papa ait,

¶ Plebis non est eligere, sed electioni consentire.

Q Ueri plebisq; consensū z desiderii requiratur. Ite Leo pum9.

¶ Decode.

Q Ota c ciuiū d, testimonia populoū, honoratoū e arbitrium f, electio clericoū in ordinationibus g sacerdotū constituunt. z. j. Per pacem z quietē sacerdotes q̄ futuri sunt postulent: teneat subscriptio clericoū; honoratoū testimonijū: ordinis h quent9 et plebis i. ¶ Principib9 vero atq; imperatorib9 electiones romanoū pōtificū atq; aliorū epoꝝ referēdas, vsus z cōstitutio tradidit ꝓ schismaticorū atq; hereticoū dissensionib9: q̄bus nōnunq̄z eccla dei ꝓcussa pcli tabat: ꝓtra quos legib9 k fidelissimoū imperatoū frequenter eccla munita legit. ¶ Re presentabat ergo electio clericoū principibus, vt eoū authoritate roborata, null9 hereticoū vel schismaticoū auderet cōtraire, z vt ipsi principes tanq̄z deuotissimi filij in eū cōsentirēt, quē sibi in patrē eligi viderēt: vt ei in oib9 suffragatores existerēt: sicut Valentinian9 btō Ambro. supra legit dixisse: Noli timere: q: de9 qui te eligit, semp te adiuuabit. et ego adiutor et defensor tu9 (vt meū ordinē decet) semper existam. Vnde Stephanus papa statuit dicens.

¶ Presentibus legatis imperatoris ordinetur pontifex romanus.

Q Uia sancta romana ecclesia (cui deo authore presidem9) a plurib9 patit violētias pontifice obeunte, q̄ob hoc inferuntur, quia absq; imperiali notitia pōtificis fit electio et consecratio, nec canonico ritu z ꝓsuetudine ab imperatore directi sunt nūcij q̄ vetent scādala fieri: volum9 vt cū instituēdus est pōtifex, cōueniētibus ep̄is z vniuerso clero eligāt presente l senatu et populo q̄ ordinādus est: et sic ab oibus electus, presentib9 legatis imperialib9 ꝓsecret: nullusq; sine periculo sui iuramēta m vel ꝓmissiones aliquas nouā admittēte audeat exigere nisi q̄ antiq̄ exigit cōsuetudo n: ne vel ecclia scandalizet, z imperialis magnificētia minuat.

k ¶ Legibus. xxiij. questio. vij. ca. j. et. ij. z distinc. viij. quo iure.

Q Uia. ¶ Casus. Romana ecclesia sepe patiebatur molestiam in obitu pape, z in electione successoris quia nūcij imperatoris deerant: ideo statuit Stephanus q̄ electio pape non fieret nisi p̄sente populo, et senatu, et imperatore, vel eius legatis vt scandala remoueantur, z eis presentibus consecretur: et nullus audeat extorquere munera vel ꝓmissiones nisi que fuerint de antiqua cōsuetudine.

l ¶ Presente. ff. lxxxix. dist. nullus.

m ¶ Iuramenta. videt ergo q̄ ante Juramenta electionem non sit danda nec prestandum iura: cū hmōi mentus de indemnitate ecclesie: vt te ostendit. xxxvij. q. ij. ar. tali9, et sic ad. ff. xxxviij. dist. de sp̄. te. Miraculose. presume dicere q̄ ex hoc ideo facere vt eligeretur. Dicūt tamen quidam q̄ si est cōsuetudo q̄ prebeatur, prestari potest: et sic intelligūt q̄d dicit hic in fin. Quid? Cum tamen iuris sit de hoc aliquid hoc, habes. viij. q. ff. ca. ij. in summa.

n ¶ Cōsuetudo. Jo. de. Per hoc videt quin et de spiritualibus fier: et de hmōdi sit consuetudo q̄ prebeatur, prestari potest: et sic intelligūt q̄d dicit hic in fin. Quid? Cum tamen iuris sit de hoc aliquid habes. viij. q. ff. ca. ij. in summa. Sed contra hoc videt quod dicit. xxxviij. dist. de spiritualibus. ff. et de hmōdi mu am. ff. neribus. vt. ff. ea. fact. agatho. z in auth. hoc q̄ de san. episco. ff. iij. cōsuetudo. col. it. z. j. q. iij. que. do fatisfitum. z. it. q. iij. cō nouequestue. z et de ff. liceī q̄ mo. ad aplicā. Ite. alsegu. ꝓtra extra de ff. et de mo. cum in eccle. ctum. sie. et ca. ficat. Ad xxiij. q. hoc dicunt quidā q̄ licitum est aliq̄d cōtra petere in spūalib9 ad cōsecrationē, sed non pro spiritualib9 habendis aliq̄b9: vt non petat aliq̄d ꝓ consecratione. Vel dic q̄ si cōsuetudo illa pleta rōnabilem cōtinet, nō potest peti: tamē superiores cogere potest ca. ꝓ. vt seruet talis cōsuetudo: vt dicit illa cōstitutio, ad apostolicā. Y. tamen dicit q̄ istud referat ad legatos imperatoris: vt non aliud romana ecclesia petat ab eis, q̄ ip̄s Archi.

si soliti sunt facere, scilz vt papa non cogat eos aliud iurramentum facere p̄ quo ēs iuramentū fidelitatis q̄ imperator consuevit p̄stare: vt .j. ea. tibi. et hoc indicat illud verbum minuatur.

¶ Verum. ¶ Hec est .iiij. pars huius distinc. in qua dicitur quare principes postea fuerūt prodīti, scz quia impedimentū p̄stabant: z quia ipsi renunciauerūt. Jo de san.

¶ Celsas. Dictum est supra i.c. quia. cōstitutio facta fuit quando q̄ imperatores deberēt interesse electioni pape z ēpor: vt .j. patet in multis ca. Hic vo dicit Gra. q̄ postea statutum fuit contrariū propter tres rationes. Prima ratio est, quia imperatores habuerūt priuilegiū suo q̄ non teneb̄ consentire vocibus sed etiā electionibus se ingerebant. Secunda ratio fuit quia theutonicorum labebantur: et sepe ecclesiā impugnabant. Et q̄ apostolici potuerunt in cōtrarium statuere z destruere constitutiones quas antecessores fecerant pro bono populi exēplo ecclesie, qui serpētem eneum quem fecerat moyses propter deliberatione populi, destruxit cum populus illū coleret sicut deus. Tertia ratio est quia imperatores suis priuilegijs renunciauerunt: et postea electiones apostolicorū celebrate sunt p̄sentibus et inconsultis legatis imperatoris. q̄ probat sequēs ca.

a ¶ Excelsa .i. templa idolorum in excelsis posita.

b ¶ Ideo. quia iussu dñi factus erat: z quia eum respicientes liberabantur.

c ¶ Destruxit. Hic ezechias cōmēdatur er destructione imaginis que erat occasio superstitionis. qua re ergo massilensis episcopus condemnatur qui destruxit imagines in quibus populus idolatriam committebat: vt de consecra. dist. .iij. perlatū. Dic q̄ serpens iste fuit tempalis ad sanandum vulnera. vnde cessante causa cessare debuit effectus. sed causa imaginum perpetua est: vt habeatur in eis memoria dei.

Derū q̄ imperatores quandoq̄ modum suū ignorantes: nō in numero cōsentiētū, sed primi distribuentiū, immo exterminantiū esse voluerūt: frequēter etiā in hereticoū perfidiam prolapsi, catholice matris vnitatē ecclesie impugnare conati sunt: ideo sanctorum patrum statuta aduersus eos prodierunt vt semet electioni non insererent: z quisquis eorum suffragio ecclesiā obtineret, anathematis vinculo innodaretur: sicut scriptura quoq̄ diuina dicit q̄ Ezechias dissipauit excelsa[a], et contriuit statuas, et succidit lucos, et fregit serpētem eneū quem fecit moyses. videlicet q̄ illū serpētem deus fieri iusserat ne serpentina morte populus interiret, ideo[b] ipse populū colere et venerari eū ceperat: et id circo destruxit[c] iste q̄ iubente deo fecerat ille: ac per hoc magna authoritas ista est habēda in ecclesia, vt si nō nulli ex predecessoribus z maioribus nostris fecerunt aliqua q̄ illo tēpore potuerūt esse sine culpa z postea vertunk in errorē et supstitionē: sine tarditate aliqua z cuz magna authoritate a posteris destruant[d]. ¶ Postremo p̄sentib⁹ legatis imperatoris, z inconsultis, electiones romanoz pōtificū legunk celebrate: z tādē ijdē ipatores religioso mētis affectu prefatis priuilegijs renūciauerūt: multa ēiusp donaria ecclesie dei conferentes.

Unde Hiego. iiij. scribit.

¶ Inconsultis legatis imperatoris, adrianus ad pontificatum eligitur.

Cum adrian⁹. ij. ad romanū pōtificatum ab ecclesia dei genitricis dñe nre que dicit ad p̄sepe, traherer[e] ad lateranense p̄riarchiū: certatim a populo z clero et p̄ceribus deportat⁹ est: q̄ audiētes missi Lodouici imperatoris moleste tulerūt, z indigna ti sunt q̄ dū p̄sentes essent, nō fuerunt inuitati, nec optate a se futuri p̄sulis electioni interesse meruerunt: qui accepta ratione q̄ nō causa contēptus augusti, sed futuri tpis[f] prospectu hoc cōmissum fuerat, z ne videlicet legatos principū in electiōe romanoz p̄sulū exp̄ectādi mos p̄ hmōi fomitē in oleseceret: oēm indignationē medullit⁹ sedauerunt: z ad salutandū[g] electū etiā ipsi humiliter accesserunt.

Item pactū cōstitutionis imperatoris primi Lodouici cū romanis pontificibus.

¶ Electio rōanoz pōtificū a Lodouico cōcedit romanis.

d ¶ Destruxantur. Arg. successores debere mutare facta et institura predecessorum etiam bona, si viderint esse ea perniciosa exemplo. xij. q. j. videntes. xxv. qō. j. c. j. et .xcvj. distin. bene. in fi. distin. lxviij. coepiscopi. et extra de dei. suggestum. vbi est argu. q̄ priuilegiū quod est exemplū mali, remutare mouendū est. insti possiut. tu. vi bo. rapto. ℣. sed ne dū talia.

Successores, p̄ decessores rum statuta mutare

Cum Adrianus. ¶ Cassus. Adrianus secūdus ab ecclesia sancte Marie maioris deportat⁹ est a clero et populo z proceribus certatim ad patriarchium lateranēse. qō audiētes nūcij Lodouici imperatoris moleste tulerūt q̄ cū p̄sentes essent, vocati nō fuerunt: qui audientes q̄ non fuit factum in cōēptum eoz, sed ad cautelam futuri temporis, omnē indignationez medullitus sedauerunt: et accesserunt humiliter ad salutandū si electum. ¶ Traheretur. e in. l. si Debet em ire ff. ꝑponis inuit⁹: vt argumē. ℣. j. ff. j. qō. vj. sicut is. C. de inof. de epi. z cle. si quē. ff. qō. sic em appellan tur quasi propio nomie: z quia portatur papa in manibus, ne offendat lapidem. f ¶ Temporis. glos. Nota que nō sunt mala, interdū debēt omitti, ne sint exemplo pernicio sa: vt. ℣. dist. xviij. ibi eps in nomine. ℣. dist. ignoratis. xxj. denicq. vij. que bat illū nonice fuisse receptū z iō non obstat. ar. ff. de salutat alium, videtur consentire ei: vt. xviij. questio. j. omnis. Sic ex eo q̄ quis non vult salutare alium, pretsumitur inimicus: vt extra de offic. delega. cum super in parte decisa. et eiposo q̄ stephanus dixit, perlegatur: intelligitur consensisse: vt. xcvj. distin. bene. ſic. ℣. de consecra. distin. ij. pacem.

Cōc. text. l. l. ter ad salutandum si ethe electum. redar⁹. z in. l. si Debet em ire ff. ꝑponis inuit⁹: vt argumē. ℣. j. ff. j. qō. vj. sicut is. C. de inof. de epi. z cle. si quē. test. ¶ Ad hoc tur quasi propio facit qō nomie: z quia portatur papa in manibus, ne offendat lapidem. lecto. in glos. ad Nota que nō sunt mala, interdū debēt omitti, ne sint exemplo pernicio sa: vt. ℣. dist. xviij. ibi eps in nomine. ℣. dist. ignoratis. xxj. denicq. vij. que bat illū nonice fuisse receptū z iō non obstat. ar. ff. de salutat alium, videtur consentire ei: vt. xviij. questio. j. omnis. Sic ex eo q̄ quis non vult salutare alium, pretsumitur inimicus: vt extra de offic. delega. cum super in parte decisa. et eiposo q̄ stephanus dixit, perlegatur: intelligitur consensisse: vt. xcvj. distin. bene. ſic. ℣. de consecra. distin. ij. pacem. ti. Arc.

EGo Lodouicus. ¶ Casus. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima dicit q̄ imperator Lodouicus concessit & cōfirmauit Paschali et eius successorib⁹ Romam cum toto suo ducatu & territorio in perpetuū tenere et habere quiete: sicut sui antecessores quiete possederunt. In secunda dicit q̄ quādo pa. de hoc mundo migrauerit, nullus electionem successoris cuiuscunq; sit gentis impediat, vel electoribus cōtradicat, scilicet cardinalibus: sed eo electo & consecrato, nuncij dirigātur ad regem Frācorum ad pacem et amicitiā inter eos sociādam. Secūda ibi: Idem quando diuina.

a ¶ Cōfirmationis. Arg. q̄ aliqd simul datur et confirmatur: vt no. ē. ea. in synodo.

b ¶ Villicis. i. villulis. ff. ad muni. qui ex vico. nec posset impator illam donationē reuocare. nā dicit lex q̄ sola immēsitas est mēsura rerum donatarum in ecclesia. C. de sacrosan. eccle. auten. ꝫ hodie. imo nec concedit hic: sed concessa confirmat. nā omnia hec et alia plura iā puius fuerant ecclesie cōcessa. ꝫ. xcvj. dist. constatinus. preterea quia impator potest alienare ꝫ res imperij: vt. ff. de legatis. i. apud iulianum. ¶. vlti. Item quia per hanc concessionem non ledit̄ imperium, ex quo res redit ad primū statum: vt. ff. de pactis. si vnus. ¶. pactus. et xxxv. dist. ab exordio. non ob. xij. q̄. ij. non licet. quia ille non poterat legem imponere suo successori. extra de elec. innotuit.

Impator ipij res alienare pōt. ꝫ ad hoc facit op. q̄ le. & no. xvj. q̄. iij. placuit. ꝫ fm Jo.

c ¶ Et territorijs. Qui ſ sit territorium, quid sit oppidum, quid vrbs, habes ff. de verb. signi. pūpillus. ¶. territorium. Et sic est arg. q̄ nomine ciuitatis nō cōprehendūtur eius territoria: vt. xij. q. ij. ca. vlt. & ff. de verb. sig. l. ij. & ff. de arbi. si cū dies. ¶. si arbiter. Arg. cōtra. ff. de verb. signifi. qui incontinentibus. et. l. edificia. ff. de iudi. insule. ff. de offi. prefe. vrb. l. j. ibi: cum vrbem.

d ¶ Seu, hec dictio seu, potius auget donationem ꝫ tollit̄ distīguat inter res data donatas: vt. ff. de cōdic. auro & argen. leg. pōl. l. si quis ita.

e ¶ Migrauerit, Olim enim nullus audebat tractare de electione pape ante tertium diem post sepulturā pie dēmortui: vt. j. distin. lxxix. nullus. sed q̄ contrariam cōsuetudinem hodie abrogatum est.

f ¶ Omnes Romani. Not. q̄ olim omnes romani intererant electioni ex consuetudine. j. ca. pri. & ca. seq.

g ¶ Francorum. Imperium primus Francorum fuisse. sed postea Theutonici virtutibus promeruerunt imperium: vt xxviij. questio. j. ex his. in quos hodie translatum est imperium. extra de elec. venerabilem.

Imperium primus Francorum fuit. Theutonici virtutibus promeruerunt imperium. Onstitutio. ¶ Casus Dicitur hic q̄ primus henric⁹ & primus Otto cōstituerunt cum romanis pontificibus vt nullius eorum nuncius vt alius cuiuscūq; sit gentis vel conditionis in electione romani pontificis audeat contradicere: et qui contradicere voluerit, exilio perpetuo tradatur.

Ibi domino. ¶ Casus. In hoc capit. continetur qualiter Otto iurauerit fidelitatem Joanni pape per suum procuratorem: in quo dicitur quod i. viij. capitu. continetur.

h ¶ Tibi domino. Arg. q̄ qui feudum recipit ab ecclesia, iuramentum fidelitatis non solum ecclesie sed etiam prelato prestare debet: vt extra de iureiurand.

Distinctio lxiij.

EGo Lodouicus imperator Romanus augustus statuo et cōcedo per hoc pactū confirmationis[a] nostre tibi bto Petro principi apl̄orum, & per te vicario tuo dño Paschali summo pontifici, et successoribus eius in ppetuū sicut a predecessorib⁹ vestris vsq; nunc in vestra pōtestate et ditione tenuistis & disposuistis romanam ciuitatem cum ducatu suo & suburbanis atq; villiculis[b] omnibus & territorijs[c] eius montanis et maritimis, littoribus & portub⁹, seu[d] cunctis ciuitatibus, castellis, oppidis, ac villis i Tuscie partibus. ¶ Idem, quando diuina vocatione huius sacratissime sedis pontifex de hoc seculo migrauerit[e], null⁹ ex regno nostro aut francus aut longobardus de qualibet parte homo sub nostra potestate cōstitutus licentiam habeat cōtra romanos aut publice aut priuatim cōueniendi, aut electionem faciendi: nullusq; in ciuitatib⁹ aut in territorijs ad ecclesie beati Petri apostoli potestatem pertinentibus aliq̄ malum preterea facere presumat: sed liceat romanis cum omni veneratione & sine qualibet perturbatione honorificam suo pontifici exhibere sepulturā: & eū quem diuina inspiratione, et bti Petri intercessione oēs[f] romani vno consilio atq; vna concordia sine aliqua promissione ad pontificatus ordinem elegerint, sine aliqua ambiguitate atq; contradictiōe more canonico consecrare: et dum consecrat⁹ fuerit, legati ad nos vel ad nros successores reges Frācorum[g] dirigātur: qui inter nos et interillum amicitiam & charitatem et pacem consocient.

Item Leo. iij. Lotharto et Lodouico augustis.

¶ Electio & cōsecratio romani pontificis nō nisi iuste & canonice fiat. Palea.

Inter nos et vos pacti serie statutum est & confirmatum q̄ electio & cōsecratio futuri Romani pontificis non nisi iuste et canonice fieri debeat. Idem,

¶ Ab imperatore vel nūcijs eius, electioni romani pontificis nullum obstaculum generetur. Palea.

Onstitutio primi hēnrici et primi Ottonis cum romanis pōtificibus. Ut nullus missor⁹ nostror⁹ cuiuscūq; impeditionis argumentum in electione romani pōtificis componere audeat, oīno phibemus. Item in electiōe romanorū pōtificū neq; liber neq; seru⁹ ad hoc venire presumat, vt illis romanis (q̄s ad hanc electionē p cōstitutionē sctor⁹ patrū antiq̄ admisit cōsuetudo) faciat aliq̄ impedimentū. Nec si quis cōtra hanc nostrā cōstitutionem presumpserit, exilio perpetuo tradatur.

Item constitutio Ottonis.

¶ Iuramēti Ottonis q̄ tetigit domino pape Joanni.

Ibi dño[h] Joanni pape ego rex Otto pro-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

metis ego N. episcopus. ‡ C. dist. xxiij. & C. et. xxij. q. v. de forma. immo etiam ipsi capitulo: vt extra de verbor. signi. cum clerici. cum ipsi sint pars corporis sui: vt. vj. qō. j. si quis cum. ‡ Non ob. extra de simo. ex diligēti. quia non erat ius feudi, de quo iure plene habetur in consti. fede. ri. de feudis.

¶ Et iurare. Nota q̄ economꝰ siue syndicus iurat in animam pro quo cum. extra de iuramen. calū. in per tractādis. sed procurator iurat in animam dñi: vt hic: et C. dist. optatum. et xvij. q. iij. metuen. extra de offi. leg. nouit. in parte decisa. Fit autem hoc iuramentum sub talibꝰ verbis. Ego iuro in animā dñi mei q̄ ipse hoc seruabit. ‡ Uel sic iurat. Dñs meus iurat p̄ me q̄ hoc seruabit: sic ipsum deus adiuuet. Sz qualꝰ obligat aliquis alium per iuramentum, contra id qō legitur institu. de inuti. stipul. ‡ si quis alij? Sz dic q̄ dominus semet obligat, ſ3 per alium: vt extra de sen. excom. multos. ff. de admi. tuto. ita autem ‡ gessisse. Sed quid ſ si dominus reuocet mandatum, ‡ nunquid intelligitur obligatus per tale iuramentum? ita: si non peruenit reuocatio ad procuratorem: sicut id quod facit iudex tenet nec donec ignorat reuocatum mandatum: vt extra de appella. si duobus. et ratione ignorantie tenet sententia: vt. iij. qōne. viij. ‡ tria. in princi. et. ix. qō. j. ordinatione. ff. de offic. presi. si forte. ff. de procura. si procurator. in fine. ff. manda. si mādassem. Joan. Si autem lis esset contestata, oporteret q̄ reuocatio perueniret ad iudicem vel aduersarium: alioquin firmum est quod fit cum procuratore: vt extra de procurato. mandato. Si autem non sit lis contestata, videtur sufficere si reuocatio peruenit ad procuratorem: vt dicit expresse decret. extra de procuratori. ex insinuatione. et capitu. sequent. Bar. Sunt tamen speciales casus in quibus requiritur perseuerantia: sicut cum matrimonium contrahitur per nuncium, si dominus reuocat mandatum, non dico dominum obligatum, licet nuncius ignoret reuocatum: ‡ et cum pater mandat filio vt aliquem manumittat. ff. de manumiss. vindic. si pater. et hoc ideo quia si pater et filius censentur vna persona: vt. xxxv. qō. iij. ‡ hac authoritate. Joan.

¶ Meo. Alias meorum. sed quam cautionem potest de hoc facere q̄ sui non dent damnum, contra id. ff. commoda. ad eos? Uel qualiter potest se obligare ad alienum factum, contra id instituꝝ. de inuti. stipul. ‡ si quis alij? nec enim tenetur quis de facto familie sue si ipse non mandauit, nec ratum habuit: vt. j. questione. iij. quia prelatus. extra de restitu. spolia. cum ad sedem. ff. de vi et vi armata. l. j. ‡ ait pretor. Sed dic q̄ intelligitur obligasse ‡ se curaturum ne absens damnum daretur. xxij. qōne. v. de fouma. sicut est cum quis promittit alium stare in iudicio: tantum ad hoc tenetur vt operam det quam potest. ff. de verborum obligaꝝ. quotiens quis. Sed littera illa meorum, nō est in libro meo. Joannes.

Familie deliberus an dñs obliget. ‡ De hac mate. not. extra de spon. si cut. Archid.

Illo de propria dioecesi episcopum eligere.

SAcrorum canonum nō ignari, vt dei noie sctā ecclīa suo uberius potiaꝝ honore, assensum ordini ecclesiastico prebemus: vt scilz episcopi p̄ electionē[c] cleri et populi ſm statuta canonum de propria dioceſi[d] (remota personarum[e] et munerū[f] acceptione) ob vite meritū, et sapiētie donum eligaꝝ: vt exēplo[g] et verbo sibi subiectis vsq̄quaq̄ p̄desse valeant. ¶ Ex his constitutionibus et pacto Lodouici imperatoris deprehenditur imperatores illis renūciasse priuilegijs q̄ de electione summi pontificis Adrianꝰ papa Carolo imperatori, et ad imitationē eius Leo papa Ottoni p̄mo regi Theutonicorū fecerat.

Cum ergo premissis authoritatibus cunctis liqueat electionem clericorū tantūmodo esse: queritur quorum sit ipsa

c ¶ Per electionem. hoc nomen proprie et improprie sumit hic cum illis geniuis cleri et populi. argu. ff. commo. si vt certo. ¶. commodatum.

d ¶ Propria dioceſi. Not. pro hug. q̄ examinādi sunt oēs de dioceſi p̄mo & eligatur extraneus: vt dicit. lxj. distin. nullus.

e ¶ Personarum. sic. viij. qō. ij. dilectissimi. et extra de instit. ad decorem.

f ¶ Et munerū. Cum talis eligatur, a deo dicitur eligi. viij. q. j. si ergo. ¶.

g ¶ Ut exemplo. Nam cepit Jesus facere & docere: vt xxvj. dist. ¶. ecce. et. ¶. ex his.

¶ Ex his constitutionibus. ¶ Casus. Concludit Stanianus ex supradictis q̄ imperatores renunciauerunt priuilegijs que sibi concessa fuerant de electione summi pontificis. Et cum constet ex supradictis q̄ electio est clericorum tantummodo: nunc queritur incidenter an sit tantum canonicorum matricis ecclesie, an etiam aliorum religiosorum eiusdem ciuitatis. Cui questioni respondens primo probat authoritate Nicem & Bargrensis concilij q̄ sufficiant clerici matricis ecclesie ad episcopum eligendum. Postea videtur hoc corrigere per authoritatem Nicolai, dicens q̄ sicut electio pape non fit a cardinalibus tantum, sed etiam ab alijs religiosis: sic et electio episcopi non a canonicis tantum, sed etiam a religiosis fieri debet: quod probat authoritate Innocentij pape.

Nomē a clericō. ¶ Maiotis. Sic ergo nomen clericorum restringitur ad maiores ecclesie canonicos † vt.x.q.j.sicut.ne.j.antrū .jij.q.j.quos. viij.questione.j.ca.ij.extra de verborū signi.cum reitrat clerici.benigne est in talibus seruanda consuetudo: vt gitur. extra de cau.possessio.cum ecclesia.

† Adde b ¶ Non a cardi: q̄ et alijs nalibus. vt.ē.dist. q̄n ad p̄ xxiij.c.j.ꝛc. latos.

gle nō- O Beuntibus. ¶ Casus. Cō sta.i au- stituit in hoc capi. tent.de Innocen. papa q̄ sū.epis. cū vltra tres men- .ē.pres ses a tempore va- byrero- cationis episcopa- rū.colr. lis ecclesia vacare it. non debeat: canonici sub vinculo ex cōmunicationis non faciant electionem episcoporum religiosis exclusis: vt eorum cōsilio ido- ‡ Cū hō nea eligatur perso dicto vi na. Si autem fuerit con rit aliter factum, cor. hu. irritum erit et vaqui no. cuum. Nunc que- hō:q; i rit Franus si duo multis a partibus eligan ecclesiā tur, quis sit alteri deroga preferēdus: quod tum est per sequens capi. huic ca declaratur. noni ex c ¶ Sub anathe- ma cō matis.quid de hoc suetudi tenere debeas,di- ne: quā ri.ē.e.salonitane.

electio': an clericorū maiorisa eccīe tm̄,an etiam aliorū religiosorum qui in eadem ciuitate fuerint. Sed sicut in abbreuiatione canonum Fulgentij Carthaginēsis ecclesie diaconi inuenit:in.vij. Niceno cōcilio ꝛ in gangrēsi statutum est vt ad eligēdum episcopū sufficiat ecclesie matricis arbitriū. Hūc autem sicut electio summi pontificis non a cardinalibusb tantum, verūetiam ab alijs religiosis clericis authoritate Nicolai pape est facienda:ita et episcoporum electio non est a canonicis tātum,sed etiam ab alijs religiosis clericis: sicut in generali synodo Innocentij pape Rome habita constitutū est. Sit enim.

¶Absq; religiosorū virorum cōsilio canonici maiores ecclesie episcopum non eligant.

papa d ¶ Excludant. Dicit h̄ istos tripliciter excludi. tunc scit,ꝛ nō propīe excluduntur,cum non vocant: vel si vocati non ip̄obat audiuntur: vel si sponte veniant,non admittantur. Creꝛ sic vī do hoc capitu.non tenere. † aliud enim seruatur: et reli tacite giosi hic vocātur clerici ciuitatis vel pretan episcopatus appro- arg.lxxiij.dist.si quis pecunia. bare. e ¶ Religiosos.i. prelatos aliarum ecclesiarum. Archi. f ¶ Excluſis q; inuite nuptie ꝛc.xxj.q.ij.ſ.

Religio g ¶ Consensu. Videtur q̄ non tantū cōsilium religiosorū consensum, sed etiam consensus ipsorum requirendus est:ꝛ sensus ita videtur q̄ religiosorū persone faciant partem in eleān sit in ctione.arguñ.extra de elec.cum in veteri.nam ꝛ sequaeporuz ces sunt aliorū in electione: vt.lxxix.dist.ca.j.et ca.si quis electiōe pecunia.ꝛ.xxiij.dist.ca.j.et satis potest dici q̄ nisi consrequren tilium ipsorum fuerit requisitum,q̄ nulla sit electio.si tadus. men fuit habitū consilium,ꝛ non cōsensus,tenet electio: vt eē de arbi.cū olim.et est ſi.ff.de admini.tuto.quidam decedens.ſ.papinianus.ꝛ eē de reg.licet.C.de iure emphy.l.viti. Et repone cōsensu requisito,iz nō habito.

h ¶ Eorum. Argu.q̄ non sufficit religiosorum presentia,nisi habeatur consilium. argu.j.ꝛ.q.ij.casellas.arg. xij.q.ij.sine exceptione.ſ.j.

i ¶ Et conniuentia. Argu. quod aliquorum consensu fieri debet,eorum dissensu impeditur faciendum,ꝛ dissoluitur factum: vt.ē.distin.iij.qui in aliquo.et.xxxj.q.ij. si verum.ē.distin.lxij.nulla ratio.j.q̄.j.ordinationes.x. q.ij.casellas.xij.q.ij.alienationes. et.c.fine.xv.q.vij.episcopus nullius.xxxiij.q̄e.v.quod deo, et ca.manifestū, xx.q̄ne.ij.puella.

¶ Nunc ergo queritur. Super isto.ſ.posuit hugo. distinct.quia cum eligentes dissentiunt,tria considerāda sunt.authoritas,numerus,et bonus zelus. Authoritas considerat̄ur in dignitatibus. zelus consistit in animo: vt sine carnali amore eligant, sed secundum meritum persone. Denumero patet, et dicit q̄ vbicunq; duo ex istis cōcurrunt, prepōderant tertio. vnde si ex vna parte est authoritas et bonus zelus,et ex altera numerus pro prio re iudicaf: vt.lxxxiij.distin.capit.j.et xciij.distinc.muratus. vij.q̄.j. denq;. Item si ex vna parte est numer et authoritas, et ex altera est bonꝰ zelus : pro primo iudicatur:arguñ. xxviij.distin.de syracusane. Ibi enī bono zelo contradicebat qui significabant pape electū habere vxo,ē t stios:sed tamē ḡ plures erant ex alia parte,et maioris authoritatis, consentit papa illis. Item si numerus ꝛ bonus zelus est ex vna parte, ꝛ ex altera parte authoritas:statur primo.lxv.dist.ca.j.ꝛ.ij. Hanc distin.nō approbo:quia iz ex vna parte sit authoritas et melior zelus, ex altera numerus:statur ꝑ numero: vt extra de elec.dudum.j.eē de ap.constitutus. nisi numerus esset in parvo maior:et authoritas aliorū longe precelleret:et posset eo casu fieri compensatio: vt eē de resti.in nra.nam vbi est par debitum, ꝛ dispar numerus creditoruz, semper numerus preferetur: vt.C.qui bo.ce.pos.l.vlti-ſ.j.tūc enim decurritur ad dignitatem cum par numerus est hincinde.ff. de pactis.maiorem. Similiter dico ad zelum decurrēdū cum par vel fere par numerus est hincinde. Sed quid si par est zelus,numerus et authoritas hincinde ? tunc recurratur ad meritū persone: vt.j.ca.proti. Sed si omnia sunt equalia, tunc cadetur ? veriusq; electio, et nouus eligatur: vt.lxxx.dist.si duo. Vel iudex cogat eos ad concordiam: vt in.ſt. de satisda. tu-ſ.sinautē. Vel res sit dirimatur: vt in Matthia: vt.xxj.dist.cleros. ꝛ.C.cōia de lega.l.viti.in princ.ꝛ.ff.de iudi.sed cū ambo. Vel metropolitanus gratificet cui velit: vt extra de parochi.c.j. et arguff.ad fyle.l.iij.ſ.fi cum omnes.et.ff.de religi.l. vlt. Vel preferatur ille qui prius ordinatus est:vt.lxxv. distin.ca. viti. vel senior: preferatur: vt.xxxv.q.vi.ca.j.ff. de fide instru.l.viti. Vel ille qui prius nominatus est:vt in aut.de mona.ſ.penul.col.j. Vel preferat ille q̄ quando deliquit,illi qui semper bonus fuit. Vel preferatur ille qui diutius militauit in ecclesia:vt.lxj.dist.quid prodest. Si autem vtraq; electio est vitiosa, vtraq; cassat: pfiatur vt extra de elec,consideremus.

Si forte.¶ Casus. Quesitum fuit a Leone si duo ad episcopatum eligantur, quis sit alteri preferendus? Et respondet q̄ iudicio metropolitani debet preferri ille qui maioribus ornatur meritis et studijs: et licet possit archiepiscopus alterum alteri preferre, tamen omnibus canonicis inuitis vel plebe non potest episcopum dare: ne quem nolunt, odiant et contemnant.

a ¶ Si diuiserit. Quia natura hominis prona est ad dissentiendum. ff. de arbi. ite si vnus. §. viti. ar. ix. q. iij. pio. Item. Et presumit hic canon q̄ licet discordia sit in electione, q̄ vtraq̄ pars bono zelo moueat: vt. viij. questio. j. nec nouum. Sed contra. §. ea. nosse. Illud est frequentius: hoc autem rarum. xij. q̄. i. omnes etae..

b ¶ Iudicio. sed quid si metropolitanus non vult ipsum consecrare? videtur q̄ tunc a suffraganeis petenda sit consecratio: vt lxxxi. distin. volumus. Sz melius est q̄ a superiore petat: † vt. ix. q. iij. nūc ho. x. viij. q. ij. artald⁹. cē de iure pa. nullus.

c ¶ Studijs. eligentiū: q̄ magis apperit ite ē ille.

d ¶ Ita tamen vt nullus. Quasi dicat, si nimet scandalum, huic vtiusq̄ electio cassabitur: vt. lxxix. distinct. si duo. nunc enim est aliquid detrahendum seueritati: vt. l. dist. vt constituere tur.

¶ Hinc considerandum. ¶ Hec distinctio diuiditur in tres partes. In prima probat q̄ episcopus debet consecrari in loco vbi mandauerit metropolitanus. Secunda ibi: Quia per ambitiones. Tertia ibi: Episcopū. Joan. de fan.

¶ Casus. Supra ostensum est a quibus episcopi sint eligendi: nunc a quibus sacri ordines sint conferendi: et quo tempore sint tradēdi: et in quibus locis patriarche, primates, archiepiscopi, episcopi, et reliqui sacerdotes sint ordinandi. Et deinceps tractatus vsq̄ ad. lxxxj. distinc. videlicet: A quibus ordinentur episcopi, in Niceno concilio definitum est. Unde in hac. lxiij. distinc. docet q̄ episcopi sunt ordinandi ab archiepiscopo cum omnib⁹ suffraganeis: vel saltem a tribus possunt ordinari de mandato archiepiscopi.

e ¶ Hinc consideradum. Hic depingitur. lxiij. distin. In precedenti distinctione docuit ad quos pertineat episcoporum electio. In hac ordinat tractatum suum vsq̄ ad. lxxj. distinctionem, ostendendo a quibus sacri ordines sunt distribuendi, et quo tempore, et in quibus locis. A quibus, hoc facit in hac distinctione ². Et quo tempore, hoc facit in. lxxv. distinctio. In quibus locis, hoc facit in. lxxx. distinc. Primo dicit de consecratione episcoporum. Nota ergo q̄ electus in episcopum confirmatus debet consecrari a metropolitano cum suis suffraganeis. vbi autem metropolitanus adesse non potest, vel etiam non vult, presbyter authoritatem hoc faciendi † tribus ad minus, aliis omnibus per literas suas consensum prebentib⁹. Item metropolitan⁹ ab omnibus suis suffraganeis debet consecrari: aut saltem a tribus.

¶ Hinc consideradum. Hic depingitur. lxiij. distin. In precedenti distinctione docuit ad quos pertineat episcoporum electio. In hac ordinat tractatum suum vsq̄ ad. lxxj. distinctionem, ostendendo a quibus sacri ordines sunt distribuendi, et quo tempore, et in quibus locis. A quibus, hoc facit in hac distinctione ². Et quo tempore, hoc facit in. lxxv. distinctio. In quibus locis, hoc facit in. lxxx. distinc. Primo dicit de consecratione episcoporum. Nota ergo q̄ electus in episcopum confirmatus debet consecrari a metropolitano cum suis suffraganeis. vbi autem metropolitanus adesse non potest, vel etiam non vult, presbyter authoritatem hoc faciendi † tribus ad minus, aliis omnibus per literas suas consensum prebentib⁹. Item metropolitan⁹ ab omnibus suis suffraganeis debet consecrari: aut saltem a tribus.

¶ Distinctio.lxiij.

Inc considerandū c est a quib⁹ vel a q̄ tēpore sacri ordines sunt distribuēdi: vel q̄b⁹ in locis patriarche, primates, archiepi, epi, corepi, et reliqui sacerdotes sint ordinandi.

¶ A quibus ordinentur epi, in Niceno concilio definitum est:

¶ Ab oibus comprouincialibus episcopi ordinētur.

¶ Episcopi ab omnib⁹ qui sunt in puncia sua debent ordinari. Si vo hoc difficile fuerit vel vigere necessitate, vel itineris longitudine: tres epi[f] debent in vnū cōgregari: ita vt ceteroꝝ qui absentes sunt, consensum literis[g] teneant. Potestas[h] sane vel confirmatio pertinebit per singulas prouincias ad metropolitanum episcopum.

Item Anacletus.

¶ De eodem.

Ordinationes epoꝝ authoritate[i] apostolica ab oibus qui in eadem prouincia sunt epis celebrande sunt. q̄ si omnes simul minime conuenire poterunt, assensum[k] tamen

Electus confirmatus a q̄ dz cōsecrari.

† Quis metropolitan⁹ hoc delegare possit. pba tur ē. de ele. suffraganeis. & trāsla. c. j. et. ó of. ot. qō sedē

Absentes pñt p lras ꝑsentire. ‡ Adde ad hoc nota. p bar. i. l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de ac. q̄. here. Metropolitanus nemine cōtēnat cū suffraganeis cōsecrat.

a ¶ Si diuiserit. Quia natura hominis prona est ad dissentiendum. ff. de arbi. ite si vnus. §. viti. ar. ix. q. iij. pio. Item. Et presumit hic canon q̄ licet discordia sit in electione, q̄ vtraq̄ pars bono zelo moueat: vt. viij. questio. j. nec nouum. Sed contra. §. ea. nosse. Illud est frequentius: hoc autem rarum. xij. q̄. i. omnes etae..

b ¶ Iudicio. sed quid si metropolitanus non vult ipsum consecrare? videtur q̄ tunc a suffraganeis petenda sit consecratio: vt lxxxi. distin. volumus. Sz melius est q̄ a superiore petat: † vt. ix. q. iij. nūc ho. x. viij. q. ij. artald⁹. cē de iure pa. nullus.

c ¶ Studijs. eligentiū: q̄ magis apperit ite ē ille.

d ¶ Ita tamen vt nullus. Quasi dicat, si nimet scandalum, huic vtiusq̄ electio cassabitur: vt. lxxix. distinct. si duo. nunc enim est aliquid detrahendum seueritati: vt. l. dist. vt constituere tur.

¶ Hinc considerandum. ¶ Hec distinctio diuiditur in tres partes. In prima probat q̄ episcopus debet consecrari in loco vbi mandauerit metropolitanus. Secunda ibi: Quia per ambitiones. Tertia ibi: Episcopū. Joan. de fan.

¶ Casus. Supra ostensum est a quibus episcopi sint eligendi: nunc a quibus sacri ordines sint conferendi: et quo tempore sint tradēdi: et in quibus locis patriarche, primates, archiepiscopi, episcopi, et reliqui sacerdotes sint ordinandi. Et deinceps tractatus vsq̄ ad. lxxxj. distinc. videlicet: A quibus ordinentur episcopi, in Niceno concilio definitum est. Unde in hac. lxiij. distinc. docet q̄ episcopi sunt ordinandi ab archiepiscopo cum omnib⁹ suffraganeis: vel saltem a tribus possunt ordinari de mandato archiepiscopi.

e ¶ Hinc consideradum. Hic depingitur. lxiij. distin. In precedenti distinctione docuit ad quos pertineat episcoporum electio. In hac ordinat tractatum suum vsq̄ ad. lxxj. distinctionem, ostendendo a quibus sacri ordines sunt distribuendi, et quo tempore, et in quibus locis. A quibus, hoc facit in hac distinctione ². Et quo tempore, hoc facit in. lxxv. distinctio. In quibus locis, hoc facit in. lxxx. distinc. Primo dicit de consecratione episcoporum. Nota ergo q̄ electus in episcopum confirmatus debet consecrari a metropolitano cum suis suffraganeis. vbi autem metropolitanus adesse non potest, vel etiam non vult, presbyter authoritatem hoc faciendi † tribus ad minus, aliis omnibus per literas suas consensum prebentib⁹. Item metropolitan⁹ ab omnibus suis suffraganeis debet consecrari: aut saltem a tribus.

¶ Episcopi. ꝛc.

¶ Casus. Quesitum fuit in concilio a quot episcopis sit aliquis ordinandus in episcopum? Et respondet q̄ ab omnibus cōprouincialib⁹ episcopis: aut a tribus saltem presente metropolitano vel eo mādāte: ita vt illi qui interesse non possunt suū cōsensum literis prebeāt. Potestas autem conuocādi vel confirmandi epos spectat ad metropolitanum.

f ¶ Tres epi. Absq̄ metropolitano. ē de ēp. ordi. Sūt hoc dic q̄ hec dictio preter, ibi ponit inclusiue. sic xv. q. vij. felix. arg. ad hoc. j. ea. c. ij. Jo. Sed certe ibi nō est preter: nec litera contradicit. Z.

g ¶ Literis. Arg. q̄ in quocūq̄ ꝓtractu vel causa ꝑsens aliquis desiderat, nil refert an presentes ꝑsensum exprimant, an absentes per literas ꝑsentiant: ‡ vt. c. dioptatum. Et est argu. de consensu absentiū: vt dist. lxij. quanto. & distin. xvij. placuit. Et est arg. matrimonium contrahi inter absentes: vt. j. xxx. q. v. c. nec illud. & extra de coniug. conuiga. ex parte. ff. de sponsa. l. viti. Nam in consensu non exigitur verborum solennitas. ff. de actio. et obliga. consensu. Sed licet ita sit in consecratione, seu eis est in electione, nisi per procuratorem fieret electio: vt extra de elec. quia propter. Joan.

h ¶ Potestas. Quo ad confirmandum. nam consecrare non potest episcopus contempto minimo episcopo qui in prouincia sit: nec ille recipere executionem: nec dico eum plus posse hoc casu ꝙ alium episcopum: argu. ix. q. iij. cap. j. et. ij. Confirmare autem debet statum vel infirmare si ei notus est electus, etiam simplici verbo, et in camera. extra de appella. quia fronte. Sufficit enim si est notus vt dicat, eligatis magis idoneum. arg. xx. viij. distinct. puius ꝙ. xxxix. distinct. petrus. Ubi est ignotus, examinet eum. In consecratione vero semper examinet: vt. xxij. distin. qui episcopus.

i ¶ Ordinationes. ¶ Authoritate. generali: vt huiꝰ capituli, et similium.

k ¶ Assensum. Sed quomodo prestabit assensum: cū eis forte notus non sit qui eligitur, nec eū viderit vnq̄:

vel audierunt aliquid de eo? Sed dic q̄ sufficit si non cō tradicant. Uel dic q̄ quem indignum esse non nouit quis dignus debet estimare, et ei testimonium ferre: vt extra a de scru. in ordi. ka. ex parte.

a ¶ Omprouinciales. ¶ Iussu. Sed si ecclesia archiepō vacat, cui? authoritate hoc facient et conuenient? Respon. apostolici vel capitulū matricis ecclie. extra de hef. ad abolendā. ¶ extra de elec. quia diligētia. Nā ¶ penes vnum statuus vniuersitatis. xij.q. ij. non liceat alicui. ff. quod cuiusq̄ vniuersitat?, sicut. et. lxv. distin. si forte.

Jus vniuersitat? penes vnū stat.

Extra conscientiam. ¶ Cassuo. Innocentius hic duo prohibet. Primū est vt nullus in episcopū ordinetur preter conscientiam metropolitani: quia integrum est iudicium ꝛc. Secundum est vt vnus episcopus aliū ordinare non presumat epm.

b ¶ Plurimorū. Nā dicit lex q̄ per ampliores hoies q̄ facta veritas reuelatur. C. de fideicōmissis. l. vltima. et est simile extra de offi. deleg. pudentiam. ſ. rñ. in fi.

c ¶ Ne furtiuū. Ideo dicit furtiuū quia quod ad omnes spectat, isti surripiunt: nil tamen vnus iure confert lxvj. dist. ca. ij. potē ergo hoc dicēdo recedit similitudinem facti, q̄s rei essentiam. ¶ au.

Quia per ambitiones. ¶ Hec est secunda pars dist. in qua probat q̄ metropolitanus debet a suis suffraganeis consecrari, ꝛ non ab aliis. licet litera sit obscura, ab isto intellectu non recedatur. Jo. de fan.

¶ Cassuo. Ab antiquo fuit statutum vt archiepiscopus cum omnibus suis suffraganeis ordinaret et consecraret suos episcopos: ꝛ suffraganei consecrarent suum archiepiscopum. Sed hoc male in dardania seruabatur immo archiepiscopus alienos suffraganeos, et suffraganei archiepiscopum alienum consecrabant. Et ideo Celasius monet omnes episcopos per dardaniam vel quamlibet prouinciam constitutos, vt ab antiqua consuetudine non recedant: ita q̄ nullus archiepiscopus ordinare presumat alterius suffraganeos, et nullus episcopi consecrent archiepiscopum alienum: ꝛ precipit eis vt regulas veterum seruent: sicut patres nostri fecerunt. Sequens capitu. eundem habet casum cum primo capit. huius distin.

b ¶ Ambitiones. i. dissensiones.

Prebeāt suis apicib?, vt ab ipsa ordinatione alio nō desint.

¶ ꝛ pci. Aurasic. c. xx. Palea.

De abiectione et ambitione eius quē duo presumpserūt ordinare epi in vestris ꝓuincijs, placuit de presumptionib? vt si cubi contigerit duos epos tertium ordinare: ꝛ epi, ꝛ authores dānabuntur: quo cauto ea q̄ sunt antiquitus statuta seruentur.

Item Anicius papa.

¶ Ceteris assentientib? eum tribus cōprouincialibus ordinetur episcopus.

Omprouinciales epi (si necesse fuerit) ceter? cōsentientib? a trib? epis iussu? archiepi cōsecrari possunt.

Item Innocentius papa.

¶ Non ordinet epos extra conscientiam metropolitani.

Extra conscientiā metropolitani nullus audeat ordinare epm. integrū em̄ est iudiciū q̄ plurimor? sententijs cōfirmat. Nec vn? epos presumat ordinare epm, ne furtiuū? ꝛbificiū pstitū videat: hoc em̄ ꝛ synod? nicena constituit, atq̄ custodiēdo definiuit.

Item Celasi? vniuersis epis p Dardaniam constitutis.

¶ Epi a suo metropolitano, et ipse ab eisdem consecretur.

Quia p ambitiōes illicitas nō puder quosdam ecclesiarū iura turbare: ac priuilegia q̄ metropolitanis vel priscalib? epis decreuit antiqtas, temeraria psumptione peruadere: ppter q̄d etā communionis aplice desiderāt discidium tenere, q̄ scilicet ab eis authoritate diuisi, vel q̄ impune ppias vsurpationes exerceāt, non respicientes q̄ eterno iudici rationē tam de catholice synceritat? iniuria, q̄s de traditionū preiudicijs paternarum nō sine perpetue sint dānatōis interitu reddituri stin hac obstinatione permāserint, charitatē vestrā duximus instruēdā? vt vos oēs in cōe fratres, siue per dardaniā, siue p vnāquāq̄ cōtiguā ꝓuinciam cōstituti, q̄ vos sub metropolitanis vestris esse meministis et ab eisdē substitui, decernentes (sicut vet? consuetudo deposcit) vnanimiter statuat?, antistites, ꝛ viciss? si metropolitan? humane cōditionis sorte decesserit, a cōprouincialib? epis (sicut forma trāsmisit) sacrari modis oib? cēseatis: neq̄ sibi quēq̄ quod vobis antiqua dispositione cōcessum est, nes inq̄ vnanimiter.

e ¶ Illicitas. dimitte q̄, et incipe ibi non puder.

f ¶ Metropolitanis. in cōsecrandis episcopis.

g ¶ Episcopis. in metropolitanis cōsecrandis.

h ¶ Antiquitas. Nota q̄ consuetudo priuilegium inducit. ix. quest. iij. conquestus, ꝛ prestationes que fiūt a rusticis, tempore acquiruntur. C. de agri. libibus. lib. xj. Argu. contra. ꝛ. questio. iij. quia. et dixi. xviij. quest. ij. seruitium.

i ¶ Uel q̄ impune. id est saltem de facto. Z au. alis est in text. velut impune.

k ¶ Synceritatis. quia catholicas synceritatem non obseruant.

l ¶ Duxim?. hic resume quia, quasi dicat: quia hoc est hoc est, ideo duximus eam ꝛc.

m ¶ Meministis. ꝛ ideo debitum honorem eis exhibeatis.

n ¶ Et. i. etiam.

o ¶ Decernētes. in commune, communem vtilitatem considerantes, et ad scrutinium venientes: vos om-

p ¶ Statuatis. et hoc ꝛ hoc fieri.

q ¶ Antistites. substituti loco defuncto?, sicut vet? ꝛc.

r ¶ Et vicissim. Omnibus modis censeatis. metropolitanum subaudi.

s ¶ Sacrari. A cōprouincialibus epis si metropolitanus de hac vita ꝛc. hic est verus intellectus huius litere nec hz contrarium. Alij intelligūt sic q̄ mortuo metropolitano suffraganei possunt interim aliquem electū consecrare. ſm hoc hec dictio sacrari, ponitur passiue: et non subauditur ibi metropolitanus: vt. lxv. dist. si forte. Sed Ecclesia contra. c. dist. q̄m ibi dicit q̄ vacante sede metropolitana nō seq̄ non debent epi ordinari. nec em̄ ecclesia sustinet semper viceꝫ defuncti episcopi: vt. xij. questio. ij. siqua. et extra fuer de prescrip. ca. j. Sed illud cap. quoniam potest intelligi sustier.

patiamini[a] vēdicare: quatenꝰ et inter ipsas aduersantiū voluntatū ꝓcellas, veterū regulas nullatenꝰ custodire cesset: sicut ꝓsecutionū tpe diuersarū patres nros constanter fecisse nō dubiū est. Item ex concil. Martini pape.

¶ De eodem.

Episcopū oportetᵇ maxime quidē ab omni cōcilio cōstitui: sed si hoc aut pro necessitate, aut pro longinquitate itineris difficileᶜ fuerit, ex oibus tres eligātur: vt omniū ꝓsentiuꝫ vel absentium subscriptiōes teneant: et sic postea ordinatio fiat.

Huius autē rei potestas in omni prouincia ad metropolitanum pertinet episcopum.

Item ex concilio Niceno.

¶ Nō erit episcopus qui preter metropolitani conscientiā fuerit ordinatus.

Illud gnāliter est clarū q si quisᵍ ꝓter sniam vel conscientiā metropolitani fuerit factꝰ epūs, hunc magna synodᵘ definuit epm esse non oportere.

Quid. lxv.

Omprouincialiū[i] epoū vniuersali[k] desideratur consensus in ordinatiōe episcopi. Ut si aliqui animositate ducti contradicere voluerint, obtineat sententia plurimotum.

Inde in Niceno concilio.

¶ Si ceteris cōsentientibus ordinationi episcopoum duo vel tres cōtradicant, obtineat sententia plurimorum.

Sane si cōmuni oīm cōsensu rationabiliter ꝓbato fm ecclesiasticam regulam duo vel tres animositate[e] ducti per cōtentionem cōtradicant[8]: obtineat plurimoꝫ sententia sacerdotum.

Item ex cōcilio Martini pape.

¶ De eodem.

Non debet ordinari episcopus absq; consilio z presentia metropolitani episcopi. adesse aut oportet oēs qui sunt in prouincia sacerdotes: quos per suā epistolā debet metropolitanus conuocare. Et si quidē oēs concurrāt bene est. si autem hoc difficile fuerit, plures oportetʰ cōcurrere. qui autē non cōuenient, presentiamⁱ sui per epistolas suas faciant: z sic omnium facto consensu, ordinationem episcopi fieri oportet. Si autem aliter ꝓterq; a nobis terminatum est, fuerit factum: talem ordinationem nihil valere superiore: ʲ vt dixi. lxiij. distin. capi. vlti.

Non debet. ¶ Casus. Quesitum fuit qualiter debeat fieri ordinatio episcopi. Et respondet q debet fieri ab omnibus comprouincialibus episcopis, et metropolitano presente: qui per suam epistolam conuocabit omnes comprouinciales episcopos: et si omnes interesse non possunt: saltem tres conuenire debent: ceteris prestantibus consensum per suas literas. et si aliter fiat ordinatio, nō valebit. Si vero duo vel tres malitiose contradicant, obtineat sententia plurimotum. Idem est casus capi. sequen.

h ¶ Oportet cōcurrere. duos ad minꝰ. lxvj. dist. porro

i ¶ Presentiam. Exhibet ergo quis per suas literas tantum presentiam suam, et exoneratur procurator a lr̄as.

Sane. ¶ Casus. In Niceno concilio quesitum fuit si in ordinatione epi duo vel tres cōtradicant pluribus, quorum sententia obtineat? Respondet q plurimorum sententia obtinebit.

f ¶ Animositate. Per hoc patet eos malo zelo duci: quia cuncta mala ministrat impetꝰ. de peni. dist. vj. inter hec hircū. alias secus. idem si non animositate. xxxvj. dist. nicena.

g ¶ Cōtradicāt. Sed quid si archiepūs solus cōtradicat, nec vult consecrare, et omnes alij volūt: vel ipse vult et ipsi nolunt? Dico archiepiscopuꝫ preferendum: nisi ille malo zelo moueretur: vel nisi ipsi causam dissensus assignarent: et ordinabit ipsuꝫ cū epīs vicine prouincie fm Hugo. Tu dic q si archiepiscopus causam nō assignet siue contradictionis, pro consentiente habetur: arg. ff. solu. matri. dotem. extra 6 his que fiunt a maio. par. ca. cum in cunctis. ff. de lega. j. filiusfamilias. ¶. diuus. extra de iur. patr. pastoralis. et vnus omnibus resisteret, si causam assignauerit. xxxj. dist. nicena. immo si non audiretur, deponeretur z ordinator et ordinatus. lxxxj. dist. tantis. et in autent. de san. episco. ¶. vj. cola. ij. Vel dic q peteretur cōsecratio a

a Alias hō. Hū sumit i bona significatiōe: vt lxxxvij. dist. si quis.

Metropolitanꝰ z sui suffraganei si dissentiant in cōsecratiōe epi ds ꝓferet.

Hec fuit sententia Hug. q intelligit hoc eē verū vbi metropolitanꝰ nō vult cōsecrare z oēs alij volūt. arc.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

† de hoc articulo. ex quem penitet. in fi. instituta. de auctoritate. ‡ ff. de procu. si procuratorem. Arg. contra de peni. distin. f. ‡ de hoc vide qd no. ij. q. vj. ‡ Sub. et defi- nitū est

satisfactione ac si presens esset cum literis de rato. ‡ ff. de procu. si procuratorem. Arg. contra de peni. distin. f. quem penitet. in fi. instituta. de auctoritate. ac ho. tuto. obligari. ℣. pupillus. similiter per legatum recedes. i presentat superiorus auctoritas. pciij. dist. ca. j. et extra glo. ij. ℣ de appella. cū pacrati. Zan.

¶ Si autē. ¶ hec est secūda pars di stin. scōm Joā. de fan. et dicit hic ℣. ad ō qd ℣ generaliter non seruat qd hic dr.

a ¶ Episcopus. ¶ propūs literis. si etiam om nes ꝛradicerent. et vnus cōsentiret nō potest ille vnus reuocare ꝛsensum suum. ff. quoū lega. l. j. ℣. si alter. cōtrariuꝫ no. ℣. lxiij. distin. quanto.

¶ Si ℣o. ¶ Dic est secundus articulus huius distinct. vbi dicitur q ꝛ si ꝓuincia primatē habeat, archiepiscopus sine eius conscientia eōm consecrare non debet.

b ¶ Cōtemptis. Id est omissis. ff. de mino. si iuder. vj. qō. iij. q resistit. nam neminē debemus cōtemnere.

c ¶ Plurimorum. Regulare est q ꝑ iudicet consensus maioris partis: vt hic dicitur: ‡ nisi in casu: vt ex de re scrip. pastoralis. et in causa patronorum: vt ex de iure patro. quoniam. et cuꝫ examinat causa criminalis episcopi: vt. vj. qō. iij. cap. j. et. ij. et in re cōmuni: vt. ff. cōmuni diui. fabinus. et in iudicibus delegatis a principe: ‡ vt. C. de appel. in offerendis. et in causa liberali: vt. C. de commu. ser. ma. l. j. ℣. ij. et dum quis plus iuris habet in re: vt. C. de donat. ℣. ij. ℣. itē sancimus. ℣. ne autem. Item dum quis facit hoc quod religio requirit, vel natura rei: vt institu. de rerum diui. ℣. religiosum.

‡ Cōc. text. i. l. ꝛ suum heredē ℣. si. et l. seq. ff. de pac. et. l. qō maior. ff. ad muni.

re decernimus.

Si autem ꝑm canones ordinatio episcopi fuerit facta, et aliquis cum sua malitia in aliquo contradixerit: plurimorū consensus obtineat.

Item ex cōcil. Antiocheno.

¶ Decodem.

Episcopus non est ordinandus sine consilio ꝛ ꝑsentia metropolitani episcopi: cui meli⁹ erit si ex oi ꝓuincia congregent epi. qō si fieri non pōt: hi qui adesse nō possunt, propūs literis[a] cōsensum suū designēt: et tunc demum post plurimoꝝ epoꝝ siue p ꝑsentiā siue p lras consensum, sñia cōsona ordineꝫ. qō si aliter q̄ statutum est, fiat: nihil valere hmōi ordinationem sciat.

¶ Si ℣o etiā ꝑm definitas regulas ordinatio celebreꝫ, contradicāt aūt aliqui ꝓpter propias et domesticas simultates: his cōtemptis[b] sñia de eo obtineat plurimorū[c]. Si autē prouinciam primatem habere cōstiterit: nec etiam metropolitano absq; cōsciētia eius episcopum[a] consecrare licebit.

Unde Leo papa Anastasio episcopo.

¶ Absq; primatis consensu metropolitanus episcopū nō ordinet.

Episcopus aūt cōsecrandi episcopi, et de clericis plebisq; ꝛsensu metropolitanus eps ad fraternitatem[e] tuā referat: quodq; in prouincia bene placuit, scire te faciat: vt ordinationem ‡ rite celebrandā tua quoq; confirmet[f] auctoritas: que rectis dispositionib⁹ nihil more[g] aut difficultatis debebit afferre: ne gregib⁹ dominī diu desit cura pastorum.

Item ex concilio Carthaginensi. xiij.

¶ Decodem.

Placet oib⁹ vt incōsulto primate cuiuslibet prouincie tam facile nemo preiudicat ꝛ cū multis in quocunq; loco sine eius (vt dictū est) precepto episcopum ordinare.

¶ Si autē necessitas[i] fuerit, tres episcopi in quocūq; loco sint, cum primatis precepto ordinare debent episcopum.

Item ex concilio Niceno.

¶ Unicuiq; ecclesie propius honor obseruetur.

Nos antiquus[k] pduret in egypto vel lybia et pentapoli[l], vt alexādrin⁹ eps omnium habeat potestatem: quoniam quidem ꝛ romano epo parilis[m] est mos.

Episcopū. Ex quo ergo primatem habet archiepiscopus semper consulat eum super cōsecratione epi. ꝛ si ille primas forte non vult consentire, dicit ℣. cū ſupiore esse agendum. argu. vij. q. iij. artaldus. Uel forte extunc archiep⁹ poterit consecrare. In confirmatione autem faciendā non dico primatem cōsulendū: q; non inuenio ex- pressum: ‡ nec primas consulat papā super cōsecratione suī suffraganei. vt arg. lxiij. dist. cum longe. alꝰ nulla

ordinet.

Epsona aūt cōsecrandi episcopi, et de clericis plebisq; ꝛsensu metropolitanus eps ad fraternitatem[e] tuā referat: quodq; in prouincia bene placuit, scire te faciat: vt ordinationem ‡ rite celebrandā tua quoq; confirmet[f] auctoritas: que rectis dispositionib⁹ nihil more[g] aut difficultatis debebit afferre: ne gregib⁹ dominī diu desit cura pastorum.

Item ex concilio Carthaginensi. xiij.

¶ Decodem.

Placet oib⁹ vt incōsulto primate cuiuslibet prouincie tam facile nemo preiudicat ꝛ cū multis in quocunq; loco sine eius (vt dictū est) precepto episcopum ordinare.

¶ Si autē necessitas[i] fuerit, tres episcopi in quocūq; loco sint, cum primatis precepto ordinare debent episcopum.

Item ex concilio Niceno.

¶ Unicuiq; ecclesie propius honor obseruetur.

Nos antiquus[k] pduret in egypto vel lybia et pentapoli[l], vt alexādrin⁹ eps omnium habeat potestatem: quoniam quidem ꝛ romano epo parilis[m] est mos.

Sco. antiquā consuetudinē honor ꝓpius reseruet ꝛ suas ꝓuincias Alexandrino patriarche, qui sitis est Romano. Idem ℣. de Antiocheno ꝛ aliis patriarchis. In seq. ca. dicit q honor propius deferatur hierosolymitano patriarche, ita q non fiat ꝓiudicium metropolitano.

Placet. ¶ Hoc ca. duas habet ꝑtes. In ꝑma dicitur q archiepiscopus in cōsulto primate non debet eōm consecrare. In secunda ℣. q si archiepiscopus abest ex ꝓcepto primatis tres episcopi possunt eōm ordinare. Secunda para incipit ibi: Si autem.

Nos antiquus. ¶ Scōm antiquā consuetudinē honor ꝓpius reseruet ꝛ suas ꝓuincias Alexandrino patriarche, qui sitis est Romano. Idem ℣. de Antiocheno ꝛ aliis patriarchis. In seq. ca. dicit q honor propius deferatur hierosolymitano patriarche, ita q non fiat ꝓiudicium metropolitano.

a ¶ Confirmet. J. xvj. qō. vij. nullꝰ omnino.

g ¶ More. sic. ij. qōe. j. sicut. ꝛ ex de sentē. ꝛ re iud. iurgantium. immo et vbi pena est imponenda, nulla mora debet interuenire. de penitē. distinc. j. adam. Arg. cōtra vj. q. iij. cum apud. negocia ergo cum celeritate expedēda sunt.

Placet. ¶ Hoc ca. duas habet ꝑtes. In ꝑma dicitur q archiepiscopus in cōsulto primate non debet eōm consecrare. In secunda ℣. q si archiepiscopus abest ex ꝓcepto primatis tres episcopi possunt eōm ordinare. Secunda para incipit ibi: Si autem.

h ¶ In quocūq. Dum tamē honeste. ff. de mune. ꝛ hoſi. vt gradatim. ff. de recep. arb. si cum dies. ℣. si arbiter.

i ¶ Si autē necessitas fuerit. Id est si archiepiscopus non est in prouincia.

k ¶ Nos antiquus. Arg. pro consuetudine seruanda: vt. ix. q. iij. conquestus.

l ¶ Et pentapoli. regio est.

m ¶ Parilis. i. similis in quibusdam: qr vterq; deposit.

epos. Uel dic † romano. i. constantinopolitano. sic ponit xxiij. q. ij. sane proferrtur. hec enim subest pape sicut alle ir. q. iij. cuncta. et. xxiij. q. j. quotiens.

¶ Ecclesie. j. dist. xcix. ecce.

a ¶ Uonam. ¶ Ut helie. helia vocata est ciuitas hierosolyma ab helio que fuit, qui situm ciuitatis mutauit: cum primo dicta fuit salem: postea hiebus: postea salomonia a salomone: nunc dicta est hierosolyma, a hieron quod est sacra et salomon, quasi sacra ciuitas salomonis.

c ¶ Manente. Ut non minuatur ab eo. electio eius episcoporum ad solum metropolitanum est referenda: sed consecratio non debet fieri sine notitia primatis.

¶ Quo vero ¶ Casus. hic est tertius articulus, vbi dicitur q episcopus cōsecratus de metropolitani licētia, absentis tamen: eius se conspectui presentet infra tres hoc. menses.

¶ Jās. ¶ Casus. Si epis. q. ij. nō sciopus in sede metropolitana nō fuerit ordinatus, infra tres menses a summa tempore ordinatio nis conspectui metropolitani se re. presentet, vt ab illo doceatur quid debeat obseruare. qō si negligat episcopus, in synodo corrigatur. Si vo ire nō potest, hoc suis literis studeat indicare.

d ¶ Non fuerit. vbi ēm vult metropolitan⁹, ibi ordinandus est episcopus: vt. ij. distin. qui in aliquo.

e ¶ Impletis. sic ergo epōs cōsecratus preter conscientiam nō nam † metropolitani, eius conspectui debet presentari infra tres menses: vt. ē. dist. lxij. cum longe. sed ordinatio est ita papa debent se presentare conspectui eius singulis annis. xxij. distin. iuxta sanctorum.

f ¶ Duobus. ē. dist. lxij. cum longe. contra. sed potius sonat: qz ibi z hic infra tertium mensem hoc facit.

g ¶ Et si forte infirmitate. simile. ē. distin. xviij. episcopus h pus ad synodum. v. q. iij. cap. j. vbi de hoc tractaut. et. ff. mandat de lega. j. si grege. ē. fi. idem est in aliis impedimentis. et Ja. de hoc ponitur gratia exempli.

h. Ar- ¶ bis authoritatibus. ¶ Casus. Supra dictum est q quid, ñ episcopi a comprouincialibus episcopis debēt ordinari: pera. sed nunc querit quid fieri debeat si ñ vn⁹ epōs in prouincia remanserit ceteris defunctis. De hoc. j. dicetur.

¶ Similiter autē apud Antiochia z ceteras puincias honor suꝰ vnicuiqꝫ seruet ecclie[a].

Item ex eodem.

¶ De eodem.

Quoniam mos antiquꝰ obtinuit et vetusta traditio vt helie[b] (id est hierosolymorum) epō honor deferatur: habeat consequenter honorē manente[c] tamē metropolitane ciuitatis honore proprio.

Q. uvero a cōprouincialibus suis cum metropolitani licentia fuerit ordinat⁹, intra cōstituta tempora eiꝰ se representet cōspectibus. Unde in Teraco. conci. legitur.

¶ De eodem.

Sjqs in metropolitana ciuitate epus non fuerit[d] ordinatus: postea qꝫ suscepta benedictione p metropolitani literas honorē fuerit adeptus epi, id optimum esse decernimus vt postmodum statuto tē pore (id est impletis[e] duobus[f] mēsibus) se metropolitani sui presentet aspectibus: vt ab illo monit⁹ ecclesiasticis instructus, plenius quid obseruare debeat recognoscat. ¶ Si forte[g] vnus tm in prouincia remanserit epūs, ad consecrationem episcopi de vicina prouincia conuocentur.

Sjforte[h] in puincia vnꝰ tantum cōtigerit remanere episcopuꝫ, superstes[i] episcopus conuocet[k] epōs vicine prouincie: et cum eis ordinet cōprouinciales sibi episcopos. ¶ Quod si facere neglexerit[l], ij. Unde dico q si omnes peccent preter vnum, q ille solus potest eligere, per iura superius posita.

i ¶ Superstes. Et ita ius vniuersitatis deuolvitur ad vnuꝫ. instit. de leg. ē. si grex. ff. qō cuiusqꝫ vniuer. sicut. ē. in decurionib⁹. ē. ē. qs dabit ipsis epis expensas? Ecclesia que vacat: argu. iij. q. iij. venturis. z. x. q. iij. cauendum. z. xij. q. q. charitatē. si est tenuis, comedent de suo: vt extra de vita et hone. cleri. cum ab omni.

k ¶ Cōuocet. Sed nunquid tenenꝫ illi cōuenire ad cōuocationē illius? Tenenꝫ quidem, z nisi venirent, peccarent: ar. xj. q. j. sicut ēm. arg. dist. xc. precipimus. z debent tunc cogi ab ipsorum prelato vel papa. ħ. dicit q ab isto cōpelli possunt authoritate huius canonis, nam quandoqꝫ par in parem † habet imperium: vt. ij. q. vj. placuit ij. et. vj. q. iiij. capi. ij.

k ¶ Conuocet. Arg. q vacāte eccl'ia clerici possunt vocare epos conuocare: vt. vij. q. j. pontifices.

l ¶ Neglexerit. Argu. q si subditi negligunt facere que debent, ea debeant suppleri a maiori, vel per se;

iij. ps.

Jus eligēdi nō potest ī vno remanere.

† Certe i hoc casu iste epūs nō est par: imo est suptor q ad vocationē authoritate huius canonis Archi

vel per alium: ꝛ econuerso: argu. ix. q. iij. cū simus. argu. lxxxix. dist. volumus, viij. q. iij. arcaldus.

a ¶ Populi. large sumitur hic populꝰ: qꝛ causa cōmunis est. et ita non est contra. ix. q. iij. cum simus.

b ¶ Tacuerit. Dic tacens pro contumace habet. Alibi pro fugiēte: vt. xl. iij. distin. sit rector. Alibi p cōtradicēte: vt. ff. de pcurato, filiusfamilias. ℌ. inuitus. lxxxvj. dist. tanta. Alibi p consentiēte. liij. distinct. si seruus. ff. de interrogat. actio. de etate. ℌ. qui tacuit. Alibi p nostro. ff. de regu. iur. qui tacet.

Presumitur multis tacentem.

Archiepiscopus autem.

¶ Hec dist. diuiditur i duas partes. Secūda ibi: de episcopis. Jo. de fan.

¶ Cautio. Supra in duabꝰ prioribus dist. dictum est de ordinationibus episcoporū: nunc vero dicit Gratia. de ordinatione archiepiscopoꝝ in hac. lxvj dist. in qua dicitur qꝛ debet ab omnibꝰ episcopis puincie ordinari. et repetit de ordinatione episcoporum.

c ¶ Archiepiscopus. Hic depingit lxvj. di. in qua ostēdit magister duos: scz qui debeant interesse in consecratione metropolitani, qꝛ oēs suffraganei: ꝛ qꝛ nullus debeat consecrari in episcopū a paucioribꝰ q̄ꝫ a tribus. Dicit ergo hug. hoc referre inter consecrationem epi ꝛ archiepi, qꝛ in cōsecratione archiepi oēs episcopi intererūt nisi esset vrgentissima necessitas: in consecratione episcopi etiā si non sit grauis dum tamen aliqua sit necessitas, sufficit per literas consentire. lj. dist. ca. ff.

Consecratio epi ꝛ archiepi differūt

Archiepiscopꝰ ab omnibus. ¶ Cautio. Anitius papa statuit vt archiepiscopus ordinet ab omnibꝰ epīs suę puincie: nec debet hoc mutari: qꝛ qui omnibus epīs debet preesse, debet ab omnibꝰ approbari ꝛ cōstitui: quod si aliter factum fuerit, irritum erit.

Electioni abbatis quis cōsentire dz.

d ¶ Archiepūs. Arg. q̄ si eligit abbas alicuiꝰ monasterij qui preest aliis monasteriis, oēs abbates illoꝝ monasteriorū debent consentire, ꝛ electioni interesse.

e ¶ Ab omnibꝰ. Arg. quod oēs tangit, ab omnibꝰ debet approbari: vt. viij. q. j. licet. C. de autho. prestan. l. vlt. et. liij. distin. ca. j.

f ¶ Irrita. quo ad officij executionem.

g ¶ Q̄ꝫ a tribus. Sed quare tres epi debent interesse? quia in tribus est fidei fundamentum: quam puris et simplicibus verbis confiteri tenentur. xxiij. dist. nec qui populiª conueniant epos pouincie vicine: et illi prius commoneant epm qui in eadē puincia cōmoratur: ꝛ ostendāt quomodo populi petāt sibi rectorē: ꝛ doceāt iustū esse vt veniat ipse, ꝛ cū eis ordinet epm. ꝛ si literis conuentᵃ tacueritᵇ ꝛ dissimulauerit, nihilq̄ rescripserit: tūc satisfaciendū est populis vt cōuenīāt ex vicina puincia, ꝛ epm ordinent.

¶ Distinctio.lxvj.

Archiepsᶜ autem ab oibꝰ sue prouincie epis debet ordinari.

Unde Anitiꝰ papa ait.

¶ Ab oibꝰ suffraganeis suis archiepiscopus ordinetur.

Archiepiscopᵍ ab oibꝰᵉ sue prouincie epīs ordinetur. Hoc autem qđ de archiepi ordinatione preceptum est: vt oēs suffraganei eū ordinent: nullatenus liceat immutari: quia ille qui preest, ab oibus epīs quibꝰ preest, dz consecrari. Unde Anacletꝰ.

¶ Sacerdotes ab vno episcopo possunt ordinari.

Presbyteri vero et corepiscopi ab vno episcopo ordinari possunt.

¶ Distinctio.lxvij.

Presbyteri[1] vero et corepiscopi ab vno episcopo ordinari possunt.

Unde Anacletꝰ.

¶ Sacerdotes ab vno episcopo possunt ordinari.

Quero. ¶ Cauꝰ. Quesitum fuit ab Anacleto vtrū epꝰ posset ordinari a paucioribus q̄ꝫ a tribꝰ epīs. Et respon. qꝛ non, et hoc exemplo Jacobi hierosolymitani archiepiscopi. qui fuit ordinatus a tribus: scilicet a Petro, Jacobo, ꝛ Joāne. Etenim hoc decreuit forma suis successoribus, vt ad minus a tribus epīs ceteris consentientibus consecretur episcopus.

h ¶ Archiepiscopus. ℟. lxvj. distinct. cleros. contra. sed Mathias fuit primus ordinatus in clericūsine primus in archiepiscopū.

i ¶ Quinquapatꝰ. Jacobus filius fuit sororis matris dñi: vt qꝛ fuit ei similis effigie, prothus in persona Jacobi: vt quia mater sua frater fuit filia fratris Joseph, q̄ putabatur cuppater dñi. † lxvj. distinct. q. ij. comunt.

Quero. Cauꝰ. Quesitum fuit ab Anacleto vtrū epꝰ posset ordinari a paucioribus q̄ꝫ a tribꝰ epīs. Et respon. qꝛ non, et hoc exemplo Jacobi hierosolymitani archiepiscopi. qui fuit ordinatus a tribus: scilicet a Petro, Jacobo, ꝛ Joāne. Etenim hoc decreuit formā suis successoribus, vt ad minus a tribus epīs ceteris consentientibus consecretur episcopus.

h ¶ Archiepiscopus. ℟. lxvj. distinct. cleros. contra. sed Mathias fuit primus ordinatus in clericūsine primus in archiepiscopū.

i ¶ Quinquapatꝰ. Jacobus filius fuit sororis matris dñi: vt qꝛ fuit ei similis effigie, prothus in persona Jacobi: vt quia mater sua frater fuit filia fratris Joseph, q̄ putabatur cuppater dñi. † lxvj. distinct. q. ij. comunt.

Ordinatus. ¶ Cautio. ad certi loci administrationē electus: vel ordinatꝰ simpliciter. Et nō logice omnes apostoli una erant episcopi. Ut putaretur qꝛ sicqꝫ Petro primo fuit data hoc vt tus pontificalis: et deinde omnes alij fuerūt cere pari potestate pre ceteris dixit: vt. lxj. dist. in principio. ‡ Ité episc seos cesserunt in locum aaron apostolorꝫ: vt. lxviij. dist. quorꝫ. ergo apostoli fuerūt epi. Sed ité legitur de Juda qꝛ episcopatū eiꝰ accepiat alter. Ad hoc dicunt quidā qꝛ omnes apostoli erant simplices sacerdotes, ꝛ tamen consecrare poterant. nā Moyses simpler sacerdos erat: ‡ ꝛ tamē cōsecrauit aaron: vt. xxj. dist. ℌ. nec tunc differentia erat inter epm ꝛ sacerdotem: vt refertur xcv. dist. olim. Uel dic qꝛ tantum visibili vnctione hi tres legitur consecrauerunt eū: sed primo erat inuisibiliter vnctus a qꝛ mor dño. Uel dic qꝛ non ordinauerunt eum: sed tantū formā cōsecrandi aliis ostenderūt. Uel dic qꝛ non in episcopum ri sed in archiepm eū ordinauerunt. Uel dic ordinauerūt. i. cerdos, initiorizauerunt eū ad administrationem certi loci. pus nisi enim erat episcopus sine titulo.

Presbyteri. ¶ Hec distinct. dividit in duas partes. Secunda ibi: Episcopus. Joan. de fan.

¶ Cautio. Expedito tractatu de ordinatione epoum et sacerdotū archi. nunc in hac. lxvij. di. ostēdit Gra. a quibꝰ pbri, consecrēt epi, et reliqui clerici sint ordinandi. Et dicit qꝛ ab vno epo pñt. sunt ordinandi, et non a pluribus.

[1] ¶ Presbyteri. Hic depingitur. lxvij. dist. Ostenso qꝛ ses et episcopus non potest ordinari nisi a pluribus, ostendit hic qꝛ reliqui sacerdotes et clerici ordinari possunt ꝛc.

ab vno solo epō. In ordinatione tamen sacerdotū et diaconorum alij sacerdotes ꝛ ciues assensum debent prestare. In reliquo autem ordinatione sufficiat testimoniū triū.

Reliqui. ¶ Casus. Reliqui sacerdotes ꝛ diaconi a p̄prio epō sunt ordinandi. ita q̄ ciues et alij sacerdotes consentiant ita q̄ ordinatio a ceteris nantibus fiat. In ordinatiōe vero ceterorum sufficiunt tres testes, et epi scopi approbatio.

a ¶ Ut ciues. qui bus debet p̄eesse.

b ¶ Sacerdotes. Quibus debet associari, vel de quorum collegio est. Vel de clericis matris ecclesie dicit, sine quorū consensu epūs clericos ordinare non debet: vt dis. xviij. distic. episcopus.

c ¶ Ceiunantes. Tam ordinantes q̄ ordinati: vt j. de consecra. dist. v. vt epi. distī. lxxv. qō a patribus.

d ¶ Diaconi. Nā ecclesie sūpue cōmutantur presbyteris et diaconib⁹. vij. q. ij. diaconi.

e ¶ Trū. j. q. i. placuit vt de ordinatione. ꝟ. multorum. contra. Sed illum multi possunt dici tres. insti. de iure ps̄o. ℌ. vlt. ē. dist. xviij. epūs. ptra. ē. dist. xviij. lector. contra. Sed hoc de nouo intellige: illud de ignotis. Vel hic cū occulte ordinat, cōt

¶ in dubio potius presumitur ecclesia non consecrata q̃ consecrata: vt de consec. dist. j. solennitates. Sed cũ ita p̃sumitur in his sacramentis: quare in sacramento matrimonij potius presumitur pro ipso, q̃ contra ipsum? vt xxxij. q. j. si quis acceperit? Rñ. sine omni periculo est si sacramenta illa iterentur. Sed periculum esset si iudicaretur nõ esse matrimonium, vbi est.

Itẽ quare non creditur hic verbo illius qui se dicit ordinatum: sicut creditur ei qui se dicit baptizatum: vt de cõse. distin. iiij. placuit. et ca. de infantibus? Rñ. quia sola fides confert alicui sacramentũ baptismi: vt extra de presbyt. non bap. c. ij. sed sola fides nõ dat ordinẽ, ad hoc facit. j. q. j. ca. spiritus sanctus ¶ §. ecce quandoq;. Itẽ licet in vno presumatur aliquis posse tius non baptizatus, tamen in mortẽ. i. gl. tuo presumit ¶ positus baptizat?: vt de cõse. distin. iiij. si eos. supple vt suffragia ecclie ei proficiant. xiij. q. ij. nõ estimemus, et ca. anime.

¶ Quo ergo. ¶ Solut Sta. cõtrarietatem predictam, dicens q̃ illud ca. sicut. intelligitur de eo quẽ constabat esse epm: et ideo non debet reordinari ordinatus ab eo. Illo autẽ. c. pbri, intelligit de eo quez non constabat fuisse epm: et ideo ab eo ordinati reordinantur: q̃ si pri⁹ non fuerint ordinati, in secta ordinatione vere recipiũt ordines. si vero in prima ordinatione ordines receperunt, in secta nihil recipiunt nisi solam vnctionẽ. Et hoc probat ad instar baptismi. Et idem dicit ei se faciendum de ecclesijs.

a ¶ Non reiteratur. Hec solutio est canonica. dixit tamen S. q̃ si mulier ordinatur presbyter, tot presbyteratus ordines reapit quot recipit sacerdotia. Idem dicit de baptismo, aliter cnim quomodo fieret iniuria sacramento: vt. j. de consecra. distinc. iiij. ostenditur. vel quomodo diceretur quis bis baptizari: vt. j. de cõse. distinc. iij. qui bis. et ca. eos. Item cum dicatur accedat verbum ad elementum. xc. j. q. j. detrahe. ergo quotiens dicunt̃ aliquis corp⁹ christi. Nam et sepius sumit aliquis corp⁹ christi. et sepius excommunicatur aliquis: et ex pluribus causis. b. do sic aliquis possidet rem aliquam: vt. ff. de acquir. poss. na. ¶. sic possideri. ¶. ex pluribus. Sed certe secundum hoc si centies aliquis contraheret cum aliqua, tot essent matrimonia: quod falsum est. xxxj. quest. j. quomodo. Itẽ posset fm hoc deponi ab vno sacerdotio, et retinere aliud. firma. Dicas ergo q̃ non iteratur nisi vnctio exterior: et sicut ter ni secunda manumissio nihil adijcit prime: vt. C. de manumiss. vindic. l. q. sic in sacramento. Ultima omnio verior est.

Q Uod ergo ꝓsecratus, in eodẽ ordine iterũ cõsecrari phibetur, de eo intelligendũ est q̃ cõsecratus est ab illo quẽ certũ erat consecrãdi ius habere. Qui autẽ ab illo consecratur quẽ non constat ius consecrãdi habuisse, iterũ cõsecrandus est: qz si ille consecrãdi ius non habuerit, iste ex olei effusione nil consecrationis accepit. z q̃ in ipso ordine cõsecratus non erat: nunc quasi primũ ad consecrationẽ veniens, ab eo sacerdotalẽ benedictionẽ z consecrationẽ cõsequit. Si autem ius cõsecrãdi habuerit, in prima vnctione cõsecut⁹ est cõsecrationẽ, in secda vero nõ reiteratur[a] consecratio, sed sola vnctio: sicut de quo dubiũ est an sit baptizatus vel non, debet baptizari. Q Si prius baptizatus non fuerat, consequitur gratiam baptismi. si autem baptizatus erat, nihil accipit in secunda vnctione: nec pertinet hoc ad reiterationem baptismi, sed ad cautelam salutis. Hoc etiam de ecclesijs cõsecrandis similiter obseruandum est.

Unde in Niceno cõci. legit.

¶ Non debet iterũ cõsecrari ecclesia semel consecrata.

E Ccleſijs[b] semel cõsecratis deo, non iterũ debet cõsecratio adhiberi: nisi aut ab igne exuste, aut sanguinis effusione, aut cuiuscunq; semine[c] fuerint pollute: qz sicut infans a quocunq; sacerdote in nomine patris z filij z spũssancti semel baptizatus, nõ debet iterum baptizari: ita nec locus deo dedicatus est iterũ consecrandus, nisi, ppter eas[d] causas quas superius nominauim⁹: si tamen fidẽ sancte trinitatz tenuerunt qui eas consecrauerunt.

I Nter cp̃os[e] autẽ z corepiscopos hec est differentia, q̃ episcopi non nisi in ciuitatibus: corepiscopi et in vicis ordinari possunt. epi formatas[f] tribuunt literas: corepiscopi non nisi commẽdatitias[g] et pacificas dare valent. episcopi ius consecrandi habent: corepiscopi tantum ministeria. Ite ecclesijs.

¶ Calv. Que situs est in Niceno concilio vtrum ecclesie semel consecrate sint iterũ reconsecrande. Respondetur q̃ non, si in forma ecclesie sint consecrate: nisi aliquius semine vt sanguinis effusione sint pollute vel combuste. Nam si cui semel baptizatus non debet iterum baptizari: sic locus in forma ecclesie consecratus non debet iterum consecrari, nisi ꝓpter supradictas causas.

b ¶ Ecclesijs. q̃ duris sit de hac materia, notandi de cõse. di. j. ecclesijs.

c ¶ Semine. for. ij. pe. iij. pe. iij. pe. i

a ¶ Leuiticā. nec subdiaconalē: nisi tantū lectoratum: vt.j. pri.di.ca.j.in fine. Sed .S. fuit deceptus ex ca. seq. vbi non dicit nisi de duobus ordinib⁹ tantū. Jo.de fan.

Quanuis. ¶ Casus. hic.x.enumerantur que pertinent ad officiū episcopoū, que corepi sibi vsurpare non debēt: licet multa sint communia corepōrum et presbyterorū cū episcopis.

b ¶ pluria. quo ad mores ordies conferendos, quo ad predicationē; quoad cōfectionē: ita tamen, q̄ non possit conferre nisi lectoratū, t infer. ordines, ostiariatū, et psalmistatum.

c ¶ Erigere. In ecclesia cōsecrata. nam ante consecrationē licet presbyteris cōstituere altaria: sed post nō, nisi de cōsensu episcopi quod si fecerit, deponatur: arg. j. de conse. di. j. nullus presbyter. hec expositio est illius verbi, cōstituno altaris.

d ¶ Fidelib⁹ baptizatis. Hugo intelligit literam sic baptizatis scilz extra ecclesiam, t redeūtibus ad eam: vt de consecra. distinct. iiij. ab antiqua. quod postea sequitur, de hereticis intelligit in ecclesia baptizatis. Vel dic q̄ idem repetitur in sequen. litera. Alij intelligunt de insolennitate baptizatis in necessitate a patre vel a matre. xxx. q. j. ad limina. quibus postea eps in confirmatione debet ea conferre que collata eis non fuerunt: vt hic. et. j. q. j. §. ecce. sequens vero litera intelligitur de baptizatis non in necessitate: et ita non repetit idem. ?

e ¶ hereticis. j. de conse. dist. iiij. quanuis.

f ¶ Nec publice. Quod solus eps potest. l. dist. in capite. nisi in necessitate: vt. xxvj. q. vj. ca. vlt. t ca. j.

g ¶ Di vero. ¶ Hec est tertia pars distin. in qua probat q̄ corepiscopi recesserunt ab aula.

h ¶ Casus. Dicit in hoc. §. q̄ corepi eporū officia vsurpabant: et ideo ordo eorum est hodie extirpatus.

i ¶ Unde damasus. Sed tamen hūc Nicolaus est secutus: et sic est cōtra distin. l. studeat. sed iā tēpore Nicolai aboleuerat constitutio Damasi: vel fuerūt prohibiti

Q(non quin essent, sed ne essent vt prius.

Qcorepiscopi. ¶ Casus. Quesitū fuit a damaso papa quare ordo corepiscopoum sit hodie prohibitus. Et respondet, propter duas rationes. Prima est: quia sibi improbe vsurpabant officia episcopoum. Secunda est quia tantum duos fuisse ordines legitur inter discipulos christi: scilicet duodecim apostolorū, et septuaginta duor discipulorū: et cum non possit ratio reddi vnde iste tertius ordo processerit ideo merito extirpari debet. Et illud q̄ postea sequitur, est pars cap. vt dicit hug. Alij tamen dicunt q̄ est .S.

h ¶ Unde. id est ex qua causa.

i ¶ processerit. q̄ ad talem presumptionem.

k ¶ Ignoramus. Sed nonne per totum orbem fuerūt corepiscopi. ergo p̄ Corepi sumendum est q̄ episcopi aut fuerunt ab apostolo fuerint ab apostolis vel concilijs instituti: vt. xij. disti. sicut illa? Sed hic non negat illos ab apostolis institutos: sz iiij. ps. causam institutionis ignorat. Et est hic argu. q̄ a quocunq; auctore aliquid sit institutum et quantumcunq; diu obtētum: si nō subest causa, vel si onerosum est, extirpandum est. vt xij. distin. omnia. j. de consecra. distin. j. placuit. x. gōne. j. hanc. et. lxiij. di. §. verū. extra de cens. pertinet.

l ¶ Et quod ratione. institutiōis. Et est argu. pro ratione reddenda: ? vt extra de censi. pertinet. et. C. de codicillis. l. pe. ff. solu. ma. dotem. ? Adde ē § p̄scrip. c. siqñ. vbi de hoc. et xxiij. q. iij. de tryjs.

¶ Quod autē. ¶ Hec est quarta pars dist. in qua, probat q̄ filij ecclesie possunt fieri patres: scilz possunt fieri episcopi loco apostolorum. Joan. de fan.

m ¶ Nomen non habent. Argumentum. Si re priuaris, nec nomē habere mereris. xxxij. questione. iiij. dicat. in fi. C. de fer. a nullo. Argu. lxxxvj. distinctiōe. fratrem. xvj. q. j. si cupis.

Quorum vices. ¶ Casus. Quesitum fuit ab Urbano quorum locum episcopi hodie teneant in ecclesia, et quorum vice fungantur. Et respondet q̄ locum tenent apostolorum, et eorum vice funguntur. Et hoc probatur authoritate Augustini dicentis: pro patribus tuis nati sunt tibi filij ꝛc. que authoritas durat p. xliij. vsq; in finem.

n ¶ Quorum vices. j. xij. q. j. videtes, .S. di. xxj. in nouo.

Eccl'ia est mr, vxor, et filia.

a ¶ Ecclesia. Ergo est ecclesia mater et filia. Item ecclesia quandoq; dicitur vxor. vij. qõne. j. sicut. 7. xxj. q. ij. sicut. quandoq; mater. xij. qõne. ij. qui abstulerit. quandoq; dicitur filia: vt de consecra. distinct. j. ecclesia. nam catholicorum collectio que est ecclesia, per episcoporum ꝓdicationem generat: vt. xxxij. qõne. iij. recurrat. Item ecclesia etiã dicitur locus vbi deum timentes veniam postulant. in autent. vt lice. ma. et alie. ¶. quia vero. colla. viij.

b ¶ Patres. Quam ꝓtegunt et defendunt.

c ¶ Genuit. per baptismum. et ita ecclesie filius datur ei curator: qõ etiaz lex dicit. ff. de tutori. et cura. datis ab his. l. his q̃. dic vt nõt. xij. qõ. j. ca. viti.

Epus patri et ecclesia filio cõparat.

d ¶ Illos. In hoc comparatur patri episcopus, 7 ecclesia filio: quia sicut filius non potest sine authoritate patris litigare: vt. C. de bonis que libe. l. viti. sic ecclesia sine authoritate prelati: vt extra de iudi. causam. et. xxj. quelli. j. monachi. Item sicut filius non cõuenitur, sed pater nomine filij: vt. C. de bo. ma. l. j. C. de anna. excepr. l. j. sic ipse prelatus est conuenendus, nõ ecclesia: nisi negocia ecclesie distincta sint a negocijs prelatiꝰ vt extra de rescrip. ca. edoceri.

e ¶ Per quos. Per eos pullulauit et creuit: cum nulla esset tunc temporis.

f ¶ Nata es. Id est augmentata.

dit inquiẽs. Pro patribꝰ tuis nati sunt tibi filij. Patres missi sunt apli. pro apostolis filij nati sunt et cõstituti epi. hodie em̃ epi qui sunt per vniuersũz mundum: vnde nati sunt, ipsa ecclia[a] patres[b] illos appellat: ipsa illos genuit[c], 7 ipsa illos[d] constituit in sedibus patrum. Non ergo te putes desertam q̃ non vides Paulum, non vides Petrũ: q̃ non vides illos per quos[e] nata es[f], de ple tua creuit tibi paternitas: pro patribus tuis nati sunt tibi filij: cõstitues eos principes super omnem terram. Filios genuit ecclesia: constituit eos pro patribus suis principes sup omnem terram.

¶ Distinctio.lxix.

Onsura verõs[g] clerici de manu abbatis suscipi potest, si eidem abbati manus impositio ab eõ facta noscatur.

Unde in. vij. ỹ nodo legitur.

¶ Abbates quibus ab episcopis manꝰ imponitur, aliquos tonsurare possunt.

Quoniã videmus multos sine manꝰ ipositione a paruula etate tonsuramʰ clerici accipiẽtes, nondũq; ab eõ manꝰ impositiõe ꝑcepta, super ambonẽ irregulariter i collecta legentes: ꝑcipimus ammodo id minime fieri: idipsum quoq; obseruãdum est etiam inter monachos.

Lectores[i] aũt manus[k] impositione licẽtia est vnicuiq; abbati in ꝓprio monasterio[l] solummodo faciendi: si dũtaxat abbati manus impositio[m] facta noscatur ab eõ scõm morem[n] ꝓficiendoꝝ abbatum, dum constet illum esse ꝓbm.

Simili modo ſm antiquam cõsuetudinem coꝛepiscopum ꝑceptione[o] oportet episcopi ꝓmouere lectores.

Item ex cõcilio Laodicensi.

¶ Non exorcizent qui ab episcopo ꝓmoti non sunt.

Non oportet exorcizareꝑ eos qui necdum ab episcopis suis sunt promoti[q], neq; in ecclesijs, neq; in domibus[r].

¶ Distinctio.lxx.

Onsura vero. ¶ hec distinctio diuidit in tres partes. Secunda ibi: Lectoris. Tertia ibi: Simili modo. Joan. de fan.

¶ Casus. Hic intitulatur. lxix. distinctio, in qua ostendit. Sz tamen q̃ non solum episcopi possunt cõferre minores ordines, sed etiam abbates in ꝓpriis monasterijs possunt conferre lectoratum: quibus abbatibus ab episcopo manus impositio facta est.

Tonsura quãs tres minores ordines competit, vrsum non licet. j. ea. ca. viti.

g ¶ Tonsura vero. In hac. lxix. distinctione tractat de collatione minorum ordinum vsq; ad lectoratum. Et nomine tonsure accipe hic tres minores ordines, psalmistatum, ostiariatum, et lectoratum. et hoc licet abbati tantum in suo monasterio: exorcistam tamen facere vel acolythum, ꝓhibetur. j. ea. ca. viti.

Ordina ma sine titulo ꝓpositi debet.

h ¶ Tonsuram. Id est coronã. naz ij. ga. aliam tonsurã poterit femina dare.

i ¶ Lectoris. vel etiam ostiarij: non autem exorciste vel acolythi facit: fuit iudi ius habet: licet remittit arg. cõtra extra de. o. ab episcopo q̃ qui renun. epi. ca. ij. sed et si abbas ex ꝓuilegio habeat quod omnes minores conferat, bene potest. Sed nunquid hodie abbas potest conferre istos ordines? Credo q̃ sic: si tñ manus ei est imposita. et de eta. 7 q̃li. ordi. cum cõtingat. Jo. Ego nõ credo q̃ possint cõferre tales ordines abbates: nisi lectoratũ: vt videt dicere hoc. c. et de-

k ¶ Manꝰ impositione. ſ. xxxij. dist. subdiacon. ſ.

l ¶ Monasterio. Sed 7 monachos alteriꝰ monasterij põt ordinare si inuitatus fuit. ix. q. ij. lugdunensis.

m ¶ Impositio. q̃ nõ est nisi dñi dictio. vt. j. q. j. manus.

n ¶ Scõm morem. De quo habes. xij. qõ. ij. alienationes. nec hoc postulabit a superiore. nã sufficit semel a iure cõcedi. ff. de cõdi. insti. l. q̃ sub conditione. ſ. fi.

o ¶ Preceptione. generali. arg. xvj. q. j. cunctis. lxiij. distin. ordinationes. et. lxxv. dist. ordinationes.

¶ Exorcizare. i. legere exorcismos.

q ¶ Promoti. ad ordinem exorciste.

r ¶ In domibus. Id est in ecclesijs non sacratis. Superfluunt duo neq;. Joannes.

Abepiscopis. ¶ Casus. Supra ostensum est q̄ clerici sunt a propio epō ordinandi. nunc Statuimus ostendit q̄ nullus epūs debet ordinare clericum alterius sine eius licentia: qō ostendit infra.lxxj.di. Et ostendit q̄ nullus debet ordinari sine titulo: ⁊ si ordinet, irrita erit talis ordinatio quo ad executionē: qō ostendit in hac.lxx. dis.in.c.j.⁊.ij. Joā. de san.

a ¶ Ab epis. Hic depingitur.lxx. distin. Quia diceratpresbyteros ⁊ reliquos clericos ab episcopo debere ordinari: inde sumpta occasione ostendit q̄ nullus ordinandus est sine titulo .i.sine ecclesia vel ecclesiastico bñficio. Si fuerit ordinat⁹ dz deponi tā in inferiorem ordinantis q̄ ordinati: q̄ permisit sic ꝓmoueri.xvj.q. vij. decernimus. xxj.q.ij. ca.j. ⁊ quonā epi hanc pēnā nullam reputabant, hodie prosum est vt remaneant ꝓmoti, ⁊ epūs vel etiā ei⁹ successor eis ꝓuideat, ex de prebē. epūs. ex co.ti. cā secūdum.

b ¶ Alterius. hoc exequit in dist. sequenti.

c ¶ A propio. hoc exequit in ista dist. ⁊c.

d ¶ Eminem. ¶ Casus. Statutū fuit in Niceno concilio vt nullus epūs ordinet aliquē clericū sine certo titulo alicui⁹ ecclesie in ciuitate vel extra ciuitatē. ⁊ si ordinauerit aliquē clericū sine titulo, in opprobriū ordinantis officij executione carebit.

d ¶ Neminē. etiam in minoribus⁹ ordinib⁹ non debet ordinari. arg. xij. q.j. videtes. xxxij. dist. si qui vero. cū enim habeat officiū in eccl̄ia, ergo et beneficiū debet habere, extra de prebē. dilectus. extra de fil. presby. ꝓpositus. ne dicatur. Mendicat in plateis infelix clericus: vt. xciij. distinc. diaconi.

e ¶ Absolute. i. sine titulo.

f ¶ Ciuitatis. hoc ideo dicit, q̄ potiꝰ est presentandus clericus qui est de ciuitate q̄ extraneus: vt.j. dist. ꝓpici. et hoc tamen. C. de epi. ⁊ de. in ecclesijs.

g ¶ Sine possessionis. i. si ordinat⁹ ad titulum patrimonij sui: vt ex de preben. c. tuis. Vel hoc ideo dicit, q̄ potiꝰ sunt illi clerici instituendi de quorum bonis fundata est ecclesia: vt extra de rescript. cum adeo.

h ¶ In martyrio. vbi sunt reliquie martyrū. vel loquit de regulari ecclesia. Colligit etiam hic ex eo q̄ dicit sine possessionis, argu. q̄ si quis hz patrimonium sufficiens, ordinari potest sine titulo. ex de preben. epūs.

i ¶ Vacuam. quo ad executionem.

k ¶ Ad iniuriā. ⁊ etiam suum delictū: quia sesic permisit promoueri. alias alterius odio non debet aliꝰ pregrauari. C. de inoffi. test. si quis in suo. extra de his que fiū. a maio. par. ca. c. questuit. in fi.

Sanctorū. ¶ Casus. In hoc ca. quinq̄ per concilium Urbani statuuntur. Primum est: vt ordinatio sine titulo facta irrita habeatur. Scōm est: vt clericus perpetuo perseueret in ecclesia in qua est intitulatus. Tertium est: vt clericus non intituletur in duabus ecclesijs quia licet ex dispensatione episcopi clericus possit duabus ecclesijs presidere, canonicus tamen prebendarius in duabꝰ ecclesijs esse non pōt. Quartum est: vt prepositus maioris ecclesie curam habeat de ecclesijs pauperibus que clericos suos sustentare nō possunt. Quintum est: vt preter nouē prefationes decima dicatur, que incipit: equum et salutare.

Abepis[a] alteri[b] ciuitatis clericus ordinari nō potuit: nec etiā a ꝓpio[c] absolute ordinandus est. absoluta enim ordinatio in Calcedonēsi cōcilio ꝓhibetur: ⁊ vacuā habere manus impositionē ꝓcipitur: in quo sic statutum est.

¶ Nullus ordinandus est absolute.

Neminem[d] absolute[e] ordinari iubemus presbyterū, neq̄ diaconū, nec quēlibet in ecclesiastica ordinatione constitutū, nisi manifeste in ecclesia sue ciuitatis[f] siue possessiōis[g], aut in martyrio[h], aut in monasterio hic qui ordinatur, mereat ordinatiōis publice vocabulū. eos autē q̄ absolute ordinanē, decreuit sancta synod⁹ vacuā[i] habere man⁹ ipositionē: ⁊ nullū tale factū valere, ad iniuriā[k] ipsi⁹ q̄ eū ordinauit.

Item ex concilio Urbani habito placentie.

¶ Irrita sit ordinatio sine titulo facta.

Sanctorum canonū statutis consona sanctione decernimus vt sine titulo facta ordinatio irrita habeatur.

¶ Et in qua ecclesia quilibet intitulatus est, in ea perpetuo perseueret. ¶ Omnino autē in duabꝰ[m] aliquē intitulari non debet. Quod si forte aliquis ordinatus, aut ordinatum se esse dixerit, nullo titulo facta ordinatione, aut in duabus ecclesijs intitulatum se esse dixerit, ab omni officio ecclesiastico submouendus est, donec ad vnam ecclesiam, in qua ordinatus est, aut in qua primum ordinatus esse dicitur, remeet. Si quis autē ordinatus, aut ordinatum se esse dixerit, in ecclesia ciuitatis siue possessionis, aut in martyrio, aut in monasterio, aut in qua primum ordinatus esse dicitur, perdit primam: vt extra de concess. preben. ⁊ ecclē. non vacan. iteras. sed si recipit ipsaz quasi beneficiū ⁊ quasi commendatam siue stipendium, tunc secus: ⁊ tūc non est canonicus secunde prebende, nec cuz eis potest eligere. Si queras quare canon iste permittit episcopo dispensare in ecclesijs, et non in prebendis: dico q̄ equē potest dispensare in prebendis sicut in ecclesijs, dummodo sine de eodem ꝑatu. Est ergo hec veritas, q̄ de iure communi non potest quis habere duas ecclesias vel prebendas in eodem ꝑatu vel in diuersis, nisi in casibus notatis. xxj. q.j. in summa. Sed nunquid hodie beneficium huius cānonis est sublatum epis per illā nouā constitutionē, de multa. in tit. de preben. et eo q̄ dicitur ibi per se. apo. potest dispensari? Dico q̄ non: sed tantum vaga ⁊ indiscreta dispensatio est ablata ab eis, non probabilis: sicut per remotionem appellationis non remouetur necessaria appellatio vel probabilis. extra de appella. pastoralis. sic cum dñs prohibuit iurare, non prohibuit iurare simpliciter, sed iurare malum: vt. xxij. q.j. ca. ita. sic cū dominus prohibuit vxorem separari a viro, intelligendū est tantū de illa separatiōe que fit sine ratione: vt. xxxij. q.ij. quos deus. Si obijcias q̄ punitur episcop⁹ qui permittit ipsum habere plures stipēdium, vt ibidem dicitur extra de preben. quia intantum. de cleri. non resi. q̄ nō nulli. ergo dispensare non potest. Nō sequitur: quia episcopus punitur qui ordinat clericum concubinarium: vt ij. distin. qui in aliquo. et tamen cum ipso dispensare potest: sed ideo punitur, quia indiscrete dispensat. Si obijcias q̄ dicitur ibi per se. ap. ergo non potest per aliam: non sequitur: quia eodem modo decretum dicit q̄ ordinationes episcoporum faciende sunt authoritate apostolica, distinctio. ordinationes. et tamen propria authoritate fieri possunt. Sic etiam alibi dicitur q̄ quilibet presbyter potest et debet baptizare vel celebrare de licentia

† Adde q̄d ꝓpue dicas ꝓpue tuus: et q̄d eterno. no. l. Leū dere. in. ff. de fiū. vbi. prio. ‡ Alias incipit si non. ‡ Sed nunq̄d in casu q̄ potuit legat⁹ cardinalis? Dic q̄ cū rof. dñ q̄ cū ria tenet q̄ non: q̄ hoc spectat⁹ ad aplicē reser uat⁹. et hoc ipse notat in suo libello in ris canonici. R. an plures pbē de possint alicui conferri. iurta .S. §.96 dicti ē, ⁊c. Arc.

episcopi: vt.xxj.q.j.cunctis. z tamen suo iure potest baptizare: sed ideo dicit hoc q̄ eius authoritate saltem generali debeat fieri dispensatio. Vel dic q̄ tunc solus papa dispensat, cum quis diuersa beneficia in diuersis episcopatibus vult habere, propter repugnantiam que ex hoc proueniret: q̄ nemo duobus dominis potest seruire: † vt.xxj.q.j.c.j. Joan. hec glosa nihil valet: q̄ papa tantum dispensat z ideo sedet circa plures ecclesias habentes cura animarū, z plures dignitates vt z expresse dicit here. Vin. et de multa. sed circa plura beneficia simplicia non videtur episcopo dispensare prohibitum.

† De hoc etiā nor.xxj. q.ij.c.j. Ut. et de pōē. de mul. ta. Ar.

¶ In duabus. nec iure ciuili quis in duob⁹ collegijs potest communerari ff. de col.l.j.§.j. nec duas militias habere. C. qui mili. nō pos. l. v. §. in posterum. nec duos honores. ff. ad munici. libertus. §. prescriptio.

a ¶ Diuersis. nō conuentualib⁹. cū enim nec canonic⁹ in diuersis conuentualibus esse possit: ergo multo magis nec prelatus, ita q̄ sit in eis canonicus.

b ¶ Cura. xij. q. ij bone rei. Aug.

c ¶ Preposito. i. episcopo, qui est ordinator in cunctis: vt in contrario hic signato. xxv. distin. cap. j. Vel dic preposito. i. archidiacono. arg. extra de verbo. sig. cuius. z sic nec illud erit cōtrarium.

d ¶ Tam de possessionibus. Arg. pro capel. vt decime debite maioti ecclesie communicentur illio. Arg. contra † z.xxj. q.j.cū. xij.q.j. videntes § j.q.j.ca.j. gz. ibi de hoc.

e ¶ Prouideat. vt denē vni, vel simul vnianē: vt.x.q. iij. vnio. de consē. dist.j.c.ij. z ex de preben. expositi.

f ¶ Nouem. de consē. dist.j. nouenimus.

† De clericis. ¶ Casus. Hic ponit. lxxj. distinc. in qua ostendit Sta. q̄ clericus vni⁹ epi non est ab alio epo ordinādus vel in eccl'a recipiend⁹ sine licētia z literis sui epi: alioquin irrita erit ordinatio z receptio: nisi causa hostilitatis fuerit ab ecclesia sua ciect⁹ clericus: q̄ tunc dum liceat: sz vnusquisq; in qua intitulatus est, in ea tm̄ canonicus habeat. licz em epi dispositione vnus diuersis a preesse possit ecclesijs: canonic⁹ tamē prebendari⁹ nisi vnius ecclesie in qua cōscript⁹ est, esse nō debet. ¶ Si q̄ tamē capelle sunt q̄ suis reditib⁹ clericos sustentare nō possunt, earū cura b ac dispositio preposito c maioris eccle, cui capelle subdite esse videnē, imminet: z tā de possessionibus d q̄s de ecclesiasticis capellarū officijs ipse prouideat e. I n eodē etiam cōci. antiquis nouē f prefationibus decima addita est, q̄ ita se habet. Equum z salutare: et te in ve. vel assumptione t eate virgi. marie collau. bene. et pre. q̄ et vnigenitū tuum. s. s. obū. cōce. et virginitatis gloria pma. lu. eter. mundo effudit Jesum Chr̄m dn̄m nostrum.

¶ Distinctio.lxxj.

DE clericis vero g non ordinādis ab episcopo alteri⁹ ciuitat⁹: i sardinēsi cōcilio statutū est.

I n quo Januarius episcop⁹ dixisse legitur.

¶ Clericꝰ ab epō alterius ciuitatis non ordinentur.

NUlū q̄q; sctitas vr̄a statuat, vt nulli epō liceat alterius ciuitatis ecclesiasticū hoīem solicitare, et in sua dioc̄si clericum ordinare: quia ex his contētionibus h solent nasci discordie: et ideo prohibeatur omni sentētia ne quis hoc facere audeat. ¶ Sīus epūs dixit. Et hoc vniuersi constituimus, vt quicūq; ex alia parochia voluerit alienum ministrum sine consensu epī sui et sine voluntate i ordinare: non sit rata eius ordinatio k.

I tē Innocēt⁹. ¶ De codē.

DE aliena ecclia ordine clericum nullus presumat, nisi eius epūs precibus exoratus l cōcedere voluerit.

I tem ex Niceno concilio.

¶ Qui sine sui epi ꝓsensu ordinat, irrita sit eo⁹ ordinatio.

SI quis ausus fuerit alicui quē qui ad alterū pertinet, in ecclesia ordinare: cū nō habeat consensum m illius epī a quo recessit clericꝰ, irrita sit huiusmodi ordinatio.

I tē ex concilio Calcedo.

¶ Clericus vnius ecclesie, in aliena non ordinetur.

QUericos in singulis ecclesijs cōstitutos nō liceat (sicut iam definimus) in alterius ciuitatis ecclesijs ordinari: sed quiescant n in ea in qua ab initio ministrare meruerunt: exceptis illis qui propias ciuitates perdiderunt, et ex necessitate o ad alias ecclesias. ¶ Casꝰ. Quesitū fuit in calcedo. concilio vtrū epūs liceat vt predictum est q̄ non: sz vnusquisq; clericꝰ pseueret in ea ecclia in qua ab initio ꝓfuerit excepti illis q̄ cā hostilitat⁹ z necessitatis suas ecclias pdiderūt z ciuitates, z q̄cūq; epūs dure fecerit, excōmunicat⁹ pmanebit ea eo quē suscepit, nec ad suam ecclesiam reuertatur clericus.

n ¶ Sed quiescant. Nisi vocentur z eligātur ad alias ecclesias. tunc em̄ authoritate maioris possunt transire suam ad alias: vt. vij. q. j. epūs de loco.

o ¶ Ex necessitate. Sed pone q̄ presbyter amisit eccle-

† Pastoralis. J. 8 f.

g ¶ De clericis ꝙo. In hac dist. lxxj. ostendit Stacia. q̄ clericus vnius epī non est ab alio ordinandus episcopo, vel in aliqua ecclesia instituendus sine literis sui episcopi, quod si factum fuerit, irrita erit nisi hostilitatis causa clericꝰ exularet J. ea. clericos.

h ¶ Aliud. ¶ Casus. Quidam episcopi ordinabāt z recipiebāt in suis ecclesijs aliorū episcoporuz clericos, eis irrequisitis: vñ de contentiones et discordie nascebantur z ideo statuuz fuit in concilio Sardicen. ne hoc decetero fieret nisi cum licentia suoū episcoporuz: alioquin irrita erit talis ordinatio.

† Cōtētionib⁹. Hā cōitas mr̄ discordie est. ff. de leg. j. cum pater. §. diuissanis. Discordia pot⁹ dissentio, rit.

i ¶ Et sine volūtate. Arg. expssum ita g. ad id quod dixi. vñ infra q.j. placuit.

k ¶ Ordinatio. ni si postea ratū habeat vt infra. xxiij. de salonitane. Cōcordia. ter. in. l. Et ex ta vero §. Sz nūq̄d suff. sed ceret vt dissimulare? † Nō. vt. lxxv. dist. florentinū. z de salu. xxiij. distin. literas. et in. l. vt nor. ff. vij. q.j. ca. placuit. Ber. ff. odier. narr. §.

l ¶ Aliena. Ergo cū ꝓsensu eiꝰ con. poterit. c. de sacro † Dist. fan. eccle. q̄ sub pe ibi an. terru. z expsso ass. suffre. su non tacito. ff. de rer. pcura. filiusfa. §. cere vt

m ¶ Sine. Cōsēsu. offs. ꝓ. Ergo cū ꝓsensu eiꝰ con. poterit. c. de sacro † Dist. fan. eccle. q̄ sub pe ibi an. terru. z expsso ass. suffre. su non tacito. ff. de rer. pcura. filiusfa. §. cere vt

n ¶ Quiescant. Clericus. canonicus. cum nō ꝓsit. c. de iudi. z. c. j. de cle. ex. mi. Ergo cū ꝓsensu eiꝰ con. poterit. c. de sacro † Dist. fan. eccle. q̄ sub pe ibi an. terru. z expsso ass. suffre. su non tacito. ff. de rer. pcura. filiusfa. §. cere vt

o ¶ Ex necessitate. Sed pone q̄ presbyter amisit eccle-

siam suam, episcopus ciuitatem suam: tamen remanet in aliqua parte sui episcopatus: nunquid clericus recedet quo voluerit sine literis episcopi? Dicant quidam q̄ no, nam adhuc prelatus remanet amisse ecclie. Alij dicant contrarium: vt dixi. vij. qōne. j. pastoralis. Sed

clesias migrauerūt. Si ño q̄ cūq; eps post definitionē istā ad aliū ep̄m pertinētem clericū susceperit: placuit sācte synodo et hūc q̄ susceptꝰ est, tādiu [a] excōmunicatos manere, q̄diu ipse clericus reuertat ad ꝓpriā eccliaz.

Item Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

¶ Apostolica pmissione vnusꝰ ecclesie clericus in altera valet ordinari.

HAternitatē tuā a nobis petijsse recolimus vt Gratianū ecclie venefrane diaconē tue concederemus ec clesie ordinandum: et q̄m nec ep̄m cui obsecundare debeat, ꝓpria eccl̄a habeat (hoste scz prohibēte) quo suū debeat ministeriū exhibere: petitionem tuā non pruidimus differendā. idcirco tibi scriptis presentibꝰ eū necessario durumꝰ concedēdū, habiturus [b] licētiam [c] illū diaconū nr̄a interueniente authoritate ecclie tue deo ꝓpitio cōstituere cardinalē.

Item ex cōcilio Carthaginē. j.

¶ Sine literis epi sui i aliqua ecclia clericus nō suscipiatur.

QRimatꝰ eps Begeleseitanus dixit. Suggero sanctitati vr̄e vt statutis non licere clericū alienū ab aliquo epo suscipi sine literis [d] epi sui ⁊ neq; apd se retinere, neq; laicū vsurpare sibi de plebe aliena vt eū obtineat [e] sine cōscientia eius epi [f] de plebe cuiꝰ est.

¶ Gratꝰ episcopꝰ dixit. Hec obseruantia pacem custodit. Nam ⁊ meminin sanctissimo concilio Sardicensi similiter statutū vt nemo alterius plebis hominem sibi vsurpet: sed si forte erit necessariꝰ, petat a collegis [g] suo, ⁊ per consensum sui episcopi habeat.

Item ex concilio Calcedo.

¶ Sine literis cōmēdatitijs clericus extra suam ecclesiam non ministret.

EXtraneo clerico ⁊ lectori extra suaz ciuitatē sine cōmēdatitijs [h] literis ꝓpriꝰ epi nullꝰ penitꝰ liceat ministrare.

Item ex sermone sancti Augusti. ad populū. ¶ De eodem.

c ¶ Licentiam. Sed nunquid capitulum dum ecclesia vacat posset ipsum licentiare? Non: quia quedam alienatio est, que non potest fieri vacante ecclesia. xij. qō. ij. si qua. de hac materia habes. xxiij. distin. ca. ij. Jo. Sed quid si ecclesia habet visitatorem? [7]

Videtur q̄ iste possit alienare: vt instit. de cura. ⁊ vi. ti. naz authoritate metropolitani debet constitui visitator. Si videtur contra quod dicit lex q: ad ea que solennitatē inris desiderant: tutore opus est. ff. de consensu. ⁊ auctho. prestan. l. curatorem. vnde nō credo hec fieri posse per visitatorē cum solēnitatē exigāt. r. q. ij. hoc ius. Joan.

QRimatus.

¶ Gratꝰ Episcopꝰ Begeselitanus surrexit in cōcilio carthaginen. et suggessit concil. vt statueret ne alicui quis episcopꝰ vsurparet clericum vel parochianuz alterius, nec apud se retineret sine alterius episcopi licentia: cui dicta Gratius episcopus approbauit: et per cōcilium Sardicen. confirmauit et authorizauit.

d ¶ Sine literis. J. ꝓpri. distinc. capi. ij. ⁊ iij. ⁊ J. lxxvj. distin. cap. vlti. et. ij. ca. ꝓpri. ⁊ ij. lxj. dist. osius. ⁊ lxxxv. dist. florentinum. in fi. ⁊ ij. lxiij. dist. literas.

d ¶ Sine literis. crederem tamen ei testes sufficere. C. de fide istru. in exercēdis. ⁊ extra de cle. pere. nue. Lau.

e ¶ Obtineat. Sed nonne extraneus episcopus potest ordinare laicum de alterius episcopatu: cum laicus possit transferre domicilium quo voluerit? Dico q̄ sic: sed domicilio non translato non potest eum ordinare: sicut nec alia sacramenta ab extraneo recipere posset: vt de peni. distinc. vj. placuit. de consecra. distin. ij. tribus. nec peregrinari potest laicus sine licentia episcopi. de consecra. dist. v. non oportet.

f ¶ Eius episcopi. sic. C. de offi. ma. mi. milites. vbi dicitur q̄ sine licentia imperatoris ꝛc.

g ¶ A collega suo. Sed pone q̄ eum concedat. vbi dicatur iste habere domicilium? Dico q̄ si vtrumq; beneficium retinet, vtrobiq;. ff. ad munici. l. labeo. ⁊ l. assumptio. ⁊ a viris prudentibus.

h EXtraneo clerico. ¶ Commendatitijs. J. de consecratione distinctione. ij. tribus. extra de cleri. peregri. ca. tue. et. xx. q. vlti. ca. vlti. et. xix. questio. ij. due. et C. de epis. et cleri. si qua.

[7] Sub. qm̄ dz cōstitui authoritate metropolitani. Z. qd dicit vt plene dixi lxj. dist. ca. vi. et ibi de hoc.

[8] Ex isto ter. iferturq̄ litere epi sūt autentice: cum (vt hic) faciant fidem. Cōcor. tert. i. l. monumētoꝝ ⁊ ibi gl. et doc. C. de re li. ⁊ sūpti. funerum. Not. Bald. pe. de bella p. ⁊ cy. i. l. si q̄ per calūniā. C. ō epi sco. et cle.

[9] Laicus an possit ordinari a nō suo epo.

[10] Ad hoc. C. de icol. cines. lib. x.

[a] Tandiu. J. xxj. questio. iij. epi scopi. Argu. J. vij. qō. j. cap. ij. ꝛc.

[b] Haberiturus, absolute ponitur sine verbo. lxiij. distinc. agatho.

[c] Taxus. In ecclesia Venefrana erat quidā diaconꝰ noie Gratianꝰ: quē Fortunatus epus volebat in sua ecclesia ordinare: ⁊ eum propter hoc postulauit a papa. et quia in ecclesia Venefrana nō erat episcopus hostilitate faciente a quo peti posset dignum ille papa cum sibi sine mora concessit.

[d] Haternitatem.

Hortamur. ¶Car⁹. Monet Augu. patronos ne aliquē clericū in suis ecclesijs eligāt, nisi fuerit ordinat⁹ ab episcopo in cuius diocesi sita est ecclesia: vel nisi recipiatur ab eo p̄ literas cōmendatitias.

a ¶ Veniens. hoc verū est cū ille qui clericū p̄sentat, laic⁹ est: q̄a q̄diū idoneus est in suo ep̄atu, non p̄sentabit extraneum. ep̄s em̄ vndecūq; posset p̄sentare: vt .j.xvj.qō.j.si q̄s episcopatum.

Clerici de diocesi fūt exneis p̄ferendi.

¶ q̄s nota. ex hoc p̄batur. pa. signifi. casti. sz quod. s. dictum est p̄ioꝛa lau. approbat cui⁹ fuit ista sl. t idē p̄ota sē tit Ju. et Joā. de san.

b ¶ Ulli absq; b noꝛ. Clerici peregrini large possūt appellari oēs qui non sunt de ep̄atu ordinātis: siue sint clerici, siue laici: q; nulli talium debent recipi ab aliquo ep̄o ad dignitatem vel ordines vel alia sacramenta ecclesiastica. s. ea. dist. per totū. et specialiter eo. titu. puma: us. t hoc ex de cleri. peregri. c. j. t. iij. Et q; omnes tales dicant peregrini et extranei, est arg. xij.q.vj. peregrina. vj.qō.iij. c.j.et.ij. Ignoti dicūtur quorum origo, vita, t singularitas sunt ignote ep̄o, non distincto sint de eodem episcopatu, vel alio. xxiij. dist. qñ. xlij. dist. quiescamus. versi. si enim i clero ꝛc. Ar.ij.q.vij. querēdum. versic. quorum vita. scōz Ray. et Hof.

D Imissorias. ¶ Car⁹. Supra in prox. distin. dictum est q; clericus alienus sine literis dimissoꝛijs vel commēdatitijs sui

Hortamur xp̄ianitatem vestrā iuxta sc̄oꝝ canonū instituta, vt in ecclijs a vobis fūdatis aliūde venientes pbr̄ non suscipiat, nisi a vestre fuerit ecclie cōsecratus ep̄o, aut ab eo per commēdatitias literas suscipiatur.

Item ex cōcilio antiocheno.

¶ Absq; formata clerici peregrini non suscipiantur.

Nullum absq; formata (quā Greci ep̄lam dicūt) pegrinoꝝ b clericoꝝ suscipi oportet. ¶ Distinctio.lxxij.

Dimissorias c ꝛo lras ep̄s nisi rogatus non tribuat: sicut statutū est i synodo habita Rome. Unde Leo papa ait.

¶ Nisi eodē petente, nulli dimissorie littere p̄sententur.

Ep̄iscopus subiecto sibi sacerdoti vel alij clerico nisi ab ipso d postulatus e dimissorias non faciat: ne ouis quasi perdita aut errās inueniatur. Item ex concilio Carthaginensi. iiij. ¶ De eodem.

Clericū alienū (nisi concedente ei⁹ ep̄o f) nemo audeat vel retinere vel p̄mouere in ecclesia sibi credita.

¶ Clericoꝝ aūt g nomen etiā lectores t psalmiste et ostiarij retinēt. Item ex cōci. milevitano. ¶ In vna ecclesia ordinatus, in alia non suscipiatur.

Placuit vt quicunq; in vna ecclesia semel eligitur h, ab alia eccl̄a ad clericatū nō teneat. ¶ Distin. lxxiij.

Dualiter vero cōmēdatitia vel dimissoria seu formata ep̄la faciēda sit, videndum est. debēt nāq; litere greceinterponi in ea ep̄la, t nō sine causa. greca em̄ elementa literaꝝ numeros etiā exp̄imere, nullus q̄ vel tenuiter greci sermonis notitiā habet, ignoꝛat. Ne igit in faciendis ep̄lis canonicis (quas mos latinus formatas vocat) aliqua fraus falsitatis temere p̄sumeret, hoc a patrib⁹. cccxviij. nicene cōgregatis saluberrime iuētū est et p̄stitutū, vt formate ep̄le hāc calculationis seu supputationis habeāt rōnē, vt assumant in supputatione p̄ma greca elemēta p̄fis et filij t spūssancti, hoc est. π, υ, α. que elemēta octogenariū q̄dringentesimū et p̄mū significāt numeros. petri q̄z apli p̄ia lra. i. π. que numeruꝝ .lxxx. significat. ei⁹ q̄ scribit epi p̄ma lra: cui scribit sc̄a: accipiētis tertia lra: ciuitatis q̄z de qua scribit, q̄rta: et indictionis q̄cūq; est id tpis. i. qui fuerit nūer⁹ assumat: atq; ita his oibus grecis lr̄is q̄ (vt dixim⁹) numeros exp̄imūt, in vnū ductꝝ: vnā q̄cūq; collecta fuerit summā ep̄la teneat. hāc qui suscipit cū oi cautela reḡrat exp̄sse: addat p̄terea separatim in ep̄la etiā nonagenariū et nonū nūerū q̄ sm̄ greca elementa significat Amen.

¶ Exēplar forate epl̄e q̄ in nicena synodo a. cccxviij. p̄fib⁹

In noīe p̄r̄is (fcā est. w. et filij. v. et spūssancti. α. Ualterio spirēsis eccl̄e ego ego brocard⁹ sctē vuarmaciē. eccl̄e deuot⁹ greg⁹ xp̄i famul⁹ in deo sūme felicit atis btitudinē. Q ū sctā catholica eccl̄a p̄opta sit seq̄ documēta euāgelica q̄ dicūt. Qui recipit p̄phetā in noie .p̄phete, mercedē .p̄phete accipiet: t qui recipit iustū in noie iusti, mercedē iusti accipiet ꝛc. t aplus iubeat hospitalitatē sectari, et necessitatib⁹ virozū sc̄oꝝ cōicare: tñ pp eos q̄ cauteriatā hñt episcopi et sine ei⁹ licentia recipi non debet: ideo supponit hanc. lxxij. dist. in qua ostendit q; clerico non debet patere licentia sine literis dimissoꝛijs: ḡs ep̄s non debet dare nisi rogatus.

c ¶ Dimissorias. hic depisig. f. lxxij. distin. Dixerat supra magister dem cum sine cōmendatitijs literis sui epi nō esse recipiēdū. nūc ostendit q; episcopus non debet eas dare nisi instāter rogatus.

d ¶ Episcopus, ¶ Nisi ab ipso. scīz q̄ eas habere desiderat et postulat: sicut cuz quis transit in familiaz alterius: vt ff. de adopt. l.q. sic ꝛ. lxx. dist. ca.q.

e ¶ postulatus. Sunt em̄ quedam que nō cōcedūtur denisi cum instantia sui vt palliū. c. distinc. dā p̄sca. et apostoli. q.q.vj. post appellationē. bene accedit ad hoc q̄ qui p̄est, parissime debet cōmeatū dare. ff. de re mili. officium.

f ¶ Clericum. ¶ Ep̄o. sic C. de emanci. iubemus.

g ¶ Clericoꝝ autē. s. di. xxj. cleros. ergo et q̄ eos ꝛdebeat, icidit in canonem. xvij. qō. iij. si quis suadente.

h ¶ Placuit. ¶ Eligitur. ¶ Cōs Ar. ex electōe ius dicēt acḡri. ¶ q̄dā tñ dicūt Jrīū t exponūt di. semel. l. p̄fecte ita t xxj. q; affirmat⁹ sit: ar. vij. ex ē of. dele. l lr̄is. scīz. t ēt sī nōdū ē trāl: ibi Jolat⁹: vt est ar. ff. de intellidona. qui sanum. ḡs hoc Ualer. ¶ Ca: ca. l no Ualg. hic inti minatur tulatur. lxxij. dist. ne.

que in scholis nō legit: qz eas q̄ ibi ꝓtinent, in desuetudinē abierūt: nec mō locū hīt. ibi em̄ ꝓtinet quakr et ḡbus ifis vel grecis vel latinis formate debēt fieri: sed nūc nō sic fiūt: et iō qz in ea nulla vel modica vtilitas cōtinet, iō mēbranas occupare nō debet. xix. dist. fi romanorum.

Querit. Hec dis. diuidit i tres ptes: in quaꝝ prima ꝓbat magr q̄ clerici nō fūt ad ordines cōpellēdi. Secunda ibi: Sane. Tertia ibi: Ueram. Jo. de fan.

¶ Casus. Supra in plurib⁹ locis facta est mēto de pmotione clericoꝝ. Si qz clerici q̄dāꝝ nolūt ꝓmoueri: iō Gaz. annectit hāc lxxiij. distic. in qua ꝓbat an aliq̄s inuitus sit ꝓmouend⁹, & hoc ostendit, pceditꝰ ꝓbat q̄ clerici inuiti ꝓmoueri nō debēt per duo ꝓma. c. postea ꝓbat ꝓpriū: deinde solutiones dat. j. e. ſ. verum.

¶ Querit. hic depingitur. lxxiij. dist. in q̄ querit an dns iurē sit ordinādus. c. q̄ nō: nec sibi ꝓtinet in ḡbusdā. c. q̄ nō: sic de nolentib⁹ fiāt volentes. cum ḡnec aliq̄s vult ꝓmouere, nec necessitas vel vtilitas ecclie exigat: nō est cogendus: vt. j. e. c. j. ſ. q. ij. Si aut̄ necessitas ecclesie hoc exigit, cogit: in illud q̄s habet j. ea. c. iij. et iii. et. xxiij. qō. iij. dispicet. si aut̄ exigat vtilitas ecclie tunc dz cogi: inf id q̄s habet. j. e. c. vl-

† hec th distinctiō reprobari. j. e. epos. ꝛ extra de eta. et ḡli. ordi. dia dī pt oia hec referenda ad arbitriū iudicis. Preterea q̄s dices q̄ vtilitas sit ꝛ nō necessitas: tūc dico vtilitatē esse tm̄ cū ecclia idiget, ꝓmotione aliquoꝝ q̄ nolūt ꝓmoueri: et tm̄ aliq̄ sunt in eadem ecclia q̄ ꝓmoueri possunt: vt. j. e. c. vlt. Tūc autē dico necessitatē esse q̄n ecclia indiget ꝓmotione aliquotum: nec alij sunt in ecclia q̄ digne possint ꝓmoueri: vt. j. e. c. iij. Si vis distinguere fm di. h. ſ. ds sit ꝓmouēdus: dic q̄ ꝓmouēdus ad dignitatez cogit per subtractionē bñficiorū. Alij dicūt q̄ p attractionē eniaz corpis ad ordines: vt. j. j. q. vj. ca. vlti. viij. q. j. in scripturis. xxiij. q. iij. dilicet. si tm̄ sit sēp inuit⁹, nō cogitur. xx. q. iij. ꝓpo. j. e. ca. vbi. Iniuriis em̄ nō fūt dādi honores. ff. de decuri. l. ij. et fūt inuiti. ſ. vl. Sed ꝓmotis dantur ad ordines vel dignitates

Jo. decre. Illa ꝙris dicit ꝙ cogi pñt si vtilitas vel necessitas exigat p subtractionē officij ⁊ bñficij: ⁊ tunc dico vtilitatē esse eccl̃ie, cū ille ꝙ ꝓmoueri petit, vtilior est in officio ꝙm alter ꝙ iā est ꝓmot⁹: ⁊ vtile est ꝓlēs esse in eccl̃ia in eodē offō. ℨ Necessitas est cū iā ꝓmot⁹ nō sufficit: vel non ē aliqs ꝓmot⁹. B.

a ¶ Pūs. ¶ Cau⁹ Epūs nō ꝺz ꝓmouere aliquē iuitū vel reclamantē: qō si fecerit, a celebratiōe missaꝝ suspensus, annue penitēcie subiacebit.

a ¶ Qui inuituz. Aliq̄ indicio alio q̄m voce volūtatem ostendente.

b ¶ Aut reclamātē. voce vt signo. l. dist. si q̄s diacon⁹. q̄uis em̄ eēt inuit⁹: si nec voce nec aliq̄ indicio reclamaret ꝓsumeret volūtariꝰ. xiij. dist. si fu⁹. aut reclamantē signo ⁊ltē. nā et per signa ita apparet volūtas, sicut per vocē. ✝ xxvij. qō. v. nec solo. xx. q. ij. ca. j. ⁊. ij. Et sic no. differētiā inter iuitū et reclamātē: vt. ff. ō fer. vt. ꝺ. iuitū.

c ¶ Nō ꝓsumat. Nihilominꝰ deponetur. ℨ. ca. vbi.

Voluntas manifestatur signis ⁊ voce.

✝ Adde ex de spō. cū aps. Itē adde bal. in l. ℨ. uis. C. de ipu. et alijs sub. et gl. in. l. iuris ge tium. §. qō fere ff. de pact.

Ō Ēsta. ¶ Casus. Natalis epūs cū hꝫet archidiaconē suū exosum nolle honorare, q; ꝺicebat sibi ne vasa sacra parētib⁹ largiret: illū inuitū vno eodēq; tpe in sacerdotē ꝓmouit: ⁊ ab archidiaconatu remouit. Quod cū significare⁊ esset Greg. ⁊ cū deꝓhenderet q; hoc malo zelo factū fuisset: reꝓhēdit epm̄ dicēs q; sicut nēo ꝓelij ꝓmoueri iuuat, ita aliq̄s ab ordie nō ꝺz ejici sine culpa.

Indign⁹ minoribꝰ ad maiora nō promoueat.

h⁹ affertur ponunt T. ⁊ B. et nede. vel mo. relatū. ſz hoc ꝺicētū fortē verū i

ceat episcopus qui inuitum ordinare presumit.

Ō Pīscopus q̄ inuitū⁵ aut reclamātem⁵ ordinare ꝓsūpserit, annali pnie subdit⁹ missas facere non presumat⁶.

Item Gregorius in registro Natali epō, in primo libro.

¶ Nullus ꝓmoueat inuitus.

Ō Esta⁸ q̄ nobis cōcilij vr̄i cōfecta secretario⁹ direxistis: in qb⁹ archidiacon⁹ ho norat⁹ adducit: plena esse cognouim⁹ semie turgioū: cum vno eodēq; tpe vna persona⁶ nolēs ad sacerdotij ordinē ꝓuehi: q̄⁸ tāq̄ imerita a diacon⁹ offō remouea: ⁊ sicut in stū est vt nemo crescere ʰ ꝓpel lat inuit⁹, ita cēsendū puto ne q̄sq̄ insons ab ordinis sui ministerio deijciatur iniuste.

¶ Otra iueniꝫ i cōci. Cartha. ¶ Qui ab epūs suis ꝓmoueri cotenūt, a locis suis deijciant.

suis exosum nolē honorare, q; ꝺicebat sibi ne vasa sacra parētib⁹ largiret: illū inuitū vno eodēq; tpe in sacerdotē ꝓmouit: ⁊ ab archidiaconatu remouit. Quod cū significare⁊ esset Greg. ⁊ cū deꝓhenderet q; hoc malo zelo factū fuisset: reꝓhēdit epm̄ dicēs q; sicut nēo ꝓelij ꝓmoueri iuuat, ita aliq̄s ab ordie nō ꝺz ejici sine culpa.

b ¶ Hesta. hoc ca. et ca. honoratus. loquuntur de eadem materia: et idem est casus vtriusq;.

c ¶ Secretario. Aliter sumit. xxij. dist. non oportet.

d ¶ Persona. Arg. nō debere ꝓmoueri ad maiora qui minoribꝰ indignus iudicat: ar. xxij. q. j. miramur. ⁊ dist. xliij. nulli liceat. ff. de sepul. qui indignus. ⁊ cui interdictum pomeriū ꝛc. ff. de ser. expor. cui pacto. ff. de interdic. et releg. relegatorum. §. vlti.

e ¶ Que tanq̄. l. et illa. Ar. q; cōtraria allegās nō est audiendus. xiij. q. ij. q̄. prepositerū. de consec. dist. ij. reverā. xxij. q. vij. ca. ij. ex de appel. solicitudinem.

f ¶ Crescere. Arg. q; monachis vel canonicis inuitis districtior vita nō possit imponi: argu. xv. q. j. non est. ⁊ xx. q. iij. presens. Jo. xxij. q. j. integritas. B.

¶ Contra ¶ Casus. Hucusq; ꝓbauit q; aliqs nō sit ꝓmouēdus inuitus: mō vult ꝓbare Jrā p. iij. sequen. ca.

S Jā q. ¶ Cau⁹. Quesitū fuit in cōcil. cartha. quā pensā debeat pati cleric⁹ ā ꝓpē necessitatē eccl̃ie sue ad maiores ordi. recusat ascēdere. Et rñ. q; ꝺz remouere ab offō illū ordis a q̄ noluit recedere. Idē est cal⁹ seq. ca.

g ¶ Recedere. Nō q; amittat q̄s ordines inferiores si promoueat ad maiores: ſz ꝺz recedere q̄ ad executionē solēnem: q; non ita soleniter exequit q̄s inferiores ordines, vel recedit q̄ ad appellationē. Q̄ recedant a puore est ar. xxxvij. dist. q̄ de mēsa. xcij. ꝺi. in secta. Sed (vt ꝺicit Jrā) recedit q̄ ad onus, nō q̄ ad honorē. ar. opti. ff. ad muni. mancipe. Sed q̄d si se ꝺicit crimnosū, est ei credēdū? videt q; nō: q; mota iā sibi cōtrouersia hoc ꝺixit. ar. cre gu. eē ō testū. ℨ. eē q̄ ma. ac. pol. cū in tua. et. c. puenit. ſz ꝺic ei credendū. et ꝺe eta. et q̄l. q̄ris a nobis. Sūr si se ꝺicit insufficiētē, audiēdus est. ar. ſe. epoz. al⁹ si nō auditur ei⁹ excusatio potest appellar. C de appell. cuncta. et l. qui ad civilia.

Ō Pīscopoz. ¶ Cau⁹. Qui ꝺaz epi vel prelati ꝓponebāt clericos posteriores tpe vr ordine clericis pariꝰ: et ideo, ꝓhibitū fuit in ꝺc. Agatheñ. ne hoc decetero fieret, nisi in duobus casib⁹. ſ. si priot cōtēneret ordinari: vel nimis esset simpler. I qui bus casib⁹ ille minor ꝓponet quem epūs elegerit ꝓponēdum. Tel alr. Hoc ca. duas ꝺz partes. Prima loquit de promouendo: in quo casu minor, maiori vel posteriori priori non est ꝓponendus, nisi prior obedire cōtemnat. Secūda loquitur de archidiacono iam promoto: qui si est nimis simpler, habebit tantum nomen archidiaconatus: et alius quem epūs elegerit ꝓponendum, habebit administrationem. Secunda ibi: Sane.

k ¶ Episcopoz. Sic construe. Nullus epoz ꝓponat posteriorem priori: quātuis posterior sit de numero eoz ꝛc. Et not. ſm opinionem Hugo. q; prior debet semper eligi: et de priore (vt ꝺicit) sufficit ne malus existat, licet posterior melior sit: vt. ℨ. lxxv. distinct. ca. vlt. Alij ꝺicant semper meliorem preferendum, etiam si posterior sit. ar gu. xvj. dist. sexta synodus. ver. puma.

l ¶ Sane. Hanc literam intelligunt quidam de promouendo, ⁊ etiam totum capit. ⁊ ita assignantur duo casus in quibus posterior preferetur priori: scilicet cum renuit de priori promoueri: vel cum est simplicior. q̄s esse ꝺebeat in tali officio ad quod eligitur: ⁊ tunc lege, ille scilicet posterior, prior tenebit nomen loci sui, id est ꝺebiti sib ipsius: vel ꝺebiti administratione prioratus.

m ¶ Propter simpliciorem. vij. q. j. quia. ⁊. c. petisti. con tra. ℨ. ꝺist. xxxix. petrus. ⁊ ꝺist. xlvij. de petro.

n ¶ Et ordinationem. Jā est administrationem: ⁊ ꝺicit archi. scilz ꝺandi: et ita simplicitas impedit promoueri. ff. C. de ꝺum: ? sed nō ꝺeijcit iam promotum. Si vis intelligere ꝺo. ꝺe iam ꝓmoto, ꝺic ille ſz simpler, tenebit, id est habebit nup.

honorem et dignitatem: quia non remouebitur, sed dabitur ei coadiutor: et hoc est quod dicit, et ordinationem: id est administrationem teneat ille quem elegerit episcopus.

¶ Causa. Maximian⁹ episcop⁹ Syracusan⁹ ordinauit in ecclesia sancte Lucie Cosmam monachū in subdiaconū. Postea Jōnes fecit eū presbyterum: qui successor Maximiani fuit: et posuit eū in possessione que dicit Juliana: vbi erat loci qualitate et tristitia afflig̃eb̃at grauissimum vt vitam sibi penam existimaret: propter q̃ supplicauit pape vt pristino loco restitueretur. Scribit ergo papa Joanni successori Maximiani, quatenus eum in pristinū statum reducat nisi ista causa sit irata contra ipsum. Et si est alia causa culpe, precipit sibi vt eam sibi insinuando manifestet.

a ¶ Syracusana, que monachorū est, sicut et Cantuariensis. Et ita non est argū, hic q̃ monachus possit esse secularis ecclesie. licet enim possit esse prelat⁹: tamen non potest prebendam habere, que puniate est vilitatis. Hug. contra sentit: vt dixi viij. distinc. cap. ij. nona.

b ¶ Qualitate, mouens Arg. q̃ si quis trāsferat eccl̃ias de vna ecclesia in aliam ecclesiam, et deceptus est qualitate loci: dicit restituendus est. Et ita error qualitatis dissoluit matrimonium spirituale. ‡ et adde quod dixi. xxij. distinc. cap. Et ideo. Ut in autenti. vt cum de ap. cog. §. consideret. colla. viij.

c ¶ Subiectos nos, sic. xcv. di. esto. xxij. q. v. de forma. ¶ Decretum. ¶ Hec est tertia pars huius di. in qua soluit et dicit q̃ precise nō est quis cōpellendus ad aliquā dignitatem: hoc probat triplici⁹ auctoritate. Jo. de san. ¶ Causa. Soluit Gratianus predictā contrarietatem, dicens q̃ illud capi. gesta. intelligitur de his qui non

Quorundam ad nos relatione peruenit Cosmam qui ex monacho monasterij sancte Lucie, a decessore tuo venerāde memorie Maximiano in ecclesia Syracusana[a] subdiaconus est factus, atq; a te postea in possessione que iuliana vocatur, presbyter dicitur ordinatus: ita ut mia tristitia, et loci qualitate[b] vehementer afflictum, vt vitam sibi penam existimet, et cōtritionis sue fuge querat auxilium. Et ideo[c] quia tales erga subiectos nostros[d] debemus existere, quales nos si subiecti fuissemus, nostros vellemus esse prepositos: ‡ magne benignitatis est si eum in ecclesiam vbi subdiaconi functus est officio, sanctitas tua reducere, atq; illic studuerit cōstituere cardinalem: quod etiam facere (quantum arbitramur) debes, si nihil est quod iuste contra eum animum tuum exasperet. Si vero aliqua culpa est, suis nobis epistolis hoc vestra fraternitas (vt scire possimus) insinuet.

Verum illud Grego. de his intelligēdum est qui non causa necessitatis, sed causa ingratitudinis callide ab episcopis suis promoueri querunt. Illud autem Carthaginensis concilij de his intelligitur, qui nolunt obtemperare episcopis suis propter necessitatem ecclesie volentibus eos ad altiora promouere.

Hanc distinctionē et decreto Simplicij pape quilibet cōtorbare valet: qui scribēs Joāni archiepiscopo Rauennati ait inter cetera.

¶ Non est aliquis inuitus ad episcopatū pertrahendus.

Vbi ista didicisti que in epīscopum et fratrem nostrum Gregorium non dilectione, sed inuidia perpetrasti? quem inexcusabili violentia pertrahi a te passus es atq; vexari, vt ei tantum honorem[e] non per animi tranquillitatem, sed per amentiam (sicut dictum est) irrogares? Neq; enim talia potuissent fieri sanitate consilij. Volumus exaggerare quod gestum est, ne cogamur iudicare quod dignum est. Nam priuilegium dignitatis meretur amittere qui permissa sibi abutitur potestate. ‡ Denunciamus autem q̃ si post hoc tale aliquid presumpseris, et aliquem talē seu epm̃, vel p̃sbyterū, vel diaconē inuitū[f] facere posse cre-

¶ Et hanc distinctionem probat seq. cap.

Vbi ista. ¶ Causa. Joannes epūs Rauennas consecrauit quendam Gregorium inuitū in episcopum: de quo cōquestus est pape. Quare papa scribit archiepō et redarguit eum super hoc: et si decetero talia fecerit punibit eum ordinatione Rauennatis et Emilien. ecclesie. Nam priuilegium meretur amittere tē.

e ¶ honorē. hic patet q̃ ly quis coactus ordinet, tñ recipit ordinē. ar. j. qō. j. qō quidam. et xlv. dis. de iudeis. Sz si absoluta eēt coactio, tūc nullus reciperet ordinē: vt eē de bapt. malorum. Sz numquid ille q̃ cōditionali coactiōe ordinat⁹ est tenet cōtinere? videt q̃ sic: vt. xlv. di. de iudeis. Item q̃ coacta voluntas est voluntas: vt. xv. q. j. merito. maxime sm illos qui dicūt q̃ ordini sit votum annexum: vt. xxvij. dist. diacon⁹. lxxx. iiij. dis. cuz ꝓterito. Dicunt q̃dā ‡ q̃ talis teneat cōtinere et ly nō debeat q̃s cogi ad recipiendū ordinē: tñ receptū cogit seruare. Sz de bap. hoc non credo vbi met⁹ talis est q̃ cadit in q̃stantē virū: vt eē q̃ō me. cā. ꝓlatum. c. cū dilectus. ¶ Tēcio. i. l. q̃ sine. ff de neg. gest. et i. l. in aliquo habere priuilegium clericis tamen vult vti eo, potest: sed tunc continere tenetur. Secus autē in baptismo: q̃ illud est sacramentum salutis et necessitatis: ideo illud cogitur retinere: vt in ca. de iudeis.

f ¶ Inuitum. j. xxiij. questione. iij. displicet tibi. contra j. j. q̃. vj. sicut is. contra. et j. j. vij. qōne. j. scias. ‡ C. de epīscopis et cleri. si quem̃. contra. Sed dico q̃ semper ab initio debet esse inuitus: vt dixi. j. viij. qōne. j. in scripturis. Joannes.

Ordinatus coactus ordinet, an ordinez recipiat et ptiere debeat.

‡ vt Z. de hō sanctis no. Sot. et Ray. in suis sūmis: vt dixi. S. xlv. dis. de deis. ibi videas. ordinē: tñ receptū et no. cē cogi ꝑ seruare. de bap. mato. ree. §. vlti.

‡ Ubi

HOnoratus. ¶ Casus. Archidiaconus honoratus contradicebat epō natali ne sacra vasa consanguineis daret: propter quod vt eum callide degradaret, volebat ipsum inuitum compellere ad sacerdotium: quod anteces. Grego. prohibuit sibi per scripta ad supplicationem dicti archidiaconi: ipse vero contēnens eius prohibitionem, z etiaz Greg. honoratum inuitum in sacerdotem ordinauit, et ab archidia. eum ejiciens, aliuz loco eius substituit qui suis moribus obtēperaret: ppter qō honoratus conquestus est Greg. qui cū sepe citasset natalem vt romā veniret, et ipse semp contempneret, cōmisit antonio subdiacono vt pergens in saloniam moneat episcopū natalē q̄tenus hono. in archidia. restituat: quod si facere contempserit, authoritate aplica primo ei vsum pallij auferat: et si adhuc contumax fuerit, communione corporis z sanguinis christi priuetur.

a ¶ Salonitane. J. xciij. di. mirar⁹.

b ¶ Sed causa ingratitudinis. Qui aliuz propter odiū vl ingratitudinem nominat ad dignitatē, tenetur ei ad omne damnum qō ei inde accidit. C. si ppter inimicitias creatio facta fit. l. j. lib. x.

c ¶ honorē. Nā dicit lex q̄ ex quo quis promouet ad maiorē dignitatē, amittit priorem. C. de primice. l. j. lib. xij. Et est ar. ff. ad muni. l. municeps.

d ¶ Consc⁹. Ar. q̄ q̄ vocat⁹ nō venit, hoc ipso videtur diffidere de causa. xj. q. j. xpianis. iij. q. ix. decernimus.

e ¶ Tot scriptis. Arg. hic q̄ nemo puniendus est pro prima contumacia. xciij. distin. ca. vlti. et. lxxxiij. distin. ca. j. sed fieri debet prout canon dicit. xxiij. q. iij. forte. quod non est verum: vt dixi. iiij. queſt. v. quisquis.

f In glo. sed obijcit. ibi videas qd̄ qō sequetur, ¶ In hoc cōueniunt T. hug. z Jaco. q̄ puniri debet in expensis citatus si in prima citatione non veniat: licet ius ei concedat tria in citationem: vt. xxiij. qō. iij. de illicita. et. C. quomodo et quando iu. auc. qui semel. Nec dicatur ante ea tertia ad excommunicationē vel missionem in possessionem: puniri tamen debet in expensis si in prima citatione non venit. ff. si quis ius dicenti nō ob. l. vna. et ita in publico comentu reiponderunt Ja. T. et h. Et est arg. contra h. sententiam quam no. iij. q. j. in summa. Jta si post contumaciaz infamia adesset, non reuereret ecclesiasticā dignitatem. C. de dig. l. ij. lib. xij. ¶ De excel. prela. inter.

f ¶ Cōtradices. Attende archiep̄z subdito excōmunicari posse: et eiusdem censure simultudine posse deponi illius authoritate persone a q̄ fuit destinatus: vt. ij. q. vj. si epūs. Bar.

g ¶ Adhuc. Ar. q̄ crescente contumacia dz crescere pena. ff. de inter. et relegatoū. Et iste ordo est seruā-dus cū aliquis pro-mulḡ. p contumacia, ordine post admonitionē fulpendat: deinde excōicet: tertio deponat: quarto curie tradat. vt. xxiij. q. iij. forte. in fin. et lxxxiij. dist. quoniam. Si p crimine dō punit, nunc primo deponit: postea excōmunicat: vt lxxxj. dist. dicti. et de iudi. cuz non ab homine.

h ¶ Priuabis. Priuatiū esse ostendes, nam eo ipso q̄ cōtumax erat, priuatus erat. vt prima bis quo ad hoc vt posset vitari ab aliis in sacramētis.

¶ Adhibēda est.

¶ Casus. Supra in ep̄ote necessitatis nolens promoueri sit puniend⁹. Hic no docet Gla. si est vtilis ecclesie, z nō vult promoueri, qualiter procedat ep̄s in hoc obediat. Dicit em̄ q̄ minores pantalonis sunt promouendi, vt contemnens promoueri doleat minores sibi esse prelatos in ordine et prebenda: et sic de nolente fiat volens.

¶ Onsuluit. ¶ Casus. Victor epūs consuluit Belasiū q̄d esset sibi faciendū cū diaconi sui, p vtilitate z necessitate eccl̄ie, promoueri in sacerdotes contemnant: qui

¶ Onsuluit dilectio tua de suorū promotione clericorū: perhibes q̄ diaconi ad pbyteriū gradū q̄ ecclesiā tuā z nūc ego indignatione perq̄rere: sed sui suozūz actuū conscius, personā sua ad iudiciū postposuit destinare. vnde experientiā tuā psentis pcepti auctoritate durim⁹ fulciēdā, vt si nus veniēs in saloniā, Natalē fratrē nostrū et coep̄m, saltem tot scriptis admonitū studeas adhortari: vt supra memoratū archidiaconē in statu suo suscipiat. ¶ Si facere hoc cōtumaciter (vt cōsueuit) forte distulerit: vsum ei pallij q̄ ab hac sede cōcessus sibi fuerat ex authoritate sedis aplice contradices: quē si etiā in eadē pertinacia amisso pallio adhuc perseuerare perspexer, dūici corporis et sanguinis eundē antistitem participatione priuabis.

¶ Adhibēda est etiā disciplina qua nolētes promoueri ad sacros ordines, ad obediendum epīs puocent. In minoub⁹ si quidē ordinib⁹ pstituti, paulatim per singulos grad⁹ sunt promouēdi: vt alij cōtēnētes suis obedire episcopis, doleant sibi illos esse prelatos quos habebant subiectos.

¶ ñ Gela. scribit Victori epō.

¶ Cum maiores ordinari cōtempserint, de minoub⁹ pnotandum ordinibus.

¶ Onsuluit dilectio tua de suorū promotione clericorū: perhibes q̄ diaconi ad pbyteriū gradū q̄ ecclesiā tuā z nūc ego indignatione perq̄rere: sed sui suozūz actuū conscius, personā sua ad iudiciū postposuit destinare. vnde experientiā tuā psentis pcepti authoritate durim⁹ fulciēdā, vt si nus veniēs in saloniā, Natalē fratrē nostrū et coep̄m, saltem tot scriptis admonitū studeas adhortari: vt supra memoratū archidiaconē in statu suo suscipiat. ¶ Si facere hoc cōtumaciter (vt cōsueuit) forte distulerit: vsum ei pallij q̄ ab hac sede cōcessus sibi fuerat ex authoritate sedis aplice contradices: quē si etiā in eadē pertinacia amisso pallio adhuc perseuerare perspexer, dūici corporis et sanguinis eundē antistitem participatione priuabis.

¶ Adhibēda est etiā disciplina qua nolētes promoueri ad sacros ordines, ad obediendum epīs puocent. In minoub⁹ si quidē ordinib⁹ pstituti, paulatim per singulos grad⁹ sunt promouēdi: vt alij cōtēnētes suis obedire episcopis, doleant sibi illos esse prelatos quos habebant subiectos.

¶ ñ Gela. scribit Victori epō.

¶ Cum maiores ordinari cōtempserint, de minoub⁹ pnotandum ordinibus.

¶ Onsuluit dilectio tua de suorū promotione clericorū: perhibes q̄ diaconi ad pbyteriū gradū q̄ ecclesiā tuā z nūc ego indignatione perq̄rere: sed sui suozūz actuū conscius, personā sua ad iudiciū postposuit destinare. vnde experientiā tuā psentis pcepti authoritate durim⁹ fulciēdā, vt si nus veniēs in saloniā, Natalē fratrē nostrū et coep̄m, saltem tot scriptis admonitū studeas adhortari: vt supra memoratū archidiaconē in statu suo suscipiat. ¶ Si facere hoc cōtumaciter (vt cōsueuit) forte distulerit: vsum ei pallij q̄ ab hac sede cōcessus sibi fuerat ex authoritate sedis aplice contradices: quē si etiā in eadē pertinacia amisso pallio adhuc perseuerare perspexer, dūici corporis et sanguinis eundē antistitem participatione priuabis.

¶ Adhibēda est etiā disciplina qua nolētes promoueri ad sacros ordines, ad obediendum epīs puocent. In minoub⁹ si quidē ordinib⁹ pstituti, paulatim per singulos grad⁹ sunt promouēdi: vt alij cōtēnētes suis obedire episcopis, doleant sibi illos esse prelatos quos habebant subiectos.

¶ ñ Gela. scribit Victori epō.

¶ Cum maiores ordinari cōtempserint, de minoub⁹ pnotandum ordinibus.

respondet dicens q̄ inuiti cōpellendi nō sunt: sed debet acolythos et subdiaconos (si digni sunt) in presbyteros ordinare, eis matora beneficia assignando: vt hac ratione constricti et honorem querant et questum.

a ¶ Indigere. Hoc verbum temperat h.ita q̄ sonat in vtilitatem, non in necessitatem. Dicitur enim quis indigere eo qd̄ bonū ꝛ vtile est sibi habere. si eñ necessitas esset, appellere per subtractionem beneficij vel officij. ff. e.c.iij. ꝛ iiij. et. v. lx sit arg. cōtra. ff. ea. epoti. et de eta. et qualit. queris. sim quā potes soluere canones istos. illa tñ loquit de his q̄ habent plura beneficia, prout ipsa ibi dicit: et qd̄ ibi dicit priuabis, dic partes stipendioū: nō oibus. Jo. quicquic dicatur. illi de cre. queris. ſ. habis. Bar.

b ¶ Cōmoda. nā et hortatione pre-miorū ꝛc. ff. de iust. et iu. l. j. et. xxiij. q. iij. ca. vlti. Jo.

c ¶ Propēsius. Sed quomō hoc procedet vbi prebende oēs equales sunt: Potest dici q̄ decurritur prebende eorum. Vel dic consequantur spe, non re.

c ¶ Propēsius. Est hic arg. de iure cōi nō plus pbros q̄ diacones de oblationibus et decimis debere habere: arg. xxiij. di. preter hoc. quod verum est: sed de specialitate quandoq; aliter fit. j. q. ij. ca. vlti.

d ¶ Ut hac. Hic vt, cōsecutiuū est. j. q. j. quisquis. si eñ esset causatiuū, simonia cōmitteret qui propter questum deo seruiret. deo eñ propter deū seruiendū est principaliter: vt. viij. q. j. sunt in eccla. ꝛ. j. q. j. nō est. ꝛ si esset causatiuū, videret eos imitare ad inuidiā dū alijs. Ite arg. bificij sicut priuilegiū q̄nq; cōcedit alicui odio alterius.

e ¶ Ratione. Itaue enim videt q̄ plus detur socio q̄ sibi etiā fratri. C. de bo. que lib. cū opz. j. fñ. nec de eadē societate dz vnus plus q̄ alius consequi. ff. pro socio. verum. ſ. si cū tres. nec est alicui conferendū vnde alij seruiturus. ſ.

a ¶ More apostolorum. Qui inunxerūt Jacobum.ꝫ. lxvj.distin.post.
b ¶ Et Moysi. Qui inunxit Aaron ꝛ filios eius.ꝫ.xxj. distinctione.ꝫ.j.
c ¶ Sanctificatio.i.omnis unctio sanctificās et efficax est⁹ a spiritu sctō.

Hꝫa cō ferē in coll'one sacri. ꝫ .i.hꝫ esse cōstans ꝛ efficax a spū sācto.sicut iustificat eīn gra ꝫa ꝫ ꝫ spū sctō est nec talis ef fect⁹.i. aliqđ in se aliqđ nisi vnc.

Et sic ptz q⁹ in collatione sacramēti confertur gratia: ꝛ illa gr̄a inuisibiliter operatur.j.q.j. multi. et si sacrm aliquod cōferē dicat virtutē p̄iozē: vt de cōse.di.v.nouissime. ꝛ augē in eo gr̄a.de cōse.dis. iij. nō ex quo. Sz si sacramentū confertur indigno, totum sacramentum recipit, et illud resignificat ad sui maliuscationem sed nō recipit remissionis sacramēti. Hec maiōr esse teria optime tractatur ex de sacramēto cum venisset, a spiritu sctō ita christma est sacramentū: qō conquia q⁹ credo.sic et aqua.j. q.j. derrahe.et casti multi.

¶ Tēpus. ¶ Hec est a spi ritu san cto, ꝫ.

¶ Christman. ꝛ ita christma est sacramentū: qō conquia q⁹ credo.sic et aqua.j. q.j. derrahe.et casti multi.

¶ Tēpus. ¶ Hec est a spi ritu san cto, ꝫ.

¶ Tēpus. ¶ Hec est scđa pars distinctionis in qua dicitur q⁹ ecclesia epālis vltra tres menses vacare nō debet: ꝛ postq̄ electus fuerit, vsqz ad alios tres menses consecrat: interim eccl'a per economū gubernat. ꝛ hoc phat per ca. seq. Jo. de san.

¶ Casus. Supra dictum est qua die et qua hora debet episcopus consecrari: nūc autem dicit infra qō tempus a tempore electionis ꝛ confirmationis debeat consecrari. Et dicit Stratianus q⁹ infra tres menses, nisi propter necessitatem differatur.

Quoniam. ¶ Casus. Duo dicuntur in hoc ca. Primum est q⁹ nullus archiepiscop⁹ differat ordinationes episcoꝓ vltra tres menses: nisi necessitas compulerit amplius protelari. Secundum est q⁹ redditus viduate ecclesie debēt esse in potestate economi donec episcopus eligatur et confirmetur.

e ¶ Tres. Usqz ad tres mēses fit electio. l. di. postq̄. et vsqz ad alios tres mēses cōsecratio: vt hic ꝫ. ꝛ. c. di. qm.

Electio ꝫ fieri ītra tres mēses:

f ¶ Necessitas. Propter quā quandoꝫ posset differri per totam vitā electi, maxime cōfirmati: vt si vitietur in corpore: arg. eē de elec. cum in cunctis. Iꝫ sit argu. contra extra de eta. ꝛ qualī. c.j. vel si non reperiret idoneus in ecclesia nisi in minoribus ordinibus: vt.j. vij. q.j. constitutum. ꝫ. dist. lxj. ossius. ꝛ xvij. dis, de syracusane.

g ¶ Epoz. Uel metropolitanoz vel electoz, q̄ epi sunt destinatiōe, ꝫtra vtrosqz eīn pena est statuta. c. di. qm.

h ¶ Apud economum. De hac materia dixi.j.xij.qē ne.ij.illud.

¶ Ceterorum. ¶ Hec est tertia pars huius distinctionis in qua dicitur q⁹ ordinationes clericorum non debent fieri nisi congruo tempore. Joannes de san.

¶ Casus. Supra dictuꝫ est quotpe ordinent epi: nunc vo docet Hza. quotpe ceteri debeant ordinari. Et dicit q⁹ certis tpib⁹ certis ꝛ diebꝰ maxime sacerdotū et leuitarū fieri debēt: vespera videlz sabbati: vel mane dici dominice continuato ieiunio.

Unde zepherinus papa scribit omnibus episcopis.

¶ Ordinationes pbroꝝ ꝛ leuitarū qua hora fieri debeāt.

Ordinationes pbroꝝ leuitarūqꝫ tpe congruo multis cōsā astātib⁹ soleniter agite: et probabiles ac doctos viros ad hoc opus prouehite: vt de eoꝝ societate ꝛ adiumēto plurimum gaudeatis.

Ite Leo epūs Dioscoro Alexandrino episcopo.

¶ Presbyteri ꝛ leuite quo hora ordinandi sunt.

Quod a patrib⁹ nostris ppēsioni cura nouim⁹ esse seruatū, a nobis quoqz volumus custoditi: vt nō passim dieb⁹ oibus sacerdotalis vel leuitica ordinatio celebretur: sed post diē sabbati eiusdē nocti.

¶ Casus. Supra dictum est qua die et qua hora debet episcopus consecrari: nūc autem dicit infra qō tempus a tempore electionis ꝛ confirmationis debeat consecrari. Et dicit Stratianus q⁹ infra tres menses, nisi propter necessitatem differatur.

Quoniam. ¶ Casus. Duo dicuntur in hoc ca. Primum est q⁹ nullus archiepiscop⁹ differat ordinationes episcoꝓ vltra tres menses: nisi necessitas compulerit amplius protelari. Secundum est q⁹ redditus viduate ecclesie debēt esse in potestate economi donec episcopus eligatur et confirmetur.

e ¶ Tres. Usqz ad tres mēses fit electio. l. di. postq̄. et vsqz ad alios tres mēses cōsecratio: vt hic ꝫ. ꝛ. c. di. qm.

Electio ꝫ fieri ītra tres mēses:

f ¶ Necessitas. Propter quā quandoꝫ posset differri per totam vitā electi, maxime cōfirmati: vt si vitietur in corpore: arg. eē de elec. cum in cunctis. Iꝫ sit argu. contra extra de eta. ꝛ qualī. c.j. vel si non reperiret idoneus in ecclesia nisi in minoribus ordinibus: vt.j. vij. q.j. constitutum. ꝫ. dist. lxj. ossius. ꝛ xvij. dis, de syracusane.

g ¶ Epoz. Uel metropolitanoz vel electoz, q̄ epi sunt destinatiōe, ꝫtra vtrosqz eīn pena est statuta. c. di. qm.

¶ Casus. Supra dictuꝫ est quotpe ordinent epi: nunc vo docet Hza. quotpe ceteri debeant ordinari. Et dicit q⁹ certis tpib⁹ certis ꝛ diebꝰ maxime sacerdotū et leuitarū fieri debēt: vespera videlz sabbati: vel mane dici dominice continuato ieiunio.

Unde zepherinus papa scribit omnibus episcopis.

¶ Ordinationes pbroꝝ ꝛ leuitarū qua hora fieri debeāt.

Ordinationes pbroꝝ leuitarūqꝫ tpe congruo multis cōsā astātib⁹ soleniter agite: et probabiles ac doctos viros ad hoc opus prouehite: vt de eoꝝ societate ꝛ adiumēto plurimum gaudeatis.

Ite Leo epūs Dioscoro Alexandrino episcopo.

¶ Presbyteri ꝛ leuite quo hora ordinandi sunt.

Quod a patrib⁹ nostris ppēsioni cura nouim⁹ esse seruatū, a nobis quoqz volumus custoditi: vt nō passim dieb⁹ oibus sacerdotalis vel leuitica ordinatio celebretur: sed post diē sabbati eiusdē nocti.

¶ Casus. Quesiuit Dioscorus ꝫ Alexādrinus pīarcha a Leone vtrū indifferenter oībus diebus sacri ordines possint vel debent conferri. Et rñ. q⁹ non: sed tm̄ post diem sabbati, ꝛ post exactam noctis que lucescit in prima sabbati, vel in dnica in media mane continuato ieiunio sabbati vsqz ad diem dnicam: cui in quibus. i. intra que tpa ieiunia et a ieiunantibus debet fieri consecratio. Sic videt Beneuen. ꝛ etiam mihi casus ponendus: licet nō seruetur de consuetudine.

¶ Sabbati. Quidam intelligunt hoc ca. de sabbato paschali: vt si quis tunc velit conferre ordines, debeat eis eos conferre in occasum solis: quia missa tunc nō est cantanda nisi die illa finita: ꝫ vt.j. de consecra. distin.iij. sabbato. qō ptz ex eo qō ꝺr tunc, Deus qui hanc sacratissimam noctē. ꝟ. dicit q⁹ oēs ordines sunt cōferēdi die dnico. Et dicit q⁹ vespera precedētis noctis trahit ad diem sequentem: ꝫ vt sine de vespere in sabbato, sine de mane in dnico conferant, semp in die dnico videant conferri. sed certe sm̄ hoc nō est necessaria continuatio ieiunii. et in.l. preterea oia iura dicunt q⁹ tantū in sabbato conferendi sunt ordines: vt extra eo.ca.iij, Alij dicūt q⁹ oēs ordines nu-

sabbato conferunt: ⁊ dicunt q̄ mane dñice diei potius trahitur ad vesperā precedentem, q̄s vespera ad mane. Et ita siue conferantur vespere in sabbato, siue in mane sequenti, semper fictione canonica conferuntur sabbato: ⁊ fm hoc de iure debet continuari ieiunium. Inno cētius aūt non determinat an mane trahatur ad vesperam precedētem, an vespere ad mane. de temp. ordi. literas. consuetudo tñ hꝫ q̄ tantum circa horam nonā sabbati fiunt ordinationes. fm d. exponitur post diē sabbati. post finitum diem sabbati. Alij exponunt post diē sabbati. i. post inceptum diem sabbati. Jo. Certe d. opinio vera videtur: ⁊ male reprehendit de cōtinuatione ieiunij: quia iam incepta est dies dominica: ⁊ ideo est necessarium ieiunij: non seruetur de consuetudine: nisi velis dicere q̄ hec capi. sint abrogata per decret. ēt co. ti. c. ij. B. In cōsecratione aūt episcopi non est necessaria continuatio ieiunij cum tñ die dominico consecretur: ⁊ in mane d̄uber intelligat ieiun⁹. vt ēt. e. literas. sed hꝫ quis posset ordinare aliquem in sacerdotem in sabbato, et in mane in ēpm: dem conferre in mane cui vnum cōtulerat in sabbato. ex eo. literas. Sz nunquid dñico die in mane pōt q̄s ordinari in sacerdotē: ⁊ eodem die hora tertia in ēpm? d. dicit q̄ sic: q̄ nusq̄ inuenitur prohibitum.

¶ Quare die dñico sacerdotū ordinationes celebrentur.

QUod die[g] dñico ordinationes sacerdotū[b] celebrent: nō tm̄ ex cōsuetudine, sed etiā ex aplica nouimus venire doctrina: scriptura manifestante q̄z cum aplūs Paulū et Barnabā ex spūssancti precepto ad euāgeliū gētib⁹ mitterēt p̄dicā dū, ieunātes ⁊ orantes ipositis eis manib⁹: vt intelligam⁹ quāta ⁊ dātū ⁊ accipientū deuotione curandū sit ne rāte benedictionis sacramētū negligēter videat impletū. et ideo pie ⁊ laudabil⁹ aplicis morē gesseris institutis, si hāc ordinandorū sacerdotū formā per ecclesias quibus dñs prēesse voluit, etiam ipse seruueris: vt his qui consecrandi sunt, ieiunis ⁊ a ieiunantib⁹ sacra benedictio ꝓferat: q̄d eiusdem[c] obseruantie erit, si mane ipso die dñico continuato[d] ieiunio[e] sabbati ordinatio celebretur: a quo rēpore precedēt̄ nocte initia non recedūt: quod ad diē resurrectionis (sicut in Pascha dñi declarat[f]) pertinere non dubium est. ¶ Idem.

¶ Quare die dñico sacerdotū ordinationes celebrentur.

QUod die[g] dñico ordinationes sacerdotū[b] celebrent: nō tm̄ ex cōsuetudine, sed etiā ex aplica nouimus venire doctrina: scriptura manifestante q̄z cum aplūs Paulū et Barnabā ex spūssancti precepto ad euāgeliū gētib⁹ mitterēt p̄dicā dū, ieunātes ⁊ orantes ipositis eis manib⁹: vt intelligam⁹ quāta ⁊ dātū ⁊ accipientū deuotione curandū sit ne rāte benedictionis sacramētū negligēter videat impletū. et ideo pie ⁊ laudabil⁹ aplicis morē gesseris institutis, si hāc ordinandorū sacerdotū formā per ecclesias quibus dñs prēesse voluit, etiam ipse seruueris: vt his qui consecrandi sunt, nunc̄ benedictio nisi in die dñice resurrectiōis tribuatur: cui a vespere sabbati initiū cōstat ascribi: ꝓ q̄ tantis diuinarū dispensationū mysterijs cōsecrata est, vt q̄cquid[i] a dño est insigne cōstitutū, in huius diei dignitate sit gestum. Jn hac die mundus sumpsit exordium. Jn hac per resurrectionem, ⁊ mors interitū ⁊ vita accepit principiū. Ex ordine romano. ¶ De eodem. Palea.

QUando ⁊ vbi libitū fuerit vsq̄z ad subdiaconatus officiū ordinant clerici: diacōno ⁊ presbyteri nunc̄ nisi in publica ordinatione.

Item Celasius oibus epis.

¶ De rēporib⁹ ordinationis.

ORdinationes pbrōrū et diaconorum nisi certis temporibus et diebus exerceri non debent: id est quarti[k] mensis ieiunio, et septimi[l] et decimi[m], sed etiam quadragesimalis[n] initij ac mediane[o] aplica ⁊c. Nā Paul⁹ ⁊ Barnabas epi fuerūt: vñ p cozū exēplū m̄hil pbāt nisi de epis. ⁊ qō dicit cui initiū ⁊c. dic nihil facere ad rem: sz dicit inciderē: immo ascribitur ei fictione canonis, non in veritate.

h ¶ Sacerdotū. i. epoz. sic non erit p hāc.

i ¶ Ut q̄cquid. xvj. q. j. c. vl. de cōse. dist. iiij. queris.

¶ Ordinationes. ¶ Casus. Duo dicunt in hoc ca. Primū est q̄ ordinationes sacerdotū, diaconoz ⁊ subdiaconoz non sunt faciēde nisi in ser rēporib⁹ anni: sez in quatuor rēporib⁹, ⁊ in sabbato ante dñicā de passione domini, ⁊ sabbato sancto. Secūdum est q̄ null⁹ episcopus debet preferre posteriorem priori.

k ¶ Quarti. i. Junij. hoc semper in septimana p̄tecostes occurrit: ⁊ loquitur fm antiquā cōputationē latinorum, qui incipiebant annum a Martio.

l ¶ Et septimi. Jd est septembris.

m ¶ Decimi. Jd est decembris.

n ¶ Quadragesimal'. i. ꝓma septimana q̄dragesime.

o ¶ Mediane. in qua cantatur, Sitientes. que precedit dominicam de passione.

Jsta ē figura tributorum q̄s est p̄z: vt cu d: ethiops est alb⁹ ꝓp dē res q̄s habet albos. Nec ēt dñs steterit, siue fuit i vētre per tres dies ⁊ noctes nisi sic loqndo. nā ⁊ als to tū ponitur pro parte: vt j. dist. Scire. i. motū non est aliud a suis ptibus: vt not. ixj. dis. nullius. fm Jo. ō f. Conc. i. l. mote romano. ff. de fer. B. in l. aut fcta. ¶. rēp⁹. ff. ad syl. Arg. ad hoc. xcv. dis. c. olim. Jo. ō f.

Ann⁹ a martio q̄nq̄ incepit.

a ¶ Seu presbyterū. De hoc dixi. ℈. lxviij. dis. eorum viij. q. j. licet ergo.

Ordinatus pot alijs p̄ferri.

b ¶ Preferre. Ecce hic habes q̄ potest ordinati preferuntur alijs, vt in habendis honoribus, et in alijs: vt xvij. distinctio. ℈. hinc. et extra de maio. et obedien. c. j. et lxxiij. di. epi. et coporum. etiā licet posteriores sint meliores: non obstat. xxij. q. ij. sicut. viij. q. j. licet. vt ibi notatur: licz sit argumentum cōtra. ℈. dist. xvj. sexta. ver. prima. Joannes. Hodie sufficit si electus a maiori parte capituli sit bonus. vt ex de elect. cum nobis. B.

Quibus tēporib⁹. ¶ Hec dist. diuidit in tres partes: in quarum prima dicitur quādo debent fieri ieunia quatuor temporum: et hoc probat per sex auctoritates. secundū. c. in ſi. non tenet: neq̄ prima pars tertij ca. tenet: sed secunda pars tenet ſm Joan. de fan. Scōa ibi: primū. Tertia ibi: Nō autem. Joan. de fan.

¶ Cūuo. Supra facta est mentio de quatuor tēporib⁹: et ideo Gra. suppo nit distinctionem, lxxvj. in qua primo ostēdit qñ quatuor tempora sunt celebranda: z vnde originem habuerunt. Addit etiā q̄ inter pascha et pentecosten non sunt ieunia indicenda: nec genua flectenda.

c. ¶ Quibus temporib⁹. In hac dist. lxxvj. agit magister de temporib⁹ ieuniorum. Ostendit etiam diuersas origines eorū. Postea ponit differētiam inter nos et hebreos in computatione mensium. ‡ Ostendit etiam q̄ non sit ieiunandum a pascha dñi vsq̄ ad pentecosten: nec esse flectenda genua. ‡

‡ vt ℈. e. ieiuniū. ‡ vt ℈. e. scire. et ca. seq.

Ianuum. ¶ Cāsus. Quesiuit Benedictus epūs a Calixto quotiens quatuor tempora essent in anno celebranda: qui respondit dicens q̄ hactenus ter celebrata fuerunt: sed melius est vt quater in anno celebretur solenne ieiunium: ad instar quatuor temporum hebdomade et sabbati ieiunio circa vesperas ipsas ordinationes nouerint celebrandas: nec cuiuslibet vtilitatis causa, seu presbyterum[a], seu diaconē his preferre[b] audeāt q̄ ante ipsos fuerint ordinati.

¶ Distinctio. lxxvj.

Quib⁹ tēporib⁹ ieiunia celebrāda sint, Calixtus papa determiat scribēs Benedicto epō.

¶ Quibus temporibus ieiunia celebrentur.

Ieiunium q̄ ter in anno apud nos celebrare didicisti, cōuenienter nūc q̄ quatuor tēpora fieri decernimus: vt sicut annus per quatuor volutur[d] tēpora, sic z nos quaternū solēne agam⁹ ieiunium per quatuor anni tēpora.

I tē ex oci. Magū. De eodē.

Constituimus[e] vt quatuor tēpora anni ab oibus hoib⁹ cōmuni ieiunio obseruent. i. in martio hebdomada prima, in Junio secunda, in Septēbri tertia, in Decēbri q̄rta. I tem ex cōcil. Saleguste habito. ¶ Decodem.

Oe ieiunio aūt quatuor tēpor̄ hāc certitudinē statuim⁹, vt si calēde Martij[f] q̄rta feria siue ante ea euenerit, eadē hebdomada ieiunium celebret. Si autē calēde Martij in quintā feriam aut in sextam aut in sabbatū distendātur, in sequentē hebdomadam ieiunū differat. ¶ Sili quoq; modo si calende iunij[g] in q̄rta feria aut ante euenerint, in subsequēti hebdomada ieiunū celebret: z si in quinta aut in sexta feria aut in sabbato p̄tigerit, ieiunū, in tertiā hebdomadā reseruet. ¶ Et hoc sciēdū[h] est q̄ si quando ieiunū mensis iunij in vigilia pentecostes secundū predictā regulā euenerit: non ibi celebrandū erit: sed in ipsa hebdomada solenni pentecostes: q̄ vigilia simul z ieiuniū celebrari[i] non debent: z tūc p̄pter solēnitatem sancti spirit⁹ diacones dalmaticis induantur: z alleluia decantetur: z flectamus genua, non dicatur.

¶ Eodē modo de septimi mēsis ieiunio constitutū est: vt si calēde Septēbris in quarta feria euenerint, aut antea: in tertia hebdomada ieiunium[k] celebretur: et si in q̄nta aut sexta aut in sabbato contigerit, in q̄rta hebdomada ieiunādū erit.

¶ In Decembri[l] vero illud obseruandum erit, vt in p̄timo sabbato ante vigiliam Natalis dñi celebretur ieiunium: quia si vigilia in sabbato euenerit, simul vigiliā z ieiunium, celebrari non conuenit.

¶ cōtra Urban⁹. ¶ De eodē.

Statuim⁹ etiā vt ieiunia quatuor tēpor̄ hoc ordine q̄ si festū alicuius apli die lune euenerit, sabbato vigilia ieiunāda est: qz ieiunū z dñica simul occurrere non debet. ex de obser. ieiu. c. j. Ar. ℈ ex de ℣b. sig. q̄ fuit. Lau.

k ¶ Jeiunū. ℈. de conse. di. iij. quoniam.

l ¶ In decēbri. prima quadragene seruat ieiunia veris. Pneumatis hebdomada seruare secunda iuberis. Tertia septembris cultū fert mercuris. Sabbata z feria ieiunent vigilem preeuntia christum. Lau.

Statuimus. ¶ Cāsus. Hic recte continet in quib⁹ nen sit

a Ordinatus potest alijs preferri.

b Et ita attēdit h tēporis potestas. sic xxj. di. ℈. vlti. ex de ma. et obe. c. j. et alibi excellētia ordinātis. ff. de albo scri. l. vlt. ex ō in. 3. et obe. per tuas. Brebi. ‡ al⁹ sancta.

c Quibus temporibus ieiunia celebrentur.

d Voluitur. Ex tamen in estatem et hyemem annū distingui. ff. de aqua quotidiana et estiua. l. j. ℈. hoc interdictum.

e Constituimus. Hoc cap. est abrogatum.

f De ieiunio. ¶ Cāſ. Hoc cap. hz duas partes. Prima est abrogata: qz non habet locum quod in ea dicit. Secunda est autentica, vbi dicitur q̄ ieiuniuz estiuū celebrandū est in prima hebdomada post pentecosten: in quo tempore diacones dalmaticis induantur et alleluia cantet: sed genua non flectimus. Jeiunium vero autūnale celebrat in septēbri in tertio die mercurij septēbris cōputando a prima die mercurij eiusdem mensis. hyemale autē ieiuniuz celebrandum est in mense decembri ante vigiliam natiuitatis domini. Secunda ibi: et hoc sciendum.

g ¶ Martij. Nō sp̄: limo in. i. septimana ādragesime.

¶ Junij. Nec hoc semp, imo in septiana pētecostes.

h ¶ Et hoc sciendū est. Qō ab hinc dī, manet inuiolatū superiora p̄ sequētem canonē instantur, sc̄z statuim⁹: z ita vtile non vitiat p̄ inutile, ℈. iv. dis. si ad sacras. Lau.

i ¶ Celebrari. Credit ḡ in ieiunio minus dignū digniori: arg. ff. de mino. vez. ℈. vlt. ex de cō se. eccle. vel alta. c. qō in dubijs. Et est

Jeiunia quatuor tēpor.

k Jeiunium vigilem preeuntia christum.

l Statuimus.

temporibus ieiunia quatuor temporum sunt celebrãda: et corrigit z emendat illud.c.statuimus. z primam partem illius cap. de ieiunio.

a ¶ In septembri. fm dist.c.superioris in fi.

¶ Fiat. ¶ Cassus. Docet Leo q̃ post.l.dies letitie computãdos a die resurrectionis quos in honorem dñi celebrauimus indicitur ieiunium: vt si quid per abũdantiam lentie deliquim⁹, abstinentia ieiunij castiget.

¶ Vius. ¶ Cassio. Ex doctrina sancti spiritus constituitur est vt quaternũ ieiunium celebretur in quatuor tẽpor⁹ ãm, scz in were, et estate, z autũno, et yeme: ad instar quatuor elemẽtorũ, et quatuor cardinum mundi: et quatuor euangelioꝝ. Et primũ est ieiunũ in quadragesima. Secundũ scz estiuũ post pentecosten. Autũnale est in septembri, hyemale in decembri.

¶ Primũ. ¶ Hec est secunda pars hui⁹ dist.in qua dicitur vnde habuerint ordinem ieiuniorum ieiuniorum, qui aliter cõputãt q̃ nos. Jo.de san.

¶ Cassus. Jste.ꝯ. respicit illud.c.ordinationes.8.lxxv.dist. in quo facta est mẽtio de primo mense, quarto, septimo, et decimo. Et dicit Ysa. q̃ debemus ibi intelligere primũ mensem et ceteros fm computationem nostram, z non scdm computationẽ hebreorum: apud quos apilis est primus mensis: quartus iulius: septimus october: et ianuarius decimus. Sed romani olim primum mensem dicebant martium: nunc vero ianuarium. Preterea quare hebrei ieiunabant in augusto, qui est eis quintus mensis, rationem assignat zacharias in sequenti ca.

b ¶ Primum. Accipe in superiori dist.c.vlt.

¶ Etiunium. ¶ Cassus. Hoc ca. diuiditur in tres partes. In prima ponit hiero. verba zacharie vbi dicitur q̃ hebrei ieunãt in quarto, quinto, septimo, et decimo mense: et ostendit q̃ latini expositores hunc locum varijs modis exposuerunt et dissonantibus. In secunda parte ponit multiplices causas quare ieiunant iudei in predictis mensibus. In tertia parte primo exponit vera zacharie fm literam: postea fm anagogicum intellectum. Secunda pars incipit ibi: cogimur. Tertia ibi: hoc igitur est omne. et ꝟba sunt prophete vsq̃ ad finem. ꝟba loci, hoc loco. et q̃ dicitur ibi: quarti z.ē. subaudiẽ mensis. Hoc loco. ꝟba sunt. hic.

c ¶ Jeiunũ ꝟti. Subaudiẽ mẽsis. et arg. sumi potest ex hoc capi. q̃ etiã ea que moralia sũt immutãtur per ecclesiam hodie. Nã alijs temporibus zach. celebrabãtur olim hec ieiunia, alijs nunc.

d ¶ hoc loco. verba hiero.

e ¶ Direxit. ostẽdendo causas constitutionis talis vt talis ieiunij.

f ¶ Defore. Colige in dubijs ad rei originẽ recurrẽdum: z plius magistro ꝯ discipulis credendum: vt dixi dist.ix. vt vetera. et dist.xx. de quib⁹. j. loquit. ꝟ. dist.xij. preceptio. Argu. contra nunc ad rei originem recurrendũ. ff. de leg. et fe. cõ. z ideo nã dicit lex q̃ non de oibus que cõstituta sunt, reddi ratio põt. ff. tit. eo. non oim.

g ¶ De riuulis. Argu. non valere sumptũ sine origi nali. C. de edẽ. aut. ibi posita. Arg. cõtra extra de fide instru. c. vl. vbi dr q̃ exẽplata instrumẽta aliq̃ iusta causa aũctre iudicis scripta eandẽ vim habẽt cũ autenticis z originalib⁹. ℟.

h ¶ Querere. ℟. dist.ix. vt veterum.

i ¶ Quarti mẽsis. fm hebraicam computationem.

k ¶ Abiecerit. Cũ inuenisset iudeos cõflasse vitulũ: vt xlv. di. disciplina. j. de pe. di. j. ℟. item opponitur.

l ¶ Cuitatis. A Nabuchodonosor: q̃ cuz chaldeis ce-

Primũ ᵇ ꝟo mẽsem, quartus, septimũ, z decimũ, nõ hebreorum ratione, sed nostra debemus accipere. Primus enim mensis apũd illos est Apilis: quartus Julius: Septimus October: decimus Januarius: in quibus etiam ieiunabãt. Preterea in qnto mẽse (q̃ est Augustus) q̃ fuerit ci⁹ causa ieiunij, Hiero. sup zacharia exponit dicẽs.

¶ Quare in supascriptis tẽporib⁹ ieiunia lex imperauit.

Ieiunũ ᶜ quarti, et ieiunũ quinti, et ieiunũ septimi, et ieiunium decimi, domui Jude z Hierusalẽ in dies festos vertet z gaudium. Hoc loco⁹ nostroꝝ multi multa dixerunt ᵉ, z inter se dissonantia. Cogimur itaq̃ ad Hebreos recurrere: et scientie veritatẽ de fonte ᶠ magis cõ de riuulis ᵍ q̃rere ʰ. ¶ Jeiunũ quarti ⁱ mensis, qui apud latinos vocatur Julius, die. viij. z. x. eiusdem mẽsis illud arbitrantur: quando descendens Moyses de monte Sina tabulas legis abiecerit ᵏ atq̃ confregerit: et iuxta Hieremiam muri primum rupti sunt ciuitatis ˡ. In quinto vero mense, qui apud nos appellatur Augustus: cum propter exploratores terre sancte seditio orta esset in populo, iussi sunt montem non ascẽdere: sed per. xl. annos longis a terminis ꝟuenit. Dicit alberic⁹ q̃ si est trãscriptũ p manũ tabellionis, vaz: ar. ff. ℟ admi. tu. chirographis. Azo dicit nõ valere nisi per iudicẽ fiat trãslatio: vt in auc. vt fratrũ filij. ℟. illud. col. ix. C. de testa. publicati. Jo. Nec. q. determinãt hodie p decre. quã habes ex de fi. instru. c. vl. vbi dr q̃ exẽplata instrumẽta aliq̃ iusta causa aũctre iudicis scripta eandẽ vim habẽt cũ autenticis z originalib⁹. ℟.

Magistro pl⁹ ꝯ discipulis credendũ est. ¶ Ex istoꝝ infert q̃ qñq̃ magis cõsideraẽ acciꝺẽtale. cõcor. l. ij. ℟. eras. ff. de origi. iu. et. l. j. ℟. bestias. ff. de postulã.

pi t ciuitatē hierusalem.xxiij.q.v.§.Finc.in fine.

a ¶ Omnes. Qui diffidere ceperūt: sed cū Moyses non diffideret, t esset maior. xx. annis: quare non intrauit terrā promissionis? rationē habeo. xxiij.q.iij.§.his omnibus. Et dic omnes, qui a.xx.an. t supra exiuērunt de egypto.

Tit⁹ et Uespasianus. iiij.re. xiij.

¶ Dicle git.i.habēt in Josephō. Ez Eof.

¶ Hist. ria fm Isi. i.j. lib. ety. dicit ab historie: in grece qđ ē latine cognoscere vel videre. apd veteres ei nullus scribebat hystoriā, nisi q̄ interfuisset. Alij dicūt q̄ dict ab hystorō grece qđ est gesticulatio.i. gestuū repsentatio vñ histrio vocat gesticulator.i. aliouz gestorū recitator t representator. Archi.

b ¶ Multa. Sed quare induxit hoc de tito t vespasiano, cū ante p multa tēpora fuit illud ieiunū cōstitutū? t dicim⁹ q̄ istud non facit ad propositū, vnde est argu. q̄ quādoq̄ aliqua inseruntur decretis que non faciūt ad propositum principale: arg.Ē.priori. distin. q̄ die.ſ. cui initium.

c ¶ Hierosolymā legitur ¶ i psalterio. Ut quid deus repulisti. q̄ hierusalē capta est eo tēpore quo interfecerūt Jesum christū scz in pascha possumus dicere q̄ tunc fuerit capta sed illesa conseruata in se vsq̄ ad augustū quando fuit accensa ab ismael qui iu deus erat: t a quibusdam alijs.

d ¶ Hoc igit est omne. Id est, hoc signat apud nos: nam apud grecos decimus nonus mitur october: vt.Ē.dist. xvij.propter.

e ¶ Anagogē, id est superiorē t spiritualē vel moralē intellectū: nā anasupra: goge ducere: inde pedagogus ēsi ductor. hoc modo exponit hic est enim quidam intellectus historicus ¶ allegoricus: moralis siue tropologicus: t anagogic⁹: sicut diximus.Ē.dist. xxxvij. vino. sic hec vox hierusalē historice signat ciuitatē illam terrestrē: allegorice ecclesiā: moraliter animam fidelem: anagogice celestem hierusalem. Moralis intellectus attendit que intra nos sunt: allegoricus que intra nos: anagogicus que supra nos. hic ergo ponitur anagogicus pro allegorico.

f ¶ Et fame ie.j.vij.q.j. audacter.

¶ Non autē. ¶ Hec est tertia pars huius distin. in qua dicitur q̄ a pascha vsq̄ ad pentecosten nō debemus de ra sancta circuire dispendijs: vt (exceptis duobus Caleph, et Josue) oēs[a] in solitudine caderent. In hoc mense t a Nabuchodonosor. et multa[b] post secula a Tito t Uespasiano tēplū Hierosolymis[c] incensum est atq̄ destructū: capta vrbs Bethel: ad quam multa millia confugerant Judeorum: aratum templū in ignominiā gētis oppressē a Tito Annio Rufo. In septimo vero (qui apd nos appellatur October) occisus est Sodolias: t Jude trib⁹ ac Hierusalem reliquie dissipate sunt. Mense. x. qui apud nos Januarius dicitur, eo q̄ ianua sit anni atq̄ principium: Ezechiel in captiuitate positus audiuit, et cunctus populus captiuorum, quinto mense templū esse subuersum: quod plenissime in eodem propheta cognoscimus. Hoc igitur est omne[e] quod dicitur. Dies planctus t ieiuniorum quos hactenus habuistis in luctum, sciatis vobis (quia cogitaui vt benefaciam Hierusalē et domui Juda in letitiam t gaudium t solennitates esse vertendos: ita dūtaxat, si veritatem diligatis t pacem. Juxta anagogē[e], quia tunc ieiunam⁹ quando spōsus aufertur a nobis, et non meremur ei⁹ habere plentiam; cum reuersus fuerit ad nos dñs, et cogitauerit vt benefaciat nobis: omnis tristitia vertetur in gaudiū: et fames[f] pustina sermonis dei, pītia doctrinarū eius, t celestis panis saturitate compensabitur.

Non autē videntur[g] ieiunia quarti mensis posse celebrari ante diē Pētecostes. a die esū dīuice resurrectionis vsq̄ in diē Pentecostes non indicuntur obseruanda ieiunia[h]. Unde Ambro. in eiusdē diei sermone qui sic incipit.

¶ Deeodem.

Sīre debet sanctitas vestra. Per hos quinquaginta dies nobis est iugis et ptinuata festiuitas, ita vt hoc omni tēpore neq̄ ad obseruandum indicamus ieiunia, neq̄ ad exorandum dñm genibus succedamus[i]. t.j. Ad instar ergo dīuice resurrectionis tota.l. dierum curricula celebrantur: et omnes isti dies velut dominici reputātur. resurrectio esū dīuica dies est. in dominica esū resurgēs saluator reuersus est ad homines: t post resurrectionem tota quinquagesima[k] cū hominibus commoratus est. equalis ergo eorum[l] dierū necessarium est vt sit festiuitas, quorū equalis est et sanctitas. Nō ergo ieiunam⁹ in hac quinquagesima: q̄ in his dieb⁹ nobiscum dñs cōmoratus est.

¶ Item in apologia[m] dauid. Huc numerum, quinquagesimū videlicet, leti celebremus. et post dñi passionem remisso culpe totius debito, chirogra-

necessitate ieiunare. Jo. de San.

¶ Caluo. Dictum est.Ē.in ca. de ieiunio. q̄ post Pentecosten ieiunium quartum temporū est celebrandū: modo vult hic Bra. ostendere quare non ante: scilicet quia a pascha resurrectionis vsq̄ ad Pentecosten non indicitur ieiunia ex necessitate.

§ ¶ Non autē videntur. Improbat quod dictum est.Ē. de ieiunijs. Ē.e. statuim⁹. t.c. de ieiunio. in prin.

h ¶ Ieiunia.J. de consē. dist. iij. rogationes. contra. Solicet ibi ieiunemus tribus diebus nisi dominus tamen est ibi continuata festiuitas. Nam dicit lex q̄ perennis est siue continuus fluxus licet quando: q̄ exaresc at.ff. de perenn. flu. l.j.j. respon. Ut dic cōsuetudinē seruandā. ¶ xij. dist. illa.

Sīre debet. ¶ Cal⁹. Do cet Ambro. q̄. l. dies a pascha resurrectionis vsq̄ ad Pentecō. reputant velut dies resurrectionis t dies dominici: quia resurrectio die dīuica fuit: et p hos dies cū hoib⁹ t discipulis suis fuit: et ideo sicut in resurrectione gaudium est, et non ieiunam⁹: sic et in his quinquaginta diebus gaudendum est, nec ieiunia sunt indicenda: nec genua flectimus.

i ¶ Succedam⁹. Quia vnum genus succedit alij. et ita factum notat.

k ¶ Quinquagesima. Si quadragesimam diceret, ea.d. in cēs.

l ¶ Eor. Arg., p olīb⁹ vigilijs apl̄or. ieiunādis, vt pro nullis: qđ falsum est. ecclesia tñ romana cōsuetudinē vigiliis oim ieiunare. ex de obser. ieiunio, consūlū. nisi Joannis Philippi t Jacobi: vt ibi Zan. vigilias quo

m ¶ In apologia.i. sermone excusatorio de adulterio Sola-

quod danid cōmisit cum bethsabee. ab apo, qđ est re: et logos, quod est sermo: quasi responsio pro aliquo.

a ¶ Cyrographo. i. peccato quo tenebamur diabolo obligati tanq̄ chirographo.

b ¶ Euacuato. Ut. C. de plus pe. l. vna. ꝛ est arg. qꝫ cancellato instrumento liberatur debitor: ? quod verum hoc no. est nisi creditor. p: est contrarii. ff. de rei. fac. pro. si chirographum.

¶ Catatur. ff. de cons. dis. iij. ne qđ. et cap. ieiunium.

¶ Necessaria.

¶ Casus. Ecclesia necessario instituit ieiunium post pentecosten: ꝛ quod dicitur non esse ieiunandum in his. l. diebus, intelligitur ex necessitate: & facto tamen ieiunamus in vigilia pentecostes, sicut in vigilia resurrectionis. ꝛ ad hoc inducitur sequens ca.

¶ Obseruātie. Hic male dicit ꝛ infra est. ff. de feriis. necessario ieiunāda est: vt j. ca. nosse. et. ff. ca. de ieiunio. non obstat. ca. scire. ḋa primo die nec plꝰ nec minus, sed qꝫ ieiunari debeat hodie vera hꝫ ecclesie cōsuetudo generalis.

¶ Casꝰ. Dicetur hic qꝫ cū tanto gaudio celebrādus est dies pentecostes, ḋto dies resurrectionis. Et hoc probat per similem obseruantiā: quia vigilia pentecostes celebratur sicut vigilia resurrectionis: vnde similis obseruantia simili debet gaudere letitia.

¶ Pernoctantes. per, totā noctē significat. ff. de verbo. signi. vbi ꝺna. ff. pernoctare.

¶ Necesse est. i. cōueniēs est. ff. de pupillo. ff. de nouis operis nūtian. ff. de rei vendi. ff. de furtis. ff. de rei vendi. ff. de nouis operis nūtian. ff. de rei vendi. ff. de furtis.

¶ Obseruantia. ¶ Casus. Similis obseruantia est quo ad factū, ꝛ non quo ad necessitatē: consuetudo tamen ecclesie preiudicat ei quod Statianus dicit.

Qđ pascha. ¶ Casus. Quesitum fuit ab Isidoro, vtrum monachi vel clerici vel laici possint ieiunare a resurrectione vsqꝫ ad pentecosten. qui respondet dicens qꝫ licet ecclesia relaxet ieiunia et abstinentie rigorem: si quis tamen vult ieiunare, potest ad instar Antonij et Pauli et ceterorū patrum qui in his diebus in eremo ieiunauerunt, exceptis diebus dominicis.

§ ¶ Relaxauerit, interdicendo ieiunia.

Etiam. ¶ Casus. Lucinus quesiuit a Hieronymo an sit peccatum ieiunare in. l. diebus post pascha resurrectionis: ꝛ in diebus dñicis. Et respondet qꝫ nō. Et hoc probat exemplo Pauli et aliorū credentium qui in illis diebus ieiunauerunt: non tamē cogitur quis ieiunare: sed vnaquæq; prouincia in sensu suo abūdat: ꝛ leges maiorū interpretatur.

h ¶ In actibus. ff. xxx. disti. si quis tanq̄ contra.

i ¶ Contextas. i. interseras solēnitates: vel cōtextas id est iuges ꝛ cōtinuatas. ff. e. scire.

k ¶ Auferā. Dicendo tunc esse ieiunandum.

l ¶ In suo, vt morē obseruet in ieiunijs: sicut dicit de vigilia Bartholomei extra de obser. ieiu. consilium.

m ¶ Apostolicas. Cōsuetudo enī interpretatur leges. ff. de verbo. signi. anniculus.

Lectionis. hoc. c. indicitur ad ostendendum varietatē cōpitationis inter latinos et hebreos. Nam secūdum latinos quartus est mensis iunij: secūdū hebreos iulius et ita facit ad propositum Stā.

¶ Casus. Latinus diaconus ecclesie grumentine fuit electus ab oibus in epm marcellianēsem: qđ negocium totū perrus pōnus epūs pape significauit. Rescribit ergo pelagius qꝫ nō iusserat latinū predictū romā venire: credens eum habere literas dimissorias a suo epo, qđ si verū est, mittit petro vt faciat eū venire ad vrbē in sabbato sancto: quia si tunc non venerit, cogetur subsistere vsqꝫ ad ieiunia quarti mensis. i. iunij.

n ¶ Ut veniret, quia forte suberat pape iste episcopus nullo medio.

o ¶ Ab epo. Argu. qꝫ clericus alicuius episcopi in alia prouincia non debet eligi: nec ipse debet consentire nisi habeat literas dimissorias quibus absoluatur ab obnoxietate sui episcopi: argu. lxxv. distinc. flotentinum archidiaconū, ꝛ dist. lxxj. fraternitatē. Arg. cōtra: qꝫ. f. non exigatur consensus epi, insti. de adopt. ꝫ. sed si quis negotia. De hoc dixi. ff. lxj. di. ꝫ. sed aliud.

a ¶ Ad quarti.ℨ.lxxv.dist.ca, ordinationes.

HIis tempoibus. ¶ Casus. Ostenso quibus tēporibus sint clerici ordinādi, nunc m hac.lxxvij. distin. ostendit que vel quāta interstitia temporum in singulis ordinibus sint seruanda: ⁊ super hoc triplex regula seruanda. ¶ Nam alia seruatur i pueris qui per interstitia promouent, que sunt ſ.ea.in singulis. et c.q̄cūq;. alia i grādeuis, q̄ infra. vij. annū recipiunt ordines: vt ſ.ea. quicūq;. alia in monachis: quia monachus ex dispensatione infra annum promouetur: laicus infra annum et dimidium: vt ſ.ead. monachus. et docet ſ.cap. huius distinct. q̄ gradatim dz fieri ordinatio.

b ¶ His temporibus. hic intitulatur. lxxvij. disti. in qua tractat de interstitijs temporū obseruandis. Nota ergo q̄ si q̄s ab infantia sit mancipatus militie clericali, anno. vij. potest ordinari clericus, ostiarius, lector, exorcista: ⁊ sic stabit vsq; ad annū. xij. exinde acolythus vsq; ad annum. xx. et postea in. xxj. subdiacon⁹. in. xxv. anno diaconus. in. xxx. presbyter. exinde potest esse episcopus: vt ſ.ea.in singulis. et ca. quicūq;. xx viij. distin. de his. sed si adultus velit ordinari, sic potest fieri ordinatio vt per septem annos recipiat ordines omnes: in duobus primis quatuor minores: in reliquis quinq; ordinet acolythus, subdiacon⁹, diaconus, presbyter et episcopus si electus fuerit. ſ.ea. quicūq;. si autem secus factum fuerit, deponi debet. ſ.e. distin. subdiaconus. et generali tamen consuetudine his omnibus capitulis derogatum est, vbi vero maior necessitas ecclesie incumbit, laicus per annum et dimidium, monachus vero per annum potest recipere omnes ordines: vt ſ.ea. ca. vlti.

Tēporū interstitia sunt in ordinib⁹ obſuāda.

Illud. ¶ Casus. Si quis vult ad episcopatū ascendere, debet gradatim, promoueri: vt primo ostiarius deinde lector ⁊c. q̄s oportet per interstitia tēpor⁹ fieri.

Psalmi c ¶ Primum. ℨ.xxj. dist. cleros. col t a. ℨ. dist. xxxij. sed at⁹ est riatim. cōtra. ℨ.xliij. dist. non oportet. ſ. contra. lix. dist. si primus ordo. officia. contra. nam ibi colligitur q̄ psalmistatus sit ordo primus: sed melius colligitur ex de eta, ⁊ qualī. cum contingat. Sz dic q̄ hec dictio primū, sequētia respicit: non q̄ sit primꝰ ordo ostiariat⁹, sz primꝰ est respectu seqntiū.

Illud. ¶ Casus. Iozimus docet hic tempora esse seruāda in ordinibus suſcipiendis: vt si ab infantia literas didicerit, a septennio vsq; ad annos duodecī recipiat tres minores ordines, post annū, xj. fiat acolythus. in. xx. subdiaconus fiat. post. xxv. diacon⁹. post. xxx. ꝓsbyter. deinde mereatur episcopus ordinari. Eadem interstitia seruētur in defensorib⁹. i. patronis ecclesie si voluerint ad clericatum promoueri.

d ¶ Si ab infantia. i. septimo āno. C. de iure delibe. si infanti. Joan.

e ¶ Nomen. Ut scribat in mſicula. l. dist. cōtumaces.

f ¶ Quinquennio. post septēnū. ſ.e.c. subdiacon⁹.

g ¶ Exinde. post xij. annos cum voluerit.

h ¶ Vel subdiaconus. Vel pro id est. hoc probatur in ca. seq. arg. C. de ꝓbo. ſig. l. vlt. arg. eſ de eo qui furti. ordines re. ca. ſ.

i ¶ Xliij. annis cōpletis a tpe septennij: hoc respicit q̄ dicit de infantia. i. ſeptennio: et ita in. xxx. an. subdiaconus fiat.

j ¶ Xliij. annis. Hec determinatio xliij. annor⁹ nō recedit a ꝓcepto. c. seq. vbi dr q̄ ab accessu adolescētie vsq; ad. xx. annos fiat acolyth⁹ ⁊ subdiaconus: sed in. xv. anno acolyth⁹, in. xxj. subdiacon⁹.

k ¶ Pontificatū. ſ.de cōse. dist. v. de his vero. ℨ. distinc. xviij. si epūs. et dist. lix. si officia.

l ¶ Defensores. i. aduocati castaldi. j. q. iij. saluator.

m ¶ Et laicis. ſ. di. lxxxix. indicatum. ℨ. Sed hic isti laici erant de foro ecclesie: ibi nō. ⁊ cōstitui debent isti quo ad temporalia, non quo ad spiritualia. xvj. q. vj. in nona.

n ¶ In ordine. contra. Nonne isti sunt grandeui, cum eis committatur administratio. ergo per. vij. annos tm̄ possunt ascendere ad oēs ordines: vt ſ.ca. ꝓtori. quare ergo hic dicit supradicta obseruatione? Rñ. ideo vt gradatim oēs ordines recipiant ⁊ nullum pretermittāt: nec tamen per tanta interstitia. vel hoc corrigitur. Jo.

Illud. ¶ Casus. Hꝰ. c. diuidit i duas ptes. In prima ꝓsequit de pueris: in secūda de grādeuis. In prima

dicitur q̄ pueri ante pubertatis annos baptizari debēt, et fieri ostiarij, lectores, et exorciste. deinde vsq̄ ad .xx. an. ita q̄ vsq̄ teneatur inclusiue: inde fiat acolythus et subdiaconus: post .xxv. diaconus: post .xxx. pbr: post decēnium cōputandū a .xx. anno fiat episcop⁹: quia postq̄ est pbyter, statim pōt fieri epūs. In secunda dicitur q̄ si quis est grandius etatis, priūs baptizetur, et in primo biennio fiat ostiarius, lector, et exorcista. In sequenti quinquēnio fiat acolythus et subdiaconus: postea diaconus: postea pbyter: postea episcopus. Secunda ibi, qui vero iam.

puberta-tis qñ finitur.

a ¶ Pubertatis. id est ante annum .xiiij.m quosdam: sm .h. ante .xij. insti. qui. mo. tu. fi. in pun. extra de despon. impub. pubres. xx. q̄. j. illud. vbi incipit adolescētia, excufflatur etatulat pubertas. Joan. q̄ dicit .h. de .xij. annis, non est verū in masculo, sed in puella: vt literam insti. qui. mo. fi. tu. pone. m. prima columna. B.

b ¶ Baptizari. sz quare dicit q̄ tunc debeat baptizari, cum sit dubiū t pe .xvij. vr. differri baptisma: vt de cōse distin .iiij. quando quis. t ca. ne q̄s absit: ideo dicit q̄ cum baptisma sit ianua oim sacramentorum: vt .xxxij. di. j. veri. in fin. non posset ordinari si non esset baptizat⁹ extra de pbyt. nō bap. c. iij. non q̄ debeat differri: sed si causa dilatum est, baptizari debet.

c ¶ Acolythus. Et ita videtur q̄ de iure non debeant minores ordines simul conferri: quod credo nisi dispensatine: vel nisi fit consuetudo: vt extra de eo qui fur. ortre. cum h. latore.

d ¶ Ad diaconij. Continentia preeunte. ideo hic non dicit de subdiaconatu, quia nondum erat sacer ordo tempore sylicij, qui antiquissimus fuit .xxxij. dist. erubescāt.

e ¶ Exinde j. e. di. epe. cōtra. Sed referas hoc ad .xx. annū, de quo sermo precessit, nō ad quinquēnij primū. et sic erit in .xxx. anno: vt ibi dicit, t ex de elec. cum in cunctis. Vel dicas esse constitutionum varietatem. h.

f ¶ Grandeuus. scz .xxiij. annor⁹ vel .xxx. quia hec est virilis etas j. ca. cap. episcopus. etas enim inultum facit ad eruditionem. xxvj. q. vij. hoc sit. et si sit .xxiij. annorum, ita recipit omnes ordines infra .xxx. annum, sicut quilibet alius qui a pueritia deseruiuit ecclesie. Vel grandeuus scilicet .xviij. annorum. argu. xxviij. distinct. de his. et .xxij. distin. lectores.

g ¶ Statim. s. dist. xlviij. §. j. arg. contra. Sed non dicit statim. i. incontinenti: sed statim. l. paulo post. tale statim habes. ff. de procur. qui procuratorē. vel ibi non prohibetur nisi de episcopatu et presbyteratu.

h ¶ Vel habere. Ita tamen q̄ dudum iam promiserit continentiam. nam preire debet continentia: vt .xxviij. dist. ca. priusq̄. preterea de isto grandeuo non exprimitur in canone .xxvj. distinctio. qui sine. distingue tamen inter ordinem et ordinem. et ita arbitrio boni viri relinquitur. extra de offi. delega. de causis. ff. de iure deli. l. j.

i ¶ Aliud. a biennio si esset in .xv. anno. nec refertur ad antecedens quinquennium: q̄ non precessit aliud. sic C. quomodo et qñ in d̄ex. autenti. qui semel.

k Subdiaconus nō minor .xx. annorū. ita vt compleuerit .xx. annum. hoc est requiritur in honoribus ecclesiasticis: multis in cunctis. licet secundum. Etas in honoribus et officiis. Etiā forte etrō q̄ honores ecclesie potius ad beneficium restitutionis fit computatio de mo spectāmento ad momentum: vt .ff. de minoribus. l. iij. §. minorē. ad or⁹ illō. Jo.

l Lacuit. j. xx. q. j. placuit.

m ¶ Salutēt. Solebāt forte lecturi in pulpito aliquam salutationem nobis ignotam premittere: vel dicebant, Dñs vobiscum. vbi modo dicūt, Jube dñe benedicere, xxj. distin. deniq̄.

n ¶ Episcopus benedictionē. ¶ Casus. hoc ca. diuidit in tres partes. In prima dr q̄ minor .xxv. annorum fieri diacon⁹ non dz. Inscō a q̄ si coniugatus inuenis voluerit ordinari, requirenda est vxoris voluntas: t seque-

virginē accepisse, cōstet vxorē. qui dum initiat⁹ fuerit, expleto biēnio per quinquēnū aliud i acolyth⁹ t subdiacon⁹ fiat: t sic ad diaconatū (si per hec tempora dignⁿ iudicat⁹ fuerit) pueharetur: exinde iam accessu tēporū presbyterio vel episcopatui (si eū plebis aut cleri euocauerit electio) nō immerito societur.

I tem ex sexta synodo.

¶ De eodem.

Subdiaconus nō minor .xx. annorū k ordinetur.

¶ Si q̄s vero in aliquo sacro ordine sacerdotali preter constituta tempora ordinatus fuerit, deponatur.

I tem ex cōcil. Carthaginēsi.

¶ De eodem.

Placuit vt ante .xxv. annos etatis, nec diaconi ordinentur, nec virgines consecrentur, t vt lectores populum non salutent m.

I tem ex cōcilio Agathensi.

¶ Minorib⁹ .xxv. annis leuitica non prestetur benedictio.

Episcopus benedictionē diaconatus minoribus

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

strato cubiculo et religione ꝓmissa ordinet. In tertia q̄ ante. xxx. annum presbyter vel episcopus nō ordinetur. Secūa pars ibi, Sane. Tertia ibi, Ꝑbrin vero.

a ¶ Iuuenes. Idem est de alijs regulariter: argu. xxxiij. q. v. per totum. si sunt senes, bene potest alter conuerti et aliter in seculo remanere. extra de cōuer. cōiu. cū sis.

b ¶ Sequestrato. Videt tollere. j. lxxxj. dist. volumus. contra. Sed dicē: cū hic de suspect̄. Ut dicat se dic̄ ꝙ thalam⁹ tan ⁊ strato tum debet sequestrari, non autem mansio mansio. ⁊ hoc obiculo. de inuet in vxore ꝓhoc le. ⁊ mouendi: secus est no. eē ō in vxore illius qui puersi. vult conuerti: quia cōiuga. tunc vxor intrabit cōiuga: religionem: vel si tus. ibi est senex, ꝓmittet continentiā: vt extra de cōuer. coniu. cū sis. et de illa materia no. xxviij. dist. quia sunt culpe. Quid si vxor atq̄ tuz promouet eos ad minores ordines? debz ne ab eo exigere continentiam: cum fine titulo eū non debeat ꝓmouere, et beneficiuz simul cū vxore habere non possit extra de cleri. coniu. ca. j. ⁊ ca. diuersis ⁊ Sic. si tamen promouet, nec exegerit: habebit beneficium. arg. xxxij dist. si quis. ab eo autem qui vxorē non habet, non est exigenda continentia. xv. q. iij. ℣. cum autem. Jo.

Coniugati an possint promoueri.

c ¶ Religione. i. castitate: que qualiter ꝓmitti debeat, dixi. xxxij. distin. seriatim. nec enim ista debet religionem intrare: ꝙ nec vir eius intrat. secus est in vxore monachi vel epi. ex de conuer. coniu. sane.

d ¶ Anteq̄. No. q̄ aliter canon interpretat virilē etatem: aliter interpretatur lex. ff. de minorib⁹. l. j. C. de his qui veni. eta. impe. l. viti. sed diuersificant: q̄ diuersos Etas vi habent respectus. pretor non habuit respectum nisi ad rilis diuersi- rerum suarum administrationem.

e ¶ Ne p etatē. Arg. ratione etatis presumi ꝓ aliquo modo interpretatur. vel ℣. vt. ℣. xxxiij. di. quorundam. xxxij. q. ij. antiqui.

¶ Veteri. ¶ Calus Quidā epi ante. xxv. annū leuitas ordinabant. Sed toletanum conci. ꝓhibet ne hoc decetero fiat: sed post. xxv. annū leuite ordinentur ⁊ pbyteri post. xxx. quod probat authoritate legis mosaice ⁊ canonice.

Leuitaf officiū.

¶ Leuite. In veteri lege a. xxv. anno leuite deseruiebant tabernaculo, et custodiebant vasa tabernaculi aurea: antea non.

Tabernaculi.

¶ Tabernaculo. Quid sit tabernaculum, habes. ff. de verb. sig. inde tabernacula.

h ¶ Nos. commiscet se alijs, vt citius reprehendat.

i ¶ Pueros. Puer quādoq̄ seruū, q̄nq̄ puella significat. ff. de verbo. sig. pueri. quandoq̄ dicitur puer, xviij. annorum. ff. de ali. et ci. le. l. mela.

k ¶ Leuite. Omnes q̄ in tēplo seruiebant, dicebant leuite: qz de tribu leui assumebant. Sz nunquid conferebatur eis tunc character? Sic, arguit de cōse. dist. j. cap. j. sed non idē q̄ hodie: argu. eē de sacra vnc. cum veniret. in fin. xxj. di. c. j. ⁊ qō est ℣ opi. hug. quā dixi. ℣. lxxv. distinct. c. j. q̄ scz sine missa cōferat character. Sed hodie immutata est forma per ꝑm: vnde nec Aarō sine missa conferret hodie characterem.

¶ Iēs. ¶ Calus Si quis monach⁹ voluerit ꝓmoueri, vita eius preterita requiritur si fuerit criminos⁹ vel irregularis ℣ hēdo cū secta vxore vel repudiata.

l ¶ Munus. i. si vult ad ordinē promoueri. Archi.

¶ Onachus. ¶ Calus hoc ca. diuidit in duas partes. In prima loq̄t de monacho. In secūa de laico. In prima ꝓ q̄ monachus nouitius ſt bone vite et bone conuersationis fuerit, intra annū potest omnes ordines recipere per interstitia breuia in ca. assignata: vt deuotio sancti propositi legitima suppleat interstitia. In secunda q̄ laicus intra annum et dimidium poterit promoueri ad omnes ordines si fuerit commendabilis vite: vt quod deest temporis er quod prolixior consuetudo non contulit, suppleatur in eo morum probitas. et hec omnia fiunt de dispensatione propter necessitatem: qua cessante vetus forma seruet. secunda ibi: si vero laicus.

m ¶ Monachus. hoc. c. loquit̄ sm casum illū. ℣. dist. lv. psicis. ſ. de dispēsatione. pcedente de iure cōmuni.

n ¶ Nouitius. Quia de nouitio maior dubietas videbatur esse.

o ¶ Vel notarius. A notis. i. literis legendis. ꝓ pedius vel tamen scripsit literas non esse notas. ff. de bo. pos. sed cū tale ꝑ patrono ℣. notis. Nota autē quandoq̄ dicuntur cleatrices. vnde ler dicit q̄ note ⁊ nomina fugitiuorum a dīa sic gistratus sunt referenda. ff. de ser. fu. l. ij. iuxta illud. ℣o nunt lijsq̄ notas et nomina mandat.

p ¶ Defensor. i. exorcista. nam primus fit ostiarius. post hug. exorcista. ℣. ea. c. j. et dicitur exorcista defensor: qua defensit corpus a demonibus.

Exorcista.

a ¶ Deuotio. Sicut em̃ ingeniū supplet tempus in de ne studente: sic et bonitas etatē: et ita cōpensatur probitas eū tempore. sic ergo bonitas suppler etatē sine temtas: vt. C. de prepoſi. sacro. scri. l. j. lib. xij. sic et malitia dicitur etatem supplere. C. si mi. ma. se dix. l. iij. extra de despōsa. impube rū. de illis. ita probitas et honestas suppler rēpus. C. de his q̃ veni. eta. impe. l. oēs. ff. de decre. ab or. fac. l. j. sic aliq̃d quod est minus, equiparatur alij q̃ est maius, facta compensatione hincinde. vj. q. j. gro. z. tit. di stinc. in canonicis. Ista idē cōsideratur in testibus: quia fit compensatio authoritat̃ ad numerū. extra de testi. in nostra.

b ¶ Examinare. Arg. q̃ si laicus inducitur in testem, diligentius est examinandus q̃ clericus, propter maiorem diuitiam. xij. q. j. duo.

c ¶ Conuenientia. i. conuenientibus ministris.

d ¶ Titia. i. vitiosos clericos.

e ¶ Compendia, i. vilitates vl̃ vtiles ministros.

f ¶ Quoū. Arg. pōt colligi ex hoc q̃ tātum valeat testimoniū quatuor clericoū, tātū sex laicoꝝ. nam in sexqui altera proportione videtur q̃ se habeāt: sicut se habēt sex z quatuor: quia tātum potest clericꝰ facere per annū quātum laicus per annum et dimidium. xlvj. dist. c. pe.

g ¶ Metas. Z. distinct. ea. quicunq̃ contra. Sed ibi de neophyto: hic de renato ab infantia loquitur. Uel illud in sa regulariter et de iure cōmuni: hoc specialiter ex dispensatione. vnde subijcit, que tamen rē.

h ¶ Distare. Z. viij. q. j. nec sufficere.

i ¶ Cessantibus. Cessante causa cōcessionis cessare debet pariter et concessum: vt. j. q. vij. quod pro remedio. z cap. ex iuxta. Z. dist. lv. puiscis. lvj. distinct. ismael. contra. C. famil. hereſ. l. ij. Z. au.

Ua vero etate. ¶ Casus. Supra in proxima distin. in capi. episcopus benedictionem. dictum est q̃ qui ordinatur in presbyterum, debet esse. xxx. annorum. Nunc vero in hac. lxxviij. distinct. idem repetit vt addat causam quare tunc, et non ante: scilicet quia christus in. xxx. anno baptizatus fuit: et postea cepit predicare: vt. Z. ea. presbyter.

k ¶ Qua vero. Hic intitulatur. lxxviij. distinct. in qua ostendit magister nō debere ordinari sacerdotes de iure cōmuni ante triginta annos completos: quia in tali etate dñs baptizatus est: et predicare cepit: z quidā alij prophete. sed quia z ante hoc tēpus prophete ad predicādum missi sunt, possūt necessitate imminente a xxv. anno ordinari. j. ea. dist. ca. vlti. argu. ff. ad trebel. filium. G. j.

l Sic impleuerit. extra de elec. cum in cunctis.

m ¶ Sit dignus. Ar. est nō debere derogari iuri communi, ppter psonā. Z. di. l. ex penitentibus. dist. lxj. miramur. Sz ppter necessitatē vel vtilitatem derogat̃ iuri, lz nō ppter dignitatē trīs: vt. j. q. vij. ca. tali rē.

Uid est manus. ¶ Casus. Supra epl̃am ad timotheū habetur. et not. j. Manus cito nemini e. c. vlti. ni imposueris: nec cōcaueris pctis alienis. Nūc vo leo papa exponit literā aplī: z dicit q̃ ille cito manū imponit qui ordinat aliquē ante congruā etatē, et ante examinationem, et anteq̃ sit disciplinatus. Et ille communicat peccatis alienis qui efficitur malus: sicut est ille quē ordinat, et in malo est ei similis.

n ¶ Quid est. Hoc est in epl̃a ad Timotheū. Manū cito nemini iposueris: neq̃ communices pctis alienis.

o ¶ Communicare. Communicat pctis alienis qui illis consentit: vt arg. di. lxxxv. ca. j. z ca. culpā. et ca. faciēs. lxxxiij. dist. ca. quid enim. et ca. error.

Uis vero etate. ¶ Casus. Supra in proxima distin. in capi. episcopus benedictionem. dictum est q̃ qui ordinatur in presbyterum, debet esse. xxx. annorum. Nunc vero in hac. lxxviij. distinct. idem repetit vt addat causam quare tunc, et non ante: scilicet quia christus in. xxx. anno baptizatus fuit: et postea cepit predicare: vt. Z. ea. presbyter.

Presbyter ate. xxx. annorū etatē nō ordinet.

Presbyter ante. xxx. annos ordinari nō dz, lz sit vite pbabilis: q̃ christꝰ trīs in trigesimo anno cepit predicare, z baptizatus est.

p ¶ Ante. xxx. pōt trī ei cōcedi in vigesimo quito anno regimen parochialis ecclesie. ex de elect. cū in cunctis, gre. x.

Distinctio.lxxviij.

Qua vero etate sacerdotes ordinari debeant, Bonifacius papa definiuit

Presbyter ante. xxx. annos ordinet.

Ante annos. xxx. presbyter non ordinetur.

Si dns. xxx. etatis sue annū non impleuerit, nullo modo presbyter ordinetur, etiam si valde sit dignus.

Item in nouellis.

De eodem. ¶ Palea.

Nemo presbyter cōsecretur q̃ minor. xxx. annis sit. Nemo diacon̄ vel subdiaconus fiat qui minor. xxv. annis sit. Nemo lectoribus connumeret qui minor. xviij. annis fuerit. Nemo inter diaconissas cōsecretur sacrosancte ecclie que minor sit. xl. annis, vel ad scōm matrimoniū pueniet. Item Leo papa.

Nō est ordinād sacerdos nisi lōgo sit pbatus examine.

Quid est manꝰ cito imponere: nisi ante etatis maturitatē, ante tēpus examinis, ante meritum obedientie, ante experientiā discipline sacerdotalez honorem tribuere non probatis? Et quid est cōmunicare pctō alieno nisi talem effici ordinātē, qualis ille est qui non meruit ordinari?

Item ex cōcil. Neocesariensi.

Ante. xxx. annoū etatem presbyter non ordinetur.

Presbyter ātē. xxx. annorū etatē nō ordinet, neq̃ in tertio anno cepit predicare, z baptizatus est.

Ante. xxx. pōt trī ei cōcedi in vigesimo quito anno regimen parochiale ecclesie. ex de elect. cū in cunctis, gre. x.

Christꝰ q̃ etate baptizatus est.

Ad idē. xv. q. vlt. c. j. z hō. j. et not. j.

Ad idē. xv. q. vlt. c. j. cap. j. hoc forte intelligit de spūali, sm Iau. sed itelligas in dūcte vt. ppa tur ex li. vj. de elect. lz canon. qō est cōcilium gre. x.

Statio, pbatio cui incū bit. Sed cui incumbet probatio de etate si dubitatur de etate? Dico q̄ ei qui agit, scz qui petit ordinem. vnde si minor incū bit non est actor, ipse probabit se maiorem siue minorem: vt. C. de proba. cum re. C. de in integ. resti. mino. si minor rem. ff. de mino. minor ex aspectu. Sed si minor est reus tunc aduersarius probabit: vt. C. qui et aduer. ḡo. l. j. ff. de mi. de etate.

Adde an ō etate filij credat patri vel eius assertioni. not. gl. in l. Bal. in l. neq̄ natales. C. eo. tit.

a ¶ Predicauit. sed sacerdotis officiū est predicare vt. xvj. q̄. j. adijcimus. Unde est hic arg. cōtra id q̄ dicit ysid⁹ q̄ debeat implere trigesimum annū. Dicit Joan. chrysostomus q̄ de trigesimo anno nō dum attigerat Jesus, nisi. xxx. dies: sicut in euangelio continetur: Erat Jesus quasi annoꝝ. xxx. Sed est argumentum perficiale.

Nam factum dñi non est trahēdum ad cōsequentiā. Ibi. B.

b ¶ Predicasse. ante hoc tempus.

c S. xxx. annoz. ¶ Necessitas. vel vtilitas. cū illa etiam inducat dispensationem: vt. j. q̄o. vij. talium de iure cōmuni, vt videtur: cum enim in. xxv. anno ad regimen ecclesie possit assumi: vt extra de elec. cuz in cūctis. et quilibet prelatus debeat esse presbyter. xxj. q. ij. sicut. cum etiam talis debeat eligi qui per breue tēpus possit promoueri: vt eē de eta. et qualitate. preterea. et ad plus: vt. l. dist. postēḡ. ergo predicta capi. videnē correcta. Joan. quod non credo: vt extra de elec. dudum. et extra de preben. cum iamdudum. in fine.

Prelatꝰ glibz pbr eē debet.

Sed si sit pbr sed nō pbabilis vite: sed obseruetur vsq̄ ad prefinitū tempus. dñs enim. xxx. anno baptizat⁹ est: t tunc predicauit.

Hoc regulare est: vñ et xp̄s t Joānes baptista et Ezechiel t nōnulli pphetaꝝ nō legunt ante hoc tp̄s prophetasse vel p̄dicasse, verū q̄a Hieremias et Daniel ante iuuenilē etatem spm̄ pphetie accepisse legunt: Dauid quoq̄ t Salomon in adolescentia vncti inueniunt: et Joannes euāgelista cū adhuc esset adolescens, a dño in aplm̄ electꝰ, t cū alijs ad predicandū missus inuenitur. Paulus q̄q̄ aplus in adolescentia a dño electus, et ad predicādum missus asseritur: eccla similiter necessitate exigente nonnullos ante. xxx. annos ordinare consueuit.

Unde zacharias papa Bonifacio episcopo.

¶ Necessitate exigente. xxv. annoz presbyteri ordinētur.

SJ triginta annoz non reperiūt, et necessitas exposcit: a vigintiquinq̄ annis sacerdotes ordinentur.

¶ Distinctio. xxix.

Apostolicꝰ autem non nisi a cardinalibus t religiosis clericis est inthronizandus.

Unde Nicolaus papa ait.

¶ De eo q̄ sine cōcordi cardinalū electione inthronizatur.

SJ quis aplice sedi sine cōcordi t canonica electione cardinalium eius eccle sie ac deinde sequentium clericoz religiosoz⁹ inthronizatur: non papa vel apostolicus, sed apostaticus habeat.

Item Symmachus papa.

¶ Papa supstite, eo inconsulto de electione futuri pontifi.

SCias nemo audeat loq̄. Jquis papa superstite

SJ quis. ¶ Casus. Si quis sine concordi t canonica electione cardinalium et alioum religiosoū clericorum fuerit electus vel inthronizatus, non habeatur apostolicus, sed apostaticus.

e ¶ Et canonica. Quā electionē vocas canonicā? nunquid dices idem esse qō in alioū electionibus, salvē quo Electio ad hoc vt debeat esse de eadem ecclesia: vel vt melior eligi debeat: vel etiam prior: vel vt nō sit aliquo modo irregularis? Sed breuiter dico q̄ si est electus a duabus partibus, ammodo nulla admittit cōtra ipsum exceptio: nec de vitio eligentiū vel electi: qz nō esset coram quo iudice exceptiones ille proponerentur. vnde si tertia pars vellet probare electionem esse simoniacam, non audiretur: vt eē de elec. licet. qui tamen sic eligunt, peccant: et electio talis vitiosa est.

f ¶ Sequentium. hi consentire debēt: non tamen vocandi sunt de necessitate.

g ¶ Religiosoz. ē. di. xviij. c. j. ℞ ibi dē religiosos viros p̄duces, nō respectu cardinaliū sed respectu laicoz.

SJ quis papa. ¶ Casꝰ. hoc. c. diuidit in duas partes. in

In prima dē q̄ ille debet deponi qui papa viuo et incolumi prestiterit fauorem carnalem pro romano pōtificatu: vel qui eo inconsulto subscriptionem fecerit: vel q̄s sacramentū dederit alicui: vel suū suffragiū polliceatur cuiā. propter hoc: vel qui hac de causa priuata conuenticula Arch.

Et iste refert plura fuit necessitatio causa: quia non fierent cōcordi. nō solū ℞ ff. de ea. ta.

Papa a quo quādo electus est.

et ℞ j. e. capi.

et dicit q̄ a solo deo pōt deiici. de ordinatione eiꝰ nō tractatur hic: qz de ea dictum est. ℞. xxiij. dist. in nomine.

facit. In fecliđa q̄ quicunq; hmōi coniurationes et insidias patefecerit et probauerit, indulgentiā p̄merebit ⁊ p̄mium. Sed a ibi. Propter occultas fraudes.

a ¶ Pro romano. maxime: arg. j. e. nullius pontifice.

q ¶ Aut subscriptionem. al's subscriptiones.

c ¶ Pyctacia.

Pyctacia hic dicūtur scripta obligatoria. xxx. q. iij. pyctacium. et p̄m hoc dr pyctaciū a pingendo. vel dicūtur munera q̄dā: ⁊ p̄m hoc dr a petendo.

d ¶ Districtiōis. id est districte constitutionis.

e ¶ Pertulerit.

Simo: niacus Argu. in simonia aliquē de se confessum socii sum audiri contra accusat socios eiusdem criminis. ¶ Sed est dicit arg. p̄tra. xv. q. iij. ter. cuz nemini. sed subintelligēdum est ibi nisi. C cum simonia: ⁊ ita p̄ testi. per hoc ca. determinatur ⁊ supplet̄ur illud. vñ colligitur q̄ crimen simonie ⁊ crimen lese maiestatis equiparātur, ⁊ equis passibus ambulāt: vt xv. q. iij. sane. et q̄dem quecunq; p̄sone recipiunt in accusatione in crimine lese maiestatis recipiunt in crimine simonie: et cum ibi recipiātur socij unite factionis contra se, sit iter ⁊ hic. Item hic habet q̄ aliq̄s illū cum quo simoniam cōmisit, de simonia potest accusare: ⁊ ille punietur, et iste non: q̄d bug. intelligit vbi res non p̄cessit ad actū: sez ad donationē vel receptionē pecunie. Tunc enī vterq; dz deponi. Jo. q̄s ego nō credo: cū crimen istud p̄cedat ad instar crimis lese maiestat̄: vt. xv. q. iij. sane. in q̄ si socius ! alias crimis, p̄bat crimen, remunerat: vt. vj. q. j. si q̄s. ¶ B. ar. ℌ. vez. ex de testi. veniēs. Dicit tñ quidā q̄ nūq̄s in simonia socius socij accusat. xv. q. iij. nemini. nisi q̄s simul committitur crimen lese maiestatis: vt hic. Et ad ca. sane, rñ. q̄ quo ad quedam, non quo ad omnia simonia equis passibus ambulat cum crimine lese maiestatis. Sed videtur q̄ ille qui accusat illum quem dicit fuisse socium in crimine, non esset audiendus: tum ideo, quia statim puniendus esset, ex quo sponte confessus est crimen suum: vt. ij. questione. j. nos in quem q̄. tum quia turpitudinem suam allegans non auditur: vt extra de donatio. inter dilectos. Sed dic esse speciale in hoc crimine vt allegans suam turpitudinem audiatur: et vt confessio eius non puniatur: ¶ tum quia non est directa confessio quando quis ideo confitetur vt accuset. Sed licet q̄ nō confessio accusato sit ad ras non puniatur hoc vt in simonia, tamen crimen confessio testis pu suū punitur: vt ex de electio. per inquisitio. ℌ nō fiunt. Sed quid si at ei p̄confessus non potest p̄bare crimen vt. ff. de quod intendit? Uī libe. adetur q̄ tunc puniendus sit: quia i fi. Argumentum quod probare nō potuit: vt. ij. qōne. vij. plerisq; vj. q. j. si tātum. qō concedo. Joan.

f ¶ Remuneratione. Non ipso facto: sed a iudice ex ipetret: vt. C. quibus ex causis ser. pro premio liber. acc. l. j. et ita inuenitur aliquis per totum premium ad accusandū: vt. vj. qō. j. nisi dare. ℌ. verūz. et. l. si qs tur. cum.

Potebat. ¶ Cas⁹ hoc capitulum et seq. idem dicūt: scilicet q̄ nullus debet eligi in papam, nisi de cardinalib⁹ p̄sbyteris vel diaconibus: dummodo inter eos idoneus inueniatur.

Si quis ex epi scopis vel ⁊c ¶ Casus. hoc capitulum et sequēs fere eundem habent casum. Dicitur enim hic q̄ si quis clericus vel laicus electioni cardinaliū contradixerit, vel sedem apostolicam voluerit vsurpare, anathema sit: et non solum not. per ipse, sed etiam omnes ei fauentes. In sequenti capitulo Alb. de dicitur q̄ si quis contradixerit eligentibus romanū pontificem, anathema sit. C. ō sū.

g ¶ Presbyterorum. Arg. cardinales presbyteros matrispe. iores esse diaconibus: ⁊ et ex illis primo debere eligi, et in n. de postea ex diaconibus, si in illis non inueniatur idoneus: h. cōce. argu. ℌ. dis. xxiij. in nomine. Argu. contra ℌ. capi. primi. ℌ. iam quia ibi primo dicit diaconus ⁊c. Sed ordini litere nō est nunc vstandum. ff. de sol. nec enim. dendū.

h ¶ Perpetuum. Donec peniteat. x. q. j. qt sacerdotes ℌ. si ℌo site ex de cōsti. ex lris. ⁊ insti. locati. ℌ. adeo. Alr sumitur oia.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Pro romano pontificatu cuiq̄ quolibet modo fauorē p̄stare cōuincit: loci sui honore priuet. et. j. Si q̄s p̄bt aut diaconus aut clericus papa incolumi ⁊ eo inconsulto, aut subscriptiones pro romano pontificatu accōmodare aut pyctacia promittere, aut sacramentum p̄bere tētauerit, aut aliquod certe suffragium polliceri, vel de hac causa pactatis cōuentis factis deliberare aliquid atq̄ decernere p̄sumpserit: loci sui dignitate vel cōmunione priuet. et. j. ¶ Propter occultas fraudes et coniurationū secretas insidias quas sententia huius districtionis p̄sequitur: si quis ad ecclesiasticā pertulerit notitiā cōsilia eorum qui contra hanc synodum de pontificali egerint ambitu, et rationabili probatione conuicerit: particeps hmōi actionis non solum purgatus ab oi culpa sit: sed etiā remuneratiōe que nō indigna sit, subleuet.

Itē ex concilio Stephani pape. ¶ In apostolatus culmē nullus nisi ex cardinalib⁹ promoueatur.

Oportebat vt hec sacrosctā dña nr̄a romana ecclesia (iuxta q̄d a btō petro et eius successorib⁹ institutū est) rite ordinaret: ⁊ in apl'atus culmen vn⁹ de cardinalib⁹ p̄bris aut diaconib⁹ cōsecraretur.

Item in eodē. De eodem.

Nulli⁹ vnq̄s laicorū neq; ex alio ordine p̄sumat nisi p̄ distinctos gradus ascendēs diaconus aut p̄bt factus fuerit cardinalis, ad sacrū pontificatus ordinem p̄moueri.

Item ex eodem.

¶ Anathematizet ejus monachus vel laicus romanā ecclesiā inuadens, et in gradum filiorum ejus prorumpens.

Si q̄s ex epis vel monachis vel laicis cōtra canonū et sctorū patrū institutaprorūpens, in gradū filiorum sancte romane ecclie. i. p̄bforum cardinaliū et diaconorū ire p̄sumpserit, et hanc apostolicā sedē inuadere quilibet ex supradictis tētauerit, et ad summum pontificalem honorem ascendere voluerit: ipsi et sibi fauētibus fiat perpetuū anathema. ⁊. j. Si quis resistere p̄sumpserit sacerdotibus atq̄ primatib⁹ ecclie vel cuncto clero ad eligēdum sibi romanū pontificē p̄m canonicam traditionem anathema sit.

¶ Anathema sit q̄ canonice electioni romani pontificis contradicere p̄sumpserit.

ff.pto soc.l.j.ꝛ.r.q.ij.perpetua.ex de iurein. veritatis.

a SIquis. ¶ Seu primatibus. Primates appellat quosdam forte nobiles qui interſunt vt pp'm ar

b adh⁹ ar.lxiij. dist.da sctã. lxiij. dist. q: nam bitões. Archi.

ceant: qui si iuste monerentur, exaudirentur.

NUllus. ¶ Casus. Mortuo aplico vel eo aliquo cardinales, vel canonici intantum festinabant, nihil curabant de sepultura defũcti, quare statutuz fuit q nec papa, nec eo viuẽte nec etiam eo defuncto electio fiat successoris nisi tertia die post sepulturam.

b ¶ Uidẽte. Idẽ dicit ex de elec. bone. Sed nunquid mortuo papa eccle sia erit monstrum sine capite: vel nũquid vniuersitas cardinaliũ erit caput? Si hoc dicas cardinales tunc tẽporis possunt deponere eum: eadẽ rõne canonici mortuo episcopo possunt deponere clericũ aliquem. Dic ergo et ecclesiam tunc viuere, et tamen carere capite. Argu. tamẽ est q cardiales suppleant defectum mortui pape. I.e. si ds. Joã. melius ex de mato. et obe. his q. ꝛ ca. cã olim. B.

ij.ps.

iij.ps.

Cardinales an suppleant defectũ mortui pape.

¶ Sed quæritur.

¶ Casus. Hic est secundus articulus, vbi querit quid iuris sit si duo apostolici eligant temeritate certantium ꝛ ds alteri sit preferẽdus: ꝛ q̃d de hoc sit legit seq. ca.

c ¶ Honorius. Sed q̃d spectat ad imperatorẽ statuere aliquid de electionibus, cõtra id. xcvj. distinc. bene? Sed istud fecit rogatu ecclesie. Et est argu. ad questionem il lam q laicus de rebus ecclesiasticis vel spiritualibus possit iudicare. Argu. contra. ff. dist. xcvj. denicq. sed ibi intelligitur preter authoritatem ecclesiastici prelati. De hoc dicit extra de arbi. contingit.

Laicus an possit de rebꝰ eccle iudicare.

SIquis ex sacerdotibus seu primatibus[3] nobilibus seu cũcto clero huius sctẽ romane eccle electioni romani põtificis contradicere presumpserit: sicut in cõcilio beatissimi pape Bonifacij ꝛ Stephani legitur statutum, anathema sit. Item ex concilio Bonifacij pape tertij.

¶ Nullus episcopi fiat electio, nisi post diem tertiuz depositionis alterius.

NUllus pontifice romano viuente[b] aut eo ciuitatis sue p̃sumat loqui, aut partem sibi facere, nisi tertio die depositiõis eius adunato clero et filijs ecclie: ꝛ tunc electio fit. Sed querit si duo cõcertantium temeritate electi fuerint: quis eoũ alteri preferendus sit? De his ita scribit Honorius[c] augustus ad Bonifacium papam.

¶ Si temeritate cõcertantiũ duo fuerint ordinati.

SI duo forte cõtra fas[d] temeritate cõcertantiũ fuerint ordinati, nullũ[e] ex eis futurum sacerdotem permittimus: sed illũ in sede aplica permãsurũ cẽsem⁹, quẽ ex numero clericoum noua ordinatione diuinum iudiciũ et vniuersitatis consensus elegerit.

Hoc autẽ capitulũ non de eo intelligendũ est q̃ vno q apostasiã ordinato, a cardinalib⁹ et religiosis clericis aplice sedis inthronizat: etiã si ille apostatic⁹ ita cathedrã bti Petri violenter tenuerit, vt canonica et catholica ecclesie electio intra vrbem fieri non valeat.

d ñ Nico. pa. statuit dicens.

¶ De eo qui per pecuniã vel populari tumultu non canonica electione ordinatur.

SI ds pecunia vel gratia humana aut populari seu militari tumultu sine pcordi ꝛ canonica electione et cardinaliũ et seq̃ntiũ religiosorũ clericoũ fuerit aplice sedi inthronizat⁹: nõ aplicus[f], sed apostatic⁹ habeatur: liceatq cardinalib⁹ ꝛ alijs clericis deũ

e ¶ Nullum. ff. lxiij. distinc. si forte. contra. Sed quod hic dicitur fit cum vtraq pars ducitur malo zelo. ibi cuz vtraq pars bono zelo dicitur, et hoc patet per hec verba, contra fas.

¶ Hoc autem. ¶ Casus. Dicit Gratianus q ca. si duo, intelligitur quando vtraq male est electa? ꝛ non intelligitur quãdo vnus per apostasiam ordinatur, ꝛ alter canonice: cuius electio facta fuit extra vrbẽ, pter intrusionẽ alterius.

SIquis pecunia. ¶ Casus. Si quis pecunia vel alio modo illicito vsurper sedez apostolicam: non apostolic⁹, sed apostaticus habeat: ꝛ liceat cardialibus eum anathematizare, et laicoũ auxilio eum repellere: et si electio successoris intra vrbẽ fieri nõ potest, fiat extra: ꝛ electus habeat plenam potestatem disponendi res in vtilitatem ecclesie, ꝛ faciẽdi omnia quasi esset inthronizatus.

f ¶ Non apostolicus. Videt q principiũ istius capi. q papa de simonia possit accusari: da non est apostolicus, sed apostaticus: et quia simonia heresis est. j. qõne. j. eos qui. et capitu. ferrur. et capi. cum liqueat. ꝛ per primum capi. huius distinc. quod non credo. et loquitur hic de eo qui per simoniam electus est ab illis qui non habebant potestatem eligendi: non a cardinalibus. Simonia autem large dicitur heresis: non secundum q papa vel alius de heresi potest accusari: cum scilicet errat aliquis in articulis fidei: sed anteq̃ eligatur papa, exceptione cuiuslibet criminis repelli poterit. Sed pone q aliquis accusat cardinales q simoniace elegerint papam: hoc enim licite potest fieri: vt. j. capitulo proxi. Numquid si probata fuerit simonia, papa deponetur? Non. argu. ij. questiõe v. interrogatum. ff. de adult. denunciasse. Sed quid si dum vxor tua creditur mortua, eligeris in papam ꝛ consecraris: et vxor tua te repetit: an ei reddendus es? vel si tu neges eam tuam vxorem esse, apud quem cognoscetur: cum papa iudicari non possit nisi de heresi? Respon. si reuocetur in dubium, non est cogendus stare iudicio alicuius, immo excipere potest: dominus est qui me iudicat. ix. qõne. iij. alioqum. Si autem certum est, tenetur ei reddere debitũ: nisi mulier induci possit ad continentiam obseruandam: vel abrenunciabit papatui, et satisfaciet vxori, ꝛc.

Simonia est heresis.

Papa potest accusari de simonia.

d Electio facta p cardinales si dicatur iudex. ¶ Contra fas. Et ideo neuter obtinet: vt ex de elect. cõsiderauimus. nec priuantur cardinales hoc casu potestate eligendi, contra id ex de elect. cum in cunctis. Sed quis erit iudex de hoc an electio sit contra fas? Non ipsi cardinales: quia si sic, essent iudices in ppria facta. nam fas esse nullus superior potest inueniri: vt ex de elec. licet. i fine. Dic istud ca. locum habere quando neuter est electus a duabus partibus. Vel dic q concilium cõuocabitur.

a ¶ Laicis .j. dist. xcvj. ca. j. contra. Sed illud generaliter proponitur, & in aliis quod specialiter contra inuasorem sedis apostolice sedis pertinuit. vel singulis referenda sunt singula: licz clericis anathematizare, & laicis humano auxilio a sede apostolica pellere, & sic aliquis punitur simul pena canonum et ciuili. ‡ contra id est vt lic. nō .tref. nos. in fi. Sed hoc speciale est i intruso, in q̄ non sufficit altera pena . xxiij. q. v. c. quid ergo.

b ¶ Intronizatus. Simile .xxiij. dis. in nomine.

¶ Sicuto ¶ Cat⁹. Hic est tertius articulus, vbi dicitur q̄ electio successoris debet fieri cum pp̄a deliberatione ante cessoris.

¶ Transitus. ¶ Causa. Si mos inopinata cōsuetudo vsurpat, ita vt anteqū cessor nō possit ante mortē decernere de electione successoris, quidē ab oī nō potest fieri canonica electus, cōsecretur. Sauteē (vt fieri. d. reuoluit) duo electi mitra gantur: electus a iuribus preferatur, nisi fuerit simoniace electꝰ.

a ¶ Non potest. J. extra. no. viij. q. j. ēpo nō. contra. Sol. aliud est de successore eligere nō etiā cuz fratribus, ēpo deliberare, q̄ post cessorem fieri, vt hic permittit: & aliud est ex delegatione testamēto quasi dignitatis sue heredē substituere: q̄ vel hoc ibi penit⁹ prohibet: nam q̄ nec pape licz: ‡ dat alii: quia hoc nec Moyses. Sed ses potuit. viij. q. j. mandā moyses. nec est tra hendū ad cōsequentiā factū. Petri Clemētem substituē posse si tis sibi. viij. q. j. c. j. q. v & ad ei⁹ vmbram curabant infirmi. In mpē de hoc dici consuevit. j. q. j. Petrus.

b ¶ Sententia. sez quaru partiū. extra de ele. licet.

c ¶ Careat. Accusabit ergo iste de simonia, nec preiudicabit pape. arg. ij. q. v. interrogatum est.

¶ Sicut. ¶ Causa hic est quarꝰ arti. in quo dicit q̄ electio summoꝝ pontificū soli deo reseruat: & electio a cardinalibus fiat. Q̄d ꝑbatur seq. cap.

¶ Jectionez. Et ita fallit regula, ad quem spectat institutio & destitutio, xvj. q. ij. visis. qui benedicere potest et maledicere, qui ligare et absoluere potest: vt. xxj. dist. inferiot. & ca. deniq̄.

Oca ꝯo. ¶ Hec dis. dividit in duas partes, in quarū ꝑma querit vbi debeat fieri sedes patriarchalis, vel primatū, vel metropolitanoꝝ, vel epoꝝ, vel aliorum minoꝝ. Secūda ibi: Sedes aut⁊. Jo. de fan.

¶ Causa. Supra ostēdit q̄s et a q̄b⁹ clerici debeāt ordinari. nūc ꝯo in hac lxxx. dis. ostēdit i q̄bus loc⁹ debeāt ꝑponi ꝑriarche, archiepi, epi, et pbri. Patriarche debēt poni in capitib⁹ ꝑuinciarū: vt. j. xcix. dis. ꝑuicie. Archiepi in singulis ꝑuincijs: vt. j. vj. q. iij. scitote. Epi ꝯo in ciuitatib⁹. Presbyteri per castella & villas: vt. j. e. epi.

g ¶ Loca. h̄ intitulat lxxx. di. Supra magister ondit a q̄b⁹ & q̄s sint ordinandi clerici: nunc subdit in q̄b⁹ loc⁹ ordinādi debeāt ordinari. & quide ꝑmates ibi ꝑstituuntur vbi olim pone bant ꝓtoꝓtoflamines gētiliū. archiepi vbi archieoꝝ flamines. & hoc ex maxia parte factū ē institutiōe bti petri: vt. j. e. c. j. & ij.

Sicut supra monstratum est, electio summoꝝ sacerdotuz a cardinalibus religiosis clericis fieri debet: electio ꝯo eoū iudicio diuino reseruata est.

Unde Anacletus papa ait.

Ubes et loca in quibus primates presidere debent: non a modernis, sed multo ante aduentū Christi statute sunt temporibus: quarum primates gentiles etiam pro maioribus negocijs appellabant i. In ipsis vero vrbibus post aduentū Christi apostoli et eoꝝ successores patriarchas k et primates posuerunt: ad quos episcoporum negocia (salua tamen in omnibus apostolica auctoritate) et maiores cause post apostolicam sedem sunt referendē.

Ubes. ¶ Causa. Hoc ca. loquit de ꝑmatib⁹ gētiliū et xp̄ianoꝝ. Lucius cōsuluit⁹ fuit in q̄b⁹ loc⁹ ꝑmates xp̄ianoꝝ sunt collocādi. Qui rñ. di. q⁹ multo tēpore ante aduentū xp̄i vrbes sunt statute in q̄b⁹ erāt ꝑmates gentiliū, ad q̄s ipsi gētiles ꝑ maioribus negocijs appellabāt: & in eisdē loc⁹ post aduētū Christi apli & eoꝝ successores posuerūt ꝑmates christianoꝝ, ad q̄s (salua apl̄ica auctoritate) epoꝝ maiora negocia sunt referenda.

h ¶ Statute. a gētilib⁹. & ita est arg. q⁹ ꝑstituōes gētiliū sunt autēticē: arg. xcix. dist. c. j. Nec est cōtra. xiij. q. j. ca. j. nā illud de parochijs: hoc de ciuitatibus.

i ¶ Appellabāt. Ergo bene ꝺz, appello papā: appello sedē apostolicā. & apl̄s dixit: Cesarem appello.

k ¶ Patriarchas. Repetitio est eiusdē: q: idem est primas & patriarcha. xcix. dist. ca. j. sicut & dicit lex, differentia tantum nominis est inter pignus et hypothecā. ff. de pignō. res hypothece. ¶. inter pignus. Primas & ꝑmatriarcha idē.

IN illis. ¶ Casus. Gentiles habebant tres ordines sacerdotū, scz primiflamines, archiflamines, et flamines. Loco primiflaminum petrus iussit poni patriarchas, q̄ de maiorib⁹ alios⁹ episcopos causis cognoscunt Loco archiflaminuꝫ, archiepos. Loco flaminum, eps qui in singulis ciuitatibus singuli esse debēt.

a ¶ Petr⁹. Ar. a tēpore Petri esse limitatas, puincias. o ¶ In fide. J. xxiij. q. j. quoties. J. j. xvj. q. j. frater noster. contra. vbi dicitur q̄ tantum ad Petrum est referēda questio fidei, sz exponе hoc in fide, id est fideliter. Uel possūt agitare causas fidei, sed nō p̄cedere ad sententiaꝫ. Uel distingue qui sint qui dubitant. nā si laici, videtur q̄ epi possint determinare. extra de here. ad abolendam. si clerici, papa. extra eo. ti. cum Christus.

c ¶ Tenebant. i. reputabant.

o ¶ Singlos. Argu. in vna ciuitate nō plures esse debere epos: s de Augustino z Valerio fuit speciale: vt j. vij q. j. non autē. Sed quid de Venetis qui patriarchā habēt z episcopum? Sed dic q̄ non est patriarcha Venetoꝝ, sz Gradensis: qui locus differt multum a Venetijs.

e ¶ Uocabula. nā olim tē. xcv. di. olim.

f ¶ Par. J. di. xxj. in nouo. cōtra. xxiij. quest. j. loquitur. contra. Sed par fuit quo ad cōsecrationem, non quo ad administrationem.

Addē s̄ ciuitas, dd vīla, z dd castrū: nota.

Bar. in l. j. §. si autē. ff. de no. op. nū. z l. si here. ff. ō leg. j.

Fidei q̄stio est referēda ad sedē petri.

Adhoc ēs of. ot. q̄n. in plerisq; bar. in l. j. C. de metro. lib. xj.

Ueneti patriarcham et epm̄ habent.

Epiſcopi. ¶ Caſus. In hoc ca. notat differentia inter epos z pbros. Prima est, q̄ epi non debēt poni in ciuitatib⁹ quin etiā sint magne z nō parue, pbr̄i vo per castella. Scō a differētia est, q̄ epi nō potest consecrari ab vno epo, sed presbyter sic.

Leges s vbi debēt legi

¶ Non in castellis. Quādoq; tamē epus est in castro, xvj. q. j. z tēporis. vbi dr cumani castri sacerdos.

¶ In modicis. Similiter leges in maioribus ciuitatibus z regalib⁹ tñ sunt docēde: vt in proemio. ff.

Tē Leo papa. ¶ De eodē.

ILlud sane q̄ ad sacerdotale pertinet dignitatem, inter oīa volum⁹ canonū statuta seruari, vt non in quibuslibet locis, neq; quibuscūq; castellis, z vbi ¹ ante nō fuerūt, episcopi cōsecrent^m: cūvbi minores sint plebes, minoresq; cōuent⁹, presbyteroꝝ cura sufficiat. Episcopalia autē gubernacula nō nisi in maiorib⁹ populis, z frequētiorib⁹ ciuitatibus opz p̄sidere: ne (q̄d sanctoꝝ diuinit⁹ patrū inspirata decreta vetuerūt) viculis z possessionib⁹ vel obscuris z solitarijs municipijs tribuat sacerdotale fastigiū. Item ex cōcilio Laodicensi. ¶ De eodem.

NOn debere in vicis et in castellis episcopos ordinari, sed vilitatores^n, id est q̄ circumeant, cōstitui: hos autē qui ante ad hoc ordinati sunt nihil agere censemus sine conscientia episcopi ciuitatis. Similiter autē presbyteri^o nihil sine precepto⁹ z cōsilio epi agant.

Sedes autē episcoporꝫ nō lōgo interuallo debent disiungi: vt ad cōsecrationē sui comprouincialis sine difficultate possint occurrere.

Unde Gregorius Augustino Anglorum episcopo.

¶ Epales sedes nō longo interuallo se debent disiungi.

HAternitatē tuā ita volumus ordinare epos:

¶ Sedes aut. ¶ Hec est scda pars dis. in qua dr q̄ episcopales sedes debēt esse vicine. Jo. de fan.

Haternitatem tuam. ¶ Casus. Precepit Grego. cIsalbo Augustī. Anglorum episco. vt ordinaret episcopos xx. tyn.

Ch. Li. Cō fnal. l. vt. vo. bo. Isido. in

Epi. do. ſdiſ. Epi. ſolus

Epi. ſolus

Epi. ſolus

non longo intervallo inter se distātes: vt leuiter possint conuenire ad epōz ordinationem faciendā: q ad minus cum tribus epīs vel quatuor fieri debet.

a ¶ Longo. Dicit quidam longo: vt xx. miliariū. arg. ff. de verb. sig. l. iij. meliusq hoc relinquit arbitrio boni viri. i. iudicis: arg. ff. de ur. delib. l. j. et de offi. iudi. deleg. de cauſis. Unde si multū distant ciuitates ille inter se, in locis intermedijs dz poni epūs.

Cōueniēti ergo interuallo debent distinguj habita consideratione situs et qualitat' regionis ipsius, et difficultatis viaruz. sic. xxj. q. j. et temporis.

b ¶ Tribus. ad min⁹. Ꝛ. di. lj. c. vlt. Ꝛ. dist. lxiij. epm.

Hec de ordinā dis. In hac distinctione incipit secta pars tractatus distinctionum: q protenditur vsq; ad. xciij. distinc. Et diuiditur hec dist. i quatuor partes: in quarum prima probat qualiter intelligitur illud verbum, Oportet epm esse sine crimine. Secūda ibi: Quoliby. Tertia ibi: clericus. Quarta ibi: Oportet. Jo. de f.

¶ Casus. Egit supra Ztat. de ordinationibus et officijs singulor. Ab hoc vero loco vsq; ad. xciij. di. breuiter epilogat quedam cap. apostolice regule, vt addat quedam que preterm̄iserat. Et continuans dicta dicendis primo ponit de primo capi. apostolice regule: scilz oportet epm esse sine crimine. i. sine peccato mortali, quod verum est non solum de episcopo, sed etiā de quolibet prelato: quod probat per sequens cap.

c ¶ Hec de ordinandis. A. xxv. distin. vsq; ad. l. tractauit magister. xiij. ca. aplice regule. Sed q quedam omisit ideo ab hac. lxxxj. distin. vsq; ad. xciij. dist. nouem ca. apostolice regule repetit: non ordine illo quo ille executus est. Et in hac exequitur illud, oportet epm esse sine crimine. addit etiam de incontinentibus: in quo includitur secundum capit. apostolice regule. et q qui priuat' officio, debet priuari beneficio: et q archidiaconus solus nō debet accedere sub pretextu humilitatis ad tabernacula matronarum.

d ¶ Sub epilogo. i. breui repetitione superiorum.

Apostolus. ¶ Casus. Paulus apostolus docuit q quando eligitur aliquis ad ordines vel ad aliquā dignitatem debet esse sine crimine quod sit dignum accusatione et depositione: vt homicidium et adulterium vt sibi ipsi lōgo[a] interuallo minime disiungant: quatenꝰ nulla sit necessitas vt i ordinatione epi cōuenire nō possint: nā epoz ordinatio sine aggregatis tribus[b] aut quatuor episcopis fieri nullatenus debet.

¶ Distinctio.lxxxj.

Hec de ordinādis[c] et ordinatoribus atq; ō singuloz graduū distictiōib⁹, et officijs diuisse nos sufficiat. verū q; aliquātulū diffusi⁹ in his immorati sumus, p̄cedētib⁹ coherētia quedam sub epilogo[d] ad memoriam subijciamus.

Debet ordinandꝰ in epm (vt apls scribit) esse sine crimine. i. sine pcto mortali: qō nō solum de epo, sed etiam de quolibet electo ad aliquā prepositurā ecclesie oportet intelligi.

Uñ Aug. scribit sup Joan.

¶ Sine crimine et graui peccato debet esse qui ordinatur episcopus.

et huiusmodi. Sed non ait sine peccato: quia si hoc diceret, omnis homo repelleretur.

e ¶ Quādo elegit. i. eligi precepit. vj. q. j. si sacerdos.

f ¶ Ad prepositurā. i. ad quodcūq; ecclia sticū officiuz et ita pt̄z q; crimino⁹ⁱ⁹ etiā a minimo ordine, p̄hibet: vt hic. Ꝛ. xxxiij. distin. c. j. Ꝛ. ij. xxxiij. dist. cognoscam⁹. xxiij. di. c. vlti. hoc hodie terminat ex de tēpo. ordi. ca. vlti.

g ¶ Reprobaret. J. de pe. dist. iij. sexpties-S. ninitute.

h ¶ Ordinaret. Simile de penitē. dist. iij. ca. penult. Ꝛ dist. ij. si enim.

i ¶ Fraus. Hoc verū est cum fraudi dol⁹ inest. nam ois dol⁹ est fraus: sed nō cōuertitur. ff. de pac. iurisgentium-S. dolo. et sic sumit extra de rescrip. ceterū, quandoq; large sumit fraus. ff. de regul. iur. fraudis.

k ¶ Et damnatione. Solet queri, pter que crimina quis deponi debet. nō em̄, p quolibet crimine deponitur. v. qōe. iij. in loco. Et est super hoc duplex opinio. Quidam dicunt q; pro quolibet crimine deponitur, nisi expressum sit in cōtrarium q; pro eo deponi non debet.

Alij dicunt q; nunq̄ deponi debet, p aliquo nisi expressum sit pro quo. ego dico q; pro quolibet crimine in quo quis est incorrigibilis, deponi debet: sed statim tñ nō deponitur aliquis pro prima contumacia: vt. xlv. dist. lz. et lxxiij. dist. honoratus. illud autē non est crimen. v. q. iij. in loco. nec illa quoꝝ exempla posui. lxviij. dist. capi. j. et multa exempla de hoc posui. xv. q. viij. in summa.

¶ Quolibet. Hic incipit secunda pars huius distinct. in qua probat per. xvj. authoritates sanctorum patrum q; si clericus ceciderit in lapsum criminis post ordinationē, debet deponi. Jo. de fan.

¶ Casus. Supra dictum est in ca. apls. q; ordinandus debet esse sine crimine, vt homicidio et adulterio Ꝛ similibus. Nūc autē dicit q; si his criminibus aliquis est obnoxius, promoueri non debet nec ordinari. et si ordinat⁹ talia commiserit ante ordinationem vel post, debet deponi: vt probatur per seq. ca.

Nemo. ¶ Casus. Nullus dz assumere p̄dicandi officium nisi qui suis actibus errata cōdēnat: et amorem innocentie sua conuersatione demonstrat.

l ¶ Monitoris. Jd est predicatoris.

m ¶ Errata. i. maiora. lxviij. di. c. j. al's dicerem, ppo-

Crimino sus etiā a minimo ordine p̄hibet.

Fraus est genꝰ doli. ij. pō.

k Et damnatione. Crimina digna depositione que sunt, ad hoc est ō iu. cum nō ab hoie Archi.

Hec ē fra lFa Jo. ō f.

sito Gratiani.sic.xxv.dist.ca.vlt.et.iij.q.vij.iudicet.

TAnto.¶ Casus. Daniel cum esset electus in episcopū,accusatus fuit apud papam Celestinuz de multis criminibus:z precipue de incestu cū monialibus: propter quz crimina inuestiganda citatus fuit vt Romā veniret.qui cō temptis ſſis pape in epm est ꝓmot⁹. Committit igit causam quibusdā Celestinus: et precipit eis vt de his cognoscāt. que si vera esse inuenerint ipsum z ordinatorem ipsius deponant: quia q talem ordinat, ostēdit se esse similem illi.

a ¶ Literis. Et ita res iā erat iniosa. ex de offi.iudi.dele.gratum.

b ¶ Obrepsit.ex quo aūt se ꝓmouerit fecit lite pendente, deponēdus est etiam si innocens inuenitur. † ex de accu.deus omnipotens. † ff. de libe. cau.qui de libertate. Joā.qō falsum credo,prout notatur in questionib⁹, B. de hoc notaui viij.qō.iiij. nonne. Joan.si autē accusator per annū tacuerit, postea pōt promoueri electus: vt.ff.de mune.et hono.reus.sed in episcopatu trēs menses dantur: vt in auten.de san. episco.§.iij.colla.ix.nisi inder breuius tēpus fuerit moderatus: vt.iij.q.v.quisquis.arg.ex de fid.instru.accedimus.extra de appel.personas.in fine.

Accusatus litē pēdēte ꝓmot⁹ an sit deponē dus † Cum ista gl. cōcord. gl.not.i L.reus delat⁹. ff.ō muneri.et hono. ‡ Ibi no.gof. q si alioqs pendēte accusatio nevi de nunciatiōe ꝓmouea tur: remoueri dz quā tius ino rius sit. ff.de re milit.q statu.z l,q cum vno.§. reus.

c ¶ Convicto. De crimine: vel q post accusationē fuerit ordinatus.

d ¶ Sociabit. Sic ergo sñia lata cōtra ordinatum preiudicat ordinatori: sicut confessio ordinati preiudicat ordinatori: vt hic.et.lix.dist.ordinatos.et hoc videtur propter causę cognitionem: vt dixi.iij.q.vj.hec quippe. Uel dic q tunc preiudicat ordinatori sententia lata contra ordinatum quando presens est,et scit causam agi ordinati.cū enim quasi sua causa agi videatur, et tacet nec defendit causam,sibi preiudicat: vt extra de senten.z re iudi.quamuis.et.ff.de reg.iur.sepe.

SJ qui.¶ Casus. Quidam presbyteri promoti sunt sine examinatione:et postea cū examinarētur,ipsi in iudicio confessi sunt ola peccā sua,z tñ ex̄i promouerūt eos.quęritur est in Niceno concilio vtrum isti debeant recipi z defendi in suis ordinibus? Et respondet q non. Sic ponit casum Benevenē. hug. vero intelligit de eisdē personis casum sic. Aliqui sine examinatione in presbyteros sunt promoti:postea examinati in iure cōfessi sunt peccata sua:nihilominus tamen promoti sunt ad episcopatum, vel ad aliam dignitatem. quęritur ek in cōcilio vtrum tales debeant recipi? Et respondet q non.

Item Celestinus papa.

¶ Careat ordine quem prestat,qui indignum sublimare non metuit.

TAntis daniel grauat⁹ testimonijs facinoruz, tanta accusatione pulsatus,sacrarū(vt dr)virginū pollutus incestu,eps asserit ordinatus: et vt in nr̄i libellis scrinij continet̄,quoz ad vos quoq exemplaria direxim⁹:in pōtificij dignitatem hoc tpe quo ad cām dicēdā missis a nobis ſſis [a] vocabat̄,obrepsit⁹:sacro noī absit iniuria. facilius est enim vt hanc dignitatē tali dādo amiserit ordinator,q̄ eam obtineat ordinatus: cui convicto [c] sociabitur [d] qui eum sibi credidit largiēdo pontificiū,sociandū: qualis em̄ sit ipse quisquis tales ordinauerit,ostendit.

Item ex concilio Niceno.

¶ Non recipit ordo ecclīasticus eū q̄ sine examinatiōe vel postea confessus ordinatur.

SJ q̄ sine examinatione [e] ꝓmoti pbi sunt: z post ea examinati' sunt ꝓfessi pcā sua: z cū cōfessi fuissent, veniētes hoies cōtra regulam [g] eis man⁹ imposuerūt: hos ecclesiastic⁹ ordo nō recipit. in omnibus enim qō irreprehēsibile est sancta defendit ecclesia.

Item eiusdem concilij.

¶ Lapsi,per ignorātiam aut contemptu ordinantium tonsurati deiiciantur.

QUicunq; ex his q̄ lapsi sunt, p ignorātiā [h] iam ordinati sunt: vel ꝓtēptu' eoz q̄ eos ordinauerūt:hoc nō preiudicat [k] regule ecclīastice cuz eīs cōpertū [l] fuerit,deponent.

Item Innocentius.

¶ Ulien⁹ fiat a ministerio q̄ illud vsurpando illicite polluit.

MAximianus [m] filius nr̄ qualē detulerit ꝙrelā [n] cum ad maiora promoueantur: saltz ad episcopatum.

f ¶ Examinati.

g ¶ Contra regulam. que interdicit tales ordinari.

QUicunq;.¶ Casus. Quidā criminosi ordinati sunt ignoranter ab episcopis: quidam vero scienter. Queritur an debeant deponi? Et respon.q̄ sic.

h ¶ Per ignorantiam.ordinātum:et dic ignorantiam iuris vel facti:sm hug.

i ¶ Uel contemptu.i.eis scientibus.

k ¶ Non preiudicat. Factum enim pretoris iuri publico non derogat.ff.de fer.l.j.

l ¶ Compertum.Arg.q̄ quandocūq; de veritate constat,sequenda est. vij.dist.qui contempta.nam diuturnitas tēporis tē.extra de simo.non satis. inducit tamen dispensationem.xxxv.q.viij.de gradibus. ‡ z extra qui ma.ac.pos.per tuas.

MAximianus.¶ Casus. Quidam presbyter ecclesie cuiusdā filios habuerunt: quos Maximianus zelo dei accensus,coram apostolico accusauit.commisit ergo causam Innoc.quibusdam,z precepit eis vt si hec vera inuenerint,removeant eos ab officio sacerdotali.

m ¶ Maximianus.J.iij.q.j.quia ea.

n ¶ Detulerit querelam. Subaudi criminalem. nam clericus erat iste. Non enim laicus posset istos accusare.ij.qōne.vij.per totum.nisi forte patronus prelatum de dilapidatione:quia tunc sua interest: arguit.xvj.q.vi. filius.alias laicus non auditur de hoc crimine: vt.xxvij. distin.consulendum.

a ¶ Libelli. Per hoc q̄ dicit libellis, et postea presbyterio, argumentatur q̄ quis in eodem libello plures accusare possit. Jo. Quid iuris sit de hoc, no. plene. ij. q. j. prohibentur. in glo. que incipit questus. B.

a ¶ Libelli. i. charte quā papa misit. xxx. q. iij. pyctacium.

b ¶ Perspecto. Videt ergo q̄ non sufficiat si autentice ipsum exhiberet; sed vt etiā teneatur exhibere libellum quem porrexerat pape: vt vij. q. j. presentiū. & iv. distinct. precepta. & maxime vbi procurator impetrauerat literas: et dubitat an ille de hoc habuit speciale mādatum: vt ex de rescript. nonnulli. vel an fuerit excōmunicat⁹: vt extra de proba. cap. post cessionem.

pbr an c ¶ Remoueantur. Ergo presbyter propter simplicem fornicationem nōe deponit: vt. xxvij. q. j. vt lex. cōtra. et xxxij. dist. pbr. et xxxiij. dist. fraternitatis. Jo. cōiter: ut dicitur q̄ propter simplicem fornicationem quis deponi nō debet: cū pauci sine illovitio inueniātur: vt. l. dist. quia sanctitas tua.

d ¶ Polluerunt. Quātū ad se. xlix. dist. ca. vlti.

Sacerdos. ¶ Casus. Si sacerdos de aliquo crimine conuincat, deponi dz: & ep̄s ei locū, pudere dz in quo penitētiā agere possit.

e ¶ Si in eo. Ergo p̄ oi causa nō deponit. B.

f ¶ Prouiso loco. i. monasterio: vt ca seq.

Jctū. ¶ Casus. Dicit hic q̄ si sacerdos, ppter delictū vel negligentiā suā fuerit degradatus, detrudi debet in monasteriū vel canonicā regularē ad penitentiā agendā, nec debet amodo viuere seculariter: & si contra facere presumpserit, excōmunicari debet.

g ¶ Negligētiā. No. q̄ aliqs eque deponit, ppter negligentiā sicut, ppter dolū. lxxx vj. dist. c. j. & xj. q. iij. placuit. & c. dist. qñ. & ex de sta. mo. cū ad monasterium. in fi. & C. de epi. & cle. presbyteros. si quos. & ff. de custo. & exhi. re. l. carceri. et l. milites. qs intelligo cū crassa est negligētia: vt. j. q. j. qcquid. & ff. de verb. sig. magna.

libelli[a] eius series annexa declarat: qui zelo fidei atq̄ discipline ducⁱ nō patitur ecclesiā polluī ab indignis presbyteris, quos in presbyterio filios asserit, p̄creasse. et ideo fratres libelli huius qui subiectⁱ est tenore perspecto[b], eos qui talia perperrasse dicuntur, debetis in medio collocare: discussisq̄ obiectionibus que ipsis presbyteris impinguntur, si conuicti potuerint, a sacerdotali remoueantur[c] officio: quia qui sancti nō sunt, sancta tractare nō possunt, atq̄ alieni efficiantur a ministerio quod viuendo illicite polluerunt[d].

Item Eugenius papa.

¶ Quilibet ab ordine deponē do, & episcopi quidētia locus penitentie deputetur.

Sacerdos aut quiuis alius in ordine ecclāstico proiectⁱ si in eo[e] scelere inuenitur quo abijciendus comprobetur, depositus prouidentia ep̄i bene pulso[f] loco constituat vbi peccata lugeat, & vlterius non committat.

Item ex cōcilio maguntiensi.

¶ Detrudunt in monasteriū presbyteri qui penitentiā agere contemnunt.

Jctū est nobis pbros ppter suā negligētiā[g] canonice degradatos et secularis gradu[h] amisso viuere, et penitētie agēde bonū negligere. Unde statuimus vt gradu amisso agēde penitētie gratia in monasteriū aut in canoniam regularem mittantur.

¶ Si vō hoc fieri causa queli bet phibuerit: vbicūq̄ sint penitētiā agere non delistāt. Si aut̄ amisso gradu seculariter[i] viuere voluerint, & penitentiā agere neglexerint: ab ecclesie communione seperentur.

Item Jsidorus.

¶ Mutatio loci aliquā do vtiler cōuersis ad penitentiā.

Uales[k] interdū cōuersis ps̄alute sue aie mutatio loci, plerūq̄ eīm dum mutatur[m] loc⁹, mutat mēt⁹ affect⁹. Congruū est ergo inde etiam corporaliter euelli, vbi quisq̄ illecebris deseruiuit. Nam loc⁹ vbi q̄sq̄ prauе vixerit, in aspectu[n] mentis apponit qō sepe ibiq̄sq̄ cogitauit vel gessit.

Item ex sexta synodo Aurelianensi.

¶ Clericus adulterasse cōuictus vel cōfessus, in monasterio retrudatur.

Si quis clericus adulterasse, aut confessus, aut conuictus fuerit, depositⁱ ab officio communione[o] concessa in monasterio toto vite sue tempore detrudatur.

b ¶ Spadu. Ar. pro illis qui dicunt exauctoratū primari sacramēto. ? vnde colligit ralem posse verberari sine sacrilegio. arg. est ad hoc. i. dist. accedens.

i ¶ Seculariter. hic pz q̄ depositus ꝑm regulam ecclesiasticā tenet viuere: ar. ad hoc. xxvij. dist. si qui vero. & xx. q. iij. eos. vnde verberās eos incidit in canonem: et ecclesia eos tueri debet, nisi sint incorrigibiles: vt ex de iudi. cū non ab hoie. Joan. qō falsum credo, cum sit exauctoratⁱ et nudatⁱ omni priuilegio. ? Sed numqd̄ q̄ hoc modo detruditur in monasterium, ibi cogit esse ꝑpetuo? qō videt dist. l. ca. j. j. c. si qs clericus. Sed dic hoc esse in arbitrio iudicis, & ꝑm qualitatē delicti: nam qñq̄ ad rēp⁹ detruditur: vt. ij. q. j. in primis. qñq̄ iubetur peregrinari p orbem: vt de pen. dist. c. vj. facerdos. qñq̄ tradit curie seculari: vt. xj. q. j. Statuimus. alīs nūq̄ cogitur qs inuitus ingredi monasterium nisi ꝓpter delictum: vt xx. q. j. sicut. et. lv. dist. c. j. euangelica. Joan.

Aler. ¶ Casus. Statuitur hic q̄ si aliqs de crimine fuerit conuict⁹, debet seperari a loco in q̄ cōmisit delictū, ad penitentiam peragendam. Nam interdum valet loci mutatio: cum affectus mētis sepe cū loco mutetur: cū nō videat vbi mala gessit.

k ¶ Ualet. Statia cooperante.

l ¶ Interdū. Interdū nocet: vt. ē. dist. lxxiij. quotūdā, & C. quo & qñ inter. l. v. ſz valet si fiat ex charitate.

m ¶ Mutatur locus. j. xxxv. quest. vj. ab isto die. j. dist. lxxxvj. fratrem.

n ¶ In aspectu. Memoria delictoꝝ q̄ est ꝑnpiscētia delectabilis. ? xx. q. j. mulier. que autē est ad cōpūctionē, illa bona est. nullū em̄ tale delictoꝝ remediū est sicut eorū ꝑtinua memoria. de pe. dist. i. §. his authoritatib⁹. ℣. nō tibi dico. & ℣. nūc autē. & qſiq̄ bōa est memoria rei ad terrorē. vii. q. j. deniq̄s in fi.

o ¶ Si qs clericⁱ. § Cōione. ſ. fidelīū & sacramētoꝝ. ℣.

? Ar. ꝛ j. q. j. qō qdā. ℣. si forte. Clericū depositū ℣ beras inciat in canonē.

Detrusus in mōaste riū an cogat ibi ꝑpetuo esse

? Arg. ad hoc liij. dist. c. ij. i fi. vbi de hoc.

Alij dicunt scilicet fidelium, non autem fratrum. arg. j. c. ij diaconus. Archi.

a ¶ Romanus. Romana. Sed qua ratione detruditur ibi, cum aliunde esset? quia ibi fuerat ordinatus? vt in auct. vt nulli iudicum. §. si vero.

b ¶ Presbyter.

c ¶ Questum fuit ab apl̄is quam penam pati debet presbyter vt diaconus qui publice in adulterio vel fornicatione pturio vel homicidio fuerit deprehensus. Et respondet q̄ debet deponi: sz excōmunicari non debet: cum non debeat duplici cōtritione flagellari: more tamen laicorum debet penitentiam agere, cū ei⁹ crimē sit manifestum.

b ¶ Aut furto. sz qualiter laici, poabunt istud esse, cū non possint testari cōtra clericum? ij. q. vj. episcopi.

c ¶ Captus est. & cōuictus. extra de iudi. cū non ab homine. de hoc dixi. l. dist. de his. j. & ca. si quis diacon⁹, § vnde cū capitur, detineri debet per. xx. horas diurnas et nocturnas, vt videatur: vt. ff. de adul. cap. sed nec testib⁹ admissis creditur nisi a principio clericū in adulterio viderint, nec laicis credetur de hoc, quia laici oppido nob⁹ infesti fūt. ij. quest. vij. laici. Uel dic, capt⁹ per sententiā vel cōfessionē ꝓpriam vel rei euidētiā: vt ex de cohā. de. vra. & ca. vlt.

d ¶ Scriptura. ex de iudi. at si clerici, de peni. dis. iij. §. authoritas. ff. nau. cau. licet. §. vlt.

e ¶ Bis. i. perfecte.

f ¶ Ihs epūs. ¶ Inter laicos. hoc intellige qñ crimē venit in notitiā ppli: vt. §. xxviij. dis. pbr.

¶ Diacon⁹. ¶ Dicit hic q̄ si diacon⁹ vel p̄sbyter cōmisit crimē aliqd dignū depositiōe ab officio & cōmunione oz repelli. Sed no est depositꝰ, sz se, ꝓpter delictū ab altar⁹ ministerio remouit more penitēt: si alij pbri desunt, poterit in necessitate baptizare.

g ¶ Acoione. corpis xpi vel ad rēp⁹. & sic soluit ꝛ illius ca. pbr. vel expone, i. officio: & sic soluit ꝛ. ē. c. pbr.

Ite pelagius papa Tostati no defensor. ¶ De eodē.

h ¶ Romanæ eccīe thianensis clericus pro crimine adulterij, qd admisisse phibetur, a clericat⁹ ordine deposit⁹ in monasterio hic in vrbe Romana ad agendā penitētiā ex nostra iussione detrusus est.

Ite ex canone apostolor.

¶ In crimine captus pbr vel diaconus deponatur: sed non cōmunione priuetur.

Presbyter aut diacon⁹ qui in fornicatione aut periurio, aut furto⁹, aut homicidio capt⁹ c est, deponat, non tñ cōmunione priuet si paruerit sentētie. dicit enī scriptura: Nō iudicat de⁹ bis c i idipsum.

Item. ¶ De eodem.

Ihs epūs, aut pbr, aut diaconus post diaconij gradū acceptū fuerit fornicat⁹ aut mechat⁹, deponat: & ab eccl̄ia piect⁹, iter laicos agat penitentiam. Item ex concilio Aurelianēsi. ¶ De eodem.

Si diacon⁹ aut pbr crimen capitale cōmiserit: simul et ab officio et a cōione pellat. Si vero ꝓ reatu suo se ab altaris cōione sub penitentie pfessione submouerit: his quoq; si alij defuerint, & causa certa necessitatis exoūt, poscentē baptisma liceat i baptizare. Unde Greg. oib⁹ p regnū italicū & theutonicor.

¶ Ho ingrediant eccl̄ā pbri, diaconi, subdiaconiq; in fornicationis crimine iacent.

Si q̄ sunt presbyteri, diaconi vel subdiaconi qui in crimine fornicationis iacēt interdicimus eis ex parte dei patris omnipotēt, & sancti spūs et authoritate eccl̄ie introitū vsq; dū penitēat k & emēdēt m. Si q̄ vo in pctō suo pseuerare maluerint, null⁹ vestrū eor ꝓsumat audire n officiū: q⁹ bñdictio eor vertet in maledictionē & oratio i pctm: testāte dño p ꝓphetā. Maledicā o (inq̄t) benedictionib⁹ vestris. Qui vero huic saluberrimo ꝓcepto obedire noluerint: idololatrie pecatū incurrēt, Samuele testāte, & btō Hie. instruēte. Pctm ariolādi est nō obedire, & scel⁹ idololatrie nō acq̄escere. Peccatū igit paganitat⁹ p incurrit q̄sq; dū christianū se esse asserit, sedi apostolice obedire ptēnit q. Item Alexan. ij. episcopus regi Dalmaticor.

¶ Officio et beneficio priuet epūs pbr vel diacon⁹ vxore suscipiēs, vel suscepta retinēs.

Si q̄s amodo epūs, pbr, aut diaconus feminam acceperit, vel acceptā retinuerit: a proprio gradu decidat r id est reprobabo vel reputabo maledictionē cum benedixerint & vobis.

p ¶ Paganitatis. i. infidelitatis.

q ¶ Cōtenit. Qualiter sit hoc intelligendū, dixi. xxij. di. omnes. xix. dis. in memoriā. & ca. nulli. Joan.

Si quis. ¶ Casus. Hec quatuor consequentia ca. Clericus eundem habent casum: in quibus dicitur q̄ si qui & vxore in sacris ordinibus fuerint constituti, ad concubinas vel acceptas vxores accedere non debent. q̄ si contumaciter fecerint, an officio & beneficio carere debent.

r ¶ Diaconus. vel subdiaconus: vt in ca. seq.

s ¶ Decidat. Quo ad executionem: prout patet in sequenti litera, sed nec statim debet ꝛ suspēdi: sed expecta-

h ¶ Necessitat⁹. Ar. alicui licere cā necessitat⁹ baptismū ꝓferre, cui nō ꝛ alio⁹ sacramētū ꝓferre ꝛ. de cō. dis. iij. cōsulat. j. q. j. sicut christ⁹. ꝛ. ē. dis. l. c. q̄ sub gradu.

i ¶ Liceat. Cū solēnitate. alꝰ etiā laic⁹ hoc posset.

k ¶ Baptizare. Dic vt. l. dist. qui sub gradu.

Si qui. ¶ Casus. In italia & theutonia, p̄sbyteri, diacon, & subdiacon publice tenebāt concubinas: quibus oib⁹ Greg. officiuz interdixit, donec penitentiaz ageret: et si vellent in crimine perseuerare, ꝓcepit omnibus vt eoū officia non audirent: quia eoū benedictio in maledictionē conuertetur. et hoc pbat authoritate p̄phete dicētis. Maledicam inquit &c. Et quicunq; ꝓceptis nostr⁹ nō obedierit: pctm idolatrie et paganitatis incurret.

l ¶ Dū penitēat. Et hoc determinātur cōtraria. §. dist. lxj. miramur. ꝓsic. sicut enim.

m ¶ Emēdent. ex hoc videtur q̄ sicut tales ipso facto suspenduntur, sic ipso facto per contrarium restituiur eis officium: vt dixi xxxij. distinc. null⁹. Arg. ad hoc. xv. q. vj. nos sanctorum. & xvj. q. vij. si quis deniceps.

n ¶ Audire. sus. Doceta. xxxij. di. null⁹. spāle et ca. preter hoc. sz sic no. j. xv. q. vij. scisciti tibi⁹, contra. sed ibi ¶ Uide solnam. vt no.

o ¶ Maledicam. q. i. maledicā & ca. Archi.

p ¶ Paganitatis. i. infidelitatis.

q ¶ Cōtenit. Qualiter sit hoc intelligendū, dixi. xxij. di. omnes. xix. dis. in memoriā. & ca. nulli. Joan.

Si quis. ¶ Casus. Hec quatuor consequentia ca. Clericus eundem habent casum: in quibus dicitur q̄ si qui & vxore in sacris ordinibus fuerint constituti, ad concubinas vel acceptas vxores accedere non debent. q̄ si contumaciter fecerint, an officio & beneficio carere debent.

r ¶ Diaconus. vel subdiaconus: vt in ca. seq.

s ¶ Decidat. Quo ad executionem: prout patet in sequenti litera, sed nec statim debet ꝛ suspēdi: sed expecta-

ri debet per.xl.dies.extra de cohā.cle.sicut ad extirpandam.sed illud dispensatio est.ius enim erit q̄ statum deponatur.S.ca.ca.i.

a SJ quis sacerdotū. ¶ Officiū. Ex his duobus capitulis habes q̄ cui interdicitur officiū,et beneficium,quandoq; tacēs qñq; permittit beneficiū,z non officium: vt.i.distinct. studeat.et. xxviij. dist.pref.vt.terminus quādoq; econuerso: vt.j.q.v.c.j.qñq; enim punitur in persona,z nō in rebus: vt.xvj.qō.vi. cognouimus,z ca.illud.

Beneficium remouet.

Eligēs vnū renunciat vnius, vel per electi.

b ¶ Cogatur.ergo per electionem renunciationē intelligitur alij abrenūciatū.S. viij. distic. quo iure.C.de fur. l.j.ff.de tribu. qō in heredem.S.eligere.ff.de reg.iur. nemo.S.quoriens. Ar.contra.ff. quorum leg.l.j.S.iij.et ar.plura de hoc inuenies. xiij. q. j. in fi. Joan. Sol. vbi sunt aliqua repugnantia, eligendo vnū,renunciat alteri. alꝰ secus. B. de pe.dist.j.S.ite si anteq̄.

c ¶ Os. ¶ Beneficio J. xvj. q. vj. illud. ar. ff. de pec. l.j. C. de vsu. l. vlt.

d ¶ Jnistri. ¶ Propie vtor, maxime: qr idem est in aliena. Vtor. Et not. q̄ dicit incogno- scere: quia tam scio cū nō est vtor quo ad quarto debitum reddendā emendam.S.ixxvij.distinct.episcopus.cum qua votum emittit.nec fit: nec si eam cognoscat,incestum committit,z filij erunt legitimi z ferun. xv. quest. vlt.cum multe.est tamē vtor mente. quo ad administrationem.xxxj.distinct.ler z plus peccat cum ista cōs cum soluta. h.argu.contra.J.distinc.prohibeas f xxxij. q. ri.proposuisti.

Ad hoc dicas sed f

e ¶ Sacrarij.i.sacrorum vasorum.

f ¶ Ab offerentibus.id est sacerdotibus qui offerunt, vel est conficiunt. Uel expone,nec ad oblationē alijs porrigendam.quasi dicat nec ipsi sumant corpus Christi,nec alijs porrigant. Uel melius hoc vult dicere: diaconi nec debent esse in exercendo officiū diaconale,ne pbyteri pbyterale. Uel expone nec ab offerentib⁹.i.subdiaconib⁹ qui offerre solent diacono patenam cum eucharistia.

vsq; dum ad satisfactionem veniat:nec in choro psallētiū maneat:nec aliquā portionē de rebus ecclīasticis habeat. Item clero mediolanēsi. De eodē.

SJ quis sacerdotum vel diaconorum z subdiaconoꝝ officiū[a] cōtumaciter deserens,feminam sibi poti⁹ eligit: sicut sponte ob fornicationem dimittit officium,ita ob prauricationē dimittere cogatur[b] etiā inuitus beneficium.

Item populo mediolanensi.

¶ De eodem.

EOs etiā q̄ vt fornicarī eis liceat,diuinū officiū derelinquūt:z a deo recedētes diabolo z operib⁹ ei⁹ seruiunt: sicut se illustrissime ab officio alienos faciūt,ita būficio[c] ecclesiarū priuatos esse iudicam⁹.

Item Luci⁹ pa. ¶ De eodē.

MJnistri altaris pbri siue diaconi ad diuca tales eligantur officia,qui continentiā seruēt. ¶ Si vero post ordinationē suā ministros contigerit ppuie vxoris[d] inuadere cubile,sacrariꝝ nou intrent limina: neq; sacrarij[e] portitores fiant,neq; altare ptingāt, neq; ab offerētibus[f] holocaustū[g] oblationē suscipiāt,neq; ad dīuici corporis portionē accedant[h],neq; ppinent,neq; sine

g ¶ Holocaustū.i.eucharistie.z dic intransitiue.

h ¶ Accedant. Presbyteri.i.non conficiant.

i ¶ Minora.i.minorū ordinū officia sine licētia superioris.z planū est capitulū: vt.xvj.q.vj.illud. Arg. contra. C.de vsufru.l.vlt.z.ff.de sup.le.d.j.

¶ Cleric⁹ hec est tertia ps distinc.in qua dicitur q̄ archidiaconus non dz frequētare domos matronarum vel aliarum mulieruz,nec mittere xenia per clericos.z hoc probatur in seq.c.Jo. tij.ps. de fan.

¶ Casus. hoc ca. de trib⁹ ps̄onis loquitur.s. de clerico,pbytero,z archidiacono. Dicit ergo hic q̄ cleric⁹ solus nō debet intrare tabernacula mulierum,nec etiā cum socio sine iussu plati,nec pbyter cum sola femina confabuletur. Archidiacon⁹ vero sub pretextu officij sui nō frequentet domicilia matronarū,nec illis per clericos suos vel domesticos aliquid secrete mittat. de quo si conuincatur:et ille deponatur,et illa excōmunicetur.

k ¶ Femina. ar, ex solitudine vel secretate presumi p aliquo vel contra. j.e. in omnibus.et ca.clerici. Ar.xvij. q.ij.i decima. z ca. definimus.

l ¶ Humilitatis. Pretextu eñ pietatis nō est comit. tenenda impietas.ff.depositi,si homicidē. z.xxx.q.j.nosse.et xxij.dist.quod ait.

Presumptio sumit ex solitudine z secretate. Cōc. ter.in.l. cū alio. C.ō ca. fu.z i.l. fi.S.pe. C.ō bo. que li.

m ¶ Frequenter. Ratione frequentie pro aliquo vel contra aliquē presumitur. ¶ similiter ex longa mora.ar. xxxiij.dist.quoniā am.xix.dist.anastasius.

n ¶ Secrete. Magis eñ peccat occulte peccās q̄s manifeste: vt.xix.dist.anastasi⁹. Sed cōtra.ff.de ritu nup.l. vlt.ff.de autho.tu.pupillus.S.vl.q̄ enim male agit,odit lucē.xvij.q.ij.perniciosam.et de of.iudi.deleg.cōsuluit. z extra vt ec.benefi.vt nostrū. Jo. Sol. vbi quis magis contēnit,ibi magis peccat,siue secrete,siue palam. De hoc.xl.dist.homo christianus. ‡

Et ex de cele. mis. de hole. et xxvj.q. iij.nēo, ibi vi- deas.

SJ quispiam. Hec palea habetur extra de cohā.cle. et mu.ca.ij.ibi exponitur.

a ¶ Judicetur. No. q̄ ratione delicti mulier efficit de fōro ecclesie. Arcan.

Oportet. ¶ Hec est quarta pars dist. In qua probat per .x. ca. sanctoꝝ patrū q̄ cum clericis non debent cohabitare suspecte mulieres, nec solus cum sola debet confabulari. Joā. de fan.

¶ Caius. Hic. monet hic ꝓbyteros esse vigilantes sup gregem sibi cōmissum: ne lupi mouste bus. i. diaboli, laniē tur: et reprehendat eos de cōuersatione mulierū: quia vbi fuerit cum mulieribꝰ cohabitatio, antiqui hostis stimulꝰ non deerit. cū quibus si fomentur, sacrificare non debēt. Quod probat tribꝰ authoritatibꝰ prophetarum: scz Moysi, Sophonie et Malachie.

b ¶ Nepharium. i. horribile. nā si nepharium esset dicere, male faceret Greg. dicendo.

c ¶ Stimuli. Nā ex cohabitatiōe ꝑsumitur accessus. xvij. qō. ij. definimus.

d ¶ Ne fallam⁹. Publicū enim testimonium et opinio non est falleda. C. de lati. lib. tol. l. j. ¶ sed et qui scim⁹. et argu. xxvij. dist. qō interrogasti.

e ¶ Qui fallitis. Dicuntur esse fallere, ex quo habēt voluntatem fallendi: ꝙ nec mn⁹ peccant. de peni. dis. j. ¶ cui. alꝰ autē non fallunt. xxiij. q. iij. deus. mentiri enim deo est. de conse. dist. ij. panem.

f ¶ Pollutos. ēstum ad sacerdotes. xlix. di. ca. vlti.

g Olumus. ¶ Qō dicitur in istis, c. videt corrigi extra de cohabi. cleri. et mu. capi. j. Uel intellige illud quando persone sunt suspecte, vel secum habent suspectas. Sed vsq̄ ad quem gradum licet clericis cum consanguineis habitare? Dici potest q̄ vsq̄ ad secundum in linea transuersali. j. e. cum omnibus. sed in ascendente vel descendēte vsq̄ ad. vij. vel hodie vsq̄ ad quintum: quia cum his naturale fedus nihil seui criminis. et. vt extra de coha. cle. a nobis. et. C. de epi. et cle. eum qui. etiā si ille persone iuuenes sint. Ultra secūm vero distingue an suspecte sunt, qꝝ iuuenes sunt: an nō, qꝝ sunt senes: et tunc pōt. in primo casu non, sic etiam distingue in ancillis. et sic intellige. j. ea. femmas. Sed contra: nōne clerici debent simul dormire. xvj. q. j. necessaria? sed hoc de alijs qui simul non viuūt. Jo. Et no. q̄ illi decret. a nobis est standum, que vltima est de illa materia, et corrigit decret. primam ultius tituli. B.

iij. ꝑs. tiā admonitionē inueniat fabulari cum ea, et aliquo modo cōuersari, excōmunicet: femina vero canonice iudicet [a].

Item Gregorius.

¶ Simul cū mulieribꝰ sacerdotes habitare nō licet.

Oportet sacerdotes (quibus dñs populus cōmissus est) cū magna cōstantia vigilare super dñicas oues, ne lupinis morsibus (id est diaboli stimulis) lanientē. ¶ Hecq̄ ēm hoc silere debeo (qō cū graui animi tristitia et amaritudine dico) sacerdotes cum feminis habitare ꝑspicio. qōnepharius [b] est dicere vel audire, et ꝓtra sanctoꝝ canonū sanctia. vbi enim talis fuerit cōmoratiū cohabitatio, antiq̄ hostis stimuli [c] non desunt. Ideoq̄ admonēdi sūt vt nō antiq̄ hostis decipiātur fraude: quatenꝰ iuxta apli vocem, non vituperet ministeriū nostrū. Cauere enim oportet nos fratres ab illicitis, vt mundas valeamꝰ manꝰ ad dñm leuare. scriptū est ēm: Scri estote, qm̄ ego sanctꝰ sum. Si qs ꝑsumpserit alr agere sacerdotij sui, honore puuet. Uñ oīmodo cauēdū est fratres ne fallamusꝰ populū: et illō ꝓphete dictū ipleat i nobs. Sacerdotes mei ꝓtaminat sctā, et reprobāt legē. qs et alij ꝓpheta increpauit, dicens. O vos sacerdotes q̄ fallitis [e] nomē meū, et dixistis: In qua re fallimꝰ nomen tuū: quibꝰ respōnsum est. Offerentes ad altare meum panes polutos [f]. Non est mihi voluntas in vobis, dicit dñs: et sacrificiū non accipiam de manibus vestris: qꝝ pollutī estis.

Item symmachꝰ. ¶ De eodē.

Olumus [g] vt sacerdotes phiberi debeāt ne cum mulieribus conuersentur excepta dumtaxat matre vel sorore vel vroꝛ [h]: que caste regenda est.

Idē in registro. ¶ De eodē.

Legitur [i] q̄ beatus Augustinus nec cuꝫ sorore habitare consenserit, dicens: que cū sorore mea [k] sunt, sorores [l] mee non sunt. Docti ergo viri cautela, magna nobis debet esse instructio.

Item ex. vij. synodo. De eodē.

Uum omnibꝰ obseruare cōuenit vt certus [m] quis et certo tempore et certo loco [n] et certis personis vel apparere clericꝰ vel loqui debeat mulieribus: vt excludat omnis nefanda suspicio. certe solū ad solam accedere nulla religionis ratio permittit. meliꝰ est ēm duos [o] esse sil̄ q̄ vnum. sil̄ ēm et fidelius et ffis mei, fratꝰ meꝰ est. ff. de ri. nup. gñali-ſ-iter ꝓignos.

Noibus. ¶ Caius. In octaua synodo fuit constitutum vt clericꝰ cū talibꝰ personis et in tali loco et tē pore cum mulieribus loquatur vt omnis suspicio remoueatur. Nam si clericus vult ire ad domū alicuius femine, melius vadat cum alio q̄ solus: ne si ceciderit, non sit qui subleuet eum.

m ¶ Ut certus. i. ille ad cuius spectat officiū. xvij. qu. ꝓsſtio. ij. in decima. ptio lis

n ¶ Loco. In hoc ca. habes ꝓsumi contra aliquem et mīē vō ꝓ aliquo ratione numeri, loci, temporis: rōne etiā persone et cause. xxiij. q. viij. occidit. et. xxix. distin. sciendum. ri, loci, et, xvij. q. ij. definimus. rpis, et

h ¶ Uel vroꝛe. ē. dist. lxx vj. epis. argu. contra. sed hoc de femiꝰ, illud de Malꝛ suspectis. Uel loc: ſ. d. tur hic ſm antiqua tempora. Uel solue vt ibi dixi. et q̄ dicit caste: quia castitas ꝛc. xxxi. dist. nicena.

Legē. ¶ Caius. Dicitur ꝙ sacerdotes nō debēt cum mulieribus habitare. Et hoc ꝓbatur exemplo Aug. qui etiaꝫ cum sorore nolunt habitare ꝓpter alias mulieres q̄ cū sorore erant.

i ¶ Legitur. Ar. Ubilio q̄ etiā a licitis debemus abstinere si ꝛre alis ex occasione pergq̄ deueniunt ad illicita. mue. arg. di. xxij. ſ-vez. xj. q. iij. ꝓnūciatū. et xxj. dis. denicq.

k ¶ Mea. Et hoc intellige cum tales sunt ꝙsanguinee q̄ sine alijs nō pūt. Ut intellige de epa Epus cui nō ſz aliquā ha nullam bere secū. C. de epi. secū ꝓ et cle. auf. epo. Z. beatus

l ¶ Sorores mee. lierem. q̄ socius socij mei, Socꝰ socꝰ meꝰ nō est. ff. mas soꝛ ꝓ soc. nā socij. nec eius, nō vassallꝰ mei vassal- est meli, vassallꝰ meꝰ ē. ſi- socius. cui nec libertꝰ mei libertꝰ, libertꝰ meꝰ est. ff. de ꝛb. sig. modestinꝰ. nec frater

Sop. iij. a. ꝙ Adde gl. in. l. vēdicatio. ff. de rei ven. Bar. in l. qde to ta. e. ti. Clerici cū mulieribꝰ consanguineis habitare pñt.

vij.q.j.illud.xij.qō.ij.nobis. Argu.contra.ff.de admini. tuto.l.iij.§.quod in tutoribus.ff.de exerci.ac.ne in plures.z adam oū solus fuit,non peccauit: vt de peni.di.ij. quando ad am. Arg.contra.xxj.q.ij.sicut.vij.q.j.in apibus. Solu.ḡrū brocardorum est vt referas te ad id de quo agit.licet eīn binarius reprobetur.xxxij.qōe.j.nupcie.nō tamē quo ad omnem signifcationē.xxviij.q.j. sepe.i.non quo ad omnē locuz in quo ponit.et solue per cap.sepe.

Cum omnib⁹. ¶ Cau⁹. Statuitur in hoc capi. q̄ clerici non habitent cum mulieribus nisi sint sibi cōsanguinitate: vt mater, auia, soror, et amita. Itē cuz aliis de ducere necessitas fuerit.

I tē ex cōcil. laodicē. De eodē.

Non opz ministros altaris vel clericos quoslibet,aut se cōtinētes,et oīno⁶ christianū,cū mulierib⁹ lauacra hȝe cōia: hoc est eīn apud gentiles prima reprehensio.

I tē Grego. ianuario episcopo carolitano. ¶ De eodem.

Archidiaconū tuuz (vt audio) habitare cū mulieribus phibuisti: z nuncvsq; ea phibitiōe despiceris: q̄ nisi⁹ iussioni tue paruerit,eū sacro ordie volum⁹ eē priuatū⁶.

I tem ex concilio toletano. ¶ Uenūdent ab epo q̄ appetunt cōsortia clericoz illicita.

Quidā clerici legitimum nō habētes cōiugiū: extraneaz mulier⁶, vl ancillaz suarū q̄ interdicta sunt) cōsortia appetūt. Ideo q̄cunq; clericis taliter ꝓiūcte sūt,ab epo

auferanf, z venūdent⁸:illis ꝑ tpe relegatis ad pniam, quos sua libidine infecerunt.

Unde Syrici⁹ papa Imerio episcopo.cap.xij.

¶ Non habitent mulieres cū clericis, nisi quas necessitudo excusat.

Eminas nō alias l domo clericoū esse patimur nisi eas tm̄ q̄s propter solas necessitudinum causas habitare cū eis synodus⁹ nicena prohibuit. I tē ex cōcil. aphri. iij. ¶ Nisi matroū tuitione ad feminarum domicilia clerici nō accedant.

Clerici vel cōtinentes i ad viduas vel virgines (nisi ex iussu vel permissu epoꝝ aut presbyteroū) nō accedant: z hoc non solū faciāt, sed cum clericis, vel cū quibus episcopus aut presbyter iusserit. nec episcopi ipsi aut presbyteri soli habeāt accessum ad huiusmodi feminas: sed vbi aut clerici presentes sunt,aut graues aliqui⁴ christiani.

I tē ex cōci. carthaginēsi. iij. ¶ Episcopi puideat ne occasione tpaliū, clericoz familiaritatibus virgines socientur.

Dreatū epi ptinet,vel presbyteri q̄ parochie preest,si sustētā de vite⁴ presentis causa adolescētioes vidue vel sanctimoniales clericoz familiaritatibus subijciātur.

I tem ex eodem.

Clerici. ¶ Cōtinētes. Ut sunt cōuersi z denoti.

Aliq̄. hoc nō pōt itelligi nisi de laicis ꝑpe literā p̄cedentē. Sz q̄d si duo clerici dicūt me ꝓmisisse fornicationē cū aliqua tali die: duo laici dicūt me fuisse secum tota die in alio loco? dico preponendos laicos: q; stant pro reo. z ita patet hic q̄ clericus pōt se purgare quandoq; cum laicis: vt.xviij.q.ij.in decima. vt ibi dixi.

Dreatum. ¶ Uide.cogunt eīn quandoq; sanctimoniales ꝑpter defectū rerum operas aliquas

infamis est qui tenet mulieres custodientes balneatorū vestes: vt.ff. de his qui not. infa. a thietas.

Archidiaconū. ¶ Cau⁹. Januarius epūs bis prohibuerat archidiacono suo ne cum mulieribus habitaret. Sed ipse propter hoc non dimittebat. precepit ergo Grego. vt eum tertio admoneat: et si contēnit, eum ab officio ꝓpellat.

d ¶ Qui nisi. vt xxiij. quest. ij. de illicita.

e ¶ Priuatum, post trinā cōmonitionem: ꝙ vt extra de coha. cle. et mu. si quis piam.

Quidā. ¶ Cau⁹ suā. Quidā clerici cum non haberent vxores, aperebāt extraneaꝝ vel suarū mulieꝝ vel suarum ancillarū consortia. Quare tolerari. concilium statuit vt eīs vendat tales mulieres, clericis pro tpe ad penitētiā relegatis.

f ¶ Mulier. i. ancillarum.

g ¶ Et venūdentur. Ex hoc si filios habuerint. si autē filios nō habuerit dauduntur in monasterio: vt distin. xxviij. fraternitatis. ne filij pereant propter eoz absentiā. Itē hic subaudi q̄ cōtrahūt cuz eis tanēs cū vxoribus: alias nō cōcedo q̄ venūdari debeant, vel in seruitutē redigi, ꝑpter simplicem fornicationē: arg. xv.q.vi. ti.ca.viti. vt nota. xxxij.dis.eos. et xxxiij.distinc. fraternitatis.

Eminas. ¶ Synod⁹ nicena. que est.ẓ. ea.in omnibus. cōuersi z denoti.

Mulierū cum clericis; punitio

‡ ad hoc facit qd nota.in autenf. de hef. z fal.§. si nō abfuit. vbi dicit q̄ talis assertio hȝ l se plicitaz affirmatiuam. Archi.

Palneę gentiles hoc maxime reprehendunt.

Et oīno. Uñ si vir accedit ad balneū extranee mulieris, priuatur donatione ꝑpter nuptias, z mulier dote si cū viro alio habuit balneū. C. de repu. l. viti, imuno etiā

Et di cūt qui dā q̄ hec canon late sententie, sed ferēde: vt ꝓz i decret. hic alleg. si q̄spiā. Archi.

ꝙ ad hoc facit qd nota. in autenf. de hef. z fal.§. si nō abfuit. vbi dicit q̄ talis assertio hȝ l se plicitaz affirmatiuam. Archi,.

facere clericis vel alijs: et per talem familiaritatem et propter rerum defectum coguntur aliqua turpia facere. Precipitur ergo hic q si aliquis sint pauperes, eius Sancti monialibus pauperibus dz prouidere eps. Monialeꝫ ociosę esse eē nō debēt.

eis prouideat. et hoc faciat de quarta pauperū. Si obijcias. j. de consē. dist. v. nunqꝫ. vbi nunqꝫ pmittitur: iuno indeꝫ ne sint ociose: sed faciant calathos vel similia: illud intellige q ecclesie possint facere operas, non exeas tranco. iiij. distin. si seruus. in fi.

a ¶ Jdue. Infra. lxxxvij dist. ca. j.

¶ Generaliter. Hec distin. diuiditur in tres partes: in quarū prima dicit q eps debz prouidere pauperibus sm posse suū: scz illis qui laborare nō possunt. Secunda ibi: ppo suisti. Tertia ibi: q autē. Jo. de san.

ij. ps.

¶ Casus. Hic intitulatur dist. lxxxij. in qua ostendit q clerici in sacris ordinibus cōstituti, nec suis vxoribus nec alienis mulieribus debent commiscere carnaliter et qualiter sint puniēdi qui post promissam cōtinentiā fornicantur, vel de facto contrahunt, vel suis vxoribus commiscētur: z que penitentia iniungatur presbytero fornicandi. Et spectat hoc ad ca. apostolice regule, oportet eum esse sine crimine. vel ad hoc, oportet episcopum esse monogamū. Jn principio tamen ponit de hospitalitate.

b ¶ Generaliter, hic deprehenditur. lxxxij. dist. in qua tractat adhuc magister de continentia ministrorū: et addit q si quis ministroz fornicationem committit, z agat penitentiam, et dispēsatione potest remanere in ordinib⁹: vt j. e. ca. vlti. Et referuntur hec duo que dicūtur in hac dist. ad id, opz eum esse sine crimine: z ad id, opz eum esse monogamum. tamen ꝓmittit in cap. j. qualiter episcopi pauperibus z infirmis debeant prouidere.

c ¶ Qui suis. Pauper enim qui laborare pōt, si se immiscet eleemosyne imperatoris, redigitur in seruitutē. C. de mendi. va. l. j. lib. xj.

d ¶ Nō possunt. Si qui pōt laborare, nō debet ecclesia prouidere. integritas eñ z robur mēbroz in cōferenda eleemosyna est attendenda. C. de mēdi. val. l. j. lib. xj. qa robusti de ebo securi sine labore, frequenter instituꝫ negligūt: vt. v. q. v. nō ois. z dicit glo. sup Mat. iustius fere nō dz ꝓuidere. e

Ecclia potēt bus laborare

¶ Jdue[a] que stipēdio ecclesie sustētant: tā assidue in dei opere esse debēt, vt meritis et oratiōnibus suis ecclesiam adiuuent.

¶ Distinctio. lxxxij.

¶ Generaliter[b] etiā pauperibus z his qui suis[c] manib⁹ laborare non possunt[d]: eps necessaria prouideat. ¶ Unde in aurelianēn. cōcilio legit. ¶ De eodem.

¶ Piscopus pauperibus[e] vel infirmis q debilitate faciente suis manibus laborare nō possunt: victū z vestimentū (in quātum sibi possibile fuerit) largiatur.

Item Jnnocētius[f] exuperio tholosano archiepiscopo.

¶ Qui voluptate officio prepositi, modis omnibus sub (moneatur.

¶ Roposuisti q̄d de his qui in qua dicitur q puniantur sacerdotes et diaconi q non seruauerūt sententiā Syricij de castitate. Jo. de san.

¶ Casus. In archiepiscopatu Tholosano sacerdotes et leuite incontinenter viuebant: quod manifestabatur si ij ab eis generati. Quod cum vidisset Exuperius archi episcopus Tholosanus, quesiuit ab Jnnocētio quid esset de eis faciendum. Sed antecꝫ respondeat, dicit super hoc constitutionez factā a Syricio q tales precipiebat ab omi honore ecclīastico remoueri. Deinde ostendit q sacerdotes et leuite debent viuere continēter, ita etiam vt cum vxoribus carnaliter nō commisceant. Et hoc probat vno exemplo: scz sacerdotū et leuitarū veteris testamēti, qui in hebdomada sua viuebant cōtinenter ita etiam vt cum vxoribus non cōmisceretur carnaliter: nec discedebant a templo: quib⁹ propter sobolis successionez vxoris vsus fuerat relaxatus. Multo magis sacerdotes debēt abstinere: cum quotidie sacrificent, et

obseruari debeat quos in diaconi[g] ministerio aut in officio presbyterij positos incontinentes esse aut fuisse generati filij[h] produderint. De his etiam manifesta est diuinarū legum disciplina, et beate recordationis Syricij episcopi monita euidentia cōmearunt vt incōtinentes in officijs positi talib⁹, omnī honore ecclesiastico priuarentur: nec admittantur ad tale ministeriū qō sola[i] incontinentia oportet impleri. Est enim vet⁹ admodū sacre legis authoritas tā inde[k] ab initio custodita, q in templo[l] anno vicis[m] sue habitare pcepti sunt sacerdotes: vt seruientes sacris oblationibus, puros z ab omni labe purgatos sibi vendicent diuina ministeria: neqꝫ eos ad sacra officia fas sit admitti qui exercēt etiā cum vxore[n] carnale consortium: qꝫ scriptum est[o]: Sancti estote[p]: quoniam ego sanctus

possint eligi de qualibet natiōe. Etyna authoritate Pauli apostoli. postea docet q illi clerici qui in sacris ordinibus contraxerunt, vel suis vxoribus se iunxerunt: si possunt probare constitutionem Syricij non peruenisse ad eos, in suis ordinibus remaneant: sed ad altiores non ascendant: decetero tñ abstineant. qui aūt contra Syricij constitutionem scienter contraxerint de facto, vel se propijs vxoribus miscuerint, deponantur.

Filius ambulās sup terrā ꝓpter

g ¶ Diaconi. Ideo nō dicit de subdiaconis, qe nō erat tunc sacer ordo: nō tñ poterāt ibere. xxxij. dist. si qui.

h ¶ Filij. Filius eñ est argumentū ambulans sup terram de incontinentia patris. xxviij. dist. primus.

i ¶ Quod sola. Jd est a solis continentibus: vt. lxxxiij. dist. cum in preterito.

k ¶ Jam inde. Jd est de hoc articulo.

l ¶ Q̄ in tēplo. Sufficit ergo scholari ad hoc vt stipēdiū consequat, q̄ sua vice seruiat ecclesie. s. cū ibi est.

m ¶ Vicis. Jd est septimane. alias est dies pro anno: vt xxxij. q. ij. hoc ipsum.

n ¶ Cum vxore. Multo ergo fortius si cum alia.

o ¶ Scriptum est. Sufficit ergo ita scriptum esse, licet sit durum: arg. xix. distin. in memoriam. ff. qui et a quib. li. ma. l. prosperit.

p ¶ Estote. Arg. contra. xxxj. distin. nicena. nam castitas est cum propria coniuge.

f ¶ Jnnocentius. Qui fuit tertius a Syricio.

¶ Roposuisti. Hec est secunda pars huius distinc.

a ¶ Quo magis.i.ẽpto magis.
b ¶ Nec preterit. Preter sabbatũ magnũ, ⁊ diem precedẽtem: vt de consẽ.di.iij. in sabbato. Uel dic sacrificijs .i.officijs diuinis.
c ¶ Uel baptismatis. cum necessitas exigit. alias baptismus qui fit cũ cerei benedictione et .ix. lectionibus, bis in anno tantuꝫ fit. de consẽ.di. iiij. proprie.
d ¶ Precepit. i.p suasit: vt. xxxiij. q. iij. christiano. Uel precepit vtrobus nolentibus cõtinere. Uel dic ꝓceptũ esse cum vir accipit corpus Christi, vt.l.nõ exigat; ꝫ reddere tenet omi tempore.
e ¶ Utrotis.i.non ideo dicit eum esse virũ vtrouis vnius, vtra vtrat tempore sacerdotij.
f ¶ Ut pmaneat. Argu. voces affirmatiuas resoluendas in negatiuas. arg.ff. distin. xxvj. vna tantum.et ca. vnius.
g ¶ Sed propter incontinentiã.i. vt ea mortua cõtineat: ⁊ secundã non ducat: sic negatiue legitur vnius.i. non plurium. argu. ex de restit. licet.
h ¶ Futuram.i.quam timebat.
i ¶ In carne.i.carnaliter viuentes.
k ¶ Sed ea plane. Hic respondet consultationi: et recurritur ad constitutionem syricij de qua diximus. Dicit autem hyg. ⁊ alij ꝙ syricius bis emisit constitutionem: primo illam que erat data ab apostolis, scilicet vt in sacris ordinibus nullus contraheret: et si contraheret, deponeret: vt. lxxxiij. dist. cum in preterito. hec fuit primo ab apostolis statuta: sed quia aboleuerat, renouata est a syricio, ꝓcedente tẽpore referebatur questio de talibꝰ de quibus Inno. hic loquit: sed tamen quia quidam pretendebãt ignorantiam prime constitutionis syricij, inde sumpta occasione Syricius aliam edidit humaniorem, mitigando rigorẽ prime, sez vt ignorantes excusarent; vt.l.ea. plurimos. ⁊ hanc formã scribit, sez secũde Innocẽtij experio. ⁊ ꝙ scripsit bis syricius, patet ex hoc ca. ⁊ se. vbi dicitur ꝙ quidam excusantur ignorantia constitutionis syricij. Sed qualiter hoc, dicetur in prima constitutione. Quidam dicunt ꝙ non dedit de hoc facto, nisi semel constitutionem renouando constitutionem apostolorum, ⁊ mitigando eam cum sua distinctione: ⁊ ſm hoc eadem est causa decisionis Innocentij: nisi ꝙ Innocentius vtitur distinctione circa constitutionem syricij, ⁊ syricius circa constitutionem apostolorum. Tertij dicunt sed ꝙ syricius duas emisit constitutiones: sed in nullo renouauit apostolorum constitutionem: quia apostoli nihil pcipiũt constituerunt de continentia: arg. xxxj. dist. quoniam. et dicit ꝙ quedam constituit ecclesia que non fuerũt statuta ab apostolis: vt de cõtinẽtia ministrorum. xxxv. q. j. ¶ Hac itaqꝫ in fi. Quod autẽ dicitur .j. lxxxiij. distin. cum in preterito. ꝙ .s. apostoli docuerunt: verum est exẽplo. xxxj. dist. oino. nõ constitutione. sed de hoc dixi. xxviij. distinc. diaconi. Prima ergo constitutio syricij fuit de continentia: vt quicunꝫ vellet promoueri ad sacros ordines faceret hoc nõ tãtum promissa ꝫ etiã ꝓcedente continentia. hoc innui videtur. lxxvij. distinc. quicunꝫ. sed quia illa nõ seruabatur a quibusdã pretendẽtibꝰ ignorantiã: ideo aliam fecit cũ distinctione. j. ea. plurimos. nec fecit primã nisi in ꝓmouendis. ꝓmotos enim nõ posset adstringere sine suo velle: sicut nec posset papa cõstituere de acolytis iam ꝓmotis ne contraherent. arg. xxxj, q. j. integritas. Jo. quod falsum est, ¶ cum habeat plenitudinem potestatis. ij. q. vj. decreto. nec legibꝰ adstringitur: vt. ff. de leg. ⁊ con. principes. ⁊ C. eo. digna vor. Bar. nec in primo vel secundo ca. habes ꝙ syricius aliquam constitutionem fecerit: sed inuehitur in secundo ca. contra incontinẽtes: de quibus consultus fuerat, distinguendo, immo potius dispensando: quod patet ex verbo monita, in principio ca. ⁊ per verbum admonitionem. in fi. ⁊ dic communiter non constituendo, sed ignoscẽdo ⁊ dispensando: vt .j. e. presbyter.
l ¶ Et diuersa. diuisa ⁊ bimẽbris. nam recipit diuisionem .i. distinctionem. ⁊ hoc de secunda.
m ¶ Prouincias. ꝓ maiori parte.
n ¶ Non probatur. Ex hoc videtur ꝙ qui dicit citationem ad se non peruenisse, ꝙ hoc non tenetur probare: sed potius aduersarius tenetur probare ꝙ peruenerit ad eum, cum talis negatiua non possit probari: vt extra de elec. bone. Sed nõ est verũ, qz credẽdũ est verbo nũcij donec contrarium ꝓbef: vt not. iij. q. iij. ¶ item in criminali. ¶ item testes ꝗs. sic ergo expone, nõ ꝓbat peruenisse .i. ꝓbat nõ pueniſſe. cũ em ꝓstitutio sit publice ꝓmulgata, qlibet eam tenef scire: vt. xvj. dist. qs dicitis. extra de postu. ꝓcla. ad hec. xij. q. ij. qui ⁊ humanis. ⁊ ſm leges tenetur eam quilibet scire vsqz ad duos menses: vt iij autem. vt facte noue constitutiones. ¶ .j. colla. vj. secundum canones vsqz ad. vj. menses: vt. xviij. distinct. decernimus. quia ergo ꝓsumebatur peruenisse ad istos, tenebantur ipsi ꝓbare ignorantiam: ⁊ hoc est generale ꝙ propter ꝓsumptionẽ cogitur ꝓbare aliquis ignorantiam: vt hic, ⁊ extra de elect. innotuit. ⁊ j. q. j. si qui a simoniacis. ⁊ C. de peri. tur. l. penulti. alias qui dicit aliquem scisse, hoc tenetur ꝓbare: ¶ vt. iij. questio. ix. indicas. et .ff. de admini. tuto. i. hoc autem. quid enim peccat qui ꝓsentis legis inscius ꝓstinã sequitur obseruantiam: vt C. de testamen. iubemus. in fi. Sed qualiter ꝓbat se

? Arg. ad hoc ẽ. xxxj. dis. placuit. vbi de hoc, ꝫ dictũ hoc cino falsũ est nisi intelligas de ꝓmouẽdis. et sic not. hu. xxviij. dis. de his. i fi.

? Probare tenet qui ꝺt se nõ citatus. Cõstitutio publice ꝓmulgata intra qꝺ tẽpꝰ ligat.

? dicũt q turis apicibꝰ imbuti: regulare esse ignãtiam nõ debẽ ꝓbari: sed scientiam.

Ignorā aliqs ignorasse? dico tia qđ lectū extra de sentē. pbāt. in fi. ✠ Ad hoc facit qđ le. ⁊ no. ē fē. si vo. ex. si vo. ⁊ de ho. cō. ⁊ de iu. ca. ij. Cōc. gl. si. in gl. si cui. Bar. ff. ō accu. Decre. tū nō ligat ignorātes.

suo sacramēto ✠ vt. xxxiij. q. ij. in cō. vt no. iij. q. v. quisquis. ✠ Joan. Vel etiam alio modo si potest probare se fuisse in alio loco: et forte si presumptio est contra eum, non crederem iuramento suo. B. Sed quid si collegium vel aliquis conuentus dicit se ignorasse; nunquid tūc omnes iurabūt? dico q̄ sufficit si ep̄s cum maioribus de capitulo iurat: vt c. q̄ ff. de condi. et de mil. non pos. super seruis. lib. xij.

a ¶ Ignorātib⁹. Decretum, non ligat ignorantes. ff. de decre. ab or. fa. l. vlt. ff. loc. l. si ignorans.

b ¶ Negabitur. Arg. neminē ligari anteq̄ ꝓstitutio ad eū puenit: arg. dist. xxxj. ante triēnium. xxxvj. q. vlti. si autē. xij. q̄. v. scribi. ⁊. xlvij. distin. quoniam. xiiij. q. iij. si quis obstitus. liij dist. ex antiquis.

c ¶ De tēgūtur. Eoipso q̄ non prodant ignorantiam, cum ad omnes cōmeauerit.

Qurimos sacerdotes.

¶ Gaius. Quidā significauerunt Syricio pape q̄ plurimi sacerdotes post lōga tēpora fue ordinatōis filios habuerunt tam ante sacros ordines, q̄ de vxoribus quas postea de facto duxerunt. quoū quidā allegabant hoc sibi licere ad instar sacerdotū ⁊ leuitarum veteris testamenti. Quidā vero dicebāt se per ignorantiā lapsos: et inde dolebāt. quare Syricus papa reprehēdit eos q̄ suū crimē defendebant exemplo sacerdotū veteris testamēti: cū alia causa fuerit in illis q̄ in istis: ⁊ dicit eos esse deponendos: cum ex certa scīa deliquerint. Illi vero qui per ignorantiā dignorātib⁹ a venia non negabitur: b ita vt decetero penit⁹ incipiāt abstinere: et ita gradus suos in quibus fuerint inuenti retinēt, vt eis nō liceat ad potiora cōscēdere: quib⁹ in beneficio esse debet q̄ tunc ip̄m locū quē retinent, nō amittunt.

¶ Si q̄ aūt scisse formā viuendi missam a Syricio detegunt c, neq̄ statim cupiditatē libidinis abiecisse: illi sunt modis oībus submouēdi, q̄ post admonitionē cognitā, pponēdā arbitrati sunt voluptatem.

Iē Syricius pa. ¶ De eodē.

Qurimos sacerdotes xpi atq̄ leuitas post lōga cōsecrationis sue tp̄a tā de cōiugijs propriis q̄m etiam de turpi coitu sobole didicim⁹ p̄creasse: ⁊ crimē suū hac p̄scriptione defendere, q̄ i veteri testamēto sacerdotibus ac ministris generandi facultas legit attributa. Dicat mihi nunc q̄squis ille est sectator libidinū, p̄ceptor vitioū: si existimat q̄ in lege Moy si passim sacris ordinibus a deo nostro relata sunt frena luxurie cur eos q̄b⁹ cōmittebant sancta sctōū p̄monet dicēs. Sancti estote, q̄ ego sanct⁹ sum dñs deus vester? cur etiā p̄cul a suis domibus anno vicis sue in tēplo habitare iussi sunt sacerdotes? Hac videlicet ratione, ne vel cum vxoribus suis possent carnale exercere cōmercū: vt cōscientie integritate fulgentes munus acceptabile deo offerrent: quib⁹ expleto deseruitionis sue tēpore, vxoris sue vsus solius successionis causa d fuerat relaxat⁹: q̄ non ex alia nisi ex tribu leui q̄sq̄ ad dei ministerū p̄cept⁹ fuerat admitti.

Item. ¶ De eodem.

Qlia aliquanti de quib⁹ loquimur (vt tua sanctas retulit ignorantia lapsos e esse dēsent: his hac cōditione misericordiā f dicimus non negandā, vt sine vllo honoris augmento in hoc quo delecti g sunt q̄diu viuerint officio p̄sumerēt: si tamen post hoc continentes se studuerint exhibere. hi vero qui illicitis p̄uilegij h excusatione vtunt: et sibi asserunt veteri hoc lege p̄cessum: nouerint se ab omni ecclesiastico honore (quo indigne vsi sunt) aplice sedis authoritate deiectos: nec vnq̄ posse venerāda tractare mysteria, a qb⁹ se ipsi dū obscenis cupiditatibus inhiāt, p̄uauerūt. Et q̄ exēpla p̄sentia cauere i nos p̄monēt in futurū: si quilibet episcop⁹, presbyter aut diaconus (qđ non optam⁹) fuerit talis inuēt⁹: iam nūc sibi omnem per nos indulgentie aditū intelligat obseratum: quia ferro necesse est vt abscindant k vulnera que fomentorum nō sentiunt medicinam.

Qui aūt ꝓpter pctā iubent deponi, post ꝓdignā penitētiā in suo ordie poterūt reparari.

Dñ in gāgrensi cōcilio legit.

¶ Que penitētia sit imponenda sacerdoti qui de fornicatione conuictus fuerit.

Presbyter si fornicatione cōmīsserit: quāq̄ fm ca-

Et rñ. q̄. t. annis debet penitere. Joan. de San.

Presbyter. ¶ Gaius. Hoc cap. loquit de manifesta fornicatione: ꝓ qua in tpe apl̄or clerici deponebātur. sed sci patres in gangrēsi concilio congregati hanc

solōs fuisse, ad altiora nō ascēdāt: sed in suis ordinibus remaneant: ita tñ q̄ decetero viuāt continēter.

d ¶ Solius successionis causa. precipue. nam ⁊ causa

e ¶ Qia aliquāti. ✠ Ut tua. cū ergo hic scribat vni ⁊ in precedēti. c. dicatur q̄ constō syricij pape ad omnes prouincias cōmeauit: patet q̄ duas emisit syricius constitutiones. ⁊ etiaz q̄ hic dicit ignorantiā respectu pme.

f ¶ Lapsos. Respectu sez sede constitutionis.

g ¶ Misericordiam. Qt illa ignorātia iuris nō eos excusat a toto: ✠ Alij quia facilius cum q̄ eis dispensat. Alij iur. dicunt q̄ vnā tantūmodo emisit: ⁊ dicit causa ignorātiā apostolice constitutionis.

h ¶ Deiecti. id ē sic tm lapsi.

i ¶ Priuilegij. ar aut ergo. Eos q̄ pretendūt se non debere decimas, qz ex p̄decessores sui nō vt non dederunt: ⁊ sic vtūtur volunt priuilegijs suoz antiquoz. ēt martin. de decimis. ca. ij. et per ca. ēiusdē. Itē arg. contra illos qui p̄ sui iuris tutione p̄sfuetudines antiquas allegant: vt xxxij. q. iij. nemo, ⁊ j. q. iij. ca. vlti.

k ¶ Cauere. Ar. ex p̄sentib⁹ futuris ex ra p̄sumi: argu. di. l. si quis diacon. distinc. ij. pcedētia.

l ¶ Ut abscindāt. Sic. xvj. q̄. ij. in canonib⁹. xxiij. q. iij. cece.

¶ Qui sūt. ¶ Hic incipit tertia pars huī di. in qua ēritur qualiter penitētia imponāt sacerdoti lapso in fornicatiōne, ita q̄ possit postea celebrare.

rigore temperarūt, statuentes vt si pbr spōte cōfiteatur delictū suum, z velit penitere, x. annis peniteat iuxta modum qui in hoc.c, exprimitur: postea poterit in honorem pristinū reuocari. Eadē pnia erit sacerdotibus imponēda pro singulis delictis que depositionem inducunt.

¶ Presbyter. Hoc intelligūt quidaz de dispensatione: alii de iure: qz eps pōt peractā penitētiā tenet dispensare: arg. l. dis. dnōs scās. et. c. vt constituetur. vnde dicunt hodie pro excommunicatiōe neminem deponendum, nisi in ea pduret. et iō qz hodie fragilora sunt corpora nostra qz olim erant. xxiij. di. fraternitatis. licet eadē ratione deberes dicere ō quolibet crimine: vt j. eo. c. versiculo, eadez quoqz. t not. s. pri. di. ca. maximianus.

a ¶ Apkorū. hic cōcilius dispēsat cōtra aplm in penis apostolicis dispēsat. vt. s. dist. pri. pbr. sic. s. xxxiij. distin. cognoscam. et ca. lector.

b ¶ Authoritatem. hāc nō habemus in corpore canonum beati Sylvestri.

c ¶ Decē annis. Vbi dicitur q̄ sacerdoti pro formatione imponitur pena. xj. annoz, z ebo. xv. xx. qō. j. si qs sacerdos. et canon dz. alibi. vij. vt xxiij. q. ij. hoc ipz.

Sacerdos formatarij pnia.

Sed varietas delicti inducit varietatem pene: scilz cum fornicatio est simpler, vel icestuosa: poterit sacerdos mitigare penam pro quātitate criminis, z qualitate persone. vt. xxvj. q. vij. tempora.

d ¶ In vesperā. Nā ea hora debēt comedere ieiunantes. de cons. dist. j. solent.

Ieiunātes vel e

e ¶ Penitere. s. di. pri. si quis eps. J. z. xxviij. dis. pbr. contra. Sed expone publice. i. solenniter.

(qa cōmedere

f ¶ Sagimine. Argu. q̄ lz comedere de sagimine illis diebꝰ quibꝰ ouа z caseū licet comedere. iiij. di. deniqz.

f

Sagimen et lardū

g ¶ In choro. vt ibi ministret.

h ¶ Locem. quam non habemus in hoc corpore.

i ¶ Tres legitimas feriās. s. ij. z. iiij. z. vj. feriam: vt J. eiusmitur. de cons. di. iij. ieiunia. z. xxij. q. v. ca. j.

k ¶ Expleto. Ergo recōciliandus est quis peracta pare penitentie: etsi tota finita non sit: vt. xj. q. ij. de viro. extra de fur. ex literis.

nones apkorū[a] debeat deponi, tñ iuxta authoritatē[b] beati sylueſtri ſi in vitio nō perdurauerit, ſi ſua ſponte ꝓfessus adiecit vt resurgat. x. annis[c] in hūc modū penitеat: trib⁹ quidē mensib⁹ a ceteris remotus pane et aqua a vespera in vesperā[b] vtatur: tantū autē diebus dñicis et precipuis festis modico vino et pisciculis atqz leguminib⁹ recreetur: sine carne z sagimie ouis z caseo vtatur: sacco ꝯdutus humi adhereat: die ac nocte miam dei ōpotētis imploret. finitis trib⁹ mēsib⁹ ptinuis exeat: tamē in publicū nō ꝓcedat: ne grex fidelis in eo scandalū patiatur: nec enim dz sacerdos publice penitere[c] sicut laicus. Postea aliquātisp viri⁹ resūpt, vnū annū z dimidiū i pane z aqua expleat exceptis dñicis diebꝰ et ꝑcipuis festiuitatib⁹, in quibus vino et sagimine[e] ouis et caseo iuxta canonicā mensurā vti poterit. Finito pmo ānо et dimidio, corporis z sanguinis dñi (ne indurescat) pticeps fiat: et ad pacem veniat: psalmos cum fratribus in choro[g] vltimus canat: ad cōmu altaris non accedat: iuxta bti clemētis vocē[h] minora gerat officia. Deinde vero vsqz ad expletionē septimi anni oīm qui dē tēpore (exceptis paschalibus diebꝰ) tres legitimas[i] ferias i vnaquaqz hebdomada in pane z aqua ieiuner. Expleto[k] septimo anni circulo si fratres apd quos penituerit, ei⁹ congruā penitentiā laudauerint: eps in pristinū honorem iuxta bti calixti pape authoritatem eum reuocare poterit. Sane sciēdum q̄ secundā feriam vnum psalteriū canēdo, aut vnū denariū[l] pauperibus dando (si opus est) redimere[m] poterit. Finitis aūt. vij. annis deide vsqz ad finē decimi anni sextā feriā[n] (nulla interueniente redēptione) obseruet in pane z aqua. Eadem[o] quoqz penitentia erit sacerdoti de omnibus alijs peccatis z criminibus que in depositionē eū inducunt: neqz hoc cuilibet onerosum videat si sacerdos post lapsum digne (vt supra dictū est) penitens ad pristinos redeat honores.

¶ Distinctio.lxxxiij.

Nouidēdum quoqz est ne is q̄ ad ordinandū eligit: etsi

l ¶ Denariū. Et ita pōt dare denarium ꝓ ieiunio, qđ spūale est: nec tñ simoniā cōmittit: qz cū deo intelligitur ꝓhere: sicut nec lex iulia de ambitu locū habet in romana ciuitate: ſ immo spūale dat hic tantū, scilz eleemosynā. Addena pro spūali. bene facit ad hoc qz sicut ere pecūnia iste nec etiā se vendidit: vt. xv. simōia. q. j. nō est q̄ cuiqꝫ. no. glo. ita et pecunia sua z Bar. i se redimat. de pe. l. barbani. dist. j. medicina. riꝰ. ff. ō Et est arg. ꝓ commutatione pene, z in. l. j. xxxvj. q. j. de rapto glo. j. ff. ribus. Nūqd autē ad leg. pōt hic ieiunare p iul. de alium: qđ videt: ambi.

ſ qz denariū pōt dare Ad re vt se redimat a hoc ieiunio: ergo multo fortius per alterā ꝗs iurā berari. Iré qz ieiuno per mium viui liberat aliū: vt mortuū: vt. xiij. q. no. lxiij. ij. anime. de pe. di. vi. c. j. qđ cōcedo si Arg. J per ꝓpinquā peraliū ō of. fonā ieiunet. et dz deleg. iste denarius esse c. ſi. cuz talis q̄ non euincat sibi⁹, tur ab eo cui dona Archi. tur: al's non contin ſ Vide geret liberatio: vt tur in C. de sentē. z inter. muere libera. ff. de lega. q̄ sit se iij. q̄ cōcubinā. ℌ. si cus i ie heres. qz non intel iunijs ligitur datū quod indictis enici pōt: vt ibi di. ab eccle cit: arg. xiij. q. v. i. sia. Sz molās. Sz nūquid pōt dici penitēs sua authoꝫ fin Inritate pōt hāc com no. q̄ lz mutationem face. ieiunia re? Dicūt quidā q̄ indicta sic: qđ non cōcedo ab eccle in penitentia impo sta ñ. de sita ab homie: ſ vt beāt cō extra de voto z vo mutarti redēptio. ex mul. vel redi

ta. in fine. Jo. Sed certe quod hic dicitur de denario, au mi sine thoritate huius canonis facere posset penitens: nec de. cā: tñ ea cretalis illa in aliquo contradicit. Bar. pñt mu

m ¶ Redimere. Arg. ea que facere tenemur, alia equi tari sicut lentia faciēdo posse recōpensari: z ita cōmutationem vt ieiunā penarū posse fieri: arg. xxxvj. q. j. de raptoribus. dist. xlj. nium fenon cogantur. contra. j. q. j. nullus eps. ij. sti qđ ē

n ¶ Sextā feriā. Ergo quartā posset redimere. qđ ēñ i die lude vna negat, de alia concedi videtur. xxv. dis. qualis. ne, fiat

o ¶ Eadem. Non tamen eadē dispensatio est in omnibus: quia in aliquibus prohibetur. l. di. miror. to. et bz

Nouidendū. ¶ Hec dist. diuiditur in duas partes. q̄ i qui in quarum prima punit negligentes prelatos: et bus dz qui gaudent adulationibus. z hoc ꝑdat per. vij. auctho. loc⁹ frā Secunda ibi: ¶ ℌ. Jo. de san. cie: scili

¶ Caue. Ducusqz tractauit. Sta. q̄ opz ꝑlatū esse sine cer vbi crimine, quod in faciendo consistit. sed quia consentiens sunt ec-

clesie sã malo aliorum dicitur committere crimen, ideo subiũgit hanc.lxxxiij. distinctionem: in qua ostendit q̃ prelatus eiã consentire nõ debet peccatis alienis: qz parũ differt vtrũ quis homicidiũ cõmittat ꝓpria manu, vel facienti cõsentiat: qz mortem probat inferre qui hãc cum potest non excludit.

¶ Prouidẽdũ. In duabus superioribus distinctionibꝰ tractauit magister q̃ ordinandus debet esse sine crimine proprio. In hac distinctione ostendit q̃ non debet alienis criminibꝰ cõsentire.

a ¶ Inferas. Simile est.j.xxxvj. distin. pasce. et extra de senten. excom. quãte. et patet hic q̃ medicus gratis tenet curare pauperem infirmum: quia plꝰ debet valere apud eum vita illius q̃ propria pecunia: vt.lxxxvj. distin. nõ satis. Sz quid si infirmꝰ debet es ẽ, et nihil vult dare medico: numquid gratis tenetur eum curare? Videtur q̃ non: cũ nemo de suo cogatur facere beneficium: vt.x.q̃one.ij. precarie. cũ etiam medicus licite posset recipere mercedem: ¶ vt.xiij. quest.v. non sane. Dico q̃ tenet eum curare suis impensis: et si conualuerit, repetat expensas: quia vtiliter gessit negocium eius: vt.ff. de negotijs gest. pomponius. etiam si moriatur eger, potest petere impensas: quia sufficit si vtiliter cepit gerere, licet euentus non sit secutus: vt.ff.eo.titu. sed an vltro. ff. de offic. presi. illicitas. ℌ. sicut. nec potest ei obiici q̃ causa pietatis fecerit sumptus illos: nisi esset ꝓpinquus infirmo: vt.C.eo. alimenta. Sed quid si infirmus prohibet ne aliq̃ medicine dentur ei? tunc dicũt quidam q̃ medicus nullam habet actionem: vt.C. de neg. gest.l. vlti. Sed dico q̃ eum inuitũ potest curare: sicut inuitũ posset extrahere de domo ruitura. xxiij. q. iij. ipa pietas. Inuito eñ potest conferri beneficiũ: vt. xlv. distin. q̃ qui emendat, ꝙ immo presumo ipsum fuisse furiosum cum illa verba dixit in egritudine: vt. ff. de cõdi. insti. quidã. et ex de succes. ab intesta. c. fi. Sed quid dices si quis vult me interficere nisi dem ei pecuniam: nũquid teneor ei dare vt me liberem a morte: ita videt, ꝙ hoc gõ hic dr, et.lxxxvj. distin. nõ satis. in princ. Dicũt tñ quidã solos platos ad hoc teneri: vt. xxj. q. ij. gloria. et. xxj. q. j. c. vlti. Alij dicũt q̃ dubz tenet redimere vitã alterius. Utrũ autẽ quilibet teneatur defendere aliũ, dixi. xxiij. q. iij. non inferenda.

¶ Si ẽps. ¶ Casus. Quidã ẽpi precio interueniente vel precibus cõsentiebãt clericis sue diocesis in fornicatione stare vel incestu: et eos nõ puniebant. Quesitum fuit a Grego. quam pẽã pati debeant. Et rndet q̃ suspendi debent ab officio et beneficio.

b ¶ Precio. De hac materia inuenies. xxj. q. vij. decimas. et. j. q. j. cap. vlti. et capi. nullus epꝰ. j. xxiij. q. iij. c. si is q̃. et ca. si ille.

c ¶ Suspẽdat. i. deponat. j. q̃. iij. si quis epꝰ. al's esset cõtra. xj. q. iij. teugualdum.

Emo. ¶ Casus. Dicit ꝙ nemo magis in ecclia nocet q̃ platus delinquens: qz nullꝰ audet eũ redarguere ꝓpter ordinis reuerẽtiã: et alij sumunt ab eo exẽplũ delinquendi: et ideo ẽps q̃ tales nõ corrigit magis dicẽdus est canis impudicus q̃ ẽpiscopus.

d ¶ Redarguere. ℌ. disti. xl. si papa. vj. q. j. oues. da vult magis placere silẽdo, q̃ displicere redarguẽdo.

e ¶ Extendũtur. Delicta eñ maiorum trahuntur ab alijs in exẽplũ: vt ꝓ. xj. q. iij. precipiẽ. Cuz est clamor de

Delictorum maiorum trahuntur ab alijs in exẽplũ: vt iop. alios cor-rũpũt.

† de hoc not. j. q. j. q̃ studet. ibi vidas.

‡ Adde arg. ad hoc donũ in. l. nõ tm. ff. de appel. et ff. de reli. et supt. fu. l. at si q̃s. ℌ. labeo.

‡ Si est ꝓiucta ꝑsona vt̃ donasse ei prote stet. secꝰ si eẽt eẽne. i funere eodem mõ distinguitur. ff. de relig. et supt. fune. ℌ. q̃s interdũz. Archi.

† Adde ad hoc no. in. l. soluendo. i gl. ij. ff. de neg. gest. et i. l. solutionem. ff. ꝙ so.

Si ẽps fornicationẽ ꝓbrou, diaconou, vel crimẽ incestꝰ in sua parochia precioꝰ vel ꝓcibꝰ interueniente ꝙsenserit, vel cõmissum authoritate officij sui non impugnauerit: ab officio suspẽdat[c].

Item Augustinus.

¶ Maxime ecclesiã ledit qui suo nolle sctitatis delinquit.

Demo quippe nocet in ecclia dei amplꝰ q̃ ꝙ puerse agẽs nomẽ vel ordinẽ sctitatis et sacerdotis habet. Delinquentẽ nãq̃ hũc redarguere[d] nullꝰ ꝓsumit: et in exẽplũ culpa vehemẽter extenditur[e], q̃n ꝓ reuerẽtia ordinis pctor honorat. Eps itaq̃ qui talũ crimina nõ corrigit[f], magis dicẽd⁹ est canis ꝑpudicus q̃ ẽps. Ite Innocẽ.

¶ Qui nõ resistit erroꝛibꝰ, consentit.

Error cui nõ resistit, approbat: et ꝑitas cũ minime defensat, opprimit. Negligere q̃ppe cũ possis ꝑturbare puerſos: nihil est aliud q̃ fouere. Nec caret scrupulo sotietatisᵍ occulte, q̃ manifesto facinoꝛi desinit obuiare.

Item Pius papa.

¶ Nõ prodest suo errore non pollui qui alieno consentit.

Quid eñ prodest illi suo errore nõ pollui[i]: quꝰ consensum[i] prestat erranti?

Item Greg. ¶ Qui non occurrit, consentit erranti.

Qui consentire videt errãti q̃d refecãda q̃ corrigi[m] debent, non occurrit[n].

Sicut aũt q̃s aliorꝛ vitia palpare nõ dz, ita nec maloꝛ laudibus delectari. Vnde anacletus pa. cunctis fidelibus.

¶ Miserrimꝰ est ẽps qui malorum laudibus gloriatur.

Error. ¶ Casus. Dicit hic q̃ si possum resistere errantibꝰ, z ꝑturbare puerſos, z negligo: mala eoꝝ videor approbare per cõsensum: z socius criminis sum: cum manifesto facinoꝛi non obuiem.

g ¶ Cum possis. Ex officio. hoc eñ intelligunt quidam de prelato: arg. xxiij. q. iij. ita plane. Sed hug. de quoli bet. xxiij. q. iij. tam sacerdotes.

h ¶ Societatis. Impꝛopꝛie sumitur hic nomen societatis: quia inhonestarum rerum societas nulla est. ff. ꝙ soc. nec pretermittendum.

i Quid enim, ¶ Non pollui. directe. nam occasione alterius bene pollꝰitur si ei consenserit.

k ¶ Qui. j. xxij. q. v. si quis.

l ¶ Cõsensum. De triplici cõsensu dr. ij. q. j. notũ in fi.

m Consentire videtur. ¶ Corrigi. j. xj. q. iij. qui consentit. j. xxiij. q. iij. ostendit. z. xxiij. q. iij. q̃ aliorꝛ.

n ¶ Non occurrit. Simile. ff. de iure patro. adigere. ff. de nox. si seruus. in fine. ff. de his qui notantur infa. dicit ergo. ℌ. j.

¶ Securitatem. ¶ Casus. Vnde q̃ ostendit q̃ aliquis peccatis alienis consentire non debet. Nunc vero osten-

dit q̄ laudibus malorum aliquis gloriari non debet, nec gratulari.

Dnde Greg. Anthemio subdiacono Lampanie.

¶ Corripiat eps̄ q̄ circa officium suū negligens extiterit

Dnde Greg. Anthemio subdiacono.

Dhil. ¶ Casus. Quidam prelati gloriabant laudibus malorū. Sed dicit Anacletus q̄ ex hoc facto maxima pricies oritur circa subiectos: q̄ prelatus qui laudib⁹ gloriatur timet corrigere delinquētes: et sicut nouerca odit pueros suos, ita negligentia correctionē et disciplinam.

Dhil illo pastore miseri⁹ q̄ gliat lupor⁹ laudib⁹: quib⁹ si placere voluerit, atq; ab his amari elegerit: erit hinc ovib⁹ magna pernicies. Nullus igit pastor placere lupis et gregib⁹ ouiū pōt. q̄dit ei memoria labior⁹ mens terrenis obligata carceribus. Sicut aūt artifex in suo op̄e inuenit mater ist̄a tria: ita nouerca eruditiōis est negligētia.

Quāc̄ sacerdotē tam a suis q̄ ab alienis criminib⁹ opz eē immunē: tñ si alio rsum sese habuerit, nō ideo ꝓba sue ꝓdicationis debēt cōtēni. Sicut em̄ (vt ait Hiero.) utriusq; per cinerē humidū fluēs lauat, et non lauat: ita bona doctrina p malum doctorē aias credētiū lauat a sordibus peccatorum.

¶ Distinctio.lxxxiiij.

Solicitū q̄z vigilantem opz esse eūm circa defensionē pauperū releuationē oppressoū: tuitionez monasterior⁹: quod si facere neglexerit, aspere est corrigendus.

¶ Corripiat eps̄ q̄ circa officium suū negligens extiterit

Eruenit ad nos fratrē et coep̄m n̄rm paschasium ita desidē et negligētē in cunctis existere, vt in nullo q̄a est eps̄, cognoscat: adeo vt neq; ecclia ipsi⁹ neq; mōasteria, siue filij ecclie, vl̄ oppressi, vel pauperes ei⁹ erga se dilectiōis studiū sentiāt: nec aliquā supplicantibus sibi in quib⁹ iustū est, opē defessiōis accōmodet: et (q̄d est grauius dici) cōsilia sapiētium et recta suadētium nulla ratione patiatur suscipere, vt quod per se nequit attendere, ab altero saltem possit addiscere. q̄d si ita est, nō sine tua culpa esse cognoscas, qui eū obiurgare atq; coercere vt dignum est, distulisti. Volumus itaq; vt eū coram aliis sacerdotibus et quibusdā de filijs suis nobilib⁹ cōtestari pro hac re debeas et hortari. Sive ro (q̄d nō credimus) post hanc adhortationem vestram solito adhuc more negligēs esse tenuerit, ad nos est oīb⁹ modis transmittendus: vt hic positus discere possit quid vel qualiter ꝑm dei timorē agere conueniat sacerdotem.

Item ad eūdē. ¶ De eodē.

Nunciatū est nobis campanie eps̄os ita negligere pastoralis eps̄os in duob⁹ delinquebat: scz q̄ nō curabat defendere monasteria et pauperes et oppressos: et preterea cōsilia sapientū audire nolebat. Scribit g̃ Greg. Anthemio subdiacono reprehendēdo eū q̄ talia p̄mittebat, et mādat ei vt eū corrigat cotā aliis epis̄copis: vel cotā quibusdā de nobilib⁹ subiect̄. q̄ si se nō corrigat, romē est trāsmittēdus: vbi saltē discat qualez esse cōueniat sacerdotē, vel prelatuz ecclesiasticum.

§ ¶ Pauperes. quor⁹ curā nō per se, sz p archipbr̄m vel archidiaconuz gerere debet: vt j. lxxxviij. distin. eps̄ gubernationem.

h ¶ Cōsilia. Unde Augu. dicit q̄ a puero nōdū animaculo parat⁹ est docere: vt. xxiij. q. iij. si habes. atq; stult⁹ esse cōuincitur: vt xxj. dist. de cōstātinopolitana. Qui et bono cōsilio nō acquieuit, amittere debet dignitatem exemplo Roboam qui senioribus non acquieuit. vij. q. j. denigz. vel ad instar vxoris Loth, que cōuersa est in statuam salis. et dicit lex q̄ ea firmitate mitunt, que cōsilio geruntur. C. de rep̄sdi. l. iij. cum etiā consilio clericorū debeat eps̄ disponere de reb⁹ ecclesie. et ō his que ff. a prela. ff. cō. ca. nouit. et iste nō excusatur q̄n potuit scire, sed noluit. ‡‡ ad h⁹ xxxvij. dist. q̄ ea. nec iudici licet deviare a rescriptis prudentū. insti. de iure natu. §. rescripta. et dicit lex q̄ tūc non distinguit⁹ prodest alicui ignorantia q̄n potuit scire p se vel p aliū. vt. c. nō ff. de bo. pos. in bonorum. ff. de iur. et fa. igno. regula. omnis.

Doctrina ē ab oib⁹ accipienda

Cōsilio bono ē acquiescendū.

Ignorantia non excusat illū q̄ scire potuit per se

Vel per

Pauperes

Delicta maiorum alios corripiūt.

Scilz malorū lupi sūt q̄ in ecclia esse videntur cum nō sint: erunt ei⁹ p̄nt noe ifestāt. de a. ple. di. iij. quo mō. v. non obstāt. in fi. fm Zan.

ij. pa.

f

Solicitū. Tria. c. aptice regule hic breuiter tāgit, q̄ eps̄ debet esse ꝓudēs, et cōtinens, monogamus.

Nunciatū. ¶ Casus. Epi cāpanie negligentes erant circa ecclesias et monasteria: et circa pauperes et alium.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

oppressos. Scribit ergo Gregorius Anthemio subdiacono vt eos in vnum conuocet, et eos sup his rebus ita corrigat et emendet, q̄ deceterο apud papā q̄rela iterari non possit. q̄ si negligēres fuerint, romā transmittant: vt ibi per distrctionē sentāt ꝯ graue sit a prauis nō corrigi.

Vigilātib⁹ iura scripta sūt.

a ¶ Vigilantes. nā vigilātibus iura ciuile scriptū est. ff. de his q̄ i frau. credi. pupillus. in fi.

b ¶ Aliq̄ excusatione. Argu. in hoc casu non licere appellare.

† hoc iō q̄ videtur appellatio inponi ad malitiā cōfouendā. ar. C. de offi. pf. pre. or. l. j. et ō ap. suggestuz et ca. ad nostrā. Sed tu dic excusatione non sufficiēti. al's secus. et de offi. dele. ex pte. fm Jo. ō f.

† Argu. J. xxvij. j. q. si custos et ca. si homo. arg. et de appel. cuz sit romana. t. c. reprehēsibilis. dic insufficienti: ne sit cōtra et de offic. delega. ex parte.

c ¶ In se. Ut si stult⁹ fuit in culpa sapiēs sit in pena. vt. xxxviij. dist. qui ea. et. xxvij. qōe. j. si custos, et ca. si hō.

¶ Gratia. ¶ hec est scīa para huius dist. in q̄ ꝑbat duabus authoritatib⁹ q̄ diaconi, pbri, et subdiaconi debent esse castī. Jo. de f.

¶ Casus. Supra in. lxxxij. dist. oftensum est de mūditia sacerdotum et diaconoꝝ. Nūc ꝯo dicit idem esse intelligēdum de subdiaconibus. et est iste ſcōs articulus.

QUm in preterito. Hec duo ea. intelligunt Ho. et Ro. ō mrimonio nō Zhendo in trib⁹ sacris ordinib⁹, et in ecclesia ouētali.

¶ Casus. In ꝓmo cōci. Cartha. cōstitutum fuit vt epi, pbri, diaconi, et subdiaconi abstinerēt a matrimonio cōtrahēdo: sicut a tpe apl'oꝝ fuit obseruatum. Postea secūdo fuit congregatum concilīū ab ipsis episcopis: et forte alij plures etiam predictam constitutionem confirmauerunt et approbauerunt.

Quod c. xxxij. dist. placuit. cui iterfuit aug. vt xxvj. dist. c. ferta. ℣. septima. fm Jo. ō f.

d ¶ Cū in ꝑterito. Scz in ꝓmo cōci. cartha. † Hoc ca. et sequēs intelligit Ho. de matrimonio contrahendo, q̄ō scz non licet ꝑsbyteris vel diaconibus.

e ¶ Qui sacramentis diuinis inseruiunt. t. subdiaconi et q̄ō dicit J. etiā ab vrōibus abstinendum, dicas de ducendis: et fm hoc suppletur hic quod dicitur in ca. seq. in quo nō fit mentio de subdiaconib⁹, per illud q̄ō habem⁹ xxxij. distin. placuit. in quo sunt fere eadem verba. et est simīliter Cartha. cōci. et hic dicit Ho. q̄ apostoli non instituerunt de non ꝓcedo iam contracto: q̄ si apostoli hoc instituissent, ouētales hoc admisissent. † Alij vero intelligunt ea de cōtracto: et quod dicit J. etiam ab vrōibus, scz dicit ante legitimā ſcōpulatis: aut de facto. Nam dicunt q̄ ista ca. facta fuerunt ante tempus Gregorij: qui introduxit ꝓhibentiam ministris: vt xxxj. dist. ante triēnium. t. subdiaconibus: ꝑsbyteris ho et diaconib⁹ Syrici introduxit. imo dicunt q̄ olim sacerdotes poterant cōtrahere ante ſcōs ricū: vnde et mo ꝑsbyteres cōtrahunt. Erpone ergo, apostoli docuerūt exēplo et opere et admonitione fm Ho. nō institutione vel cōstitutione fm alios.

† vide

Sacerdotes olim contrahere poterant.

f ¶ Antiquitas. A tempore Syrici hic vocat antiquitatem. lxxxij. dist. plurimos.

QUm de quorundam.

¶ Casus. In concilio Carthaginē, sexto relatum fuit q̄ quidā clerici cōtinentiam nō seruabant. et ideo statutum fuit vt episcopi, pbri, diaconi, et subdiaconi abstineant ab vrōibus ducendis: et si duxerint, deponātur. Ceteri autem clerici ad hoc cogi nō debent: sed vnuscuiusq̄ ecclesie cōsuetudo debet seruari. sed ego Bartho. brixien. satis credo q̄ hec duo ca. intelligi possunt in ecclesia occidentali, et de matrimonio iam contracto: quo vti non debent clerici in sacris ordinibus constituti. Et ita fm abis casum vt supradicti non vtantur matrimonio iam cōtracto promissa iam continentia cum vrōibus: et bene etiam dixit quosdam sic intelligere.

Item ex conci. Cartha. vj.

De eodem.

QUm de quoundā⁸ clericoꝝ q̄uis erga vxores⁹ propriās incōtinentia referretur: placuit epos, ꝑsbyteros, et diacones⁸ fm priora statuta etiā ab vrōibus contnere: q̄ō nisi fecerint, ab ecclesiastico remoueantur^h officio: ceteros autez clericos ad hoc non cogi, sed fm vniuscuiusq̄ ecclesie cōsuetudinem^i obseruari debere.

¶ Contra Martinus papa.

g ¶ De quorundam. Ordo cum referretur de incontinentia quorundam clericorum. placuit. ꝛc.

h ¶ Uxores propriās. Cum quibus professi erant continentiam seruare.

i ¶ Et diacones. Et subdiacones. xxxij. distin. placuit. vbi sunt eadem verba.

k ¶ Remoueantur. ℣. dist. lxxxj. ministri.

l ¶ Consuetudinem. xxxij. distin. ca. placuit. et ca. quoniam in quibusdam.

¶ Similiter. ¶ Hec est tertia pars huius distic. in q̄ phat q̄ null⁹ bigam⁹ potest esse clericꝰ. Jo. de fan.

¶ Cetus. Supra. xxvj. dist. dictum est q̄ eps debet esse monogam⁹. Nūc autē dicit Gra. idē esse seruandum in alijs clericis. ⁊ iste est tertius articulus.

Usquis.

¶ Cetus. Terraconē. eps quesiuit a Syricio papa quid deberet fieri de clericis qui ducunt viduas vel secundā vxorē. Et rñ. q̄ debent deponi, et inter laicos redigi.

a ¶ Clericus. in minorib⁹ ordinib⁹ constitut⁹: quia de altis non posset inpeligi.

Si lector vidnā duxerit: vt. s. legit. sed ullō vbi necessitas, hic vbi nulla necessitas viget.

Similiter q̄ monogam⁹ eps esse iubetur, etiam ad reliquos ordines ecclesiasticos deuuari oportet.

Unde Syricius papa scribit Himerio Terraconen. epo.

¶ Laica sit tantū cōmunione contentus clericus vidnā ducens, aut secundā vxorē.

Quisquis clericus[a] aut vidnā[b] aut secūdā duxerit[c] vxorē, oi ecclīastice dignitatis priuilegio mox denudetur, laica sibi tm̄ cōmunione cōcessa: quā[a] ita demū poterit possidere[e], si nihil postea, ppter qō hac carere debeat admittat.

Presbyteroꝝ. Nō nomen q̄ cūq̄ a senectute sit sumptum, magis tm̄ maturitatē[f] indicat sapiētie, q̄ canicie corpis.

Unde Anacletus.

¶ Non seniores dicuntur nō tam etate q̄ sapientia.

Moro Moysi p̄cipit vt eligat pb̄ros. i. seniores. Unde ⁊ in puerbijs dicit: Gloria senum est canicies. hic vero canicies sapientiā[g] designat: de qua scriptum est. Canicies hoim̄ puidētia est. Cūq̄ nongētis et ampli⁹ annis ab Adā vsq̄ ad Abrahā vixisse hoies legamus: nullus alius[h] prius appellatus est presbyter. i. senior, nisi Abraham: qui multo pauciorib⁹ vixisse annis conuincitur. Nō ergo propter decrepitam etatem vel senectutem, sed ppter sapientiā presbyteri nominantur.

¶ Distinctio.lxxxv.

Hospitalitas vsq̄ adeo epis est necessaria, vt si ab ea inuenientur alienati, iure phibēatur ordinari.

Unde Gre. scribit Joā. epo.

¶ Hospitalitatem nefarie nō fuat episcopus.

Archidiaconū florentinū[i] eccle Anconitane q̄ ad epatū fuerat electus, scripture quidē sacre scientiā habere ostendit. ¶ Cetus. Anacletus phat in hoc ca. q̄ duplici de causa dicit pbyter: scz ppter etatē: et hoc ostendit exemplo Moysi: qui cum non posset sustinere laborē ad populū gubernandum, elegit ex precepto dñi lxx. pb̄ros. i. seniores Israel q̄ cū eo populū gubernarēt. Sitr ostēdit q̄ presbyter vel senior ōr ppter sapiētiam. ⁊ hoc phat exemplo Abrahe vsq̄ ad tēpus cui⁹ dies vixissent nongēti anis ⁊ ampli⁹: null⁹ tñ dict⁹ est pbr. i. senior, nisi Abrahaz q̄ paucioꝝ⁹ annis legit vixisse.

g ¶ Sapientiā. j. xxxv. q. vi. ca. ij. sic xx. dist. de quibus. ff. de iur. imu. sēp. ff. de fi. instru. l. ij. ⁊ l. vlt. arg. contra. ff. de edil. edic. preciuit ediles. simile habes ex de elect. cū nobis olim.

h ¶ Alius. Ante Abrahā. Melchisedech esse fuit sacerdos contemporaneus Abrahe.

¶ Quidam opponunt textui de isto Melchisedech: sed dic fm Zan. q̄ non legim⁹ eū appellatum pb̄rm, scz sacerdotez. De hoc etiā not. lxvij. dist. porro. Archi.

Hospitalitas.

¶ Hic ponit lxxxv. dist. in q̄ de hospitalitate tractatur: quā si quis nō habuerit, ordinari phibetur.

Archidiaconum. ¶ Cetus. Uacante ecclesia Anconitana, tres fuerunt ibi electi, non temeritate concertantium, sed bono zelo. Primo archidiaconus eiusdem ecclesie, qui dicebatur Florentinus. Secundo fuit electus Rusticus diaconus eiusdem ecclesie. Tertio Florentinus diaconus ecclesie Rauennatis: sed archidiacono Florentino tria obijciebātur: scilicet q̄ erat senex, et nullo modo ad regimen assurgere posset: et q̄ sic erat tenax, q̄ in domo sua nunq̄ amicus ad charitatem intrasset: et quia iurauerat se nunq̄ fore episcopum. Rustico vero, licet homo vigilans esset, obijciebatur q̄ psalmodiam ignoraret. Florentinus vero Rauēnatis ecclesie diaconus nesciebatur qualis esset, licet solicitus diceretur. Scribit ergo Gregorius Joanni episcopo, vna cum episcopo Armenio Anconitane ecclesie visitatore, vt inquirant ista: et primo de archidiacono: et postea de Rustico: qui si inuenti fuerint indigni, confirment tertium, si crimen ei non obsistat: et hoc de voluntate archiepiscopi sui.

i ¶ Archidiaconum. Florentinū. Al's Florētinum archidiaconum propriū nomen: vel quia inde fuit.

Si vero cū virgine, tunc est in eius optione an velit retinere priuilegium, an non. Si vult retinere, portabit coronam: ⁊ viuet clericaliter. Si non, exuit omni dignitate et honore clericali: scz quidam contradicāt. Jo. hoc hodie corrigitur per decre. ex de cleri. cōiu. Joan. B. Item ꝑz hic q̄ priuilegium perditur per actū cōtrarium: vt ex de consti. cum accessissent. ⁊ ca. cum D.

Quam. Scz communionem.

Possidere. Argu. incorporalia possideri. De hoc dicit. ij. q. ij. nullus. tj. et scientia possidetur: vt. xvj. q. j. scribit, reuertimini. immo ⁊ ex dicit plane q̄ ius possidetur. ff. cōmunia prędi. l. ij. extra de causa possess. cum ecclesia. et vt plenius facit ad hoc q̄ restitutio communionis possit peti vt alia rum rerum.

Presbyteroꝝ. ¶ Hec est. iij. pars distin. in qua ōr q̄ seniores presbyteri nō vocātur nisi propter sapientiam tm̄ non autem propter etatem. Jo. de fan.

¶ Cetus. hic est quartus articulus vbi ostendit q̄ licz presbyter dicatur propter senectutem: magis tamen congrue dicitur propter sapientiam.

Maturitatem. In sapientia, scientia, et moribus eps bus. ſ. q. j. villissimus.

Si lector vidnā duxerit: vt. s. legit. sed ullō vbi necessitas, hic vbi nulla necessitas viget.

Similiter q̄ monogam⁹ eps esse iubetur, etiam ad reliquos ordines ecclesiasticos deuuari oportet.

Unde Syricius papa scribit Himerio Terraconen. epo.

¶ Laica sit tantū cōmunione contentus clericus vidnā ducens, aut secundā vxorē.

Quisquis clericus[a] aut vidnā[b] aut secūdā duxerit[c] vxorē, oi ecclīastice dignitatis priuilegio mox denudetur, laica sibi tm̄ cōmunione cōcessa: quā[a] ita demū poterit possidere[e], si nihil postea, ppter qō hac carere debeat admittat.

Presbyteroꝝ. Nō nomen q̄ cūq̄ a senectute sit sumptum, magis tm̄ maturitatē[f] indicat sapiētie, q̄ canicie corpis.

Unde Anacletus.

¶ Non seniores dicuntur nō tam etate q̄ sapientia.

Moro Moysi p̄cipit vt eligat pb̄ros. i. seniores. Unde ⁊ in puerbijs dicit: Gloria senum est canicies. hic vero canicies sapientiā[g] designat: de qua scriptum est. Canicies hoim̄ puidētia est. Cūq̄ nongētis et ampli⁹ annis ab Adā vsq̄ ad Abrahā vixisse hoies legamus: nullus alius[h] prius appellatus est presbyter. i. senior, nisi Abraham: qui multo pauciorib⁹ vixisse annis conuincitur. Nō ergo propter decrepitam etatem vel senectutem, sed ppter sapientiā presbyteri nominantur.

¶ Distinctio.lxxxv.

Hospitalitas vsq̄ adeo epis est necessaria, vt si ab ea inuenientur alienati, iure phibēatur ordinari.

Unde Gre. scribit Joā. epo.

¶ Hospitalitatem nefarie nō fuat episcopus.

Archidiaconū florentinū[i] eccle Anconitane q̄ ad epatū fuerat electus, scripture quidē sacre scientiā habere ostendit exemplo Moysi: qui cum non posset sustinere laborē ad populū gubernandum, elegit ex precepto dñi lxx. pb̄ros. i. seniores Israel q̄ cū eo populū gubernarēt. Sitr ostēdit q̄ presbyter vel senior ōr ppter sapiētiam. ⁊ hoc phat exemplo Abrahe vsq̄ ad tēpus cui⁹ dies vixissent nongēti anis ⁊ ampli⁹: null⁹ tñ dict⁹ est pbr. i. senior, nisi Abrahaz q̄ paucioꝝ⁹ annis legit vixisse.

g ¶ Sapientiā. j. xxxv. q. vi. ca. ij. sic xx. dist. de quibus. ff. de iur. imu. sēp. ff. de fi. instru. l. ij. ⁊ l. vlt. arg. contra. ff. de edil. edic. preciuit ediles. simile habes ex de elect. cū nobis olim.

h ¶ Alius. Ante Abrahā. Melchisedech esse fuit sacerdos contemporaneus Abrahe.

¶ Quidam opponunt textui de isto Melchisedech: sed dic fm Zan. q̄ non legim⁹ eū appellatum pb̄rm, scz sacerdotez. De hoc etiā not. lxvij. dist. porro. Archi.

Hospitalitas.

¶ Hic ponit lxxxv. dist. in q̄ de hospitalitate tractatur: quā si quis nō habuerit, ordinari phibetur.

Archidiaconum. ¶ Cetus. Uacante ecclesia Anconitana, tres fuerunt ibi electi, non temeritate concertantium, sed bono zelo. Primo archidiaconus eiusdem ecclesie, qui dicebatur Florentinus. Secundo fuit electus Rusticus diaconus eiusdem ecclesie. Tertio Florentinus diaconus ecclesie Rauennatis: sed archidiacono Florentino tria obijciebātur: scilicet q̄ erat senex, et nullo modo ad regimen assurgere posset: et q̄ sic erat tenax, q̄ in domo sua nunq̄ amicus ad charitatem intrasset: et quia iurauerat se nunq̄ fore episcopum. Rustico vero, licet homo vigilans esset, obijciebatur q̄ psalmodiam ignoraret. Florentinus vero Rauēnatis ecclesie diaconus nesciebatur qualis esset, licet solicitus diceretur. Scribit ergo Gregorius Joanni episcopo, vna cum episcopo Armenio Anconitane ecclesie visitatore, vt inquirant ista: et primo de archidiacono: et postea de Rustico: qui si inuenti fuerint indigni, confirment tertium, si crimen ei non obsistat: et hoc de voluntate archiepiscopi sui.

i ¶ Archidiaconum. Florentinū. Al's Florētinum archidiaconum propriū nomen: vel quia inde fuit.

Ubi patz q̄ quis repellit ꝑ ppter defectum etatis. Archi. Additio.

Al's florentinū archidiaconū.

Senex ipedit promouendum. Aliari. tia pro. mouendū impedit. ¶ Adde hoc qđ le. ⁊ no. ex hoc cū Canonic⁹ de gremio preferēdo. Maiores minoūꝫ electioe ferūt. Jurās ad ep̄atum nō accedē an sit ab ep̄a tu repellēd⁹. ¶ Adidē. xvj qō. j. ¶. nos aiūtē. fm Zan. ¶ Ubi temerariū. i. de re illicita facta: vt na. xxij. qō. iij. definitio. Ar.

a ¶ Senio. Ecce q̄ senectus impedit promouendum sed non dēijcit promotum: vt. vij. questio. j. petisti. extra. de renun. literas.

b ¶ Ita renacem. Nota q̄ auaritia impedit promouēdum: vt. xlij. dist. ¶. j. ¶ nam domus clerici erit omnibus communis, xvj. qō. j. quoniam.

c ¶ Qui ab omnibus id est a maiori parte capituli. Vel ¶ dic q̄ hic plures fuerunt electi qđ le. ⁊ vt si quis reprobaret, alter assumeret: vt. lxj. distin. studiū. ⁊. lvj. distin. apostolica.

d ¶ Singulorū. Item hic patet q̄ primo examinanꝫ: electi de ꝑpua ecclesia, ꝙ̄s de extranea: et satis patet hic q̄ ly extraneus electus sit a maiori parte, q̄ tamen prefertur ille q̄ est de gremio ecclesie: vt dicit. lxj. dis. ca. nullus inuitis⁊ ca. quid proderit. Ite hic ꝓmo examinatur archidiaconus tanq̄ maior: ꝙ̄s diaconus: quia maiores ⁊ seniores semper preferuntur in electione minoriū: vt. lxxxiij. dist. episcoporum. et. lxxv. di. c. vlti.

e ¶ Sanctis. Uidetur ergo q̄ propter tale iuramentū aliquis repelliatur ab ep̄atu. quare enim inberetur de hoc inquiri, si ꝓpter hoc non repelleretur? ℣. distinguit. si iurans hoc intellexit q̄ vellet recipere ep̄atum quecunq̄ necessitas instaret: iuramentum tale nullū fuit: nec tenet illud seruare: vt. vij. q. j. scias. viij. q. j. in scripturis. ¶ Sed si alio modo intellexit, veniabiliter peccauit: quia temere iurauit: vt xxij. q. iiij. ¶. illicitum. Semper autem intelligitur iuramentum esse temerariū cū non subest necessitas: ¶ vt ex de iureiur. ⁊ si christus. Si autē ignorat an ꝙ̄aliter intellexit, vel non: tunc ꝓsumo q̄ tantum de licitis iurauerit, licet generaliter iurauerit: vt extra de iureiur. ad nram. ℣ q̄ nunquid tale iuramentum excludit electum? Non videtur: vt extra de renun. cum inter. in fi. extra de iureiur. sicut nostris. Nec temerarium iuramētū repellit a beneficio: vt extra de rest. ꝙpo. solicite. nec a testimonio: vt extra de testi. intimauit. extra de rest. cog. peruenit. cum penitentia vnius anni imponatur pro temerario iuramento: vt. xxij. q. iij. qui sacramento. Econtra videtur q̄ non possit eligi, vt hic patet: sicut nec eligere potest qui illud iurauit: vt ex quod met. cau. ad aures. Item q̄ etsi esset illicitum, tamen ꝓpria authoritate non potest venire contra illud: vt. xxij. q. iij. innocens. ex de elec. venerabilem. Item q̄: lex dicit q̄ gratia ei facienda est qui hoc iurauit: ſcz se ordini nō interfuturū: vt. ff. ad municipes. non ergo est ius cōmune. Sol. credo q̄ possit eligi, dummodo penituit de tali delicto: quia temerarium iuramentum non irrogat perpetuam infamiam in dicto meo, sed tantum solenne. Joan. Ego credo Joannem bene dicere. B.

bere, sed ita etatis senio[a] iam confectū accepim⁹, vt ad regiminis officiū non possit assurgere: adijcientes etiā illū ita tenacē[b] existere, vt in domo eius amicus nunq̄ ad charitatē introeat. Rustic⁹ autem diaconus eiusdē ecclesie q̄ similiter elect⁹ fuerat, vigilans quidem homo dicit: sed (quātū asserit) psalmos ignorat. Florētinū vero diaconū ecclesie Rauennatis, q̄ab olim⁹ [c] electus memoratur, solicitū esse nouim⁹: sed qualis sit interius, oino nescimus. Jdeoq̄ fraternitas tua vna cū fratre nro ⁊ ep̄o armentio supascripte ecclesie aneonitane visitatore illuc festinet accedere: et diligenter de vita ac moribus singulorū[d] requirere si nullo crimine sint conscij qđ eos ad hoc officiū vetet accedere. Pariter etiā requirendū est hoc quod de prefato archidiacono dictū est, quia nūq̄ amic⁹ ei⁹ domum ingressus est, si ita se veritas habeat: et vtrū ex necessitate an ex tenacitate talis sit: aut si ita est senex, vt ad regendū nō possit assurgere: vel si tact⁹, sanct⁹, [e] euāgelijs (sicut nobis nūciatū est) iusturandū prebuerit nunq̄ se ad ep̄atū accedere. Sz ⁊ de Rustico diacono quantos[f] psalmos min⁹ tenet, scrutādū est. Florētino autē diacono Rauennati si nullū (sicut dixim⁹) crimen est qđ obsistat: apud ep̄m[g] ei⁹ necesse est agere vt ei debeat cessionem concedere: non tamen ex nostro mandato vel edicto, ne contra suam voluntatē[h] eū concedere videatur.

¶ Distinctio.lxxxvj.

Octorē aūt ep̄s opz esse ne infertorū culpe in eum refundant q̄ docendi officium accepit qđ exequi nescit, vel negligit.

Maiores minoūꝫ electioe ferūt. Jurās ad ep̄atum nō accedē an sit ab ep̄a tu repellēd⁹. ¶ Adidē. xvj qō. j. ¶. nos aiūtē. fm Zan. ¶ Ubi temerariū. i. de re illicita facta: vt na. xxij. qō. iij. definitio. Ar.

f ¶ Quātos. De iure debet totum psalteriū scir. xxxviij. d. oēs. et. xxij. dist. qui eps. extra de elect. cum nobis olim.

g ¶ Apud ep̄m. No. q̄ aliquis ante pōt eligi ꝙ̄s postulari a suo ep̄o. lxxvj. d. dilectionis ⁊. lxij. dist. literas. extra de renū. post translationem.

h ¶ Voluntate. Arg. ep̄m non debere cogi vt concedat clericū suū sine voluntate sua: argu. dist. lxij. literas. lxxvj. distin. dilectionis. nā nemo cogit aliquē a sua potestate liberare C. de emanci. nec anus. nec cogitur quis inuitus mutare familiaz. C. de adop. l. penū. ¶. similiter nec abbas compellendus est monachū suū concedere. j. qōe. ij. ꝙ̄s pio. et. lviij. di. c. j. ⁊ ij. ita nec epūs. in ¶ auē. de sanctis. epi-

Octorē. ¶ Hec di. diuidit in. viij. partes: in quaruꝫ prima probat trib⁹ authoritatibus q̄ ep̄s ⁊ quilibet prelatus debet subditos corrigere benigne: sinaue, eorum peccata impūtantur illis. Scōa ibi: si autē. Tertia ibi: in doctrina. Quarta ibi: liberalem. Quinta ibi: in ipsa. Sexta ibi: similiter. Septima ibi: vt ꝓtulsor. Octaua ibi: prohibetur. Jo. de san.

¶ Tullius. Repetit hic Gratia. c. aplice regule, oportet epm esse doctorē, vt inferior culpe in eū nō refundant: qđ fieret si nesciret docere, vt negligeret. Et hz hec. lxxxvj. dist. vij. articulos: q̄ in suis locis distinguentur.

i ¶ Doctorē autē. In hac di. lxxxvj. repetit illud capitulum aplice regule: oportet epm esse doctorē. Hec autem doctrina dz cōsistere in disciplina correctionis, et in sermone predicationis. In disciplina: vt corrigat ex charitate, ⁊ cum lenitate: nō ex odio: nec modū excedat in correctione. sed si excesserit: venia nō cogit a subditis postulare. ¶ In sermone predicationis: scilicet vt predicet scientiam sacre scripture non humane. J. e. cū multa. Replicat etiā in hac distinctione epm opz epm esse hospitalem: sed verbis alijs: scz opz epm esse liberalem. Zan.

Doctri
na epi
qua de
fini.
vt. L.
ca. ep̄s.

INferiorū culpe. ¶Casus. Aquilegien. patriarcha non corrigebat vitia subditor: vnde Leo ipsum reprehendit, & ostendit q' inferiorum culpe prelatis negligentibus imputantur: & dum vitia corrigere negligunt, faciunt in populo pestilentiam.

a ¶ Inferiorum culpe. No. q' p culpam subditor' prohibetur negligentia prelati: vt. xxiij. distin. propter. et ca. peruenit.

b ¶ Negligēte. q'. Propter negligentiā ergo dī pu nit aliquis. de consecr. distic. j. nemo. ¶. ff. ad leg. aquil. furtus. ¶. si fornicarius. lxxj. distinc. dictum. Jo.

ODio. ¶ Cas⁹. Pōtes tumidi sunt corrigendi: & infirmi qui ex fragilitate peccāt, tolerandi. et cum correctio fit, ex charitate fiat, et nō ex odio.

c ¶ Non hoies. xxiij. qone. iiij. duo lita. j. de pen. dist. j. quāobrem. ¶. dist. xiv. sunt nanq.

d ¶ Non seuientis. Quia hoc solū ne agitur, vt vitia dei corrigatur ut. j. de pen. dist. j. importuna. et. c. qui diuinitas'. xxiij. q. iij. cum sancti.

e ¶ Sed medentis. vt. xxiij. qōe. v. prodest. est etiam opinio scitis in auten. de man. princi.

f Alias incipit, si de linquentibus. ¶ Facientis. Al's incipit, culpā. p culdubio facientis.

¶ Casus. Quidā prelati in ꝓpꝛijs psonis non delinquebant, sed delinquētes corrigere negligebant: sed dicit Jo. papa: Non sufficit prelatos nō peccare in propria persona, si delinquentes non corrigant: ideo hortatur eos vt sint vigiles circa delinquētes corrigendos: ne prelatis culpe delinquentium imputentur.

Verne f nō sunt idem decies dicit. B.

g ¶ Facientis. Dic Joan. ligat arenas sine cemento. & hoc exaudi post admonitionem: arg. xxxvij. q. j. ſi custos. Deinde, nam als esset eadem pena negligentie & cooperationis: quod falsum est. j. q. j. quicquid.

h ¶ Et primus. Gradus sunt innocentie gradus. xxiij. q. vj. ita plane. primus est malum non facere. secundus est gra eis facientibus non cōsentire. tertius peccantes si potest corrigere. xlv. dist. c. tria. et ca. duc.

VNde Leo episcopus scribit Aquilegiensi episcopo.

¶ Negligentie rector' imputantur culpe inferiorum.

INferiorū culpe[a] odium ad nullos magis referēde sunt, q̄s ad desides negligētes[b] rectores: qui multam sepe nutriunt pestilentiā, dum austeritatem dissimulant abhibere medicinam.

I tē Leo epūs Rustico Narboñ. epō. ¶ Hoies sunt diligendi: peccata odio habēda.

ODio habeātur peccata nō hoies[c]: corripiantur tumidi: tolerentur infirmi: et q̄s seuerius castigare necesse est, nō seuientis[d] plectatur animo, sed medentis[e].

Item Joannes octauus.

¶ Qui negligit emēdare q̄s valet, facientis culpā habet.

HAc ētis[f] culpā procul dubio habet q̄ q̄s pōt corrigere negligit emēdare[g]. scriptū quippe est: Nō solum qui faciunt, sed etiā qui cōsentiunt faciētibus, participes iudicantur. Et libat dño prospera qui ab afflictis pellit aduersa. Et negligere cū possis perturbare peruersos, nihil est aliud q̄s fouere. Nec caret scrupulo consensionis occulte, qui manifesto facinori desinit obuiare. Et probat odisse sevitia qui cōdemnat errantes. Neq; reliquit sibi locū deuiandi qui nō pepercit errāti. Et primus[h] innocentie gradus est odisse nephāda. Et latum pādit delinquentibus aditum qui iungit cum prauitate consensum. Et nihil prodest alicui nō puniri ꝓpꝛio, qui puniendus est de alieno[i] peccato.

Si aūt in corripiendo q̄s modum excesserit, non a subditis sed a dño veniam petat.

Q̄ñ Aug. de vita clericoū.

¶ Venia a subdit' nō petat q̄ corripiēdo modū excesserit.

QUādo necessitas discipline in moribus[j] coercēdis dicere vos dura[k] ꝙba cōpellit: si etiā ipsi modū vos excessisse sentitis, nō a vobis exigitur vt vos a subditis veniā postuletis: ne apud eos[l] quos oportet esse subiectos, dum nimiū seruat humilitas, regendi frāgatur authoritas[m]: & tñ petenda est venia ab omnium dño, qui nouit cos quos plus iusto forte corripit', quāta benevolentia diligatis[n].

In doctrina ꝙ sacre scriptu

i ¶ Alieno. j. vj. q. j. qui crimen. in fi. xxxvij. dist. legant, vñ exponе alieno. i. de cōsensu alieni pcti. nam regulariter de alieno pctō nulluspunit saltē in alio scto. j. qō. iij. iam itaq;. & ca. crimen. et. lxxxiij. dist. quid, ꝓdest. et. j. ea. quid prodest. vij. q. j. ¶. cum autem. Joan.

¶ Stat⁹. ¶ Hec ē scōa pars hui⁹ di. et scōs articulus, vbi dī q' si prelat⁹ excedat in corrigēdo, non debet petere veniam a subditis, sed a dño.

Quādo. ¶ Casus. Quidā prelati dū ex charitate corrigerent subditos, excesserūt modum in corrigēdo. Quesitum fuit ab Aug. vtrū debeant petere veniam a subiectis.

Rñ. q' nō, ne ꝓpter nimiā humilitatem prelati vilipendātur a subditis: sed a dño petere debent, qui nouit q' ex benignitate hoc fecerint.

k ¶ Dura. Nimium. et tunc peccat prelatus venialiter. xxiij. q. iiij. qui peccat. in fi. sic et q̄ pauperem exasperat ipportune peretem. xxv. dist. ¶. crimine. j. ij. qōe. vij. nos si. cōtra. Sed illud ex humilitatis lenitate: hoc ex authoritate prelature. vel subaudi illud est casuale et voluntarium: hoc aūt regulare & necessariū. Ubi aūt prelatus ex odio tenet iniuriarum. ff. ad le. aquil. quēadmodū. ¶. magistratus. Ideo aūt magis parcit prelatis in hoc casu ꝙ in alijs: q' vix pōt quis in cura rei familiaris pctm̄ euitare. xxv. dist. qualis. Vel hoc exaudi vbi modum ignoranter excessit: quo casu nō tenet. ff. vi bo. ra. l. ij. ¶. si publican⁹. officialis em̄ facili⁹ parcitur ꝙ alijs: vt ibi ptz: vt ex de sen. excō. si vero.

l ¶ Ne apud eos. ij. q. vij. nos si ineꝑpetenter. contra.

m ¶ Frangat authoritas. Augere em̄ ex ingenio ds dignitatē: q' sepe nimia familiaritas contēptū generat. ff. de offi. ꝓcōs. obseruādum. ff. de offi. ꝓcō. nec quicq̄ ¶. circa. qō verum est inter fatuos. ita exponebat Azo, vt ab eo audiui. Jo. illa ergo authoritas, Uade prius recō ciliari fratri tuo antеq̄ offeras ad altare: de prelatis nō intelligitur, nisi quando ex odio procedunt.

Prelatus modū excedens in correctione an debeat a subditis venā petere.

Familiaritas nimia parit cōtemptum.

n ¶ Diligatis. Id est diligere debeatis.

¶ In doctrina. ¶ Hec est tertia pars dist. et tertius articulus

culus, vbi cõtinet q̃ prelati debent pferre authoritates diuine scripture in sua doctrina, et nõ grãmaticã exponere: qz in ore põtificis non bene sonant laudes iouis.

Fius. a. ¶ Nec laudes. Jupiter ex alto piuria ridet amãtũ.

¶ Cum multa. ¶ Casus Multa bona relata sunt Stego. de episcopo Desiderio: de quib⁹ lerat⁹ est pa pa intrãtum, etiã q̃ quicqd dignũ pe reret ab eo, cõcede ret. postea fuit ei significatũ q̃ grãmaticã suo populo exponeret. ppt qõ intrãtum Steg. est cõtristat⁹, q̃ to tũ gaudiũ qõ put habuit, puertebatur in luctũ. Scribit ergo ei Steg. et docet ne deceteroa talia faciat: qz laudes iouis cũ christi laudibus non conueniunt.

b. ¶ Ut negare.

Preces iuste sẽ exaudiende. Arg. q̃ si subdit⁹ honest⁹ est: platus ei⁹ iustas pces ei⁹ dz exaudire. j. xij. q.ij. religiosam. et xxxv.q.ir. veniã.

c ¶ Grãmaticã. Sed quõ iste exponebat grãmaticaz ppos: qz forte dicebat: cum ego dicho, intelligatis tã de mare q̃ de femina: qz cõis gñis est. ff. de ꝟb. signi. hois appellatiõe.

Fabulas poetaz p̃dicando notat̃ exponere non multuz laudat̃. Sed melius dic q̃ grãmaticã hic appellat scientiã auctho:uz. Recitabat em in eccl̃ia fabulas Jouis, et eas moraliter exponebat in predicatione sua.

et hoc ptz ibi cũ laudib⁹ tonãs ꝛc. d. ¶ Uerteremus. id est deberemus vertere.

e. ¶ Laudibus. ℈. distinc. xxxvij. ca. j. et. ij. ca. legimus. et ℈. cur ergo.

f. ¶ Non capiũt. Unde Ouidius: Non bene cõueniũt nec in vna sede morantur maiestas et amor. ꝛc.

g. ¶ Cantre. Laudes Jouis, agmina Christi.

¶ Liberalem. ¶ Hec est quarta pars dist. 7 quartus articulus: vbi dicitur q̃ epõs debet esse liberalis circa egentes: al's vanum habet nomen episcopi.

h. ¶ Liberalem. hic ℈. respicit illum ℈. proti. ℈. distinc. lxxxv. hospitalitas.

Fratrẽ nr̃m. ¶ Casus Marian⁹ de monacho fact⁹ est epõs: et nolebat aliud facere nisi legere et orare sicut in monasterio cõsueuit facere: sed de pauperib⁹ et hospitibus nullam curam habebat. Unde Steg. scribit Secũdo scruo dei vt moneat eum quatenus habeat largam manum, et pauperibus prouideat.

i. ¶ Marianum. Iste de monacho factus fuit epõs: et tota die volebat legere: vt in monasterio faciebat.

k. ¶ Muret. ℈. distin. lxxxj. valet. j. dist. c. rationis.

¶ Sine liberalitate tanc portatur nomen episcopi.

Fratrẽ nostrũ Marianum[l] epm̃ vbis quib⁹ vales excita: qz eũz obdormisse suspicor. dic ergo illi vt cum loco et mẽtem muret[m]: nec sibi credat solã lectionẽ z orationem sufficere, vt remotus[n] nihil studeat de manu fructificare: sed largã manũ habeat: necessitatem patiẽtibus[o] concurrat: alienam inopiã suam credat. quia si hoc non habet: vacuũ[p] nomen[q] episcopi tenet.

In ipsa autẽ liberalitate modus adhibẽd⁹ est rerũ et personarũ. Rerum: vt nõ oia vni sed singulis quedã prestẽtur: vt pluribus, pdesse possimus iuxta illud prophete: Dispersit dedit pauperibus. Personarum: vt primũ iustis, deinde peccatoribus: quibus tamen dare prohibemur[r], non quia homines sunt: sed quia peccatores.

Unde Augustinus sup Joã nem parte secunda.

¶ Immane peccatuz est res suas donare histrionibus.

Onare res suas histrionibus[q] vitiũ est imane, non virtus: z scitis de talibus[s] q̃ sit frequẽs fama cum

l. ¶ Ut remot⁹. ℈. distin. lxxxviij. epõ nullã. ℈. Et aliud est nulla necessitate facere curaz rei familiaris suscipere, et lectionũ atq; orõnũ studio repudere hereres: qõ ibi interdicitur) aliud in necessitate alijs subuenire z, ppter prios contẽplationis studiũ cẽperare: qõ hic ꝺcipit.

m. ¶ Patrẽbus, ¶ Magis nõ religiosis succurrat. xvj. ca. q. j. ca. vlti.

n. ¶ Vacuũ. q̃ ad etymologiã: qz nõ est supintendens. vij. q. j. qui epatũ.

o. ¶ Nomen. imo z nole z re primandus est: vt. xxxvij. dist. q̃ ipsis. lxvij. dist. cozepi. ¶

¶ In ipsa. ¶ Hec vij. est quinta pa dist. in q̃ ℈. qua ꝺr q̃ epõs non de bz dare histrionib⁹ z nullib⁹ nec venatorib⁹ z nec meretricibus: nisi forsan in sũma necessitate intuitu nature. z hoc pbat p. autho. Jo. de f.

¶ Casus. Hic est quint⁹ artic. vbi docetur q̃ in liberalitate habendus est modus rerũ z psonarũ. Rerũ: vt nõ oia denr̃ vni, ꝛ singulis diuidantur, qõ probat autho

p. ¶ Prohibemur. Aliter debemus.

q. ¶ Onare. ¶ Casus In istis quatuor ca. sequẽtib⁹ reprehẽdit Aug. illos q̃ donant histrionib⁹, venatoribus, z meretricib⁹ ea rõne causa vt malã exerceãt artẽ nõ attẽdẽtes in eis naturã dei, sed nequissimã artẽ: sed si donarent eis qz holes sunt, nõ esset peccatum.

q. ¶ Histrionibus. Isti histriones, phibẽtur a pmotione. xxxij. dist. maritũ. z a corpore christi de conse. dist. ij. illud pro dilectione, et infames sunt. iij. qõ. j. ca. j. et. ff. de his qui not. infa. l. j. ℈. ait pretor.

r. ¶ Talibus. Dare causa vane glorie pro exercitio sui officij, immane pctũ est: sed in necessitate nõ. Idem de rob.

venatoribus ⁊ meretricib⁹, in talib⁹ esⁱ nō virtū est fouēdum, sed natura sustentāda est. Sz q̄d de citharistis et aliis q̄ variis vtunt instrumentis: nūn q̄d est licitum audire ea vel tangere, vt talib⁹ psonis aliq̄d dare? Et q̄dē si ad voluptatē vel luxuriā, nō: qz deū manib⁹ stimulat laude: quia laudat peccator⁹ in desiderijs anime sue: ⁊ qui iniqua gerit, benedicitur.

Item in psalmo.cij.

¶ Si autem delinquunt q̄ venatoū aliquid donant.

QUi venatorib⁹ᵇ donant quare donant? dicant mihi, quare donant venatori? hoc in illo amāt in quo nequissimus est: hoc in illo pascunt, hoc in illo vestiunt: ipsam neq̄ tiā publicāt spectaculis hoim. Qui dant histrionib⁹, qui donant meretricibus[c]: quare donant? nunquid nō ⁊ ipsa hoib⁹ donātur? non tm̄ naturam ibi attendunt operis dei, sed neq̄ tiam operis humani.

Item. ¶ De eodem.

QUi venatoribus donāt nō hoib⁹ donāt, sed arti nequissime. Nam si homo tantum esset, ⁊ venator non esset, non ei donares. honoras in eo vitium, non naturam.

Item in psalmo.cxlvij.

¶ De eodem.

VIdent hoies venatores ⁊ delectant̄. ve miseris si se non correxerint. qui enim venatorem vident et delectantur: videbunt saluatorem, ⁊ tristabuntur.

Item Hiero. in po. lxxxij.

¶ De eodem.

SAu venator[d] erat: q̄m peccator erat. Et penitus nō inuenim⁹ scriptur̄ sanct̄ sanctū aliquē venatorē, piscatores[e] inuenim⁹ sanctos.

Item Ambro. in homilia de quadragesima. ¶ De eodē.

QUid prodest ieiunare visceribus, et luxuriari venatibus? abstinere a cibis, et errare peccatis?

Item. ¶ De eodem.

NE putatis illum ieiunare fratres q̄ primo diluculo nō ad eccl̄iam vigilat, nō btōz martyrū sancta loca pquirit: sz surgēs congregat seruulos, disponit retia, canes, pducit, saltⁱ syluas q̄ perlustrat: seruulos[g] inq̄ secū pertrahit fortasse magis ad eccl̄iā festinātes, ⁊ voluptatib⁹ suis peccata accumulat aliena, nesciēs reū se futurū tam de suo delicto q̄ de perditione seruoū.

Item Ambro. in lib. de officijs.

¶ Que sint in liberalitate seruanda.

QUon sat̄ est bene velle[h] nisi studeas etiā bñ facere, et pro viribus subuenire. Non sat̄ est dare pecuniam, si ea quę habes, non impendas. Non sat̄ est dare pecuniam, si ea quę habes, non impendas. Non sat̄ est dare pecuniam, si ea quę habes, non impendas.

Citharistę ⁊ alij varijs vtentes instrumentis aut pecent.

Venatio est multiplex.

† Adde nota. in d. de romano de monacho.

Meretrix sine pecunia dari nequit.

a ¶ Peccator. J. xxij. q. iij. duo.

b Quivenator⁹. No. q̄ venatio q̄dā op̄ pessima est, et hec illicita est: vt. D. di. vj. §. vlt. q̄dā arenaria: q̄dā saltuosa. Arenaria est cū q̄s pugnat in arena cū bestijs dentata, et ad hoc locat operas suas. hanc qui exercet, peccat mortaliter: et q̄ ea aspicit, et q̄ eā exercet, infamis est: nisi gra virtutū suarū experiēdarū. ff. de postu. l. j. §. Item senatus. De hac loquit hoc ca. et duo seq. et. iij. q̄. vij. §. tria. Saltuosa est q̄ fit in syluis et saltib⁹. ⁊ hec licita est: tm̄ est illicita ex tempore: vt in quadragesima ⁊ diebus ieiunior. J. ea. an putatis. nisi in necessitate: arg. J. xxiij. q. viij. si nulla. Item ex psona: qz clerico nō est licita, † etiā si pauper sit ſm quosdā: vt. xxxiij. di. quoundā. qz potest als victū querere. xcj. dist. clericus. nam faciat cistas et calathos ⁊ retia. de cōse. dist. v. nunq̄. Laicolicita est ob necessitatem pro pellibus ⁊ carnib⁹, non ob voluptatem: ⁊ hoc de ea que cum clamore fit. Pōnere autem laqueū vel rete sine strepitu ⁊ clamore et canibus licet etiam clericis: cū monacho etiā licebat tetere linum pro capiendis piscibus. de conse. dist. v. nunq̄. De saltuosa loqsitur J. ea. esau. ⁊ duo. seq. c.

c ¶ Meretricibus. Meretrix tamen non turpiter accipit, sz turpiter meretricium faciat. ff. de cōdi. ob tur. cau. Liij. §. sed quod meretrici. Sed nonne causa affectionis meretricibus dare possumus. ff. de do. affectionis? Dicunt quidam q̄ sic pactione nō precedente: sed causa remunerandi bene possumus post factum. qđ non credo: qz semp peccatum est dare: arg. xvj. q. j. legi. ff. de dona. inter virum et vxo. Liij. §. f. Rem autem quam dedi meretrici, repetere non possum. Sed pignus non pignorabitur ei obedire. xj. questio. iij. non semper. excusantur tamen quo ad quid: vt. xxij. q. v. qui compulsus. C. de sepul. vio. l. ij. C. de his qui sibi in test. adscri. l. vlti. non in totum: quia in atrocibus non debent obedire. ff. de regu. iur. ad ea. ff. de act. et obliga. seruus. et dominus tenetur pro omnibus peccatis eorum. extra de testi. sicut et. xxj. q. v. qui compulsus.

QUon sat̄. ¶ Tatus. Hoc capitulum diuiditur in tres partes. In prima dicitur q̄ non sufficit opera charitatis velle, nisi opus addatur exterius si fieri potest: et econuerso. In secunda parte ostendit q̄ in operibus charitatis notem sunt cōsiderāda: scilicet fides, causa, locus, tempus, modus, proximitas, etas, debilitas, et nobilitas. In tertia parte dicitur q̄ misericordia communis et generalis est omnibus: et ab ea nullus excluditur. Secunda ibi: Item perfecta. Tertia ibi: Nam et si. Sequens capi. patet.

d ¶ Venator. dū venator permanet ne obijciāt̄ de Eustachio. l. distinct. ferrum.

e ¶ Piscatores. Sed quare prohiberur venari ⁊ non piscari? quia forte piscatio sit sine clamore: venatio non. vel quia maior est delectatio in venatione. Dum enim quis est in venatione, nihil pōt de diuinis cogitare.

Venatio phibet, sed non piscatio.

† Ar. ff. C. ō do. Lj. vbi de hoc.

Q Uid prodest ¶ Tatus. Dicitur hic q̄ nō prodest abstinētia ad vitam eternam si quis luxuriari in venationibus velit. Idem dicitur in sequenti capitu. immo (quod plus est) non solum tenetur de suis peccatis, sed etiam de peccatis seruorum suorum quos secum ducit.

f ¶ Jeunare. efficaciter ad salutē.

g ¶ Seruulos. non tamen seruos. non semper. excusantur tamen quo ad quid: vt. xxij. q. v. qui compulsus. C. de sepul. vio. l. ij. C. de his qui sibi in test. adscri. l. vlti. non in totum: quia in atrocibus non debent obedire. ff. de regu. iur. ad ea. ff. de act. et obliga. seruus. et dominus tenetur pro omnibus peccatis eorum. extra de testi. sicut et. xxj. q. v. qui compulsus.

h ¶ Velle. Cum facultas adest, et necessitas instat

Uolunt. aliās sufficit bona voluntas cū charitate. xlv. di. due. si. tas bona sufficit.

? Ut xxxij. q. i. stio. v. sic ei fz hug.

a ¶ Ex bono. Aliō nō est bonus. Arg. ff. mā. l. j. §. ij. c. l. si procuratorem. xxxij. q. v. sicut.

b ¶ Ex bona informata fcz charitate. Zan. ?

c ¶ Liberalitas. Nota. in liberalitate esse attendendā fidem, causam, locū, tempꝰ, modum, necessitatem, etatem, debilitatem, conditionem: que diligenter ex ordine tractātur in ca. pueri. vsqz ibi: pulchra etiaz liberalitas. vbi tractatur precipue de modo vsqz ibi: supplicā. exinde ostēdit preceptum de mia impendenda esse cōmune et generale omnibus.

? Ter. est si fr̄is in l. si ob turpē. ff. de cōdi. ob tur. cāz l. i. §. ex pribus cum ibi no. ff. de acqui. pos.

d ¶ Domesticos. Nisi extraneus indigeret ad mortē, et domestici nō. rāc enim pius extraneo subuenire debet. Sz quid si pater meꝰ est infidelis, et eqliter indiget cum fideli cui teneor magis? Pe. mādicator vocauit hanc questionē tenebrosam aquā in nubibus aeris. posset tamen dici q magis fideli: quia hic dicit fideli. t. j. ea. causam prestat natura, non gra. hugo. prefert prem infidelem: vt dixi. xxx. di. c. j.

Patri infideli an potiꝰ subueniendum sit q̄ extraneo fideli.

? t. xlij di. q̄ escamus ibi vbi.

? arg. xxij. questio. viij. §. ecce. in fine.

Qui nō hz i ere au sit puniendus in corpore ? fcz in corpore. ? t. v. q. vj. qui. ff. ō nisi de. om. iudi. si q̄s id.

e ¶ Suoz. Quia ds magis tuet in filijs, q̄ in se. ff. q̄ me. cau. isti quidē. §. vlti.

f ¶ Propter debitum. hic loquit fz ea tēpora q̄n si debitor nō erat soluēdo, dabat creditorib⁹ ad puniendū ip̄m. hodie autē si aliquis conuenit ex maleficio, et non est soluendo, puniri ? pōt. xxij. q. vj. si res. ff. de pe. l. j. §. j. ? et hoc cāu nō est ei subueniendū: nec redimenda est pena eius: q̄ eius pena precio remitti phibetur. j. q. j. iubemus. si autem conuenitur ex contractu, non est cruciandus, sed sufficit q̄ cedat bonis. C. quib⁹ ce. pos. l. j. et in⁹ mis est actio tē. ff. de do. mg. nam ig. tenetur tamen si post perueniat ad pinguiorem fortunam. ff. de cess. bo. is qui. ?

g ¶ Excrucietur. de facto, non de iure. extra de pigneri. capto. ij. C. de act. et obliga. ob. eo. in aut. vt nulli iudi. §. quia vero. colla. iv. Zan.

? C. de bo. priv.

h ¶ Ad mortem. Qualiter hoc intelligi debeat, inuenies. xxiij. q. v. reos.

i ¶ Et probanda. Uel⁹ argu. C. de seruil. reos.

k ¶ Uelint. Nam tanē pauperibus debes dare: alēs nō xij. q. ij. quis quis.

l ¶ Natura. Nā oīnes fideles ꝓximi sunt nostri: vt de pe. dist. ij. ca. charitas. verb. proximos.

m ¶ Non gratia. Unde supple, et affectio.

n ¶ Putant. parentes tui q̄ volunt te dare bona ecclesie illis.

o ¶ Onsideranda est. hic de etate.

p ¶ Ingenuos. h de conditione.

q ¶ In egestate. Dicit Boetꝰ. Inter oēs aduersitates fortune, infelicissimū genus in fortuniꝭ est fuisse felicem.

? Boetꝰ prosa.

r ¶ Et maxime, id est tantum. Nā aliter non tenet o: ei subuenire: v. dep. l. bona fides. t. v. q. v. nō omnis. sed verum est q̄ re dimere nō teneor: sed dare eleemosynam bene.

? Ubi ao eleem. fac. ? Ubi supra.

s ¶ Uidua. h iterum reperit de modo.

t ¶ Dato. ista ei minoza sunt que spargantur, tanto plures recipientes eruht. in aut. de

v ¶ Necessarias. ff. de cu. fu. l. vlt. §. j. Zan.

p ¶ Honore. j. de cons. distin. j. ca. j. §. xij. q. i. gloria. contra. Sed ibi norantur illi qui hoc ita faciunt, q̄ super dei pauperes non intendunt: hoc non ita fieri precipitur vt cura pauperum relinquatur.

h ¶ Ad mortem. Qualiter hoc intelligi debeat, inuenies. xxiij. q. v. reos.

i ¶ Et probanda. Uel⁹ argu. C. de seruil. reos.

k ¶ Uelint. Nam tanē pauperibus debes dare: alēs nō xij. q. ij. quis quis.

l ¶ Natura. Nā oīnes fideles ꝓximi sunt nostri: vt de pe. dist. ij. ca. charitas. verb. proximos.

m ¶ Non gratia. Unde supple, et affectio.

n ¶ Putant. parentes tui q̄ volunt te dare bona ecclesie illis.

o ¶ Onsideranda est. hic de etate.

p ¶ Ingenuos. h de conditione.

q ¶ In egestate. Dicit Boetꝰ. Inter oēs aduersitates fortune, infelicissimū genus in fortuniꝭ est fuisse felicem.

? Boetꝰ prosa.

r ¶ Et maxime, id est tantum. Nā aliter non tenet o: ei subuenire: v. dep. l. bona fides. t. v. q. v. nō omnis. sed verum est q̄ re dimere nō teneor: sed dare eleemosynam bene.

? Ubi ao eleem. fac.

s ¶ Uidua. h iterum reperit de modo.

t ¶ Dato. ista ei minoza sunt que spargantur, tanto plures recipientes eruht. in aut. de

v ¶ Necessarias. ff. de cu. fu. l. vlt. §. j. Zan.

p ¶ Honore. j. de cons. distin. j. ca. j. §. xij. q. i. gloria. contra. Sed ibi norantur illi qui hoc ita faciunt, q̄ super dei pauperes non intendunt: hoc non ita fieri precipitur vt cura pauperum relinquatur.

Temptatio. Si ꝓ tēptatione ad mortē, ig. tenetur. ff. de cess. bo. is qui. ?

Ex cruciatur. de facto, non de iure. extra de pigneri. capto. ij. C. de act. et obliga. ob eo. in aut. vt nulli iudi. §. quia vero. colla. iv. Zan.

? C. de bo. priv.

Ad mortem. Qualiter hoc intelligi debeat, inuenies. xxiij. q. v. reos.

St probanda. Uel⁹ argu. C. de seruil. reos.

Uelint. Nam tanē pauperibus debes dare: alēs nō xij. q. ij. quis quis.

Natura. Nā oīnes fideles ꝓximi sunt nostri: vt de pe. dist. ij. ca. charitas. verb. proximos.

Non gratia. Unde supple, et affectio.

Putant. parentes tui q̄ volunt te dare bona ecclesie illis.

Onsideranda est. hic de etate.

Ingenuos. h de conditione.

In egestate. Dicit Boetꝰ. Inter oēs aduersitates fortune, infelicissimū genus in fortuniꝭ est fuisse felicem.

? Boetꝰ prosa.

Et maxime, id est tantum. Nā aliter non tenet o: ei subuenire: v. dep. l. bona fides. t. v. q. v. nō omnis. sed verum est q̄ re dimere nō teneor: sed dare eleemosynam bene.

? Ubi ao eleem. fac.

Uidua. h iterum reperit de modo.

Dato. ista ei minoza sunt que spargantur, tanto plures recipientes eruht. in aut. de

Necessarias. ff. de cu. fu. l. vlt. §. j. Zan.

Honore. j. de cons. distin. j. ca. j. §. xij. q. i. gloria. contra. Sed ibi norantur illi qui hoc ita faciunt, q̄ super dei pauperes non intendunt: hoc non ita fieri precipitur vt cura pauperum relinquatur.

Ter. est si fr̄is in l. si ob turpē. ff. de cōdi. ob tur. cāz l. i. §. ex pribus cum ibi no. ff. de acqui. pos.

Patri infideli an potiꝰ subueniendum sit q̄ extraneo fideli.

? t. xlij di. q̄ escamus ibi vbi.

? arg. xxij. questio. viij. §. ecce. in fine.

Qui nō hz i ere au sit puniendus in corpore ? fcz in corpore. ? t. v. q. vj. qui. ff. ō nisi de. om. iudi. si q̄s id.

Suoz. Quia ds magis tuet in filijs, q̄ in se. ff. q̄ me. cau. isti quidē. §. vlti.

Propter debitum. hic loquit fz ea tēpora q̄n si debitor nō erat soluēdo, dabat creditorib⁹ ad puniendū ip̄m. hodie autē si aliquis conuenit ex maleficio, et non est soluendo, puniri ? pōt. xxij. q. vj. si res. ff. de pe. l. j. §. j. ? et hoc cāu nō est ei subueniendū: nec redimenda est pena eius: q̄ eius pena precio remitti phibetur. j. q. j. iubemus. si autem conuenitur ex contractu, non est cruciandus, sed sufficit q̄ cedat bonis. C. quib⁹ ce. pos. l. j. et in⁹ mis est actio tē. ff. de do. mg. nam ig. tenetur tamen si post perueniat ad pinguiorem fortunam. ff. de cess. bo. is qui. ?

Ex cruciatur. de facto, non de iure. extra de pigneri. capto. ij. C. de act. et obliga. ob eo. in aut. vt nulli iudi. §. quia vero. colla. iv. Zan.

? C. de bo. priv.

Ad mortem. Qualiter hoc intelligi debeat, inuenies. xxiij. q. v. reos.

St probanda. Uel⁹ argu. C. de seruil. reos.

Uelint. Nam tanē pauperibus debes dare: alēs nō xij. q. ij. quis quis.

Natura. Nā oīnes fideles ꝓximi sunt nostri: vt de pe. dist. ij. ca. charitas. verb. proximos.

Non gratia. Unde supple, et affectio.

Putant. parentes tui q̄ volunt te dare bona ecclesie illis.

Onsideranda est. hic de etate.

Ingenuos. h de conditione.

In egestate. Dicit Boetꝰ. Inter oēs aduersitates fortune, infelicissimū genus in fortuniꝭ est fuisse felicem.

? Boetꝰ prosa.

Et maxime, id est tantum. Nā aliter non tenet o: ei subuenire: v. dep. l. bona fides. t. v. q. v. nō omnis. sed verum est q̄ re dimere nō teneor: sed dare eleemosynam bene.

? Ubi ao eleem. fac.

Uidua. h iterum reperit de modo.

Dato. ista ei minoza sunt que spargantur, tanto plures recipientes eruht. in aut. de

Necessarias. ff. de cu. fu. l. vlt. §. j. Zan.

Honore. j. de cons. distin. j. ca. j. §. xij. q. i. gloria. contra. Sed ibi norantur illi qui hoc ita faciunt, q̄ super dei pauperes non intendunt: hoc non ita fieri precipitur vt cura pauperum relinquatur.

Temptatio. Si ꝓ tēptatione ad mortē, ig. tenetur. ff. de cess. bo. is qui. ?

Ex cruciatur. de facto, non de iure. extra de pigneri. capto. ij. C. de act. et obliga. ob eo. in aut. vt nulli iudi. §. quia vero. colla. iv. Zan.

? C. de bo. priv.

Ad mortem. Qualiter hoc intelligi debeat, inuenies. xxiij. q. v. reos.

St probanda. Uel⁹ argu. C. de seruil. reos.

Uelint. Nam tanē pauperibus debes dare: alēs nō xij. q. ij. quis quis.

Natura. Nā oīnes fideles ꝓximi sunt nostri: vt de pe. dist. ij. ca. charitas. verb. proximos.

Non gratia. Unde supple, et affectio.

Putant. parentes tui q̄ volunt te dare bona ecclesie illis.

Onsideranda est. hic de etate.

Ingenuos. h de conditione.

In egestate. Dicit Boetꝰ. Inter oēs aduersitates fortune, infelicissimū genus in fortuniꝭ est fuisse felicem.

? Boetꝰ prosa.

Et maxime, id est tantum. Nā aliter non tenet o: ei subuenire: v. dep. l. bona fides. t. v. q. v. nō omnis. sed verum est q̄ re dimere nō teneor: sed dare eleemosynam bene.

? Ubi ao eleem. fac.

Uidua. h iterum reperit de modo.

Dato. ista ei minoza sunt que spargantur, tanto plures recipientes eruht. in aut. de

Necessarias. ff. de cu. fu. l. vlt. §. j. Zan.

Honore. j. de cons. distin. j. ca. j. §. xij. q. i. gloria. contra. Sed ibi norantur illi qui hoc ita faciunt, q̄ super dei pauperes non intendunt: hoc non ita fieri precipitur vt cura pauperum relinquatur.

a ¶ Superfluas. Arg.j.xvj.q.iiij.ca.j.Zau.

b ¶ Possumus. Qñ sit cũ nobis necessaria subtrahim⁹ ad qñ non tenemur: vt.xliij.dist.§.j.si autem hoc facim⁹, cõmendandi sumus: vt.xij.di.parsimoniam. Nam dicit lex q̃ tunc tenetur libertus patronum alere quando superest sibi, et deest illi: vt.ff.de lib.ag. si quis.§.de alimẽtis.C. de ope.lib.j. et dicit canon q̃ in tantum debet dare q̃tum sibi possibile est. lxxxij. dist. ca.j. dic ergo hic q̃ tum possumus. id est, q̃tum debem⁹ et tenemur ex precepto.

Liberas patronus quãdo alere tenetur.

c ¶ Causas. Sic ff.dist.l. ponderet. in fi.et.xj.q.iij. nemo.et.xxvj.qo. vij. alligant. argu. contra, ff. depo. si homine. vbi punitur pietas: sed ibi mia dolo, prima fuit. † Ad hoc ar. ff.de dol. Lelegat. ter.§. idem la beo. Arẽph.

† Vla q̃ est iniusta. † Ad hoc ar. ff.de dol. Lelegat. ter.§. idem la beo. Arẽph. † Ad hoc. † est quãdoq̃ iniusta mia. xxiij. qõe. iij. est iniusta.

d ¶ Qi confregerunt.j.xij. quest. ij. aurum.

e ¶ In singulis Vnũ.j.xxiij q.j.militare.

f ¶ Omnib⁹. De misericordia impẽdenda.

g ¶ Rassetur. i. impinguet rapiendo et spoliando homines. Zau.

h ¶ Pauper. Ar. q̃ pauper de eleemosynis quas colligit, debet eleemosynam facere. j.xij. q.j. habebat.

Eleemosyna de eleemosynis quas colligit debet eleemosynam facere. Fadenda.

i ¶ Ut conferãt. Quicquid em̃ habes vltra id qđ tibi sufficit, alioꝝm est. vt.xlvij. distin. sicut hi.

k ¶ Non habenti. quia habenti dare, nihil aliud est q̃ dare est perdere: vt.j.q.ij. pastor.

habẽti dare est pdere. l Pt em̃ m ipe est pasen-

l ¶ Eterum. ¶ Quo loco. i. qua auctoritate.

m ¶ Insolentem. que erat qua ipsi filij sua oia dabant ecclesijs vel sacerdotib⁹, et nolebãt pascere parẽtes: xxv.di.c.j. Nam etsi impius pater sit, tñ pascẽdus est: vt in auc. de incest. nup. §. si vero contingit. col. ij.

dus. Ad lib. vij. q.iij. o

n ¶ Alsce. Tempore em̃ necessitatis cibaria oia communia sunt. ff. ad leg. rho. de ia. l.ij.§. idẽ etiã.

o ¶ Occidisti. Occidit q̃s aliũ per subtractionẽ panis corporalis: vt hic, et.xiij.q.v. immolãs. et spiritualis: † vt dist. xlij. ephesijs, detractione occidit quis, odio, actu, gruo, vt etiã cultu aule dei resplẽdeat: mie impẽsas frequẽtare quantũ oportet: largiri peregrinis nõ supfluas[a], ſz cõpetentes. Itẽ. ¶ Compatiamur itaq̃ alienis calamitatib⁹: necessitates alioꝝ quantũ possumus[b] tuem⁹, et pl⁹ interdũ q̃ possum⁹. melꝰ est em̃ causas[c] pstare p mia, et inuidiã perpeti q̃ pretẽdere inclemẽtiã: et nos aliquãdo in inuidiã incidim⁹, q̃ pfregerim⁹ vasa mystica vt captiuos redimerem⁹.

I dẽ sup Lucã. ¶ De eodẽ.

In singulis quoq̃ generib⁹ hoim cõueniens tribuit sanct⁹ Joãnes baptista responsum vnũ[e] oĩb⁹[f], ita: publicanis, nevltra pscriptũ exigãt, militib⁹ ne calũnias faciant, ne predã requirãt: docẽs idcirco stipendia constitura militie, ne dũ sumpt⁹ querit, predo grassetur[g]. sed hec et alia officiorũ precepta, pp̃ria sunt singulorũ: mie est cõis vsus: ideo cõmune preceptũ est: oĩb⁹ etatib⁹, oĩbus officijs necessaria, et ab oĩbus defereda. nõ publicanus, non miles excipit, nõ agricola vel vban⁹: diues et paup[h] oẽs in cõmuni admonent vt conferant[i] nõ habẽti[k]. misericordia enim plenitudo virtutũ est: et ideo oĩb⁹ est pposita perfecte forma virtutis: ne vel timẽte: vt.j.de pe.d.j. homicidiorũ. et.c.ois. Negligentia. j. di., pri.c.vlti. et.lv.di.si quis abscideritꝫ est ti.ff.de li.ag. necare.j.xxvj.q.j. decime.ff.de re mili.l.oẽ.§.q̃ prepositũ. xj.q.iij. nõ solum. xij.q.ij. aurũ. §. distinc. i. sepe cõtingit. j. xxx.q.v. nullum ante. §.di.xlvij. sicut.

Qui clemẽtia. ¶ Ejus. i. ẽjus faciant opa spualia. Zau.

¶ Simile. ¶ hec est sexta pars distinctionis, in q̃ dicit q̃ prelatis cũ discretione debet punire subditos suos: qđ probat duabus auctoritatibus. Joã. de San.

¶ Casus. Hic est sextus articul⁹ huius distinctionis, in quo psequitur illũ c. aplice regi. e oportet eũ esse nõ percussorem. Et exponit alio modo q̃s supra in. xlv. dist. ex posuerit: q̃m hic dicitur q̃ nõ debet esse percussor, id est facilis ad vindictã, quod pbat duob⁹ sequentibus capitulis.

† Cõc. cũ hoc ca. sua gl. ter. i l. necatare. et ibi gl. ff. de lib. ag. vj. ps.

Si quid. ¶ Casus. Jo. epus cointhiorũ statum audiebat aliquẽ deliquisse, cam incognita punie bat. de quo Grego. cuz reprehendit, et docet q̃ si aliquid dicatur sibi de aliquo clerico, nõ statim credat: ſz presentib⁹ senioribus ecclesie sue veritatẽ inuestiget: et tũc si oportuerit, culpam feriat delinquentis.

q ¶ Si quid. xv. q.vij. ca.ij. Qualiter. ¶ Nõ credas. j.xxij.q.iiij. innocẽs. §. Ibi de incredulitate q̃ inter socios habenda est, loquit: sed hic de illa q̃ ad iudicẽ pertinet. Uel refert vtrũ bona vel mala de aliquo dicant. De hac materia not. xxiij.q.iij. ẽ magnum.

† Ẽpus in cã inqsitiõis q̃s conuocare.

s ¶ Ecclesie. Cũ hac ca. de causa inquisitionis loquatur, vt extra de accu. qualiter. ij. ergo in causa inquisitionis non habet necesse episcopus alios conuocare nisi canonicos tantum. Nam nomine ecclesie tue maior ecclesia intelligitur: argu. extra de verbo. signi. cum clerici. Arg. contra. xviij.q.ij. si quis abbas. et extenditur hoc nomen ecclesie tue ad omnes ecclesias diocesis. extra de vsu. pal. cap. j. Item est argu. hic q̃ episcopus non voca-

tis alijs epis possit sacerdotē condemnare. Sed dic q̄ se niores hic vocat epos: cum iste coinithyo esset archiepi scopus. † Vel loquitur rārum de causa pecuniaria, quā † Sub. et suf fragā nei sint de clero metro politā: vt ē de clero sionis, cū suis clericis po test inferre. Vel lo quitur de clericis infra sacros ordi nes cōstitutis quo rum causas etiam criminales poterit Jo. ō f. ‡ scz p petue. ‡ scz i rē porta libus qō dic vt no. Inno. eē ō excep. la. c. j. potest tractare cū decipere. arg. xv. q. vij. si autem. Quid de hoc iuris sit, inue nies. xv. qōe. vij. in summa.

¶ Tanta nequitia. ¶ Ex Januarius epūs cū habuisset rixā cum quodā suo subiecto: consilio quoru dam malorū mes ses illius ante mis sarum celebrationem z die dñica ex grauit: et post mis sam illuc reuertēs termios agri eius sit et amouit. Qō cū Greg. audisset, non credebat: sed postea certificatus est per abbatē Cy riacū. Sed q̄ Ja nuarius nimis erat simplex z senex, p terea papa ei pe percit: monēs eū vt decetero talia non faciat. consiliarios tamen ipsius spa tio duoz mensium cōmunione coporis z sāguinis dñi sti priuauit.

a ¶ Tanta. infra j. quēstione. vij. tanta.

b ¶ Fixa. i. certa. Sed cum iste absens esset, quomodo papa ferret in eum sententiā? Dic q̄ hic loquitur de sententia cōminatoria: scz cōminādo ei. Vel citatus fuit, et noluit venire: et dñs papa recepit testes eo absente. De vno habes hic. De duobus habes. vj. q. j. fratris. Alij dicunt sententiā fuisse latā sub conditione, si scz constaret de his que dicta fuerunt de ipso.

papa p absentē a sentētiā ferre pos sit.

c ¶ Etiam terminos. In hoc peccauit grauiter, z pm leges talis punitur pena. l. laureoū, vel relegatione: vt. ff. de termino mo. l. ij. z. iij. cum distinctione vtrum sit iuuenis, an senex: vt ibi dicitur. pm legem autem diuinā maledictus reputatur. xij. q. ij. in legibus.

‡ Cōc. text. i. l. si q̄ de curio. C de fal.

d ¶ Sed filius. Argu. q̄ creditur dicto vnius: vt. j. viij. q. iij. ralia. z. xcvij. dist. nobilissimū. In fouma iudicij ‡ cō

De quodam epō q̄ ante cō missarum solemnia celebraret die dñico ad exarandam messem cuiusdam profectus est.

TAnta[a] nequitia ad aures nras de senectute tua puenit, vt eā nisi hūanit[as] pēsarem[us], fixa[m] iam maledictione ferirem[us]. dictū q̄ppe est mihi q̄ dñico die priusq̄ missarū solēnia celebrares, ad exarādā messem latoris p̄sentiū perrexisti: z post exaratione ei[us] missarum solennia celebrasti: post missarū solēnia etiā terminos[c] possessionis illi[us] eradicare minime timuisti, qō factum q̄ deberat pena seq̄, oēs qui audiunt sciūt. dubij autē de tāta puersitate fueram[us]: sed fili[us] noster Cyriac[us] abbas a nobis requisit[us] ita se cognouisse phibuit. Et q̄ adhuc canis tuis parcimus, hortamur vt aliq̄n resipiscas miser senex: atq̄ a tanta leuitate morū, z operū peruersitate compescere: z quāto morti vicinior efficeris, tanto solicitior atq̄ timidior esse debes. et quidē pene sententia in

sentiorib[us] diligenter est veritas perscrutāda: z tunc si qualitas rei poposcerit, canonica districtio culpā feriat delinquētis.

Idem Januario epō.

De quodam epō q̄ ante cō missarum solemnia celebraret die dñico ad exarandam messem cuiusdam profectus est.

TAnta[a] nequitia ad aures nras de senectute tua puenit, vt eā nisi hūanit[as] pēsarem[us], fixa[m] iam maledictione ferirem[us]. dictū q̄ppe est mihi q̄ dñico die priusq̄ missarū solēnia celebrares, ad exarādā messem latoris p̄sentiū perrexisti: z post exaratione ei[us] missarum solennia celebrasti: post missarū solēnia etiā terminos[c] possessionis illi[us] eradicare minime timuisti, qō factum q̄ deberat pena seq̄, oēs qui audiunt sciūt. dubij autē de tāta puersitate fueram[us]: sed fili[us] noster Cyriac[us] abbas a nobis requisit[us] ita se cognouisse phibuit. Et q̄ adhuc canis tuis parcimus, hortamur vt aliq̄n resipiscas miser senex: atq̄ a tanta leuitate morū, z operū peruersitate compescere: z quāto morti vicinior efficeris, tanto solicitior atq̄ timidior esse debes. et quidē pene sententia in te fuerat iaculanda: sed q̄ simplicitatē[e] tuā † cū senectute cognouimus, interim tacemus[f]: eos[g] vero quorum cōsilio hoc egisti, in duob[us] mēsib[us] excōicatos[h] esse decernimus: ita vt si q̄d eis intra duoz mensiū spatiū hūanitatis aduenerit, bñdictione viatici nō priuent. Deinceps autē ab eoz̄ ꝓsilijs caue existe. Te q̄q̄ solicite custodi ne si eis in malo discipulus fueris, q̄b[us] in bono magister esse debuisti: neq̄ simplicitati tue, neq̄ vlterius senectuti parcamus. Et ‡ percussor esse p̄hibēt: ne videlicet, pp̄ijs manibus aliquem cedat. Unde in Agatheñ. concilio legitur.

Nō liceat epō pp̄ijs manibus aliquem cedere.

NOn liceat[i] epō manibus[k] suis aliquē cedere. hoc em̄ alienum a sacerdote esse dz. Prohibetur etiā eps turpis lucri esse cupid[us]: ne aliquo etiam inhonesto negocio victū vel cetera sibi necessaria querat q̄d generaliter etiā de oīb[us] diuino cultui mancipatis id est clericis vel monachis intelligere oportet.

Unde in Calcedo. cōci. legit.

Qui cōmerunt in clero turpib[us] lucris nō inseruiant.

e ¶ Quia simpli citatē. Nor. q̄ par ſpecu citatis. xxxiij. di. fraternitatis. xxvj. qō. vij. hoc sit. z ca. rēpora. Item parcitur simplicitati. de con se. dist. ij. c. iij. z extra de re. permu. cum vniuersor.

f ¶ Tacem[us]. Nō ergo semper q̄ tacet consentit: ‡ nec ſicut semper idem est ta nor. i. cere quod voce cō vj. tasentire: ar. de con ta. se. distin. iij. cū pro ‡ Ba parnulus. z. xv. di. itē pe sti. c. si forte, de hoc cassa. xxvij. di. diacon[us]. † sic ad

g ¶ Eos. ff. ō reg. q̄ pl̄ iur. consilij. Jau. punit

h ¶ Excōmunica ꝓ iuſtos. Arg. q̄ quan cū ſit doq̄ magis puniū idē tur consiliarij cū fa ret cū cientes. † dist. xvj. ꝓ iuſtus duo. xj. quēstio. ij. vt. ff. ad qui consentit. z. xv. leg. pē ij. q. iij. qui aliorū. de pu Sed hoc ideo fa ricidium cium est, quia in vtrū. e istis non conuenie no. eo bant ea propter q̄ tu. l. i. e fieret dispensatio p̄s circa eos. Sed licet plūm in iste debuit puniri, medio tamen indultū est qui filio ei ratione etatis et dedere nemū vt

simplicitatis.

¶ Vel percussor. ¶ Septima pars. ¶ Casus. Exposuit dare supra Gratian[us] ne epūs sit percussor. i. ad vindictam facilis: pri. nisi modo exponit z alio modo: scz ne percutiat aliquē ꝓpria hoc manu: vt. j. ca. ꝓxi. cuius casus planus est. si plus

i NOn licet. Qō tamen pōt p aliū: est non per se: punit vt. v. q. v. illi q̄. z. xiij. qōe. vj. ca. j. sicut z aliquis medē gerit z facit per aliū. lxxxviij. di. epūs gubernatione. ita tñ q̄ si epūs q̄ sit cleric[us]: si eīs p laicum p̄cutit, incidit in canonē. extra parē ti de sen. excō. vniuersitatis. Sed quid si clericū nō habet? Tūc verberet per se: vt dixi. xlv. di. in summa. vene

k ¶ Manib[us]. C. de epi. z cle. auē. ſz neq̄ ꝓpijs manib[us], nasset

¶ Prohibet eum epūs. ¶ Hec est. viij. pars dist. in qua ōs vt ibi q̄ clerici non debēt tractare res laicorū: nec possessiones paret. eotū cōducere: nec esse tutores nisi suoz̄ ꝓpinquoz̄. i. q̄

bus succederēt ab intestato: nisi de mandato epi egissent causas pauperum. Jo. de fan.

¶ Calixt⁹. Hic ponitur septimus articulus, in quo reprimit. Sta. illud. c. aplice regule sez opz epm nō esse cupidū, et turpis lucri sectatorē, qđ de omnibus clericis generaliter est intelligendum.

PEruenit. ¶ Calix⁹. Qui daz epi, clerici vel monachi possessiones laicoruz causa cupiditatis conducebāt cum sue possessiones eis sufficerent, z pcurationes secularium negociorum propter lucrū suscipiebāt, officia sua penit⁹ dimittēres. precepit ergo concil. Calcedo. ne hoc decererosiat: excepta legitima tutela vel cura miserabilium personarū, quam clerici suscipe debent ad iussionem suoꝝ episcoporū. et quicunq; contra hoc statutum fecerit, debet excōmunicari.

a ¶ Conductiones. Cōra, extra de clerici. ca. dilecti. Monachi pñt terras ad firmā habere. Adde gl. in. c. nota. eē nec deri. velmo. ca. ij. et xvi. qōe ij. pla. cault. archidia. Tatenla est triplex. Tatella nō tenentur clerici rempe, nam ibi non reprobant monachi qui habent terras ad firmam. sed dic q illud est cum suis eis non sufficiūt: vel eas ipsimet excolunt non vt inde plus lucrentur, sed vt de fructibus vinār. Adeo autem hoc prohibet clericis, q si propter hoc deprehendantur in fraude, non subuenitur eis. extra ne cleri. vel mona. c. ij. et xvi. qōe ij. cā. b ¶ Causas. De hoc notaui. xv. q. ij. in summa.

c ¶ Auaritie. nam propter necessitatem bene possent. xvi. dist. c. ij.

d ¶ Tutelas. j. dist. lxxxviij. ca. vlti. contra. xvi. qōe. iij. cypianus. contra. Sed illud cypriani de testamentaria tutela siue datiua: hic autem de legitima tutela intelligitur. Item. xvi. questio. j. generaliter. contra. Ad hoc dic q clerici non coguntur recipere aliquam tutelam: possunt tamen legitimam recipere tutelam si volunt: vt hic dicitur. et est hoc priuilegium clericorum, q licet ipsi possunt succedere alicui ab intestato: non tamen tenentur recipere tutelam: licet alis illud obtineat: vt instit. de legi. pa. tu. §. j. Sed episcopus vel monachus etiam volens non posset retinere legitimam tutelam. in auten. de sanc. epis. §. deo amabiles. Uel dic q illi auten. ptiu dicantur per canonem istum vt episcopus et monachus si velint possint recipere legitimam tutelam, sed non datiuam vel testamentariam, sed ad tutelam miserabilium personarum omnes clerici siue monachi lxxxviij. di. ca. j. et ca. epōs gubernationem. ? tenentur: vt hic et. ꝫ. pxi. dictū

e ¶ Correctioni. i. suspensioni. Lau.

¶ Iduis. ¶ hec distinct. diuiditur in tres partes: in quarū prima probat per sex auctoritates sanctorum patrum q vi itelligo duis et orphanis debet sustentationis beneficiuz preberi ab eccla. Secūda ibi: libertos. Tertia ibi: si expositus. Jo. de fan. ? de monachis cum de termiatione eoꝝ qō habēt. xvi. q. j. qui vere. et ¶ Calix⁹. Supra ca. modicū est q epi et monachi a pus debet esse libēs mōasteralis: sed quia hoc rio. arc. nō sufficit nisi miserabiles personas tueatur, ideo subiungit hāc. lxxxvij. distin. in qua ostendit q episcopi debent defendere viduas et miserabiles pſonas, et eiā libertos qui sunt ecclesie commendati. ? alis geiungit hāc. lxxxvij. rūmo.

f ¶ Uiduis. In hac distinctione. lxxxvij. ostēdit magister q viduis et pupillis, libertis z oppressis tenetur opprelatus patrocinium impendere, z etiam manumissos defendere. Ad vltimum subiūgit de expositis. j. e. capi. vlti. Oppſsis dz patrocinari.

¶ Zcet. ¶ Calix⁹. Quedaz vidue et quidā orphani conquesti sunt Celasio pape de violētia quorundam: vnde precipit duobus epis, scilz Petro z Seruitino vt eas personas tueantur. Et q hoc facere debent, probatur assertione diuina.

g ¶ Licet. xj. q. j. christianis.

h ¶ Plus in. Not. q etiā cause pauperū z oppressoū et peregrinoꝝ spectāt ad ecclām: vt. xxiij. q. iij. si qs de potētib⁹. z ca. sequē. z. §. c. pri. z ee de ꝛb. sig. sup qđ dicā. in fine. spectāt etiā ad iudicū regis: vt. xxij. q. v. regum. z ca. administratores. Similiter viduis et pupillis pōt cōcessit impator magnū priuilegiū: scz q aliqs nō possit legiari illos trahere ad iudicū ex puincia: ipsi tamen pñt alios trahere. C. quando impe. inter pup. z viduas. l. vna. Uidua est q etiā maritū nō habuit. ff. de verb. signi. malū. §. viduam. Pupillus est qui infra pubertatē desijt esse lus. in patris potestate. ff. eo. pupillus. rñ. j. Uidua. Pupillus.

Oſensionis. ¶ Calix⁹. Maxim⁹ et ianuari⁹ clerici paruuli desolatiērāt auxilio parētū z ppinquoꝝ: qui eis non possent violētias quoꝝdā sustinere, Celasio sunt ꝓquesti. precipit ꝙ Celasius Anastasio epo vt eos tueaē a violēta iproboꝝ: cū diuina auctas hoc ꝓcipiat.

i ¶ Pupillis. Pupillo tu eris adiutor.

Distinctio.lxxxvij.

¶ Iduis[f] aūt z orphanis ecclesie pſidiuz iploratibus, epi debēt ad esse: z contra iproboꝝ violentias ꝓtectionis patrociniū eis negare non debent.

Unde Celasius Gerōtio ꝫ z Petro episcopis.

¶ Imploratibus patrocinia episcopi debent adesse.

¶ Licet[g] oibus de nobis sperantibus nō debeamus inquātum possum⁹ nos denegare, plus tamē[h] viduarum z orphanoꝝ causas z impēsius ducimus exequendas quas tueri a nobis vel ab omnibus diuina manifestat asserꝛtio. Item Anastasio epo.

¶ De eodem.

Oēfensionis ꝓpīe desolatis auxilio, et q suis actib⁹ adesse ꝓ etatꝫ ifirmitate nō pñt, exoratū pōtificē decet subuenire: q pupillis[i] z viduis tuitionē etiam diuinitas

a ¶ Executionis. Id est defensionis.
b Commenta. Id est fraudes.
c ¶ Quisquis. ¶ Remedia. Argu. q debeat ꝗs de hoc de quo certus est vel securus, puniegiuz ro. se. impetrare: vt hic elicit: cū oēs teneamur defendere, tales specialius. ar. eſt de reſti. licet. vñ uersus. ar. dis. xxiij. quāqz. Lau.
d ¶ Nos. Ut tamen primo coram suo iudice deferat querela. eſt de foro cōpe. ex trāsmissa. t in defectum iudicis secularis.
Aliositas qñqz in dona, qñqz i mala premsumit.
e ¶ Animositate. In bona significatione sumitur alias in mala. lxv. dist. sanc.
f ¶ Juine retributionis. Ut nullum boni irremuneratuz. de pen. distinc. iij. primum est. nec aliqō malū impunitum. de pen. di. j. nullū. et est si. lxxxj. di. ca. pen.
Rreligiosuz.
¶ Canus. Olympius diaconus suscepit curaz duorū suoz nepotum: scz Felicis et Olympij. Sed cū deberet res illoruz fideliter admini=strare, partez illarum rerū vēdidit, et partem sibi retinuit. quare papa precepit epō Fortunato vt eos defendat, et omnia eis restitui faciat.
g ¶ Irreligiosum. Per hoc ca. t. §. ptori. dis. peruenit. colligit q clericus bene pōt legitimā tutelam suscipere, sed t etiam extraneaꝝ personarum si vult. ¶ Lau.
h ¶ Non omni fide. Et ita videtur q tutor teneat etiā de leuissima culpa. C. de peri. tut. t cu. tutoribus. Argu. cōtra q scz non teneat nisi de leui. C. arbi. tu. quicūd. Et qd dicit fide, est arg. §. perfidos aduocatos q plena fide clientulos non defendunt. ar. ij. q. iij. §. notandum.
i ¶ Paruulos. No. q si minor ledatur in cōtractu, habet actionem aduersus dantē t accipientem. ¶ C. si tut. vel cur. inter. l. etiā. si vero ledat in iudicio, hz actionem aduersus tutorē tm. C. de iudi. pperandum. in fi. §. ꝫ ff. de mino. l. etiā. §. j. Sed illa lex properandū, intelligit qñ tm circa instantiam iudicij lesus est. Illa. l. etiam, in principali causa loquit, cum restituat in iudicijs minor: vt. ff. de mino. etiam. §. ex causa. t. C. si aduersus rem iudi. per totum. Jo. imo etiam restituitur minor etsi contumax fuerit: vt. ff. de mino. l. minor etiam. B.
k ¶ Contra leges. C. de predi. mino. per totum.
¶ Os. § Canus. hoc ca. diuiditur in tres partes. In prima dicitur q illi qui ad ecclesiā confugiūt propter loci reuerentiam debent ab ecclesia defendi. In secunda dicitur q si quis mancipia ecclesie occupauerit propter sua que ad ecclesiam cōfugerunt, excōicari debet. In tertia dicitur q si quis vult reuocare in seruitutem vel ad obsequiū vel ad colonariam cōditionem manumissos in ecclesia, t eccle cōmendatos, censura ecclesiastica coerceatur. Secunda ibi: Si quis aūt. Tertia ibi: In eccla.
l ¶ Ad ecclesiaz. j. xvij. q. iij. reum. in ¶ Mancipijs. de iſtis manumissis ab ecclesia vel de cōmendatis ecclesie dicit Hug. q vbi si postea impetrat super libertate, ipsi coram ecclesiastico iudice debent respondere, vnde e si quis eos detinens noluit respondere nisi sub secretario iudice, posset statim ecclesia ipsum excommunicare. Si eo non est manumissus in ecclesia, tunc primo debet cōueniri qui eos molestat, sub secutari iudice, et si non vult satisfacere per eum: tunc ecclesia eum compeller excommunicando vel alio modo. Laure. dicit q vbicūqz manumittantur, nisi manumittantur in ecclesia † vt clerici fierent: vt extra de ser. non ot. ca. j. in parte decisa: q semper primo conueniendus est qui eis ultem facit, sub iudice suo seculari. Joan. nisi hoc forte faceret laicus in fraudem. extra de iure patro. relatum. §. ad hec. B. Sed quero ad quid ergo ecclesia recipit libertos sub protectione sua: cum illud ius sit in aliis omnibus q si aliquis non potest habere iustitiam coram iudice secular, accedit ad iudicem ecclesiasticum: vt extra de foro competen. ex tenore.
Manumissio ecclesiastica vel de cōmendatis ecclesie
n ¶ Per oēs. In vna excōmunicet, in aliis denūcietur. Si dicis q nemo pōt pluries excommunicari: dic vt not. iij. q. iij. ca. vlt. t extra de sen. excom. officij.
o ¶ Et per testamentum. eſt de ser. non ot. ca. j.
p ¶ Coerceatur. Nisi admonitus satisfaciat. et est argu. hic q omne crimen est ecclesiasticum. xxxv. qōne. vi. t extra
Crimē quodcunq; ecclesiasticum.
episcopus in synodo.

LIbertos. ¶ Hec est scda pars distin. in qua dicit q̄ ecclesia debet libertos defendere: presertim eos q̄ eius patrocinio commendantur. Jo. de san.

C Nullo. Hec duo cap. libertos. et liberti. vt dicit Benuen. loquuntur de libertis ecclesie commendatis: quos si aliqs inuadere sua auctoritate voluerit, vel in seruitutē reuocare, vel bona eorum auferre conatur: t ecclesia et episcopus debent eos defensare.

LIberti. C Peculio. Sed nūquid liber homo hz peculium? Nō: quia sibi pōt aut seruus non hz nisi libet bona, ita pater familias nō habet peculium. ff. de verbo. signi. pater familias. sed loquitur hic fm tempus quo seruꝰ erat. vel peculium sumitur hic impropie arg. C. de inoffi. testa. l. viti. ff. ad trebel. co si. respon. De pe peculio autem seruii qui manumittitur, hoc in summa notādis, q̄ si manumittitur inter viuos, dominus videtur ei concedere peculium, nisi aduinat expresse. Si autem in testamento libertas ei relinquitur, peculiū apud heredem remanet nisi expresse ei cōcedatur. C. de pecu. eius qui li. me. l. vna.

SEx positꝰ. ¶ Hec est tertia pars distinctionis, in q̄ ponit de infantibus expositis. Jo. de san.

C Casus. Quesitū fuit in concilio Toletano q̄d fieri debeat cum aliquis colligit puerū expositū ante ecclesiam. Et respondet q̄ debet in publicum duci: vt cuiuscūq; sit ille puer, siue sit dñs siue pr̄, veniat infra decem dies, et puerum recipiat, si autē post decem dies venerit, audiri non debet: sed tanq̄ homicida punietur.

b C Expositus. Exponitur autem aliquis a patre vel dño, vel ab extreo. Si a patre vel dño: aut necessitate, vt sponte. Si spōte, nunq̄ potest recolligere eū postea nec enim suum dicere poterit quem pereuntem contempsit. Expo- C. de infan. expo. l. j. et. ij. Si necessitate, repetit quandocūq; si- cunq; quia inuitus videtur exposuisse. C. de infan. expo lli vel sitis. l. j. et in his casibus locum non habet contestatio. qs̄ Fuit an tamen dixi de necessitate, videtur male dictum. nam dicere posse il et ley q̄ si ipse non potest eum alere, debet eum in xenodochium ? mittere. C. de lat. lib. tol. l. vna. §. sed scimus. legere. Sqs̄ dixi, ? intelligas cum nullum talem locū inuenit ? Adhoc: et intelligas maxime hoc de filijs. nam de seruo videtur equale. q̄ potius debeat eum vendere q̄ exponere. et est iste casus de seruo in quo seruus habitus pro derelicto statim in libertatem eripitur: vt. C. de lat. lib. tol. l. vna. in aut. de nup. tate. §. hoc ampliꝰ. t §. multo magis. col. iij. alias occupanti conceditur. Si autem ab extraneo, et sciente domino vel patre, tunc locum habet quod hic dicitur. Si vero ignorante, semper potest repetere quādocūq; voluerit. C. de infan. expo. l. j. §. dicit q̄ tantum vsq̄ ad. x. dies

LIbertos legitime a dominis suis factos eccl'ia (si necessitas exegerit) tueat: q̄s si qs ante audientiā aut puadere, aut expoliare presumpserit, ab ecclesia repellatur.

Item ex cōcī. Toletano. iij.

C Sacerdotib⁹ defendant liberti ne in seruitutē reuocent.

LIberti q̄ a q̄buscunq; manumissi sunt, atq̄ ecclesie patrocinio commendati existunt, sicut regule antiquorū patrū cōstituerūt, sacerdotali defensione a cuiuslibet insolentia pteganť, siue in statu libertatis eoū, seu in peculio ª quod habere nosc̄untur.

Item ex cōcilio Toletano.

C Expositos defendat ecclia si qs eoꝝ calūniator extiterit.

SI expositusᵇ ante eccl'iā cuiuscūq; sit miseratione collectus, contestationis ponať epistola: vt si is q̄ collectꝰ est intra decē dies ᶜ questꝰ agnitusq; nō fuerit: securꝰ habeat ᵈ q̄ collegit. Sane q̄ post predictum tempus calumniator extiterit: vt homicida ecclesiastica districtione damnabitur, sicut patrum sanxit authoritas.

C Distinctio. lxxxviij.

PRohibentur[e] ergo clerici cupiditatis negocia suscipere, nō pietatis curā viduis t orphanis impendere.

Unde Melchiades papa.

C De eodem.

Adde de isha cōne et aliis in materi. exposi. torum. l. j. per t. ij. per Albe. de rosa. C. de infā. exposi. t gl. l. j. nemini. C. de epi. aud.

sulam generalem: argu. ff. ex qui. cau. ma. l. j. Alij dicunt q̄ sunt vtiles: cum scilicet experiri potest. ff. de edi. edic. cum ser. et de diuer. et tem. pre. l. j. Si vero ille qui collegit, expendit aliqua in puero eruiendo in aliqua arte repetit a recolligente. C. de infan. exposi. l. j. quod autem causa alimenti expendit, non repetit nisi in duobus casibus: scilicet cum protestatus est. ff. de nego. gest. nesennius. vel vbi collectus non vult ducere filiam suam in vxorem. C. de nup. patrem.

Expen se circa infantē exposi- tum fa- cte, an possint repeti.

d C Habeat. Non in seruum. C. de infan. expo. l. vltima. et ideo dicitur iste eum habere, quia alius iam non potest petere puerum: puer tamen bene recedet ab eo cum voluerit: et continebit epistola scilicet q̄ si quis in eo aliquid iuris sibi vendicet, exeat et probet esse suum: alias non crederetur ei. Argu. contra extra qui filij sint legit. transmisse. vbi creditur patri et matri dicentibus aliquem non esse filium suum: quia non est presumendū aliquem denegare filium suum.

Pater et mat filiū de- negare nō p̄sumunt.

PRohibentur. ¶ In hac distinctione prohibetur cupiditas t mercatio omnibus clericis. Et diuiditur in duas partes: in quarum prima probat per decem authoritates sanctorum patrum q̄ clerici non debent esse mercatores. Scd̄a ibi. Negs̄ apud. Jo. de san.

C Casus Facta interpositione miserabiliū personaruꝫ in hac. lxxxviij. dist. redit. Sta. ad ca. cupiditatis: cuꝰ cupiditatis negocia clerici suscipere phibenť: sed nō phibenť opera pietatis t orphanis t viduis impendere.

e C Prohibentur. Facta interp̄ sitione de viduis et libertis et expositis, reuertitur in ncbi. lxxxviij. ad propositum suum, scilz ad illud capitu. m: non cupidum. et ostendit clericos causa turpitudinis t cupiditatis non debere opera exercere. tandem subijcit q̄ nullius pr̄sbyterum in testamento debet nominare tutorem. tē.

Decreuit. ¶ Casus. Statuit melchiades q̄ clerici causa cupiditatis et lucri non conducant possessiones, nec negocijs secularib⁹ se immisceāt: nisi in duobus casib⁹: scz ꝓpter curā miserabiliū personarum, ꝓpter curā ecclesiasticā ab episcopo sibi cōmissam. & q̄ curam talem debeāt susc̄ipere clerici, ꝓbat duobus exemplis: scilz Moysi et angeloū ascendētiū per scalā quā vidit Jacob: ad instar quorū prelati ecclesie debēt ascēdere cōtēplando, & descendere curā subditorū habendo.

a ¶ Conducere. scz causa cupiditatis: vt notatū. lxxxvj. di. c. viti. et semper intelligo causa cupiditatis hoc fieri, nisi necessitas probetur. arg. xij. q. j. ca. j.

b ¶ Ubi patet. i. ꝓpter q̄d patet.

c ¶ Angelos. per angelos intelliguntur predicatores: q̄ds dicuntur angeli predicatores qui pro ingenio auditorum debent se aptare: vt. viij. q. j. ca. oportet. et dist. xliij. sit rector. §. viti. vnde non ꝓpter Jacob, sed propter angelos inducitur hec authoritas.

Joā. ij. c.

Qui. ¶ Clerici in picenis partibus turpibus negociationibus et lucris inhonestis immiscebant: sed Celasi⁹ docet hoc non esse faciendum: et

ij. Ti. ij. a.

hoc probat exemplo christi, qui negociatores de templo expulit. et duabus authoritatib⁹: scz Pauli: vt nemo militans deo &c. et

ps. lxx

Dauid: quoniam nō cognoui &c. Si quis autē negociari voluerit, officio carere debet.

b ¶ Consequens. quia sacerdotes erant instituti: vt. ij. q. vij. accusatio. Zau.

e ¶ Cantantem. i. metrice describentem.

f ¶ Negociationes. i. falsam traditionem indeoruz: qz scz credebant se iustificari ex operibus legis, figuras legis sectantes, a gratia resilientes. vel negociationes. i. vt vilius emant, & carius vendant.

Decreuit sancta synod⁹ nullū deinceps clericū aut possessiones ꝓducere[a], aut negocijs secularib⁹ se immiscere nisi ꝓpter curā, aut pupillorū, aut orphanoū, aut viduarū, aut si forte eps̄ ciuitatis ecclesiasticarū rerū solicitudinē eū habere precipiat. Ubi patz[b] q̄ alia sunt negocia secularia, et alia ecclesiastica. Nonne Moyses in secko erat cū crebro intraret tabernaculū & exiret: q̄ int⁹ contēplatione rapiebat, forz infirmātiū negocio vigebat? Sz & Jacob ascēdentes & descēdentes angelos[c] vidit: q̄ rectores ecclesiarū nō solū ꝓtēplādo ascēdūt: sz deorsum quoq; ad mēbra illa⁹ miserādo descēdunt: et dū sacerdotes eoꝝ facta imitātur, & se custodiūt, & subditorū onera portant.

Item Celasi⁹ papa. De eodē.

Consequens[d] est vt illa q̄s q̄ de picenis partibus nuper ad nos missa relatio nūciauit, nō ptercūda putarem⁹. i. plurimos clericorum negociationibus inhonestis et turpib⁹ lucrz inhiare: nullo pudore cēsentes cuā gelicā lectionē qua ipse dñs negociatores ex tēplo ꝓberatos asserit expulisse, nec apostolica ꝓba recolētes, q̄b⁹ ait: Nemo militās deo, iplicat se negocijs secularib⁹. Psalmistā quoq; Dauid surda dissimulātes aure cātātē[e] q̄m nō cognoui negociatiōes[f]: introibo in potētias dñi. Proīde hmōi aut ab indignis posthac questib⁹ nouerint abstinēdū, & ab oi cuuslibet negociationis ingenio[g] cupiditateq; cessandum[h], aut in quocunq; gradu sint positi, mox a clericalib⁹ officijs coganť abstinere: q̄m domus dei dom⁹ oronis, & esse, et dici dz, ne p officia negociationis pon⁹ sit latronū spelūca.

Item de canone apostolorum.

¶ In sacris ordinib⁹ positus[i] seculares curas assumere nō dz.

Episcop⁹, aut sacerdos, aut diacon⁹ neq; aḡs seculi curas[k] assūmāt: sin aliter, deijciantur.

Item Gre. Romano defensori.

¶ Episcopus secularib⁹ causis occupari non debet.

Perlatū est ad nos reuerēdissimū fratrē nr̄z basilium ēpm velut vnū de laicis in causis secularib⁹ occupari, & ꝓtorijs[l] inutilr deseruire: q̄ res q̄m ipsum vilē reddit, & reuerentiā sacerdotalem annihilat statim vt experiēcia tua hoc ꝓceptū[l] susceperit, ad reuertēdū eū districta executione cōpellat, ꝓtenus ei illicite insistēte. v. diebus sub qualiber excusatiōe imorari non liceat, ne si q̄libet modo eū ibidē amplius morā habere p̄miser⁹, cū ipso apd nos grauiter incipias esse culpabilis.

Item ex conci. Carthag. iij.

¶ Testametoꝝ tuitionē, & aurā familiar⁹ ep̄oꝝ suscipiat

¶ Episcopus tuitionē[n] testametoꝝ nō suscipiat.

s ¶ Ingenio. Argu. q̄ nec sub qualibet fraude ercogitata possunt exerceri negociationes. ergo nec causa necessitatis, vt quidam asserunt: nec causa lucri captandi nec ad opus pauperum. j. q. iij. si quis obiecerit. Argu. contra extra ne cle. vel mo. ca. j. xcj. dist. clericus. Zau.

h ¶ Cessandum aut &c. Uidetur ergo q̄ in eius optione sit an velit abstinere a questu, aut ab officio. ff. de iur. do. plerūq; §. viti. quod falsum est. Sed hic aut, comminatium[f] est. xj. q. j. placuit.

i ¶ Episcopus & Curas. j. xxj. q. iij. ca. j. §. et iij. et. xj. q. j. te quidem.

Perlatum. ¶ Casus. Basilius ep̄s tangit aliquis laic⁹ idat extra suum episcopatum coram iudicibus secularib⁹ adiuocādo. Quod cū audisset Greg. ꝓcepit Romano defensori vt prefatus Basilium infra. v. dies cogat reuertī: quoniaz propter hoc dignitas episcopalis vileſat. Nā si ibi amplius eum stare permiserit, vtercq; grauiter punietur.

k ¶ Et pretorijs. i. locis iudicij tractandi. Quid sit pretorium, habem⁹. ff. de iust. & iur. l. pe.

l ¶ Preceptus. j. xxiij. q. iij. iustum. j. xxiij. q. iij. clerici.

m ¶ Quinq; diebus. Ar. morā pot se purgari.

n ¶ Ite. nota iducias et expectationes. v. dierum: et hoc a repore quo suscepit literas. extra de ap. sua per eo. iiij. q. iij. ca. q. vo. j. et. q. v. c. j. quan: doq; duorum. v. q. ij. c. presenti.

n ¶ Episcopus tuitionem. i. apertionem vt. s. coram eo non aperiantur: sed coram magistro census. puta C. de testa. consulta. Uel dic tuitionem. i. q̄ sit aduocat⁹. est illa alias per eum debet adimpleri quod in testamētis re excep licium est. extra de testa. si heredes. & ff. de peti. here. he ij. q. ij. reditas. in fi. Jo. Dic ergo vt dixi, non suscipiet et hoc officium aduocationis.

Negotiatio cessatis

Cessandum

Et cessandum

Basilius

Basilius

Pretorijs

Dic

Dic

a Piscopus. Ad se re uocet. ptic̃paliter vel per se: ꝛ tūc nō est contra. lxxxvj. dist. fratrem.

b Piscopus gubernationem. scz p archipbr̃m. nam partiri ꝺ onera sua. ex̃ ꝺ offic. archipr̃es. ca. vlt. ar. p alios nobis licere q̃ nobis p nos non licent: ꝛ ar. v. q. iij. c. vlt. ar. xij. q. j. precipim⁹. Et valet ad q̃nez q̃ eccl̃a possit alicui concedere gladiū, ꝛ scz nō licet ar eo vti p se. xxiij. q. viti. c. sepe. Sic̃ inuenitur: q̃s licet nobis p alios, et p nos: vt di. xcv. illō supstituū. ꝛ econuerso q̃s non licet nobis p nos, nec per alios. xlvj. di. sicut. xxij. q̃e. vlt. his a quib⁹. et consequit ꝺ p aliū q̃s nō p̃t per se. ff. ꝺ sta. ho. impator. et id p se, q̃s nō p aliū. C. de his q̃ ve. eta. ipe. l. ij. ff. de adopt. post mortez. ℌ. neq̃. xxiij. di. quouisq̃. et q̃nq̃ plus p se valet factū q̃ p aliū. de se. di. ij. illud. Jo. Sol. g̃nale est q̃ q̃ p̃t per se q̃s p̃t p aliū, et contra. sed in casibus ſpālibus fallit q̃nq̃ rōne plone q̃ prohibet per se facere vt in hoc. c. sed per aliū non, phibet: ꝛ vel rōne rei: q̃a in cā criminali aliēs agit p se, ꝛ non per aliū: vt. v. q̃. iij. in criminalibus. B.

c Negociatorē. Sz nūq̃d scz clerico habere tabernā? ℣ q̃ sic. C. de epi. ꝛ cle. i. ij. sed dicūꝫ q̃ scz lex cōcedat, canon tñ non p̃mittit. xv. q. iij. ℌ. cū aūt. Vel ꝺic q̃ p̃t h̃re taberna propter necessariā et honestā negociationem.

d Nonicari. Sēper nō scz. i. nunq̃. xxxij. q. iij. nemo. Arg. ℌ. xxxj. q. j. hac rōne. scz scz aliq̃n lnia pene: scz licētia culpe non: q̃ non excludit culpā. dist. iij. ca. denicq̃. ꝛ

e Nō licet. Arq̃ ꝓpter mutationem statꝰ q̃s ipse erat licitū, fit illicitū: ꝛ econtra: ar. di stin. xxxj. c. lex continente. Arg. contra. xij. q. j. non dicatis.

Dic q̃ fornicatio nulli vnq̃ ipune cōceditur. xxvij. q. j. nuberdi. Arc.

Jicēs. ℌ Cassius Jstud. c. in scholis nō legit, sed i eo assignatur ratio quare in domo vel re simili nō est vsura sed in pecunia: sic ꝛ hoc triplici rōne. Prima q̃ pecunia non est dispōsita nisi ad emēdū. Secūda q̃a ex agro eū arando fructus capio et ex domo vsum mānsionis ꝛ ideo domum locando vt fundū videor quasi permutare lucrū cum lucro sed ex pecunia reposita nullū fructus capio. Tertia ratio quia ager vt domus veterascit sed non pecunia.

‡ alias granū

Item ex eodē. De eodē. Piscop⁹ nullā rei familiaris curam ad se revocet⁽ⁿ⁾: scz lectiōi ꝛ oroni et verbo predicatiōis tm̃modo vacet.

Item ex eodē. De eodē. Piscopus gubernationē viduarū ꝛ pupillorū ac pegrinorū nō p seipsum sed p archipr̃es by terū aut archidiaconū agat. Item Gregorius quartano prefecto.

Rationiorū causas clericus suscipere non debet.

Nutile ꝛ valde laboriosū est hoiez scz alienū ratiocinior causas assumere: ꝛ eis (q̃s non expedit) se obligare.

Item Hieronym⁹. Fugiendus est clericus negociator.

Negociatorē clericū, ꝛ ex inope diuitem, et ex ignobili gl̃iosum, quasi quādā pestē fuge. Item Aug. in lib. qōnū veter⁹ ꝛ noui testamēti.

Clericos negociari nō licet.

Nunicari hoib⁹ sēp nō licet⁽ᵈ⁾: negociari vero aliquādo licet, aliquādo nō licet. anteq̃ enim ecclesiasticus quis sit, licet ei negociari: facto tā nō licet⁽ᵉ⁾. Item Joan. chr̃ysost⁹ sup Matthēū.

De eodem. Palea.

Viciens dñs vēdētes ꝛ emētes de tēplo, significauit q̃ mercator nunq̃ potest deo placere ꝛ tō null⁹ christian⁹ ꝺz esse mercator: aut si voluerit esse, p̃iciat de eccl̃ia dicēte ꝓpheta. Qz nō cognoui negociationes, introibo in potēt̃ias dñi. Quēadmodum eñ q̃ ambulat inter duos inimicos, volēs amb⁹ placere sine alloq̃o mali esse nō p̃ōt: scz necesse est vt isti male loquāt de illo, et illi male de isto: sic mercator sine mēdacio et p̃iurio esse nō p̃ōt. Sed substātia talū stabilis esse nō p̃ōt: neq̃ ad bonū p̃icit q̃ de malo cō gregat. Quēadmodū enim si triticū aut alīd tale cernas incribro: dum huc ꝛ illuc iactat, oia grana paulati deorsuz cadūt, ꝛ tādē i cribro nihil remanet nisi sterc⁹: sic de substātia negociatorū nouissime nil remanet nisi solū pctm̃. Sz oēs vident esse mercatores. Ostēdā ergo q̃s nō est negociator vt q̃ talis nō fuerit, eū intelligas esse negociatorē. Quicūq̃ rē cōparat nō vt ita integrā ꝛ imutatā vēdat, scz vt materia sibi sit inde aliq̃d operandi: ille nō est negociator. Qui ꝺo rē ꝓparat vt integrā ꝛ imutatā vendēdo lucretur: ille est mercator q̃ de tēplo dei eiciēt. Vñ super oēs mercatores maledict⁹ pl⁹ est vsurari⁹. ipe nāq̃ rē datā a deo vēdit, non cōparatā vt mercator. post fen⁹ rē suā repetit, tollēs aliena cū suis: mercator aut nō repetit rē venditā. Dicit aliq̃s: qui agrū locat vt agrariā ‡ accipiat: aut domū vt pensionē recipiat: nōne est sillis ei qui pecuniā dat ad vsurā? Absit. Primo quidē, q̃m pecunia non est dispōsita nisi ad emendū. Secūdo, q̃m agrum habēs arando accipit ex eo fructū: habēs domū, vsum mansionis capit ex ea: ꝛ ideo q̃ locat domū vel agrū, suū vsum dare vr: ꝛ quodāmodo videt mutare cum lucro lucrū. ex pecunia reposita nullum vsum capis. Tertio ager vel dom⁹ veterascit. Pecunia spiritualiter intelliguntur homines: quia sicut nūm⁹ habet charagma cesaris, ita homo charagma dei: et sicut nūm⁹ qui non habet charagma cesaris, reprobus est: ita homo qui nō ostendit imaginem dei. vnde Esaias ad Hierusalem. Caupones tui miscent vinū cum aqua. Jdeo ergo mēsas nummulariorū euertit, significans quia in templo dei non debent esse nummi nisi spirituales, id est qui dei imaginem nō diaboli portant. aut certe mensas nummulariorum, id est sacerdotum dicit scripturas. nouo enim testamento succedēte priori, euerse sunt scripture illorum.

Esa. j. Mat. xxj. b. Joan. ij. c.

Item Augustinus.

Palea.

Q Eqz. hec est secda pars distinc. z est pars illius. xxj. qō. iij. Cypianus.

¶ Casus Statutū fuit in cōci. Calcedon. ō. lxxx vj. di. in. c. puenit. vt nullus laicus clericus in testamēto ad tutelam noiaret: contra quā cōstitutionem Victor⁹ cū moriēdatur presbyterum geminū faustinū in testamento suo fecit tutorez z ideo precepit Cypianus vt pro eo nulle ofones in eccīa fiāt, nec oblationes recipiant.

a ¶ Dei. et nonne accusatur iste post mortem, contra id. xxij. distinc, quotiendā. C. si rez vel accu. mor. fue.

Accusari pōt qz post mortem.

l. j. et. ij. Sol. dicūt quidaz q accusari pōt ꝛ qz post mortem per instrumētū, sicut hic: qz apparebat per istrumentū. i. per testamētū eū decessisse i mortali pctō. Sz y. dicit q iste non accusat: quia notoriū erat eū impenitētem decessisse ꝛ al's nō posset accusari post mortē nisi de hereti. xxiij. q. ij. sane. et in illo casu. Zē et in alijs fm qđā: vt. xxiij. qō. ij. in summa. C. ad. l. iul. ma. l. vlti. Sed nonne dz presumi p isto: qz etiā i vltimo instāti potuit penitere: vt xxvj. q. vj. qui recedunt. et ca. cognouimus? Arg. ctra de peni. dist. j. agite. Dicit ergo y. q cum mortaliter peccauerit, nec penituerit: nō dz pro eo orari. xiij. q. vlt. ca. vlti. et punitur hic i quo deliquit. xij. qōe. ij. de viro. Vel hoc intelligas quo ad sepulturā tātū. eē de tonsea. ca. j. Joā. Credo hoc ad terrorez instituz: nec modo locum habere. Qđ vltimo dicit, seruatur de facto. lxxxvj dist. ca. vlti. ℟.

Fecerat ei z id qō incī. cōtinetur: z ita notoriū erat eū ipenitētem decessisse: et iō nō fit p eo oblatio in altari. xiij q. ij. pro obeuntibus. ar.

Q Uoniam nō cognoui literaturaz: aliq codices habent negociationes: in quo diuersitas interpretū sensum ostendit, nō erroꝛem inducit. Si ergo iste propter assiduam laudem dei dicit, qz nō cognoui negociationes: non negocientur christiani. Sed ait ipe negociatoꝛ: affero ex longinquo merces: mercedem laboris mei vnde viuam peto. dignus est em̄ mercenari⁹ mercede sua. ¶ De mendacio et de periurio agitur: non de negocio. Ego enim mētioꝛ, non negocioꝛ. Nā possum dicere, tanto emi: sed tāto vendam: si placet eme. quomodo ergo reuocas me a negociatione: oēs artifices mentiuntur: suitores, agricole. Uis vt optem caruz tempus, vt possim vēdere annonam quam seruaui? Sz hoc non faciūt boni agricole (inqt) neqz illa boni negociatores. Est peccatū habere filios: qa quando eis dolet caput, matres infideles querūt eis ligaturas sacrilegas et incātationes omnia ista sunt peccata hominū, non rerum. quero ergo (ipedicit mihi negociatoꝛ) quomodo psalmista intelligas: et noli me, phibere a negociatione: negociatio enim me nō facit maluz: sed iniquitas mea z mēdacium meū. Queramus ergo negociatores qui presumūt gloriari ex suis operibus si sunt cōtra illam gratiā quā hic psalmista commendat, vt nemo de suis operib⁹ glorieꝛ. Et sicut ꝛra medicos superbe pollicitantes salutē, vigilat hoc quod dictū est: Tota die salutare tuum: sic contra negociatores operibus suis gloriantes vigilat hoc quod dictum est: Os meum annūciabit laudem tuam. vnde et dominus eiecit cos de tēplo volētes suam iustitiam statuere, et ignorātes iustitiā dei. Merito dictū est negociuz: qz negat ocium, qđ maluz est: neqz querit verā quietē q̄ est deus.

I tē Cassiod. i eodē psalmo.

¶ De eodem. ¶ Palea.

Q Uid est aliud negociuz nisi q possint vilius cōparari, cariusve velle distrahere? Negociatores ꝛo illi abominabiles existimātur, q iustitiā dei minime cōsiderātes, p immoderatū pecunie ambitū polluūt merces suas pl⁹ periurijs onerando q̄ precijs. tales eiecit dñs de tēplo dicēs: Nolite facere domum patris mei domum negociationis.

I tē Cypianus. ¶ Nolesacerdotis careat qui dei ministros suis auocat officijs.

Q Eqz apud altare dei merenť noiari in sacerdotuz prece, q̄ ab altari sacerdotes z ministros volūt auocare. et iō Victoꝛ cū cōtra formā nup in cōcilio a sacerdotibus datam, geminū faustinū pbrm ausus sit tutorē ꝓstituere: ob dominationē ei⁹ apō vos non fiat oblatio: neqz aliq deprecatio p nōie ei⁹ frequētet in eccīa: vt sacerdotū decretū religiose aut necessarie factuz obseruetur a nobis.

¶ Distinctio.lxxxix.

Omui⁹ quoqz sue opz episcopum esse bene prepositum: vt quedā ide quodam modo future dispensationis argumenta sumantur. In dispositione vero ecclesie hanc regulā obseruādā nouerit, vt nulli quātūlibet exercitate pſone duo simul officia cōmittat: neqz secularibus viris res ecclesiasticas gubernandas cōmittat.

Q n Grego. scribit oīb⁹ epīs.

¶ Uni persone duo non committantur officia.

quo ad sepulturā tātū. eē de tonsea. ca. j. Joā. Credo hoc ad terrorez instituz: nec modo locum habere. Qđ vltimo dicit, seruatur de facto. lxxxvj dist. ca. vlti. ℟.

Omui quoqz sue. ¶ hec distin. diuiditur in tres partes: i quarum prima dicit q vni persone nō debent committi due dignitates vel officia. Secunda ibi: Uoluimus. Tertia ibi: propinquae, Joan. de fan.

¶ Casus. Repetit illud ca. aplice rte Opz ordinandum domui sue esse bene prepositum. Et ostendit q in hoc dz esse, puidus, vt ij. ꝑg. sicut in domo seculari diuersa officia vni persone non cōmittūtur, sed pluribus: sic eps in ecclesiasticis officijs obseruabit, singula officia singulis cōmittendo: ira ēt q̄ administratione rerum ecclesie laicis non committat. Et habet hec dist. ꝛtuor articulos.

b ¶ Domui. hoc cap. tractauit ma: in glosser. ō. xlvij. dist. nisi. ō. necesse. Sz aſr ſcr hic, et aſr ibi, enim expoſuit domui, id est familie domui sue. hic aliē domui domus sue. i. eccīe sue. et vide illud est quasi preparatoriū ad istō: ide vt in hoc. ō. innuit nella. ō. Ostendit ergo dominus in hac dist. lxxxix. ff. de qualiter prelatus iur. z ecclesiastica bene. Liqđ ficia debeat dispen mū. esare: q̄a plura non nec debet cōmittere deo. ff. vni: z q̄ non debet ō adhi laicos economos constituere in ecclesia, vel vicedo minos; z q̄ ecclie ex. z siastica officia pro: ca. sec.

pinquis non conceda. Zau. Ja. ea. decenter.

SIngula. ¶ Casus. Episcopi plura officia vni committebant persone: sed docet Greg. hoc nō esse faciendū. Nam sicut in humano corpore singula membra suum habēt officiū: ita in ecclesia dei (sm Pauli sententiā) singuli singula debent habere officia: nec vni persone quātūcūq exercitate vno tpe sunt plura officia committenda. et sicut varietas mēbroꝝ per officia diuersa prestat corpori fortitudinem et venustatem, sic personarū varietas per singula officia distributa ecclie prestat fortitudinem et venustatē: aliqñ esset ibi confusio.

a ¶ Singula. nota q̄ difficile est vt vnius vicem duo[ad hoc] obtineat. b ff. de pac. si plures. C. de assess. nemo. et de resta. ad hec. C. de resta. consulta. vbi dī q̄ absurdus est si pmiscuis actibꝰ rerū tarbētur officia. Arg. contra. Ja. xxj. q. j. c. vlti. et. ff. qb causis q̄ vniuersi. sicut. ¶. vlt. Sit̄ ler dicit q̄ non pōt quis p plures ciuitates plures habere potestarias. ff. de re pac. ad muni. libertus. ¶. p scriptio. Sol. regulare est q̄ vna persona non suppleat vicem plurium, nisi in causa necessitatis: vt idem sit carnalis et spiritualis pater. xxx. qō. j. ad limina. Uel prelatus in diuersis ecclesijs. x. q. iij. vno. vel iden sit eligens et confirmans. extra de elec. cū inter. vel vt ipsemet tradat sibi possessionem. ff. de ꝓtra. hen. emp. fistulas. ¶. fundum. vel nisi causa vtilitatis: vt cum due ecclesie vni committātur. xxj. q. j. et tēporis. vel vt idem seruus vicem plurium dominorum sustineat. ff. de stip. ser. l. j. ¶. cōis. vel vt apud semetipm alius eman cipetur vel adoptetur. ff. de adop. si consul. Zau.

b ¶ Ecclesiastici. Non ordinū, sed dignitatū. vnus ēn bene hz oēs ordines: iz ab vno tm denominetur.

c ¶ Singulis. J. xxj. q. j. ca. vlti. cōtra. Sed illud ex speciali p̄uilegio: hoc ex gñali iure. xxj. q. i. hinc. Zau.

d ¶ Committendum est. Alius habebit archidiaconatum: alius autem archipresbyteratum: et sic de alijs.

e ¶ Quantumlibet. Arg. non esse derogandum iuri generali ꝓpter persone prerogatiuam. ¶. dist. lxj. miramur. ¶. dist. lxxviij. si quis. Zau.

f ¶ Oculus. Id est si omne officium attribuitur ei qui dicitur in ecclesia oculus: vbi erit auditus id est auris id est officium quod ei attribuitur qui dicitur in ecclesia auris? Per oculum intelliguntur maiores in ecclesia, qui sibi et alijs prouident. Per aurem in ecclesia discreti intelliguntur et scientes. Uel referas hoc ad illud quod dixit q̄ diuersitas officiorum sit in ecclesia: alias non obstaret: quia si totum tē. quasi dicat, si omnes in ecclia essent vnius officij, quomodo impleretur corpus ecclesie: cum diuersis opus est.

g ¶ Et pulchritudinē. Singula q̄q locum teneant sortita decenter. Laurentius.

SIcut ē varietas mēbroꝝ per diuersa officia et robur corporis seruat, et pulchritudinē ꝛepꝛesentat: ita varietas ꝓsonarū p diuersa nihilomin⁹ distributa officia, et fortitudinē et venustatem sancte ecclesie dei manifestat. Et sicut indecorum est in corpore humano vt alterū membrum alterius fungat officio: ita nimirum noxiū simulq̄ turpissimū est si singula rerū ministeria personis totidē nō fuerint distributa. Item Gregorius Anthemio subdiacono.

¶ Quilibet epūs vicedominū et economum habeat.

QUamus vt frater nr̄ paschasi⁹ et vicedominum[b] sibi et maiorem[i] ordinet domus: quatenꝰ possit vel hospitibus[k] superuenientibus vel causis que eueniunt, idoneus et paratꝰ existere. si vero negligentē eū ꝓspicis: vel ea q̄ dicimus implere differentem: ois clerus[l] eiꝰ adhiberi dz: vt cōi consilio epi eligan̄ quoꝝ psone ad ea que prediximus valeāt ordinari. Hinc colligi potest archidiaconi electionem a cūcto clero si episcopus negligens vel differēs fuerit, canonice fieri posse. ¶ Officiū vicedomini est episcopatum disponere. Unde Greg. clementine patricie post alia.

¶ Nō sit offiū vicedomini.

JAconūero anatholiu m quē ad vos dirigi poposcistis: hoc nos facere nō posse, cause magis modus q̄ rigoris authoritas facit. vt aliquos quorum persone ad hoc valent ordinari.

h ¶ Et vicedominum. Exponit Hug. id est economum rerum episcopalium qui rebus episcopalibus et hospitibus superuenientibus prouideat.

i ¶ Et maiorem. Id est economum rerum canonicoꝝ. et iste intellectus habetur ex rubrica quadam. Uel maioratus est quedam dignitas que est in quibusd ecclesijs: vt Uercellis in ecclesia sancte Marie.

k ¶ Uel hospitibus. Quia episcopus non potest in ꝓpria persona tractare talia negocia. v. qōe. iij. quia episcopus. Et referas quod dicitur de hospitibus ad vicedominum.

l ¶ Clerus. Argu. q̄ si prelatus non vult vel negligit facere ea que debet: debēt suppleri per subditos: et econuerso. argu. J. ix. qōne. iij. cum simus. et videtur q̄ in talibus non sit necessaria admonitio: vt extra de supplē. negli. prela. ca. licet. extra de concess. preb. et eccle. nō va. quia. in fine.

¶ Officium. ¶ Casus. Hic est sēs articulus: in quo docetur q̄ officium vicedomini est epatum disponere.

DIaconū. ¶ Casus. Clementina patricia postulatur a Greg. Anatholiū diaconum. Sed q̄ fecerat

t

Oculꝰ et auris ꝓs in ecclesia sꝛ gnificant.

Arg. ad hoc eē ō accu. sīē. et de fo. cōpe. ex trāsmissa. nam tēs ei ē pro admonitione. C. de iure ēphy. l. j. eē de locato. potuit. Archi.

eum vicedominum, vt gubernaret res ẽpatus: non potuit eum sibi cõcedere: z magis propter hanc causam q̃ propter aliquã aliam durius eum sibi non concessit.

Vicedominus. Economus.

a ¶ Vicedominũ. Et hoc ca. prz q̃ vicedominꝰ est qui habet prãtem sup̃ res ipsius ẽpatus: economꝰ q̃ super res canonicoũ cui scilicet res ecclesiastica gubernanda mãdatur. C. de sacrosan. eccle. iubemus. in princip. Et sicut ẽps dispẽsat res ẽpales sub testimonio vicedñi, sic canonici res ecclesiasticas sub testimonio economi, z ecõuerso: vt. xvj. q. vij. qñ. z. xij. q. j. mãifesta. Ibe economus in quibusdã ecclesijs appellatur prepositus.

Quia in quibusdam.

¶ Casus. Dictum fuit in cõci. Calcedoneñ. q̃ quidam sine economis res ecclesie gubernabant. precepit ergo cõciliũ vt vnusquisq̃ ẽps habeat economũ de ꝓpio clero: qui arbitrio ẽpi res ecclesie gubernet: ne propter absẽtiam economi res ecclesie dispergãtur, et ẽps infamia generet: z qui contra hoc fecerit, diuinis regul' subiacebit.

b ¶ Episcopos. vel etiam alios prelatos. quilibet eñ prelatus debet economum cõstituere. C. de epis. z cle. omnes. ¶. hoc nihilominus. arg. ix. q. iij. cum simus. et de offi. ord. cum vos.

Epm economꝰ corrigere pot.

De officio economi, syndici, actoris, not. xvj. qõ. vij. quoniam. Arg. q̃ episcopũ posset corrigere economus res ecclesie dispensantem: sicut et archidiaconus: ? arg. di. lxxiij. honoratus.

? imo epꝰ z quilibz alius subditus. xvj. qõ. vij. filius arg. hic.

c ¶ Testimonio. ẽps em̃ perhibẽt testimoniũ economi siue administrationis: sed cubicularij sui perhibent testimoniũ siue cõuersationis: vt. ij. q. vij. cũ pastoris. Jo.

Indicatũ est. ¶ Casus. Joannes ẽps Carolitanus cõmisit curã episcopat̃ in palatio quibusdam laicis qui rusticos ecclesie suis bonis exploiauerunt: de quo rustici fuerunt pape conquesti. precepit ergo papa Joanni episcopo vt rei veritatẽ inquiratet si laici inueniantur in culpa, cum pena legali compellantur reddere vniuersa, et decetero non committat curam episcopatus laicis, sed clericis quos corrigere possit.

d ¶ Inter eos. Sed nonne isti erant laici? ergo debent cõuenire sub seculari iudice: vt. xi. q. j. experientie. Sed ideo conueniunt cora ecclesiastico, q̃ rapuerũt bona ecclesie: vt ex de fo. cõpe. ca. cum sit generale. z est hoc contra rectores ciuitatum qui compellunt rusticos ecclesiã: Laurum sub se respondere. † Alij dicunt seruos et libertos cõiu. ecclesie sequi foruꝫ domine. Ecclesie: vt dicti. xj. q. j. c. ij. ra dat. sticos autẽ non, sed seculare: nisi ecclesia ab imperatore cius cõsecuta esset iurisdictionem super eos: arg. lxiij. di. ego. co ex de appel. si duo q̃ b. veri. 6: hic laic. cos istos cõuenit † Du in foro eccle rõne p predicta, et q̃ ad in hac erant in admi nistratiõe. vnde ra ptione administra nationis rusticos cõue nire poterant sub eo epo: arg. ij. q. vi. ¶. nulli q̃ officiali. nisi post depositaz administrationẽ nõ, nisi forte in breui: vel nisi fugeret. in no. autent. vt iu. sine q. quoquo suffr. ¶. si aũ quis autẽ. z. ¶. ne. Lim cessitatem. Alij dicunt q̃ iste eps re pre sensus fuerat q̃ economum fecerat aliquẽ de illis laicis: qui tantum clericus esse debz; alꝰ bene posset eis cõmittere curã rusticoũ et aliorum bonoruꝫ episcopatus. lxxvij. distinc. ea. ij. in fine.

ij. q. 6.

e ¶ Cum pena. Ista committẽtẽ crimen concussionis: cui pena qua fionis duplũ est vt. xvij. distinc. quoniam. et hoc ciuiliter. a gitur. cũ vero criminaliter, punitur pro arbitrio iudicis: vt. i. ¶. ne. i. concussionis. z sic ecclesia suum quandoq̃ potest cum augmento repetere: vt. xij. q. ij. ca. in legibus. ? sed arg. contra ea. q. fraternitas.

Concussio. Cessatio. Restitutio. ? dic

f ¶ Ut in subditis. Videtur ergo q̃ predicti laici non possint de foro ecclesie: sed ideo hoc dicit, quia facilius coercentur clerici q̃ laici.

g ¶ Quam accusent. Id est accusabiles ostendant.

¶ Propinquis. ¶ Hec est tertia pars distinc. in qua dicitur q̃ episcopus hoc officium nõ debet committere suis qñ. i. consanguineis. Jo. de san.

¶ Casus. Hic est tertius articulus, vbi dicit q̃ epꝰ non debet committere cõsanguineis vel fauore sibi coniunctis res ecclesie gubernandas.

Decenter. ¶ Casus. Querimonia facta fuit in concilio Toletano q̃ quidam episcopi res ecclesie dabant gubernandas consanguineis vel fauore sibi cõiunctis, per quos res ecclesie le debantur. Ideo statuit concilium vt talibus administratio non cõmittatur: quod si factũ fuerit, illi ab administratione remoueantur: z episcopi excõicationi annue subiaceant: et que male ablata sunt, reddantur in duplũ ab hijs qui abstulerunt.

a ¶ Aut sanguine. Sic.x.q.ij. hoc ius. in fi. Uel intellige de his qui male vite sunt: alias videtur esse contra. ē. distin.lxxxvj. non satis. quis enim carnem suam odio habuit ? xiij.q.ij. non est mem⁹. Sed quare ,phibet hoc de propinquis? ideo, quia magis proni sunt episcopi ad dādum coniunctis pſonis q̄ alijs. Sic epūs et fortius ꝓhibetur fornicatio: quia potius peccatur hoc genere peccati.l.distin.qz tua. Item sicut magis punitur qui interficit vxorem q̄ matrem: quia pronior res sunt homines ad illud facīēdum: vt.xxxij.q.ij. ad monere. Ite3 sicut hac ratione subuenit mulieri cum intercedit, non tamē cuz dat: qz pronior est ad interedendum q̄ dandū: vt.ff. ad velleia. l. iij. Item et alia ratione prohibef dare propinquis: qz semper p̄sumitur q̄ res ecclesie latēter ledantur per eos.j.qō.iij. pertinet.et.x.qōe.ij. episcopus.

Wulleri inter cedēdum sed non dandi subuenitur.

b ¶ In duplum. Sic.xij.qō.ij.ca. in legibus.

¶ Porro. ¶ Cas⁹. Licet quart⁹ articul⁹, vbi ratio reddit quare vni pſone non sunt danda diuersa officia.

A Dhoc dispēsationis tē.

¶ Catus. Grego. et Bonifa. dicit q̄ ideo est cōstitutū vt diuersa officia diuersis committant pſonis, quatenꝰ ex obediētia minoꝝ et ex dilectione maioꝝ ergā minores, recta fiat administratio singuloꝝ officioꝝ. aliter em̄ vniuersitas rerum rationabiliter gubernari nō posset. z q̄ in ecclesia dei debeant esse officia diuersa, probatur ad instar curie celestis, vbi quidā angeli sunt minores, z quidā maiores.

c ¶ Diuersos. inter prelatum et subditum.

d ¶ Et potiores. Hoc erit vsq̄ in diem iudicij tantum. Dicit enim apostolus. Dum mundus iste durabit, homines preerunt hominibus: demones demonibus: angeli angelis. Cum autem deus erit omnia in omnibus, cessabit omnis prelatio: non tamen ordo vel maioritas. aliquis enim maior erit alio. nam in domo patris mei tē. de peni. distin. iij. in domo. sed non preerit ei: z vide quomodo prelatus z subditus sibi connectuntur: vt.xcv. distin. esto. et hec diuersitas ordinum propter maiorem concordiam est statuta: vt.xlv. dist. licet. ij.

Prelatus quis posset iudicij cessabit

e ¶ Vera. i. per veram concordiam, Jo.

f ¶ Contextio. J. xcv. dist. esto. Joan.

g ¶ Vniuersitas. creaturarum.

h ¶ Qualitate. Quia qualitas corpoꝝ non potest manere in vno statu. de conse. distin. v. ne tales. z dicit lex q̄ circa statum humanū nihil est stabile: vt in auten. de nō alie. aut pmi. §. vt autē. colla. ij. Uel dic q̄litate. i. eq̄litate: qz non oēs possunt esse epi.

Statꝰ humanꝰ est instabilis.

L Itigiosus.

¶ Hec distī, diuiditur in duas partes: in quarum prima ,pbat q̄ clerici nō debent esse litigiosi: qz ex officio suo tenēt alios ad concordiā reuocare: z si talis fuerit, ordinari nō debet: et hoc ,pbat. x. autho. sanctorum. Scda ibi: ꝓcipimus. Jo. de san.

¶ Catus. Repetit hic illud ca. aplice regule, non litigiosum. qui ordinari ꝓhibet. Nam cuz discordātes debet cōcordare, z oblationes dissidentiuꝫ nō recipere: non dz esse talis vt inter alios discordiā ponat. hec cōtinuatio mihi placet: et litera hoc videt velle. Sed Beneuen. et Hu. sic cōtinuant. Supra. xlvj. distin. ostendit Hza. ēm non debere esse litigiosuz in se.i. q̄ nō debet lites amare. Nūc aūt alr repetit. s. vt nō amet liti gia inter alios: sed discordantes reconciliet.

¶ Cōc. tex. in auē. de mā. pn. §. dein de. coll. iij. nō tñ pōt eos cogere. tex. est i §. fi. in auē. vt iiij. in. col. ij.

i ¶ Litigiosus. In hac di. xc. tractat hoc. c. non litigiosum. qō tractauit. xlvj. di. sz dissimr. ibi em̄ ondit q̄ epūs nō debet esse litigiosus. hic ꝓ q̄ discordantes dz ad concordiam reuocare. vltimo additur q̄ epi debent sibi vicissim ꝓestare auxilium ad pacem seruandam.

k Discordātes. ¶ Rone. i. amicabili cōpositione et iudiciū, z de plano. nā iudex ad cōcordiam laborare dz. v. q. ij. si ꝓmates. z litigantes reconciliare. ff. de vsufru. si cui⁹. §. eqssimū. z de offi. ꝓsi. illicitas. §. ne potē tiores. Si ergo inter se ꝓpōnē faciant, remanebunt crimina impunita. § illud. ff. ad le. aqi. ita vulneratus. sz hoc in crimine iniuriarum obtinet: qō quilibet pōt remittere sed si criminaliter ageref esset falsum. sz si delictū tangeret ecclesiā, ibi non posset subditus cōponere cum prelato: vt.xxiij. q. iij. si is qui. potest tamen renunciare accusationi: vt extra de accu. veniens.

l ¶ Uel potestate. Scilicz coercione: vt. ff. de offi. ꝓcōsl. congruit. z J. eadem. placuit.

‡ Et cē de sen. excō. vt fame. ff de fideiuſ. si a reo. §. viti.

Distinctio.xc.

Statuimus et ordinum distributio ecclesiasticam vnitatem conseruat.

AD hoc dispēsatiōis ꝓuisio gradus diuersos et ordines cōstituit esse distinctos, vt dum reuerentiā minores potioribꝰ exhiberent, z potiores minoribus dilectionem impenderēt, vera cōcordia fieret, z ex diuersitate cōtrtio: z recte officioꝝ gereref administratio singuloꝝ. neq̄ enim vniuersitas alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnꝰ eā differētie ordo seruaret. qz ꝯo q̄z creatura in vna eadēq̄ q̄litate gubernari vel viuere nō pōt: celestiū militiarū exēplar nos instruit: qz dū sunt angeli, z sunt archāgeli: liquet, qz nō sunt equales: sed in potestate et ordine (sicut nostis) differūt alter ab altero.

Distinctio.xc.

Litigiosꝰ q̄z ꝓhibet ordinari: qz q̄ sua ptāte discordātes ad concordiā debet attrahere: q̄ oblationes dissidentiū ꝓhiberetur recipere: nequaq̄ litigā di facilitate alios ad dissidium debet prouocare.

Unde in concilio Carthaginensi quarto legitur.

Clerici discordes deficiant, vel reus cernē ad concordiam.

DIscordantes clericos episcopꝰ vel ratiōe vel potestate ad concordiam trahat: inobedientes synodꝰ per audientiam damnet.

Item ex eodem.

Dissidentiū fratrū, in ecclia oblationū dona nō recipiant.

OBlationes. ¶ Casus. Sacerdos non debet recipere oblationes discordantium fratrum: nec eorū qui pauperes opprimunt.

a ¶ Oblationes. Cum odium eorum apertum est ⁊ notorium. hoc intelligē de voluntarijs oblationib⁹. non de decimis ⁊ primitijs. extra de decim. de terris. xvj. q. j. decime. Lau.

Gazophylatiuz qđ est.

b ¶ In gazophylatio. i. arca: vel locus est vbi reponūtur oblationes. a gaza. qđ est diuitie: ⁊ phylatrein qđ est seruare.

c ¶ Dona. Dicit h. hoc ꝯ̄ aliter intelligēdum esse de quolibet qui est in mortali pctō: ⁊ gratia exempli est illud positum, scilz dissidentium. Tu melius dic q⁹ cum hec sit pena, nō debet extēdi, nisi quatenus reperit delictum. nam speciali ter de quibusdam pſonis inuenit ꝓhibitum: vt hic de isto. Item de eo q̄ pauperem opprimit. Iterū de sacrilego: vt. xij. qō. ij. de viro. Item de eo q̄ vi extrahit seruuz suū ad ecclesiā cōfugientem: vt. xvij. q. iij. miror. Itē de raptore, extra de raptoribus. super eo. Item de vsurario. extra de vsuris. quia in omnibus. sed etiam penitētes quādoq; ꝓhibent oblationes facere. de cōsecra. dist. iij. eos. Idē dico de meretrice. ‡

Beñ. iij. a. ‡ Sub. in q̄ dō ꝓmaciter pſistit fm. Ioa. Oblationes facere mꝰ tis est vetitū.

d ¶ Oppiumunt. Si quis th̄ officiatus opprimit rusticos: q⁹ forte debet habere decem, ⁊ accipit duodecim: dona eius non sunt respuenda de iure ꝛ̄ quosdam: qz trāsfertur dominium in huiusmodi: et fieri potest inde eleemosyna: nec est vera rapina: argu. xiij. q. v. non sane. si tñ ꝓpterea correctus nollet cessare, debēt respui. Ut dicq; inde potest fieri eleemosyna, nō oblatio. Idem dico in meretrice: vt dixi. xiij. q. v. in prin.

‡ Arg. ad hoc bonū in aut. de leno. in pn. ⁊ qō ibi no. col. iij.

OBlationes[a] dissidētium fratrū, neq; in sacrario, neq; in gazophylatio[b] recipiāt̄: similiter dona[c] eorum qui pauperes oppiumūt[d], a sacerdotibus refutanda sunt.

Item Cyprianus.

¶ Extra ecclesiā esse ꝑdisē q̄ pacē cum primo nō habet.

DEq; ad Cain, neq; ad munera eius respexit deus: neq; enim habere placatum deum poterat, qui cū fratre non pacem sed zeli discordiā habebat. quam sibi igitur pacē ꝓmittunt inimici fratrū? que sacrificia se celebrare credūt emuli sacerdotū: secū esse Christū cū collecti fuerint, opinantur hi qui extra ecclesiam[e] Christi colliguntf? Tales etiā si occisi i ꝓfessiōe nominis christi fuerint, macula ista nec[f] sanguine abluitur[g]. inexpiabilis[h] enim ⁊ grauis culpa discordie, neq; passione purgatur.

Item ex. viij. synodo.

¶ Murmurātes a fratrū vnitate alieni efficiantur.

ALien⁹ sit a fratrū vnitate q̄ murmurat: ⁊ op⁹[i] eius abijciat q̄ murmurās exterit, ne penā murmurātū incurrat: de q̄ ap̄l's scribit. Neq; eīs murmuraueritⁱ, sicut qdā murmurauerūt[k], ⁊ perierūt ab exterminatore[m]. iuxta mēsurā itaq; operꝫ peccatorū: qō in hac sentētia ap̄li plenⁱ⁹ declarāt̄ sacerdotis iudicio peniteat.

Item ex eodem.

¶ Coripiantur qui rixas et contentiones amant.

SI quis monach⁹ contētiones vel rixas amauerit, vel manifestū[n] cōuictū fratri intulerit: iuxta arbitriū rectoris, modūq; peccati, diuturna[o] ꝛpiet penitētia. I tē q̄ cōtentiosus aut murmurans extiterit: ꝑm arbitrium ꝓpositi[p], tam diu peniteat, q̄diu culpe qualitas extat.

Item ex conci. Cartha. iiij.

¶ Dissidentes epi ad concordiam redire cogantur.

DIssidētes episcopos si non timor dei, synod⁹ reconciliet.

Item tē ex eodē. ¶ De eodē.

STudendū est episcopis vt dissidētes fratres si-

libet alio crimine.

s ¶ Abluitur. Quo ad vitam eternam: sed valet martyrium quo ad minorem penam. de pe. distinc. iiij. si quis autem non habens.

h ¶ Inexpiabilis. Uerū est post mortē: at̄as de nemine desperandum est: vt de pe. distin. vij. nemo. xxij. qō. ij. ancillarum. nā qui impenitens decessit in martyrio, nō saluatur. ‡ de pe. dist. j. cap. vlti. sed latius ꝑmittus ꝑmittur vt ibidē dicitur, et de pe. distinc. iij. §. potest.

ALienus sit. ¶ Cas. Qui cūq; murmurat et discordat a fratribus, abijciend⁹ est ipse, et factū eius: qui ne exterminet ab angelo exterminatore (sicut fuerūt exterminati murmurantes in deserto) agere debet penitentiam ad arbitriū sacerdotis iuxta magnitudinē peccati. ‡

i ¶ Opus. i. oratio eius si clericus est. opus est orare. xxxvj. distinc. ca. vlti. vel si est laicus, op⁹ eius. i. oblatio eius. ℈. c. dist. oblationes, et xij. q. j. duo.

k ¶ Negz. sic. ij. q. vij. §. de his etiā.

l ¶ Murmuratores. Murmuratores ⁊ murmurātes ⁊ perierunt in deserto, illa pena est vt citi⁹ moriat̄. xj. q. iij. epi si sacerdotali.

m ¶ Ab exterminatore. i. ab angelo malo: q̄ exterminauit murmurantes in deserto a terra ꝓmissionis. ℈.

SI quis monach⁹. ¶ Cas. Quesitū fuit quātā penaz debeat pati monach⁹ q̄ rixat, vel fratrib⁹ conuicia infert: ⁊ rndet. iuxta modū pcti diuturna pena purgēt ad arbitrium sui ꝓlati. Idē est ⁊ si fuerit murmurator.

n ¶ Uel manifestum. i. manifeste.

o ¶ Diuturna. Uidet̄ q⁹ tāto tpe debeat q̄s esse in pena quanto tempore fuit in pctō. iij. q. ij. c. j. Sed dicimus hoc ponē dum in arbitrio ꝓlati. nam qñq; inuenit q⁹ ꝛ̄ esse tāta. de pe. dist. i. quādoqz. qñq; minor. de peni. di. vlti. ca. vlti. qñq; maior. de pe. dist. iij. ꝓductio.

p ¶ Ꝓpositi. i. abbatis. abbas eīm pōt absoluere monachum suum iniciente man⁹ in monachū suū vel alterū: sed nō potest si percusserit clericū seculare: ‡ vt extra de sentē. excōmu. cum illorum ꝛ̄.

STudendum. ¶ Casus. Episcopus discordantes, ligos, clericos vel laicos debet ad concordiam reuocare ibi vel potius ēs ad iudiciū vocare, et consuevit hoc capitulum dicas.

intelligi in crimine iniuriarum.

a ¶ Ad pacem. Hec et similia intelligo cū ciuiliter agitur de crimine: vel in causa ciuili: secus vbi criminaliter ageretur. expedit enim peccata nocentiū nota esse. ff. de iniur. eum qui. ⁊ eē de collu. de teg. c. j. Joā. vel cum agitur actiōe iniuriarum: vt dictum est Ē. ca. ca. j. B.

Accusator pendente accusatione nō pt desistere. Addē an q̄ post accusatorē desistere nequit. Cy. i. l. fi. C. de accu. et l. l. q. C. de exhiben. re. B. in. l. athletas. ff. de fal. ⁊ Et ratio q̄ expedit pūā nocentium. ar. xvj. q. ij. indigne.

b ¶ Coerceant. Argu. q̄ epūs si q̄s cōtā eo accusauerit aliquem, ⁊ velit desistere, ⁊ ille velit ei remittere: nō debeat eos cogere prosequi causaz illam ⁊ etiā lite cōtestata: et q̄ illi possint desistere: cum epūs debeat eos magis hortari ad pacem q̄z ad cōtentionē: argu. v. q. ij. si primates. Joan. quod verū credo in crimine iniuriarū: vel cum agitur criminaliter: alias non: ⁊ vt extra de collu. ca. j. B.

Placuit etiā. ¶ Casus. Si quis hȝ discordiaz cuȝ aliquo, dȝ moneri vt ad pacem redeat: ⁊ si contemnerit, debet excōmunicari.

c ¶ Arguantur. Argu. q̄ admonitio semp dȝ precedere vindictā. ar. xvj. q. ij. indigne.

d ¶ Excōicatiōe. Videtur hīc q̄ primo inder secularȝ cogere eos ad concordiā: et si hoc nō sufficiat, q̄ tūc excommunicabūtur. xvij. q. iij. de presbyterorum ⁊c.

Si quis cōtristatus. ¶ Casus. Quidā satisfacere nolebat alicui cui iniuriā fecerat: si iniuriā passus reconciliari volebat. Quesitum fuit quid de illo fieri debeat: ⁊ respondet q̄ debet fame macerari donec de nolente fiat volens.

e ¶ Satisfaciēte. Immo etiā nō satisfaciēte eo rancorē tenet dimittere: vt de peni. dist. v. ca. vlt. q: non est licitū nobis aliquem odio habere: vt. xxiij. qō. iij. cum in lege. xj. q. iij. inter verba. sed actionē iniuriarū. i. satisfactionē nō tenemur dimittere. Nā ad remittēdā iniuriā nullus est cogēdus. ⁊ xxiij. q. iij. si illic. imo bñ facit q̄ dimisso rācore agit iniuriaz. xlv. di. ⁊ q̄ emēdat. xxiij. q. v. ō occidēdus.

f ¶ Inedijs. i. penis excommunicationis.

Recipimus. ¶ Hec est secunda pars distinc. in qua probat q̄ episcopi debent sibi prestare consilium et auxilium ad pacem tenendam. Jo. de fan.

¶ Casus. Ad pacē firmiter tenēdā ⁊ obseruādā debēt epi sibi mutuū auxiliū exhibere: et q̄ hoc nō fecerit, deponatur.

g ¶ Precipim⁹. p̄lista. c. pt̄z q̄ ad iudicium eccl̄ie spectat facere pacē vt hic: ⁊ eē de treu. et pa. treuzas. Item pt̄z ħ q̄ epi punitur q̄ sibi nō pstāt mutuū auxiliū: vt ij. q. j. nulli. et enīs mortuo epo vt ifirmo, vicini epi tenētur supplere defectū epi: vt. vij. q. j. pontifices.

Epi sibi mutuū debēt pstare auxiliū.

Relatū est ad sedē apl̄icam aliqs vīm nocere fratribus velle: ⁊ vt cadāt, decertare: silr in sacramentis discrepare[h]: ⁊ ob id cōtentiones ⁊ emulationes fieri inter vos: a quib⁹ dissensiōib⁹ vos auertere, ⁊ in his oib⁹ cōcordare[i]: et opē ferre vicissim mādamus. Nam si hoc agere cito neglexeritis, et vicissim reconciliari non studueritis: ab apostolice sedis et totius ecclesie cōione vos pelli non dubitetis.

¶ Distinctio.xcj.

Qui aūt turpi lucro vel inhonesto negocio victuz sibi q̄rere, p̄hibet, de oblationib⁹ ecclesie stipendia cōsequat. Qz si eccl̄ia ei sufficere non potuerit: propio artificio vel agricultura (exemplo apl̄i, qui de labore manuū viuebat) sibi necessaria inueniat: ita tamen vt occasione sui opis, ecclesie vigilijs nō desit: quod absq̄ inequalitate[k] sui corporis nulli impune conceditur.

Cum metropolitana ecclesia. xij. dist. ca. penul. de consec. dist. j. altaria. et dist. iij. in literis. Joan.

Qui aūt ¶ Casus. Dictum est. Ē. lxxxviij. di. clericis nō licere negociari: vnde ostēdit in hac. xcj. distin. ex quo debēt sustētari, q: de ecclesiasticis stipēdijs. vbi aūt clerico nō sufficit eccl̄ia, p̄pūs manibus sibi querere victum debet: iuxta apostolum: non tamen q̄ ex hac occasione subtrahatur ab ecclesiasticis officijs.

Cleric⁹ p̄pūs manib⁹ victū q̄re debet.

k ¶ Qō absq̄ inequitate. i. nisi cū inequitate est corpus eius re pōt.

deratia vel defectu humoꝝ: hoc est ex eā infirmitatis.

Eleutherius. ¶ Talis. Pelagius q̄ consecrauit Eleutheriū, cōpulit eū ad prestandū cautionē vt vigilias quotidianas in ecclesia sua faceret rite celebrari: in quo cum clerici sibi nō obedirent, sed potius negotiationi intenderent conquestus est papę. precepit ergo papa cuidam vt illos clericos contumaces compellat vigilijs insistere omnibus modis.

a ¶ Promisit. que premissa sunt notauit xxij. di. cōq.

b ¶ Vigilie. ad est mortuorū exequie vel ḡaliter ecclesiastica officia.

¶ Unde eoꝝ cui pa i cuꝝ redimi dabat. lxxxvj. di, ca. j.

Epūs p̄t suoꝝ subditoꝝ non est in ordinatione epi exigenda. Sz videtur q̄ eleutherij? hoc mo do pro suis clericis obligari nō potuit gl. dicit singul'. Factum. ¶ institutione. i. si quis alium. Sed dic q̄ bene potuit cum ad eius officium spectaret eos ad hoc cogere: et ꝑ ea sua interfuit.

¶ Unde p̄b. obli. cui cum quis prozaſ: inmittit alium iudicio sisti: argu. ff. de iudi. sti. ō in ſ. cete rū. t. ſ. ſeq.

¶ Unde pelagius papa.

¶ Corripiant clerici qui officijs matutinis vel vespertinis se subtrahunt.

Eleutherij? frater et cōpūs noster querit clericos suos sibi contra canones superbire: t id qō nobis uben tibus facta in scripto cautiōe promisit[a], vt quotidianis diebus vigilijs[b] in ei? celebrarent eccl'ia, illis cōtēnentib?, impleri non posse: sed magis vnūquēq; suis (postposito ecclesie seruitio) vacare negocijs. Et ideo experiētia tua eos quos tibi esse ostenderit contumaces, debita obiurgatione compesce: et modis omnibus vigilijs vacare compelle.

¶ Item ex cōcilio Ananethensi.

¶ De eodem. Palea.

Vesp̄ ter mane matutinali officio expleto, pensum seruitutis sue canēdo primā, tertiā, sextā, nonā, vesperāq; persoluat: ita tñ vt horis cōperētibus et signis deſignātibus iuxta possibilitatem aut ale, aut a scholaribus publice cōpleātur. Deinde peractis hoūs, infirmis visitatis, si voluerit ad opus rurale exeat. ieiunus: vt iterum necessitatibus peregrinoꝝ et hospitum, siue diuersoꝝ cōmeātium, infirmoꝝ quoq; atq; defunctorum succurrere possit vsq; ad

d ¶ Officij. Ergo clericus non potest operas suas per totam diem locare. cum non debeat officio deesse: vt lxj. distin. si seruus.

e ¶ Vigilijs. Non tamen videntur premēdi si desint diuinis officijs, cū non possint prepere necessaria ad ecclesia, cum de altario debeant viuere: secus tn est, q̄a fecerunt sibi preiudicū quando promiserunt se promoueri ad tam tenuem ecclesiam: sicut est in matrimonio carnali: ar. xxxj. q. v. Horrendus. Unde sicut vir tenet ministrare necessaria vxori que tamē est talis q̄ ei debitum reddere nō valet: vt. xxxj. qōne. vij. quod ꝓpositum. et cap. hi qui. ita ūtenet officiare ecclesiaz ꝓ pauꝑt: t dicere cum apō, Scio et abundare et esurire &c. xlj. distin. qō dicit. et ministrent ei manus. xxj. q. j. clericus. in fi. Immo videt q̄ debeat auferri ei ecclesia, eo q̄ ad tenue beneficiū se promouendū consensit: vt dicitur ē de preben. ca. vlti. Sed quid si a principio fuit diues ecclesia cum ad eam promotus est, sed post vergit ad exiguitatem? Dices clericū adhuc tenere: sic. epūs tamen in hoc casu et premisso debz eā vnire ecclesijs alijs. r. qō. iij. vnio. de cōse. dist. j. omnes.

f ¶ Stipendio. Sed cui applicabitur hoc? Potest q̄ epūs copius potest inducere consuetudinem nouam in sua ecclesia quo ad officia celebranda. xij. dist. nouit. vbi cōsecra. distin. iij. ca. j.

Clericus. ¶ Talis. Clericus querere debet sibi vi suam nō negligat: t si clericus (nisi ꝓpter infirmitatem sua) officiū suū dimiserit, excōicari debet. Idem dicitur in sequenti ca. Additur tñ q̄ si clericus vadat vagando per nundinas, deponi debet: et q̄ si ꝓpter emptiones ab officio decliuet, remouebitur ab officio.

c ¶ Agricultura. argu. C. de episco. t cle. l. ij. nam mercari non potest. lxxxvij. dist. fornicari.

Clericus. ¶ Artificiolo. ex quali artificio clericus est abstatutam horam, ꝓ qualitate tēporis t opportunitatis.

Item ex dictis scti Bñdicti ꝓphera dicēte: Septies in die laudē dixi tibi. Qui septenarius sacrat? nūer? a nobis sic impleꝝ, si maturini, prime, tertie, sexte, none, vespi, cōpletorij tpe nře fuerut, officia p̄solua? q; de his dixit ꝓphera, Septies in die laudē dixi tibi. nam de nocturnis vigilijs ipe idem ꝓphera ait: Media nocte surgebā ad cōfitēdum tibi &c. Ergo his tpib? referamus laudes creatori nostro super iudicia iustitie sue.

Ut ñ in Carthagi. cōci. legit.

¶ Sine officij detrimento, artificiolo sibi clericus necessaria querat.

Clericꝰ victū et vestitū sibi artificiolo vel agricultura[c] absq; officij? sui dūtaxat detrimēto paret. clericus em̄ qui absq; corpusculi sui inequalitate vigilijs[e] deest, stipēdio[f] priuatus excōicetur.

Item ex eodē. ¶ De eodem.

Clericus quilibet, ꝰbo dei eruditus, artificiolo[g] victū q̄rat. Itē oēs clerici qui ad operādū validi sunt: et artificiola et literas discant. Qui vero nō ꝓ emēdo aliq̄d in nundinis vel foro deambulant: ab officio suo degradentur. Interemptores[h] autē ab

dici q̄ canonicis insimul cum episcopo. Hoc verum est in eo quod de cōmuni ꝓcipiebatur: alꝰ videtur q̄ nō canonicis: argu. C. de here. decurio. t naui. l. j. q. t. ij. nisi cum iniuste priuatus est. tunc enim omnia ipse recuperat que amisit. ff. de re milita. l. penulti. C. eo. l. j. lib. xij. Z. auren. Sed certe ego credo q̄ suum beneficium debet assignari alicui qui celebret ꝓ eo donec ipse est excōmunicat?: cano. vt extra de appella. peruenit. B.

g ¶ Artificiolo. ex quali artificio clericus est alꝑt sustentare se, notani. xxij. q. ij. in summa.

h ¶ Interēptores. i. illud fm quod solet esse inter emptores: t sic idem repetit: t tunc sunt due partes. fm q̄

Interē ptores sunt p- mete,

est hic interemptores, est vna pars: ⁊ vocat interemptores proximetas. de quib⁹ habes. ff. de ꝓximetis. l. ij.

a ¶ Declinantes. scz clerici. Joan.

¶ Um autē. Hec distin. diuiditur in quatuor partes: in quarum prima dicitur q̄ corde deo est cantādū, non tantum voce. et hoc probat duabus authoritatib⁹. Secunda ibi: A q̄bus. Tertia ibi: Nunc autē. Quarta ibi: Quod autē. Jo. de fan.

¶ Catho. Proxima distinctione supra dictū est q̄ clerici debent vigilijs insistere: ⁊ conuenire ad officia celebranda. Nunc vo in hac. xcij. di. ostendit Gratia. qualiter debeāt celebrare, cantando. s. magis corde q̄ ore. Et continet quinq; articulos.

b ¶ Cum autez. Ostendit magister in precedenti dist. q̄ clerici debent celebrare diuina officia in ecclesia. In hac xcij. distin. ostendit magister qualiter: q̄ scilz non debent vocis modulationi insistere. ꝓ adijcit etiam q̄ in ecclesia romana diacones cantare non debēt: sed verbo predicationis vacare. ꝓ

Eph. v.

ꝓ vt. j. e. ca. ij.

ꝓ vt. j. e. q. de epis. cū ca. seq.

Postea mouet incidentem questionem vtrum episcopi qui non recipiuntur in sua ecclesia, possint in alia parochia episcopale officium exercere. ꝓ

Cantantes. ¶ Catho. Hoc capi. diuiditur in duas partes. In prima parte ponuntur verba apostoli, vbi ibi: Audiant. In secunda ponuntur verba Hieronymi: quibus reprehendit eos qui in ecclesia voce tantum cantant, ⁊ non corde: ⁊ vngunt fauces ⁊ guttur vt dulcius resonent in conspectu populi.

c ¶ Cantantes. Hec sunt verba apostoli.

Cordis deuotio e

¶ Audiant. Verba Hieronymi exponentis.

¶ Non voce. tm. nā ⁊ voce decātandum est: vt de cēnemasecra. distin. v. nō mediocriter. et ibi: Psallite deo in iubilatiōe; ꝓ vo latione tamen magis cordis deuotione, q̄ vocis iubilatione: vt. xxxviij. distin. sedulo. Unde versus.

latione cantandū est.

Non vox, sed votum: non chorodula musica, sed cor: Non clamans, sed amans cantat in aure dei.

f ¶ Intiende. Ut populum delectent: nam nec ipsa veritas pronuncianda sic est vt quis hominibus placeat. xxij. q. ij. primū. Inire autē vt melius cantent et pronuncient, vel vt electuario, peccatum non est, si ad laudem dei ⁊ non gratia laudis consequende delectantur. argu. xxxij. q. iij. obijciuntur. Procurare enim debet vt clara voce non rauca pronunciet: vt. xxj. dist. c. j. vt ppls plane intelligens dicat amen: vt. xxxviij. dist. sedulo.

Tragedi vñ dicunt.

g ¶ Theatrales. Tragedi sic faciebant in theatro de cantando tragedias: ⁊ dicuntur a tragos, quod est hircus: et oda quod est laus: quia hirco remunerabantur propter fetidam naturam hirci.

¶ Ab officio tē.

¶ Catho. Dictum est supra q̄ corde cantandum est. Nunc vero ostendit q̄ diacones ab officio cantandi fūt exempti: ne dum student cātilenis, ab altaris officio remoueantur. Et hic est secundus articulus.

h ¶ Exēpti. Hoc intellige quādo induti sunt in ecclesia ad cantandum euangelium: et sic intelligē sequēs ca pitulum.

IN sancta.

¶ Catho. In ciuitate Romana cantores assumebant ad ministrandum altari: et diaconi dum deberēt insistere officio predicandi, vel eleemosynarum largitioni, cantibus operam dabant: et sepe ad iactantiam cantabant, vt a populo laudārentur: ex quo deus stimulabat quod Grego. valde reprehēdit: vnde statuit vt diaconi tm̄ euangelium dicant: alia vero officia, scz cantādi psalmos ⁊ lectiones per subdiacones expleant, ⁊ per minores ordines in necessitate. Et dicunt quidā q̄ hoc ca. loquitur de diaconibus Romane curie. potest tamē intelligi de alijs diaconib⁹: q̄ dum ministrant altari, cantib⁹ non debent intēdere, cum duo officia simul exercere non possint.

i ¶ Predicationis. j. xxj. qōne. j. adijcimus. contra. sed illud ex causa dictum est propter quosdam improbos monachos hoc sibi vsurpantes. xxj. qōne. j. peruenit. Sacerdot̄ solus aliās etiam diaconi possunt predicare. Uel hoc intelligē ex dilegatione. aliās solius sacerdotis officium li⁹ est ꝓ est predicare. Uel predicationem appellat lectionem dicare, euangelicam.

k ¶ Stimulet. id est exasperet contra se.

l ¶ In hac sede. apostolica. Ex hoc dicunt quidam hāc prohibitionem in ecclesia Romana tantum locum habere. alij tantum de cardinalibus intelligunt. Hug. vero generaliter intelligit esse prohibitum, cum scilicet ad legendum euangelium induti sunt: quod patet ex illo verbo quod infra dicit, inter missarum. et causa huius constitutionis fuit honestas.

m ¶ Solūtz. Arg. q̄ diaconus non nisi causa necessitatis debet legere epistolam. xxv. dist. ca. j. tē.

¶ A quibus. ¶ Hec est secunda pars dist. in qua dicit q̄ nullus debet cantare in pulpito nisi sit ordinatus. et hoc probat per ca. seq. Jo. de san.

¶ Casus. Dictum est supra a quib⁹ clerici debēt esse immunes. Nunc vero ostendit q̄ pbr̄i et ceteri inferiores a suis epis debent ordinari. quod pbatur seq. cap. cuius casus planus est: et est tertius articulus.

Laici an possint in ecclesia cātare. ij. ps.

a ¶ On liceat. ¶ Psallere. Ar. pro laicis q̄ non cantāt in pulpito, ꝛ ſz alibi in ecclesia.

b ¶ Qui ab epo. vel abbate: lxix. distinct. c. j. vel etiam a sacerdote: vt. xxiij. disti. psalmista. Sed aliter accipit ibi psalmista.

¶ De episcopis.

¶ Casus. Ostēſū est supra a quibus et in quibus locis epi sunt ordinādi. Nunc vero incidēter queritur de episcopis ordinatis q̄ a parochianis suis non recipiūtur, vt aliqua de causa illuc ire nolunt: an in alterius epi parochia possint epale officium exercere. Et respōdet q̄ nō, nisi inuitarentur: sed officium sacerdotale possunt exercere. Et est iste quartus articul⁹.

¶ Nunc autem.

¶ Hec est tertia ps dist. in qua dicitur q̄ si episcopus ad parochiā ad quaz ordinatus est: non pōt venire ex causa, potest exercere officiū suum in ecclesia presbyterali vbi prius fuerat: ita q̄ non sit epō iniuriosus in cuius parochia fuerit. et hoc probat per quinq; authoritates sanctorum patrum. Jo. de san.

S J quis ordinat⁹. ¶ Casus. Aliq̄s ordinat⁹ in epm nō poterat ire ad ecclesiam ad quā elect⁹ erat, non sua culpa interueniente, sed propter populi contentionem, vel aliā iustā causam. Quesitum est an in parochia alteri⁹ possit officia celebrare. Et r̄ndet q̄ sic tanq̄ sacerdos: ita tamen vt de reb⁹ ecclesie vbi diuina celebrat, nihil sua authoritate vsurpet: sed expectet q̄d synodus de eo statuat. Idem est casus sequētis ca. ꝛ q̄s dicit ibi honoris. i. honorabilis officij. i. presbyterij.

euangelice lectionis officium inter missarū solēnia exolūt: psalmos vero ac reliquas lectiones censeo per subdiaconos, vel (si necessitas exigit) per minores ordines exhiberi. Si quis autē cōtra hoc decretum meū venire tētauerit, anathema sit. ¶ quibus ordinādos oporteat esse immunes, breuiter monstratū est: de quorū vero manib⁹ suos ordines suscipere debeāt, facile patet. sacerdos eñ ꝛ cūcti infra ipsum cōstituti, ab epīs debēt ordinari. Unde in concilio Martini pape legitur.

¶ Qui non sunt ordinati ab episcopo, in pulpito non psallant neq; legant.

On liceat in pulpito psallere[a] aut legere, nisi qui ab episcopo[b] sunt ordinati lectores.

De episcopis autē a quib⁹ vel in quib⁹ locis ordinari debeāt, supra definitum est.

Nunc autē queritur de his q̄ ordinati a parochia sua nō recipiunt, vel p̄ aliqua causa eas adire noluerint: an in alterius parochia episcopale possint officium celebrare.

De his in conci. Martini pape sic statutum est.

¶ Sacerdotis officium gerat episcopus quem sua parochia non recipit.

S J quis[c] ordinatus episcopus ad parochiā cuius est electus, p̄o contentione[d] populi, aut p̄ aliqua[e] ratione non p̄o sua culpa in parochiā q̄ ei fuerit data, non ierit: hunc honorē oportet sacerdotij tantūmodo contingere[f]: ita vt de rebus ecclesie in quā venit, nihil p̄sumat: sustineat autem quid de eo sanctum concilium iudicare[g] voluerit.

Item ex cōci. Antiocheno.

¶ De epō ordinato quem sua parochia non recipit.

S J quis epūs ordinat⁹ ad parochiā cuius est[h] electus minime accesserit: non suo vitio, sed q̄ eum aut populus vetet, aut p̄pter aliā[i] causam non tamen ei⁹ vitio perpetratā: hic ꝛ honoris[k] sit ꝛ ministerij particeps, dummodo reb⁹ ecclesie vbi ministrare cognoscitur, in nullo molestus existat: quē etiam obseruare conuenit quicquid synodus prouincie[l] perfecte iudicando decreuerit.

Item ex cōci. Anchyritano.

¶ A sua parochia nō recepti aliqs molestiam non inferant.

S J q̄[m] epī ordinati sunt, neq; recepti ab illa parochia in q̄ fuerāt denominati, voluerint̄q; alias occupare parochias, ꝛ vim p̄sulib⁹ earū inferre, seditiones aduersus eos

c ¶ Si quis. Hec tria capitula loquuntur de eadē materia. s. cum quis est ordinatus epūs ad aliquā ecclesiam, sed nō audet ire illuc, p̄pter scandalum, vel p̄pter hostilitatem, vel q̄ ibi non recipitur aliqua de causa: sine culpa tñ sua: iste non debet aliquid p̄sumere de rebus ecclesie ad quam diuerit: et expectabit quousq; prouideat ei synod⁹ alibi. vij. qōe. j. pastoralis.

d ¶ Pro cōtentione. Ar. s. xvj. q. vi. si plures.

e ¶ Aut pro aliqua. s. de iure: q̄ dicūr se non elegisse eum: vel dicunt q̄ renunciauit episcopatui.

f ¶ Contingere. .i. non episcopalia nisi inuitarus sit: argu. extra de eo q̄ renun. epi. c. j. j. vij. q. j. ca. episcopi.

g ¶ Judicare. nā aliam ecclesiam si vacat debēt ei conferre. vij. qōe. j. pastoralis. ? sed ꝛ populus est excōmunicandus qui eum nō recipit cū iustaz causam nō p̄tēdat nisi scādalū timeat: sicut et ipse excōicatur cū ad ecclesiaz illam ire non vult. J. ea. ca. iij. Jo.

h S J ds. ¶ Cuius est. i. ad quam.

i ¶ Aliā. quā forte allegat.

k ¶ Et honoris. Videt j. s. pri. ca. ſz dic honor̄. i. honorabilis ministerij: q̄ in vesti⁹ epalibus exercebit sacerdotale officiū, nō epale: nisi inuitatus sit: vt dixi. s. ca. pri. ꝛ maior reuerentia exhibebitur ei ſp̄ alij presbytero simplici.

l ¶ Prouincie. Que scilz habet. x. vel. xj. epos ꝛ metropolitanum. vj. q. iij. scitote. Lau.

S J q. ¶ Casus. Quesitū est q̄d debeat fieri ō illis epis q̄ cū in suis epatib⁹ non recipiant, p̄ seditiones plebes alienas volunt vsurpare. Et r̄ndet q̄ si volūt pacifice ministrare in ordine pbr̄ij in quo pri⁹ erāt anteq̄ esset epi, nō sūt repellēdi. Si aūt facere voluerint seditiones, repelli debēt. sic intelligit casum .h. lx Beneuen. in medio ca. aliter intelligat dicēs. Si velint pacifice manere vt pbr̄i in ecclesijs vt pri⁹ fuerāt, nō adjciant ꝛc.

m ¶ Si q̄ epi ordinati sūt. i. si q̄ clerici ordinati sunt epi.

¶ Vbi priuo.i.in quo loco: vel in quo ordine. Sz nunquid prior ecclesia tenetur eos recipere? videtur q̄ non. lxxij.distin.placuit.ar.cōtra.xxj.q.ij.si quis iam translatus. Ad hoc dic q̄ si habuit corporalem possessionē per se vel per aliuz eius ecclesie ad quā modo non recipitur non tenetur prior ecclesia eū recipere, licet nonduz ei⁹ beneficiuz sit collatum. Si nō habuit possessionē tenetur licet iam alijs cessa fuerint ei⁹ beneficia: vt extra de cle. cum in cunctis. vij.q.j.eos.C. de repud.hec.l.vlt. per alium dicit quia idē est ac si p se. extra de prebē. accedēs. ar.iij.q.j. ca.j.in-§.j. Jo. hec glo. nō adaptatur ad rectum. B.

¶ Non abijciatur. Arg. q̄ nō debet electus in alia prouincia priuari beneficio priori antē q̄ transferatur ad illam.

¶ Dignitate. Sz nunquid est clerici⁹ huius episcopi? Distingue: quia si nō vult renūciare epatui ad quem electus est, non erit clerici⁹ eius: remanebit tamen ei priuus beneficiuz, quod ius cōseruauit ei. Si vero renunciauit, eius clericus erit, z ab eo iudicabitur. extra de renun. ad supplicationem. nisi in criminali causa. tamē non potest eum deponere, in memoriam pristine dignitatis. ff. de decu. l. vlti. Qō ergo dicit auferatur honor, dic q̄ per papam: arg. C. vbi sena. vel clarif. l. vlt. circa medium. Ratione autem delicti poterit eum excōmunicare si excesserit in sua diocesi: licet non abstenūcier episcopatu, quia q̄ posset quēlibet archiepiscopū nō suum: arg. vj.q.iij. placuit. ff. de of. pfi. preses. Hoc tamē tene q̄ sine licentia pape non abstenunciabit. ex de transla. epo. inter corporalia. Zau.

Si qs epo. ¶ Casus. Si qs epo negligit ire ad ecclesiā suā, dz cōmunione p̄uari donec coactus vadat: vel donec synod⁹ aliq̄d decreuerit de ipso.

¶ Impositionē. i. ordinem episcopalem.

¶ Nec acquieuerit. infra tres menses. j.c. dist. quoniam sponsa. tamen infra duos menses ꝛc. extra de conuer. coniu. ex publico. Jo.

Si quis epo. ¶ Casus. Quesitum est quid debeat fieri de epo qui cum non habeat ecclesiaz propriā, surripit sine concilio metropolitani vacantem episcopatum. Et respondet q̄ debet abijci, etiam si populus quē seduxit, velit ipsum habere.

¶ Episcopus vacans. i. vacans episcopatu, vel episcopatum non habens: sicut dicitur mulier vacans que excitando, eos abijci placuit. Si voluerint in presbyterij ordine (vbi prius fuerant) vt presbyteri residere, nō abjciatur a propria dignitate. si autē seditiones cōmouerint ibidem constitutis epis, presbyterij quoq; honor talibus auferatur, fiantq; damnatione notabiles.

Item ex concilio Antiocheno.

¶ Cōmunione priuetur epūs qui sibi cōmissam ecclesiā adire neglexerit.

Si quis epūs per manus impositionē epatū acceperit, z sibi cōmissum ministeriū subire neglexerit, nec acceuerit ire ad ecclesiā sibi cōmissam: hūc oportet cōtione priuari donec susceperit coact⁹ officiū: aut certe de eo aliq̄d integra decreuerit eiusdē p̄uincie synodus sacerdotum.

Item ex eodem.

¶ Sine pallio integri ordinis vacatē epūs ecclesiā nō adeat.

Si quis epūs vacans in ecclesiam non habētem episcopum surripiēs populos sine concilio integri ordinis irruerit: etiam si populus quem seduxit, desideret illum: alienum tamē eum ab ecclesia esse oportet. Integrum autem et perfectum concilium dicimus illud cui metropolitanus episcopus interfuit. Q. uod autē supra clerici se vigilijs subtrahentes excōicari iubentur: de his intelligēdū est qui ab epo frequēter admoniti, negligentiā suā corrigere contēnunt.

Vnde in conci. Martini pape legitur.

¶ Excōicet clericus q̄ ab epo cōmonit⁹, matutinis vl̄ vespertinis horis adesse neglexerit.

Si q̄s presbyter aut diaconus, vel quilibet clericus ecclesie deputatus in quolibet loco fuerit in quo ecclesia est, et ad quotidianum psallendi officium matutinum non habet. ff. ad. l. iul. de vi publica. qui cetu. §. q̄ vacantem. Joan.

¶ Irruerit. Sed quid si iste intrusus aliqua contulerit ipsi ecclesie? Tenetur ei ecclesia restituere: sicut de simoniaco. extra de simonia, veniens. et quia nihil deperit eccle. iuij. distinct. generalis. Sed si bene p̄motus esset, ecclesia non tenetur ei restituere: z ideo bonus deterioris est conditionis q̄ malus. Jo. Sed contra extra de simo. de hoc. Sol. in simoniaco dicūt quidam q̄ nihil debet ei restitui: et quod dicit illa decreta veniens. dispensatio fuit. Alij dicūt q̄ propter delictuz abbatis et monachorum hoc contingit. T. dicit q̄ clerico in seculo remanenti nil restituit. secus si ad religionem transit: vt. xxvij. qō. j. si quis rapuerit. De clerico autem seculari qui remouetur ab ecclesia, quid iuris sit si aliqua contulit, ? not. extra de cleri. coniu. quod a te. B.

¶ Desideret. Argu. q̄ que malo fūt inchoata p̄ cipio, non conualescunt q̄uis ad eum casum deueniant a quo recte possent incipi: vt. vij. questio. j. episcopum. extra de elect. audit. ? Argu. contra. extra de iure patro. cura pastoralis. extra de conuer. coniug. placet. Joan. Dic, quod ipso iure nullum est, non conualescit. alias secus. ‡ extra de elec. auditis. et ca. quod sicut. B. Item arg. q̄ non valet electio concors, nisi canonica sit. xviij. q. ij. si quis abbas. lxij. dist. ca. j.

¶ Et perfectum. Et nota q̄ cōcilium dicitur perfectū licet non adsit p̄mas: vt. xviij. dist. ca. j.

¶ Qō aut̄. ¶ Nec est quarta pars distin. in qua dicit q̄ ois sacerdos compellatur interesse officijs. Jo. de san.

¶ Casus. Supra in capitulo clericus victum. distinct. xci. dictum est q̄ clerici debent excommunicari qui vigilijs se subtrahunt, et artificijs se applicant. Nunc autem dicit illud esse intelligendum de illis qui frequenter ab episcopis commoniti nolunt obedire. quod probat sequenti capi. Et est iste quintus articulus huius distinctionis.

Si quis presbyter. ¶ Casus patet in sum.

¶ Deputatus. Per hanc literam dicunt quidā illum teneri ad hoc tantum qui alicui ecclesie intitulat⁹ est: alias non: etiam si ordinatus sit ad titulū sue possessionis. extra de prebend. episcopus. Tu dic eū z quēlibet clericum teneri ad hoc, licet non teneatur specialiter ad

a Prela-tus an quid prior ecclesia tenetur eos recipere? videtur q̄ non. lxxij. distin. placuit. ar. cōtra. xxj. q. ij. si quis iam translatus.

b Intrusus an recipiat q̄ eccle q̄ulit.

c iiij. pō.

d In ip-so itroitu.

e Cōc, ter. in aut. vt iudi. sine quo, suff. §. cogita, to. col, ij.

f Dic vt dixi lxiij. di, saloni-tane. Archi.

g Mulier vacās q̄ nrus hoīs.

hanc vel illã ecclesiã. sic exaudi extra de reg. sup eo.

Officia matutinaz vel ptina.

a ¶ Matutinis. Matutina dicuntur officia que celebrãtur a mane vsq; † ad nonam: vespertina a nona vsq; ad noctẽ. xj.q.iij. si quis eps in concilio.

† Excluse tenentur scõm hug. Offẽsa prima dz esse impunita.

b ¶ Conuenerit. Nam ex precepto tenentur clerici ad horas. extra de cele. mis. dolentes. in fi. ibi videas. Arc.

c ¶ Castigatus. Not. q; pro prima offensa non est ꝯ punicdus: vt. lxxxiij. di. honorat⁹. et extra de offic. custro. ca. j.

Obedientiam. In hac distinctione tractat⁹ distinctionũ. Et hec distinctio diuiditur in septem partes: in quarum prima tractat de obedientia quã debent omnes catholici ecclesie romane capiti suo. et hoc pbat quattuor authoritatibus. Secunda ibi: Reliq. Tertia ibi: Ut igitur ex premissis. Quarta ibi: Cõpagio. Quinta ibi. Diaconi. Sexta ibi: Hoc capitulo. Septima ibi: hoc autez. Jo. de san.

¶ Casus. Supra ostensum est in q̃bus locis prelati debeant ordinari. sed quia prelatura cõtemptibilis est sine obedientia minorum: ideo in hac xciij. distinc. ostendit q; minores gradatim debent maioribus reuerentiam exhibere: et primo docet q; pape omnes subiecti sunt generaliter, intantum vt nulli liceat ei communicare cui ipse papa pro suis malis actibus non communicat.

d ¶ Obedientiam. Hic intitulatur. xciij. distinct. in qua ostendit magister hactenus qualiter et a quibus et in q̃bus locis clerici et prelati debent ordinari: sed quia dignitas prelatorum sine obedientia contemptibilis est, ideo ostendit hic de obedientia quam debent inferiores superioribus. Et primo de obedientia que debetur pape: secundo de obedientia quam debent minores maioribus ratione ordinis: postea de obedientia quam subditi clerici debent episcopis suis. ostendit etiam differentiã inter presbyteros. et diaconos: quandoq; loquẽs contra istos: q̃nq; ꝛ illos. ad vltimũ ostendit pbr̃os maiores esse diaconibus. Nota autẽ q; obediẽtia cõsistit in trib⁹: in reuerentia exhibenda: in mandato suscipiẽdo: in iudicio subeundo. Reuerentiam debet minor vt assurgat maiori, et cedat et primum locũ in sedendo. et eundo: nisi minori maiori administratio commissa sit. vnde archipbr̃ vel pbr̃ archidiacono dz reuerentiam, Iz ordine maior sit, ratione maioris administrationis. xxv. di. c. j. hac consideratione q̃nq; pbr̃ tenetur obedire diacono prelato. In mandato autem ꝛ iudicio nemo tenẽ obedire nisi ei qui habet administrationem vel iurisdictionẽ super eum: ꝛ nisi ab eo absoluatur per appellationem vel recusationem: vel si ei controuersiam † moueat: vel si prelatus deponatur: viij. q. iiij. in summa. ꝛ ca. nonne. Lau.

Obediẽtia in tribus cõsistit.

† Al. mouetur q; filio nõ est cõtra patrem.

e ¶ Clemẽtis. in presbyterum. nã petro viuẽte nõ fuit Clemẽs papa. viij q. j. si petrus.

Si inimicus est. ¶ Cat⁹. petrus apls cuz insti tuit sibi clementez successorez, docuit populos et omnes subiectos vt nulli communicarẽt cui viderent clementẽ ꝑ suis actib⁹ nõ cõmunicare: ſz recederẽt ab eo sine aliqua ꝛmunione, ſ̃ius eis a clemente nõ dicat: ad hoc vt ille peccator erubescat, ꝛ citi⁹ ad obedientiã reuertatur et petat reconciliari. Si quis vero cõtrafecerit, hostis est eccle: ꝛ est neq; hostis q̃ illi qui sunt fous.

Si inimicus est.

f ¶ Si inimicus est. Inimicus dicitur hic quo ad opinionem excõmunicati: sicut iudex dicit crudelis latroni xxij. q. v. nõ est crudelis. als papa nemnem dz habere inimicum. Inimicus est qui odio habet. Fama fola nõ fufficit vt excõicari debeat.

Sj inimicus est. ¶ Clemẽtis papa. viij q. j. si petrus.

Si inimicus est. ¶ Cat⁹. petrus apls cuz insti tuit sibi clementez successorez, docuit populos et omnes subiectos vt nulli communicarẽt cui viderent clementẽ ꝑ suis actib⁹ nõ cõmunicare: ſz recederẽt ab eo sine aliqua ꝛmunione, ſ̃ius eis a clemente nõ dicat: ad hoc vt ille peccator erubescat, ꝛ citi⁹ ad obedientiã reuertatur et petat reconciliari. Si quis vero cõtrafecerit, hostis est eccle: ꝛ est neq; hostis q̃ illi qui sunt fous.

f ¶ Si inimicus est. Inimicus dicitur hic quo ad opinionem excõmunicati: sicut iudex dicit crudelis latroni xxij. q. v. nõ est crudelis. als papa nemnem dz habere inimicum. Inimicus est qui odio habet. Fama fola nõ fufficit vt excõicari debeat.

† Al. mouetur q; filio nõ est cõtra patrem.

Distinctio.xciij.

Obediẽtiam autẽ inferiores ex ordine suo ioub⁹ debent. summo em pontifici ea debeẽ ab oĩbus obedientia, vt nulli liceat ei cõmunicare cui pro actibus suis inimic⁹ ipse exiterit, nec in ecclesia esse poterit qui eius cathedram deserit.

Vnde beatus Petrus princeps apostolorũ in ordinatione Clementis c populum aliosquens inter cetera ait.

¶ Cui pro actib⁹ suis prauis apostolicus inimicatur, ei communicare non debemus.

g ¶ Nolite. sic. vij. q. j. scire. xj. q. iij. quib⁹ epi. Arg. contra. vj. q. j. si tantum. sed ibi solutum est.

h ¶ Expectare. Ergo denunciatio non est expectanda. eẽ de sen. excõ. cum non ab hoie. ñ sola fama semper nõ sufficit ad hoc vt q̃s vitandus sit: vt eẽ de excess. prelato. inter. licet sit arg. cõtra eẽ de elec. venerabilem. Sed q̃d si papa communicat excõmunicato? Non incidit ideo in canonem, q; papa nõ ligatur a canone: vt extra de elect. innotuit. ff. de recep. l. penul. Nec eoipso eum absoluit. arg. eẽ de sen. excõ. cum desideres. Si tamen ei communicaret intẽdendo eũ absoluere facto, etiã si non verbo: habendus est pro absoluto: cum princeps sola voluntate libertatem cõcedat. ff. de manumis. l. apud. et facit ad hoc eẽ de sen. excõ. sic aliqñ. extra de priuile. cũ olim. C. de fideicommissa. liberta. l. si voluntate.

i ¶ Dicat. Non enim debet certiorari qui non ignorauit. ff. de acti. empti. l. j.

k ¶ Nolite. nã eoipso q̃s suspect⁹ est, q; inimicor. ẽ amic⁹ ar. iij. q. v. c. iij. ꝛ ob hoc filij⁹ matrẽ exheredat. C. de inofficio. testa. liberi. Et est simile eẽ de accu. cũ oporteat.

Inimicus cor. amici⁹ est qui odio habet. Fama fola nõ fufficit vt excõicari debeat.

l ¶ Nõ loquit. hoc verũ est in hoc casu si q̃ scz excõicati sunt: sec⁹ si, ꝑpter priuatã odiũ alicui nõ loqueretur.

m ¶ Qui exterminare. J. xxiij. q. j. quoniam vetus.

n ¶ hostis. Unde Boetius. Nulla pestis efficacior est ad nocendum q̃ familiaris inimicus. arg. C. de dolo. l. ij.

llata.vnde. Non est deterior hostis ꝙ fictus amicus. Non odii grauius ꝙ simulatus amor. vnde illud etiã. Wias in pera ꝛc. arg.xiij.q.j.§.itẽ precepit.si.est.xij.q.j.

D (certe. Joan.

Jratus valde sum. ¶ Casus. Siego. excõmunicatus Maximum archiepiscopum Salonitan, qui fuerat simoniace ordinatus: a cuius cõmunione nullus se removet nisi episcopus Paulinus, et honorat⁹ eius ecclesie archidiaconus. vnde Siego. oẽs alios reprehẽdit: quia quẽ apostolica sedes repellit, oẽs debent habere repulsum donec ab illatis crimnibus mundet.

a ¶ Clero. Et ita quilibet eps suffraganeus est de clero metropolitani: arg.ex de postulata. bone. argu. lxxvj. dist. si quid vo. Forte iste fuerat canonicus: et adhuc retiebat ibi prebendam.

b ¶ Vir. Qñ ergo vir sit, tamẽ sit ff. de iudic. vir. xix. dist. in memoriam. Argu. cõtra. ff. ad velleia. tutor. quia ibi dicitur vir fieri vt quis p se apud eundẽ intercedat. ita vir, id est nunq̃. sic.ij.q.vj.§. biduũ. ver. si aduersus.

c ¶ Oꝛdinib⁹. Argumẽtũ p eis qui multitudine nõ seq̃untur: vr. vij.q.j. denicq. et q̃ multitudo nõ excusat a delicto vt pena: arg. ij.q.j. multi. ẽ. dist. xxij. in note. Arg. contra. ẽ. dist. xix. in canonicis.

d ¶ Filij. Qui ergo primati sunt a sacramẽtis, filij sunt ecclesie: quia sunt epi scilꝫ filij: cũ certũ est q̃ qui non est cum epo, eẽ ecclesiã est: argu. vij.q.j. scire. Vel dic q̃ iam erant absoluti: vel quia causa humilitatis hoc dixit. ij.q. vj. noe si incompetenter.

Q Ui cathedrã. ¶ Casus. Dictũ est supra q̃ omnes debẽt obedire pape. Nũc aũt dicit q̃ epi q̃ subsũt pape immediate, hanc ei reuerentiã debent, vt singulis annis curiã visitẽt. z hoc probatur sequen. capitulo.

I Urta. ¶ Casus. Dicit hic q̃ epi qui subsunt ro. ec. nullo mediante: si vicini sunt, quolibet anno sedem apostolicã visitent per se vel per alium. Si vero sunt remoti, faciant sicut in chirographo suo continet. Et quicunq̃ hoc contempserit: nisi sit valitudine impeditus, canonicis regulis subiacebit.

e ¶ Juxta. Hoc ca. loquit̃ de eis qui subsunt dño pape nullo medio.

f ¶ Proping̃ sũt. Qui sẽz in eadem prouincia sunt, illos vocat ler pñtes. C. de prescrip. x. an. l. vlti.

g ¶ Presentetur. per se vel p alios. extra de iureiur. ego N.

h ¶ De longinq̃. Ar. rõne loci pmitti q̃s alias nõ permittit ar. xviij. q.j. pudẽda. ẽ. di. lxiij. cũ lõge. ẽ. dist. xxix. c.j. et.ij. ẽ. dist. iiij. erit. ẽ. dist. lxij. c.j. z.ij. Et dic de lõgiq̃ vt sunt vltra ita. liã ꝓstituti: vt eẽ ꝺ elec. mhil est q̃s ecclesie. Vl remotos vocat vltra duas dietas: vt eẽ de rescrip. nonnulli.

i ¶ Juxta. Ar. q̃ expediri per alios sufficit q̃s iuste impedit⁹ p se facere. Impedit⁹, p aliũ exnõ pt. xviij. di. eps.

k ¶ Chirogphũ. eẽ de elect. signi. Pot officium. casti. in pte decisa. ẽ. lxv. dist. si quis. v. q. iij. si egrotas.

l ¶ Canonicis. ẽ. di. xviij. si q̃s epoꝝ. ¶ Nota ex isto text. q̃ hec distin. in q̃ ꝺ. q̃ oẽs minores in ordine vel dignitate debent suis maiorib⁹ reuerẽtiã pstare. z hoc pbat p. vij. autho. ¶ Casus. Dictũ est supra qualiter oẽs debẽt obedire pape. Nunc aũt dicit Stratianus q̃ in ecclesia ab ostiario vsq̃ ad episcopũ gradatim minor debet obedire superiori. quod probat per sequens capitulum.

text. habes i l. rõ. ẽ. ff. de ac. ẽpt.

Q Ui cathedrã petri (supra quã fundata est ecclesia) deserit: in ecclesia se esse mici sunt. hic enim per amicitiaꝝ speciem que inimica sunt gerit, et ecclesiam dispergit et vastat. Jdeoq̃ hmõi apostolicis institutis vos monentes instruimus vt effecta certior charitas vestra solicitius deinceps agere studeat et cautius ne peruersi et infidcles hoẽs ledendi fideles et benevolos habeant facultatem.

Item Siegonius.

¶ A nullo debet suscipi quẽ romana depellit ecclesia.

M Jrat⁹ valde sum q̃ in tanto salonitane ecclie clero[a] et populo vir[b] duo in sacris oꝛdinibus[c] inuẽti fuerũt frater scz z coepiscopus meus paulinus, et dilectissim⁹ filius meus honorat⁹ archidiacon⁹ eiusdẽ ecclesie, qui cõmunicare Maximo sacerdotiũ rapiẽti minime cõsentirẽt, z se ꝓpianos eẽ cognoscerẽt. debuistis enim filij[d] charissimi pensare oꝛdines vestros: et quẽ sedes apl̃ica repellebat, republ̃ cognoscere: vt puius (si posset) ab illatis criminibus mundaret: z tunc ei vestra dilectio cõmunicaret: ne particeps obligatiõis existeret. Item cypian⁹.

¶ Nõ est in ecclesia qui cathedram Petri non sequitur.

Q Ui cathedrã petri (supra quã fundata est ecclesia) deserit: in ecclesia se esse non cõfidat. ¶ Epi vero q̃ apostolice oꝛdinationi subiacent etiã hãc ei reuerẽtiam debẽt, vt singulis annis apostoloꝝ liminibus sese representent.

Unde Anaclet⁹ z zacharias pape. ¶ Singulis ãnis apl̃oꝝ limina visitẽt epi q̃ oꝛdinationibus apl̃icis subiacent.

I Urta[e] sanctoꝝ patrũ z canonũ instituta omnes epi q̃ huj⁹ apl̃ice sedis oꝛdinationi subiacẽt, z q̃ ꝓpinq̃ sũt[f]: annue circa idus maij sanctoꝝ principũ petri z pauli liminibus presentẽs[g] oi occasiõe seposita. Qui ꝺo de lõgiquo[h] sunt: iuxta[i] chirographũ[k] suũ impleãt. Qui aũt hmõi constitutionis cõtẽptoꝛ extiterit: (pterq̃ si egritudine fuerit detẽtus) sciat se canonicis[l] subiacere sententijs. Heliqui vero in ecclesia minores semper debent maioꝛib⁹ subesse: sicut in synodo scti Sylwestri legitur.

¶ Minores maioꝛibus obedientiam exhibeant.

A Subdiacono[m] vsq̃ ad lectores[m] omnes subditi sint diacono cardinali viro reuerẽdissimo i ecclia repsẽtates ei honoriẽ[n]. Porro põtifici presbytero: pbytero diaconus: diacono subdiaconus: subdiacono acolythus: acolytho exoꝛcista: exoꝛciste lector: lectoꝛi ostiarius: ostiario

Remoti q̃ dñr

Nota

Subdiacono. ¶ Casus. A subdiacono vsq̃ ad lectores debẽt omnes obedire cardinali diacono: deinde ponnfici presbyter: presbytero diaconus. ꝛc.

m ¶ Ad lectores. hoc nomine lectoꝝ omnes inferiores oꝛdines comprehendit.

n ¶ Honorem. ratione oꝛdinis. hec est enim iustitia, vt minor seruiat maioꝛi. xxxiij. q. vlti. est oꝛdo. nisi minor in administratione maioꝛ sit. xcv. distin. cap. j. vel nisi obtineat locum superioꝛis. j. ea. ca. vlti.

Mona: a dñi olim clerici: vt.j.xvj.qō.j. generaliter. Uel forte quilibet clericō erāt cuius dignior est quilibet monacho: argu. xvj.q.j. alia est causa. ꝛ ca. legi. hodie maior honor debet abbatibus ꝙ clerici. Clericꝰ alijs clericis: arg. eē de eta. ꝛ quali. ca.j.lxix. dist.ca.j.

Abbas. Loquit fm ea tpa cum monachi non erāt sacti ꝛ clerici. Cleric⁹ alijs clericis: arg. eē de eta. ꝛ quali. ca.j.lxix. dist.ca.j.

sct'aris ẽ dignior monacho.

b ¶ Siue in gresmio. ar. cōtra. xcv. dist. epi. ij. nam ibi dicitur ꝙ in domo collega debet esse: prelat⁹ in eccīa.

Archidiaconi sūt oculi epi.

Iaconi. tē.

¶ Cal⁹ Diaconi velut ocli epi scopi debēt omnia cōsiderare: et si viderint aliquā corrigēda, significent epo. ꝛ per hoc ostēditur ꝙ debēt episcopo obedire.

c ¶ Oculi. ꝛ not. ꝙ loco diaconoꝝ successerunt archidiaconi, qui dicuntur oculi episcopi qui plustrant. alia causa habetur.j.c. diaconi.

Mat. v.b.

d ¶ Oberrantes. Sunt et alij oculi circunlustrantes synodales testes. xxxv. q. vj. episcopus in synodo. Ut

Ibidē

ibi loquitur de excessib⁹ laicoꝝ: hic clericoꝝ. vbg.

e ¶ Precipitio. Ergo non tm tenetur quis denunciare iam commissum crimen: sed etiam cōmittendū: quod verū est. xxij. qō. v. hoc videtur. Arg. eē de cog. spi. tua. de ꝑse. dist.ij. cum omne crimen.

Acerdotes ꝓfo. ¶ Casus Probat Clemens in hoc capit. ꝙ reuerentia est sacerdotibus exhibenda: et hoc probat authoritate Petri dicentis. Uos estis sal terre. et authoritate dñi dicentis: Beati estis tē.

f ¶ Sal terre. In oibus enim operibus nostris sal offerre debemus. de consē. dist.iij. sal. et per sal sapientia intelligitur. xlij. dist. sit rector.

g ¶ Maledixerint. Non ꝙ ex maledictione benedictionem quis consequatur: sed ex patientia quam sustinet. xj.q.iij. qui iustus.

Ulla ratione. ¶ Casus Questum fuit quid debeat fieri de illis clericis qui sub nullius episcopi disciplina gubernantur? Et respondet ꝙ debent a suo officio remoueri. tales eīm acephali dicunt, qui vero suis abbas[a]: abbati monachus in omni loco repsentet obsequiū siue in publico, siue in gremio[b] ecclesie.

Item ex epla Clemētis pape.

¶ Ꝙs sit officiū diaconoꝝ.

Iaconi ecclie sint tanq̄ oculi[c] epi oberrantes[d] et circūlustrātes cū verecundia actus totꝰ ecclie: perscrutātes diligētius si quē videāt fieri vicinū precipitio[e], et proximū esse pctō: vt referant hoc ad episcopum: ꝛ ita episcopo suggerere que ad cultum ecclesie ꝛ disciplinā eius pertinent, diaconibus cura sit.

Item in eadē. ¶ De eodē.

Acerdotes ꝓfo dicebat btūs Petrꝰ sal terre[f], ꝛ mūdi lumē: docēs eos in splēdore bonoū operū glorificare deū patrē: de quib⁹ ait dñs Beati estis cū maledixerint[g] vobis hoīes: ꝛ reliqua. ꝛ iterū. Uos estis sal terre.

Item ex concilio Parisien.

¶ Qui non sunt habendi clerica qui episcopali ꝓuidēa non gubernantur.

Ulla[h] rōne clerici aut sacerdotes habēdi sūt qui sub nullius epi disciplina et ꝓuidētia gubernātur. tales enim acephalos[i]. i. sine capite pusca cōsuetudo nūcupauit.

Item. ¶ De eodem.

Ui suis episcopis non obediūt, indubitanter reprobi et rei existunt. Porro ipsi a deo donum summi muneris consequunt qui suis doctoribus (qui recte episcopi intelliguntur) libenter obediunt.

Item Anacletus.

¶ Illi in deū scandalizantur qui suo non obediunt epo.

Ule ꝓculdubio scādalizatur[k] in deū, qui recte nō docet, et qui eius scandalizat episcopū vel sacerdotem.

Item Euaristus oib⁹ epis.

¶ Septem debent esse diaconi in vnaquaq̄ ciuitate.

Iaconi[l] qui quasi ocli vident esse epi, in vnaquaq̄ ciuitate septē debēt ee qui custodiāt eīm predicātē: ne ipse epus[m] ab insidiatoribꝰ quoquo mō infestet, aut ledatur a suis: aut verba[n] diuina detrahendo[o] aut insidiando polluant vel despiciantur: sed veritas spūali redoleat[p] feruore: ꝛ par predicata labijs, cum voluntate[q] animi concordet.

Item ex cōcilio Neocesarien.

¶ De eodem.

Iaconi septē debēt ee fm regulam, cuius non magna sit ciuitas. Regle aūt authoritas est ista, ꝙ et liber actuū[r] apl'oū idem insinuat.

Igitur ex premissis apparet authoritatibꝰ, diaconi debent obedientiam pbēs, sicut hec est secunda causa huius constitutionis.

h ¶ Nulla. j. xvij. q. ij. abbatibus.

i ¶ Acephalos. Priuilegiati tm qui pape subsunt non sunt acephali: ꝛ qz papa episcopus eorum est: arg. eē de priui. recepimus. tales sicut excōmunicatos debet quilibet excludere de ecclesia sua. eē de parochi. ꝛ alie. paro. capit. ij. Et est hic arg. ꝓ prelatis: ꝛ ꝙ etiā eremite subsunt episcopo in cuius territorio sunt: vt. xvj. q. j. qui vere. Jo.

k Ule ꝓculdubio scandalizatur. i. scādalizat deū. viij. qō. j. qui vos. Jo.

Iaconi. tē.

¶ Cal⁹. Precepit Euaristus vt in qualibet ciuitate sint septē diaconi qui custodiant episcopū a malis hoibus, ne predicatio eiꝰ impediatur, et ne ipse despiciatur.

l ¶ Diaconi. hoc ca. loquitur de episcopali eccīa, vbi debēt esse septem diaconi: vt de cōse. dist.incl. j. eps deo. Et vbi facultates supperunt. vt. viij. q. j. illud.

m ¶ Ne ipse episcop⁹ quoquo mō infesterur aut ledat ab istis insidiatoribꝰ. i. hereticis, vel ita: ne quoquo modo offendatur ab illis: aut ledatur a suis clericis per oppressionem. Et ideo debēt ei astare, et ab eo auertere ḥmōi oppressiones.

n ¶ Aut verba. ¶ Casus Questum fuit quid debeat fieri de illis clericis qui sub nullius episcopi disciplina gubernantur? Et respondet ꝙ debent a suo officio remoueri. tales eīm acephali dicunt, qui vero suis

Diaconi sepi debēt esse septem diaconi. eē ca. epīa.

Ordo infesterur aut ledat

ꝙ fm

o ¶ Detrahendo. timore hereticoꝝ fez subticendo, aut

p ¶ Redoleat feruore. Ideest exeat in publicum exfrequenti ardore.

q ¶ Cum voluntate. J. de consē. dist.ij. re vera. Jo.

r Iaconi. ¶ Actuum. vj. vbi agitur de septem diaconibus ordinatis ab apostolis.

¶ Ut igitur ex premissis. ¶ hec est tertia pars huius distinctionis: in qua dicitur ꝙ diaconi debent subdere se ḥs presbyteris et nō preferre. ꝛ hoc probat per nouem authoritates. Jo. de fan.

¶ Casus. Supra in capitu. a subdiacono. dictum est ꝙ spectat

sicut presbyteri obedire debēt episcopis, sic diaconi presbyteris. Sed quia diaconi non solum volebant adequari presbyteris, sed etiā preferri: ideo vt eorum superbia opprimatur, statutū fuit vt sacerdotib⁹ dignam reuerētiam exhibeant, et sibi nihil vsurpent.

¶ Ex missis. Ab isto loco incipit magister alter cationē suam inter presbyteros et diacones. Et primo allegat pro presbyteris q̄ diaconi debent eis subesse, vsq; ad illud capi. diaconi. post in illo ca. diaconi. allegat, p diaconibus. vlt. in capi. legimus. dabit sentētiā cōtra diaconos. ꝫ.

¶ Cap⁹ Diaconi vsurpabāt officia episcopoū et presbyterorum. Dabant enim eis presentibus, et non precipientibus: et cor⁹ dñi propria auctoritate populis distribuebant. quare Pelagi⁹ statuit ne deinceps talia facāt sine precepto eoū, nisi in necessitate presbyteris absentibus.

a ¶ Deputatum. ſꝫ diaconibus. sic xxij. q. ij. hoc tm.

b ¶ primis. i. maioribus: episcopali scilicet, et presbyterali: et ita episcopus est ordo: vt. lxxx. iij. dist. cum in preterito. xxj. dist. cleros. ad idem. xxij. dist. in ca. j.

c ¶ Absq; episcopo. i. absente episcopo vel presbytero: quibus solum baptizandi ministerium permissus est vt de cōse. di. iij. constat. et dic q̄ absq; episcopo: id est preter authoritatem eius.

d ¶ Necessitas. not. q̄ vbi necessitas exigit. et presbyter est absens: potest diaconus etiam iure suo baptizare supper corpus christi erogare infirmis si conseratum est: sed in ecclesia vi presentia pbri nō potest, etiam si necessitas exigat: nisi iussus a presbytero: puta cum multi sunt qui indigent baptismo, et presbyter non potest sufficere. simiter si multi sunt qui volūt accipere cor⁹ christi, nec presbyter sufficit omnibus.

pbris epis: ſꝫ diaconi superbiētes sacerdotibus exequari vel pot⁹ preferri querebāt: cōtra quoꝝ insolētiam multoꝝ authoritates emanauerunt eoꝝ superciliū repumētes: atq; vt sacerdotib⁹ cōdignā obedientiā exhibeāt decernentes.

Unde Pelagius papa ait.

¶ Nihil eoꝝ que sunt decreta primis ordinib⁹, vendicent diaconi.

Diacones ppuā constitutum⁹ obseruare mēsurā: neq; vltra tenorē paternis canonib⁹ deputatū [a] quippiā tētare permittim⁹: et nihil horum in suo ministerio penitus applicare, q̄ primis⁹ ordinibus ppie decreuerant antiq̄tas. Absq; epo [c] vel pbro baptizare non audeant, nisi predictis ordinibus fortassis longius constitutis necessitas [d] extrema cōpellat: qđ etiam laici christianis [e] facere plerūq; cōceditur. Sacri corporis erogationem sub conspectu episcopi seu presbyteri (nisi his absentib⁹) ius non habeant exercendi.

Item in Niceno concilio legitur.

¶ Inferiores presbyteris se diaconi cognoscant.

Peruenit ad sanctū cōcilium q̄ in locis q̄busdā et ciuitatib⁹ pbris sacramenta [f] diaconi porrigāt. hoc neq; regula, neq; cōsuetudo tradidit, vt hi qui offerēdi sacrificij non habēt potestatē, his q̄ offerūt cor⁹ Christi porrigāt. Sz et illud innotuit, q̄ quidam diacones etiā [g] ante epos sacramenta sumūt. Hec ergo oia amputent et excidant: et in sua diaconi mēsura pmaneāt: sciētes q̄ quia episcopoū ministri sunt, inferiores a pbris sunt, habent. per ordinē ergo post presbyteros sacre gratiaꝝ cōmunionis accipiāt, aut epo, aut pbro porrigente eis. Sed nec sedere in medio [h] presbyteroū diacono liceat: q̄ si fiat hoc, preter regulā probatur existere. Si q̄s autem post has definitiones obedire noluerit, a ministerio cessare debebit.

Item ex concilio Laodicēsi.

¶ Diaconus honorem exhibeat presbytero: et ipse ab inferioribus honoretur.

Non oportet diaconum coram pbro sedere: sed iussione [i] pbri sedeat. Similiter autē diaconus honorē habeat a sequentibus. i. a subdiaconibus et ab oib⁹ clericis.

Item ex eodem.

¶ Calicē benedicere, et panē dare diacono non licet.

Non oportet diaconos panem [k] dare, nec calicem benedicere.

Item ex conci. Carthaginēsi iiij. cui papa Zozimus interfuit per vicarios.

[a] Qđ ē ergo istorum priuilegium? Dic vt nota. l. tio q̄ sedebant in di. qui medio presbytero. sub gratuz. Statutū ergo fuit in niceno concilio vt decetero talia non faciant: sed in sua mensura pmaneant: et si quis obedire noluerit, cesset ab officio.

[f] ¶ Sacramēta, id est eucharistiaz confectam: sanguinē autē bene porrigunt. ſ. ea. diaconi sunt. et ver. sacerdotibus. et hec est ratio quare sacerdos corpus christi per se sumat, calicem autem de altari pbyteris sumere nō licet: sed diacon⁹ eis porriget: quia sumptio corporis futuram resurrectionem corporum significat: quā deus sua virtute faciet sine oīi ministerio. Sz sumptio sāguis signifi. sāguinē redemptionem: q̄ fit interfectionib⁹ aliorum. ſꝫ diaconus sumptio q̄d ecclesiast. ij. capi. xiij. q. ij. capi. sic. ſ. d. l. pbyteros q. ſ. ibi in penā dr de diaconibus, ne panē offerant: ꝫre de iure licitū esse vr. Joā. Sz illō intelligit qñ in principio secreto⁹ diacon⁹ accipiens patenaz cuz pane offert sacerdoti. Imponit ergo diaconis ad penā ne panē offerant altario mūstrando: hic autē phibet ne post sacramenta cōfecta corpus xpi porrigant sacerdoti vt sumat. B.

[g] ¶ Etiā ante epos. i. anteq̄s epi sumant.

[h] ¶ In medio. ſꝫ consuetudinē diuersoꝝ locoꝝ hec varia⁹ tur. ꝫ in q̄busdā em locis hec obseruant: in q̄busdā nō.

[i] Non oportet. ¶ Sed iussione. hoc obseruat fm cōsuetudinem quarūdam ecclesiarum cū redit a lectione euangelij. Zau.

[k] Non oportet. panē. i. corpus dñi. Dare. i. porrigere. ſ. alijs post cōfectionē sine licētia sacerdo-

[3] Arg. ad hoc ff. de offi. pcō. l. observare.. ſ. anteq̄s. et l. idēq̄ ff. de mūda..

tis. Uel dic dare.i. conficere: qđ ad solũ presbyter pertinet. Comp. Magnum quasi

a ¶ Jaconi ita se. in missa: nam alibi magis sunt ministri episcopi.

b ¶ Resente. ¶ Eroget, iussus vel non iussus, longe tamen positis episcopo vel presbytero. ſ. ea. diaconus.

c ¶ Jaconus. ¶ Locoid est in aliquo: de eo † Sic.ſ. nisi † tamen honeq. vij. sto. ff. de arbi. si cũqs oẽs dies. ℌ. si arbiter. xv. q. j. ff. de mu. et ho. vt gradatim. ℌ. j. mulier.

d ¶ Diaconus in conuẽtu. vbi conueniũt ad synodum.

e ¶ Loquatur. i. predicet. nam officiũ predicãdi presbyteroꝝ est. xxi. q. j. adijcimus. ℣.

f ¶ Alba. i. dalmatica: ar. xj. q. iij. eps presbyter.

g ¶ Et lectionis. euangelij.

Nonnulli. ¶ Tal⁹ Quidam diaconi in choro volebant esse in loco dignioꝛi, volentes sacerdotib⁹ preferri. sed concilium Toleta. statuit vt tam diacones q̃ pẽdyteri p̃seuerẽt in locis sibi deputat̃: ita vt iij. ps. diaconi cognoscãt pẽdyteros esse maiores se.

h ¶ Atqꝫ in primo. i. in primo ordine: vt fit parisi⁹.

i ¶ Ut sublimiores. ſ sic construe. ergo tam illi q̃s isti si stẽt in vtroqꝫ ordine consistant in vtroqꝫ oꝛ. ita scz vt diaconi agnoscant pẽdyteros sublimiores se, scz diaconibus: ſ stabunt secundum tempus sue ordinationis. xvij. di. ca. epos.

† .i. maiores: q̃ si pbẽt in p̃mo, diaconi scõo,

¶ Sicut epis, ita et presbyteris diaconi ministrent.

Diaconi ita se[a] presbyteri sicut episcopi ministros esse cognoscant.

I tẽ ex eodẽ. ¶ Decodem.

Presente pẽdytero diaconus eucharistiã coꝛporis chꝛisti populo (si necessitas cogit) iussus eroget[b].

I tẽ ex eodẽ. ¶ Decodem.

Jacon⁹ sedeat iubente pbro in quolibet loco[c].

I tẽ diacon⁹ [d] in cõuẽtu presbyteroꝝ interrogat⁹ loquat[e]. alba[f] vero tantũ tẽpoꝛe oblationis ℣ lectionis[g] vtatur.

I tem ex concilio Toleta. iiij.

¶ Diacones presbyteris se superiores non cognoscant.

Nonnulli diacones ĩtã prouẽpunt superbiã, vt sese presbyteris anteponãt: atqꝫ in primo[h] choro ℣ ipsi priores stare presumãt, pbros in secũdo choro constitutis. ergo vt sublimiores[i] se pbros agnoscãt, tam illi q̃s hi in vtroqꝫ oꝛdine consistant. ¶ Compagis[k] vero calceari absq̃ apostolica licentia diaconib⁹ non permittitur: sicut nec mappulis[l] vti absq̃ ei⁹ authoꝛitate quibuslibet clericis conceditur.

Unde Gregoꝛ⁹ Joanni episcopo Syracusano.

¶ Absq̃ apostolica licẽtia diacones compagis vti non presumant.

Peruenit ad nos q̃ diacon⁹ ecclesie Latinen. calceat⁹ cõpagis, pcedere presumpsisset. qđ qꝛ hactenꝰ nulli per totã siciliã licuit, nisi tantũ modo diaconib⁹ Messanensis ecclesie, quib⁹ olim a predecessoꝛibus nostris non dubitatur esse concessum, bene recolitis. Quia ergo tante temeritatis ausus leuiter non est ardendus: † cum omni hoc fraternitas vestra subtilitate perquirat, vt an pẽr se, vel alicuius[m] hoc authoꝛitate[n] presumpserit, nobis subtiliter innotescat. Nã si negligenter ea que male vsurpãtur omittim⁹, excessus viam[o] aliis aperimus.

I tẽ Jo. Rauennati epo.

¶ Mappulis clerici ĩ ne apostolica licẽtia vti nõ debẽt.

Illud autẽ qđ p vtẽdis a clero vestro mappulis scripsistis, a nostris clericis fortiter est obuiatũ, dicẽtibus nulli hoc vnq̃s alij cuilibet cõcessum fuisse ecclesie, nec rauẽnates clericos, vel illic, vel in Romana ciuitate tale aliquid cũ sua cõscientia presumpsisse; nec si tentatũ esset, ex furtiua vsurpatione sibi preiudicium generari: sed etiam si in aliqua ecclesia hoc pſumptũ [p] fuerit, illud. et de despon. impu. ca. j. in fi.

k ¶ Compagis. id est sandalibus. et dicuntur compagi sandalia vel calige episcopales: et est masculini generis. Joan.

l ¶ Nec mappulis. id est ornamentis equoꝝ que Cõstantinus concessit cardinalibus. ℌ. xcvj. distin. constantinus. nam mappa ornamentũ est eq. similiter in auctenti. de cõsulũ. ℌ. quãtacunq;. † et sunt † Jdẽ quedam alba lineamenta quib⁹ co: nullis operiuntur eq̃ car: cere in dinalium cum processionem faciunt. ꝛc. l. n. Alij dicunt q̃ mappa pule sunt mitre epi lib. xj. scopales.

n ¶ Aut̃ oritate. ſ am si maioris authoꝛitate hoc fecisset, hoc esset vtcunq; excusabile: arg. dist. xxij. salomonis.

o ¶ Uiam. C. de indi. vidu. l. ij. in fi. C. vnde vi. memine. hoc nostrum. ℌ. xxj. q. ij. c. ij. ℌ. xxiij. q. iij. est iniusta. j. q. vij. exigunt. ta. contra ℌ. xxxv. q. ix. loci nostri.

Illud. ¶ Tal⁹. Jo. archiepo Rauẽnas supplicanti an pape vt liceret suis clericis vti mappulis, sed papa rationes, ei rescribit dicẽs q̃ cardinales ei fortiꝛ obuiauerunt asse rentes hoc nõli eccie pcessũ, nisi rõane. ſ si esset ab aliquibus vsurpatũ, nõ fieret p hoc pꝛiudiciũ eccie romane. p ¶ Presumptũ. Arg. antiquitatẽ vel longam consue-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tudinem non dare priuilegium: vt distinct. c. contra morem. argu. contra. xxiij. dist. quia. er. ix. q. iij. conquestus. Et est ratio: quia hoc possideri non potest ad de iure communi: argu. extra de prescrip. causam. Nam z sunt alia iura que non prescribuntur: vt subiectio vel procuratio.

Presens bi non prie alie qua.

asserūt emēdādū, qđ nō ꝯcessione ro. pōti. sed sola vsurpatione vel surreptione psumit.

Item Hiero. ad Rusticū epm Narboñ. ¶ Sicut in ministerio, ita in dispēsatiōe sine diacono epūs non viuat.

vgo.

DIaconi sunt. ¶ Hec est ꝺa pars huius distin. in qua laudat diacones quatuor modis: scz a significatione, quia significant. vij. candelabra aurea. A virtute: quia debent esse virtuosi. Ab officio: quia sine eis episcopi cātare non debent. Ab institutione: quia a domino fuerunt instituti. Jo. de San. ¶ Cause. Supra dicū est diacones subesse sacerdotibus: ꝛ ne sacerdotes nimiū inde superbirēt, commendat hieron. in hoc c. diacones. Diuiditur ergo hoc ca. in tres partes. In prima parte commēdat hiero. diacones quadruplici ratione. Ratione significationis: quia signantur per septē candelabra aurea, z septē angelos ecclesiarum. Ratione vite z conuersationis. Ratione ministerij: quia sine his sacerdos ministrare non potest: et maior est qui ministrat, ꝯ cui ministratur. Et ratione institutionis: quia a deo sunt instituti. In secunda parte reprehendit rapacitatē eorū, qui volunt omnia rapere, z omnia sibi vendicāt. In tertia parte ostendit q̄ sicut in hoc mundo raptor punitur a iudice: ita episcopus qui bona clericorum rapit, a dño punietur, nisi vniuersa reddātur. Scōa pars incipit ibi: Nunc autem. Tertia ibi: Certe.

Mar. 4.g.

Vides ꝯ stratio

a ¶ Angeli. id est prelati.

b ¶ Candelabra. que erant in templo domini.

c ¶ Voces. audite a Joanne in Apocalypsi.

d ¶ Docentes. populū quo ad vitam actiuam.

e ¶ Soli deo. qz solus deus nouit eorum conscientias. ei nanqz cor omne patet: et omnis loquitur voluntas: vt xxxij. q. iij. deus. ❡

f ¶ Colloquētes. quo ad cōtemplationē: vel hoc dum sunt in oratione. de conse. dist. j. quando.

g ¶ Patri. hoc potest intelligi historice quādo moyses in vltione idololatrie fratrui cōsulari, precepit leuitis vt nemini parcerent, nec etiam patri. similiter diaconi non deberent eos cognoscere. i. amori dei amorē eorū prepone nere. Vel pōt intelligi mystice de diabolo, z de concupiscētia carnis et eius motib⁹: vt in glos. hic depictis.

❡ Hec historia no. xl. v. di. disciplina. Diabolus pōt ꝺr

h ¶ Et matri. id est carnali concupiscentie.

i ¶ Non noui. id est nolo preponere vestrū amorem amori dei.

k ¶ Et filios. i. illicitos motus.

l ¶ Non agnoscētes. i. nō nutriētes sed ad petram illidentes.

m ¶ Habet. qz sine diacono episcopus missam celebrare nō pōt: nisi necessitate instante. tūc enim etsi nō posset habere diaconū, absqz eo missā celebrare pōt.

Epūs sine diacono nō celebret

❡ In decretis. xxi. dist. apud Frobeniū, nō habet hoc loco, z diaconi,

n ¶ Minister. hic cōmēdat eos a ministerio.

o ¶ Ministratio. id est consecratio eucharistie.

p ¶ Sacramēti, scz psentib⁹ sacerdotib⁹ cotā eis: vt ꝟ. di. ea. diaconi.

q ¶ Maiorem. id est meliorem. vel hoc cum bene administrat.

r ¶ Orant. i. predicāt: vt dist. xxv. vnū. et. xj. q. j. sicut

enim. vnde exponēdo subdit tunc demum. quod autem dicitur in altari anteponi, respicit quod de calice premiserat, calicem non tollere nisi eis traditus fuerit a diaconibus. Vel dic orant, id est ad orandum inuitant cum dicunt, flectamus genua.

s ¶ Tunc demū. scz circa finē misse cū diacon⁹ clamando dicit populo. Humiliate vos ad benedictionem.

t ¶ Predicat. j. xj. questione. j. sicut enim. scilicet legendo euangelium.

v ¶ Sacerdotibus. Quedā hic referūtur que ex toto bene non intelliguntur: quia non in omnib⁹ ecclesijs hec officia habet diaconus.

x ¶ Huic. mēdat hic eos ab institutiōe. j. e. dño. j. ꝟ. dist. xxj. j. Sed intelligas tantū per deū principaliter: qz eius auctoritate hoc in vete. test. fuit institutum. lxxvij. dist. in veteri. ar. extra de sen. excom. mulieres.

Virtutes oēs ab vno trūen

y ¶ Perijt lex de sacerdote. Verba Esaie. i. multi sacerdotes non adumplent legem.

vitio de

z ¶ Et visio. i. gra. pphetizandi, pter auaritiā: qz oēs tum prelati patiūt detrimētū ab vno vitio tē. de pe. di. v. c. j. tiunt.

a ¶ Per potentiam. Inuehitur in episcopos.
b ¶ Absq; ecclesia. scz in tali modo vt aliena vsurpent: aliter videtur contra.j.ea.ca.proxi.xcv.dist.olim.
c ¶ Qui.S.dist.lxxxvj.non sanis.
d ¶ Juste. Id est suis meritis.
e ¶ Utitur.i.non vult partiri onera administrationis cũ fratribꝫ. extra de offic.archidia.cap. vlt.ꝛ de presump. mandata. Uel dic, id est de rebus ecclesiasticis.
f ¶ Alienas. cuz quod suum nõ est, scire debet ad alios pertinere.C.vn de vi.cum quereretur.
g ¶ Occidit. Hoc refertur ad laicos quibꝫ occasionem mortis prestãt. xj. questiõe.iij. precipue. lxxxvj.distin. pasce.
h ¶ Accusant. nãtia ẽ no ea q̃ de nouo euenuo per niunt, insimul cum quẽ fũt alijs debent diuidẽda. cognouimꝰ. Item
‡ Alias nec ea distribuere debet sine consen-
desola-tionum su canonicoꝝ. extra de his que fiũt causse. a prela. sine cõsensu capi. nouit. licet sit prouidator in cũctis. xxv. distinc. perlectis. nisi hoc sibi vendicaret episcopus ex consuetudie. extra de his que fiunt a prela. ea nosc atur. Et est arg.q; semper presumitur q; accusatio episcopoum fiat ex odio: vt nota. ij. questiõe. vij. si quis episcopus. Arg. contra. vj.q. j.si omnia.
Accusatio epõrũ pũnit ex odio fieri.
i ¶ Possidere. Hoc ad laicos refertur. vnde caute dixit in hoc mũdo. ꝛ in clericis secus: vt j.xij.q.j.ca duo sunt.
k ¶ Sibi. Ar. q; distributiõe portionũ inter clericos.
l ¶ Equalem. si. xxv. dis. eps. ij. ꝛ iste est vnus gradus humilitatis. vt. S. dist. xxij. de constantinopolitana.
m ¶ Ita in dispẽsatione. i. distributione prebendarũ.
n ¶ Ultionis. et toto qs̃ non differri: q; totũ tps̃ huius vite ꝛ tps̃ vite eius vite breuissimũ reputat. de peni. distin. v. cõsideret. Nam q; q̃q; pena differat, est expetissimum j. xxij. q. iij.

li quoq; q; potentiã ẽpalis nominis quã sibi ipsi illicite absq; ecclesia vendicauerunt: ‡ totum quod leuitarũ est, in suos vsus redigunt: nec hoc solum qõ sibi asscriptũ est venditãt, sed cũctis auferunt vniuersa. Mẽdicat infelix in plateis clericus: ꝛ seruili operi mancipatus, publicã a quolibet poscit eleemosynam: ‡ quẽ ex eo magis despicit a cunctis, quo miser et desolat⁹ iuste ⁹ putat ad hãc ignominiã deuenisse. Solus epus incubat bonis: solus vtitur ᶜ ministerio: solus vniuersa sibi vendicat: solus partes inuadit alienas ᵈ: solus occidit ᵉ vniuersos. Hinc propter auaritiam sacerdotũ sepe odia cõsurgunt: hinc epi accusantur ᵇ a clericis: hinc principum lites: hinc detractionis ‡ causa: hinc origo fit criminis. Etẽm si vnusquisq; ita in hoc mũdo visibili aliquid possidere ᶠ iubetur, vt sua tãtũ possessione sit cõtẽtus: ac res nõ inuadat alienas: non agrũ pauperi tollat: nõ vineam: nõ subiectorum aliquid: non famulos: non fructũ: quãto magis qui ecclesie dei preest, debet ita seruare in omibus iustitiã vt solum sibi ᵏ vendicet quod sui iuris esse cognoscit: aliena non rapiat: aliena non contingat: equalem ˡ se ceteris faciat: ꝛ sicut sine his i ministerio nõ viuit: ita in dispẽsatione ᵐ non viuat. ¶ Certe (vt ipse nosti) q; visibiliter in hoc mundo tus inuadit alienũ, accusat a paupere: damnat a iudice. ita et in ecclesia dei dum quisq; stipendia sua pdit, clamat ad dñm, et exaudit a rpo: nec differtur vltionis ⁿ sniã, si non reddant vniuersa. Moderatio eñ dei ac pietas solũ nostrũ reditum querit: ac nos cupit longa bonitate sua saluari. Si non conuertimur: si duri colli sumus: si in peccatis vsq; ad mortem illicite perduramus: assidue ᵒ peccantiũ nõ miseretur deus.

Diaconi presbyteris debẽt subesse.

Hoc capo sacerdotũ auaritia reprehenditur: diaconoũ dignitas siue officium cõmendatur. Sed quia (vt supra dictũ est) diaconi insolescentes p etiam presbyteris se preferendos arbitrati sunt: contra eoꝝ superciliũ scribit Hieronymus ad Euagrium epm.

Egimꝰ in Esaiaᵖ: Fatuus fatuaʳ loquitur. Audio quẽdam in tantã erupisse vecordiam, vt diaconos pbris. i. epis anteferret. Nam cum Aplus perspicue doceat eosdez esse presbyteros quos episcopos: quid patitur mensarumˢ ꝛ viduarũ minister, vt supra eos tumidus se efferat ad quoũ preces ¶ Hinc corpus sanguisq; conficit? Queris authoritatez? Audi ᵗ testimonium officij incipit ibi: Quid enim facit. est ibi: Qui prohibetur a minori.

o ¶ Assidue. i. iterato non misereꝫ de facili: nã vulnus iteratũ tardius sanatur: vt j. de pe. dist. iij. manis.
¶ hoc capitulo. ¶ Hec est. vj. pars huiꝰ dist. in qua laudat pbros, et humiliat diacones, Jo. de san.
¶ Cetuo. Supra primo ca. diacon sunt cõmẽdati. sed q̃ nimis ꝫ pbros superiebãt, ideo Hiero. contra eoꝝ superciliũ scribit.
p ¶ Insolescẽtes q̃ sepe et laudis precono inaseitur superbie ifatio: vt vj.q.j. sunt plurimi. fugiebant forte ex eo q̃. S. capitu. proxi. commendati sunt.
Laud̃ fugit facit.
¶ Egimus.
¶ Tarv. Eua grius epus q̃sunt a hieronymo, virum sacerdotes essent diaconibꝰ preferẽdi: Et respõdet q̃ sic: ꝛ probat tripliciter: scilz rõne nominis siue appellationis: quia olim idem dicebat̃ presbyter ꝛ epus: ꝛ hoc probatur septẽ authoritatibus. Ratione officij siue institutiõis: quia ad maius officiũ sunt instituti presbyteri q̃m diaconi: quia sacerdotes orãt et predicant: sed diaconi ministrãt. Et respõdet obiectionẽ quam fecit sibi ipsi de diaconibus ratione ecclesie, et ratione promotionis: quia diaconus promouetur in sacerdotẽ ꝛ nõ econuerso. et hec promotio nõ fit nisi de minoti ad maius. Ratio prohibitiõis
Esai. xxxvj. b.
q ¶ In Esaia. xxxij. ca.
r ¶ Fatua loquitur. Nota argumen. q; qui fatua loquitur, fatuus est: vt. xxxij. qõne. viij. conuenios. et. ff. de condictio. institu. quidam. j. de peniten. distinc. j. ꝯ. potest. et. j. q. j. ita fit.
Fatuꝰ est q̃ fatua loquit.
s ¶ Mensarum. quam iniuriam patitur.
t ¶ Audi. ideo dicit testimonium: quia duo sunt per quẽ

quos probat.

a ¶ Philippis. Nomen ciuitatis in Macedonia.

b ¶ Cum episcopis. cum in vna ciuitate plures episcopi non debeant esse: argu. distin.lxxx. in illis. et capi. episcopi. 7. xiij. q.j. ca.j. 7 ideo hoc ipso noie presbyteri intelliguntur.

c ¶ Episcopos. id est presbyteros: cum in vna ecclesia episcopi plures eē non debent.

Phil. j.a.

d ¶ Contentiose. qr singularū eccle siarū singuli sunt epi: vt.vij.qōne.j. in apibus.

Actu. xx.f.

e ¶ Reliqui. verba apostoli ad Titū ca.j. post sequit ad Timotheum.

f ¶ Luxurie. id est de luxuria accusabiles. ideo nō subditos, quia pro pter peccata filiorū aliis rapitur quis morte. xlvij. dist. ¶ necesse. cum scilicet ipse est negligens.

ad Tit. j. b.

g ¶ Per prophetiam. Id est p electionem.

h ¶ Presbyterij. scp presbyterij mei 7 sic loquitur de se

¶ aliō ꝙ ipsi ordinū tamen ipse tibi dat paulus esset epi scopus cum eū ordinare. dinaret.

i ¶ Cōpresbyter. Ecce petrus se vocat presbyterū, cū petr⁹ fcm. tamen esset episcopus, et summ⁹ ꝑ. distinc.lxxv. ꝙ die dominico. in ver. sacerdotum.

j. Pe. v.b.

k ¶ Nō er necessitate. i. gratia turpis lucri: arg. j. distinc. xcv. esto. Et ita est argu. ꝙ presbyter non debet locare operas suas: argu. xx. q.ij. precipimus.

l ¶ Significātius. Scz ꝙ epūs dicitur presbyter: quasi dicat. vbi pro epō dicitur presbyter, significantius diceretur sic: scz episcopen: quia magis accedit ad significationem vocabuli epūs, ꝙ hoc nomen presbyter.

Joannes et filius tonitrui.

m ¶ Filius. i. Joannes: qr altius intonuit: 7 qr cum Jacobo assumptus in montem seorsum audierunt vocem nubis: hic est filius meus dilectus.

n ¶ Presbyter. Ecce Joannes vocat se presbyterū cū tamen esset episcopus.

o ¶ Electe. Propriū nomen.

p ¶ Caio. mitto salutem.

Prela tiones ministrarum.

q ¶ Postea. Dic respondet tacite obiectioni quare hoc ministratum est: 7 ad hoc respondet. Sed queritur quo modo facta fuit hec prelatio? Si dicatur ꝙ in officio, cōtra de cōsecra. distin. v. manus. quia exercere episcopa-

lia non licuit nisi his qui successerunt in locum apostolorum. lxviij. distinct. quorum vices. xxj. distinc. in nouo. et ad ꝙd ita hec prelatio ab initio facta fuit. Si autem dicatur facta ꝙ in nomine oblat. lxxx. distinct. in illis. quia ibi dicitur fuit. ꝙ quidam prepositi sunt qui tantum episcoporum vocabulo 7 c. Ad hoc dicunt quidam ꝙ in prima primitiua ecclesia commune erat officiū episcoporum et sacerdotū, 7 nomina erant communia. xcv. distinct. olim. et officium erat commune. Sed in secunda primitiua ceperunt distingui et nomina et officia. Hug. dicit ꝙ tantum in nomie fuit Ipse hu. sic facta prelatio. pri dicit, mo enim omnes discebantur sacerdotes: licet quidam ꝙ ab aliis prelati essent quantum ad officium. Et quod dicitur. lxxx. distinct. simplices qui tantum sacerdotes sacē episcoporum vocabulo potiūtur, ex cui mō ponet: id est non ar in chiepiscopoū nec administratio: er ita excludūtur superius ne et in non inferius. Ter plationē tij dicunt ꝙ prela 7 in officio hec facta fuit 7 cjs 7 in quo ad nomen 7 ꝙ sacris: ad administratio ꝭ ꝙ ad nem 7 quo ad que appellabat ministeria que lationē spectant tātum ad nō erat officium episcopa dōria: qr le: et fuit hec prela cōiter 7 tio facta a tempo indifferre petri. et hoc in rēter illuit hec litera ibi: li et illi

Nam et Alexandrie a Marco euangelista vsq; ad Heraclam et Dionysium: quia Marcus fuit contemporanei Petro 7 Clementi: argu. xxiij. q.j. cū beatissimus. 7 pbri. Heracla autem et Dionysius fuerunt contemporanei ipsi Hieronymo: et ita est illud contra sedatum. lxxx. distin. in illis. et illud de consecra. distinct. v. manus. Ante prelationē ergo ista nomina, presbyter, episcopus, erāt prorsus synonyma: et etiam administratio communis l. bene erat: quia communi consilio sacerdotum regebantur ec clesie. xcv. distin. olim. In schismatis ergo remediuz (vt hic dicitur) facta est prelatio, vt vnus preesset et quo ad dri. pre nomen et quo ad administrationē 7 quo ad quedam sacramenta que modo appropriantur episcopis.

r ¶ Imperatorem. Ex sola enim electione principum dico eum verum imperatorem anteq̄s a papa confirmetur. argu. hic, licet non ita appelletur: vt dicti. lxiij. distin. quanto. contrarium est verum: extra de elec. venerabilem. xxiij. distin. in nomine.

Adde Alb. de rosa. in ꝙd. ad reprīm. i pfi. regem.

a ¶ Diaconi. supple ꝛ quomodo diaconi eligunt ꝛc.
b ¶ Eligant. ecce q̄ epi nō est archidiaconū eligere ꝛc. Arg. contra. lxxiij. dis. epoꝝ. Sed varie sunt cōsuetudines. xxj. dist. H. i. eē de elec. ecclesia vulterana.
c ¶ Ordinatione. In ordinatione cetera intelliguntur que non fiunt nisi ab epis. hec continent. s. dist. lxviij. ēiusdē corepis.
d ¶ Nec altera. Resp̄sio est ad tactam questionem: nonne diaconi cardinales romani p̄ponūtur omnibus presbyteris exceptis pbris cardinalibus, quib⁹ videntur parificari. Respon. q̄ consuetudo Romane ecclesie nō est trahēda ad consequentiam. Vel responsio est hic in princ. capitu. ibi: Audio q̄edaꝫ ꝛc. dicebāt em̄ quidaꝫ q̄ sicut rome honorabiles erāt diaconi: ita debebant esse vbiq̄ locorum.
e ¶ Totius. imo fideles sūt vna ecclesia: ꝛ hoc est q̄s sequit, ꝛ galli ꝛc.
f ¶ Maior. est. et ideo magis sequēda est consuetudo generalis: vt. s. distinct. xij. nouit. s. disti. xl. nos qui. et cap. non loca. ¶ Et est hic argu. q̄ statuta concilij preiudicant statuto pape si contradicant: vt dist. ix. qōne. iij. nemo.
g ¶ Eiusdem meritis est. quātum ad sapientes et peritos et discretos. Nam idiote ꝛ vulgares episcopum parue ciuitatis cōtēnūt ab idiotis. Pauptas non facit maiorem. Ad idē. xvj. q. j. sūt nōnulli. in fi.
h ¶ Et paupertatis. Nam paupertas ciuitatis nō miniuit p̄rogatiuam regni: vt. j. xcvj. dist. sicut. nec mulier ꝛc. propter paupertatem dicitur humilis vel abiecta. C. de incest. nup. humilem. Argu. contra in autēt. de defen. ciui. ¶ nos igitur. colla. iij. ¶
i ¶ Diaconi. hoc non solum Rome fit, sed etiam aliarum ecclesiarū consuetudo obseruat: sed forte tpe hieronymi non fiebat: hodie fit. eē de scru. in or. fa. ca. j.
k ¶ Urbis. s. distin. xj. quis nesciat, contra. et ca. nolite, diaconi[a] eligant[b] de se quē industrium nouerint, ꝛ archidiaconū nuncupent. Quid enim facit excepta ordinatiōe[c] episcopus qđ pbyter nō faciat? Nec altera[d] romane vrbis ecclesia, altera totius[e] orbis estimanda est. Et gallie, et britannie, et aphuca, et persis, et oriens, et india, ꝛ oēs barbare nationes vnū christū adorāt, vnam obseruant regulam veritatis. Si authoritas querit, orbis maior est[f] vrbe. Vbicūq̄ fuerit episcopus, siue rome, siue eugubij, siue constantinopoli, siue hegij, siue alexādrie siue thebis, siue guarmatie: eiusdem[g] meriti, eiusdem est et sacerdotij. Potentia diuitiarum, et paupertatis[h] humilitas, vel sublimior vel inferior eōm nō facit. Ceterum oēs apl̄oū successores sunt.

¶ Sed dices. Quomodo rome ad testimonium diaconi[i] presbyter ordinat? Quid mihi profers vnius vrbis[k] consuetudinem[l]? Quid paucitatem[m] de qua ortum est supercilium, in leges ecclesie vendicas? Omne quod rarum est, plus appetit. Pulegium apud indos pipere pretiosius[n] est. Diacones paucitas honorabiles, presbyteros turba contemptibiles facit. Ceterum etiam in ecclesia rome presbyteri sedent, et stant diaconi: licet paulatim increbrescētibus vitijs inter presbyteros absente episcopo diacones sederevi deamus, ꝛ in domesticis cōuiuijs benedictionem cor̄ presbyteris dare. Discant qui hoc faciunt non se recte facere: et audiant apostolos: Nō est dignum vt nos relinquētes verbum dei, ministrem[o] mensis[o]. Sciant diaconi quare constituti sunt. Legant acta apostolor̄, ꝛ recordentur cōditionis sue. Presbyter et epūs, alitō etatis aliud dignitatis[p] est nomē. Unde ꝛ ad Titū et ad Timotheum de ordinatione episcopi et diaconi dicit: de presbyteris oīno reticetur: qr in epō et pbr̄ continetur[q]. Qui puer hitur, de minori[r] ad maius puerbitur. Aut igit̄ er pbr̄o ordinet diaconus, vt pbr̄o[s] maior comprobetur, in quem concrescit ex paruo: aut si ex diacono ordinatur presbyter, noluerit se laicis maiorem, sacerdotibus[t] esse minorem.

Ite Cyprian⁹. ¶ Secundē.

Dominꝰ noster Jesus xps rex et iudex et deꝰ nr̄ vsq̄ ad passionis diē seruauit honorē pontificib⁹ ꝛ sacerdotib⁹: cui illi nec timorem dei, nec agnitionem christi seruassent. Nā cū leprosum mundasset, dixit illi: Uade ꝛ ostende te sacerdotibus: ꝛ offer donum. humilitatē nos christus humilis docuit: sacerdotem adhuc appellās quem sciebat

l ¶ Consuetudinem. q. d. nō quid fiat, sed quid fieri debeat cōsiderandum est: vt eē de elect. ca. venerabilem. xij. qōe. ij. gloria. in fi. ff. de offic. p̄esi. sed licet.
m ¶ Paucitatem. Quia pauci erant tales diaconi: et ideo superbiebāt. quicquid enim raro accidit, miraculū est. vt in autē. de consuetu. ¶ itaq̄. collā. iij.
n ¶ Pretiosius. Sicut et pretia rerum in quibusdaꝫ locis variātur fm plus et min⁹. ff. de eo q̄s cer. loci. ibo.
o ¶ Mensis. Ut duarū ꝛ paruarū: sed fm̄ instem p̄dicationi.
p ¶ Dignitatis. j. viij. q. j. qui episcopatū. cōtra. Sī ibi iuxta etymologiam vis nominis designatur: hic qō ex vsu loquendi ex nomine cōpitur. Uel dicēdum q̄ nō est nomen honoris tm̄, sed etiam oneris. viij. qōe. j. illud inferendum.
q ¶ Continetur. Nam in toto continetur et pars: vt cōtinetur xij. qō. v. penale. ꝛ in toto. ff. de reg. iur. in toto. et est si. ff. quod me. cau. l. j.
r ¶ De minori. hoc bene dicitur ff. de mu. ꝛ hon. vt gradatim.
s ¶ Sacerdoti-

bus. j. de peniten. distin. j. ¶ Ex his itaq̄.

Dominus. ¶ Tasius. Cyprianus probat q̄ diaconi debēt reuereri sacerdotes rationē maiores. Et hoc probat duobus exemplis christi: qui sacerdotib⁹ ꝛ pontificibus indeoꝝ licet malis essent, reuerentiam exhibuit. Et vna ratiō: quia sacerdotes a dño, diaconi vero post ascensionem ab apostolis sunt instituti. Primum exemplum est ibi: Nam cum leprosum. Secūdū est ibi: Item subditus. Tertium est ibi: Meminisse autem.

a ¶ Sacrilegum. Arg. q si dñs papa aliquem suis pri
uilegijs primarē appellat, ex ipsa nominatione ius ei ac
quiritur. xxxij. q. iij. dicat. in fi. xvj. q. vlt. contra sanctoū.
Argu. contra. iij. qō. vj. hec quippe. cē de psumpt. illud
C. de iur. et fa. igno. no icirco. Ex est argu. ex hoc q tam
esse sacrilegū. Item subditus
passioni cum alapā accepisset,
r et diceret: Sic respōdes pon
tifici: nihil ille cōtumelioſe lo
cut⁹ est in persona pontificis,
sed sic magis innocentiā suam
turat⁹ est, dicēs: Si male locu
tus sum, exprobra de malo: si
autē bene, qd me cedis? Que
oia ab eo ideo facta sunt humi
liter atq patiēter, vt nos ᵇ hu
militatis ac patientie habere
mus exēplum. docuit em sacer
dotes veros legitime et plene
honorari, dū circa falsos sacer
dotes ipse talis extitit. Memi
nisse autem diaconi debēt qm
ap̄los. i. epos r pbros dns ele
git ᶜ: diacones autē post ascen
sum dñi in celū ap̄li sibi consti
tuerūt ᵈ epatus sui r ecclie mi
nistros. qō si nos aliqd audere
cōtra deū possum⁹, q epos fa
cit: possunt r cōtra nos audē
re diacones, a quibus ᵉ fiunt.

Hoc autē qō de diaconorum
minoritate dicā, vbiq seruan
dum est, nisi cum locū diacon⁹
habuerit, aut propij patriar
che, aut sui metropolitani.

Unde in. vj. synodo legitur.

¶ Diaconus sacerdotib⁹ non
preferatur, nisi locū metropo
litani sui obtineat.

Recipimus ne diacon⁹
(quāuis etiam in digni
tate hoc est in officio quolibet
eccl̄iastico sit) ante presbyte
rum ᶠ sedeat, nisi cum locū ha
buerit propij patriarche, aut
metropolitani sui p aliquo ca
pitulo. tunc ᵍ enim sicut illi⁹ lo
cum tenens honorabitur. Si
quis vero psumpserit hoc ty
rannice facere, a propio gra
du repulsus, vltimus ʰ oim fiat
in ordine suo. †

¶ Distinctio.xcviij.

Ubdiacono ⁱ
etiam sum
mus patriar
cha vices suas committe
re valet.

Si Sym
machus papa alt.

¶ Etiam subdiaconib⁹ vices
suas aplica cōmittit ecclesia.

Valde necessarium pro
speximus esse vt sicut
predecessorum nostrorum fuit
iudicium, ita vni eidemq per
sone omnia ᵏ committamus: et
vbi nos presentes ˡ esse non
possumus, nostra per eum cui
precipimus ᵐ, repsentetur ⁿ
etiā legat⁹ pape pōt esse. Exponit tres. §. r in. §. singulis
mutat materia. In primo dt qō dicti. In secō q si qs im
pedit legatū dñi pape, excōmunicād⁹ est. In tertio q ar
chidiaconus vltra suū statū exigere non debet. Jo.

Valde. ¶ Casus. Symmachus intra Sicilā pro
uinciam commisit vices suas Petro subdiacono.
Unde precepit Symmachus vt de eo non dubitent quē
ipse preuidit preferendum, sed eum recipiant.

k ¶ Omnia. §. dist. lxxxix. singula. cōtra. Sz dic omnia
quo ad cognitionem causarum: non quo ad dignitates
vel officia ecclesiastica: vt ibi.

l ¶ Presentes. Argu. q presentia non exhibetur per
alium. Arg. contra. lxv. dist. ca. ij.

m ¶ Precipimus. Ar. q papa etiā laico causam spūalē
cōmittere possit. xxxij. dist. §. verū. in ca. ad hoc.

n ¶ Repsentet. Nā idem ipse videt cognoscere qui
dedit iudicē: vt est de offic. dele. sane. C. vbi r apud quem
restitutio peti debet. l. ij. C. de iudi. l. vlti.

a ¶ Sacerdotes gaudet pri
uilegijs clericali. vj.
qō. j. sacerdotib⁹.

b ¶ Ut nos. Sed
debent esse fortes
id est debent pre
stare exēplū facti
bom ex animo: id
est ex dilectione: et
non velint dñari.

c ¶ Elegit. Not.
q quanto a maiori
to est maior, digni
tatis: vt. j. q. j. filiū.
et de maio. et obe.
per tuas.

d ¶ Cōstituerūt.
hoc in nouo testa
mento. nā in vete
ri vtriq a domino
sunt electi. §. e. ca.
diaconi. contra. Sz
illud in vete. test.
hoc in nouo. vel p
dñm fit qō ab apo
stolis statuitur: vt
xxvij. qō. j. sic em.
tamen authoritate
eius. de conse. dist.
iij. quando.

e ¶ A quib⁹ fiūt.
Argu. q nemo de
bet se opponere il
li a quo recipit be
neficium: vt. xxxij.
q. v. de forma. r ex
de postu. cap. vlti.
ff. de inoff. testa. si
pars. in fin. §. hoc
autem. viij. qōe. ij.
illud. †

† xvj. dist. in fi. Con. in. l. scopi: vt sequen. capi.

f Ante pbr̄m sedeat. in cōcilio. xvij. di. epos. in fi.

g ¶ Tunc. Arg. aliquem tandiu habere priuilegium,
quādiu tenet ei⁹ locum. † xvj. qōe. j. generaliter. C. de te
sta. mi. l. vlti. et hec dicto tunc, extremitatem id est finē
iurisdictionis complectitur: arg. ff. de condi. r de. l. iij. §.
item arg. q quis consequitur
qō non habet ex sua. ff. que res pig. obli. pot. l. aristo. Et
dicit lex q si nō potest phibere me euntem per fundum,
nec aliquē noie meo. ff. de verb. obli. si stipulatus. tamen
ea tm hz iste q iurisdictionis sunt, non q ordinis. arg. ad
primū ex de off. de
lega. sane. ij.

h ¶ Ultim⁹. No.
q q deliquit in ali
quo ordine, in hoc
punit⁹ q postponi
tur alijs sui ordi
nis: vt. l. dist. acce
dēs. r. xix. q. iij. mā
dam⁹. xxv. q. ij. sic
decet. xxiij. dist. §.
j. r j. q. vij. c. j.

Ubdiacono.
hec dis. diui
dit i tres partes: i
grū p̄ma dt q etiā
summ⁹ pōtifex pōt
subdiacono cōmit
tere vices suas. et
hoc p̄bat per cap.
seq. Scā ibi: Le
gatū. Tertia ibi:
Archidiacon⁹. Jo.
de fan.

¶ Casus. Dictū est
§. q diacono potest
patriarcha vel epūs
vices suas cōmitte
re. nunc autē dicit
Hz. i hac. xciij. di
stin. q etiā subdia
cono potest sum
mus patriarcha cō
mittere vices suas
et est iste pum⁹ ar
ti. hui⁹ dis. que tres
habet articulos.

i ¶ Subdiacono. hic intitulatur
xciij. di. in q magi
ster idē dicit de sub
diacono qō dictuz
erat in supiori ca.
de diacono, q scilz
mutat materia. In primo dt qō dicti. In secō q si qs im
pedit legatū dñi pape, excōmunicād⁹ est. In tertio q ar
chidiaconus vltra suū statū exigere non debet. Jo.

k ¶ Omnia. §. dist. lxxxix. singula. cōtra. Sz dic omnia
quo ad cognitionem causarum: non quo ad dignitates
vel officia ecclesiastica: vt ibi.

l ¶ Presentes. Argu. q presentia non exhibetur per
alium. Arg. contra. lxv. dist. ca. ij.

m ¶ Precipimus. Ar. q papa etiā laico causam spūalē
cōmittere possit. xxxij. dist. §. verū. in ca. ad hoc.

n ¶ Repsentet. Nā idem ipse videt cognoscere qui
dedit iudicē: vt est de offic. dele. sane. C. vbi r apud quem
restitutio peti debet. l. ij. C. de iudi. l. vlti.

† Scilz diacō nor fm Joā. de tur. cre ma. ar. c. acce dens. l. di. r ca. pbr. lxxxij. distin.

Presen tia non exhibet p aliū. Papa laico causam spūalē cōmittē potest.

Delegat⁹ nō h3 plus iurisdictionis q̄s delegans.

a ¶ Authoritas. Nota q̄ delegatus non habet plus iuris q̄s delegās, sine par sit alias delegatus: argu. ff. de dam. infec. qui bona. §. viti. siue sit maior. ff. de offic. eius cui man. est iurisd. et si pretor. quandoq; tamen habet minus quis si ex delegatione cognoscat q̄s si ex iure suo. extra de offici. delega. super questionū. §. si vero. argu. C. de, pcu, marius.

b ¶ Dubitare. argu. q̄ si papa ex certa sciētia dat iudicem, q̄ ille nō potest recusari. ff. de offi. pref. pret. l. vnica. sic. j. xvij. qō. iij. §. qui autez. extra de rerum permu. cum olim. z extra de appell. noui. Sed cōtra extra de appel. cum speciali. et cap. postremo. Joan. Solu. iudex poterit sēper recusari iusta causa intercuniente, etiam si esset legat⁹ pape: vt ex de officio lega. licet. cum legitime exceptiones cuilibet reseruētur: vt extra de officio deleg. ex parte. B.

Delegat⁹ ēt pape pōt recusari.

Ad hoc ex de offi. dele. cū olim. nōta. vbi de hoc. archidiac.

Cōtex. in §. item lege iulia de vi. cum glo. per quā habes concor. instit. de pub. iudi. Sicilia est de pprocinio petri.

¶ Legatum. ¶ Hec est secunda pars huius distinctionis: in qua dicitur q̄ nullus debet impedire legatos romane ecclesie: et si fecerit, excōmunicet vt in ca. seq. Jo. de fan.

¶ Casus. Hic est secundus articulus, vbi dicitur q̄ qui impedit legatum apostolice sedis, excommunicari debet.

c ¶ Patrocinium. Ergo sicilia est de patrocinio beati petri: vt arg. x. q. iij. relatum. xj. q. j. peruenit.

Peccās in multos grauiꝰ peccat.

Derisoria expositio.

Si quis. ¶ Cas⁹. Quicūq; legatū impedit: nō vnius sed multorū p̄fectum turbat: et ideo a multis est arguēd⁹: z a liminib⁹ ecclesie arcēd⁹ donec resipiscat.

d ¶ Legatione. Immo qui legatus hostū impedit, tradendus est hostibus: vt. ff. de offi. lega. l. viti.

e ¶ Sed multoꝝ. Arg. q̄ qui peccat in multos, grauiꝰ peccat. ex de resti. sicut. xxj. q. v. q̄ compulsus. sicut q̄ circa eandē personam multis modis peccat, grauiꝰ peccat. xxij. q. v. relegentes. Sed nūq̄d q̄ eū capit, pōt ab eo absoluī: sic, ex de sentē. excō. ad eminētiā. Et not. q̄ legat⁹ huiusmodi nō potest ēpm deponere, nec mutare de loco ad locum: nec in eiꝰ manib⁹ potest ēps resignare: nisi ad hoc habeat speciale mandatum. ex de offi. lega. cap. qō translationem. argu. ff. de offi. eiꝰ cui man. est iur. l. j. Ba. legebat hoc. c. trufando: si quis impedit legatū, nō auert nō p̄fectū vnius tantū, sed cardinalis: sed multoꝝ, id est authoritas a. quāobrē Petro subdiacono sedis nostre intra puinciā siciliam vices nostras (auxiliante deo) commisimus. nec enim de eius actibus dubitare b possumus cui deo auxiliante totū nostre ecclie nosci mur patrocinū c commisisse.

Legatum vero apl̄ice sedis quicūq; impedierit, vsq; ad satisfactionem excōmunicetur.

Unde Alexander papa.

¶ Excotcet qui legatū sedis aplice impedire tentauerit.

Si q̄s autē legationē d impedit: non vniꝰ sed multoꝝ, e p̄fectum auertit. z sicut multis nocet f, ita a multis arguend⁹ est, z bonorū societate priuand⁹. Et q̄ dei causam impedit g, z statū cōturbat ecclie: ideo ab eius liminibus h arceatur. Ab omnibus itaq; talis est cauendus, z non in communionem fidelium vsq; ad satisfactionem recipiendus.

Archidiaconus quoq; q̄uis ex officio suo clericorum vitam diligēti examinatione debeat inq̄rere: z q̄ corrigēda inuenit epō nunciare: tamen dñationē familie sue z parentū: z sicut multis nocet ille, ita cardinalis: ita a multis est redarguēdus: z ita vsq; in finē.

f ¶ Nocet. ergo q̄cunq; aliq̄d nocumēti sentit, admittitur ad agendū vel accusandū: vt. xj. q. j. nō licēat.

g ¶ Impedit. nec legatus delegatum impedire debet. extra de offic. lega. studuisti.

h ¶ Liminibus. Patrid. Arg. in quo q̄s deliquit, in eo debere iu q̄ puniri. xj. q. j. qui cat. et humanis. xvij, q. iij. frater et coepiscopus.

¶ Archidiacon⁹. ¶ Hec est. iij pars distinctionis: in q̄ dicitur q̄ archidiaconi non debent facere collectas i subditos: z hoc probatur per ca. seq. Jo. de an.

¶ Casus. Hic est tertius articulus, vbi dicit q̄ archidiaconi non debēt grauare clericos auferendo eis pecuniā, et dominationem in eos exercēdo: licet que corrigēda viderint, debeāt episcopo nunciare.

Archidiaconi dñationem exercebant in pl̄s presbyteros z parochianos suos, et ex eō quod eis cēsum exigebāt. qō etiam episcopis facere nō licet, iuxta apostoli sententiā. ideo p̄hibet ne archidiaconi decetero istā cupiditatē exerceant: sed teneant ppriā mensurā, z faciant qō episcopi eis preceperint.

Archidiaconi malecapte pūt.

i ¶ Rectitudinis. Sed nunquid de consuetudine prescripta possunt archidiaconi mulctare? videtur q̄ non. extra de pe. licet. Sed dic q̄ bene possunt, ex quo iudicare possunt de consuetudine prescripta: arg. ff. de iudi. l. j. §. viti. extra de offic. dele. ex literis. Illud ergo exaudi cum pecuniaria pena nō timeā. aliꝰ si illa magis timetur, imponenda est. xxij. qōe. v. prodest. dum tamen pena pio eodem peccato non infligatur nisi ter in anno. C. de mo. mul. eos.

k ¶ Apostoli. i. petri: licet alibi dicatur q̄ nomine apostoli Paulus designatur. xvj. qōe. j. predicator. z qōe. iij. quia cognouimus.

Archidiacon⁹ diacon⁹ an habeat iurisdictionē. de hoc notabiliter. xcv. distinctione. perlectis.

l ¶ Et alo. i. ex dilectione, vt non velit dñari.

m ¶ Iniungitur. Videtur ergo q̄ archidiaconus nō habeat nisi demandātam iurisdictionem. De hoc notabiliter.

Quod aūt. ¶ Hec di. diuidit in tres ptes: in quaꝝ prima querit vtrum sacerdotes possint chrismare in legatū

ue cõfirmare pueros in frõte:et dicas q̃ nõ:tñ vult pro bare q̃ ca. Greg. q̃ possunt. ℟. xciij. dist. a subdiacono. ℣. Sed̃ ibi: Sed queritur. Tertia ibi. Chrisma. Jo. de fan.

¶ Casus. Dictum est supra q̃ sacerdotes epis debent obedire. Nunc in hac. xcv. distin. dicit Gratia. q̃ hoc non debz ita itelligi q̃n possint missam coram epõ celebrare sed quia debẽt eis sicut filij obedire.

¶ Quod aut. Hic intitulat. xcv. dist. in qua ponit Gratianus quandã cõtrarietatem: ꝛ eaz soluit. † postea ponit duas questiones, et eas soluit authoritate Innocẽtij. Repetit postea de dignitate pbr̃or. ostẽdens mita licere pbr̃is i epor̃ presentia.

a ¶ Chrismate. ℣. de cõse. distin. v. manus. cõtra. et. c. nouissime. ℣tra. ℟. dist. xx. clerog. contra. hoc ad tps. p sedando scandalo fuit cõcessum: nũc ℣o antiquatũ: vel in pumina ecclesia pbr̃i chrisma bant: nũc vero minime. ex de cõsue. quanto. Joan.

Qeruent ãz. ¶ Cas. Quidam pbr̃i pueros in fronte chrismabant. qõ cum Gregorii. prohibuisset, quidã ex hoc scandalizati fuerunt: ꝛ ideo ꝓpter scandalũ remouendũ concessit pbr̃is vt in absentia epor̃ chrismarent.

b ¶ Cõcedim⁹. Hoc expeditũ est q̃ presbyter chrismã do sua authoritate hoc facit, nihil agit: nec pueri aliqd recipiunt. extra de consue. quanto. Sed nunquid papa ei demandare hoc potest? Quidam dicũt q̃ sic, ꝛ ex quo omnia sacramenta que recipit presbyter, ex delegatione pape conferre potest: argum. hic. vnde diaconus potest cõferre diaconatum, ꝛ confirmare in fronte: sed non potest papa ei demandare vt cõferat ordinem quẽ non habet, vel etiam vt cõficiat corpus christi: q̃ solis pbr̃is dictum est: hoc facite in meã cõmemorationẽ. arg. j. q. j. dictum. hoc dicit ℣. Alij dicunt q̃ non potest papa delegare presbytero vt chrismet in fronte. vnde isti nihil conferebant. Si obijciatur: quare hoc permisit Grego. illis, cum in hoc videatur eis dare licentiam peccandi? Dicunt quidam q̃ hoc inuitus permisit ob nimium scandalum: nec dabat eis occasionem mali: q̃ inuitus hoc concedebat. xxxv. q. iij. quod scripsi. et. xxxij. qõe. ij. si quod verius. Alij dicunt q̃ hoc capitulum loquitur ſm antiqua tẽpora. sed hoc nihil est: quia litera huius capi. contradicit ibi, ſm veterem vsum. et quia scõm hoc Gregorius nihil hic concederet. Sed nunquid papa posset eis concedere vt chrisma conficerent? Dicit hug. q̃ non. Item queritur, nunquid episcopus demandare potest ea que sunt ordinis episcopalis? Sic: † sed ea non potest demandare misi episcopo: argumẽ extra de consue. eccle. aqua. Ea ℣o que iurisdictionis sunt potest etiã demandare pbr̃o tero, sicut et reconciliare. xxvj. q. vj. presbyter. ꝛ ca. aurelius. Sed etiaz inter ea que iurisdictionis sunt, quedam non possunt demandari nisi eis qui admiculo ordinis illa exercere possunt: vt deponere, verberare clericum. Alia sunt que etiã laicis demandari possunt: sicut iudicare in causa ciuili. Itez dico q̃ epõs nihil habet hodie quod sit meri ipery quod demãdari nõ possit: de quo lex loquitur. ff. de offic. eius cui man. est iurisd. l. j. q. oia alij epõ demandare potest: nisi vsus pallij. extra de vsu pallij. ad hoc.

¶ Supra. ¶ Cas. Modo vult pbare Zrinz: et inducit ca. ℣. lxviij. dist. ca. ſpuis. et ca. seqns: cuius casus ptz.

Qresbyteros ¶ Sz istud.

¶ Casus. Soluit Gratianus dicens q̃ illud quod Greg. concessit supra in ca. j. huius distinc. factum fuit propter scandalum vitandum. ꝛ qõ dicitur. ℣. in ca. ſpuis. ꝛ capi. presbyteros. est generaliter obseruandum. Ponitur et alia solutio: scilz vbi cõsuetudo est, absente epõ et in necessitate possunt presbyteri hec facere: et ex concessione Gregorij. Capi. vero ſpuis. ꝛ ca. presbyteros. intelliguntur cum episcopi sunt presentes. sed de iure oleo sanctificato possunt vngere infimos presbyteri: et hoc probatur authoritate Jacobi. Sed queritur an episcopis licet eodem modo vngere infirmos: et an illa vnctio sit impenitentibus concedenda? que questiones in proximo capitulo soluuntur.

c ¶ Sed istud. hoc allegãdo dicit: als cõsuetudo non iuuaret in hoc: vt extra de consue. quanto.

d ¶ Sanctificato. Quo deficiente, admiscetur aliud extra de cõse. eccle. vel alta. ca. quod in dubijs. Et est duplex causa quare infirmi inungunt: scilz q̃ venialia delentur: ꝛ prestat augmentũ virtutibus: arg. de cõse. di. ſtin. v. ca. j. et. ij. et ex de sacra vnc. ca. j. et q̃ infirmus citius liberat ab infirmitate corporali. arg. hic. Sed quid si quis non habet oleum, et inungit chrismate, tenet vn-

† Ego de mãdat tã ea q̃ sunt ordinis, ñ ea q̃ sunt iurisdictionis. † Sub. licet ab aplis fuerit institutum vt a solis epis cõ ficeret. de cõse. disti. v. man⁹. i multis ei statu tũ aplorũ licita est dispẽsatio ſm ℣.

Jacobi. ij.

Ungũt infirmi ꝓpter duas cãs.

Unctio extrema an possit fieri sine oleo

Ungere an possit quis ex oleo nō cōsecrato.

cris? Videtur q sic: q prope eadem vsia est: q chrisma non est nisi oleum balsamo admixtum. et de sacra vnct. ca. j. sicut tenet emptio cum acetum venditur pro vino: q est prope eadem vsia: vt. ff. de fidei. empt. l. in vendicionibus. sed forte secus, quia nō est forte prope eadem vsia. Item nunqd confert hoc sacramētū si quis inungit oleo non consecrato? videt q sic: quia et baptismus confertur in aqua non consecrata. de cōse. distinc. iiij. ca. si quis. Alij dicunt contra: nec est simile: quia vis baptismi tota est in fide: hec autem vis est in re ipa: scz i oleo. Sed ista ratio calumniam habet. extra de bapt. ca. pe.

Unctio extrema pōt iterari.

Sed nunquid pōt hoc sacramentum iterari? Dicūt quidam q non. j. qō. j. quod quidā. de cō se. distin. iiij. ostenditur. Si obijciat de mrimonio, non valet: quia vitate inspecta matrimonium nō iteratur. xxxj. q. j. hac rōne. prius em vnū delet̄ ꝑs secundū contrahat. Alij dicūt q pōt iterari: quia cuz quis scēo infirmatur, desinit i eo esse illud sacramentum quod prius accepit.

Sed queritur. ¶ hec est secunda pars distinc. in qua queritur si epūs potest inungere infirmos: est dicendum q sic. j. capi. proti. Joan. de fan.

Illud. ¶ Calixt. Quidam epūs cum legeret in epla Jacobi, inuenit eum dixisse tantū de presbyteris vt vngant infirmos: quare quesitū est ab Innocen. an epūs oleo sanctificato infirmos vngere possit. Et rñdet q sic. et ideo tiñ de pbris Jacobus fecit mentionem: quia epi aliis negociis impediti non possunt infirmos visitare. Secundo quesiuit an hec vnctio sit impenitentibus concedenda? Et respondet q non: quia cui negātur cetera sacramenta, non debet istud concedi.

Maiori iz qō iz minori.

a ¶ Ut de epō. Argu. quod licet minori ex officio, multo fortius maiori licere. Arg. xxxj. q. ij. historia. xxxv. qōe vj. si duo. Arg. contra. lxxxviij. distin. epūs gubernationem. arg. si per contrarium. viij. q. j. si ergo.

b ¶ Dictum a Jacobo, vbi dicit, Infirmatur quis &c. ꝑs iuis in hoc nolle pbri possunt intelligi epi. Argu. contra dist. i. placuit. versi. vt manum non imponam.

c ¶ Chrismate. i. oleo: vel vt dicūt quidam, episcopus chrismate, presbyter oleo inungit. ꝟ.

d ¶ Nō penitentibus. Ita cōmuniter, vere ei quē epūs dignum duxerit ad visitandum. et ita in originali habetur nō penitētibus. qō intelligit de solēniter penitētibus.

e ¶ Non potest. Sic. i. dist. ca. vlti.

Sed queritur an episcopis liceat eodem oleo vngere infirmos: vel si impenitentibus huiusmodi vnctio sit cōcedenda. De his vero ita scribit Innocentius papa.

¶ Oleo sanctificato nō pōt̄ presbyter epūs infirmos tangere.

Illud supfluū videm⁹ esse adiectū vt de epō [a] ambigatur qō pbris licere nō dubiū est. nam idcirco de presbyteris dictū [b] est, quia epi pre occupationib⁹ aliis impediti, ad oēs languidos ire non possunt. Cetez si epūs aut potest, aut dignū ducit aliquē a se visitandū et bñdicere, z tangere chrismate [c], sine cūctatione potest, cuius est ipm chrisma conficere. nam non penitentibus [d] istud fundi non potest [e]: q genus est sacramenti. nam quibus reliqua sacramēta negantur [f], quomodo hoc vnum genus putatur posse concedi?

His igitur frater charissime omnibus q̄ tua dilectio voluit a nobis exponi, prout potuimus respondere curauimus.

¶ huisma vero a suis epis ad baptismi sanctificationē presbyteri petant.

Unde in concilio carthaginensi quarto. ¶ Eodem.

Presbyteri q̄ [g] p dioceses ecclesias regūt: nō a quibuslibet episcopis [h], sed a suis: nec per minoz̄ clericum, ꝫ omni anno [i] aut per seipsos aut per [k] illum qui sacrarium tenet, z ante pasche solennitatem chrisma petant.

Item Hieronymus sup epistolam ad Titum.

¶ Presbyter tūc est qui episcopus: ac sola consuetudine presunt episcopis presbyteris.

Olim idem erat presbyter qui epūs: z anteq̄ diaboli instinctu studia vel schismata in religione fierent, et diceretur in populis: Ego sum pauli [l]: ego sum apollo: q olim idem erat presbyter qđ episcopus: et ecclie regebantur communi eorum consilio. postea vero cum schisma ortum esset, z vnus diceret, ego sum pauli: ego sum cephe: ego sum apollo: quasi sum melior te, qt sum baptizatus a meliori: ideo statuū fuit q vnus de presbyteris preesset ceteris. sicut ergo cōsuetudine ꝑsbyteri epis subijciuntur, ita epi sciant se magis consuetudine ꝑsbyteroz̄ constitutione aliqua preferri: nec sine presbyterorum consensu disponant ecclesias.

f ¶ Negant. Argu. q excōmunicatus vel anathematizatus non possit contrahere matrimoniū: q̄ non est verus: vt ex de eo qui du. in matrimo. quam polluit per adulte. significasti. in fi. pug.

f ¶ Negantur. Argu. omnia eiusdem generis eodem iure censeri. argu. S. disti. iiij. benq. argu. S. disti. v. ad eius. de cōse. dist. ij. comperim. Argu. contra. l. distin. studeat. argu. dist. lxxxj. si quis sacerdotum.

Chrisma. ¶ hec est tertia pars huius distinc. in qua dicitur q presbyteri debēt chrisma a suo episcopo recipere: et episcopi debēt honorare ꝑsbyteros: qa et ipsi presbyteri sunt: et insimul debent dei ecclesiā gubernare. Q̄ autez vnus episcopus est maior, hoc fuit de consuetudine. Et hoc ꝑbat per octo capitula. Jo. de fan.

Calix. Nunc vero dicit q presbyteri debent petere chrisma a suis episcopis quolibet anno, non per clericū minorem, sed aut per se aut per sacristam: vt. j. seqn.

g ¶ Presbyteri qui. j. de cōse. dist. iiij. presbyteri.

h ¶ Episcopis. Peccant ergo abbates qui volunt potius hoc accipere ab aliis, ꝙ a suis: nisi forte priuilegium sint vt possint petere a quibuscūq; velint.

i ¶ Omni anno. hoc exponitur de consecra. distin. iiij. omni tempore.

k ¶ per illum qui sacrarium tenet. Id est per diaconem. xxiij. distinct. non oportet. iij. Et nota q ex quo res datur certo nuncio, eius est iam periculo cuius est nuncius, si nuncio rem dari voluit: secus si misit nuncium vt eum admoneret q ei res mitteretur. et hec colliguntur. ff. cōmo. eum qui rem. §. si rem. z legibus duabus sequentibus. et est arg. ff. de solu. si quis. z. l. si soluturus. extra de pig. significante.

Olim. ¶ Calixt. Ostendit Hieronymus in hoc cap. q olim idem erat presbyter qđ episcopus: et ecclie regebantur communi eorum consilio. postea vero cum schisma ortum esset, z vnus diceret, ego sum pauli: ego sum cephe: ego sum apollo: quasi sum melior te, qt sum baptizatus a meliori: ideo statuū fuit q vnus de presbyteris preesset ceteris. sicut ergo cōsuetudine ꝑsbyteri epis subijciuntur, ita epi sciant se magis consuetudine ꝑsbyteroz̄ constitutione aliqua preferri: nec sine presbyterorum consensu disponant ecclesias.

l ¶ pauli. id est baptizatus baptismo pauli.

a ¶ Tollerentur. Et dicit lor q̄ commodius est singulas res singulis nominibus siue appellationibus distinguj. insti. qui. no. testa. infr̄ §. sed. q̄ distinctio nominuꝫ differentiam rerum declarat: vt. xxj. distinc. cleros. sic. C. de codi. non codicillos.

b ¶ Consuetudine. Nihilominꝰ ex institutione: vt. §, distinct. xcij. legimus, et ita eraudi q̄s sequit, magis cōsuetudine cōmuni: arguꝫ. ff. de his q̄ ſuꝫ pla. nouit.

Cce ego ꝛc.

c ¶ Cal. Rusticus Narbonēſ. epūs non permittebat pbros predicare, nec pplm benedicere. reprehendit ergo hiero. ipsum dicens q̄ pbri predicare possunt et benedicere. Et hoc, probat quattuor rationibꝰ. Prima est, q̄ pbyteri debēt honorari duplici honore. i. officio ⁊ beneficio. Secunda est, q̄ cōcessum est eis conficere corpꝰ christi, cui nihil potest anteponi. Tertia est, q̄ eis cōcedi debēt que sunt minora. Tertia est, q̄ ex hoc maxima calamitas crescit i gregibus domini: soletq; si facerdotes remouentur ꝓuisi. Quarta ē, q̄ ab initio pbyteri fuerūt mādati iudices, et etiam appellari sunt epi. Quod ꝓbat quatuor authoritatibus. Prima est ex capitulo. Scda ibi. Eterū abnuentibꝰ. Tertia ibi: Quis igitur hic rogo. Quarta ibi: pbyteri negocioꝝ.

Cce ego dico presentibus epīs suis atq; astantibꝰ in altario, pbyteros posse sacramēta cōficere: sed quia c scriptū est: Presbyteri duplicis honoꝛe honoꝛētur, maxime qui laboꝛāt in verbo dei: predicare eos decet. vtile eñ est benedicere c: congruum est confirmare f: conuenit reddere cōmunionem: necesse est visitare infirmos, oꝛare ꝓo inualidis, atq; oīa g dei sacramenta cōplere. nemo hinc episcoporū inuidia diabolice tentationis ego aut̄ Lephe: cōmuni presbyteroꝝ cōsilio ecclesie gubernabantur. Postq̄ autem vnusquisq; eos quos baptizauerat, suos esse putabat, non Christi: in toto orbe decretum est vt vnꝰ pbris superponeret oībus, et schismatū semina tollerentur a. et paulopost.

Sicut ergo pbri sciūt se ex ecclesie consuetudine b ei qui sibi prepositꝰ fuerit, esse subiectos: ita episcopi nouerint se magis consuetudine q̄ dispensationis dñice veritate presbyteris esse maꝛores, et in cōmuni debere ecclesiam regere.

Idem ad Rusticum Narbonensem episcopum.

¶ Coram episcopis presbyteris docere licet.

Cce ego dico presentibus epīs suis atq; astantibꝰ in altario, pbyteros posse sacramēta cōficere: sed quia c scriptū est: Presbyteri duplicis honoꝛe honoꝛētur, maxime qui laboꝛāt in verbo dei: predicare eos decet. vtile eñ est benedicere c: congruum est confirmare f: conuenit reddere cōmunionem: necesse est visitare infirmos, oꝛare ꝓo inualidis, atq; oīa g dei sacramenta cōplere. nemo hinc episcoporū inuidia diabolice tentationis inflatus irascatur si plebē interdū presbyteri exhoꝛtētur, si in ecclesijs predicent, si plebi (vt dictum est) benedicant.

Eterū abnuentibꝰ mihi ista sic dicam: Qui non vult presbyteros facere que iubentur a deo, dicat: q̄d maius est Christo: aut quid poterit corpoꝛi ⁊ sanguini eius anteponi? Si presbyter Christū ꝓficrare cū in altari dei sacramenta benedicit, benedicere populū h nō debet, qui Christū ꝓficrare non metuit? Circa laicos ac mulieres iubentibus vobis o inuidissimi sacerdotes, pbyter dei benedictionis perdit officia, amittit lingue opus, non habet confidentiā prediccandi: et truncatus est omni parte virtutū, solum presbyteri habet nomē h: plenitudinem ac perfectionez que consecrationi eius competit, non retentat.

¶ Quis igit̄ hic rogo sacerdotes honoꝛ vester est, vt dānum i gibbi inferatis: qñ quū pastoꝛ per potētiam auferꝛ deo digna diligētia, cōtagium quoddam et calamitas crescit in gregibus: ac dñici patrimonij m damna cōquirtis, dū soli vultis in ecclesijs potentari.

¶ Presbyteri ꝛo ab initio iudices negocioꝝ n esse mādati

b Duplici. A clericis. s. et laicis. vel quo ad obedientiam eoꝝ: nam in spiritualib⁹, ⁊ subministratione in tēporalib⁹. Vt in ca. duplici. i. officio predicandi et sumendi tympanū. i. tempalleg. poꝛalia: iuxta illud: Sumite psalmum ⁊c.

c ¶ Benedicere. cum epūs abest. Sed hec sol. nō valet: q̄ hic loquitur cum presens est epūs. Vel intelligas istud finy. quando bficiet pmatūs sine solennitate.

f al⁹ contra. xxj. dist. denlq;. item contra. xxvj. q. vj. ministrare. Sed et illud similiter intelligitur de solenni benedictione. Vel dic q̄ quando cāt missam presente epō, debet innuere epō vt ipse benedicat: ⁊ si vult epūs benedicere, nō benedicet presbyter. arg. de cōse. dist. j. cū ad celebrā das. aliter pbr̄ suo iure poterit benedicere. nā eo ipso q̄ ei dat potestatem benedicēdi supponit ei tanq̄ minoꝛ, et pōt ab eo benedici: arg. ff. de iurisdi. om. iu. l. est receptū. ⁊. ff. ad re bella. ille a quo. §. tempestiuū. ij. vel dic q̄ eoipso q̄ per mittit ei missam celebrare, per consequēs oīa que sine missa esse non possunt: vt ē de offic. deleg. preterea.

e ¶ Confirmare. in fide. xj. q. iij. q̄s predecessoꝛ. vel inungere oleo infirmoꝝ, vel chrisma te in vertice.

g ¶ Oia que ad eos pertinēt. Arg. vocabulū generaliter, platū nō omnia particularia cōprehendere: arg. contra. xxvij. distic. de syracusane.

h ¶ Benedicere. i. absoluere vel priuatim reconciliare non solenniter: vt xxvj. q. vj. ca. j.

i ¶ Non debet. Arg. cui licet plus licet et minus: vt xxvj. q. ij. ca. j. Sed maiꝰ tripl'r dicit efficacia, vt baptismus: vt. xxxij. dist. §. verū. sez q̄ moꝛtalia tollit ⁊ venialia, ꝓpter rē subiectā ⁊ sanctitatē, vt corpꝰ Christi: vt hic. authoritate ministrātiū: vt q̄ ad episcopos solos pertinēt: vt. j. de ꝛse. dist. v. manꝰ. ⁊ quarto modo ꝓpter significationē: vt matrimoniū q̄s significat Christi ⁊ ecclesie coniunctionē. ex de biga. debitū. quinto ꝓpter multitudinē cōuersoꝝ. j. q. j. interrogo.

k ¶ Nomen. arg. C. de eur. fur. cum alijs. in fi.

l ¶ Damnum gibbi inferatis. Ad est removeatis presbyteros a consecratione et predicatione, sicut illum qui gibbum habet: vt. §. dist. xlv. hunc etenim. vel damnum gibbi: q̄ nō predicantibꝰ presbyteris incruatur populus in delictis, ⁊ quasi gibbosus efficitur.

m ¶ Patrimonij. i. rerum ecclesie. §. xxj. di. in nouo.

n ¶ Negociorum. Id est causarum: vt. xj. q. j. relatum. ⁊ ij. q. v. si quis.

¶ Adde ꝓ hoc tradita huius glo. an ⁊ q̄s ꝓbū generale restringat: gl. in l. j. in §. vnus q̄s q̄. C. de sac. sanc. ec. Bar. i. l. j. §. hoc autē. ff. de no. ope. nū.

a ¶ Sacerdotū.i.epōrum.ergo ⁊ omnes interierunt cōcilio metropolitani: vt.xviij.dis.c.penul.⁊ vlti.

b ¶ Error. Hic collige q ea que per errorē statuta sunt ex diuturna vtentiū approbatione vim faciunt. Joan. qō falsus est: eū cōsuetudo debeat esse rationabilis ⁊ prescripta = ⁊ vt extra de cōsue.c.vlt. nec ista litera contradicit S. vt ratione multitudinis excusentur a pena, non a culpa: vt.S.di.iij. dentes. qō enim factum est, infectum esse non potest. in auten. de equa. do. .S.j.col.iij.ff. de capti.l.in bello.S. facta.

Adde que sit cōsuetudo rōnabilis et prescripta: in l. de q̄buſ. ff. delegi.

c ¶ Uel ad p̄sens .i.nunc do.

d ¶ Quod rome. scz vbi minores exercent sua officia presentibus maioribus.

Sto subiect⁹ ¶ Caius.

Quēdā consuetudo pessima erat in quibusdam ecclesijs. s. q̄ p̄bi p̄sentibus epis non audebāt p̄dicare vel loqui. Sed Hiero. ostendit q̄ subditi debēt obedire prelato: ⁊ prelat⁹ non debet subtrahere subditis debita. et hoc p̄bat quinq̄ rationib⁹. Prima est ibi: Scitū est illud. Secūda ibi: Q̄ autē aaron. Tertia ibi Un⁹ dñs. Quarta ibi: Recordemur. Quinta ibi: Sz si aliquid vt inquit.

Ep̄i subditos debēt fratres appellare.

e ¶ Quasi clericos. hoc est contra supercilium episcoporum q̄m subditos appellāt filios: cuz debeāt eos appellare frēs: vt. viij. q̄ stio. j. quid autē vt socios: vt. x. qōe. iij. cauendū. caueant tamen clerici ne cum scribunt episcopo, vocent eum fratrem, prout dicit dominus imperator q̄ iudices superioribus honorem debent facere in salutatione. C. de offi. diuer. iudi. l. ij. argu. C. de offic. p̄tefe. vr. l. j. vbi hoc idem dicitur.

f ¶ Deferatur. Sed pone q ep̄s aliter se habeat contra istum q̄m debeat: numquid ille suo iure potest ei obedientiam negare? Videtur q̄ sic: argu. xl.v. distinct. cum sunt. p̄bri sacerdotum [a] interesse debent concilijs: quoniā et ipsi presbyteri (vt legimus) epi nominātur: sm q̄d dictum est ad ep̄m. Noli negligere gratiam que data est tibi per impositionez manuū presbyterij. et alibi ad maiores natu. Qui vos posuit episcopos regere ecclesiā suā. Sz oderūt hoc superbi sacerdotes in presbyterij nole, q̄ nolūt hoc esse quod Chust⁹ q̄ discipulor̄ pedes lauit: q̄ baptizat⁹ a Joāne est, licet baptizādū a dño se esse ille p̄clamaret. Mō ꝓpterea scribo vobis, vt si preteriti tēporis error⁹ iam nō potest reuocari: vel ad presens [c] in ecclesijs faciāt q̄d Rome [e] fit: q̄d in Aphrica, q̄d i ouēte, q̄d in Hispania, q̄d in Gallia, q̄d in Butānia, q̄d in oīb⁹ locis vbi humilitas perseuerat, q̄d etiā in celis fit, q̄ maius est vbi sedes angelorum legitur dispōsita.

Idem ad nepotianum.

¶ Episcopi ⁊ clerici inuicē sibi honorē exhibeant.

Sto subiectus pontificis tuo, ⁊ q̄si parētē anime ama. Sed episcopi sacerdotes sciāt se esse, nō dños. honorent clericos q̄si clericos [c]: vt ipsis episcopis a clericis, q̄si ep̄is honor deferatur [f]. ¶ Scitū est [g] illud oratoris Domitij: Cur ego (inq̄t) te habeā vt principē cū tu me [i] non habeas vt senatorē? ¶ Mō autē Aaron ⁊ filios eius; hoc esse ep̄m ⁊ p̄bros nouerim⁹. ¶ Unus dñs, un⁹ baptism⁹, vnū templū, vnum sit ministerium. ¶ Recordemur semper q̄d apls Petrus precipit sacerdotibus. Pascite eū qui i vobis est gregē oīs, p̄uidētes nō coacte sz sponte nec ꝑ dñi p̄ceptū: neq; turpis lucri cā, sz voluntarie, neq; vt dominātes in clero, sed forma facti gregis ex aīo: vt cum apparuerit princeps pastoū percipiat; immarcescibilē glie coronā. ¶ Pessime ꝑsuetudinis est in q̄busdā ecclesijs tacere p̄bros, ⁊ p̄sentib⁹ epis non loqui, quasi eis inuideāt [k], aut eos dedignent audire. ¶ Sed si aliq̄d (vt inquit apls Paul⁹) fuerit reuelatū [l] sedenti [m], prior taceat [n]. Eloua patris est filij sapiens. Gaudeat episcop⁹ in iudicio suo cum tales elegerit sacerdotes.

Item ex concilio Laodicēsi.

¶ P̄bri epos non p̄cedāt, sed comitent vel subsequant.

On oportet⁹ p̄bros anteingressum epi ingredi ⁊ sedere⁹ in tribunalib⁹ [q], sed cum episcopo ingredi: nisi forte aut egroteat episcop⁹; aut in peregrinationis [r] comodo eū esse constiterit.

Item ex cōcilio Carthagi.iiij.

¶ Episcopus non dominum sed collegam se presbyterorū cognoscat.

Epiſcop⁹ in quolibet loco sedēs stare presbyterum non patiatur [s].

q ¶ In tribunalib⁹. C. de here. ⁊ manichē. cuncti.

q ¶ In tribunalib⁹. i. i sede iudiciaria vt iudicēt sine eo.

r ¶ In peregrinationis. De licētia superioris. ſ. de. dist. v. non oportet. ⁊ de p̄sen. u. ipsi⁹ ecclesie. et de vot. et v. redē. ca. magne. ⁊ etiā dñi pape.

s Epiſcopus. ¶ Non patiat. ita q̄ non liceat ei sedere, nisi presbyter assumeret sibi officium standi. C. de postulan. quisquis. ſ. vlti.

Frig. f Bibl. frigal. g Bal. h Ut principē. nō. q. i. Factū respiat. nā l. vi de iure tolerādus sum. est prelat⁹ vsq; ad lō. sententiā. viij. q. iij. C. de nonne. trūca. i De. Arg. q. 81. ai. frustra petit debē. ci. p̄ciū qui quod debet nō impendit: vt de p. xxviij. q. j. si infidelis. xxxj. q. vj. non mechaberis. et ca. si ducturi. ſ. dis. ix. neq; in fi. x. q. j. placuit. xvij. q. vlti. de fōma. xviij. qō. ij. abbatibus. Ar. cōtra. xj. qō. iij. inter ꝑba. xcvij. dis. dñs. xxviij. qō. v. quod deo. l. pact. k ¶ Inuideāt. ar. ca. gu. cōtra epos qui ep̄i malunt habere illos literatos ꝙ̄ illiteratos circa se. l ¶ Reuelarum. ſ. dist. viij. frustra. C. de offic. rec. p̄to. l. potiores. m ¶ Sedēti. in loco inferiori. n ¶ Taceat. Deliberādo in sermone; cum nō debeat interrumpere verbum eius. o On oportet. Tempore solennīū officiorū, vel cum redeūt a processione ad chorum. p ¶ Et sedere. cōtigas ingredi ⁊ sedere: alias falsum esset.

Z. laici ⁊ vo⁹ ecclesie ⁊ bi pol sunt ⁊ ministeri

a Episcopus. ¶ Collegā.ita tamē q̄ nō obtēnat.ff. de offi.pre.observandum.Jo.

b Presbyter. ¶ Non signet.in vertice:quia in fronte non potest etiam authoritate episcopi: vt de consecra.distinc.iij.presbyteri.

Illud autem. ¶ In hac dis. probatur q̄ constitutiones laicorum non preiudiciāt ecclesijs: quia nihil iuris laicis de rebꝰ ecclesiasticis concessum est,nisi sola defensio.z hoc,patet per.xij.autho. Jo.de fan.

¶ Caluꝰ. Supra in distinc.lxxij. posuit Gratia.constitutionē honorij latā super electione Romani pōtificis:sed ne aliqs crederet q̄ laicis esset attributa potestas disponendi aliq̄d de rebꝰ ecclesie,et faciendi constitutionē sup ipsis: ideo Gratia.nunc dicit q̄ illa constitutio nullis fuit momēti,cū a laico facta fuerit, quia non habet potestatē aliq̄d disponendi de rebus ecclesie.quare constitutio Basilij nihil valebat: vt J.ea.ca. j.bene tamen dicit q̄ cōstitutio honorij facta fuit authoritate pape: ideo valuit.

c ¶ Illud autē. dic depingit.xcvj. distin.magister posuit cōstitutionem honorij augusti latam super electione Romani pontificis.lxxix. distinct. Laici § fi uo. Sed ne viderentur laici habere potestatem constituendi vel disponendi de rebus ecclesie,ideo reducit ad memoriam,vt ostendat q̄ laicus non habet potestatem suo iure constituendi aliquid de rebus ecclesie.bene tamen possunt laici rogati constituere concilijs interesse,et de rebus ecclesiasticis constituere: non tamen vt valeāt eorum constitutio,quia ipsi constituerunt:sed quia ratum habet ecclesia: vt dicit Gratianus.j.dist.proxi.§.j.tē.

Bene quidem. ¶ Caluꝰ. Symmachus papa egrotans cū de salute corporis desperaret,timēs schisma posse contingere post mortē suam inuenit basilio vt interesset electioni successoris post mortem suam,propter schisma removendū.tempore,precedente quidam episcopi tractabant de electione successoris symmacho adhuc viuente.quo audito Basilius congregauit concilium,et fecit constitutionem ne liceret electionem pape fieri sine eius presentia:nec liceret pape alienare res ecclesie: et si alienate essent,revocari debere:et quedam alia que in capitulo recitantur,constituit. Symmachus autem postea reconualescens post mortem Basilij congregata synodo omnia post recitationem eorum retractauit. Et no.q̄ quādoq̄ loquitur Symmachus: vt in principio:quandoq̄ notarius, qui continuat verba diuersorum per totum hoc capi. quandoq̄ synodus, quandoq̄ basilius, quandoq̄ aliquis de synodo. et ego cum .h. ad maiorem intelligentiā aliquantulū latiꝰ posui casum ꝯ Bene. Duo cap.sequentia per te videbis.

Ite ex eodē. ¶ De eodē. Episcopus in ecclesia in cōcessu plbyterorꝫ sublimior sedeat:intra domum vero collegā presbyterorum se esse cognoscat.

Itē ex cōcilio Martini pape. ¶ Sine precepto epi presbyter non signet infantes.

Presbyter presente epo nō signetꝫ infantes,nisi ab epo fuerit illi preceptū.

Itē ex cōci. Genuensi ca.iiij. ¶ De eodem. Palea.

Presbyteri rurꝫ in ecclia ciuitatꝫ,epo presente vel presbyteris ipsiꝰ vibis offerre nō possunt:nec panē sacrificatum dare,calicēq̄ porrigere.si vero absentes hi fuerint,et addandam oratiōnē vocētur:soli dare debent.

¶ Distinctio.xcvj.

Illud autē Honorij Augusti qō de electōe summi pōtific,supra statuisse legit, nullꝰ esse momēti probatur:cum nō solum de ordinibus, sed nec etiam de rebꝰ ecclesiasticis laicis legatur aliquando attribuisse constitutionem ne liceret electionem pape fieri sine eius presentia:nec liceret pape alienare res ecclesie: et si alienate essent,revocari debere:et quedam alia que in capitulo recitantur,constituit. Symmachus autem postea reconualescens post mortem Basilij congregata synodo omnia post recitationem eorum retractauit. Et no.q̄ quādoq̄ loquitur Symmachus: vt in principio:quandoq̄ notarius, qui continuat verba diuersorum per totum hoc capi. quandoq̄ synodus, quandoq̄ basilius, quandoq̄ aliquis de synodo. et ego cum .h. ad maiorem intelligentiā aliquantulū latiꝰ posui casum ꝯ Bene. Duo cap.sequentia per te videbis.

¶ De reb⁹ ecclīasticis disponendis,laicis nulla facultas attribuitur.

Bene quidem fraternitas vestra ecclīasticis legibus assueta,sub diuini timoris iudicij que erant statuēda definiuit:z ad iustitie cumulū pervenit,cū sufficiēter oia amplectitur, nec adiectione indiget plenitudo,maxime de clericis quos amor disciplinę ecclesiastice fecit respuere:quorum excessus narrare difficile est: vnū tamen qō occurrit,venerando ordini vestro intimare non differo. Inter alia scripturā quādam illustris memorie basilium quasi pro ecclesiastice amore substātie cōscripsisse refero,in qua nullꝰ Romane ecclesie interfuit vel subscripsit antistes q̄ quē potuisset firmitatē legitimā sortiri. He ergo inde disputem, vnde potest vere Romani pontificis.lxxix. distinct. Laici § fi uo. Sed ne viderentur laici habere potestatem constituendi vel disponendi de rebus ecclesie,ideo reducit ad memoriam,vt ostendat q̄ laicus non habet potestatem suo iure constituendi aliquid de rebus ecclesie.bene tamen possunt laici rogati constituere concilijs interesse,et de rebus ecclesiasticis constituere: non tamen vt valeāt eorum constitutio,quia ipsi constituerunt:sed quia ratum habet ecclesia: vt dicit Gratianus.j.dist.proxi.§.j.tē.

Bene quidem. ¶ Caluꝰ. Symmachus papa egrotans cū de salute corporis desperaret,timēs schisma posse contingere post mortē suam inuenit basilio vt interesset electioni successoris post mortem suam,propter schisma removendū.tempore,precedente quidam episcopi tractabant de electione successoris symmacho adhuc viuente.quo audito Basilius congregauit concilium,et

a Basilius a Symmacho rogatus iterfuit electiōi pape.

d ¶ Bene. Symmachus papa laborabat in extremis, et timuit ne in electione sui successoris propter strepitꝰ hereticorꝫ schisma interueniret.rogauit patriciū Basilium qui gerebat vices odoacris regis,q̄ ipse interesset in electione sui successoris. Basilius statim symmacho viuente fecit quandam constitutionem,sez q̄ sine eius consultatione nō fieret electio summi pontificis, preterea q̄ non liceret alicui predictū ipsius ecclesie alienare.que cōstitutio retractata hic:tum quia ibi quedā cōstituta sunt que a laico non possunt constitui:tum q̄ res est mali exempli.lxiij. dist.§.verum.

e ¶ Plenitudo.J.vj.q.j.§i omnia.

f ¶ Maxime.bene definuit supple.

g ¶ Memorie.ergo iam decesserat Basilius tempore huius synodi.

h ¶ Vel subscripsit. Argu.in contractibus rerum ecclesiasticarum non sufficere consensum clericorum,nec in alienationibus,nisi specialiter subscribant: argu. sibꝰ rectꝰ.ff. de fal.

i ¶ Inde disputē. Nō est disputandū de eo de quo statim constare potest.si ergo vtor petat sibi virū restitui:z J.diuꝰ paratus est incōtinēti phare consanguinitatē,nō est audienda.ff.vt in possessionē lega.si is a quo. Arg.contra.ff. de resti.spo.ca.literas.

j De hoc no. c.distic. optatū. ibi videas. Itē adde in ḡ bus casibus sibꝰ rectꝰ sub septio: not.B.i §.senatus.ff.

a ¶ Synodꝰ, verba notarij.

b ¶ In mausoleo. Verba sūt scriptoris. Mausoleū, pie ē sepulchrū principis. Et dicitur a mausoleo rege cui vxor Artheniſia pudicitie inſignis cōſtruxit ſepulchrū mire pulchritudinis. Unde ⁊ alia ſepulchra ſic ſunt appellata.

Mausoleum qd ſit.

c ¶ Electiōe. Nō tamen vt aliqd inde conſtituerēs et ita exceſſiſti finem mandati Baſilij.

d ¶ Ac ne confuſionis. Proſecutio legis: ⁊ cōtinuātur verba ſic. non celebretur de electione pape cc. ac ne.

e ¶ Nihil debuiſſet. Hoc dicit, ꝓpter quoſdaz q̄ viuente ꝓtore Symmacho tentauerunt aliuz eligere: vt di. lxxix. ſi dꝫ papa. ⁊ ca. nullus. Joan.

f ¶ Preferētes. i. primo ſtatuētes.

g ¶ Ruſticuz. dd ſit ruſticū prediū, ⁊ quid ſit vbanuz prediū habemꝰ. ff. de ſeruit. ruſti. prediō. ⁊. ff. de ſer. vr. p̄diō. per totum.

Prediū eſt duplex.

h ¶ Titulis. Sine donationis ſiue emptionis.

i ¶ Maximꝰ. ſic et iuriſperiti dicūt quid ſentiant. ff. de his que in teſta. delen. l. proxime.

k ¶ Laico. Nō licuit laico iure ſuo ſed ex delegatione pape bene: argu. xxxii. di. §. verum. ⁊. q. iij. ca. vlti. Sed vtrū eps laico poſſit hoc cōmittere, tam dicemus. ſ. ca. q. non. M. tamē dicit contra: quia mucro eſt epiſcopi, immo nec pōt hoc poteſt.

Laicus pōt excōicare ex pape delegatione.

Laicus vtrū rē eccleſie poſſit preſcribere.

l ¶ Munitū. Nā ſi qs emit rē eccleſie ſtrum iudicare concilū: requiratur et referatur in medū, vt ex lectione cognoſcatis cuiuſmodi poſſit habere ſubſtantiā.

¶ Sancta ſynodꝰ a reſpōdit. Deferaī in medū, vt cuiuſmodi ſit, poſſit agnoſci. Hoc cum diceret, Hormiſda diaconus recitauit. Cum in mauſoleo b qō eſt apud beatū Paulū apoſtolū, reſideret ſublimis ⁊ eminentiſſimꝰ vir prefectꝰ ꝓtorio, atq; patriciꝰ, agens etiā vices precellētiſſimi regis Odoacris baſilius, dixit. qōz ſtudij veſtri ⁊ religionis intereſt vt in epiſcopaꝰ electione c concordia principaliter ſeruet eccleſie: ne tamē per electionis occaſionem ſtatꝰ ciuitatis reuocetur in dubium: admonitione beatiſſimi viri pape noſtri Symmachi ſimplicij, quā ante oculos ſemper habere deberemꝰ, hoc nobis ſub obteſtatione meminiſtis fuiſſe mādatum: vt ꝓpter illū ſtrepitū ⁊ venerabilis eccleſie detrimentū, ſi eū de hac luce tranſire contigerit: non ſine noſtra cōſultatione cuiuſlibet celebretur electio. Hec cum legerentur, Creſconius tudertine eccleſie epꝰ ſurgens de conuētu dixit. Hoc perpēdat ſancta ſynodus, vtrū p̄termiſſis religioſis perſonis, quibus maxime cura eſt de tanto pontifice: laici electionē eius in ſuam poſſint redigere poteſtatē qō cōtra canones eſſe manifeſtiſſimū eſt. I tē Hormiſda diaconus legit diriſſe. Ac ne confuſionis d atq; diſpendij aliqd venerabilis eccleſia ſuſtineret, miramur p̄termiſſis nobis quicq̄ de rebus eccleſie fuiſſe tentatum: cum ſacerdote noſtro ſuperſtite nihil debuiſſet e aſſumi. quare ſi amplitudini veſtre et ſanctitati placet, incolumia omnia que ad futuri antiſtitis electionem reſpiciunt, religioſa veneratione ſeruemus: hanc legē ſpecialiter p̄ferentes f, quam nobis heredibuſq; noſtris chriſtiane mētis deuotione ſancimꝰ, ne vnq̄ prediū ſiue ruſticumg, ſiue vbanum, vel ornamenta aut miniſteria eccleſiarū q̄ nunc ſunt, vel que ex q̄buſlibet titulis h ad eccleſiarum iura peruenerint, ab eo qui nūc antiſtes ſub electione cōmuni fuerit ordinādus, ⁊ illis qui futuris ſeculis ſequuntur, quocūq; titulo atq; cōmēto alienari liceat: ⁊ q̄cunq; hoc facere voluerit, ineffica atq; in irritū reuocet: ſitq; facienti et conſentienti, danti accipientiq; anathema. Maximꝰ epiſcopus dixit. Modo ſancta ſynodus dignetur edicere ſi licuerit laico humani anathema in ordinem eccleſiaſticum dictare: aut ſi potuit laicꝰ ſacerdoti anathema dicere: ⁊ contra canones quod ei non competebat cōſtituere, dicite q̄d vobis videtur: de me licuit laico legem dare? Sancta ſynodus dixit. Non licuit. et adiecit. Lege ſequentia.

Causa ſūt eccleſia ſtica q̄ papam laico cōmitti pōt.

Laicus an ciui eccleſie poſſe in eccleſia aliquid cōſtituere.

Homiſda diacꝰ legit. Et is q̄ prediū, ſiue ruſticum, ſiue vbanū iuris eccleſiaſtici fuerit cōſecutꝰ, nouerit ſe nulla lege vel preſcriptione munitū l: ſed ſiue is qui alienauerit, ſiue qui cum ſequens voluntate contraria prediū huiuſmodi alienatum retinere voluerit: id cum fructibus reſtituat quos illic conſecutus fuerit. Hec cum legeret: Stephanus venuſine eccleſie epiſcopus ſurgens ex conſenſu dixit: Perlegatur m. Hormiſda diaconus legit. Qua pena placuit accipientis etiam heredes n afficere: in qua re cuilibet clericoum nulla contradicendi libera ſit facultas. Iniquum eſt enim, et ſacrilegij inſtar, vt que pro ſalute et requie animarum ſuarū vnuſquiſq; venerabili eccleſie pauperum cauſa contulerit, aut certe reliquerit o: ab his quos maxime ſeruare conuenerat, in alterum tranſferantur. Plane quecunq; in gemmis vel auro atq; argento, necnon et veſtibus, minus apta vſibus vel ornatui videbuntur eccleſie, que ſeruari ac diu manere non poſſunt, ſub iuſta eſtima-

Et hoc hꝰ dis. 82. cvj. Qd. l. ca. nonꝰ. Archi.

l ¶ Reliquerit. In morte. relinquēdi nanq; verbum. ⁊c. ff. de tabulis exhibendis. l. j. §. vltimo. ⁊

m ¶ perlegatur. ff. de legi. ⁊ ſenatuſ con. l. incipit.

n ¶ heredes. turpia enim lucra ab heredibꝰ ſunt exigenda. extra de vſufr. tua. ff. de caſum. in heredem. Sz ⁊ alienatꝰ poſſet cōuenire: vt not. xij. queſtio. ij. nonnemo.

o ¶ Reliquerit. In morte. relinquēdi nanq; verbum. ⁊c. ff. de tabulis exhibendis. l. j. §. vltimo. ⁊

a ¶ Vendantur. Arg. C. de admin. tut. ter.
b ¶ Proficiat. hic terminatur lex ipsa.
c ¶ Mediolanenses. Arg. mediolanen. prerogatiuam sedis habere ante Rauennatē cum ante eum respondere: sicut in alia synodo ante eum scripsisse legitur. ē. distin. xvij. §. hinc. et §. illud igit. §. sic aliter hoc soluit distin. xvij. §. illud.
d ¶ Preter roma num. Id est pape authoritatē, et consensum eius. Sed contra. xvj. q. vlti. in nona actiõe. Sz ibi nõ prohibetur q episcopus laico non possit cõmittere officiū ad tēp⁹: sed ne iurisdictionē largiatur ei in perpetuum. Et est argumentū, papā qualibet causā ecclesiastica cōmittere posse laico: arg. xxij. distic. mulier. et. xxij. dist. valde. vbi q ij. qui eps. cōtra. l. xxix. distinc. sit duo. ſ. de. nec. cōtra. Intelligēdum est nostra authoritate. Sed nunqd authoritate episcopi potēt laicus aliquid constituere ecclesia? videtur q predicare potest. mutatus a clericis. xxij. distin. mulier. argu. extra de foro competen. nullus iudicum. Dicunt q non posset er delegatione episcopi causas spirituales tractare, nec excommunicare. vnde nihil faciunt qui per pueros excommunicant et per seruientes. Causam autem cuilem laicis episcopus committere potest: ita intellige predic. decret. in nona. Et quod dicit de predicatione, specialē est. Quid ergo dices d tēplarijs? nonne ipsi possunt excōmunicare fratrem suum? Dici potest q sic: quia

Causa quidē ecclesiastica p papam laico cō mitti pōt.

Laicus an ecclesia in ecclesia? videtur aliquid q predicare potest? cōstitue re.

tione vendantur [a]: et erogatio religioni proficiat[b]. ¶ Cumq lecta esset, Laurentius episcopus mediolanēsis[c] ecclesie dixit. Iſta scriptura nullum romane ciuitatis potuit obligare pōtificē: q non licuit laicis statuēdi in ecclesia preter romanum[d] pontificem habere aliquam potestatē: quos obsequendi manet necessitas, non authoritas imperandi[e]: maxime cū neq papa romanꝰ subscripserit, nec alicuius secundum canones metropolitani legatur[f] assensus. Petrꝰ episcopus rauennatis ecclesie dixit. Scripturā q in nostra congregatione vulgata est, nullas vires habere manifestum est: q nec canonibus[g] conuenit, et a laicali persona accepta videtur: maxime qa in ea nullus apostoli. sed. presul interfuisse, vel propria subscriptione eā firmasse monstrat. ¶ Cui alius eps syracusane ecclesie dixit. Scripturā que in sacerdotali concilio recitata est, euidentissimis documētis cōstat esse inualidā. Primū q cōtra patrum regulas a laicis cuius religiosis[h] quibus nulla de ecclesiasticis facultatib⁹ aliquid disponendi legitur vnq attributa facultas facta videtur. Deinde q nulli? presulis apostolice sedis subscriptione firmata docet. Nō si cuiuslibet prouincie sacerdotes intra suos terminos concilio habito quicquid sine metropolitani sui authoritate tractauerint, irritum esse debere[i] sancti patres sanxerūt: cuius magis qō in apostolica sede nunc extante presule: qui merito[k] beati petri apostoli per vniuersum orbem primatū[l] obtinens sacerdotij, statutis synodalib⁹ consueuit tribuere[m] firmitatem: a laicis licet cōsentientibus aliquantis episcopis, qui tamen pontifici a quo consecrati probātur, preiudiciū inferre non potuerūt) presumptum fuisse cognoscitur, viribus carere[n] non dubium est: nec posse inter ecclesiastica vllo modo statuta censeri. ¶ Sancta synodus dixit, Licet scōm prosecutionem venerabiliuꝫ fratrum nostrorum Laurentij, Petri, Eulalij, Vresconij, Maximi, vel Stephani[o], nec apud nos incertum habetur hāc ipsam scripturā nullius esse momenti: verūtamen etiam si aliqua possit ratione[p] subsistere, modis omnibus in synodali conuentu puida beatitudinis vestre sentētia eneruari cōuenit, ꝛi irritū deduci: ne in exēplū remaneret presumēdi quibuslibet laicis cuius religiosis vel potētibus in quacunq ciuitate quolibet modo aliquid decernere de ecclesiasticis facultatibus, quarū solis sacerdotibus disponendi indiscusse a deo cura commissa docetur.

Unde in septima actiõe[q] calcedonensis cōcilij martianus imperator dixit inter cetera.

¶ Imperatores ad fidē confirmandā, non potentiā ostendendam, sy modo interesse debēt.

Nos ad fidē cōfirmandam, non ad potētiam ostendendā, exemplo religiosissimi principis cōstantini synodo interesse[r] volum⁹: vt veritate inuenta[s] nō vltra multitudo prauis doctrinis attracta discordet.

Item ex eadē. ¶ De eodem.

† Credo q non possunt, nisi sint presbyteri. ex de senten. ex canonica.
e ¶ Imperandi. ſ. xvj. q. vlti. non placuit.
f ¶ Legatur. Verum est q non legitur assensus metropolitanorum secundū canones. id est legitimus: bene sz i quo tamen legitur consensus episcoporꝫ. signifi. argu. ſ. e. ca. j. Illa autem determinatio que precedit, secundū canones solui contra.

§ ¶ Nec canonibus. cōuictum accipe hec duo diuisa.
h ¶ Religiosis. ſ. xvj. questione vlt. laicis.
i ¶ Debere. ſ. ix. q. iij. ca. ij.
k ¶ Qui merito. ſ. xl. dist. non vos.
l ¶ Primatum. ſ. ix. quest. iij. nemo. et. c. antiquis.
m ¶ Tribuere. ē. dist. xvij. c. j. z. ij.
n ¶ Carere. ē. distinctio. xxj. in tantum.
o ¶ Vel stephani. Iste tamē stephanus non dixit nisi perlegat. et sic perale verbum intelligitur aliquis consentire: vt nota. ē. lxiij. di. cū adrian⁹.
p ¶ Ratione. arrōne authoritatis aliqua repelli licet sint bona: arg. xvj. dist. c. j. j. questio. j. principatus. ff. de re milita. l. iij. §. in bello. Arguim. contra. j. questio. j. dominus declarauit. Arg. contra. j. q. j. nonne sodomite.
q ¶ Actione. Dicitur prima actio: quia fiebat pro prima die in synodo. xvj. questio. vij. in nona.
r Nos. ¶ Interesse. similiter solebat interesse electioni pape, propter hereticorum scandali: argu. distinc. lxiij. qa tanti vsancta. Dispu- trū pos ſ ¶ Inuenta. Et sit de ista videtur q pos- de casit d fide catholica tholica.

† Addeter. casz glos. in c. j. i v.

disputari. Argu. contra. C. de sum. trini. nemo. xxiij. qō. iij. cuz quibus. Rñ. dubitādo nō licet disputare de ea: qt dubius in fide, hereticus est. eē de here. dubiꝰ. als disputaī. j. e. satis. xxiij. q. vj. vides. C. de epis. ꝛ cleri. quomā.

a Quedam. j. e. satis ꝛ terminā da. h.

b Sanciri. q. d. volumus eam per nostrā legem siue cōstitutionem determinari et confirmari. hug.

Binā. ¶ Cauus ¶ hec ḡ tuot cap. de Ignatio loquuntur inuste deposito authoritate Michaelis imperatoris. Reprehēdit ergo hic Nicolaus imperatores qui concilijs eppoꝝ interesse volebāt: quod nō est faciendum nisi vbi de fide tractatur: que ꝓmuniter pertinet ad oēs tā clericos ꝙ laicos.

c Ubinam. hec quatuor capi. ‡ loquuntur de materia Ignatij: de quo dicitur. ğ. xxj. dist. ‡ Scilz istud et tria sequētia, subintelligi qō scriptum non inuenitur: arg. x. qōe. j. hanc cōsuetudinē. de conse. distin. iij. cum itaq. et ca. sequen. ff. de verbo. oblig. quicquid.

‡ et fm hoc cessat Zrius xxv. q. j. ad sedē. Ar.

d Interfuisse. nisi rogatos, ‡ lxij. dist. adrianus.

e Ad clericos. Dic ꝙ hoc nomen clericos stricte accipitur: vnde per finem et ad oēs tē cōprehendit deo devotos et tales personas. Uel dic prout sonat.

Qō oēs tāgit dz tractari et approbari: ‡ argu. dist. lxxj. c. j. C. de au. prestan. veterem. de hoc eē de his que ſt. a prela. ca. ſi.

f Pertinet. Arg. quod oēs tangit, ab oibus debere approbari.

‡ Cōc. ecclesiasticis nō intromittāt, nec de clericis iudicent. eē ō his q ſi. a p la. ſi. cō. sē. ca. c. dic ꝓncipis. i. ꝓncipalis psone. vel. i. epi. xxxv. di. ecclesie. vlti. ibi videas. pum ꝛ laicoꝝ nō debeat suppon ‡ nisi per recōuentionē.

Dniq. ¶ Cauus Statuit hic Nicolaus vt imperatores qui tm̄ rebus humanis psident, se de rebus ecclesiasticis nō intromittāt, nec de clericis iudicent.

g Deniq. Arg. ꝙ eps in causis ecclesiasticis laicum non possit preficere. Arg. cōtra. ğ. ea. bene quidem.

h Judicare. j. xvij. q. iij. definuit. contra. in ſi. sed ibi ſ. ca. c. dic ꝓncipis. i. ꝓncipalis psone. vel. i. epi. xxxv. di. ecclesie. i Presumant. Arg. ꝙ clericus definitionibus puncꝛ laicoꝝ nō debeat suppon ‡ nisi per recōuentionē.

Cōc. ter. i. l. j C. ō fū. tri. et in factum est.

Um ad verum. ¶ Cauus. Michael imperator authoritate prestitit et precepit vt Ignatius constantinopolitanus patriarcha ab episcopis deponeret quod factum est. Sed dicit Nicolaus papa ꝙ hoc facere non potuit nec debuit: nam in veteri testamento eadem potestas. C sona rex erat ꝛ sacerdos: et temporalia simul cum spiritualib⁹ administrabat. Sed postq̄ christ⁹ venit in mundum, precepit vt rex tantum terrenis presideret: pontifex vero celestia dispensaret: ne propter superbiam dominatis vtriusq; alteruter superbiret: sed sibi inuicem (si necesse fuerit) auxilium prebeant.

Quedā capitula sūt que ad honorē vestre reuerētie vobis seruanda⁹ᵃ, decorū esse iudicantes a vobis hec regulariter potiꝰ firmari per synodū q̄ nr̄a lege sanciriᵇ.

Item Nicolaus papa.

Synodali conuentui imperatores interesse nō conuenit nisi vbi de fide agitur.

Binamᵏ legistis ipератores antecessores vestros synodalibus cōuētibus interfuisseᵈ: nisi forte in quibusdam vbi de fide tractatum est: que vniuersalis est: q̄ omnium cōmunis: que nō solum ad clericosᵉ, verūetiaz ad laicos et ad omnes omnino pertinetᵏ christianos. Idem.

De presulibus diuinarū rerum: qui humanis rebus presunt, iudicare non possunt.

Eniq̄ᵍ hi quibus tātū humanis rebus nō diuinis preesse pmissuz est: quō de his per quos diuina minisꝰtrātur iudicare ʰ presumāt, penitus ignoramus. Idem.

Nec imperator iura pontificis, nec pontifex iura regia vsurpet.

Umⁱ ad verūʲ vētū est vltra sibi nec ipator iura pōtificatᵍ arripuit: nec pontifex nomē impatorū vsurpauitᵐ: qm̄ idem mediator dei et hoim homo xp̄s iesus actibᵍ ꝓprijs ⁿ et dignitatibᵍ distinctis officia ꝓtatis vtriusq; discreuitᵒ, ꝓpria volens medicinali humilitate sursuz efferri: nō humana supbia rursusᵖ in infernū demergi: et vt xp̄iani ipatores ꝓ eternaᵍ vita pōtificibᵍ indigerēt: ꝛ pōtifices pro cursu tpalū ʳ tātūmō ʳ rerum imperialibᵍ legibus vterētur: quatenᵍ spūalis actio a carnalibus distaret incursibᵍ: ꝛ deo militans, minime se negocijs sclaribus iplicaret: ac vicissim nō ille rebᵍ diuinis presidere videretur qui esset secularibᵍ negocijs implicatus. Idem.

Si seculari potestate pontifex prorsus nec solui nec ligari valet.

l Ad verum. i. ad discussionē veri, vel id est ad tēpus christi.

m Usurpauit. Arg. cum ille potestates sint diuise, imperator non habet gladiū a papa: vt. j. ea. in scripturis. et. c. duo. et ca. si imperator. et xxij. distic. legimᵍ. et q: imperiū a solo deo est. xxij. qōe iij. quesitū. ‡ Ar. cōtra. lxij. dis. ca. j. ꝛ ca. tibi dño. Itez autē q: petro sunt date preclaues celestis et no. ipe. terreni iperij. xxj. in pin. dist. cap. j. Item q: deponit imperatorem. j. xv. q. vj. alibᵍ et. c. iuratos. ē. j. q. iij. q̄ ꝓsulatᵍ. ‡ ğre. ğ. de hac matē ‡ paria. x. distinct. cap. facē. quoniam.

n Proprijs. id est imperij ꝛ sacerdotij: vel proprijs quo ad xp̄m. quedam eñ gessit tanq̄ vē imperator: pu ta cum eiecit de tē plo. xp̄c. ij. q. vij. ac cusatio. et cū coro.

o Discreuit. imo videt cōtra: qz nō discreuit, sed confudit: cū ipse vnus et idē vtrūq; officiū gessit. Sed dic ꝙ ideo ipse vtrūq; officiū gessit p se, vt notaret ꝙ ex eodē fonte processerunt. xxj. distin. cleros. in fi. nam dicit ibi ꝛ ipa summa nobis dona a deo concessa sunt. ſ. sacerdotium ꝛ regni imperium. in auc. quō oportet epos. in pin. col. j.

p Rursus. pum̄ᵍ p superbiā cecidit: vnde hoies in quā infernū demergebātur. xp̄s aūt nos humilitate sua fur quasi sum erexit: sed si haberent omnes oia officia, superirēt Irāuita ꝙ iterum demergerentur in infernum.

q ‡ Pro eterna. j. de peni. dist. j. multiplex.

r Tempoalium. Arg. ꝙ in causis spiritualibus (vt in matrimonio) nō sit vtendū legibᵍ imperialibus: argu. xxiij. q. ij. inter hec. xj. q. j. continua. argu. de consecra. dist. iij. celebitatem. Sed in alijs licet eis vti si non obuient canonibus. ‡ argu. dist. x. si in adiutorium. arg. dist. liij. ex antiquis. B.

s Tantummodo. hoc aduerbiū determinat tantum causa. C illud adiectiuū tpalium: nō illud ‡ bū vterētur: et sic est de falsum hic notatū ab ꝟ. argu. ꝙ in causis spūalibus rē. san. ex.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Nam bene licet leges allegare in spūalibus. xxv. qō. v. ad sedem. xv. q. iij. §. cū autē. Z au. ? Uel dic tantūmodo maxime. sic econtra. xj. q. iij. si quis epūs.

Atis. ¶ Casus. Ostendit hic nicolaus q̄ ignatius authoritate Michaelis imperatoris depoñ nō potuit: et hoc probat duobus exēplis. s. constantini et theodosij imperatorū.

a ¶ Ostenditur. Hic non est. Appellatur. Legitur enim omnes clericos deos appellasse vt. xj. q. j. sacerdotibus. xij. qō. j. futurum. Pro hanc rationem nec ab epo possent iudicari clerici: sed hoc dixit vt ostenderet quāti sint habēdi. si. extra de iudi. nouit.

c ¶ Ephesine prime. quia secunda non est receptā in authoritate.

d ¶ Seu potius. Optime corrigit se q̄ questiones non debent fieri super fide dubitādo: ar. ff. de hered. dubi⁹. Dogma aūt per g est doctrina in fide. sine g. est angelus: vnde illud, sedebat in domate domus. xxv. qō. ij. si quis.

In scripturis. ¶ Casus. Lodouic⁹ imperator quando audiebat sacerdotē deliquisse, statim erat paratus crederet punire. Sz Nicolaus docet hoc non esse faciendum, sed potius esse defendendum, et peccatum eoū celandum: qđ probat duob⁹ exēplis. s. cōstantini et filiorum noe. scilicet sem et iaphet, q̄ verēda patris operuerunt.

e ¶ Inscribitur. xj. questione. j. c. sacerdotibus.

f ¶ Et cooperirē. ff. de iniur. eū q̄ nocentē. ℨ. Sed hoc de occulto qō non posset ꝓbari q̄ talia nō habēt vindictam: et sic solue contrariū illud. xxxvij. di. ca. ij. illud autem in manifestis: in quibus etiam non deberet eū ꝓdere: vt no. ij. q. j. si peccauerit.

g ¶ Contegatis. et tamē corripiatis. ij. q. j. si peccauerit hoc de occultis intelligit. nam de manifestis cogimur accusare premissa tamē admonitione. ij. q. vij. qua propter. Arg. contra ? j. v. qōe. ij. ca. vltimo. et q. v. ca. j.

Scilz ad textū ca pituli.

Q Uis dubitet. ¶ Casus. Hermān⁹ epūs interrogauit an pōtifices regib⁹ et principibus sint subijciendi. Et rñdet q̄ nō: et hoc ꝓbat duab⁹ similitudinib⁹. s. filij et discipuli: q̄ insani reputant si velint sibi patrē et magistrū subiugare.

h ¶ Si filius. xxj. di. nolite. sic in aut. de nup. ℨ. si vero. col. iij. vbi dicit q̄ erubescat ler filios correctores patruz. si tñ pater cadereret in furorē, fire non ius dare ꝓ tutor, vt debet. eum regeret. ff. de tuto. et cura. da. ab his. l. his qui. vj. q̄stio. j. oues. et. c. sacerdotes.

Filius patrem corrigere non debet.

Duo sūt. ¶ Casus. Gelasi⁹ papa et Anastasi⁹ imperator prētendēbat de pēminētia vni⁹ ad alterū: et de prēeminētia dignitatū ſz Gelasi⁹ ostendit hic q̄ authoritas pontificalis longe maior est q̄ culme imperiale. Et hoc ꝓbat duab⁹ rōnibus. Prima rō est: q̄ papa de alia imperatoris et aliorū redditur⁹ est rōnē. Secā a est: q̄ colla regū et principū submittunt gemb⁹ sacerdotū. Et hoc ꝓbat duob⁹ exēplis ex innocētij et ambrosij: q̄ arcadiū et theodosium, ꝓpter suos exces⁹ excōicauerūt. Prima rō est ibi: in quib⁹ tanto grauī⁹. Secunda est in fi. Exempla sunt in medio.

? Consot. alexan. de pmo. in l. ſnaliter. co. ij. ff. de in ius vo. Mat. xvj.

i ¶ Duo sūt. i aut. quō opz epi. i pri. col. ſ. ſ. d. j. hūanū.

k ¶ Quib⁹. vt ab eis. sunt autē alia duo quib⁹ aut per.

que regitur: vt. ē. dist. j. humanum genus.

Impator iperiū diuinꝰ ꝓsecutꝰ est.

a ¶ Authoritas, neuter pendet ex reliquo. et ita est ar. ꝓ imperatore: quia diuinitus consecutus est imperiū j. e. c. ꝓpter.

b ¶ In quibus. Id est per quos. nam dicit lex q̄ parus est iuis in ciuitate esse nisi sint per ḡs ius redditur. ff. de orig. iuris. l. ij. ℣. pꝰ originem.

c ¶ Rationem j. xvij. q̄ō. ij. cognouimus.

? Alias regibꝰ vel legibus ⁊c.

d ¶ Te pendere. quo ad spiritualia j. de pe. distinc. j. multipler.

e ¶ Judicio. zacharias quoq; papa regē francoꝝ deposuit: et in locū eius pipinū substituit: vt. j. xv. q̄ō. vj. alius.

Reges frācorū papa deponere pōt.

f ¶ Cōsensit. Argu. cōsentiente maiori pena astringi ḡs facientem: arg. xviij. q̄ō. iij. q̄ alioq; ar. ē. lxxxvj. d. tanta ⁊ equitas.

g ¶ Excōicauit. Not. principē posse excōicari etiam a quouis epō. ē. distinc. lxiij. valentinianꝰ. ar j. xj. q. iij. si autē vobis. videt tñ q̄ hoc fecerit ex delegatione synodi: quod innuitur ex illo, ꝓ culpa q̄ ab aliis sacerdotibus ⁊c. Sed ꝓnum est verum.

Princeps ēt ab epo excōicari pōt.

h ¶ Videbaṫ. Sz male: quia licet ꝓ minimis causis nō sit quis excōmunicandus: vt. xj. q. iij. epi. tñ quelibet contumacia digna est excōicatiōe: immo tanto maior. videt cōtumacia ḡsto ex re minoꝝ cōsurgat. ij. q. vij. non pōt.

Excōicādꝰ q̄s nō est, ꝓ minimis causis. Contumacia tāto maior ē ḡs to ex re minoꝝ ꝓsurgit.

i ¶ Fulgoṙ. Et ḡsta est differentia inter solem et lunam: tanta est differentia inter imperium et sacerdotium. extra de maior. et obe. solite.

Impiū mm̄ est sacerdotio.

Simper ator. ¶ Casus Imperator volebat iudicare de causis clericorum ⁊ sacerdotum: sed papa, pbat q̄ hoc facere non debet: quia ipse filius est ecclesie, ⁊ nō presul: ⁊ q̄ deꝰ voluit seculi principes, si fideles sunt, esse ecclesie subiectos. Si vero contra hanc dei dispositionē facere voluerit imperator, tanq̄ ingratus perdat ꝓncipaliter hic mundus regitur: authoritas[a] sacra pontificum, ⁊ regalis potestas. ¶ In quibusꝰ tanto grauius est pondus sacerdotū, quāto etiā ꝓ ipsis reginibus ? hominum in diuino sunt reddituri examine rationē[c]. ⁊ post pauca. Hosti itaq; inter hec ex illorum tepēdere[b] iudicio[c], non illos ad ruam posse redigi voluntatē. Talibus igitur institutis, talibusq; fulti authoritatibus plerisq; pontificum, alij reges, alij imperatores excommunicauerunt. Nam si speciale aliquod de personis principum requiratur exemplum: beatus Innocentius papa Arcadiū imperatorem, quia consensit[f] vt sanctꝰ Joānes Chrysostomꝰ a sua sede pelleret, excōmunicauit[g]. Beatus etiam Ambrosius, licet sanctꝰ, non tamē vniuersalis ecclesie episcopus, ꝓ culpa q̄ alijs sacerdotibus non adeo grauis videbaṫ[h], Theodosiū magnū imperatorē excōmunicans ab ecclesia exclusit: qui etiam in suis scriptis ostendit q̄ aurū non tam pretiosius sit plūbo, ḡs regia potestate sit altior ordo sacerdotalis: hoc modo circa principiū sui pastoralis scribēs. ‖ Honor fratres et sublimitas epalis nullis poterit comparationibꝰ adequari. Si regum fulgoṙ cōpares et principū diademati: longe erit inferiꝰ ḡs si plūbi metallum ad auri fulgorē[i] compares: quippe cum videas regum colla et principū submitti genibꝰ sacerdotum: ⁊ osculata eoꝝ dextra, oratiōibꝰ eoꝝ credant se communicari vel muniri.

potestatem quam ab ipso est consecutus.

k ¶ Filius est j. xxij. q. vlt. conueniot. qui tamen prelati ecclesiarum dicantur: dixi. xj. q. iij. precipue.

l ¶ Non docere j. xvj. q. j. adiicimus.

m ¶ Diuinitus. Non ergo a papa. nam imperiū a solo deo est: vt. xxij. q. ꝙstio. iij. quesitum. nam a celesti maiestate habet gladij potestatē. C. de vete. iu. enu. l. j. in prīci. q̄ cōcedo de vero imperatore. Sz quis est verus imperator? Dicūt q̄dam q̄ cōstantinopolitanus: sed istꝰ aliꝰ procurator est siue defēsor. ro. ec. arg. de cōse. dist. v. in die. ℣. hinc. ⁊ huic. ro. ec. concedit gladij potestatē, ⁊ coronaz. Sed contra extra de elec. venerabilē. Dicit ibi q̄ Ro. ec. trāstulit imperiū in occidentez a grecis: et ita iste romanus est verꝰ imperator.

Imperator. ro. q̄ō. Papa trāstulit imperium.

n ¶ Quas. ergo debz dici, bona potestas est ista.

o ¶ Jus. ē. dist. x. unperium. et cap. certum est. xj. q. j. ſ. tributum.

p ¶ Bñficia. Arg. clericum stantē cōtra ecclesiam vnde hz beneficiū debet illo priuari? Nisi forte ꝓ talibus ꝓsonis ꝓ quibus licitum sit ei contra quemlibet agere: ? quas habes. ff. de postu. l. hi qui. ⁊ iij q. vij. ℣. tria. in fi. ſ. in propria causa vl parentum suorum vel pupilloꝝ suorum. Simile est inter vasallū ⁊ dñm: vt. j. xvij. q̄ō. vlt. de forma. Similiter ē aduocatus. C. de aduocatis. C. de ad

Clerici stantes contra ecclesiam illi debet cū pōt. ? Cōcordat. ff. de postu. l. hi qui. ⁊ iij q. vij. ℣. tria. in fi. ſ. in propria causa vl parentum suorum vel pupilloꝝ suorum. Simile est inter vasallū ⁊ dñm: vt. j. xvij. q̄ō. vlt. de forma. Similiter ē aduocatus. C. de ad

vocatis diuer. iudi. l. ij. C. de reuo. do. l. j. et. vij. q. j. qz frater. ⁊ dixi de hoc. iij. q. j. nulli. Hoc tamen exaudio de ecclesia ad quam intitulatus est ꝓ qua stare potest contra quemlibet ecclesiam, etiam in qua hz beneficium: q̄ salium fuit ius prime: immo si aliq̄ munus ei iniungitur ab ecclesia: nullā excusationem potest pretendere. C. de excu. tu. libertos. xxij. q. j. in summa.

Clerici nūq̄ fuerūt de iurisdictione secularī.

q ¶ Et discuti. ergo anteq̄ esset aliqua cōstitutio, etiā clerici non erāt de iurisdictione seculari: vnde omnes cō-

stiationes ꝯ eim z nauerunt q̄ clerici nō sunt iudicandi nisi ab epīs; non sunt nisi iuris declarato. Jo.

a ¶ Presulibus. Pie dene dicit. naz dicit lex q̄ si iudex secularis iudicaue rit clericū esse dānādum, primo debet erui priuilegio clericali: vt. xi. q. i. si quis. in autent. vt cleri. apud prosnos. ℌ illud plane. colla. vi. licet illud hodie nō teneatur. si. cetra de iudicat si clericū ꝛc.

Unꝯ. ¶ Calixtus. Decreuit Joan. papa vt de pontificibus et alijs clericis tantū ecclesia iudicaret, et non etiā imperatores: qui sub esse debent, et non preferri.

Constātinus imperator. ¶ Calix. Palea ista non legitur in scho lia: in qua continetur priuilegiuꝫ qđ constantinus concessit romane ecclesie: scilicet vt primatum inter omnes ecclesias obtineret: et in quo possessiones et insignia dignitatis ei concessit. z hoc fecit eo tēpore quo Constantinus ad partes orientales se transtulit cuz in eodem loco duo pōtifices non bene morarentur. Et statuit vt nullus contra hoc priuilegium veniret. et penam minatur cōtrafacientibus.

res christiani subdere debent executiones suas ecclesiasticis presulibus[a], non preferre.

Idem.

¶ De eodem.

Unꝯ de pontificibus nisi ecclesiam iudicare debere: non esse humanarum legum de talibus ferre sententiam absq̄ ecclesie principaliter constitutis. pontificib⁹ obsequi solere principes christianos: decretis ecclesie nō suam preponere potestatem. episcopis caput subdere principes solitum est: non de eorum capitibus iudicare.

¶ De eodem.

¶ Palea.

Constantinus imperator coronam z omnem regiam dignitatem in vrbe roma z in italia z in partibus occidentalibus apostolico cōcessit. Nā in gestis beati Syluestri que beatus papa Gelasius in concilio. lxx. episcoporum a catholicis legi commemorat, z pro antiquo vsu multas hoc imitari dicit ecclesias) ita legitur.

¶ De eodem.

¶ Palea.

Constantinus imperator quarta die sui baptismi priuilegium romane ecclesie pontifici contulit, vt in toto orbe Romani pontifices vel sacerdotes ita hunc caput habeant, sicut iudices regem. In eo priuilegio ita inter cetera legitur. Utile iudicamus vna cum omnibus satrapis nostris, et vniuerso senatu, optimatibus, z cuncto populo imperio Romane ecclesie subiacenti, vt sicut beatus Petrus in terris vicarius filij dei videtur esse constitutus: ita et pontifices ipsius principis apostolorum in terris principatus potestatem amplius ꝯ terrene imperialis nostre sereni tatis mansuetudo habere videtur, concessam a nobis nostroq; imperio obtineant: eligentes nobis ipsum principem apostolorum vel eius vicarios firmos apud deum esse patronos. Et sicut nra est terrena imperialis potentia: ita ei⁹ sanctam romanam ecclesiam decernimus veneranter honorari: et amplius ꝯ nostrum imperium terrenumq; thronum, sedem sacratissimam beati Petri gloriose exaltari: tribuentes ei potestatem et gloriam et dignitatem atq; vigorem z honorificentiam imperialem: atq; decernentes sancimus vt principatum teneat tam super quatuor sedes, alexandrinam, antiochenam, hierosolymitanam, constantinopolitanam: ꝯ etiam super omnes in vniuerso orbe terrarum ecclesias dei: et pontifex qui per tempora ipsius sacre romane ecclesie exiterit, celsior et princeps cunctis sacerdotibus totius mundi existat: et eius iudicio que ad cultum dei, vel fidem christianorum vel stabilitatem procuranda fuerint, disponantur. et infra.

†† Adde q̄ negas ecclesiam romanā esse caput oim ecclesiaꝝ censentius est hereticus. c. f. xxij. di. c. violatores. xxv. qō. v. glos. i ca. hec ē fides. xxiij. q. j. z. ca. nulli pbas. xix. dis.

Ecclesijs beatorum apostolorum Petri z Pauli pro cōtinuatione luminariorum, possessionum predia contulimus, z rebus diuersis eas ditauimus, et per nostram imperialē iussionem sacram tam in oriente ꝯ in occidente, vel etiam in septēntrionali et meridiana plaga, videlicet in Judea, Grecia, Asia, Thracia, Aphrica, z Italia, vel diuersis insulis nostra largitate ei concessimus, ea prorsus ratione, vt per manus beatissimi patris nostri Syluestri summi pōtificis successorumq; eius omnia disponantur. et infra.

Beato Syluestro et omnibus successorib⁹ eius de presenti tradimus palatium imperij nostri Lateranense, deinde diadema, videlicet coronam capitis nostri: simulq; phrygium, necnon z superhumerale, videlicet lorum quod imperiale circundare assolet collum: verumetiam chlamydem purpuream, atq; tunicam coccineam, et omnia imperialia indumenta, seu etiam dignitatem imperialem presidentium equitum: conferentes ei etiam imperialia sceptra, simulq; cuncta signa atq; banna, et diuersa ornamenta imperialia: et omnem processionem imperialis culminis: et gloriam potestatis nostre. Auris etiam diuersi ordinis reuerendissimis clericis sancte Romane ecclesie seruientibus, illud culmen singularis potentie et precellentie habere sancimus, cuius amplissimus noster senatus videtur gloria adornari. id est patricios et consules effici, necnon et ceteris dignitatibus imperialibus eos promulgamus decorari. Et sicut imperialibus ornat decorata militia: ita clerum sancte Romane ecclesie adornari decernimus. Et quemadmodum imperialis potētia diuersis

* Adde q̄b⁹ z riāt clericalis z scī aris militia. no. in. l. repenta. C. de epīsc. et cleri. et no. in. l. diuus. i gl. ij. ff. de fer. z in ca. si qs. ij. d.

officijs cubiculariorum necnon ⁊ ostiariorū atq; omnium concubitorum ordinatur: ita ⁊ sanctam Romanam ecclesiam decorari volumus. Et vt amplissime pontificale decus prefulgeat, decernimus vt clerici eiusdem Romane ecclesie mappulis et linteaminibus, id est candidissimo colore decoratos equos equitent: et sicut noster senatus calceamentis vtitur cū vdonibus, id est candido linteamine illustrentur: et ita celestia sicut terrena ad laudem dei decorentur.

¶ Pre omnibus autem licētiam tribuimus beato Syluestro ⁊ successoribus eius ex nostro indicto vt quem placatus propio consilio clericare voluerit, et in religiosorum numero clericorum cōnumerare: nullus ex oībus presumat superbe agere. Decernimus itaq; et hoc, vt ipse et successores eius diademate, videlz corona quam ex capite nostro illi concessimus ex auro purissimo et gemmis pretiosis, vti debeat pro honore beati Petri. Ipse vero beatissimus papa sup corona clericatus quā gerit, ad gloriā beatissimi Petri: ipsa ex auro non est passus vti corona. Phrygū vero cādido nitore splendidū, resurrectionē dominicā designans, eius sacratissimo vertici manibus nostris imposuimus: ⁊ tenētes frenū equi ipsius pro reuerentia beati Petri stratoris officium illi exhibuimus, statuētes eodem phrygio oēs eius successores singulariter vti in processionibus ad imitationem imperij nostri. Unde vt pontificalis aper non vilescat, sed magis q̄ terreni imperij dignitas gloria et potentia decoretur: ecce tam palatium nostrum q̄ Romanā vrbem et omnes Italie siue occidentalium regionum prouincias, loca, ciuitates, beatissimo pontifici et vniuersali pape Syluestro concedimus atq; relinquimus, et ab eo ⁊ a successoribus eius per pragmaticum constitutū decernimus disponenda, atq; iuri sancte Romane ecclesie cōcedimus permanēda. Unde cōgruum perspeximus nostrum imperium et regni potestatem ab occidentalibus trāsferri regionibus, et in Bizantie prouincie optimo loco nomini nostro ciuitatem edificari, et nostrum illic imperium constitui: quoniam vbi principatus sacerdotum, et christiane religionis caput ab imperatore celesti cōstitutū est, iustum non est vt illic imperator terrenus habeat potestatem.

¶ Hec vero oīa que p hāc imperialem sacram ⁊ per alia diualia decreta statuim⁹ ⁊ cōfirmamus: vsq; in finem mundi illibata ⁊ incōcussa pmanere decernimus. Unde cora deo viuo, qui nos regnare precepit, et coram terribili eius iudicio obtestamur omnes nostros successores imperatores, vel cunctos optimates, satrapas etiaz, amplissimumq; senatum, et vniuersum populum in toto orbe terrarum, nunc et in posterum nulli eorum quoquo modo licere hec aut infringere, † aut in quoq; conuellere. ‡ Si quis autem (quod non credimus) in hoc temerator aut cōemptor exiterit, eternis condemnationibus subiaceat innodatus: et sanctos dei principes apostolorūz Petrum et Paulum sibi in presenti et in futura vita sentiat contrarios: atq; in inferno inferiori cōcremetur cum diabolo et omnibus deficiat impijs. Huius vero imperialis decreti paginam propijs manibus roborantes, super venerādum corpus beati Petri posuimus. Data Rome tertio calendas Aprilis a Cōstantino Augusto quarto consule: et Gallicano quarto consule.

Item Gregorius Gelasio.

¶ Imperialis authoritas religiose dispensationis mensuram non mutat.

Sicut[a] queuis parua ciuitas prerogatiuā presentis regni non minuit: sic imperialis presentia mensurā dispensationis religiose non mutat. et infra.

¶ Semper est effectum in sacerdotali concilio de sacerdotibus iudicia prouenire. Nam qualescunq; pontifices sint: ⁊ si errore humanitus[b] accedēte, non tamen[c] contra religionem vllatenus excedētes, nullatenus[d] videtur a seculari potestate posse percelli.

Item Marcellus papa Marentio episcopo.

¶ Ecclesias restaurare contritas, non pōtifices persequi boni principis est.

Boni principis est ac religiosi, ecclesias contritas restaurare: nouas

Sicut quis.

¶ Cas⁹. Hoc capitulum habet duas partes. In prima parte dicitur q̄ sicut aliqua parua ciuitas non minuit prerogatiuaz regni, etiam si sit ibi sedes regalis: sic imperator prerogatiuam ecclesie minuere nō potest. In scda parte dicitur q̄ pontifex quantūcūq; sit malus: dum modo nō sit hereticus: ab imperatore puniri nō potest. Secunda pars icipit ibi: Semper est.

† infamare. ‡ conculli.

a ¶ Sicut. Sensus est. Sicut parua ciuitas non potest regnum impugnare: ita nec imperium sacerdotum. Uel sic. Licet episcop⁹ sit in parua ciuitate: rex tamen non potest impugnare de clericis eius. scdm hoc dispensationis religiose: id est episcopi constituti in parua ciuitate.

Imperi no po sacerdotiū ipm gnare.

b ¶ Humanitus. Id est consuetudine humana: id est fragilitate humane nature. ꝟ.

c ¶ Non tamen cōtra religionem, Nā in eo casu posset a quocunq; redargui. pl. distinct. si papa. vel etiam si scisma faceret. xxiij. qōne. v. de iudicibus. Et plures casus in quibus laici habēt iurisdictionez super clericos, dixi. xxiij. qōne. iij. questione. v. principes.

Laici sup clericos

d ¶ Nullatenus. beni. xxiij. distinc. valentinianus.

Boni principis.

¶ Cas⁹. Hic dicitur q̄ officium principis est ecclias destructas restaurare: nouas

edificare: et clericos potius defendere: q̄s destruere, vel aliquo modo subiugare.

a ¶ Cōritas. vt xxv. quest̄iōe. j. diuinus. cc.

b ¶ Restaurare. xvij. q̄. iij. definiunt. xvj. q̄one. j. statuimus.

Hoc capitulo patenter. ¶ Hec distinctio dividit in duas partes. Secunda ibi: Sine signatis. Johannes de San.

¶ Casus. Hic intitulatur. xcvij. distinctio, in qua condudit Stananus ex illo capitu. de ne quidem. q̄ nullus laico de rebus ecclesiasticis iudicare licet sine authoritate ecclesie. et sic aliter factum fuerit, irritus erit: nisi ecclesia subscribat vel authoritatem prestet. Et ideo videtur q̄ cōstitutio quam fecit Honorius imperator. s. lxxv. distin. si duo, non valuit: cū fuerit a laico facta, postea soluit dicens q̄ si laicus intuetur ab ecclesia vt de rebus ecclesiasticis faciat constitutiones: sicut fuit Honorius a Bonifacio initatus, valebit constitutio.

c ¶ Hoc capitulo. Respicit in hac distinct. xcvij. illud capitu. bene q̄dez. xcvi. distinc. et assignat in hoc. ¶. quādam contrarietatē: et dat postea solationem.

d ¶ Honorij. s. distin. lxxiv. si duo.

e ¶ De hereti. Supra distin. viij. quo iure. et. xxiij. q̄one. vij. ca. j. et. ij. et. xxiij. q̄one. iij. c. nimium.

f ¶ Non inuitatus. s. distinct. lxiij. adrianus. et capi. in synodo.

tritas[a] atq̄ conscissas restaurare[b], nouasq̄ edificare, et dei sacerdotes honorare ac tueri. Unde sactos apostolos eorumq̄ successores sub diuina contestatione constitutos precepisse legimus, nō debere fieri psecutiones, nec inferri fluctuationes, nec inuidere laborantibus in agro dominico, nec expelli eterni regis dispensatores. ✝

¶ Distinctio. xcvij.

Hoc capitulo[c] patenter ostenditur q̄ nec imperatori nec cuilibet laico licet decernere vel de electione summi pontificis, vel de rebus ecclesiasticis. ¶ Quecunq̄ autem abeis constituta fuerint, pro infectis habenda sunt: nisi subscriptione Romani pontificis fuerint roborata. Unde illud Honorij[d] augusti, vt supra dictum est: Vanum esse videtur quod contra authoritatem sacrorum canonum de electione summi pontificis decernere tentauerit. sed sicut ex eodem capitulo habetur, ecclesie precibus imperatoꝛ in presumptores valet decernere: sicut pro defensione fidei quondam decreuisse leguntur, ne heretici[e] aliquid nomine ecclesie possiderent. Ab ea autem non inuitati[f] de rebus ecclesiasticis aliquid disponendi non habent facultatem. Honorius vero augustus non sua authoritate, sed beato Bonifacio supplicante ecclesiastice quieti consulere et concertantium ambitionem punire curauit. Unde idem Bonifacius eps supplicationis epistolam Honorio augusto destinauit dicens.

Ecclesie. ¶ Casus. Hec est epistola pape Bonifacij: in qua supplicat Honorio imperatori: que tres habet partes. In prima parte ostendit Bonifacius q̄ ipe est solicitus de ecclesiastico statu, ne si negligens inueniatur, sit redarguendus. In secunda rogat Honorium de pace et quiete ecclesie cōseruanda, et multipliciter applaudendo. In tertia rogat eū vt suos legatos honorifice recipiat. Secunda ibi: Ipsa enim ecclesia. Tertia incipit ibi: Habet refugium.

¶ Epistola Bonifacij ad Honorium augustum.

Ecclesie[g] mee cui deus nr̄ meū sacerdotū vobis res hūanas regētibus deputauit, nos cura cōstrixit: ne cauſis eiꝰ ēpis adhuc corpis incōmoditate detinear, ꝓpter cōuētus[h] q̄ a sacerdotib⁹ vniuersis et clericis et xp̄iane plebis pturbatiōib⁹ agitāt[i] apud aures christianissimi pricipis existimemur deesse. Si em̄ secus q̄s oporteat euenīat, non vos id facere[k] qui cūcta equa moderatione cōponitis: ✝ sed nos p nostrā tacentē[l] desidiā videbimur q̄s ciuitatis q̄ etem et ecclie pacē puertere valeat, admisisse. cū em̄ humanis rebus diuine cultor religiōis domino faueāt, putdeas: nr̄a culpa erit si nō id sub vr̄a gloria (quam certū est diuinis rebus semp aio promptiore fauisse) firmo et stabili iure custodiat: q̄s p tot annoꝝ seriē sub illis[m] etiā pricipib⁹ obtinuit quos nulla nr̄e religiōis cura ꝓstrinxit. i. vt licita seruent: et sub vestre imperio clemētie minime que sunt licita formidentur[n].

¶ Ipsa em̄ ecclia deuotionē tuā xp̄ianissime imperator nō meo quidē sermone, sz suo venerabili affectu appellat: quā xp̄s deus noster vere fidei rectoꝛ, et vestri gubernatoꝛ ipe rij sibi vnā desponsatā et intactam virginē[o] seruat: ne in eā aliquos patiamini insidiantiū procellarū[p] fluct⁹ illidi: et quietam faciem[q] tēpestatis insolito tumore turbari, gloriosissime et tranquillissime imperator augustę. ipsa vero que vni desponsata est, nostra tū ecclesia mater est: pietatē vestrā legatione quā suis sacerdotib⁹ commisit, appellat, preterita[r] ✝ Cōtra. Sed vt ibi dicitur: tam erat in ij. et ibi conualescētia: adhuc tamen erat de si ꝑ iusbilis: vt hic. vel vti.

g ¶ Ecclesie. j. c. proxi. victor. con- text. i. l.

h ¶ Conuentus. pu. et in ꝺ est conuenticulum. Isaas. C. de episco. et ꝺ testacle. cōuenticulam.

i ¶ Agitantur. qua si dicat, licet adhuc simus inualidi: tamen cura ecclie nos compellit vt inuigilemus ecclesiasticis negocijs, et pro eis intercedamus apud vos: quia multi clerici turbāt ecclesiam dei. Archidiaconus.

k ¶ Facere. scilz videmini.

l ¶ Tacentem, extra ꝺ testa. quia ingredientibus. et xciij. dist. ca. j.

m ¶ Sub illis. vt xj. q̄one. j. sacerdotibus.

n ¶ Formident, a christianis.

o ¶ Virginem. vt xxvij. q̄. j. nuptiarum. in fi.

p ¶ Procellarū, ꝺ est hereticoꝝ.

q ¶ Faciem. ecclesie.

r ¶ Preterita. scz beneficia. Sic in-

x

Petiñ futurū de⁹ non indulget.

telligitur de conse.distin.lxj.panis.q⁹ scilz pro omni munere debemus deo gratias referre: presenti scilz z preterito, nō futuro: dā nec deus futuram peccatū indulget. ¶ de peni.distī.iij. sane cauēdum, nec pactus valet si fiat q⁹ non agam de futura iniuria. ff. de pactis. si vnus. §. pacta.

a ¶ Repetit.i. recolit, et ad memoriam reducit.

b ¶ Tibi. ne sis ingratus.

c ¶ Euulsa. per effectū.i. euellēs.

d ¶ Prosequētibus. legationē nostrā. Arg. ad questionē magistri p. q⁹ archiepiscopus Bracharen. potuit eum spoliare.

e ¶ Postulatis. datiui casus.

Adde q⁹ ipator est defēsor z filius ecclesie nota. in cle. romani. ō iureiu. et i aut. vt oēs obe. in. pui. §. z hoc cō sideran. eo. col. 9.

Victor. ¶ Canus. honorius nunc rescribit Bonifacio: et primo salutat eum referendo gratias deo de sanitate sibi reddita: et deprecatur ipsum vt deb eat orare p ipso, cōmendās eum in solicitudine sua: et significat ei q⁹ ad postulationes suorum legatorū fecit cōstitutionē p quā satis putat esse prouisum ecclesiastice quieti. tandem rogat vt constitutionem illam publicet, quatenus omnes clerici sciāt ab ambitionibus apostolice sedis eē cessandū: q⁹ deceteto ad hoc nulle dissensiones valebunt.

f ¶ Victor. Sed quare premisit hic imperator nomen suū? Forte hec cōsuetudo erat olim. C. de sum. tri. inter claras. papa tamē alios sibi prep nit.

papa sibi alios pre ponit.

rū. qōe. j. dilectissimis. Vel forte tūc nouella erat eccle-

presentiaq⁹ auxilia repetit[a]. vobis (inquit) religiosissime imperātibus modo tutus est populus, tam fidelis deo, q̄ tibi[b] principi christiano. ecce enim inter mysteria, inter preces suas quas ecclesia pro felicitate vestri dependit imperij: teste (apud quē et de cuius sede agitur) sācto Petro, solicitis pro religionis obseruantia vocibus clamat ad vos: cū solicita petitiōe miscetur oratio: ne humanas res solito tentatore occulte solicitante semel euulsa[c] discordia distrahat. angeretur pluribus principe christianissime mater ecclesia, nisi apud te suauis esset cura causarum, † et nisi in oppressionibus idoloū, in hereticorum correctionibus fide tua diuino cultu pariter cum imperio nostro semper florente viciſſet. ¶ Habet refugiū pium tue mansuetudinis animum cuz sue religionis veneratione cōiunctum: cum quicquid huic pficiat ecclesie vos agatis z conferatis fratribus et cōsacerdotib⁹ meis probatissimis viris a me z ab omnibus qui ecclesiā faciunt legatis: quibus prosequentibus[d] precamur sacre causa religionis vt in vrbe vestre mansuetudinis hoc animo quo postulatis[e] annuitis, in perpetuum statui vniuersalis ecclesie consulatis.

¶ Rescriptū Honorij ad Bonifacium papam.

Victor[f] Honorius inclyt⁹ triūphator semp august⁹, sancto ac venerabili Bonifacio pape vrbis rome. Scripta btitudinis tue debita reuerentie cōgratulatione suscepimus: quibus recensitis egimus omnipotēti deo mar mas gratias, q⁹ sanctimoniaz tuam post longū incōmodum optate redditā didicimus sanitati. Et ideo reuertētib⁹ venerabilibus viris gaudiū nostrum sanctorū apicū attestatione signam⁹: ac petimus vt quotidianis oīonibus apostolatus tuus studium ac votum suū circa salutē atq⁹ imperiuz nostrum impēdere dignetur. Illud aūt pietati nostre satis placuisse cognosce, q⁹ sanctimonia tua de ecclesiarum ac pplī perturbatiōe solicita est: que vt aliqua rōne non possit euenire satis clementia nostra credidit esse prouisum. denīq⁹ predicante beatitudine tua id ad cunctoz clericoz notitiam volumus peruenire, vt si quid forte religioni tue (qđ nō optamus) humana forte cōtigerit, sciant oēs ab ambitionib⁹ esse cessandū: ac si duo contra fas ꝛc. vt supra. et infra.

Unde id seruandū est vt oēs tranquillā mentē et pacificos animos ex serenitatis nostre admonitione custodiant: nec aliquid seditionis conspirationibus tentare conētur: cū certum sit nulli partium suaſ studia profutura. Sine signatis apicibus non est mos romane ecclesie vndecuq⁹ legationem suscipere neq⁹ mittere.

Unde Nicolaus papa.

¶ Romana nō cōsueuit ecclesia sine signatis apicibus legationem vndecuq⁹ suscipere.

Nobilissimus[h] vir atq⁹ strenuus vestre sublimitatis legatus lz nullam epistolā iurta consuetudinē a vobis nostro pontificio detulisset: licet nūq⁹ apostolice sedis modus fuerit absq⁹ signatis[i] apicibus vndecuq⁹ legationem suscipere: nos tamen vos in illo honorantes, eiusq⁹ gratiarem, et eloquioz illius ve-

fremuerunt gentes pape: vt. xxiij. q. iij. dispicer. † xxiij. qō. iij. nō inue

g ¶ Sua studia. id est ꝛspirationes. nitur, sile. lxj. dist. obiū. alꝫ in bonā partē: ea. dist. studiū. Jo.

¶ Sine. ¶ Canus. Ut in supioi cap. facta fuit mentio de signatis apicibus: ideo nūc vult ostendere q⁹ ecclesie romane mos ē non suscipere legatum sine signatis apicibus.

Nobilissimus. ¶ Can⁹. Mādauit Nicolaus papa cuidaz principi q⁹ lz mos sit romane ecclesie non recipere legatū alicuius sine literꝝ sigillatis: tñ legatuz illius principis sine lr̄is recepit honorifice: et verbis eiꝰ fidē adhibuit: honorans principē in persona ipsius.

h ¶ Nobilissim⁹. Arg. q⁹ sine literis legatō est adhibēda fides sine legatis. ix. qōe lr̄is sue ij. lugdunen. legatis

i ¶ Signatis. Opz ergo q⁹ legatus exhibeat lr̄as nō est. legationis sue ad hoc vt credatur rei: vt hic: et. lxiij. dist. enā. lectis. et. C. de mā. ipe Jo. princ. l. vnica. Sed et ꝑ. in qđ si pdidit lr̄as, hoc. de z vult probare z a: cre. de missionē? Dico q⁹ pūt. cū pōt: non tñ sufficit oli. i gl. probare tenorē lr̄e hoc est. nisi z probet q⁹ illa vō dicitur fuerit sine vi cum et tio: vt ex de pruil. goff. cū olim. in ff. er. C. es hoc de ff. infru. l. vlt. oē ver: Sed nūquid sufficit nisi hoc mandatum sine nesꝰ et lr̄is? Dico q⁹ legato non sufficit, pba set: et re mandatum: vt tūc pōt C. de man. prin. l. j. et dicit quia legati nō sine credi: periculo recipiun- vt hoc tur. Unde maior ē. modi est in eis facienda iustꝫ. eramatio: vt. xij. Archi.

Delegatus manda tis fine p- bare po test.

distin. quiescamus. Sed delegatus pōt probare mandatum sine literis: vt in auc. de lit.§.oēm.col.ix. ⁊ argu. eē de offi.deleg. prudentiam. ⁊ eē de rescrip. ex parte. Joā. Tan. ⁊ quidam alij dicunt q̄ in iudice delegato nō sufficit probare amissionem rescripti, nisi ostēdat autenticū: vt eē de offi.deleg. cū in iure.xxv.q.vj. sancimus. et eē de fid.instru.ca.j. Ita notat T. super illa decret. cū olim. Sz pone q̄ partes viderunt ⁊ approbauerunt rescriptuz, et postea redactuz fuit in publicaz formam per tabellionem: nūquid amisso postea rescripto iudex ꝓcedere poterit? Satis credo q̄ sic. Joan. vt notaui in questioni-

Que-bus ꝑ meis. B. Sz sio dñi cum hic indistincte talio ēt dicat q̄ litere deet licet beant esse signate, dūm videatur a quocūq̄ perra- sint signate q̄ sufficiat ad hoc vt scriptu re. ptura dicat autentica: vt eē de appel. Item el personas. ⁊ eē de fi fra dēi sil. puen. it. Naz q̄ signa et eps̄ sigillat sigillas an lo ecclesie sue: vt sufficiat xxiij. distin. in nomine dñi. in fi. Item et alieno anulo po-

Dū nō test quis signare testamentum: vt instit. de testa.§. possit aut̄ sunt autem. Item et alienum sigillum ꝑ etiam non iudicij. arcis sui fidem facit: vt j. dist inc. ꝓoxi. cap. j. ⁊ ij. Sed dic q̄ ga. C. b alienum sigillum facit fidem si non habetur ꝓpriū: al'as do. ꝓcnon: vt eē de appel. significauit. ⁊ lxv. dist. eps̄. Item litere scrip. si non dicunt signate si legi non possunt characteres: vt eē ḡs ira. de fi. instru. inter. ⁊ ff. de test. ad testiū.§. si signa. ⁊ §. sinstit. de gnum. Item si filum rupt̄ sit, nō dicunt signate: vt extra autū. tu de cri. fal. ca. licet. Si aut̄ filum ex toto nō est fractum, to.§. bene dicuntur signate: vt ff. de bo. pos. fm tabu. l. j.§. si li pe. Ar- num. eē de fide instru. sicut.

a ¶ Nihilominus. Ergo et cardinali qui bene notus est in aliqua prouincia, credendum esset sine literis: maxime cum non contingāt cardinalem vnq̄ abesse nisi legationis causa. Joan.

b ¶ Credidim⁹. Arg. q̄ interdū voci ⁊ assertioni vnius

Cōc. credendum sit, si persona sit honesta ⁊ autentica: ꝛ arg. ter. in. l. vtj. q. iij. ca. j. Arg. cōtra. ix. dist. ego solus. sic econtrario ex fi.de persona, ꝓferentis instrumentū minus credit instrumē curia. C to: vt ff. de eden. si quis.§. j. sic si malus aliq̄d dicat, non b falsa. facile ei credit: vt. xxiij. q. j. quisquis. Arg. contra. xix. di. ein. l. ca. secundum.

Q Ue circa. ¶ Casus. Egit supra Gratian⁹ diligen-

ter de ordinatione et electione clericoū: sed quia

§ do.§- per mutationem locorum veritas occultatur: ideo in hac le. regu dist. xcviij. ostenditur q̄ clerici peregrini non recipiātur, liter nisi cum literis quinq̄ episcoporū cum a ꝓprio episco- ti es.§. po fuerint commendati.

c ¶ Que circa, hic depingitur. xcviij. distinct. in cuius principio vtitur Gratianus transitu: in quo ostendit quid dixerit hactenꝰ, ⁊ quid in hac dicturus sit. Nā quia clerici sepe mittuntur de ꝓuincia ad ꝓuinciam: breuiter ostendit q̄ non sunt recipiendi in alia ꝓuincia sine literis (episcoporum suorum.

Nullus. ¶ Casus. Dicitur hic q̄ nullus episcopus debet recipere clericum transmarinum in sua eccl'ia, nisi habuerit literas sigillatas, q̄nq̄ episcoporuz, vel eo amplius fuerit cōmendatus: quia mīta per obreptionem solent euenire. Idem dicitur in sequenti cap.

Distinctio. xcviij.

Ue circa c ordinādos sint obseruanda: que in eorum electione diligenter sint cōsideranda: multorū authoritatibus monstrata sunt. Sed q̄ veritas rei nōnunq̄ obscurat̄ mutatione ꝓuincie, decretū est sacris canonib⁹ vt peregrini (nisi q̄nq̄ vel eo amplius suoꝝ epoꝝ fuerint cōmendati chirographis) non ordinentur.

Unde Syluester papa in generali cōcilio ꝓsidens dixit.

¶ Nisi quinq̄ episcoporū literis

distinctis ꝓsentibus, ⁊ cū ꝓpria manu subscriptis, nullus clericus transmarinus ad ordinem ꝓmoueatur.

Nullus aliqua d rōne trāsmarinū hominē ꝑsonē eps̄ oib⁹ epis̄. ¶ Decodē.

Trāsmarinos f hoies in clericat⁹ honorē nemo suscipiat, nisi quinq̄ aut eo amplius⁹ epoꝝ chirographis g fuerint designati, q̄ per surreptionē h multa solent euenire.

Item Greg. Romane ecclie ꝓfesul Squilitano epo.

¶ De eodem.

Aphros i passim et ignaros peregrinos ad ecclesiasticos ordines accedentes

Cleric⁹ sine l'is suoꝝ epoꝝ nō sunt recipiēdi.

d ¶ Nullus aliqua. Ista capi. introducta sunt ad cautelam: vel leguntur de primitiua ecclesia: ⁊ sic ecus hodie.

e ¶ Nisi quinq̄. Contra. lxxj. dist. ca. ij. Sed hec capitula loquuntur quando ita remoti sunt q̄ sigilla epi scoporꝝ et enā loca ignota sunt: illud quando episcopus propinquus est, et eius sigillum bene cognoscitur. et hoc colligitur extra de cleri. peregrinan. tue. Sed pone q̄ non habet literas: est ne recipiendus si probet per testes? ita, extra de cleri. peregrinan. capitu. vlti. Nam magis credendum est viue voci ꝙ mortue. in auten. de fide instrumen. §. si vero. colla. vj. Hugo intelligit hec capitula abrogata. Olim enim habuit locum hoc capitulum ꝓpter multitudinem hereticorum. Sed illud capitu. Tue, euacuat opinionem istam. Sed certe non videt recipiendus etsi mille haberet sigilla ignota: quia nō pl⁹ fidei prestāt mille ignota, ꝙ vnum ignotum. Preterea in testamento ita inuenis q̄ cum signa sunt ignota, conuocantur omnes illi quorum dicuntur sigilla, vt sciatur an recognoscant sua signa: vt ff. quemadmodum testamen. aperi. cum ab initio. et hoc concedo q̄ nisi aliqualis habeatur notitia de sigillis et de illis remotis ecclesiis, q̄ non sit eis credendum, etsi mille sint: argumen. extra de fide instrumentorum. capitu. quod super his.

Uocivi- ue ma- gis cre- dēdū ē ꝙ mor- tue.

Sigil- lis igno t⁹ fides non est adhibē- da,

f Ranſmarinos. Idē intelligo de quolibet ignoto qui sigilla representat ignota. Jo.

g ¶ Chirographis. i. literis in q̄b⁹ cōtinebit de vita, de mori- b⁹, de ordinib⁹, de regularitate sua.

h ¶ Per surreptionem. simile extra de procura. ca. j. et ij. q. iij. inducie.

Cōc. ho. per bar. i. l. luci⁹. ff. de fi. i- stru. et l. ad te- stiū. ff. de test.

Aphros passim ⁊ ignaros. ¶ Casus. Precipit Gregorius in hoc capitulo epi̇copo Squillitano, vt aphros et peregrinos clericos ad ordines non suscipiat: quia quidam eorum sunt heretici, quidam sunt rebaptizati, quidam vero sunt peregrini: ⁊ ordines quos nō habent, se mentiuntur habere.

i ¶ Aphros. Ratione prouincie presumitur cōtra ali-

quem: argu. xxiiij. distin. quando. ff. de edili. edic. ℣ si no
† Ar. ℣ tur. ℣. qui mancipia.†
eẽ ũ. a ¶ Suscipias. Ut officient populum. al's bene: extra
cũ de- de cleri. peregri. ca. penul.
putati.s b ¶ Fortiores. Nec est vna ratio quare non admittun-
eẽ ũ in- tur. alie assignant.
stit. ad xix. q. ij. oue.
decorẽ
Archi.

Omnes. ¶ Casus. In hoc ca. statuitur vt illi qui in peregrinatione sunt baptizati, non promoueantur: quia eorum vita est incognita, et ꝙ sunt esse irregulares.

c ¶ Omnes. Hoc ca. loquit de adul-
Baptis- tis. Sed nonne baptismus tollit om-
mꝰ oẽm nem peccati maculam? Utiq; sic. ℣. de
peccati pe. dist. viii. ca. vlt.
maculã hoc ergo ideo quia forte isti bigami vl' alias irregulares sunt, qz ante baptismum forte fuerũt bigami.
tollit.

Ep̃matib⁹. ¶ Hec dist. diuidit in tres partes, in quarum prima dicitur ꝙ vbi erãt primates gentiliũ olim: ibi sunt modo primates. i. pr̃iarche, q̃ idẽ habent officiũ ꝫ noia sunt diuersa. Scda ibi: Nulli archiepiscopi. Tertia ibi: Universalis. Joã. de fan.

¶ Cal⁹. Quia supra in. lxxx. dis. c. j. Gratianus fecerat mentionem de primatibus ꝛ patriarchis, nec assignauerat differentiã inter eos, ideo supponit hanc. xcix. distin. in qua ostendit ꝙ primates ꝛ patriarche quo ad officia non differunt, sed quo ad vocabula. ad quos primates vel patriarchas ab archiepiscopis appellant episcopi. Ostendit etiam ꝙ archiepiscopi debent primatibus obedire in his que iuste fuerint imperata.

d ¶ De primatibus. Fecerat Gratianus ℣. in distinct. lxxx. mentionem de primatibus et patriarchis: sed ne quis crederet propter nominum diuersitatem aliquam esse realem differentiam, ideo ostendit in hac distinct. differentiam esse tantum in nomine. Ostendit etiam de reuerentia quam debent archiepiscopi suis primatibus. Ostendit etiam ꝙ nec Romanus pontifex debet vniuersalis appellari.

Rouincie. ¶ Casus. Quesitum fuit ab Anacleto tantes nulla ratione suscipias[a]: qz aphrorum alij quidẽ manichei alij rebaptizati sunt: peregrini vero plurimi in minoribus ordinib⁹ constituti fortiores[b] de se pretendisse honores sepe p̃bati sunt.

Ite ex concilio Elibertano.

¶ Nõ sunt p̃mouẽdi ad clerũ qui peregre fuerint baptizati.

Omnes[c] q̃ in peregrinatione fuerint baptizati: eo ꝙ eorũ minime sit cognita vita, placuit ad clerum non esse promouendos in alienis p̃uincijs.

¶ Distinctio. xcix.

Ep̃matib⁹[d] autem (quorũ supra mẽtionem feci m⁹) q̃rit quẽ gradũ in ecclia obtineãt an in aliq̃ a patriarchis differant, quã obediẽtiam archiepi eis debeãt. Primates et p̃triarche diuersor̃ sunt nominũ, sed eiusdẽ officij. Ab archiepis autem q̃tiẽs necesse fuerit epi ad primates appellãt: ꝫ a primatibus ad archiepos appellare nõ licet. debẽt ergo obedientiã primatib⁹ archiepi in oib⁹ q̃ sibi fuerint ab eis iuste imperata.

Unde Anacletus papa ait.

¶ Que obedientia sit exhibẽda primatib⁹ ꝛ patriarchis.

Nouicie mõto ante christi aduẽtũ[e] tẽpore diuersis sunt maxima ex parte, ꝛ postea ab apl̃is ꝛ beato Clemente predecessore nostro ipsa diuisio est renouata in capite omnũ, puinciarũ vbi dudũ primates erant legis seculi, ac prima iudiciaria potestas: ad quos q̃ per reliquas ciuitates commorabantur, quando eis necesse erat, qui ad aulam imperatorũ vel regum confugere non poterant, vel quibus[f] permissum non erat[g]: confugiebant, p̃ oppressionibus eorum, vel iniustitijs suis: ipsosq; appellabant quotiens[h] opus erat, sicut in lege eorum scriptũ erat. ipsis[i] quoq; in ciuitatibus vel locis nostros patriarchas vel primates qui vnam formam[k] tenent, licet diuersa sint nomina, leges diuine et ecclesiastice poni ꝛ esse iusserunt: ad q̃s epi (si necesse fuerit) confugerent, eosq; appellarẽt, ꝛ ipsi noie primatũ fruerẽtur. Reliquę vero metropolitane ciuitates q̃ minores iudices habebant, licet maiores comitib⁹[l] ‡ essent, haberent metropolitanos suos: in quibus locis primates instituendi sint: ꝛ an archiepiscopi eis debeant obedire. Et respondet ꝙ leges ecclesiastice iusserunt poni primates vel patriarchas q̃ eandem formam tenent (licet diuersa sint vocabula) in ca pitibus p̃nunciarum vbi olim erant primates paganorũ: ad quos primates vel patriarchas ab archiepiscopis appellat. In alijs vero ciuitatib⁹ metropolitanus debẽt archiepiscopi residere, qui debẽt p̃dictis primatibus obedire: nec debẽt nominari primates, sed archiepiscopi vel metropolitani.

e ¶ Ante Christi aduentum. Ergo ante tẽpus gelasij ꝛ dionysij distincte erant p̃uincie, vnde reprobat quedam solutio q̃ ponitur. r. q̃. vj. nec numerus, ꝙ scilicz tunc non erant p̃uincie limitate. Sz dic ꝙ p̃uincie fuerant diuise, vt hic: sed dioceses nõ, nisi a tẽpore Dionysij. xiij. q. j. ca. j. Uel solue per illã literã, maxima ex parte. q. d. nõ oẽs.

f ¶ Quibus permissum. Quia modica erat summa. vj. q. vj. anteriorũ. ℣. illud.

g ¶ Non erat. vt clericis qui in causis ecclesiasticis non possunt appellare ad principem: vt ℣. xj. q. j. placuit.

h ¶ Quotiens. id est bis ante sententiam, vel post sententiam secundum canones. Et not. ꝙ dicit quotiens secundum leges: sed tamen non licet secundum leges appellare ad principem nisi in casu ante sententiam, ꝛ ita est argu. ad expositionem illius. ij. questio. vj. omnis oppressus.

i ¶ Ipsis. repetit quod dixerat.

k ¶ Formam. Argu. C. de codi. si idem. contra. quia diuersitas nominum debet dẽsignare diuersitatem rerũ: vt. xxj. dist. cleros.

l ¶ Comitibus. id est comitantibus vel sequentibus eos: vel comitibus, id est episcopis. Comitatus enim dicitur ‡ districtus alicuius ciuitatis vbi est episcopus. Uel hoc vult notare ꝙ archiepiscopus maiorem habet potestatem in prouincia et iurisdictionem ℣ primas, nam metropolitanus est iudex ordinarius omnũ cle.

† comitatus. ‡ Nichil q̃ditis mutat in q̃ differt ad iurare differtia vel terminos. l. j. C. ad ipc. liter pap. et vi.

metropolitanus iurisdictionem

prima episcoporum prouincie: primas tantū archiepiscopi: vnis iuris: de secundum hoc maior est patriarchis.

dicto. ¶ Comitibus. id est propter comites et propter episcopos suffraganeos.

a ¶ Nomine. Argu. ex nominibus semper res nominū, id est res significatas per nomina debere attendi.

Nulli archiepiscopi. ¶ Casus. Quesitus fuit ab Anitio papa vtrum archiepiscopi sint appellandi primates vel patriarche. Et respōdet q nō, nisi multitudo populorum intantū excresceat, vt de archiepiscopo fiat pfiarcha.

b ¶ Vocentur. C. de libe. causa. in bemus. C. de proba. nec epistolis.

c ¶ Qui primas. Sicut Romanus, Antiochenus, Alexandrinus. 8. xxj. dist. dcros. Quid de veneto? Dicergo q est pmas respectu inferiorum, extra de pnuil. ca. antiqua.

multitudine ¶ Ad fidē conuertatur. Nā et accrescentes cē. vij. q. j. in apibus, de cōse. distinc. v. nunc. ¶ Inuentus romana excrescēs nouam sibi ciuitatem edificauit: argu. C. de sacrosanctis eccles. l. iubemus. Et bene dicit conuertatur. nam alis vix posset contingere q i aliquo loco intantum excresceret populus vt primate indigeret. vt. xxiij. distinctione. Fraternitatis.

e ¶ Constitui. Argu. infra parochiam alicuius non debere constitui ecclesiam, nisi multitudo fidelium excreuerit. Sed nunquid illo immo cuius est parochia poterit hoc fieri et irrequisito? Non: vt. xvj. qōne. j. multis an posconciliis: et. xvj. qōne. j. Felix. et ea. seq. Sed si requisitus sit eccle noller consentire: non minus tamen fcr per maiorem ista in al scitz per papam. et de eccle. edifi. cap. iij. eius tamen consentu pa terū pa sensu primo requisito. Et nota q pmōi requisitio faciendā est cum ille locus in quo excrevit multitudo fidelium iam esset deputatus alicui ep̄o nulli: alis non.

f Rime. Id est patriarchalis.

¶ Vniuersalis. ¶ Hec est tertia pars dist. in qua

qui predictis iuste obedirent primatib⁹: sicut in legibus scīi olim ordinatū erat: qui nō primatū, sed aut metropolitanorū aut archiepoz̄ noiē⁹ fruerentur. Item Anitius.

¶ Non vocent primates nisi qui primas sedes tenent.

Nulli archiepi primates vocētur[b] nisi illi qui primas[c] sedes tenēt: quarū epos apli eorūq; successores regulariter patriarchas vl primates esse cōstituerūt: nisi aliquagens deinceps ad fidē cōuertatur[d] cui necesse sit pre multitudine primatē cōstitui[e]. Reliqui metropolitani nominent qui alias metropoles tenent.

Item ex concilio Aphricano.

¶ Princeps sacerdotum vel summ⁹ sacerdos non appellet prime sedis episcopus.

Prime[f] sedis epūs non appelletur princeps sacerdotū, vel summ⁹ sacerdos aut aliquid hmōi: sed tantum prime sedis episcopus.

Vniuersalis autem nec etiaz romanus pontifex appellet.

Unde Pelagius oib⁹ epis.

¶ Hec erta romanus pontifex vniuersalis est appellandus.

Nullus patriarcharum vniuersalitatis vocabulo vnq; vtatur: q si vn⁹ patriarcha vniuersalis dicit, papatriarcharū nomen ceteris derogat: sed absit hoc a fidelib⁹ hoc sibi velle quemptā arripere vnde honorem fratrum suorum imminuere ex quantulacunq; parte videat. Quapropter charitas vestra neminem vnq; etiā suis in epistolis vniuersalem nominet: ne sibi debitum subtrahat, cum alteri honorem infert indebitum.

Item Greg. Eulogio patriarche Alexandrino. De eodē.

Nec in prefatione epīe quā ad me⁹m qui pharibui, direxistis: supbe appellationis vob⁹ vniuersalē me papā dicēs imprimere curastis: qd (peto) mihi dulcissima scīta vra vltra nō faciat: q vobis subtrahit[g] quod alteri pl⁹q; rō exigit, prebet[h]. Ego non vobis quero prosperari, sed moribus: nec honorē esse deputo in quo fratres meos honorez suū perdere cognosco. Meus nanq; est honor, vtis ecclesie: meus honor est fratrū meoz̄ solidus vigor. Nunc ego honorat⁹ sum, cū singulis quibusq; honor debit⁹ non negatur[i]. Si cīn vniuersalē me papam vestra scītas dicit: negat se hoc esse[k] qd me fateri vniuersum. sed absit hoc: recedāt verba que vanitatē instant, et charitatem vulnerant.

Nullus patriarcharū. ¶ Caue. Ep̄i in suis epistolis appellabant patriarchas vniuersales: quare prohibet Pelagius omnibus epīs vt neminem decetero appellent vniuersalem: quia si vnus appellatur vniuersalis, ceteris honor debitus subtrahitur.

Dce. ¶ Caue. Eulogi⁹ alexandrin⁹ patriarcha in sua epistola Gregorū vniuersalem appellauit: quod ipse Grego. ante prohibuerat. quare precepit sibi vt hoc decetero nō faciat: quia non verbis sed moribus querit prosperari: z si ipse vniuersalis appelletur, nullus honor ceteris remanebit. quod ei nō placet: q tūc ipse honoratur cū alijs honor debit⁹ non negatur.

g ¶ Subtrahit. Papa Argu. q papa per suū suum mandatum mandatum non vult derogari tum auturi alicuius. j. xxv. turi alq. ij. qō vo dicitis. terī⁹ derogari velit. vj. ix. q. iij. nunc vero j. xj. qō. j. peruenit. 8. lxij. distinct. quāto. 8. lxxv. distinc. archidiaconū sicentinium. in fi.

h ¶ Debetur. Non enim debent plus esse subditi cē expedit. ij. qōne. vij. admonendi. nec prelati ita humiles vt contemnantur. lxxxvj. distinc. quanto. ff. de offi. presi. observandum.

i ¶ Non negatur. Sic. C. de eadu. tollen. l. j. 8. vlti. C. de iud. cum pretor. in fi. et extra de lxxv. distinc. archidiaconum. arg. nemini consulendum cum alterius iactura: vt. j. xj. q. iij. si quis vero, no. xxij. q. v. denuz.

k ¶ Negat se hoc esse. i. eē de vniuersitate: cū tñ romana eccīa nō sit vniuersalis, lz sit de vniuersitate. Jo.

‡ Addes ad hoc dubiuz text. i. l. nec au⁹ C. de emē. li. et in. l. iij. 8. si qs a princi pe. ff. ne qd i lo. pub.

‡ Al's, et de p̄ scri. cuz olim.

‡ Singulis le gū addenda est cum ille locus in quo excrevit multitudo fidelium iam esset deputatus alicui ep̄o nulli: alis non. arg. ar chid.

Epiſcopos. ¶ Hec diſtinctio diuiditur in quinq; par
tes: in prima loquitur de pallio quod eſt pontificalis offi
cij plenitudo: et ideo poſuit in fine. In quarū prima par
te docetur q; metropolitanus ſine pallio ordinare epos
nō debet. & hoc probat per capi. ſeq. Secūda ibi: Puiſca.
Tertia ibi: Cauſa
tum. Quarta ibi:
Pallium. Quinta
ibi: Priuilegia. Jo.
de fau.

¶ Cauſa. Diuiditur tur. c. diſt. & q; fecerat mētionem de primatib⁹ et ar chiepis, et eorum dignitas videtur eſſe imperfecta ſi ne pallio: vt extra de elect. ſignificaſti. ideo ſpecialiter tractat de pallio: oſtendēs q; niſi ha beant pallium, nō poſſunt epiſcopa lia exercere officia. ponit etiam infra quod. epi⁹ debeat peti et dari: q; infra tres meſes. et qui bus, q; bene meritis, et fortiter poſtulātib⁹. † et quo tpe ſit eo vrēdum: vt in alio tpe vti eo non poſſit: q; tm̄ in celebratione miſſe: niſi priuilegij vel renouatione veteris. J. ea. optatum.

Pallū dā conferri, et q̄n peti debet.

† Ut. J. e. c. puiſca.

Quoniam quidā. ¶ Textus. Hoc ca. in duas partes diuiditur. In prima dicit q; ſi archiepūs vltra tres menſes a tpe conſecrationis pallū petere diſtulerit, ca rere debet dignitate ſibi commiſſa: et alij metropolitani cū conſilio ſummi pontificis viduate eccleſie prouidebūt. In ſcōa parte que loquitur de epo, dicitur q; epūs intra tres menſes a tpe electionis debet conſecrari. Sed ſi vltra menſes quinq; diſtulerit: nec ibi nec alibi in epm̄ con ſecrabitur: immo iudicio ſui metropolitani cedat & abe

Archiepi pallium nō J. ea. optatum.

nuncier vel recedat. Scōa ibi: Si vero conſecrandi.

a ¶ Fidem. Jd eſt fidelitatem vel etiam ſymbolum: vt

b ¶ Epiſcopos. Sed quare differūtur per hoc conſecra tiones epoz, cum eccleſia vacante comprouinciales epi aliquem conſecrare in epm̄ poſſint: vt. l. xviij. diſt. quia. ex de elec. quia diligentia? Item et ſi ipſe nō habeat pallū, tamen alijs mandare poſſet conſecrationem: vt extra de elec. ſuffraganeis. † Ac hoc pōt dici q; illud ca. loquitur quādo electus eſt in mora petendi pallium: ſcz poſt tres menſes elapſos: vnde ipſe alijs nō poteſt cōmittere cōſe cratione: nec etiā tunc ſuffraganei ſui poſſunt conſecra re aliquem: vt per hoc maior rubor incutiatur electo, cū viderit ſuum ſuffraganeum conſecrari ab extraneis: q; non multum curaret ſi a ſuis conſecraretur. ſed vſq; ad tres menſes anteq; ſit in mora petendi pallium, ſatis vi detur q; epi comprouinciales epiſcopi poſſunt epiſcopalia iu ra ſupplere: cum ſemper vicini epiſcopi ſuppleant defe ctum alicuius vacantis eccleſie: vt. vij. q. j. pōtifices. lxv. diſtin. ſi forte. Sed ipſe electus licet ſit conſecratus, iura epiſcopalia non poteſt exercere ante receptū pallū: nec

Quia dam dicunt q; iſta de cre. non tenet. Sz dic vt not. extra de tri. la. ca. j. in gl. ſ. pe. Archi.

¶ Diſtinctio.c.

Epiſcopos autem ordinare ante pallium acceptum nec archiepiſcopo nec prima ti nec patriar che licet. ¶ Quod ex authoritate Pelagij pape licet minus euidenter datur intelligi.

Ait enim Pelagius papa.

¶ Intra tres meſes fidē ſuā exponere & pallium poſtulare a Romana eccleſia quiſq; metropolitanus ſtudeat.

Quoniā q̄dā metropolitanoz fidem[a] ſuam ſm̄ priſcā cōſuetudinē ſancte ſedi aplice exponere detrectantes virgines cōſecrare: nec ordinare clericos: nec ſynodum celebrare: vt ex de elec. q; ſicut. in fi. extra eo. ſignificaſti. Sed nunquid electus in archiepiſcopū & cōfirmatus po teſt confirmare eos qui ſunt electi in epiſcopos? Dico q; ſic: extra de elec. noſti. & ca. tranſmiſſam. de tranſla. cum

Licet archiepm̄ et prima tus electos in epos confirmat.

er illo. immo et ca pitulum poteſt cō firmare: quia ſup plet vicem prelati arg. ex de here. ad abolendā. & argu. de conſec. preben. nulla. Sed dico q; nec capitulum ſup plet in hoc defectū prelati: vt ex ne ſe de vacan. illa. lz ſit arg. q; ſolus papa poſſit. xxiij. diſtin. p̄byteri. extra de cōſec. preben. quia diuersitatem.

c ¶ Viduatis. Olim. nā poſt confirmationem electi iam eſt matrimonium inter eūz et eccleſiā. de trā ſla. prela. inter cor poralia. Uel dic q; vidua eſt quo ad epiſcopalia.

d ¶ Tres meſes. Accuſatus de hoc coram papa: alꝫ non.

e ¶ Cōſecrationis. i. cōfirmationis. ſi ante erat epūs.

f ¶ Poſt ſecundam. Dicit quidā faciendā ipſi metro politano intra alios duos menſes anteq; deponatur: ſi cut poſt ſequit de epūs. quod enim dicitur de epūs infra, eraūdi de metropoli. vnde hec determinatio poſt ſecundam tē. determinat illud verbum, careat. et fm̄ hoc eſt hic argu. q; mora poteſt purgari. Alij dicunt q; hec ad monitio debet fieri tantūmodo a ſuffraganeis metropo litani, ad quos (vt dicūt) tranſlata eſt poteſtas: cum metropolitanus negligēs exiſtat. Si ergo ſuffraganei poſt admonitionem neglexerint conſecrare vel eligere, vicini metropolitani conſecrabunt conſilio pape. Sed quare aufertur capitulo poteſtas eligēdi? Reſpon. quia negle xerunt admonere ſuum electum ad petēdum pallium: alꝫ dico reuerti ad eos ius eligendi. Sed quare deſcen dit ad metropolitanū, cum tm̄ ad papam deuoluuntur epūs: vt ex de concef. preben. & eccle. nō vac. dilectus. Sed hic preciſe nō deſcēdit ad metropolitanum, ſed ad papā cū eis. vel tunc deſcēdit ad papā cū alijs eſt negli gens in eligendo. † Et eſt ſi. lxv. diſt. ſi forte. Joā. Hodie ſolus papa facit hoc per decre. illam dilectus. B.

Archiepm̄ ne ſuggeren tes circa pallij petitionem ḡ monere debet.

† h̄ eſt falſum vt ē ad pa mā ſu periorē deuol cru vt diat q; ad ſuū i h̄ caſu. q̄ dic vt ex ti. ſ. ſ. Confir matus q̄ de poſit.

g ¶ Cum cōſilio. Dicunt quidam hoc generale eſſe, q; vbicūq; per negligentiā vnius tranſfertur poteſtas ad alium, ille nō procedet niſi prius requirat authoritatem ſupioris. ſz hoc nego: & eſt hic ſpeciale: alꝫ ſecus. ir. q. iij. cū ſimus. arg. ff. de cōdi. inſti. q; ſub cōditione. ſ. vlti.

h ¶ Ultra tres menſes. Sed quare nō dantur niſi tres menſes archiepo? vt. ſ. eo. c. Quia maius periculum eſt in mora metropolitani. xlij. diſt. quieſcamus.

i ¶ Cedat. Ergo metropolitanus poteſt deponere ele ctum. cōtra. vij. q. j. mutationes. & iij. q. vj. quāuis. et de tranſla. inter. Sed hoc ſpeciale eſt vt cōfirmatum poſſit metropolitanus deponere: & hoc in odium negligentie.

Alius est casus. xcij. dist. si quis epūs per manū. Tertius xxij. dist. illud. Sz certe hic nō deponit nisi ab obtinēdo, nō ab ordine quē habet: vt cē de accu. c. sup his.

Risca. ¶ Casus. Docet hic Grego. Brunichildam reginam q̄ palliū nō datur nisi bene merito & fortiter postulanti.

a ¶ Et fortiter. Sed si fortiter postulet, nōne pōt notari ambitionis? Non: qz cum quis suo iure vtat, prohibēdi non est instantia. de pen. dist. j. importuna. lxxij. dist. c. j. et j. q. vj. post appellationem.

Quit. ¶ Casus. Palea est, in qua precipitatur vt pro recipiendo pallio nihil detur, sicut olim consuetudo erat: cum hoc habeat speciē simonie.

¶ Caute. ¶ Hec est tertia pars huius dist. in qua dr q̄ qui palliū accipit, obedientiā iurare debet, & q̄ canones seruet: qđ nisi fecerit, palliū non habebit. & hoc probat trib⁹ capi. 30. de fan.

¶ Casus. In hoc ℣. exponit Sta. q̄ sunt merita causarum: scz vt is q̄ postulat palliū, meretur recipere: et fidē suā iuramento astringat vt apostolicis decretis et statutis synodalibus obediat. Postea ostendit q̄ pallio nō est vtēdū nisi certis diebus, & inter missarum solemnia. Et ad hoc probandum inducit sequentia capi.

Ptatum. ¶ Casus. Silbertus Agrippinensis episcopus per suum nunciū a Joanne palliū postulauit: sed ei propter quatuor causas non concessit: scz q̄ fidem catholicam ad plenū in epla sua nō exposuit: et q̄ nec vniuersalium cōciliorū nec decretalium pontificū romanorum vllam fecerat mentionem: et preterea in illa epistola non subscripserat: item nec aliquem nuncium miserat qui pro eo iuraret.

b ¶ Minus. Arg. totum cōtractum vel rescriptum vel instrumentum nil valere & esse irritandū si aliqua necessaria desint in eo: arg. xxxviij. di. que ipsis. iij. q. iij. pura. & idem facit plus quod minus: vt. xx. distinctio. si ad scripturas sacras. ¶ Argu. contra: quia superflua non viciant: vt de confecra. distinc. iiij. si non sanctificatur. ff. de regu. iur. non solent.

Mq̄ si vltra q̄nq̄ mēses p̄ suam negligētiā retinuerit viduatā ecclesiā, neq̄ ibi, neq̄ alibi ꝓsecrationis donū percipiat: imo metropolitani sui iudicio cedat.

Item Gregorius papa Brunichilde regine.

¶ Honor pallij non detur nisi meritis exigentibus, & fortiter postulanti.

Risca consuetudo obtinuit vt honor pallij nisi exigētib⁹ causarū meritis, & fortiter[a] postulāti dari nō debeat.

Idē Joāni Colunthiorū epō.

Palea.

Quit sanctitas tua, q̄ prius palliū nisi dato cōmodo nō dabat: qđ q̄ incōgruum erat, facto cōcilio ante corp⁹ Petri ap̄lorū principis, tam de hoc q̄m de eorū ordinationibus aliqđ accipere sub districta interdictione vetum⁹. Mq̄ ergo vt neq̄ per cōmodū, neq̄ per gratiā, aut quorūdam supplicationibus aliquos ad sacros ordines consentiatis vel permittatis adduci.

Causarū ℣o merita accipienda sunt, vt & is q̄ postulat mereat accipere, & fidei sue ꝓfessionē prius iuramēto cōfirmet: & apticis decretis atq̄ synodalibus statutis se obediturum nihilomin⁹ caueat. Pallio autē nō nisi certis tēporib⁹ & intra ecclesiā ad missarū solēnia cuiq̄ metropolitano vti liceat.

Unde Joannes epūs Silberto Agrippinensi epō.

¶ Nulli post multa fidei pfessionē palliū dari nō debet.

Optatū tibi pallium nunc cōferre nequiuim⁹: qz fidei tue paginā mun⁹ b q̄m oporteat continere reperim⁹: cū videlicet nullā in ea sanctarū vniuersalū synodorū in qb⁹ fidei nostre symbolū ꝓtinet, nec decretalū pontificū Romanorū cōstitutorū fm morem fecerit⁹ mentionem[c]. Sed nec illā ꝓpria subscriptione[d] munieras, nec aliquem[e] qui hanc iureiurando[f] firmaret, miseras.

Item Gregorij⁹ Aregio episcopo Francorum.

¶ Nulli pallium desiderat accipere, prius a se amouere illicita promittat.

In ea synodo quā cōtra simoniacā heresim per fratrē et coēpm nostrū Syagrium decreuimus congregari: sanctitatem vestram volumus interesse, atq̄ eidem fratri ita pallium quod transmisimus[g] tribui, si prius se promiserit illicita que prohibui-

c ¶ Mentionem. de eis conseruandis. Quid autē iurare debeat qui palliū petit, habes cē de iureiu. ego. & de elec. significastī. & notatur. xxij. dist. cōcēs.

d ¶ Subscriptione. Arg. donationem epi nihil valere nisi ei⁹ subscriptione firmetur: sicut cū cōcedit aliquem locū vel iuri, dictionem alicuius loci alicui loco vt hospitali: arg. dii. xcvj. bene. arg. xij. q. j. sine exceptione. et capitu. cum redemptor. Epi donatio sine subscriptiōe nō valz

e ¶ Aliquē. arg. quem per alium iurare. ℣. dii. lxij. tibi domino. j. xvij. q. iiij metuentes.

f ¶ Iureiurando. extra de iu. ca. inherentes.

In ea synodo ¶ Casus. Stego. precepit Syagrio archiepo vt deberet contra simoniacaz heresim synodum congregare. Huic synodo vult Aregium episcopum Francorū interesse. precepit ergo Stegorij⁹ episcopo vt illuc vadat, et palliū qđ transmisit Syagrio episcopo cōcedat, si prius promiserit illicita que prohibita sunt in synodo, ab ecclesia remouere. Item precepit eiv omnē veritatem et ordinem de illa synodo scriptis planis et apertis debeat significare.

g ¶ Quod transmisimus. Argu. pactiones in donatione spiritu alium posse interuenire et conditiones. argu. contra. j. questio. ij. ℣ pio. Sed ibi intelligitur pactio et conditio illicita. sed hec est licita, cum ad eam nihilominus teneretur. Vel ante electionem nulla debet esse, sed post electionem. ante consecrationem potest esse, saltem licita: vt de rebus et consuetudine ecclesie, et fidei articulis, et huiusmodi obseruandis. et hoc a maiori, non a minori exigi potest: argumen. xxviij. distinctio. de syracusane. vt nota. viij. questio. iij. in summa. Vel dic q̄ hec dictio si, non notat hic conditionem, sed quandam modificationem: argu. ff. de tute. muto. ℣. secundo. sic ponitur extra de electio. significasti. ¶ immo nec dicitur conditio, cum subintelligatur. ff. de conditio. et demon. conditiones. Argu. contra: quia conditio est. Nam si dico: dare illi si

Pactiones interuenire ꝑñt in spūalib⁹ donatio ne. ¶ immo ibi exponitur ꝑ quia: vt nō. cē ō spon. du. c. j. in glo. si de forni cario. Archi.

uraueri:: hoc est dicere: non date illi nisi iurauerit. ff. de iudi. et demon. quibus diebus. S. j. Joan. Ego credo q̄ honesta et licita conditio apponi potest in collatione spiritualium: vt extra de elec. significasti. & extra de ser. non or. eo libentius. B.

a ¶ Discurrentibus. id est cito directis.

Allium tibi dil. Intra tuã ecclesiam. i. ecclesiã quãcũq; tue dioc. extra de vsu pal. c. j. non autem potest vti pallio alterius: vt extra eo. cap. ad hec. nec in alterius diocesi. eo. ti. c. ad honorem.

c ¶ Missarũ. Et in synodo etiaꝫ vti potest. sed non potest synodum congregare ante susceptionem. palij: vt extra de elec. significasti. tamen. c. pen. dicere videtur q̄ tantum in ecclesia debeat vti pallio: nec in processione vtetur eo. vt extra. e. c. j.

Archiepo ãs palij susceptionẽ nõ cõuocat synodũz.

¶ Ontra. ¶ Casus. Joãnes archiepõs Rauennas extra missarũ solẽnia pallio vtebat: super quo cuz a Greg. reprehẽderetur, defendebat se priuilegijs apostolicoruz: in quibus oẽs consuetudines sue ecclesie erãt cõfirmate: quare papa scribit ei dicens. Aut defendit se cõsuetudine generali, aut priuilegio. Neutrali consuetudine se tueri non potest: q̄ alij archiepiscopi hoc non faciunt. Si vero priuilegio se tuet, necesse est vt illud ostendat: qõ si ostendere non potest, a tali presumptione decetero cesset, ne et⁹ exẽplo alij archiepi talia sibi velint vsurpare.

Prelati preceptuz ẽt iniustũ est factũ. Priuilegium exẽplari ostendere tenẽtur. Sufficiat.

d ¶ Patiẽtissime. Argu. q̄ licet videat iniustũ qõ precipit prelat⁹, patienter th ferẽdũ est. ẽ. di. xxxj. ante trien nium. & dist. xix. in memoriã. xxiij. q. j. ꝺ culpatur.

e ¶ Consuetudines. Sed nunqd valet priuilegium ita generale? Sic: vt. xix. dist. si romanorũ. Et est si. ix. qõ. ij. epi. xxiij. di. preterea. ff. de leg. j. l. siquis ꝺo. tñ cũ hoc priuilegium obscure loquatur, & faciat mentionem alterius priuilegij vel consuetudinis, necesse est vt illud exhibeatur: vt. lxxvj. di. ieiunium. in pen. & ex de verb. sig. abbate: vt not. ẽ. dist. ix. vt veterum. Ad hoc dicunt quidaz q̄ si in hoc priuilegio inseritur totus tenor priui, nõ est necesse primum exhiberi. extra de iur. cal. inherentes. C. de do. si donatio. ff. de do. ex hac scriptura. ff. de admi. tut. chirographis. Sed certe illud non sufficit, nã adhuc potest esse falsitas in bulla vel filo: vt extra de priuil. cum olim. in fine. Alij dicunt q̄ si authoritate iudicis est relatum publicatuz, non est necesse exhiberi. secus si per rebellionem: quia publicatio facta coram iudice fidem facit licet postea ꝓdatur: vt. C. de fide publica. et inder diligentius singula consideraꝫ & rebellio. Sed istis ob. extra de sent. et re. iu. cuz inter. in fin. Ad hoc dico q̄ sufficit si coram iudice est publicatum ita vt non teneaꝫ exhibere pu⁹ instrumentum nisi aduersarius dicat se velle probare falsum. tunc enim debet illud exhibere licet prius fuerit ei fides imposita: nisi iuret illud se perdidisse: vt. C. de fide instru. l. vl. Joan. Hoc hodie determinatur extra de fi. instru. capitli. B.

Inst. vbi q̄ sufficit publicatum. vbi dicit q̄ oẽa tur per oia ta sigilla bellione scribõt Arch.

Dem Joanni archiepiscopo Rauennati. ¶ Decodem.

¶ Ontra motẽ ꝺppe ecclesiasticũ est si non patientissime⁹ toleraꝫ (qõ a vobis absit) etiam iniusta corrigo. & j. Illud frater charissime non putamꝰ tibi ignotum, q̄ pene de nullo metropolitano in quibuslibet mũdi partib⁹ sit auditum, extra missarũ tẽp⁹ vsum sibi palij vendicasse: et q̄ bene hãc cõsuetudinẽ generalis ecclesie nouerit⁹, vestris nobis manifestissimus significastis epistol⁹. qb⁹ preceptũ predecessoris nostri Joannis pape nobis in subditis trãsmissis annexũ, continẽs oẽs cõsuetudines⁹ ex priuilegio predecessorũ nr̃oz cõcessas vobis vestreq; eccle debere conseruari. si temini igit esse aliã gñalis eccle & consuetudinẽ posit̃ ea q̄ gerit⁹ vobis ex priuilegio vẽdicatis: Nulla ergo nobis in hac re (vt arbitramur) poterit remanere dubietas. aut eñ mos omnũ metropolitanoz etiam a tua est fraternitate seruãdus: aut si tue eccle aliqd speciale dicis esse ꝓcessum, preceptũ vestrũ a priorib⁹ Romane vrbis põtificibus: q̄ hec Rauẽnati eccle sint concessa, a vobis oportet quandoq; vtitur quis et priuilegio extra de consue. cum dilectus. nec renunciat quis priuilegio militari licet vtatur iure cõmuni: vt. ff. de mili. test. l. iij. sic. ff. de priuil. cre. l. aurepe. xxiij. dist. ẽ. in pen. Sic iuri communi & etiam consuetudini potest quis inuiti: vt extra de censi. c. fopite. & xcv. distin. olim. Joan. Sed certe quicquid dicat Jo. non dicitur priuilegium de eo quod competit de iure communi, cum priuilegium sit lex priuata. ẽ. dist. iij. priuilegia. nec illa decreta. de consue. cum dilectus. contradicit: immo concordat: cum confirmatio ad priuilegiũ, & electio ad ius commune pertinere dicatur. extra de elec. cum inter. ad fi. B.

Priuilegios inuitis ꝓcedit ius communi. et ideo ꝓcessus ꝓcedit. Cõsuetudo est de iure esse vitiosa.

f ¶ Priuilegio. vide qualiter argumentat: ex quo per priuilegiũ hoc vẽdicatur: non ergo de iure ꝓmuni hoc potest vendicari. & si simul non possit quis inuiti priuilegio, et iuri communi: vt. xxvj. qõ. j. hinc est. et. ff. ad munic. l. j. ff. de lega. j. si quando. Sed certe

g ¶ Omnium. Vide qualiter argumentatur. et quo alie ecclesie vtuntur tali consuetudine: ergo et ista debet vti eadem, argu. ſ. extra de censi. ex parte. Sed huic

argumento posset responderi q consuetudo aliarum ecclesiarum non derogat cōsuetudini istius: vt.ē.xij.dist. illud. ꝛ extra de capel.mo.dilectus.circa fi.

Tres regule notabiles.

a ¶ Ostendi. Hoc est contra tres regulas. Unam q tenetur posse ostendere titulum sue possessionis. Hoc est ostendi [a]. Aliam q ab eo qui ius negat, non requiritur probatio, quod est contra id, ff. de proba. ab ea. Tertiam q acto re non probante reo absoluitur. vj. questio. viti. actor.

¶ Conc. ter. i. l. j accusare. C. ¶ Is hoc est ideo q presumptio contra ipsum facit.

b ¶ Non ostendi tur. Qui enim priuilegium allegat, debet probare ꝛ ostendere. extra de priuile. porro. et capi. fe. et c. pastoralis. nullus tamen tenetur edere nisi illum articulum qui facit ad rem. extra de fide instru. cōtingit. licet ab eo nemo possit iudicare de priuilegijs sedis apostolice. extra de iudi. cum venissent, tamē qui defendit se per tale priuilegium oportet vt illud exhibeat: vt extra de fid.instru. accepimus. sic ergo canonic[us] q possidet duas prebendas, cū de iure non possit eas possidere si contra eum agatur, ipse teneretur probare qualiter habet, secus si conueniatur super prima tantum. Dicit tamē quidā q canonico indistincte incumbit onus, probandi, scz institutionē suā. extra de ap.personas. arg. ex de .pcu. et institutione. arg. ij. q. j. legum.

Ostendi [a]. Si hoc non ostenditur [b], restat postea talia agere, neq; consuetudine generali, neq; priuilegio vendicas: vsurpasse te comprobes [c] quod fecisti. ꝛ. j. Decoxart pallio nolumus, forsan moubus indecori: dum nihil in episcopali cerutice splendidius [d] fulgeat q̄ humilitas. Oportet ergo fraternitatem tuam si honores suos sibi quibuslibet argumentis stabilit proposuit mente defendere: aut generalitatis vsum ex non scripto [e] sequi, aut ex scriptis priuilegijs se tueri [f]. Si postremo nihil horum est, alijs metropolitanis huiusmodi te prebere nolumus presumptionis exemplum.

Priuilegia quoq; semper cū vsu pallij debent concedi.

Unde idem Gregor[ius] Syagrio epō Augustudunensi.

¶ Cum vsu pallij aliqua priuilegia debent concedi.

Rationis ordo omnino nos admonet vt cum vsu pallij aliqua priuilegia largitus est et priuilegia. Sed quoniam cum honore debet crescere solicitudo: ideo precipit sibi vt solicitus sit circa curam subiectorum. Duo sequēcia capitula plana sunt, ꝛ per te videbis.

g ¶ Cura. Argu. ad quem pertinet honor et onus: vt distinc. lvj. dns noster. distinc. lxxxvj. fratrem. distin. xij. nerui. xl. dist. ante ola. distin. xxxv. ecclesie. nam dicit lex q̄ vtilitas per dignitatem augmentatur. ff. de iudi. l. si longius. in fi. ff. de donation[ibus]. fi. lius. §. j.

h ¶ Subiectorū. ē. lxxxvij. dist. §. j. et ca. diuine.

Pallium. i ¶ Vices. p priuilegium fecerat eum legatum suū, sicut suus predecessor fuerat, vt ideo dicit q̄ omes vocantur ad eo in partem solicitudinis, nō in plenitudinem potestatis: vt. j. q. vj. decreto. Uel priuus erat legat[us], sed esse desijt factus archiepiscopus: arg. ff. de arbitr[is]. nō distinguemus. §. j.

Triptorum. vestr[orum].

k ¶ Ordinatum. a suis episcopis. nā hoc est regulare vt a suis suffraganeis consecretur archiepiscopus. lxiij. distinctio. quanto. et ibi perpendi ex hoc cap. et supra eadem. quoniam. et. lxiij. distinctio. quia. q̄ metropolitanus etiam sine licentia summi pontificis potest consecrari: et ad papam non spectat (vt videtur) nisi datio pallij. Alij dicunt istud obtinere vbi metropolitanus habet primatem: vel cum hoc habet ex consuetudine. hodie tamen vult papa q̄ petatur ab eo confirmatio cum pallio: vt extra de elect. q̄ sicut. vt dixi. ij. distin. ca. viti.

Archiepōs a suis suf fraganeis ꝑsecratur.

l ¶ Atq; priuilegia. Ista priuilegia fuerunt personalia, et transferunt cum persona. ff. de regulis iuris. priuilegia. et extra de institu. cum venissent. Sed licet transeant cum persona, tamen debent concedi successori cum petierit, ꝛ fit iniuria ei nisi concedatur sibi: beneficium tamen est si ei conceditur. ff. de aqua quotidi. ꝛ ij q̄ ō pn esti. l. j. §. penul. nam si impetrauit vt ducam aquam de capi. flumine publico per predium meum, et vendo tibi predium, priuilegium non transit ad te. ¶ sed tamen impetrabile est a te, et iniuria fit tibi si non concedatur. Sed tamen multa potest iudex et debet facere ad que nales. compelli non potest. ff. de iudi. non quicquid. C. quomodo ꝛ quando vt. l. j.

¶ Conc. ter. i. §. Dignitas augmentat vtilitatem. ¶ Addeactionē hic capi. Pactus. ff. in. l. j. ff. de of. ꝑfc. vi. ialer. q. l. transactiōes. C. ō trāsac. et in auth. hoc ius. C. ō sac. sanc. eccle.

IN vna autē. ¶ Casus. Qz supra facta est mentio de metropolitanis: ideo supponit hic distinctionē.cj. in qua ostendit qđ in vna prouincia duo metropolitani esse non debent: quod verum est nisi multitudo populi excresceat: vt.xvj.q.j. precipimus. et.xcix. d. nulli. z hoc non potest fieri nisi de speciali licētia pape: vt.vij.q.j. mutationes.

PEruenit. ¶ Cal[a]. Retatum est in cōcilio calcedon. qđam epi sine authoritate pape per imperialem constitutionem vnā prouinciā diuidebāt in duas et ita duo metropolitani in vna eadēq; prouincia inueniebantur: quare concilio statuit vt epi qui talia decetero facere tētauerint, deponantur.

a ¶ Peruenit. ō. dist.x.c.j.

b ¶ Per pragmaticū sacrum. i. principis rescriptum. pragma ēst causa dicit. vnde pragmatica sanctio dicitur causa in consistorio principis vētilata cotā proceribus sacri palatij: z constitutio principis facta ex cognitione cause dicitur pragmatica sactio. Joan.

c ¶ Unam. Nam ex quo princeps dixit, due sunt prouincie. ff. de offi. assess. si eadem.

d ¶ In vna. Qđ fieri non debet nisi excrescat multitudo popli: vt. ō. tcix. distinctio. nulli. Joan.

e ¶ Tale. Argu. qđ licet princeps legitimet aliquem, non tamen erit legitimus quo ad ecclesiam: z ita erit legitimus quo ad vnum forum, non tamē quo ad aliud. ad hoc facit. c. dist. c.j. z. xv.q.ij. ℌ. cum autem.

Pragmatica sactio.

NIl vna autez prouincia duo metropolitani esse nō debent: sicut in calcedonensi concilio legitur statutum esse.

¶ Duo metropolitani in vna et eadē prouincia esse nō debēt.

PEruenit[a] ad nos qđ q̄dā preter ecclesiasticas ordinationes affectātes potētiam, per pragmaticū[b] sacrum vnam[c] prouinciam in duas diuidāt: et ex hoc inueniant[d] duo metropolitani epi in vna[e] eadēq; prouincia esse. statuit ergo sancta synod[a] deinceps nihil tale[a] attentari a q̄libet epō: eos vero qđ aliquid tale tētauerint, cadere de, ppio gradu.

HActenus de electione z ordinatione catholicoū clericoū tractauimus. Nunc ad simoniacoū ordinationes transeamus. Et vt facile liqueat quid sup hac hereſi sanctoū patrū decreuit authoritas, causa deducatur in medium: cuius negocium z de sciēter a simoniacis ordinatis, et de ignoranter a simoniacis consecratis, et de ordinationib[a] que per pecuniā fiunt, contineat.

QUidam[f] habens filiū obtulit cum ditissimo cenobio: exactus ab abbate et a fratrib[a] decem libras soluit vt filius susciperetur: ipso tamen (beneficio etatis) hoc ignorante, creuit puer, z per incrementa tēporū et officioz ad virilē etatē z sacerdotij gradū peruenit: exinde de suffragantibus meritis in epm eligit: interuenīēte obsequio z paternis precibus, data quoq; pecunia cuidā ex consiliarijs archiepi, cōsecratur iste in antistitē, nescius paterni obsequij z oblate pecunie. procedēte vero tēpore nōnullos per pecuniā ordinauit: quibusdaz vero gratis benedictionem sacerdotalē dedit. tandem apud metropolitanū suum accusat[a] et cōuict[a] sententiā in se damnationis accepit.

HInc primum queritur an sit peccatū emere spiritualia:

¶ cō, an, p ingressu eccīe sit exigēda pecunia: vel si exacta fuerit, an sit persoluenda:

¶ ertio, an ingressum vel prebēdas ecclesie emere sit simoniacum:

¶ Quidam. ¶ Cal[a]. Expedito tractatu de ordinationibus, promotionib[a], z officijs clericorum: accedit Gratianus ad negocia: quorum quedam sunt ciuilia, quedam criminalia: in quoū pscutione maiora minoribus preponit. Et quoniam omnia crimina respectu simonie nihil reputant: vt. j. c. q. vj. patet: ideo de ea premittit querens an sit peccatū spiritualia emere: de quo thema pponit. vij. cīes questiones.

f ¶ Quidam. Qz hic tractatur de simonia, videamus quid sit simonia: et vnde dicatur: quibus modis contrahitur: quis ad accusandum vel testificandum in tali crimine admittatur: q̄ pena imponat: q̄ dispēsatio circa tales admittatur. Si Simonia enim est studiosa cupiditas habendi vel voluntas emēdi vel vendendi aliquid spirituale: vt tam ad ea, qui studet, quā ad illum qui vendit. Ad hoc autem quod aliquis dicatur simoniacus nec oportet addi, dū vult vel annexum spirituali, propter illud quod annexum est spirituali, videtur tamen consensisse. videtur tamen hoc nō esse de necessitate simoniace q̄ hoc addi debeat: argu. extra de tur: q̄ iur. par. de iure, li. ab eccl. et quidam dicant sīa non esse simoniacum tūs patronat[a] spirituale esse, et male. De fructib[a] vero non est questio, quia etiā dari possunt: vt extra ne prela. vi. su. c. fi. z ō emp. Adde et vendi. ca. constituimus. Dicitur autem simonia a simone mago: qui primo in nouo testamento huius sceleris author extitit. Sicut enim Giezi in veteri testamento voluit vendere sanitatem Naaman regi: sic et iste voluit deo emere donum dei. vnde giezicius est dicendus qui venditor gratiam, simoniacus qui emit. vnde simoniaci sunt lucri appellandi emptores. Contrahitur autem tribus modis: a manu, ab obsequio, z a lingua: vt. j. e. sunt nonnulli. Et ptrahit quādoq; ex parte dātis, quādoq; ex parte accipiētis, quādoq; ex vtraq;, quādoq; ex neutra. ēt de cēti. fi. z si questiones. z not. j. e. q. v. ca. j. Admittit autē quilibet contra simoniacum, sicut in crimine lese maiestatis. vnde, xv. q. iij. sane. si tamē clericus accusatur, cum distinctione admittit laicus, scz si est bone fame cōtra eum: tamē ſm distinctionem extra de. ſt. per tuas. ij. q. j. in primis.

Simonia est cupiditas habendi spirituale: vt tam ad ea, qui studet, quā ad illum qui vendit. Ad hoc autem quod aliquis dicatur simoniacus nec oportet addi, dū vult vel annexum spirituali, propter illud quod annexum est spirituali, videtur tamen consensisse. videtur tamen hoc nō esse de necessitate simoniace q̄ hoc addi debeat: argu. extra de tur: q̄ iur. par. de iure, li. ab eccl. et quidam dicant sīa non esse simoniacum tūs patronat[a] spirituale esse, et male. De fructib[a] vero non est questio, quia etiā dari possunt: vt extra ne prela. vi. su. c. fi. z ō emp. Adde et vendi. ca. constituimus. Dicitur autem simonia a simone mago: qui primo in nouo testamento huius sceleris author extitit. Sicut enim Giezi in veteri testamento voluit vendere sanitatem Naaman regi: sic et iste voluit deo emere donum dei. vnde giezicius est dicendus qui venditor gratiam, simoniacus qui emit. vnde simoniaci sunt lucri appellandi emptores. Contrahitur autem tribus modis: a manu, ab obsequio, z a lingua: vt. j. e. sunt nonnulli. Et ptrahit quādoq; ex parte dātis, quādoq; ex parte accipiētis, quādoq; ex vtraq;, quādoq; ex neutra. ēt de cēti. fi. z si questiones. z not. j. e. q. v. ca. j. Admittit autē quilibet contra simoniacum, sicut in crimine lese maiestatis. vnde, xv. q. iij. sane. si tamē clericus accusatur, cum distinctione admittit laicus, scz si est bone fame cōtra eum: tamē ſm distinctionem extra de. ſt. per tuas. ij. q. j. in primis.

Secundum doc. in ca. p venerabilē. pilli ter. cē q e fi. sint legi. et Cy. in aut. ex ppleru. C. de incestis nup. et Bar. in l. q in p uincia. de ritu nup.

¶ Secunda pars decreti, que prolixa ex iuridica serie causas complectitur triginta ser, intermixto de penitentia tractatu, septē distinctiones continēte.

¶ Causa prima.